SALMANTICENSIS

Parenti suo Eliæ consecrati

Summam Theologicam Angelici Doctoris D. Thomæ complectens.

PARS ALTERA TRACTATUS XIII. — DE VITIIS ET PECCATIS

1LLUSTR1SS. ac REVERENDISS. IN CHRISTO PATRI D. D.

Cakolo Amabili de la TOUR - d'AL-VERGNE - LACRAGUAIS

ARCHIEPISCOPO BITURICENSI

EDJTIO CORRECTA

M \

<i El

PARISIIS
Apud VICTOREM PALMÉ
RECTOREM GENERALEM
25, via Grenella, 25

BRUXELLIS
Apud g. lebrocquy
SUCCVRSALJS RECTOREM
5, foro Lovaniensi, 5

1877

INDEX DISPUTATIONUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

TRACTATUS DECIMUS TERTIUS.

QU.ESTIO LXX1X.

De causis exterioribus peccati, in quatuor Articulos divisa.

Art. 1. Utrum Deus sit causa peccati? 1

Art. 2. Utrum actus peccati sil a Deo? 2

Art. 3. Utrum Deus sit causa excaecationis et indurationis? 3

Art. 4. Utrum excaecatio etobduratio semper ordinentur ad salutem ejus qui excæcatur et obduratur? 6

QUÆSTI0 LXXX.

De causa peccati ex parte Diaboli, in quatuor Articulos divisa.

Art. 1. Utrum Diabolus sit homini directe causa peccandi? 7

Art. 2. Utrum Diabolus possit inducere ad peccandum, interius instigando? 8

Art. 3. Utrum Diabolus possit necessitatem inferre ad peccandum? 9

Art. 4. Utrum omnia peccata hominum sint ex suggestione Diaboli? 9

QUÆSTI0 LXXXI.

De causa peccati ex parte hominis in quinque Articulos divisa.

Art. 1. Utrum primum peccatum primi parentis traducatur per originem in posteros? 11

Art. 2. Utrum etiam alia peccata primi parentis, vel proximorum traducantur in posteros ? 13

Disputatio XIV.

De existentia, et traductione peccati originalis. 13

Dub. 1. Utrum detur peccatum originale ab Adamo in posteros per originem traductum? 14

Dub. 2. An et quomodo peccatum ab Adamo per originem transmissum sit posteris voluntarium ? 26

Dub. 3. An et quae sit causa efficiens physica peccati originalis. 38

Dub. 4. Utrum peccatum Adami fuerit causa demeritoria respectu nostri originalis ? 64

Dub. 5. Utrum solum primum Adami peccatum potuerit esse causa nostri originalis ? 69

Dub. 6. Qualiter expedienda sit triplex difficultas ex dictis emergens? 75

Art. 3. Utrum peccatum primi parentis transeat per originem in omnes homines ? 82

Disputatio ΛΨ.

De extensione peccati originalis quantum ad debitum illud contrahendi. 85

Dub. 1. Quid importet, et quousque perduret debitum culpae originalis? 91

Dub. 2. Utrum Beatissima Virgo Deipara potuerit eximi a debito culpae originalis : et an ex meritis Christi ? 107

Dub. 3. Utrum exceptio Deiparae a debito culpae originalis praejudicet ejus redemptioni? 111

Dub. 4. Utrum Beatissima Virgo Maria

habuerit debitum contrahendi culpam originalem? 142
Dub. 5. Quæ ex præmissis sententiis magis propitia sit causæ immunitatis Deipara? 173
Dub. 6. Quæ ex pradictis sententiis vera censenda sit : et qualiter contrariæ fundamentis occurrendum? 189
Art. 4. Utrum si aliquis ex humana carne formaretur miraculose, contraheret originale peccatum? 213
Art. 5. Utrum si Adam non peccasset.Eva peccante, filii originale peccatum contraherent ? 216

QÜÆSTIû LXXXH.

De originali peccato quantum ad suam essentiam in quatuor articulos divisa. 218
Art. 1. Utrum originale peccatum sit habitus? 218
Art. 2. Utrum in uno homine sint multa originalia peccata? 218
Art. 3. Utrum originale peccatum sit concupiscentia? 219
Art. 4. Utrum peccatum originale sit aequaliter in omnibus ? 220

Disputatio XVI.

De essentia, et constitutivo peccati originali. 220
Dub. 1. Quaenam privationes ex Adami peccato in posteros transierint? 221
Dub. 2. Utrum peccatum primi parentis transmiserit ad nos aliquid positivum in potentiis receptum? 229
Dub. 3. Utrum peccatum originale in ipsa animæ substantia vel in voluntate ponat aliquid positivum? 238
Dub. 4. Quid sit concupiscentia : et qualiter se habeat ad originale peccatum? 257
Dub. 5. Quæ sit propria et formalis ratio peccati originalis constitutiva? 273
Dub. 6. Quæ sit species atoma originalis culpæ? 298

QI'ÆSTIO LXXXIII.

De subjecto originalis peccati in quatuor Articulos divisa ? 316
Art. I. Utrum originale peccatum sit magis in carne, quam in anima ? 316
Art. 2. Utrum peccatum originale sit per prius in essentia animæ quam in potentiis? 317
Art. 3. Utrum peccatum originale per prius inficiat voluntatem, quam alias potentias? 318
Art. 4. Utrum præfatæ potentiæ sint magis infectæ quam aliæ? 319

QUÆSTIO LXXXIV.

De causa peccati secundum quod unum peccatum alterius peccati causa est, in quatuor Articulos divisa. 320
Art. 1. Utrum cupiditas sit radix omnium peccatorum ? 320
Art. 2. Utrum superbia sit initium omnis peccati ? 323
Art. 3. Utrum prater superbiam, etavaritiam sint alia peccata specialia, quæ dici debeant capitalia? 324
Art. 4. Utrum convenienter dicantur septem vitia capitalia? 325

QUÆSTIO LXXXV.

De effectibus peccati, in sex Articulos divisa. 326
Art. 1. Utrum peccatum diminuat bonum natura? 326
Ari. 2. Utrum totum bonum natura possit auferri per peccatum? 327
Art. 3. Utrum convenienter ponantur vulnera natura ex peccato consequentia, infirmitas, ignorantia, malitia et concupiscentia. 332
Art. 4. Utrum privatio modi, speciei et ordinis sit effectus peccati. 335
Art. 5. Utrum mors, et alii corporales defectus sint effectus peccati? 336
Art. 6. Utrum mors, et alii defectus sint naturales homini. 336

QUÆSTIO LXXXVI.

De macula peccati, in duos Articulos divisa. 337
Art. 1. Utrum peccatum causet aliquam maculam in anima? 337

Ari. 2. Ulrum macula maneat in anima post actum peccati. (fl z 338

QUÆSTIO l x x x v h.

De reatu pœnæ, in octo Articulos divisa. 345

Art. 1. Utrum reatus pœnæ sit effectus peccati? 345

Art. 2. Utrum peccatum possit esse poena peccati? 346

Art. 3. Utrum aliquod peccatum inducat reatum æternæ pœnæ? 3-16

Art. 4. Utrum peccato debeatur pœna infinita secundum qualitatem? 347

Art. 5. Utrum omne peccatum inducat reatum pœnæ æternæ ? 347

Disputatio XVI.

De reatu et pœna peccati in communi. 348

Dub. 1. Quid sit reatus et qualiter ad peccatum comparetur. 348

Dub. 2. Utrum peccatum per se possit habere rationem pœnæ? 357

Dub. 3. Utrum sufficienti ratione probetur, deberi peccato mortali poenam aeternam lege justitiae? 374

Dub. 4. Utrum peccato mortali debeatur pœna infinita secundum quantitatem? 389

Disputatio XVIII.

De poenis damni et sensus in speciali. 397

Dub. 1. Quæ dicatur pœnadamni, et quæ pœna sensus : et an illa sitæqualis in omnibus? 397

Dub. 2. Qualiter substantiis incorporeis inferri valeat pœna sensus : in quo hæc pœna consistat? 408

Dub. 3. Utrum pueri decedentes cum solo peccato originali puniantur pœna sensus : aut ex pœna damni tristitiam patiantur? 440

Art. 6. Utrum reatus pœnæ remaneat post peccatum? 446

Art. 7. Utrum omnis pœna sit propter aliquam culpam? 447

Art. 8. Utrum aliquis puniatur pro peccato alterius? 449

QUÆHTIO LXXXVHI.

De peccato veniali et mortali in sex Articulos divisa. 450

Art. 1. Utrum veniale peccatum convenienter dividatur contra mortale? 450

Art. 2. Utrum peccatum veniale et mortale differant genere. 451

Disputatio XIX.

De distinctione peccati venialis a mortali. 451

Dub. 1. Quæ sit primaria differentia venialis culpæ a mortali? 451

Dub. 2. Utrum divisio peccati in mortale et veniale sit essentialis : et an analoga, vel univoca? 466

Art. 3. Utrum peccatum veniale sit dispositio ad mortale? 476

Art. 4. Utrum peccatum veniale possit fieri mortale? 476

Art. 5. Utrum circunstantia possit facere de veniali mortale? 479

Art. 6. Utrum peccatum mortale possit fieri veniale ? 480

QUÆST10 LXXXIX.

De peccato veniali secundum se, in sex Articulos divisa. 481

Art. 1. Utrum peccatum veniale causet maculam in anima? 481

Art. 2. Utrum convenienter peccata venialia per lignum, fœnum, et stipulam designentur? 485

Art. 3. Utrum homo in statu innocentiae potuerit peccare venialiter? 486

Art. 4. Utrum Angelus bonus vel malus possit peccare venialiter? 488

Art. 5. Utrum primi motus sensualitatis in infidelibus sint peccata mortalia? 489

Art. 6. Utrum peccatum veniale possit esse in aliquo cum solo originali ? 490

Disputatio XX.

De incompossibilitate peccati venialis cum solo originali. 490

Dub. 1. Utrum quilibet homo perveniens ad usum rationis teneatur statim sub culpa mortali in Deum se convertere : et qualis debeat esse ista conversio ? 491

Dub. 2. Utrum peccatum veniale possit esse in aliquo cum solo originali? 510

LAUS DEO.

INDEX LOCORUM

SACRÆ SCRIPTURÆ

QUÆ IN HOC OCTAVO TOMO CONTINENTUR.

EX VETERI TESTAMENTO.

Ex Genesi.

1. *In principio creavit Deus cœlum et terram.* Disp. 15, n. 141.
2. *De ligno autem scientix boni et mali ne comedas.* Disp. 14, n. 144.
2. *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris.* Disp. 14, n. 8, *et sequentibus,* et n. 141, et disp. 15, η. 170.
3. *Prxcepit nobis Deus, ne comederemus, et ne tangeremus illud.* Disp. 16, n. 183.
3. *Eritis sicut dii scientes etc.* Disp. 16, n. 157.
3. *Comedit, et aperti sunt oculi amborum, cumque cognovissent se esse nudos etc.* Disp. 14, n. 10.
3. *Tulit de fructu etc. deditque viro suo, et comedit.* Disp. 16, n. 183.
3. *Cum audissent vocem Domini Dei deambulantis ad auram post meridiem etc.* Disp. 15, n. 9.
3. *De ligno de quo prxeeperam ne comederes, comedisti. Dedit mihi, et comedi.* Disp. 16, n. 183.
3. *Quia audisti vocem uxoris tux, et comedisti de ligno, ex quo prxeeperam tibi ne comederes, maledicta terra etc.* Disp. 16, n. 170.
6. *Cuncta cogitatio cordis intenta est ad malum.* Disp. 16, n. 89.
8. *Sensus enim et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.* Disp. 16, n. 89.
17. *Masculus, cujusprxputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima ejus de populo suo, quia pactum meum irritum fecit.* Disp. 14, n. 36.

Ex Exodo.

9. *Induravit Dominus cor Pharaonis.* Quæst.79, art. 3, η. 6.

Ex Levitico.

19. *Ancilla pretio non redempta, nec libertate donata.* Disp. 15, n. 71.
25. St *vendiderit possessiunculam, potest redimere : Si non redemerit, emptor possidebit eam.* Disp. 15, n. 71.

Ex Deuteronomio.

6. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, etc.* Disp. 20, n. 18.
25. *Pro mensura peccati erit et plagarum modus.* Disp. 17, n. 76, et disp. 18, n. 7.

Ex Josue.

22. *An parum vobis est quod peccastis in Beelphegor, et usque in prxsentem diem macula hujus sceleris in vobis permanet ?* Quæst. 86, art. 2, η. 2.

Ex I Regum.

6. *Quare aggravatis corda vestra, sicut aggravavit Ægyptus.* Disp. 17, n. 61.

Ex 2.

12. *Ecce ego suscito super te malum.* Disp. 17, n. 16.

Ex 3.

18. *Ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari in Carmelum.* Disp. 15, η. 2.

Ex Tobιλ.

1. *In ipsa initium sumpsit omnis perditio.* Disp. 16, π. 157.

Ex Judith.

16. *Dabit ignem et vermes in carnes eorum, ut urantur et sentiant usque in sempiternum.* Disp. 17, n. 56.

Ex Job.

10. *Vadam, et non revertar ad terram tenebrosam etc.* Disp. 18, n. 27.
10. *Ubi umbra mortis et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Disp. 17, n. 56.
12. *In antiquis est sapientia, et in multo tempore prudentia.* Disp. 15, n. 209.
11. *Et dignum ducis super hujuscemodi aperire oculos tuos, et adducere eum tecum in judicium.* Ibid.
14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine ? nonne tu (pii solus est.* Disp. 11, n. 1, et disp. 15, n. 132.
15. *Non credet errore deceptus, quod pretio redimendus sit.* Disp. 15, n. 71.
18. *Immisit in rete pedes suos ; in maculis ejus ambulat.* Quæst. 86, art. 2, η. 4.
20. *Luet qux fecit omnia, nec tamen consumetur.* Disp. 17, n. 57.
21. *Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt.* Disp. 17, n. 55.
-11. *.Estimabit abyssum quasi senescentem etc.* Disp. 17, n. 59.

Ex Psalmis.

40. *Sana animam meam quia peccavi tibi.* Quæst. 85, art. 3, η. 1.
•18. *Homo cum in honore esse/, non intellexit.* Disp. M, η. 10.
50. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.* Disp. 11, n. 5, et disp. 15, n. 198.
68. *Appone iniquitatem super iniquitatem eorum.* Disp. 17, n. 40.
85. *Eruisti animam meam e.c inferno inferiori.* Disp. 15, n. 90 et 112.
118. *Concupivit anima mea desiderarejustificationes tuas.* Disp. 16, n. 80.
1-13. *Qui redimisii David servum tuum de gladio maligno.* Disp. 15, n. 112.

Ex Proverbiis.

10. *In multiloquio non deerit peccatum.* Disp. 19, n. 52.
13. Spes *qux differtur, affligit animam.* Disp. 18, n. 6.
15. *Stultus homo despicit matrem suam.* Disp. 15, n. 229.
22. *Fovea profunda os alien# etc.* Disp. 15, n. 113.
2-1. *Septies in die cadit justus.* Disp. 15, n. 233.
27. *Laudet te alienus, et non os tuum, extraneus et non labia tua.* Disp. 15, n. 2.

Ex Ecclesiaste.

7. *Virum de mille unum reperi, mulierem ex omnibus non inveni.* Disp. 15, n. 144.
7. *Fecit ab initio hominem rectum.* Disp. 1-1, n. 10.
10. *Omnia obediunl pecunix.* Quæst. 84, art. 1, η. 2.

Ex Canticis.

1. *Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie.* Disp. 15, n. 9.
1. Si *ignoras te, o pulcherrima mulierum, egredere, et abi post vestigia gregum, etc.* Ibidem.
4. *Vulnerasti cor meum.* Disp. 15, n. 68.

Ex Sapientia,

j. *Deus mortem non fecit neque Ixtatur in jtcrditimie viventium.* Disp. 17, n. G7.
2. *Excxcavit illos malitia eorum.* Disp. 17, η. 46.
2. *Deus creavit hominem inexterminabilem et ad imaginem similitudinis sux fecit illum, invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum.* Disp. 14, n. 10, et n. 4.
6. *Concupiscentia sapientix deducit ad regnum.* Disp. 16, n. 80.
9. *Corpus quod corrumpitur, aggravat animum, et deprimit sensum.* Disp. 16, η. 1.
31. *Omnia fecisti in numero, pondere, et mensura.* Quæst. 85, art. 4.
11. *Nihit odisti eorum, qux fecisti.* Disp. 17, n. 67.

Ex Ecclesiastico.

5. *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem.* Disp. 20, n. 3.
•8. *Non te prxtereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt a patribus suis.* Disp. 15, n. 209.
10. *Initium omnis peccati superbia.* Disp. 16, n. 153, et quæst. 84, art. 2, π. 1.
17. *Vestivit illum virtute etc.* Disp. 14, n. 10.
20. *Post concupiscentias tuas ne eas.* Disp. 16, n. 80.
31. *Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit.* Disp. 17, n. 70, et quæst. 87, art. 6.
40. *Jugum grave super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum.* Disp. 14, n. 5.

Ex Isaia.

6. *Excxca cor populi hujus, et aures ejus aggrava.* Disp. 17, n. 46.
24. *Congregabuntur congregatione unius fascis in lacum, et claudentur ibi in carcere etc.* Disp. 18, n. 28.
33. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante?* Disp. 18, n. 23.
52, *Venundati estis, et sine argento redimemini.* Disp. 15, n. 71.
66. *Vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguelur.* Disp. 17, n. 56 et disp. 18, n. 23.

Ex Jeremia.

2. *Duo mala fecit populus meus. Me derelinquerunt fontem aqux vivx, et foderunt sibi cisternas dissipatas, etc.* Disp. n. 63.
2. *Quomodo conversa es mihi in pravum vinea aliena? Si laveris te nitro, et multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, etc.* Quaist. 86, art. 2, n. 2 et 4.

Ex Ezechiele.

36. *Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, mundabo vos. Et spiritum meum ponam in medio vestri, etc.* Quæst. 86, art. 2, η. 4.

Ex Daniele.

13. *Concupiscentia subvertit cor tuum.* Disp. 16, η. 80.

Ex Osea.

6. *Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum: ibi prxvaricati sunt omnes.* Disp. 14, n. 3 et 36.

Ex Zacharia.

1. *Convertimini ad me, et ego convertar ad vos.* Disp. 20, n. 2.

EX NOVO TESTAMENTO.

Ex Matthæo.

1. *Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est.* Disp. 15, n. 3, et 131.
1. *Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Disp. 15, n. 162.
6. *Sed libera nos a malo.* Disp. 16, n. 81.

6. *Quxrite primo regnum Dei, et justitiam ejus, etc.* Disp. 20, n. 2.
9. Awn *est opus valentibus medico, sed male habentibus.* Disp. 15, n. 61 et 104, et 161 el 191.
9. Aon *enim veni vocare justos, sed peccatores.* Disp. 15, n. 61, et 161 et 291.
Aon *sum* missus *nisi ad oves quaperierunt.* Disp. 15, n. 161 et 191.
L I *'enit Filius hominis dare animam suam in redemptionem pro multis.* Disp. 15, n. 69.
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde luo, etc. Disp. 20, n. 18.
Discedite a me maledicti in ignem xternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus. Disp. 17, n. 56, et 59, et disp. 18, n. 23, et n. 103.
Ibunt hi in supplicium xlernum ; justi autem in vitam xternam. Disp. 17, n.

Bonum ei erat, si natus non *fuisset homo ille.* Disp. 15. n. 86.

Ex Marco.

9. *Bonum est libi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inexlinguibilem, ubi vermis eorum non moritur, et ignis non exlinguitur etc.* Disp. 17, π. 56, et

10. Uenit *Filius hominis dare animam suam in redemptionem pro multis* Disp. 15, n. 69.

Ex Luca.

1. *Benedictus fructus etc.* Disp. 15, n. 132.
1. *Exaltavit spiritus meus in Deo salutari meo.* Disp. 15, n. 162.
16. *Mortuus est dives, et sepultus est in inferno.* Disp. 17, n. 55.
16. *Quia crucior in hac (lamina.* Disp. 18, n. 80.
19. *Filius hominis venit quxrere, et salvum facere, quod perierat.* Disp. 15, n. 61, et 161, et 191.

Ex Joanne.

1. *Illuminavit omnem hominem venientem in hunc mundum.* Disp. 20, n. 28.
3. Aïsi *quis renatus fuerit.* Disp. 15, n. 166.
19. *Consummatum est, et inclinatu capite, tradidit spiritum.* Disp. 15, n. 69.

Ex Paulo ad Romanos.

1. *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam etc.* Disp. 17, n. 46.
3. *Justitia Dei per fidem Jesu Christi in omnes et super omnes qui credunt in eum : non enim est distinctio, omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei.* Disp. 15, n. 156, et 157, et 189.
5. *Per quem habemus accessum per /idem in gratiam istam, in qua stamus, et gloriamur in spe glorix filiorum Dei.* Disp. 15, n. 164.
5. *Commendat autem Deus charitatem suam in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est, etc.* Disp. 15, n. 66.
Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus. Disp. 15, n. 165.
5. *Gloriamur in Deo per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus.* Disp. 15, n. 164.
5. *per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines morspertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Disp. 14, n. 3 et 12, et disp. 156, et 170, et 189.
°· *Unius delicto multi mortui sunt.* Disp. 14, n. 146.
°. *Non sicut per unum peccatum, ita donum : nam judicium quidem ex uno in condemnationem etc.* Ibidem.
°· *Sicut unius delicto mors regnavit per unum etc.* Disp. 14, n. 146.
Sicut per unius delicium in homines in condemnationem, sic et per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitx. Disp. 15, n. 156, et 190, et disp. 14, n. 121.

Per timbedicnliam uniue hominis peccatores constituti sunt multi. Disp. 10, n. 171.

7. VWeo *autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, etc.* Disp. 10, n. 89.
8. *Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, etc.* Disp. 15, n. 138.
8. *Corpus quidem propter peccatum mortuum est.* Disp. 14, n. 12.
9. *Miserebor cujus misereor, et misericordiam prxstabo, cui miserebar.* Disp. 15, n. 84 et disp. 17, n. 46.
10. *Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine praedicante?* Disp. 20, n. 64 et 68.
13. *Qui diligit proximum, legem implevit.* Disp. 19, n. 29.
13. *Plenitudo legis est dilectio.* Disp. 19, n. 29.

Ex Epistol,\ l ad Corinthios.

I. *Christus factus est nobis sanctificatio et redemptio.* Disp. 15, n. 114.
6. *Empti enim estis pretio magno.* Disp. 15, n. 108.
7. *De Virginibus praeceptum Domini non habeo, consilium autem do, etc.* Disp. 19, n. 6.
15. *Per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum : et sicut in Adam omnes moriuntur; ita in Christo omnes vivificabuntur.* Disp. 15, n. 160 et 191.

Ex 2 ad Corinthios.

5. *Si unus pro omnibus mortuus est : ergo omnes mortui sunt, et pro omnibus mortuus est Christus.* Disp. 15, n. 159 et 190.
5. *Non reputans illis delicta ipsorum,* n. 165.
5. *Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per Christum.* Disp. 15, n. 163.

•Ex Epistola ad Galatas.

3. *Christus nos redemit.* Disp. 15, n. 71 et 107.
5. *Caroenim concupiscit adversus spiritum.* Disp. 16, n. 89.
5. *Spiritus concupiscit adversus carnem.* Disp. 16, n. 80.

Ex Epistola ad Ephesios.

1. *In quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius remissionem peccatorum.* Disp. 15, n. 71, et 105 et 107.
1. *Proposuit instaurare omnia in Christo.* Disp. 15, n. 11.
2. *Eramus natura filii irx.* Disp. 2, n. 2 et disp. 14, n. 5 et 14 et 46.
2. *Reconciliet ambos in uno corpore Deo per crucem, interficiens inimicitias in semelipso.* Disp. 15, n. 165.
5. *Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret mundans lavacro aqux in verbo vitx, ut exhiberet ipse sibi Ecclesiam gloriosam non habentem maculam aut rugam, etc.* Quæst. 86, art. 2, η. 4.

Ex Epistola ad Colossenses.

1. *Qui eripuit nos de potestate tenebrarum.* Disp. 14, n. 6.
1. *Complacuit per eum reconciliari omnia in ipsum.* Disp. 15, n. 164.
1. *Pacificans per sanguinem crucis ejus, sive qux in ccelis, sive qux in terris, etc.* Disp. 15, n. 112.
1. *Cum essetis aliquando alienati et inimici, nunc reconciliavit in corpore carnis ejus per mortem.* Disp. 15, n. 165.

Ex Epistola 1 ad Timotheum.

1. *Finis prxeepti est charitas.* Disp. 19, n. 29.
1. *Christus venit in hunc mundum, peccatores salvos facere.* Disp. 15, n. 61 et 161 et 191.
2. *Qui vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire.* Disp. 20, n. 28.
2. *Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Disp. 15, n. 69 et 108 et 162 et 163.
2. *Adam non est seductus, mulier autem seducta in praevaricatione fuit.* Disp. 16, n. 181.

1. *Qui estsalvator omnium hominum.* Disp. 15, η. 162.

Ex Epistola ai» Hebræos.

9. .Voti *testamenti mediator est, ut morte intercedente in redemptionem carum prxvaricationum, etc.* Disp. 15, n. 163.
11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, et quia sperantibus in se remunerator est.* Disp. 20, n. 64.

Ex Jacobo.

I. *Unusquisque tentatur a concupiscentia sua.* Disp. 16, n. 80.
1. *Concupiscentia cum conceperit, pari! peccatum : peccatum cero cum consummatum fuerit generat mortem, etc.* Disp. 19, η. 52.
2. *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Disp. 19, n. 10.

Ex Epistola 1 Petri.

1. *Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati, etc.* Disp. 15, η. 108.

Ex 2 Petri.

1. *Maxima el prethsa nobis promissa donavit, ut efficiamur divins consortes naturx.* Disp. 18, n. 3.
2. *Deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit <luaand* k Disp. |h, n. 28.

Ex EpiSl)l.\ 1 Joaxnîs.

I. Si *dixerimus, quopiam pccatum n >n habemus, ipsi nos seducimus.* Disp. 1·% n. 233 et disp. 19. n. 52.

Ex Jwda.

Angelos qui non servaverunt suum principatum, vinculis xternis sub caligine reservavit. Disp. 18, n. 28.

Ex Apocalypsi.

5. *Redemisti nos Deus in sanguine tuo.* Disp. 15, η. 108.
14. *Sine macula sunt ante thronum Dei.* Quæst. 86, art. 2, η. 4.
14. *Fumus tormentorum eorum ascendet in szcula saeculorum, neque habebunt requiem die ac nocte.* Disp. 17, n. 56.
18. *Quantum glorifcavit se,et in deliciis fuit; tantum date illi tormentum et luctum.* Disp. 17, n. 95.
20. *Apprehendit draconem et alligavit eum per annos mille, et misit cum in abyssum et clausit.* Disp. 18, n. 28.
20. *Missus est diabolus in stagnum ignis el sulphuris, ubi et bestia et Pseudo-propheta cruciabuntur die ac nocte.* Disp. 18, n. 23.
20. *Cruciabuntur die ac nocte in srcula suculorum.* Disp. 17, n. 56.
21. Aon *intrabit in ea aliquid coinquinatum.* Disp. 18, n. 6.

LAUS DEO.

T ACT

DECIMUS TERTIUS

(pars altera.)

ÇHJÆST1O LXXIX

De causis exterioribuspeccati, in quatuor Articulos divisa.

Deinde considerandum est de causis exterioribus peccati. Et primo ex parte. Dei. Secundo ex parte diaboli. Tertio ex parte hominis. Circa primum quxrunlur quatuor.

articulus i.

Utrum Deus sil causa peccati I

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod Deussit causa peccati. Dicit enim Apostolus Roman. 1, de quibusda u : Tradidit eos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea, qii® non conveniunt. Et glossa ibidem dicit, quod Deus operatur in cordibus hominum, inclinando voluntates eorum in quodeunque voluerit, sive in bonum, sive in malum : sed facere qua; non conveniunt, et inclinari secundum voluntem ad malum, est peccatum; ergo Deus hominibus est causa peccati.

2. ITj'tcrea : Sapient. 14 dicitur : Creatur® Dei in odium fact® sunt, et in lentationern anima; hominum : sed tentatio "**$olet dici provocatio ad peccandum: cum ergo creatur® non sim fact® nisi a Deo (ut in primo liabilum est) videtur quod Deussit cabsa peccati, provocans hominem ad peccandum.

3. Prmterea : quicquid est causa cans®, est rausi ctTeclus: sed Deus est causa liberi arbitrii, quod est causa peccati: ergo Deus est causa peccati.

4. Prætcrea ; omne malum opponitur bono : sed non repugnat divin® bonitati, quod ipse sit causa mali pœnæ : dc isto enim malo dicitur Isa. 45, quod Deus est creans malun. Et Amos 3: Si est malum in civitate, quod Deus non fecerit: e goetiam divin®bonitati non repugnat, quod Deus sil causa colpæ.

Sed contra : Sapient. 11 dicitur : Nihil odisti eorum, qu® fecisti : odit autem Deus peccatum, secundum illud Sapient. 14: Odio est Deo impius, et impietas ejus: ergo Deus non est causa peccati.

Rcspondeodiccndum.quod homo dupliciter est ransa peccati, vel sui, vel alterius. Uno modo directe, inclinando scilicet voluntatem suam, vel alterius ad peccandum. Alio modo indirecte, dum scilicet non retrahit aliquos a peccato. Unde Ezccli. 3 speculatori dicitur : Sinon dixeris impio, morte morieris, sanguinem ejus de manu tua requiram Deus autem non potest esse directe causa peccati, vel sui, vel alterius: quia omne peccatum est per recessum ab ordine, qui esi in Deum sicut in finem. Deus autem omnia inclinat, cl convertit in se ipsum sicut in ultimum finem, sicut Dionysius dicit 1 cap. de divin, no.nin. Unde impossibilccst. quod sit sibi vel aliis causa discedendi ab ordine, qui est in ipsum ; unde non potest directe esse causa peccati. Similiter etiam neque indirecte .-contingit enim, quod Dcusaliquibus non pnebet auxilium ad evitandum peccata, quod si pratberel non peccarent, sed hoc totum facit scciindu n ordinem sua· sapienti® et justitia.·, cum ipse sit sapientia et justitia. Und: non imputatur ei, quod alius pcccci sicut causa; pccati : sicut gubernator non dicitur causa submersionis navis ex hoc. quod non gubernat navem, nisi quando subtrahit gubernationem, potens cl debens gubernare. El sic palet, quod Deus nullo modo est causa peccati.

Ad primum ergo dicendum, quod quantum ad verba Apostoli, ex ipso textu patet solutio : si enim Deus tradit aliquos in reprobum sensum : jam ergo reprobum sensum Jubent ad faciendum ea. quæ non conveniunt ; dicitur ergo tradere cos in reprobum sensum, in quantum non prohibet eos, quin suum sensum reprobum sequantur, sicut dicimur exponere illos, quos non tuemur. Quod autem Augustinus dicit in lib. degra ct libe, arbit. unde sumpta est glossa, quod Dens inclinat voluntates hominum in bonum et malum, sic intelligendum est. quod in bonum quittent directe inclinai voluntatem.- in malum autem, in quantum non prohibet, sicut dictum est ; et tamen hoc etiam contingit ex merito procedentis peccati.

Ad secundum dicendum, quod cum dicitur? Creaturo Dei factæ sunt in odium, clin tentalîonemanimæ horninum. hæc propositio, *in*, non ponitur causaliter, sed consequutive: nonenim Deus fecit creaturas ad malum hominum, sed hoc conscquulum est propter insipientiam hominum : unde subditur : Et in muscipulam pedibus insipientium, qui scilicet jjcr suam insipientiam utuntur creaturis ad aliud, quam ad quod faclæ sunt

Ad tertium dicendum, quod eiïeclns causæ'media' procedens ab ea. secundum quod subditur ordini causæ primæ, reducitur etiam in causam primam : sed si procédai a causa media, secundum quod exit ordinem causæ primæ, non reducitur in causam primam : sicili si minister faciat aliquid contra mandatum Domini, hoc non reducitur in Dominum sicut in causam. Et similiter peccatum, quod liberum arbitrium committit contra præceplum Dei, non reducitur in Deum sicut in causam.

Ad quartum dicendum, quod pœna opponitur bono ejus, qui punitur, qui privatur quocunqne bono ; sed culpa opponitur bono ordinis, qui esi in Deum : unde directe opponitur bonitati divinæ, ci propter hoc non esi similis ratio de culpa cl ptrna.

Conclusio est negativa : Quæ optime demonstratur in littera. Debetque accipi ut sonat, absolute et sine distinctione penes *directe* vel *indirecte : per se,* vel *per accidens,* etc. Cujus veritati non obstat, quod Deus sit causa enlitalis, actualitatis, et aliorum,

qua» in peccato habent se de naturali, ut dicitur ari. sequenti : quia verba, quæsignificant actionem, sicut significat hoc, qnod est *causare peccatum,* non appellant, neque applicant significatum suum supra materiale termini, cui junguntur : sed supra formale: utsi quisdicat. se fecisse statuam, sensus est. quod fecerit non lignum, quod est materia statua»; sed statua» formam,seu statuam ipsam formaliter. Quod ergo Deus camel entitatem, et alia, qua» in peccato omnino materialia sunt, nequaquam sufficit ut verifieelur lute propositio *Deus est causa peccati;* quandoquidem non causal ejus formale, quod est malitia et deformitas. Et ideo prædicla propositio absolute et sine distinctione est semper neganda : et opposita absolute et sine distinctione asserenda.

Quod si apud Patres vel Scripturam aliquo» reperiantur loquutiones, in quibus causalitas erga peccatum videatur Deo tribui : interpretari debent vel de concursu ad materiale dumtaxat, vel solum per modum permissionis, aut alio simili : ita ut omnis verus influxus in malitiam a divina causalitate penitus abigat. Non autem licitum nobis erit hujusmodi loquutiones imitari : quia non omnia possumus omnes : nec quicquid Spiritui Sancto placuit circa modamloquendi perrnissumqueest Patribus vel ad oppositam hæresim firmius evertendam, vel ob alios fines; modo cum utrinque errores imminent, licere nobis existimandum est. Debemus igitur quod scriptum reperiraus, pie et reverenter exponere; in his autem, qua» scribimus, vel loquimur, quantum fas sit. a sensu improprio, aut minus formali calamum et linguam cohibere. Quod satis edocemur a D. Thoma in solut. ad 1 hujus ari. ubi pro exponendo magistro suo Augustino acceptavit sensum minus rigorosum, et minus formalem : a quo tamen ipse abstinet in corpore articuli, et alibi, dum ut magister loquitur, et ex propriis doctrinam tradit. Plura dicenda essent supra hunc articulum ad examinandum quam jicccatum habeat causam : et unde ea ortum ducat. Sed id jam praestitimus disp. 12, quæ est de potentia pec-.candi. Errores vero hæreticorum tribuentium Deo causalitalem erga peccatum, referunt, et impugnant Medina, Curiel, Alvarez, et alii expositores D. Thomæ in praesenti, quos potcris consulere.

ABTICULUS II.

1 'trw i tclus peccati sil a Dcof

Ad stflftdnoi sfo pnwdinir. Videtor, nnod artus peccati non sit a Deo. Dhit enim Augustinus in lib, de perfeci. jitMiih·. quixl actus perculi uoti est ns aliqtm : oinne autem, qu<>d a beo est, tel n.'s ahqua ; ergo actus peccati noü ot a IhM.

S. Præterea : homo non dicitur esse rausa j<rrati, nisi qun homo est causa actus peccati : nullus mini intentions malum, operatur, ut Dionysius dicit 4, cap. de divi, nomin sed Deus non est causa 'peccati. ut dictum est : ergo Deus non tst rausa actus peccati

a. Prætrrva : aliqui actu< secundum, swim speciem sunt nati, et pecata, utei sapradictis natet : sed quicquid est rausa alicujus, ist rausa ejus, quod convenit ei secuudum suam speciem : si ergo Deus esset causa actus peccati, sequeretur quod ewt causa peccati : sed hoc non est verum, ut ostemum est : ergo Deus uon esi causa actus peccati.

Sed contra : actus peccati est quidam motus liberi arbitrii: sed voluitus Dd est causa omnium motionum, ut Aupus'., didi 3, de Trinit. ergo voluntas Dei est causa actus

Bespondeo dicendum, quod actus peccati et est ens, etest actus. ct ex utroque babel, quod sit a Deo: omne ciinii eus. quocafique inMo sit. oportet quod derivetur a primo ente, ut patet per Dionys uni 5 cap. de divi, nomin. omnis autem actio causatur ab aliquo existence in actu, quia nihil agit,

q «eàttdon quod esi adu: omne autem ens actu reducitur in primum actum, scilicet Deum, sicut in causam, qui est per suam essentiam artus. Unde relinquitur, quod Deus sit causa omnis actionis, in quantum estactio : sed peccatum nominat ens, et actionem cum quodam defectu.· defectus autem ille est ex causa creata, scilicet libero arbitrio, in quantum deficit ab ordine primi agentis, scilicet Dei. Unde

tus ist»' non reducitur in Deum sicut in causam ; sed in liberum arbitrium : sicut defectus claudicationis reducitur in tibiam curvam sicut in causam ; uon autem in virtutem inoiivam : a qua tamen causatur quicquid est motionis in claudicatione : et secundum hoc Deus est causa actus peccati. non est limen causa peccati : quia non est causa hujus, quod actus sit eum defectu.

A4 primum ergo dicendum, quod August, nominat ibi rem id, quod est res simpliciter, scilicet substantiam : sic enim actus peccati non est res.

A4 secundum dicendum, quod in hominem sicut in causam reducitur uon solum actus, sed cVam ipse defectos : quia scilicet uon subditur ei, cui debet subdi, licet hoc ipse non intendat principaliter, ct ideo iiomo c^t causa peccati : sed Deus sic est caesa actus, qnod nullo modo est causa defectus concomitantis actum, et ideo non est causa peccati

Ad tertium dicendum, quod sicut dictum est supra, actus et habitus non recipiunt speciem ex ipsa privatione, in qua consistit ratio mali ; sed ex aliquo objecto, cui conjungitur talis privatio : etsic ipse defectus, qui dicitur non esse a Deo. pertinet ad speciem actus consequenter, et non quasi differentia spcciflca.

Conclusio: *Deus est causa actus peccati ; non tamen est causa peccati : quia non est causa hujus, quod adussit cum delectu.*

Hic etiam opus erat longa disceptatione, ut plene innotesceret; quo pacto Deus ad entitatem actus, et alia, quaa in peccato sunt de materiali, concurrat : an scilicet solo concursu simultaneo terminato immediate ad effectum : an vero etiam concursu praevio physice præmovente. et praxieterminante efficaciter ad illum voluntatem creatam, sicut concurrit ad actus bonos. Sed huic etiam disputationi supersedendum est. Tum ut omnino pareamus summorum

Pontificum docretis, quibiie ulriusqiio partis defensoribus interdicitur tractatus, vel disputationes super hac re typis mandatas in lucem edere. Tum etiam quia quicquid ad praisens necessarium esse poterat, fuse tradidimus toni. 2, in tract, de volunt. Dei disp. 10, agentes de divinis pivedi(linitionibus : quarum infallibilitatcm et efficaciam indispensabiler consequitur ad extra præmotio physica efficax ex natura rei,qua voluntas creata physice a Deo præmovetur, et applicatur ad actum decreto ejus prædifiitum, absque ullo praejudicio libertatis. Unde quicquid illic dub. 7 de prædictis prædiffinitionibus dictum fuit quantum ad atlingentiam materialis peccati, asserimus hic de praenotionibus, seu prædeterminationibus physicis ad praedictum materiale in voluntate creata receptis : sine quibus certitudo et efficacia divinorum decretorum nequaquam ad actum prædiffinitum pertingeret. Quomodo autem ex hoc praevio et efficaci Dei concursu ad materiale peccati materialiter sumptum, nullatenus inferatur concursus illius ad malitiam, imo potius per talem concursum divina causalitas a malitia penitus retrahatur, explicuimus etiam ibidem a num. 158 et in hoc tract, disp. 6, a num. 86. Numero autem 51, explicuimus solutionem ad 3 hujus art. ut non militet contra nostram sententiam de constitutivo peccati actualis per positivum ; ut primo aspectu sonare videbatur.

ARTICULUS III.

Utrum Deus sit causa excæcationis et induratio» is 1

Ad lerlium sic proceditur. Videtur, quod Deus non sit causa excæcationis et indurationis. Dicit en;m Augustinus lib. 83 quæsl. quod Deus non est causa ejus, quod homo sit deterior: sed per excaecationem cl obdurationem lit homo deterior : ergo Deus non est causa excæcationis et obdurationis.

2. Prætcrca: Fulgentius dicit, quod Deus non est ultor illius rei, cujus est actor·' sed Deus est ultnrcordisobdurali secundum illud Ecclcs. 3: Cor durum male habebit in novissimo : ergo Deus non est causa obdurationis.

3. Pnetcrea · idem effectus non attribuitur causis contrariis : sed causa excæcationis dicitur esse malitia hominis, secundum illud Sap. 2: Excæcavit enim cos malitia eorum. Et etiam diabolus, secundum illud 2 ad (forint. 4: Deus hujus sæculi excæcavil mentes inOdelium : quæ quidem causæ videntur esse conlrariæ Deo ; ergo Deus non est causa excæcalionis et obdurationis

Sed contra est, qnod dicitur Isaiæ f> .· Excæca cor populi hujus,ctaures ejus aggrava. Et Homan. 9 dicitur.· Cujus vult miseretur, et quem vult indurat.

Respondeo uicqndurn. quod excæcatio et obduratio duo important. Quorum unum est motus animi Immani inhærcnlis malo, cl aversi a divino lumine : ct quantum ad hoc. Deus r*on est causa excæcationis et obdurationis, sicut non est causa peccati. Aliud autem estsubstractio gratia·, ex qua sequitur, quod mens divinitus non illuminetur ad rerte videndum, et cor hominis non emolliatur ad recte vivendum: ct quantam ad hoe Denses! tatjca evocationis et obdurationis. Est autem considerandum, quod Deus est coibo universalis illumifutionis animarum, secundum illud Joan. I: Erat luv vera, *quæ* illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum : slrut $o| est universalis cau*a illuminationis corporum ; aliter tamen et ailler. Nam sol agit illuminando per ncc&sitotcm natura? · Dens autem agit voluntarie per ordinem mu· sipienthi·. Sol autem licet quantum e<t de se. omnia corpora illuminet ; si quod Limcft i npedimentum inveniat iu aliquo corpore , reliuqmt illud tenebrosam: sicut palet de domo, cujus ici cstrx· sunt cl.itb.e ·' sed tamen illius obscurationi* null" modo causa est sol ; uon enim suo judicioagit. ut lumen interius non immittat, sed causa ejus est solum ille, qui claudit femstrarn. Dens autem proprio judicio lumen grallæ non immit'it illis . in quibus obstaculum inveniL Unde causa sulhlrarlionisgratiæ est non solurnille, qui ponit obstaculum graliæ.sed etiam Dens, qui suo judicio gratiam uon apponit ;ci per hunc modum Dens est causa excj.·rationis, el aggravation# auriuin. cl obdurationis cor· dis : qua: quidem distinguuntur secundum effectus gratia·, quæ cl periled intellectum dono sapientia·, ct affectum emollit ign·· duritatis Et quia ad cognitionem intellectus maxime deserviunt duo sensus, scilicet vi-ns, et auditus, quorum unusdi^crvilinvcutioni. Scilicet visus ; alius disdplln scilicet auditus : ideo quantum ad visum ponitor excæcatio ; quantu ii ad auditum, aurium aggravalio .-quantum ad affectum, obduratio.

Ad primum ergo dicendum, quod cum excæcatio cl indu- ralioex parte subtractionis graliæ sint quaedam pœnae, ex hac parte eis homo non lit deterior, sed deterior foetus per culpam, hæc incurrit. Sicut et celeras pmnas.

Ad secundum dicendum, quod objectio illa procedit de obduratione, secundum quod est culpa.

Ad lenium dicendum, quod maiitia est causa excaecationis meritoria, sicut culpa est causa pœnæ : ctlmr etiam modo diabolus cxcæcare dicitur, in quantum iuducit ad culpam.

Prima conclusio : *Si excæcalio et indu- ratio sumantur secundum quod important motum animi inhærentis malo, el aversi a divino lumine, non est Deus causa illarum; sicut non est causa peccati.*

Secunda conclusio : *Deus est causa excæcationis el indurationis, quatenus important substractionem (patix, ex qua substructione sequitur ut mens non illuminetur ad recte videndum, et cor non emolliatur ad recte vivendum.*

Commentarius.

1. Circa primam conclusionem nota, quod excæcatio et indu ratio, prout in ea accipiuntur, sunt formaliter peccatum : et ideo eadem ratione, qua in primo articulo negavit D. Thom. Deum esse causam peccati, negat hic esse causam prædictæ excæcationis et indurationis. Unde si constaret, nomina excæcationis et indurationis significare dumtaxat prædictum motum , quo voluntas malo inhæret, et a Deo avertitur, superflueret hic articulus post praecedentes, ubi remota fuit a Deo omnis causalitas in peccatum. Ideo vero necessarius est, quia prædicta nomina etiam satis proprie accipiuntur pro subslractione et denegalione auxiliorum gratiæ, juxta sensum secundæ

assertionis : satisque oportebat nomina ipsa exponere, et significata distinguere : specialiusque declarare, num eodem vel diverso modo discurrendum sit de secundo significato, sicut de primo. In quo vero differant excaecatio, et induratio, atque etiam aggravatio, sive priori, sive posteriori modosumantur, explicat D. Thom, in fine corporis.

puNia· i0' circa secandam conclusionem potest dubilari, cujus gratia? sit illa substructio, seu denegalio, quædicitur esse a Deo : an scilicet solius gratiæ actualis, sive auxiliorum, quibus voluntas creata excitatur, et movetur a Deo ad recte operandam, et peccata deserenda : an vero etiam gratiæ habitualis sanctificantis animam ? Videtur enim hujus carentia non posse esse a Deo : quia ut disp. 16, dub. 5, dicemus ; talis carentia est aversio ab illo et constitutiva culpæ habitualis, cujas Deus nequit esse causa.

2. Verum enimvero quantum est ex hoc capite non satis excluditur prædicta carentia a ratione excæcationis et indurationis, etiam quatenus ponuntur Dei effectus : quia ut dicemus dub.cit. num. 129, talis carentia secundum diversas rationes et est culpa, etestpœna, ac proinde quantum ad primam rationem potest esse effectus Dei ; et quantum ad secundam aversio et recessus ab illo. Verum est autem, nomina excaecationis et indurationis magis supponere pro denegatione auxiliorum, quam pro denegatione vel carentia gratiæ habitualis. Et ideo quamvis omnes peccatores careant hujusmodi gratia ; non tamen omnes simpliciter *excxcali* aut *indurati* dicuntur : quia non omnibus desunt auxilia constituentia in eo statu, ut possint facile ad gratiam redire. Ex quo fit, quod non quælibet denegalio auxiliorum constituat prædiclam excæcationem vel indurationem : sed cum in tantum peccatori denegantur, oblatis præsertim resurgendi occasionibus, et admonitionibus non paucis, ut quasi nec pungatur damnationis timore : nec terreatur minis : nec divinis pollicitationibus moveatur ; sed in suis sordibus quasi exanimis et supinus permittatur jacere : adeo ut specialiter digito Dei opus sit, ut inde ad pmnitentiam revocetur. Quando vero denegalio auxiliorum efficaciam ad hunc gradum secundum magis vel minus non pertingit, non ita absolute el simpliciter dicenda est excæcalio vel induratio : licet qualibet, ad quam sequitur culpa mortalis, aut permanentia in illa, possit ita nuncupari non simpliciter, sed secundum quid et inchoative : quatenus ex se ad excaecationem et indurationem tendit ; nisi divina misericordia et graliu impediatur.

Biihitilio. 3. Secundo potest dubitari, quo paeto Deus ad pnvdictam excæcationem et indurationem concurrat ? Expositores enim l). Thomæ hoc loco varios concurrendi modos ex Augustino et aliis Patribus adducunt : qui tamen majori ex parte ad concursum permissivum reducuntur : vixque alium concursum magis directum, aut magis positivum agnoscunt : sicut nec differentiam quantum ad hoc inter praedictam excaecationem vel indu rationem, et inter peccatum : ut videre esi apud Medinam, Alvarez, Curielem, et alios. Verum licet ita dicendum sit loquendo de excæcatione et induratione juxta sensum primæ conclusionis (qui est frequens in Patribus) quo pacto diximus esse formaliter peccatum : loquendo tamen de illis juxta sensum secundæ, proul D. Thom, in praesenti loquitur, omnino aliter est asserendum. Quia excaecatio vel induratio in hoc posteriori sensu non est culpa, sed poena : prena autem non est a Deo solum permissive, sed directe et positive (saltem moraliter, ut statim dicemus) positive quippe ab illo taxatur, et decernitur in punitionem, et reparationem praecedentis culpae : ergo, etc.

D.Thom. Esse vero ita asserendum juxta mentem D. Thomae, patet tum ex illis verbis, quae habet in corp.: *Deus autem proprio judicio lumen gratis non immittit illis, in quibus obstaculum invenit : unde causa substractionis gratix est non solum ille, qui ponit obstaculum gratiz, sed etiam Deus, qui suo judicio gratiam non apponit. Et per hunc modum Deus est causa excxcationis, aggravations aurium, et obdurationis cordis,* etc. Constat autem Deum non se habere solum permissive respecta effectus, quem proprio judicio decernit. Tum etiam quia si Deus respectu excaecationis et indurationis in sensu, quo loquimur, haberet se tantum permissive, non tribueret ei absolute D. Thom. rationem causae respectu illarum : sicut eam non tribuit respectu peccati in primo articulo : neque in hoc tribuit, sed potius absolute denegat respectu excaecationis et indurationis in sensu illo priori. Unde qui in expositione praesentis articuli causalitatem Dei in excaecationem et indu rationem ad solam permissionem reducit : vel non distinguit cum ipso D. Thoma duas illas rationes cul pæ et pcenæ, qqæ in praedictis debent

^^^^^^^^■^■^■^^^■distingui

distingui : vel loquitur extra mentem S. Docloris.

objecto· 4. Sed objicies : quia prædicta denegatio gratiæ, vel auxiliorum, constituens excæcationem et indu rationem, ea solum ratione potest dici esse a Deo, quatenus ipse potest conferre auxilia ut impediatur, et .non confort: at hoc nonsuflxcitad rationem veri effectus, neque arguit majorem concursum quam permissivum :ergo hoc dumtaxat modo dicendus est Dens causa excæcationis et indurationis. Major videtur perspicua. Minor autem probatur. Tum quia etiam respectu peccati negat Deus auxilia, quæsi conferret, impediret illud : et tamen non idcirco tribuitur ei aliquis influxus in peccatum, sed sola permissio, utvidereest art. 1 hujus quæst. Tum etiam, quia ut aliqua omissio vel carentia censeatur alicui voluntaria, sitque proinde ejus effectus, non sufficit facultas ad impediendam illam, nisi adsit obligatio impediendi : ut docet D.Tliom. cit. art. 1, et explicuimus in tract, de voluntario disp. 4, dub. 2; cum igitur Deo nulla sit obligatio impediendi excæcationem vel indurationem, non est quo pacto censeantur illi voluntariæ, aut reducantur in ipsum tanquam in causam, ex eo quod non impediat.

Diifliiar. Huic objectioni, omissis pro nunc aliis solutionibus, quæ infra disp. 17, dub. 2, examinantur, respondetur negando majorem. Plus enim aliquid habet Deus respectu excæcationis et indurationis, qua ratione sunt pœna, quam non conferre auxilia, quibus vitarentur : videlicet decernere çt diffinire talem pœnam, denegareque prædicta auxilia ex animo et intentione puniendi illud subjectum per talem negationem. In quo quamvis nullus importelur influxus physicus, adhuc indirectus; importatur tamen quaedam causalitas moralis sufficiens, ut Deus dicatur auctor ipsius pœnæ : hujusque inflictio illi tribuatur, quatenus eam approbat, definit, et determinat. Quod potest exemplo declarari. Si enim Petrus v. g. casu extra propriam patriam reperiretur, sed ad quam redire non posset sine auxilio non debito alicujus judicis, is autem in pœnam cujusdam criminis negaret tale auxilium, volens et decernens ut exui permaneret, exilioque illo puniretur : jure diccretur prædictus judex punire Petrum tali exilio, et esse causa et auctor illius pœnæ : non propter aliquem influxum physicum in illam adhuc indirectum ; sed quia eam definivit et decrevit, ox ejnsque intentione auxilium ad redeundum in patriam denegavit. Qui enim hoc modo disponit circa aliquem offectam, in quem physice non influit, rnoraliter se habet ac si influeret : et ita merito dici potest causa ejus moralis. Imo si prædicta pœna sumatur non jam quantum ad substantiam, sed quantum ad denominationem *definite c\, decret;e,* potest dici judex causa ejus physica : quia talis denominatio physice est, saltem in genere causæ formalis, ab actu quo talis pœna diffinitur, et decernitur. Hoc autem modo Deus se habet ad excæcationem et indurationem, qua ratione sunt pœna : adeoque merito potest dici earum causa, et non solum permittens.

5. Ad minorem vero objectionis dicendum est, quod licet denegatio auxiliorum præcise sumpta non importet majorem concursum, quam permissionem, ut tamen procedit ex intensione pœnæ infligenda», una cum decreto decernente ipsam pœnam, ejusque ablationem impediente, induit rationem causæ saltem moralis : sicut dicitur causa alicujus effectus ille, qui ita consulit, præcipit, vel approbat illum, ut ex hac approbatione, præcepto, vel consilio ablatio ejus impediatur.

Ad primam probationem respondetur, Deum circa peccatum ideo habere se solum permissive, quia neque illud decernit, neque approbat : neque ex intentione ut sit vel permaneat, auxilia subtrahit : sed ut aliquid sibi oppositum, omninoque extra objectum suæ voluntatis illud detestatur : unde nullo pacto potest dici ejus causa. Secus autem respectu excæcationis, et cujuscunque alterius habentis rationem pœnæ: quod proinde secundum hanc rationem cadit sub prædicto objecto, et est aliquid a divina voluntate decretum, et voiitum, capaxque ut in ipsam refundatur, et ab ea emanet. Propterea vero pœna ista, de qua loquimur, non emanat physice de facto, quia cum sit negatio et carentia, non indiget emanatione, sed adest se ipsa, eo ipso quod non impediatur : quamvis non se sola absque decreto judicis habeat proprie rationem pœnæ.

G. Ad secundum concedimus non sufficere solam facultatem impediendi aliquam omissionem vel carentiam, ut talis carentia aut omissio tribuatur omittenti sive physice, sive rnoraliter. Imo ut censeatur ei voluntaria physice et rigorose, silque hoc modo ejus effectus, omnino exigitur vel debitum, vel præexistentia et interruptio

actus: ul explicuimus loco cil. ubi loquebamur *de hoc* voluntario physico. Olerum ut talis omissio vel carentia dicatur effectus moraliter, tribualurque hoc modo non impedienli, satis esi una cum praniicla facultate, quod sil volita, et decreta ab illo, et quod ipse subtrahat auxilia, quibus impediretur, ex intentione ul permaneat, ei per illam subjectum puniatur. Nam eo ipso qui lalia auxilia denegat, quamvis debita non sint, adimplet suam voluntatem in permanentia et conservatione illius carentiæ : consequilurque effectum a se intentum, qui est punire culpam per bonorum privationem, undecunque hæc physice oriatur, vel sine ortu adsit. In quo æquivalenter praestat idem, ac si talem privationem ex opposito actu, vel ex ejus debito physice causaret. Et quia hoc modo contingit in excaecatione et induratione, prout habent rationem p<enæ, non autem in peccato, merito hoc exeluditur omnino a causalitate Dei, et solum permitti ab eo dicitur, illae vero inter divinos effectus absolute numerantur.

Animadvertimus iterum,SS. Patres agentes de excæcatione mentis, induratione cordis, et aurium aggravalione, multolies loqui de illis, secundum quod habent rationem cuipæ : et ideo excludunt eas ab omni vera causalitate Dei, relinquunique dumtaxat sub permissione. De quo plura D. Au- J>Au^ gustinus serm. 88 de tempore in illud Exod. *Induravit Dominus cor Pharaonis,* et alibi. Quamvis quod ibi ait. scilicet *Pharaonem non divina potentia, sed divina patientia credenda est obdurasse,* et similia, sufficienter possunt exponi etiam de in luralione ut poma : quia per tales loquuliones non excluditur causalitas moralis, quam diximus; sed ad summum causalitas physica, ut recte consideranti patebit. Quinimo cum S. Doctor ait, Deum ideo dici : h *indurare aliquem,* quia indurare permittit, potest intelligi non de nuda permissione, sicut est respectu peccati ; sed vel de per- 1 1 missione habente secum praedictam causalilalem moralem : vel de permissione sumpta pro patientia et tolerantia, qua Deus induratum sustinet, non immittens ei flagella et supplicia, quibus emolliatur, flectatur, et ad poenitentiam revocetur.Cum quo optime staret aliquis Dei influxus in ipsam obdurationem.

•·! Duplex alia difficultas posset hic agitari : prima, utrum aliqui peccatores in hac vita in tantum excaecationis et induralionis perveniant, ut de lege ordinaria non possint ab statu illo egredi? Secunda, utrum Deus omnibus peccatoribus concedat sufficientia auxilia, ut possint a peccato resurgere? Sed prima difficultas reservanda est 3 parti, ubi tractatur a D. Thoma quaast. 86, art. 1 et negative resolvitur : uno esset manifestus error vel hæresis oppositum adslruere, ut probat Alvar, in præsenti disp. 169, num. 8. Secunda spectat ad materiam de gratia, ubi ad plenum examinabitur ipræmittomus vero aliquid infra disp. 20.

ARTICULUS IV.

Ufnm ea&xalio et Muralio scmpcrordificiitur ad salutem ejus qui tJC^calur ct obduratur t

Ad qmrtum sic proceditor. Videtur, quod excaecatio et c*bduratiû$emperprdiucniur ad salutem ejus, qui cxcæcahir et obduntur. Dicit enim Augustinus in Enchir. quod Deus cam SHsumiuc bonus, nullo modo pcrmilterci fieri aliquod tualum. nisi posset ex quolibet malo elicere bonum : inulto igitur magis ordinat ad bonum illud malum, cujus ipse esi eau>d : sed excæcationis ci obdurationis Deus est causa, ut diciu.n est : ergo hæc ordinantur ad salutem ejus, qui excieatur et obduratur.

2. Proterva ; Sapient. 1. dicitur, quod Deus non delectalar in perditione impiorum: videretur autem in perdi.ione eorum delectari, si eorum excaecationem in bonum eorum non converteret ; sicut medicus videretur delectari a flliclione infirmi, si medicinam amaram, quam infirmo propinat, ad ejus sanitatem non ordinaret : ergo Deus exercitionem convertit jq botnnn exea-ealnnun.

3. Pra ierea : Dcteaoacst personarum acceptor, nt dicitur Aei. lu, sed qoonmdam excaecationem ordinat ad eorum salutem, sicut quorundam Jmb-oruiu, qti ev\i cati sunt, ut Christo eoi crederent» ci non crede occiderent, ct postmodum compuncti ronvenerenlar. sicut de quibusdam legitur A 2, ut patet jer Augustinum in lib. de qtmliouibus Ev jugclii : ergo Deus oaininoi cxcoxatione.n convertit in eorum salutem.

Sed contra: non sunt facienda mala, ut veaianl bona, ut dicitur Hom. 3. sed excæcatio est malum ergo Deus non exerçât aliquos propter eorum bonmn.

Respondeo dicendum, quod curatio est quoddam pnuimbuioai ad peccatam: peccatum autem ad duo ordinatur, ad ttfltuu quidem per se. scilicet ad damnationem : ad aliud autem ex divina misericordia, vel providentia, scilicet ad sanationem, in qmiitum Deos permittit aliquos cadere in peccatum, ut peccatam suum agnoscentes, humilientur et convertantur, sicut Augustinus dicit in lib. de natur, cigrat. unde ei excaecatio ex sui natura ordinatur ad damnationem ejus, qui excreatur (propter quod ponitor etiam reprobatioui> effectos) sed ex divina misericordia excaecatio ad tempus ordinatur medicinaliter ad salutem corurn, qui exci eantur. S^d Iwc misericordia non omnibus impenditur excæcatis, sed pradestinatfesolum, quibus omnia cooperantur io bonum. sicut dicitur Roman. 8. Unde quantum ad quosdam excaecatio urdi ir ad sanationem : quantum autem ad alios, ad damnationem, ut Augustinus dicit in 3 de questionibus Evaugriii.

Ad primum ergo dicendum, quod omnia mala, qua» Deus facit» ve! permittit fieri, ordinamur in aliquod bonum; non tamen «emper in bonum ejus, in quo est malum : sed quandoque ad bonum alterius, vel etiam totitus universi, sicut culpa n tyrannorum ordinal in booum martyrum, ct poenam damnatorum Ordinat ad gloriam justitia» suie.

Ad serumlum dicendum, quod Deus non delectatur in perditione hominum quantum ad ipsam perditionem, sed ratione sua· justitia·, vel propter bonuin. quod inde provenit.

A<l tertium dicendum, quod hoc. quod Deus aliquorum exarationem ordinat in eorum salutem, misericordia» est, quod autem excaecatio aliorum ordinetur ad eorum damnatione n, justitia* est: quod autem misericordiam quibusdam mpendit.

Impendit,clnono nuibu*.nonfnritper«^>nirmn acrcptioiicin In lu-o, sicut in prioto dictum e«l.

Ad ijiuriiim iliccndum, quod uulu rulpj- non sunt fuckn· ill, ut vcnMiit bom: sedmala |UMnsu Mill inieronda propter bonum.

Prima conclusio : *Excncalioet induratio ex sua natura tendunt ad condemnationem ejus, ipiiexc.rcalur et induratur : ex divina vero providentia et misericordia sxpc ordinantur ad ejus sanationem.*

Secunda conclusio : *Excxcatio et. indura-lio in prédestinaiis ordinantur ad eorum sanationem ; in reprobis vero ad condemnationem.*

Nonnihil difficultatis est circa primam conclusionem: quia in præsenti fit sermo de excæcatione et induratione, non ut habent rationem culpae, sed pœnæ, ut ex præccd. art. et commentario constat : pœna autem cum sit bona, et a Deo, non videtur per se ordinari ad damnationem, sicut ordinatur peccatum, eo quod habeat rationem mali. Sed respondetur, in damnatione duo reperiri : alterum ipsum statum malitiæ, et obstinationis in peccato, qui est malus, et Deo summe displicet : alterum vero ipsam aeternam punitionem, quae est bona, et divinæ justiliæ effectus. Licet ergo exæcatio (idem est de induratione) sumpta pro prena, eo quod est bona, et a Deo, non ordinetur per se ad damnationem ut dicentem illud prius, bene tamen ut dicentem hoc posterius : quia sic bonum non ordinatur ad malum, sed ad bonum. E contra vero peccatum non ordinatur ex se ad damnationem ut dicentem illud posterius, sed ut dicentem aliud prius : quia malum ex se non tendit nisi ad malum. Neque ex hac doctrina inforas, quod sicut omne peccatum tendit ppr se ad damnationem secundum priorem illam rationem, quam diximus, ita omnis prena tendat perse ad illam secundum posteriorem. Sunt enim aliquæ pœnæ, quæ potius sunt medicinæ : et tales pœnæ per se ad salutem tendunt. Verificatiir autem praedicta doctrina, quod scilicet pœna tendit perse ad damnationem, in spiritualibus, uti est induralio, et quaelibet privatio gratiae et virtutum : nam istarum carentia semper, quantum est ex se, ducit ad damnationem : et ob id nequit licite desiderari, etiam secundum eam rationem, secundum quam non est culpa, sed pœna, ut disp. 11, num. 45 tetigimus.

Circa secundam conclusionem ingerit etiam difficultatem, an illa misericordia, per quam excaecatio ordinatur ad sanationem, solum impendatur prædestinatis? Nam videtur, quod etiam multoties impendatur reprobis. Sunt enim aliqui istorum, qui postquam semel excæcati fuerunt, illuminantur et ad gratiam trahuntur, licet tandem relapsi damnentur. Ad hoc potest dici, vel quod D. Thom, non loquitur omnino universaliter, sed regulariter et ut in plurimum : raro enim reprobi semel excæcati ad lucem redeunt. Vel potest dici non loqui de qualibet excæcatione, sed de finali : a qua nullus reprobus resipiscit. Vel denique quod licet aliqui reprobi post excæcationem illuminentur ; nunquam tamen ea illuminatio conducit cum effectu ad æternam salutem : sed vergit iterum in majorem damnationem, et est reprobationis effectus.

QUÆSTIO LXXX '

De causa peccati exparte Diaboli, in quatuor Articulos divisa.

Deinde considerandum est de causa peccati ex parte Diaboli. Et circa hoc quæruntur quatuor.

ARTICULUS L

Utrum Diabolus sit homini directe causa peccandit

Ad primum sic proceditur. Videtur quod Diabolus sit homini directe causa peccandi ·. peccatum enim directe, in effectu consistit. Sed Augustinus dicit 4 dc Trinit. quod Diabolus suæ societati malignos affectus inspirat : ct Beda super Ad. dicit, quod Diabolus animam in affectum malitiæ trahit: et Isidores dicit in lib. dcsummo bono, quod Diabolus corda hominum occultis cupiditatibus replet : ergo Diabolus directe est causa peccati.

2. Prætcrea : Hieronymus dicit, quod sicut Deus est perfector boni ; iu Diabolus est perfector mali : sed Deus est directe causa bonorum nostrorum : ergo Diabolus est directe causa peccatorum nostrorum.

2. Prætcrea: Philosophus dicit in quodam cap. Ethicæ

Eodcmtar, qool oportet qt^biiin principium ovtriiise· cum hanani coa*r.;i . cnasilium aute n humamun non - lum <sldc bonis. <ed etiam de matis crj.0 sicut De» movet ad ousSte Mα, ct jvr hoc dire, te cstuuu boni, ita DhWtts mold hoaiuem ad coiydliui» wain n, cl per hce sequitur, q»x! Db boles dfroeio sil cau^i parati.

fîcd contra est, quod Ai^irdiiius probat ni I e* 3, de libi?, arbit. quod nuiu tv fit meatbkninis *ena libidinis m<i propria voluntate : sed bumosm fit senes libidinis nisi per peeratom : ei^oeatM peccati non potesiesx· dû Udus.

dtcolum, qu· d ; c eanun tene quids e<: ; unde bot' nolo eve aliquid directe causa j«ecali, per quem modmn aliquis directe est k u m alicujus jclus, qu.J quidem ixm eisi per hoc ; quod prcqrinm principium filios art» nwret ad acendam ; proprium aute;:t principium act» peccati nduntas. quu oraue (<walJ a ndouUriam : uudr mbit potest directe esse causa peccati, nisi qu ! movete idunbtm ad acendum, Volinitas ratem, sicut supra dictum est, a dnvbtb moveri putes. Voo wdo ab objecto, sicci dicitur. quod appetibile opprehensnm k x a · ' u; ;sitmn. Alhmodoabeo, quod Literies iocUnai vetenUlcgk ad volendum, hoc autem iwn ot ahi : Euntis, vel D us ut «ipη ‹ a«n c<. 1 autem noapokste^e cau'j p.crati. tl dic'un: est Reliaquilur ergo, quod ex Le parte >s0*a volonus Seminis sit directe fiiuv/ pxcuti qus. Ex parte aUctn objccü potest iutriHgi, quod aliquid moveat vohuiîatem IripUater. Uto mtdo. ipsum objectem propositam, steal diriisos, quod abcs cxriut desiderium tousims ad comedendum. Alio modo. tHe qui prcpooil vel offert bojtt&odi ülqccîum. Tertia m do, ilie qui [«riandet objectu o propositam habere rationem bod, quû et hic aliqualiter propûuüt propriam objectum volunbti, qu' d est wtioui> b num, vennn vel appareas. Pruîo jyilur modo rts M'&ibiks extents apparentes movei-l volonute» hominis a·.' pccaotfca : secundo autan vt tertio m< 'o iel Diabolos, vei etrxai boeno poœsi inciUrv ad peccandum, vel offerendo aliquid appetibile sensui, vel µ-isüadc^do ralfooi. Sed ihjIIu istorum ; poiesi aliqui J esse dirccb caosa peaaii : quia vohtnUs non ex necessitate moveor ab aliquo objecto ut-i ab ultimo fine, ut suj ra dirtum esL Uude mm esi si8ricns eac-a peccati, ccqcr res exterius oblata, aeque iile. qui eam j^oponix. neqoe ilk. qui persuada : uode sequitur, qood Diabolus n a sil causa peccati directe vel «afficieriter. sed so.um per modum perse [rroponeatis appeti bile.

Ad primulo er$u dieendm. quod omnes ili* auctoritates, ct si qua? similes invcniar?.n. sunt referenda· ad hoc. qund Diabolus suggerendo, vel aliquaappetibiiia proponendo, inducit ad affcdmn peccati.

Ad secundam dicendum, quod similitudo ilia est attendenda quantum ad boc. quud Diabolus quodatmnodo est ama peccatorum nostrorum, sicut Dens est aliquo modo causa bonorum ttftstronnj : nou Umeri attenditur quantum ad modOm cansiudi ; nam Deus causal b-ana interius movendo volanbtem. quod Dbbolo convenire noa potest.

Ad tertium dicendum, quod Deus est mriver&te principium omuis iuterioris motus buinani : <ed quod deteraiUetur ad malura codsillam vclnn'as hitnana, boc directe quidem est cx voluntate hnauna, ei a Diibolo per modum persuadentis, ve! appetibilia propooculis.

Conclusio : *Diabolus non* es/ *causa]>eccati directe, sive sufficienter ; sed solum j^r modum persuadentis, et proponentis appetibile.*

Circa titulum nota, adverbium illud *directe* idem esse ac *sufficienter,* nihilque aliud importare: ut constat ex corp. art. et ex conclusione. Quare cum in hac dicitur, Diabolum non esse directe causam peccati, solum negatur quod sit causa sufficienter illud inferens : aut ita movens et trahens voluntatem, ut eam infallibiliter peccare faciat : sicut Deus eilicacileret infallibiliter facit bene operari. Aliter sumitur prædicitun adverbium infra art. 1 et in aliis locis, ut ibi ad nota binius. Nola etiam, quod hic D. Thom, non determinat omnem modum, quo Diabolus ad peccandum incilat ; sed dumtaxat modum concurrendi externum, qui est etiam communis hominibus ? et ideo dicit, quod solum concurrit per modum persuadentis, vel proponentis appetibile. Trader quem modum habet etiam alium sibi proprium, qui est interius instigando, de quo art. sequenti. In solutione ad 3 ne existimes excludi a divina motione determinationem ad malum consilium pro materiali ; sive quoad entitatem etiam secundum rationem differentialem : solum enim excluditur determinatio ad malum consilium formaliter ut verba sonant, adeoque ad ipsam deformitatem et malitiam. Quod autem divina motio nedum concomitans, sed et prædeterminativa et efficax usque ad materiale cujuslibet peccati pertingat, salis alibi ostendimus.

AKTICULVS Π.

Utrum Diabolus possit inducere ad peccandum, interius instiganda ?

Ad secundum sic proccdilur. Videtur, quod Diabolus non possit 'uducere ad peccandum, interius instigando. Interiores eaitn motus aniææ sunt quædaui opera vitæ : sed nullum opiisaniaw: vegetabilis, quoi est iufimum inter opera vite: ergo Diabolos secundum interiores motus non poicsl houii-£crninslî£ire ad malum.

2. Procrea : omnes interiores motus secundum ordinem natura a esibus exterioribus oriuntur: sed piætcr ordinem natura: aliquid operari est solius Dei. ut in primo dictum est : ergo DÂabolos non potest in interioribus motibus hominis aliquid ojerari, nisi secundum ea, qui· in exterioribus sensible apparent

3. Prxterca : interiores actus animæ sunt inteliigere et imaginari : sed quantum ad neutrum horum potest Diabolus aliquid operari, quia ut in primo habitum est, Diabolus non imprimit in intellectum humanum ; in phantasiam etiam videtur. quod imprimere non possit, quia formae imagiiutæ tanqimm magis spirituales suat digniores, quam foruiæ.quæ sunt in materia sensibili, quas tamen Diabolus imprimere non potest, ut patet ex his, qua in primo habita sunt : ergo Diabolus non potest secundum imeriores motus inducere hominem ad peccatum.

Sed contra est, quia secundum hoc nunquam lentaret hominem, nisi vi<ibiliier appetendo ; quod patet esse falsum.

Respondeo dicendum, quod interior purs auimm est intellectiva ct sensitiva, intellectiva autem continet intellectum ct voluntatem : et de voluntate quidem jam dictum est quomodo ad eam Diabolus se habet. Intellectus autem per se quidem movetur ab aliquo illuminante ipsum ad cognitionem veritatis · quod Diabolus circa hominem non intendit ; sed magis obtenebrat rationem ejus ad consentiendum peccato : qui quidem obtenebratio provenit ex phantasia ct appetitu sensitivo. Unde tota interior operatio Diaboli esse videtur circa phantasiam ct appetitum sensitivum, quorum ntrunque eommovéndo potest iudureread pccratnm : potest enim operari ad hoc, quod imaginationi aliqua· formæ hnagiiuriipnscnlcntar. Potest etiam facere, quod appetitus sensitivus concitetur ad aliquam passionem. Dictum est enim in 1 lib. quod natura corporalis spirituali naturaliter obedit ad motum localem : unde et Diabolu; omnia illa causare potest, quæ ex motu locali corporum inferiorum provenire possent,

nmsOnl» nisi virtute dlvloo reprimatur. Quod autem nllqu© ferma· repr©*cutenlur Îmagluationi, nequllur quandoque ad molmn lotah m dieu mini riiil<r*oplm< lu lib. de m-» ·i vigilü, qiiod cuji uhinul dormierit, dcermidmile plurimo sanguine ad priiicipiiim sensitivum, simul de cciidiinl m<r lus, >tve lmun^sioucs relict© ci scuUbilitim motionibus qu.i· in sensibilibus spericbuscOiiSCrvanUtr, et movent principium apprehensi* uni. ita quod apparent, ac .M tunc principium sensitivum a rebus ipsis exlcrioribns immutaretur : unde talis motus localis spirituum vel humorum procurari potest a Dawuuibus sive dormiant,Mve vigilent homines : ct sic sequitur, quod homo aliqua imaginetur. Similiter etiam appetitos sensitivus concitatur ad aliquas passiones secundum queudain determinatum motum cordis et spirituum : uudeud hoc etiam Diabolus potest cooperari. Et ex hoc nuod jussiones aliqua· couçilantur in appetitu sensitivo, sequitur quod ct mulum sive intensionem sensibilem praidicto modo reductam ad principium appreheusivum magis homo percipiat : quia ut Philosophus in eodem lib. dicit, amaulcs modica similitudine in apprehensionem rei amata* moventur. Contingit etiam ex hoc, quod passio est concitata, ut id, quod proponitur imaginationi, judicetur prosequendi! n : quia ci, qui a passione delinetur, videtur esse bonum id,ad quod per passionem inclinatur. Et per hunc modum utérins diabolus inducit ad peccandum.

Ad primum ergo dicendum, quod opera vit© semper, etsi sintab aliquo principio intrinseco, tamen ad ea potest cooperari aliquod exterius agens,* sicut etiam ad opera aoimæ vegetabilis operatur calor exterior, ut facilius digeratur cibus.

Ad secundum dicendum, quod hujusmodi apparitio formarum imaginabilium non est omnino præter ordinem natura·, nec est per solum imperium, sed per motum localem, ut dictum est. Unde patet responsio ad tertium : quia formai illæ sunt a sensibus accept© primordialiter.

Conclusio est negativa.

Litera hujus articuli nihil præsefert difficultatis, quod vel expositione vel disputatione indigeat. Continet vero doctrinam valde utilem ad dignoscendum modum,quo dæmones in nobis aliqua operantur : deprehendendasque cum eorum, tum propriae phantasiae illusiones. Ob idque merito commendatur a Cajetano, pro iis praesertim, qui mysticis occupantur : quique directioni religiosarum animarum incumbunt : ne divinitati tribuentes, quod naturae vel daemonis est, errent, errareque alios faciant. Habes autem eandem doctrinam latius et expressius traditam quaest. 3 de mal. art. 4, cujus litera consulenda est : quia si quid ad rem plene capiendam in praesenti desiderari posset, abunde suppeditabit.

ARTICULUS IU.

Virum diabolus postit necessitatem inferre ad peccan·
, dum /

A<! tertium sic proceditur. Videtur quod diabolus possit necessitatem inferre ad peccandum. Potestas enim major potest necessitatem iuferre minori: sed de diabolo dicitur Job. 41: Non est potestas super terram, quaû ci valeat comparari .-ergo potest homini terreno necessitatem inferre ad peccandum.

2. Præîcrca : ratio hominis non potest moveri nisi secundum ca.quæ exterius sensibus proponuntur, ct imaginationi rcpra<cntanlur: quia omnis nostra cognitio ortum habet a sensu: et non est intelligeresme phantasmate, ut dicitur in lib. de anima: sed diabolus potest movere imaginationem hominis (ut dlrhiru £41), et etiam exteriores sensas. Dicit enim Augustinos in lib. #3. quw. quod serpit hoe malum, scilicet quod e-la «liaholo, per omne* aditus sensibiles dat se liguri*. aciVirniuMl.d >e coloribtK, adlwrct srmis, infundit saporibus : ergo [Oleni rationem hominis ex necessitate iiiclinaie ad pe» ¢ h u Iii.h.

3. Pra tcrc.i : secundum Augustinum nonnullam peratam cil, cum caro concupiscit adversus spiritum : sed conrupisceuthm carnis diatwdus potest causare, sicut tt exieras paMtoiiis en modo quo supra dictum cst: ergo ex necessilulepoltsl imhiccre.nl peccandum.

Bed contra est, quod dicitur i Petri nlt. Adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens, circuit quxrens quem devoret, rui resistit forus m Dde·4 frustra autem talis admonitio daretur, si homo ei ex necessitate succumberet : non ergo poles! homini necessitatem inducere ad peccandum.

Kespondeo dicendum, quod diabolos propria virtute, nisi refrenetur a Deu. potest aliquem inducere ex necessitate ad faciendum aliquem actum, qui de suo genere peccatum est : non autem potest inducere necessitatem peccandi. Quod patet ex hoc, quod homo motive ad peccandum non resistit nisi per rationem, cujus usum totaliter impedire potest, movendo imaginationem, elappctilum sensitivum, sicut in arreptiliis patet · sed tunc ratione sic ligata, qnieqnid homo agat, non imputatur ci ad peccandum ; sed si ratio non sit totaliter ligata, ex ea parte qua est libera, potest resistere peccato sicut supra dictum est. Unde manifestam est, quod diabolus nullo inodo pototnecessitatem inducere bomiui ad peccandum.

Ad primum ergo dicendum, quod non quælibct potestas major homine potest movere voluntatem hominis $ Sed solus Deus, ut supra habitum est.

Ad secundum dicendum, quod illud, quod est apprehensum per sensum vel imaginationem, non ex necessitate movet voluntatem, si homo habeat usum rationis, nec .semper hujusmodi apprehensio ligat rationem.

Ad tertium dicendum, quod concupiscentia carnis contra spiritum, quando ratio ei aclualitcr resistit, non est peccatum. sed materia exercenda: virtutis : quod autem ratio ei non resistat, non est in potestate diaboli : ct ideo non potest inducere necessitatem peccati.

Conclusio est negativa: Quam ita evidenter convincit ratio articuli, ut superflua sit alia probatio. Solutio ad 3 confirmat, doctrinam, quam tradidimus supra disp. 10, num. 79. Continet vero difficultatem, quam movet et diluit Cajetanus : an scilicet concupiscentia seutentatio carnis contra spiritum aliquando sit omnino immunis a peccato propter rationis resistentiam? De quo quid tenendum, diximus disp. cit. num. 128 usque ad 134.

ARTICULUS IV.

Utrum omnia peccata hominum tint ex suggetiione diabolil

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod omnia peccata hominum, sint ex suggestione diaboli. Dicit enim Dionysius 4 cap. de divi, noiniu. quod multitudo dæmomim causa est omnium malorum ct sibi ct aliis.

2. Prætcrca .-quicunque peccat mortaliter, cfllcilur servus diaboli, secuudum illud Joau. 8: Qui facit peccatum, servus est peccati : sed ei aliquis iu servitutem addicitur, a quo est superatus, ut dicitur 2 Petri 2: ergo quicuuque facit peccatum, superatus est α diabolo.

3. Prælcrea : Gregorius dicit, quod peccatum diaboli est irreparabile, quia cecidit nullo suggerente : si igitur aliqui homines peccarent per liberum arbitrium, nullo suggerente, eorum peccatum esset irremediabile ; quod patet esse falsum ; ergo omnia peccata humana a diabJo suggeruntur.

S.d contra (■$!. <ju -d dicitur in ilb. A' Ecrle-bilicis dognaiibu<: X< n ositx* cngUatio.ics orstcr mâtr a duboli) excibnter; sed atiqtntcs ex iwMri arbitrii n.oiu emergtml.

Ktsjxnden dicraduni, qmwl ixciMoiuliicr quidem et Indirecte «uaMib causa <: amita» peiv.r<w» imstrtrua-..in qsantua induxit primum bfcniitea »l pcrcjiidui». ex cujus lucrata ia baton vnntaesl ⌊u iu mû j «utera, ut ○ r<ms ad |iccca:.d.Lii pcociiw .«««<. «Jmwur p-eeeu comtastiMK 'igi:WO j . gm iψα >ia irei,- ex qth> «equeretur, qond ürile inceudereatar. Directe ligem non <sl catta Cttiiinu peccatorum brnnjuotu :, ita .pted singula pecraîa pensadeal. Qeod Oriçeocsnrûbat ex h<x·, quia etiam si dabolus ○<>:> cx-et, hTiiiKS tuberent appetilniu fiborom. ct vewreorem. etsiatllum : q d posset esse in-.rdiiutiB, nisi raiMneorJiaaretur. q»>i subjacet libero arbitrio.

Ad pr͡ΐαη aer.ro diccadæu, ça-·! suggestio daraoomn est GMtt omnium tualora n ix-stforca «cimten primam erigieoa, nt dictum est.

Ad seca hiu u qu>J non solmn (It senus alienjtF, qui ab eo suf-.Tjtur. xd etia.-.i qui ei voluntarie se subjicit : e; boc modo fit senos diaboli, qui inulti proprio peccat.

Ad tertiumdkvaiarn, quod peccatum diaboli fuit irrexedubile, quia aee aliquo snggeteate peccavit, nec habuit aliqiampAmiUlcmad fcccaedumcx pra-cedenli suggestio»: caesura : quod dc nullo hominis peccati dici potest.

Prima conclusio : *Diabolus est causa omnium nostrorum peccaturum occasionaliter el indirecte: in quantum induxit primum hominem ad peccandum: ex cujus peccato ita vitiata est humana natura, id omnes ad peccandum proclives simus.*

Secunda conclusio : *Non est nobis diabolus causa omnium peccatorum directe, ita quod singula persuadeat.*

Commentarius.

1. Longe aliter sumit hic D. Thom, adverbium *directe,* quam articulo primo, ubi accepit illud *pTCfSufpcienler,* ut explicuimus : et ideo negavit, quod diabolus sit nobis directe causa alicujus peccati. In præsenti vero dicitur directe causare omne illud peccatum, ad quod determinate inducit etiam si in id sufficienter non pertrahat. Et propterea non negatur, quod diabolus directe sil causa aliquorum peccatorum: negatur vero, quod sit directe causa omnium : seu quod omnia, quæ committimus, ex aliqua ejus in nobis suggestione proveniant: quasi nos plura, aut saltem aliqua ex nobis ipsis, et ex concupiscentia homine, absque tentatione diaboli perpetremus.

Varii errores,

·· Sciendum est tamen, varios circa hoc extilisse hæreticorum errores. Quidam enim putaverunt, nullum in mundo futurum esse peccatum, si dæmones defuissent, qui tentatione sua homines ad peccandum impellerent. Ex quo inferebant, nullum jteccatum tribuendum esse nostro libero arbitrio, sed potius dæmoni, cujus suggestione fit. Hunc errorem tribuit Alfonsus de Castro lib. 12 adversus hæreses verbo *Peccatum* hieresi 3. Valentino, et Manichæo, Armenis, et aliis. Secundus fuit error Joviniani, qui, teste l). Hieronymolib. 2 contra illum, existimavit, diabolum nunquam tentare illos, qui vere sunt baptizati inaqua et Spiritu Sancto, sed dumtaxat infideles et peccatores. Tertius error, referente eodem Castro lib. 11 verbo *Tentâtio,* fuit Petri Abailardi : contra quem scribit D. Bernardus epist. 189 et 190 et 191. Fuit autem hic error, quod diabolus non aliter homines ad peccandum inducit, nisi contactu aliquorum lapidum, herbarum, vel similium, quorum virtutes novit aptas esse ad diversa vitia excitanda, alternando sic vel aliter humores corporales. Omnes vero huiusmodi errores impugnantur sufficienter doctrina hujus articuli, et quæst. 3 de mal. art.5, quæ unanimiter adstruitur a Patribus et Theologis. Neque exstant prædictis erroribus alicujus momenti fundamenta, quæ referre et diluere opus sit. Videatur Alvarez disp. 170, ubi omnes illos impugnat, Scripturæque, et Patrum testimoniis veritatem confirmat.

Dubitandi ratio.

3. Unam autem prætermittere non possumus rationem dubitandi contra secundam conclusionem. Nam si dæmones omittunt tentare nos in aliquibus peccatis; vel id omittunt, quia tentare nolunt, quamvis possent; vel quia tentare nequeunt, quamvis vellent? Non primum: quia cum dæmones ita sint obstinati in malo, admodumque homines exosos habeant, vellent procuidubio ut in omnibus suis actibus liberis peccarent, sicut ipsi dæmones in suis omnibus peccant: unde quod non tentent illos in omnibus, non erit defectu voluntatis. Neque etiam videtursecundum : quia non apparet exquo capite prohibeantur tentare nos in omnibus et singulis actibus malis, sicut tentant in multis.

Respondetur, prædictamomissionem pro-soi venire ex secundo capite non ex primo. Et ad probationem dicendum est, quod sicut dæmunes vellent quidem tentare nos in omnibus, U0U Solum CUm ptaVC agimUS, sed etiam cum bene operamur, ita ut nunquam bene operaremur: et vellent tentare vehementissime, ita ut non nisi difficillime eorum tenlationes vincere possemus : prohibentur tamen ab utroque divina providentia erga nos. media bonorum Angelorum custodia et cura, juxta illud D. Gregorii homil. 31 in Evang. desinetis Angelis, *quorum potestate virtutes adverse refrenantur, ne corda hominum tantum tentare prêta leant,* D.G$

valeant, quantum volunt, etc. oh idquo s.npe in bonis actibus nihil pravæ suggestionis sentimus : sic eadem divina providentia, et Angelorum cura prohibentur inultoties a munere nos lentandi, adhuc cum a carne vel mundo ad male agendum incitamur, eoriimque incitationibus consentimus : adeoque stat, ut tentatione horum hostium aliqua peccata perpetremus nulla existente diaboli suggestione.

Solutio alia.

Secundo respondetur ex Alvarez citata disp. 170 satis esse ad salvandam D. Thomæ conclusionem, videlicet non omnia peccata ex suggestione diaboli provenire, quod non omnia ex tali suggestione sicut ex prima radice oriantur : sed aliqua a propria concupiscentia, vel aliunde excitentur : quamvis in omnibus undecunque excitatis, adsit statim diabolus coadjuvans illam tentalionem, et ea utens ad peccatum vivacius suggerendum, persuadendumque efficacius. Sed placet magis prior solutio: quia quod nos absque interventu et suggestione diaboli peccata aliqua operemur, magis consonat dictis Sanctorum, et communi doctrinæ.

QUÆSTIO LXXXI.

De causa peccati ex parte hominis in quinque Articulos divisa.

Deinde considerandum est de causa peccati ex parte hominis. Cum autem homo sit causa peccati alteri homini exterius suggerendo sicut et diabolus, habet quemdam specialem modum causandi peccatum in alterum per originem: unde de peccato originali dicendum est.

Et circa hoc tria consideranda occurrunt. Primo de ejus traductione. Secundo de ejus essentia. Tertio de ejus subjecto. Et circa primum queruntur quinque.

Inter causas peccatorum extrinsecas ultima est homo, quatenus potest ad alienum peccatum concurrere. Quod præstat dupliciter: vel consulendo, et suggerendo, proponendoqueex parte objecti : vel ut principiumgenerationis culpam simul cum natura traducens. De primo modo causalitatis non fuit opus D. Thomæ specialem quæstionem pro homine instituere, quia communis est etiam dæmoni, de quo quæst. præced. actum fuit: nisi quod homo proponendo solum, et excitando,vel alliciendo exterius id præstat; dæmon vero etiam interius suggerendo, et commovendo passiones, et phantasmata per humorum alteralionem, ut Ang. Doctor ibi explicuit. Secundus autem proprius est solius hominis : et non cujuscunque, sed primi parentis: qui cum esset a Deo constitutus caput naturæ humanæ, totam illam in se peccando vitiavit, et sic vitiatam, atque adeo una cum ipso peccato in cæteros, per seminalem propagationem ab ipso descendentes, transfudit. Ob idque hujusmodi peccatum cum natura descendens dicitur *peccatum originale, et peccatum nature,* quia non propria voluntate committitur, sed per originem ex peccato primi parentis quasi hæreditario jure simul cum natura participatur. Et quia hic modus causalitatis specialissimus est,pluraque importat, quæ Theologi scire tenentur, agit de eo ex professo D. Thom, tum in præsenti,ubi idem praestant omnes ejus expositores. Tum etiam 1, contra Gentes a cap. 50, usque ad 53. Et in quæstionib. de mal. quæst. 4 et 5. Nec non in 2, dist. 30 et sequentibus, ubi cum Magistro materiam versant Bonavent. Scotus, Durand. Ricard. Capreol. et cæteri scholastici.

ARTICULUS I

Utrum primum peccatum primi parentis traducatur per originem in posterost

Ad primum sic proceditur. Videtur quod primum peccütum primi parentis non traducatur ad alios per originem. Dicitur enim Ezccliiol. 18: Filius non portabit iniquitatem patris : portaret autem, si ab eo iniquitatem traheret .· ergo nullus trahit ab aliquo parentum per originem aliquod peccatum.

I'rætcrca· accidens non traducitur per originem, nisi traducto subjecto, eo quod accidens non transit de subjecto in subjectum : sed anima rationalis, quæ esi subjectum culpae, non traducitur per originem, ut in primo ostensum est : ergo neque aliqua culpa per originem traduci potest.

Prmterea : omne illud, quod traducitur per originem humanam, causatur ex semine .· sed semen non potest causare peccatum, eo quod caret rationali parte aninne, qua· sola potest esse causa peccati = crgo nullum peccatum potest trahi per originem.

Fra-tarw ; quoti est perfteiips in lutara. virmosinsesi ad mM caro perfecta mm poles! iaticcro «auifiam siM üijuui. aUnquîn aniau ncupxx't muiuUri a cul|o cri,;nul·. «ferai tsl carat traita : ergo emito uiîuüa hj. icü ptee inéccrv aautim.

Pr>ien*a ; Philosojh> did! in n Ethic. qmxl propter lutanus lurpes. üîUus i.bcrepài. <**»lea* qui propler dol· dura, d aegSigealiifii. Dicuntur autem iulum turpe*. qui hibcnl terjüüdiücm cimu ori^iue : ergo nihil, quodol jvr Wigfecni, csl iacrejub te. irque pwtium.

&d mira est. q»td Ar state.* dicil Ko j . 3 per unira luxeweui peeatum a toux maudum imravit : qu»xl non P ■;>: j.;:.'!i^î Mt IBMμ taiunoms tel incitaiior.is fftyfcf toe.qwd dicitur âipicn. 2, taridâi diaMi mer* travit in orhetn wnnrai : n>'ai cr.%». ψκM |*?r ociginea a prisa L fiiiur pecratam in monduai intravi!.

Bespcwko diTOBihsi' qikxl seruudum tidm Cjtboliram e>i icûCibîc». qt 4 ρπκηω puvaiü.d printi taxuhds ongl· talikr transit in Msteros: proptarquoti etfam pœri m»*»x ruti ddenutur ad bapUsmem tauq&uu ah aliqtu ujfeetioae colja· aMoeudl. Coatrariu* cM istem b.»re>U PeUgianx, ul palet |« r AugnsUrana in planai* suis |îbr& Ad investipndum autem qualiter po'caium primi luremis originaliter pα-it irarôieinp&ero*» diversi divers* vite processentaL Qaidam enim coasiderantes, quod peccati *ubjectam esi ai.ima rati iuli*. fxscenmt, quodcon senii» nuiomlis anima tradcaiur. ut sic ex intectaaniaiâUltaxaittmx' derivari ndcantur. Alii veroboc repudiantes tanqa*Eierrobeam, comti suul ostendere, qn-'-mite rui p anima· parentis tradndtur in prolem, etiam si antea non tndoratur. per lb € qnod cvrporte detectas tradocontsr a parente io proieni.* stem leprtses generat teproMBt.el poiLgricus podagricum, propter iiiquam corruptions seminis, licvl talis corruptio Kro dicatur lepra. vel podi-ra. Cam aolem corps sil proportivwlDm anima·, et defectasaiiinu' redundent ia cnrpa*. ci e conversa : simili nodo dirilar, qood calptbilte defectus mima'per ^dcctionem seminis ia prolem derivator, quamvis geaen xnuliirr son sit culpittsnbjcetam. Sed omnes bajoSmodi ria insufficient start : quia dato qood aliqui defectus corporales a petitote Iranseaol in prolem per originem. et cilam aliqm defectos imemu ex cofccqueaû propter corporis indispasitioi.cm. sicut interdum ex fatuis Liai generantur : u.sen boc ip*nm, quod est ex origine aliquem defectum haberv, ridetar eicIndere rationem culpæ. de cujns ratiori est, auod sit voluntarii. Unde etiam persito. quod anima rationalis traduceretur, ex Ime ipso quod infectio anima? pn li< im esset in ejus voluntate, amiueref rationem ailpa? obligantis ad pteeam, quia ut Philosophus dici! ia 8 Elbic. uallu* improperabit crco nato, sed magis miserebitur. Et ideo alia via procedendum est dicendo, quod omnes bomioes. qui tuscuntur ex Adam, possent considerari m ume homo, in qnauuim conveniunt in utura. quam a primo parente accipiant, secundum quod in civibtb omnes homines, qui sunt unias communitatis, reputantur quasi unum corpus, et lofa axuauuiius quasi unus honw. sicut etiam Porphyrias dicit, quod participatione speciei plures tontines simi anu* homo. Sic igitur multi homines ex Adam derivati,sum lanqrmm maha membra unias corporis:artu^ autem unius membri rorporalis.puta mamistum e>x vMunUrius voluntate i^iusmiuus,sedvoiunuicaninu\qiu*pn!£û movet membrum. Uade houueidium, quod manus commiuit, nou imputaretur uunni ad peccatum, si consideraretur niants secundum se ut divisu a corpore, sed imputatur ei in quantum est aliquid hominis, quod movetur a primo principio motivo tomiuis. Sic igitur inordinatio, qua.· e<t m isto homine ex Adam generato, non esi voluntaria volunhlc ipsius sed voluntate primi (arènlLs. qui movet motione generationis omnes, qui ex ejus origine derivantur. Firm voluntas aiiiime movet wnuia membra ad actum. Vnde pceratutn. quod sie a primo (arente in posteros derivatur, dicitur originate î sicut pccratniD.quiHlab anima derivatur ad membra corporis, dicitur actuale, et sicut peccatam actuale, quod per membrum aliquod commiithur. non est peccatam illius membri, nisi iu quantum illud membrnm esi aliquid ip ius bmuinis, propter quod vocatur pcccatmu humanam. Ita peccatam Originale non est peccatam hujus persocw, nisi iu qtontam tax persona rèciptt naturam a primo pareme : unde ei vocatur peccatum naturae secundum illud Ephes. 2. Eramus natura tiht ira*.

Ad prunum ergo dicendum, quod Glius non dicitur noa portare peccatum patris, quia non punitur pro peccato patris, uiri sit p.irtifiqrs culpa1; et sic est in proposito. Derivatur enim j»er originem culpa a (Mtrc in lilium, sicut rl peccatum actuale ρτ imitationem.

Ad sxundu u dicendum, quod etsi anima non traducatur, quu virtus μ·:.ηπι* mm potest rausjre unim.im ratimialc.n, movet uiuH»ti ad ipsuu disposlticum n : unde per virtutem sentinis traducitur hur.^iru natura a parente in prolem, et simul cuai natura natura* infectio. Ex lux· enim lit ista, qui rab itur, consors enlpj' primi parenti*, quod naturam ab to sortitur per quamdam gwtarativum motiomnn.

Ad tertium dicendum, qu«nl etsi culpa non sil artu in setuine, esi tamen ibi virtute huuuuæ natura*, quam concotnl-Utar tali* culpa.

Ad quattu.it diccmtam, quod semen est principium generationis. qua* est proprms actus natura?, ejus propagationi deserriens : et ideo magis intiritur anima per semen, quam per carnem jam perfaoUm, qua* jam determinata est ad personam.

Ad quinta n dicendum, quod Illud, quod est per originem, noa esi incnqmbik*. si consideretur ista, qui nascitur sccmtdom se : sed si consideretur prout refertur ad aliquod pria? ripian, sic potett esse ei increpabile. sicut aliquis, qui luscitur, palitar ignominiam generis ex culpa alicujus progenitarum raiKttain.

Conclusio : *Secundum Fidem Catholicam tenendum esiprimum peccatum primi hominis originaliter transire in posteros.*

Notandum est circa literam, quod cum D. Thom. impugnans duos priores modos explicandi peccati originalis traductionem, ait defectus provenientes per originem non habere rationem culpæjoquiturde origine, habito respectu dumtaxat ad proximos parentes, vel etiam ad primum ut fuit sicut cæteri persona particularis: quorum proinde voluntas non reputatur voluntas filiorum, neque ratione illius censetur istis voluntarium, quod per originem accipiunt. Si autem origo consideretur in ordine ad primum parentem, ut fuit a Deo constitutus caput naturæ. conlinebatque cæterorum voluntates, non negat Ang. Doctor posse habere rationem culpæ, quod hoc modo accipitur per originem ; sed potius utitur prædicta ratione ad id explicandum tam in corp, quam in solut. ad 5.

Circa solutionem ad tertium observa modum loquendi D. Thomæ: non enim dixit absolute culpam contineri virtualiter in semine ; sed contineri in illo virtute humanæ naturæ, quam comitatur culpa : ne putaremus inessesemini aliquam specialem continentiam respectu peccati originalis præter ipsam continentiam naturæ humanæ, quam tale peccatum comitatur, nisi per gratiam sanetur. Nam eo ipso quod semen contineat, et communicet naturam ut ab Adamo descendentem, atque adeo ut destitutam justitia originali, quam ille amisit, continet etiam, et communicat praedictum peccatum consistens in ea destitutione, ut infra dicemus. Unde nequaquam esset juxta mentem Ang.

Ang. Docloris addere semini propior prædictam continentiam aliquam intensionem, vel qualitatem, vel aliquid aliud positivum, quod noti habeat secundum so, aut quod in statu naturæ puræ non haberet.

ARTICULUS II.

Virum diam aha peccata primi parenti^ vel prarimn· rum traducantur in pnstcros f

At! secundum sic proceditur. Videtur, quod etiam alia peccata vel ipsius primi parentis vel proiiinoruw parcniinn traducantur in posterns, Pœna enim nuiiquarn debetur nisi culpa: · sed aliqui puniuntur judicio divino pro peccato proximorum pjrcnlinn, secundum illud Exod. 2ü. Ego^iiin Deus zelotes» visicaiis iniquitatem parentum in iilios in tertiam, et quartam generationem. Judicio etiam humano iu ‹ rirninc læsæmajestatis filii exhærcdantur pro peccato parentum.· ergo etiam culpa proximorum parentum transit in posteros.

Præterea: magis potest transferre in alterum id, quod habet aliquis a se ipso, quam id quod habet ex alio, sicut ignis nugis potest calefacere, quam aqua calefacta : sed homo transfert in prolem per originem peccatum, quod habet ab Adam · ergo mullo magis pcccatu n, quod ipse commisit.

Præterca: ideo contrahimus a primo parente peccatum originale, quia in eo fuimus s:cul in principio naturæ, quam ipse corrupit r sed similiter fuimus in proximis parentibus sicut in quibusdam naturæ principiis, quæ etsi sit corrupta, potest adhuc magis corrumpi per peccatum, secundum illud Apocal.ultim. qui in sordibus est, sordescat adhuc: ergo filii contrahunt peccata proximorum parentum per originem, sicut et primi parentis.

Sed contra. Bonum est magis diffusum, quam malum · sed merita proximorum parentum non traducuntur ad posteros: ergo mullo minus peccata.

Bespoudco dicendum, quod Augustinus hanc quæstionem movet in Enchirid. et insolutam relinquit· Sed si aliquis diligenter attendit, impossibile est, quod aliqua peccata proximorum parentum, vel etiam primi parentis præterprimum, per originem traducantur. Cujus ratio est, quia homo generat sibi idem io specie, non autem secundum individuum: et ideo ea quæ directe pertinent ad individuum, sicut personales actus, et quæ ad cos perlinent, non traducuntur a parentibus in filios. Non enim Grammaticus traducit in filium scientiam grammatica:, quam proprio studio acquisivil : sed ea quæ pertinent ad naturam speciei, traducuntur a parentibus in filios, nisi sit defectus naturæ, sicut oculatus generat oculatum, nisi natura deficiat : et si natura sit fortis, etiam aliqua accidentia individualia propagantur in filios, perlinentia ad dispositionem naturæ, sicut velocitas corporis, bonitas ingenii, et alia hujusmodi. Nullo autem modo ea, quæ sunt puro personalia, ut dictum est ; sicut autem ad personam pertinet aliquid secundum se ipsam, et aliquid ex dono graliæ : ita etiam ad naturam potest aliquid perlinere secniidrnnse ipsam,scilicet quod causatur ex principiis ejus, etaliquidex donogratiæ. Et hoc modo justitia originalis, sicut in primo dictum est, erat quoddam donum gratis loti humanæ mitura? divinitus colialum in primo parente, quod quidem primus homo amisit per primum peccatum. Unde sicut illa originalis justitia traducta fuisset in posteros simul eniu natura, ita etiam inordinatio opposita. Sed alia peccata actualia, vel primi parentis, vel aliorum non corrumpunt naturam, quantum ad id quod naturæ est: sed solum quantum ad id quod personæ est, id est, secundum pronitatern adactum: unde alia peccata non traducuntur.

Ad primum ergo dicendum, quod pœna spirituali, sicut Augustinus dicit epist. ad Avii. nunquam puniuntur filii pro parentibus, nisi communicent in culpa, vel per originem, vel per imitationem , quia omnes animæ immediate sunt Dei. ut dicit Ezech. 1R, sed pœna corporali interdum judicio divino, vel humano puniuntur filii pro parentibus, in quanto n filius estaliqmd patris secundum corpus.

Adsecuodtim dicendum, quod illud, quod habet aliquis ex «e, magis pole-t traducere, dummodo sit Iraducibile : sed peccata actualia proximorum parentum non sunt traducibilia, quia sunt pure personalia, ul dictum est.

Ad tertium dicendum, quod primum peccatum corrumpit naturam humanam corruptione ad naturam perlinente : alia Vdro peccata corrumpunt eam corruptione pertinente ad iolam pernoram.

Conclusio *eat negativa.*

In loto hoc ariiculo valde notanda est distinctio inter illa, quæ sunt propria naturffi, et ea, quæ sunt propria personæ: et qualiter non solum *naturæpropria* dicantur, quæ ex ejus principiis oriuntur, uti sunt proprietates, et passiones ; sed eliam quæ divinitus alicui supposito pro tota natura conceduntur, ut Adamo concessa fuit justitia originalis. Hinc enim valde dependet cognitio originalis culpæ, et cur solum primum Adæ peccatum traducatur ad posteros, non autem reliqua peccata ipsius Adæ, etiamsi alia mortalia successu temporis committeret, neque etiam peccata proximorum parentum. Ad quod sit.

DISPUTATIO XIV.

De existentia, et traductione peccati originalis.

Quamvis ærumnæ, et miseriæ, quas ab exordio vitæ in cunctis Adæ filiis humana natura patitur, signa præbeant non modica originalis culpæ; nunquam tamen hominum intellectus, nisi Fidei, et Theologiæ præceptis institutus, radicem hanc malorum valuit detegere. Unde existentia rei, quæ in aliis materiis ut quid per se notum supponi consuevit, in hac de originali peccato prolixo examini exponitur. Et quod de peccatis in communi superfluum esset inquirere, an nimirum existant de facto (unicuique nostrum testimonium perhibente conscientia sua, quam sæpe delinquat) de hoc peculiari peccato, quod ad nos per originem a primo parente transfunditur, necesse est investigare. Non quasi humana ratio suis innixa principiis existentiam, aut traductionem prædicti peccati demonstrare præsumat, sed ea dumtaxat, quæ circa hoc fidos docet, et quæ ex fidei deducta principiis Patres. et Theologi tradiderunt, aut si quæ ulterias deduci poterunt, pro viribus explanare, et ab Hæreticorum erroribus, aliisque impugnationibus immaculata tueri. Casus enim originalis culpæ, et ejusnotitia omnino dependet ex cognitione Decretorum, et ordinationis Dei circa primum hominis statum, et circa pactum cum eo in tali statu initum : de quibus non nisi per revelationem divi-

nam nobis constare poterit. Quocirca potissimi probationes pro statuendis assertionibus erunt loca Scripturæ, Conciliorum, et Patrum, per qua? nobis divina revelatio innotescit : nec aliis rationibus communiter utemur, nisi qua»ex fidei principiis, pnedictisque testimoniis vim, et efficaciam sortiuntur. Id quod præ oculis haberi cupimus : quia in hac materia, ut in alia aiebat magnus Gregorius, nisi fides credat, ratio non explicat.

Nomine vero *peccati originalis* in hujus, et sequentium disputationum titulis, ut ex illis non obscure habetur, non intelligimus illum actum, quo primus parens deliquit, quique luit ineo primum peccatum actuale, et solet dici *originale originaux :* sed illum effectum de genere peccati habitualis, qui ad posteros inde transivit, inficitque, et maculat immediate animam pueri, ubi primo concipitur, solelque appellari *originale originatum*. Hocenim spectat potissimead hunc tractatum : nam de illo priori agit ex professo D. Thom. 2, 2, quæst. 161, usque ad 1G5, de quo si quid necesse fuerit propter connexionem doclrinæ hic adjungere, non absolute eo nomine utemur, sed cum addito et explicatione sufficienti, ut æquivocatiuni locus non pateat.

DUBIUM I.

Utrum detur peccatum originale ab Adamo in posteros per originem traductum ?

In enodationehujusdifficnltatisnon omnia neque testimonia,neque rationes, quæ existentiam, et traductionem peccati originalis persuadere possunt, sed tantum selectiora adducemus, ut brevitati consulamus.

Sententia catholica.

2. Dicendum ergo est dari originale peccatum a primo parente in posteros per originem traductum. Hæc conclusio est de fide in multis Conciliis diffinita, praesertim in C.Araus. Arausicano can. 2, in Milevitano canon. cjn.2. etiam 2, in Palestine, cujus meminit Augustinus epist. 209, et lib. 2 contra Julia, c Totct*caP· *u ⌒elan0 θ* can· 01 ”l 1-· can· c.Eior.‘2, nec non in Florentino in litteris sanctæ scs.5.’ unionis : ac denique in Tridentinoses. 5, toto decreto de peccato originali, præsertim can. 2, ubi ita habetur :Si *(piis Adi privaricationem sibi soli, et non ejus propagini asserit nocuisse, et acceptam a Deo sanctitatem et justitiam, quam perdidit, sibi soli, et non nobis etiam cum perdidisse, aut inquinatum illum per inobedientix peccatum mortem, et pernas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem et peccatum, quod mors est anim.r : anathema sil : cum contradicat Apostolo dicenti : per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.*

Eamdem veritatem tradidere ex summis Pontificibus Zozimas in epist. ad Episcopos orbis, ut refert Augustinus epist. 157, Leo primus, epist. 86, Innocentius primus, ut refert idem Augustinus ibidem, et lib. l^T.' contra Julia, cap. 2, Gregorius lib. 7 epis-Aiium tolat. epist. 57, et alii. Docentque commu-j*,·^ niter omnes sancti Patres, ex Græcis Basilius super psal. 32, Athanasius de just incarnatione verbi, Cyrillus Jeresolym. catech.2, et Alexandrinus lib. 1, in Genes, èbq' Justinus martyr dialogo cum Tryphone, pjS Irænæus lib. 5, cap. 17 et 19, Nazianzenus<à^· orat.-11 in S. Pascha, Chrysostomus homil. pj£ de Adam et Eva, Theodoretus ad psal. 50, Damascenus lib. 2 fidei, cap. 28 et alii plu-Ao?s; rimi. Similiter ex Latinis Cyprianus epist. f JJjbI 59, Hilarius Pictav. ad Psal. 118, Ambro-^”^ sius lib.de Tobia, cap. 9 et ad Psal. 48 et ώΐκ lib. 1 de pœnitent., cap. 2, Hieronymus ad cap. 41, EzechieI, Augustinus innumeris in locis. Prosper lib. 3, de vita contemplat. et respons. 1, ad capita objectionum Vincentii, Fulgentius de gratia Jesu Christi cap. 31, et de fide ad Petrum cap. 16 et alii plures : quos sequuti sunt omnes scholastici cum Magistro in 2, dist. 30, D. Thom. ibidem, et 4, contra gent. cap. 50 de mal. quæst. 4, art. 1.ad Roman. 5, lect. 3, et cum omnibus suis expositoribus in hac quæst. 81. Verba autem prædictorum Patrum refert thesaurus catholicus Ludovici Cocc. torn. 2, lib. 2, art. 2, nosque brevitatis causa omittimus.

3. Probatur sacræ scripturæ testimoniis. Etprimoex illo Pauli ad Rom.5 *i Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, cl per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in (pio omnes peccaverunt.* Quo testimonio utuntur communiter Patres, et Concilia ad intentum prisons. quoniam apertissimum est, et per illud D. Augustinus lib. 2 de nupt. et concupisc. cap. 28, respondet Pelagio neganti peccatum originale in parvulis, et in hunc modum inodum quærenti : *Non peccat iste, (pii nancitur, non peccat iste, (pii genuit, non peccat ille, (pii condidit, per (pias igitur rimas inter tot prrsidia innocenti;? peccatum fingis in-*D.Aug. .Qrrwmn ? Sic haereticus. Sed Augustinus: *Quid (pirritiüildatenlcm rimam, cum habeat apertissimam januam ? Per unum hominem ait Apostolus, per unius delictum, ait Apostolus, per unias hominis inobedientiam, ait Apostolus : quid quxrit amplius, quid quxrit apertius : quid (purrit inculcatius?*

r.Ijgu· UfttfUUl eflu-fi0lD· Effugium vero, quod praedicto testimonio Pelagiani adhibebant, dicentes, verba Apostoli non esse intelligenda de peccato originali, sed de actuali, quod, aiunt, intrasse in mundum per Adam , transisseque ad posteros, non origine, sed imitatione, in quantum omnes, qui peccant, illius pecca-Oses. c.tum imitantur, juxta illud Oseæ 6: *Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum.* Hoc igitur Pelagianorum effugium impugnat recte D. Thom. 4, contra gent. cit. cap. 50, ubi sic ait : *Non potest autem dici* b.Thûm.*quod per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit per modum imitationis, quia sic peccatum non pervenisset nisi ad eos, qui peccando primum hominem imitantur et cum mors per peccatum in mundum intraverit, non perveniret mors nisi ad eos, qui peccant in similitudinem primi hominis peccantis. Sed ad hoc excludendum A postolus subdit, quod regnavit mors ab Ada m usquead Aloysen, etiam in eos qui non pecca verunt in similitudinem prxvarication is Adæ. Non ergo intellexit Apostolus, quod per unum hominem peccatum in mundum intraverit per modum imitationis, sed per modum originis.* Potestque impugnatio hæc fulciri, quia Apostolus eodem modo ait, mortem intrasse in mundum, pervenisseque ad omnes, sicut intravit, et pervenit peccatum : atque adeo sicut mors pervenit non solum ad adultos, sed etiam ad parvulos, qui sæpe in illa ætato decedunt, sic peccatum debuit ad omnes etiam parvulos pervenire. Non autem pervenit ad istos per imitationem : parvuli enim nullo actuali peccato Adamum imitantur : .igitur pervenit peccatum ad illos alio modo, scilicet per propagationem.

Aliaim-µι’utiotum 4· Deinde impugnat Ang. Doctor prædiceffugium : quia si tantum secundum 'hxu>r' imitationem Apostolus loqueretur de introitu peccati in mundum, potius dixisset per diabolum peccatum intrasse in mundum ; quam per unum hominem : sicut exSij>.2. presse dicitur Sapient. 2 : *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum;* imitantur autem illum, qui sunt ex parte illius. Quæ sane impugnatio (qufe sumpta fuit ex Augustino lib, I de peccat merit, et remis, et aliis locis) majorem vim habet, si animadvertatur, quod Paulus loquitur non de quocumque ingressu peccati in hunc mundum, sed de primo : alias non magis tribuisset illum primo homini, quam cæteris peccatoribus : at loquendo de ingressu per imitationem, non potest dici fuisse primo per hominem, siquidem prius fuit per diabolum : ergo non loquitur de tali ingressu. Deinde Apostolus non solum dixit peccatum intrasse in mundum per unum hominem, sed addit *in quo omnes peccaverunt :* hoc autem nequit inteligi per imitationem : nam teste Augustino serm. 14 de verb. Apost. non dicimur omnes peccasse D.Aof' in diabolo, dum ille peccavit, quamvis omnes, qui peccant, diaboli sint imitatores. Plus ergo importare debent prædicta verba *in (pio omnes peccaverunt,* quam ingressum peccati per imitationem ; neque id potest esse aliud, nisi ingressus peccati per originem : quatenus cum omnes essemus originaliter in Adamo, ipseque constitutus fuisset caput totius naturæ, merito ejus voluntas reputata est voluntas nostra, ac proinde merito ejus peccatum dicimur omnes, qui in illo eramus, cum illo, et in illo commisisse.

Secundum testimonium est illud Job 14:job.u. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? non ne tu, qui solus es?* Qui locus, ut observat Ang. Doctor loco cit. Angi ex 4 contra gent. necessario intelligendus est de immunditia spirituali, quae est per culpam. Tum quia tribuitur soli Deo, quod possit ab ea mundare. Tum etiam quia præmiserat Job : *Et dignum ducis super* Job loco *hujusmodi aperire oculos tuos, et adducere nt' eum fecum in judicium :* judicium autem non est de immunditia corporali : cum ergo talem immunditiam contrahat puer in ipsa sua conceptione virtute humani seminis, plane fit dari aliquod peccatum ad nos per generationem, seminalemque propagationem traductum. Confirmatque hanc intel-sopinag. ligentiam lectio septuaginta, qui ita ver- ’“tcr-tunt : *Quis enim mundus erit a sorde?* ”n*' *nemo, et si unus dies sit vita ejus super terram.*

5. Tertio palet ex illo psal. 50 : *Eccer*sal.oo. *enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis çonçepit me mater mea.* Quem locum intelligunt communitur sancti Patres de peccato originali, quod, etsi unum sit,

vocatur tamen in plurali *iniquitates,* et *peccata,* quia causa est, et radix omnium aliorum peccatorum. Et merito praedictus locus de peccato originali intelligilur, quia cum David de legitimo matrimonio fuerit conceptus, et natus, nullum aliud peccatum in ejus conceptione, aut nativitate intercessisset, nisi solum originale, utD.Thom, loco cil. recte observavit. Omittimus alia testimonia, quæ veritatem continent nostra assertionis: cujusmodi est illud ad Ephe-
Epbcs.2, sios2 : *Eramus natura filii ira,* hoc est, eramus peccatores, et Dei inimici non propria voluntate, sed voluntate Adami, quæ fuit voluntas natura, et cum natura ad nos ejus inordinatio descendit, ut explicat Au-
D. Aug. E«le- gustinus lib. 6 contra Julia. Et illud Ecclesiastici 40 : *Jugum grave super filias Adam, a die exitus de rentre matris eorum.* Jugum enim hoc impositum filiis Adæ a die exitus nihil aliud designat, nisi peccatum originale, et mala, quæ cum illo contraximus. Hæc igitur, et plura alia testimonia, quæ adduci poterant, omittimus, quia adducta sufficiunt ad convincendam catholicam veritatem.

§H.

flationes pro Catholica sententia.

Rationes efficaces pro assertione, ut supra observavimus, nequeunt ex solis natura principiis desumi: seu junctis illis, quæ fides apertius docet, quibusque adhuc ipsi hæretici non audebunt contradicere,
Prinu ratio. P°ssunl ali(Iuæ clloTæari. Estque satis fundamentalis illa, quam D. Thom. loco cit. Djliom, ex. 4 contra geni, his verbis proponit:

Baptismus, et alia sacramenta Ecdesix sunt quaedam remedia contra peccatum, ut infra patebit ; exhibetur autem baptismus secundum communem Ecclesix consuetudinem pueris recenter natis : frustra igitur exhiberetur nisi in cis esset aliquod peccatum. Non est autem in eis peccatum actuale, quia carent usu Uberi arbitrii sine quo nullus actus homini in culjKim imputatur. Oportet igitur dicere in eis esse peccatum per originem traductum : cum in operibus Dei, et Ecclesix nihil sil vanum, cl frustra.

Evasio “\! rutu. θ· Huic tamen rationi respondebant I'elagiani baptismum dari infantibus, non ut a peccato mundentur, sed ut ad regnum Dei perveniant, quo nullus pervenire potest, nisi prius renatus sit ex aqua, et Spiritu Sancto, ut dicitur Joan. 3. Sed hoc elTu- mr* gium facile praeluditur a D. Thoma : **quia^”** quod infantes non renati per baptismum a regno Dei excludantur, non aliunde habere possunt, nisi quia maculati sunt, et inquinati aliquo peccato, atque adeo peccato originali : solum enim peccatum n regno Dei, et ejus visione excludit. Et ratio est, quia finis constitutus a Deo omnibus rationalibus creaturis est praedicta visio, seu regnum, in quo earum beatitudo consistit : nulla autem creatura excluditur a consequutione sui finis, nisi ex aliquo peccato proportionato tali creatura : ut videre est in caderis creaturis irrationabilibus, quarum nulla a suo fine deficit, nisi ex aliquo peccato, ut sic dicamus naturali, quod sit aliquis naturalis defectus. Cum igitur peccatum proprium creaturæ rationalis in quantum talis, sit peccatum rationis, seu morale, consequens est, ut nulla a praedicto fine deficiat, nisi propter hujusmodi peccatum. Eo praesertim, quia quicunque excluditur a regno Dei, eo ipso damnatur ad æternum supplicium : nullus autem ita damnatur, nisi propter culpam in eo existentem : ergo quod parvuli non baptizali a regno Dei excludantur, contingit illis ratione alicujus peccati.

Deinde idem effugium praeluditur ex iicnra D. Augustino lib. 2 de peccato orig. cap.40, Jifurei ; et lib. 1 de nuptiis, cap. 20. Nam parvuli DAdcum baptizantur, eruuntur a potestate tenebrarum, ut dicitur ad Colossenses 1: *Qui* Colos. 1 1 *eripuit nos a potestate tenebrarum,* etc. Et ideo exorcizantur, renuntiant diabolo, et exufilantur : igitur ante baptismum habebant peccatam, per quod manebant sub tali potestate : diaboli enim potestati non subduntur, nisi peccatores, et rei criminis: cum ergo peccatum illud non sit actuale propria infantium voluntate commissum, debet esse originale. Adde baptismum appellari lavacrum regenerationis, et renovationis, ut habetur ad Ephes. 4 et ad Titum 3. Cumque non sit lavacrum solius corporis, ut est per se notum, ad id quippe non indigeret determinata verborum forma, et virtute passionis Christi, quam habent omnia sacramenta ; oportet, ut sit lavacrum animæ, mundans eam spiritualiter in Christo, regenerando a spirituali sorde, et peccato, quod ex Adamo per generationem contraxit.

7. Aliud fuit quorumdam insipientissi- DclirtB morum Pelagianorum effugium, qui cum alitui. negarent in parvulis peccatum originale; adstruebant ndsiruebant in illis quædam peccata actualia a propria persona commissa, pro quorum expiatione baptismo indigebant.

Impu- naiar. bAug. Hoc tamen inane delirium non est necosse alia ratione impugnare, quam verbis Augustini serm. 7 de verb. Apost. ita illud rejicientis: *Ecce infantes in suis utique operibus innocentes sunt, nihil secum, nisi quod de primo hum ine traxerunt,habentes, quibus propterva est Christi gratia necessaria, ut in Christo vivificentur, qui in Adam mortui sunt: ut quia inquinati sunt generatione, purgentur regeneratione. Ipsos ergo testes citabo. Responde mihi, quare moriuntur ? quoniam peccant ? Ubi peccaverunt, rogo,quando peccaverunt, quomodo peccaverunt? Bonum, et malum quid sil nesciunt. Peccatum accipiunt, qui prxceptum non capiunt? Proba mihi peccatores infantes. Quid dixisti? Vere quia oblitus es quod fuisti.* **Jn** *quia plorant peccant? Quia motibus quasi mutorum animalium molestias repellunt ; voluptates accipiunt? Si motus isti peccata sunt, ampliores peccatores in baptismo fiunt, quia cum baptizantur, vehementissime reluctantur. Quare illis in tanta reluctatione non imputatur peccatum, nisi quia nullum est adhuc voluntatis arbitrium. Sed aliud dico. Isti, quia nati sunt, ut arbitraris, peccarunt, nam si non peccarent, inquis, non morerentur. Quid de illis dicis, qui utero moriuntur? O angustia! Et ipsi, inquit, peccarunt, ideo moriuntur. Mentiris, an falleris? Contradicit Apostolus nondum natis, nec aliquid agentibus boni, aut mali. Magis Apostolum audio, quam te, magis Apostolo credo, quam tibi, nondum natjs, nec aliquid agentibus boni, aut mali. Si autem hoc testimonium refellis, vade potius ad illas vagationes, et dic, quia in coelo peccaverunt, et inde in corpora praecipitantur.*

stfliiida DuO. 8· Secunda ratio simul desumpta ex his, quæ sensu, rationeque percipimus, et ex his, quæ in sacris literis edocemur, est hujusmodi. Nam genus humanum communiter incurrit aliquas poenas, tam corporales, ut mortem, famem, sitim, etc. quam spirituales, uti est debilitas rationis, ob quam homo difficulter veri cognitionem assequitur, multotiesque in errores labitur : et adhuc difficilius bestiales appetitus superat; ab illis autem sæpesæpius vincitur, et obnubilatur : ergo signum est prædictum genus humanum communiter aliquod peccatum incurrisse : communis enim pœna communem ostendit praecessisse, culpam : cum ergo hoc peccatum commune humano generi, non fuerit actuale, quandoquidem infantes, quos etiam prædicta pœna comprehendit (multi enim in illa aetate decedunt) : omnis actualis culpæ sunt expertes, erit utique originale ab Adam in totum genus humanum per originem traductum. Quæ ratio vim accipit ex illo Genes. 2: *IiiGtms.2 quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* Ex hoc enim aperte constat, mortem poenam fuisse pro primo Adami peccato inflictam : atque adeo non aliter ad ejus posteros transcendisse, nisi quia prædictum peccatum omnes illos comprehendit.

9. >Sed huic rationi forte aliquis occurret, mortem, et aliquos defectus, quos humanationem. natura communiter sustinet, non esse proprie poenales : sed potius naturales, ex necessitate materiæ consequentes. Quod sane effugium adhibuisse aliquando Pelagium, etsi postea revocaverit testaturD. Augustinus Epist. 106, ratioque illi patrocinari videtur : nam cum corpus humanum ex contrariis constet, necessario est corruptibile: ipseque sensibilis appetitus naturaliter tendit in ea,quæ sunt secundum sensum delectabilia, quæ sæpe etiam sunt contraria rationi. Similiter intellectus possibilis,cum sit in potentia ad omnia intelligibilia nullum eorum habens actu, sed illa ex sensibilibus debeat acquirere, ex propria natura habet, ut difficulter ad scientiam veritatis perveniat, facillimeque possit alio deviare.

Quod confirmari potest : quia si homo Conflr- fuisset conditus in pura natura, ubi neque inatur* haberet gratiam, neque peccatujn, nihilominus esset mortalis, omnibusque prædictis defectibus subjaceret : tunc autem non essent proprie poenales, sed pure naturales : quia pœna non haberet locum, ubi non præcessisset culpa, et demeritum : igitur neque modo est ratio, cur proprie poenales dicantur. Illa vero sententia Genes, cap. 2, Genes2i *quocumque die comederis,* etc. non videtur accipienda de morte corporali, sed de spirituali morte animæ, ut intellexit Philo. phil0 lib. allegor, et Eucherius lib. 1 commen-Euchcr. tar. in Genes. Tum quia quoad vitam temporalem Adamus post esum ligni vetiti multo tempore supervixit ; cum tamen prædicla sententia statim post peccatum deberet adimpleri ; siquidem in ea dicitur, *quocumque die comederis ex eo, morte morieris.* Tum etiam (ait Augustinus Eugubinus in- Eugub. tendens mortem corporalem non esse pœnam illius peccati), quia per Christum in baptismate liberamur tam a culpa, quam a pœna, quas pro peccato originali incur-

rimus : non autem liberamur a morte corporali : ergo talis mors non est poena illius peccati.

Dodrina d»ni>.v μχ Hæc tamen non enervant nostram rationem. Pro cujus majori intelligentia observandum est, quod licet homo præcise secundam se, et secundum naturam suam spectatus sit corruptibilis, et mortalis, subjaceatque supradictis et aliis defectibus, tam ex parte corporis, quam ex parte anima?, et ideo si in sua pura natura absque ullo gratia? privilegio conderetur, omnes, vel fere omnes illos, quos nunc ex vi culpa? originalis patitur, naturaliter, et independenter ab aliqua culpa sustineret,essentque proinde tunc defectus natu raies, et non pcenales: attamen Deus de facto noluit humanam naturam in illa sua puritate, sen nuditate creare.

Eak.7 sed ut dicitur Ecclesiastes 7 : *Fecit ab ini-* /io *hominem rectum,* praeditum scilicet gratia, et justitia originali : per cujus dona id efficiebatur, ut quandiu non peccaret, sed ratio superior, et voluntas per obedientiam, et amorem essent Deo subjecte, corpus quoque plene subjectum esset animæ, et ab ea per quandam vim divinitus collatam. simul et externa protectione adjuncta, ab omni laesione, et corruptione praeservaretur. Similiterque vires sensitiva? plene subjicerentur rationi, neque in aliquid contra, aut præter ejus jussum moverentur.

Suadetor Quod quidem ita factum esse ostendit praedictus locus Ecclesiastes, ubi dicitur Deum fecisse hominem rectum : hoc est perfectum, et integrum, tam secundum corpus, ut non moreretur, neque pateretur, quam secundum animam, ut ratio in omnibus perfecte appetitui dominaretur. Unde Chaldæussic vertit : *Creavit Dominus Adamum illum primum fortitudine, et justitia grrstantem.* Quod enim dicit *pristantem fortitudine,* ostendit vim anima? concessam ad continendum corpus, servandumque immune ab omni nocumento, et passione corruptiva. Quod vero dicit *justitia,* designat robur, et efficaciam rationis ad regendum appetitum, dominandumque illi perfecte, ne contra judicium, et rectitudinem ipsius rationis extolleretur. Quo etiam spectat il-

Sap.2. lud Sapient. 2 : *Deus creavit hominem inexterminabilem, et ad imaginem similitudinis* sto *fecit illum : invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum.* Et Ecclesiast. 17: *Vestivit illum virtute,* etc. Psal. -18:

FsihlS. *Homo cum in honore esset* non *intellexit.* Quibus locis adjuncta Patrum, et interpretum communi glossa, manifeste ostenditur Deum in illo primo statu condidisse hominem in natura sana, et integra, immortali, et impassibili, dignaque maxima æstimatione, et honore, propter dona divinitus collata, quæ postmodum invidia diaboli peccando amisit.

Idem suadet locus Genes. 2 : *Quocunque Gem die comederis, morte morieris.* Ut enim ob-0·l^ servat D. Thom. 4, contra gent. cit. cap. 50, frustra homini mors ut pœna peccati apponeretur, si ipse ante peccatum eodem modo, ac nunc, erat mortalis, proindeque etiam non peccando moriturus. Et Genes. 3 : Co-Geneo. *medii, et aperti sunt oculi amborum, cumque cognovissent se esse nudos,* etc. Quod enim per peccatum, et non antea cognoverint se nudos, satis ostendit habuisse ante illud tegumenta innocentiae, et justitiae originalis, quæ omnes naturales defectus, et inordinatos motus, eos comprimendo, et relegando, ita contegebant, ut nullus appareret, neque de facto esset, ex quo verecundarentur : e contra vero post peccatum prædictum tegumen amisisse, spoliatosque, et destitutos donis justitiae originalis per experientiam praedictorum defectuum, et motuum inordinatorum propriam nuditatem cognovisse, et erubuisse.

11. Et quamvis hujus rei, ntpote ex facto, et libera Dei ordinatione dependentis, non habeamus rationem naturalem demonstrativam, probabilem tamen, et valde congruentem adducit D. Thom. 4, contra gent. d .t is cap. 52, ex suavi, et communi lege divinæ providentia?. Ad quam, inquit, spectat, ut singulis perfectionibus congrua perfectibilia in sua institutione coaptet : ac proinde quod conjungens corpori animam rationalem, quæ est incorruptibilis, et superioris naturæ, ita coaptaret, et disponeret illud, ut nihil in eo esset contradicens, aut repugnans animæ : sed hæc illi tam in ordine ad *esse,* quam in ordine ad *agere* perfecte dominaretur : si quod vero hujus dominii impedimentum ex maleriæ defectu contingeret, speciali ipsius Dei beneficio tolleretur. Hoc autem perfectum dominium animæ in corpus necessario importat ea, quæ a justitia originali præstari diximus, ut intuenti patebit : igitur attenta, et præsupposita suavitate divinæ providentiae, debuit homo cum prædicta justitia, et non aliter in sua prima conditione institui.

Cæterum quia dona, quæ Deus gratiose tribuit viatoribus, licet ex se non dicant amissibilitatem. recipiunt tamen illam ex parte voluntatis ejus, cui conferuntur: quia liberum hominis arbitrium, attenta ejusdem divinæ providcntiæ suavitate, postulat non statim confirmari in gratia ; sed habere electionem circa bonum, et rnalum : debuit prædicta justitia primo homini pro se, et pro sua posteritate conferri sub eo pacto, ut videlicet tandiu illa potirentur, quandiu ipse Adamus per peccatum a Deo non averteretur : si vero peccaret, illam pro se, et pro sua posteritate amitteret. Et hoc pactum (sive fuerit expressum, et formale ; sive solum virtuale, et implicitum, quod non refert) continetur in illa comminatione primo parenti facta : *Quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* In quibus verbis manifeste denotatur, Adamum (cum quo Deus tanquam cum naturæ capite, atque adeo tanquam cum tota natura humana agebat) si impositam sibi legem observaret, nequaquam neque corpore, neque anima moriturum: si vero delinqueret, necessitatem, et debitum moriendi incursurum : atque adeo amissurum pro se, et pro sua posteritate illa dona, quæ mortem, et reliquos defectas impediebant.

Impu- gnatur evasio Veia" doctrina, 12. Ex his facile impugnatur evasio adhibita nostræ rationi. Nam licet respecta h°m'nis conditi in pura natura, seu secundum se spectati mors, et alii defectus naturales essent, propter compositionem ex contrariis, et maleriæ conditionem ; non tamen respectu illius ut justitia originali prædíti : quin potius ipsi hoc modo sumpto repugnabant : ergo cum de facto homo creatus fuerit cum prædicta justitia, ut Scriptura sacra nos docet, nequeunt tales defectus aliter evenire, quam per peccatum justitiam illam auferens : cumque sint communes toti generi humano, necessario arguunt peccatum originale omnibus commune.

Satisfit iS-dicta sarioni, Ratio vero, et confirmatio, quæ in præevasione affertur, solum convincunt, prædictos defectus fore naturales respectu hominis conditi in pura natura, et secundum se spectati, secus autem supposita creatione illius in justitia originali, ut evenit de facto. Neque verum est, prædictam Genesis sententiam : *Quocunque dic come-* kfd? Gece<. «poni i *Hederis, morte morieris,* «rie intelligi solum de morte spirituali. Tum quia hic sensus alio excluso, contradicit Apostolo ad Roma. 5 : *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors,* etc. ubi manifeste sermo est de morte corporali : siquidem distinguitur a peccato, quod est mors spiritualis, et ponitur effectus ipsius.

Et cap. 8 : *Corpus quidem propter peccatum mortuum est : ecce* qualiter ipsa mors corporis, et non tantum mors animae dicitur introducta fuisse propter peccatum, atqne adeo in poenam illius. Et ideo D. Augusti- »·*«·<· nus lib. de peccat, merit, cap. 4, explicans praedictum locum ait, Apostolum consulto dixisse corpus mortuum esse propter peccatum, ne aliquis crederet, ideo mortuum, quia de terra sumptum, et ex contrariis coalescens. Quamvis enim hæc esset sufficiens mortis causa, si homo in pura natura conderetur; de facto tamen quia conditus est in justitia originali mortalitatem impediente, et vitam perpetuo illa?sam conservante, nequaquam mors illi conveniret, nisi adfuisset peccatum tollens ipsam justitiam.

13. Nec refert, quod Adamus post commissum peccatum multo tempore supervixerit : quia verba illa : *Quocunque die comederis, morte morieris,* non ita intelligenda sunt, ut mors statim deberet execution? mandari : sed quia statim atque homo deliquit, mansit morti obnoxius, seu moriendi necessitati addictus, ut exponit D.d .t iio ·„!. Thom. 4 contra gent. cap. 50. Unde tempus illud *quocunque die* non est referendum ad verbum *morieris,* quasi eadem die, in qua comederet, esset moriturus; sed ad verbum *comederis ;* ac si dixerit, st *comederis, quacunque die comedas, tandem morieris.* Potest- que addi ex Pereira tom. 1 in Genes. Ada- Pereira, mum statim ac peccavit, coepisse mori, quia cœpit cruciari doloribus, et miseriis, qua? sunt quædam inchoata mors: et ex illis etiam, sicut ex ipsa morte in facto esse deducitur existentia peccati communis Adamo, et ejus posteritati : siquidem etiam isti cruciatus, miseria?, et dolores habent rationem communis poena?, et ita indicant culpam communem, quam consequuntur.

Ad aliud vero, quod additur ex Eugubino, respondetur ex D. Thoma in 2, dist. 31, D.Thom. quæst. 1, art. 2 ad 1, quod licet homo per Christum liberetur tam a culpa, quam a poena, quam per originale incurrit, non tamen ita ut utrumque statim plene assequatur : sed in hac vita per baptismum manet liber a tota illa culpa, et a reatu poena? aeterna? : in patria vero liberabitur perfecte ab omni alia pœna, et defectu. Undeimmor-Quaiitcr talitas, et libertas ab omnibus miseriis, quam in futura vita assequemur, vere sunt tumii- effectus passionis, et meritorum Christi, sicut remissio, et condonatio culpa? i.i hac vi ta.

JUt*.

Secundo respondetor ex eodem D. Thoma in2, dist. 32, quæsl. I, art. 2 ubi ait : *Peccatum originale est primo et per se infectio naturi, et per consequens inficit personam, secundum qucd dispositio naturx in persanam redundat: et secundum hoc duplex poma originali debetur. Una, in quantum personam inficit, scilicet carentia divini risionis : visio enim divina actum quemdam designat, actus autem omnis persons est: quia actus in individuo sunt, ut Philosophus dicit. Unde et carentia visionis ad personam referenda est, cum opposita sint circa idem. Alia perna debetur sibi, in quantum naturam inficit: sicut necessitas moriendi, possibilitas, rebellio carnis ad spiritum, et hujusmodi : qur omnia ex principiis naturi causantur, et speciem totam consequuntur, nisi miraculose aliter contingat. Dicendum est ergo,quod baptismus infectionem originalis mundat, secundum quod infectio naturre in personam redundat : et ideo per baptismum illa perna tollitur, qui personi debetur, scilicet carentia divini visionis: non autem baptismus removet infectionem naturi, secundum quod ad naturam perse refertur; sed hoc erit in patria, quando nostra natura perfecti libertati restituetur: et ideo oportet, quod remaneat illa pcena post baptismum, qui culpa? originali debetur, secundum quod naturam inficit: et hujusmodi est fomes, necessitas moriendi, et hujusmodi.*

Ex quibus non solum manet probata prima conclusionis pars, dari scilicet peccatum originale commune Adamo, et ejus posteris, sed etiam secanda, videlicet prædictum peccatum traduci, et communicari per originem : qui est æque communis consensus Theologorum, sanctorum Patrum, et totius Ecclesiae. Tum quia Scripturæ testimonia utrunque convincunt. Tum etiam quia cum tale peccatum statim ex ipsa conceptione parvulo insit, nec tunc possit fieri recursus ad aliquem actum, vel usum liberi arbitrii ipsius parvuli, nulla alia praedictae communicationis via excogitari potest, nisi ejus generatio, per quam accipiendo naturam simul accipit culpam. Tum denique quia peccatum originale dicitur peccatum naturae
o juxta illud ad Ephes. 2 : *Eramus natura*
' *filii in, eo* quod commissum fuit ab Adamo, secundum quod erat caput, vicesque gerebat totius natura? humanae, et secundum quod pro se, et pro tota illa justitiam originalem acceperat: unde debuit tale peccatum poste ris communicari eo modo, quo communi cantur illa, quæ sunt natura? propria : ha? autem communicantur per generationem, per quam communicatur ipsa natura, ergo, etc. Sed de hoc iterum redibit sermo dub. 3, ubi examinabitur causa efficiens peccati originalis tam moralis, quam physica, tam principalis, quam instrumentalis.

§ II.

Oppositus error et aliqua ejus fundamenta.

15. Contrarium errorem negantem pec- rebt catum originale ab Adamo in posteros transfusum sectati sunt Pelagiani : ut refert Atta D. Augustinus lib. 1 retract, cap. 9, et lib. a iu H de bono persever, cap. 11 et 12, et sæpenumero in libris contra Julia, et alibi. Tenue-Burje runt etiam praedictum errorem Sarraceni, Λ et aliqui Hæbreorum, quos adducit Burgensis addit. 2 ad 6 cap. Exodi, et addit, etiam 2 ad Roman. 5. Similiter Armeni, Albanenses, Albigenses, Anabaptiste, Abailardus, Erasmus, et alii haeretici : ut videre est apud Castrum de haeresibus verbo *peccatum* hæresi 1 et apud Bellarm. lib. 4 de statu BciiJ peccati cap. 2 et alios. Quamvis autem omnes Ecclesia? Patres perpetuo veritatem Catholicam defenderint, non defuere hæretici, qui aliquorum, ut Basilii, Chrysostomi, Ambrosii, et aliorum nonnulla testimonia, in quibus minus clare loquuntur, in suum errorem assumerent. De quo legendus est Sixtus Senens, lib. 5 Bibliot. ubi annotat. giu 177 usque ad ISO, et lib. 6, annotat. 236Sraa usque ad 239, prædictos Patres ab ea impostura liberat, et eorum verborum legitimum sensum tradit.

Legendus est etiam D. Augustinus lib. 1 DiI. contra Julia, cap. 3, ubi rem optime tractat; pra?dictorumque Patrum, et aliorum testimoniis veritatem confirmat. Tandemque respondet ad quædam verba Chrysostomi primo aspecta difficilia, quæ Julianus pro se adducebat ex homil. ad Neophytos tom. 5, nempe : *Hac de causa infantes baptizamus, cum non sint coinquinati peccato, ut cis detur, vel addatur sanctitas, justitia,* etc. Horum verborum occasione multa dicit Augustinus ostendens Chrysostomum nequaquam a Catholica veritate, et a communi reliquorum Patrum sententia discedere. *Absit* (inquit) *ut Constanlinopolitanus Joannes de baptismate parvulorum, eorumque a paterni chirographi liberatione per Christum tot, ac tan-*
1 *tis coepiscopis suis, maximeque Hornano Innocentia, Carthaginensi. Cypriano, Cappadoci Basilio, Gregorio Nazianzeno, Gallo Hilario, Mediolanensi resistat Ambrosio.*

Alia sunt in quibus inter se aliquando etiam doctissimi, atque optimi reguli ('athuiici defensores, salva fidei compage, non consonant, vt alius alio de una re melius aliquid dicit, et venus. Hoc autem unde mino agimus ad ipsa fidei perlinet fundamenta. Et inferius : *Hoc sensit, hoc credidit, huc didicit, hoc docuit et Joannes. Sed tu ejus verba in vestrum dogma convertis. Peccata di.cit parvulos non habere, sed propria. I iule illos innocentes merito nuncupamus, secundum id, quod ait Apostolus, nondum natos nihil egisse boni, sive mali: non secundum id quod ait, per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi,* etc. *Comparans ergo eos Joannes majoribus, quorum propriapeccata dimittuntur in Baptismo, dixit illos non habere peccata. Non sicut verba ejus ipse posuisti, non coinquinatos esse peccato: dum vis utique intelligi non eosqieccato primi hominis inquinatos.*

Hæc ait acutissimus Doctor Augustinus increpans Haereticum, quod non ipsissima Chrysostomi verba adduceret, quæ juxta vetustiores codices sic habent: *Infantes baptizamus quamvis peccata non habentes,* etc., sed ex aliquo minus legitimo interprete lectionem illam desumpsisset: *Infantes bap-*
tizamus, cum non sint coinquinati peccato. Unde prosequitur : *Sed peccato non inquinatos dicere maluistis, ut unum primi hominis peccatum veniret in mentem. Sed suspicionibus non agamus, et hic vel Scriptoris error, vel varietas putetur interpretis: ego ipsa verba Grica, qui a Joanne dicta sunt, ponam :*
Propria *dii τούτο* καi *τά. παιδία βαπτίζομέν,*
αὐτ»?.·~οι *αμ.ν.ρττ,α.χ.τσ.* ουκ *ζ/οντσ., quod est*
•®'· *Latine, ideo et infantes baptizamus quamvis peccata non habentes. Vides certe non ab eo dictum esse parvulos non coinquinatos esse peccato, sive peccatis:sed non habere peccata, intellige propria, et nulla contentio est. At inquies* (prosequitur tacitam Hæretici replicam rejiciens) *cur non ipse addidit propria? Cur putamus, nisi quia disputans in Catholica Ecclesia non se aliter intelligi arbitrabatur: tali quistione nullus pulsabatur, vobis nondum litigantibus, securius loquebatur.*

16. Ex qua August, doctrina habemus debitam explicationem ad quævis testimonia, quæ ex Patribus, vel aliis probatis Docloribus adduci poterunt, quæ externa specie peccatum omne a parvulis rejicere videantur. Nam vel loquuntur de peccato proprio, propria scilicet ipsius parvuli voluntate commisso, vel si etiam de peccato ab Adamo descendente aliquando loquantur, debent intelligi de Adamo ut persona particulari, operanteque per suam voluntatem, ut erat voluntas personalis, et sibi propria : quo pacto nihil ad nos transmisit; non autern prout erat caput naturæ, et voluntate capitali deliquit.

In eumdem quoque errorem videtur posse assumi locus Pauli I ad Corinth. 7, ubi cum dufilios Christianorum, et fidelium appellat *Sanctos :* non autem tales essent, si peccato originali macularentur. Sed huic testimonio Apostoli duplici via occurrit Γ). Thom. ibi-D.Thum. dem dicens: *Quod ait, alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem Sancti sunt, hoc legitur dupliciter. Uno modo de filiis nascituris: alio modo de jam natis. Primo modo sic, alioquin, scilicet si disceditis, et vos aliis copulatis, filii vestri, qui de hac copula nascerentur, immundi essent, scilicet spurii, quia non de legitimo matrimonio. Nunc autem si permanetis, Sancti sunt, id est mundi, quia legitimis conjugiis nati.* Juxta quam solutionem Apostolus non loquitur de munditia, et sanctitate gratiæ, quæ opponitur peccato; sed de munditia, et sanctitate legali, quæ cum peccato componitur, tantumque excludit illegitimitatem.

Secundo modo (prosequitur D. Thom.) *legitur sic alioquin, scilicet si disceditis, filii vestri jam nati immundi essent, id est in infidelitate remanerent, sequentes scilicet majorem partem, qui tunc erat infidelium : nunc autem si permanetis, Sancti sunt, id est Christiani fiunt.* Juxta hanc autem expositionem sermo est de munditia, et sanctitate pertinente ad ordinem gratiæ : dicuntur vero filii Christianorum *Sancti,* non quia ita nascantur; sed quia inter Christianos permanentes, in proximo est, ut baptizentur, et ejusmodi sanctitatem accipiant.

17. Deinde ratione arguitur contra Ca-Arçuiiur tholicam sententiam. Quoniam alioqui pro-n",(„!" ximi parentes vacantes generationi prolis læthaliter delinquerent, etiam si legitimo matrimonio conjuncti essent, propter nocumentum peccati originalis proli exinde sequutum:etqui per copulam fornicariam commiscerentur, peccarent duplici peccato, alio quidem luxuriæ, sivecontra castitatem: alio vero contra charitatem propter prædictum nocumentum : hoc autem communiter rejicitur, ergo, etc.

Nec refert, si dicas labem peccati origi- Solutio nalis non transfundi in posteros virtute co„"^"u* carnalis generationis secundum se sumpte, seu quatenus est a proximis parentibus; sed prout est ab Adamo, importatque respectum ad illum, secundum quod fuit caput

naturæ human», suoque primo peccato totam illam infecit. Unde prædicta macula non in parentes proximos, sed in solum Adamum. ut peccato illo pro tota natura delinquentem, debet refundi.

up»· Nam contra est. Tum quod Adamus jam
'f"3lur‡ non operatur secundum se, neque communicat aliquid puero modo nascenti, nisi mediis proximis parentibus : ergo saltem ut instrumentum Adami, et in virtute illius debent ipsi parentes proximi ad communicationem peccati originalis concurrere : ac proinde debent concursu illo peccare: siquidem quisquis ad peccatum concurrit, eo ipso peccat. Tum etiam quia proximi parentes per suam generationem, et secundum quod est ab ipsis, communicant naturam humanam privatam, et destitutam justitia originali : igitur communicant peccatum originale consistens in tali privatione, et destitutione. Tum denique quia saltem Adamus non posset a peccato excusari, quoties vacaret generationi : quandoquidem media tali generatione, et secundum quod ab illo erat, communicabat filiis immediate a se genitis originale peccatum.

h»

ivocuiiu 1«. Respondetur sustinendo communem
TrX' el veram solutionem inter arguendum datam. Ut vero impugnationibus occurramus,
muni animadvertendumest,peccatumoriginale(ut
solDl' infra dicemus) aliquid importare de materiali et aliquid de formali. De materiali namque importat concupiscentiam,seu pronitatem ad bonum sensibile contrarium rationi, et etiam carentiam illius perfectionis, quam justitia originalis tribuebat, quatenus hæc carentia consideratur in vi solius negationis, præscinditque a ratione voluntaria : uti esset in statu naturæ puræ. Pro formali vero dicit carentiam ejusdem justitiæ originalis non adaequate, sed secundum principale ejus munus justificandi animam, et rectificandi rationem cum Deo, quatenus prædicta carentia consideratur formalissime in ratione privationis voluntaria».

Alii Deinde nota semen humanum, quod est
•locirina. instrumentum in generatione, posse considerari dupliciter : vel prout est ab hac determinata persona, scilicet proximo parente tanquam a causa principali proxima, et immediata; ab Adamo vero non nisi ut a causa mediata, et remota : vel secundum quod dicit quemdam respectum, aut quasi respectum ad voluntatem Adami, secundum quod fuit voluntas capitis naturæ, et ut talis per suum primum peccatum amisit voluntarie justitiam originalem, pro se, et pro suis posteris, et ex vi talis amissionis omne semen communicativum naturæ humanæ a seprocessurum reliquit destitutum quadam vigorosiUte, qua polleret in ordino ad traducendam cum prædicta natura justitiam originalem, prout dub. 3 latius declarabitur : qui quidem respectus non ad voluntatem, vel actionem proximi parentis, sed ad ipsam voluntatem Adami, et ad ejus primum peccatum immediate, et per se terminatur. Nam sicut in omissione voluntaria actus debiti intelligimus quemdam respectum ad voluntatem, ex qua emanavit, et ad illud, quod fuit causa talis omissionis : eoque respectu secluso, nequit omissio ut voluntaria intelligi : ita in illa privatione vigorositatis relicta ex voluntate Adami, et ex primo peccato in semine humano, intelligimus prædiclum respectum ad eamdem voluntatem, et ad prædiclum peccatum, ex quibus talis privatio, ejusque voluntarietas ortum duxit.

19. Semen ergo primo modo consideratum est proprium instrumentum generantis proximi : et ideo quidquid agit modo illo, tribuitur principaliter ipsi generanti : at vero secundo modo acceptum, est instrumentum solius Adæ; et non utcunque, sed ut primo peccantis per modum capitis naturæ, illoque peccato totam humanam naturam coinquinantis per privationem originalis justitiæ : unde quod isto modo causât, in solum Adamum, ejusque voluntatem ut sic delinquentem refunditur : habelque se ista causalitas respectu generantis proximi, et ejus influxus pure concomitanler, et omnino per accidens.

Ex quo fit (et est tertio observandum) qba Adamum ad generationem pueri modo nas-'10' centis dupliciter comparati : uno modo sicut causam mediatam, et remotam, adhuc in ratione causæ principalis, quae suum influxum exercet mediis proximis parentibus, ut causa principali proxima, et immediata, medioque semine istorum, prout ab illis, atque adeo quatenus est instrumentum eorum, immediate, et mediate ipsius .Adami. Alio vero modo comparatur sicut causa immediata, omninoque proxima in ratione causæ principalis : cujus proinde influxus non derivatur ad prolem mediis proximis parentibus, neque mediosemine, secundum quod accipit ab illis, sed dumtaxat medio praedicto semine, secundumquod immediate est instrumentum ipsius Adæ, importatque respectum supra explicatum ad ejus voluntatem,

talem, ut per modum capitis delinquentem. Quare quod modo isto per semen communicatur proli, omnino est extra causalitatem proximorum parentum, non solum principalem, sed etiam instrumentalem.

^îôril 2θ· His suppositis (quæ adhuc sunt infouupu- rius magis declaranda) ad primam impupuUoni· gnationem respondetur, Adamum mediis proximis parentibus solum communicare proli humanam naturam, et peccatum originale, quantum ad materiale num. 17 explicatum : quoad formale vero ibidem dictum non concurrunt proximi parentes ; sed causa principalis est sola voluntas Adami, ut per modum capitis deliquit : instrumentum vero,medioquoillavoluntas suum influxum, et malitiam originalem communicat, est semen ab Adamo mediate, vel immediate descendens, non secundum aliquid, quod accipiat a proximis parentibus, sed secundum illam voluntariam privationem vigoris nuper explicatam, quæ in ipso semine ex prædicta voluntate Adami, ejusque peccato sine ulla alia causa· principali resultat quantum ad suum formale, scilicet quantum ad rationem voluntarii, et privativi. Ex eo autem quod proximi parentes concurrant ad materiale peccati originalis, non sequitur, quod peccent, aut communicent malitiam : quia totus eorum influxus sistit in illo materiali materialiter sumpto. Sicut ex eo quod Deus per suum influxum concurrat ad materiale peccati actualis, non ideo peccat, neque concurrit ad malitiam : quia talis influxus in prædicto materiali materialiter accepto sistit.

satisfit Ad secundam impugnationem respondeti'™' tur, proximos parentes per suam generationem, ut est ab illis, communicare naturam humanam utconnotaniem carentiam justitiæ originalis ; et ad summum communicare etiam praedictam carentiam, secundum quod præcise consideratur in ratione negationis, quo pacto spectat ad materiale peccati originalis ; nequaquam tamen communicare prædictam carentiam secundum quod est voluntaria, et privativa : secundum quam rationem constituit formaliter prædictum peccatum. Hæc enim ratio *voluntarii,* et *privativi* solum provenit ab Adamo medio semine ut instrumento ejus immediato.

Anirad- 21. Diximus, proximos parentes ad sumversio. mum cornmunicaro prædictam carentiam, quatenus habet rationem negationis : quia adhuc secundum istam rationem non est necesse, quod refundatur in illos, neque in aliam causam effectivam : quoniam negationes, quæ in hac ratione sistunt, nulla indigent causa ; sed sufficit non adesse formas, quarum sunt negationes, ut illas concipiamus et de eis tanquam de existentibus loquamur. Unde quemadmodum in pura natura homo communicaret per generationem naturam humanam carentem, seu non associatam justitia originali, neque hæc carentia esset tunc alicui voluntaria (alias esset peccaminosa) neque aliquam causam effectivam illi assignaremus, sicut nec modo assignamus causam effectivam harum negationum, *hominem non esse Angelum,* .In-*(jelum non esse Deum, equum non esse rationalem,* et similium : ita in statu naturæ lapsæ licet proximi parentes communicent naturam non associatam seu carentem gratia, et justitia originali, non ideo hæc carentia prout consideratur præcise in ratione negationis, qua ratione ad materiale peccati originalis spectat, debet refundi in ipsos parentes, vel in aliam causam effectivam, sed est absque ulla causa.

Ad ultimam impugnationem negatur an- Terti® tecedens : et ad probationem respondetur, occurri· Adamum duplicis personæ munus gessisse : tur' nempe et personæ communis, quæ per modum capitis ex persona omnium posterorum, quorum in se voluntates continebat, operabatur : idque habuit usque ad esum ligni vetiti inclusive : et personæ particularis a cæteris condistinctæ, quæ suo tantum nomine agebat : quod praestitit in reliquis actionibus post prædictum esum. Quia ergo communicatio originalis culpæ non spectabat ad Adamum nisi ut personam communem, non debuit refundi in illum ut exercentem postea actum generationis, sed præcise ut per illum esum delinquentem : neque proinde talis generatio fuit transfusiva culpæ, quatenus erat ab Adamo, ut tunc operante, sed ut respiciebat primum ejus peccatum, et in virtute illius agebat : sicut de reliquis genitoribus posteris et eorum generationibus supra dictum est.

22. Tertio arguitur, iterumque præce- Argu. dens doctrina impugnatur. Quia licet pro-{"omwn ximi parentes directe non concurrant ad ' peccatum originale transfundendum, possunt saltem illud impedire abstinendo a generatione : igitur nisi abstineant, ut illud impediant, imputabitur illis tanquam voluntarium indirecte. Patet consequentia : nam ex legecharitatis tenetur, unusquisque vitare alienum malum, quando id est in sua potestate, et si non vitet, censetur velle indirecte tale malum. Quod præcipue locum

habet in malis pertinentibus ad animam, quale est peccatum.

El confirmatur. Nam qui dat operam rei illicita? tonetur dc damno subsequuto,etiam si ex malitia alterius, et prater ejus intentionem, sequatur : ergo saltem fornicarius, qui per copulam illicitam generat,tenebitur de peccato originali sequuto in prole : ac proinde committet duplex peccatum, aliud contra charilatem ratione hujus damni, et aliud contratemperantiam ratione luxuriae.

Respondetur negando consequentem. Ad probationem vero dicendum est, non semper teneri hominem cessare ab actione propria propter alienum malum praevisum : quia potest habere justam causam prosequendi jus suum, etiam cum periculo aut certitudine talis mali : praesertim cum hoc non ex vi suæ actionis, sed aliunde consequitur, sicut in praesenti contingit : bonum enim commune naturæ humanae, quod in propagatione ejus consistit, dat unicuique justam causam vacandi generationi, etiam si sciat damnum aliquod in prole sequendum ; dummodo hoc non ex vi generationis prout ab isto generante, sed aliunde sequatur, ut in peccato originali contingit.

23. Adde, neminem posse juste conqueri de illo, a quo accipit primum esse, etiam si cum tali «se malum aliunde conjungatur : sicut nemo conqueritur de Deo, quod illum creaverit, sciens, et pravidens fore peccatis inquinandum.Tum quia unusquisque naturaliter amat «se absolute ; et consequenter etiam naturaliter amat dantem tale *esse,* nullamque habet causam querendi de illo, sine quo non esset. Tum etiam quia licet «se, junctum peccato ratione ipsius peccati absolute sit pejus, minusqueeligibile, quam *non esse; ex* alio tamen capite potestesse eligibilius habere «se, etiam cum praescientia peccati, sine electione tamen ipsius peccati, quam absolute *non esse.* Quia conservato *esse* manet remedium contra peccatum, et spes evadendi de illo, manetque suppositum capax beatificandi, et consequendi summum bonum ·, *esse* vero destructo omnis hujus boni spes, et capacitas perit : et talis spes facit eligibilius *esse,* etiam præviso, et connotate, non tamen electe peccato, quam absolute *non esse.* Quæ est doctrina D. Thomæ infra quæst. 83. art. 1 ad 5 et in opusc. de prescient et prædest. cap. 7, D. Bonaventuræ in 2, dist. 30, art. 1, quæst. 2 ad 2 et aliorum. Potissimeque locum habet in peccate originali (quidquid sit de actuali) quia in ejus contractione nihil jam de novo contra Deum committitur sed illud dumtaxat contrahitur, quod non subesi potestati hominis vitare. Sed circa hoc videri potest Greg. Mart, infra quæst. 83, art. 1, dub. 5, ubi hanc ipsam difficultatem ex professo tractat, an scilicet melius, et optabilius sit esse cum peccato sive personali, sive originali, quam non esse? Et etiam GranadosOr!UUi tract. 8, disp. 2, sect. 3. Si ergo ille, qui gignitur, licite eligeret ewe, connotate, et præviso peccato originali, propter praedictam spem, non est cur conqueratur de suo genitore, quiadedit illi «se cum praescientia, et sine electione prædicli peccati.

D.Thom.

D Bonav.

24. Ad confirmationem respondetur, antecedens non esse veram, si universaliter luteiuguiur ; quiu ciiaui in upvrt* uuaa micito potest inveniri sufficiens ratio, ut nocumentum prævisum non imputetur : ut si quis sumeret cum inani gloria, vel alia prava circunstantia potionem necessariam, vel satis utilem ad sanitatem, ex qua per accidens sequitur pollutio, non imputatur illi hujusmodi nocumentum : quia licet talis actio ratione illius circunslantiæ sit illicita; secundum substantiam tamen habet sufficientem rationem non curandi de prædicto nocumento : nimirum illa necessitas, vel utilitas ad sanitatem : juxta id, quod supra disp. 10, dub, 5 dicebamus. Quia ergo quaelibet humana generatio secundum substantiam considerata habet necessitatem, vel utilitatem respectu boni communis propagationis humanæ, eaque necessitas, vel utilitas est sufficiens ratio non curandi de nocumento peccati originalis, fit, ut licet alias talis generatio sil illicita, non idcirco debeat prædictum nocumentum generanti imputari, neque propter illud ea actio aliquam malitiam recipere. Quod autem dici solet danti operam rei illicitas imputari nocumentum etiam per accidens sequutum, debet intelligi, quando opus est illicitum ex ordine ad ipsum nocumentum: vel saltem quando non adest sufficiens motivum excusans ipsum opus secundum substantiam consideratum ab imputatione talis nocumenti.

Solute confir· mallo·

25. Quarto probatur argumento, quodu.,tiffiia sibi objicit D. Thom. 4 contra gent. cap. 51. mena® Nam quod consequitur aliquid secundum D-Th,Æ suamoriginem naturalem, est illi naturale: sed quod est naturale, non potest esse peccatum ; cum hoc potius sit contra naturam: ergo nequit ab Adamo in alios peccatum per originem derivari.

Dices non derivari illud peccatum per originem

Solutio, JSÎ; Bainpli· dU7,

originem absolute sumptam, sed in quantum est vitiata. Verum contra hanc solutionem plura sibi opponit Aug, Doctor loco citato. Tum quia defectus in opere natur® non nascitur, nisi propter defectum, elcorruplionemalicujus principii naturalis: sicut quod partus evadat monstruosus, ortum habet ex aliqua corruptione in semine reperta : non est autem assignare respectu totiushumanæ generationis corruptionem alicujus principii naturalis: ergo neque per illam potest aliquis defectus universalis, sicut est peccatum originale, descendere. Tum etiam quia peccata, quæ proveniunt in operibus naturæ per corruptionem alicujus principii, non fiunt semper, vel frequenter, sed ut in paucioribus : ergo si per vitiatam originem peccatum a primo parente derivaretur, non in omnes posteros, sed in pauciores descenderet. Tum denique quia filii non assimilantur necessario parentibus, nisi in iis, quæ sunt de ratione speciei : et proplerea dicitur, quod homo generat sibi similem in natura : quod autem etiam in aliquibus accidentibus, illis præsertim, quæ pertinent ad animam, filius assimiletur patri, omnino evenit contingenter : ergo cum peccatum non sit de ratione speciei naturæ humanæ, sed accidens commune, et ad animam pertineat, nulla est ratio, quare a primo parente per generationem in omnes posteros necessario descendat.

tape- tesewl· üitnr.

26. Respondetur, veram quidem esse soleonem datam : nam peccatum originale per naturalem originem traduci ortum habet ex eo, quod natura, quæ est generationis principium, destituta est justitia originali, pro tota illa primo parenti collata : et ex hac parte praedicta natura potest dici corrupta. Unde quia generatio instituta est ad naturam ipsam traducendam, debuit per illam traduci prædicta corruptio et defectus, in quo peccatum originale situm est. Quare ad primam impugnationem in contrarium respondetur, defectum in opere naturæ posse provenire vel propter defectum alicujus naturalis principii ex natura ipsa profluentis ; vel propter carentiam alicujus doni gratis concessi toti naturæ in primo parente, et ab eo per peccatum prose, et pro tota posteritate deperditi : licet ergo in natura humana nullum principium ex ipsa natura profluens corruptum sit, propter quod humanum semen in ordine ad traducendum peccatum originale sit vitiatum ; datur tamen defectus cujusdam gratuiti doni toti naturæ in suaconstitutione concessi : quod quidem donum ea ratione dici poterat *naturale,* quia pro tota natura cum ea propagandum primo ejus supposito collatum fuit. Ex defectu igitur hujus principii adest in humano semine quædamcorruptio, et defectus, scilicet vigoris, quo polleret in statu naturæ integræ ad attingendam (modo infra explicando) justitiam originalem proli communicandam : rationeque hujus defectus attingit naturam humanam ut privatam prædicta justitia, atque adeo attingit peccatum originale in tali privatione consistens.

27. Ad secundam impugnationem concedendum est antecedens de operibus naturæ provenientibus per corruptionem alicujus principii naturalis, hoc est, ex intrinsecis naturæ profluentis : negandum vero de operibus, quæ sequuntur ex defectu principii gratuiti nuper explicati. Et ideo neganda est consequentia, quia defectus prædicti principii, supposito peccato Adami, semper datur in humano semine in omnibus generationibus descendentibus ab ipso Adamo, et ita non mirum, quod peccatum originale ex defectu illo proveniens semper, et in omnibus contingat.

Ad ultimam respondetur, quod cum privatio, et forma, cujus est privatio, invicem sibi correspondeant, ea ratione filii parentibus in peccato originali assimilantur, quia secluso tali peccato, assimilarentur in originali justitia, quæ cum natura a parentibus in filios deberet propagari. Licet enim donum hujus justitiae ad rationem speciei humanæ, ut quid ortum ex suis principiis, non pertineat, ex divina tamen gratia datum fuit primo homini, ut ab eo in totam speciem derivaretur, et ita omnes posteri ipsi primo homini quoadprædictum donum similes nascerentur. Quare etiam in privatione talis boni, quæ similiter totam naturam, et speciem humanam comitari debet, oportet, quod omnes homines suis parentibus similes generentur.

Dubium

28. Omittimus alia argumenta,quæ contra veritatem in hoc dubio stabilitam pos-^'^* sent efformari : vel quia directius militant contra conclusiones in sequentibus statuendas, ibique commodius proponentur, et diluentur : vel quia ex doctrina tradita, aut etiam tradenda facilem habebunt solutionem.

Post præsens dubium solet a quibusdam aliud excitari, an scilicet peccatum originale, de quo hucusque dictum est, vere, et proprie peccatum sit, aut potius peccati

ratio, el nomen æquivoce illi conveniant ? Sed nos hoc dubium prætermiltimus : quoniam ejus decisio non alia requirit principia, nisi quæ in præcedenti tradidimus. Testimonia enim, et rationes allatæ si quam vim habent, convincunt procul dubio de peccato vere, et proprie dicto : neque aliunde quam ex praedictis testimoniis, ct rationibus suaderi potest, peccatum originale vere et proprie esse peccatum. Quod si conferendo illud cum peccato actuali inquiras, an conveniant univoce, vel solum analogice, aut æquivoce : et an praedicta convenientia sit Logica, vel Moralis ? non esset quæstio superflua : sed ejus decisio constabit disp. 16, num. 77, ubi erit argumentum de convenientia, vel disconvenientia cum peccato habituali, ad cujus genus potius quam ad genus actualis originale spectat. Unde neque inter peccatum originale, et actuale negari poterit illa convenientia, quæ inter habituale personale, et ipsum actuale invenitur, neque ad aliquid potest major requiri, quia nec nos, nec alii plus de ratione peccati, et malitiae tribuere originali cupimus, quam omnes tribuunt peccato habituali personali.

DUBIUM II.

An *et quomodo peccatum ab Adamo per originem transmissum sil posteris voluntarium ?*

29. Ex duobus quæ titulus inquirit, primum, videlicet an prædictum peccatum voluntarium sil? potias deberet supponi : quia nec ratio peccati, quam ei tribuimus, sine voluntario consistere valet : nec nos aliunde efficacius probare possumus prædictum peccatum posteris Adami voluntarium esse, nisi quia in illis peccatum est. Quare in hoc dubio ne rem actam agamus, potius in explicando modum, et possibilitatem prædicti voluntarii, quam in suadendo ejus existenliam laborandum esset. Verum quia contra talem existenliam vix aliud, quam ex impossibilitate confici valet argumentum, ac proinde quidquid ad istam ab intellectu removendam conducat, in illius erit probationem, de utroque dubium quæritur. Cujus decisio non tam prolixis argumentis, quam animadversionibus, et distinctionibus, quibus prædicti voluntarii modus, et conditio innotescat, tradenda est.

Prolibantur aliqua pro dubii decisione.

30. Sciendum est ergo, voluntarium, voluiu*. quod ad peccatum requiritur, mdispensa- pcva· biliter importare ordinem, et respectum ad voluntatem, sicut ad principium, a quouu"lll* procedit, non qualecunque, sed aliquo modo porlilf conjunctum : nam propterea diffinitur, *quoti est ab intrinseco cum cognitione :* quare repugnat esse alicui voluntarium, quod ex voluntate prorsus aliena, nulloque modo sua ortum duxerit. Est autem duplex voluntarium : aliud consistens in actuali voluntatis exercitio, sive positivo, sive privativo : quod dicimus, *voluntarium formale :* quo pacto se habent omnes actus, et omissiones, quæ voluntas elicit, vel imperat. Aliud vero, quod se habet ut terminus, el effectus prædicti exercitii, importatque res- rium. pectum ad voluntatem non omnino immediate, sed mediante voluntario formali, medio quo processit. Et quamvis hoc posteriori modo possit dici *voluntarium* omne, quod est voluntatis effectus, adhuc tamen inter hujusmodi effectus est discrimen : nam aliis convenit per se, el intrinsece talis processus a voluntate, respectusque in illam, sicut convenit actibus ab ea elicitis : et ideo neque in rerum natura poni valent, nisi ex influxu, consensu, et approbatione voluntatis, neque postquam semel existant, possunt conservari, vel concipi sine respectu ad illam, et ad prædictum consensum non retractatum, dependenterque ab illo ut termino connotato per se. Hujusmodi est illud pondus internum, quo trahitur voluntas in rem amatam, et se habet ad actum amoris, sicut verbum ad intellectionem, de quo late diximus in tract, de Trinit. disp. 3 a num. 113. Et etiam est hujusmodi peccatum habituale, quod actuali transacto remanet, et denominat habitualiter *peccatorem.* Unde in his ratio voluntarii terminativi invenitur per se, et intrinsece. Aliis vero totum hoc convenit per accidens, et extrinsece, quia videlicet de facto habeant esse a voluntate, possent tamen, saltem quantum est ex se, alia via produci, possuntque, postquam semel producta sunt, sine respectu ad illam permanere. Et hoc modo dicuntur *terminative voluntarii* omnes effectus, qui per influxum voluntatis ad extra ponuntur, et etiam habitus tam virtutum, quam vitiorum, qui voluntarie producuntur ad intra.

Ex

rtiiui- Iwiirii dwri· own. Ex quo oliam fit, hæc voluntaria *per acci·* ^ens) postquam producta sunt, eodem modo permanere, retractata voluntate, atque non retractata : quia solum dépendent ab ea in fieri ; postmodum vero non amplius jam illam respiciunt. At voluntariaper sestatim pereunt adhibita retractatione, quia dependent a voluntate tam in fieri, quam in conservari : et ideo sicut ea nolente non fierent, ilaipsa renuente, et priorem consensum revocante, evanescunt. Et ratio est, quia, ut nuper diximus, respectus, quem hæc *voluntaria per se* allerunt, non est ad voluntatem nude sumptam, sed mediante consensu illo perquem ab ea processerunt, proutt alis consensus integer, et illaesus connotatur : quare sicut posita retractatione cessat praedicta connotatio, sic etiam cessat, et destruitur terminus illius respectus, et consequenter ipse respectus, el voluntarium per illum constitutum perire debent.

Disiri- iicd -E i 31. Deinde nota, omne peccatum, quod To-intrinsece est tale, esse de genere voluntarii per se et intrinseci, quia moralitas, quae 'per bonitatem et malitiam dividitur, indispensabiliter fundatur supra voluntarii rationem. Quocirca dixit D. Augustinus voluntarium adeo esse dc ratione peccati, ut si voluntarium non esset, eo ipso peccati rationem amitteret. Cæterum non eodem modo omnia peccata habent esse voluntaria: sed peccatum actuale formaliter, et per modum exercitii : quia consistit in actu, vel omissione elicitis, vel imperatis a voluntate. Peccatum vero habituale non est exercitium, sed terminus ex eo relictus, a quo homo etiam postquam peccatum actuale transivit, permanentor denominatur *peccator.* Unde tale peccatum non debet esse voluntarium formaliter, sed terminative per modum effectus respicientis per se voluntatem aqua processit, et voluntarium formale, seu peccatum actuale, medio quo processit. Unde fit, quod quia peccatum originale originatum, de quo in praesenti est sermo, non est peccatum actuale uti fuit peccatum originale originans existons in Adamo, sed potius habituale ex ipso Adami peccato in posteris relictum, eosque habitualiter, et permanentor *peccatores* denominans, consequenter debet esse intrinsece voluntarium, non formaliter, sive per modum exercitii ; sed terminative dumtaxat, ut effectus per se respiciens voluntatem Adami, a qua processit, primumque ejus peccatum, modio quo processit. Cæterum, quia voluntarium perse etiam terminative dictum debet esse suo modo *ab intrinseco,* valde hic urget, quo pacto voluntas Adami possit dici intrinseca respectu peccati originalis existentis in hoc puero, ac proinde ipsum peccatum non solum Adamo, sed ipsi etiam puero voluntarium sit,

32. Pro quo est tertio observandum, vo- voluntas luntatem dupliciter dici alicujus : vel physice, qui realiler existit in illo : vel mora- dt,Prlci' liter, quia licet sit in alio supposito, et physice separata continet tamen in se voluntatem, et consensum illius, cujus dicitur voluntas, et hac ratione censetur moraliter illi unita, et quasi ipsius propria : sicut voluntas mandatarii dicitur voluntas mandantis. et quicquid ille ex mandato agit, dicitur ab hoc fieri, quia iste per mandatum transtulit consensum suum in illum, virtuteque hujus translationis ille, qui mandat, consentit, ratumque habet omne illud, in quod consentit mandatarius : atque adeo quamvis voluntas utriusque physice sit distincta, et separata ; moraliter tamen ita sunt unitæ, ut pro una, eademque reputentur : et non refert an id, quod ex mandato faciendum est, fiat ab hoc, vel ab illo, ut æque censeatur voluntarium respectu mandantis. Quod frequenter evenit in communitatibus, ubi particulares in ordine ad communitatis negotiacommittunt principi, vel praelato suum consensum, et virtute hujus commissionis ipsa voluntas praelati, vel principis censetur x'oluntas omnium, ita ut quidquid ab illo factum fuerit, ab omnibus fieri dicatur, et voluntarium omnibus judicetur.

33. Cæterum hæc translatio proprii con- DUpies sensus in alienam voluntatem multipliciter fieri potest. Nam aliquando fit per actum rendi proprium illius suppositi, cujus consensus domi- in alium transfertur, sicut in exemplis ad- nium. ductis. Aliquando vero fit etiam sine ullo consensu proprio talis suppositi per solam voluntatem principis, qui ratione supremae potestatis habet sufficiens dominium, et facultatem transferendi voluntates plurium in unam alicujus ut in capitalem: ita ut quicquid ab isto prout munus capitis gerente factum fuerit, ab illis etiam fieri, et approbari censeatur : sicut videmus in supremo legislatore creato, cujus jussu voluntates minorum, et aliorum, qui sui compotes non sunt, transferuntur in voluntatem curatoris, vel tutoris, etiam illorum consensu inexpectato, ut constat ex l. *Cum plures § qux bona fide, ff. de administ. et peric. tutor.* Similiter voluntates filiorum impuberum censentur a jure contineri in

voluntati' patris : adeo ut is possit pro eis testari, non tantum in bonis, quæ ab ipso testatore accipiunt, sed in omnibus, quæ aliunde acquisierint. *L* si p/ures *substitutos ff. de rulg. et pupil, substit.*

34, Quod si iu legislatore, et principe creato hæc invenitur facultas, a fortiori, multoque amplior concedenda est Deo omnium snpremoprincipi, rerumqueomnium, et voluntatum auctori : ita ut omnium quorumlibet voluntates (saltem dum ipsi per actum proprium non reluctanturl possit in unam alicujos ut in capitalem transfundere: illosque omnes ea lege adstringere, ut firmum, ralumquehabeant quicquid ab isto ex omnium persona actum fuerit : ac proinde quod ejus voluntas, quatenus sic, et per modum capitis se gesserit, omnium voluntas censeatur. Et ratio est, quoniam Deus ex se habet majus et excellentius dominium nostrarum voluntatum, quam quælibet humana potestas, et quam nos ipsi, juxta illud d .a ik D. Augustini de correct, et gra. cap. 14, *magis habet Deus iu sua potestate hominum voluntates, quam ipsi suas:* si igitur nos, et etiam suo modo humanus legislator potest unam voluntatem quoadeonsensum in aliam transfundere, cur non Deo præstantiori dominio, altiorique modo id licebit? Eo præserlim quia sicut Deus, ex eo quod summe potens est, potest in omnes effectus omnium causarum, et in omnes eorum modos possibiles, ita quia esi summe Dominus, debet esse potens ad omnis dominii translationem, et secundum omnem modum possibilem. I nus autem modus est, ut voluntates plurium sicut membrorum transfundat cum debitis conditionibus in voluntatem alterius tanquam capitis : ita ut quod ab isto pro ut gerenti munus capitis volitum, vel actum fuerit, sicut ab omnibus volitum, et factum habeatur : ac proinde si inordinatum, et peccaminosum sil, omnibus ut oorum culpa imputetur. Nulla est ergo ratio, cur negemus Deo potentiam, et facultatem ad prodictam translationem.

Fotuit ®cdu' farto θvoïὖη·l utra in Adami trd*n.fU'

35. Tandem observa, quod sicut Deus potuit, sic de facto posuit in Adamo omnium posterorum voluntates, easqueeum voln-,a,c Adami ita copulavit, et univit, ut una ipsius voluntas omnium voluntas censeretur, unusque ejus consensus, aut dissensus Pr0 omnium consensu, vel dissensu haberetur : non quidem in ordine ad omnia, sed in ordine ad illa, quæ ad conservationem, vel amissionem justitiae originalis sibi et omnibus in ipso concessae pertinebant : quoniam pro his dumtaxat decrevit Deus praedictam voluntatum transfusionem, et unionem. Unde ex tunc mansit Adamus non tantum caput naturale suorum posterorum, quod ei quasi per nataram competebat, quatenus ratione generationis erat illorum naturale principium ; sed etiam caput morale, hoc est, in ordine ad consensum, vel dissensum : quod quidem accepit ex superaddita, et libera Dei ordinatione. Non enim ex eo dumtaxat quod esset naturale principium, munus moralis capitis obtineret, nisi accederet prodicta Dei ordinatio : ut palet in aliis parentibus proximis, qui licet sint principium naturale suorum filiorum, non idcirco habent esse caput morale, saltem eo modo quo fuit Adamus : imo neque alio usque dum legis, vel superioris ordinatio accedat.

36. Tuncautem prodictam capitis mora-Quanfo lis dignitatem accepit Adamus, quando impositum fuit illi nræceptum, ne gustaret de Uifiniu- ligno vetito sub eo pacto, et conditione, ut pitis? si obediret, non tantum ipse justitia originali potiretur, sed exeo ad omnes ejus posteros transiret, illamque quasi hæreditario jure possiderent : si secus autem, prose et pro tota posteritate prodictam justitiam amitteret. Quod quidem ita facium esse, prodiclumque pactum Deum cum Adamo ut capite nostro, atqueadeo et nobiscum omnibus, prout eramus in illo, iniisse, licet ratione naturali demonstrari non possit (quoniam res est de facto, et dependens ex libera Dei voluntate) convincitur tamen satis manifeste : tum testimoniis sacrae Scripturo, cujusmodi est illud Genes. 17 : *Masculus,* Gen.17. *cujus prxputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima ejus de populo suo, quia pactum meum irritum fecit.* Quod sane pactum non fuit aliud, nisi quod Deus in paradiso pepigit cum Adamo, et nobiscum in illo, quodque, illo praevaricante, omnes nos prout in illo existantes transgressi sumus, ut exponit D. Augustinus lib. 16 de civit, d . An?. Dei, cap. 77. Quo etiam sensu intelligit illud I'sal. 118: *Prxvaricantes reputavi om-*rs.il.118. *nes peccatores terra:, quia* (inquit) *in paradiso cum primo parente legem transgressi sunt.* Oseæquoque 6 dicitur: *Ipsi sicut Adam* Oscæ- 6. *transgressi sunt pactum, ibi prvvaricati sunt omnes.* Quæ verba de prodicto pacto, quod in paradiso eum Adam transgressi sumus, intelligunt D. Hieronymus, P. N. Cyri Ilus, nieron. D. Prosper, et alii super prodictum locum: p.™^ idquesonant verba illa *ibi prxvaricali sunt omnes,* scilicet in paradiso, ubi provaricatus fuit

fuit Adam. Et idem explicat Apostolus ad Ad KouiX Roma. 5; *In quo omnes peccaverunt.* Ex quibus, et aliis Scriptura* locis deduxit Concilium Trid. ses. 6, Adamum sibi et nobis Cow. Trid. justitiam et sanctitatem amisisse : non autem eam nobis amisisset, si prose tantum, et non etiam pro nobis sub prodicto pacto illam accepisset.

Idem ?oide· 37. Tum etiam id suadetur testimoniis sanctorum Patrum, qui frequenter asserunt hUEiu' nos^u'sso 'n Adamo, quando peccavit, atque una cum ipso peccatum illud commisisse, ob idque talo peccatum illius simul et nos-nieg. Irum fuisse, ut videre est apud Augustinum lib. 1 de peccat, merit, et remis, cap. 10, i bi: *Manifestum est alia cuique esse propria peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt; aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, quando omnes ille unus homo* titan, *fuerunt.* Et lib.3 : *In Adam omnes tunc peccaverunt, quando in illa natura insita, qua eundos generare poterat, omnes unus ille homo erat,* et lib. 3 de Nuptiis et concup. cap. 5 : *Per unius illius (nempe* Adami) *voluntatem malam omnes in eo peccaverunt, quando omnes ille unus fuerunt, de quopropterea singuli peccatum originale traxerunt.* Epist. 106 ad Paulin. *Tu et quisquis hæc patitur, etc. nondum quidem evidenter in se ipso, sed in illo homine latenter ibi erat, quando cibus vetitus tangebatur,* etc. Similia Basii. habent Basilius horail. 1. de laudib. jejunii, Kuiw' Sanuo. θΓ*§· ad Roma. 5, Nazianzenus orat, de Ambres. Christi nativit., Ambrosius lib. ' de fide B.Aqu: resurrect, cujus testimonium referens Au- D.Aus gustinus lib. 2 de peccat, orig. cap. 41 : *Lapsus sum* (inquit) *in Adam, ejectus de paradiso in Adam, mortuus in Adam, quomodo revocarer ad vitam, nisi me in Adam inveniret, ut in illo culpo; obnoxium, morti deditum, ita et in Christo justificatum,* etc. Tandem D.Bern. D. Bernardus serm. 1. de dominica prima post octav. Epipha. de culpa originali sic loquitur : .4*liena est, quia in Adam omnes nescientes peccavimus : nostra, quia etsi in alio nos tamen peccavimus, et nobis justo Dei judicio imputabatur, sed occulto.* Quæ testimonia, et eorum loquutiones aliter verificari nequeunt, nisi quia Deus omnium nostrum voluntates in una Adami voluntate sicut in capitali constituit, ut ita illa esset quasi voluntas totius naturo, pro omnibus supponens : ejusque proinde consensus, vel dissensus ab omnibus, ac si proprius esset, firmus, ratusque haberetur.

38. Denique ipsum suadetur, quia supposita traductione peccati originalis, quam fides docet, necessario quærenda est aliqua via, qua voluntarium ejus explicetur, iliaque est proferenda, quæ ad id magis consona, et accommodata censeatur : non est autem excogitabilis alia via ad prodictum voluntarium declarandum ita consona, sicut ista, quam eligimus, ut intuenti constabit : debet igitur ea proferri : ac proinde quicquid necessarium fuerit, ut de facto subsistat, debemus credere fuisse a Deo factu m.

§n.

Declaratur ex præjactis fundamentis modus voluntarii in peccato originali repertus.

Dicendum igitur est, peccatum originale Asserito ad posteros Adami descendens esse illis per trimen- se, et intrinsece voluntarium, non formaliter bris. per modum exercitii, sed terminative per modum effectus ; non quidem physice ex ordine ad propriam uniuscujusque voluntatem, sed moraliter ex ordine ad voluntatem Adami , quatenus fuit voluntas capitis continentis ex Dei institutione voluntates ipsorum. Prima hujus assertionis Prima pars sup- pars, nimirum prodictum peccatum esseponiton voluntarium per se et intrinsece, supponenda potius videbatur ex dubio procedenti (ut hujus initio animadvertimus) quam hic probanda ; quia supposita existentia peccati originalis, perspicue habetur, debere esse per se voluntarium, cum juxta communem Theologorum, et Philosophorum sententiam nullum, quod intrinsece peccatum est, sicut est originale, sine voluntario per se, et intrinseco valeat consistere. Ob hoc igitur et quia ex dicendis pro reliquo assertionis veritas hæc novam lucem, et confirmationem accipiet, non immoramur circa ejus probationem.

39. Secunda autem pars, videlicet non esse voluntarium formaliler, seu per modum exercitii, etiam liquet : quia hic modus voluntarii proprius est solius peccati actualis consistentis in actu, vel actuali omissione ; peccata vero habitualia solum sunt voluntaria *terminative*, tanquam effectus perse peccati actualis : et ideo permanent etiam, postquam omne voluntatis exercitium cessavit : ac peccatum originale non est de genere peccati actualis, sed de genere habitualis : non enim consistit in aliquo actu, vel actuali omissione a pueris exercita, ut est per se notum ; sed in termino, et effectu in illis ex peccato Adami relicto : igitur

non debet esse voluntarium primo Il Io modo, sed hoc posteriori.

censr- Et confirmatur : quia non debet esse nobis magis voluntarium peccatum originale, quod ex Adamo accipimus, quam ipsi Adamo peccatum suum habituale, in quo post esum ligni veliti remansit, aut quam peccata nostra habitualia, quæ per proprios actus incurrimus : sed neque Adamo, neque nobis peccata habitualia sunt aliter voluntaria, quam per modum termini : ergo, etc.

Objectio. Dices: peccatum originale est formaliter peccatum.et non tantum lerminative : ergo non lerminative dumtaxat, sed formaliter debet esse voluntarium. Patet consequentia: nam cum voluntarium sit de ratione peccati, eadem debet esse utriusque conditio, et mensura.

solutio. -10. Respondetur primo negando consequentiam : quia aliunde sumitur ratio peccati, ac ratio voluntarii, quamvis illa hanc supponat : et ideo non est necesse utriusque denominationem eodem modo alicui convenire, ut explicuimus supra disp. 5, num. 117, ubi diximus aliqua, quæ solum denominantur *voluntaria in causa,* denominari *peccata* absolute, et in se. Et disp. 13, dubio 5, vidimus aliqua, quæ formaliter sunt peccata, non esse voluntaria ; nisi solum interpretative. Quare non mirum si peccatum originale, et cætera habitualia denominentur *peccata* formaliter, et absolute; quamvis solum *terminative voluntaria* dicantur.

«lia· Secundo respondetur, peccati nomen posse accipi dupliciter : vel omnino stricte pro eo quod est directe et immediate contra legem, diffmiturque *dictum, factum, vel concupitum,* etc. et hoc modo habituale non dicitur peccatum formaliter, quia non est formaliter, dictum, factum, aut concupitum, sed effectus et terminus prædictæ operationis. Vel potest sumi latius pro omni eo, quod est de linea mali repugnantis rationi, redditque subjectum offensum Deo, et invisum : et hoc modo dicitur formaliter tam de habituali, et originali, quam de actuali, similiter etiam voluntarium potest sumi vel stricte, pro eo quod immediate, et cum actuali cognitione habet esse ab intrinseco. ut sonat diffinitio Aristotelis : et hoc modo id solum potest dici formaliter voluntarium quod est actualis processio, et exercitium voluntatis, seu potentiæappetilivæ : vel cum aliqua latitudine pro omni eo, quod oritur, et dependet perse a principio voluntario, imporlaique ad illud intrinsecum respectum : et hoc modo dicitur formaliter tam do exercitio, quam de termino. Unde hac ratione etiam peccatum originale, et cætera habitualia possent dici *voluntaria fnrmaliler:* atque adeo eo proportionali modo, quo dicuntur *formaliter peccata,* possunt etiam dici *formaliter voluntaria ;* cl eo modo quo dicuntur *voluntaria terminat ire,* possunt quoque dici *terminante peccata.* Voluimus autem in praecedentibus uti prima acceptione, ut distingueremus modum voluntarii convenientis peccato originali ab eo quod convenit actuali, qui modus non ita bene distinguitur appellando utrunque *voluntarium formaliter.* E contra vero loquendo de peccato usi sumus acceptione magis lata, juxta quam omnia possuntdici *peccata formaliter:* quia adhuc manet sufficiens inter ea distinclivum penes *actuale,* et *habituale,* vel *originale.*

41. Superest declaranda, et suadenda proto tertia pars assertionis, videlicet peccatum originale esse nobis formaliter voluntarium ass^n ex ordine ad voluntatem Adami (quod enim non sit voluntarium physice ex ordine ad voluntatem propriam est per se notum). Probatur ergo : quoniam prædictum peccatum processit ex voluntate Adami, ex primoque ejus peccato, quatenus continebat voluntates suorum posterorum, et earum consensus, atque adeo quatenus erat moraliter voluntas ipsorum : igitur est eis moraliter voluntarium. Consequentia patet : nam sicut de ratione voluntarii in communi est procedere a voluntate conjuncta, seu a voluntate ejus in quo est, ita de ratione voluntarii moralis est procedere a voluntate moraliter conjuncta, seu quæ moraliter judicetur voluntas illius, in quo invenitur : si ergo voluntas Adami, qua primo peccavit, moraliter fuit voluntas posterorum, nequit non quod ex tali voluntate in ipsis procedit, esse illis moraliter voluntarium. Antecedens autem probatur. Quia Adamus ex vi pacti cum Deo in paradiso initi de traductione, vel amissione justitiæ originalis pro se, et pro tota posteritate, fuit constitutus morale caput generis humani, fueruntque ex vi illius pacti voluntates suorum descendentium in ipsam Adami voluntatem ut in capitalem transfusa? : hoc autem, et nihil aliud requiritur, ut talis voluntas censealar moraliter voluntas ipsorum posterorum, et ut pro illis supponat : ergo, etc.

iwiiu 42. Confirmatur, et explicatur animad-
Um X vertendo, quod semel Adamo constituto a Deo capito naturæ liumanæ, consequenter omnes ejus posteri constituti sunt membra illius capitis, atque adeo ex illo tanquam ex capite, et ex his quasi ex membris intelligimus coalescere communitatem humanam in modum corporis mystici, et cujusdam totius : uti coalescunt aliæ communitates ex principe, vel superiori, sicut ex capite, et ex inferioribus, sicut ex membris : ac proinde tam Adamus, quam cæteri habent considerari dupliciter : vel ut personæ particulares divisæ el separata? : vel ut partes illius totius, caputque et membra prædicti corporis, morali quadam unione copulati. Unde duplex voluntas debet in unoquoque illorum distingui : alia, quæ convenit illi ut personæ particulari, quæ erit voluntas propria, et personalis : alia, quæ convenit illi ut parti prædicti totius, quæ debet esse voluntas totius naturæ communis pro omnibus suis suppositis: cumque hæc communis voluntas non posset physice in omnibus illis existere, oportuit, ut esset in primo sicut in capite naturæ, indeque omnia alia moveret, et dirigeret. Ex quo etiam fit, quod sicut illud, quod procedit a voluntate propria, et personali uniuscujusque, est illi voluntarium ut personæ particulari, ita quod procedit a voluntate totius naturæ liumanæ existente in primo ejus supposito, debet esse singulis voluntarium, quatenus sunt membra illius totius, partesque et inferiora ipsius naturæ.

Coeli atar ratio. Hinc ergo confirmatur et explicatur nostra ratio. Quia peccatum originale non convenit posteris Adami, quatenus sunt personæ particulares, saltem perse primo; sed ut sunt partes et membra liumanæ naturæ, constituunique cum Adamo tanquam membra cum capite unam communitatem humanam : ergo ut prædictum peccatum sit eis prout sic voluntarium, sufficit, quod procedat a voluntate ejus, qui gerit munus capitis naturæ, prædictæque communitatis. Imo nulla alia ratione poterat esse illis prout sic voluntarium : quia respectu illorum formalissime ut partium prædictæ communitatis, et naturæ. non est alia voluntas nisi voluntas capitis naturæ in primo ejus supposito existens. Talis fuit autem voluntas Adami, dum primo peccavit : tunc quippe pro se et pro tota humana natura donum justitiæ originalis acceperat ; illud– que pro se, et pro tota natura amisit : in quo manifeste gessit munus capitis naturæ. Igitur prædictum peccatum habet esse'omnibus illis voluntarium per voluntatem capitis naturæ, atque adeo voluntarietate morali.

43. Desumpsimus vero totam hanc doc-D.Tbom trinam ex I). Thoma quæst. 4 de mal. art. 1, in corp, cujus verba, quia rem oplime elucidant, nolumus prætermittere. Præmisit autem duo notabilia: primum hoc modo. *Considerandum est, quod aliquis homo singularis dupliciter potest considerari : uno modo, secundum cpiod est quædam persona singularis: alio modo, secundum quod est pars alicujus collegii, et utroque modo ad eum potest aliquis actus pertinere. Pertinet enim ad eum in quantum est singularis persona ille actus, quem proprio arbitrio, et per se ipsum facit : sed in quantum est pars collegii, potest ad eum pertinere actus aliquis, quem per se ipsum non facit, nec proprio arbitrio : sed qui ft a toto collegio, vel a pluribus de collegio, vel a principe collegii : sicut illud, quod princeps civitatis facit, dicitur civitas facere, ut Philosophus dicit. Hujusmodi enim collegium hominum reputatur quasi unus homo, ita quod diversi homines in diversis officiis constituti sunt quasi diversa membra unius corporis naturalis, ut Apostolus inducit de membris Ecclesiæ | ad Corinth.* 12. *Sic ergo tota multitudo hominum a primo parente humanam naturam accipientium, quasi unum collegium, vel potius sicut unum corpus unius hominis consideranda est': in qua quidem multitudine unusquisque homo, et ipse Adam potest considerari, vel quasi singularis persona, vel quasi aliquod membrum hujus multitudinis, quæ per naturalem originem derivatur ab uno.*

Secundum notabile præmittit sic : *Est* idem. *autem considerandum, quod primo homini in sua institutione datum fuerat divinitus quoddam supernaturale donum, scilicet originalis justitia, per quam ratio subdebatur Deo, et inferiores vires rationi, et corpus animæ. Hoc autem donum non fuerat datum primo homini, ut singulari personæ tantum: sed ut cuidam principio lotius humanx naturæ, ut scilicet ab eo per originem derivaretur in posteros. Hoc autem donum acceptum primus homo per liberum arbitrium peccans amisit eo tenore, quo sibi datum fuerat, scilicet prose, et pro tota sua posteritate. Defectus ergo hujus doni totam ejus posteritatem consequitur : et sic iste defectus eo modo traducitur in posteros, quo modo traducitur humana natura.*

44. Ex his itaque paulo inferius sic conclu- i,!etu

dit : Ni *ergo consideretur iste defectus* Aoe *modo per originem in istum hominem derivatus, secundum illud quod iste homo est gurdam persona singularis. sic hujusmodi defectus non potest habere rationem culpx. ad cujus rationem requiritur, quod sit voluntaria : sed si consideretur iste homo generatus sicut quoddam membrum totius humane nature a primo parente propagate, ac si omnes homines essent unus homo, sic habet rationem culpr propter voluntarium ejus principium, quod est actuale peccatum primi partitis.*

ite». Quod etiam alio exemplo satis accommodato ita confirmat. «Sicut *si dicamus, quod motus maims ad homicidium perpetrandum, secundum quod manus per se consideratur, non habet rationem culpæ: quia manus de necessitate movetur ab alio: si autem consideretur ut est pars totius hominis, qui voluntate agit, sic habet rationem culpæ, quia sic est voluntarius. Sicut ergo homicidium non diçitur culpa manus, sed culpa totius hominis: ita hujusmodi defectus non dicitur esse peccatum personale, sed peccatum totius nature: nec ad personam pertinet,nisi in quantum, natura inficit personam.*

Animad- J ' 45. Advertendum est tamen circa praedicta exempla, et præcipue circa ultimum non tenere in omnibus : sed in hoc quod sicut illa percussio facta per manum est voluntaria, non per voluntatem existentem in manu, sed per voluntatem totius hominis, cujus manus est pars : ita peccatum originale a pueris contractum habet esse voluntarium, non per voluntatem physice in illis existentem; sed per voluntatem totius humanæ communitatis cujus illi sunt partes : quæ quidem voluntas extitit in primo supposito natura, scilicet in Adamo. Unde non inde inferre licet alias paritates inter exemplum, et rem, de qua agitur : ut quia percussio non est voluntaria intrinsece, sed extrinsece, neque est distinctum peccatum ab eo quod residet in voluntate : ita peccata puerorum non sint intrinsece voluntaria, neque distincta numero a peccato existente in Adamo. Hæc igitur inferre non licet, quia ex incapacitate manus provenit, quod in ea (sicut neque in aliis membris externis) non sit intrinsece voluntarium : cujus tantum sunt capaces potentiæ immanentes, et ipsa anima in quantum spiritualis est.

In

Et propter eandem rationem actiones prædictorum membrorum non efficiunt distinctum numero peccatum ab eo, quod est in voluntate .-quia ad hanc diversitatem saltem requiritur distinctio penos voluntarium intrinsecum. Anima autem rationalis, etiam dum primo puer generatur, capax est voluntarii intrinseci per modum termini, et consequenter distincti numero peccati ab eo, quod fuit in Adamo: unde intrinsece debet illud in se suscipere: quin voluntas totius unicuique parti tribuit plus, minusve de ratione voluntarii, aut peccati, juxta quod est capax.

46. Tandem probatur ex eodem D. Thoma : quia sicut peccatum, quod est per se primo person®, el non natura, debet esse voluntarium voluntate personali, ita quod per se primo est peccatum naturæ, et non person®, debet esse voluntarium non per voluntatem personæ, sed per voluntatem naturæ: sed peccatum originale est hujusmodi, et ideo destruxit justitiam originalem, quæ fuit donum concessum in Adamo toti humanæ natura: ob idque ab Apostolo ad Ephes. 2, peccatum natura vocatur/|""* *eramus natura filii ir.v: ergo* non debet alio modo esse voluntarium, quam per voluntatem natura, seu per voluntatem existentem in primo ejus supposito, tanquam in capite totius natura.

Adduxit vero Ang. Doctor hanc etiam ra-D T^ tionem in 2, dist. 30, quæst. 1, art. 2, ubi ita habet : *Oportet quod secundum hoc quod aliquid rationem culpæ habet, secundum hoc ratio voluntarii in ipso reperiatur : sicut autem est quoddam bonum, quod respicit naturam, et quoddam, quod respicit personam : ita etiam est quædam culpa naturæ, et quædam personæ : unde ad culpam personæ requiritur voluntas personæ,sicut patet in culpa actuali, quæ peractum personæ committitur: ad culpam vero naturæ non requiritur, nisi voluntas in natura illa. Sic ergo dicendum est, quod defectus illius originalis justitiæ, quæ homini in sua creatione collata est, eæ voluntate hominis accidit: et sicut illud naturæ donum fuit,et fuisset in totam naturam propagatum, homine in justitia persistente: ita diam et privatio illius boni in totam naturam perducitur, quasi privatio, et vitium naturæ : ad idem enim genus privatio et habitus referuntur :et in quolibet homine rationem culpæ habet eæ hoc, quod per voluntatem principii naturæ, id est, primi hominis inductus est talis defectus.*

g in.

Objectiones adversus traditam veritatem.

I Fiioj ,!x·îio •17. Adversus 6a quæ tradidimus militant iionuullæ objectiones, ex quarum solutione magis veritas declarabitur. Objicies ergo primo, transfusionem illam voluntatum, cui innititur prædictum voluntarium morale, esto in ordine ad alia posset admitti, non tamen habere locum in ordine ad effectus adeo intimos, sicut est peccatum. Præsertim cum ea transfusio non proprio actu, sed sola superioris potestate fit : quia ratio peccati nequii inveniri absque aliquo inordinato consensu illius, qui peccat: at in prædicto voluntario non adest talis inordinatus consensus ex parte illius, cujus voluntas transfunditur in aliam : ergo non sufficit ut peccatum ita commissum imputetur ei, cujus voluntas dicitur transfundi. Neque exempla tutoris et patris ad id explicandum allata, favent prædiclæ doctrinae: quia neque voluntas patris vel tutoris ita continet voluntatem filiorum aut minorum, ut si paler vel tutor peccatum committat, filii aut minores illo maculentur. Imo etiamsi per proprium actum suum consensum quis alii committat, ut mandans committit mandatario, non ex eo quod iste in exequutione mandati delinquat, imputabitur illi ad culpam, si in tradenda commissione culpa non fuit. Cum ergo transfusio illa nostrarum voluntatum in Adamum a solo Deo facta fuerit, absque omni prorsus noslræ voluntatis consensu, non apparet, qua ratione culpa nostra possit esse, quam ille commisit.

Coadr- Confirmatur : quia transferre unius vel plurium voluntates in unam aliam, etiam quoad peccandi facultatem, sine illorum consensu, neque conservato eis loco reclamandi, manifeste cedit in eorum detrimentum, et perniciem : siquidem independenter a sua voluntate exponuntur periculo peccati et damnationis : cum ergo Deus nihil in detrimentum suarum creaturarum operetur, non est dicendum fuisse ab illo pro hominibus de facto ita statutum.

y.lotio objet- iioais. 48- Respondetur ad objectionem negando antecedens, loquendo de transfusione voluntatum in unam aliquam, quaesit voluntas primi suppositi naturae, qualis fuit voluntas Adami : et de peccato quod sit 'peccatum naturae, sicut est originale. Cum enim Deo, utpote omnium creatori plenissimum sit dominium quarumlibet voluntatum, omnesque earum motus et actus eminentissirneconti neat,non est cur ei repugnet aliquas inter se moraliter unire, et earum consensus in unam, quam voluerit, transferre in ordine ad effectus quantumcunque intimos : sufficilque nullam in hoc adesse implicationem, sicut re vera non adest, ut sil Deo concedendum.

Diximus *loquendo de transfusione a Deo* Ammad- *faclu :* quia apud homines fatemur, non vcrMO- adesse facultatem uniendi alienas voluntates in ordine ad effectus ita intimos, sicut necesse est ad peccandum, sed solum in ordine ad alios magis externos, qui humanae potestati subduntur. Ratio vero est : quia peccatum non contingit nisi per aversionem a fine ultimo, vel immediate si sit mortale, vel dispositive sit sit veniale : unde ille dumtaxat potest unam voluntatem cum alia unire, taliter quod peccatum unius alii imputetur, qui potest illas ad prædictum finem ordinare, el circa talem ordinationem quicquid voluerit disponere : quod esse proprium solius Dei manifeste constat.

49. Diximus etiam *in unam aliquam quæ* Anima·» *sit voluntas primi suppositi naturæ:* quia licet 'ersio prædicta voluntatum transfusio potius sit aliquid morale, quam physicum, immediateque ex libera Dei ordinatione dependeat ; est tamen satis probabile requirere pro fundamento virtualem continentiam physicam illarum voluntatum, quæ transfunduntur in eo, in quem transfusio fit. Unde nec Deus saltem secundum communem cursum operando posset omnes voluntates humanas in alium transfundere, quam in Adamum omnium proloparentem, qui tanquam pri-' mum natura suppositum omnia alia physice virtualiter continebat. Et ratio est :quia pradicta transfusio est talis conditionis, ut ratione ejus verificetur, actum procedentem a voluntate unius personæ procedere quoque ab alia, atque adeo requirit, quod una aliquo modo sit alia : cumque non sit illa formaliter, oportet ut sit ea virtualiter, eo quod virtualiter ipsam continet.

Addit Curiel in praesenti dub. 1, quia Additio vel peccante illo homine, in quem aliorum }·"* voluntates transfusæsunt, isti dicentur peccare, vel quatenus sunt in eo, vel quatenus suntinseipsisVNon primum, quia cum non contineantur in illo, sed potius sint ab eo separati, non est quo pacto in ipso esse dicantur. Neque secundum, quia in se ipsis nullum esse habent, ut supponimus : nulla igitur esset ratio, cur tale peccatum eis im-

A!uH putaretur. Adde etiam, peccatum unius atdinc· nu"a a^a v,a P055® *n û^um ,r:insire, ita quod vere et intrinsece hujus peccatum sit, nisi per generationem, qua communicata natura destitutagratia, communicaturculpa originalis in ea gratiæ destitutione consistens : solus ergo ille, qui fuerit caput naturale, et posterorum genitor, poterit in eos peccatum transmittere, atque adeo fieri caput eorum morale per prædictam continentiam voluntatum. Adde rursus, peccatum. quod potest aliena voluntate committi, solum posse esse peccatum naturæ : personalia enim indispensabiliter postulant procedere a voluntate propriæ personæ : at naturæ peccatum nequit aliter quam cum ipsa natura, atque adeo a generante illam traduci : solus ergo ille, qui fuerit caput naturale, et naturæ in aliis propagator, poterit per modum capitis moralis peccatum in eos transmittere. Videatur Curiel in præsenti dub. 2, et Greg. Mart. dub. 4.

Pcsirc- 50. Tandem diximus *de peccato quod sii* Eâ<ivcf- *Pecca*um natura,sicut est originale, etc.* quia sio. hoc dumtaxat committi potest aliena voluntate, quæ sit voluntas naturæ : alia vero cum personalia sint, omnino postulant committi voluntate propria et personali. Hacque ratione in exemplis, quæ ad hoc declarandum adduci solent, nunquam invenietur, quod una voluntas possit ita transfundi in aliam, ut peccatum istius illi imputetur, nisi ex parte voluntatis transfusæ adfuerit proprius consensus inordinatus : in quo potius quam in actu alterius peccatum ejus consistet : quia cum omnia hujusmodi peccata personalia sint, nequeunt aliter quam propria, et personali voluntate committi. Ex quibus liquet prædicta exempla non adduci ut omnino adæquata rei, de qua agimus quia modus voluntarii in peccato originali repertus adeo est specialis, et sibi proprius, ut nusquam alibi inveniatur : deserviunt tamen similia exempla ad aliquam ejus explicationem, et ut supposita fidede existentia talis peccati, suadeant non esse impossibile, aut inintelligibile.

Conwui· aliud autem, quod tangitur in licnte objectione, videlicet non posse reperiri pec- fndpcc- catum s*ne inordinato consensu illius, qui catum, peccat, respondetur ita esse : sed sicut pec- roævm' catum originale non committitur voluntate tuuus. personali, et physice propria, sed voluntate capitis, quæ moraiiter censetur voluntas memurorum. ita non requirit consensum aliquem per propriam, et personalem vo lunlatem exhibitum, sed sufficit inordinatus consensus per voluntatem capitis, qualis fuit in Adamo, quando pro omnibus deliquit. Talis enim consensus eo ipso quod fuit capitis, quodammodo fuit proprius uniuscujusque membri : et ita non defuit consensus posterorum Adami, dum ipse ut caput omnium pro omnibus consensit. Et idcirco dixit D. Thom. cit. quæst. demal.D.liJ art. 1, solvens simule argumentum, quod erat decimum nonum, quod *peccatum primi hominis est quodammodo peccatum commune totius humana natura:et ideo cum aliquis punitur pro peccato primi parentis, non punitur pro peccato alterius, sed pro peccato suo. Suum et non alterius* dixit, quia quod est a voluntate capitis, quæ moraliter est voluntas membrorum, moraliter censetur proprium uniuscujusque membri, et ab eo non alienum.

52. Ad confirmationem negandum est an- soit; tecedens : potius enim Deus in illa volunta- cocfe tum transfusione, posterorum Adami bono ιιαϋ- eteommoditati valde providit: idque pro illis disposuit. quod ipsi prudentissime eligerent, si adessent,etpropria voluntate uterentur. Quis enim posterorum Adami rogatus, *an vellet,ut originalem justitiam nulli eorum debitam ipse Adamuspro se, et pro tota posteritate acciperet, earindeque ad omnes sine ipsorum labore descenderet, sub ea tantum conditione,ut facillimo prxeepto obediret : secus illam pro se et pro cunctis amissurus,non* Dei stipulationem libenter acceptaret,suumque consensum quoad id Adamo tribueret? Praesertim cum ex una parte credere debuissent,communem patrem naturali amore omnium filiorum saluti, sicut unumquemque propriæ prospecturum : ex alia vero animadverterent ablatas esse fere omnes peccandi causas, valdeque copiosa gratiæ auxilia pro vitando peccato fuisse illi concessa : insuperque eum in amoenissimo loco, felicissimo, et valde tranquillo statu, summa rerum copia, cunctis illis juxta nutum fluentibus, esse constitutum, ut ita ab omni inopia et difficultate liber facillimo negotio imposito sibi præcepto satisfaceret. Si ergo hæc animadvertentes interrogati fuissent, an vellent manere sine justitia originali, aut non nisi magno cum labore eam acquirere (sicut contingeret casti quo prædicto Dei pacto, et voluntatum suarum transfusioni resisterent) an potius annuentes cum modico periculo justitiam non debitam amittendi, maxima» spei illam sine ullo labore hæreditandi se exponere, quis' dubitat omnes libentissime consensuros; aut saltem æquum cl rationi valde consentaneum esso eos consentire? Valde enim rationi consentaneum est, maximam spem tanti boni detrimento incerto et curn circunstantiis jam dictis præferre. Id igitur quod Deus praesciebat posteros Adami juro approbare debuisse, recte pro approbato babere potuit: et quod ratio exigebat, ut eligerent, jure voluit pro eis statuere : et sicut illi consensum præbendo ut Adamus pro omnibus stipulationem admitteret, non inordinate agerent, sed sibi utiliter consulerent: ita Deus praeveniendo eorum consensus, et pro execulis habendo, paterne egit, eorumque bono, et utilitati amicabiliter providit.

serandi 53. Secundo objicies, de ratione voluntarxrfio rii esse, ut procedat ab intrinseco, et a principio conjuncto, debetque hæc conditio convenire omni voluntario per se, sive sit voluntarium formaliter, sive terminative, ut supra explicuimus : sed peccatum originale in successoribus Adami non est ab intrinseco, neque ab aliquo principio eis conjuncto : igitur non est eis voluntarium. Minor probatur : quia principium prædicti peccati non est aliud, quam voluntas Adami, et primum ejus peccatum, ex quo originale nostrum tanquam terminus emanavit: illa autem voluntas et peccatum omnino sunt nobis extrinseca, ergo, etc.

tefir· Confirmatur : actus, quo Adamus peccaEBtiC. vit, non fuit nobis voluntarius formaliter etin actu, sed ad summum in potentia : ergo neque peccatum originale inde resultans erit nobis actu voluntarium per modum termini. Consequentia liquet : quia voluntarium terminative supponit voluntarium formale, a quo processerit : nec sufficit istud esse voluntarium uni, et illud esse voluntarium alteri ; sed utrumque debet esse tale respectu ejusdem : alias non verificabitur de voluntario terminativo , quod sit ab intrinseco. Antecedens vero probatur : tum quia actus, quo Adamus peccavit, non fuit capitalis; sed personalis, ob idque illa voluntas prius infecit personam ipsius Adami, quam naturam, ut Mien,docet D. Thom. 3 p. quæst. 8, art. 5 ad 1 et quæst. 69, art. 3 ad 5. Cum tamen voluntas, quæ per modum capitis se habet, prius attingat naturam quam personam. Tum etiam quia prædictum peccatum solum potuit esse nobis voluntarium eo modo, quo continebamur in Adamo : at non continebamur actu in illo, sed solum in potentia : igitur solum in potentia potuit nobis esso voluntarium.

54. Ad objectionem occurrunt aliqui , Aiiqao- concessa majori, negando minorem : quia'™^ (inquiunt) voluntas Adami, ex qua peccatum originale procedit, non fuit voluntas ejus tantum, sed etiam suorum posterorum, eo quod erat voluntas capitis, ac proinde voluntas etiam membrorum : unde quod ex tali voluntate in nobis procedit, non est dicendum ab extrinseco, sed potius ab intrinseco, quia unicuique est ab intrinseco, quod procedit ab ejus voluntate, sive personali, sive capitali. Hanc tamen solutionem impugnat Curiel in præsenti dub. 2, Curiele. intendens voluntatem Adami, etiam prout erat voluntas capitis, non posse dici intrinsecam suis posteris, prout habent esse in se ipsis, quo pacto afficiuntur originali peccato: idque ad longum probat, affirmans, oppositum modum dicendi ex ignorantia procedere : nec tamen ipse explicat, qua ratione prædictum peccatum ab intrinseco sit : arbitratur enim ad rationem voluntarii per modum termini id non requiri.

Sed si distinctione utamur, credimus DefCndi- prædictam solutionem esse sustinendam : turper quia sicut *voluntarium,* ita *intrinsecum* dici-tionem. turdupliciter,nimirum *physice* et *rnoraliter.* Intrinsecum physice est quicquid re ipsa inhaeret subjecto denominato. Intrinsecum vero moraliter dicitur, quod juxta communem aestimationem ita se habet, et idem praestat ac si inhaereret. Hoc autem posteriori modo voluntas Adami in quantum capitalis recte dici potest nobis intrinseca, quatenus sumus membra ejus, et partes humanae naturæ: quia ita reputata est nostra prædicta voluntas quoad munus conservandi, vel amittendi originalem justitiam, ac si nobis inhæreret : ejusque consensus, vel dissensus quoad prædictum munus ita pro consensu, vel dissensu nostro habuit supponere, ac si a nobis eliceretur. QuocircaD.Thom. quæst.ddemal. art. l ad 5, p τ(loquensdepeccatooriginali innobisexistente ait,quodlicet relatum ad personam secundum personalia ipsius habeat rationem existentis ab alio ; *non autem si referatur ad naturam, sic enim est quasi a principio intrinseco.* Impugnationes vero factæ a Curiel procedunt de intrinseco physice, neque contra hujusmodi intrinsecum morale vim habent. Sicut ergo ad peccatum originale in nobis relictum salis est voluntarium morale, ut explicuimus num. 41, ita ad hujusmodi

voluntarium sufficit esse ab intrinseco moraliter, vel (qucxl in idem redit) sufficit quod procedat a voluntate Adami, quatenus reputata est nostra, atque adeo nobis moraliter intrinseca.

Solutio conflr- D!< 55. Ad confirmationem respondetur nenando antecedens: ille enim actus Adami moraliter fuit actus noster, utpole elicitus a voluntate, quæ reputabatur nostra : atque adeo moraliter fuit nobis ab intrinseco, et voluntarius per modum exercitii. Quare ad primam probationem dicendum est, prædictum actum utrumque habuisse, et personalem, et capitalem esse : et sicut in quantum personalis infecit personam, ita in quantum capitalis naturam. Quia vero ratio personalis perprius fuit in illo, quia actiones per se primo sunt suppositorum, prius infecit personam, et deinde naturam : quo contra se habet peccatum originale, quod quia non est actus, sed prava naturæ dispositio per modum habitus, prius inficit naturam, quam personam : et hoc dumtaxat vult D. Thom. locis in confirmatione citatis.

Ad secundam respondetur, peccatum Adami fuisse nobis voluntarium per modum actus, et non tantum in potentia, si hæc cadant supra ipsum voluntarium : ad hoc autem non fuit necesse, quod essemus tunc actu et formaliter in ipso Adamo·, sed sufficit quod fuerimus ineo virtualiter ratione continentia physics in ejus virtute generaliva, et etiam moraliter ratione divini decreti constituentis illum caput nostrum, et in ejus voluntate omnium nostrorum voluntates statuentis : hoc enim satis fuit : tum ut ipse Adamus in illa operatione pro nobis supponeret, adeoque talis operatio esset per modum actus secundi voluntaria nobis, prout eramus in illo : tum etiam ut peccatum originale inde resultans sit nubis voluntarium per modum termini, ut sumus in nobis.

Bepllca. θ6· ^ed urgebis: quia si solum peccavimus in Adamo, quatenus eramus in illo, non autem ut in nobis ipsis exislenles, quippe in nobis tunc nullo modo eramus, non debemus contrahere peccatum originale, quatenus in nobis ipsis, sed præcise ut fuimus in eo contenti : et consequenter neque prædictum peccatum erit intrinsece physice in nobis, sed ad summum moraliter : neque erit aliud numero ab illo,quod fuit intrinsece in Adamo. Hoc autem manifeste repugnat communi doctrinæ, et ei, quam tradit ConciliumTrid. ses. 5, decreto de peccato orig. can. 2, ergo, etc. Sequela probatur : quia peccatum originale eo modo debet esse nobis voluntarium per modum termini, quo per modum actus fuit voluntarium peccatum actuale Adami a quo procedit : ergo si istud solum fuit nobis voluntarium prout fuimus in ipso Adamo, illud quoqueerit nobis voluntarium eodem modo, atque adeo non ut sumus in nobis.

Respondetur negando sequelam : nosDiit»! enim peccatum actuale Adami solum potuimus committere una cum ipso Adamo, sicut eramus tunequando commissum fuit, atque adeo secundum esse dumtaxat, quod habuimus in illo : peccatum vero originale indo resultans utroque modo debuimus contrahere, et nt eramus tunc, et ut sumus modo quando per generationem ad nosdescendit : cumque modo simus extra Adam, et in rerum natura per nos ipsos, debemus prædictum peccatum in nobis contrahere. Et sane hæc est natura voluntarii capitalis, ut quod per modum actus fuit in capite et membris ut habentibus esse in illo, descendat postmodum per modum termini ad eadem membra ut sunt in se ipsis. Tum quia voluntarium capitale inficit totam naturam et communitatem in capite contentam; ibique contractum est debitum, ut cum ipso natura transiret : unde sicut natura ita infecta descendit postmodum ad membrain se ipsis, i ta descendere debet prædicta infectio, prædictumque voluntarium. Tumetiam quia voluntarium capitale operatur in membris juxta eorum capacitatem ef statum ; et ideo dum solum habentesse in capite, in eo dumtaxat terminum suum producit : quando vero accipiunt esse in se ipsis, producit quoque in eis prædictum terminum. Neque id est intellectu difficile : præsertim quando terminus producendus, et multiplicandus est tantum privativus, sicut est peccatum originale : quia tunc sufficit auferri a capite perfectionem quam acceperat membris communicandam, ut eo ipso quandocunque membra in esse ponantur, simili perfectione careant. inficianturque proinde in se ipsis ejus privatione.

57. Quod ergo in proposita replica dicitur, *peccatum originale eo modo debere esse nobis voluntarium per modum termini, quo peccatum Adami voluntarium fuit per modum actus,* verum est si ly *eo modo* solum dicat conditionem et modum tenentem se ex parte ipsius voluntarii, ut quod sit capitale, vel personale : secus autem si supra subjectum *quod* iitriusque voluntarii appellet : ut sic enim neganda est paritas : quia sicut terminus alictijus actionis derivari solet in plura subjecta, in quæ non derivatur ipsa actio secundum se, præsortim cum iormaliter est actio irnrnanens, el virtualiler transiens, sicut est peccatum actuale, ita voluntarium per modum termini extendi potest ad plura subjecta physice informanda, in quibus non sil physice voluntarium per modum actus.

îWù cÈiertM. Tertio objicitur : quia pueri contrahunt peccatum originale non tantum ut sunt partes naturæ, et communitatis human®, verum etiam ut sunt particulares personæ : sed ut contrahant hoc secundo modo, non requiritur voluntarium personale : ergo neque nt contrahant primo requiritur voluntarium naturæ. Minor constat, et major suadetur. Tum quia pueri ante baptismum secundum utramque rationem habent esse Deo invisi ejusque inimici. Tum etiam quia per baptismum potius mundantur ut personæ particulares, quam ut partes naturæ: imo ut partes naturæ non omnino mundantur, siquidem remanet in eis vis ad communicandum filiis peccatum originale Cetir. simul cum natura, ergo, etc. Confirmatur : Bώ· quia si prædictum peccatum esset voluntarium parvulis adhuc voluntate naturæ, possent vituperari, et increpari propter illud : condignitas enim vituperii, et increpationis consequitur tanquam proprietas ad peccatum propter voluntarii rationem : atqui parvulus non est dignus vituperio neque reprehensione propter tale peccatum : quis enim increpavit pueris, quod ita nascuntur, eam nullus eorum possit aliter nasci? nullo igitur modo est illis voluntarium.

to- âtio Eis. 58. Ad objectionem respondetur ita esse, quod pueri etiam ut personæ particulares peccatum originale contrahunt; non tamen per se primo,secundario,et ex consequenti: contrahunt enim primario ut partes natura, exinde vero infectio simul cum natura ad personas descendit : unde quia voluntarium ad peccatum requisitum sequitur conditionem subjecti quod inficit primario, non vero ejus quod inficitur secundario, satis est ad prædictum peccatum, etiam ut attingit personam, voluntarium naturæ, sine quo tamen neque naturam neque personam prædicto modo attingeret.

Brjita. Nec refert si urgeas, quod baptismus prius abluit personam a culpa originali, quam naturam : ergo et ipsa culpa prius debet personam, quam naturam inficere. Respondetur negando consequentiam ; imo potius vice versa procedendum est. Culpa enim originalis aufert perfectionem quæ primario data est naturæ, ut cum natura ad personas descenderet : unde privatio talis perfectionis, quæ est ipsa culpa, debet per eosdem gradus, atque adeo a natura ad personas descendere. Cæterurn justificatio facta in baptismo tribuit perfectionem, videlicet gratiam sanctificantem pro hac dumtaxat numero persona, atque adeo pcr-^)bi(U(sonam ipsam primario respicientem, naturam vero non, nisi ut est talis personæ et quoniam gratia eodem ordine culpam aufert, prius mundat personam, quam naturam.

Ad confirmationem D. Thomas in præ- Confia senti art. ad 5, videtur concedere pueros posse increpari, et vituperari ob culpam originalem, si consideretur quatenus sunt parles naturæ dicuntque ordinem ad protoparentem ut ad principium, in quo omnes peccaverunt, quo pacto prædictum peccatum est illis voluntarium. Secus vero, ait, si considerentur ut particulares personæ. Atque idem clarius docet quæst. 4 de mal. art. 1, unde argumento 4, desumpto ex Philosopho, videlicet quod nulli defectui ex origine contracto debetur increpatio et poena, quæ tamen peccato debetur:ergo nullus talis defectus habet rationem peccati : res-n,'rhom· pondet *dicendum quod ei; quod est per originem contractum, non debetur poena et increpatio, si referatur ad personam, quia sic non habet rationem voluntarii : sed si referatur ad naturam, sic habet rationem voluntarii, ut dictum est, et hoc modo debetur ei increpatio et poena.*

59. Addit autem Vasquez, quod cum non Additio quævis increpatio contra peccatum originale cx fieri possit, distinguendum est : quia vel increpatio consistit in sola poena damni : et hac digni sunt pueri propter prædictum voluntarium. Vel consistit in poena sensus, et afflictionis : et hoc genere increpationis digni non sunt. Quare cum increpatio, quæ verbis fit, et habet rationem contumeliæ, potius sit poena sensus, locum contra pueros non habet. Hæc ille. Sed et nos addimus, A|(J pcenam damni impropriissime appellari in- additio, crepationem : unde si aliquo modo non omnino improprie pueri propter originale digni sunt increpatione et opprobrio, ad prenam sensus spectare debet. Nec verum est, hujusmodi pcenam locum contra pueros non habere, quia licet hoc ita sit loquendo de statu futur® vitæ (de quo dicemus infra)

in hac tamen sicut affliguntur morbis et aliis pœnalitatibus, quæ ad pœnam sensus pertinent, idque totum cadit sub demerito praedicti peccati, possent etiam saltem quantum est ex hoc capite verborum contumeliis et increpationibus puniri.

ijttM-iÎliieiH tunL Sed alia ratione nullus hominum posterorum Adami pueros propter originale peccatum increpabit, quia cum sit omnibus commune, nemo aliis jure objicere potest, quod ipse eodem prorsus modo contraxit, ne sibi dicatur, *hypocrita, quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem in tuo* non *advertens?* Et hoc est, quod dicit D. Anselmus lib. de conceptu virgin. 28 : Aon *juste redarguit homo hominem cum culpa nasci, sine qua ipse non extitit, et de qua non nisi per'alium sanatur.* At ab Angelis, qui ab originali prorsus alieni sunt, posset totum genus humanum, et unusquisque nostrum exprobrari propter illud, non ut personae particulares, sed ut partes nature unitæ et copulata» in voluntate primi parentis, ut D. Thom. dixit.

riiiiu 0 ,n!l0' Denique objicies : quia non apparet, qua via peccatum originale modo in pueris resultans,ex Adami voluntate,ejusque inlluxu proveniat, aut quam causam effectivam habeat : et multo minus quomodo tale peccatum, quod, ut infra dicemus, privativum quid est, conservet ordinem et respectum ad praedictam voluntatem, sine quo respectu, juxta superius dicta, nequit ejus voluntarium intelligi? Hujus tamen objectionis solutio pendet ex decisione dubii sequentis.

DUBIUM III.

An *et qux sit causa efficiens physica peccati originalis.*

60. Licet sæpe dixerimus, peccatum nostrum originale ex primo Adami peccato procedere, atque adeo istud esse causam illius effectivam, placuit id cum pluribus Theologis ex professo dubitare : tum ut modus prædiclæ causalilatis innotescat : tum etiam ut difficultatibus inde emergentibus satisfiat. Et quia causa efficiens alia est mura^5· el alia physica, alia principalis, et alia instrumenlalis. de istis omnibus est aliquid examinandum : quod non totum in hoc dubio, sed etiam sequenti prastabimus. Ne vero in æquivoco laboremus, sciendum est, *causam moralem* in praesenti eam dumtaxat a nobis nuncupari, quæ non per se exequatur effectum, sed moraliter ad illum concurrit; nempe quia merito, vel demerito, precibus, consilio, praecepto, aut quovis alio excitandi, et persuadendi modo voluntatem alienam inducit, ut effectum execution! mandet. Nomine vero *causai physica* intelligimus omnem aliam, quæ ex vi sua, seu ex vi influxus ab ea præstiti, atque adeo non mediante aliena voluntate effectum infert. Nec refert an talis influxus sit vera et rigorosa actio de praedicamento actionis vel qualitatis proindeque vera et rigorosa causalitas : aut sit tantum emanatio el resultantia, quæ non differt re ipsa ab effectu, ut connotât terminum primarium, ex quo resultat : et propterea solum dicitur causalitas secundum quid. Neque etiam refert an ipse effectus secundum se speciet ad ordinem physicum, vel moralem, positivum, vel privativum. Dum enim modo explicato (hocest)exvi influxus præstili a tali causa, et non mediante aliena voluntate effectus in rerum natura ponatur, numeranda est ejus causalitas inter physicas, et non inter morales : quia iste modus causandi proprius est causae physicae.

Causa e<mo!u-Splcx.ct fn prï-semi Rri"" Deinde nota divisionem causæ in principalem, et instrumentalem propriam esse solius causæ physicae : quia moralis raro vel nunquam admittit eam partitionem. Ex quibus causa principalis dicitur, quæ ratione sui effectum continet : instrumentalis vero, quæ virtute aliena eum producit. Tandem nota, in peccato originali posse considerari aliquid per se, scilicet ipsam malitiam, et inordinationem, quæ Deo repugnat, redditque animam illi exosam et inimicam : et aliquid concomitanter, pœnam videlicet et miserias, quas Deus pro tali peccato infligit.

§ 1.

D. Thoma sententia, el prima ejus ratio.

61. Dicendum itaque est peccatum originale secundum rationem culpæ habere causam efficientem physicam saltem eo modo, quo privationes illam habent : esseque hujusmodi causam principalem,et pracipuam primum Adami peccatum, in quantum fuit peccatum capitis, seu ipsum Adamum in quantum per modum capitis natura humana? peccato ilio deliquit. Haec conclusio, quatenus in ea asseritur, praedictum Adami peccatum esse causam effectivam et pracipuam nostri originalis, a nemine Catholicorum, quem viderimus, negatur,nec posset sine

sine errore negari. Sed etiam quantum ad id quod asseritur de causalilate physica, est communior inter Theologos, illamque tuentur D. Bonavenlurain 2, diet. 31, art. 1, quæst. 1, Driedo decapl. tract. 2, cap. 2, parte 3, Alvarez lib. 6 de auxil. disp. 44, num. 18, et in præsenti disp. 171, Greg. Marl. dub. 4, conclus. 3, .Montes, infra quæst. 83, disp. 3, num. 33. Debentque hoc idem tueri quotquot asserunt, semen ab Adamo decisum effective instrumentaliler attingere traductionem peccati originalis, quos infra referemus : imo Curielem, Zumiel, et alios ex iis, qui pro contraria sententia adduci solent, credimus in re ab hac non dissentire, quia nomine *causalitatis moralis,* quo ipsi utuntur, non intelligunt causalitatem per modum demeriti, consilii, suasionis, etc. quam dumtaxat nos in prasenli *moralem* vocamus, sed resultantiam et emanationem ex natura rei, independentemque ab aliena voluntate : quam nos ad physicam reducimus ; illi vero quia non est proprie actio, *moralem* appellant.

D Rmu. Prodo. **Alur. Grer-Mjfl.** XoBies.

D.Ttoa. Sed quidquid sit de hoc, sententia nostra est D. Thomæ infra quæst. 83, art. 1, in corp, ubi sic ait : *Aliquid potest esse in aliquo dupliciter : uno modo sicut in causa vel principali, vel instrumentali: alio modo sicut, insubjecto. Peccatum ergo originale omnium hominum, fuit quidem in ipso Adam sicut in prima causa principali secundum illud ad Roma.* 5, *in quo omnes peccaverunt. In semine autem corporali estpeccatum originale sicut in causa instrumentali : eo quod per virtutem activam seminis traducitur in prolem simul cum natura humana.* Et in solut. ad 2: *Peccatum originale causatur ex semine sicut ex causa instrumentali : non autem oportet, quod aliquid sit principalius in causa instrumentali, quam in effectu, sed solum in causa principali : et hoc modo peccatum originale potiori modo fuit in Adam, in quo fuit secundum rationem actualis peccati.* Et ad 4: *Infectio originalis peccati nullo modo causatura Deo, sed ex solo peccato primiparentis per carnalem generationem, etc.*

Ubi D. Thom. manifeste loquitur de causa principali physica: quoniam loquitur de illa secundum quod per instrumentum seminis, et generationis carnalis ad peccatum originale concurrit : causa autem, quæ per instrumentum physicum concurrit, in quantum ita concurrit, non est moralis sed physica : nam causa moralis non influit immediate per instrumentum, sed media voluntate aliena ut causa principali. Idemquo confirmat S. Doctor exemplo, quo utitur in corpore ejusdem articuli his verbis: *Hoc modo ex voluntate primi parentis peccatum originale traducitur in posteros per quondam generaticam motionem: sicut a voluntate alicujus hominis derivatur peccatum actuale ad alias paries ejus,* etc. Atqui causalitas voluntatis in derivando peccatum actuale ad alias partes hominis, ut ad appetitum, intellectum, etc. non est moralis sed physica ex vi proprii et realis influxus: ergo similiter debet esse physica causalitas Adami in traducendo ad posteros originale peccatum.

prima nis. 62. Ratione vero sic suadetur. Quoniam peccatum originale est aliquis effectus (sal-a<"l‘l“n tem eo modo quo privationes effici dicuntur) positus a parte rei in unoquoque posterorum Adami : igitur debet dari aliqua causa quasi primaria, ex cujus influxu illud qualecumque *esse,* quod habet, in rerum natura effective ponatur : atque adeo quæ per modum causæ physicæ propria virtate ipsum attingat : sed nulla alia potest assignari, nisi Adamus per suum primun peccatum, ergo, etc. Antecedens est per se notum : peccatum enim originale non est aliquid increatum, neque habens esse a se adhuc in ratione defectus; sed ut ipsum nomen ostendit, originatum et causatum ab aliquo. Ex quo etiam prima consequentia liquet : quia neque ratio effectus, neque ratio originis potest intelligi sine respectu ad causam, non tantum materialem aut formalem, sed etiam effectivam, a qua (ut dicitur in ejus diffinitione) incipiat motus et influxus, per quem talis effectus in rerum natura collocatur. Quod si talis causa non propria virtute, sed ut mota ab alia, el per modum instrumenti operetur, recurrendum erit ad illam, ex qua sit talis virtus, atque adeo quæ propria virtute, et per modum causæ principalis id præstet. Et de hac (neque enim abeundum est in infinitum) procedit nostrum argumentum. Minor autem constat : quia cum talis causa non sit puer, in quem peccatum originale traducitur : neque proximi parentes, ut omnes Catholici supponunt, nulla alia potest assignari prater voluntatem Adami ratione illius actus, quo per modum capitis ex persona omnium posterorum primo deliquit.

Cpniir-,nttü<'· Confirmatur : quia peccatum originale non utcumque est effectus, sed per modum voluntarii per se el intrinseci, licet *terminativi,* ut dubio procedenti vidimus : sed de ratione voluntarii terminalivi est, ut

procetlal a voluntate tanquam a causa physica medio aliquo actu ejus physico, qui sit voluntarius formaliler : alias non conveniret illi diffinitio, scilicet *quod esiab intrinseco cum cognitione* : igitur assignanda est voluntas, a qua prædictum peccatum medo dicto procedat : non est autem alia assignabitis nisi voluntas Adami per suum primum peccatum, ergô, etc.

Ev«o 63. Dices, suflicere influxum moralem ad ul ex voluntate, et peccato Adami resultet in ejus successoribus originalis culpa : quia cum hæc tantum sit quædam carentia et privatio justitiae originalis, per solam connotationem illius primi peccati auferentis a tota natura talem justitiam resultat in unoquoque nostrum, sine influxu reali et physico. Eo prasertim quia causa, quæ jam non est sicut peccatum illud Adami, nequit, realiter et physice aliquem influxum præ-

Ad «n- bere. Ad confirmationem vero dici posset,
Ut«ajichnent. non omne voluntarium esse voluntarium physice, sed aliqua tantum moraliter : inter quæ dubio præced. numeravimus ipsum peccatum originale: et etiam omissiones peccaminosæ dicuntur *voluntaria* non *physicr,* quasi terminent realem voluntatisinfluxum, sed in/erprtfativevel *moraliter:* quia voluntas potuit illas prohibere ponendo actus oppositos, et non prohibait.

Praeladiiur. contra est; quia vel efficacia illius actus, quo Adamus peccavit, pertingit re ipsa ad hunc effectum, qui est peccatum originale, vel non? Si primum, nihil deest quominus sit causa ejus physica : quia nomine *causr physics* in præsenti non aliam intelligimus, nisi illam, cujus influxus sua efficacia ad effectum pertingit: ita quod ex vi talis influxus sufficienter, et sine alterius causæ principalis adminiculo, effectus in rerum natura collocetur. Si secundum, necessario quærenda est alia causa efficiens, cujus efficacia modo dicto attingat talem effectum, iliumque extra se ponat. Cumque hoc posterius dici nequeat : nulla quippe excogitabilis est talis causa; dicendum est primum.

Major gijitio 64. Deinde Adamus per suum primum Peccatum aliquo modo influit effective in peccata originalia posterorum secundum rationem malitiae, ut omnes Theologi fatentur : at non per modum causæ moralis : ergo per modum causæ physicæ. Minor probatur. Tum quia causa moralis non præbel ex vi sua sufficientem influxum in effectum, quo illum exccutioni mandet, sed tantum ad id movet et excitat alienam voluntatem : constat autem Adaminn ad nostrum peccatittn secundum rationemmaliliæ non hoc modo concurrere : quia nulla est alia voluntas, quam moveat et excitet ad ejus productionem. Tum etiam quia causa moralis alicujus effectus semper debet habere comitem causam ejus physicam, nempe illam voluntatem, quam allicit, et movet, ut illum execution! mandet: ergo, quicquid sit de causalitate morali Adami in nostrum peccatum, debet necessario concedi aliqua causa physica, quæ ad illud secundum rationem maliliæ executive concurrat: hujusmodi vero causa non est alia excogitabilis prater ipsam Adami voluntatem per suum primum peccatum, ut intuenli patebit: ergo,etc.

Nec refert quod peccatum originale sit tantum privatio : quia privationes sicut aliquo modo habent esse in rerum natura,ubi antea non erant, ita eo modo quo sunt, postulanl fieri physice et executive ab aliqua causa, ex cujus influxu suum qualequale e.w ; vel potius *non esse* ad extra consurgat; ut videre est in privationibus naturalibus: sicut est privatio frigiditatis in aqua, visus in animali, et similes, quæ licet sint carentiæ, suo tamen modo fieri dicuntur ab eodem efficiente, a quo producuntur forma? incompossibiles cum illis, quarum sunt carenti® : privatio enim frigiditatis vere fit a producente calorem, et privatio visus a ponente obicem destructivum visus. Neque hujusmodi causalitates aliquis *morales* appellavit, aut ad lineam causalitatis physicæ non reduxit. Quamvis quia non est ibi vera et rigorosa actio immediate terminata ad privationem, sed resultantia ex vi actionis præcedentis, non vocentur absolute et simpliciter *causalitates, sed* secundum quid, et diminute.

65. Neque verum est, peccatum Adami I fuisse dumtaxat connotatum in ordine ad auferendam justitiam originalem a tota natura, ponendamque privationem in suis posteris, ut dicitur in prædicta evasione : quia nudum connotatum nisi simul habeat rationem causæ, non sufficit ad effectum sive positivum, sive privativum de novo ponendum, neque potest esse tota ratio hujus positionis, sed conditio dumtaxat illius, quod est vera ratio et causa talis positionis: impossibile quippe est, ut intelligamus aliquid, quod non est a se, poni de novo in rerum natura; et quod non intelligamus causam, in cujus influxum reducatur. Et multo minus sufficit, aliquid esse connotatum, ut dicamus effectum inde procedere :ob idque plura connotant prædiclum Adami peccatum, ut ejus pernitentia, satisfactio, redemptio, etc. quæ minime ex ipso ortum ducunt, sed potius illud destruunt. Cum ergo peccatum nostrum originale juxta communem sensum ex Adami peccato procedat, et hoc fuerit tota ratio cur ad nos pervenerit, non est dicendum esse dumtaxat connota!uni, sed causam vere et realiter influentem. Quo pacto vero Adami peccatum, cum modo non existât physice, possit physice causare, inferius constabit.

Γτκΐιι· evasio finulio- Evasio confirmationi adhibita etiam corruit. Tum quia perspicuum est ad rationem voluntarii non sufficere causali talem moralem : pœna enim causatur moraliter a voluntate, siquidem causatur ab ea demeritorie per culpam, et non idcirco est voluntaria, imo contra voluntatem. Tum etiam quia quod dubio præcedenti diximus esse aliqua voluntaria moraliter, et non physice, non est intelligendum respectu voluntatis, a qua accipiunt voluntarii rationem, secundum se consideratæ : ab hac enim omne voluntarium debet physice procedere : sed facta collatione ad personam, cui attribuuntur. Quatenus voluntas, a qua voluntarium procedit, aliquando existit physice in tali persona, et tunc dicitur *voluntarium physicum :* aliquando autem existit in alio supposito, sed quia hoc vices illius gerit, reputatur moraliter talis voluntas, ac si esset in illa persona, cujus tale suppositum vices gerit ; et moraliter voluntas ejus vocatur : et ex hoc ipsum voluntarium a tali voluntate physice procedens dicitur respectu prædictæ personæ *voluntarium morale.*

66. Ex quo fit, quod licet peccatum originale non dicatur voluntarium physice respectu nostri, sed tantum moraliter, quia non est a voluntate physice nobis inliærente, sed a voluntate Adami, quæ moraliter reputata est nostra ; respectu tamen ipsius Adami, et voluntatis ejus, prout erat voluntas capitis, non est dicendum voluntarium moraliter (nisi forte quoad rationem intrinseci) sed physico, quia physico modo,et per physicum influxum ab ea ortum ducit. Diximus *nisi forte quoad rationem intrinseci,* quia cum de ratione voluntarii sit, et quod procedat a voluntate, et quod sit ei intrinsecum, aliquando hoc posterius non convenit physice, sed solum moraliter, sicut in casu nostro, ubi voluntas Adami moraliter tantum est nobis, nostroque originali peccato intrinseca. Hoc tamen non tollit, quominus talis voluntas sil causa physica prædicli voluntarii, quia ratio causæ physicæ non attenditur penes intrinsecum, vel extrinsecum respectu effectus, sed penes modum procedendi ab illa, nimirum executive, et ex natura rei, et non medianto aliena voluntate, ut supra animadvertimus.

Quod autem dicitur de omissionibus, potius est pro nobis : omissiones enim phy-sieesont sice, et executive, ac per realem influxum3 procedunt a voluntate; quamvis non immediate, et directe illum terminent ; sed indirecte, et mediante actu incompossibili cum actu omisso. Unde quicquid ibi est causalitatis, et emanationis ad genus causæ physicæ spectat. Neque tales omissiones consueverunt dici *voluntaria moraliter ;* solent tamen appellari *voluntaries interpretative:* non quia ratio voluntarii indirecti in eis reperta morali modo fiat, aut interpretative sit ; sed quia communiter explicatur per actum positivum, quo quis vult omittere : qui sane actus quia sæpe non datur, interpretamur illum, philosophamurque eodem modo, ac si formaliter daretur : quia res ita se habent, ac se haberent, si daretur : et super hujusmodi actum, quem interpretamur, non vero supra ipsam omissionem, aut ejus voluntarium cadit immediate denominatio *interpretativi.*

§II.

Ratio alia pro assertione.

67. Secundo probatur conclusio rationes<?cuutia desumpta ex D. Thoma locis supra citatis, Quoniam ita se habuit peccatum actuale Adami, quatenus fuit peccatum capitis, respectu nostri originalis, sicut idem peccatum, ut fuit personale proprium, respectu peccati habitualis relicti in ipso Adamo, et sicut peccatum nostrum actuale respectu habitualis, quod in nobis relinquit : sed peccatum illud ut personale fuit causa efficiens physica peccati habitualis Adami, et nostrum peccatum actuale physice etiam causât habituale in nobis : ergo prædictum peccatum ut capitale fuit similiter causa efficiens physica peccati originalis ad nes transmissi. Major constat a paritate rationis : sicut enim eadem est comparatio voluntatis capitalis ad membra, ac personalis ad personam, ita eodem modo se habere debet peccatum actuale ut capitale, seu ut

commissum prædicta voluntate* capitali ad peccata habitualia membrorum, qua? sunt nostra originalia, sicut habuit se idem peccatum actuale, ut fuit personale, commissumque prædicta voluntate ut Adami propria ad peccatam habituale personale, et proprium ipsius Adami : et sicut peccatam actuale personale uniuscujusque ad peccatum ejusdem habituale personale. Minor vero probatur : quia prædictum peccatum Adami ut personale physice expulit ab eo originalem justitiam, physiceque causavit in illo talis justitiæ privationem, in qua privatione peccatum ejus habituale consistebat -.sicutetiam peccatum nostrum actuale phvsice causal in nobis peccatum habituale, quia pin>iceexpellit gratiam, in cujus privatione consistit.

Coiiûr· ıω!],λ 6S· Confirmatur : nam qui physice causat formam, vel actum expulsivum alterius forma? debita?, physice etiam causât privationem formæ expulsæ : sicut qui physice causât calorem expellentem frigiditatem debitam aqua», physice etiam causal privationem ipsius frigiditatis : et qui physice ponit obicem destructivum visus debili animali, physice causal caecitatem, quæ est privatio visus : et universaliter loquendo non est alius modus causandi physice aliquam privationem (saltem per modum causa principalis) nisi quia physice causatur ob expellens formam debitam, et media hac expulsione privationem inducens .-sed Adamus quatenus per modum capitis deliquit, physice, causavit sua voluntate formam expulsivam justitiæ originalis *a se* et a suis posteris : igitur physice causavit in se, et causât in illis privationem talis justitiæ, atque adeo peccatum originale. Minor suadetur. Tum quia Adamus dum sic deliquit, physice causavit primum illud peccatum actuale : quod sicut in quantum personale expulit justitiam originalem a propria persona, ita in quantum capitale habet excludere, vel impedire illam, ut erat loti posteritati debita : igitur causavit physice formam seu obicem expellentem a tota ipsa posteritate praîdiclam justitiam. Tum etiam quia'per illud peccatum effecta est in Adamo, et in tota natura humana quaedam prava dispositio, sive corruptio virium sensitivarum, quæ dicitur *concupiscentia,* per quam vires istæ immoderate tendunt ad bona sensibilia, caroque adversus spiritum rebellat : propterea enim hujusmodi concupiscentia in Scriptura non semel vocatur *peccatum,* quia ex peccato originali est, et ad peccatum inclinai, ut declarat Concilium Trid. sess. 5, decreto de peccato orig. Et etiam in ipso corpore effecta est ex vi prædicti peccati quaedam indispositio, sivo corruptio, ratione cujus non perfecte subditur anima?, neque ab ea continetur, ut non ad corruptionem et interitum tendat : sed ad hanc pravam dispositionem et corruptionem ex parte corporis et virium sensitivarum, sequitur in anima privatio justitiæ originalis, sicut ad contrariam rectitudinem, et dispositionem optimam in primo statu sequeretur ipsa justitia : ergo, etc.

Co«. Tril

§ in.

Prior modus declarandi causalitatem peccati Adami in nostra originalia.

69. Verum quia efficacia hujus rationis omnino percipi non valebit, nisi ostendatur via, per quam influxus physicus illius primi Adami peccati post tot millia annorum, totque successivas generationes ad puerum modo nascentem et ejus animam perveniat : atque ita justitiam originalem physice in ea impediat, vel excludat, operæ pretium erit accuratius illam investigare. Quocirca duplex se offert modus dicendi, alter communior, quem in hoc § alter vero specialior, quem in sequenti proponemus.

Ad primi ergo intelligentiam sciendum est, quod quia Adamo data fuit justitia originalis non pro se tantum, sed sub eo pacto ut si in innocentia permaneret, in omnes posteros, qui per seminalem propagationem abeo descenderent, simul cum natura, et per ipsum generationis actum (modo inferius declarando) illam propagaret, consequenter ejus virtuti generalivæ et semini superadditus fuit vigor necessarius et sufficiens ad ejusmodi propagationem. Certum est enim potentiam generativam hominis, et ejus semen suæ relicta naturæ, omnique alio destituta solum habere vim ad humanam naturam secundum se communicandam : atque adeo pro communicanda cum illa prædicta justitia, nova et peculiaris virtus, novusque et specialis vigor necessario fuere illis superaddenda. Quæ est doctrina D. Thomæ qua?st. 4 de mal. art. 1 ad 9 et in 2, dist. 30, quæst. 1, art. 2 ad 4 et dist. 20, quæsl. 2, art. 3, ibidemque ad Annib. art. 4 et 4,contra gent. cap. 52, rat. 5 et 10 et opusc. 2, cap. 187. Sicut ergo per primum Adami peccatum ablata fuit physiceab illo pro se cl pro tota posteritate ipsa originalis justitia, sic a virtute ejusgenerativa, et semine ablatus fuit vigor, quo pollebat. I nde dixit D. Thom. loco cil. do mal. quod ræ *peccutoprimi parentis destituta est caro ejus illa virtute, ut e.v ea posset decidi semen, per quod originalis justitia in alios propagaretur. Et sic in semine defectus hujus virtutis est defectus moralis corruptionis : et e.r hoc etiam est ibi virtus ad similem imperfectionem, sicut est ibi virtus ad productionem human.v nalurx in prole generata.*

D.Tliom. Doctris dicendi

70. Fuitque hæc privatio vigoris in semine,et virtute generativa effectus prædicti peccati physico modo eo proportionali quo ipsa privatio justitiæ originalis. Nam quia talis vigor consequebatur ad ipsam justitiam ut communicandam, ad nihilque aliud ponebatur in semine, nisi ut propagationi illius deserviret eo modo, et in eodem genere causæ, quo primum peccatum expulit ab Adamo prædictam justitiam, ejusque communicationem abstulit, debuit etiam expellere talem vigorem ; frustra enim sublata illa tam pro Adamo, quam pro posteris, iste in alicujus semine remaneret. Ex quo fit, quod sicut carentia justitiæ originalis in Adamo non fuit nuda carentia, uti esset in pura natura, sed privativa et voluntaria, privativa quidem, quia erat carentia formædebitæ; voluntaria vero, quia peractum voluntarium fuit inducta: ita carentia prædicti vigoris in semine utrumque illud habuit. Quia talis vigor et erat debitus ex vi pacti, ex quo debita erat communicatio prædictæ justitiæ, ad quam ordinabatur, et ex eodem actu voluntario ejus expulsio ortum duxit.

to.

E,- ώ Fit etiam, quod quemadmodum in statu innocentiæ esset consideranda in illo semine duplex ratio, alia naturalis et quasi propria, secundum quam esset instrumentum generantis in ordine ad naturam secundum se communicandam : alia quasi supernaluralis, seu divinitus superaddita, secundum quam se haberet tanquam instrumentum Dei in ordine ad propagandam cum natura originalem justitiam : ita post peccatum debemus etiam considerare in eodem semine duplicem rationem, nempe illam naturalem, secundum quam habebat esse instrumentum naturae in ordine ad illam secundum se communicandam; hæc enim ratio, sicut et cætera pure naturalia non sunt amissa per peccatum. Aliam vero voluntariam et privativam ortam ex prædicto peccato Adami, secundum quam erat quasi instrurnenlum ipsius peccati, vel Adami ut sic peccantis in ordine ad communicandum defectum originalis jusfitiæ. Sicut igitur medio praedicto semine secundum suam positivam et naturalem rationem tanquam natura? instrumento communicata fuit filiis Adami ejus natura ; ita medio eodem semine secundum illum defectum ex peccato orlutn tanquam instrumentum ipsius peccati communicatus eis fuit defectus voluntarius prædicta? justitiæ, in quo consistit peccatum originale,

71. Videmus enim incansalitalibushanc servari conditionem, quod defectus cujuslibet principii redundat in effectum, etsimilem defectum in eo inducit. Sicut polentia visiva defecluosa elicit defectuosam visionem : et semen deficiens ab illa virtute, quæ necessaria est ad productionem tibiæ recte deambulantis, producit tibiam claudam, hoc est privatam sanitate requisita ad recte deambulandum : iterumque ab hac tibia clauda, seu privata sanitate procedit motus cum claudicatione : et quod in omnibus istis effectibus perfectionis est, tribuitur perfectioni causæ : quicquid vero est carentiæ et imperfectionis, inejusdefectum reducitur. Cum ergo vis generativaet semen Adami, quod est proximum generationis principium, ex ejus peccato contraxerit defectum voluntarium vigoris requisiti ad communicandam originalem justitiam, necesse est ut ex tali defectu emanet in prole defectus voluntarius ipsius justitiæ, atque adeo peccatum originale.

Declara· dc^ÇÎJla exem- I,‖S·

Quod etiam potest declarari : tum ex eo, quod in primo hominis statu contingeret : tunc enim eo ipso quod semen polleret prædicto vigore a Deo concesso, effective tanquam instrumentum ipsius Dei (modo inferius declarando) justitiam originalem induceret : ergo quia de facto per peccatum voluntarie fuit privatum tali vigore, debuit ratione hujus privationis tanquam instrumentum ipsius peccati effective inducere privationem ipsius justitiæ. Tum etiam nam si peccatum originale esset aliquid positivum, eo ipso quod in semine daretur vis positiva ex peccato Adami descendens, effective in virtute talis peccati illud attingeret : ergo supposito quod sit privativum (ut disputatione 1(5 ostendemus) eo ipso quod in eodem semine detur privatio supradicti vigoris descendens ex praedicto peccato Adami, attinget illud effective; eo modo, quo privationes attingi et fieri di-.

cuntar. Palet nlrobiqneconsequentia : nani ubi affirmatio est causa affirmationis, negatio vel privatioeril causa vel privationis vel negationis in eodem genere causas : et sicut se haberet semen vigens ad justitiæ introductionem, debet se habere semen vigore destitutum ad ejus defectum introducendum.

72. Eodem ergo et simili modo per generationem uniuscujusque successorum Adami descendit praedictam peccatam a liliis ad nepotes et ab his ad pronepotes, et deinceps. Quia cum unusquisque a suo antecessore accipiat naturam medio semine praedicto vigore ex vi peccati Adami destituto, ac proinde voluntarie privatam originali justitia, tam secundum ea, quæ corpus, quam secundum ea, quæ animam perficiebant, ipse quoque pro generandis successoribus efformat semen simili modo destitutum, communicativumque naturæ cum eadem privatione. Neque enim destituta natura justitia originali quoad omnia pra?dicta posset efformare semen non destitutum supra dicto vigore : neque per semen ita destitutum alitercommunicari natura,quam orbata tali justitia : cumque in nulla generatione hujusmodi defectus in natura vel semine reparetur, oportet ut per omnes transeat, semperque defectus seminis generantis effective inducat defectum prolis genitæ : et ad hunc defectum prolis iterum sequatur defectus in semine pro successiva generatione : ac proinde quod unusquisque ita ex Adamo descendentium, et accipiat per vitiatum semen patris naturam et semen vitiata, et per semen, quod vitiatum accepit, naturam et semen vitiata communicet : sicque ab uno in alterum prædictus defectus justitia» originalis tam quoad animam, quam quod corpus simul cum natura perpetuo propagetur : silque talis defectus omnibus et singulis voluntarius ex vi primi peccati Adami, unde trahit originem, et a quo primum semen, medioque isto secundum, et sic reliqua voluntariam illam privationem vigoris acceperunt, ut per eam in virtute talis peccati, et tanquam ejus instrumenta defectuose generent.

§ IV.

Prima objectio contra hunc modum dicendi.

Objectio

Contra hunc tamen modum dicendi urgent non pauca, ex quorum solutione magis elucidabitur. Objicies ergo primo cum Gregorio Mart, in prosenli dub. 5, falso supponi semen in statu jusliliae originalis pollere aliquo vigore superaddito in ordine ad eam propagandam, quo postmodum per peccatum privaretur: ruit ergo procédons doctrina hujusmodi enixa fundamento. Antecedens suadetur. Tum quia ita videtur docere D. Thom. I p. quæst.D.lb* 100, art. l ad 2, ubi negat justitiam originalem, seu gratiam in illo statu transfundendam fore ab Adamo in posteros virtute seminis, *sed fuisset* (inquit) *collate homini statim cum habuisset animam rationalem : sicut etiam .'datim cum corpus est dispositum, infunditur a Deo anima rationalis :* (yu.r *tamen non est ex traduce.*

Tum etiam (arguit Martinez) quia si semen talem virtutem physicam haberet ad causandam justitiam originalem in genito, semen esset sacramentum, nihil enim amplius ponimus in sacramentis novæ legis, quam virtutem physicam instrumentaient, ad causandam gratiam justificantem, aqua non distinguebatur realiler prædicta justitia.

71. Respondetur negando antecedens : nostra enim doctrina est expressa D.Thomæ quæst. 4 de malo, et aliis locis, quæ citavimus num. 69. Eamque tradunt Ferrara 2, contra gent. cap. 52, Lira super ad Roma. 5, et alii. Unde ad locum ex l p. respondetur primo cum Bannez ibidem, animadvertendo, quod justitia originalis prout importabat perfectionem entitative et ut quod spiritale, residebatque in anima, non tantum perficiebat illam absolute et secundum se, hoc est in ordine ad actus, qui ab ipsa anima independenter a corpore poterant exerceri, sed etiam in quantum erat forma corporis et radix perfectionum illius, atque adeo quantum ad unionem cum ipso corpore. Unde fiebat, ut anima non tantum uniretur corpori, et perficeret illud per suam vim informativam naturalem, sed etiam per ipsam originalem justitiam. Et sicut ex vi prioris unionis resultant ab anima in corpore proprietates et perfectiones naturales, quibus corpus correspondet anima» secundum suam naturalem conditionem : ita ex vi posterioris resullabant a justitia originali in eodem corpore perfectiones quodammodo supernaturales, uti erat illa qualis qaalis impossibilitas et immortalitas, qua» in primo statu homini conveniebat, et plena subjectio virium sensitivarum ad rationem, aliaque hujusmodi, quibus idem corpus consonabat justitias

justitia) originali animæ, seu ipsi animae ut per talem justitiam perfeclæ.

Hoc supposito respondetur, quod sicut anima rationalis dupliciter potest attingi per aliquam actionem, vel entitative el secundum substantiam : et hoc modo attingitur a solo Deo per creationem : vel quantum ad unionem cum corpore : et hoc rnodo attingitur etiam a generante modio semine secundum suam naturalem virtutem, qua generans medio illo ct disponit materiam et producit ipsam actualem unionem. Ita justitia originalis residens in anima poterat dupliciter attingi : vel ut perficiebat eam absolute ct secundum se, et hoc modo soliu ; Dei erat effectus : hocque dumtaxat intendit D. Thom. loco ex l p. adducto. Vel quatenus perficiebat eandem animam formalissime ut unitam, et informantem corpus, atque adeo quantum ad unionem ejusdem juslitiæ originalis cum corpore: et hoc modo attingeretur a generante per semen ratione vigoris supra explicati. Quia generans non utcumque uniret animam corpori, sed ut habentem ipsam justitiam originalem : atque adeo eo proportionali modo quo communicaret proli animam ratione unionis, communicaret etiam prædictam justitiam.

Aii»

75. Secundo respondetur, justitiam originalem ultra perfectionem simpliciter supernaluralem, quam ponebat in anima el in potentiis ejus (quæ juxta veriorem sententiam non distinguebatur saltem secundum substantiam a gratia nostra justificante : ct virtutibus per se infusis) ponere etiam perfectiones in corpore, quibus efficiebatur quodammodo impassibile :el secundum se animæ, ac secundum viros sensitivas rationi perfecte subjiciebatur. Quæ sane perfectiones licet possent dici *supernaturales* respective ad corpus hamanum, quia non erant débita» ex principiis suæ naturæ : absolute tamen non transcendebant totum naturæ ordinem saltem entitative : sicut de dotibus corporis gloriosi diximus tract, de beatitud. disp. 5, a num. 42. Cum ergo D. Thom. ait prædictam justitiam non esse ex Iraduce, loquimur de illa quantum ad perfectionem absolute supernaturalem, quam ponebat in anima : et ideo utitur nomine*gralix* potius quam nomine *justitix originalis.* Cum quo optime stat ut secundum illud, quod ponebat non omnino transcendens ordinem naturæ, produceretur virtute seminis pollentis snpradicto vigore. Et hoc intendit aliis locisciatis num. 69, præsortim in 2, dist. 20. quæsl. 2, art. 3 ; nam distinguit inter justitiam originalem, ct justitiam gratuitam seu gratiam, quæ est merendi principium : el hanc dicit infundi a solo Deo·, illam vero propagari a generante, sicut propagatur peccatam originale. Idemque ad Annibald. ari. 4, curn posuisset argumentum, quod Adamus peccando transmisit peccatum in posteros: ergo si non peccasset, transmisisset gratiam, etc. respondet :/)»-D.Tbonu *ccndum quod peccatum originale est peccatum naturx principaliter, ct personx consequenter ; sed donum gralix e converso se habet, el ideo non est simile Simile autem est de justitia originali, qux naturam in statu innocentix'consequebatur, per quam inferiora in statu illo suis superioribus obediebant : unde ct justitia fuisset a parentibus in fdios propagata, sicut et nunc peccatum originale.*

Per quod palet ad secundum ex Gregorio Mart, quia sive hujus, sive prioris solutionis doctrinam teneamus, non habetur quod in statu justitia? originalis inesset semini virtus, quæ modo inest sacramentis novæ legis : hæc enim attingunt effective gratiam sanctificantem entitative etsecundum substantiam : quam tunc generans vel nullo modo attingeret, licet attingeret qlios effectus pertinentes ad justitiam originalem juxta secundam solutionem: vel ad summum juxta primam attingeret illam quantum ad unionem cum corpore, sicut attingit animam ; non vero entitative, sicut Sacramenta attingunt.

76. Si autem interroges, utrum in hac o<vurrijnslitiæ originalis propagatione generans se habuisset una cum semine vigoroso per gaiioui. modum causæ instrumentalis : vel potius ut causa principalis utens semine tanquam instrumento ad illam propagationem ? Respondetur si sermo sit de aliis genitoribus postAdamum, neutro modo debuisse concurrere, sed habituros se solum de materiali tanquam subjectum vel causa illius virtutis seu actionis, quam Deus vel Adamus assumeret ut instrumentum ad praedictum effectum. Eo proportionali modo quo aqua calefacta ad calefaciendum vel urendum neque concurrit ut causa principalis, neque ut instrumentalis ; sed præcise est subjectum caloris, qui se habet ut virtus, vel instrumentum ignis. Et ratio est, quia generans proximum in illo casu non haberet majorem influxum in justitiam originalem neque magis per se concurreret, quam modo, ad originale peccatum : ad hoc autem non concurrit ul causa effec-

tiva, neque principalis, neque inslrumonialis, alias peccatum in ipsum refunderetur, ula num. 19 dicebamus : sed habet se dumtaxat de materiali, quatenus præcise continet, vel ministrat semen, quod Adamus pro instrumento assumit ad illud efficiendum.

Si autem de Adamo loquamur, non est dicendum habiturum se præcise ut subjectum. et de materiali; sed aliquo modoper se ut causam effectivam : nam illa justitiæ originalis propagatio per se dependeret ab Adami voluntate ut in innocentia permanento, quam dependentiam non haberet respectu posterorum. Prædicta vero Adami causalitas non tam esset physica, quam moralis : quatenus Deus non nisi dependentor ab ejus voluntate ut observante pactum, et conservante innocentiam tribueret cuilibet semini mediale, vel immediate ab eo deciso prædictum vigorem. Atque adeo Deus esset causa principalis physica, et Adamus quasi causa moralis, semen autem esset instrumentum elevatum physice a Deo, et moraliter ab Adamo : eodemque proportionali modo propagatio justitiæ originalis Deo, et Adamo, tribueretur ; non autem cæteris genitoribus, nisi valde materialiter, sicut dicitur de eis, quod traducunt peccatum.

Replica. Nec relert si urgeas, Adamum eodem modo transferre nunc in posteros peccatum originale, atque tunc transferret justitiam: ergo si respectu istius solum se haberet ut causa moralis, etiam respectu peccati debet hanc dumtaxat causalitatem exercere.

Diluitur. Respondetur enim negando antecedens. Nam sicut homo in hoc statu per actum meritorium noncausat physice effeciive augmentum gratia», sed solum moraliter et meritorie, e contra vero cum peccat,physice per actum peccaminosum expellit gratiam, et causal peccatum habituale : ita Adamus licet respectu justitiæ originalis solum habuisset rationem causæ moralis, respectu ejus privationis, seu peccati originalis debet habere rationem causæ physica». Et ratio est fere eadem ulrobique : quia ad hoc ut peccatum actuale physice causet habituale, vel originale, sufficit oppositio, quam habet ex natura rei cum gratia,et cum prædicta justitia: nam eo ipso ad præsenliam illius debent islæ physice expelli, in qua expulsione peccatum habituale, vel originale consistit. Ad causandam vero physice gratiam, vel justitiam per modum causæ principalis' necessaria erat virtus activa æqualis perfectionis naturaliter insidens, et a propria natura dimanans, ut alibi ostendemus, quæ neque Adamo respectu justitiæ originalis, nêque alicui creaturæ respectu gratiæ potest competere.

Adde, quod tam respectu gratis», quam respectu justitiæ originalis datur propria causa physica, nempe Deus, et ideo non est necesse hominem sic concurrere : at respectu peccati nulla est alia causa physica principalis : et ita debet homo prædictum causalitatem exercere, ne detur effectus proprius in rerum natura sine ulla physica causalitate. Addesecundo, quod in propagatione justitiæ originalis ideo Adamus non se haberet ut câusa principalis physica, quia non ipse, sed Deus immediate elevaret instrumentum talis propagationis, nempe semen per prædictum vigorem ; quod si Adamus ad hanc elevationem physice concurreret. nihil deficeret, quominus esset causa principalis physica in praedicta propagatione. Cum ergo in ordine ad traductionem peccati ipse dumtaxat, atque adeo per modum causæ principalis elevet instrumentum media infectione, quam communicat semini, ob nullam rationem potest non se habere in hujusmodi traductione ut causa physica principalis.

§ v.

Alia objectio contra eundem dicendi modum.

78. Objicies secundo : quia per hoc quod *swuo-h* semen descendens ab Adamo careat pra»-° dicto vigore, solum ponitur in illo insufficientia ad causandum justitiam originalem; non autem ponitur sufficientia et vis ad causandum physice originale peccatum : ergo non recte declaratur hac via prædicta causalitas. Antecedens probatur multipliciter. Tum quia in statu naturæ puræ etiam careret tali vigore, et non idcirco induceret similem defectum. Tum etiam quia instrumentum debet habere a causa principali vim activam, per quam effectum ejus attingat : semen autem nullam vim activam recipit ex peccato Adami, sed solam privationem illius vigoris, quæ cum sit carentia, nullius est efficientiae vel activitatis : et esto aliquam haberet, esset dumtaxat respectu alterius similis privationis, non autem respectu peccati originalis, quod longe majorem privationem includit. Præterea instrumentum per virtutem in se receptam debet suo

suo modo conlinero in actu effectum causæ principalis, qui in præsenti est originale peccatum : res autem adeo physica et materialis nequit actu continere peccatum, quod est quid morale. Eo præserlim quia si semeu peccatum contineret, efficeretur ab eo peccaminosum et culpabile, sicut efficitur auima, quod nemo dixit. Ad hæc : semen cum sil corporeum, nequii animam, quæ spiritualis est, attingere, neque aliquid in ea producere: cum ergo peccatum immediate sit in ipsa anima, non videtur posse attingi per semen. Denique licet in primo semine immediate deciso ab Adamo illa privatio vigoris posset esse effectus sui peccati, quia dum hoc ab eo justitiam expulit, potuit a virtute generati va ipsius prædictum vigorem excludere : at in reliquis seminibus mediate decisis non apparet, quomodo prædictum peccatum, quod nunquam eis coexistit, aliquam privationem inducat.

Bxxh· ,tr' 79. Respondetur negando antecedens : per illam enim privationem Vigoris adest in semine sufficiens vis ad attingendum effective suo modo peccatum originale : quia cum hoc etiam sit privativum, sufficit ad illius efficientiam vis, ut ita dicamus, privativa. Nam si virtus positiva causæ inducit perfectionem positivam in effectu, non est cur privatio virtutis causæ non inducat in effectu imperfectionem privativam, quia ubi affirmatio est causa affirmationis, negatio debet esse causa negationis, ut numero 71 dicebamus. Diximus *ad attingendum effective suo modo,* etc. videlicet indirecte, et per resullantiam cujusdam termini secundarii, quo pacto efficitur originale peccatum. Nam efficientia primaria et directa alicujus causæ semper est per aliquid positivum. Hujusmodi autem directa et primaria efficientia in nostro casu terminata fuit immediate ad solum peccatum actuale Adami, ex quo originalia nostra modo dicto resultant.

AAyri· pr^tiQ. Kah Quare ad primam probationem dicendum est in statu naturæ puræ neque vigorem illum fuisse debitum semini, neque justitiam originalem proli, et ita neutrius carentia haberet rationem privationis, sed negationis dumtaxat. Unde licet concederemus, carentiam vigoris in semine fore tunc suo modo effectivam carentiæ justitiæ originalis, non ideo fuisset ullo modo effectiva peccati, ad quod requiritur carentia privativa. Diximus *licet concederemus,* etc. quia revera negatio, quæ ad lineam privationis non pertingit, nullo modo fit, neque indiget aliquo, a quo ponatur in rerum natura, ut in hac disputatione num. 21 dicebamus. Quod est intelligendum, quando res, cujus est negatio, de facto immediate non extiterat, sicut in casu, de quo loquimur: eo quod tunc nullum est oppositum, ex quo talis negatio fiat juxta ea, quæ in tract, de voluntar. disp. 4,dub. 2, diximus. Et propter eandem rationem nullo etiam modo potest esse ratio efficiendi aliam negationem. Atque adeo in prædiclo statu naturæ puræ neque carentia vigoris in semine, neque negatio justitiæ in prole essent alicujus causæ effectus, neque una respectu alterius esset aliquo modo effectiva. Cæterum rebus ut nunc a Deo dispositis, tam carentia originalis justitiæ in omnibus posteris Adami, quam carentia vigoris in semine cujuslibet ad illam traducendam habet rationem privationis, quia utrumque erat debitum ex vi pacti initi in paradiso cum Adamo. Unde utraque privatio potest, et debet habere causam suo modo effectivam : et illa, quæ est privatio justitiæ debet habere rationem peccati, et fieri ab alia, quæ est privatio vigoris, ut explicuimus.

80. Ad secundam probationem respondetur, respectu effectus, qui est tantum privatio, quale est peccatum originale, non requiri in instrumento majorem virtutem, quam privativa, uti est carentia prædicti vigoris in semine, quia sicut se haberet ipse vigor ad traducendam justitiam originalem, habet se defectus vigoris ad defectum justitiæ traducendum. Neque obest quod privatio illius justitiæ, in qua peccatum consistit, sit major privatio, seu sit privatio majoris perfectionis, quam privatio vigoris. Quia sicut in positivis non requiritur, quod virtus instrumenti adæquet formaliter perfectionem effectus, nam hoc proprium est solius causæ principalis : ita in privativis non est necesse, quod defectus instrumenti formaliter adæquet defectum in effectu productum. Unde sicut vigor ille residens in semine licet formaliter non adæquaret justitiam originalem, posset illam per modum instrumenti transfundere: sic defectus ejusdem vigoris etiam si formaliter sit minor, quam defectus ipsius justitiæ originalis, potest eum per modum instrumenti communicare. Habet enim se (ut dicebamus) defectus vigoris ad justitiæ defectum, sicut ipse vigor haberet se ad justitiam.

Ad tertiam dicas, semen defectuosum

ratione prix ationis continere peccatum originale eo proportionali modo, quo ratione naturalis virtutis continet naturam humanam, et sicut ratione vigoris contineret originalem justitiam, scilicet virtualiter. Neque huic continenti® obest, semen esse quid physicum et materiale : sicut neque id obesi continenti® naturæ ; neque continenti® justitia? originalis obesset : quia licet peccatura non possit esse in re ita materiali formaliter tanquam in subjecto, aut tanquam in causa effectiva principali, bene tamen virtualiter sicut in causa insp.Thto.strumentali. ut explicat D. Thom. in præsenti art. 1 ad 3 et in 2, dist. 30, quæst. 1, art. 2 ad i ibi : *Dicendum quod licet semen non habeat in s\' infectionem culpx in actu ; 'hide! tamen in virtute, sicut etiam patet, quod ex semine leprosi generatur filius leprosus, quamvis in ipso semine non sit lepra in actu : est enim in semine virtus aliqua deficiens, per cujus defectum contingit defectus leprx in prole. Similiter ex hoc ipso quod in semine est talis dispositio, qua privatur illa impossibilitate, et ordin ibilitate ad animam, quam in primo statu corpus humanum habebat, sequitur, quod in prole, qua est suscepiica originalis peccati, efficiatur originale, peccatum in actu.*

Quare autem licet peccatum prædicio modo contineatur in semine, non proprie ibi habeat ratioirm peccati, neque proinde denominet illud *peccaminosum,* docet in si-
Weal· mili S. Doctor disl. 31, sequenti quæst. I, art. 1 ad 4, ubi sic ait : *Illa infectio, que est inséminé sic non habet rationem culpx ante infusionem anime, sicul nec pcenx : oportet enim esse idem subjectum culpx et pamx : et ideo sicut in rebus irrationabilibus non proprie est pama, qux de se ordinum ad culpam habet, ita etiam nec in semine perna potest esse* (atque adeo nec culpa) *sed est defectus quidam in quantum similitudo nature generantis in semine virtualiter manet per modum etiam quo lepra in semine leprosi non est xgritudo. Si tamen pama esset, posset esse causa culpx non in quantum hujusmodi, sed secundum quod ex culpa causatur : virtus enim causx manet in effectu. Unde quia per peccatum primi hominis ista infectio consequuta est in lota natura humana, ideo ubi invenit subjectum susceptivum cuipx, habet rationem culpx in actu sicut in puero jam nato: ubi vero hoc non invenit, sicut in semine, manet in tali infectione virtus culpx, ut sic causa culpx esse possit.*

81. Ad quartam probationem respondet Ang. Doctor oil. ari. 2, ex dist. 30, in solui. a 1 his verbis: *Dicendum, quod anima non inficitur per infectionem corporis tanquam corpore agente in animam, sed per quandam colligationem unius ad alterum : quia forma recipitur in materia secundum conditionem ipsius materie, cum omne, quod est in altero, sit in eo per modum recipientis : el ideo ex hoc ipso quod corpus illa virtute privatur, qua perficte erat subjiaibile anime, sequitur etiam, quod anima illa virtute carcat. qua perfecte corpus subditum regat : et talis defectus originalis justifie culpa est nature, prout consideratur consequens ex voluntate alicujus habentis naturam, ex quo natura traducta est.* Consonatque hui6 solutioni D. Thomæ alia, quam tradit D. Bonaventura D.Bk in 2, dist. 31, art. I, quæst. 3, ubi rem ita declarat: *Prxnotandum est, quod tripliciter dicitur aliquid agere in alterum: uno modo per pre lominantiam, sicut contrarium agit in suum contrarium. Alio modo per influentiam, sicut corpus superius agit in hxc inferiora. Tertio modo per colligantiam, sicut quando duo ita sunt unita, quod unum trahit ad se alterum, et communicat alteri proprietates suas. Cum ergo dicimus carnem inficere animam, hoc intelligitur quantum ad tertium modum agendi propter colligantiam, quam habet ad animam, propter quum dum deorsum tendit, eam secum trahit : ut enim dicit Gregorius, qui labenti innititur, nccesse est ut cum labenle labatur.*

Sensus autem doctrinæ utriusque sancti Doctoris non est, quod actio corporea nullo modo possit attingere animam rationalem : nam actio generative sicut attingit unionem illius cum corpore, attingit etiam ipsam animam formaliter in ratione partis, et extremi unibilis. Vult ergo D. Thom. actionem seminis, quatenus traductiva est originalis culpæ, non attingere animam directe el immediate tanquam terminum primarium, vel tanquam subjectum talis termini; sed attingere immediate solam infectionem corporalem, quæ in carne praecedit : indeque nova actione resultare in anima, eo ipso quod corpori ita infecto uniatur, infectiospiritualis, quæest privatio originalis juslitiæ propter adæquationem, seu collimitationem, quæ debet esse animae ad corpus. Itaque licet demus, unionem inter illa esse tantum conditionem necessariam, ut resultet in anima prædicta privatio, quia aliter non efficeretur pars human® naturæ descendentis ab Adamo, et consequenter sicut non esset illi debita justitia

justifia originalis (hæc enim soli prædictæ natur® debetur) iia ejus carentia non haberet rationem privationis : at voro illa corporalis infectio praecedens unionem, per accessum ad quam anima maculatur, et incurrit talem privationem, non est conditio dumtaxat, sed terminus suo modo in execulione primarius actionis peccati Iraductivæ, ex quo effectivo resultat in anima ipsa privatio tanquam terminus secundarius. Sicut ex dispositionibus, quas gonerans introducit in materia per actionem generativam seu alteralivam, résultat effective in anima unio ejus ad corpus.

82. I nde non obesi si urgeas. Tum quod anima in eodem instante, in quo creatur, unitur corpori : at in instante creationis nequit inquinari peccato, alias istud refunderetur in Deum : ob hanc enim rationem Angelus in primo instante peccaro non valuit. quia defectus incipiens cum *esse* rei reducitur in creatorem. Tum etiam quod in re spirituali, ut est anima rationalis, et Angelus, nullum agens extrinsecum præter Deum per modum causæ principalis potest aliquid edicere : quippe ad hoc necessarius est illapsus in talem rem, qui est solius Dei proprius, de quo late diximus in tract, de Angel, disp. 14, a numero 29. Ergo cum peccatum originale immediate afficiat animam, non poterit a generante extrinseco effective attingi.

Wsibt. Respondetur enim ad primum exD. Thoma in 2. disl. 32, quæst. 2, art. 1 ad 2, ubi Îiton.sic ait : *Dicendum quod non est simile de anima el de Angelo: Angelus enim creatus est non ut forma alterius corporis : unde non poterat ex parte materix defectus incidere : sed oportebat, quod si in principio creationis peccati maculam habuisset, quod ex parte creantis esset : anima vero creatur ut actus cujusdam corporis, ex cujus conjunctione potest aliquam maculam contrahere : nec sequitur. quod maculx illius Deus principium sit.* Videatur etiam quæst. 16 de mal. art. 4 ad 21. Adde, quod respectu peccati originalis praecedit debitum ex parte pueri tale peccatum contrahentis, quod quidem debitum contraxit in Adamo : et quia Deus non tenetur remittere hoc debitum, non tenetur etiam prædictum peccatum impedire; neque ex eo quod non impediat, debet in eum reduci : secus vero in Angelis, in quibus nullum praecessit tale debitum. Vide (si placet) quæ diximus in tract, de Angel, disp. 11, num. 13, ubi hanc replicam diluimus.

83. Ad secundam respondetur, doctrinam illam procedere in causalitate directa, et respectu effectus positivi, quia hæc postulant illapsum agentis in animam; non autem respectu alicujus privationis, quæ induci potest per resultantium ex aliqua dispositione, quam generans producit in carne. Certum est enim quod generans, etiam si sil agens extrinsecum, attingit animam rationalem quantum ad unionem modiis dispositionibus corporalibus. Unde si ex hac unione vel secundum se, vel ratione alicujus ex dispositionibus sequatur aliqua privatio in anima, sicut contingit in praesenti, consequenter poterit talem privationem attingere. Adde, ad inducendam in anima prædictam privationem duo tantum requiri, nimirum quod ille, a quo inducitur, sua actione privaverit naturam humanam justitia originali : et rursus quod sua etiam actione anima efficiatur actu pars talis naturæ, nam eo ipso attinget, et inquinabit illam prædicta privatio. Constat autem utrumque hoc posse fieri ab Adamo ratione sui peccati, et ratione seminis infecti. Quod quidem locum non habet respectu alterius agentis extrinseci, ut intuenti patebit.

Ad ultimam denique probationem constat Ad ulti-
esl dictis : nam sicut Adamus suo peccato causavit in proprio semine privationem vo-uonem. luntariam prædicti vigoris : ita media hac privatione causare potuit similem privationem in semine filii, cui etiam talis vigor debebatur; et media ista aliam in semine nepotum, et sic de reliquis. Sicut qui causaret in aliquo semine privationem virtutis necessariæ ad producendam tibiam sanam, media illa privatione causaret in ipsa tibia privationem sanitatis, et media ista privationem rectitudinis in motu progressivo : et si alii effectus inde successive procederent cum debito alicujus perfectionis dependentis a prædicta rectitudine, transiret in eos similis privatio ex vi ejusdem causæ.

84. Sed urgebis, quod licet Adamus, du- Ecplica.
rante justitia originali, per suum semen vigorosum causaret illam in filiis; at non causaret in eorum semine similem vigorem : non eninr talis vigor, erat proprietas dimanans a justitia originali, ut ita fieret ex vi ejusdem actionis; sed accidens ab ea separabile, unde posset in aliquo casu inveniri sine illa, ut infra admittemus : et ideo ubicumque inveniretur, a solo Deo causaretur : ergo neque amissa per peccatum justitia habuit causare in semine filiorum privationem talis vigoris. Patet

consequentia. Nam sicut ubi affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis: ila ubi affirmatio non est causa affirmationis, negatio non erit causa negationis: si ergo vigor in semine Adæ non fuisset causa vigoris in semine filiorum, negatio seu privatio illius non erit causa privationis istius.

Enerva· ,or Respondetur negando consequentiam. Nam regula illa *ubi affirmatio est causa affirmationis, negatio,* etc., communiter recipitur: alia vero nempe *ubi affirmatio non est causa affirmationis, negatio,* etc., sæpissime fallit. Homo enim expellit a se physice gratiam per omissionem actus debiti: ac proinde negatio talis actus est causa efficiens physica negationis gratia»; et tamen affirmatio non est causa affirmationis, quia per positionem talis actus non producitur physice gratia.

85. Sed ad rem nostram licet pra?dictus vigor respectu justitiæ originalis sumptae secundum se, vel ut erat perfectio personalis, non esset proprietas adeo rigorose, ut nulla ratione posset ab ea separari, et ideo posset in aliquo successore Adami (quamvis non attenta suavi Dei providentia, ut dicemus num. 153). sine illa inveniri, habebat tamen nexum ex natura rei cum prædicta justitia, ut erat perfectio naturæ cum ea propaganda. Quia talis vigor ad hoc dumtaxat erat institutus, ut justitia illa per eum communicaretur. Hoc autem sufficit, ut quicumque prædictam justitiam secundum hanc posteriorem rationem physice ab aliquo expulerit, expulerit etiam physice ab ejus semino, per quod communicanda erat, talem vigorem: cum iste propter prædictum nexum sine illius cummunicabililate nequeat conservari. Quia ergo Adamus per suum peccatum physice exclusit a se justitiam originalem secundum utramque rationem, physice etiam exclusit a proprio semine vigorem, quo erat communicanda filiis, propter prædictum nexum: et media hac proprii seminis privatione physice causavit in filiis privationem ejusdem justitiæ: quia semen privatum et infectum non potuit non infectam et privatam naturam illis communicare. Rursusque per hanc privationem justitiæ originalis in filiis causavil physice in eorum semine propter eundem nexum aliam privationem vigoris, quo erat communicanda nepotibus: sicque in perpetuum privatio vigoris in semine genitoris physice inferi privationem justitiæ originalis in genito, et ha?c privationem vigoris in ejus semine, et ista iterum privationem justitiæ originalis in successore, et sio de reliquis: sine eo quod pro omnibus hujusmodi privationibus aliam causam principalem assignare oporteat præter peccatum Adami, ex quo prima privatio suum esse privativum, et voluntarii rationem immediate accepit: per eamque ad secundam privationem, et per hanc ad tertiam, et per istam ad quartam, et ita in reliquas pertransivit.

In eundem dicendi modum tertia objectio.

86. Tertio in eundem dicendi modum, τ« etpræcipueadversusconfirmalionemnostne0^ rationis factam num. 68 objicies: quia non pj apparet quæ sit illa prava dispositio ex parte corporis inducta per peccatum Adami: aut quo pacto physice ex illa sequatur in anima prolis privatio justitiæ originalis. Vel enim esset aliquid positivum? Et hoc non, quia in nobis ante rationis usum nullo est forma positiva, quæ sit incompossibilis cum gratia, vel justitia originali, uti deberet esse illa dispositio, ut prædictam justitiam expellat: præterquam quod homo in natura lapsa antequam actualiter peccet, nihil positivum habet, quod non haberet in statu naturæ puræ, in quo nulla ejus dispositio per generationem accepta similem privationem, aut aliam quamcunque peccaminosam induceret. Vel esset aliquid privativum? Et neque hoc dici potest: quia eadem esset difficultas de hac privatione, et de obice, per quem causaretur, atque de privatione justitiæ originalis.

Adde, prædictam dispositionem, qnæcumque sit, solum dispositive, quod est de *genere* causæ materialis, posse causare aliquid in anima: nam in genere causæ efficientis potins omnes dispositiones corporis sunt animæ effectus: ergo talis dispositio nihil conducit ad præsens, ubi sermo est tantum de causalilate effectiva.

87. Respondetur, dispositionem illam Setf pro materiali esse aliquid positivum, quia importat ipsam corporis humani compositionem ex contrariis, unde habet, ut in corruptionem tendat, et non plene subdatur animæ in ordine ad *esse;* et etiam ipsas vires sensitivas secundum se, et absque rationis fræno, vel retinaculo præcisive spectatas: pro formali vero dicit privationem illius perfectionis, quæ oriri deberet a justitia originali, perquam et corpus perfecte subderetur uniniæ quantum ad *esse,* et vires sensitiva? ad rationem quantum ad *o|<rurt.* Ad haneergo dispositionem ex partu corporis ut coalescentem tam ex illo materiali, (piam ex isto formali sequitur in anima privatio justitia) originalis. Quia cum unusquisque recipiaturad modum recipientis, et forma material coaptetur, talis consurgit in anima perfectio, vel imperfectio, qualis in materia præccdit dispositio. Atque adeo in corpore prave disposito per corruptionem, et privationem illius perfectionis, quam justitia originalis communicat vel præexigjt, nequii non sequi ani ma prave affecta per corruptionem, et privationem jltatipsiusjustilia?. Qua? est doctrina D. Thoma? ad Roman. 5, lect. 3, ubi sic ait: *Licet in semine non sit anima, est tamen in semine virtus dispositiva corporis ad anime receptionem; quæ cum corpori infunditur, etiam tisuomodo conformatur, eo quod omne receptum est in recipiente per modum recipientis: tl exinde videmus, quod filii assimilanlur parentibus non solum in defectibus corporalibus, sicut leprosus generat leprosum, et podagricus podagricum: sed etiam in defectibus animæ, sicut iracundus iracundum, et amentes examentibusnascuntur: quamvis en impes, qui est subjectumpodagræ, non sit in semine, nec anima, quæ est subjectum iræ, vel amenlix; tsl tamen in semine virtus formativa corporalium membrorum, et dispositiva ad animam.* Sane si ad optimam corporis dispositionem ex vigoroso semine, qualem tribuebat, vel præexigebat justitia originalis, sequeretur in anima optima perfectio, quæ essetipsa originalisjustitia; non est cur ad privationem, et defectum talis dispositionis per infectum semen in corpore inductæ non sequatur in anima privatio tatis perfectionis: eamdem enim proportionem habet privatio corporis ad privationem animæ, quam perfecta corporis dispositio ad animæ perfectionem.

88. Quare ad utramque probationem pro prima parte dicas, convincere prædictum positivum non esse incompossibile cum justitia originali, neque inferre ejus privationem sumptum præcise secundum se, et omnino materialiter: quo pacto inveniretur in statu naturæ puræ: secus autem ut subter suum materiale modo explicatum. Et licet in natura pura esset carentia ejusdem perfectionis; quia tamen talis perfectio non erat debita, sicut modo est, non haberet ejus carentia rationem privationis, quam modo habet, et secundum quam prædictum formale constituit·, sed negationis dumtaxat, quo pacto non spectat ad illud, sed potius ad materiale.

Ad primam vero probationem pro secunda parte dicendum est, hoc privativum, quod est formale in prodicta dispositione, sufficienter causari ex privatione vigoris in semine generantis; neque in ipso genito oportet illi assignari aliam causam.

Ad illud, quod additur, respondetur, dispositiones requisitas ex parte corporis ad introductionem formæ substantialis duplices esse: alias concomitantes, quæ sunt simul cum illa in instante generationis: et istæ solum se habent materialiter dispositive; hocque dumtaxat modo in introductione animæ rationalis concurrunt ad ejus unionem, et ad intromissionem peccati: de iliisque loquitur non semel D. Thom. cum ait animam inquinari peccato originali propter infectionem, et pravam dispositionem corporis, cui infunditur, ut videre est quæst. 4, de mal. art. 2 ad 11. Aliæ autem sunt proxime antecedentes instans generationis, quæ immediate terminant actionem alternativam, ab eisque tanquam a termino prius producto resultat in prædicto instante ipsa forma, vel secundum substantiam si sit materialis, vel quantum ad unionem si sit spiritualis. Hujusmodi ergo dispositiones non sunt ab anima in genere causæ efficientis, sed potius e converso. Unde in casu nostro sicut effective concurrunt ad unionem illius cum corpore, concurrunt etiam in eodem genere ad privationem justitiæ originalis, quæ virtute earum ex prædicta unione resultat.

89. Cui doctrinæ favet I). Thom. quæst. 83, sequenti art. 3 ad 2, et in præsenti art. 4 ad 2, ubi ait, quod caro non inficit animam, nisi in quantum est principium activum in generatione. Ac si diceret non illam carnem vel dispositionem, quæ est in corpore genito, et consequitur ad rationem animæ, quasi per eam facta vel constituta, in quaque ultimate sistit generatio, inducere effective peccatum originale: sed illam, quæ præccdit, et effective infert prædictam unionem, quæque una cum semine generantis, et prout stat sub ejus motione vel terminatione, habet esse generationis principium.

Per quod manet soluta alia objectio, quæ tangitur etiam a D. Thoma, cur nimirum si objectio· anima ex unione ad carnem inficitur, cum permaneat ista unio etiam post justificatio-

nem, non permaneat infectio? Respondetur enim ex modo dictis, carnem, ex qua effective anima maculatur, non esse illam, quæ manet in genito unita ipsi anima?, sed qua? praecedit, cujus influxus in ipso instante generationis finitur. Quod si ad carnem, quæ unita manet, argumentum extendas, quatenus ipsa dispositive concomilanler se habet ad animam, num. praecedenti diximus hujusmodi dispositiones concomitantes etiam concurrere ad peccatum originale materialiter dispositive.

Dicendum est cum Cajet, in præsenti art. 1, prodictas dispositiones non inficere adhuc dispositive, nisi ut stant sub motione généralisa, vel saltem sub connotatione peccati Adami non retractati : quia sic dumtaxat important ordinem ad ipsum Adamtun ut moventem per generationem infectam, quo dumtaxat modo peccatum transfundit. 1'ndequia talis motio et connotatio sistit in instante generationis, vel saltem in ducatione immediate antecedenti instans justificationis ; ibi etiam sistere debet praedicta Causalitas. Adde, carnem solum inficere animam, prout specialiter pertinet ad naturam, quod habet, dum est sub influxu generationis, aut saltem sub praedicta connotatione : poslmodum vero manet jam prodicta caro ut omnino determinata ad suam personam, et sic non inficit. Quod D.Tbwn. recte explicuit D. Thom. quæst. 1 de malo art. 1 ad 7, ubi sic ait : *Peccatum originale per se loquendo esi peccatum naturx, non persona· ; nisi talione naturx infeclx : actus autem generationis proprie deservit nahirr, quia ordinatur ad conservationem speciei : sed carnem jam esse animx unitam pertinet ad constitutionem personi: et ideo caro magis causât originale peccatum, prout consideratur in via generationis, quam prout est jam unita.* Non negat absolute I). Thomas, carnem etiam unitam posse causare originale peccatum in anima ; sed ait, magis hoc illi competere, prout consideratur in via generationis. Quia prout sic nequit non connotare peccatum Adami, ex vi cujus inficit : cum tamen postquam jam est unita, possit statim prædiclam connolalionem amittere, el amittat de facto adveniente justificatione. Vide disp. sequenti dub. 1 a num. 20, ubi agitur de permanentia et extinctione debiti culpæ originalis.

Causalitas effectiva peccati Adami in originalia nostra alia via turplicalur.

90, Secundus modus explicandi praedic-n, tam efficientiam supponit aliqua animadversione digna. ITimumesI, peccatum Adami, * ex quo commissum fuit ab illo ut gerenti munus capitis fuisse quoque peccatum omnium peccatorum, qui in illo tanquam in capite morali continebantur : ita quidem ut omnes illos æque immediate comprehenderit, nec respexerit nepotem Adami mediante filio, aut mediante nepote, et filio pronepotem, sed unumquemque ita aequaliter et immediate, ac si vel solus ipse in Adamo contineretur, vel immediate et independenter ab altero esset ab illo processurus, solaque voluntas Adami inter ipsum Adamum. et unumquemque ex posteris interjaceret. Deus enim constituens Adamum caput eorum morale, æque immediate voluntates omnium, atque adeo sine dependentia unius ab alio, et sine ordine ullo, quantum ad hoc. prioritatis, vel posterioritatis, in eum transfudit. Aliter non solus Adamus rationem capitis haberet, sed inter illum et nos alia intermedia capita jacuissent. Quare ordo, qui in physica continentia servatur, juxta quam Adamus immediate solum continebat filios, et inediis filiis nepotes, mediisque illis el istis pronepotes, el sic reliquos, de materiali omnino se habuit ad continentiam moralem, secundum quam omnes et singuli æque immediate illi attinebant, erantque omnes velut filii, nemo nepos, pronepos, etc. ûmnes ergo æque immediate in illo peccavimus, et ad omnes a?que immediate peccatum pertinuit.

91. Deinde est supponendum, quodcun-i>d que peccatum mortale, dum non retracta- u tur, physice expellere vel imped ire gratiam a supposito,cujus est peccatum: quia ex na- i lura rei, quandiu ita manet, esi incompossibile cum illa in tali supposito, adeo ut l neque de potentia absoluta possint coexistera, et quæ hoc modo sunt incompassibilia physice se excludunt, quippe independenler ab actu Libero alienæ voluntatis ex ipsis rerum naturis,earumque effectibus formalibus talis exclusio ortum habet. Atque hinc etiam fit, ut sicut tale peccatum, dum actu committitur, gratiam praeexistentem physice expellit, aut non praeexistentem impedit, inlroducilque de novo, si non inveniat ejus

ejus privationem : ita donec postmodum irrelradalum manet, physice conservat talem privationem, el quasi habitual i ter eam causal : causaretque semper actualiter, quolies sine illa prædictum suppositum inveniret. Quippe non minus repugnat poslmodum poni, vel conservari gratiam in tali supposito, nisi retractatio advenerit, quam repugnabat, dum peccatum actu committeretur.

Mi· Possum usque id exemplo explicare. Nam si Deus Petrum v. g. manentem habiluaaliter in peccato, quod commiserat, et non retractaverat, annihilaret, rursumqueeundem numero Petrum sine gratia reproducerel, proculdubio consurgeret iterum in eo illa privatio gratia?, et peccatum habituale, in quo fuit annihilatus : alias posset saltem hac via aliquis sine gratia ab statu peccati mortalis exire, cujus oppositum docent communiter discipuli D. Thomæ. Tunc ergo si quaeramus, cujus causæ infiuxu prædicta privatio, seu peccatum habituale, quod durante annihilatione non fuit, postmodern reviviscat? Cum hujusmodi causa Deus per suam reproductionem non fuerit, nulla alia poterit assignari, nisi peccatum actuale præteritum non retractatum. Atque adeo dicendum est, hujusmodi peccatum sic irretractatum apud Deum manens, semper habere vim non solum conservandi, sed etiam causandi de novo prædictam privationem : causaturumque de facto, si forte suppositum, a quo commissum fuit, de novo ad rerum naturam perveniret.

ÿ'.-âi r,·^ 92. Si vero postules, ubi maneat peccatum actuale, postquam actu transiit, ut possit eam causalitatem exercere? Respondetur manere in Dei appretiatione, seu abominatione offendens illum, el separans a persona offendente, prohibensque ab elargitione gratiæ ; a quo quasi loco nunquam recedit, usque dura per poenitentiam, vel gratiam, saltem virtualiter retractetur. Quandiu autem ibi manet, eandem oppositionem, et incompossibilitatem habet cum gratia collata supposito, a quo commissum fuit, ac cum physice erat in tali supposito, actuque ab illo committebatur : quia utrobique eorum simultas pugnat ex natura rei, ita ut neque Deus de potentia absoluta efficere valeat, ul dum peccatum irretractalum manet, etiam si actu prælerierit, prædictum suppositum sit Deo acceptum per gratiam·, aut si ei acceptum existit, non jam illud formali vel virtuali retractatione a Dei abominatione deleverit.

Diximus *formali vel virtuali retructatione,* etc. quia dupliciter potest fieri hæc retractatio : vel forrnaliler, ut cum adest proprius actus peccatum detestaris: velvirluaaliler, ut cum sine tali actu virtute alicujus sacramenti infunduntur gratia et charitas, quibus anima et voluntas manent habituali 1er conversae in Deum ut in ultimum finem, a quo per peccatum fuerant aversæ. l. trovis autem modo fiat, delebitur omnino peccatum quantum ad culpam et offensam : quia impossibile est, ut anima sit conversa in Deum, per peccatum in ejus abominatione permaneat: alias talis anima esset simul objectum amoris Dei simpliciter per gratiam, et simpliciter objectum odii ratione peccati.

Et licet (ut per hoc tacita objectio diluatur) etiam post retractationem in Dei^'^æ abominatione permaneat, semperque Deus odio illud prosequatur, non tamen est jam ibi ut peccatum illius supposili, a quo fuit commissum : quia sicut per retractationem factum fuit ei involuntarium, ita fuit factum non suum : amisitque, ut sic loquamur, suitatem et attinentiam erga tale suppositum, quam persolum voluntarii rationem retinebat : unde jam non habet majorem contradictionem cum gratia in eo supposito, quam in alio. Tacita

93. Tertio nota, quod et si Adamus primuro illud peccatum a se commissum pos-doctrina, tea retractaverit ; aliter tamen et aliter utrobique se gessit. Nam commisit illud ut gerebat munus capitis, et ita ex persona omnium posterorum : fuitque proinde peccatum uniuscujusque, non secus ac si cuncti unusquisque suo actu deliquissent, ut num. 90 dicebamus. In retractatione vero non jam gessit munus capitis, quippe eam dignitatem peccando amisit: sed pœnituit dumtaxat ut persona particularis, delevitque praedictum peccatum, ut praecise erat culpa personalis ipsius. Quatenus vero ad posteros attinebat, eratque peccatum ipsorum, irrectractatum et indeletum permansit, permanebitque donec ab unoquoque pro se propria voluntate, vel gratiae infusione forrnaliler, aut virtualiter retractetur. Et hoc explicuit D. Thom, ad Roma. 5, lect.3, D-Thoin· ubi ait, quod *quamvis peccatum Adæ deletum fuerit per suam poenitentiam juxta illud Sapient it* 10, *eduxit illum a delicto suo ? non tamen ejus pernitentia delere potuit peccatum posterorum, quia ejus pernitentia fuit per actum personalem, qui ultra ejus personam non se extendebat.*

«ini

»

•. a

Quare de prædicto peccato in ordine ad sucessessores Adami, antequam retractetur ab eis, eodem modo philosophandum est quoad praesens atque in ordine ad ipsum Adamum, antequam ab illo retractaretur : et non secus ac de quolibet peccato personali respectu suppositi, a quo committitur, ante retractationem. Sicut ergo peccatum mortale, quod quis modo committit, quandiu non retractatur, manet semper in Dei abominatione, indeque a supposito, cujus peccatum est, expellit gratiam, et causal in eo vel conservat ejus privationem, in qua consistit peccatum habituale personale : ita prædictum Adami peccatum, quatenus fuit posterorum, mansit etiam post illius pœnitenliam in Dei abominatione impâiiens omnes illos a receptione justitiæ originalis promissæ, atque adeo causans in unoquoque, eo ipso quod in rerum natura ponatur privationem talis justitiæ constitutivam originalis culpæ. Tandiuque ibi pro exercenda prædicta causalitate, efficiendaque in unoquoque vel conservanda illa privatiouepermanebit, quousqueab illo, quatenus ipsi attinet, vel per proprium actum, vel per infusionem gratiae retractetur.

Diximus *et) ipso quod in rerum nalura ponatur,* etc. quis alias propositio erit de subjecto non supponente. Quippe in supposito, quod nondum est, nequii causari de facto privatio; sicut nec de facto aliqua forma ab eo excludi vel impediri. Quocirca licet peccatum Adami, ex quo fuit capitale, semper habuerit vim impediendi quoad sufficientiam omnibus suis posteris originalem justitiam ; non tamen potest dici impedire eam alicui de facto, el secundum efficaciam, donec ipse in rerum natura sit : quia hæc exisienlia est necessaria conditio, ul vis illa impeditiva ad exercitium transeat.

94. Ex his apparet non difficilis via, ut intelligamus, qualiter peccatum Adami in unoquoque ex suis posteris, dum primo concipitur, causet physice privationem justitiæ originalis, atque adeo originalem culpam. Quia prædictum peccatum, quatenus attinet ad Adami posteros, mansit in Dei abominatione irretraclatum, tandiuque ita pro illis permanebit, quousque ab unoquoque pro se media propria justificatione retractetur, quod ante instans generationis, aut in ipsomet (saltem de lege communi) fieri nequit ·. sed dum sic manet, physice expellit ab eis, eo ipso quod ponatur in rerum nalura, justitiam originalem : ergo saltem pro instante, in quo unusquisque concipitur, causal physice in eo talis justitia privationem. Consequentia sequitur ex praemissis, quarum veritas habetur ex praenotatis.

Et confirmatur : quia peccatum Adami, quatenus ad hunc puerum attinuit, quandiu a puero ipso non retractatur, ita se habet in ordine ad excludendam ab eo originalem justitiam, et taliter cum ea est incompossibile, ac si esset personale, ejusdem pueri voluntate commissum : sed in hoc casu etiam si actu præteriisset. physice expelleret prædiclam justitiam, ut physice causaret, vel conservaret ejus privationem : sicut personale nostrum, non modo quando actu est. physice* expellit gratiam, et ejus privationem inducit; sed etiam cum præterierit, dum non retractatur, physice conservat talem privationem ; imo et de novo eam induceret, si absque illa et sine gratia suppositum inveniret, ut patet in casu reproductionis posito num. 91, ergo, etc.

§ VIH.

Objectio aliquibus fuieita adversus kune dicendi modum : d ejus enervatio.

95. Sed dices, neque in peccato capitali Adami respectu nostri originalis, neque in personali præterito respectu habitualis probariexdicliscausalitatem physicam,sed moralem dumtaxat : quia unumquodqueeausat, sicut existit : illa autem existentia, quam peccatum præteritum sive capitale sive personale habet in Dei appreliatione, et abominatione dum non retractatur, solum est moralis, etappreliativa : igitur nequit indo physicam causalitatem exercere. Ad hæc : peccatum Adami non habet excludere justitiam originalem ab hoc puero, nisi in quantum fuit peccatum ejusdem pueri contenti in ipso Adamo, seu quatenus ad ilium attinuit : sed non fuit peccatum talis pueri, neque attinuit ad eum physice, sed solum moraliter : quia hocdumtaxat modo voluntas Adami, et ejus actus potest dici voluntas, et actus posterorum, ut dubio præced. num. 41 dicebamus: ergo eo dumtaxat modo, nem[H? moraliter habet excludere prædiclam justitiam.

Confirmatur ; quia ita se habet peccatum actuale praeteritum manens in Dei abominatione respectu expulsionis gratia», vel justitiæ originalis, sicut merita praecedentia, quæ in ejus acceptatione perseverant, habent se respectu infusionis, vel augmenti gratia» : sed merita solum exercent causalitatem moralem, ergo, etc. Eo praesertim quia sicut merita causant alliciendo divinam voluntatem, ul gratiam communicet, sic peocplum causai provocando eandem divinam voluntatem, ut gratiam aufcral : ergo ulrobique est sola causalitas moralis. Neque videtur simile de peccato personali, dum actu committitur : quia tunc existit physice in eodem supposito, ubi resultat habituale, unde non mirum si physice in illum influat : peccatum vero Adami neque est, neque unquam fuit physice in suis posteris, ubi ponitur originale, neque etiam alibi habet jam existentiam physicam: et ita non est quo pacto physicum influxum præstel. Idemque dicendum erit do peccato personali præterito, quia neque istud habet jam alicubi physicam existentiam.

86. Verum hæc non sic urgent, ul propter illa prædictus modus dicendi sit derelinquendus. Quare negato objectionis antecedente, ad probationem dicendum est, existentiam causæ non requiri ad causandum ut causalitatem, vel rationem agendi, sed ut conditionem : non est autem necessarium, ut semper conditio et causalitas ad eundem ordinem pertineant : ut patet in Sacramentis, quæ physice, et realiter causant gratiam; et tamen significatio, quæ ad id est necessaria conditio, non est quid physicum, sed morale, vel ens rationis. Et quamvis causalitas effectiva physica in ordine ad effectus positivos sefnper necessario fundetur in physica existentia causæ ; attamen in ordine ad privationes perspicuum debet esse sufficere aliquando existentiam moralem. Et ratio est, quoniam ille modus existentia» sufficit ad prædiclam causalitatem, qui satis est, ulex nalura rei repugnet, formam debitam alicui subjecto, poni in ipso : quippe eo ipso sequitur in llll0ex natura rei, atque adeo physice privatio talis formæ : ad hoc autem satis est existentia moralis, ut patet in casu nostro : existente enim moraliter in Dei abominatione peccato alicujus non retractato, ex natura rei repugnat dari in eo gratiam, vel justitiam originalem.

Per quod patet ad illud, quod additur: nam quod peccatum sit hujus supposili, et llll attineat, etiam est conditio, ut causalitatem circa illud exerceat : el ideo non tollitquominuscausalitassit physica, quamvis prædicta conditio sil moralis.

97. Ad confirmationem negandum est antecedens. Tum quia merita non inferunt gratiam ex natura rei, sed dumtaxat alliciendo divinam voluntatem, ul eam libere communicet : ed ideo possunt, ct manent smpe in acceptione Dei sine tali communicatione: peccatam autem quanlumcunque praeteritum, dum non retractatur, ex natura rei infert privationem gratiæ in supposito, cui attinet, ita ut implied tale suppositum habere gratiam in sensu composito non retractationis. Unde licet illa causalitas, quia non executive neque necessario, sed mediante aliena voluntate libera effectum attingit, sit moralis; hæctamen propter oppositam rationem debet esse physica. Tum etiam quia idcirco merita non causant physice gratiam, quia datur alia causa physica principalis, et adæquala, nempe divina voluntas, quæ physice eam producit : cum ergo respectu peccati originalis secundum rationem malitiæ non sit excogitabilis alia causa physica principalis præter peccatum Adami non retractatum, hocque sit totalis, et adaequata illius ratio, fatendum est praedictam causalitatem physicam esse, et non tantum moralem.

Neque verum est quod additur in prædicta confirmatione, videlicet peccatum illud cau-^cX sare privationem gratiæ provocando divinam voluntatem ad ejus ablationem, sicut merita causant gratiam ad ejus communi-^1' cationem alliciendo : nam licet hoc dici posset loquendo de prædicta privatione in quantum habet rationem pœnæ, eo quod poena potest a Deo causari ; secus tamen loquendo de illa ut habet rationem culpæ habitualis, sicut nunc de ea loquimur. Nam sicut quantum ad hanc rationem nequii ullo modo a Deo procedere, ita neque divina voluntas potest circa illam ut sic quovis modo efficiendam ab aliquo provocari. Quare peccatum Adami manens in Dei abominatione, non mediante aliqua motione erga voluntatem divinam, sed immediate ratione sui, et ratione incompossibilitatis, quam ex natura rei, et ex ipsis effectibus formalibus habet cum gratia, et cum justitia originali in quolibet ex suis posteris; excludit illam, et causât immediate in eis privationem constitutivam originalis culpæ. Unde etiam si fingeremus, prædiclam justitiam, et gratiam neque in se, neque in collatione, neque in ablatione dependere a Deo; adhuc non posset intelligi peccatum quantumcumque prælerilum manere irretraclatum, et non expellere gratiam a supposito, cujus peccatum esset : alias talé suppositum esset simul offensum el invisum

Deo por peccatum ; et acceptum per gratiam. Cum ergo tunc non haberet locum causalitas moralis seu per provocationem voluntatis divinæ ad gratiæ ablationem, dicendum est adesse inter prædicta incompossibilitalem ex natura rei, ei ratione hujus physice se excludere.

98. Neque etiam esi alicujus momenti, quod opponitur ab exemplo de peccato personali, dum actu committitur : quia quod hujusmodi peccatum physice tunc expellat gratiam, non oritur saltem per se primo ex identitate subjecti physici : imo non omnino habent idem subjectum, siquidem gratia est immediate in anima, et peccatum actuale in voluntate : neque etiam ex exislentia physica ; sed ex incora possibilitate, quam habet tale peccatum appretiatum a Deo tanquam ipsius offensa cum effectu formali gratiæ in supposito offendente. Unde quia hæc ratio a?que vim habet, sive peccatum actu physice existai, sive solum moraliler modo explicato, non est cur non teneat similitudo inter exemplum, et rem, de qua agimus.

Adde, in exemplo peccatoris annihilati, et reproducti non posse esse recursum ad existenthm physicam peccati actualis, sed ad solam moralem in Dei abominatione : et nihilominus ex vi illius physice et ex natura rei resurgit peccatum habituale, in quo fuit annihilatus.

99. Quod si quis instet, omnes hujusmodi causalitates dicendas esse *morales* potiusquam *physicas.* Tum quia effectus, dequo agitur, scilicet malitia habitualis, præcise est quid morale: atque adeo etiam causalitas debet ad hunc ordinem pertinere. Tum etiam quia nomen *causalitatisphysicæ*sonat influxum positivum,et realem,qui præstari nequit a causa, quæ physice non existit. Animadvertat sane, nomen el ordinem causæ et causalitatis, an scilicet dicenda sit *moralis,* vel *physica,* non attendi ex effectu messe rei sumpto, ul initio dubii animadver|jmus. nan) effectus, qui in esse rei est aliquid physicum, potest causari moraliter : sicut gratia et gloria causatur a meritis, et pœna, a demeritis: et similiter effectus in esse rei moralis potest causari physice; sicut peccatum actuale, et ejus malitia, quæ est aliquid morale, causatur physice a voluntate peccantis ; attenditur ergo ex modo causandi : nimirum quia causa executive, et ex natura rei, independenterque a motione alterius voluntatis effectum infert : vel non ita. seu movendo, vel alliciendo talem voluntatem ad prædiclam exuculto nem.

Unde ^Tdi- rea?» sica.ycl moruib?

Neque etiam prædictacausalitas in introductione privationum debet venari perse primo ex perfectione vel imperfectione resultantia}, qua privatio immediate attingitur : sed ex influxu circa obicem ex natura rei impedilivum forma? débita?, inductivumque talis privationis. Tum quia non est alius modus causandi physice aliquam privationem, nisi quia talis obex physice attingitur. Tum etiam quiacum prima et principalis causalitas in eo processa inventa immediate erga obicem sit, quo semel posito, sine nova actione sequitur ex natura rei talis privatio,ex illo utique, et ex attingentia immediata ipsius attendi debet nomen, et dignitas causæ, et causalitatis erga GEtetos effectus indesubsequenles. Cum ergo influxus voluntatis Adami in suum primum peccatum fuerit in toto rigore physicus, prædictumque peccatum ut non retractatum fuerit obex, ex quo in tota posteritate per resultantium ex natura rei inducta est privatio originalis justitiæ, non est cur non omnis hæc sequela, et causalitas *physica* dicenda sit. et in physico ordine collocetur.

Nec proplerea circa voces nimium contendemus : dummodo concedatur, quod efficaciter probatum est, videlicet Adamum per tale pi ceatum, propter incompossibilitatem ex natura rei. executive gratiam expellere a quolibet suorum posterorum esseque prædictum peccatum in hac expulsione ut habente rationem culpæ rationem sufficientem, et adæquatam, ita ul ad nullam aliam causam principalem prædictæ culpæ effectivam pro ejus introductione opus sit recurrere : sive talem influxum *physicum,* sive *muralem* appelles. Credimus autem modum loquendi, quem elegimus, communiorem esse aplioremque ad rem declarandam.

§ IX.

Duo corollaria doctrinz prxcedentis.

100. Ex hucusque probatis colligere licetcww nonnulla, quæ ad complementum hujus dubii conducunt. ITimo ergo colligitur semen P descendens ab Adamo non esse dumtaxat conditionem in ordine ad propagandum peccatum originale, neque requiri solum exparte subjecti; quatenus sine illo non daretur in rerum natura suppositum capax talis peccati : sed habere etiam in ipsum peccatum peecaltim influxum effectivum (saltem eo modO quo privationes efficientiam terminant) noti ul causam principalem, sed ul instrumentum peccati Adami, Quæ est doctrina D. Thomæ in præsenti art. 1 et expressius infra quæst. 83, art. 1, in corpore. *In semine corporali* (inquit) *est peccatum originale sicut in causa instrumcntali : eo quodper virtutem activam seminis traducitur in prolem simul cum natura humana.* Et ad 2: *Peccatum originale causatur ex semine sicut rje causa instrumcntali.* Et quæst. 4, de mal. art. 1 ad 15 : *Duplex est causa: una principalis, quæ agit per propriam formam: el hxc est nobilior, quam effectus. Alia est causa instrumentalis, quæ non agit per formam propriam, sed in quantum est mola ab alio: et hanc non oportet nobiliorem esse effectu: hoc autem modo semen carnale est causa nature human.v in prole, et etiam culpæ originalis in anima ejus.* Idem dicit ad 16, etquæst. 25, de veril. art. 6. Necnon in 2, dist. 18, quæst. 2, art. 1 ad 3, et dist. 30, quæst. 1, art. 2 ad 4, et dist. 31, quæst. 1, art. 1 ad 2, aliisque in locis. Quorum verba adeo expressa sunt pro hac doctrina, ut omnem rejiciant contrariam explicationem. Et præter iMontes. tuentur illam auctores, quos num. 61, pro conclusione adduximus. Necnon Cajet, in præsenti art. 1. Nuno 3, p. quæst. 86, art. 2 et alii.

El quidem juxta primum modum declarandi causalitatem peccati Adami, quem explicuimus § 3, ratio est perspicua. Nam semen descendens ab Adamo attingit effective in prole pravam illam dispositionem, carnisque infectionem, ex qua peccatum originale resultat : igitur attingit effective hujusmodi peccatum juxta ibidem dicta. Cumque id non præstet ut causa principalis, quia non propria virtute, sed per infectionem, et privationem ex peccato Adami contractam : oportet ut siteausa instrumentalis agens in virtute talis peccati. Neque hac via incedendo insurget alicujus momenti difficultas, quæ § 4 et 5 et 6, soluta non sit.

101. Sed juxta aliam viam, quam § 7 'proposuimus, est non levis objectio. Quia peccatum Adami manens in Dei abominatione irrelractalum immediate per se ipsum excludit ab ejus posteris justitiam originalem propter oppositionem cum illa ex natura rei : atque adeo immediate per se ipsum inducit talis justitiæ privationem : ergo neque semen, neque aliud quid influit in eam instrumenlalitcr. Patet consequentia. Nam ubi causa principalis immediate per »e ipsam effectum producit, non est locus instrumento, medio quo illum attingat.

Eo vel maxime quia causa, quæ semel per ipsam immediate præbet sufficientem influxum, ut effectus consistat, et iterum por instrumentum alium influxum sufficientem præslat, habet se sicut duplex causa totalis, et àdæquata, a qua nequit simul procedere idem numero effectus : cum ergo peccatum Adami per se ipsum, ul manet irrelractalum in Dei abominatione, sufficienter ex vi suæ incompossibilitatis expellat justitiam originalem, inducalque ejus privationem, et similiter per semen defectuosum alium sufficientem influxum præste» ad prædictam privationem inducendam ; non videtur dicendum, quod talis privatio possit utraque via explicata ad prolem pervenire.

Evasio, impa- enamr

Dices, prædictum peccatum expellere immediale a semine generantis vigorem, quo propaganda erat justitia originalis, et medio semine privato illo vigore expellere a prole ipsam justitiam. Sed contra : quia oppositio peccati non retractati per prius, et immediatius se habet ad justitiam, quam ad vigorem : huic enim non opponitur nisi propter illam, in quantum talis vigor ad propagandam ipsam justitiam ordinatur : ergo ex vi talis oppositionis prædictum peccatum immediatius, vel æque immediate excludit justitiam originalem ab anima prolis, quam vigorem a semine generantis. Patet consequentia. Nam cum prædicta exclusio præcise sit ratione oppositionis, debet ipsius oppositionis ordinem sequi. Ad hæc : peccatum Adami eo modo opponitur justitiæ originali in unoquoque ex suis posteris, sicut attinet ad illum : sed attinet æque immediate ad omnes, media dumtaxat voluntate Adami, in qua omnes æque immediate peccaverunt, ut animadvertimus num. 90; ergo æque immediate, hoc est, cum illa interjacentia v-oluntatis Adami, non vero seminis hujus, et illius opponitur justitiæ originali uniuscujusque, et eam expellit. Non igitur in hac expulsione locum habet instrumentum.

Frj <oluu.>.

102. Urget hæc objectio; sed cum doctrina corollarii adeo sit expressa D.Thomæ, et illi, quam §7 tradidimus, saltem magna probabilitas negari non debeat ; quærenda est via æque probabilis, per quam in concordiam reducantur. Sanequi assereret eundem numero effectum posse procedere immediate a duplici causa, nempe principali, et instrumental! : sive (quod idem est) ab

una causa principali duplici influxu, altero immediato, et allero per instrumentum, sicut etiam a duplici instrument" adæquato ejusdem causæ principalis, non ita facile impugnabitur : Deus enim etiam si ad producendam gratiam assumat, aliquando instrumentum, me-lioquo illo influat, influit etiam adhuc tunc immediate per se ipsum non minus totali, ei sufficienti influxu, quam dum sine instrumento concurrit. Ei duo instrumenta adæquata, et totalia, ut duplex Sacerdos unusquisque per sua verba potest concurrere ad unam numero Hostiam consecrandam. Quia cum instrumentum agat virtute causæ principalis, illique subordinetur, quodammodo se habet ut causa alienus ordinis, e! non videtur ponere in numero cum illa : atque ita nec referi an sil unum vel plura; dummodo ex parte causæ principalis unites conservetur. Quare communis regula Thomistarum, quod idem numero effectus non potest a duplici causa totali procedere, restringenda videtur ad solas causas principales, neque extendenda ad instrumenta, sive collate inter se, sive cum ipsa causa principali.

Elikub-tnr. 103. Quod si hæc doctrina universaliter loquendo nun mediocrem subit probabilitatem, potiori jure illam obtinere debet, quando effectus esset privativus sicut in casu nostro. Adest enim ratio specialis, ut privationes a communi illa regula excipiantur. Nam quia privatio esi defectus furmædebitæ, polest ex duplici capite oriri: vel ex parte principii : cui si desit perfectio ad illam formam producendam, quicquid sit de alio impedimento, effectus evadet privatus tali forma : et hoc modo in nostro casu privatio justitiæ originalis procedit a semine defectuoso, seu a peccato Adami medio tali semine. Vel potest oriri ex parte alicujus oppositi cum ea forma incompossibilis : ratione cujus (quicquid sit de perfectione, aut imperfectione principii) effectus tali forma privaretur : et hoc modo prædicta privatio justitiæ procedit immediate a peccato Adami non retractato. Et quia isti sunt modi concurrendi satis diversi : nam in primo incipit causalitas a defectu, tenninalurque ad formam expellendo illam : in secundo vero incipit acontrarietate cum forma, et media ista conlrartotale terminatur ad privationem, idcirco licet uterque ad genus efficientis pertineat, quasi constituunt duplicem speciem causæ sub tali genere ; sicut receptiva et dispositiva constituunt duas species sub genere causas materialis. Unde sicut non repugnat i eundem effectum dependere ab una causa receptiva, et ab alia dispositi va, etiamsi | unaquaeque in sua specie adæquata sit : ita non repugnat, qnod eadem privatio ab una causa effectiva tanquam u principio deficienti, et ab alia tanquam ab impediente ortum ducat. Eo praesertim quia privatio semper oritur a sua causa ex vi alicujus oppositionis cum forma, qua privat, vel privativa?, sicut semen defectuosum opponitur justitiæ originali : vel contraria?, sicut opponitur illi peccatum Adami non retractatum : unde quia diversus modus oppositionis habet se quasi distinctum genus causæ, etiam si utrumque ad effectivum pertineat, non mirum, quod una et eadem privatio, possit a praedictis duobus oppositis immediate procedere.

101. Secundo respondetur , praedictas Alk causas non esse adaequatas respectu peccatixBi originalis: quia neutra sine alia præbet influxum ad illud sufficientem : neque enim peccatum Adami irretractatum habet expellere per modum oppositi justitiam originalem ab isto puero, nisi dependenter a generatione per semen defectuosum : neque hoc semen talem expulsionem causât, nisi dependenter a prædicto peccato non retractato ut opposito tali justitiæ. Atque ita cessat objectio, quæ adhuc respectu effectus positivi non nisi in causis adæquatis vim habet. Pro cujus intelligentia nota, ikn peccatum Adami non opponi justitiæ originali in hoc puero, nisi ut applicatum M ipsi, seu in quantum habet esse peccatum ejusdem pueri, moraliterque illum afficit, illique unitur : alias non esset cur tale peccatum potius opponeretur cum justitia illius ante retractationem, quam postea : aut cur potius cum justitia in puero descendente ab Adamo quam in non descendente. Proximum ergo fundamentum ex quo intelligimus immediate resultare in anima pueri privationem justitiæ originalis, neque est aliquid cxistens in puero j praecise secundum se, neque peccatum Adami secundum se sumptum, sed prædicta affectio, et unio moralis peccati erga puerum. Unde quia privatio non aliter causatur, quam ad positionem fundamenti, ex quo resultat, quidquid necessarium est, et effective concurrit ad illam unionem, concurrit necessario effective ad ipsam privationem,

j Deinde nola, non omnes qui.mo lolibe'^ contentos in Adamo peccasse in ill<>, neque >|*

proinde omnes esso talis conditionis, ut prædictum peccatum ad cos pertineat : sed illos dumtaxat, qui secundum determinationem vel absolutam, vel condilionalcm divinorum decretorum erant ab ilio processuri per semen infectum. Unde si Deus nunc aliquem ex his, qui in Adamo tunc physice continebantur, alia via quam per prædictum semen produceret, ut revera posset, iste neque fuisset do numero illorum, qui peccaverunt, neque peccatum illud quantumcunque irretractatum modo ad eum attineret, ac proinde neque privationem justitiæ originalis in ilio induceret. EI Çow. hoc est quod ait Concilium Tridentinum r ' sess. 6, cap. 3, verbis illis : *J{evera homines* nisi *ex semine Atlx propagati nascerentur, non nascerentur injusti.* Non alia ratione nisi quia licet sit eadem numero persona, quæ facta per prædictum semen totum id haberet, dum tamen ita non sit, nihil est, per quod peccatum Adami illi applicetur, moraliterque ipsi uniatur : atque adeo hujusmodi semen indispensabiliter requiritur ad efficiendam talem unionem.

105. Ex his ergo liquet veritas nostrae solutionis, et qualiter neque peccatum Adami irretractatum se solo, neque semen infectum se solo sufficiat ad inducendam in aliquo privationem justitiæ originalis : atque adeo quod neutrum sine altero concurrat ut causa adæquata. Quia fundamentum, ex quo immediate resultat illa privatio, essentialiter claudit et peccatum non retractatum pro hoc supposito, et applicationem ad illud, seu unionem moralem cum illo : sed hoc totum intelligi nequit sine ipso peccato, quod ita applicatur, et sine actione seminis, per quam fit applicatio, et unio : ergo utriusque concursus indispensabiliter requiritur ad prædictum fundamentum, atque adeo neutrum sine allero habet esse causa adæquata privationis.

Cui solutioni addi etiam polest, quod semen causât privationem justitiæ originalis initiative : quia causât in corpore illam pravam dispositionem, ad quam ex natura rei consequitur (licet divinitus impediri possit) privatio justitiæ originalis in anima : peccatum vero irretractatum causât hujusmodi privationem completive, quia supposita prava illa dispositione in corpore efficit omnino in fall ibi liter privationem justitiæ originalis in anima, ita ut neque de potentia absoluta possit non esse in sensu composito irretractalionis. In quo eo ipso splendet aliquid effectus correspondent is prædicto *peccato* ut non retractato, quod non corresponderet praecise semini infecto : nimirum illa omnino infallibilis illatio, seu infallibili las illationis privationis justitiæ originalis in anima : quæ non esset ita infallibilis praecise ex vi seminis infecti : quia saltem de potentia absoluta posset componi oppositum cum praedicta infectione; secus autem cum non retractatione.

106. Dices forte, semen esse dumtaxat ?'T|· conditionem,quatenus sino illo non dabitur giu ' suppositum, a quo peccatum Adami justitiam originalem expellat. Sed contra : quia IrripH. praedictum semen non tantum concurrit ad gimur. constituendum suppositum, a quo expellenda est prædicta justitia, quo pacto esset solum conditio : sed etiam ad efficiendam unionem moralem peccati cum tali supposito, ex qua unione (ut diximus) privatio justitiæ resultat : sed quod effective concurrit ad fundamentum privationis, effective se habet ad illam et non tantum ut conditio, ergo. Deinde aliter concurrit semen ut infectum per privationem vigoris, quam supra diximus, quam secundum suam naturalem virtutem : sed secundum hanc concurrit ut conditio, sine qua non daretur fundamentum prædictæ privationis : ergo ut infectum non est tantum conditio, sed causa instrumental is. Adde, unionem illam moralem, quam diximus esse fundamentum privationis, necessario requirere aliquam causam effectivam immediate influentem : sed non datur alia nisi prædictum semen ut infectum, ergo.

107. Secundo ex dictis infertur, in sen- sccuntenlia constituente peccatum originale m corolkiprivatione originalis justitiæ non esse su- riau3- peraddendum semini aliquid positivum, quo quasi elevetur, ut in talem privationem influat ; esse tamen addendam privationem vigoris, quam supra explicuimus : sicut juxta oppositam sententiam prædictum peccatum in positivo constituentem necessario superaddendum est tale positivum ex peccato Adami derivatum, et ab uno in aliud semen perpetuo traductum. Hæc ultima pars corollarii constabit disp. 16, ubi a num. 20, ex repugnantia illius positivi, et ex necessitate ejus ad attingendum effectum positivum praedictam sententiam impugnabimus. Prima autem est communis inter Theologos, et satis perspicua. Tum quia vis positiva in causa non additur, nisi propter effectum positivum : imo repugnat, si semel causa per illam operatur, effectum esso solam privationem : cum ergo in prædicta

sententia peccatum originate dumtaxat sit privatio, non est admittentium, quod ad efficiendum illud ponatur aliqua vis positiva insemino. Tum etiam quia non plu$ debet habere instrumentum a causa principali in actu primo, quam effectus recipit ab eu in actu secundo : ergo si effectas est solum privativus, ut iu praseuti contingit, non est addenda instrumento virtus positiva.

Dices : etiam si hoc peccatam sit privativum, nihilominus in causa principali, quæ fuit voluntas Adami, necessaria fuit vis positiva de genere mali ad illud efficiendum : ergo eodem modo necessaria erit in instrumento, quod suo modo debet habere idem, quod causa principalis.

Eeeru· tor. 108. Respondetur, vim illam positivam degenero mali in voluntate Adami non fuisse per se primo ad efficientium peccatum originale ·, sed ad efficiendum actuale, quod fuit positivum : secluso vero hoc positivo, ut si Adamus per puram omissionem delinquere potuisset, eodem modo causaret peccatum originale sine vi positiva de genere mali, sicut modo cum illa causât. Semen autem constituitur instrumentum illius voluntatis ad solum privativum, et ita non debuit per positivum elevari. Nec te moveat testimonium, quod incontrarium adduci potest ex D. Thoma quæst. 4 de mal. art. l ad 9. Nam illud recte exponit Cajet, in præsenli art. super responsionem ad 3, cujus solutionem adducemus disp. 16, num.

Ex quo secunda pars corollarii etiam liquet, nempe addendam fuisse in semine illam privationem vigoris, ut instrumenlaliter attingat culpam originalem. Quoniam instrumentum debet elevari a causa principali per aliquid receptum in se : aliter non est quo pacto contineat, ac proinde attingat ejus effectum ; cum ergo in praesenti non elevetur per aliquid positivum, debet elevari saltem per praedictam privationem. Et confirmatur : quia semen humanum praecise suæ naturae relictum nullo modo continet peccatum, neque vim ad illud etiam instrumentaliter efficiendum, ut est per se notum : alias etiam in statu naturæ purae idem haberet : ergo aliquid est superaddendum, ut illud contineat et efficiat : nemo enim dat quod non habet, neque efficit quod non continet : hoc non est positivum : ergo privativum.

.Hia *ejusdem dwlritw corollaria.*

109. Tertio infertur, quod sicut peccatum actuale personale continet physice virtualiter peccatum habituale ejusdem persona? : ita peccatum Adami, ut erat peccatum capitis, physice virtualiter continuit malitiam omnium originalium, quæ ex illo ad posteros usque modo pervenerunt, et in futurum pervenient. Hoc corollarium quantum ad continentiam ut sic a nemine negabitur: quia omnis causa debet continere effectum : cum ergo peccatum Adami secundum omnes Theologos aliquo modo sit causa omnium originalium, consequens est, ut aliquo etiam modo illa contineat. Porro prædictam continentiam non esse qualemcumque, sed physicam, et ex natura rei patet ex dictis : quia si de rationecausæ est continere effectum, eo modo illum continere debet, quo fuerit causa: cumque probatum sit praedictum peccatum Adami esse causam physicam omnium nostrorum originalium, consequens est ut omnia illa physice continuerit.

.Sed objicies : quia peccata originaliaûbja» sunt innumera, et possunt esse infinita, et in unoquoque est sua propria, et intrinseca malitia : ergo si peccatum Adami omnia illa contineret, habuisset utique malitiam infinitam, atque adeo fuisset infinite malum.

110. Respondetur negando consequen-κ&.ώ tiam. Tum quia malitiam peccatorum originalium, etiam si infinite multiplicarentur, non esset infinita intensive, sed solum extensive : ex infinitate autem effectuum solum extensiva non arguitur infinitas simpliciter in causa. Sol enim continet infinitas illuminationes, quas potest officere, et ignis infinitas calefactiones possibiles ; et non idcirco propter talem continentiam adest in eis aliqua ratio sim pliciter infinita : quia effectus extensive infiniti possunt in una ratione superiori finita contineri. Tum etiam quia licet infinitas ex parte affectuum argueret infinitatem in causa,quando sunt de genere boni : secus tamen quando sunt de genere mali : quia in hoc genere non est necesse, ut malitia ita prave contineatur in causa, sicut reperitur in effectu : ut explicuimus supra disp. 3, a num. 9. Et ideo licet tota malitia actus sit ab habitu, non est ita malus habitus sicut actus, quia non

non est ita explicata in illo sicut in isto, sed in unoquoque juxta subjecti capacitatem. Et propter eandem rationem licet actus mortaliter peccaminosus ex vi suæ malitiæ causet in Deo offensam simpliciter infinitam, non ideo est infinito malus : eadem quippe ratio mali, quæ in Deo propter infinitam subjecti capacitatem infinite explicatur, et infinite laedit ; in actu peccatoris propter ejus limitationem solum finite id præstat. Ita ergo licet peccata originalia infinita essent, et ratione hujus infinitudinis infinitas haberent malitias: non idcirco peccatum Adami, a quo causantur, et in quo continentur, habuisset nisi unicam malitiam finitam simpliciter : quia ejus limitatio ex parteenlilatis infinitatem impedit. Videantur quæ diximus disput.cit.

Eeplica. Neque obesi si urgeas, ex quocumque damno præviso augeri intensive aliquantulum malitiam actus peccaminosi, ut ex D. Thoma vidimus supra quæst. 73, art. 8 ; ergocum Adamus prævideret, aulprævidere debuisset, posse ex suo peccato sequi infinita originalia, oportet ut saltem ex isto capite, et propter hanc circunstantiam malitia ejus creverit infinite. Patet consequentia. Nam ponamus ex damno uni illato crescere malitiam ut unum, consequenter ex damno illato duobus, vel quatuor crescet ut duo vel quatuor ; et ex illato decem, crescet ut decem, servataque proportione ex infinitis damnis illatis debet crescere infinitum.

Diluitur. 111. Respondetur enim cum Curiel in præsenli dub. 3, quod licet ex hac parte creverit non parum malitia illius peccati, el ut dixit D. Thomas 2, 2, quæst. 163, art. 3, fuerit secundum quid gravissima propter conditionem peccantis, qui erat caput naturæ ; non tamen prædicta malitia ex tali circunstantia in infinitum crescere potuit, quia limitatio actus tam ex parte cognitionis, quam ex parte conatus voluntatis eam infinitatem impedit.Et ita admisso antecedente neganda est consequentia.

Ad probationem vero constat ex illis, quæ a nobis dicta sunt in tract, de bonit. et malit, disp. 4, a num. 31, ubi ostendimus calculationem illam non habere locum in augmento boni, aut mali moralis : quia quantitas objecti non semper auget malitiam actus adæquate secundum totam latitudinem objectivam, quam habet in se ; sed sub quadam proportione ad modum quo voluntarie, et moraliter attingitur per actum, el ad affectum seu conatum voluntatis in tali actu : cumque modus iste attingendi semper sit limitatus tam ex parte cognitionis, quum ex parte intensionis, et conatus, inde est ut objectum, etiam si infinitum sit, semper communicet bonitatem, vel maltr tiam finitam. Unde negandum est quod si ex objecto vel damno ut *uno* actus habet malitiam ut *unum, ex* objecto vel damno ut *quatuor,* vel ut *decem* sumat malitiam ut *quatuor,* vel *ut decem :* sed sumet ut *duo* el aliquid amplius, non tamen ad *quatuor,* vel *decem* pertinget. Quia quantitas objecti propter rationem traditam eo proportionabililer minus auget,"quo amplius crescit : ita quod si quantitas ut *quatuor* augeat ut *quatuor* eo quod est actui maximo proportionate, quantitas ut *octo* non addit quatuor alios gradus malitiæ, sed auget v. g. usque ad *sex:* quia hoc augmentum et non majus petit minor proportio quantitatis ut *octo* ad prædictum actum. Et sic ascendendo quælibet major quantitas etsi semper absolute magis augeat, eo tamen respective minus auget, quo minorem proportionem dicit ad conatum, et modum actus. Atque hinc etiam fit, ut etiam si crescente quantitate damni illati semper crescat malitia actus, et propterea actus, qui infert damnum infinitum, semper ex hac parte, et cæteris paribus quemcunque alium excedat; nunquam tamen ad hoc perveniet, ut habeat infinitam malitiam, aut tantam, quanta est objective in effectu : quia tale augmentum non fit per parles aliquotas æquales uni certæ, sed per proportionales, minores et minores quacumque signata. Vide Curielem ubi supra, et nos si placet loco citato.

112. Quarto ex doctrina hujus dubii in-Cor.tiii-fertur clare decisio alterius, quod multi ex quJrtu „ professo tractant : videlicet an peccatum originale sit intrinsece in posteris Adarai, et unicuique insit suum peccatum proprium : vel sit tantum unum pro omnibus, et ab eo extrinsece denominentur ? Quamvis enim si sermo esset de peccato originali originante, recte diceretur esse dumtaxat unum, nempe illud actuale, quod Adamus ex persona omnium commisit : quodque licet moraliler possit dici nobis intrinsecum juxta doctrinam dubii præcedenlis num. 54, absolute tamen est exirinsecum omnibus, præterquam ipsi Adamo, cui soli physice inhæsit : an vero loquendo de peccate originali originate, pro quo stat nomen absolute dictum, sunt plura numero juxta pluralitatem posterorum Adami, inestque unicuique suum proprium peccatum physico illum

afficietis, et denominans intrinsece *peccatorem.*

S?aM· lia Ci- thwifli

live corollarium quoad secundam partem est contra Catharinum, et Albertum Pigium existimantes (ut refert Curiel in prosenti dub. 1, el Vasq. disp. 132, cap. 2,) nullum defectum, qui habeat rationem culpæ, aut peccati, traduci in nos per originem, ita ut ipsa culpa sit nobis intrinseca et inh.crens : sed illud idem peccatum, quod commisit Adamus, dici *actuale,* quatenus ab ipso propria voluntate commissum fuit ; et dici etiam originale, quatenus commissum fuit a nobis, ut eramus in illo sicut in capite : dici autem traduci ad nos, quia traducuntur effeclusel pcenæ, in quibus ipsum peccatum quodammodo vivit.

113. Contrarium tamen defenditur communiter a Theologis contra aniliores istos. Et habetur in Concilio Trid. sess. 5, decreto de peccato orig. ubi can. 3, expresse dicitur, quod peccatum Adæ propagatione, non imitatione transfusum *omnibus inest unicuique proprium.* Et sess. 6, cap. 3, quod homines dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahunt. Et D. Augustinus cap.-15 Enchirid. *In illo* /occato uno (inquit) *quod per unum hominem intravit in mundum, etc. inbdiige plura peccata, si unum ipsum insuo quasi membra dividatursingula.* lique ex doctrina a nobis tradita manifeste deducitur. Quoniam illa privatio justitiæ originalis, quæ ex peccato Adami per semen vitiatum in ejus posteris resultat, habet quicquid requiritur ad rationem culpæ, et peccati habitualis, siquidem est voluntaria carentia formæ debita destruens rectitudinem rationis, quam prostabat ipsa justitia: atqui talis privatio intrinsece est in unoquoque, sicut esset ipsa justitia, debetque ad multiplicationem suppositorum multiplicari, sicut illa multiplicaretur ; idem enim est subjectum privationis, et formæ, qua privat, et sicut forma multiplicanda esset, debet privatio multiplicari : ergo, etc. Ad hæc : pœna damni, quæ est carentia divinæ visionis, et corresponde! culpæ originali, intrinsece afficit omnes, qui ante justificationem decedunt, neque est una pro omnibus, sed inest singulis unicuique propria, ut est per se notum : ergo etiam prodicta culpa : alias non esset proportio inter culpam, et prenam. Vide Vasq. ubi supra, qui sententiam Catharini et Pigii errori Pelagii negantis originale peccatum annumerat. Et saltem negari non potest, quod sit in fide periculosa, et a prodicto errore parum recedens ob idque aboleri jussa est in Indice expurgalorio, verbo *Ambrosius Calharinus.*

'a'M Tria.' υ·ΛΕ?·

111. Sed inquires, a quonam puer, qui concipitur sumat denominationem *peccatori**: videlicet a peccato actuali commisso in Adamo ; vel privatione illa ipsi puero habitualiter inhaerente; vel ab utroque simul? Respondetur, a privatione dumtaxat. Tum quia quando adest intrinsecum denominans, denominatio non sumitur ab extrinseco : ut patet in relationibus, in quibus quamvis terminus possit denominari a relatione in fundamento exislente, et de facto denominetur, quando in ipso termino non resultat propria relatio intrinseca; quando vero hæc resultat ab ea, et non a relatione oppositi propriam denominationem accipit. Cum ergo peccatum actuale Adami absolute sit extrinsecum, privatio autem intrinseca sit, non illud, sed ista debet' denominare. Tum etiam quia peccatum actuale non ita proprie denominat *peccatorem,* sed *peccantem:* denominatio enim *peccatoris* propria est culpæ habitualis: puer autem quando jam est in rerum natura, non denominatur *peccans,* sed *peccator* ; sicut non dicitur tunc committere peccatum Adami, sed contrahere : ergo non debet sic denominari a peccato actuali, quod in Adamo fuit; sed a privatione habituali, quam ex illo contrahit. Neque circa hæc credimus, quod possit jam esse difficultas.

0<W·

115. Denique infertur, qualiter satisfa-uiiim ciendum sit difficultati, quam in fine dubii procedentis tetigimus : nimirum quomodo peccatum originale, cum sit privatio, conservet intrinsecum respectum ad voluntatem Adami, ejusque peccatum actuale, per quem respectum in esse voluntarii constituitur? Hæc igitur difficultas juxta quemlibet ex modis dicendi, quos sequuti sumus, facile diluitur; animadvertendo, nomine *respectus,* cum sermo est de privationibus, non intelligi aliquem ordinem positivum sive transcendentalem, sive pradicamentalem, ut vox sonare videtur : perspicuum est enim hujusmodi ordinem non posse in privatione fundari ; sed inlelligitur eo nomine talis connexio privationis per modum dependents cum aliquo tanquam cum principio, ut sine illo intelligi nequeat : nam ex hoc ipsa privatio concipitur ut se ipsa respiciens tale principium,et ut ipsa connexio et emanatio ab illo : hoc enim modo dicimus, omissionem, quae intrinsece est mala, importare respectum intrinsecum ad volun talem' corcüinnc.

talem, et ud actum ejus, qui fuit causa omittendi, per talemquo respectum constitui intrinsece voluntariam, quia perse ipsam esi nexa cum illis tanquam cum principio, α quo est suum *nonusse,* el sine quo in actu exercito intelligi non valet. Ita ergo dicimus, privationem justi tiæ original is importare intrinsecum respectum per modum termini ad peccatum Adami, et mediante illo ad ejus voluntatem, quia per se ipsam ut hic et nunc exercitam, atque adeo per aliquid intrinsecum est connexa cum tali peccato tanquam cum principio, sine cujus influxu non potest intelligi poni in rerum natura.

Quod juxta secundum modum dicendi traditum § 6 facilius percipitur : nam tunc sicut prodictum peccatum ut non retractatum immediate perse ipsam ratione oppositionis expellit justitiam originalem, ita hujus expulsio, seu privatio se ipsa immediate cum tali peccato necti lur. Et hæc connexio habet se per modum respectus constituentis illam in esse voluntaries moralis terminativæ, quia constituit eam in ratione procedentis, et perse dependentis a voluntate moraliler conjuncta, qualis fuit voluntas Adami respectu nostri. Sed et juxta primum modum id non difficulter explicatur, juxta quem talis privatio, sicut se ipsa dependet a privatione vigoris reperta in semine generantis, et cum ea essentialiter connectilur : ita mediante illa dependet a peccato Adami, ex quo est sive immediate, sive mediis aliis privationibus talis privatio vigoris.

BfpliU.

116. Dices: hæc vigoris privatio non magis per se dependet a peccato Adami, quam semen, cui inest, dependet ab Adamo : atqui semen non dependet essentialiter, quia posset Deus idem numero alia via producere : ergo, etc.

Sdvitar.

Respondetur, antecedens solum esse verum intellectum de prodicto semine formaliter in quantum subjecto illius privationis, quo pacto necessario importat debitum vigoris oppositi : ut sic autem essentialiter dependet ab Adamo, quia soli semini descendenti ab illo debebatur talis vigor, sicut ei soli promissus fuit. Unde si Deus alia via prodictum semen produceret, tunc licet esset idem numero materialiter, et in esse rei ; non tamen formaliter in ratione subjecti, propter prodicti debiti defectum.

Adde, talem debitum non convenire humano semini nisi ut naturaliter producto, et individual, quia hoc dumtaxat modo actum fuit *da* illo in divina promissione et decreto : ut sic autem necessario importat dependentiam ab Adamo : quia naturaliter loquendo nullum semen, quod modo est hoc numero, esset idem numero, si ab eo non processisset ; non enim esset hoc numero semen, nisi procederet ab hoc numero patre, neque hic numero pater, nisi processisset ab hoc numero avo, neque hic numero avus, nisi ab hoc numero proavo, et ita ascendendo usque ad Adam. Quare non immerito in quolibet ex seminibus ab Adamo descendentibus potest admitti aliquis respectus positivus transcendens per omnes genitores usque ad Adamum, per quem respectum quandocunque ex illis naturaliter et de facto individuatum sit : quia revera naturaliter loquendo nullum esset hoc numero, quod est de facto, si deficeret illi descensus ab Adamo, vel a quovis alio ex genitoribus intermediis. Ratione igitur hujus respectus, in quantum Adamum attingit. reliquisque intermediis quasi de materiali se habentibus, potest fundare debitum prodicti vigoris, et necti cum ejus privatione ex Adami peccato orta.

Sententiam oppositam qui tueantur ?

117. Oppositam sententiam videlicet peccatum nostrum originale non haberecausam effectivam physicam, sed moralem dumtaxat atque adeo neque Adami peccatum, neque semen ab ipso Adamo descendens physice effective ad illud concurrere, tuentur in præsenli Curiel art. I, dub. 3,ZumeIdisp. 3, Vasquez disp. 133. Et quantum ad causalitatem seminis Montes, infra quæst. 83, disp. I3 et alii; qui tamen forte non loquuntur de causa morali juxta sensum nostrum, neque impugnant causam physicam, quam adstruimus ; sed solam actionem rigorosam terminatam immediate ad privationem justitiæ originalis, quibus in hoc non contradicimus. Argumenta vero alicujus momenti sunt objectiones propositæ, et solutæ inter probandum : præter quas si quid prodicti authores opponunt, facile diluitur. Clirîel zumet. Montes,

Arguunt ergo primo : quia quod non exis- ρπ·ıIΠηι, tit, nequit habere physicam efficientiam : abu- sed peccatum Adami jam non existit : ergo, "æ" um* etc. Respondetur primo prodictum peccatum existere adhuc physice virlualiter in semine infecto, et privato supradiclo vi-

SflioiHi ‹iu!'!ex *gore,* sicut quælibet causa principalis dicitur existere virtualiter in instrumento a se elevato, et moto : et antequam semen efformetur. adest prædicta exislentia in ipsa carnis infectione, et concupiscentia habituali parentum. Hæc autem virlaalis exislentia sufficit ad eausalitalem physicam : ut videre est in aliis causis et effectibus. Secundo respendetur su flicere ad causalitalem physicam existentiam moralem, quam num. 92 habere diximus peccatum Adami in Dei abominatione, quandiu ab unoquoque m sirum pro se non retractatur.

*4rah ^wdo arguit Curiel. Peccatum originale non est aliquid physicum, se-l moralis quædam privatio: ergo non postulat efficientiam physicam; sed moralem dumtaxat Respondetur negando consequentiam propter illa, quæ diximus num. 99.

TcfuiiT Tertio Alontesinos si? objicit. Peccatum originale non traducitur per generationem ex principiis essentialibus naturæ, sed media voluntate capitis: ad rationem autem causæ, vel causalilatis physîcæ requiritur influxus in effectum sine dependentia a voluntate creata : non ergo prædictum peccatum per generationem sicut a causa physica procedit.

fîoüô y ad" Kfôpondetur, sufficere ad causalitalem physicam prædicti peccati, quod procedat ex principiis naturæ ut vitiatæ et infecte, quamvis non ex principiis essentialibus : quia non omnia, quæ physice cum natura causantur, ex talibus principiis proveniunt ; sed aliqua ex accidentibus, qu e in materia, vel in principio generationis occurrunt. Secundo respondetur, quod si argumentum esset efficax, probaret neque peccata nostra actualia causari physice effective : contra communem sensum, et usum loquendi : quippe omnia causantur dependenier a voluntate creata. Dicendum est ergo, praedictam dependentiam a voluntate creata vel increata tanquam ab exequenle sive per se immediate,sive per instrumentum non tollere rationem causæ physîcæ a tali voluntate. Sed tolleret ab alia,si esset, quæ illam positive moveret, vel 'provocaret ad talem execulionem. Porro in nostro casu non est nisi una Adomi voluntas, quæ per suum actuale peccatum, mediaque seminali propagatione tanquam instrumento executive causal peccatum originale: et ita non habet locum moralis causalitas.

Qiuriu-n uwmuin. 119. Quarto. Eodem modo traducitur peccatum originale ab Adamo in nos, sicut traduceretur justitia originalis: sed illa non traduceretur per causalitalem physicam Adami, sed a Deo immediate produceretur: ergo, elc. Respondetur negando consequentiam. Tum quia etiam justitia originalis traduceretur aliquo modo efficienter physice per seminalem propagationem descendentem ab .Adamo, nt vidimus a num. 71, Tum etiam quia præ licta justitia potest habere aliam causam physicam, nempe Deum: et ita non mirum si non causaretur modo isto ab Adamo: peccatum vero originale nullam aliam habere potest prelcr ipsum Adamum ut agentem per suum peccatum actuale, mediaque seminali propagatione.

Denique arguitur : quia Adamus per suum peccatum movit divinam voluntatem, ut ab co proseel pro posteris justitiam originalem auferret : ergo fuit causa moralis hujusmodi ablationis, atque adeo peccati originalis. Ad hoc argumentum constabit dubio sequenti.

DUBIUM IV.

ftrum peccatum Adami fuerit causa dcmeritoria respectu nostri originalis?

120. Animadvertimus initio dubii praecedentis, in peccato originali posse considerari aliquid perse, nempe ipsam malitiam et deformitatem, quæ exosam et inimicam animam Deo reddit : et aliquid concomitanter, videlicet prenas.et miserias, quas Deus pro tali peccato infligit : uti est carentia divinæ visionis in alia vita, et in præsenli mors, et aliæ corporales ærumnæ: necnon ipsa substractio divinæ gratiæ, non prout importat privationem ejus voluntariam, qua ratione constituit malitiam, et culpam habitualem.sed ut dicit negationem divini concursas tenentem se ex parte Dei, quo pacto non est culpa, sed poena, prout disp. I6,dub.5, magis declarabimus. Quantum ergo ad rationem malitiae ex dictis dubio prated, perspicuum manet non esse effectum peccati Adami in genere causæ demeritoriæ : quoniam demeritum non est nisi respectu pœnæ, sicut meritum respectu praemii : malitia autem secundum hanc rationem non potest habere rationem pœnæ. Tum quia per se est de ratione malitiæ, quod sit voluntaria; poena autem per se id non postulat, sed potius habet esse contra voluntatem.Tum etiamquia pœna est juxta rationem, et est disposita et ordinata a Deo, quod totum malitiæ repugnat. Accedit, demeritum non esse nisi respectu ejus. quod

quod Dena effectivo causât, ad quam causalilatem per illud provocatur : cum ergo non possit esse causa malitiæ, nequit ista in quantum talis ullo modo cadere sub demerito. Quare solum potest esse difficultas de aliis rationibus, sive poenali tatibus, quæ malitiam concomitanlur. De quibus non negaloquod terminent causa li talem physicam, quam dub. præced. respectu culpæ astruximus, quærimus, an terminent causalitalem moralem ?

Verior sententia.

121. Dicendum est, peccatum Adami fuisse causam proprie demeritoriam respectu nostri originalis quantum ad prenalilales, et ærumnas, quæ culpam concomitan- r^tur. Hæc assertio sumitur ex D. Thoma 3 p. quæsl. 19, art. 1, ubi ex illo Pauli ad Romanos 5: *Per unius delictum in omnes homines in condemnationem,* etc., deducit demeritum Adæderivari ad condemnationem posterorum. Et 2, 2, quæsl. 163, art. 2 ad 3. Necnon in 2, dist. 21, quæsl. 2, art. 2 ad 3, fatetur peccatum Adami, ut erat peccatum natura, fuisse punitum pœna ad totam naturam derivata : atque adeo sentit pœnalitates, quæ ratione culpæ originalis simul cum natura ad nos derivantur, vere cadere sub demerito illius peccati. Idem docuit D. hir*. Ambrosius explicans locum Pauli *per unius Mattelictum.* etc. Leo Papa serm. 5, de natali, ubi ait, quod Adamus obtemperans Diabolo tan-i. usque ad prævaricationem meruit, ut in illo η". omnes moreremur, et alii ex Patribus, quos sequuntur D. Bona ventura in 2, dist. 32, art. 2, quæsl. 1 ad 2. Scotus ibidem quæsl. 1, ad argumenta primæ quæsl. in solut. ad 3. Durandus dist. 30, quæsl. 3, num. 10. Conradus in præsenti art. 4, et quæst. 82, sequenti art. 2. Alvarez disp. 171, et lib. 6, deauxil. cil. disp. 41. Vasquezin præsenti disp. 134. Salas disp. 11, sect. 2, quæst. 9. Suarez tom. 1, in 3 part. disp. 39, sect. 1, et plu res alii.

Ii c«. Iui Videturque pro hac sententia referendus Gregorius Marl. in præsenti dub. 4, ubi illam pro conclusione statuit, et probationes convincentes adducit. Sed revera alienus ab ea est. et a legitimo ejus sensu. Nam ut ipse paulo inferius se explicat, loquitur de peccato originali secundum rationem culpæ, et propterea addiderat in conclusione, pradiclam causalitalem esse quidem demeritoriam absolute, non tamen rigorose : tum quia demeritum rigorose loquendo non est nisi respectu pœnæ; peccatum autem originale in rigore non potest vocari pœna peccati Adami, sed potius culpa ejus : ergo non corresponde! illi demeritorie. Tum eliarn (inquit) quia eodem modo comparatur macula personalis ad peccatum actuale, sicut macula originalis ad peccatum primi parentis:sed macula personalis non potest dici in rigore loquendo correspondero demeritorie actuali peccato: ergo nec macula originalis respectu peccati Adami. Hæc illo. Ex quibus evidenter constat, prædictum authorem loqui de peccato originali secundum rationem malitiæ : quem sensum initio dubii rejecimus; non autem quantum ad pœnalitates, quæ illud concomitantur, ut nos loquimur : in quo sensu rationes Martinez nihil convincunt. Porro loquendo de prædicto peccato secundum rationem culpæ, rationes illæ non modo impugnant demeritum rigorosum, sed omnem causalitalem demeritoriam, quæ absolute sit talis, ut intuenti patebit.

Ratio 122. Sed nosira conclusio, ut proposita fuit, probatur ratione. Quia omne peccatum in viatoribus, ea ratione qua est peccatum, est etiam demeritorium : neque enim ratio demeriti plus exigit, quam quod sit culpa moralis existons in viatore: sed peccatum Adami, ut erat capitis, fuit peccatam nostrum, nosque in eo peccavimus: ergo etiam in quantum demeritum, ad nos pertinuit, nosque in illo demeruimus gratiam, ei gloriam, et ex tali demerito alias pœnalitates incurrimus.

Contir· nratio. Confirmatur: quoniam /Adamus demeruit, in quantum erat caput nostrum, sicut in quantum tale deliquit : neque enim poterit assignari ratio, si peccatum fuit capitale, demeritum fuerit solum personale : praesertim cum utrumque fuerit circa custodiam, vel amissionem justitiæoriginalis, quæconcornebat totam naturam: sed quia ita deliquit, descendit ad nos ejus peccatum: ergo quia si demeruit, debuit ejus demeritum ad nos pertingere.

Kalio alia. 123. Secundo probatur. Quoniam pœna non infligitur nisi propter demeritum, sicut premium non datur nisi propter merita : quod adeo verum est, ut idem malum, quod ex respectu ad demeritum habet rationem pœnæ, sublato isto respectu, non jam maneat in ratione pœnæ, sed prenalitatis dumtaxat : atqui pueri decedentes cum originali puniuntur pœna proprie dicta, nimirum

pœna damni : ergo propter aliquod demerits : puniuntur autem propter peccatum Adami : igilur hoc fuit causa demeritoria respectu talis pœnæ, ac proinde etiam respectu aliarum, quæ ex illo in nobis sunt consequutæ.

ütuSr· rtdtlo. Confirmatur : nam cum Deus propter peccatum Adami denegat ejus posteris, dum primo nascuntur, justitiam originalem, quam iliis promiserat, non miseretur respectu eorum, sed punit : sicut etiam denegando gloriam iis, qui cum solo originali decedunt ssed punitio Dei non est nisi propter aliquod demeritum : ergo cum in prædicto casu non possit esse aliud nisi demeritum peccati Adami, dicendam est puniri ejus posteros propter tale demeritum, adeoque prædictum peccatum fuisse causam demoriloriam respecta pœnarum, quæculpam originalem consequuntur.

EKu- puni. 121. Dices illos, qui in originali decedunt, puniri pana damni propter ipsam originalem culpam, quam in se habent; non autem propter peccatum actuale, quod Adamus commisit. Sed contra : quia peccato originati, sicut el cuicunque alii habituali non debetur pœna proprie dicta, nisi in quantum est terminus peccati actualis, cui per se primo debetur : sicut enim habitibus proprie non meremur, neque demeremur, sed actibus ; ita poena proprie non debetur per se primo peccato habituali, sed actuali : ergo quod decedentes cum originali proprie puniantur, per se primo oritur ex demerito peccati Adami, quod per ipsum originale ad illos descendit, ipsisque applicatur.

B- ?ra|«r.

Confirmatur: nam eo proportionali modo in damnatis pœna corresponde! peccato habituali, sicut premium in beatis corresponde! gratiae : sed istis non corresponde! præmium tanquam merito, sed tanquam termino meriti, quod praecessit in actibus permanentibus in Dei acceptatione : ergo neque illi correspondei pœna tanquam demerito, sed tanquam termino demeriti, quod in peccato actuali praecessit ; et dum non retractatur, in Dei abominatione perseverat.

§ II.

Quæ obstent huic sententiæ, ut contrarii opitulentur ?

Carici. Dried, Dean. Zuiucl. 125. Pro opposita sententia Curiel dub. cit. referi Driedonem, et Decanum Lovaniens. quibus ipse subscribit, el cum eo Zumel disp. 3. Ferte loquuntur de peccalo^J originali non quantum ad pœnalitates illud 'U| concomitantes, sed quantum ad rationem η culpæ. Sed contra nostram sententiam est i duplex objectio. Prima ex D. Thoma in 2, disl. 20, quæst. 2, art. 3 ad 3, ubi ail : *Peccatum non transit in posteras a primo parente* /mt *mudurn demeriti, quasi ipse omnibus mortem meruerit, el infectionem peccati ; sed per modum traductionis consequentis traduc·tionem naturæ : non enim unius pcrsonæ actus toti naturæ mereri, eel demereri potest, nisi limites humanæ naturæ transcendat:* ergo Adamus non demeruit nobis, sed sibi dumtaxat : atque adeo sola causalitate physica peccatum originale ad nos traduxit.

Respondetur primo posse inlelligi S. Doc- te torem de peccato originali secundum rationem culpæ el malilke : quo pacto est infectio et mors animæ, ut ipse loquitur. Ut sic aulem fatemur solum per propagationem, el non per demeritum potuisse ab Adamo ad nos transire : cum quo tamen stat, quod quantum ad pœnalitatesconcomitantes transierit etiam per demeritum.

Secundo respopdetur Ang. Doctorem solum velle, quod mereri vel demereri pro, tota natura humana sine traductione ipsius naturæ nulli creaturæ potest competere : quia ad id necessarium erat, ut qui ita pro tota naiura mereretur, vel demereretur, limites ipsius naturæ transcenderet. Non vero negat posse hoc saltem quantum ad demeritum convenire alicui, si sit naturæ principium, qui proinde traducendo illam possit cum ea culpam transfundere : nam quia culpa concomitatur demeritum, non plus requiritur ad illam, quam ad hoc traducendum.

Secundo objicies : quia etiamsi Adamus perstitisset ingratia, et justitia originali, non meruisset nobis illam per suos actus : ergo neque peccando eam nobis demeruit. Patet consequentia. Tum quia meritum et demeritum circa idem versantur : atque adeo illud, quod Adamus nobis mereri non posset, non potuit demereri. Tum etiam quia ita dependebat justitia nostra originalis ab actibus, quibus Adamus divinam legem imploret, sicut ejus amissio dependebat a peccato, quo illam violaret : ergo si prima illa dependentia non erat in genere causa» meriloriæ; neque hæc posterior fuit in genere demeritoriæ.

12G. Hæc objectio postulat ut explicemus an sicut Adamus peccando, nobis, et pro pro nobis demeruit; ita bene operando, nobis, aut pro nobis meruisset, vel saltem mereri potuisset. Pro quo nota, non esse omnino idem *mereri alteri,* et *mereri pro* ft* *altero,* si in rigore loquamur. Nam *mereri* un.i *alteri* solum dicit facere sibi debitum prætniuni, «piod alteri conferatur; non ut prænitomium illius, cui confertur, neque ut debitum ipsi : sub hac enim ratione solum respicit eum.qui meruit ; sed ut beneficium favore et gratia istius illi applicatum. Unde hoc modo meritum non transit formaliter etiam extrinsece ab uno in alterum, quasi ulerque dicatur *mereri :* sed transit solum causaliter, quatenus transit præmium : non formaliter ut præmium illius, in quem transit, quasi is proprie remuneretur ; sed ut præmium ejus, a quo transit. At vero *mereri pro altero* rigorose loquendo denotat, meritum unius transire formaliter ad altorum, ita quod utriusque meritum sit, et uterque *mereri* dicatur : ac proinde etiam præmium respectu utriusque habeat formaliter rationem præmii, et ulerque remuneretur. Unde qui posset hoc posterius, posset a fortiori illud prius; sed non e converso.

Ex quo fit, quod licet Christus Dominus meruerit nobis gratiam, et reliqua bona, quæ propter ejus merita nobis a Deo conferuntur; non tamen in rigore loquendo meruit *pro nobis :* quia ejus meritum non transit furmaliler ad nos, ita ut fiat formaliter meritum nostrum, aut nos faciat *merentes :* alias parvulis cum baptismo decedentibus daretur gloria non tantum per modum hæredilatis; sed etiam per modum coronæ, siquidem ipsi dicerentur illam meruisse: sed transit dumtaxat causaliter, quatenus favore ipsius Christi Domini donantur nobis bona, et præmia, quæ ille promeruit. Neque adhuc hujusmodi præmium proprie est tale respectu nostri, ita quod nos proprie pramiari dicamur : quia hoc supponeret fuisse nostrum meritum formaliter : sed ipse Dominus, et ejus merita remunerantur in nobis, quatenus favore ipsius confertur nobis, quod ille promeruit.

127. Diximus sæpe *in rigore loquendo :* nam in latiori acceptione non semel sumitur pro eodem *mereri alicui,* et *mereri pro illo :* quatenus hoc sonat unum meruisse alteri, quod ille pro se, si posset, mereri debuisset. Et in hac acceptione est satis consuetus modus loquendi, quod Christus meruit pro nobis, quia meruit bonis bona, quæ nos, si possemus, debuissemus mereri.

Fit etiam, Adamum non tantum demeruisse nobis,seu meruisse nobispœnalitates consequentes originalem culpam; sed etiam demeruisse pro nobis : quia sicut transiit ad nos formaliter ejus culpa, transiit etiam demeritum : et sicut ab illa denominati fuimus formaliter *peccatores;* sic ab isto formaliter *demerentes :* ob idque pœna illius demeriti non tantum respectu Adami, sed etiam respectu nostri habuit proprie rationem pœnæ.

Hoc supposito videndum est, an sicut Adamus non solum nobis, sed etiam pro nobis demeruit, ita potuerit pro nobis, aut saltem nobis aliquod præmium mereri? Et possumus loqui vel de merito condigni, cui ex justitia, adeoque simpliciter præmium debetur propter æqualilalem valoris, pactum, et cætera, quæ suo loco explicantur. Vel de merito congrui, cui quia deest æqualitas, debetur præmium debito secundum quid, nempe ex quadam congruitate fundante imperfectum jus ex parte merentis. Deinde possumus loqui de eo, quod Adamo non peccante evenisset de facto, rebus ut tunc a Deo dispositis, servataque communi lege : vel de eo. quod supra talem legem esset Deo possibile statuere,

128, Igitur rebus ut de facto dispositis, K(> aut secundum communem legem pro com-Adamus perto habemus, Adamum, etiam si in originali justitia perstitisset, non meriturum nobis, aliquid pro nobis, ita quod ejus meritum nostrum esset, et ad nos formaliter denominative transiret. Si enim nec Christus Dominus ita pro nobis meruit, non est cur Adamo, aut alicui puræ creaturæ secundum communem legem id posse tribuamus. Quod intelligendum est tam de merito congrui, quam de merito condigni; imo neque de potentia absoluta hoc genus merendi pro alio credimus posse alicui competere. Quod eodem argumento Christi Domini non leviter convincitur : ea est enim Dei bonitas, et erga homines benignitas, ut si alicujus opera aliorum merita esse possent, non omnino id Christo Domino denegasset saltem pro aliquibus, ut pro Virgine Deipara, quam eximie honorare oportebat.

P ·ile

Ratio fortasse esl:quia sicut,utdemerirum Adæ nostrum demeritum fieret, opus fuit transire ad nos ejus peccatum, seu culpam habitualem tanquam voluntariam nobis per modum termini : quasi hujusmodi terminus indispensabiliter in nobis requiratur ut fundamentum prædicti demeriti, et ad constituendum subjectum reum supplicii : ob id-

qac tale demeritum non ad aliani pœnam se potest extendere, nisi ad cam, quæ ex natura rei consequitur terminum prædicluni : ita ad hoc ut meritum alicujus nobis formaliter communicaretur, debebat transire in nos aliquis terminus similiter nobis voluntarius voluntate illius, a quo transiit, cui innitatur tale meritum, et ultra cujus effectus, $na efficaciam non se extendat, quique subjectum reddat intrinsece praemio dignum : qui sane terminus non posset esse alius, quam gratia habitualis, sicut respectu demeriti non potest esse alius nisi habitualis seu originalis culpa. Cum autem voluntarium debeat esse ab intrinseco cum cognitione, atque adeo procellens a voluntate vitali modo, et sicut a causa physica principali : gratia vero hoc modo non possit ab aliqua voluntate creata ortum ducere, inde evenit ut nulla aliena voluntas possit meritum suum ad nos formaliter derivare, et sic nec pro nobis proprie mereri : quia scilicet nulla potest communicare nobis physice, et ut causa principalis, atque adeo tanquam sibi voluntarium prædictum terminum. Sed de hoc iterum suo loco sermo redibit.

Pciuit Γύικπιο. 129. Veniamus ad secundum, quod esi In quo loquendo etiam de facto perspicuum debet esse potuisse Adamum *mereri nobis* beneficia ordinis gratia?, et quævis alia bona merito de congruo. Hoc enim genere meriti etiam nunc unus justus potest pro aliis sive justis, sive injustis gratiam, ei alia bona mereri : et ita non est cur Adamo sive permanenti in innocentia, sive a lapsu reparato magna utrobique sanctitate pollenti denegetur. Eo præserlim quia de facio ipse Adamus, aliique sancti Patres meruerunt de congruo incarnationem, quieesl commune bonum totius generis humani, longeqae majus beneficium omnibus aliis ordinis naturæ, et gratiæ,

Non potuit mereri notus ‹Je ’secun-0 Cæterum merito de condigno pro comperto habemus, Adamum neque gratiam, neque aliud præmium fore nobis meritu-rum. Quia hanc dignitatem, quæ est mereri

comiiHi-nem ſ'rC a^*s de condigno Deus de facto soli Christo Domino reservavit, quem dumtaxat caput nostrum in ordinegraliæconstituit, nolens, ut beneficia hujus ordinis alicui puræ creatura? ut capiti deberemus. Rationem vero repugnantiæ hujus meriti in pura creatura

D.Thom. tradit D. Thom. infra quæst. 114, art. 6, his verbis : *Opus nostrum habet rationem meriti ex duobus, i'rimo quidem ex vi motionis divinx : et sic meretur aliquis ex condigno, Alio modo habet rationem meriti, secundum quod procedit ex libero arbitrio, in quantum voluntarie aliquid facimus : d ex hac parte est meritum congrui : quia cangruum est, ut dnm homo bene utitur sua virtute, Deus secundum supcrexcellenlem virtutem operetur. Ex quo patet, quod merito condigni nullus potest mereri alteri primam gratiam, nisi solus Christus: quia unusquisque nostrum movetur a Deo per donum grati.r, ut ipse ad vitam ,rternam perveniat : cl ideo meritum condigni ultra hanc motionem non se extendit. Sed anima Christi mota esi a Deo per gratiam, non solam ut ipsa perveniret ad gloriam vitx xlernx. sed ut alios in eam adduceret, in quantum est caput Ecclesia, et audor salutis human r,* etc. Eandem fere rationem habes quæst. 29 de verit. ari. *I.* Et quod dictum est déprima gratia, inlelligendum est de quavis alia propter eandem rationem, et etiam de justitia originali, quæ illam includit : do qua D. Thom. opusc. 2, cap. 198. sic ait : *Originalis justili.T status fuit quaddam speciale donum grati*: gratia autem meritis non acquiritur, sed gratis a Deo datur.*

130. Sed an prædicta ratio etiam de potentia absoluta intentum convincat, non est hujus loci examinare; sed infra quæst. 114. in tract, de merito, vel 3 part, in tract, de Incarnatione. Modo vero valde inclinamur in pariem negativam, restringentem doctrinam D. Thomæ ad casum de lege ordinaria : sicut restringit Joannes a S. Thoma/*! infra citata quæst. 114, disp. 31, art. quod etiam tenuit Suarez tom. 1, in 3, part. disp. 9, sect. 7 el tom. 3, de grat. cap. 16, *ip?* referens Medinam, Zumel. Lore, el Valent. ’ Quousque tamen in prædictis locis res ex professo decidatur, utriusque partis probabilitatem sustinebimus.

Ad objectionem ergo, quæ, re bene inspecla, solum procedit de merito condigni, et attento eo, quod durante justitia originanali, fuisset de facto, concesso antecedenti neganda est consequentia. Prima autem probatio, si intelligatur universaliter, falsum assumit : nam unusquique potest demereri suam primam gratiam ; quam tamen non potest promereri. Et in nostro casu, ipse Adamus accepit sibi justitiam originalem non per meritum, sicut nec per meritum illam conservaret : et nihilominus saltem pro se eam per demeritum amisit, sicut unusquisque,quando mortaliter peccat, amittit propriam gratiam per suum demeritum. Eodem ergo modo pro nobis potuit, et

et de laeto fuit causa demerituria prædictæ justitia», licet nec sibi nec nobis fuisset causa ejus ineiitoria. Similiter secunda probatio assumit falsum, ei ly *ita* dicat omnem paritatem : quin dependentia nostra, justitiæ abactibus, quibue Adamus legem impleret, præciseerat sicula conditione removente peccatum : dependentia voro amissionis talis justitiæ ab ipso peccato erat sicut u causa illam auferente. Et ratio est : quia justitia originalis nostra non magis dependebat abobseiA alione legis in Adamo, quam de|N‘ii<lebat conservatio talis justitiæ pro ipso Adamo : quandiu enim hæc in illo conservaretur, erat nobis ad illam jus divinæ promissionis ita gratis et absque meritis factæ, sicut Ad;e facta fuit collutio. Porro conservatio non dependebat ab observatione legis sicut a causa meritoria, quia, ut diximus, donum perseverantiae non cadit sub merito ; sed dumtaxat sicut a conditione removentil peccatum, per quod solum poterat amitti. Eodem ergo modo et non aliter justitia nostra dependens fuit a prædicta observatione. At vero amissio tam pro Adamo, quam pro nobis dependebat a peccato sicut a causa demeritoria : quia Deus beneficia, quæ liberaliter et sine meritis confert, eo quod bonus est ; eo quod justus est, non sine demeritis aufert. Ob idque dixit Concilium Trid. ses. 6, cap. 11, Deum sua gratia semel justificatos non deserere, nisi prius deseratur ab eis.

! Miα. 131. Dices: illa observatio legis, si adfuisset, vere esset nostra, sicut fuit prævaricalio : sed illa fuisset meliloria utpote includens actus moraliter bonos, et ab habente gratiam elicitos : ergo meruissemus per illam.

Respondetur, prædiclam observationem posse considerari dupliciter : vel præcise in quantum esset vitatio, et remotio peccati, ad quam rationem quodammodo per accidens, et de materiali se habebat, quod esset actus moralis, bonus, meritorius, etc. posset enim, non occurrente aliquo præcepto affirmativo, talis vitatio consistere sine prædicto actu per solam omissionem mali. Vel in quantum jungeretur illi moralitas, et bonitas, ac proinde meritum. Primo modo fuisset nostra; non autem secundo : quia Adamus solum fuit constitutus caput in ordine ad illam disjunctivam, nempe vel peccando, amittere justitiam originalem ; vel non peccando, physice illam traducere : nihiique in hac constitutione actum fuit de merito.

Ex doctrina hujus dubii palet responsio ad ultimum argumentum in fine praecedentis propositum. Quia prædictum argumentum colum procedit de ablatione justitiæ originalis, quatenus ex parte Dei se tenet, et dicit negationem divini concursus : quo pacto, ut diximus, habet rationem pœnæ : et ita quod isto modo considerata cadat sub demerito peccati Adami, non repugnat iis, quæ dubiopræccd. stabilivimus. Si autem prædictum argumentum applicaretur tali ablationi, quatenus tonet se ex parte hominis, dicitque privationem voluntariam prædictæ justitiæ, quo pacto habet rationem culpæ, nihil convincit: quia hujusmodi privatio prout sic neque causatur a Deo, neque Adamus suo peccato, et demerito potuit movere divinam voluntatem ad illam efficiendam. SatisQt ultimo argumento dubii P,rac?'

DUBIUM V.

Utrum solum primum Adami peccatum potuerit esse causa nostri originalis?

132. Nomine primi peccati non intelligimus dumtaxat illud , quo Adamus de facto erga esum ligni vetiti primo deliquit. Hoc enim, et non aliud causam fuisse de facto originalis culpæ, posset non immerito supponi. Tum quia satis probabile est, Adamum nullum aliud peccatum mortale commisisse, sed statim postquam a Deo admonitus fuit, poenitentiam egisse, deincepsque perpetuo gratiam conservasse. Tum etiam quia salis ex scriptura constat, Adamum perseverasse in innocentia usque ad prædictum esum , nudatumque fuisse propter illum justitia originali, et de Paradiso ejectum : quare nulla est ratio ut intelligamus, aliquod aliud peccatum vel fuisse primum, vel de facto causam nostri originalis. Nec refert, quod, ut disp. 16, dub. 6 dicemus, Adamus primo deliquii peccatosuperbiæ inordinate appetendo propriam excellentiam , atque adeo peccatum erga esum ligni vetiti , quod fuit peccatum gulæ, propter quod justitiam originalem amisimus, non videtur fuisse omnino primum. Non itaque hoc refert, quia, ut ibi dicimus, in uno peccato commisit Adamus plures deformitates, nempe superbiæ, inobedientiæ, et gulæ, et ita quamvis primo deliquerit per superbiam , et per eam amiserit justitiam originalem, stat etiam peccatum gulæ fuisse primum, et per ipsum quoque talem justitiam ami-

sisse : quia ly *primum peccatum* in præsenti supponit pro substraclo totius malitia', non pro hac vel illa circunstnntia, aul deformitale, quæ in illo concurrit.

Est ergo pnvscns ditlicultas, an erigi nalis culpæ causal itas attenta communi providentia, et ex vi pra-sentis legis, annexa fuerit primo peccato Adami, quia primo, atque adeo independenter ab eo quod esset talis, vel talis speciei : an vero determinato illi peccato, quo circa lignum velitum deliquit : ita quod licet antea committeret alia, non ista, sed illud dumtaxat praedictam culpam originaret. Diximus autem *attenta communi procidentia, et ex viprssenlisltgis:* quia licet perspicaam sit, Adamum quovis prirnu peccato (quod necessario esset mortale, nec enim poterat a veniali incipere) amissurum pro se justitiam originalem, saltem qua parte includit gratiam, cum impossibile sil gratiam, et peccatum simul permanere : «attamen non dubitamus, potuisse Deum lege absoluta decernere, ut non quovis primo peccato illam a suis posteris excluderet, usqne dum tale, vel tale committeret: tuncqueilli dumtaxat peccato, de quo-staret decretam, quod posset esse secundum, vel tertium vel aliud, esset annexa praedicta causalitas, non autem primo in quantum primo. At vero stando communi providentiae, et cursui, quem res natura sua y tulant, alque ex vi præsentis legis, potest non immerito controvert!, an prædicta causalitas ita alligata fuerit peccato illi gulæ in quantum tali, ut etiam si non fuisset primam, sed alia procéderont, nulli alii quam ipsi peccato gulæ competeret; an vero annexa fuerit cuicumque primo loco praecessisset.

Deciditur difficultas ex mente .4nj. *Doctoris.*

133. Dicendum est, Adamum qnovisprimo peccato amissurum pro se, et pro nobis justitiam originalem , atque adeo solam illud, quod fuisset primum, non vero alia, quæ supervenirent, potuisse causare originalem culpam. Ita D. Thom. 2,2, quæst. 163, art. 3 ad 2 ubi ait: *Dicendum quod magnitudo pam.r. qux conscquula est illud primum peccatum, non correspondît ei secundum quantitatem proprir speciei, sed in quantum fuit primum: quia ex hoc interrupta est innocentia primi status, qua subs·tracta dcardinata est tota natura humana.* Constat aulem prædictum peccatum ea ratione fuisse causam prenæ originalis, ol communis (do hacomin procedebat argumentum), qua fuiteausa culpæ: atque adeo sicut causalitas pcen.v fuit illi annexa, non prout erat talis vel talis speciei, puta gulæ, sed in quantum primo, ita causalitas culpæ. Clarius id tradit in 2 dist. 33, circa finem in expositione textus ad secundam difficultatem, ubi ita inquit : *Dicendum, quod hoc est per accidens, quod* (videlicet peccatum gulæ) *tale nocumentum naturi human? intuli!, quia scilicet fuit primum peccatum, quod naturam humanam ritiavit, et ordinem animx ad Deum interrupit in illo, ex quo omnes homines per coitum naturam humanam traxerunt : quodeumque aulem aliud peccatum fuisset hoc modo primum, etiam similem effectum habuisset, sive fuisset pectatum operis, sine voluntatis, quamvis quidam aliter dicunt,* etc. Idem docet eadem dist. quæst. 1, art. !.. et dist. 21, quæst. 2, art. 2 ad 2, ibidemque ad Anibal. art. lad 2, Ad Roma. 5, lect. 3 de mal. quæst. 4, art. 8, et in præsenti art. 2. Quem sequuntur Durandus cit. dist. 33, quæst. 1, Curich's» in præsenti art. 1; dub. ultimo, Alvarez disp. 172, Greg. Mart. art. 2, dub 2 et alii.

Probatur ratione ejusdem Ang. Doctoris: to; quia Adamus per primum peccatum, quod-^c· cumque illud esset,amitteret justitiam originalem : ergo ex vi illius traduceret ad nos originalem culpam. Antecedens est satis perspicuum : quoniam justitia originalis utpote includens ipsam justificantem gratiam, erat incompossibilis cum quovis peccato mortali, atque adeo admisso quolibet ab Adamo, deberet necessariedeperdi. Consequentia vero probatur. Nam eo ipso quod Adamas careret justitia originali ex vi prædicti peccati, proindeque carentia privativa, et voluntaria, ex vi ejusdem deduceret naturam ad nos affectam, et associatam hujusmodi carentia, atque adeo infectam culpa originali : talem enim nobis naturam communicaret, qualis in eo remansisset.

134. Confirmatur: nam semel spoliato cu Adamo justitia originali, uti maneret per a7 primum peccatum, quodeumque illud esset, consequenter ejus vis generativa amitteret vigorem, quo pollebat ad prædictam justitiam posteris communicandam, maneretque proinde omne ejus semen vitiatum, et infectum per privationem illius vigoris : hujusmodi enim vigor habebat nexum cum ipsa justitia prout in Adamo, et prout communicanda ab illo : quare amissa ista per peccatum, I»ccalpm, non posset ille remanere : ergo in omni s, qyos Adamus genuisset transfunderet naturum culpa originali infectam. Patet consequentia. Nam per semen infectum et vitiatum modo dicto non poterat aliter natura nisi cum infectione et vitio communicari.

Confirmatur secundo : etenim quodeumque aliud peccatum primo superveniret, inveniret per illud spoliatam naturam dono justitiæ originalis, semenque vitiatum, et infectum per carentium prædicli vigoris : unde prædictum peccatum non jam tali dono naturam, secundum quod natura est, privaret, neque eam perso primo inficeret, sed esset dumtaxat peccatum personale sistens in propria persona : non ergo posset esse causa originalis, quod est per se primo peccatum naturæ : atque adeo hujus causalitas omnino est propria primi peccati sub ratione primi.

135. Dices ad rationem, Adamum per ^primum peccatum (esto non esset illud, quod de facto erga lignum vetitum commisit) amissurum justitiam originalem pro se non autem pro posteris : quia promissio aDeo pro istis facta respiciebat præceplum non edendi de tali ligno : unde quandiu Adamus præceplum istud custodiret etiam si praetermitteret alia, adimpleretur in suis posteris divina promissio de conferenda prædicta justitia. Ad primam confirmationem posset etiam responderi, vigorem justitiæ originalis propagativum non esse annexum permanenti® talis justitiæ in ipsa persona Adami, sed observationi dumtaxat, seu non violationi prædictî præcepti : atque ista quandiu hoc non violaretur, permaneret in illius semine talis vigor separatus ab ipsa justitia. Quemadmodum si Adamo non peccante peccaret filius ejus, iste amitteret justitiam originalem pro se dumtaxat, non autem amitteret vigorem ad communicandum eam aliis, qui ex ipso procederent. Ex quo etiam ad secundam dici posset, peccatum illud superveniens invenire naturam spoliatam justitia originali pro persona Adami dumtaxat ; ipsum verospoliare illam absolute, et pro omnibus individuis.

Sed omnes istæ evasiones sunt insufficientes. Quæ ut facilius impugnentur, duo animadvertenda sunt. Primum, et quidem satis per se notum est, Adamum perquodcomque peccatum a se tanquam a capito nostro commissum, amissurum justitiam originalem non tantum prose, sed et pro lota posteritate. Quippe eo ipso quod tale peccatum committebatur ab Adamo ut ge-Dwnna rente munus capitis,omnes in illo delinque- Mgian* reinus, mererernurque proinde substructio- ?■'. nem talia justitiæ, quaton as hæcsubstraclio potest habere rationem pœnæ. Quinirno donec tale peccatum irrel ructatum maneret in Dei abominationem, ex natura rei ex pel le rel prædictam jusiitiam ab orn nibus, et in omnes induceret ejus privationem constitutivam culpæ originalis.

136. Secundo est supponendum, Adamum per primum peccatum, quodeumque illud esset, amissurum dignitatem illam capitis moraiis respectu nostri : sicut per primum, quod commisit de facto, illam amisit : atque adeo non jam deinceps operaretur tanquam caput. Hoc præsuppositum, quod non est ita certum sicut præcedens, probari potest. Tum quia cum dignitas illa ad excellentiam Adami pertineret, et ipso superbiendo (quod in quocumque eventu deberet esse primum ejus peccatum, ut disp. 16, dub. ultimo ostendemus) propriam excellentiam inordinate appetiisset, merito per tale peccatum illam, quam habebat gratis donatam, deperderet. Tum etiam quia Adamus tandiu et non amplius debuit relinere dignitatem capitis, quandiu in potestate ejus fuit, attento communi rerum cursu, traducere ad nos indistincte vel justitiam originalem, vel culpam : seclusa enim hujusmodi potestate, aut ad solam culpæ traductionem alligata indigna Deo erat talis constitutio : sicut esset ponere in aliquo aliorum voluntates, non sperato, neque possibili attento communi cursu ex tali collocatione alio offectu, quam quod illius peccatum posset ad istos pervenire : atqui Adamus privatus per primum peccatum justitia originali ad summum poterat traducere in posteros nova peccata, non autem prædictam justitiam, quam ex tunc non haberet : ergo non debuil post commissum tale peccatum ea dignitate potiri.

Ex quo fit, decretum Dei, et pactum cum Adamo de propaganda in posteros justitia originali non fuisse alligatum observationi hujus, vel illius dumtaxat præcepti ; sed indifferenter totam legem, et cuncta ejus præcepta comprehendisse. Nam quia quocumque violato, tolleretur ab Adamo dignitas capitis, consequenter cessaret tale pactum, quod cum illo non nisi tanquam cum capite initum fuit.

137. Fit etiam, primum peccatum Adami in quocumque eventu futurum esse capitale, cælera aulem consequentia solum

personalia. Tum quia donec Adamus retinuit dignitatem capitis, nempeusquead primum |)eccatuin inclusive, qaævis actio capax procedendi ab illo tanquam a capite, sic de facto procederet, in vaque vis capitis eluceret : sicut quia Christus erat caput nostrum semper et inamissibili 1er, omnis actio capax procedendi ab illo ul a capite sic de facto processit : constat autem, primum peccatum, quodeumque illud fuisset, habere prædiclam capacitatem, sicut eam habuit, quod de facto fuit primum. Tum etiam quia Adamus ox vi constitutionis in esse capitis in quocumque eventu haberet, ut posset capitaliter delinquere; non autem posset ita delinquere alio peccato, quam primo: pro reliquis enim quantumvis cito succedentibus jam erat amissa dignitas capitis : ipsum ergo primum peccatum in quocumque eventu futurum esset capitale.

Ex his facile impugnantur illæ evasiones. Prima quidem : nam primum peccatum Adami, quodeumque illud esset, fuisset peccatum capitis, et ab eo sicut a capite commissum, imo nullum præter primum hujusmodi conditionem habuisset, ut nuper probavimus : sed non st.it Adamum delinquere ut caput, quin amitteret justitiam originalem tam pro se, quam pro posteris, ut vidimus in primo pnesupposito : ruit ergo prædicta evasio. Quod autem in ea dicitur, nimirum promissionem a Deo factam de propaganda justitia originali, determinate respicere præceptum illud positivum non edendi de ligno vetito, falsum est: nam revera respiciebat totam legem collective, et omnia ejus præcepta tam naturalia, quam positiva, ut nuper declaravimus : atque adeo quodeumque illorum Adamus violaret, non adimpleretur promissio. Cur autem specialiter a Deo facta fuit mentio illius præcepti positivi, dicemus in solutione ad primam confirmationem pro contrariasententia.

138. Ex quo evasio primæ nostræ confirmationis facile etiam corruit : quia vigor ad propagandam justitiam originalem solum potuit durare in Adamo, quandiu ipse esset caput, sicut etiam facultas traducendi culpam : neutram enim nisi ut caput transfunderet. Quare sicut dignitas capitis annexa erat justitiæ originali ut permanenti in ipso Adamo, et ista pereunto, illa etiam periret, sic praedictus vigor. Accedit, quod nonslal, Alamum communicare aliis justitiam originalem, el illam in se non habere, nemo enim dat, quod non habet : ergo neque ablata ab eo tali justitia, retineret vigorem ad illatu communicandam. El quamvis de potentia absoluta potuisset Deus oppositum statuere ; attento tamen communi cursu, ita res postulabam disponi, ut vigor ille annexus esset perfectioni per ipsum communicanda»: maxime vero in illo, qui lanquam caput in ea communicatione concurreret. Undo quia do divinis decretis, quandiu alia via oppositum non stat, non aliter philosophari debemus, quum ul renatur exigit, merito credimus Deum de facto, sicut declaravimus, sic statuisse.

Neque obesi illud, quod in ista evasione tangitur: videlicet si non peccante Adamo, filius ejus peccaret, etc. Tum quia verosimile est hujusmodi peccatorem non communicaturum suis filiis justitiam originalem,sed potius peccatum ob rationem, quam num. 15.3 trademus. Tum etiam quia esto communicaret justitiam, non id præslitisset tanquam caput, sed sub nuda ratione instrumenti Dei, el ipsius Adami : certum est autem majorem exigentiam perfectionis communicandæ adesse debere in capite, quam in puro instrumento.

Tandem ruit evasio secundas confirmationis. Tum quia peccatum superveniens primo, inveniret naturam spoliatam justitia originali per peccatum capitis, adeoque tam pro Adamo, quam pro posteris. Tum etiam quia ipsum peccatum superveniens non esset capitale, jam quippe Adamus eam dignitatem amiserat; se l personale dumtaxat. L nde nequaquam haberet vim expellendi justitiam originalem ab aliis individuis ; sed ipsi tantum personæ Adami noceret.

139. Nec referi si urgeas, quod vel Adamus in illo primo instante, in quo peccavit, conservabat rationem capitis, vel non ? Si primum: ergo non amisit eam per tale peccatum; sud utrumque coextitit. Si secundum : ergo peccatum illud non fuit capitale, siquidem jam tunc Adamus non permanebat caput.

Respondent aliqui, in illo instante dis-Unguenda esse duo signa rationis cum priori late, el posteriori tale naturæ: in primo illorum concipitur peccatum solum *in fieri,* nondum habens suum effectum, qui est privare Adamum dignitate capitis : unde pro illo priori concipitur ut peccans, et nondum ea dignitate spoliatus. In secundo autem concipitur peccatum *in facto esse,* atque adeo ipse Adamus privatus prædicta dignitate. Hæc tamen solutio suas patitur difficultates: nam si peccatum in codem instante· roali, in quo est, habet secum privationem illius dignitatis, impossibile est, quod in illo instante pro quovis signo talis dignitas existât : alias coexisteront in eadem duratione formavi privatio. Porro ut Adamus tanquam caput delinqueret, necessarium videtur, quod in eodem instante in quo deliquit conservaret re ipsa dignitatem capitis: aliter enim non verificarelur delinquere ut caput, siquidem jam non erat caput cum delinqueret.

Ten Quare secundo respondetur Adamum pro illo instante conservare adhuc dignitatem capitis, quia hæc non habet incompossibililalem cum peccato ex natura rei, sed moraliter, et demeritorie,abeo expellitur : quatenus eo ipso quod zVdamus deliquit, prædiclaque dignitate male usus fuit, illam demeruit : non est autem necesse poenam simul esse cum peccato, unde optime potuit esse cum illo talis dignitas pro primo instante, et immediate post in ipsius peccati pœnam amitti.

§ n.

Sententia opposita nostrx assertioni.

m 140. Oppositam sententiam tenuit Alen-**£< sis 2, part. quæst. 2,2, memb. 3, art.3, tenetqne Montesinos in præsenti ari. 2, disp. 11, quæst. sua 7, Suarez de opere sex dierum lib. 6, cap. 13, num. 8 et alii, existimantes, ex vi praesentis legis nullum aliud peccatum potuisse ad nos ex Adamo derivari præter peccatum comedendi de ligno verito, etiam si hoc non fuisset primum, sed alia praecessissent : atque adeo causalitatem peccati originalis nequaquam fuisse illigatam peccato illi, quia primo, sed quia talis speciei scilicet gulae. Fundamentum hujussentenliaesumit Montesinos ex ratione decidendi D. Thomæ art. 2, hujus quaest. frsa in hunc modum. Quia solum prædictum trt, peccatum comedendi fuit in Adamo peccatam capitale ; cætera vero, si aliqua commisisset, dumtaxat fuissent personalia : sed peccata personalia etiam primi parentis non traducuntur in posteros : ergo nisi peccato illo peccasset, quamvis committeret alia, nullum ad nos transiret.

s.i : Occurres ex doctrina a nobis tradita, potias ex hoc fundamentum haberi oppositam istius sententiæ : quia quod peccatum comedendi fuerit de facto capitale, non habuit quatenus talis speciei, sed quia fuit primum, nullumque aliud præcessit : atque ita si quod aliud præcessisset, ipsum proculdubio fuisset capitale, non autem peccatum comedendi, quod tunc non esset primum,

111. Verumcontrahancsolutionemnrget. impu-Tum quod difficile videtur, ut peccatum,,fna,ur quod ei non esset primum, non esset capitale, neque haberet vim influendi in alia peccata, fiat capitale, accipiatque prædiclam vim influendi eo dumtaxat quod sit primum : cum esse primum vel non osse primum non variet intrinsece tale peccatum. Tum etiam quia præsens Dei lex de conservatione vel amissione justitiæ originalis in Adamo, et ejus posteris omnino fuit alligata observationi, vel transgressioni illius præcepti non edendi de ligno vetito : ergo ex vi præsentis legis sola hujus præcepti transgressio poterat esse peccatum capitale, sive esset, sive non esset primum. Consequentia est satis nota, et antecedens probatur. Quia Deus de facto pro sola illius præcepti violatione minatus est mortem Adamo tam pro se, quam pro suis posteris, ut habetur *Ge-* ^oës.2. nes. 2 : *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris:* mors autem non evenit nisi per amissionem justitiæ originalis : igitur ex vi præsentis legis hæc amissio et mors eam consequens omnino fuit alligata transgressioni illius præcepti.

Confirmatur : quoniam Deus agens cum Adamo tanquam communi parente, et capite naturæ, nullum aliud præceptum ei intimavit præter illud Genes. *2: De ligno autem* idem. *scientix boni et maline comedas: ergo hoc* dumtaxat præceptum fuit illi impositum tanquam capiti, atque adeo per ejus tantum violationem poterat in nos peccatum transfundere. Confirmatur secundo. Nam de divinis decretis omnino liberis non licet nobis aliter discurrere, nisi juxta quod in Scriptura revelatum est : hac quippe ratione asserimus Christum Dominum ex vi præsentis decreti venturum non fuisse, si Adamus non peccaret, quia hanc tantum habemus assignatam in Scriptura ut causam sui adventus : sed ex Scriptura non constat impositum fuisse Adamo aliud præceptum in ordine ad conservandam, vel amittendam pro tota natura justitiam originalem præter illud non comedendi de ligno vetito: igitur non debemus præsens Dei decretum ultra id extendere.

142. Hæc tamen non obstant, quominuslæfendi-solutio assignata sit legitima, ut in proba-,urtjljJ'll'* tiOne assertionis. Quare ad primam impu-

gnationem respondetur, satis osso mutationem peccati a primo in non primum, vel e converso, ut sit, vel non sit capitale, ac proinde ut habeat, vel non habeat vim influendi in aliorum peccata, non praecise ratione prioritatis, aut poslerioritalis, sed ratione dignitatis capitis durantis in Adamo usque ad primum peccatum inclusive, et statim pereuntis. Nam ratione hujus dignitatis, quandiu duravit, voluntas Adami erat voluntas capitis, et habebat vim influendi in posteros ; illa vero per primum peccatum amissa, mansit prædicla voluntas in ratione dumtaxat personalis, atque adeo impotens ad influendum in alios subsequent peccata.

Ad secundum negatur antecedens, ut diximus num. 136. Ad probationem vero occurrit I). Thom, in 2, dist. 33, in expositione textus, ubi cum dixisset Adamum per quodeumque peccatum, dummodo esset primum, traducturum ad nos culpam originalem, subdit: *Quamvis quidam aliter dicant blJfcndictntes, « Adam alio modo percassel, non incurrisset eam necessitatem moriendi: quia hxcpna illi tantum culpr videtur ordinata* «se *a Deo, cum dixit quacumque die comederis,* etc. Quæ est probatio praedicti antecedentis. Eam vero statim ita solvit : *Sed in hoc ostenditur, quod etiam si alia peccata commisisset, similem poenam sustinuisset quasi a minori : gravius est enim, prreeptum prxterire naturalis legis, quo prohibetur illud, quod in se est malum, quam prxterire prxceptum discipline, quo prohibetur, quod non est malum, nisi quia prohibitum,* etc.

Solvitur prima confirmatio.

143. Ex quo ad primam confirmationem dicendum est, ideo Deum specialiter intimasse Adamo præceptum illud non comedendi, quia cum esset mere positivum, non fuisset sine tali intimatione ab eo cognitum : sicut erant cætera præcepta naturalia, quæ ex ipso naturæ lumine erani Adamo per se nota : et ideo necesse non fuit expressius ea illi intimare. Ex hoc autem non convincitur, per violationem alicujus præcepli naturalis, si praecessisset, non amissurum Adamum originalem justitiam eodem modo, quo per violationem illius positivi amisit de facto. Imo oppositum deducitur : quia si minus grave præceptum intimavit Deus sub communis mortis pœna. a fortiori voluit pro intimatis haberi sub ajquali pœna, vel majori præcepta graviora legis naturæ.

II

Solvitur ^•uiida

secun^am confirmationem respondeAur decreta Dei absoluta, et eorum tenorem, quando ex Scriptura oppositum non constat, recte a nobis investigari per id, quod natura rerum, el suavis providentia exigit : quippe huic exigentiæ accommodat Deus regulariter prædicla decreta. I nde licet in Scriptura non habeatur ita expresse, quod pactum Dei erga justitiam originalem concernebat alia præcepta legis naturalis ; quia tamen hoc nullibi negatur, et ipsa rei natura, suavisque providentia sic exposcunt, merito asseveramus, prædictum pactum, et decretum Dei erga illud omnia praecepta comprehendisse. Neque est simile de decreto Incarnationis: quia ex Scriptura non solum constat fuisse in remedium peccati, sed etiam fuisse de facto causam adeo pr.ccipuam, ut ea deficiente Incarnatio non fieret, ut suo loco ostenditur. Circa decretum vero conservationis, vel amissionis justitiæ originalis solum habemus comprehendisse præceptum illud non comedendi : quod autem hoc fuerit ejus materia adaequata, aliaque præcepta excluserit, minime est unde colligamus ; immo oppositum innuitur non semel ab Scriptura, et tradunt non obscure Sancti Patres.

144. Nec refert si urgeas, quod Deus de facto sic decrevit erga amissionem justitiæ originalis, sicut accidit de facto : at de facto solum amisimus eam propter peccatum comedendi : ergo pro hoc dumtaxat erat tale decretum.

Ei,-α

Respondetur enim, antecedens solum esse verum de decreto efficaci, prædelerminativo permissionis peccati, propter quod justitia originalis erat re ipsa a nobis auferenda: non autem de decreto directive, seu sumpto pro lege, qua Deus sancivit non quidem permittere, vel non permittere hoc, aut illud Adami peccatum : sed quod si peccaret, ut erat caput nostrum, eo ipso pro se et pro nobis prædictam justitiam deperderet. Hujusmodi enim legem intelligimus in præsenti nomine *decreti,* ob idque potius nomine *legis,* vel *pacti,* quam nomine *decreti* ab initio dubii fere usque modo communiter usi fuimus. Et talem legem dicimuscomprehendissequodeumque peccatum, quod primo loco ab Adamo committeretur, et non tantum peccatum illud, quod de facto commisit. Potestque hoc explicari in decreto circa damnationem reprobi : certum est enim, reprobum de facto non damnari propter quævis peccata, sed propter illa dumtaxat, quæicommisil de facto, et <le quibus non pœnituit, v.g. propter furtum, aut homicidium : atque adeo decretum Dei efficax. &

cax, et prædelerminativu in circa talern damnalionein solum peccatum furti aul homicidii comprehendit: el nihilominus decretum directivum, seu lex, qua de facto statuit peccatorem impoenitentem condemnari , omnia peccata mortalia comprehendit. Et ita ex vi hujus legis damnaretur ille iinpmnitens propter perjurium, et propior adulterium, el propter quodeumque aliud mortale, quod commisisset, sicut damnatur propter homicidium, vel furtum, lino ex vi prædictæ legis non damnaretu r propter hæc, si de facto ea non commisisset ; damnaretur autem propter quæcumque alia, quæ non commisit de facto, si illa committeret. Ita ergo philosophandum est in casu nostro.

DUBIUM VL

Qualiter expedienda sit triplex difficultas ex dictis emergens ?

Ex dictis in praecedenti dubio, et in reliquo disputationis 1res insurgunt difficultates. Prima, an aliqua peccata proximorum parentum traducantur in posteros per originem : vel solum sit in omnibus unicum peccatum originale ex primo parente, et non θχ alio contractum ? Secunda, an si Adamus non peccaret ; peccaret autem aliquis ejus filius, hujus filii in peccato nascerentur ? Tertia, an si Adamus ante peccatum genuisset ; post vero peccaret, filius antea genitus, vel saltem nepotes, el reliqui ex eo descendentes peccato Adami maculararentur ? Et quoniam prædictæ quaestiones leves sunt, breviter in hoc dubio omnibus occurremus.

Solutio prioris quæstionis.

145. Ad primam orgo dicendum est, quod licet de potentia absoluta non repugnaret, peccata proximorum parentum derivari in posteros ; de facto tamen fieri non potest, ut aliquod secundum rationem culpæ ab aliis genitoribus in filios præterquam ab Adamo descendat : atque adeo in singulis hominibus unicum dumtaxat posse esse pacatum originale, quod ex primo Adami

Ç'^-'dclicto omnes contrahunt. Prima pars hu\ir«ti, jus assertionis inde manifeste probatur : qma nulla est implicatio in eo quod, sicut Deus constituit Adamum caput morale cunctorum, qui per seminalem propagationom ab eo processuri erant, ornniumque voluntates in illum transfudit ; ita de lege absoluta quemlibet ex proximis parentibus simili modo constitueret caput morale suorum posterorum per similem voluntatum transfusionem, ornaretque ipsum pro se, et pro illis justitia originali, aut fortasse alia perfectione, cujus privatio haberei rationem culpæ : hoc autem semel facto, aderat quicquid requiritur, ut homo ita constitutus, si semel delinqueret, transfunderet peccatum in suos successores, sicut transfudit Adamus in universos. Eodem enim modo haberet se ille homo ad alios, a se immediate, vel mediate genitos, sicut Adamus de facto habuit se ad omnes homines. In quo, quia res videtur perspicua, non immoramur.

Dubiusitveraex

Solum posset inquiri, an haec doctrina hypothesi solum quod Adamus non peccaret; peccaret autem ille parens proximus : an vero etiam utroque peccante ita quod utriusque peccatum ad posteros transiret. Qua in re Montesinos in præsenli disp. 11, numero 107, merito tuetur hoc posterius ; et objectionem, quæ in oppositum potest efformari, ex eo quod in unoquoque ex illis posteris futurum esset duplex peccatum originale ; cum tamen hæc peccata non videantur in eodem supposito multiplicari posse, solvit num. 108.

Sen^* pars assertionis suadetur.

146. Secunda autem assertionis pars, videlicet nullius peccatum præterquam solius Adami de facto a parentibus in filios transfundi, recipitur unanimiter a Theologis, et a D. Thoma pro conclusione habetur art. 2 hujus quæst. et aliis locis. Imo in sacra Scriptura id aperte monstratur dum dicitur Roma. 5: *Unius delicto multi mortui sunt.* Rom. 5. Et rursus: *Non sicut per unum peccatum, ita donum : nam judicium quidem ex uno in condemnationem,* etc. El inferius:Sieu/ *unius delicto mors regnavit per unum,* etc. Non orgo multorum peccata, sed unius tantum delictum scilicet Adami originaliter ad nos descendit.

Ratio vero ex dictis est perspicua : nam ut peccatum alicujus secundum rationem culpæ traducatur ad posteros, debet ille esse caput eorum morale: seclusa enim hac capitis ratione, non est intelligibile.quo pacto in parentibus delinquant, aut istorum peccata respectu illorum habeant rationem voluntarii, ut vidimus dub. 2, atqui solus Adamus constitutus est caput morale posterorum, neque est aliquod fundamentum, ut de factoid alteri præslilum fuisse dicamus :

ergo nullius alterius peccatum secundum rationem culpæ potest ad successores per originem, vel alia via transire.

Adde, peccatum quod a parentibus potest transire in posteros, debere esse peccatam naturæ. non vero personale : accidentia enim pure personalia communicabilia non sunt, ut probat D. Thorn, art. 2 hujus quæst. Porro peccatum naturæ non potest esse aliud, nisi quod subtrahit sanctitatem, et justitiam loti naturæ communem, et pro omnibusconcessam .-constat autem in proximis parentibus nullam esse hujusmodi justitiam, quam peccatum auferat, sed fuit dumtaxat in Adamo, cui pro tota natura concessa fuit justitia originalis.

Jfa-)47. Dicescum aliquibus (quos su presso
tlG3'· nomine referi Greg. Mart.) hoc esse verum in lege novi testamenti, quæ est lex gratis: non autem in veteri, in qua multoties dicitur Deus visitare peccata parentum in filiis usque ad tertiam, et quartam generationem : transibant ergo tunc peccata a parentibus in filios.

prsrciu. Sed contra est : quia ratio a nobis facta
ditor· procedit eodem modo in utraque lege nova et veteri, cum neque nunc neque tunc Deus aliud caput morale præter Adam constituerit (non loquimur de Christo Domino, qui fuit caput in ordine ad gratiam) ergo neque tunc neque modo potest alicujus alterius peccatum secundum rationem culpæ in filios transfundi. Quo pacto vero Deus visitet peccata parentum in filiis, declarat ex Au-
D.Tbom. *gustino* D. Thom. in præsenti art. 2 ad 1, et latius infra quæst. 87, art. 8, per totum, nec non in 2, dist. 33, quæst. 1, art. 2. Nam praeterquam quod filii nunquam puniuntur propter peccata parentum pœna spirituali, aut æterna, sed aliqua tantum pœna corporali et temporali : adhuc hujusmodi pœna non esi proprie talis ratione ipsorum filiorum, qui non peccaverunt, sed dumtaxat ratione parentum : qui sicut in aliis bonis, possunt etiam puniri in filiis, quatenus isti sunt aliquid parentum : unde proprie loquendo, non ipsi filii puniuntur, neque afficiuntur pœna, quæ ratione eorum proprie pœna sit, sed eorum pœnalitatibus parentes puniuntur. Aliter etiam dicitur Deus visitare peccata parentum in filiis, nimirum propter imitationem : frequenter enim filii peccata parentum imitantur, et tunc propter peccata ab ipsis filiis patrum vestigia sequentibus commissa, eisdem suppliciis puniuntur. Videatur Ang. Doct. loco cit. ubi rem optime declarat.

148, Neque obest si objicias tum quod Trl}itl
Deus pepigit pactum cum Aaron pro se, et pro sua posteritate ut doceret populum ceremonias, et offerret sacrificia juxta legem, ut habetur Ecclesiast. 45, et Malach. 2. Igitur ratione hujus pacti si Aaron non observaret illud, sicut revera non omnino observavit, traduceret hujusmodi peccatum ad filios, sicut traduxit Adamus. Tum etiam quod tempore legis naturæ filii mundabantur a peccato per fidem proximorum parentum : ergo per eorum peccata poterant maculari. Tum denique quia D. Cyprianus in epistola de lapsis affirmat, filios infidelium amittere gratiam, quam in baptismo susceperant propter perfidiam ipsorum, dum ab eis idolis offerebantur : sed gratia non amittitur sine peccato ejus, qui illam amittit : ergo illud peccatum perfîdiæ transibat a parentibus in filios.

Respondetur enim ad primum, pactum Dito
illud cum Aaron, et si quæ alia in scriptura ir inveniuntur, non fuisse de conservanda vel amittenda interna sanctitate, sed de conservanda dumtaxat, vel amittenda aliqua dignitate temporali, cujus privatio vel amissio, neque est formaliter culpa, neque eam necessario supponit : at vero pactum, cui inniti debet voluntatum transfusio, ut virtu te ejus peccatum unius imputetur aliis, quorum voluntates in eum fuerant transfusæ, debet esse erga internam rectitudinem, et sanctitatem, cujus privatio eo ipso quod voluntarii rationem includat, est intrinsece mala et peccaminosa formaliter. Hujusmodi autem pactum nusquam Deus nisi cum Adamo sancivit.

Ad secundum respondet D. Thom. quæst. Dito
4, de mal. art. 8 ad 12, his verbis : *Dicendum, quod a principio humani generis dium contra originale peccatum adhiberi non potuit nisiper virtutem mediatoris Dei, et hominis Jesu Christi. Eides ergo antiquorum cum aliqua protestatione fidei valebat parvulis ad salutem, non prout erat quidam actus meritorius credentium : unde non requirebatur, quod esset actus fidei formate; sed ex parte rei crediti, scilicet ipsius mediatoris. Sicenim et sacramenta, qux postea sunt instituta, valent, in quantum sunt quidam fidei protestationes : unde non sequitur, quod infidelitas parentum filiis noceret, nisi per accidens, sicut removens remedium peccati.*

149. Ad tertium respondetur, D. Cypria- Diluitur
num non voluisse, quod parvuli baptizati de facto amittant gratiam propter parentum infidelitatem; sed quod quantum est in

in ipsis parentibus illam amitterent, quia faciunt quantum possunt, ut eam amittant : oo sensu quo Apostolus dixit, spiritum nolito exlinguere, non quia illo exlingui potest; sed quia quantum in ipsis est, ita agunt utextinguant, cxtinctores ejus merito dicuntur. Ita exponit Cyprianum D. Au-
P.Aug. gustinus epist, 23: /.v/o *sensu* (inquit) *recte intelligipoiest, quod scripsit D. Cyprianus in epist. de lapsis: ac ne quid dresse! ad crimininis cumulum, infantes quoque parentum manibus impositi, vel attrectati amiserunt parvuli, quod in primo statim nativitatis exordio fuerant consequuti. Amiserunt dicit quantum attinuit ad illorum scelus, a quibus amittere coacti sunt. Amiserunt in eorum mente, ac voluntate, qui in illos tantum facinus commiserunt,* etc.

§11.

Expeditur secunda difficultas.

150. Secunda difficultas postulat, quid tenendum sit in illa conditional! : an nimirum si Adamo in originali justitia permanente, aliquis filius ejus peccaret, istius filii nascerentur cum prædicta justitia, vel potius peccato infecti ? Neque excitando hanc quæstionem supponimus peccatorum de facto aliquem ex successoribus Adami, ipso non peccante. Quippe hoc certo sciri
D.Greg. non potest : nam D. Gregorius lib. 4 moral. cap. 28, alias 36, oppositum insinuat dicens, quod *si primum parentem nulla putredo peccati corrumperet, nequaquam ex se fdios gehennx generaret : sed ii, qui nunc per redemptorem salvandi sunt, soli ab illo electi nascerentur.* Cui testimonio assentitur D. Thom. quodlib. 5, art. 5, et I p. quæst. 100, art. 2 ad 1, ubi aliqualiter innuit, quod ex speciali divinæ providentiæ beneficio homines in eo statu a peccato immunes
Me conservarentur. Diximus *aliqualiter innuit :* quia licet Montesinos in præsenti disp. 11,
œ. num. 105, affirmet hanc esse doctrinam D. Thomæ in illo art. 2, revera tamen solum innuit, adeoque leviter, ut si in contrarium esset aliquod ejus testimonium, istud ex prima parte nulla indigeret explicatione. Verum quicquid de hoc sit, unum certum habemus, quod Aug. Doctor ibi et alibi non semel demonstrat : videlicet homines in illo statu non nascituros confirmatos in gratia, atque adeo posse absolute peccare: et hoc sufficit ut admittamus hypothesim, nempe quod Adamo non peccante, peccaret aliquis ejus filius; et examinemus, an istius filii cum peccato nascerentur ?

Pars enim affirmativa videtur fuisse D. Thomæ quæst, 5 de mal. art. 4 ad 8 ubi ait ; *Si cryo aliquis ex posteris Adam peccasset, eo non peccante, moreretur quidem propter suum peccatum actuale, sicut Adam mortuus fuit ; sed posteri ejus morerentur propter peccatum originale.* Quem modum dicendi fuisse illustrium Theologorum sententiam ait Medina in præsenti artic. 2, Docuit illam Scotus in 2, dist. 32, quæst. 1, § ad argumenta tertiæ quæst. Driedo de capt. et redempt. gener, human, tract. 2, cap. 2, part. 4. Palat, in 2, dist. 29, quæst. unica. Et dist. 31, quæst. unica, et Conradus in præsenti articulo. Ratio vero esse potest. Tum quod ille filius Adami, cum esset per suum peccatura justitia originali destitutus, non posset generare filios cum tali justitia : nemo quippe dat quod non habet : ergo generaret illos justitia privatos, atque adeo cum originali culpa. Tum etiam quia eo ipso quod ille generans amisisset per suum peccatum prædictam justitiam, debuisset etiam amittere vigorem ad eam communicandam, de quo dub. 3 a num. 69 diximus. Quoniam talis vigor quasi dimanabat ab ipsa justitia, et erat illi annexus : amisso autem prædicto vigore, nihil erat, per quod talis generans prædictam justitiam communicaret : ederet ergo prolem ea privatam , ac proinde originali culpa infectam.

151. /Miunde autem doctrina hæc vide- Venor
tur repugnare hucusque stabilitis. Dictum g-ativa.
est enim nullum ex filiis, vel posteris Adami fuisse constitutum caput morale cæterorum, sed tantum ipse Adamus : ergo hujus dumtaxat peccatum, et nullius alterius poterat ad successores transire : alias vana esset ratio, qua nuper ostendimus, peccata parentum proximorum non posse filiis communicari. Confirmatur : nam vel ille filius Adami peccator communicaret peccatum suis filiis virtute propria, et ut causa principalis ; vel virtute Adami, et tanquam ejus instrumentum ? Hoc secundum dici nequit : quia si Adamus non peccaret, neque esset causa principalis talis peccati, neque alicui daret virtutem ad illud transfundendum ; cum nihil horum præstet nisi ratione sui peccati. Neque etiam dici potest primum : quia virtute propria, et ut causa principalis ille solus, qui est caput morale cæterorum, potest in eos peccatum transfundere, ut sæpe diximus. Et ita cen-

ciaiurr S.Thom' Medina. Sou». Dried. Palat. oarad.

senl jam com nui ni ler recentiores Medina, Curiel, Alvarez. Montesinos, Martinez, etc. alii super hanc quaestionem. Et ita est absolute asserendum. Neque esset inconveniens in prædicto casu, ut in illo qui amisissetjustitiam originalem, remaneret vigor ad illam traducendam ; non quidem in virtute propria, sed in virtute alterius. Sicut modo homobaptizatus, qui non habet jam originale peccatum, conservat nihilominus vim ad transfundendum illud in virtute Adami. Connexio enim illius vigoris cum originali justitia ex parte subjecti, potius erat ex divina ordinatione, quam ex natura rei, aut per modum proprietatis cum essentia : et ita facile posset in ea connexione dispensari.

Dainna uüs'd^ Sed ut explicemus mentem D. Thomæ in illo loco, qui in contrarium adducitur, ex quæst. 5 de mal. animadvertendum est, in P.Tboœ. casu illius hypothesis λ .Idamo non /*c-*canfe fiHus peccaret,* etc. posse nos loqui dupliciter : vel ex vi decreti absoluti, quod scimus Deum habuisse de facto, cum decrevit peccatum Adami permittere : vel ex vi alterius, quod probabiliter credere possnmus habiturum in casu illo, scilicet si decrevisset non permittere lapsum Adami, permittere autem lapsum alicujus filii. Certum est enim, quod in illo casu attenta suavi providentia, plures res postularent aliter disponi, quam de facto peccante Adamo, rebusque ut nunc adeo stabilitis, dispositæ sunt : et alia essent quam multa Dei decreta absoluta, atque fiierunt de facto : sicut alia essent multa decreta *absoluta.* quæ Deus haberet, si status justitiæ originalis esset permansurus, ab his, quæ de facto habuit pro præsenti statu.

152. Loquendo ergo ex vi præsentis decreti absoluti de constituendo hominibus capul morale, omnino tenendum est, quod nuper diximus cum recenlioribus : hoc enim probat efficaciter ratio, et confirmatio pro ea parle facta : inferturque manifeste ex doctrina totius nostræ disputationis, quæ est D. Thomæ art. 2 hujus quæst. et aliis quampluribus in locis. Etenim juxta praesens decretum absolutum nullus ex filiis Adami, vel nepotibus, sed ipse dumtaxat constitutus est caput morale posterorum, nullusque alius accepturus esset justitiam originalem, vel aliud donum sanctificans pro suis successoribus : ergo ex vi talis decreti qualitercumque res fluerent ; atque adeo sive Adamus peccaret, sive non, nullius alius alterius peccatum poterat in posteros traduci.

Cæteruni ex vi alterius decreti, quod Deus do facto ut absolutum non habuit ; at probabiliter credimus in casu hypothesis habiturum erga constitutionem capitis moralis, recte possumus opinari, filium Adami peccatorem geniturum filios cum peccato. Nam satis verisimile est, quod, decernente Deo non permittere peccatum in Adamo, et permittere in ejus filio, consequenter decerneret constituere talem filium, quem sciebat peccaturum, caput morale suorum descendentium : qua constitutione semel facta, sine dubio peccatum illius in istos descenderet. Et juxta hæcintelligendus est D. Thomas in illo testimonio ex quæst. 5 de mal. Unde non est necesse recurrere ad retractationem ; loquitur enim ex vi alterius decreti, quod probabiliter autumat, Deum in hypothesi prædicta habiturum ; non autem juxta absolutum, quod habuit de facto. Quod si hax? intelligentia et conjectura non placeat (neque enim illam approbamus, vel reprobamus, sed Lectoris judici exponimus) dicendum erit, vel in prædicto testimonio ex quæst. de Mal. redundare, aut mendose legi illa verba : *Sed posteri ejus morerentur propter peccatum originale.* Vel retractata esse a D. Thom. in praesenti art. 2, quatenus nullum aliud peccatum admittit futurum esse originale, et transmittendum in posteros, nisi illud quod Adamus primo commisit.

153. Neque ita loqui de divinis decretis omnino est divinare ; sed prudenter conjicere, quod verosimilius esset futurum, attentis omnibus.quæin statu illius hypothesis suavis providentia, et rerum cursus, cui regulariter Deus sua decreta accommodat, postularet. Hoc namque esset, utsanctitas,et justitia originalis solum per justos et sanctos traduceretur; non *vero* per peccatorem, et justitia ipsa privatum : atque adeo quod res ita disponerentur, ut in homine, qui primo esset peccaturus, et prædictam justitiam amissurus.concurrerent omnia requisita, ut non pro se tantum, sed pro omnibus a se futuris eam deperderet : quod, nisi esset caput morale, fieri non valebat.

Accedit, quod vigor ille, per quem propaganda erat justitia originalis, habebat ex natura rei nexum cum illa, et licet talem nexum posset Deus supplere, unumque ab alio separare, sicut separaretur de facto in casu hypothesis, si Deus solum ex vi præsentis decreti operaretur; non tamen id esset juxta suavem providentiam, juxta quam talis vigor omnino esset justitiæ co-

mes, nec posset sino ea conservari. Igitur attenta hac providentia, eo ipso quod Deus decrevisset permittere primum peccatum in aliquo ex filiis Adami, et non in ipso Adamo,decerneret etiam, ut ille esset caput nioralesuorum posterorum : hacque ratione ubi amitteret per peccatum pro se, et pro illis justitiam originalem, consequenter amitteret vigorem ad eam communicandam. Quo contra se haberet ex vi præsentis decreti, ex vi cujus nullus praoter Adamum, quantumcumque peccaret, amitteret illam, nisi pro se tantum, conservato semper vigore ad eam propagandam. Ex quo palet, rationem pro prima parte difficultatis factam solum convincere probabiliter futuritionem illius decreti in casu hypothesis, non autem quod de facto detur : aut quod ex vi decreti absoluti existentis de facto peccatum alicujus parentis, nisi solius Adami ad posteros transiret.

§ III.

Ultima difficultas absolvitur.

154. Est tertia difficultas, quam proposuimus, si Adamus ante suum peccatum genuisset filium, post vero delinqueret, et deinde filius alios nepotes Adami generasset, nunquid ille filius, vel saltem qui ab eo gignerentur, contraherent originale peccatum? Et loquimur ex vi præsentis decreti, juxta quod solus Adamus rationem capitis obtinuit. In hac difficultate quod attinet ad illos sive filios, sive nepotes, qui ante peccatum nascerentur, aut saltem ante illud complete in utero animarentur, vera, et fere communis sententia docet non contracturos originalem culpam per peccatum Adami postea sequutum neque amissuros per illud justitiam originalem, quam jam accepissent. Ita Curiel in præsenti art. 5, Xeiiâ. Medin. dub. 2, Alvar, disp. 176, Montes. Mente?. art 4, quæst. sua 9, Greg. Mart. art. 5, (xr£ dub. 2, et plures alii contra Catharin. lib. Cntar. decasu hominis, cui oppositum placuit, et aicer' etiam Salmeroni super adRom. 5, disp. 49, art. 10. Sed communis sententia est D. Augustini epist. 23, cujus verba statira referemus. Ratio vero est : quia peccatum originale non communicatur nisi per originem, €4generationem, quatenus communicatur natura peccato infecta. Cum ergo generatio illorum, de quibus nunc agimus omnino peccatum Adami præcesserit, nullatenus hoc potuit neque per eam, neque alia via ad ipsos traduci.

Et confirmatur, nam illi dumtaxat poterant peccatum ab Adamo contrahere, qui in ipso Adamo peccaverunt, atque adeo qui in illo erant contenti, quando primo peccavit ; sed filii, aut nepotes jam nati non erant tunc in illo, sed omnino extra, et separari : ergo, etc. Confirmatur secundo verbis D. Augustini loco cit. ubi sic ait : D-Aug. *Jam itaque cum homo in se. ipso est ab eo, qui genuit, alter effectus, peccato alterius sine sua consensione non tenetur obnoxius : traxit ergo reatum, quia unus erat cum illo, et in illo, a quo traxit, quando quod traxit admixtum est. Non autem trahit alter ab altero: quando sua. uno quoque propria vita vivente, jam est unde dicatur ; anima qu<v peccaverit, ipsa morietur, etc.* Et infra circa medium epistolæ : *Cxterum cum infans non redeat in parentem, ut cum illo, et in illo unus homo sit; sed omnino alter sit habens carnem suam, et animam suam, anima, qux peccaverit, ipsa morietur.*

155. Nec refert si objicias, quod in hu-Objectio, manissi Rex det alicui jus nobilitatis pro se, et pro suis posteris, et iste propter crimen aliquod amittat tale jus, etiam filii ejus jam nati illud deperdent : ergo eo ipso quod Adamus peccando amitteret justitiam originalem, prose, et pro posteris illi concessam, deperderent illam omnes ejus filii, etiam qui ante peccatum nati essent.

Respondetur enim ex Curiel (quicquidsolvitur, sit de veritate antecedentis, quod non discutimus, sed gratis admittimus) quod in eo casu jus nobilitatis patri concessum perficit filios in ordine ad exteriorem rempublicam ; in qua, ipsi sunt aliquid patris, etideo habent illud jus dependenter a patre, etiam postquam sunt in se ipsis. L'nde non mirum, quod delinquente parte illud amittant. At vero in ordine ad dona supernaturalia, et spiritualia filius jam natus non est aliquid patris, nisi quantum ad externam gubernationem : atque adeo neque peccatum subsequens patris potest jam illi in spiritualibus obesse, neque ipse propter tale peccatum sanctitatem, et justitiam jam acceptam amittere.

Diximus in resolvenda difficultate *quod attinet ad illos, qui ante peccatum nascerentur, aut saltem in utero animarentur,* etc. Tum ut excludamus timorem Gabrielis Vasq. qui disp. 133, cap. 3, non est ausus pro parvulis ante peccatum conceptis, sed non natis, imo neque pro jam natis, sed non adultis id, quod diximus, asserere. Verum ratio, et confirmationes factæ de

omnibus convincunt. Tum etiam quia si poneremus hypothesim, quod Adamus ante peccatum habuisset cum Eva congressum, post vero ante fœtus animationem peccaret, res est satis dubia, an puer, qui inde nasceretur in ipsa animatione peccatum contraheret ? Affirmativa enim pars suaderi potest : nam in eo casu quando puer acciperet naturam humanam, et per ejus formam animaretur, jam ipsa natura per peccatum destituta esset justitia originali : igitur acciperet illam sic destitutam, atque adeo peccato originali infectam. Deinde generatio, quæ esset ab Adamo peccatore, non posset non traducere peccatum : sed illa esset hujusmodi : nam completa generatio non est ante instans animationis, et tunc jam Adamus peccaverat. Præterea puer sic genitus ubi primum fieret membrum Adæ, invenisset eum peccatorem : ergo fieret membrum illius ut peccatoris : sed omnia membra Adæ ut peccatoris contrahunt peccatum : ergo, etc. Ande hanc partem tuentur Curiel, et Greg. Mart, ubi supra, et est valde probabilis.

156. Sed adhuc probabilior videtur nonmerito ab aliquibus pro contraria citatus) Alvarez, Montes, et quidam alii ex gravioribus Thomistis. Neque hanc partem muniunt contemnendae rationes. Nam puer, cujus generatio inciperet ante peccatum Adami, etiam si post illud animaretur, non fuisset de numero illorum, qui peccavissent in Adamo, quando ipse peccavit : igitur non contraheret originalem culpam, consequentia est perspicua : antecedens vero ex eo constat : quoniam ii solum peccaverunt in Adamo, qui continebantur in illo, et in ejus virtute seminali, quando actu peccavit : at puer, de quo loquimur, non jam tunc continebatur in Adamo, sed erat extra illum, et ab eo separatus, sicut semen, ratione cujus erat talis continentia : non ergo fuisset de numero illorum, qui peccaverunt in Adamo.

Confirmatur : nam semen deserviens illi generationi fuit decisum ab Adamo prodito sanctitate, et justitia originali : atque adeo pro tunc quando decisum fuit, nullam potuit accipere infectionem ad maculandam prolem nascituram ; imo accipere debuit vigorem, quo tunc Adamus pollebat ad prædictam justitiam communicandam : sed per sequens peccatum prædictum semen neque amisit hujusmodi vigorem, neque infectionem illam accepit : ergo, etc. Minor probatur. Nam postquam semen illud decisum fuit ab Adamo, non amplius influxum ejus recepit, neque causulitatem aliquam terminavit : igitur nulla fuit actio, per quam vel accepto vigore privaretur, vel aliqua macula inficeretur.

157. Et quoniam rationes istæ judicio nostro magis urgent, quam adducta? initiai contrarium, ad primam ex illis respondetur, non esse ad præsens curandum, quo tempore animetur puer ; sed quo tempore ab Adamo medio semine egrediatur : quippe hic egressusest unica via, et ratio, per quam peccatum, aut justitia poterat ad puerum in sua animatione descendere. Si ergo tempore praedicti egressus Adamus habebat naturam cum justitia, et sine peccato, non potuit non eam sic affectam per talem egressum communicare, neque sequens peccatum illam sic communicatam valuit jam attingere.

Ad secundam concessa majori in sensu formali, neganda est minor. Quoniam illa generatio non aliter fuisset ab Adamo, quam ipse se habebat, quando dedit semini virtutem pro illa conficienda : cumque tunc esset justas, non est dicendum, quod praedicta generatio esset ab illo ut peccatore. Nec refert, quod ante ejus complementum Adamas peccasset : quia talis generatio ut completa non dicit ordinem ad illum, nisi mediante se ipsa ut incepta, seu mediante decisione seminis, unde incepit. Quare si generationis inceptio, et praedicta decisio non fuit in Adamo peccatore, sed potius justo ; etiam complementum talis generationis, et prolis animatio respiceret illum ut justum, et non ut peccatorem.

Ex quo ad tertiam dicas puerum illum, quando animatur, ea ratione fieri membrum Adami, secundum quam fuit in illo contentus, et Adamus fuit ejus principium : cum autem hoc totum actum sit, justitia et sanctitate durante, non est dicendum fieri membrum illius ut peccatoris, sed potius ut justi. Ex quo etiam fit puerum sic nascentem (quod a fortiori dicendum est de quovis alio, cujus completa generatio peccatum præcessisset) non modo non participare ex Adamo peccatum originale ; sed participare originalem justitiam : cum enim hæc fuisset Adamo concessa pro se, et pro tota natura, permaneretque in illo quando generationem inchoavit : debuit per talem generationem cum natura traduci. Neque obest, quod cum puer animaretur, jam Adamus non haberet talem justitiam : quiu non est necesse, ut causa principalis contineat perfectionem communicandam effectui, quando iste producitur : sicut non est notasse, quod talis causa jam tunc in rerum natura existât; sed sufficit, quod extiterit, et continuerit talem perfectionem, quando dedit instrumento virtutem ad illam producendam, Unde inpræsentiarum sufficit, quod Adamus(esto se haberet ut causa principalis) habuerit justitiam originalem eo tempore, quo dedit semen deserviens praedicto generationi : quia cum illo dedit sufficientem virtutem, ipsumque semen per modum instrumenti elevavit ad talem justitiam suo tempore producendam, omnino independenter a fuluritione, vel non futuritione sequentis peccati. Diximus *esto se haberet ut causa principalis:* nam quo pacto Adamus ad traductionem justitiae originalis concurreret, explicuimus num. 76.

158. Veniamus ad nepotes/Vlami, quod ille filius ante peccatum, et sine peccato genitus post Adami peccatum generaret. De quibus non pauci existimant illud contracturos: ea solum ratione quia quando in rerum natura ponerentur, fierenlque membra Adami, invenirent jam illum peccatorem, atque adeo pro se, et pro tota natura justitia originali spoliatum ; et ita nequirent talem justitiam ab eo hæreditare. Sic Medina, Curiel, Martinez, et alii etiam ex his, qui in casu proxime præcedenti peccati contractionem negant.

Sed nobis in bona consequentia contrarium magis videtur asserendum. Quoniam nepotes isti non continebantur jam in Adamo, quando peccavit : tandiu enim et non amplius in eo contenti sunt, quandiu eorum proximus parens, quem jam tunc constat non contineri : semel autem egresso ct separato proximo parente a primo, extinclaque ejus continentia, consequenter eodem egressu, eademque separatione sejuncti sunt praedicti nepotes, eorumque continentia quantum ad Adamum fuit omnino abolita, iranslataque in ipsum proximum parentem. Non ergo potuerunt in Adamo, vel cum Adamo peccare, qui jam in illo non erant, quando ipse peccavit. Adde, quod Adamus nulla alia via poterat communicare peccatam suum nepotibus, nisi media generatione, qua communicaret illud simul cum natura proximo parenti : quatenus ex vi talis generationis ipse proximus parens non solum acciperet prædictum peccatum pro se, sed etiam virtutem ad illud posteris communicandum. Cum ergo in casu hypothesis non potuerit Adamus per illam primam generationem communicare talem virtutem; quoniam nondum ipse illam in se habebat, quousque peccavit, consequens est, ut neque hac, neque alia via potuerit peccatum ad nepotes illos transmittere.

159. Neque adversus resolutionem'istam alicujus momenti rationes poterunt efformari, nisi quæ contra procedentem propositae sunt, et solutae num. 157. Ende non obest quod dicitur, nepotes illos invenire Adamum peccatorem, et privatum justitia originali, quando fiunt actu ejus membra, Quia non respiciunt Adamum, neque uniuntur illi, aut fiunt ejus membra, prout invenitur tunc, sed prout erat, quando media generatione proximi parentis prodictos nepotes ex suis lumbis emisit : sicut de filio genito inchoative num. 156 dictum est: tunc autem Adamus non erat peccator, sed proditus justitia originali.

Neque verum est, Adamum per illud peccatum amissurum prædictam justitiam pro tota natura, et pro quibusvis suis posteris : quia solum amitteret pro illis, qui adhuc in eo continebantur ; pro aliis vero, qui vel immediate, vel media proximi parentis generatione egressi, et separati jam ab illo erant, nequaquam eam deperderet. Unde in iis jam ab Adamo separatis tam pro se, quam pro posteris ab eisdem gignendis conservaretur prædicta justitia, et vigor ad illam communicandam. Quod si Adamus post peccatum alios filios generaret, essent tunc duæ propagines humana? naturæ : alia descendentium ab eo ut justo et sancto, haereditantiumquein perpetuum originalem justitiam : alia vero descendentium ab illo ut peccatore, el peccatum continuo trahentium. An vero esset pro omnibus constituenda una respublica; vel essent in diversas separandi : et an alii in Paradiso; alii extra Paradisum degerent, aliaque ad regionem utriusque illius propaginis pertinentia divina providentia decerneret. Neque in his quæstionibus omnino conditionalibus, quas Scriptura noluit nos edocere, majus examen hic permittitur, utpote de rebus, quæ neque fuerunt, neque sunt, neque erunt, neque aliter quam per rimas, et conjecturas possunt indigari : ob idque facillime unusquisque pro suo captu, et arbitrio sic, vel aliter discurreret. Aliud dubium non leve occurrebat hic pertractandum : nimirum cujus speciei fuerit peccatum actuale Adami, ex quo nostrum pro-

cessit ? Sed quia hæc difficultas potius ad çuû/est peccati originalis, quam ad *an est* spectat, illam disputationi 16 reservamus.

ARTICULUS III.

iVrwi jWM/ire Tnw: ytfrfsftf fraew *per crinem t**

Ad trrttan sic jwfrHInr. ViJetor jttccatna primi parmis Гπ·η traasiuf percri_,v. g ia omixs bomioes: mors eata est pira* ttacqom originale petatoza : sed non ocio, qui procetat setnimmler ex Adam» morientur : illi emo, qui vivi reperieatur in adventum Dmini. nunpun aNTtetar, ut ri«feiur jer quesi didlur 1 Thes- $al. 4. Nos qui vïriraas. buq prævenicmæ ia Adventu Domiat cûs.qni dvrmienml : ergo illi non œatrataal origicite

2, Paiera : nullus ibi alteri, pod ipse mm habet : sed bomo tapluatas nr.n habet pcemosi originate : ergo non tradorit in prolem. z

3. Prrierea : doaam Chrisîi esi majus, quam peccato» Ad», ut Agiotas dici: Roman. 5; sed donem Christi non tradit io omnes homiixs : ergo nec neeartra ALc.

Sed cratfra est quod Apostatas dicit Rcsran. 5. Mors in omnes pertranMI. in quo omnes peccav· ·

ReSpto&o dicendum, qmMIseamdam Fidem Crttetieacn firmiter esi lenendum, quoi omaes tanita pra-ter solem Christum ex Adam derivati f-er^torn ordinale ex Adam coutralmnl, alioquin oon ocnrvs indigeruol rettefopriooe, quæ est per Chr&om, quod est errofieam Itali·* intern sumi potes! et hoc. quod supra didam est. scilicet quod sic ex petalo primi pareatis traducitor adjo originalis ia \^- teras, siarta votautate aniaw per motioaew membrorum traducitor pecratum actuale ad membra eorpws : manifestum est autom, quod pttatom actuale traduci potest ad fanaia membra, quæ nata sunt moveri a volantale. Unde et culpa originalis traducitur ad ornes illos, qm momtor ab Adam motione generationis.

Ad priu.nm ergo dicendum, quod probabi.i >. et codtc- nienlins tenetur, quod omnes illi, uni in advento Domini repedentur, morientur, et post Lvyncam resurgent, ut in tertio plenius dicetur. Si tamea boc verum sit, quod alii diront, quod ifii nunquam morientur Meat Hieronymus narrat diversorum opiniones iu ipudam Epistola ad Mincriu n de resorrectioncrarnis) dicendum estadar^unxrntmn. quod illi etsi non moriantor. est umeu in eis reales mortis : sed Inorna aufertur a Deo, qui diam peccatorum actualium poenas condonare potest

Ad $ecundum diccnduxi. quod peccatum originate per Baptlswum aufertur rato, in quantum anima recuperat gratiam quantum ad mentem ; remanet tamen pecatmu originale actu quantum ad fomitem, qui est üwrdi'xitio partium inferiorum anim-r, et ipsius corporis,seamdmn quod homo generat, et non secundu n mentem : et ideoinpttati traducunt peratum originale : non enim parentes acuerant in quantum sont renovati per Baptismum, «ed in quantum retinent adhuc aliquid de veto^Uite primi peeatL

Ad tertium dicendum, quod sicut peecatoiu Aite traducitor in dames, qui ub Adam corporaliter generantur : iu gratia Christi traducitur iu omnes, qui abeo spiritualiler generantur per Fidem, et Baptismmr^ et non solum ad removendam rolhiin primi parentis, etiam ad removeodum peccata actualia, et ad introduccudum in gloriam.

Conclusio : *Secundum Fidem Catholicam est tenendum, φιοά omnes homines prżter solum Christum ex Adam derivati peccatum originale contrahunt.*

Commentarius.

1. Circa hanc conclusionem dubitant communiter interpretes, quo sensu accipi debeat ut sit de Fide : an scilicet de actuali peccati originalis contractione ; an vero de contractione ejus quantum ad debitum? Multique impugnant Cajetanum in isto articulo hoc posterius statuentem. .Ait enim hujusmodi propositionem *omnes ab .tdmno seminaliter descendantes contrahunt uriginak jxccalum* eodem modo intelligendam esse, sicut inlelligitur illa Apostoli Roman. 5, in *omnes homines mors]>erlransiit.* Porro autem mortem de facto omnes homines subituros^ non est de Fide : sed solum de Fide est, quod omnes debitum moriendi per peccatum Adami incurrerint. Sequunturque Cajetanum Bellarminus lib.-l de amissione grathe cap. 14, Zumel in praesenti disp. unica conclus. 3, Salasdisp. 11, sect. 2, quæst. 11. Undeex mente horum authorum non esset de hæresi damnandus, qui de aliquo Sancio particulari, de quo Scriptura in particulari non dicit fuisse in originali conceptum (sicut dicitur de David Psalm. 50,) assereret idem, quod de Beatissima Virgine Deipara pie credimus, videlicet non contraxisse de facto originalem culpam ; sed speciali Dei privilegio fuisse præservatam : quia per hoc non contradiceret immediate alicui testimonio Sacræ Scripturae, aut Conciliorum diffinitioni, ubi determinate affirmetur, illum particularem hominem contraxisse actualiter prædictam culpam. Esset tamen,qui id (praeterquam de Beata Virgine) assereret, temerarius, errori proximus, et de hæresi negante originale peccatum suspectus : quia sine fundamento ab universali Scripturae propositione exceptionem faceret.

2. Cæterum Ferrara 4, contra gent. cap. 50, Curiel in praesenti, Montesinos disp. 11, & quæstione 8, Valentia disp. 6, quæst. II, punch 2 et plurc-s alii Cajetani sententiam acriter rejiciunt : præsertim post Concilii Trid. decretum sess.5, can 2, ubi diffinitur, peccatum Adami non modo quoad pœnas, uti est mors corporis, sed etiam quoad culpam in omne genus humanum transfusum fuisse ; et can. 3, quod prædictum peccatum non imitatione, sed propagatione transfusum omnibus inest unicuique proprium,etc. Et loquitur Concilium non solum de debito, sed etiam de actuali contractione. Propterea in fine illius decreti ait, non fuisse suæ intentionis comprehendere in illo Beatam et Immaculatam Virginem Mariam,etc. sed observandas esse quantum ad hoc constitutiones Sixti IV, sub poenis in eis statutis quas innovat. Quam declarationem et limitationem talionem proculdubio non adhibuisset, si do wlacontraelionequoaddebitum loqueretur, ut constabit ex dicendis dip. sequenti.

inna· 3· Vorum etsi ita sentiendum sit de praoF A dicta propositione, re ipsa et absolute loquendo (cum exclusione tamen seu non comprehensione Bealiss. Virginis Maris) si tamen loquamur de illa prout hic a D. Thoma prolata fuit, placet Cajetani expuitio : videlicet conclusionem hujus articuli intelligendam esse do peccato originalisolum quoad debitum. Tum quia exceptio *prater solum Christum,* quam adhibet Aug. Doctor, ita firmat regulam in contrarium, ut non videatur alicujus alterius exceptionem admittere : cum tamensi sermo essetde contractione actuali, necessario deteret excipi Virgo Deipara. Quicquid enim sitanD. Thomas senserit Beatam Virginem fuisse in originali conceptam, de quo infra: at quod hoc esset de fide, nunquam sensit : nw proinde in sua conclusione, si de actuali contractione loqueretur, illam comprehendisset. Tum etiam quia in argumento *Sed Mitra* utitur D. Thomasprædicto testimonio Pauli, *In quo omnes peccaverunt :* unde non immerito exponitur ejus conclusio, sicut sonat hoc testimonium, de hominibus prout peccaverunt in Adamo : in quo certum est non contraxisse peccatum originale in se ipsis, sed debitam dumtaxat ad illud incurrendum. Tum præterea, nam in corp. art. probat conclusionem ab inconvenienti : quia ii aliquis præter Christum exemptus fuisset a peccato originali, non indigeret ejus redemptione. Hæc autem ratio solum probat efficaciter debitum : quia hoc sufficit et requiritur ad indigentiam redemptionis, ut patet in Beata Virgine : ergo, etc. Denique insolut. ad I, valde favet huic expositioni, concedens solum esse de fide quod omnes reatum mortis incurrerint, non autem quod omnes morientur : quia illud dumtaxat sufficiebat ad intentum suæ conclusionis : inquosalis innuit, ipsam conclusionem intelligendam similiter esse de contractione peccati quoad debitum, et non amplius. Nequeex hoc inferre licebit sensisse D. Thomam non esse de fide, omnes (prælor Christum et Deiparam) contrahere de facto originalem culpam ; sed quod nolens hoc disputare, elegit alium sensum, qui certius de fide habebatur.

&α· Posset etiam recte exponi D. Thomas de contractione peccati originalis radicali seu inchoativa vel causali, quæconsistitin prava , toi qnadamdispositione residente in carne : ex qua, nisi divina virtute et gratia impediatur, resultat in anima originalis culpa a qua quidem radical! contractione non est necesse B. Virginem excipere etiam in conclusione de fide, dummodo excipiatur a contractione formali. Praedicta tamen radiculis contractio non omnino distinguitur a contractione in debito, sed in ipso debito includitur : et ita utraque expositio fere coincidit : ut constabit disp. seq. dub. 1 et 6.

4. Circa eandem conclusionem nota, Christos Christum Dominum duplici titulo, quovis tinSo ab in solidum sufficienti, immunem fuisse ah exemporiginali culpa. Primo, quia non descendit tus. ab Adamo per propagationem seminalem, sed ex purissimo Beatissimae Virginis sanguine formata fuit ejus humanitas virtute Spiritus sancti : contractio autem peccati iis tantum competebat, qui seminaliter ab Adamo descenderent : quia pro his dumtaxat inivit Deus cum illo pactum de propaganda vel amittenda justitia originali, ut dicitur in art. sequenti. Quod recte observavit D. Anselmus lib. de conceptu Virg. D.Ans. cap. 13, ubi sic ait : *Nimis absurdum intelligitur, ut per illud semen, quod non creata natura, nec voluntas creatur,τ producit aut seminat, sed solius Dei voluntas propria ad procreandum hominem nova virtute mundum a peccato de Virgine segregat, alieni peccati seu debiti necessitas ulla pertranseat : etiam si non sumatur in persona Dei, sed ut purus homo fiat.* Secundo quia in eodem instante, in quo formata fuit illa humanitas, fuit suppositalitcr unita Verbo divino, ac proinde ab eo plenissime sanctificata. Unde impossibile erat, quod ab illo instante, etiam omni alia gratia seclusa, peccato aliquo macularetur, quantumvis ab Adamo seminaliter descendisset. Ex quo patet, nullo fundamento aliquos, ut probent immunitatem Beata? Virginis a culpa originali, deducere ad inconveniens, quod si illa prædictam culpam contraxisset, Christus etiam eam contraheret : quasi ex matre peccatrice oriri nequeat filius sine peccato. Inefficax sane illatio, utpole quæ non discernit rationes modo traditas, propter quas ex qualibet fcemina Christus nasceretur, omnino ei repugnaret talis culpa : et quæ eodem modo probaret Virginem contraxisse illam de facto, quia parentes ejus certum est contraxisse.

5. Dices, illo secundo titulo, videlicetobjecUo. propter unionem ad Verbum, non tolli ab humanitate Christi debitum contrahendi

peccatum originale; imo neque contractionem radicalem, de qua nuper dicebamus : ergo non excluditur sufficienter ab ea praedictum peccatum.Consequentia liquet : quia a Christo Domino et ejus humanitate non tantum quoad actualem contractionem, sed etiam quoad omnia praedicta debet talis contractio omnino removeri. Antecedens vero probatur: quia unio Verbi cum humanitate solum potuit excludere ab ea peccatum a primo instante incarnationis, in quo fuit facta : constat autem contractionem debiti, sicut etiam contractionem peccati radicalem et inchoativam fore ante praedictum instans : ergo licet prædicta humanitas alio titulo, nimirum quia non processit per propagationem seminalem, prohibita fuerit ob omni hujusmodi contractione, non tamen ex unione præcise ad Verbum. Et confirmatur : quia si prædicta humanitas per talem propagationem efformaretur, concurreret ad illam semen infectum et vitiatum, sicut est omne quod ab Adamo descendit : atque adeo introduceret in materia pravam illam dispositionem, ex qua resultat peccatum originalein instante animationis : ergo licet hæc resultantia per subsistentiam Verbi impediretur; non tamen posset impediri, quominus ante illud instans et ante adventum talis subsistenti», fuisset in materia sic prave disposita praedictum peccatum inchoative et radicaliter.

lEnodatnr. θ· Respondetur ad objectionem negando antecedens. Et ad probationem dicendum est, neque peccatum neque ejus debitum posse intelligi afficere humanitatem vel in repositam vel objective consideratam, nisi ipsa prius intelligatur subsistens in supposito capaci talis peccati aut debiti : quia qualibet natura prius debet intelligi ut completa in suo esse substantiali per subsistentiam et existentiam quas accipit a supposito, quam intelligatur affecta aliquo accidente, quod est extra essentiam talis natur», sicut est tam peccatum quam debitum. Quocirca humanitas Christi Domini quovis modo effecta fuisset, neque ante unionem ad Verbum potuit intelligi cum prædicto debito : quia pro tunc nondum erat, aut intelligebatur subsistens : neque post talem unionem, quia per illam ratione suppositi divini omnino efficiebatur incapax talis debiti. Quare ad contrahendum peccatum vel debitum non est satis, quod natura per seminalem propagationem procedat, et ut hoc modu efficienda contenta fuerit lumbis, Adami, sed requiritur ut etiam suppositum, saltem quoad umonen cum natura, ibi fuerit, et seminaliler al Adamo processerit. Per quod palet ad illui de contractione inchoativa : hæc enim non habet locum, nisi quando in dispositionibw ante instans animationis introductis tam natura quam suppositum , saltem quoad unionem cum illa, virtuuliler continetur, quod respectu suppositi divini locum non habuit.

7. Ad confirmationem negandum est etiam antecedens : quia admisso semen illud carere vigore justitiæ originalis ; non tamen hæc carentia in ordine ad producendam illam humanitatem esset privativa., sed negativa dumtaxat : sicut esset in pun natura, et sicut in tali humanitate esset carentia justitiæ originalis : non enim pradicta humanitas eo ipso quod producebatar ad subsistendum in alieno supposito, erat de numero illarum, quibus ex vi pacti uniti a Deo cum Adam debita erat talis justitia; atque adeo neque istius carentia in ipsa natura, neque in semine carentia vigoris ai illam propagandam haberet rationem privationis, sed negationis dumtaxat per carendam autem solum negativam non efficitur semen vitiatum neque infectum ea infectione, qu» tendit ad originale prodocendum. Adde non esso necessarium excludere ab humanitate Christi contraction® peccati originalis radicalem seu in debito, etiam illa secunda via, dummodo per primam omnino excludatur : nam posseteompati de lege absoluta, quod aliqua natura ex descendentibus seminaliler ab Adam assomerelura Verbo divino, non solum post prædictam contractionem radicalem, sel etiam post contractionem formalem, quam habuissetinpropriasubsislentia;excludendo ab ea una cum hac subsistentia ipsum peccatum per unionem hypostaticam. Ut vero de facto humanitas assumpta averbo omnis tam debiti quam peccati expers extitisset, facta est de Virgine sine viri semine viriate Spiritus Sancti.

8. Circa solutionem ad primum possel.jal tractari illaquæstio, utrum omnes homines^ de facto sunt morituri ; vel potius aliqui ab hac mortali vita ad immortalem sine morte I transituri ? Quamdifficultatem versanlCano ‹» lib. I de locis, cap. 14, Sot. in 4, dist. 43, j quæst. 2, art. 4, Sixtus Senens, lib. 2 Bi-^ blioth. annotat. 265, necnon Suar. tom. 2, * in 3p., disp. 50, sect. 2. Nos autem ab ea abstinemus : tum quia non est propria hujus loci : tum etiam quia independenter ab ejus decisionosol vit D. Thom. argumentum; quixl contra conclusionem articuli fieri j>olerat, ut videre est in prædicta sol ut. ad I.

Observa lumen, non ex eo quod Ang. Doctor ibi ut probabile admiserit aliquos de facio non esse morituros, etsi moriendi debitam omnes contraxerint; admissurum etiam ut probabile, aliquos(excepta semper Deipara) non contracturos de facto originalem culpam, etiam ex privilegio. Quia ad exceptionem faciendam ab hac actuali contractione, quam Scriptura generaliter enuntiat, pro nullo alio praeterquam pro Deipara adest in illa aliquod fundamentum : unde esset hærelicum , vel omnino temerarium aliam exceptionem facere. Ad excipiendum vero ab actuali morte, ipsa Scriptura præfcct pro aliquibus sufficiens funda mentam, ut possit sine temeritate ea exceptio admitti.

9. Insolutionead secundum explicat non sine labore Cajet, qualiter peccatum originale in baptizatis dicatur manere actu, et transisse reatu? Sed Curiel facillime id inlelligit animadvertens, D. Thomam non dixisse, quod tale peccatum maneat actu absolute, sed cum addito illo *quantum ad [Mitem:* ac si dixerit ipsum fomitem, qui solam est peccati effectus et materia, manere Kta in baptizatis, sublato omni eo, quod vere et formaliter habet rationem culpæ, qaam intelligit nomine *reatus*. Sumpsit vero reatum non formaliter pro soladeputatione adpœnam ætërnam, aut pro ejus condignilale proxima, sed radicaliter et fundamentaliter: quo pacto nullo modo differt ab ipsa culpa et malitia. Facilis quidem expositio, si D. Thom. ubicunque eam propositionem protulerit, apposuisset additum illud *ipantum ad fomitem* sed ex hoc quod in præsenli sensum prædictæ propositionis addito illo restrinxerat, et ex alia ejusdem S. Doclorissolutione quæst. 4 de mal. art. 2 ad l0 habemus non leve fundamentum, ut ubicunque absolute dictum invenerimus, quod peccatum originale in baptizatis manet actu, et transit reatu, accipi debeat cum pradicta restrictione. Sed ut materia hujus articuli, et illa quæ de universalitate peccati originalis in eo traduntur, plenius elucidata maneant; oportet excitare non levem disputationem circa debitum contrahendi praedictum peccatum : quæ erit.

DISPUTATIO XV.

De. extensione peccati orüjinali quantum ad debituro illud contrahendi.*

1. Ad existentiam peccati originalis pertinet non sola traductio, de qua disp. praeced, sed etiam extensio et universalitas : ut scilicet cognoscamus, an omnes homines sine alterius quam solius Christi exceptione sub se comprehendat : vel an etiam Beatissima Virgo Deipara a lege ejus evaserit immunis? Quod enim de nullo alio id in dubium verti debeat, constat ex commentario præsentis articuli : et ex Concilio Trid. concit, ses. 5, decret, de peccato orig. ubi tanquam Tri,J· fidei dogma traditum habemus, omnes descendentes seminaliler ab Adam non solum concipi obnoxios culpae originali, seu cum debito et obligatione incurrendi illam ; sed etiam de facto incurrere in ipsa conceptione. Unde si quid controversi» in hac materia Theologis examinandum relinquitur, est ille articulus de conceptione Beatissimæ Virginis Mariæ, an scilicet fuerit sine peccato originali; vel in illo concepta, quem nondum Ecclesia determinavit : sed permittit fidelibus pro utralibet parte sentire : ut constat ex Extravagante *Grave nimis* edita Ex(rava Sixto IV, et ex constitutione Pii V *Super speculam*. Ex Tridentino ubi sup. et exE^pet aliis. Porro sicut de caeleris hominibus habemus duo illa omnino certa, videlicet et quod fuerint sub debito contrahendi originalem culpam, et quod de facto illam incurrerint : ita de Beata Virgine possent eadem duo sciscitari : an scilicet habuerit debitam prædiclum culpam contrahendi, et an re ipsa contraxerit? Quoad hoc tamen posterius, arridet potius examen omittere partemque negativam ut veram supponere; et quam sit antiqua in nostra Carmelitana familia ejus assertio, ut quæ cum ipsa nata et alta est, brevi præludio observare.

Eo præsertim quoniam nostris temporibus prædicta pars negans Deiparæ contractionem culpæ originalis ita prævaluit, adeoque communita est copiosis pro ea editis voluminibus, ut nec nostro labore ad sui confirmationem indigere credamus; nec facile sit, quæ ab aliis scripta sunt, nova accessione locupletare, nisi calamus nimium se diffunderet. Quod alibi a nobis præstandum non diffidimus: modo vero ubi scholasticum munus pro scholasticis urget, importunum judicamus. Retrahit etiam pro nunc a prædicta disputatione, quod difficile

sit rem scholastico more plene discutere, nisi evertendo et impugnando opinionem oppositam: cum unaquaeque sententia ex impugnatione contrariæ plurimum roboretur, neque aliter possit ad calculos (ut aiunt) exiliter vocari. Porro ab impugnatione prædicta? opinionis terreni summorum Pontificum decreta; præsertim Pauli V, et Gregorii XV. ubi gravibus sub poenis cavetur, *quod asserentes partem negativam, videlicet quod Beata Virgo non fuerit cum peccato originali concepta, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo motio agant seu tradent.* Unde quod aliqui Juniores prædictam opinionem non modo rationibus rejiciunt, sed et censuris et dicteriis lacerant, haud levi reprehensione dignum arbitramur. De quo videndus Expurgatorius Index. Verbo *Joannes Baptista Posa,* ubi inter alia plurima, quæ ex hujus Auctoris clueidario deleri jussa sunt: *Deleantur* (inquiunt fidei censores) *omnia concilia opinionis minus pix, videlicet fol.* 882, *col.* 1. *Exulat ab scholis est relegata in insulam mentalem, incarcerate, interdicta, deportata et similia.* Ut videas quanto jure viri Sapientes, et timorati a similibus conviciis contra prædictam opinionem caveant; quantaque temeritate nonnulli adhuc Juniores in ea labantur.

Prxservatwnis Deiparx a labe uriginea Carmelite primi adoratores et vates.

2. Livorem forsitan assumptum excitaret, nisi insuspeclis et fide dignis testibus comprobari posset: ut erunt vel extranei si non antiqui, vel antiquissimi si domestici: illorum enim secura est laus, juxta Prov. 27. illud Proverb, 27: *Laudet te alienus, et non os tuum: extraneus, et non labia tua:* istorum vero ipsa antiquitas per se venerabilis, irrefragrabile efficit testimonium. Ex utrisque ergo legitima erit probatio. Igitur ante alias Ecclesia? familias Carmelitanam nostram mysterium Præservalionis Deipara? a culpa originali ex ore sanctissimi Vatis et Protoparenlis Eliæ, divinitus illi traditum accepisse: jamque ex tunc eminus per spiritum adorasse, circiter mille annos ante ipsius Virginis Conceptionem: prædictique mysterii notitiam usque ad Apostolorum tempora et deinceps veluti hæredilaria successione deduxisse, et firma traditione conservasse, docuit magnus ille Pontifex Joannes Hierosolymitana?Ecclesiæ 'atriarcha XIIV, ejusdem Cannelilanæ familia? alumnus; qui floruit temporibus D. Hieronymi et D. Augustini circa annum Domini •100. Is in lib. de institut. Monach. cap. 32, declarans mysticam illam visionem, cum Parens Elias in monte Carmeli orans jussit puerum ad cacumen ascendere septem vicibus, et respicere contra mare: in septima autem. *Ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari in Carmelum* (ut habetur lib. 3 Reg. cap. 18), testatur agnovisse clare Prophetam in nubecula illa prædictum mysterium, suisque discipulis Carmelitis secretius aperuisse, cujus notitiam ipsi perpetuo conservarunt. *Quid autem* (inquit) *Sacramenti rerum futurarum visio illa intrinsecus contineret, et quod jugis mysterii Deus Elix per eam portenderet, dignatus fuit Elias aperire non palam hominibus, sed secretius consortibus.* J *quibus* Ira-W *ditum tenemus, Deum sub figurata visione^ rei-elasse tunc Elix quatuor magna mysteria. qux p r ordinem explicabo. Primo quod quxdam infantula nasceretur, qux ex utero matris sux ab omni peccato munda egrederetur. Secundo tempora, in quibus hoc adimpleretur. Tertio quod hxc infantula virginitatem perpetuam ad exemplum Elix amplexaretur. Quarto quod Deus jungens naturam suam humana, de Virgine illa homo nasceretur. Per hoc namque quod ille puer Elix vidit de mari nubeculam jtarvam oriri, revelavit Deus Elix,quod quxdam infantula, scilicet Beata Maria per illam nubeculam significata, et instar illius nubeculx per humilitatem parva, nasceretur de humana nalura peccatrice designata per mare. Qux infantula jam in suo ortu esset munda ab omni peccaturum sorde: quemadmodum nubecula illa fuit de mari amaro, sine tamen aliqua amaritudine. Licet namque nubecula illa esset originaliter ejusdem naluræ cum mari. alterius tamen fuit qualitatis, alteriusque proprietatis: mare quippe ponderosum est et amarum ;sed nubecula illa levis fuit et dulcis: sic quamvis in quolibet alio homine natura humana instar maris sil in sua origine ita amaritudine peccatorum et vitiorum pondere pressa, ut faleri cogatur: Iniquitates mex suqjergressx sunt caput meum, et sicut onus grave, gravate sunt super me. Beata tamen Maria de hue mari, id est natura humana, aider fuit orta, qum m suo ortu non fuit onerata amardudtne th-lu torum: sed instar illius nubrcul.c fmt levis per immunitatem qwreaturum, d t/ub is· per plenitudinem charismatum: ipsaemm m sm> ortu fuit nutes illa, ilD.i/r' ipuipn- Moysem figurate est scriptum: Eaeglurin Domini apparuit in nube.*

Quo sane testimonio nullum apertius ex antiquis Ecclesiæ Patribus hactenus fuit productum pro immunitate Virginis a culpa originali. Expresse enim allirinat, ortum seu emanationem ejus a natura humana non fuisse sicut in cæteris hominibus, qui in ipsa sua origine peccatorum (scilicet originalis, quod in Scriptura pluraliter peccata dicitur) amaritudine et pondere gravantur: aut sicut etiam aqua maris, quæ in ipso mari ponderosa est et amara; sed fuisse potius instar illius nubeculæ dulcem et levem per immunitatem a prædiclo peccato, et per gratiæ infusionem: Fatelurque etiamse notitiam prædicti mysterii per traditionem ab Eli® successoribus accepisse; *A quibus traditum (enemus,* etc.

3. Sunt autem qui ut vim prædicti testi** monii infringant restringunt illud ad exler- nam Virginis nativitatem, nec de Conceptione intelligi volunt: ut si sensus, fuisse quidem sine peccato natam, non autem et conceptam: nam utitur nomine *ortus,* et *verbo nascendi,* non vero nomine *conceptionis.*Sed audiendi non sunt: quia nomen *ortus* et verbum *nascendi,* sicut etiam nomen *nativitas communia* etiam sunt Conceptioni. Communiter enim distinguitur duplex nativitas: alia ex utero, cum puer prius conceptus egreditur e vulva matris in hanc communem lucem: alia vero in utero, quæ est ipsa conceptio, per quam puer, qui antea in virtute generative erat contentus, et ab ea indistinctus, fit specialis persona distincta et altera a tali virtute: et hoc est egredi seu oriri a natura humana ad materna viscera, in quibus detinetur usque ad nonum mensem, in quo ad extra manifesta- ~Lior. Et ideo Malth. I, Conceptio Verbi in utero Virginis vocatur nativitas: *Quod in ta natum est, de Spiritu Sancto est.* Ex eo igitur quod Joannes N. usus fuerit nomino *ortus,* non excluditur quominus loquatur eliam de ipsa Conceptione.

Et sane licet prima illa verba, *(quod quxdam [nfantula nasceretur, qux ex utero matris munda egrederetur,* convenienter de nativitate ad extra intelligantur; in aliis tunen, quæ sequuntur, non potest solum de prædicta nativitate exponi. Tum quia kquitur deorlu Virginis non ex utero matris Anna», sed ex natura hunrana: quam mluraminon Beatam Annam, ut quidam neothericusaddens ad verba Joannissinistre a'cepit)comparat mari, unde orta fuit nubecula ut con-.lat ox illis verbis: *B. Maria de hoc mari, idcsl nalura humana aliter fuit orta,* etc. Oriri autem a natura humana non est nasci ad extra, sed concipi et fieri persona a nalura ipsa distincta, uti fit puer, quando primo animatur in vulva matris. Tum etiam quia ponit discrimen inter Virginem et reliquos omnes homines, quod isti in ipso ortu a natura humana, gravantur amaritudine culpæ originalis; illa vero fuit sine tali amaritudine orta. Hoc autem non inlelligitur convenienter de ortu, qui est nativitas ex utero: non enim caeteri homines dicuntur gravari prædicta culpa, quando ad extra nascuntur, sed quando intus concipiuntur: imo non omnes ad extra nascuntur illa gravati; sed aliqui prius in utero sanctificati, ut de Jeremia et Joanne Baptista tenet Ecclesia. Ut ergo Beata Virgo a cæteris omnibus distinguatur, ut Patriarcha N. distinguit, oportuit ut in illo orta culpa originali caruerit, in quo cæteri illam contraxerunt; atque adeo non solum in nativitate ad extra, sed etiam in Conceptione.

4. Quod amplius declarat Hierosolymitanus dicens de aliis hominibus, quod in sua origine illorum natura fuit peccatorum pondere pressa; secus autem in Beata Virgine, quae in ipso ortu, quo nascebatur de nalura humana peccatrice,erat jam munda: porro origo non dicitur nativitas, qua ponitur homo ad extra; sed conceptio, qua egreditur a virtute generativa, et constituitur persona per se distincta: sicut etiam oriri ex natura peccatrice non est poni extra uterum matris, nec mater cum parit (praesertim sanctissima, ut fuit Anna) recte peccatrix dicitur: sed est formari in utero ex virtute seminali: quae ideo *natura peccatrix* dicitur, quia infecta est, et peccati originalis traductiva.

Denique hoc declarat symbolum, quo utitur, illius nubeculæ nascentis e mari, expertis gravedinis et amaritudinis ipsius maris. Certum quippe est, nubem tunc exuere prædictam gravedinem et amaritudinem, fierique alterius qualitatis, a qualitate maris, quando primo gignitur, et fit ab eo distincta; ita ut pro nullo instanti verificetur, quod sit jam nubes, et quod sit gravis aut amara: ergo ut teneat symbolum, et similitudo, tunc debuit Beata Virgo fieri expers et immunis gravedinis et amaritudinis culpæ originalis, quando primo fuit genit i, et facta persona a nalura, unde gignebatur, distincta, ita ut pro nullo

instanti veri licetur, fuisse jam genitam vel distinctam, seu fuisse Mariam, el immunom non fuisse. IX* illa igitur ut in sua conceptione, el non solum ut ad extra nata, accipienda est revelatio Parenti Eliæ facta, et ejus declaratio inter Carmelieolas perpetua traditione conservata.

5. Quod cernens gravissimus P. Petrus de Ojpda ex inclyta Societatis Jesu familia, noluit hanc gloriam nostro Religioni invidere. Et ideo in Informatione Ecclesiastica pro Immaculata Virginis Conceptione vulgari sermone in lucem edita anno 1616, cap. 1, ubi locum N. Hierosolymitani late expenderat, probans ex illo id ipsum quod nos de revelatione prædicti mysterii et ejus perpet'Ja traditione, hæc addit : *Pero no es pusio paxar de aqui sin dur el parabien de tan gran tesoro, quai es esta tradition antiquissima, a lasagrada* **Mendete** *Madrede Dios de Carmélites, y juntamente reiulirle graciasper haberla conservado tam tergos siglos,y comunicado a la Iglisia de Dios por el Patriarcha Juan Religioso de lamismaOrden. Gran gloria es desta religiosissima familia, que en la materia de la limpia Concepcion de la Madré de Dius pueda deponer per tradicion de mas de dos mil y quinientos anos, que tantos han corrida desde la revelacion de Elias.* Id est : *Sed zquum non est ultra progredi, quin pro tam insigni thesauro, qualis est antiquissima ista traditio, sacro Carmelilarum Dei Genitricis Ordini gratulemur : insimul et gratias referamus, quod per tam longa sicula eam conservaverit, et per Patriarcham Joannem ejusdem Ordinis alumnum, Ecclesir Dei communicaverit. Magna quidem gloria hujus religiosissimi familte exislit, quod in materia Immaculati Conceptionis Deiparxbis mille et quingentorum annorum traditione deponere valeat : tot enim ab Elix revelatione transierunt.* Hæc Ojeda, pluraque alia ex diversis auctoribus, et antiquis ordinis privilegiis, et statutis, aliisque principiis petita ad probandum, prodictam traditionem in nostro Ordine ad haec usque tempora perpetuo mansisse : quæ brevitatis causa omittimus.

6. Non minus est pro nobis eruditissimus P. Ferdinandus de Salazar ejusdem religiosissima? Societatis alumnus in suo opere de Concept, cap. 38, numero 11, ubi prodicto* nubecula? symbolum ad puritatem Virginis exprimendam sic expendit : *Erani prxterca in nubibus* (signa sacra) *erant in nubeculis, quando nubecula illa parva, qui quasi vestigium hominis orante in Carmelo Elia de mari ascendere* visa *est, non magis pluvix levitatem, quam Mariv puritatem prxnuntiens. Oriebatur scilicet nubecula illa dulcis ab initio et Maria dulcis ab ipso naturi exortu sine ulla peccati amaritudine eatitit : ascendebat illa Uvis ; et hxc nullo unquam criminis pondere gravata super omnes homines altius ferebatur. El dulcis quidem illa levisque de amarograrique- mari processit: d Maria etiam de vitiata Patrum materia nullum tamen ipsa cilium traxit. Sed quid solus oberro? quid meo me labore sustento? .!</ Patrum ditissimum penu advolo : Joannes Hierosolymitanus in lib. de Institui. Monach. cap.* 32, *dum totam illam nubeculr historiam refert, et in ea Elix mysteria patefacta fuere, quique ille discipulis suis tradidit, commemorat. Primo* (inquit) *patefactum est Elix,* etc. Inserit totum Hierosolymitani testimonium a nobis adductum : post cujus verba ita prosequitur : *Injuriam equidem non exiguam facerem, si tam claris tanti Viri verbis lucem aliquam afferre vellem, aut tantis rerum momentis orationis aliquod pondus superaddere. Unum illud addam, quod ille quoque addit, eam de Beati Marte puritate, prxsagam et propheticam cognitionem ab Elia, Elisio, el aliis suis discipulis manifestatam, ab illis porro sequentibus perpetua successione per manus traditam fuisse, donec orta jam Maria, el visionem reipsa comprobante, rdes sacra in Carmelo exlructa fuit ejusdem puritatis prxclarum monimentum.*

Neque hic sistit hujus auctoris testimonium : inferius enim cap. 42, saccul. 4, est etiam pro nobis contra Baronium et Bellarminum, qui falsis aut levissimis ducti conjecturis pravitatum librum de Institut. Monach. Joanni Hierosolymitano, et ipsum Joannem Religioni nostro? concedere renuerunt. Sic autem loquitur : *Sed absit ut ego gloriam istam Carmelitanis Patribus invideam, ut et dictum Joannem inter suos protopatres numerent, et tam nobile tamque antiquum pro immaculata Virginis conceptione testimonium inter sux Religionis ditissimas gazas ostentent. Vidi certe atque evolvi non pauca antiquitatis monumenta, ut in hac controversia aliquid certo diffinirem ; nihil tamen comperi, quod non suaderet promissum Joannem Carmelitanum fuisse, ct dictum de Institut. Monach. librum ab ipso conscriptum. Atque aileo hanc sententiam libentius amplector, et gravissimo anliquissimoque Ordini, qux sua sunt, lubens restituo.* Quod et fecerunt alii plures et graves ejusdem Societatis tAxi'Hulis scriptores. Huc autem Salazarii centra iJellanniniim et Baronium voriesimum assertum quoad omnes suas pario» validissimis rationibus, plurimoromqae gravium auctorum testificatione* comprobatum repones a supionlissimis Patribus Magistris antiquæ el observantissimæ nostra CanÙOlitanæ familiæ alumnis .Marco Antonio Alegre do Casanale in apologia proJoanne Hierosolymitano Iracl. 2, quam addidit suo paradiso Carmelitici decoris: Joanne Baptista de I.ezana tom. 1 Annal. Prophetici et Eliani Ordinis in apparatu cap.9,et .Michaele .Munoz in Propugnaculo Elia? lib. 2, titul. 2, cap. 1, art. 4. Debuissent vero id ipsum propugnare omnes Marianae puritatis defensores : ob hoc saltem at antiquius el expressius pro illa testimonium, quod hactenus ex Patribus productum est, sarlum tectumque tuerentur : cujus firmitati, et aulhoritati plurimum detrahunt qui nostri Hierosolymitani illibatam fidem (levissimis licet fundamentis) obscurare nituntur : aut qui prædictum librum non illi antiquissimo Joanni, cujus re ipsa est, sed recentiori et incerto tribuunt auctori. Sed et prodictus Salazarius, Didacasde Baeza, Paulus Sherlogus, et quidam alii ejusdem Societatis nuperi scriptores, qui pro firmanda pia sententia adducto Jrannis Hierosolymitani testimonio libenter, el cum gratiarum actione utuntur, debuissent pariter animadvertere, eodem in kco, totoque eo lib. de Instit. .Monach. scriplain non semel reperiri vetustiorem Carmelilarum traditionem circa veri Monachatus et Religiosi instituti a tempore Sanctissimi Patriarcha* N. Eliæ antiquitatem, nec non et circa Virginitatis votum ab eodem P. Elia Dciparo Virginis præscio et imitatore emissam (cui ut Virgo ipsa auctoritatem et decorem conciliaret, prima in lege gratis Virginum omnium sive procedentium tempore, sive subsequentium Princeps et exemplar, virginitatem suam Voto consecravit). Hæc igitur et alia Religiosi status ornamenta quæ citati juniores ægre ferunt aCarmelitico tot ex seculis possideri, sicut n. obscurius quam pia sententia, apud Hierosolymitanum habent, ita nec minorem ex illosnbeuul certitudinem : atque adeo inconsequenter salis procedunt qui unam inde confirmantes, aliis fidem negant. De quo, teodan·, tom. 5 latius dicemus.

7. Profeccaius testem alium etiam ex extraneis, sapiaukssimum Doctorem Hieronymum de Ormachea Ecclesiarum Lucronensis et Albendensis Canonicum Magistralem, qui procedentium doctrina *et* religione informatus id ipsum luculentius adhuc exornat tom. 1 Commentar, in Cantic. ubi ditissimas nobis gazas offert ad assumptum comprobandum. E pluribus vero in expositionem revelationis Elia? præslitæ juxta citatum Hierosolymitani testimonium, simul et in obsequium nostra* Carmelitanaa familiæ pie et erudite excogitatis, hæc quæ subjungimus, non fuit liberum prolermittexe. .Morans igitur circa expositionem vers. 7 capitis 1 Cantici cantic. num. 29, sic. ait : *Ealeor in hac parte 7/1« edoctum a doctissimo Patriarcha Hierosolymit. Joanne XLIV ex Carmelitana familia, [dia quidem Elix legitima, suum genuinum ortum ducente a primis illis Elix et Elisæi discipulis habitantibus in Carmelo, cui Heligiunijure quidem optimo cum Petro de Ojeda gratulor, qiiod ipsis specialissima revelatio facta fuerit conceptionis immaculati Beatiss. Marii absque originali peccato. Hic siquidem Religio venerabilissima Carmelitarum sub Elia et Elisio fundata primitus fuit ad hoc mysterium celebrandum Marix concepts sine peccato. El sic primum templum Mariv dedicatum sub hoc titulo a Carmelitanis fuit, et gestabant vestes hoc Mysterium indicantes, ut postea dicemus. Illa autem consuetudo, quam refert Baconius Carmelita, quod eminenlissimi Cardinales Romx conveniebant quasi capellam facturi ad celebrandum festum conceptionis immaculati in templo familix Carmclitanx ad Sanctam Mariam Transponiinam, denotabat Religionem hanc esse quasi proprium et nativum solum ac fontem, e quo hoc factum duxit originem,* etc. Hoc quod ex Baconio nostro tangit, expendit latius P. Ojeda in sua Informat, ecclesiast. cap. 16, ostendens prodictam consuetudinem celebrandi festum Conceptionis viguisse in nostro Ordine a tempore Alexandri III, per quem fuit confirmatus anno 1180. Idque recte colligit ex Baconii verbis, quæ habet in 4, dist. 2, quæst. 4. *Publica* (inquit) *et diuturna consuetudine celebratum est hoc festum in Curia Romana etiam cum venerabili congregatione Cardinalium, cum solemni Missa et sermone singulis annis in domo fratrum Ordinis Beatissimi Marii de Monte Carmelo : el hic duraverunt tempore mullorum Pontificum Romanorum usque ad prxsens tempus.*

8. Confirmat assumptum nostrum idemlôiaquid Doctor Ormachea ex significatione illius v*^.ni?

melol.r. qua Parens Elias et ejus discipuli pro veste utebantur. Pro quo observat, melotam (ut aliquibus placet) fuisse vestem e pelle animalis vulgo dicti *Taxus,* et ab aliis *melos :* est autem eflicax præservutivum contra fascinationis venenum, præsortim in delicatissimis infantibus recens natis : oh idque matres et nutrices solent pedem vel manum taxeam e cingulis vel scapulis eorum appendere ut amuletum contra virus oculorum fascinantium. Ex hac igitur animadversione praemissa ab illo num. 71 et 75, deducit num. 79 : *Mirabili et singularissima fuit Dei providentia factum, ut Elias d ejus di pipuli Cannelitx, quibus prima fuit facta revelatio purissimx Conceptionis Marianr in luiber.ila illa e mari, prout diximus, ostendente, melotis ex taxo confectis induerentur, ut quasi secreto quodam divini spiritus instinctu primi illi Carmelitaui Conceptionis Beatx Mari? d adoratores et vates, pro habitu d insigni su r d religionis d devotionis prophetice gestarent pellem significativam privilegii cujusdam a fascino venenato peccati originali Beatam Mariam prxliberantis.* Hæc ille. Nec reticenda quæ dixerat num. 43, præmisso etiam quod Beata Virgo jure *Sabbalhum* Dei appelletur, utpote in qua Deus quasi cæterorum hominum peccurstit calis defessus requiescit, sic inquit : *Notetur* cfei-aM,e"' 7uanf<,ni *hobeat consonantiam dprotmvnt-portionem mirabilem, quod Carmelitanx fa*extrahi??*nler rc^Pias fuerit concessum cekb'rrimum illud privilegium Bulla Sabbathinx, in qua summus Pontifex piecertiores *nos facit, quod Virgo sanctissima sicut ipsa fuit Sabbalhum mysticum requietionis Dei a peccatis hominum ct Angelorum, nullum habens ipsa peccatum: sic eadem Virgo Sabbalhum requietionis dat a pœnis purgatorii ignis omnibus illis qui erga ipsam fuerint specialiter consecrati. Voluit enim Virgo sanctissima hunc peculiarissimum favorem concedere intuitu Heligionis illius, originem ducentis ab illo Propheta qui in vertice Carmeli montis septima vice sabbathi reprxsentutiva, ipsius memoriam et festum immaculatx Conceptionis in nubecula maris adoravit.* Plura prosequitur satis ad rem, quæ lectori videnda remittimus.

9. Dabimus autem pulchram considerationem, quam inferit num. 80, ad illa verba : si *ignoras te, o pulcherrima mulierum, egredere ct abi post vestigia gregum, atc.* Interrogaverat namque Sponsa Verbi Dei mater Sponsum Verbum, *Indica mihi ubi pascas: ubi cubes in meridie,* illa videlicet hora qua Adamus in paradiso peccavit, ex quo ad ejus posteros peccatum originale transmisit : id enim ad meridiem accidisse, sex dumtaxat horis postquam fuerit creatus, est salis communis opinio, et indicant non obscure verba illa Genes. 3: *Cum audissenl vocem Domini Dei deambulantis ad auram post meridiem,* etc. utique ad reprehendendum illum, qui paulo ante peccaverat. Cude et convenienter illa hora seu instans, in quo unusquisque nostrum peccatum originale ex Adamo incurrit, potest meridies nuncupari. Quæ ergo sponsum rogat, ubi tunc cubaret, animam quærit, quæ in ipso conceptionis momento, in quocæteri homines Deum per peccatum abjiciunt, habuerit in se illum per gratiam requiescentem. Demus jam verba citati Docloris, ut interrogationi satisfaciat : *Quasi igitur respondeat sponsus filius ad sponsam matrem Mariam, tanquam prx humilitate ignorantem, sedhumilem ignorantiam affectantem, quod fuerit sine peccato originali concepta. Si ignoras te, abi post gregem sodalium tuorum, id est, recurre ad Carmeli incolas Elix et Elisx discipulos, quos tuos sodales et fratres appello, quia te adorant in nubecula significatam, te venerantur, et tuas laudes decantant tam in templo illo, quod in Carmeli vertice in honorem tuum xdificanlnt, quam in tabernaculis et cellis, in quibus habitant. Horum Sanctorum gregum vestigia sequere, cum ad templum illud gregatim conveniunt tuas laudes cantaturi, et hrdos tuorum sensuum pasce juxta tabernacula pastorum, idest, superiorum qui hos religiosos greges gubernant, et in suis ipsorum laudibus, hymnisque, et canticis te cognosces, et audies te celebrari ut conceptam sine peccato originali : eo modo quo nubecula illa e mari amaro ascendens non habuit amaritudinem mari nativam et ingenitam. Veritas hujus sensus probatur,* etc. Prosequitur prædicti sensus probationem, ostendens filios Prophetarum et Eliæ discipulos *gregum* nomine in scriptura designari : eosque hoc Cantici loco intelligi : pro quo multa possemus adducere, quæ brevitatis causa omittimus.

10. Gratulamur autem doctissimo huic viro pro sua ad nos panegyri: gratulamur et pro encomiis nostris sapientissimis Ojedæ etSalazario : omnibusque benevolentia» vicem affectuose rependimus, quod Religionis et veritatis amore stimulati, tam illustria nobis relinquerint testimonia :ex ipsis quidem insuspecta ; quæ ex domesticorum ore forte vilescerent. Jllcrum autem fide, simul et antiqua nostrorum Joannis Hiorosolymitani, Joannis Bacon i i, al ioru nique attestatione sufficienter credimus comprobatum scopum quern assumpsimus : videlicet præservationom Deiparæ a culpa originali Carmolitanæ nostræ familiæ primitus innotuisse, tantique mysterii primos et adoratores et vastes Carmelicolas extilisse. Quam ergo sacer Ordo noster recens adhuc natus tot ante sæcula a suomet progenitore divina revelatione ipsi traditam veritatem accepit, perpoluaque traditione conservavit, atque Ecclesiæ manifestavit, jureadstringimur ubique profiteri.

Voluimus autem hoc præludium dubiis examinandis præmittere, nostrumque affectam erga piam sententiam ita palam declarare: tum ut ex hoc jam liqueat, in quam pariem accipi debeant siquæ in disputationis decursu, prolixitatis vel repetitionis vitandæ gratia, minus clare dicta remanserint. Tum etiam ut constet præsenlem controversiam de debito originalis culpæ eo potissimum fine a nobis agitari, ut causæ praservationis Deiparæ, quæ cordi est, regio explanato itinere ad ejus defensionem, resecatisque inutilibus dicendi modis, qui viam illi occludunt, pro munere et affectu nostro suppetias feramus.

Quamvis autem specialis difficultas cui incumbendum est, unica videatur : an nimirum Beatissima Virgo Maria sicut immunis fuit ab actuali culpæ originalis contractione, fuerit etiam a debito illam contrahendi ; vel potius sub tali debito comprehensa? Quia tamen hæc ipsa principalis quæstio alias involvit, quæ nisi prius enodentur, aditum illi occludent : quasque si unico dubio expedire vellemus, grave nimis evaderet; secabimus disputationem in plura, quæ suo ordine discussa, præcipuæ difficultatis resolutioni viam aperient. Nevero in ejus decursu defectu intelligentiæ terminorum a*quivocatione laboremus, tricis delineamur, aut iis a quibus rei substantia et principalis resolutio non pendet, implicemur, sit ante alia.

DUBIUM I.

Quid importet, et quousque perduret debitum culpx originalis?

II. Communis est hæc prima difficultas pro omnibus qui peccaverunt in Adam, quique inde debitum trahunt incurrendi culpam originalem in primo instante suæ conceptionis seu animationis : sive de facto illam incurrant ; sive ab eo lapsu divina gratia et favore præserventur. Quia vero privilegium hoc nulli præterquam Deiparæ fuit aut erit concessum : quam peccantibus in Adam, prædictumque debitum inde trahentibus modo annumerare non juvat (ne quod examinandum est, videamur supponere) fingenda est hypothesis, qua Deus alicui alteri eoruin qui in Adamo peccaverunt, gratiam in primo instanteconcederet, quæ actualem peccati contractionem impediret, debitum vero ex ore omnium supponeret: ut ita latior deturiocusexaminandi, quid sit prædictum debitum, et quousque perduret : sive in data hypothesi, sive in casu de facto nobis omnibus contingenti.

Quamvis autem non defuerint qui in ipsa voce *debili* offendentes, praesentem disputationem relegandam putaverint: quia ad peccatum, quod omnes pro viribus vitare tenemur, nemo potest jure vel debito adstringi : graves tamen Theologi, quajstione de modo loquendi manumissa, plures de re et discussione digassub prædicta voce repererunt. Non enim *debiti* nomine in præsentiarum intelligitur aliquod Dei præceptum seu lex obligans ad peccandum, vel peccatum contrahendum : sed quædam necessitas seu determinatio, cui omnes posteri Adami, ex quo in illo peccaverunt, subjecti intelligunlur, ut cum primo fuerint in rerum natura concepti, habeant in se peccatura originale transfusum et illatura virtute illius actualis quod in Adamo commiserunt. Hanc ergo necessitatem et determinationem seu necessariam illationem *debitum* in præsenti appellamus : potestquenon inconguedici reofus, *obligatio, obnoxietas* et similia : nam cum hæc omnia aliquam necessitatem et determinationem importent, jure ad illam, de qua loquimur, significandam transferuntur.

§ E

Expeditur prima pars dubii.

12. Circa primam dubii pariem inter paucos, qui rem examinarunt, aliquos reperimus dicendi modos, quos breviter rofe-cyi%nremus. Primus est, quem sequitur Suar. di Snarlom. 2, in 3 pari. disp. 3, sect. 4, et tom. I, in 1, 2, tract. 5, disp. 9, sect. 4, ubi ait. debitum peccati originalis nun esse aliqui l physicum, neque aliquid quod habet rationem culpæ vel pœnæ, sel moralem

quandam obligationem vel necessitatem ex peccato Adami ortam ; derivatamque ad posteros per denominationem extrinsecam: quatenus dum ille ut omnium caput, adeoque et omnes in eo deliquimus, demerito illius peccati mansimus determinati et obnoxii subire in propriis personis maculam et pœnam illi correspondentem.

ATöB- ,!es' Secundus dicendi modus, quem docti alii Juniores tuentur, ultra praedictam muralem necessitatem et obligationem assignat aliquid physicum descendens ab Adamo in posteros, propriamque uniuscujusque personam physice attingens : quod erit ipsum semen vitiatum et infectum, medio quo traducitur natura similiter infecta et vitiata. Addit vero, quod hujusmodi physicum el habet rationem pœnæ, demerito peccati Adami correspondentis; et pertinet etiam ad malum culpæ : non formaliter, quia culpa formalis solum potest esse in anima et in potentiis liberis; nec solum causaliter passive, eo quod est effectus praedicti peccati, sed etiam causaliter active, quia vim habet causandi et inferendi in animam culpam originalem.

Tertium dicendi modum assignat Vasq. diccnCi. tom. 2, in 3 part. disp. 116, cap. 5, his 'l"l' verbis: *Est igitur debitum hoc in posteris Adr relatio gurdam passive respiciens meritum primi parentis : nam quemadmodum ille per peccatum suum digne meruit, ut posteris justitia transfundenda denegaretur, et ita in peccato nascerentur : sic etiam ipsi sub huc dignitate meriti primi parentis comprehensi sunt, ut considerata eorum conceptione et origine, quam ducunt ex primo* parente, *ob meritum illius digne privarentur justitia, et ita privati peccatum originis contraherent, nisi aliunde gratuita voluntate Dei liberarentur. Esse igitur aliquem talis propaginis et originis, ut virtute illius (nisi impedimentum adesset) conciperetur et esset in peccato, idem est quod in seipso debitum peccati contrahere, seu obnoxium peccato esse.* Hæc ille.

Debiti 13. Alii vero auctores non tam exponentes quam supponentes quid sit prædictum debitum, statim accedunt ad divisiones, bipartientes illud in *intrinsecum* et *extrinsecum,* et in *proximum* et remotum. *Extrinsecum* appellant ipsum Adami peccatum, quatenus fuit praevaricatio pacti pro se et posteris cum Deo initi, cujus proinde obligatione omnes tenebamur. *Intrinsecum* autem est id, quod ex praedicto peccato ad ipsos posteros descendit, attingens eos in propriis suppositis, et constituens sub necessitate incurrendi maculam (nisi aliquis divina gratia ibi ei lune ab incursu isto praeservetur.)Deinde *debitum remotum* vocant aliqui ipsum, quod motio dicebamus *extrinsecum: proximum* vero, quod dictum est *intrinsecum.* Unde apud sic dividentes tantum est unica divisio eum sola diversitale terminorum. Alii autem sub debito proximo comprehendunt quicquid sequutum est ad pactum illud cum Adamo, ex quo actum fuit, ut non pro se tantum, sed etiam pro omnibus posteris deliquerit. Ad remotum vero pertinere dicunt id, quod pactum antecedit : uti est ipsa defectibilitas naturæ humanæ, quæ in omni eventu, quantum est ex se, erat defectibilis : aut etiam exigentia, quam habebat quilibet posterorum Adami ut inclusis cæteris in praedicto pacto, ipse quoque sub illo comprehenderetur. Ob idque hujusmodi debitum adeo remotum non appellant *debitum peccati* absolute et simpliciter ; sed *debitum secundum quid,* seu *debitum debiti :* de quo videndus est Ægidius a Praesentatione Au-Æ&i gustinianus lib. 2 de Concept, quæst. 4,ITœ art. 1, num. 7, et art. 2, num. 24 et 26, et alibi sæpe in tota illa quaestione praedictas distinctiones tangit, praesertim art. 4, § 1 et 2. Unde dum aliqui negant Deiparae debitum proximum, et concedunt remotum, vel ulrunque concedunt, attendendum est juxta quem ex praedictis sensibus ly *proximum,* et ly *remotum* usurpent.

14. Hæc sunt quæ apud auctores reperi-Djfa mus. Quibus pro pleniori rei intelligenlia addimus duplicem aliam divisionem praedicti debiti proximi comprehendentis tam intrinsecum quam extrinsecum (remotum enim, quod est debitum debiti, non jam deserviet usque ad tertium dubium). Nam aliud est *debitum formale,* et aliud *fundamentale :* et rursus, aliud est *debitum quoad pœnam,* el aliud *quoad culpam. Debitum formale quoad culpam* est illa obligatio et necessitas, qua posteros Adami, etiam priusquam actu existant, obnoxios et obstrictos intelligimus ad incurrendaro in propriis personis originalem culpam, ubi primo in rerum natura concipiantur. *Debitum formale quoad pœnam* dicit similem obligationem ad incurrenda ea mala et pccnalitates, quæ peccatum originale consequuntur vel concomilanlur. Debitum autem *fundamentale* adaequate acceptum importat omnia illa, quæ a parle rei esse vel fuisse requiruntur, ut inde consurgero et resultare intel linamus in Id ligamus pra,'dictam necessitatem el obligationem. Porro in praesentiarum ubi praedicti debili extensionem, aut exceptionem, ab eo disquirimus ; non tam de formali quam de fundamentali habenda est ratio ; quia prius illud in fall i bili ler consequitur ad hoc posterius; nemoquo sub isto comprehensus, extra illum manebit. Alias enim notitia ad praesens necessaria melius desumitur ex debito fundamentali : sicut relationes et formas ex fundamento aliquo insurgentes, aptius per fundamentum quam per so ipsas discernimus et notiiicamus. Remergo agemus deinceps cum debito fundamentali; idque absolute cum communi usu loquendi *debitum* appellabimus. Major autem inquisitio debiti formalis, ut an sit ens reale vel rationis, absolutum vel relatio, intrinsecum vel extrinsecum, etc. traditur infra dispul. 17, dub. 1, ubi sermo est de debito et reatu communi omnibus peccatis.

15. Igitur in conceptu debili fundamen- M» talis illa omnia importantur, ex quorum collectione posteri Adami, qui in ipso peccaverunt, manent omnino determinati et necessitati ad contrahendam in propriis personis, ubi primo extiterint, privationem justitiæ originalis (in qua peccatum originale consistere dicemus disput. sequenti) : tanta quippe est vis causarum influentium prædictam privationem, ut nulla via etiam de potentia absoluta earum concursus possit impediri, nisi in ipso primo instante, ubi effectus sequendus erat, gratia infundatur, et peccato locus praeoccupetur : aut si forte in parentibus per purgationem et sanationem naturæ transitus illi praecludatur, juxta dicenda num. 33. Ad ea autem, quæ prædictam necessitatem inducunt omnino debet supponi pactum Dei cum Adamo, ratione cujus constituit illum caput morale posterorum, translatis in eum ipsorum voluntatibus. Unde si aliquis hujusmodi pactum non fuisset ingressus, eo ipso debitum, de quo loquimur, non incurreret. Neque hinc fit, prædictum pactum includi in ipso debito ut aliquam ejus pariem : potius enim est omnino extra illud, supponilurque tantum ut conditio sine qua non. Quia quamvis si non præcéssisset pactum, non haberetur pro nostro peccatum Adami , a quo lluxit debitum ; non tamen illud fuit causa vel occasio data ut talo peccatum ab Adamo et a nobis in illo committeretur, aut nobis imputaretur ; quin polius inducebat ad non peccandum: sicut cætera beneficia, quæ tunc Deus illi contulit.

16. Quare primum undo incipit debi- trnde intern, est ipsum peccatum actuale Adami, cipi:H? quatenus pro nobis ab eo commissum ; hinc enim primo orta fui t necessitas, ut incurreremus maculam et poenas respondentes tali peccato. Deinde ad prædictum debitum pertinet totum id, medio quo influxus illius peccati physice et realiter perducitur usque ad conceptionem uniuscujusque nostrum, et quod in ea tanquam Adæ instrumentum operatur. Quod disp. praeced. dub. 3 a num. 69, ostendimus esse ipsum humanum semen, quatenus vitiatum el infectum per privationem illius vigoris, quem in primo instante sortitum fuisset ad traducendam justitiam originalem. In quo plura difficilia involvuntur, quæ ibi explicuimus. Tertio ad id pertinent dispositiones, quæ ante instans conceptionis aut in illo instante introducuntur in materia pro formatione fœtus. Nam etiam istæ, ulpote virtute infecti seminis introductæ, evadunt similiter infeclæ : suaque infectione taliter sigillant corpus seu materiam, quæ praeparatur animæ, ut hæc ex unione ad illam statim peccati rubiginem contrahat, juxta dicta in eodem dub. a num. 87. Potissime vero ad prædictum debitum spectat permanentia illa moralis peccati Adami in Dei abominatione, quam a num. 90 conservari diximus pro omnibus posteris, quousque tale peccatum ab unoquoque pro se media justificatione retractetur: ex hujusmodi enim permanentia sequitur inimpedibiliter in unoquoque, eo ipso quod ad rerum naturam perveniat, privatio originalis justitiæ : ita ut nec de potentia absoluta illa sine hac stare possit. Debet ergo præcipue numerari inter ea, quæ fundant prædictum debitum : ulpote præ omnibus necessitans ad talem contractionem.

17. Habemus igitur, debitum hoc plura coroi- involvere parlim exlrinseca ; sicut est pec- Iana- catum Adami, et ejus moralis permanentia; parlim vero intrinseca seu magis proxima, uti est semen infectum, et infeclæ illæ dispositiones sigillantes et determinantes materiam, ut inde resultet in anima privatio justitiæ, per quam maculetur : his autem præhabitis, nihil aliud desiderari videtur, ut concipiamus illam obnoxietatem el obligationem, pro qua num. 11 stare diximus debitum formale.

Habemus rursus non sufficienter fuisse

expositum prædictum debitum fundamentale in primo modo dicendi ex Francisco Suar, dum non fit mentio illius physici intrinseci. quo materia conceptus sigillatur et determinatur ad inferendam maculam animæ. ubi primo fuerit sibi unita. Nequeeliam in tertio modo Gabrielis Vasq. dum non ita exprimitur vis et omnimoda necessitas causarum ad inducendam praedictam maculam : sed tantum impossibilitas naturæ ex se ad eampræcavendam vel auferendam : ex quo defectu processit falsitas in asserendo prædictum debitum non extingui per gratiam, etiam post ejus infusionem, ut videbimus § sequenti.

13. Habemus tertio, duplexdebilum formale ex praedicto fundamento consurgere : aliud, quod est obligatio ad contrahendam culpam originalem ; et aliud ad incurrendas et sustinendas pœnas, quas nobis Adamus promeruit. Ex quibus etiamsi pergrati® infusionem extinguatur illud, quod est ad culpam; non tamen eo ipso tollitur adaequate quod est ad pœnam : sed potest et permanet de facto usque ad mortem, qu® est praecipua pœnarum temporalium originali peccato correspondentium. Diximus *ad&piate :* nam inadæquate, hoc est, quoad pœnam damni, quae erit in futura vita, extinguitur prædictum debitum per justificationem. Et etiam poterit per dona supernaturalia diminui quoad aliquas expœnalitatibus hujus vitæ ; quibus quidam plus, quidam minus subjiciuntur. Non tamen in aliquo extinguitur quoad omnes (saltem de lege ordinaria) cum ad minus corporalem mortem omnes incurrant. Neque ad luendas hujusmodi pœnas"temporales opus est contraxisse de facto originalem culpam; sed sufficiens earum ratio estjdebitum contrahendi , el hoc quod est peccavisse in Adam, ob cujus meritum pœna posteris tanquam in eo simul peccantibus applicatur. Et si sit temporalis, potestjipplicari et permanere, etiam culpa de facto non contracta, aut post contractionem remissa, sicut permansit in Adamo post culpæ suæ remissionem. De quo aliquid diximus disp, præced. num. 13 et potest videri D. Thom, in 2, dist. 31 et 32, quæst. 1, art. 2.

19. Circa illud, quod inter referendum tetigimus, an prædictum debitum intrinsecum sit culpa aut pœna? placet quod asseritur in secundo modo dicendi : nempe quod utriusque habeat rationem. Ita tamen quod nec ratio pœnæ nec ratio culpæ competat illi formaliter, sed tantum causaliter ante fœtus animationem, quia sive culpa sive pœna nequeunt formaliter reperiri nisi in creatura rationali : et ideo sicut quod informationem rationalis anima antecedit, causaliter tantum vel radicaliter potest dici *culpa;* ita hoc dumtaxat modo habebit rationem pœnæ. In quo etiam cavendum est, ne rationes istæ euljuc et pœnæ etiam accepi® causaliter in prædiclo debito omnino coïncidant ; sed distinguantur aliquo modo : quia pœna secundum hanc rationem habet esse a Deo ut a judice decernente el applicante illam : culpa vero ut talis etiam causaliter active sumpta nullatenus potest esse ab illo : sicut nec culpa formalis, qu® ex tali causa consurgit : atque adeo repugnat, ut idem secundum idem sit culpa et pœna : de quo dicemus disp. sequenti dub. 5.

§n.

Pro *secunda dubii parte duplex sententia, et vera resolutio.*

20. Hæc posterior dubii pars, ubi quaeritur de ducatione prædicli debiti, non procedet de debito quoad pœnam, pro quo sufficient modo quæ nuper tetigimus usque ad disp. 17, ubi de pœna et reatu ad illam latius disseritur. I nde restringetur præsens difficultas ad debitum seu necessitatem contrahendi ipsam culpam originalem. Possumus autem loqui vel de illo, qui in hypothesi assignata num. 11, etiam si peccaverit in Adam, prædiclumque debitum contraxerit, in primo tamen instante suæ conceptionis gratia fuerit præventus.et peccati maculam non incurrerit : vel de aliis illam contrahentibus ; sive cito post, sive multo, sive nunquam justificationis gratiam acceperint. Forte enim inter hos casus erit aliqua diversitas, quamvis auctores, quos vidimus, independenter ab illa rem deciderint.

Vasquez igitur, cujus est prima sententia, ubi supra sine discrimine asserit, prædictum debitum manere, nedum in primo conceptionis instante, sed etiam per totam vitam; neque per gratiam justificationis extingui : unde cum ipse asserat Virginem Deiparam fuisse sub eo comprehensam, consequenter affirmat non illud exuisse per gratiam conceptionis; sed loto vitæ cursu cum eo mansisse : et sic de aliis a fortiori. Quod primo sibi persuadet. Nam prædictum debitum non est aliud quam relatio passiva ad rwademeritum Adæ fundata in nalura seminialiterub illo descendente, et quæ quantum est ex se, contraheret maculam talis peccati, nisi obstaret gratiai impedimentum : aut saltem ex se esset impotens ad non contrahendum illum, vol post contractam non in ea permanendum : atqui hoc lotum durat decursu vitæ, neque aufertur per graliamicum adhuc posita justificatione, verum sil talem naturam fuisse sub demerito Adami ; descendisse abeo per seminalem propagationem, ex se esse impotem ad praecavendam prædiclam maculam, et ad non permanendum in illa : ergo, etc.

21. Deinde (arguit secundo) vel hujusmodi debitum est incompossibile cum gratia,vel non?Si primum, pro nulla duratione habebit esse in illo, qui in sua conceptione justificaretur, sicut fuit justificata Deipara, cam jam tunc adesset gratia cum eo incompossibilis. Si secundum, nulla est ratio, ut post illud instans adeoque per totam vitam non permaneat, quandoquidem talis ratio solum posset esse prædicta incompossibilitas. Eo praesertim quia si debitum per unum instans permanet cum gratia eo ipso non excluditur per illam : quæ enim se excludunt, non sunt simul, ultra gratiam autem nihil est per quod excludatur : ergo vel pro toto tempore, vel pro nullo instante debet posse manere cum illa.

Tertio, quoniam posteri Adami ex vi demeriti illius non modo obnoxii manent contractioni peccati in primo instante, sed etiam permanentiæ in illo, quantum est ex se, et nisi gratia obstet : et ideo quandiu gratia non adest, ex vi talis debiti permanent in ipso peccato ; sicut permanet in eis impotentia ad illud expellendum : cum ergo debitum præcise consistat in hujusmodi obligatione et impotentia, non debet restringi ad primum instans, sed permanere quandiu verum sit, naturam ex se impotem esse ad non contrahendum peccatum, et ad non permanendum in illo : quod nunquam sibi non competet.

22. s[i] vero huic Hoctori opponas sequi ex ejus doctrina, quod si Deus ab aliquo justificato absque ipsius voluntate gratiam tolleret, vel ipse peccando amitteret, revivisceret in eo peccatum originale antea dimissum : cum ex una parte permaneat debitum contrahendi illud ; et ex alia, gratia semel exclusa, nihil sit quod obstet contractioni. Respondet animadvertendo pro primo casu, bifariam posse gratiam alicui infundi : vel sine proprio actu aut dispositione, ut parvulis ante usum rationis communiter infunditur: vel curn propria dispositione et actu, sicut infunditur adultis. Si infundatur priori modo, existimat fore ut sublata gratia, peccatum originale in illo homine revivisceret : quia maneret absque justitia, quam ex primo parente alias accepturus erat, adeoque illa carentia haberet rationem privationis et peccati. Si vero infundatur posteriori modo, negat prædiclam reviviscentium : quia per actum, quo homo ille fuisset justificatus, maneret adhuc dignus vita æterna, ac proinde justus : quam dignitatem nec Deus pro sola sua voluntate posset illi auferre. Quoad secundum vero casum de iis, qui propriis peccatis actualibus gratiam amittunt, respondet non contrahere iterum originale peccatum : quia neque contrahunt privationem justitiæ ex merito Adami : hæc enim transfundenda solum erat in posteros, et in eis permansura, donec ipsi proprio actu eam non amitterent. Hæc Vasq.

23. Quæ tamen displicent Suario ubi supra, et aliis tenentibus (et erit secunda sententia) debitum contrahendi peccatum originale solum durare pro primo instante conceptionis pueri, sive in i Hornet instante justificetur ab actuali contractione prasservatus : sive in labe conceptus, in ea perpetuo maneat, vel postmodum per gratiam mundetur. Et quidem prædictum debitum manere in omnibus absque exceptione pro primo conceptionis instante, ex eo suaderi videtur, quia cum debeat unumquemque afficere in propria persona, denominando illum inse ipso *debitorem* saltem extrinsece: persona autem non existai ante instans conceptionis, oportet vel quod nullum sit tale debitum, vel quod in primo instante ad minus perduret. Confirmatur: nam de omnibus peccantibus in Adam, etiam de illo qui in primo instante justificaretur, debet verificari, priussallem nalura fuisse obnoxios peccalo originali, quam illo infectos: cumque hoc non possit vocificari de illis ut fuerunt præcise in Adam : ibi quippe non tantum debitores, sed vere peccatores extilerunt : oportet ut verificetur de eis in se ipsis, adeoquesaltem in primo instante conceptionis ; ante quod in se ipsis nunquam fuerunt.

21. Quod autem prædictum debitum ultra illud instans in nemine extendatur, sed ibi extinguatur, probari potest. Quia causæ peccati originalis pro illa tantum durationeha fundant ejus debitum, pro qua vim habent

inferendi <4 inducendi prælietuni peccatum, manentque ad i l necissitatæ:sed hoc habent sedum pro primoinsUnie : ergo, etc. Minor probatur : nam prædicta) causæ pro eadem du ratione habent vim et necessitatem inferendi peccatum, pro qua habent communicare naturam descendentem seminaliler ab Adam : media enim hujusmodi communicalione el non aliter inducunt illud, ut vidimus disput. priced, a num. 69, munus autem communicandi naturam finitur in primo conceptionis instante: et ideosi semel communicata, puerstatim moreretur, nullatenus esset in facultate prædictarum causarum illam rursus communicare : idem ergo dicendum erit de debito seu facultate ad peccatum inducendum. Adde, I). Thomum et alios Doctores frequenter asserere, quod caro propagata ex Adimo, et exinde concupiscenti® vitio infecta, nun maculat animam culpa originali, in quantum est jam illi unita in facto esse . sed prout est in via ad vnionem, statque sub actione et motionegenerati va : hoc autem solum habet in primo instante generationis : ergo, etc.

Protein 25. Deinde quod saltem adveniente justificatione cesset illud debitum, probatur. Tum quia omne debitum extinguitur solutione aut remissione ejus qu · l debetur : el ideo si Joannes Petro debeat centum solvenda die crastina, et tunc Petrus remittat, non manebit amplius debitor Joannes, ut esi per se notum : sed per gratiam remittitur omnino culpa originalis : ergo extinguitur ejus debitum : quæ sit autem vis hujus probationis, constabit nam. -11. Tum etiam: nam si praylictum debitum non tollitur per justificationem, non erit per quid tollatur neque in hac vita, neque in futura ; atque adeo non solum justi viatores, sed et Beati in patria illo tenebuntur : dicenturque proinde *peccato originali obnoxii :* quod licet videatur absurdum, in id tamen ducunt rationes prioris sententiae, dum totum quod pro debito assignat, æque maneat in Beatis, atque in viatoribus, ul intuenti constabit. Præterea falsum videtur, quod si Deus ab homine justificato auferret gratiam sine ipsius culpa, revivisceret in eo peccatum originale per illam gratiæ carentiam. saltem si justificatus fuisset sine propria dispositione, ut in pueris contingit. Quoniam talis carentia non esset illi voluntaria neque per actum proprium, neque per actum Adami, qui per justificationem supponitur jam quoad illum hominem omnino retractatus : carentia autem gratiæ non voluntaria nequit habere rationem peccati, ul ex se liquet.

26. Illa autem disparilas inter justificatum per propriam dispositionem, et juslificatum sine illa, nulla est ad præsens : quia sablata semel gratia, in nullo eorum manet jus ad gloriam : eum totum hoc jus in gratia ipsi fundetur : atque a leo ex parte nullius esset aliquid impediens reviviscentium peccati originalis, si in utroque numeret <lebitum influens in ejus contractionem. Sicut etiam disparilas alia inter amittentem gratiam por proprium actum, et inter amittentem illam persolam Dei ablationem, nullius momenti est : quia quamvis Deus non teneretur conferre aut conservare originalem justitiam posteris Adami, postquam illi propria vel parentis culpa eam amitterent ; ipsi limen semper tenerentur ad habendam illam, juxta id quod dicemus disp. sequenti dubiu 5. Et ideo carentia talis justitiæ semper haberet rationem privationis, et consequenter rationem culpæ, nisi deessèt ratio voluntarii : constat non fore minus voluntariam prædictam privationem, quantum est ex vi demeriti Adami,si homo per proprium peccatum gratiam expelleret, quam si Deus absque tali peccato illam subtraheret : ergo non est cur per hanc subtractionem reviviscat culpa originalis ex vi praedicti demeriti ; el tamen non reviviscat per illam expulsionem. His sufficienter falsitatis convincitur prædicta prima sententia, saltem in ea extensione, in qua a Vasquez defenditur. Cujus ultima probatio nobis non officit, ut statim constabit : reliquas vero quæ officere videbuntur, diluemus § sequenti.

27. Minus a veritate recedit secunda sententia, quæ prædictum debitum restringit ad .solum primum instans. Adhuc tamen «tenon ex toto illam assequi videtur : quia probabilius arbitramur, prædiclum debitum non omnino extingui in aliquo ante suam primam justificationem. Debitum enim peccatum contrahendi non extinguitur saltem ex omni capite, nisi ponatur ejus solutio, vel fiat remissio : sed contracto peccato, dum gratia non infunditur, nec ponitur solutio pro illo, nec remittitur, ulest perse notum : ergo non extinguitur tale debitum.

Confirmatur : tandiu permanet in aliqua debitum peccati originalis , quandiu ex parte causarum manet sufficiens vis et necessitas inducendi aut conservandi in eo tale peccatum : sed adhuc post instans conceptionis

ceptioniii, quandiu gratin non advenit, manetprædicta vis et necessitas : ergo, etc. Major et consequentia constant. Minor voro suadetur ex doctrina quam tradidimus disput.præced. dub. 3, § 7 et deinceps; ubi diximus, peccatum Adami, qua ratione fuit posterorum, permanere moraliter in Dei abominatione, offendens ipsum, quandiu ab unoquoque eorum pro se non retractatur, exindequo auferre vel impedire gratiam, ne infundatur illi supposito, pro quo irrelractalum permanet : adeo ut sit inconipossibilis, etiam de potentia absoluta, h.ænon retractatio cum illius infusione. Ex hac ergo doctrina superius fuse declarata probatur minor noslræ confirmationis. Nam peccatum illud pro nemine retractatur ante ejus justificationem : quandiu autem non retractatur. necessario inducit aut conservat in supposito cui attinet, privationem originalis justitiæ, quæ est ipsum peccatum originale : igitur semper conservatur ibi debitum hujusmodi peccatum contrahendi.

Confirmatur secundo ex hypothesi supposita disput. præcedente num. 91, nimirum quod Deus annihilaret puerum in originali existentem, statimque eundem numero sine gratia reproducoret : sane in hoc casu puer post reproductionem haberet eamdem privationem gratiæ, adeoqne idem originale peccatum, quod habebat antea : alias posset saltem hac via auferri peccatum mortale ab aliquo, isque sine illo postea manere absque gratiæ infusione : quod praesertim in via D. Thomæ communiter non admittitur : cum ergo tale peccatum non revivisceret ex vi actionis Dei reproducentis puerum, ut est perse notum ; dicendum est reviviscere ex vi prioris debiti manentis adhuc in suis causis, scilicet in peccato Adæ non retractato pro illo puero. Mansit igitur inextincta hujusmodi peccati vis et necessitas ad originale inducendum, etiam post primam istius contractionem : atque adeo permanet debitum de quo loquimur.

28. Neque existimandum est prædictum debitum post instans conceptionis, ubi peccatum contrahitur , usque ad justificationem, per quam extinguitur, manere otiosum et absque ullo influxu in peccatum: quin potius semper influit in illud, quamvis non eodem modo : nam in primo instante ejus influxus terminatus fuit ad contractionem et ad primum *esse* peccati ; deinceps vero terminatur ad ejus conservationem, et ad tenendum (ut ita dicamus) hominem sub illo. Et quia adaequate rem conservans est sufficiens ad ejus productionem ; idcirco si post primam contractionem peccati nova ejus reproductione opus esset, ut in casu annihilationis et reproduction^ pueri, non esset necessaria nova causa ad novam illam peccati reproductionem ; sed fieret per influxum ipsius peccati Adami non retractati, per quem ante annihilationem conservabatur.

Dicendum itaque est debitum peccati a wtio, originalis afficere omnes, qui in Adam peccaverunt, in sua conceptione : manereque in illis usque ad instans justificationis; non tamen ultra progredi, sed statim penitus extingui. Primam hujus assertionis partem probat prima ratio secundæsententiæ, et ejus confirmatio : secundam (quam ut probabiliorem tantum eligimus, agnoscentes oppositum esse etiam satis probabile) suadent quæ nuper dicta sunt : tertia vero convincitur ex impugnationibus factis contra primam sententiam : quare solum superest diluere argumenta, quibus prædictæ sentontiæ contra aliquid istorum militare videntur : cx corumque solutionibus manebit tota assertio magis elucidata et roborata.

§m.

* *Diluutiiur contraria rationes.*

29. Prima ratio Gabrielis Vasq. qua pro- Diluitur bare nititur, debitum peccati originalis non modo usque ad justificationem, sed secunda· etiam post illam permansurum , facilem s^n* habet solutionem : si dixerimus, insufficienter ab eo describi prædictum debitum per solam illam impotentiam, quam ex se habet natura ad non contrahendum vel non perseverandum in prædicto peccato : nam ultra hujusmodi impotentiam ex parte naturæ ad non resistendum peccato, requiritur vis et necessitas ex parte causarum ad illud inferendum. Dum enim deest virtus influens in aliquem effectum ex parte causæ activæ, parum vel nihil refert capacitas aut non repugnantia ex parte subjecti ab illud recipiendum. Unde quia tota vis activa peccati originalis extinguitur per justificationem, dum per eam peccatum Adami, ex quo ortum duxerat, retractatur et remittitur, consequens fit ut per ipsam justificationem prædictum debitum omnino extinguatur. Vel

secundo dici potest, illam relationem passivam ad demeritum Adami, quam Vasqnez pro debito assignat, non salvari post justificationem : quia per hanc extinguitur illud demeritum quantum ad hanc personam, quæ justificatur ; adeoque nullam potest amplius terminare relationem ex parte talis persona?.

Secundam rationem, quæ procedit de coinpo&thililate vel incompossibilitate debiti pro primo justificationis inslantediluemns ultimo loco. Tertia probat secundam partem nostra» assertionis nempe prædictum debitum nonextingui usque ad justificationem : quod vero nec per istam destruatur, nullatenus convincit, ut constat exsolutione, quam modo primæ rationi tradidimus.

Solti^r oralam tii·.

30. Prima ratio et confirmatio secundæ sententia? probat primam partem ejusdem assertionis ; ut jam diximus. Ad secundam vero, quæ secundam assertionis partem oppugnare videtur, concessa majori, neganda est minor. Ad probationem respondetur, quod licet verum sit, causas fundantes debitum *non habituras* vim ad id munus praestandum respectu hujuspersonæ, neque ad peccatam illi inferendum, nisi habuissent saltem aliquae earum vim communicandi naturam descendentem seminaliter ab Adamo ; non tamen est verum, quod semel facta hac communicatione, et exhausta virtute ad illam repetendam, exhauriatur etiam ex parte omnium vis illa, quam habebantad peccatum inferendum. Et ratio est : nam virtus communicativa natura» non ordinatur ad ejus conservationem ; sed dumtaxat ad primam productionem : conservatio enim non spectat ad generantem, cujus est illa virtus , sed ad auctorem ipsius naturæ, cui incumbit, omnia entia in suo esse juxta nniuscujusque exigentiam conservare: unde semel facta prima naturæ productione, prædicta virtus, utpote adæquate jam functa officio suo, debet extingui. Cæterum vis illativa peccati non ordinatur præcise ad ejus contractionem, sed etiam ad conservationem, cum nulla alia possit assignari causa conservans : et ideo quousque perduraverit, et conservetur peccatum, debet hujusmodi vis inextincta permanere. Eo præsertim quia quandiu peccatum conservatur, manet etiam in suo robore causa principalis prima et proxima, unde fluxit, et a qua conservatur lota vis operativa contractionis illius: scilicet peccatum actuale Adami irretraelatum et præsens Deo objective, juxta disp. præced. a num. 90. 1,'nde sicut peccatum hoc, quandiu ex divina providentia pergratiam non deletur, inde necessario impedit ipsius grati.e infusionem ; sic etiam necessario conservat, et vel uti manu tenet praxlictam vim originalis maculæ inductivam et conservativam, ut inextincta et in suo robore permaneat. Quæ ratio non militat respectu virtutis communicativa) naturæ in ratione naturæ, ut intuenti constabit.

31. Ad illud, quod additur ex D. Thomaice» et aliis, respondetur, ex duplici capite oriri necessitatem et debitum, ut personadescendens seminaliter ab Adamo incurrat calpam originalem. Primo ex vi generationis patratæsemine infecto, hoc est, privato illo vigore, per quem in primo statu justitiam originalem traduceret : quatenus ea privatio causa est, ut communicetur natura similiter privata ipsa justitia originali, quam per prædictum vigorem acceptura erat : ut explicatum est disp. praecedent. a numer. G9. Secundo id oritur ex obice, quem præstat peccatum actuale Adami, ne huic persons gratia infundatur, dum pro illa irretractatum permanet in Dei abominatione, juxta dicta ibidem a num. 90. Et quamvis inter hæc duo capita quantum ad primam peccati contractionem sit connexio, et ratione talis connexionis possint dici causæ partiales, ut explicuimus ibi a num. 104, si tamen postea uno illorum finito, alterum permaneat, ex isto aderit sufficiens fundamentum prædicti debiti : quia aderit sufficiens principium necessitans ad permanendum in tali peccato, el ad illud, si opus sit, reproducendum.

Quando ergo D. Thom. ait, carnem non maculare animam, nisi dum est in via ad unionem, et ut stat sub motione generative, loquitur præcise de influxu in peccatum, qui intrinsece descendit per generationem et semen vitiosum : qui sane influxus prout ortus ex isto capite, terminari debet in ipso instante conceptionis, ubi finitur generatio: exercetque illum caro vitiata, non tam prout intelligitur unita animæ jam *in facto esse,* quam prout intelligitur *in uniri, seu* in via ad unionem. Non tamen excludit D. Thom. quod alia via, nempe ratione praedicti obicis, perseveret influxus peccati Adami in illam maculam, vel conservans eam, vel si opus sit reproducens: quousque per justificationis gratiam, peccato illo retractato et ablato obice, cesset omnino talis influxus.

inlluxus. Quare licet asseramus debitum peccati originalis absolute non extingui usque ad justificationem : negare tamen non debemus discrimen inter primum instans, ubi puer concipitur, el reliquum tempus, quo in peccato permanet. Nam in illo adest debitum integrum ex omni capite tam intrinseco quam extrinseco: deinceps vero non ita, sed tollitur quoad intrinseca, et permanet quoad extrinaeca. Sufficit tamen hæc permanentia ad conservationem peccati originalis jam contradi et ad ejus, si futura esset, reproduclionem, propter incompossibililalem cum gralia respectu illius suppositi, quæ importatur in prædicto debito extrinseco.

Qa ηώ mk· ür.

32. Difficilius est quod tangit secunda ratio prioris sententiae, cujus solutionem usque modo distulimus : quo pacto scilicet prædictum debitum maneat una cum gratia in instante justificationis, et nihilominus per eam in illomet instante extinguatur ; vel si in eo non extinguitur, cur non possit post justificationem diu permanere? Neque urgeret difficultas, si solum loqueremur de communi justificatione, quæ fit transacto tempore post conceptionem : tunc quippe facile dici posset prædictum debitum conservari usque ad instans justificationis exclusive; in illo vero non jam manere, sed extingui et esse extinctum. Cæterum reducendo casum ad illam personam, cui in ipso conceptionis instante gratia infunderetur, oportet vel quod pro eodem instante infusionis gratiæ debitum perduret; vel quod pro nulla duratione talis persona in se ipsa illi subjaceat : cum in illomet instante, quod est primum sui me, gratia jam assistat.

Huic argumento vidimus innixos aliquos ex illis, qui Deiparam a contractione originalis maculæ non praeservant : videbiturque etiam posse inniti praeservantes ipsam quoque a debito : quasi reperiri aliquando debitum non valeat, ubi nunquam fuerit peccatum : adeoque non præservari possit ab isto, quisquis sub illo comprehenditur. Sed revera neutra opinio poterit ex hoc capite fulciri, ut constabit ex solutionibus, quas slatim adducemus. Præterquam quod cum argumentum factum procedat de possibili ; prædictæ vero opiniones nequeant sua asserta ad impossibilitatem vel implicationem oppositi reducere (nemo enim hactenus negare ausus est, quod attenta Dei potentia potuerit Virgo concipi vel sine peccato et debito, vel cum utroque simul, vel cum debito et sine peccato) patet prædictum argumentum neutri opinionum suffragari.

33. Responderi ergo potest primo, quod licet omnes contrahentes de facto culpam originalem incurrant prius natura, unusquisque in sua propria persona prout habet esse in se ipsa, debitum ipsius culpa», adeo ut sicut in se sunt, et dicuntur intrinsece *peccatores ;* ita in se et prius natura sint et dicantur intrinsece *debitores:* attamen ille quem Deus a peccati contractione præservaret, nunquam in propria persona, ut existons actu in se ipsa et extra suas causas, prædicto debito tangeretur ; sed solum prout fuit in suis causis, scilicet in Adamo et reliquis posteris, per quorum infectum semen natura ipsius Adami ad illum perveniret: ita quidem ut non solum materialiter diceretur *debitor* ratione causarum, quatenus istæ alias debito subjacerent ; sed formaliter et ratione sui ut contenti et futuri in ipsis causis, ita ut tota ratio illius debiti in causis esset continentia et futuritio talis personæ, formaliter in quantum ejus continentia et futuritio : atque adeo ita ut prædicta persona ex vi illius continentiæ intelligeretur jam ex tunc sub debito et necessitate ad contrahendum in se ipsa peccatum pro eo nunc, in quo proprium *esse* a causis recipieret : nec aliter quam sub eo debito et necessitate ibi repræsentaretur. Hoc autem genus debiti quamvis non ita arcte et intrinsece afficiat in se ipsa personam, quæ *debitrix* dicitur, sicut illud quo afficiuntur omnes in originali peccato concepti ; sufficiens tamen videtur, ut verificentur omnia, quæ verificari debent de iis, qui peccaverunt in Adam, et in se ipsis indigent redemptione per Christum.

Prior modns tuendi 'n^0·

Pro cujus pleniori intelligenlia nota, dupliciter posse intelligi, quod iste de quo loquimur, præcaveret peccatum, et etiam debitum in propria persona ut existente in se ipsa. Vel quia Deus antecedenter mundaret semen parentum ejus conceptionem operaturum ab illa infectione, quam ex Adamo acquisivit, ratione cujus traducturum erat culpam originalem : et hac via non modo in instante conceptionis gratia peccatum excluderet ; sed ex tempore antecedenti esset illi aditus præclusus per prædictam emundationem : quæ dum a semine oppositam immunditiam et vim communicativam peccati auferret, efficeret etiam ne prædicta vis fretui concipiendo appropinquaret, aut illum cominus intueretur ; sed quasi eminus et a longe conspiceret. Quo fieret ut etiam debitum, de quo loquimur, ibidem sisteret, nec

proximius ad conceptum accederet : ipsaque persona concipienda, etiam priusquam in se exisleret et ut contenta in illo semine mundato, non jam repraesentaretur obnoxia et debitrix, sicut repræsentabatur ante emundationem ; sed libera et solata a necessitate pcecatum contrahendi.

34, Hunc modum praeservandi ab original* fuisse Deo possibilem, recte agnovit D. Thom. in 3, dist. 3, quæst. 1, ari. I, quæsliune. I, negat tamen fuisse conveniens respectu alicujus. Tum quia ad ita procedendum, deberent parentes non solum ut particulares person® perfecta sanctitate et munditia ornari, sed etiam natura eorum in ratione natur® a morbo el vulneribus in Adamo acceptis perfecte sanari per donum originalisjuslitiærnam communicatio peccati sequitur conditionem naturæ, non vero person® generantis : hæc autem perfecla sanitas propria est solius status gloriæ, el ideo pro nullo decuit illam in via naturæ conferri. Tum etiam quia re bene attenta, gratia et privilegium in hac præservatione interveniens, non tam fieret person® excipiendæ a culpa originali, quam ejus parentibus vel naturæ : quæ perprius omnino in eis sanaretur, quam talis persona : quæque semel sana non illi dumtaxat, sed quibusvis aliis a parentibus illis gignendis sine culpa et vitio communicaretur. Quinimo etiam si Deus postea person® illi in se ipsa gratiam vel aliud supernaturale donum non conferret: semel tamen facta pra?dicta seminis mundatione,et sanata natura, nec prædicta persona, pro qua specialitcrid facium fuisse dicitur, neque alia ex eisdem parentibus deinceps orta, cuique nullam gratiam Dens facere decrevisset, in peccato originali conciperetur; sed potius in puris naturalibus, cum esset jam præclusa janua, qua peccatum deberet introduci, nec posset iterum aperiri. Quod satis convincit, gratiam el privilegium ibi intervenientia potius fieri parentibusvel naturæ, quæ originali justitia exornabantur, quam predict® person®·, quæ posset adhuc, Deo disponente, sine illa, et sine gratia concipi. Has ob rationes rejicit D. Thom. hunc modum discurrendi, quem nos etiam omittimus.

ΛII(Γ moilns 35. Secundo posset fieri prædicta præservatio ; non in parentibus, in eorumve natura, aut semine; sed immediate in ipsa persona, per gratiam collalam illi in instante animationis, quæ peccatum impediret, extingueretque in illomel instante debitum et necessitatem praecedentia in causis, qu® loto antecedenti tempore conceptum ad maculandum urgebant, el pro peccati contractione instabant. Unde sicut ante prædictum instans nihil fuit extinguens t.ile debitum, aut impediens vel retrahens ne conceptum in se ipso attingeret, sed totum hoc fuit opus solius grati® illius instantis: ita tota hæcgratia fieri intelligitur persona? tunc primo concept®, potius quam parentibus vel natur® : neque alia dona, quam que personæ ipsi in se conferuntur, sibi vindicant munus praaservandi illam el liberandi a peccato, et a debito, quod habuit in causis ad ipsum contrahendum.

Hic modus dicendi sufficienter salvare ii videtur, quicquid verificari nccesse est de 14 debito, quod disquirimus : nam licet persona præservata non subjaceat illi physice et realiter, dum est actu in se ipsa·, subjacuit tamen toto tempore præcedonti, dum erat contenta et futura in suis causis: lotoque illo tempore repraesentabatur in illis, et objiciebatur noslræ cognitioni ut obstricta et obligata, atque necessitate ad hoc ut quandocunque in se ipsa produceretur, incurreret peccatum. Imo absolute et sino addito dici poterat, quod prædictum debitum tetigisset illam.personam, et quod ipsa persona fuisset absolute sub tali debito. Tum quia fuit sub illo in ultima dispositione immediate antecedente generationem, in qua dispositione censetur jam esse quasi formaliter persona geniia, juxta commune axioma, quod prope *est ad actum, nihil ab actu differre videtur.*

36. Tum etiam, nam sicut tempus immediate antecedens instans generationis se ipso tangit el veluti deosculatur præ lictum instans, adeo ut existât formaliter per ejus existentiam : ita dispositio toto illo tempore perdurans, potest dici tangere et quasi exosculari rem genitam, quæ ex illa in prædiclo instante immediate debet resultare : eodemque modo vis. et necessitas incurrendi peccatum, quæ toto illo tempore inhaeret predict® dispositioni, potest dici tangere el afficere in se ipsa personam gignendam, quasi immediate adhærens illi, quamvis non inhaerens. Neque est novum, aliquid denominari formaliter, et suo modo intrinsece ab eo, cui non coexistit intrinsece, sed immediate succedit ·. sicut pars temporis immediate succedens instanti, denominatur ab eo formaliter *existent* suo modo intrinsece, non per inhærentiam ; sed per attingentium et adhaesionem. Ita ergo in nostro casu

easu persona gonita cl præservata a culpa posset denominari iu se ipsa *debens* a debito inhærente ultima) dispositioni, cui ipsa persona immediate succedit, et a qua veluti deosculatur et attingitur. Turn prælerea, nam terminus *a quo* alicujus mutationis sou generationis, quamvis revera per illam destruatur, censetur nihilominus aliquo modo assistere in ipso instante generationis pro aliquo signo naturæ : quatenus pro tali signo nondum concipitur *in corrupto esse,* sed tantum *in corrumpi* .-sicut nec terminus *ad quem* pro illo signo concipitur *in facto* ewe, sed lanium *in fieri :* unde eo ipso censetur deesse ibi aliquid et perfectioni unius, d alterius desilioni : et hac ratione illum quodammodo non esse, et istum quodammodo esse. Cum ergo in justificatione illius, de quo loquimur, terminus *a quo* sit peccati debitam, terminus vero «cZ c/uem sit infusio graliæ, et hæc prius debeat concipi *in fieri* quam *in facto esse;* datur locus ut pro illo priori concipiamus prædictum debitum nondum omnino destructum, sed quasi *in destrui* el *corrumpi;* et ut possimus concipere personam, quæ justificatur sub non plena debiti corruptione, atque adeo quodammodo sub ipso debito.

§ IV.

Ejusdem argumenti melior solutio.

37. Secundo et melius ad hoc argumentum respondetur concedendo, in eodem instante conceptionis, in quo exisleret gratia, exlilurum etiam intrinsece et realiter debitum peccati originalis : atque adeo personam ita justificatam in se ipsa formaliter eleum omni proprietate fuisse pro illo instante debitricem, et obnoxiam peccato; non tamen peccatricem aut maculatam tali peccato, quia peccatum et ejus denominationes pro nulla ducatione queunt stare cum gratia ; debitum autem et denominatio *debitoris* compatitur cum illa in primo instante, et non ultra ·. sicut disp, præced. num. 139, diximus dignitatem capitis in Adamo potuisse compati cum ejus peccato pro primo instante, statim vero ablatam fuisse. Pro quo nota, causas intrinsece fundantes debitum, ut supra dicebamus, esse illas infectas dispositiones, quæ virtute infecti seminis in materia fœtus introducuntur : quæ quidem in se ipsis permanent usque ad instans animationis exclusive, et in ilio desinunt per primum *non esse:* sicut in qualibet generatione substantiali dispositiones praecedentes et determinantes materiam ad formam gignendam adsunt exclusive usque ad instans ipsius forma); ibi vero jam non adsunt, sed desinunt per primum *non esse,* propter resolutionem usque ad materiam primam, quæ sit in prædicta generatione.

Deinde nota, quod sicut hujusmodi dispositiones præcedenles formam substantialem eo ipso quod toto illo tempore informent et afficiant materiam, relinquunt eam ex tunc sigillatam et determinatam ad formam generandam, et ad alias similes dispositiones concomitantes ipsam formam, manetque hæcsigi LLatio et determ inatio in ipso instante generationis, postulans et inferens resultantium talis formæ, eamque de facto necessario inducens, nisi per aliam formam oppositam actualis illius resultantia divinitus impediatur (de quo latius N. Complutenses lib. 1 de generat, disp. 2 a num 88,) ita in nostro casu quamvis causæ fundantes debitum, scilicet dispositiones illæ orlæ ex infecto semine, formaliter non perdurent nisi usque ad instans animationis exclusive; relinquunt tamen materiam sigillatam pro prædicto instante inclusive : ratione cujus sigillationis resultant dispositiones concomitantes formam similiter infectæ : tamque hujusmodi novæ dispositiones, quam prædicta sigillatio afficiunt personam conceptam formaliter in se ipsa, exiguntque pro viribus, ut communicetur animæ, ad quam disponunt, similis infectio, quæ erit privatio gratiæ et justiliæ originalis : de factoque eam illi inferrent, nisi per ipsam gratiam impediretur resultantia talis privationis.

38. Hac igitur via recte inlelligilur, qua-Ap[<Kel liler persona præservata a macula peccati veritas subjaceat ejus debito in instante conceptio-50^\.0" nis formaliter in se ipsa : siquidem vere subjacet prædiclæ sigillalioni et dispositionibus, quæ in illo instante manent, et urgent conceptum pro contractione peccati: servantque ibi vim illud inferendi, in qua consistere diximus prædictum debitum. Neque enim de ralione istius est ipsa actualis illatio peccati, quæ cum gratia esse nequit ; sed solum prædicta vis et conatus ad illud inferendum : quæ manere possunt, quamvis effectus divinitus impediatur : sicut in gravi detento sursum manet vis et conatus urgens pro descensu, quamvis iste sit impeditus.

Recte etiam intelligitur, quomodo prædic-

Ium debitum ab illo instante indurationem sequentem non transeat : nam sicul ilia sigil latio, qaæ relicta fuit in materia per dispositiones præcedentes, non amplius est illativa forma?, neque urget pro ilia nisi pro instante generationis, pro quo proxime connotât ipsas dispositiones, unde fuit causata; et ideo : si pro illo tunc resultantia talis forma» miraculose impediretur, non maneret amplius prædicta sigillatio, neque pro tali forma rursus instaret : sed ex tunc ejus vis extingueretur : ita vis et necessitas illativa peccati, quæ virtute causarum præcedentium relicta fuit in persona genita, solum potuit durare pro illo primo instante, in quo de proximo connolabat praedictas causas: et in quo virtute illarum deberet peccatum introducere ; et introduceret de facto, nisi a gratia impediretur : semel vero hac introductione impedita,et praedicta connotations sublata, extinguitur illa vis ; nili iique remanet instans et urgens pro peccato. Adde ex dictis disp. præced. num. 89, illum, qui descendit ah Adamo per seminalem propagationem, contracturus propterea in primo instante conceptionis culpam originalem, tandiu et non amplius manere illi obnoxiam ex vi prædictæ propagationis, quandiu recipit influxum Adami moventis ad ejus generationem : tandiu autem recipit hujusmodi influxum, quandiu stat sub motione generative, qua finita cessat praedictus influxus : motio autem generativa manet usque ad instans conceptionis inclusive, et ibi finitur per *ultimum* esse: ergo idem dicendum est de prædicto *debito.*

39. Per quod patet ad omnia, quæ Vasquez in sua ratione objiciebat intendens prædictum debitum manere etiam post justificationem : et ad ea, quæ alii possent opponere nitentes probare, quod neque in primo instante conceptionis possit intrinsece adesse tale debitum, si semel ibi non sit peccatum: credimus namque sufficienter nos explicuisse, qualiter prædictum debitum non sit incompossibile cum gralia in primo instante conceptionis: secus vero deinceps : atque adeo qualiter etiam si pro illo instante non fuisset locus peccato; fuisset tamen debito : et quod non sit inter hæc duo connexio omnino necessaria pro quavis duratione.

Kqlico. Sed urgebis primo : quia terminus *a quo* illius justificationis cum non fuisset peccatum. fuisset utique ejus debitum : at terminus *a quo* non est compossibilis cum termino *ad quem ;* igitur nec prædictum debitum cum gralia, quæ est terminus ^l *quem* cujuscumquo justificationis.

Respondetur terminum « *quo* in praedicla&at justificatione non fuisse debitum, de qao loquimur nude sumptum, sicul invenitur in ipso instante conceptionis ; sed idem debitum ut associatum carent ia gratiæ,sicut fuit in duratione immediate antecedente(ubi tamen ex incapacitate subjecti, quia nondum erat creata anima rationalis, talis carentia non erat formaliter peccatum; fuisset vero, si permansisset in ipso instante con'ceptionis, quia jam ibi esset privatio gratiæ in subjecto capaci) : sicut ergo sola hæc carentia fuit exclusa per gratiam, ita ea dumtaxat seu debitum ut instans sub illa, non vero ipsum debitum secundum se fuisset terminus *a quo* prædictæ justificationis. Vel possumus alium terminum assignare, qui etiam sit incompossibilis cum gralia : nempe peccatum Adami irrelractatum, et debitum inde consurgens, juxta ea quæ in hoc dubio jam tetigimus, et iterum tangemus : et juxta illa, quæ de terminoa *quo* nostræ justificationis dicemus disp. sequenti numero 74, claudentes sub hoc termino tam peccatum præteritum irretractatum et offensam Dei. quam peccatum habituale, seu gratiæ privationem.

40. Secundo urgebis, quod in instante justificationis nihil debet remanere de ratione culpæ, sicut neque aliquid damnationis : ut docet Concilium Trid. ses. 5, decreto de peccato orig. imo neque reatum originalis peccati in eis admittit; sed totum hoc dicit tolli per justificationis gratiam : debitum autem, de quo loquimur, aliquid est de ratione culpæ et damnationis, cum non sit præcise malum pœnæ, ut diximus num. 19, imo est ipse reatus seu obligatio incurrendi peccatum originale : ergo nequit manere una cum gratia justificationis.

Respondetur prædictum debitum perti-®^ nere ad malum culpæ, non formaliter quasi ipsum proprie et formaliter culpa sit; sed causaliter, quia illam inducit. Hoc autem modo non negat Tridenlinum manere aliquid culpæ in justificatis, sed id expresse admittit : et ideo loquens ibidem de concupiscentia, quæ manet in renatis, ait appellari ab Apostolo *peccatum,* non quia vere et proprie, seu formaliter peccatum sit; sed quia ad peccatum inclinat : quod est esse peccatum causaliter : sicut etiam potentia peccandi, quæ manet in omnibus, potest dici hoc modo *peccatum,* quia est causa peccati. Nomine vero *reatus,* quem Concilium

Concilium manere negat, inlelligit ipsummet peccatum originale secundum suam formalem rationem; non vero solum debitum illud incurrendi : nam ut inferius (licemus, nomen *reatus* commune est ad utrimque. Adde,ibi esse sermonem do illis, qui justificantur per baptismum longo tempore post conceptionem : in his autem non remanet jam tunc debitum peccati, quod in instante conceptionis ob specialem rationem debuit adfuisse, etiamsi tunc adesset gratia : neque etiam aliud debitura, quod in non justificatis permanet ex peccato Adarai non retractato : quippe hoc nunquam intrat ipsum instans justificationis, quandocunque hæc fiat, ut ex dicendis num. 43 magis constabit.

Tertiâ. 41. Urgebis tertio ; quia omne debitum, ut supra dicebamus, extinguitur per solutionem vel remissionem illius, quod debetur; adeo utcum earumnullapossilexistere: quando enim verum est rem debitam esse solutam aut condonatam, etiam est verum non jam deberi, atque adeo debitum esse extinctum : sed justificato in instante conceptionis remittitur in eodem instante peccatum originale : ergo in illomct oxtinguitur, et non permanet ejus debitum.

usi.!· Pro solutione hujus replicæ animadverlendum est, duplex esse genus debiti : aliud precise morale, quod tribuit creditori aut judici jus ad exigendum : ut est illud, quod fundatur in merito respectu praemii, et in demerito respectu supplicii, et in offensa illata respectu satisfactionis, etc. et hoc genus debiti extinguitur immediate per solutionem vel remissionem, nec potest manere cum illis, sed ubi verum est debitorem solvisse, aut creditorem remisisse, etiam est verum nihil jam deberi. Aliud est debitum (ut sic dicamus) *physicum,* quod importat connexionem physicam et necessariam illationem effectus ex suo principio, seu vim et necessitatem ad talem illationem: sicut essentiæ debentur passiones, et accidentia, quæ ex ea inferuntur; et materiae ultimo dispositæ ad generationem debetur forma, quæ ex illa dispositione infertur. Hujusmodi aulem debitum non tollitur, neque extinguitur per solutionem aut remissionem, ut ex se liquet ; sed per hoc quod in principio ex quo debitum est sequi effectum, extinguatur vis et necessitas inferendi illum ; vel propior elongationem a sua propria causa; vel qüia transit ducatio, in qua vis illa functa fuit, aut fungenda erat officio suo; vel ob alias rationes ad ordinem physicum perlinentes: sicut transacto generationis instante extinguitur in materia vis illativa forrnæ generandae relicta ex praecedentibus dispositionibus, sive de facto talis forma ponatur, sive per aliam divinitus impediatur.

42. Hoc praenotato ad replicam res ponde-solutio, lur, in nostro casu utrunque debitum concurrere ; nam ex qua parte ille qui concipitur, peccavit et offendit Deum in Adam, quando fuit in illo, mansit exinde debitor exhibendi Deo satisfactionem pro offensa, et sustinendi pcenam temporalem et æternam pro culpa : et toturn hoc est debitum morale. Ex qua parte vero prædictum Adami peccatum auferendo ab eo originalem justitiam reliquit totum ejus semen vitiosum et infectum, debitum est huic infectioni, ut quicunque per tale semen generetur, incurrat peccatum originale in propria persona, ubi primo concipiatur. Hoc autem genus debiti potius est physicum quam morale, quia non innititur immediate merito aut demerito, etc. sed causalitali et necessariæ connexioni, qua peccatum Adami, secundum quod fuit capitis, infert medio semine infecto peccatum originale in posteris : constringitque et nécessitât istos ad illud contrahendum : ob idque disp. præced. dub. 3 et 4, diximus, causalitatem peccati Adami in originale nostrum et illationem istius ex illo non pertinere ad ordinem causæ moralis; sed ad ordinem causæ physicae. Dicimus ergo primum illud debitum peccati originalis extingui per remissionem, quam quantum ad offensam, culpam, et poenam æternam largitur Deus in instante justificationis, neque aliter possetgratiam conferre: unde in illomet instante verum est, prædictum debitum esse extinctum, et non coexislere remissioni. Posterius autem non extinguitur hoc modo; sed quia elongatur a suis causis : quæ fuerunt actio generativa et dispositiones pertingentes usque ad instans generationis : aut etiam quia transit duratio, pro qua habuit fungi officio suo inferendi culpam, sive de facto intulerit illam sive non : quæ duratio fuit tantum prædictum instans.

Denique urgebis, quod ex hac ipsa doctri- ciffia na videtur impugnari secunda pars nostrærc,,llt' assertionis, in qua diximus debitum peccati originalis manere in omnibus usque ad justificationem, etiam si hæc tempore differatur, ut communiter fit : modo aulem asserimus prædictum debitum extingui statim post primum instans : ergo, etc.

Taeda-tur. 13. Respondetur, modo nobis fuisse sermonrm de debito compossibili cum gratia, et quod debet manere in omnibus pro primo instante,etiamsi tunc aliquis justificaretur : et hoc asserimus extingui immediate post illud instans : quia cum innitatur eisdem causis el dispositionibus physicis, quibus patratur conceptio, extingui debet, quando extinguilur vis 0)>erativa conceptionis. Ad vocificandam autem illam partem assertionis pro iis, qui non stalim justificantur, recurrendum est ad aliud principium,quod est peccatum actuale Adami non retractatum, et ad obicem, quem ponit graliæ pro toto tempore non retractationis : nam ex hoc capite, etiam exlincto illo priori, remanet necessitas permanendi in culpa originali contracta ; vel etiamsi opus sit illam de novo contrahendi, quandiu non amovetur prædictus obex. Et hoc genus debiti asserimus manere in omnibus usque ad primam justificationem, quandocunque hæc fiat.

Est tamen inter utrunque debitum discrimen : quod primum sicut manet in omnibus in instante conceptionis, sive gratia tunc detur, sive non; ita in nullo ultra progreditur. Secundum autem nec potest esse cum gratia : et ideo si hæc daretur in primo instante non intraret illud instans : sicut neque intrat inslans cujuscunque justificationis : neque etiam potest aliter quam per gratiam extingui; adeoque tandiu perseverat, quandiu illa non infunditur : cujus discriminis rationem ex dictis facile quisque deprehendet. Nam illud prius non est vere peccatum; sed tantum est necessitas quaedam urgens pro ejus contractione : quæ quidem necessitas, ubi peccatum re ipsa non contrahitur, potestsimul esse cum gratia in primo instante conceptionis, ad quod usque et non ultra pertingit. Posterius autem dicit ipsum peccatum Adami irretractatum pro hac persona, quæ dicitur *debens;* cum qua irrelraclatione non compatitur gratia collatu eidem personæ.

§ V.

Illationes ductrinæ ladite.

Primum cûrolla-fiuui. 41. Exdoctrinahujusdubii aliqua inferre licet, quæ et per se scitu digna sunt, et dubiis sequentibus dewvient, pwesertim vero observari debent pro dicendis dub. 5, dum explicuerimus plures Scripturae, et Patrum loquutiones. Primo ergo infertur non posse enuntiari absolute de illo, qui cum pec casset in Adamo, in instante conceptionis justificaretur, aliquam propositionem, ubi prædicelur peccatum originale, vel ejusdenominaliva: el ideo non est absolute concedendum, quod contraxerit aut incurrent praedictum peccatum, quod habuerit ejus maculam vel culpam, aut quod sub istis fuerit : quod *iniquus, injustus, peccatur, p>llutus, maculatus,* \el *damnatus* exlilerit: quod fuerit Deo *m nluus, inimicus, tnvsus,* aut *ab illo aversus, filius ir:r, sub potestate diaboli, ejus servus, captious,* et similia. Ratio vero est : quia quod absolute enuntiatur de aliquo, inlelligilur de illo prout est formaliter in se ipso: sicut enim tunc dumtaxat dicitur absolute esse, quando in se formali1er existit ; ita tunc solum potest absolute dici esse tale vel tale, quando in se habet esse formaliler tale : undecumisde quo loquimur, nunquam in se ipso habuisset formaliler peccatum, non posset subsserni alicui propositioni, ubi peccatum vel ejus denominaliva absolute affirmantur: idemqde esset admittere absolute similes enuntiationes; atque admittere fuisse ineo peccatum proprie et formali1er, ut existente actu in se ipso. Ob eandemque rationem deberent absolute negari quasi in idem redeuntes propositiones habentes negationem justitiæ, innocentis, sanctitatis, etc. ubi negatio potius afficit praedicatum, et non copulam ; ut quod aliquando fuerit *non justus, immaculatus, non innocens,* etc. quia his etiam datur intelligi defuisse illi in sua propria jærsona pro aliqua du ratione gratiam, ex qua prædictæ nomenclaturæ desumuntur.

45. Ceteram si in omnibus propositionibus pr.i'diclis liat restrictio per hoc additum *in Adam,* vel aliud simile, tam affirmative (piam negativo possent et deberent concedi. Unde recte diceretur, quod illa persoiUl *peccavit el offendit Deum in Adam, tpu*l transgressa est divinum praeceptum in Adam, (piodcoinedit de ligno vetito in Adam,* quod *in illo fuit maculata, fuit moi tua, fuit peccatrix, fuit Dea inimica, filia iræ, captiva diaboli,etc.* omnia hæc cum prædicto addito in b/ani. Hujusmodi enim additum restringit sensum praedictarum propositionum ad personam, de qua enuntiantur, non ut fuit actu in se ipsa, sed ut fuit in Adamo, tanquam in capite morali posterorum supponente pro omnibus illis, quatenus in pacto cum Deo, et in virtute seminali ipsius Adami continebantur. Unde sicut Adamus tunc ex omnium persona deliquit, et per peccatum illud fuit pro omnibus originali justitia privatus; ita ex omnium persona el pro omnibus mansit peccator constitutus, pro omnibus injustus, pro omnibus maculatus, Dei inimicus, etc. pro omnibusque mansit *non justus, non sanctus, non inno*Wi$, etc. quod et nihil aliud sonant prædictæ propositiones. Adde, inter eum de quo loquimur, el alios posteros Adami nullum exlilisse discrimen usque ad instans conceptionis: in qua ille gratiam accepit ; hi vero peccatum contraxerunt : atque adeo quicquid relative ad tempus anlecedensde cæteris enuntiatur, debet pariformiter de illo prædicari. Cum ergo omnes prædictæ propositiones per illud additum *in Adam* determinentur ad tempus longe antecedens conceptionem; consequens est ut sicut de cæleris, qui peccatum contraxerunt, cum veritate proferuntur; sic etiam de illo, qui praservalus fuit, vere et cum proprietate enuntientur.

46. Infertur deinde, omnes propositiones, in quibus non peccatum vel ejus denominativa, sed solum debitum, et quicquid in hoc includitur, prædicalur, veras esse in loto rigore respectu illius personæ prieservali.de qua loquimur. Et ita absolute deleret de illa prædicari, quod fuit sub debito et necessitate incurrendi peccatum originale: quod fuit obligata ct obnoxia huic peccato: quod habuit reatum illud contrahendi, quod contraxit in radice, in obligatione, el in debito : imo quod fuilpecnlrix, injusta, maculata, morlua, etc. hoc medo, nempe *in radice, in obnoxietate, in ddih,.* Quippe his omnibus loquutionibus ad summum denotari potest, quod talis persona habuerit in sua carne peccati initium, causam, ct radicem; et in se ipsa obligationem et necessitatem incurrendi ex vi suæ conceptionis maculam, injustitiam, mortem animæ, etc. quæ omnia importantur indebito, quod explicuimus.

Si quæ vero essent circa hoc propositiones vel denominationes ambigua», quæ vel ex usu, vel ex vi verborum indifferenter possent accipi de peccato, et de debito; non deberent absolute concedi, aut negari ; sed distingui, et exponi. Porte sunt hujusmodi, *reum esse peccati, et habere peccati reatum :* quia utraque hæc propositio sufficienter potest accipi vel pro *esse obnoxium peccato incurrendo,* quo pacto significant debitum, sicut cum dicimus *alignemesse reum mortis,* ex eo dumtaxat quod illam meretur, aut quod ad illam sit condemnatus : vel possunt accipi pro eo quod est *teneri sub peccato ligatam el obstrictum,* adeoque pro *habere illud formaliter:* sæpe enim nomina *reusel reatus* pro ipso peccato accipiuntur, ut cum dicimus aliquem esse *reum criminis :* et de peccato originali dici solet, quod post baptismum *manet actu, et transit reatu :* quia manet actualiter concupiscentia, quæ fuit aliquid illius peccati; tollitur vero ratio formalis culpæ, quæ sæpe *reatus* vocatur ut magis declarabimus disp. 17, dub. 1.

47. Tertio infertur non esse absolute Teriiniu. concedendum de illo, de quo loquimur, quod fuerit reus aut debitor pœnæ æternæ; sed solum cum addito *in Adam,* vel *in radice, etc.* Ratio vero est : quia debitum et reatus pœnæ æternæ cadit immediate supra culpam, et illam indispensabiliter comitatur, per ejusque remissionem remittitur, unde ea tantum ratione potest prædicari de aliquo, qua potest prædicari ipsa culpa: atque adeo sicut hæc* non posset prædicari absolute, de illo, qui formaliter eam non contraxit; ita neque debitum aut reatus prædictæ pœnæ. Quocirca est discrimen inter debitum peccati, et debitum prædictæ pœnæ : quia debitum peccati ex nomine ostenditur esse aliquid antecedens ipsum peccatum, adeoque praedicabile de qtiocunque obnoxio peccato, quamvis illud non incurrerit: debitum vero pœnæ æternæ ex ipso nomine supponit peccatum : et ideo ineo sensu dumtaxat poterit prædicari de aliquo, in quo peccatum ipsum prælicetur.

Secus dicendum est de reatu pœnæ ternporalis, ut morlis. ægritudinis, corruptionis, etc. quia sicut hujusmodi reatus potest

manere in aliquo, ablata culpa, sic etiam potest ei inesse absque illius contractione in propria persona : ob solum peccati debitum, et ob solam contractionem peccati in Adamo : ex illius enim peccato et demerito mansit natura, et mansimus omnes sufficienter obnoxii pmnis æternis et temporalitas ; et quamvis illa dimittatur a Deo una comcalpa per justificationis gratiam; secus tamen istæ: unde sive supponatur peccatum in propria persona, sive solum peccati debitum, et peccatum in Adam ; potest illarum debitum permanere vel in remedium et medicinam, vel ad majorem divina· justitiæ manifestationem. Ille ergo, quem Deus in nostra hyputhesi a peccato praeservaret, non ideo ab hujusmodi temporalibus pœnis liberaretur; sed illas incurreret, non obstante illo privilegio : ex eo dumtaxat, quia naturam ex Adami semine participaret. Accedit quod prædiclæ pœnæ afficiunt hominem putius ex parte corporis quam ex parte animæ, sufficienterque oriuntur ex ijvsa carne, quatenus destituta illa perfectione, quam originalis justitia corpori tribuebat, juxta id quod dicemus disp. sequenti dub. 1, unde quandiu talis perfectio corpori non restiluitar, quamvis anima per gratiam sanctificetur, semper manet radix et origo similium pœnarum in ipsa came : nec talis sanctificatio, vel aliquid aliud (nisi forte ex speciali miraculo) illarum exeeutionem impediet.

Qwrtum frhmÎÎ* 18. Quarto infertur, plures propositiones ex 11Ucusque recensitis, quæ de anima vel persona illius præservati falso enuntiarentur, recte et sine erroris periculo posse de ejus carne affirmari : ut si diceremus *illam fuisse carnem immundam, maculatam : vitiatam per peccatum, in illo conceptam,* et hujusmodi. Et ratio est : quia prædictæ propositiones applicalæ ad animam vel ad personam, enuntiarent de illis eam maculam et infectionem, cujus sunt capaces, et cujus possunt esse subjectum : cumque persona et anima sint capaces maculæ et immunditiæ, quæ est formaliter culpa et peccatum, sintque hujus proprium subjectum eo ipso quod tales propositiones absolute de illis enuntiarentur, sensus esset quod prædicta anima et persona habuissent in se ipsis ipsum peccatum : cujus contrarium supponitur. At vero cum applicantur carni, ratione materiæ restringitur significatio ad illam maculam et immunditiam, et ad illam peccati rationem, cujus ipsa caro potest esse subjectum : cumque nequeat esse subjectum peccati ant culpæ formalis; sil autem subjectum illius prnvæ dispositionis, quam diximus esse radicem et initium inducens ad peccati contractionem, adeoque debitum talis contractionis, quæque hoc pacto, scilicet per modum debiti et radicis, potest did *peccatum, immunditia, macula,* etc. recte absque erroris periculo propositiones illæ deprædictacarneenuntiarentur: neque aliud denotarent, quam quod fuisset in ea prædictum debitum.

Imo etiam caro illa dici posset *caro peccati, et caro peccatrix, et caro damnata, et curo /recolo infecta, et caro concepta in iniquitatibus,* sine eo quod plus aliquid quam prædictum debitum personne illi tribuatur. Carnem enim esse peccati, aut esse peccatricem, aut esse vitiatam, damnatam, infectam peccato, aut in iniquitatibus conceptam, nihil aliud dicit, quam quod fuerit in sua conceptione affecta et inquinata illa infectione, quæ ex peccato et in ordine ad peccatum potest esse in illa : hæc autem infectio solum importat illam pravam dispositionem, quam in instante conceptionis unusquisque accipit in ipsa carne, descendentem ex peccato Adami per semen infectum, et inducentem, quantum est ex se, peccatum originale in anima : cujus dispositionis exors non fuisset, quicunque debitum prædicti peccati in propria persona contraxisset, etiamsi a peccato ipso præservaretur, ut ex dictis constat.

49. Denique inferlur, sufficienter salvari £ per doctrinam hujus dubii in illo, qui ab ' originali peccato, non tamen a debito ejus præservaretur, omnia quæ fides docet, et quæ verificari necesse est (excepta ipsa peccati contractione) de omnibus, qui ab Adamo per seminalem propagationem descendunt : quæ ex Cajetano torn. 2 opuscul., opusc. 1, cap. 3, ad hæc possunt reduci. Videlicet quod Christus mortuus est pro omnibus : atque adeo quod omnes mortui sunt morte peccati : quia non est mortuus nisi pro mortuis. Deinde quod omnes indigent reconciliari Deo per Christum ; sine cujus reconciliatione inimici manerent. Tertio quod Christus redemerit omnes, ei liberaverit de servitute Diaboli : in quo importatur, quod omnes fuerint aliquo modo captivi et sub Diaboli potestate : et quod ipse Christus Dominus pro omnibus tanquam pro debitoribus fidejusserit, solverit, satisfecerit, etc. quæ du ›. 3 et 5 magis declarabimus.

I'orro omnia hæc verificari in casu nostra

træ hypothesis, neque ab ois excipi illum, quem ab originali ponimus præsorvaliim, potest facile ostendi. Nam eo ipso quod peccavit in Adam, mortuus fuit in illo morte peccati, et in se contraxit debitum incurrendi illam mortem : hoc autem sufficit ut Christus mortuus fuerit pro illo, non tanquam pro vivo, sed tanquam pro mortuo : quippe qui sine Christi morte nunquam fuisset vivus : imo semper eo modo quo fuisset, fuisset mortuus, nisi Christus sua morte illum vivificaret, et ei vitam conferret. Deinde ratione ejusdem peccati Adami in illo et in cæteris progenitoribus, per quos descendit, repræsentabatur ut Deo offensus et inimicus; cujus etiam inimiciliæ debitum in se ipso contraxit, maneretque necessario sub illa, nisi Christi propitiatione et satisfactione reconciliaretur : indiguit ergo hujusmodi reconciliatore. Rursus quod aliquo modo fuerit Diaboli captivus et sub ejus potestate, patet : tum quia id habuit quatenus fuit in Adam, qui peccando pro omnibus, pro omnibus redactus fuit sub Diaboli captivitate, servitute, et dominio. Tum etiam quia ille qui ex proprio vel parentum demerito est obligatus ad servitutem et captivitatem, ex hoc ipso dicitur jam servus et captivus ; etiamsi nondum carcerem sit ingressus, aut servi munus obierit : neque minus indiget redemptore, fidejussore, et satisfactore, ne sicut debet incarceretur, et in vincula conjiciatur; quam indigeret, si incarceratus et in vinculis jam fqisset, ut inde liberaretur : quod est ultimum, quod verificandum esse diximus juxta dogmata fidei. Hæc tamen dub. 3 et 5 magis elucidabuntur.

DUBIUM II.

Utrum Beatissima Virgo Deipara pottierit eximia debito culpx originalis: et an ex meritis Christi ?

Hujus dubii, præsertim quoad priorem partem, facillima erit apud omnes resolutio : dum non quid factum sit, sed tantummodo quid Deus de lege absoluta potuerit facere, inquirit : in cujus proinde decisione illadumtaxal attendenda erunt, quæ divinæ potentiae licent, aut repugnant.

§ I.

Deciditur dubium duabus assertionibus.

50. Dicendum est primo potuisse Deipa- A^.ruo
rarn excipi a debito originalis peccati; ita Prior·
ut neque in propria persona, neque in Adamo, aut in reliquis parentibus tali debito subjaceret. Hæc conclusio est adeo per se nota, ut potius ab omnibus tanquam certa supponatur, quam ut dubia examinetur. Nihilominus in propriis terminis tradunt illam N. Cornejo 3 p. tract. 3, disput. 2, N.Cnr-
dub. 2, conclus. 1, Cardinalis Lugo de Incarnal, disput. 7, sect 3, et alii. Probatur Lugo
facili ratione. Potuit Deus non includere Deiparam in illo pacto, quod cum Adamo sancivit, ut is esset caput morale suorum posterorum in ordine ad conservationem vel amissionem justitiæ originalis : sed excepta Deipara aut non comprehensa sub illo pacto, nullatenus haberet in ea locum prædictum debitum : ergo, etc.

Minor est perspicua : nam ut diximus numer. 15, debitum de quo loquimur, necessariosupponit prædictumpactum,ratione cujus voluntates posterorum translate sunt a Deo in voluntatem Adami, ut ipse quantum ad effectum amittendi aut conservandi originalem justitiam pro omnibus supponeret, ejusque actus,actus omnium censeretur: quare sicut secluso eo pacto nulla ratione Adamus fuisset caput morale posterorum, neque peccatum illius eis imputaretur, aut esset aliquo modo titulus, ut culpam originalem inde sequutam, ejusve obligationem seu debitum contraherent : ita neque prædicta culpa, neque ejus obligatio vel debitum potest latiusquam pactum illud extendi, neque proinde comprehendere aliquem, qui non fuerit in eodem pacto inclusus. Major vero suadetur : nam pactum et constitutio Adami in esse capitis moralis respectu posterorum gratis omnino fuerunt a Deo facta, nullusque alius aderat titulus ad talem constitutionem nisi ipsa gratiosa Dei voluntas, utens supremo suo dominio, ex quo dumtaxat potest voluntatem unius in alium quantum ad spiritualem salutem transferre; cum tamen ex naturis rerum et ex providentia illis debita id minime petatur. Ut videre est in reliquis parentibus, quorum nullus in ordine ad spiritualem salutem habet esse caput filiorum, nec potest suo merito vel peccato illis effective et efficaciter proficere aut nocere : neque natura in aliquo suo supposito id valet exigere.

Sicut jgilur potuit Dens prædictum pactam pro nemine et pro omnibus inire cum Adamo; potuit etiam inire illud pro paucis vel pro multis, pro bis vel pro illis : atque adeo claudere in eo quos vellet ; cl quos, vel quem vellet, excludere.

i.nfiru' 51. Confirmatur: quoniam Deus in consiituendo illud pactum non respexit posteros Adami indistincte cl in confuso, includendo sub illo omnes in communi et ut sic : hic enim modus decernendi arguit cognitionem imperfectam et confusam, quæ nequit Deo tribui : sed determinate el in particulari respexit unumquemque, ac si ille tantum esset futurus: et sicut unicuique determinate et seorsim cognitio decrevit futuritionem vel non futuritionem. absolutam vel conditionatam ; ita pro unoquoque seorsim sumpto statuit prædictum pactum : nullaque fuit ratio cogens, ut hunc potius quam illum,aut omnes potius quam non omnes in illo decretu comprehenderet : potuit ergo pro libito quos vellet comprehendere, et quos vellet excludere, sive multos, sive paucos, sive unum.

objwiD *ťψiT" Si vero objicias, tum quod Deus antecelenter a(l prædeslinationem Deiparæ fecit legem universalem, quod Adamus esset caput morale omnium posterorum, et quod pro omnibus supponeret, sine eo quod in illo primo signo alicujus exceptio intelligeretur : semel autem facta hac lege, nequibat-jam aliquem inde excipere, cum divina lex sit prorsus immutabilis. Tum etiam quod licet Deus simpliciter fuerit liber in statuendo illud pactum, potueritque de lege absoluta excludere quem vellet ; ex suppositione tamen quod constituebat Adamum caput morale posterorum, rerum ordo exigebat ut omnes tali capiti subjicerentur : et hac ratione ipsis posteris inerat debitum pactum illud ingrediendi, a quo nullus exciperetur, facta illa suppositione.

Diiuiiar priuu Despondetur ad primum, inde ad summum convinci, quod in sensu composito illius legis (si verum est de facto a Deo ita statutam fuisse) rebusque ut nunc disposiiis, non posset Deipara a debito praeservari ; non autem quod non potuerit ab illo præservari simpliciter et absolute : potuit enim Deus in ipsa legis conditione restringere eam ad illos tantum, quos vellet, sive multos, sive paucos; et quos vellet, sive unam Deiparam sive plures sub ea non comprehendere : et hac via potuit semper manere excepta sine alicujus legis mutatione; sed potius quia ab æterno fuisset ita decretum. Ad secundum constabit dub. se-War quenli a num. H|, quomodo adhuc ex illa**** suppositione nullum poterat consurgere debitum in Deipara vel in aliquo alio ad ingrediendum pactum Adami. Esto vero tale debitum inde consurgeret, non est dubitandum potuisse Deum, saltem utendo su premo suo dominio, irritare illud et exlinguere, ut Deiparam non ligaret.

52. Secunda pars dubii, an nimirnm^®* præservatio a debito, quam ostendimuspo>H» fuisse possibilem, futura esset ex meritis Christi, vel non? potest procedere indu- w» plici sensu : vel secundum providentiam, '* l quam Dens de facto habuit erga illa merita, applicando eorum virtutem solis redemptis : in quo sensu eo ipso quod aliquis redemptus non fuisset, nequiret beneficium aliquod ex prædictis meritis oblinere : et de hoc dicemus dub. sequenti. Vel potest procedere attenta potentia Dei absoluta,qua liberum ei fuit disponere de meritis Christi, prout vellet : et ita loquimur in hoc dubio. Similiter prædicta præservatio potest accipi dupliciter : uno modo quatenus præcise excluderet Deiparam a lege illa statuta Adamo, et hac via redderet incapacem, ut ipse Adamus ex persona ejus delinqueret, ac per consequens ut peccatum Adami posset illi attribui, absque ulla majori gratia : sicut diceretur præservatus is, quem Deus se solo sive per creationem, sive ex aliqua materia in puris naturalibus produceret; qui eo ipso non fuisset de numero illorum, quos pactum Adami aut ejus peccatum vel debitum comprehendit. El in hoc sensu quid tenendum, constabit etiam dub. sequenti num. 90. Alio modo potest accipi illa præservatio, ut dicat non prædictam exclusionem præcise sumptam, sed una cum gratia et donis, quæ Deus contulit Virgini de facto, vel alia similia : quo pacto non est dubium, prædictam præservationem importare eximium Dei beneficium et gratiam.

Loquendo igitur in hoc secundo sensu, seared* dicimussecundo, ex nullo capite repugnare a5f€f,iX Deum taliter sua decreta ordinasse, et res ita disposuisse, ut conferret Deiparæ ex Christi meritis gratiam præservantem a debito, de quo loquimur, et cætera dona, quæ de facto illi collata sunt. Ita sentiunt plures auctores ex his,'quos dub. 4 referemus : præsertim vero quotquot asserunt, Deiparam fuisse de facto a prædicto debito præservatam : neque enim vidimus aliquem negantem, totam gratiam, quam Deipara

jutio Mb. Deipara habuit, fuisse illi ex Christi mori(i3 cv|latam. Potissima vero ratio est defectus repugnantiæ: quæ nulla apparet in co quod Deus taliter disposuerit Christi præ* destinationem et merita ut horum intuitu moveretur ad praedestinandam Deiparam ad perpetuam sanctitatem, sino eo quod pactum Adami ingrederetur: dum enim nulla in hoc implicatio ostenditur, sicut re vera ostendi nequit, non esldivinæ potentis negandum.

fwfr· 53. Confirmatur : nam si ex aliquo capito id repugnaret, maxime quia Christus primario prædestinalusfuit redemptor,adeoque cuncta ejus merita sunt merita redemptoris, et sic redemptis tantummodo applicanda; cum tamen repugnare videatur, quod Virgo in illo casu potuerit esse redempta : at ex hoc capite non repugnat : ergo e-x nullo. Probatur mi nor. Tum quia ea ratio ad summum militat rebus ut nunc dispositis : nulla autem est in ordine ad divinam potentiam, quæ potuit aliter res disponere, et Christum prædestinare independenter a peccato et ejus redemptione, ob hoc potissimum ut esset perfectio universi, et illum sua assistentia illustraret et compleret : quo casu ejus merita indifferenter se haberent, ut tam indigentibus quam non indigentibus redemptione applicarentur. Tum etiam quia adhuc prædestinato Christo ut redemptore, fuit Deo liberum extendere ejus merita etiam ultra redemptos : cum enim essent sftnplicitor infinita, non exhauriretur illorum sufficientia in ipsa redemptione; seb haberent condignitatem, ut aliis et aliis usque in infinitum sive debentibus sive non debentibus applicari possent. Et ideo licet sub dubio sit, an de facto contulerit Deus gratiam Angelis, et justitiam originalem Adamo ex prædictis meritis; nemo tamen dubitat id facere potuisse : quiaipsamerita sufficientissimam habebant ad id condignitatem : sicut etiam ad hoc ut Spiritus sanctus carnem assumeret, si Deus in ordine ad hujusmodi effectus eis uti voluisset. Nulla ergo adfuit repugnantia, ut præservatio Virginis a debito peccati ex prædictis meritis ortum habuisset : quicquid sit an in tali casu ipsa posset dici *redempta* et ejus gratia *redemptiva,* de quo dub. sequenti.

Quare præcipua difficultas circa hanc assertionem reducitur ad intelligentiam ordinis divinorum decretorum erga prædestinationem Christi et Deiparæ, et permissionem peccati Adami : quia non ita percipitur qualiter, etiamsi B. Virgo sub pacto et peccato Adami comprehensa non fuisset ; sed ea potius antecederet, aut saltem non ab eis præcederetur ; praedestinatio vero Christi prædictum peccatum necessario supponat, utpole in ejus remedium ordinata ; nihilominus Christi merita sufficienter processerint Virginis praedestinationem, ut hæcpotuerit ab illisemanare:quod sequenti § declarabimus.

§II.

Series et ordo inter divina decreta.

54. Mirus et æque importunus quorundam recentiorum labor, ut distinguant in Deo multiplicia signa rationis *in quo,* quibus divina decreta accommodent, considerantes illum ut decernentem in primo, nondum præviso secundo ; et in secundo, non præviso tertio ; et in hoc, non præviso quarto, et sic de aliis usque ad septem vel plura, quorum longa et prolixa meditatione praesentem disputationem gravem nimis et implexam reddiderunt. Ne vero referendo et impugnando varios illorum discursus absque majori utilitate nos etiam lectorem gravemus ; omissa illa multiplicitate signorum, quam neque necessariam neque utilem arbitramur, proponemus dumtaxat modum dicendi, quem eligendum duximus, et jam olim tetigimus in tract, de prædestin. disp. 4 et 5. Juxta quem duo tantum signa signa rationis *in quo* in Deo distinguemus: alterum in quo possibilia omnia, omnesquencoirieorum series, connexiones et combinalio-buciltk· nes sub esse tantum possibili per scientiam simplitis intelligent:® perfecte cognovit : alterum vero in quo ex tot possibilibus jam cognitis, eam rerum seriem, sub eisque connexionibus et combinationibus, quæ sibi placuere, elegit, approbavit, et futuram absolute decrevit.

Porro hæc duo signa *in quo* necessario esse distinguenda, ex eo liquet, quia omnia, quæsuntDeo necessaria, sunt priora non tantum prioritate *a quo,* sed etiam prioritale *in quo rationis* omnibus liberis, utpotesine quibus esse potuerunt : adeoque non est necesse ut in primo signo, in quo Deus cum omnibus suis necessariis concipitur, de liberis tractetur, aut aliquid eorum concipiatur ; sed in alio signo posteriori. Quæ enim non dependent ab aliquo in *esse,* neque habent cum illo necessariam connexionem, etiam non dependent in eo-

qnosd: et ita sunt priora non solum prioritate uytw,3edeliain priorilate subsistendi consequentia, quæ est prioritas *in quo* rationis: cum ergo cognitio possibilium sit Deo necessaria ; efeclio vero et decreta futurorum fuerint libera ; fit. prædielam cognitionem debere a nobis concipi ut independeutem ab electione et decretis, non tamen e contra ; *atque adeo* ut priorem priorilate *in quu* rationis.

Ni.ae» ZiSfr sots-h. 55. Deinde sufficere hæc duo signa pro omnibus, quæ Deus libere decrevit, nec necessarium esse plura configere, probatur. Nam eo ipso quod Deus in primo signo cognoscat sub esse possibili omnia, quæ potest decernere, et sub omni connexione et combinatione, qua decerni possunt ; potest in signo sequenti omnia a se eligenda et sub omni connexione et combinatione, qua eligenda sunt, unica volilione eligere, el unico actu ea sic futura decernere, adeoque unico signo *in quo* omnium electiones et decreta absolvere. Si enim non repugnat, ut eirca omnia eligi possibilia, et circa omnes *modos el series connexionum et combinationum, sub quibus possunt eligi, Deus in uno signo unica cognitione versetur,* altingatque ea cognitione quæcunque in qualibet electione possibili intervenire possunt : non est cur repugnet, ut in uno alio signo, unica volilione, ex omnibus illis possibilibus omnia quæ eligenda sunt eligat, el omnia electa sub omni modo, quoelecta sunt, *unico decreto futura* decernat : ad quid ergo confingenda plura *signa in quo* pro divinis decretis, *ubi duo* praedicta sufficiunt ? Sed rem magis in speciali declaremus.

Dcdara- *spedah.* 56. Etenim in primo signo Deus per *sc,cnt'am simplicis* intelligenliæ notissima habuit hæc omnia : scilicet possibilem esse universum ex Angelis, hominibus, et roteris creaturis, quæ in eo faclæ sunt, coalescentem : possibile esse ut Adamus cum justitia originali conderetur sub eo paclo ut pro se et pro posteris illam acciperet ; el pro se et pro illis peccando amitteret, et non peccando conservaret : possibile *esse ut* aliqui ejus posteri sub illo pacto non comprehenderentur, sed extra manerent ; *qui* proinde etiam si Adamus peccaret, nullum debitum contrahendi ejus peccatum *incurrerent. Cognovit* etiam possibilem *esse unionem Verbi* cum humanitate, ex qua *consurgeret Christus, qui* mereri *posset, quicquid Deus* vellet, et *pro quibus* vellet: possibilem etiam esse Virginem descendentem ab Adamo, quam supradictuni pactum non comprehenderet : sicut etiam erat possibile, quod eam comprehenderet : quæ quidem sive comprehensa, sive non comprehensa, eximia gratia ornaretur, ut Christum conciperet. Cognovit insuper possibiles esse inter omnia hæc diversas causalitates et dependentias, adeoque priori ta tes et posterioritates *a quo* in diversis generibus causarum : puta quod Christus propter eximiam suam dignitatem esset finis cæterorum omnium, propter quem prædeslinarentiir aut crearentur: quoti est esse priorem omnibus in genere causa? finalis. Insuper quod ejus merita erant sufficientia, ut Deus illorum intuitu conferret creaturis quæcunque beneficia sibi placeret, sive naturæ, sive gratiae, sive præervationis a peccato, sive redemptionis, praedestinationis, justificationis, glorificationis, etc. atque adeo quod Christus hac via poterat esse prior omnibus creaturis in genere causæ efficientis moralis, quæ est propria causalitas meriti. Proterea cognovit quod peccata, quæ Deus vellet permittere tam in Adamo quam in posteris, erant sufficiens materia, in cujus remedium et satisfactionem Christus posset prodestinari : adeo ut si Deus vellet, alligaretur talis prædestinatio peccati redemptioni : quo casu peccatum et ejus permissio procédèrent *Christi* praedestinationem in genere causæmaterialis. Sicut igitur cuncta hæc sub *prædictis* connexionibus Tf causalitatibus dicimus fuisse Deo in unico *signo ut* possibilia præsentata, neque in illa *praesentatione possibilium aliquam priorilatem vel* posterioritatem *in quo admittimus; sed solam* prioritatem et posterioritatem *a quo* explicatam ; cur non concipiemus Deum in unico alio *signo omnia illa eligentem* et decernentem sub eisdem *dependentiis et* causalitatibus, sicut de facto electa sunt, et sicut possibilia repraesentabantur ?

57. Eo praesertim quia ex nullo *alio* capite poterat simultas hæc in eligendo et decernendo Deo repugnare, *nisi ex* defectu cognitionis alicujus potentis *ibi* concurrere,-quatenus non cuncta eligenda, *vel non sub omni modo, quo* eligi *possent, simul* repraesentarentur : ut palet *in nobis, qui idcirco non* cuncta *simul decernimus,* quia non simul nobis constat quicquid ad eorum electionem spectat, speramusquemajorem notitiam, ut maturius eligamus : cumergo similis *imperfectio a divinacognitione* relegari debeat; fit debere etiam a divinis

divinis decretis el ductionibus omnem successionem secundum priorilates et posteriorilales *in quo* penitus eliminari.

Dices eos qui prodicta signa *in quo* multiplicant, non ponere successionem adhuc secundum rationem inter ipsa divina decreta, prout sunt in Deo ; sed prout a nobis concipiuntur : hoc autem modo nihil imperfectionis in illum refunditur : sed dumtaxat in nostrum modum concipiendi. Sed contra: quia cum possumus res divinas sine imperfectione concipere, non debemus uti imperfecto modo concipiendi, ut est perse notum : nos autem recte concipimus omnia, quæ Deus elegit, potuisse simul eligere absque prioritate vel posterioritatem *quo* in eligendo, cum sola prioritate et posteriorilale *a quo* ex parte illorum, quæ eliguntur : sicut recte concipimus,quod omnia illa simul absque ulla prioritate vel posterioritate *in quo* ut possibilia et eligibilia cognoverit : ergo nec nostro cognoscendi modo debet prodicta prioritas et posterioritas admisceri. Sicut enim superflue fiunt per plura, quæ fieri possunt per unum ; ita superflue multiplicantur conceptus et signa rationis erga divina decreta, quando simul et ut a Deo simul facta possunt concipi. Præterquam quod qui ad explicanda divina decreta per plura signa discurrit ; vel supponit nos non posse absque pluralitate et successione ex parte objecti illa concipere (quod jam constat esse falsum) vel adesse exparte Dei fundamentum illius pluralitatiset successionis : atque adeo minus recte sapit de illo, quam qui simul et unite, sicut fas est, omnia concipit.

Ccodo- 58. Ex quibus jam liquet, recte absque multiplicatione illorum signorum *in quo,* quæ juniores confingunt, inlelligi posse quod B. Virgo potuerit etiam ex Christi meritis præservari a debito peccati originalis per non comprehensionem sub illo pacto, quod Deus Adamo sancivit, etiamsi Christus prædestinatus fuerit in remedium ipsius peccati. Quia prioritas provisionis peccati respectu praedestinationis Christi, et prioritas prædestinalionis ac meritorum Christi respectu prædestinationis Deiparæ et exceptionis a pacto, solum sunt priorilates *a quo* in diverso genere causæ: et ita non requirunt aliquod signum, in quo intelligamus unum fuisse decretum, non intellectis aliis : sed solum quod in illo eodem signo, in quo hæc omnia decreta fuisse intelligimus, intelligamus simul causalitates et priorilates α *quo;* quæ inter illa versantur : atque adeo quod neque intelligamus decretum creandi universum cum Angelis et hominibus, aut decretum tribuendi illis gratiam, et Adamo justitiam originalem, aut decretum peccatum permittendi, aut decretum Virginem prædestinandi, nisi cuncta hæc intel!igantur provisa in honorem Christi : in quo procedit Christus in genero causæ finalis : nec decretum adventus Christi, nisi in remedium peccati : in quo præcedit peccatum in genere causæ materialis : neque aliquod istorum nisi dependentor a decreto praedestinationis Virginis in esse matris Christi : in quo procedit suo modo Virgo in genere causæ efficientis physicae : nec denique decretum prædestinandi et præservandi Virginem, aut prædestinandi homines et liberandi eos a peccato, nisi dependenter a morte et meritis Christi : in quo procedit Christus in genere causæ efficientis moralis. Atque ita concipiendo hæc omnia connexa et concatenata ; sicut in Dei cognitione sub esse possibili repraesentabantur, nulla remanet objectio contra nostram assertionem : quæcunque enim formentur, solum convincent prioritates et posterioritates *a quo* inter praedicta; nequaquam vero prioritates et posterioritates *in quo,* pro quibus dumtaxat rationis signa multiplicantur.

DUBIUM III.

Utrum exceptio Deiparæ a debito culpæ originalis præjudicet ejus redemptioni?

59. Plurima sunt, quæ absolute et seorsum sumpta non repugnant divinae omnipotentiae ; inter se tamen nequeunt conjungi : sicut non repugnat absolute, B. Petrum, qui de facto peccavit, et prædestinatus est per poenitentiam, fuisse absolute praedestinatum per innocentiam ; repugnat tamen conjungi in illo, et quod peccaverit, et quod fuerit per innocentiam prædestinatus. Quamvis ergo ex dictis habeamus potuisse Deiparam eximi a debito originalis culpæ, et aliunde non repugnet fuisse Christi sanguine redemptam : merito tamen in dubium vertitur, an prodicta exceptio, si concedatur, præjudicet hujusmodi redemptioni, vel potius cum illa recte cohæreat. Quod est inquirere, an Christus eos tantum sua morte redemerit, qui in Adamo peccaverunt, indeque originale peccatum, vel saltem ejus debitum contraxerunt : si enim

prædicta redemptio ad hos dumtaxat restringenda sit ; excepta B. Virginea praedicto peccato et debito, nequibit non a redemptorum numero excludi: sin minas, poterit non obstante prædicta exemptione, inter eos numerari. Et est sermo de redemptione non large et improprie ; sed vere et proprie dicta. Nomine autem i/t biri. cujus exemptio, inquirimus, an prejudice! redemptioni? non intelliginws determinate totum illud tam physicum quam morale, tam intrinsecum quam exlrinsecum, quoi dub. 1, in hypothesi illius diximus ad debitum proximum pertinere : sed indeterminate vel id totum, vel saltem debitum exlrinsecum consistens in eo quod B. Virgo peccaverit in Adamo : ex quo in ea consurrexerit obligatio satisfaciendi Deo pro tali offensa, et subjacendi suo tempore ipsi peccato originali. Hoc enim negant in primis, qui tenent, illam absolute fuisse a debito immanem : sicut id in primis affirmare tenent .ir, si consequenter loqui velint, qui eam absolute sub debito comprehendunt : ob idque satis est ad intentum hujus dubii. An vero tale debitum usque ad ipsam jiersonam Deipara? intrinsece perligerit, vel in solo illo intrinseco steterit ; non potest hic constare, usque dum examinemus, an re ipsa fuerit sub debito comprehensa. Et quia decisio hujus dubii resolutioni dubii sequentis, quod in hac disputatione caput est, viam expedit, el rationes subministrat, debuimus ipsum promittere : et non cursim aut perfunctorie, ut ab aliis fit; sed ex professo et radicitus examinare.

§ I-

Communis et vera sententia.

CO. Dicendum est exceptionem Deipara a debito culpce originalis, si detur omnino prajudicaturam ejus redemptioni : adeoque verificari non posse, quod fuerit Christi morte el sanguine vere et proprie redempta, si semel ponalurapradietodebitopraservata. Hæc conclusio est nobis adeo certa, ut credamus esse de Fide, diffinitam perZozimum Papam, cujus verba infra referemus. Est etiam communis sanctis Patribus, ul ostendent eorum testimonia in toto hoc dubio : necnon Doctoribus Scholasticis, et aliis, quos in sequenti adducemus pro sententia negante prædiclam exceptionem : omnes quippe huic rationi potissimum nituntur : quia cum necessarium sit fateri B. Virginem fuisse vero et proprie per Christi mortem Pt sanguinem redemptum ; necasse etiam est dicere fuisse aliquando sub peccato vel sub debito, a quo redimeretur : quia hæc dumtaxat possunt esse terminus *a quo* redemptionis : et cum sub peccato nunquam fuerit, necessario debet vel constitui sub debito, vel α numero redemptorum excludi.

Ut autem efficacia nostrarum probationum pro hac ratione, evasionumque imbecillitas melius capiatur, animadvertendum est primo praesentem veritatem (pro qua efficacisrimæ etiam sunt rationes, ul infra videbimus) potissime tamen investigandam esse sacra Scriptura testimoniis, adjuncta communi Ecclesia? et Sanctorum Patrum intelligentia, ita ut ipsæmet rationes, quibus utendum est, hujusmodi testimoniis, quantum fieri possit, associentur. Non enim disquirimus, quid Deus erga Christi praedestinationem, et humani generis liberationem potuit facere (in quod humanus discursus nimis temere auderet) sed quid de facto decreverit fieri, el qualiter Christi adventum, ejus mortem, et redemptionis officium ordinaverit : ut inde agnoscamus, pro quibus venerit, pro quibus mortuus sit, et quorum fuit constitutus redemptor. Quæ omnia cum libera Dei voluntate ordinata sint, ejus potissimum revelatione, quam in Scriptura et Patribus edocemur, possunt innotescere. Quare manifesto exponeretur errandi periculo, qui, inattentis pradictis testimoniis, pro decisione hujus quaestionis aliunde probationes desumeret. Illis vero perpensis, licebit uti rationibus vel ex ipsismet deductis, vel eis conformibus, quæ id, quod fide accepimus, confirment et declarent : ut veritas ex utroque capite vires sumat. Animadvertimus etiam unam esse objectionem vel evasionem communem pluribus nostris probationibus, sive quæ ex auctoritate, sive quæ ex ratione desumuntur : videlicet non tantum ex eis convinci requiri ad B. Virginis redemptionem, quod fueritsub peccati originalisdebito, sed etiam sub ipso peccato : cumque hoc non sit a nobis concedendum, videbuntu r ex hac parte similes probationes infirmari, posseque in nos retorqueri. Hanc autem communem evasionem et objectionem, ne idem sæpius repetamus, reservabimus usque ad finem dubii, ubi a num. 117 diluetur.

61. Hac promissa duplici animadversione, formatur a nobis sequens ratio. Christus non venit salvare et redimere sua morte nisi

PrjM ratio,

nisi eos lenium, qui aliquando «altem in Adamo peccaverunt, atquo adeo qui vel peccatum originale vel ejus debitum contraxerunt : ergo vel dicendum est Virginem Deiparam peccasse in Adamo, prædictumque debitum inde traxisse ; vel sub Christi redemptione non fuisse comprehensam ; atque adeo quod exceptio a tali debito redemptioni ejus praejudicaret. Consequentia liquet. Antecedens vero habetur Luc. 19: *Filius hominis venit quærere et salvum facere,* fiai *ipuul perierat.* El I ad Timoth. I : *Christus venii in hunc mundum peccatores salvos facere.* Quæ verba juxta communem Patrum elTheologorum expositionem continent proprium et adæquatum molivum adventus Christi (saltem in carne passibili el mortali, quo pacto et non aliter exercuit munus redemptoris) cumque hoc molivum dicatur fuisse *quærere et salvare quod perierat,* seu *salvos facere peccatores;* plane sequitur pro iis tantum, qui saltem in Adamo peccaverunt el ibi perierunt, incarnasse et mor- 9 tuum fuisse. Clarius hoc exprimitur Alatlh. 9: *Non est opus valentibus Medico, sed male habentibus.* Et inferius : *Non enim veni vocare justos, sed peccatores.* Quæ testimonia licet satis clara sint ad assumptum nostrum, clariora adhuc fient Patrum communi expositione : qui ex illis ubique docent, Christum ob hoc solum in mundum venisse, ut redimeret homines a peccato, saltem quod in Adamo commiserunt, nullamque aliam exlitisse causam adventus‘illius in carne mortali: adeoquedeficiente peccato, nequaquam venturum, aut redemptoris munus obiturum.

j.h-. 62. In primis D. Augustinus serm. 8 de verbis Apostoli, el duobus sequentibus multa dicit ad rem ; deprompsimus vero quæ sequuntur : *Filius hominis non venit nisi quærere et salvare quod perierat.* Et paulo inferius : *Quare venit in mundum? peccatores salvos facere. Alia causa non fuit quare veniret in mundum. Non enim de ccelo ad terram merita nostra bona, sed peccata duxerunt. Hæc est causa cur veniret, peccatores salvos facere. Et vocabis* (inquit) *nomen ejus Jesum. Quare vocabis nomen ejus Jesum? quæ ratio hujus nominis? Audi quare: ipse enim salvum faciet populum suum. Unde? a peccatis eorum :* quod non semel replical serm. illo 8. In 9 vero : *Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores salvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, ct nulla est causa medicinæ.* Et post multa alia ad rem, promit et exprimit hoc idem, occurrens simul tacike objectioni ;cl post alia subdit : *Utique Medicus ad ægrotum venit, constat; sed ideo venit Medicus ad ægrotum, ne illexit semper xgrotus. Quid ergo dicimus? Ægrotum amat Medicus, an sanum? Quod vult facere, amat;non quod invenit.Ad xgrotum quidem venit, ad.sanum non venti,* etc. Deinde serrn. 10: *Fidelis sermo, ct omni acceptione dignus : quia Christus Jesus venit in mundum peccatores salvos facere : qui dicit, vel non sum peccator, vel non fui, ingratus est Salvatori.* Et infra: *Christus Jesus venit in mundum nullam aliam ob causam, nisi peccatores salvos facere. Qui venit ad Christum, habet quod in eo sanetur: qui non habet, non est causa quare Medico offeratur.*

Ex hac autem doctrina arguit contra Haereticos, qui negabant parvulos obnoxios esse peccato Adami, aut propterea Baptismum Christi suscipere, ut ab eo liberarentur. *Quid de parvulis pueris?* (inquit) si ex *Adam, ægroli. Nemo vobis susurret doctrinas alienas. Hoc Ecclesia semper habuit, semper tenuit, hoc a majorum fide percepit, hoc usque in finem perseveranter custodit, quoniam non est opus sanis Medicus, sed aegrotantibus. Quid necessarium ergo habuit infans Christum, si non xgrotat? Sisanus est, quare Medicum quxrit ?* etc. *Non venit Christus vocare justos, sed peccatores,* etc. Confirmat hoc serm. 8, ex ipso nomine *Jesu,* quo perfectissime declaratur munus Salvatoris et Redemptoris, quod Christus per suam mortem implevit. *Qui dixit infantilem aetatem non habere quod, salvet Jesus, omnibus fidelibus infantibus Christum negat esse Jesum. Jesus enim quid est? Interpretatur Jesus Salvator. Quos non salvat, non habendo quod in cis salvet, non est illis Jesus. Quid mihi dicis? Sanus est. non habet vitium. Quare cum illo curris ad Medicum, si non habet vilium? Non times ne dicat tibi : aufer hinc eum, quem putas sanum? Filius hominis non venit nisi quærere el salvare quod perierat. Quare illum ad me affers, si non perierat?* etc. Quibus vel similibus loquutionibus ubique contextam repories doctrinam Augustini.

63. Audiamus alios Ecclesiæ Patres. Am- Aiubros. brosius lib. de incarnationis Dominicæ Sacramento cap. 6 : *Qux erat* (inquit) *causa incarnationis Christi, nisi ut caro, quæ peccaverat, redimeretur?* CyrillusN. 5, dialog. K-Cyrit. de Trinit. ante medium sic ait : *Quandoquidem necessarium hominum lapsibus et nostris peccatis erat unigenitum pati, maximam gratiam habeat ipse, sciat autem, quod humanitatis crimina illi divinægloriæ occasio*

fuerint : nam si non peccavissemus, neque /actus essri nobis similis, neque sustinuisset, etc. Et lib. 2, super Joan. cap. 3, inquit : *Quoniam primus Adam libertate sua non bonum, sed malum elegit; de caelo nobis >ccufuhi' i .A</(Π?ı miseria)rdia misit.* Leo magn. semi. 3 in Pentecost, ita scribit : Si *homo ad imaginem Iki fadus in sui honore natura mansisset ; nec diabolica fraude dereptus, a lege sibi posita deviasse/ : creator mundi creatura non fieret, neque aut sempiternus, temporalitatem subiret, aut aqualis Deo Patri filius Dei formam serviet similitudinem carnis peccati assumeret.* Non mi-
jj Greg. nQ3 clan* loquitur D. Gregor. exjposit, lib. l Reg. lib. I, cap. 1, ibi : Visi .1*dam peccaret, redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oporteret. Non enim venit vocare justos, «d peccatores ad poenitentiam. Si ergo pro peccatoribus venit ; si peccata deessent, eum venire non oporteret.* Atque hoc simili modo multi alii ex Patribus loquuntur. Cui accedit illud, quod in benedictione Cerei Paschalis canit Ecclesia : *O certe necessarium Adr peccatum, quod Christi morte deletum est, etc.* Non autem peccatum illud diceretur necessarium, si Christus pro aliis præter eos, qui ibi peccaverunt, mortem assumpsisset. Liquet ergo juxta testimonia Scripluræ, et sanctorum Patrum, Christum solum venisse et mortuum fuisse pro iis, qui saltem in Adamo peccaverunt, atque adeo hos dumtaxat redemisse. Cum autem hæc nostra ratio non ex nomine vel proprietate *redemptionis,* sed ex motivo et causa adventus et mortis Chrsiti per prædicta testimonia vim suam desumat; plane liquet, neque apparenter posse illi adhiberi evasionem de redemptione solum præservaliva aut minus propria, cujus infra erit mentio et impugnatio.

II.

Impugnantur aliqua evasiones.

Priuia evusio. 61· Alia tamen via occurres nostræ ra-(joni . qUja non obstantibus prædictis testimoniis, manet probabilis sententia Scoti et aliorum afferentium Christum ventarum, etiamsi Adamus vel alius non peccaret : atque adeo etiam si nullum esset peccatum, a quo homines redimeret : ergo eadem saltem probabilitate poterit defendi illum venisse de facto pro redimenda Deipara, quamvis non fuisset de numero illorum, qui in Adamo peccaverunt.

Sed hoc effugium *potiusseipsum interi-^»* mit, quam *nobis* officiat. Nam tenentes cum Scoto Christum venturum, etiam Adamo non peccante, consequenter dicunt, in tali casu non venturum passibilem el mortalem; sed immortalem et impassibilem : atque non ad moriendum pro aliquo, quem redimeret,sed adornandum et perficiendum universum sua praesentia et communicatione. Oogtmtttrque ad hanc distinctionem duplicis adventus in carne passibili vel impassibili recurrere, ut aliqua probabilitate testimoniis Scriptura et Patrum, quæ adduximus, occurrere valeant, exponendo illa de adventu, qui fuit de facto in carne passibili ad sustinendam mortem, et redemptionem operandam :sine qua expositione prædicta sententia potius esset improbabilis et temeraria, ut quæ apertis Scripturae et Patrum testimoniis contradiceret : cuique nullus alicujus momenti Theologus suffragium tulit, ut observat Vasq. tom. 1, in 3, disp. 10, praesertim cap. 9. Ex quo potius infertur motivum adventus Christi, ut venit de facto ad patiendum et moriendum pro iis, quos redemit, in omni probabili sententia fuisse adæquate peccati remedium : atque adeo neque, deficiente hoc motivo, illum praedicto modo venturum : neque de facto venisse el mortuum fuisse pro aliquo, quem prædictum motivum prædiclumque Adami peccatum non comprehenderit. In quo consistit vis nostræ rationis : quicquid sit an Deus habuerit decretum assumendi carnem immortalem et impassibilem, casu quo Adamas non peccaret : ut opinantur Scotus, Suar, et alii : de quo suo loco.

65. Dices secundo adventum Christi ad5*^ patiendum et moriendum fuisse quidem alligatum remedio peccati commissi : quia hoc fuit primarium et principale ejus molivum (post principalissimum gloriæ Dei et ipsius Christi exaltationis) non tamen ita restrictum fuisse illius mortis et redemptionis fructum prædicto remedio, quin se extenderet ad;conferendum Deiparae gratiam omni modo præservativam a peccato : non quidem ut ad effectum vel motivum principale el primarium (de quo loquuntur supra adducta testimonia) sed secundarium et minus principale. Potuit enim Deus postquam decrevit Christum venturum, providitque ejus mortem in remedium peccati, praeservare Deiparam propter eandem mortem a peccati debito : alligareque prædictam mortem etiam huic præservationi, quamvis ut fini vel effectui secundario. Neque hoc præjudicabit testimoniis Scripluræ : quia licet asserant Christum venisseel mortuum fuisse pro peccatoribus, *pacatores* vocuns'quotquol in Adamo peccaverunt; non tamen omnino negant venisse etiam pro aliquo alio, qui peccator non fuerit, seu qui in illo non peccaverit. Videturque hæc expositio a nobis sustinenda, cum debeamus fateri Christum sua morte non tantum praestitisse hominibus, ut a peccato liberentur, sed etiam ut ab eo liberi perseverent, el proficiant in gratia, et ad Latitudinem perveniant. Non ergo fructus mortis illius ita restringendus est liberationi a peccato, quin ad alios etiam effectus se extenderit.

Hoc effugium proferebat Julianus Pelagii •'^discipulus (teste Augustino lib. 6, contra illum cap. 1,) ut aliquos parvulorum a reatu culpæ originalis exciperet,quos nihilominus in numero illorum, pro quibus Christus mortuus est, comprehenderet. Aiebat enim illum mortuum quidem fuisse pro peccatoribus, ut ait Scriptura; non tamen pro solis peccatoribus : adeoque non indeinferri parvulos omnes esse peccatores seu peccato obnoxios, quia mortuus est pro illis. Et licet ex ipsis testimoniis, quibus adhibetur ista solutio, sufficienter maneret impugnata, quandoquidem non modo asserunt Christum venisse pro peccatoribus, sed etiam pro illis solum, et non pro omnino justis venisse et mortuum fuisse: nihilominus ad majorem abundantiam placuit eam iterum impugnare cum ipso Augustino loco et cap. cit. cujus verba latius aliquanto referemus, quia aptissima sunt ad rem, de qua agimus.

66. Proponit primo locnm ad Roma. 5. *Commendat autem Deus charilatem suam in nebis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est,* etc. et Jj£ convertitur deinde ad Julianum his verbis: «it *Hoc tu dictum, exceptis parvulis, vis putari. :K'·· Ubi si abs te quxram, si non sunt inter peccatores habendi, quomodo pro eis mortuus est, qui pro peccatoribus mortuus est ? Bespondebis non pro solis peccatoribus mortuus,quamvis sit etiam pro peccatoribus mortuus. Quod quidem nusquam legis in divinis auctoritatibus, mortuum scilicet esse Christum (tiam pro eis, qui nullum habuerunt omnino peccatum. Sed attende quam validis testimoniis urgearis. Tu dicis etiam pro peccatoribus mortuum ; ego dico non nisi pro peccatoribus mortuum ; ita ut respondere cogaris, si nullo peccato parvuli obstricti sunt, non esse pro parvulis mortuum. Dicit enim, ad Corinth. Quoniam si unus pro omnibus mortuus est : ergo omnes murtui sunt, et pro omnibus mortuus est Chrislus. Nullo modo hic negare permitteris non nisi pro iis, qui mortui sunt, mortuum fuisse Jesum. Quos igitur hoc loco intelligis mortuos? Nunquid eos, (pii de corpore exierunt? Quis ita desipiat, ut hoc sapiat? Eo modo itaque intclligimus mortuos, pro quibus omnibus unus mortuus est Christus, quo modo alibi dicit : Et vos cum essetis mortui in delictis et prxputiocarnis vcslrx, vivificavit cum illo. Ac per hoc unus, inquit, pro omnibus mortuus est: ergo omnes murtui sunt,ostendens fieri non potuisse ut moreretur nisi pro mortuis: ex hoc enim probavit omnes mortuos esse, quia pro omnibus mortuus est unus. Impingo, inculco, insertio recusanti : unus pro omnibus mortuus est : ergo omnes mortui sunt. Vide quia consequens esse voluit, ut intelligantur omnes mortui, si pro omnibus mortuus est. Quia ergo non in corpore, restat ut in peccato esse mortuos omnes, si pro omnibus Christus mortuus, nemo neget, nemo dubitet, quia se non negat aut dubitat esse Christianum. Quare si nullum trahunt peccatum parvuli, non sunt mortui: si non sunt mortui, non est mortuus pro eis, qui non est mortuus nisi pro mortuis. Tu autem jam in tuo primo libro contra nos clamans dixisti: Christum etiam pro parvulis mortuum : nullo modo igitur negare permitteris eos trahere originale peccatum. Nam mortui unde, si non inde? aut propter quam mortem parvulorum mortuus est, qui non est mortuus nisi pro mortuis, eumque tu mortuum pro parvulis confiteris.*

Hæc omnia August, quibus nihil aptius, nihil acutius, nihil urgentius pro impugnatione a nobis facta dici vel excogitari potuit. Dum enim toties replicat Christum pro solis mortuis (morte scilicet peccati) esse mortuum, pro nulloque esse mortuum nisi pro sic mortuis, et dum ita crebro consequentiam illam inculcat : si *Christus pro parvulis mortuus est : ergo parvuli mortui sunt, quia non est mortuus nisi solum pro mortuis;* omnem præcidil ansam et uncum evasioni, quam impugnamus excipienti a morte peccati el ejus debito aliquem, quicunque ille sit,pro quo Christus sit mortuus. Vel dicat qui oppositum tueri velit, quibus aliis verbis posset aut deberet uti August, ad enervandam ex omni capite prædictam evasionem nisi iis, quibus usus est, ut Juliani effugium rejiceret? Aut in quo evasio illa, et effugium hochæretici discernantur?

Quod si Augustini verba alicui tergiversationi, aut alicujus vel etiam Deiparæ exceptioni aditum relinquerent : nequaquam »$. Doctor suo argumento hærelieum concluderel.Nam quovis pacto verificari posset Christum mortuum fuisse pro aliquo per peccatura non mortuo, daretur locus solutioni per Julianum adhibilæ testimonio Pauli, videlicet Christum non pro solis mortuisseu peccatoribus mortuum fuisse, quamvis fuerit pro illis mortuus. Quinimo efficax non esset illatio Augustini, quod omnes parvuli debent concipi obnoxii culpæ originali : quia si Christus etiam pro aliquo non obnoxio peccato mortuus est, inanis esset consequentia, *parvulos omnes esse peccatores, guia Christus mortuus est pro amnibus etiam parvulis.* Unde enim non liceret hæretico sine præjudicio testimonii Pauli excipere a prædiclo peccato et ejus debito aliquos eorum, pro quibus Christus mortuus est, si ipsemet Augustinus salvo eodem testimonio aliquem inde exciperet? Vel ergo neminem prorsus debet excipere, vel non obstruet os hæretico.

Efjpuai *pra-r!u-ditor· 67. Quare nihil refert, si dicas, in hac materia ubi de peccatis agitur, semper dari locum exceptioni Deiparæ a generalibus regulis, et a propositionibus quantumcumque universalibus. Hoc igitur non refert : quia vis noslræ impugnationis non præcipue innititur generalitati regulævel propositionum universalitati; sed rationi et illationi, quibus Augustinus utitur : quæ si exceptionem aliquam in prædictis propositionibus admitterent, eo ipso nullius essent roboris. Ita enim se habet in forma syllo–gismus Augustini : Christus mortuus est pro omnibus parvulis ; sed pro nullo est mortuus nisi pro iis, qui per peccatum ali–quomodo sunt mortui : igitur omnes parvuli mortui sunt per illud. Majorem fatebatur Julianus cum Catholicis : minorem vero sumebat Augustinus ex Scriptura : et ex utraque consequentiam inferebat. Porro si minor esset vera apud Catholicos in omni sua universalitate, sed aliquam exceptionem pateretur; ex vi formas syllogismi non teneret consequentia : posset enim hærelieus in illa uti enim distinctione et exceptione; et concessa quoad multos, negare quoad aliquos,ut ipse intendebat; omninoque hac via vim argumenti effugere.

Eo præserlim quia Pelagiani jam tunc non negabant plurimos parvulorum concipi obnoxios culpæ originnii; sed solum negabant, quod omnes nullo excepto, ita concipiantur, et quud loca scripttiræ debeant omnino universaliter et absque exceptione inielligi : et hoc potissimum, quod illi negabant, intendebat probare contra eos Augustinus : ut videre est lib. de natu, et ·*;%. grat. cap, 11, ubi referens evasionem l'elagii ad illud testimonium Roman. 5. *omnes peccaierunt,* etc. sic ait : Pont? ehem nes, *testimonium unde probet, cum dicuntur non semper omnes omnino, nullo pretermisso, inielligi oportere.* Ecce Pelagii evasio in nullo differens ab ea, quam impugnamus. Et lib. 6 contra Julian, cap. 12, ita inquit: *Vos autem dum non omnes sed multas sire per Adam condemnatos esse, sive per Christum liberatos vulti* intelligi, horrenda perversitate christianx religioni estis infesti,* Idem repetit lib. 20 de Civit. Dei, cap. 6 et lib.de perfect, juslit. cap. 21, cujus verba adducemus dub. sequenti. Prædictæ autem haereticorum doctrinae non poterat Augustinus opponi, nisi astruendo omnes sine ulla exceptione concipi obnoxios peccato : ob idque repetit. *Omnes nemine, prorsus ejxepto: omnes nullopr.Ttermisso,* et similia, quæ habentur locis citatis : præcavens ne si exceptioni respectu alicujus aditum aperiret, daret hæretico solutionem. Igitur juxta mentem illius nulla prorsus a praedictis propositionibus debet fieri exceptio.

68. Secundo impugnatur prædicta evasio: quia valde derogat Virginis dignitati, dum asserit ejus gratiam et redemptionem fuisse solum motivum secundarium et minus principale in decreto Incarnationis et mortis Christi; primarium vero et principalius fuisse redemptionem cælerorum hominum, qui in Adamo peccaverunt. Cum enim unam Deiparam supra omnes alias creaturas humanas et Angelicas, etiam simul sumptas Deus ab aeterno dilexerit, illiusque gratia gratiam omnium longe superexcedat, non debuit in decreto Incarnationis et mortis Christi, quo eximius Dei amor erga creaturas manifestatur, secundarium et minus principalem locum tenere, aut posthaberi aliis ita inferioribus, quos tale decretum comprehendit.

Quin potius omnibus de Virgine Matre benemerentibus, recteque sentientibus tenendum est, post Dei gloriam et Christi exaltationem, primarium et principale motivum adventus et mortis ipsius Christi fuisse ejusdem Virginis redemptionem : adeo ut si nullus alius salvandus foret, pro illa sola incarnaretur ; si vero illa salvanda non esset, pro nullo carnem assumeret.

Sicut

Sicut enim gratia et gloria solius Deiparæ pluris longe est in Dei approliatione, quam gratia et gloria cæterorum omnium simul sumpta, ut dicebamus; ita in divino decreto. ubi de adventu et morio Christi pro cunctorum salute agebatur, debuit illa reliquis omnibus anteferri, potiusquo ejus salilli quam cæterorum omnium remedio decretum prædictæ mortis alligari. Quæ est •liflriin I». Bernardini Senens, torn. 4, in nova editione serm. I de B. Virg. concept, ari.3,cap. 3, adaptantis B. Virgini glossam super illud Cant. I : *Vulnerasti cor meum,* quæ sic ait : *Pro amore tuo carnem sumpsi, d vulneribus primis in cruce vulnerasti cor inaiin.Nain primogenita redemptoris filii sui* JrtU(prosequitur ipse Bcrnardinns) *fuit B. Virgo, et glus pro ipsa redimenda venit, ijumn pro omni alia creatura.* Et idem dicit lom. 3, serm. 6, de septem flammis amoris flain. 2, referens alios Doctores.

Illud autem, quod in favorem prædictæ evasionis addebatur, videlicet Christum per suam mortem non solum præstitisse hominibus ut a peccato liberentur, sed etiam ut abeo liberi in gratia proficiant, et gloriam consequantur, nullatenus est contra nos : nam gratiæ augmentum et gloria, quæ Christus nobis meruit, non ponunt in numero cum ipsa gratia, per quam a peccato liberamur ; sed reducuntur ad eam ut augmentum et complementum : et ideo omnia hæc comprehenduntur sub munero gratiæ redemptivæ et liberativæ a peccato, quam Christus venit conferre. Non enim debuit eos.qnos redimeret, relinquere imperfectos, regenerando eos dumtaxat per primam gratiam ;sed usque ad debitum augmentum et complementum, quod est per gloriam perducere. Totumque hoc est munus perfecti redemptoris et regenerantis : sicut munus generantis perfecti est non solum conferre effectui primam suam formam, sed etiam complementum et perfectionem talis formæ : et sicut perfecti medici munus est, non tantum a mortali ægritudine infirmum eripere ; sed etiam ad perfectam sanitatem perducere.

69. Per quod manet etiam impugnatum aliud effugium, quod posset noslræ rationi excogitari : videlicet quod etsi Christus pro solis peccatoribus mortuus sit, ut scriptura clamat ; non autem pro solis peccatoribus meruit: quia ejus meritum non dependebat a morte, sed quaelibet ejus actio ab instanto conceptionis erat infinite meritoria : sufficiet autem ut B. Virgo fuerit redempta per Christum, quod ipsi· meruerit illi gratiam : nam omnis gratia collatu ex meritis Christi est gratia redemptiva, et denominat suppositum, in quo e»t *redemptum.*

Hoc igitur ex dictis manet impugnatum, impo- Nam prælerquam quod juxta veriorem Pa- ^nalu'·' irum et Theologorum doctrinam nullum Christi meritum consummatum fuit quantum ad effectum ante ejus mortem, aut saltem sine respectu ad illam, atque adeo pro iis tantum meruit, pro quibus mortuus est : præler hoc igitur, et gratis admisso meruisse per omnia opera independenter a consummatione per mortem ; hoc tamen omnino est certum, videlicet meritum et officium redemptionis nullatenus fuisse ante mortem consummatum ; sed tunc cum Christus protulit postremum illud verbum *Consummatum est, et inclinato capite tradidit spiritum,* Joan. 19. Pro quo etiam di-y^nj) citur Matth. 20 et Marci 10: *Venit fiHus^cÂd. hominis dare animam suam in redemptionem* τἰήι. 2. *pro multis.* Et 1, ad Timolh. 2 : *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Ex his enim aperte constat Christum opus redemptionis non nisi per mortem praestitisse : ob idque sanguis ejus effusus vocatur pretium ipsius redemptionis. Quare illos dumtaxat dicendus est redemisse, pro quibus fuit mortuus : atque adeo vel Deiparam non redimeret, vel debuit pro illa mori : cumque pro solis peccatoribus vel peccato obnoxiis mortuus sit, consequens est ut nisi illa inter istos numeretur, a redemptorum numero debeat excludi. Hæc autem impugnatio ct doctrina inferius num. 108, magis roborabitur : ibique constabit solum meritum Christi per mortem consummatum pertinuisse ad redemptionem.

§ in.

Secunda ratio pro eadem communi sententia.

70. Alia ratio magis specialis nec minus efficax quam praecedens pro sententia communi sumitur ex ipsa essentia et munere redemptionis : cujus conceptus cum veritate et proprietate salvari nequit sine respectu ad peccatum vel ad peccati debitum illius, qui redimitur. Prius autem quam efformemus illam, videndum est et statuendum quid nomen *redemptionis* importet, et qualiter eo utendum sit. Ex libertate enim confingendi nova vocum significata, vel antiqua pro libi to laxandi, ortum habent

prolixæ et interminate quæsliones de modis loquendi : insimulque falsæ el periculosa) opiniones, quæ ludendo verbis, eorum ambiguitate proteguntur, ut nequeant suæ falsitatis convinci.

Qut'fsii ti βυὰζ Igitur *redemptio* et *redimere,* sive vim vocis sive veterum et communem acceptionem spectes, significat emere, seu pretio uberare eum. qui cum prius liber esset, sub *alterius potestate* captivus, vel ejus servituti mancipatus detinetur. Eximi namque ab hac servitute, el ad pristinam restitui libertatem, hoc proprie est redimi. Quod si absque pretio, aliquo alio modo fiat praedicta restitutio, non erit vere et proprie redemptio : ut si Dominus gratis captivum dimitteret, vel ipse captivus carcerem effugeret, aut ab alio per vim inde extraheretur : in nullo enim ex istis casibus inveniretur vera et propria ratio redemptionis : sicut non inveniretur, quando qui praedicto modo liberandus est, sub nulla servitute praeexisteret. Etenim *redimere* dictum est quasi *iterum emere:* uude sicut quod emitur, supponitur esse sub dominio alterius, *scilicet venditoris (nemo* quippe emit, quod *sub suo dominio semper habet) indeque* extrahitur ab emptore, persoluto pretio, sine quo nequit emptio consistere : ita quod redimitur, debet supponi sub potestate et servitute alicujus, a qua per redemptorem extrahitur, soluto pretio, quod recte Hispane dicimus *rescate: et* ideo sine hujusmodi pretio seu *rescate, et sine illa* praeexistentia sub *alieno dominio et servitute nequit intelligi vera ratio redemptionis :* sidul nec ratio emptionis, *quæ* in ea includitur. Addit autem redemptio supra emptionem, quod ista tantum præexigit ut res emenda, tunc quando emenda est, sit sub potestate venditoris, sive semper fuerit sua, sive non, illa vero supponit non semper talem rem fuisse sub illius potestate ; sed ad ipsum vel per venditionem, vel per oblationem, vel per captivitatem aut alio simili modo devenisse ex dominio alterius (vel ipsiusmet rei, si sit capax Dominii) sub quo prius fuit, cuique redditur et restituitur per redemptionem.

71. Esse vero propriam et legitimam redemptionis significationem eam, quam diximus, constat non modo ex latinis dictionariis, sed etiam ex scriptis Sanctorum Patrum, qui illam perpetuo observant. (ude Hieronymus super illud ad Ephes. 1: *In quo habemus redemptionem* sic ait : *Ille redimitur, qui captivus est, et in hostium veniens potestatem liber esse desinit.* El super illud ad Galat. 3 : *Christus nos redemit : Quio&· redimit* (inquit) *id emit proprie, quod suum fuit, et suum esse desinit.* Et cap. 4 ad illud: *Ibi venii plenitudo temporis* ita ait : *Qui acutius verbum redimere intuentur, dicunt eos significari redemptos, qui primum de Dd parte fuerunt, et postea esse cessaverunt.* Consonat Isidorus lib. de proprietate ser-^*1 monum exponens voces istas *emere et redimere. Qui emit (inquit) alienum emit: qui autem redimit, id emit proprie quod suum fuit, et suum esse desinit.* Constat etiam ex sacris literis, quæ verbum *redimere* nusquam a prædicta significatione omnino extrahunt;sed ea perpetuo utuntur. Levit.ne. 19. *Ancilla pretio non redempta nec libertate donata.* Et cap. 25: Si *vendiderit possessiunculam, potest redimere. Et infra : Si non redemerit, emptor possidebit eam.* Job. 15: λ': *Non credet errore deceptus quod pretio redimendus sit.* Isai. 52: *Venundati estis, et sine argento redimemini.* Atque alibi sæpissime.

Hinc ergo ad animarum redemptionem sermonem convertendo, ut ei absolute el simpliciter ratio redemptionis conveniat, reperiri in illa debent, quæ hactenus explicuimus, servata proportione, quam exigit translatio a temporalibus ad spiritualia. Quare in primis requiritur, ut persona.quæ redimenda est, a spirituali *libertate,* quam aliquando in se vel in alio sortita fuit, in alterius Domini vel tyranni captivitatem aut servitutem spiritualem devenerit ; ei sic pristinam illam libertatem amiserit. Secundo ut *ab* ea captivitate vel servitute per redemptorem extrahatur, et priori libertati restituatur. Tertio ut extractio hæc non fiat sola potentia aut vi *redemptoris, sed exhibito justo pretio,* quod *dicimus rescale, ratione cujus captivum* emat.solvatque et satisfaciat pro illo : hacque ratione jus contra eum acquisitum extinguat : fiafque ibi justitia et contrapassio, dum redimens tantumdem pretii dat pro captivo, quantum ille debebat: et exhibito *tali pretio captivum recipit.*

72. Ex his formatur nostra secunda ratio Forw in hunc modum. Si *Deipara non peccasset* fOfià *in* Adamo, *nullibi fuisset serva, aut captiva;* raû'- nullo modo *Christus* eam emisset, aut pro ea pretium solvisset, aut jus *aliquod* acquisitum contra eam extinxisset, aut *fecisset* erga illam opus justitiæ et contra passionis: ergo neque illam vere redemisset. Consequentia liquet ex hucusque *praelibatis, qui* salis ostendunt, omnia recensita claudi *in ratione* redomplionis.Antocedena vero suadetur discurrendo per singula. In primie enim servitus et captivitas spiritualis (de hac enim est sermo) non incurritur nisi per peccatum, per quod anima, quæ dum erat ingratia Deo serviebat ut nobilis sub lego libertatis, eratque proinde Domina et regina; cum servire Deo regnare sit, venit in ancillam, et traditur dæmonis potestati, cui servii captiva : si ergo Deipara neque in se neque in Adamo sub peccato fuit, non fuisset alicubi unquam captiva. Deinde si neque in se neque in Adamo fuisset sub dæmonis potestate, ubique semper fuisset Christi et Dei; ac proinde non posset Christus eam emere, quia nullus omit quod suum est, nisi postquam suum esse desierit, et in alterius transierit potestatem. Rursus si Deipara non peccasset in Adamo, incurrissetque proinde peccati debitum, non habuisset pro quo Christus solveret, aut pro quo satisfaceret : solutio enim et satisfactio ita sunt debiti correlativa, ut sine illo non possint intelligi : denique secluso a Deipara omni peccato et debito, nullum fuisset jus contra illam acquisitum, quod deberet solutione extingui : cum nulla alia ratione jus istud contra aliquem acquiratur, nisi quia peccando Deum offendit, et diabolo se submittit; per quod divinæ justitiæ tribuit jus ad exigendam debitam satisfactionem, et diabolo ad relinendum illum, qui se ei tradidit. Deessent ergo cuncta requisita ad veram redemptionem.

tair stio. 73. Confirmatur : nam idcirco S. Angeli non opus habuerunt redemptione, neque Christus illos redemit, quia cum nullum in sevel in alio peccatum commisissent, nunquam fuerunt captivi, nunquam sub alterius quam Dei potestate : et ideo emi non potuerunt : similiter propter eandem rationem nullum fuit contra eos jus acquisitum, quod peteret solutione extingui, atque adeo sub nullo fuerunt debito, pro quo solvendo pretio et satisfactione indigerent. Igitur si ponatur Deipara excepta omnino tam a peccato quam a debito, eo ipso ponitur exors redemptionis, non secus atque Angeli.

Porro Christum non redemisse Angelos, neque pro illis mortuum fuisse, præter loca quæ §] et 2 adduximus, quibus satis aperte convincitur, testantur plures sancti Patres, D Acg. ut August, in Enchirid. cap. 61, ubi loquens de Ecclesia hominum ad distinctionem Ecclesiæ Angelorum, ita scribit : *H.ic sanrfiiine mediatoris nullum hdbcnlis peccatum ab omnibus redempta est peccatis, ejusque vox est : si Deus pro nobis, quis contra nos? qui filio proprio non pepcrc.il, sed pro nobis omnibus tradidit illum : non enim pro Angelis mortuus est Christus.* Gregorius lib. 28D·t,rci!' moral, cap. 6, in fine sic ait : *Cujus Incarnationis mysterium et electi Angeli mirati sunt, qui eodem mysterio redempti non sunt.* El cap. 7, ostendens rationem, cur laudent Deum astra matutina, nempe Angeli, hanc solum assignat : *Quia dum conspiciunt nos* (scilicet homines) *redimi, eorum numerum gaudent impleri.* Bernardus in serm. feriæ Bernard, quartæ hebdomadæ pœnosæ, quærit de passione Christi : *Quis scit si data est mihi?* Respondet vero : *Mihi data est, quia alteri dari non potuit. Nunquid Angelo? sed ille non eguit. Nunquid diabolo? Sed ille non refugit. Denique non in similitudinem* **Jn**-*gelorum, sed in similitudinem hominum factus,* etc. Eodem modo loquitur Anselmus Anselm, super illud ad Ephes. 1. *Instaurare omnia :* utiturque verbis Augustini : *Non enim pro Angelis mortuus est Christus,* etc. Et idem docent plures alii exponentes parabolam Lucæ 15 de pastore, cui erant centum oves, qui relictis nonaginta novem in deserto, venit quærere unam tantum, quæ perierat, et inventam posuit super humeros suos. Nam pastorem esse Christum, ovem centesimam genus humanum in Adamo perditum, et a Christo per redemptionem inventum, atque in crucis brachiis veluti in humeris elevatum; nonaginta vero novem esse angelos, quos in coelo reliquit, quia cum non indigerent redemptione, non illos venit quærere, tradunt Ambrosius lib. Ambros. 7, in Luc. cap. de ove centesima : Gregor. homil. 34, in Evangelia : Beda super cit. caput 15 Lucæ, pluresque alii, et est communis illius loci expositio. Estque hæc veritas adeo perspicua, ut licet nonnulli Theologi dixerint Christum meruisse Angelis gratiam et gloriam ; nemo tamen asseruit fuisse pro eis mortuum, aut illos vere et proprie redemisse ; non nisi quia captivi non fuerant per peccatum.

74. Confirmatur secundo : nam si B. Confirmatio alia. Virgo non peccasset in Adamo, ita se haberet in ordine ad redemptionem, ac ipse Adamus se habuisset, si non peccaret : sed si Adamus non peccaret, non haberet in eo locum redemptio, sicul non habuit de facto ubi primo creatus est, ol justitia originali ornatus, quousque peccatum advenit : non enim prima illa collatio justitiæ originalis dicta est ab aliquo, aut dici potest vera redemptio : ergo, etc.

§ IV.

prim!. ad hunc rationem. etprrclusm illius.

75. Occurres primo huic rationi ex doctrina adversariorum, quos infra referemus, quod licet redemptio requirat aliquod debitum in eo. qui redimendus est ; sufficeret tamen pro redemptione Deiparae debitum illud remotum, cujus dub. 1, num. Ki mentionem fecimus, quod non fuit debitum contrahendi immediate originalem maculam, supponens ipsam B. Virginem peccare in Adamo : sed vel ipsa defecti bilitas, et peccabililas quam habet ex se natura humana : vel debitum ingrediendi pactum Adamo stabilitam, adeoque debitum, quo peccaret in illo, quando primo ipse peccaret, nisi fuisset a tali pacto excepta. Hujusmodi enim debitum nemo Deiparae denegabit : quia secluso privilegio, ingrederetur illud paetum, peccaretque de facto in Adamo : sicut ceteri ab eo processuri, qui nullum privilegium fuerunfsortiti, ingressi sunt, et peccaverunt,

Porro hoc genus debiti ad intentum sufficere, neque opus esse alio magis proximo, quod a num. 1G explicuimus, videtur suaderi. Tum quia ut B. Virgode facto dicatur redempta a culpa originali, quam cæteri contrahunt, sufficit habuisse debitum contrahendi in se hanc culpam, et quo i speciali Dei gratia et præservatione eam non incurrerit: ergo sufficiet quod habuerit debitum peccandi in Adamo per ingressum in illud pactum, et quod speciali Dei privilegio ingressa non fuerit, ut dicitur redempta a tali ingressu, et a peccato qucxl esset ibi commissura : ita enim se habet hoc secundum debitum ad committendum peccatum in Adamo, sicut primum illud ad contrahendum inde in se culpam originalem. Tum etiam quia licet debitum ingrediendi pactum sit mediatum in ordine ad contrahendam prædictam culpam, et ideo appelletur *remotum* seu *debitum debiti,* quia inter unum el alteram mediare debet ipsum peccatum actuale Adami, at in ordine ad committendum hoc peccatum in ipso Adamo potest dici *debitum proximum :* quia nullum aliud debitum vel peccatum mediat inter utrunque : cur ergo non sufficiet ad redemptionem hoc debitum proximum peccandi, sicut sufficit debitum proximum contrahendi peccatum jam commissum ? Tum prælerea nam ubi est indigentia remissionis vel .satisfactionis, ibi est locus redemptioni, per quam fiat illa remissio aut satisfactio: omne autem debitum indiget remissione vel satisfactione, quia his tantum potest tolli et exlingui: ergo, etc. Tum denique, nam extindio illius debili, quo Deipara tenebatur ingredi cum reliquis pactum Adami, ubi esset peccatura. fuisset grati.i et privilegium, quas potuerunt illi concedi ex meritis Christi redemptoris, juxta doctrinam dubii præcedentis : sed gratia concessa ex meritis redemptoris est gratia redempliva: ergo ab illa posset Virgo denominari *redempta,* sine eoquod proximius peccato appropinquaret.

76. Hæc sunt qmn propositae evasioni Ç* apparentiam conciliare possunt. In quibus·^ plura falsa involvuntur, qua? licet ex parte concederentur, maneret adhuc nostra ratio firmael inconcussa.T't igitur singula perscrutemur, elsuo ordine impugnemus, primo supponendum esi, debitum hoc remotum, ad quod recurrunt adversarii, ut sufficeret redemptioni, nequaquam debere esse solam ipsam communem dcfectibilitalem seu potentiam peccandi, quam habet ex se natura humana. Tum quia sola potentia ut aliquis sil captivus, dum ibi sistitur, seclusoqae proinde omni alio periculo vel debito, non est materia redemptionis. Ridiculum namque esset dicere nos, qui modo habemus potentiam ut in Turearum captivitatem deveniamus, absque alio hujus rei periculo vel debito, posse modo inde redimi, aut indigere redemptione ratione talis potentiae, dum ultra non pergimus, et captivitati aut alicui majori ejus periculo non appropinquamus. Tum etiam quia S. Angeli habuerunt defectibilitatem el potentiam ut peccarent in secundo instante suæ creationis, et non ideo habuerunt sufficientem redemptionis materiam, aut redemptione indiguerunt. Idemqneest de Adamo, quidum non peccavit, aut saltem periculo peccandi accessit, nulla redemptione indigebat ; et tamen semper fuit defectibilis el peccabitis. Prælerea nam vel materia redemptionis esset ipsa potentia peccandi immediate ratione sui, eo quod redemptio eam tolleret seu ab ea liberaret ; vel ratione peccatorum, quæ redimendus poterat committere? Primum dici nequit; alias humanitas Chrisii, quæ per unionem ad Verbum a tali potentia liberata est, diceretur redempta, et redemptorum numero adseriberetur. Et similiter Angeli, qui ab ea liberati sunt per beatificam visionem. Secundam

eundum autem æquoest falsum : quia peccata pure possibilia omnino incapacia sunt diertus redemptionis j sicut sunt incapacia venia», remissionis, aut satisfactionis, Nemo enim potest ex redemptione fructum percipere in ordine ad illa peccata, pro quibus neque aliquid debet, neque ulla ratione possunt ei imputari ; neque eorum subest majori periculo, quam pura* possibilitati.

Adde quod si jxiccata solum quia possibilia, aut præservalio ab iliis sufllceret ad redemptionem, B. Virgo diceretur *redempta* non solum a peccato Adami, quod de se commissura erat, nisi præservaretur ; sed a multis peccatis personalibus : quia quantum est de se, polecat illa committere, et nisi præservaretur committeret de facto. Dicere autem absolute, Deiparam fuisse redemptam ab aliquibus peccatis personalibus, omnium aures offenderet : ergo, etc. Adde secundo, neminem recte loquenlem vocasse *debitum* solam potentiam ad aliquid: sed ab omnibus ratio debiti concipitur ut quoddam jus elquædam exigentia illius rei, cujus est debitum, superaddita potentiae. Sinistre ergo auctores, quos impugnamus, votassent *debitum* in ordine ad redemptionem solam potentiam peccandi el deficiendi, quam humana natura ex se affert.

liri 77. Deinde supponendum etiam est,praedictum debitum (quod ejus auctores communiter explicant per ordinem ad pactum statutum cum Adamo) non posse esse solam capacitatem tale pactum ingrediendi : quia si sola capacitas ad aliquid haberet rationem debiti, possemus dicere, homini condito in puris naturalibus debitam esse gratiam ; et omnibus tam Angelis quam hominibus fuisse debitam praedestinationem; imo et cuilibet naturæ creatae debitam esse unionem cum divina persona, aliaque id genus absurda : siquidem in omnibus est vel fuit capacitas ad praedicta beneficia. Debet ergo quodcunque debitum non chimaericum et fictum, ultra potentiam el capacitatem importare (ut dicebamus) exigentiam rei debitae, sive quia illam ex natura rei fundat vel infert, sive quia aliunde jus habet ut illi tribuatur. Ilis suppositis facile ruet evasio adducta duplici ictu, utroque lethali: ostendendo nimirum fictilium esse el absque fundamento debitum ingrediendi pactum Adami aut peccandi in illo,quod tribuit Deiparæ : et rursus tale debitum etiamsi admittatur, nihil conferre ad effectum redemptionis. Hoc secundum constabit § sequenti.

78. Primum vero probatur anirnadver-p6rmatondo ex triplici tantum capite posse oriri præ lictum debitum ; videlicet, velox ipsa fio.' conditione el meritis naturæ humanæ, et ex modo suæ propagationis per processionem seminalem, quasi talis natura et propagatio considerat» secundum se (sicut considerabantur, dum non intelligebatur pactum, de quo loquimur) postularent statui Adamo tale pactum, ratione cujus esset caput morale omnium posterorum seminaIi ler ab ea descendentium. Vel ex voluntate Dei, constituente illud pactum, el eo ipso veluli constringente omnes Ad» posteros ut illud ingrederentur. Vel denique ex aliqua speciali gratia praestita ipsi Deiparæ, ne cum cæteris pactum ingrederetur. Non enim facile excogitabitur, adhuc data fingendi licentia, aliud caput unde oriri possit prædictum debitum. Atqui ex nullo istorum ortum habuit : ergo est fictitium et sino fundamento. Minor quoad ultimam partem est perspicua. Tum quia talis gratia potius tenderet contra pactum et contra ejus debitum, veluli irritando illa pro eo supposito, quod excipiebatur : ergo non ipsa constitueret debitum vel pactum pro tali supposito. Tura etiam quia gratii necessaria pro. illa exceptione jam supponeret debitum ingrediendi pactum : non enim opus esset tali gratia pro exceptione a pacto, si nullum præsscl debitum illud ingrediendi : non igitur prædictum debitum, utpote antecedens, oriri poterat ex tali gratia.

79. Probemus eandem minorem quoad Prflbalur primam partem. Tum quia natura neque. P™^ ex se neque ex modo propagationis postula- pars mibat ut primus parens constitueretur caput morale posterorum, sicut nec quod istorum voluntates in illum transferrentur.quoderat necessarium ad prædictam constitutionem. Quin potius ea translatio et constitutio ita naturæ merita et conditionem superexcedebat, ut nec Deus aliter illam facere potuisset, quam utendo supremo suo dominio, ut diximus disp, præced. num. 34, quo tamen uti necesse non habet, quoties operatur juxta exigentiam et debitum naturæ, ut est per se notum. Tum etiam quia constituere Adamum in esse capitis moralis fuit elevare ad supernaturalem ordinem ejus posteros media promissione justitiæ originalis : natura autem humana ex se vel ex modo suæ propagalionis nullum habebatdebitum respectu talis elevationis ; alias diceremus gratiam esse debitam naluræ, quod est haereticum. Denique si humana natura vel ex se

velex modo propagationis postularet prædietnm paetum et constitutionem ia Adamo, id ipsum postularet in reliquis parentibus respectu suorum descendentium: eum nulla inter eos el Adamum nequeex parte natur® neque ex parte modi propagationis possit disparilas assignari. Atque-adeo teneretur Deus, conservande· debitum rebus ordinem, constituere unumquemque caput morale respectu suorum posterorum, sicut constituit Adamum respectu omnium ; quod est absurdum : ergo natura ex suis meritis nullum valuit fundare debitum vel exigentiam pactum illud ingrediendi.

rCi;-giwu. Dices quod etsi natura absolute loquendo pronullo suorum individuorum habeat prædictam exigentiam : ex suppositione tamen quod Deus pactum illud universaliter constituebat pro cæteris omnibus individuis, aderat jam ipsi naturæ debitum, saltem ex quadam decentia vel congruentia, ut nullum extra remanere! : cum non facile posset honestari, quod exteris omnibus admissis, unum excluderetur.

Impu-i'juiur. 80. Sed contra : nam si quod genus debiti ex prædicta supp sitione consurgeret, polias oriretur ex voluntate Dei constituente paetum in ea universulitatefande oriri non posse statim probabitur) quam ex ipsa natura et ejus meritis, prout loquimur in hac probatione. Ex eo enim quod univorsa individua naturæ humanæ per gratuitam Dei promissionem elevarentur ad participationem justitiæôriginaüs, unum vero sine lali elevatione relinqueretur, non fieret istud alterius naturæ, atqueesset, seclusa illorum elevatione ; neque ejus naturalia principia quoad aliquid mutarentur, aut aliud aliquid sibi superadderetur : ergo non fieret ut tale individuum ex se et ex sua natura fundaret debitum respectu predict® elevationis, quod non fundaret, cæteris absque elevatione relidis. Quemadmodum licet Deus decrevisset plurimos homines ex Adamo procedere; si tamen decerneret unum, qui ex se non peteret ab co originari, alia via producere·, non ideo iste haberet ex sua natura majus debitum procedendi ab itio, quam si nec pro reliquis fuisset ita determinatum. Similiter ergo in præsenti.

Confirmatur : nam ubi ex parte naturæ adest debitum, non o.-t Deo necesse uti supremo suo dominio ad tale debitum adimplendum: cum ipso rcram ordo cujuslibet naturalis debiti adimpletionem exigat :sed nt B. Virgo intra pactum Adami collocaretur, iisque caput ejus morale constitueretur, sive absolute, sive ex suppositione quod cæterorum omnium caput esset; necesse fuit Dm uti supremo suo dominio, quo voluntatem Virginis plenissime continebat, et in voluntatem ipsius Adami transfundere poterat : nulla quippe alia via fieri poterat prædicta translatio el constitutio sive pro omnibus sive pro aliquo, absolute velex suppositione, quam ratione prædicti dominii. ut vidimus disp. præccd. num. 3-1; ergo I etiam supposita inclusione cæterorum sub præliclo pacto, nullum erat debitum ex parte naturæ, ut I;. Virgo illud ingrederetur. I J

Confirmatur secundo ex eo quod cernimus in humanitate Christi Domini. Quamvis enim Deus pro omnibus aliis individuis naturæ humanæstatuerit ut descenderent seminaliter ab Adamo, et pactum ejus ingrederentur : nullum inde intelligimus resultare debitum in Christi humanitate, quæ etiam est individuum prædictæ naturæ, vel ad simili modo ex Adamo procedendum, vel ad ingrediendum prædictum pactum (nemo enim adhue ausus fuit tale debitum in prædicta humanitate confingere, aut illam hac via capacem redemptionis facere) ergo universalitas prædicti pacti non est ratio ut ineo individuo quod Deus noluisset comprehendere, v. g. Deipara, consurgat ex ipsa natura aliquod verum debitum ad comprehensionem. Diximus *aliquod verum debitum :* quia non negamus foro in prædicto casu convenientiam, congruentiam, et decentiam, ut cæteris sub pacto comprehensis, etiam comprehenderetur illud individuum. Sola tamen convenientia, congruentia, aut decentia non sufficiunt at quod congruit et decet vere debeatur : alias diceremus (quod est absurdum) Deum ex debito creasse mundum, et homines prædestinasse, quia utrimque congruum, decens, el conveniens fuit. Non igitur sola congruentia, convenientia, aut decentia assignanda est pro fundamento debiti.

81. Ostendamus vero (quæ est secunda'®^ pars minoris) neque ex Dei voluntate prædietum debilinn ortum habere potuisse. Quod quidem juxta modum discurrendi ad-^jjj^' versariornm est perspicuum. Nam proco- *w* dem sumunt debitum *ingrediendi pactum* Adami atque debitum peccandi in *illo:* hacqtie ratione dicunt tale *debitum* posse esse redemptionis mab riam : quia idem es! liberari ab eo, ac praeservari el redimi a commissione peccati: unde \dint, nolint, tenentiir reducere prædicl im ddnlum a i genus genusculp®, saltem causalis: quia redemplionon iM nisi a malo; nec lune locum haberet malum pœnæ, cum nulla præccssisset culpa: cum ergo nihil hujus generis divin® voluntati tribuendum sil, manifeste repugnat, ut juxta eorum sententiam ortum habeat ex illa tale debitum.

Potestquo hoc magis urgeri : nam si divina voluntas fuisset causa illius debili, vel id praestitisset ex beneficientia el amore, adeoque in gratiam el beneficium posterorum Adami, quos tali pacto adstringebat : vel ex odio el displicentia, atque adeo in eorum detrimentum et supplicium? Hoc posterius absurdum est asserere : quia cum nulla præcessisset culpa, quæ supplicio illo puniretur, potius deberent homines de Deo conqueri, tanquam odio habente naturam humanam, quam in sua primaeva institutione ita exosam habebat, et puniebat sine culpa; quam gratias illi pro lali institutione referre tenerentur: quod non modo absurdum est, sed impium. Si vero primum dicatur, ruit intentum adversariorum : quia quod est gratia ex Dei amore et beneficientia collata hominibus, non potest esse materia redemptionis seu id, a quo redemptor liberat : cum nullus suum redemptum liberet a bono, sed a malo. Sed hæc impugnatio inferius protendetur.

aiiio. 82. Modo vero probemus, nullum debitum etiam de genere boni potuisse in casu, de quo loquimur, oriri ex Dei voluntate in persona Deiparæ vel in aliquo alio, qui a pacto Adami excluderetur. Aut enim oriretur ex sola voluntate creandi homines, et conferendi illis ea, quæ natura ex se ipsa postulat? Et hoc non : quia natura ex se nulla ratione postulat aut fundat debitum ingrediendi illud pactum, ut jam ostendimus: prædicta autem voluntas ea solum tribuit, quæ natura ex se postulat. Aut oriretarexvoluntale,qua Deus decrevit elevare fdios Adami ad participationem originalis justitiæ medio illo pacto, quod cum Adamo sancivit, el media promissione in ipso imbibito? Et neque hoc potest dici : quoniam hæc voluntas fuit omnino liberalis, et promissio in ea imbibita fuit pure gratiosa, utpote in ordine ad donael beneficia supernaturalia, et quæ nullo titulo naturæ humanæaut alicui ejus individuo debebantur: ex hoc autem quod Deus hoc modo aliquibus promittat, et pactum eis statuat, nulli alteri jus vel debitum acquiritur ad similem promissionem vel pactum. Sicut ex eo quod largitus fuerit donum perseverantiæ tot millibus Angelorum, qui permanserunt, nullum jun aut debitum contulit ad simile beneficium aliis, qui ceciderunt. Et si ex omnibus, quos creavit el elevavit per gratiam ad supernaturalem ordinem, unum aliquem noluisset elevare; sed elevatis caeleris, in suis naturalibus cum relinqueret: non idcirco iste non elevatus ex voluntate elevandi cæteros aut ex eorum elevatione jus vel debitum ad similem elevationem acquireret : non nisi quia prædicta elevatio fuit omnino gratiosa et supra exigentiam Angelic® naturæ. Cum ergo promissio et pactum, quibus Deus posteros Adami elevavit in illo ad participationem justitiæ originalis, fuerit pure gratiosa et omnino supra exigentiam naturæ human®; nequivit ex lali promissione vel pacto jus aliquod oriri in aliquo individuo prædiclæ naturæ, vel ut ei fieret talis promissio; vel ut quæ fiebat aliis, ipsum comprehenderet.

Eflu-gimu. 83. Dices, ex ipsa universalitate promissionis oriri debitum saltem decentiæ et æquitatis, ut nullus ab ea excluderetur : quia indecens est, ut quod conceditur cæteris omnibus, uni tantum, praesertim sine ejus culpa, denegetur. Si enim aliquis in humanis, existentibus centum pauperibus, largiretur eleemosynam nonaginta novem ; centesimo vero sine aliqua ejus culpa illam negaret ; non facile hujusmodi negationem honestaret, et a vitio acceptionis personarum excluderet.

nctuu-lur- Sed contra : nam quicquid sit in humanis (de quo inferius), in Deo tamen certissimum est nullum oriri debitum etiam deconliæ, ex eo quod beneficia ordinis gratiæ plurimis contulerit, ad tribuendum alicui alteri, cui dare nollet, eadem beneficia. Etenim debitum decentiæ et æquitatis, si vere debitum sit, non dicitsolam decentiam aut congruentiam, quæ in ejus adimpletione inveniretur : constat siquidem in omnibus, quæ Deus agit, reperiri magnam decentiam et congruentiam ; et tamen non in omnibus adest verum aliquod debitum, ut est per se notum, el tetigimus num. 80. Tunc ergo debitum decentiæ aut æquitatis invenitur, quando ex non adimpletione sequeretur aliqua indecentia vel personarum acceptio : sicut tunc datur debitum justitiæ, quando ex non adimpletione sequeretur aliqua injustitia : ex eo autem quod tribuens Deus beneficia ordinis gratiæ cæteris omnibus sive hominibus, sive Angelis uni tantum eu denegaret, nulla sequeretur indecentia, nec Deuscontra debitum rebus ordinem ali-

quid faceret ;'sed decentissime operaretur, exeo solum quod ipse, qui nulli debet, ul suam indopendentiam et libertatem ostenderet, sine personarum acceptione quibus vult, donat ; et cui donare non vult, denegat : reclissimequequeritanli illi, cui non M.Λ20- donavit, respondere posset :.-iunw *non facio libi injuriam; an non licet mihi quod volo facere?* Nullam igitur inde consurgeret verum debitum, etiam aequitatis aut decentia?.

cenflr- 81. Confirmatur : nam absurdum est di-
iaje? wrt'› QUO‹J si Deus omnes homines, quos
-wjio· creare decrevit, prædesli naret præler unum, idcirco deberetur isti praedestinatio : aut quod in ejus non praedestinatione fieret aliquid contra debitum æquilatis et decentiae propter universalitatem beneficii erga tot alios praedestinatos : sicut etiam absurde diceretur, quod elevatis ad ordinem gratiæ omnibus Angelis, quos Deus proluxit, si unum alium produceret, esset illi debita talis elevatio : contraria vero huic doctrina sapit hæresim I'elagianam : ergo quantumvis uni versa*li*teret pro u n i versis fi | iis Adami statuerit Deus illud pactum, nullum jus vel debitum potuit inde acquiri alicui alteri,pro quo statutum non fuit ; cum hoc totum fuerit beneficium ordinis gratuiti: gratisque omnino omnibus illis concessum.

Diswri- Neque est omnino simile in humanis :
divi Îim 9aia non tribuens eleemosynam est
cthuma- ita immunis ab obligatione; quin multo-
na,?it,^r' lies vel absolute, vel ex suppositione ad id
nem. teneatur aliquo honestatis titulo, cui contraire esset indecens et inhonestum. Et in casu posito posset obligari lege charitatis, ne singulariter excluso centesimo illo paupere a communi beneficio, notam aliquam infamia? aut demeriti illi inureret: vel oh alias causas, quæ apud homines frequenter currunt : quibus tamen cessantibus, adhuc in humanis ex sola beneficii universalitate nulli excluso acquireretur jus ad tale beneficium. In Deo autem nulla ex causa potest oriri similis obligatio : ulpote qui liberrime, omninoque independenter ab alicujus exigentia ; præterquam a sua voluntate, dona gratiæ distribuit ; quique hanc suam independentiam et libertatem vult omnibusesse notam, vociferante Apostolo : *Miserebor cujiis misereor, et misericordiam prostabo cui miserebor : ergo cujus vult miseretur, et quem* jRoin.t». *vult indurat.* Roman. 9. Tota igitur honestatis ratio et lotura debitum in elargitione bonorum supernaturalium est voluntas largientis : atque adeo cui elargiri non vult, nullum potest esse debitum, ul sibi largiatur ; quantumvis in elargitione, si daretur, aequitas, congruentia, et convenientia explendescerent. Maneat ergo ex nullo capito posse oriri debitum, quod adversarii astruunt in Deipara exclusa a pacto Adami, ut sub illo comprehenderetur, si de vero aliquo debito, et non de pure fictitio et æquivoco loquantur. Sed aliunde contra eos procedamus.

Eadem evasio alia via impugnatur.

85. Alia via potest impugnari non minori efficacia evasio proposita, etiam admisso debito ingrediendi pactum .Adami ab adversariis pro Deipara excogitato : ostendendo quod initio praecedentis § secundo loco proposuimus: nimirum tale debitum quovis modo depictum non posse osse materiam seu terminum *a quo* veræ redemptionis. Quod sic probatur primo : nam terminus *a quo* redemptionis debet esse aliquid de genere mali vel incommodi ; non vero aliquid, quod sit gratia et beneficium respectu redempti : sed ingredi pactum Adami ; adeoquedebitum et jus ingrediendi non esset aliquid de genere mali vel incommodi ; imo erat magna gratia et beneficium : ergo neque tale debitum, neque adhuc ipse ingressus potuit esse terminus *a quo* redemptionis. Major est perspicua : quia vera redemptio non liberat per se a bonis et beneficiis; sed a malis et incommodis: stulte enim quærerel aliquis redemptorem, ut sibi auferret gratiam, et beneficia subtraheret, stulteque pro his muniis ei gratularetur. Minor vero suadetur: nam Deus statuens pactum Adamo, comprehendensque ibi ejus posteros, non intulit eis aliquid mali, supplicii, aut incommodi ; imo vero magnam præstitit gratiam et magnum beneficium, elevando illos medio tali pacto ad supernaturalem ordinem etparlicipationem justitiae originalis : prassertim cum talis elevatio nulla ratione fuerit eis causa, periculum, aut occasio data peccandi in Adamo : sicut neque Adamus fuit occasio data peccandi ; sed potius quantum erat ex se, a peccato retrahebat, et ad gratiarum actionem magnopere inducebat (aliter vero de divina promissione et pacto discurrere esset Deo injuriam inferre) : ergo prædictum pactum nihil mali includebat ; sed potius plurimum boni : non ergo esset beneficium,

sp4

sed potius negatio magni beneficii extrahi a tali pacto.

Confirmatur : nam si Deus comprehendens reliquos posteros Adami sub illo pacto, unum extra relinqueret, ita so haberet erga istum, ac si, cum creavit et elevavit Angelos ad ordinem gratiæ, reliquisset unum extra elevationem in suis tantum naturalibus : at in hoc casu non esset beneficium talem Angelum extra elevationem relinqui ; sed potius esset negatio eximii beneficii, quocæteri donabantur : ergo similiter in eo, de quo loquimur, potius esset beneficii negatio extra pactum relinqui, quam verum beneficium. Ex quo fit prædictam exceptionem secundum se non modo non futuram redemptionis materiam, sed neque alicujus Christi meriti. Quoniam Deus non utitur meritis Christi in ordine ad deneganda hominibus beneficia, sed in ordine ad illa conferenda : atque adeo cui nullum fieret beneficium, non esset capax ut prædicta merita sibi applicarentur. Diximus *prædictam exceptionem secundum se,* etc. propter illa quæ inferius a num. 90 declarabimus.

Hu- 86. Dices non fuisse beneficium præcise
mid. ratione exclusionis a pacto et ab elevatione ; sed ratione præservationis a peccato futuro, quod per illam exceptionem removebatur : cum enim Deus præsciret Adamum peccaturum, ejusque peccatum non ipsi solum, sed omnibus sub pacto comprehensis obfuturum ; potuit ex amore et beneficienlia erga unum aliquem relinquere eum extra pactum, ut ita exclusus non peccaret in Adamo, neque hujus peccatum illi imputaretur. Unde non videtur simile exemplum de Angelo relicto extra elevationem : quia iste non eo ipso quod elevaretur peccaret, sicut peccaturi erantquolquot pact um Adami ingrediebantur : et ita non fieret illi beneficium remotionis a peccato, sed solum negaretur beneficium elevationis. Potestque hoc confirmari : tum quia de Juda proditore dicitur Matth. 26: *Bonum ei erat, si natus non fuisset homo ille:* quo ostenditur, præstiturum illi Deum majus beneficium non creando cum præscientia futuri peccati, quam præstitit creando cum tali præscientia. Tum etiam quia sæpe Deus ex amore et beneficienlia erga aliquos negat illis beneficia, quibus scit male usiiros, ne peccandi occasionem ex illis desumant : ergo denegatio beneficii potest habere beneficii rationem, ac proinde conferri a Deo intuita meritorum Christi.

Proba· liofics no illo Sjl m

(..ıl'ıl. utw.

87. Sed contra : nam licet remotio a peccato, quæ fit per alicujus boni collationem, ut per confirmationem in gratia, habeat rationem gratiæ et beneficii ; secus tamen quæ præcise fit per bonorum denegationem : repugnat enim quod negatio boni præcise ul talis sit gratia et beneficium ; sicut repugnat, quod negatio sit affirmatio. Alias diceremus exercuisse Deum magis suam gratiam el beneficienliam erga homines, quos in sua nihi litate reliquit præsciens peccaturos, quam erga illos, quos cumeadem praescientia creavit : illi enim per non creationem remoti sunt omnino a peccato, cui isti semel creati exponuntur. Hoc autem manifeste est falsum : nam illis, quos Deus creare non decrevit, sed in statu solius possibilitatis reliquit, omne denegavit beneficium, hulloque amore eos unquam est prosequutus : his vero, quos creavit, etiam præsciens peccaturos, confert beneficium creationis, et nihil denegat, quod illis contulerit. Unde isti debent Deo gratias ratione prædicti beneficii ; cum tamen pro illis a nemine sint debitæ.

Deinde quis dubitet Deum majus beneficium praestitisse Adamo creando illum in justitia originali præscius etiam sui casus, quam si non creasset; quo casu peccatum non foret ? Et similiter quis neget fuisse majus Dei beneficium erga omnes Angelos elevare illos ad ordinem supernaturalem, conferendo eis gratiam et jus ad gloriam, quamvis in tali ordine multos casuros praenosceret, quam sine prædicta elevatione insuis tantum naturalibus relinquere? Eo præsertim quia quantitas alicujus beneficii recte pensabitur ex debito gratificationis : certum est autem tam Adamum quam Angelos debuisse Deo majores gratias, quia creati et elevati sunt, etiam cum prædicta praescientia, quam si vel non crearentur, vel non elevarentur : receperunt ergo majus beneficium. Adde, beneficium creationis aut elevationis nequaquam diminui, sed potius augeri, cæteris paribus, ex præscienlia peccati futuri. Nam ibi ostenditur major gratia el beneficienlia alicujus benefactoris,ubi cum ex parte recipientis prævideantur aliqua, quæ possent illum a benefaciendo retrahere, quasi devicta ei superata ab eis sua beneficienlia et misericordia ; nihilominus non devincitur nec retrahitur, sedeoniranitendo superat omnia impedimenta, et confert beneficium. Cum autem peccatum praevisum in illo, quem Deus creat aut elevat, sit obstaculum retrahens, quantum ex se, divinam voluntatem ;

eo ipso ostenditur major ejus benefieientia et gratia, quia non devincitur a tali obstaculo; sed superato illo, nihilominus beneficia pr.eslal, ac si pr ovisum non fuisset.

88. Exemplum de Angelo relicto extra s.eleva!ioncm optimum est ad rem : quia omnes Angelos, qui de. facto ceciderunt, praesciebat Deus jieccaturos, si semel ad snpernatnralem ordinem elevarentur, sine qua elevatione nullatenus peccarent, ut in suo tract, diximus : et tamen relinquere aliquem eortnn non elevatum, adeoque nec peccandi possibilitati expositum, non esset facere ei beneficium, sed negare.

Ad illud, quod in confirmatione dicitur de-hida, respondetur, ibi non fieri comparationem inter creationem .ludæel ejus non creationem, quasi hæc fuisset majus bonum aut majus beneficium quam ill etiam cum praescientia peccati et damnationis; sed inter non creationem ex una parte, et ipsum peccatum el damnationem ex alia : dicilurque non creatio *Iona,* sen (ut exponunt communiter Interpretes) *melior* quam peccalnm et damnatio, non quidem positive, quasi habitura esset aliquid veri boni ; sed negative, quia minus habuisset de ratione m.ih' quam ipsa damnatio et peccatum ; cum hæc pessima sint, illa vero non sit mala, quamvis nec bona, sed sit remotio mali. Ad secundum respondetur, beneficiorum denegationem in aliquibus idcirco oriri ex beneficientia ex amore Dei, quia oritur ex intentione conferendi alia majora beneficia, ut majorem gratiam, vel majorem perseverantiam in illa : ei ita prædicta negatio, non est ex se ipsa (etiam prout consequenter erit peccati remotio) sed ratione illius intentionis, ex qua imperatur, et illius majoris beneficii, ad quod ordinatur, habet rationem beneficii.

89. Neque obesi si urgeas, potius hinc sumi argumentum pro adversariis : quia exceptio Deiparæ a pacto Adami proculdubio fuisset facta ex intentione alterius majoris beneficii. Ideo enim Deus exciperet illam a prædicto pacto, ul vel omnino independenter ab Adamo matris dignitate, el praelautissima perpetuaque sanctitate eam donaret ; vel aliud excellentius et nobilius pactum pro ea statueret : cujusmodi esset constituere Adamum ejus caput in ordine ad traducendam justitiam, casu quo non peccaret ; non autem in ord-ine ad peccatum. casu quo delinqueret : et ita permanente illo in justitia originali, esset hæc debita Deipara ; nec tamen prævaricante, peccatum esse debitum. Quo l enim Deus hoe medo decretu disponeret, ex nullo capite repugnat ; quud vero itu sit factum, suadet major excellentia, quæ inde Virgini accrescit. Igitur exceptio prædicta haberet rationem beneficii, adeoque posset esse materia ver® redemptionis.

90. Non igitur hoc obest, sed potius juvat ad nostra doclrinæ explicationem. Non enim absolute negamus, exceptionem Deipara a pacto Adami modo, quo in hac replica depingitur, habituram rationem beneficii ; quin potius dub. præced. id adstruximus : potuisseque res sic a Deo disponi, ut exceptio illa fieret ex meritis Christi (an prout de facto prædicta merita fuerunt ordinata, infra dicemus) negamus vero, quod talis exceptio haberet rationem beneficii formalissime in quantum esset exceptio a picto Adami : et (ut ita dicamus) ex ipso capite exceptionis, etiam prout in hac ex consequenti involvitur remotio a peccato ; sed totum quod ibi esset beneficii et favoris, id haberet præcise ratione majoris gratiæ, quæ alia via Virgini donabatur : quæ sane gratia nullatenus fuisset major, aut plus valoris exprimeret, eo quod haberet cometem exclusionem a pacto, sub quo comprehendebantur alii : sed lotum suum valorem et aestimationem haberet ex sua propria intensione et quantitate absolute sumpta sine respectu ad prædictam conclusionem : essetque proinde aequale beneficium, æqualisque valoris et aestimationis, quamvis tale pactum non fuisset pro reliquis constitutum.

Hoc vero, quod ex dictis credimus manere sufficienter comprobatum, clarius fiet, si prædictam exceptionem ponamus non in Deipara, cui Deus alia via gratiam conferret ; sed in alio, quem in suis puris naturalibus produceret omni gratuito dono destitutum : si enim in hoc excipi a pacto Adami peccaturi non esset beneficium ; bene infertur, neque etiam in illa similem exceptionem habituram rationem beneficii ex ipso capite exceptionis ; sed totum illud beneficium consistere penes gratiam concomilantem talem exceptionem. Porro in casu proposito prædictam exceptionem non fore beneficium, ex eo patet, quia ita exclusus solum obtinuisset beneficium creationisomnibus commune, nihilque amplius a Deo acciperet ; ultra quod cæteri virtute pacti acciperent beneficium elevationis ad ordinem gratiæ : et ideo isti pro utroque beneficio ad gratiarum actionem tenerentur ;

tur; ille vero pro primo dumtaxat : ergo derelinqui extra pactum respectu illius OS-setnegiilio beneficii prædielæ elevationis, et non ad aliquod beneficium. Si igilurex-clusio a prædicto pactu lucta sine alia gratia, nihil habet de ratione gratiæ el beneficii ; recto infertur gratiam collalam in causa exceptionis Vei para) non habituram rationem gratiæ aut beneficii ex parte exceptionis ; sed præcise ex ipsa quantitate gratiæ secundum se.

Ebito. 91. Ex hoc autem aperte deducitur illud, quod in nostra impugnatione ostendebamus, videlicet prædictam exceptionem, qualitercunque sumatur, non posse esse materiam redemptionis. Quia redemptio non est quodcunque beneficium, sed essentialiter est beneficium per modum extractionis et liberationis ejus, qui redimitur, a malo unde redimitur: debetque proinde ratio talis beneficii splendere in ipsa extractione el liberatione ut talibus, quicquid sitde aliqua alia gratia, quæ fiat vel non fiat redempto. Hac enim ratione nemo dicet fuisse vere redemptionem respectu Angeli aut respectu Adami eorum creationem vel primam justificationem : quia licet communicare illis primum *esse* et primam gratiam fuerit magnum beneficium ; non tamen hujusmodi beneficium fuit per modum extractionis et liberationis ex aliquo habente rationem mali. Sicut etiam inter homines nemo dicet Petrum Joannem redimere, quia donat illi centum vel mille aureos, non habito respectu ad aliquod malum, unde pretio illo liberetur : omnes vero dicemus eum redimere, si a captivitate vel servitute extrahat, quamvis nihil præter libertatem ei conferat.

Quod adeo verum est, ut neque adversarii praesumpserunt alia via salvare redemptionis conceptum : ob idque coacti sunt recurrere ad debitum ingrediendi pactum Adami, quod ipsi de genere mali arbitrantur : ut in extractione et liberatione ab illo nonnihil saltem splendeat redemptionis. Quo recursu opus non haberent, si redemptio ex unanimi omnium conceptione non importaret extractionem et liberationem, quam diximus ut rationem essentialem el primariam : et nisi beneficium proprium redemptionis deberet in prædicta extractione ut tali independenter a quavis alia gratia primario splendere. Habemus ergo exceptionem a pacto Adami, quantum est ex hoc capite, neque in Deipara neque in alio habere rationem beneficii, adeoque nec meritorum Christi effectus, esto vero aliunde beneficium illi adjungatur ; nequaquam tamen hoc posse constituere veram redemptionem : cum non in ipsa exceptione ut tali, sed in alio conccmilanter et de materiati se habente consistat.

8 VI.

Protenditur alia eia impugnatio : et. satisfit probationibus adductis pro principali evasione.

92. Amplius adhuc ostendenda a nobis est insufficientia evasionis adversariorum, el confirmanda vis nostra» rationis. Pro quo observa, lotum quod in exceptione a pacto Adami de ratione redemptionis illi reperiunt, in eo situm esse, quod per talem exceptionem Deipara praeservabatur a peccato, quod ipse Adamus pro posteris committeret, manebatque omnino elongata, secura, et libera ab incursu talis peccati. Si enim ille peccaturus non esset, sed injustitia semper mansurus: aut si pactum præcise esset in ordine ad communicandam justitiam originalem sine contingentia transfusionis culpæ, nemo putaret beneficium esse factum Deiparæ, minus vero redemptionem, quia extra pactum relinquebatur, gratiaque et favore illius promissionis privabatur. Secundo supponendum est Deiparam neque perdebitum ingrediendi pactum, neque adhuc per illius ingressum potuisse propinquiorem fieri peccato committendo ab Adamo, aut magis præservationis indigam, quam erat ipse Adamas, quando pro se ct pro posteris pactum accepit. Aon enim qui in eo includebantur aut qui includi debuissent, aliter quam (ut ita dicamus) gressibus Adami peccato appropinquabant : sicut neque alia quam ipsius voluntate poterant illud committere. Unde non magis habere posset rationem redemptionis beneficium, quo Deipara liberaretur a debito ingrediendi pactum Adami, aut a pacto ipso exciperetur, quam illud, quo Adamus præservaretur a suo peccato. Imo eo magis hoc posterius beneficium ad redemptionem accederet, quo magis e propinquo peccatum incurrendum concernebat, et ab ejus incursu quominus multo præservabat. Sappo-est næta.

93. Hinc prosequitur nostra impugnatio sub hac forma. Adamus antequam peccaret, aut saltem tentalio peccandi accederet,nuilum habuit debitum, ratione cujus pro tunc Contici-do-

indigere! redemption») : ergo neque id habuerunt tun»' posteri, qui ratione pacti in illo continebantur : igitur multo minus Deipara, si non orat sub pacto, habere potuit prodictam indigentiam, I'traque consequentia est perspicua ex iis, quæ prænotavimus : nam neque Deipara per solum debitum pactum ingrediendi ita c propinquo peccatum committendum ab Adamo concernebat, sicut concernebant, qui sub ipso pactojam continebantur : neque isti ita illi appropinquabant sicut Adamus, per cujus consensum et non aliter poterant prædictum peccatam incurrere : neque aliunde quam ex accessu el propinquitate ad ipsum peccatum oriri poterat in aliquo eorum necessitas preservations : atque adeo sicut in nullo omnium fuit major prædicta necessitas, quam in ipso Kdamc; ita in nullo fuit materia magis apta redemptioni, aut major istius indigentia. In eo autem pro illo tunc non fuisse probatur. Tum quia Adamus, pr.e.ertim antequam lentalioaceederet, neque habebat peccatam, neque aliquod debitum au! periculum peccandi : sicut in Angelis antequam delinquerent, aut ad id provocarentur, nullum fuit tale debitum vel periculum; imo potius omnia, quæ in statu justitiæ originalis tunc currebant, inducebant Adainum ad permanendum in gr.'tia, et contra peccatum præmuniebant, relrahebantque ab illo : ergo nihil tunc fuit, a quo posset redimi : cum redemptio esse non possit nisi vel a peccato vel a debito, vel saltem a periculo. Solam vero potentiam peccandi, quam habebat, ex dictis num.76 constat non esse sufficientem materiam redemptionis, sicut non fuit in Angelis, neque in ipsa Deipara respectu peccatorum personalium.

91. Ad hæc: si Deus conservaret Adamum in gratia, et a peccato ejusque periculo præservaret, hæc præservatio apud neminem diceretur proprie redemptio : sicut non fuit proprie talis præservatio Angelorum bonorum, in quibus fuit etiam peccandi potentia : ergo signum est preservationem a peccato, cujus non adest debitum aut periculum, sed sola potentia, non esse veram redemptionem.

Et hinc apparet manifestius contra adversarios debitum illud, quod tribuunt Deiparæ ad ingrediendum pactum Adami, et appellant *debitum debiti,* seu *debitum remotum,* nihil habere de ratione veri debiti, adeoque nullatenusconduceread intentum. Si enim in Adamo, dum p ictum a Deo accepit, nullum fuit debitum aut periculum peccandi sive pro se sive pro posteris, quod daret redemptioni materiam, ut ostensum est; inulto minus in illa, quæ pactum nondum intraverat, adesse poterat tale debitum, aut talis materia ex solo debito ingrediendi pactam. Eo vel maxime quia si in Adamo quando accepit pactum, nullum fuit debitam proximum peccandi, nulla ratione debitum ingrediendi ipsum pactum in aliis repertum dici poterat *debitum peccandi,* aut *debitum peccatum contrahendi mediatum et remotum,* adeoque nec *debitum debili:* quia debitum remotum, et debitum debiti dicitur respective ad debitum proximum et immediatum: et ita hoc secluso, illud etiam evanescit.

95. Dices, non ratione debiti aut periculi peccandi, quod nullum fuit in Adamo, neque ratione solius peccandi potentia»; sed ratione fuluritionis peccati potuisse Virginem dici *redemptam* per exceptionem a pacto. Sciebat enim Deus peccaturum Adamum, et omnes, qui pactum ingrederentur ; et ita excipere Deiparam, fuit liberare eam non tantum a peccato possibili, sed etiam ab eo, quod infallibiliter committeret, nisi exciperetur.

Sed contra : nam sola præservatio a peccato, quod sine pra»servaiione esset futuram, non sufficit ad veram redemptionem : redemptor enim solvit pro peccatis, a quibus redimit ; pro peccatis autem, quæ de facto neque sunt, neque absolute erunt, eo quod per præservationem impediantur, licet alias essent futura, non potest esse solutio de facto, neque adhuc de futuro absolute : sed hoc solum verificari poterit, quo i futura esset solutio, atque adeo redemptio, si peccata essent futura : quandiu vero hæc ab statu fuluritionis præsertim conditional® non extrahuntur, nequit redemptio habere alium statum quam statum future etiam sub conditione. Deinde impugnatur effugium evidenlissimis instantiis. Nam in Deipara futura erant peccata personalia, nisi abois præservaretur: et tamen præservatio hæc et futuritio nullatenus sufficit ut dicatur vere redempta a peccatis personalibus, similiter in humanitate Christi erant fatura peccata, nisi assumeretura Verbo, aut alia via præservaretur : et tamen non idcirco potest dici ab aliquo peccato redempta. Idem constat in Angelis bonis, qui nisi praeservarentur, commissuri erant peccata, quæ commise - runt mali : et tamen præservatio ab illis non fuit vera et propria redemptio. Demum

muni si Deus conservaret Adamum et ejus posteros injustitia originali, ita ut nunquam delinquerent; pro nullo peccato haberent opus redemptore, ut ornnes fatentur : et tamen in illo casu daretur præservatio a peccatis, quæ seclusa praeservatione, infallibiliter erant futura. Igitur sola fulurilio peccati non est materia sufficiens ad veram redemptionem.

90. Dices iterum esse disparem rationem: quia peccatum Adami, a quo Virgo fuit pneservata, erat futurum absolute ; peccata vero personalia, quæ in tribus primis exemplis memorantur, solum erant futura sub conditione illa *nisi ab cis præurvarentur,* quæ conditio non erat purificanda. Et in exemplo ultimo est etiam disparitas : quia a peccato Adami, quod absolute erat futurum, Virgo fuit præservala absolute et de facto : Adamus vero non; sed esset in illa hypothesi, qua supposita, jam tale peccatum non esset futurum.

Verum hoc lotum frivolum est : quia peccatum Adami, a quo ponitur præservala Deipara, in quantum eam poterat attingere, non erat futurum absolute in sententia adversariorum tenentium eam non commisisse illud in Adamo de facto ; sed tantum commissurum sub conditione *si non præservaretur per exceptionem a pacto.* Imo est implicatio in terminis, quod peccatum illud, in quantum faturum erat peccatum Virginis; esset futurum absolute, et quod ipsa de facto fuisset ab eo præservata : siquidem per ipsam præservationem desineret tale peccatum esse pro illa futurum absolute. Porro præservatio, quam adversarii volunt fuisse Virgini concessam per exceptionem a pacto, non eral præservalio a peccato Adami, in quantum futurum erat peccatum ipsius Adami vel aliorum posterorum (qua ratione dumtaxat erat futurum absolute)sed formalissime in quantum esse poterat, aut futurum erat peccatum ipsius Virginis : et ideo si absque præservatione illud peccatum non esset peccatum ejus futarum,quantumvis futurum esset peccatum aliorum, non indigeret ipsa ab illo praeservari; quia nemo indiget præservari a peccato non suo. Solum igitur potuit præservari abeo, in quantum futurum erat peccatum suum, atque adeo in quantum eral futurum sub conditione, quæ in sententia adversariorum purificanda non erat. Manet itaque firma et in suo robore nostra impugnatio per 1res priores instantias : in quibus omnibus fit præservatio a peccatis infallibiliter futuris sub eadem conditione, sub qua peccatum Adami erat futurum peccatum Deiparæ; et tarnen id non sufficit ad verarn redemptionem.

97. Deinde quod Deipara fuisset præservala de facto, Adamus vero non, nihil obest nostra) veritati : quia non arguimus ab eo, quod de facto contigit in Adamo, qui de facto præservatus non fuit; sed ab eo quod contingeretcasu quo præservaretur. Si enim in illo casu conditional! non sufficeret ad redemptionem Adami præservatio a peccato futuro, quæ tunc daretur; recte infertur, etiam nunc non sufficere ad redemptionem absolutam Deiparæ similem præservationem, quæ de facto detur; cum omnino idem præstet conditionatum sub conditione, quod præstat absolutum absolute : in quo quia ex se est satis notum, non immoramur.

Ex hucusque vero dictis ruunt facile omnia, quæ numero 75 adduximus pro ovasione, quam usque modo debellavimus, Siquidem ostensum est, falso tribui Deiparæ debitum illud ingrediendi pactum Adami, ad quod prædicta evasio recurrit : et adhuc si admittatur tale debitum non posse esse materiam redemptionis; imo non esse verum debitum etiam mediatum et remotum in ordine ad peccatum,sed aliquid de genere boni. Quare ad primam probationem ibi propositam concesso antecedenti negatur consequentia, et probatio in ea imbibita ; quia utraque falso supponit, id quod appellant *debitum ingrediendi pactum Adami,* fuisse verum debitum peccandi in illo : sicut in ordine ad contrahendum peccatum originale est verum debitum, quod habent posteri Adami, qui in eo peccaverunt. Ad secundam negatur antecedens propter eandem suppositionem.

98. Ad tertiam negatur minor : quia solum illud debitum indiget remissione aut satisfactione, quod supponit peccatum commissum : ubi enim nullum fuit tale peccatum, nulla est offensa, et ubi hæc non datur, nihil est, quod postulet remitti, aut per satisfactionem compensari. Ex quo potius sumitur nova impugnatio in adversarios. Quia redemptio Christi facta est per modum solutionis el aequalis satisfactionis, sicut facta est per actum veræ justitiæ relucentis in ipsa satisfactione ad aequalitatem: unde illud dumtaxat debitum potest esse materia illius, quod simul est debitum solvendi et satisfaciendi, seu quod est debitum

morale et ex justitia: debitum nutem ingrediendi pactum Adami non fuit debitum hujus generis, quia ubi nulla processit offensa, nulla potuit deberi satisfactio vel solutio, ut dicebamus, Debitum vero, quod omnes habuimus a-l ipsam contractionem peccati originalis inferens eam ex natura rei, qu»d ideo numero 12 appellavimus *debitum physicum*. idcirco est materia redemptionis. quia supponit vel includit debitum morale solvendi, et satisfaciendi pro offensa ab omnibus commissa in Adamo: et nisi offensa hic supponeretur, nihil ad nos transisset, quod redemptione indigeret.

Ad ultimam probationem constat ex dictis a numero 85, extinction» m debili ingrediendi pactum Adami, quantum est ex hoc capite, nihil habero de ratione beneficii ; proittdeque esse non pesse effectum meritorum Christi, multoque minus redemptionis. Neque oppositum asseruimus dub. 2, numero 52, solum enim diximus, prædictam exceptionem seu extractionem a pack·, ut accipi poterat simul cum gratia sanctificante collata Deiparæ ex alia intentione, habituram (utique ex ipsa gratia) rationem beneficii prostabitis ex Christi meritis, prout hæc potuerunt a Deo disponi. An vero id esset materia redemptionis, sicut etiam an illa exceptio vel extractio secundum se spectata iquo pacto considerari debet in ordine ad redemptionem) haberet rationem beneficii, aut posset esse meritorum Christi effectus, huic dubio reservavimus : ex cujus doctrina liquet tenendam esse in omnibus pariem negativam.

§. VII.

Evasio alia ad eandem secundam rationem; et ejus impugnatio.

99. Aliter conati sunt etiam adversarii elidere nostram secundam rationem dicentes, conditiones in ea requisitas solum postulari pro redemptione ordinariaelcommuni ; non autem pro redemptione eminenti el altiori, qualis fuit redemptio Deipara?. Nam sicut longe majus beneficium prostilum ei fuisset, praeservando illam simul et a contractione peccati originalis in se ipsa, et a perpetratione peccati actualis in Adamo, adeoque a peccato simul et a debito, quam si permissa fuisset peccare in illo, et inde debitum contrahere: ita nobilior et perfectior redemptio esset illa quam ista, cminentiusque in ea splenderet efficacia passionis el meritorum Christi. Debemus autem Deiparæ tribuere redemptionem omnium perfectissimam, sicut tribuimus perfectissimam gratiam.

I'Otestque hoc explicari exemplo niOdtci et medicin;e, vel restituentium homini sanitatem. postquam in morbum incidit; vel præservantium illum, ne unquam ægrotaret. Nemo enim dubitabit, prostantiori modo in hoc secundo casu, quam in pri medicum munus suum prostitisse; perfectioremque esse medicinam, qu.e salutem |>erpe(uo conservaret, quam quæ amissam restitueret. Cui doclrin e consonat D. Angus-tj. tinus super l'sal. 85, ad illa verba : *Eruisti animam meam er inferno inferiori, ubi eam r remplis illustrat: Orans hic jam* (inquit) *in corpore Christi positus; eruisse Deum animam suam ab inferno inferiori dixit, quia liberavit se a talibus precatis, per qia posset deduci ad tormenta inferni inferioris. Quemadmodum si medicus videat tibi imminentem rgritudinem forte ex aliquo labore, et dicat, parce libi, sic te tracta, requiesce, his cibis utere; nam si non feceris xgrotabis: tu autem si feceris, et salvus eris, recte dicis medico, liberasti me ab repritudine, non in qua jam eras, sed in qua futurus eras. Nescio quis habens causam molestam mittendus erat incarcèrent: venit alius, defendit eum, gratias agens quid dicit ? Eruisti animam meam decarcere. Suspendendus erat debitor, solutum es! pro eo, liberatus dicitur de suspendio. In his omnibus non erant ? sed quia talibus meritis agebantur, ut nisi subventum esset, ibi essent, inde si recte dicuntur liberari, quo per liberatores suos non sunt permissi perduci.*

100. Hoc autem effugium facilius impii-1#· gnabi hir quam procedens. Inquirimus enim an in ista, quæ vocatur *redemptio eminens,* salvetur cum proprietate et veritate conceptus et essentia redemptionis : sitque proinde redemptio eminenter formaliter, et illa eminentia sit de linea et munere redemptionis? Sicut Dei cognitio dicitur sapientia formaliter eminenter, quia cum veritate et proprietate est in ilia, altiori tamen modo quam in nostra, conceptus sapientia?. Vel an non salvetur cum veritate et proprietate prodictus conceptus : atque adeo solum dicatur *redemptio eminens,* quia est quoddam beneficium eminentius el praestantius beneficio redempt ionis in alia tamen linea, ubi non datur formal iter redemptio? Ut si diceremus *Deum esse eminenter Angelum, equum, lapidem, etc.* non quia vere et formaliter ea sit; sed quia est aliquid altius altius »l nobilius prodictis creaturis. Primum horum dici non potest : quia redemptio vero et earn proprietate accepta essentialiter importat extractionem a captivitate, fniptiuiicnique ejus qui redimitur, supponens alienationem, el etiam importat pretium seu *restate* solutum pro redempto: quorum nihil vere et cum proprietati· posse «•periri sine peccatu vel ejus debito ostenmne-tiu nostra ratione. El quamvis non negemus dari mulloties latitudinem in requisitis ad constitutionem alicujus rei, nec empr postulari concursum omnium, ut ejus nomen et appellatio saltem minus figon-se alicui cum veritate applicetur : attamen cui polissimæet principaliores conditiones ex toto deficiunt, non nisi abusive et improprie poterii nomen illud attribui. Porro in ea, quam adversarii *redemptionem 'linfiitem* appellant nulla invenitur conditio ex his, quæ sunt propria? et speciales vera redemptionis: cum nequeconcurrat ibi captivitas, neque captivitatis debitum,neque emptio, neque pretium, neque satisfactio aut solutio : ergo ubi agitur de vera et propria redemptione, nullalenusdebelita nuncupari. Nec refert an sit vel non sit benefcitim redemptione majus vel eminentius : quia hæc eminentia non est in ipsa linea redemptionis, sed in alia: sola autem eminentia unius rei supra aliam in alinea linei non sufficit ut conceptus et essentia inferioris in eminentiori cum proprietate nivetur : sicut non sufficit eminentia Angeli supra hominem, ut Angelus proprie •ilhomo, neque hominis supra equum, ut homo sit equus, et sic de aliis. Non ergo afficit, quod aliquod beneficium sil eminentius beneficio redemptionis, ut sit vere redemptio; nisi simul cum illa eminentia inveniantur alia, quæ requisivimus.

Si vere dicatur secundum, videlicet non salvari ibi verum conceptum et essentiam «demptionis, habemus intentum : jam enim non salvatur Virginem fuisse vere et proprie redemptam, quod est assumptum topis dubii : cum nullus dici valeat vere d proprie redemptus, nisi per veram et propriam redemptionem. Quare distinctio illa redemptionis in *communem* et *emivnfan,* ut adversariorum instituto deserviret, deberet ita intelligi, ut in utroque ttmbrodividente salvaretur formalis ratio livid, quod debebat esse redemptio vera dformalis : atque ita illa eminentia, per piam unum distinguitur ab alio, esset eminentia in ipsa linen el munere redemptionis.

101. Deinde cum quærilur, an Virgo in pror/oiit casu de quo loquimur, fuisset redempta? impu· non dubitamus potuisse alia via, quam per gnati»». redemptionem accipere beneficium æquale vel majus illo, quod nobis tribuitur per redemptionem : perspicuum est enirn majus benefici u m col la l u m esse h u mani tali Ch ris l i, quæ redempta non est, quam omnibus redemptis : el majus donum gratiae et gloriæ collatum est /Vngelis sine redemptione, quam multis ex hominibus per redemptionem confertur. Solum ergo dubitatur, an illud beneficium, quod tunc Virgini donaretur (sive æquale, sive majus beneficio redemptionis) esset vere et proprie redemptio? Sicut autem respectu hujus quæstionis frivola esset responsio, quæ solum diceret prædictum beneficium esse majus, quam sit redemptio nostra; ita frivola omnino est, quæ asserit esse redemptionem eminentem; nihil aliud intelligendo per hanc eminentiam nisi beneficium majus et excellentius, omnino tamen a vera et formali redemptione distinctum. Ad hæc : si ex sola eminentia unius rei supra aliam, illa quæ eminet, posset absolute dici alia, possemus absolute dicere innocentiam esse prenitentiam, visionem claram esse fidem, possessionem esse spem, scientiam esse opinionem, etc. Siquidem unumquodque istorum est eminentius illo, cujus nomen assumeret : imo possemus Deum vocare *creaturam, corpus, animal, equum,* et id genus alia, quæ plane sunt absurda. Ergo rejiciendus est similis modus abutendi nominibus, tribuendo rei superiori nomen inferioris propter solam eminentiam.

102. Dices non quantibel eminentiam ad eiTu- id sufficere ; sed illam, per quam id, quod R„"n· eminere dicitur, æquivalet quantum ad effectum illi, cui eminet : hoc autem modo præservatio Deiparæ a peccato Adami dicitur eminenter redemptio: quia præservatio ab omni peccato et debito æquivalet extractioni a captivitate peccati, quæcsteffectus redemptionis : siquidem per ulranque fit, ut suppositum, cui applicatur, maneat extra talem capti vitalem, sive eam incurrerit, sive non incurrerit.

Sed contra : nam neque ex eo solum quod PræC|U. unum æquivaleat alteri quantum ad aliquem Jilnr· effectum, potest vere et absolute vocari illud, cui æquivalet : sol enim æquivalet igni quantum ad effectum producendi calorem,

el non ideo potest absolute et vere vocari *ignis.* Et ut hoc magis declaremus, non minus æquivalel resurrectioni quantum ad effectum præservatio a morte, quam redemptioni præservatio totalis a culpa : quia sicut per hanc fît ut præservatus maneat in gratia, ad quod ordinatur redemptio : ita per illam fit ut maneat in vita, adquod ordinatur resurrectio : atqui nemo dicet præservationem a morte ratione illius aequi valentia» es&:· veram resurrectionem, aut posse (nisi impropriissime et abusive) ita appellari : igitur nec prædicta præservatio a culpa ob similem æquivalentiam nisi abusive et impropriissime potest *redemptio* nuncupari. Prætcrea(etest argumentum in propriis terminis) præservatio humanitatis Christi ob omni peccato per assumptionem, et præservatio Angeli per perseverantis donum, nec non præservatio ipsius Deiparæ per simile donum a peccatis personalibus æquivalent redemptioni quantum ad effectum manendi in gratia: et nihilominus non sufficit, ut humanitas Christi, aut Angelus, aut ipsa Deipara a peccatis personalibus vere sint et dicantur redempti : quid enim absurdius quam asserere quod B. Virgo redempta fuerit vera et propria redemptione ab aliquo vel aliquibus peccatis mortalibus personalibus? a quibus certissimum est fuisse præservalam : ergo, etc.

Confirmatur imptb «njiio.

103. Confirmatur ; nam ita vere et proprie debemus ponere Virginem redemptam, sicut Christum ponimus redemptorem : sed Christus non fuit redemptor solum per æquivalentiam ad prædictum effectum, sed propriissime el formaliter : sicut formaliter et non tantum per æquivalentiam fuit natus, fuit passus, fuit mortuus, etc. igitur Deipara debet esse redempta proprie et formaliter, adeoque per redemptionem proprie et formaliter didam, et non tantum per æquivalentiam ad supradictum effectum. Minor est adeo certa, ut oppositum esset hæresis vel error in fide. Major vero probatur animadvertendo, Deiparam non utcumque debuisse esse redemptam, sed ut primam et principalem redemptorum, adeo ut ob ipsam Christus munus redemptoris assumeret, verusque et formalissimus redemptor ex illo munere evaderet, quamvis alii redimendi non essent, ut ex D. Bernardino Senensi num. G8 dicebamus : unde in ejus redemptione potissimum splen Iere debuit id, ex quo Christus veri et formalis redemptoris lauream et nomenclaturam desumpsit. Hinc suadetur major : Christus non potuit dici vero et formaliter redemptor nisi ex redemptione vera ct formali : &.-l dictus est potissimum redemptor, quia redemit Virginem : igitur vel illa operatio fuit erga illam vere ot formaliter redemptio, et non solum per æquivalentiam ai effectum supradictum, vel Christus non fuit redemptor vero et formaliler, sciolum per æquivalentiam ad prædictuni elfectum :quod est erroneum et absurdum.

Diximus per *‹rquiraientiam ad effectu-supradictum,* scilicet præservationem totalem Deiparæ a culpa : quia illa præservatio, quantumvis magnum esset beneficium, nos æquivaleret omni effectui redemptionis; sei illi dumtaxat, qui est restitutio gratis : ultra quem dantur alii in redemptione, ut specialis manifestatio divinæ bonitatis ot misericordia» in traditione filii pro inimicis et peccatoribus, nec non manifestatio divini justitiæ in rigorosa et æquali satisfactioni exhibita pro offensis : quibus non omnino æquivalet præservatio a culpa, adeoqae etiam hoc modo,scilicet per æquivalentiam, non posset talis præservatio dici redemptio ada?quata et perfecta, sed secundum quid et inada?quatd.

104. Exemplum medici et medicini.:, quod in evasione adducitur, nihil præslat. q* Tum quia licet medica ars extendi valeatx·*. etiam ad morbi præservationem ; proprium * tamen ejus munus, pro quo constituta sunt medici et medicinæ, et ex quo nomenclaturam desumunt, non est nisi curatio vel sanatio morbi incursi : et ita dixit Christus: *Non est opus valentibus medico, sed mali habenlibus.Crule* qui solum sciret ea medii applicare, quibus salus habita conservaretur; non vero quibus amissa restauraretur, non deberet *medicus* appellari : neque illi media essent proprie medicinæ. Sicut non dicuntur proprie tales quotidianus cibus el potus et communia alia media, quibus unusquisque utitur ad vitam alendam el conservandam ; neque qui talia media sibi applicat, ob iddicitur *medicus.* Quare ex hoc exemplo ad summum poterit deduci, quod merita perfecti redemptoris extendi valeant etiam ad praeservandum a culpa ; non autem quod proprium redemptoris munus in tali praservalione consistat : aut quod ita præservatus possit vere dici *redemptus:* sicut nec præservatus a morbo praecise per hoc poterit dici *curatus,* vel *sanatus.* Modo autem non quærimus an merita Christi Domini potuerint applicari B. Virgini, ut propter illa a peccato in Adamo committendo

tendo praeservaretur :sed an in tali præservalione proprium redemptoris munus, quod Christus exercuit, reperiretur? Nam dito illo priori, si tamen hoc posterius deficeret, eo ipso non diceretur vere el proprio redempta.

Doctrina vero ot exempla D. Augustini potius sunt pro nobis : siquidem loquitu r de prasorvationé a malo imminenti, cujus adest vel debitum vel periculum, utexempla ipsa declarant. In primo enim ita inquit : *Si molietis videat tibi imminentem ægriludintm ex aliquo labore,* etc. In secundo : *Nescio quis habens causam molestam mittendus erat incarcéré,* etc. In tertio : *Suspendendus erat debitor, solum est pro eo,* etc. Quando autem malum ita est sub debito vel periculo, pro incursu reputatur : et ideo præservatio ab illo non incongrue dicitur *liberatio* aut *redemptio.* Secus vero ubi licet malum sit possibile; non tamen adest periculum vel debitum incurrendi tale malum, sicut in casu, dequo loquimur. Quare hæc Augustini doctrina optima est ad probandum sufficere ad redemptionem Deiparæ debitum contrahendi culpam originalem, quamvis eam non contraxerit de facto; nequaquam vero id suadet secluso debito. Ex quibus omnibus liquet vel teneri adversarios novum redemptionis officium, novamque rationem et essentiam ex proprio marte contra communem sensum adinvenire : vel fateri nobiscum præservationem Deiparæ a peccato et ejus debito omnino praejudicaturam redemptioni.

§vm.

illima assertionis ratio, et nova impugnatio precedentis evasionis? x

105. Verum ne data adhuc fingendi licentia, arbitrentur auctores contrarii posse secundam nostram rationem infringere, impugnabimus eorum evasionem nova ratione, quæ et assertionem efficaciter persuadeat, et omni illorum effugio aditum occludat. Sumitur autem hæc ratio ex illis, quæ nam. 60 prænotavimus : videlicet difficultatem hanc non tam humanis rationibus, aut hujus vel illius particularis auctoris arbitrio et discursu, quam Scripturae, Ecclesiae, el Patrum testimoniis aut diffinitionibus esse decidendam. Unde in eo sensu *rtdemplionis* voce uti debemus, in quo ipsa Ecclesia et Patres agentes de illa, quæ per Christum facta est, communiter ututur : quicquid sit an eadem vox, dum ad alia applicatur, aut ex hujus vel illius opinandi licentia, latiorem sustineat acceptionem.

Hinc formatur sequens ratio et impugna- Formatio procedentis evasionis. Redemptio, quam n'r rali0' fidesdocelChrislum operatum fuisse, non est nisi redemptio a peccato, saltem commisso in Adamo, et ab ejus captivitate et servitute : ergo nisi Deipara sub tali peccato, adeoque sub debito contrahendi originalem culpam fuisset comprehensa, non esset redempta per Christum. Consequentia liquet. Antecedens habetur ex Ecclesiæ diffinitione per Zozimum Pap. cujus verba refert D. Au- Zρξ'™. guslinus epist. 157, quæ est ad Optatum. August. Loquens igitur de redemptione Christi sic ait Pontifex : *Nullus nisi qui peccati servus est, liber efficitur; nec redemptus dici potest, nisi qui vere per peccatum fuerit ante captivus.* Subdit vero ipse Augustinus : *[n his^ai' verbis Apostolicæ sedis tam antiqua atque fundata certa et clara est Catholica fides, ut nefas sit de illa dubitare Christiano.* Ergo dicere aliquem esse per Christum redemptum, qui antea non fuerit per peccatum saltem in Adamo captivus, aperte est contradicere Ecclesiæ diffinitioni. Idem habetur exilio Pauli ad Ephes. l : *In quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius remissionem peccatorum.* Ubi appositive ad *redemptionem* dixit *remissionem peccatorum,* ut ostenderet non aliam esse Christi redemptionem, nisi peccatorum remissionem, adeoque a captivitate, et servitute alicujus peccati.

106. Idem tradunt ubique sancti Patres. August. Augustinus Psal. 70, conc. 2, sic ait: *Propter primum hominem primi captivi; propter secundum hominem secundi redempti : num et ipsa redemptio clamat captivitatem nostram. Unde enim redempti, si non antea captivi?* Et lib. de peccat, meritis, cap. 23, cum praemisisset : *Quis audeat dicere non esse Christum infantium salvatorem nec redemptorem?* Subdit statim : *Unde autem salvos facit, si nulla in eis est originalis xgritudo peccati? Unde redimit, si non sunt per originalem primi hominis venundati sub peccato ?* Et cap. 24 : *Negant illos liberari, qui sub peccato esse nolunt faleri : nam unde liberantur, si nulla servitute, tenentur adslricti ?* Et lib. 3 contra .Julia, cap. 3, cum dixisset totam naturam humanam habere necessarium Christum redemptorem,subditeontra prædictum haereticum: *(hvlcrum rogo te, quomodo potest intelligi ista redemptio nisi a malo, redimente illo, qui redimii Israel ab*

*oinnibu.'· iniquitatibus ejus? (I,^η(ηι redemptin sonat, intflligitur ft preHum, Et quod est hoc, nisi prtliwius sanguis agni immaculati Jcsut hristi.' De hoc aidem pielin quare sit effusum, quid interrogamus alium ' Redemptnr ipse respondeat, dicat ip*e mertalar: Hi: cd, inquit, sanguis mew, qui pro mullis effundetur in remissionem peccatorum. Pergite adhuc* (prûsequilur insultans hærelicis) *pergite, et sicut dicitis, in Sacramento Ralvatoris baplisontur, sed non saltantur: redimuntur, sed non liberantur; sic etiam dicite, funditur procis sanguis in remissionem* /xr*coloruin : sed nullius peccati remissione mundantur. Mira sunt, qtue dicitis; nara sunt quæ dicitis, falsa sunt qu.r dicitis: mira slupennis, nora cavemus, falsa convincimus.* Eodem modo loquitur aliis quampluribus in locis. Si autem redemptio per Christum aliunde esse posset quam a captivitate et servitute peccati; rationes ista Augustini nullam vim haberent, ut intiienti constabit: facillime namque occurreret hærelicus, non sequi, parvulos obnoxios esso peccato, exeo quod indigeant redemptione; quia sine tali obnoxietate datu r vora redemptio per Christum. Igitur ados illi obstruendum tenebatur in nullo casu similem redemptionem admittere.

HiCTon. 107. Non minus ad rem loquitur D. Hieronymus super citatum locum ad Ephes. I : *In quo habemus redemptionem,* etc. ubi sic ait : *Ille redimitur qui captious est, et in hostium veniens potestate liber esse desinit.* Et inferius.· *Quis est iste tantus et talis, qui possit pretio suo totum orbem redimere: Jesus Christus filius Dei proprium sanguinem dedit, et nos de servitute eripiens libertate donavit.* Et super illud ad Galat. 3 : *Christus iv›s redemit de maledicto legis,* increpat Marcionem, quia ignorans redemptionis proprietatem. verba scriptura? in suum errorem detorquebat : et ita ait : *Qui si intelligerct. quo differret emere et redimere (quia qui emit, alienum emit; qui autem redimit, id emit proprie, quod suum fuit, etsuumesxe desinit) nunquam Sripturarum verba simplicia in calumniam sui dogmatis detorqueret. Redemit ergo nos Christus de maledicto legis, quod peccantibus constitutum est : quos ipse increpat per Prophetam dicens: Eccepeccatis vestris venditi ç.dis,* etc.

D.Aat». D· Ambrosius super illud I Corinth. I : *Quia factus est nobis sanctificatio et redemptio,* sic ait : *Redemptio nostra h.rc est : obtulit enim se Christus diabolo cupienti ut peccaturum in se contradictionem sufferret.* Similia habet Anselmus super cit. locundi» ad Ephes : *lu quo habemus redemptionem pi sanguinem ejus. Quam* (inquit) *redemptinem ? remissionem /occatorum originaliit* et actualium. Diabolus enim per precata dominabatur nobis: remissis autem jucailb nostris, amisit ille malignus dominium ὐ nobis, et ita peccatorum remissio factu* ni *nobis redemptio.* El exponens illud *Rersanguinem,* sit dicit : *Id est per effusionem sanguinis, quia ejus sanguis innocens rffiom pretium fuit, quo redempti sumus, rt liberlati redditi, qui tenebamur captivi.* Denique D. Gregorius (ut alios omittamus) lib. I8!'a moral, cap. 22 (alias 25) ita loquitur ad intentum : *Sun/ nonnulli, qui dum innocen(es se asserunt et redemptos, huc ipsum in « redemptionis nomen evacuant. Omnis namque qui redimitur, e.r aliqua proculdulû captivitate liberatur. I nde ergo quilibet igt redemptus est, si prius non fuit sub culpt captivus ?* En omnes isti Patres cum Sum. Pontifice Zozimo nedum non agnoscunt, sed aperte negant fuisse aliam Christi redemptionem nisi a captivitate et servitute peccati ; aut posse aliquem dici per illum *redemptum,* nisi fuerit prius peccato captivus : quare manifeste eis contradicit, qui sub redemptionis voce, agens do ea, quæ per Christum facta est, aliud excogitat.

108. Confirmatur: redemptio facta per*. Christum est illa, perquam ipseChrisluseos. ·A quos redemit, emit pretio mortis et sanguinis sui, juxta illud I ad Corinth. G: *Emjdidn enim estis pretio magno :* et ideo dum sacra Scriptura commendat prædictam redemptionem , memorat illud pretium, quasi penes ipsum fuerit vis tota redemptiva, ut I Petri, cap. I : *Non corruptibilibus vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati,* etc. Et Apocal.-O* 5 : *Redemisti nos Deus in sanguine, tuo.* I ad Timolh. cap. 2 : *Qui dedit redemptionem^ semelipsum pro nobis:* atque alibi sæpe. Et ratio est, quia mors et effusio sanguinis Christi non ob aliud necessaria fuit in redemptione, nisi quia necessarium fuit pretium ad emendos, quos redimebat, et ad eorum debitum solvendum : nam sicut prædicta redemptio non fuit absque emptione, ut ex Paulo vidimus ; ita inlelligi non potest sine pretio'et solutione. Quocirca D. Augustinus cit. cap. 3, ex lib. 3 m» contra Julian, cum dixisset redemptionem Christi non fuisse nisi a malo, recte subjunxit verba nuper relata: *Chi enim redemptio sonat, ibi inlelligitur et pretium : et qmdfa, nisi pretiosus stingui* agni immaculati Jem Christi?* Si ergo redemptio, qu® fecla tot per Christum, inlelligi non potest sino pretio et emptione ; consequenter nequit inlelligi sine debito ejus, qui redimitur,orto ex peccato ; quod in se vel in Adamo commisit. Neque enim (ut in nostra «eunda rationed icebam us)potest esse emptio nisi respectu illius, quod aliquando alienum factum est ab emptore, scilicet a Deo, a quo nemo alienus fit nisi per peccatum. Neque etiam pretium habet locum, nisi ubi necessaria est solutio ; aut solutio, nisi ubi adesi debitum, quod solutione compensetur. Qui vero nihil debet, neque alienum debitum assumit, etiamsi multa largiatur, non dicetur solvere, sed donare. Debitum autem, pro quo Christus pretium illud solvit, non potuit esse aliud nisi debitum offensa? irrogatæ Deo per peccatum : sicut neque alia potuit esse obligatio exsolvendi tale pretium, nisi obligatio satisfaciendi pro prædicta offensa. Et ideo adjecit idem Augustinus ubi supra: *De hoc autem pretio quare sit effusum ? Redemptor ipse respondeat, dicat ipse mercator : Ilic est* (inquit) *sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum,* etc. Et serra. 3de verbis Apostoli : *Recolite* (inquit) *captivitatem, ubi ante fuerimus, quando totum mundum velut massam infidelium diabolus possidebat. Propter hanc captivitatem redemptor advenit, pretium nostrum sanguinem suum fudit : fuso suo sanguine captivitatis nostræ instrumenta delevit,* etc.

Ç-* Adde communem esse Theologorum sententiam, quod Christus exercuit opus redemptionis per veram et rigorosam justitiam : cujus ratio inlelligi non potest sine vero et rigoroso debito, veraque el propria solutione, ut in' eadem secunda ratione ostendimus : quæ sane ratio, et quicquid ibi adduximus, sumunt ex dictis in hoc § novam efficaciam : dum Scripturæ el Patrum testimoniis probatum est adfuisse in redemptione, quam operatus est. Christus, omnia quæ ad veram et propriam redemptionem ex communi ejus ratione postulantur.

109. Dices omnia prædicta testimonia intelligenda esse de redemptione generali et communi, qua Christus cunctos alios redemit, quæ fuit redemptio a peccato vel peccati debito : atque adeo per pretium, emptionem, solutionem, etc. non autem de illa specialiori et præstantiori qua redemit solam Deiparam, præsorvando illam tam a peccato quam a debito, ut ita non indigeret emptione, solutione, aut pretio.

Sed hoc facile refellitur. Tum quia gratis distinguitur duplex genus redemptionis, quorum sub uno Deipara, et sub alio cæteri omnes comprehendantur : nam sicut Christus eandem mortem, candcrnque sanguinis effusionem obtulit pro ornnibus a se redimendis ; ita omnes illos sub una et eadem redemptionecomplexusest. Tum etiam quia si Christus præter communem et generalem hominum redemptionem operatus fuisset aliam præstantiorcm specialem pro Deipara, nequaquam Scriptura illam silentio præteriret; imo vero eam potissimum manifestaret, et commendaret nobis, ulpote pro qua Christus primario et principaliter venisset, el mortuus fuisset : sicut primario et principaliter venit, et mortuus est pro B. Virgine redimenda : et pro qua uberiores gratiæ deberent Deo referri, quam pro communi et generali cælerorum omnium redemptione. Res enim et mysteria adeo maxima, ex quibus ita ingens Dei gloria et divinæ bonitatis manifestatio resultat, Scriptura non tacet, ut in cæteris omnibus constat : et ideo evidens signum est, ea non dari, si in tota Scriptura tacentur. Cum ergo nullus sit locus, ubi hæc specialis Virginis redemptio, prout a communi et generali distincta, manifestetur : aut alicujus, quæ sit redemptio per Christum, et non sit a peccatis, mentio fiat ; plane convincitur non dari talem redemptionem : et argumentum negativum in hoc casu a?quivalere negationi positivæ.

110. Adde, nos el omnes quærentes de Virginis redemptione, de illa sciscitari, quam fides docet, et Scriptura manifestat ; quamque Scriptura ipsa edocti SS. Patres et omnes fideles credunt, suspiciunt et venerantur : sicut enim nulla alia via quam per fidem ex Scripturis Christum redemptorem agnovimus, neque aliter sciremus Virginem aut aliquem ex posteris Adami esse de redemptorum numero, de quo non sunt Angeli, nisi quia Scriptura clamat Christum redemisse omnes homines, quod non dicit de Angelis : ita nullum aliud redemptionis genus sive pro ipsa Deipara, sive pro quovis alio debemus ei tribuere, nisi quod Scriptura manifestat : cumque hæc sit redemptio a peccato vel a peccati debito ; vel debent adversarii Deiparam sub hujusmodi debito comprehendere ; vel negare illi eam saltem redemptionem, quam Ecclesia et fideles ut Christi redemptionem

agnoscunt. el pro qua ilium colunt et veneramur redemptorem. Maneat igitur quod nisi Deipara sub prædicto debito fuisset comprehensa, nequaquam redemptorum numero deberet adscribi.

S IX.

Quidam sententit rmdrx adversu diluuntur.

Priouai miwn. Præservaliwm Deipara tam a contractione peccati originalis quam a debito uon præjudicaturam ejus redemptioni, luentur aliqui ncotherici, quos pro sententia negante prædictum debitum dub. sequenti adducemus. Eurum vero praecipuum argumentum est : quia non repugnat Deum in sua aeterna praedestinatione taliter decreta disposuisse, ul electio Deipara fieret ex Christi meritis ; quamvis non esset de numero illorum, qui erant in Adamo jpeccaturi. Quod enim hoc repugnet, haud poterit facile ostendi : semel autem suppositu quod fuerit possibile, non est cur negemus contigisse ita de facto, cum id cedat in majorem Virginis dignitatem. Eo praesertim quia gratia, quæ hoc modo daretur per Christi merita, esset gratia redemptiva ; siquidem talis est omnis gralia, quæ confertur ex meritis redemptoris : cum ergo gratia redemptita solum detur redemptis, sequitur Virginem in illo casu futuram esse de numero redemptorum.

111. Hoc argumentum probat unum, quod non negamus ; sed ex professo asseruimus dub. praced. videlicet potuisse Deiparam de lege absoluta praservari, etiam ex meritis Christi redemptoris, non solum a contractione culpæ originalis, sed etiam a debito illam contrahendi, et a peccato Adami, unde prædictum debitum ortum duxit. Nihil tamen amplius probat: unde neque ullo modo convincit evenisse ita de facto (de quo agendum est dub. sequenti) quia sola non repugnantia aut aliqua convenientia ut aliquid sit, infirmum argumentum est ad probandam existentiam ejus de facto : præsertim in iis, quæ ex sola Dei voluntate dependent. Evidens quippe est potuisse Deum conferre Deipara duplo majurem gratiam, quam contulit, et facere illam non de semine viri, sed de Spiritu Sancio conceptam, cederetque ulrumque in ejus magnam dignitatem : et tamen neque inde neque aliunde probari potest evenisse ita de facto. Neque etiam quamvis admitlemus fuisse in Deipara totam illum præservalionem, quam argumentum intendit; ex eo vel aliunde probabitur prædiclam præservationem potuisse cohærere cuni vera redemptione ; de quo est quæslio. Neque arguens illa aut alia via occurret rationibus, quibus in hoc dubio oppositum demonstravimus. Quin potius neminem adversariorum de hoc puncto sulicitari vidimus. Vexant calamos, curam omnem insumunt, ut ostendant illud, quod nos sine controversia eis concedimus, el dub. præced. asseruimus, potuisse sci licet Deum, etiam intuitu meritorum Christi, præservare Deiparam a prædicto debito : an vero talis præservatio fuisset, vel non fuisset redemptio, aliqui omittunt, aliqui perfunctorie tangunt, nemo id probat : cum revera iste sit difficultatis cardo, et cui præeipuus labor deberet incumbere, ut magis constabit dub. sequenti.

Quod vero dicitur illam præservationem fore gratiam redemptivam, solum est verum materialiter, quatenus esset gratia concessa ex meritis illius, qui alias esset redemptor : non autem formaliter : quia non esset gratia redimens suppositum, cui donabatur, neque ex meritis redemptoris talis suppositi : et ideo nec Christus ex vi illius gratiæ, si alios non redimeret, posset dici *redemptor.* Similiter cum dicitor, gratiam redemptivam solum tribui redemptis, verum est de gratia redemptiva formaliter modo explicato. An vero de facto ita contigerit. ut Christus solum meruerit pro redemptis, neque ad gratiam Angelorum vel hominis in primo statu influxus ejus meritorius se extenderit, adeoque talis gralia etiam materialiter modo dicto non fuerit redemptiva (licet in genere causæ finalis sicut omnes aliæ creaturæ Christum respexerit) alia quæstio est, quam 3 p. examinabimus, cuique doctrina præsentis dubii rationes non infirmas suppeditabit.

112. Secundo probari potest hæc opinio: s® quia ratio redemptionis sufficienter salvatur^ in præsertatione a malo, quod redemptus, si non praeservaretur, incurreret: ergo ut Deipara dicatur redempta a peccato Adami, satis est quod per exclusionem a pacto fuerit præservata, ne peccatum illud in ipso Adamo committeret. Consequentia videtur nota. Antecedens vero suadetur primo ex illo Vsfll. 1 13: *Quid redemisti David servum tuum de gladio maligno,* etc. ubi David se confitetur redemptum de gladio Goliath, non quia in illum inciderat ; sed quia inciderel, nisi divina custodia protegoroipr. ni "ù Et Psal. 85 j *liruiali animum indam ex inferno in/criuri:* vel ul v« rtunt *idii,redemisti.* Quod non ideo dicit David, quasi jam descendisset in infernum ; sed quia descenderet, nidi divina misericordia fuisset præservatus. Sufficit ergo hujusmodi præservatio ad rationem redemptionis. Secundo suadeIDm turex D. Dionysio cap. K, de divin, nomin. ubi assignat duplicem modum salvationis factæ a Duo : primum, in quantum omnia creat el conservat : secundum, in quantum eripit a malis, non permittens existentia cadere in nihilum : et hoc etiam appellat *liberationem.* Quod aulcm vocatur *salvatio,* el *liberatio,* etiam potest vocari *redemptio:* atque adeo sufficit ad islam præservatio a dhr. malis. Tertio ex D. Bernardo serm. 22, in Cant, ubi Christum vocat redemptorem Angelorum, non quia iliosa peccatis commissis erexerit, sicut erexit homines; sed quia tenuit ne caderent. *Qui erexit* (inquit) *hominem lapsum dedit stanti Angelo, ne taberetur, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc a captivitate defendens : et hac ratione fuit xque utrique redemptio, solvens illum, el servans istum.* Ex doctrina igitur Bernardi æque potest dici *redemptio* præservatio a peccato committendo, alqne ereptio a commisso.

••dr·, Confirmatur : nam Christus per suam K'· mortem et suum meritum operatus est ad salutem et gratiam Angelorum : igitur fuerant per illum redempti. Consequentia ex eo constat, quia quisquis particeps est meritorum et mortis Christi, est etiam particeps redemptionis. Antecedens vero habetur ex iMi-illo ad Ephes: 1. *Proposuit instaurare omnia in Christo, gux in Cadis, et qux in terra* •■^■*i.fiunt.* Et ad Coloss. 1: *Pacificans per sanguinem crucis ejus, sive qux in Coelis, sive qux in terris,* etc. Quæ testimonia necessario intclligenda sunt de Angelis, cum in coelo homines tunc non essent. Ergo illi fuerunt per Christi mortem instaurati et pacificati, adeoque redempti.

Confirmatur secundo : ibi datur effectus redemptionis Christi, ubi datur remissio peccatorum : nulli enim Deus peccata dimittit nisi ex Christi meritis : sed ut peccata dicantur remitti, non est nccesse, quod fuerint de facto commissa, vel contracta, imo nec contrahi debita : sed sufficit, quod, committenda essent, nisi Deus ab illis préservaret : igitur ul B. Virgo dicatur redempta a culpa originali, salis est, quod fuerit præservata, ne illam, vel ejus debitum incurreret. Minor, in qua sola est difficultas* traditur a I). Augustino lib. do diligendo Deo cap. 12, ubi ait: *Non ea sola, qux commisi, peccata, sed etiam qme, te protegente, non commisi, totum a te dimissum deputandum est.* Eccc ergo peccata nondum commissa, dicuntur a Deo dimitti quia præservavil ab illis, ne committerentur.

113. Respondetur ad argumentum negando antecedens, loquendo, ut loquimur, de vera el propria redemptione. Et ad primam probationem dicendum est, lestimonium ex 1'salm. 143 (sive intelligatur gladio Goliath, ut aliqui volunt; sive ut alii, de gladio Jesbibenob, qui fuit de genere Araphæ, cujus ferrum hastæ trecentas uncias appendebat, et accinctus erat ense novo, nixusque est percutere David, ut narratur 2 Reg. 21), potius esse pro nobis quam contra nos : quia utrobique fuit David in proximo mortis periculo : unde quia hujusmodi periculum æquivalet debito ; ideo ex hoc loco solum colligitur sufficere ad redemptionem debitum incurrendi malum. Quod libenter admittimus : si enim recte defensabitur B. Virginem fuisse redemptam propter debitum originalis culpæ, quamvis illam non incurrerit de facto. Circa secundum testimonium ex Psalm. 85 aliqui, ut Euthumius, dicunt David appellasse *infernum inferiorem* adulterium Bethsabee, juxta illud Proverb. 22 : *Fovea profunda aliens,* etc. Alii cum Genebrardo inlelligunt maxima pericula, a quibus Deus diversis temporibus David liberaverat. Et alii mortem intentatam ei a Saule, per quem descenderet in infernum inferiorem, id est, in foveam sepulchri. Quicquid vero horum dicatur, locus nobis non officit : quia in omnibus saltem adfuit magnum periculum ejus mali, a quo David dicitur ereptus seu redemptus. Ubi vero neque malum ipsum neque debitum vel periculum adfuit, nusquam invenitur uti Scriptura verbo aut nomine *redemptionis.* Adde, non ex eo quod præservatio a malo futuro vel possibili alicubi *redemptio* diceretur, debere sumi argumentum contra nos : quia talis loquutio solum esset metaphorica et impropria : nos autem loquimur de redemption^ vere el proprie dicta, et de illa, quam Scriptura docet Christum operatum fuisse, quæ determinate fuit redemptio a peccatis commissis in *se* vel in Adamo, ut § præced. vidimus.

Soiuiio

Ad secundam probationem, quæ est Dionysii; respondetur ex ejus verbis constare ipsum non loqui do salvatione, quaesit pro-

prie redemptio : siquidem ita appellat mnservationem omnium rerum, ne abeant in nihilum; quam nemo dicet esse unm redemptionem aut salvationem : alias diceremus solem, lunam, stellas, lapides, bruta, el id genus alia esse vero salvata et redempta, quia in suo esse conservantur·, quod est absurdum : praesertim loquendo de redemptione et salvatione facta per Christum.

114. Similiter dicendum est ad tertiam probationem ex Bernardo : nam etiam loquitur de redemptione large ct improprie accepta. Non enim negandum est licuisse Patribus uti aliquando vocabulis in acceptione lata et impropria : praesertim quando non tam rerum quidditates aut fidei dogma more scholastico stabilire aut declarare intendebant, quam concionatorio stylo omnem pium cogitatum ad affectum excitandum exprimere satagebant, talemque adhibebant explicationem, ut non posset ex verbis eorum error suboriri : uti accidit Bernardo in prædicto sermone. Cum enim i.Cer.tJegi^setex Apostolo 1 ad Corinth, cap. I, quod *Christus factus est nobis sanctificatio et redemptio,* vim fecit in illa particula *factus est nobis,* quasi innuisset Apostolus, illum etiam ante incarnationem redemptionem fuisse non nobis, sed Angelis; per ipsam vero incarnationem nobis redemptionem factum fuisse : cum autem exponere vellet, qualiter Angelis potuerit esse redemptio ; premereturque in contrarium nomine ipso *redemptionis,* quod proprie acceptum dicit extractionem a captivitate peccati, quæ in Angelis non fuit ·. recurrit pro evadenda difficultate ad impropriam et latam acceptionem, juxta quam ipsa præservatio a peccato possibili, quæ in Angelis bonis fuit, propter aliqualem cum redemptione similitudinem, potest utcunque appellari *redemptio :* ut cum D. Thomam vocamus Angelum, et D. Teresiam vocamus Seraphim, propter aliquam cum eis similitudinem : quod omnes accipiunt in sensu metaphorico et improprio. Fuitque satius D. Bernardo prædicta similitudine et improprietate uti, quam suum pium illum cogitatum non prosequi. Neque obstant illa verba : *Et hac ratione fuit æque utrique redemptio, salvans illum et servans istum* : quia adverbium «que non appellat supra ly *redemptio,* quasi fuerit æqualiter redemptio illa, quæ dicitur de Angelo, atque illa, quæ dicitur de homine; sed appellat supra ly *utrique,* ut sit sensus, tam uni quam alteri fuisse Christum redemptionem; unicuique tamen suo modo; scilicet solvendo hominem et servando Angelum, adeoquo illi proprie, et isti improprie.

115. Porro hunc el non alium fuisse sensum melliflui Docturis ; imo in ipso suo discursu veritatem nostræ sententia) tenuisse, colligitur, ex ejus verbis integre acceptis, quæ ita se habent : *Qunmodu ergo in princi-pj,, pio erat Verbum, sed rerlmm erat apud Deum, facium est autem quatenus esse inciperet et apud homines :sic nihilominus in principio saplentia erat,erat justitia, erat sanctificatio d redemptio; sed Angelis ut esset et hominibus, fecit eum hzc omnia pater. Denique qui factus est. inquit, nobis sapientia a Deo. Et non ait simpliciter, qui factus est sapientia ; sed qui factus est nobis sapientia, quoniam quod erat Angelis, factus est et nobis. At Angelis, inquis, quomodo redemptio fuerit non video. Nec enim auctoritas Scripturarum uspiam assentire videtur, eos aliquando aut peccato exiitisse captivos, aut morti obnoxios, ut necessariam haberent redemptionem, exceptis dumtaxat illis, qui superbix lapsu irremediabili corruentes pedimi deinceps non merentur. Si itaque Angeli nunquam redempti sunt, alii utique non egentes, alii non promerentes: illi quidem quia nec lapsi sunt, hi autem quia irrevocabiles sunt: quo pacto tu dicis Dominum Jesum Christum eis fuisse redemptionem? .Audi breviter. Qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo ne taberetur, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc a captivitate defendens. Et hac ratione fuit xque utrique redemptio, solvens illum et servans istum,* etc. Ubi, ut cernis, supponit Bernardus esse de ratione redemptionis, quod redimendus praecedat captivus peccato, vel ejus captivitati obnoxius : ex cujus defectu supponit etiam, vel potius asserit Angelos sive bonos sive malos non fuisse redemptos. Ne vero hoc suo cogitatui contrarian -videretur, aut ex ejus verbis argumentum contra veram redemptionem sumeretur, explicuit mentem suam dicens se per redemptionem,dequa ibiloquebatur, solum intelligere præservationem : quatenus propter similitudinem, quam diximus, potest utcunque *redemptio* nuncupari. Ex quo discursu satis liquet non posse sumi argumentum contra nos, dum agimus de vera et propria redemptione. Nec quia Bernardo concionatorem agenti sic loqui licuit ; nobis res theologice examinantibus etiam licebit ·. quia non omnia possumus omnes.

Adde, ex contextu et verbis Bernardi m avi feste

manifesto conatam ipsum non loqui do redemptione facta per Christum hominem, et per ejus mortem et sanguinem in medio temporum, qu® sola in Ecclesia accipitur et adoratur ut vora redemptio, et do qua est sermo in præsenti. Sed loquitur de Christo ut in principio el ante incarnationem erat Verbum apud Patrem, et ut sic ratione divinitatis operatus est ab initio mundi Angelorum justificationem, præservationem.et glorificationem. Id salis ostendunt illa verba : *Quomodo in principio erat Verbum,* etc. *Sic in principio sapientia erat, erat sanctificatio et redemptio : sed Angelis,* etc. Quocirca idem S. Doctor serm. 1 de Circuncis. cum dixisset, eundem (scilicet Christum) esse Angeli et hominis salvatorem, addidit : *Sed hominis ab incarnatione, Angeli ab initio creatur:v.* Nemo autem dixit, Verbum ante incarnationem fuisse vere et proprie redemptorem: sicut nemo id dixit de Patre aut Spiritu sancto, quibus ante illam omnia officia ad extra erant communia. Quare ex prædicto loco neque habetur Christum vere et proprie redemisse Angelos, neque illis gratiam et gloriam meruisse, cum nullum horum potuerit exercere nisi peracta incarnatione.

idaio 116. Ad confirmationem respondetur, va"as esse utriusque illius loci expositio-
ns. nes, alienas tamen ab intentu arguentis.
pa k. Adducemus aliquas ex D. Anselmo, quæ ex aliis Patribus desumuntur. Sic ergo exponit citatum locum ad Colossens.: *Pacificans per sanguinem crucis sive ea quæ sunt in Calis, sive ea quæ sunt in terris, id est, Angelos et homines. Sua enim hora sanguis redemptionis exivit de latere Domini in cruce pendentis, dimissum est peccatum Adx humano generi, dpacificata sunt calestia et terrestria, quia tunc patuit hominibus introitus in regnum alorum. Magna enim discordia separabat homines et Angelos, quia nemo tam sanctus erat, ut in consortium Angelorum susciperetur; sed omnes ad infernum propter culpam primi hominis descendebant. Morte autem Christi pax tanta inter homines et Angelos effecta est, ut nunc animæ justorum cum de corporibus exeunt, mox penetrent cælos gaudentibus Angelis. Vel pacificata sunt Deo per Christi sanguinem sive ea quæ sunt in alis, id est, anima Sanctorum, quæ jam sunt in regno cælorum, et olim discordabant a Deo per suam vel protoparentis culpam : sive ea quæ sunt in terris, id est electi, qui adhuc peregrinantur in exilio.*

ifa. Super locum vero ad Ephes, inter alia hæc habet ; *in eo quippe instaurantur* (id est iri Christo) *quæ in rælis sunt, cum id quod inde ex Angelis lapsum est, ex hominibus redditur : in ipso instaurantur et quæ in terris sunt, ‹ um ipsi homines, qui prædeslinati sunt in vitam æternam, a corruptionis vetustate renovantur, instaurantur quæ in cælis sunt, dum illuc humiliati homines redeunt, unde apostatæ Angeli superbiendo ceciderunt : instaurantur et quæ in terris sunt, dum peccatores ad justitiam convertuntur.* Pluraque alia prosequitur satis adintontum nostrum, quæ brevitatis causa omittimus. Addimus vero ex D. Thoma super eundem locum ad D TI)Mi Ephes, hæc pauca : *Instaurare omnia, quæ in cxlis sunt, id est Angelos : non quod pro Angelis mortuus sit Christus ; sed quia redimendo hominem, reintegratur ruina Angelorum.*

Ad secundam confirmationem resp. negando minorem : peccata enim nondum commissa nequeunt esse remissionis materia, sicut neque absolutionis, aut confessionis. Neque urget probatio. Tum quia liber ille *de diligendo Deo* cum aliis, qui habentur in appendice tom. 9, non est D. Augustini, ut ostendit titulus illius appendicis, qui est hujusmodi : *Appendix tomi noni, continens ea, quæ constat B. Augustini non esse,* etc. Ob idque in ultima et optima editione anni 1614, illi tractatus tanquam spurii, et illegitimi diverso et minori charactere notantur. Tum etiam quia quicunque illius libri auctor sit, non dicit absolute esse sibi dimissa peccata, a quibus fuit omnino præservalus ; sed deputanda esse cum dimissis, et quasi pro dimissis Deo gratiæ reddendæ : quatenus non est minus ejus beneficium, cum præservat a peccatis, ne committantur, quam cum dimittit illa, quæ commissa jam sunt. Ex hoc autem nullatenus deducitur prædicta peccata esse vere remissibilia, aut veram materiam redemptionis.

Proponitur et diluitur ultimum argumentum.

117. Tertio polost argui pro prædicta sententia objiciendo, quia ex nostra sequitur non sufficere ad redemptionem Deiparæ solum debitum culpae originalis; sed requiri etiam actualem contractionem : hoc autem non est a nobis concedendum : ergo, etc. Sequela probatur, tum quia ut B. Virgo vere et proprie dicatur redempta jkt mor-

leni Christi, debet de illa verificari, quod fuerit aliquando peccatrix, el quod fuerit per peccatum mortua, serva et captiva: testimonia enim Scripturæet Patrum, quæ adduximus, absolute dicunt Christum solum mortuum fuisse pro mortuis, pro peccatoribus, pro capi i\ is : si autem B. Virgo de facto non incurrit peccatum, non est verum finisse aliquando peccatricem, mortuam, aut captivam ; sed semper justam, sanctam, viventem, et liberam per gratiam : neque enim solum debitum absque peccato has impedit denominationes, aut illas tribuit. Tum etiam quia redemptio prout a nobis descripta fuit, importat emptionem ejus, qui redimitur, atque adeo supponit fuisse aliquando non ipsius redemptoris : si autem Deipara non contraxit peccatum, sed semper fuit in gratia, quamvis habuerit debitum, semper fuisset ipsius redemptoris, nunquam ab eo aliena ; a quo solum alienam faceret peccatum : ergo. etc.

Præterea terminus *a quo* redemptionis non pvdest stare simul cum termino *ad quem:* sicut neque in aliis mutationibus coexistera possunt prædicti termini : unius enim generatio est alterius destructio : sed gratia aut esse *liberum per illam,* qui est terminus *ad quem* redemptionis Christi, stat simul cum prædicto debito, solum enim peccatum per gratiam excluditur : ergo hoc et non illud debet esse terminus *a quo* prædiclaj redemptionis. Ad hæc : ut aliquis resurgat, non sufficit debitum moriendi, nisi de facto præcesserit mortuus : ergo neque ut redimatur, sufficit debitum incurrendi peccatum vel captivitatem, nisi de facto illa incurrerit.

Denique argumenta et rationes, quæ ex Augustino deprompsimus, non tantum procedunt de debito contrahendi peccatum originale, sed etiam de actuali contractione: nisi enim de hac procederent, non cogerent Julianum et alios Ilæreticos, in quos fulminabantur, fateri in parvulis prædictam contractionem, sed debitum dumtaxat : quod quam ægre ferret Augustinus,cuilibet legenti constabit. Eo præsertim quia Julianus non omnino negabat parvulis peccati debitum, cum fateretur illos peccasse in Adamo; aiebat vero eos sufficienter mundari per Baptismum suorum parentum, ne in propriis personis peccatum contraherent : neque idcirco Augustinus ejus positioni ullatenus acquiescebat : ergo vel prædictæ rationes nimium probant ; vel non debent ad Virginem, cui solum tribuimus debitum,extendi.

118. Pro solutione hujus objectionis recolenda sunt, quæ diximus dub. I, cira debitum illius, qui cum peccasset in Adamo, justificaretur in primo instante conceptionis ; estque præ oculis habendum, quid prædictum debitum tam intrinsecum quam extrinsecum importet. Ex ibidem ergo dictis respondetur negando sequelam. Ad pri-tt». mam vero probationem dicendum est suilicere ad veram et propriam redemptionem, «i quod Deipara fuisset peccatrix, mortua, et captiva in Adamo, quamvis in se ipsa solum habuerit debitum et obnoxietatem horum defectuum. Nam sicut peccatum commissum ab Adamo vero fuit nostrum, nosque prout eramus in eo, vere illud commisimus, ac ratione illius mansimus ex tunc (etiam si in nobis non haberemus esse) peccatores, mortui, et captivi : ita si Virgo nobiscum in illo fuit, prædictumque peccatum ibi cum cæteris commisit ; mansit ibidem peccatrix, mortua, et captiva per tale peccatum: quamvis in se ipsa, atque adeo absolute loquendo, nunquam fuerit sub prædiclis denominationibus. Hoc autem sufficit ad vocificandas sine improprietate locutiones Scripturæ et Patrum dum aiunt Christum solum mortuum fuisse pro peccatoribus, pro mortuis, pro captivis, etc. Sufficienter namque, etiam in rigore proprietatis, verificantur prædictæ loquutionesde peccato, morte, et captivitate in Adamo, dummodo in illo fuerit verum peccatum, vera mors animæ, et vera captivitas ; sicut fuit de facto.

119. Dices : eo modo dicitur aliquis re-iy-*demptus,* sicut fuit *captivus:* ergo si B. Virgo non in se sed solum in Adamo fuit sub peccato et captiva, in illo et non in se habebit esse redempta. Respondetur antecedens non^ tenere in omnibus ; minus vero in hocquc-d est dici *redemptum in alio* eum, qui in alio fuit captivus. Omnes enim captivi fuimus in Adamo, et nemo nostrum fuit in illo redemptus. Ut ergo Deipara vere sit et dicatur in se ipsa redempta, sufficit ut connotalo quod fuerit captiva in illo, recipiat in seipsa redemptionem, seu ejus primarium effectum, qui est gratia et remissio illius peccati, quod in Adamo commisit. Denominatio enim *redempti* non sumitur in recto a termino *a quo* redemptionis, qui est captivitas; s.ed a termino *ad quem,* qui est prædicta gratia et remissio, ut connotât prædictum terminum *a quo.* Et ideo quicunque in se recipit hujusmodi terminum, qualitercumque fuerit sub illo alio, dicitur cum proprietate el rigoro *redemptu** in «e.

iwri-fcX g*. Ad secundam probationem respondetur sullicere ad emptionem, quum redemptio includit, quod ille, qui redimitur, factus fuerit in alio alienus a redemptore : nam eo ipso est ibi opus prelio el emptione, ratione cujus ubi primo accipiat *esse* in se, trahatur ad ipsum redemptorem, et non maneat alienus et extraneus ; uti maneret, si non esset, qui pro eo solveret. Potestque hoc explicari : nam quemadmodum redemptio ex eo quod importat emptionem, prærequirit alienationem illius, qui redimitur; ita ex eo quod est emptio iterato facta, postulat ut redimendus fuisset proprius, priusquam fieret alienus : sicut enim nullus emit, quod suum semper est ; ita nullus redimit, quod suum nunquam fuit; sed quod suum fuit, et suum esse desivit : sicut ergo ad nostram redemptionem sufficit, quod redimendus fuisset Dei proprius non in se, sed in Adamo, qui pro omnibus justitiam originalem et gratiam adoptantem in Dei filios accepit: ita sufficiet, quod in illo factus sit alienus per amissionem prædictæ gratiæ el justitiæ.

•:.yri-"Ǩ' 120. Ad tertiam probationem dicas, terminum *a quo* redemptionis Deiparæ non importare solum illud debitum physicum intrinsecum, quod a num. 37 diximus posse simul esse cum gratia in instante conceptionis ; sed etiam debitum extrinsecum seu morale, quod importat offensam Dei non satisfactam neque remissam, et peccatum actuale Adami non retractatum, juxta dicta num. 16 el a num. 42. Hoc autem posterius debitum (quicquid sit de illo primo) solum permansit usque ad instans conceptionis et sanctificationis Deiparæ exclusive, in illo vero jam non fuit, sed desivit per primum *non esse:* et ita nunquam terminus *ad quem* redemptionis fuit, simul cum lermino *a quo* adæquato. Aliquid vero hujus termini, scilicet illud prius debitum intrinsecum, non inconvenit adesse simul cum lermino *ad quem* pro illo instante : quia non est necesso, ut totus terminus *a quo* simul desinat, adveniente lermino *ad quem,* ita ut pro nulla duratione aliquid ejus remaneat : ut in mullis aliis mutationibus cernere licet.

Ad illud, quod additur, respondetur, quod si debitum moriendi includeret aut supponeret jam mortem, saltem in alio (quod licet in corporalibus non eveniat, in spiritualibus tamen non repugnat) sufficeret ad resurrectionem, Et ita contingit in nostro casu : nam debitum contrahendi peccatum el captivitatem in propria persona, includit vel supponit peccatum et captivitatem ejusdem personal in Adamo : et ideo habet quicquid ad redemptionem requiritur. Ratio vero est, quia redemptio nostra facta fuit per modum solutionis et satisfactionis ex justitia, et ita illud debitum requiritur et sufficit ad illam, quod est justitiæ materia; egetque, ut extinguatur, solutione et satisfactione. Hoc autem totum habet debitum, de quo agimus : quia ratione peccati Adami, el ratione offensae irrogabo Deo per illud, tenentur omnes posteri debito justitiæ ad exhibendam satisfactionem pro tali offensa. Semperque intelliguntur sub hoc debito, sive sint jam in se ipsis, sive prout in suis causis ropræsentantur, donec per Christi merita conferatur eis gratia redemptiva, per quam remittitur illis prædicla offensa.

121. Ad ultimam probationem ex Augus-Djiinmr tino respondetur, ejus rationes ex vi formæpr"^? solum procedere de contractione peccati originalis in se vel in suo debito, non qualicunque, sed pertingente usque ad ipsum puerum, quando actu concipitur : ita ut non tantum in Adamo vel in aliis parentibus, sed etiam in sua propria persona dici possit obnoxius tali peccato. Hoc enim sufficit et requiritur, ul verificentur illæ Augustini locutiones, quod Christus non esset mortuus nisi pro mortuis, pro peccatoribus, pro justis, etc. Quia sicut quod prope est ad actum, nihil ab actu differre videtur, ut communiter dici solet : ita quod adeo prope accedit ad mortem, ad peccatum, et ad injustitiam, sicut in debito omnino proximo et immediato, potest sufficienter inter mortuos, peccatores, et injustos computari. Et quia Pelagiani faleri renuebant omnes parvulos nasci seu concipi sub prædicto debito proximo, putantes illos, qui ex parentibus baptizatis oriebantur, sufficienter ab eo et a peccato liberari per baptismum ipsorum parentum ; ideo rationes Augustini aperte contra cos militant. Secus vero contra Catholicos, qui etsi negent Deiparam contraxisse ipsum peccatum originale in sua propria persona ; asserunt tamen fuisse sub debito illius proximo et immediato, adeoque obnoxiam et obligatam in se ipsa tali peccato contrahendo. Unde hæc objectio militat directe contra modum dicendi, qui inferius impugnabitur, concedens Deiparæ solum debitum extrinsecum sistens in Adamo vel

in aliis parentibus, et ad personam Virginis non pertingens : nequaquam vero procedunt contra assertionem hujus dubii, aut contra ejus probationes.

Adde, intentionem Augustini potissimum fuisse ostendere, inomnibus posteris Adami necessariam esse gratiam per Christum in suis propriis personis receptam, ut a peccato originali liberentur : quam necessitatem Felagiani saltem pro aliquibus negabant : ad eam autem persuadendam sufficit debitum peccati, ut a nobis expositum : quia eo ipso quod omnes sub tali debito concipiantur, nequeunt non etiam ipsum peccatum de facto incurrere, et in eo permanere ; nisi per Christi gratiam in se ipsis receptam ab illo liberentur.

122. Diximus rationes Augustini ex vi forma? hoc solum concludere: quia ratione maleriæ etiam probant, omnes j teros Adami (dempta Deipara) contrahere de facto ipsum peccatum originale. Et ratio est, quia debitum istud immediatum et proximum, sub quo omnes debent concipi, infert ex natura rei ipsum peccatum in eodem instante, nisi speciali Dei privilegio tunc gratia infundatur, quæ illius resultantiam impediat. Hujusmodi autem privilegium fuisse concessum Deiparæ non negaret Augustinas, cum nulli Scriptura? testimonio contradicat, sinique plura argamenla ad illud persuadendum. Concedi vero cæteris parvulis aut alicui eorum neque Hæretici intendebant, neque ulla via probare possent. Unde exceptio Deiparæ ab actuali contractione peccati neque ratione maleriæ neque ratione ferma? elidit argumenta Augustini : elideret autem exceptio illius a debito, et etiam suo modo exceptio aliorum ab ipso peccato.

Per quod palet ad illud, quod additur in eadem probatione. Fatemur enim non sufficere ad intentum Augustini, quod omnes sine exceptione in Adamo peccaverint, ut etiam Julianus admittebat ; sed requiri ut omnes sine exceptione actu dum concipiuntur, obnoxietatem peccati originalis contrahant : sive hæc obnoxietas secura trahat ipsum peccatum, ut trahit necessario in omnibus, quispeciali privilegio et infusione gratiæ ab eo non præservanlur : sive non trahat, ut in Deipara, quæ praedicto privilegio et gratia ab eo immunis evasit. Hæc laraen omnia dubiis sequentibus magis elucidabuntur.

DUBIUM IV.

L'trum Beatissima Viryo Maria habuerit debitum contrahendi culpam originalem?

123. Ex iis, quæ initio praecedentis dubii animadvertimus, et ex aliis, quæ in toto illo discurrimus circa necessitatem debiti ad effectum redemptionis,credimus manere sufficienter declaratum, quid sub eo nomine veniat in praesenti. Nam sermo est de debit» necessario et sufficienti, ut B. Virgo vere et proprie dici possit *redempta.* Adeoque relegandum est ab hac controversia debitum illud ingrediendi pactum Adami vocatum *debitum debiti,* seu *debitum remotum: et* quia non est verum debitura, sed chimæricum et fictum : et quia ejus insufficientiam (gratis adhuc admissi) in ordine ad prædictum effectum jam efficaciter convincimus. Procedit ergo dubium de debito proximo, seu quod conveniat Virgini, eo quod peccaverit in Adamo : sive in isto debito comprehendas totum id tam intrinsecum quam exlrinsecum, tam physicum quam morale, quod dub. 1, num. 16 et num. 11, sub eo inclusimus : sive solum debitum extrinsecum vel morale, quod licet duraverit usque ad instans conceptionis exclusive; in illo tamen jam non fuerit; ac proinde neque ipsam Virginis personam in se ipsa intrinsece affecerit : quod postea num.218examinabitur.Quare noster modus inquirendi fere coincidit cum eo, quo alii utuntur : *An B. Virgo peccaverit in Adamo sicut exteri hujus posteri?* seu : *an Adamus pro illa sicut pro exteris peccatum suum commiserit?* Diximus *fere coincidit,* etc. quia unus vel aller ex iis etiam, qui Deiparæ tribuunt praedictum debitum proximum, renuunt absolute concedere, quod peccaverit in Adamo : sicut et quidam alii, qui hoc fatentur, negant debitum illic contractum pertigisse usque ad instans conceptionis etiam exclusive. In quo an consequenter loquantur, inferius constabit.

Pars negativa çum suis fundamentis.

124. Plaudi ccepil nostra tempestate novella opinio quorundam Theologorum, qui vel ex zelo et adore erga honorem Deiparæ (ut par est credere) vel etiam ut piam sententiam de præservatione illius a labe originalis culpæ efficacius persuadeant : et (ut aiunt) omni ex parte aartum iectamque tueantur ; atque etiam ut hac via ad sintu m proxima? dillinibililalia, quo omnium collineant vota, celerius, securi usque perducant ; negant B, Virginem peccasse cum caleris in Adam, aut traxisse commune debitum incurrendi in propria persona culpam originalem. Hujus opinionis auctor censetur ab aliquibus Ambros. I'atherinus CAf. opusc. de peccato orig. cap. ult. licet immerito,ulconstabit infra num. 151, ante quem nullus(quud sciamus) illi suffragium tulit. Sed neque üajelanus, qui paulo ante scripsit, prædictæ opinioni patrem agnovit, ut testatur in opusc. de Concept. Virg. cap. 2. Primus ergo quem adhuc juvenem (semper tamen ingenii acumine et dexteritate pollentem) ardens in Deiparam devotio opinionem praedictam serio elucidare compulit, videtur sapientissimus M. N. Joannes ΐζω. Baptista de Lezana in apologetico pro immaculata concept, cap. 32 et 33, eamque deinceps sectati sunt Ferdinandus Quiri- W. nus de Salazar in defensione pro immaculata Virg. concept, per plura capita, sed in»L præserlim a cap. 15; Jacobus Granados de gestis mirabil. vita? Christi tract. 1, disp. ù. 3, sect. 22; Barlholomæus de los Rios lib. 5 Monarchiae Marianae, cap. 9; Benedicius Fernandez tom. 2 *in Genes,* cap. 29, sect. 6, num. 18 ; Aloysius Novarinns lib. 4 umbra? virginea? excursu 18; Bernardus de Aldrete tom. 1 in 3 p. disp. 19, sect. Get disp. 22, per totam. Ambrosius de Penalosa in vindiciis Deiparæ disp. 10, et Joannes Antonius Velasquez lib. de Alaria immaculate concepta, non semel.

Præter quos et paucos alios minoris notæ Theologos, qui prædictæ opinioni snffragan- Inr, referuntur etiam plures alii, vel quia leviter illam insinuant, vel quia vindicant a gravi censura, qua solet notari ; et probabilitate aliqua dignam arbitrantur : vel etiam sine aliquo fundamento, ut ex illorum examine infra patebit. Sunt vero hujus secundas classis Nicolaus de Cusa lib. 8 exercitationum, tom. 2, Cornelius Musius *i-ff* in caput 5 Epistol, ad Rom., Salmeron in Λφ idem caput, disp.49, Francisons Turrianus Ji». in epistola de pecc. originali, Viguerius in institutionibus lheolog. cap. 18, § 5, Benedictus Justiniartbs, et Cosmas Magallanes Irt* super cap. 2 prioris ad Timoth. ille num. ^7 6, hic sect. 3, annot.G, Gregor, de Valentia tom. 4, disp. 2, quæst. 1, punct. 2, Salas torn. 2, tract. 13, disp. 11, sect. 2, Lori nus super 1 epistol. Joan. cap. I, Basilius Legioncneis 1 p. variarum disp. 1, relect. 3, Angles in 2, dial. 31. Horum plures referunt Granados uhi supra, et /Egidins Lusitanus lib. 2 de Concept, quæst 4, art. 3, § 1 apud quos etiam citatos invenies Suarium, Vasq. Snar. Vawj. Zurnelurn, et alios, qui totocœlo a prædicta Zudicl. opinione distant, ut infra constabit. Argumenta pro illa, quæ minus levia apparent, ad hæc possunt reduci.

125. Primum sumitur ex aliquibus testimoniis Sanctorum Patrum, quæ prædictæ opinioni favere videntur. Primo enim Cy- Primum prianusserm.de nativit. Christi (qui habe-aXtum tur in tract, de Cardinalibus Christi operibus) sic ait : *Innoxiam affligi non decuit,* Cypria- *nec sustinebat justitia, ut illud vas electionis* nuS" *communibus laxeretur injuriis : quoniam plurimum a exteris differens natura communicabat, non culpa.* Debet ergo omnino excipi a culpa Adami cæteris omnibus communi. Deinde Augustinus lib. de natura August, et gratia cap. 36, dixit : *Excepta itaque Sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem : inde enim scimus quod ei plus gratir collatum fuerit ad vincendum omni exparte peccatum, qux concipere ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum.* Hæc Augustinus: cujus sententiam sequulus Bernardus serm. Bernard. 13 in ccena Domini, hæc ait : *Non est in filiis hominum magnus vel parvus tanta prxditus sanctitate, qui non in peccatis fuerit conceptus, prxter matrem immaculati peccatum non facientis : de qua cum de peccatis agitur, nullam prorsus volo habere quxstionem.* Cum ergo in re quam agimus, sermo sit de peccato quod in Adamo commisimus, dicendum est ex sententia Augustini el Bernardi non habere locum respectu Deiparæ.

Praeterea S. Ildefonsus lib. contra dispu- nuefon. tantes de perpetua virginitate, et parturitione B. Mariae, negat carnem Virginis, ex qua Verbum carnem assumpsit, fuisse carnem peccati. Si *ita peperit* (scilicet cum dolore et sordibus) *ergo adhuc ac si in massa primxdamnationis contra Angeli vocem maledictioni subjacuit ; et Verbum Patris de carne peccati, quod absit, ut caro fieret, hominem assumpsit.* Et in eodem lib. expresse dicit illam Evæ maledictioni non subjacuisse. Et idem dicit Bernard, serm. 4 in Vigilia Nativit. *O beata* (inquit) *sola inter mulieres benedicta, et non maledicta, sola a generali maledicto libera.* Non autem libera fuisset ab illa maledictione, si in Adamo peccavisset. Ulterius D. Anselmus lib. de con- Amelml

ceptu Vire. cap. 18, inquit : *Decebat ut illius hominis conceptio de matre purissima fieret : et ut ea puritate qua major sub Deo debet inteliigi, Virgo illa niteret,* etc. Constat autem posse intelligi sub Deo majorem puritatem, quam esset puritas Virginis, si peccavit in Adamo, cum ipsamet adhuc parior esset, si non peecasseL Adducitur quoque a Petro Canisio lib. 5 de Aiiw-rt Dépara cap. 27 testimonium ex Alberto KJr magno lib. de laudibas Virginis, quasi ibi dicatur : *Htc virgo sola a communi illa regula excipitur. Omnes in Adam peccacerant,* sahnt. Refert etiam istud Salazar in suo opere de Concept, cap. 42, sæcul. 13 et subdit : Ct *autem huic testimonio fidem comparem , cui aliqui minus credunt, addo, librum istum a me relectum Murcis in Bibliotheca fratrum Minorum.*

Adducit etiam Velasquez testimonium ex quodam manuscriplo, cui titalus.*Ape abjp-* 5i« *nova,* auctore devoto quodam religioso ordinis seraphici, nomine Amadæo, raptus ad divina patiente : ubi narratur quasi revelatio a Gabriele Archangelo prædicto Amadæo facta, quod cum tempore dormitionis Deipara Apostoli Jerosolymæ adessent, hymnos, et laudes ei jam jam moritura cecinerunt : et hanc foisseB. Andreæ: *Tusola ab universali damnatione prxservatu fuisti: non tu mortua in Adam fuisti,* etc. hanc vero Sancti Thomæ : *In initio viarum Dei ab ipso electa fuisti: el Adx peccato pr.T-viso, non fuisti cum aliis omnibus condemnata, etc.* Asservatur hic liber in regia Bibliotheca Sancti Laurentii in Escuriali. Habemus ergo ex ore Apostolorum B. Virginem non fuisse sub peccato Adami comprehensam, neque proinde debitum contrahendi originale in illo incurrisse.

126. Denique atteruntur ex officio Bernadini de Bustis pro festo Conceptionis (quod Sixtus IV approbasse dicitur) aliqua verba, quæ huic sententiæ opitulari videntur : ul quod B. Virgo non sensit primi patris labem neque fmlorem : quod non sit numeranda inter omnes qui in Adam peccaverunt, quia ipsa est supra omnes ; quod non pro ea, sed pro omnibus lex mortis et peccati statuta fuit : aliaque similia, quæ non solam peccati contractionem, sed etiam ejus debitum aB. Virgine videntur exclu- Ambros.dere. Imo referuntur ibi ex I). Ambrosio hæc verba : *lire est virga in (pia nec nodus originalis nec cortex venialis culpa fuit,* Nodus autem originalis culpæ est ejus debitum, velati nodus constringens et necessitatis ad illam contrahendam. Similiter ex D. Augustino lib. do quinque hæresibushæc A4 JK ibi referuntur : Si *patuit mater mea inquinari cum eam facerem, potuissem ego inquinari cum e.r ea nascerer :* et cum consequens sil impossibile, idem dicendum esi de antecedenti, videlicet non potuisse B. Virginem peccato inquinari in sua productione; potuisset autem, si habuisset debitum : quia hoc supponit potentiam : ergo, etc. I

Secandum argumentum sumitur ex Con- At_ cilio Trident, ses. 5, decreto de peccato ori-^-n ginali, ubi Concilium declarat non fuisse suæ intentionis comprehendere in illode-^^ I cretu B. et immaculatam semper Virginem ite Mariam. Ex quo sic arguitur. Concilium in suo decreto non solum egit de contractione peccati originalis, sed etiam de incursu peccati Adami, ex quo originale processit : et ideo utitur testimonio Apostoli ad Kom. 5: *In quo omnes peccaverunt : ergo non* fuit intentio Concilii, ut B. Virgo sub aliquo ex prædictis fuerit comprehensa. Qui igitur illam comprehendunt sub Pauli propositione. dicentes eam peccasse in Adamo, habent diversam intentionem, imo et contrariam (ait Granados) intentioni Concilii. H Huic argumento novam addit confirmationem neothericus quidam in hunc modum. Concilium non intendit comprehendere Deiparam sub illo decreto, adeoque nec sub propositione Pauli : sed intentio Concilii est eadem atque intentio Spiritus-Sancti : igitur nec Spiritus-Sanctus id intendit : sine intentione autem Spiritus-Sancti evidens est non fuisse comprehensam: ergo ita est dicendum.

127. Tertioarguitur. Potuit Deus præser-Tcrja vare B. Virginem a peccato Adami, et ae'n-| debito contrahendi ex illo culpam originalem. sicut præservavit ab ipsa culpa: ergo dicendum est illam de facto ita præservasse. Antecedens est indubitatum, ut- I pote in quo nulla potest ostendi repugnan- | lia. Consequentia vero suadetur. Tum quia non debemus negare Deipara quicquid cedit I in ejus majorem dignitatem, et alias non I repugnat pura creatura, sicut cedere certum est prædictam praservationem. Tum i etiam quia unusquisque nostrum, si daretur | ei eligere parentes, eligeret illos quanto I posset nobilitate decoratos et ab omni nota I alienos : cum ergo Christus matrem pro | libilo elegerit, poluerilque illam summa I nobilitate decorare, ab omnique peccati nota eximere, dicendum est ita de facto præslitisse. Eo præserlim quia sicut honor

filii

IJu redundat ill matrem ; ita ignominia matris redundaret in filium : no ergo detrahamus dignitati Christi, debemus omno genus niacul®, et quicquid peccatum redolet, uti redolet prædiclum debitum, a Deipara excludere. Præterea non est negandum, Christum observasse præsiantissimo modo erga suam matrem præceplum de honoratione parentum, quo nos adstrinxit : tenemur autem ex vi hujus præcepti summum, quem licite et honeste potuerimus, deferre parentibus honorem, aut saltem quicquid minus decens est, ab eis excludere: cum ergo licite potuerit Virgini præstari ul immunis esset ab omni peccato el ejus debito, dicendum est, Christum ita de facto concessisse. Ulterius, vel Christus non concessisset prædictam immunitatem matri, quia non potuit, quamvis vellet ; vel quia quamvis potuisset, noluit : primum derogat ejus omnipotent!®, secundum amori et benevolenti® erga illam : ergo neutrum est dicendum. Denique, nam indevoti vel parum grati animi erga Deiparam videtur, quod non credamus fuisse illi concessum quicquid excellentia?, gratiæ, et honoris, salva fide, possumus credere : ne igitur eam notam incurramus, debemus affirmare fuisse illi concessam prædictam præservationem, quæ ex nullo capite fidei principiis repugnat.

128. Quarto arguitur : si propter aliquam rationem tenendum esset Virginem peccasse in Adamo, maxime ut ejus gratia et electio esset ex meritis Christi, cujus prædestinatio fuit post peccatum illud prævisum : sed ad hoc non est necessarium : potuit enim Deus decreta sua ita ordinaro, ut totum ilud verificarelur, concessa Virgini omnimoda præservatione, cum in eo nulla appareat implicatio respectu divinæ voluntatis et omnipotenti® : ergo, etc.

Confirmatur: nam excellentiori redempto debetur excellentior modus redemptionis : ergo Deiparæ, quæ fuit excellentissima inter omnes redemptos, debita erat redemptio excellentior supra cætcrorum omnium redemptionem. Cum igitur redemptio cæterorum fuerit a peccato in Adamo commisso, dicendum est redemptionem Virginis fuisse non a peccato illo ut commisso, sed abeo, ut non committeretur ex persona ipsius Virginis.

Quinio probatur eadem opinio : magis dedecet Deiparam peccasse mortaliter in Adamo, quam habuisse peccatum aliquod veniale : sed hoc penitus illi denegamus propter ejus eximiam perfectionem : ergo a fortiori debet illud negari.

Sexto : omnia quæ fidelium aures offendorent, et quæin populo scandalum generarent, debent vitari in hac materia : sed asserere B. Virginem peccasse in Adamo, fuisseque proinde in illo peccatricem, maculatam, immundam, Deo inimicam, ancillam diaboli, et id genus similia, quæ ex prædicta assertione inferuntur, omnium aures offenderet : ergo non est ita asserendum. sextum,

129. Septimo, referunt Salazariusel Granados quod com Patres Ordinis S. Francisci assertiones prœlo mandatas Toleti evuliassent, in quibus hæc propositio continebatur, *B. Virgo Maria non contrarii debitum culpæ originalis,* délai® sunt ad tribunal Sanctæ Inquisitionis, illarumqueoccasionedoctissimi Theologi consulti : quibus subscribentibus prædictæ propositionis probabilitati, decretum fuit, ut assertiones illas libere tueri liceret. Poterit ergo absque ulla nota opinio hæc defensari. Septimum.

Ultimo censent prædicti auctores, omnia argumenta tam ex auctoritate quam ex ratione, quæ suadent pra?servationem Virginis a contractione culpæ originalis, probare eodem modo præservationem a commissione peccati in Adamo, et a debito quod inde surrexit; e contra vero omnia quæ præservationem ab istis impugnant, impugnare similiter eam immunitatem : tam facilemque habere solutionem prout militant contra unam, quam prout militant contra aliam : adeoque necessarium esse ad tuendam piam et communem sententiam de præservatione a culpa originali, opinioni isti de præservatione a debito subscribere : quam ipsi judicant probabiliorem. Addit vero Junior quidam, id magnopere conducere adoptatam illius articuli diffinitionem: quia semel ostenso Deiparam non peccasse in Adamo, ut opinio hæc defendit, regia est via ad demonstrandum non contraxisse in conceptione peccatum originale. Quæ omnia inferius ad trutinam vocabuntur. Ultimum.

§ n.

Sententia affirmans suadetur primo ex Patribus.

130. Secunda sententia, quæ semper fuit communis, affirmat Beatissimam Virginem Mariam peccasse in Adamo cum reliquis ejus posteris, hausisseque inde debitum

contrahendi in se culpam originalem, quam ne contraheret de facto in instante sua) conceptionis, divina gratia in illo instante fuit prævenla et præservata. Huic sententiae subscribunt ingens Doctorum numerus tam ex Patribus quam ex Theologis et juris canonici peritis, quorum non paucos libuit consulere. El quia in rebus, quæ sunt de facto, qnæque sic vel aliter pro libera Dei electione potuerunt fieri, uti fuit praservare. vel non præservare R. Virginem a praedicto debito, maximum argumentum est communis consensus sacrorum Doctorum, quibus Deus evidentius consilia sua pandit, el intelligentiam Scripturarum copiosius infundit ; inde accipiendum duximus primum pro hac sententia fundamentum. Adducemus verba SS. Patrum, sicut in fontibus jacent : ut ipsa oculis perspecta, potius quam noslra fides lectoris judicium determinent. Quod si aliqua plus quam intendimus, externa specie sonare videantur in favorem opinionis de contractione culpæ originalis, qua ratione potuissent silentio tegi, convenientius tamen judicavimus ea proferre in lucem, et verum sensum exponere (prout exponemus infra anum. 102), ut ex eorum legitima intelligent omnibus pateat, quomodoelsi præsenlcmsententiam veram esse convincant; prædiclæ tamen upinioni (saltem majori ex parte) non suffragentur, nec piæ sententiae opponantur. Quod non ita facile sibi persuadebunt, qui offendentes in suis fontibus prædicta testimonia, legitimam expositionem non audiunt. Quia vero quædam in communi procedunt, comprehendendo sub peccato vel debito omnes ab Adamo seminaliter descendentes, et solum Christum Dominum excipiendo : alia autem in speciali de ipsa B. Virgine loquuntur, incipiens ab illis prioribus ; posteriora vero sequenti § adducemus.

Aiubroî. 131. Occurrit ergo primo D. Ambrosius relatus ab Augustino lib. 2 contra Julian. cap. 2, ubi sic ait : *A mbrosius solum Christum a vinculis obnoxix generationis excipit, omnibus exteris ex Adam sub peccati obligatione nascentibus.* Et cap. 9 : *Dicit Ii.* zlm*brosius unum solum hominem mediatorem Dei et hominum, eo quod sit natus ex* l'tr*gine, nec senserit nascendo peccatum, generationis obnoxix vinculis non teneri. Omnes autem homines sub peccato nasci, quorum ipse ortus in vitio est,* etc. Nomine autem *nativitatis* intelligit conceptionem, quæ est nativitas in utero : et absolute ab Scriptura et Patribus vocatur *nativitas,* juxta illud Matth. 1 : *Quod in ea natum est, do Spiritual sanctu est.* Nam loquendo do nativitate extra uterum, non solum Deipara, sed etiam Jeremiaset Joannes Baptista nati sunt sine peccato.

Ipse vero D. Augustinus lib. 2 de pecca- Dis torum merit, cap. 20, sic loquitur : *Neque est in /iliis hominum, neque fuit, neque erit, excepto uno mediatore, in quo nobis propitiatio et justificatio posita est, qui non ex peccato adjustitiam pervenerit, et nullo unquam peccato fuerit ailstrictus.* Et cap. 21 : *Nullus extitit homo, de quo in hac vita constituto veraciter diciquisset, quod nullum habeat peccatum, excepto uno mediature, qui nos Creatori nostro reconciliavit.* Quod adhuc magis premit lib. de perfectione justitiae in fine ubi sic dicit : *Quisquis fuisse vel esse in huc vita aliquem hominem vel aliquos homines putat, excepto uno mediatore Dei et hominum, quibus necessaria non fuerit remissio peccatorum, contrarius est divirvt Scriptur.r, ubi Apostolus ait : Per unum hominem peccatum intravit in mundum, etper peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt :et necesse est ut impia contentione asserat esse posse homines, qui sine mediatore Christo liberante atque salvante, sint liberi, salvique a peccato : cum ille dixerit : Non est opus medicus sanis, sed male habentibus, non veni vocare justos sed peccatores.* Et lib. 20 de Civit. Dei.cap. 6 : *Omnes itaque mortui sunt in peccato, nemine excepto, sive originalibus, sive actualibus, et pro omnibus mortuus est Christus.* Et lib. 1 de nupt. et concupiscen. cap. 12: *Sine carnis concupiscentia concipi voluit,qui futurus erat sine peccato : ut hinc etiam doceret omnem, qur de concubitu nascitur, carnem esse peccati : quandoquidem sola, qux non inde nata est, non fuit caro peccati.* Denique (ut plura alia loca ejusdem Augustini omittamus)docuit hoc lib. 5 contra Julian. cap. 9, ubi ita contra illum loquitur : Si *caro Christi sine dubio non est caro peccati, sed similitudo carnis peccati ; quid restat nisi ut intelligamus, ea excepta, omnem reliquam carnem humanam esse carnem peccati? Et hinc apparet eam carnis concupiscentiam, per quam Christus concipi noluit, fuisse in humano genere propagationem mali: quia Marix corpus quamvis extali concupiscentia venerit, tamen earn non trajecit in corpus, quod inde non concepit. Cxterum corpus Christi inde dictum est esse in similitudinem carnis peccati,quia omnis alia hominum caro peccati est.*

132. Similia

nreçûf. 132. Similia habet Gregorius lib. 11 moral, cap. ult. exponens illa verba: *Quis potatfacere mundum de immundo conceptum semine,* etc. *Potest* (inquit) *hoc intelligi, quia IL Job, incarnationem Bedemploris intuitus, solum vidit in inundo hominem de immundo semine non esse conceptum, qui sic in mundum venit ex Virgine, ut nihil haberet de immunda conceptione : neque enim ex viro et fwmina, sed ex Spiritu Sancto et Maria Virgine processit. Solus ergo in carne sua vere mundus extitit, qui delectatione cumis tangi non potuit, quia nec per carnalem huc delectationem venit.* Legatur etiam lib. 18, cap. 27, alias 35, ethomil. 8, super Ezechiel. dum exponit illa verba Matth. 3 et ,,j. 17: *Hiccst filius meus dilectus,* etc. Origenes homil. 12, in Levit, explicans illa verba capitis 21 : *Qui consummatas habet matius,* etc. ita ait : *Omnis qui ingreditur in mundum in quadam contaminatione efficitur. Propter quod et Scriptura dicit : Nemo mundus a sorde, nec si unius diei fuerit vita ejus. Hoc ipso ergo quod in vulva matris est positus, et quod materiam corporis ab origine paterni seminis sumit, in patre et in matre contaminatus dici potest ; solus vero meus Jesus mundum ingressus, in matre non est pollutus.* .Multaque alia ad intentum prosequitur ibi, et bomil. 6 super Numeros.

laity S. Leo Pap. serm. 1 de nativit. sic ait : *Dominus noster peccati mortisque destructor sicut nullum a reatu liberum reperit, ita pro librandis omnibus venit.* Et serm. 5 : *Cum sola conditio nascendi in cunctis esset ratio- pereundi, solus inter filios hominum Dominus lesus innocens natus est, quia solus sine carnalis concupiscentix pollutione conceptus est.* Et serm. 8 de passione ; *In solo Christo omnium erat natura sine culpa.* Et serm. 12: *Solus li.* I *irginis natus est filius absque delicio, non extraneus ab hominum genere, sed ^.alienus a crimine.* S. Eph. Syrus serm. de passione Domini sic ait : *Propter nos crucifixus est Dominus, qui solus sine peccato erat.* S. Gregorius Nyssenus relatus a D. Thoma in Catena Luc. 2, ad illa verba : *Quia omne masculinum,* etc. sic dicit : *Solus hic partus* (scilicet Christus) *masculinus spirilualiter* «se *dignoscitur, qui nihil de foeditate culpx portavit.* Græcus anonymus citatus in eadem Catena Luc. I, ad illa verba: *Benedictus fructus ; Solus ergo* (inquit) *hic fructus benedictus. quia absque viro et absque peccato producitur.*

ITh *. AMl His accedit testimonium S. Abbatis Theonæapud Cassianum collât. 22, cap. 9, cujus hæc sunt verba : *Aliud est esse sanctum, quod de multis dici potest : aliud esse immaculatum et sine peccato, quod unius Domini nostri Jesu Christi singulariter convenit majestati. De quo etiam Apostolus velut quid prxeipuum et singulare pronuntiat dicens: Qui peccatum non fecit,* etc. Et cap. 12 : *In hoc igitur ille, qui naius est ex Virgine, magna a cunctis qui ex utrimque. sexus commixtione producuntur, distantia segregatur : quia cum omnes non similitudinem, sed veritatem peccati in carne gestemus: ille non veritatem sed similitudinem peccati in verx carnis assumptione suscepit.*

Denique D. Bernardus epist. 174, sic ait : Bernard. *Et si quibus vel paucis filiorum hominum datum est cum sanctitate nasci : non tamen et concipi: ut uni sane servaretur sancti prorogativa conceptus, qui omnes sanctificaret : solusque absque peccato veniens, purgationem faceret peccatorum. Solus itaque. Dominus Jesus de Spiritu sancto conceptus, quia solus et ante conceptum sanctus : quo excepto de extero universos respexit ex Adam natos, quod unus humiliter de semelipso ac veraciter confitetur : In iniquitatibus* (inquiens) *conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.* Plura alia possent coacervari hujus generis testimonia, quæ prolixitatis vilandæ gratia omittimus. Adducta vero, nisi tergiversatione uti velimus, satis efficaciter persuadent nullum alium præter Christum Dominum ita innocentem et a delicto immunem extitisse, quin saltem in Adamo peccaverit, et originalis culpæ debitum incurrerit.

133. Dices ab omnibus istis generalibus Evasio locutionibus, quantumvis sub universali c,"u?bus" signo enuntientur, excipiendam esse Deiparam propter honorem ipsius Christi ; sicut excipitur ab aliis, ubi agitur de actuali peccati contractione. Tum quia non est inusitatum , ut ab universalibus Scripturæ propositionibus fiat exceptio : ut multis exemplis probari posset. Tum etiam quia prædicta testimonia non solum loquuntur de debito peccati, sed etiam de ipso peccato : imo non solum de peccato originali, sed etiam de actuali aliqua eorum loqui videntur , et tamen qua ratione de istis loquuntur, debemus excipere Deiparam : ergo etiam poterit excipi, qua ratione loquuntur de illo. Tum præterea, nam multi prædictorum Patrum loquuntur non de sola conceptione, sed etiam de nativitate, et hanc asserunt in nullo alio præterquam in Christo immunem a peccato extitisse : et tamen cons-

tal hanc regulam non eomprehendere nativitatem Deiparæ sicut nec Jercmta», nec Joannis Baptiste, qui in utero sunt sanctificat! : ergo non est cnr comprehendat Virginis conceptionem.

rÎi;ˈurJ' ,3"l· Se'l l,æe evas*° fa®!6 impugnatur. Nam prædicta testimonia non utcumque asserunt omnes homines concipi obnoxios peccato, aut nullum concipi non illi obnoxium ; sed cum dictione exclusiva solius Christi Domini, ut ex ipsis testimoniis constat : exceptio autem alicujus a lege communi firmat regulam in contrarium ; præcluditque locum, ne quis alius intelligalur exceptus: ut est receptum juris principium L. *Qursitum* 12. § *Idem respondit* 43, L. *Cum de lanionis* 18, § S» *qui fundum* (ubi gloss.) ff. de fund, instructo. L. *Ex eo* 18, fi. de testibus. L. *Cum prxtor* 12, in principio, ubi glos. ff. de Judiciis. Ex quibus etiam communiter habetur, illud quod de uno cum dictione exclusiva negatur, concedi omnibus aliis : et quod affirmatur de uno cum dictione exclusiva, aliis omnibus denegari. Non ergo debet admitti in praedictis testimoniis alicujus alterius præterquam solius Christi exceptio ; ut admitti posset, si non apponeretur prædicta exclusio.

Eo præsertim quia cura SS. Patrum in excipiendo Christum Dominum ab obnoxietate culpæ originalis potius dirigebatur ad ostendendam aliorum omnium inclusionem quam ipsius exceptionem. Christum enim utpote verum Deum, ab omni peccati debito alienum extitisse, per se erat notum ; non autem ita compertum erat, neminem alium talis debiti exortem fuisse : et ideo ut hoc secundum firmarent, nulliusque alterius exceptioni aditum relinquerent, contenti non sunt communem et generalem doctrinam tradere ; sed voluerunt ad speciales casus descendere, et excipiendum excipere : ut notum maneret, omnem quem non exciperent, excipiendum non esse. Ob idqne toties repetunt, praesertim Augustinus, neminem excipi nisi solum Christum; et omnes includi, illo tantum excepto : ut intelligeremus pro omni alio, quicumque sit, manere negatam exceptionem.

Deinde in praedictis testimoniis non utcunque excipitur solus Christus sed reddita ratione hujus exceptionis, quia nimirum solus ipse conceptus non est ex commixtione maris et fœminæ, sed de Virgine purissima Spiritus sancti virtute : unde sicut hæc exceptionis ratio secundum fidem catholicam ad solum ipsum Christum debet restringi, neque ad aliquem alium extendi; ita etiam prædicta exceptio : id enim jure receptum est, ut exceptio, quæ Iit n lege communi, reddita causa exceptionis, ad eos tantum extendatur, quos causa comprehendit. argumento textus in l. testium 3, § Λγ/ο in fine, l. *Ex eo* ff. de testib.

135. Neque obest quod dicitur in eva-w®·. sione : nulla est enim propositio neque inuom Scriptura neque in Conciliis, aul in antiquioribus Ecclesiæ Patribus, in qua ita universaliter affirmetur pro omnibus, excepto Christo, contractio formalis originalis culpæ, sicut asseritur ejus debitum in illis, quas adduximus. Imo omnes, quæ omnino universaliter loquuntur, possunt, salva proprietate et veritate literæ, intelligi desolo debito ut videbimus dub. sequenti : si vero alius aliquis praeter Christum etiam a debito excludatur, non est quo pacto prædictæ propositiones, saltem sine extorsione et violentia, ad verum sensum reducantur.

Ad primam per modum probationis in evasione adductum respondetur, quoties ab universalibus Ecclesiæ propositionibus fit aliqua exceptio, dari ad id sufficiens fundamentumvelinaliis propositionibus ejusdem Scripturæ, quæ pro aliquibus oppositum enuntiant: vel in communi aut satis recepta Patrum expositione : vel in aliquo inconveniente, quod sequitur, negata omni exceptione. Cum ergo nihil horum militet pro exceptione Deiparæ a debito (quamvis omnia militent pro exceptione ab actuali contractione peccati) temere omnino et sine fundamento exceptio illa fieret. Ad secundum constabit dub. sequenti quomodo testimonia SS. Patrum, quam paucis exceptis, sicut etiam testimonia universalia, quæ ex Scriptura et Conciliis afferri possunt, nihil aliud quam debitum contineant, prout tale debitum includit etiam peccatum actuale in Adamo commissum. Ad tertium jam diximus, nomine *nativitatis* intcllisi a Patribus conceptionem, quæ cum omni proprietate dicitur *nativitas in utero ;* sicut alia dicitur *nativitas ex utero.* Vel si de utraque loquuntur, sumunt illas copulative ; ut sit sensus neminem prætersolum Christum fuisse natum insimul et conceptum sine peccato vel debito ; quamvis aliqui sub peccato vel debito concepti, nati sint ex utero sine illis, sanctificati in ipso utero.

Adde, prædicta testimonia, quæ tam conceptionem quam nativitatem cæterorum omnium, præter Christum, sub peccato vel debito

debito concludunt, posso aliter exponi : ita niinirmn ut nativitas dicat conceptionem completam per formationem anima rationalis : nam tunc dicitur aliquis nasci in utero quando animatur : conceptio vero dicat conceptionem adhuc informem, qua semen suscipitur, et embrio inchoatur. El juxta hunc sensum, qui pro aliquibus ex prædiclis testimoniis est satis proprius el legitimus, universalissime verificalur, omnes præter Christum,concipi et nasci peccato obnoxios, quia in omnibus peccatum vel peccati debitum a prima conceptione usque ad secundam inclusive pertingit. Proferamus alia testimonia, quæ in particulari procedunt.

§ III.

Specialiora testimonia ex patribus.

136. Primus ex Patribus, qui in propriis terminis agentes de Deipara, secundam sententiam expressius tradunt, est D. Augustinus super psal. 34, concione secunda ad il(a verba : *Ego autem cum mihi molesti essent,* etc. ubi sic ait : *Maria ex Adam mortua propter peccatum Adx, Adam mortuus propter peccatum, et caro Domini ex Maria mortua est propter delenda peccata.* Si autem B. Virgo peccatum illud in Adamo non commisisset, non fuisset mortua propter tale peccatum. Nec potest dici quod fuit mortua propter illud delendum, sicut morluus est Christus. Nam hæc expositio manifeste est contra textum Augustini distinguentis inter mortem Mariae el Adami ex una parte, et mortem Christi ex alia : quod hæc fuit præcise propter delendum illud peccatum ; illae vero propter ipsum peccatum seu propter ejus merita. Unde sicut Adamus non fuit mortuus propter suum peccatum delendum, sed quia per illud meruit mortem ; ita etiam Maria. Tum etiam quia secundum fidem catholicam nullus alius nisi solus Christus mortuus est propter peccatum sino peccato : ut testatur ipse August, lib. 2 de peccat, merit, cap. 35 : *Teneamus* (inquit) *indeclinabilem fidei confessionem : solus unus est, qui sine peccato mortuus est propter nostra peccata.* Et lib. 4 contra duas epistolas Pplag. cap. 4 : *Pati mortem sine meritis mortis de uno solo mediatore Dei et hominum homine Christo Jesu catholica fides novit.* Ergo non potest dici, præserlim in sententia Augustini, quod Virgo sit mortua propter Adami peccatum præcise delendum, et non potius ex merito talis peccati.

Tenet etiam hanc sententiam idem Au- Mera,
guslinus lib. 2 de peccat, merit, cap. 24, ubi sic ait : *Solus ille homo factus manens Deus peccatum nullum habuit unquam, neque sumpsit carnem peccati, quamvis de materna carne peccati.* Nulla autem alia ratione caro Virginis potuit dici *caro peccati,* nisi quia quamvis de facto ejus anima peccatum non contraxerit ; caro tamen, quatenus erat per seminalem propagationem ex zVlamo derivata, erat caro infecta seu ex infecto semine producta, adeoque inducti va, quantum erat ex se, peccati originalis. Scimus in aliquibus editionibus non legi *de materna carne peccati,* sed *de natura carnis peccati.* Sed etiam novimus in aliis, ut a nobis, legi. Quocirca in ea, quæ prodiit Parisiis anno 158G Theologorum Lovaniensium cura et studio correcta, hanc prædicto loco annotationem addiderunt : *Variant hic manuscripta : duo quxdam sic legunt : Nec cum carne peccati, quamvis de materna carne peccati. Cambronense sic habet : Nec sumpsit carnem peccati, quamvis de materna carne peccati.* Ut noveris quam temere quidam neothericus falsarietatis insimulet Cajetanum et alios nostra utentes lectione : *Quomodocumque autem legas* (prosequitur adnotator) *sentire, videtur hic Augustinus, B. Virginem in originali peccato fuisse conceptam.* Sed nos credimus, et inferius probabimus, verba D. Augustini, quovis modo legantur, solum continere debitum contrahendi prædictum peccatum, non vero actualem contractionem. Quod autem utraque lectio, quoad præsens attinet, eundem sensum habeat, ex eo liquet, quia Christus non sumpsit carnem nisi de natura, quæ erat in Matre: et ideo nisi natura illa in ea caro peccati aliquando fuisset, non sumpsisset carnem de natura carnis peccati.

137. Tertius locusejusdemAugustini ha- idem.
betur lib. 10 de Genes, ad literam cap. 18, ubi sic ait : *Quid incoinquinatius illo utero Virginis, cujus caro etiam si de peccati propagatione venit : non tamen de peccati propagine concepit.* Et inferius : *Corpus Christi quamvis ex carne fteminx assumptum est, qux de illa carnis peccati propagine concepta fuerat ; tamen quia non sic in ea conceptum est, quo modo fuerat illa concepta ; nec ipsa erat caro peccati, sed similitudo carnis peccati. Non enim accepit inde, quod contagioni prxvaricationis, sed quod exolvendx promisse resurrectioni sufficeret.* Quæ verba sa-

tis declarant, carnem Virginis in sua conceptione fuisse carnem peccati seu peccato obnoxiam : quiaex concupiscentia etsemine viri concepta est: carnem vero Christi ideo carnem peccati non fuisse,sed in ejus similitudinem efformatam, quia non fuit prædicto modo concepta.

Fu'cent. ^eundus ex Patribus, qui expresse tradit prædictam sententiam, est I». Fulgentius lib. de Incarnatione et gratia Jesu Christi cap. 6. ubi sic ait : *Iire est gratia, qua factum est, ut Deus, qui venerat peccata tollere, homo conciperetur, atque nasceretur in similitudine carnis peccati, decarne peccati. Caro quippe Aiarir, quz in iniquitatibus fuerat humana solemnilate concepta, caro fuit utique peccati, qur Filium Dei genuit in similitudinem carnis peccati.* Continet vero hoc testimonium non solius Fulgentii auctoritatem, quæ maxima est, sed etiam al iorum quatuordecim Episcoporum Africana? Provincia?, nimirum Daciani, Fortunati, Boechi, Victoris. Scholastici, Horontii, Vindiciani, alterius Victoris, Januarii, Victoriani, Folini, Quodvulldei, Fœlicis, et alterius Januarii : qui omnes in illo opere, directo Episcopis Ecclesia Orientalis, subscribunt, ut constat ex primo libri capite.

Ddefonsas· Tertius est S. Ildefonsus in lib. contra disputantes de Virginitate et parturitione S. Mariæ aliquantulum post initium, ubi agens de eximia puritate ad concipiendum Verbum in Virgine requisita, sit ait : .4# *vero B. Maria licet ipsa de carne peccati sit nata ct procreata, ipsaque quamvis caro peccati fuerit ; non tunc jam cum ex proveniente Spiritus-Sancti gratia ab Angelo benedicta vocatur, Spiritus-Sanctus superveniet* tn *te, el virtus altissimi obumbrabit tibi.*

Duplex evasio. 138. Quamvis autem ista loca ita sint eXpressa pr0 debito, de quo loquimur, ut nulla tergiversatione enervari queant, aut expensione aliqua indigeant : nihilominus P. Salazar in suo opere de Concept, cap. 41, can. 8, conatus est duplici via illis occurrere. Primo enim ait, carnem Virginis posse considerari dupliciter : vel ut erat caro illius singularis et determinata: vel secundum communem, et specificam rationem carnis humanæ. Primo modo, ea dumtaxat possunt prædicari de illa, quæ sibi competunt, ut est hæc caro individua et singularis : adeoque non potest dici quod *sit caro peccati,* quia hoc non convenit illi, ut talis caro est. Secundo autem modo, possunt prædicari de illa omnia, quæ secundum rationem communem carnis humanæ in eam quadrant : ac proinde quod sit caro peccati, quia hoc vere convenit illi ex sua communi ratione ; quamvis prout est in Virgine id non habeat. Et in hoc secundo sensu loquutos fuisse affirmat Patres supradictos. Secundo ait carnem Virginis ideo ab eis appellatam carnem peccati, quia naturali modo ex concupiscentia viri et fœminæ procreata est : el ideo hac ex parte non carebat fundamento peccati.

Utrimque tamen hoc effugium esse, et BA> tO|T/ QJ insufficiens, cito potest ostendi. Et sane prior discursus non videtur congruere legibus Dialectic®. Nam quæ sunt de ratione alicujus prædicati communis, reperiri debent in omnibus singularibus, in quibus adest tale prædicatum : ut quæ sunt de ratione communi animalis, singulis animalibus in particulari conveniunt : si quæ vero alicui individuo non competunt, eo ipso probantur vel non esse de prædicta ratione communi, vel hanc non reperiri in tali individuo : igitur si de ratione communi-carnis humanæ est hæc conditio, scilicet quod sit caro peccati ; necesse erit, vel quod carni Virginis in singulari non conveniat communis ratio carnis humanæ, quæ de cæteris individuis et singularibus prædicatur ; quod est haereticum : vel quod eidem in singulari competat prædicta conditio. Adde, ex illo discursu sequi carnem Christi posse eodem modo dici *carnem peccati,* utpote cui non minus vere et proprie convenit ratio communis humanæ carnis. Quod si praedictus auctor non renuat illationem concedere ; renuet tamen quisquis scripta Patrum serio evolverit. Omnes enim, et praesertim Augustinus, Fulgentius, et Ildefonsus locis citatis summa cura distingunt inter illam, quæ est caro peccati, et eam, quæ tantum est similitudo carnis peccati : ut tribuant Christo Domino non illam priorem cæteris omnibus communem ; sed solum hanc posteriorem, juxta Apostolum ad Rom, 8 : *Deus filium suum* Eta?. *mittens in similitudinem carnis peccati,* etc. Pro quo multa roperies in Augustino lib. 5 contra Julian, cap. 9. Modo vero accipe hæc pauca : *Quid est, quod laboras* (loquitur ad Hæreticum) *magnis argumentationibus pervenire ad impietatis abruptum, ut Christi caro nihil distet a carne peccati, et sine ulla distinctione Apostolus dixisse credatur, cum fuisse missum in similitudinem carnis peccati? Quod si dementis est dicere, ct sine dubio caro Christi non est caro peccati, sed similis carni peccati; quid restat ut intclligarn us.*

ijumtis, nisi, ea excepta, omnem reliquam humanam carnem esse peccati ? Unde temeritate non caret asserere carnem Christi absolute esse carnem peccati : sicut Patres absolute affirmant de carne Virginis.

139. Dices carnem humanam non ex sua specifica ratione, sed ex accidenti esse carnem peccati, scilicet ex suppositione pacti et peccati Adami ; quia tamen hujusmodi accidens commune est omni carni, potest prædicari illa conditio etiam de carne Virginis ob rationem communem. Sed contra : nam vel prædictum accidens comprehendit B. Virginem, sicut comprehendit cæleros ; vel non, sicut non comprehendit Christum ? Si primum, habebit intentum præsens sententia, scilicet quod pactum el peccatum Adami Virginem comprehenderit : ac proinde quod ipsa ex vi illius manserit cum debito contrahendi culpam originalem. Si secundum, non est quo pacto de Virgine prædicetur prædicta conditio : quia ratio, ex qua talis conditio convenit carni humanæ, ac proinde ipsa humana caro ut affecta illa conditione non est communis Virgini. Quod autem communis sit omnibus aliis, quid ad rem, ut prædicetur de ea, cui neque est propria neque communis. Sane si id sufficeret, dici posset jam contra auctorem, quem impugnamus quod intendit præsens sententia, scilicet Virginem peccasse in Adamo, et contra illum et nos etiam peccatum originale de facto contraxisse ; imo contra omnes aliqua actualia commisisse : sed et quod absurdius est, cuncta prædicta de Christo ut homine enuntiarentur, quia cæteris omnibus hominibus sunt communia. Rejicienda igitur est illa prima evasio, quæ in hujusmodi absurda deducit.

Secunda solutio vel est contra auctorem &«· el pro hac sententia ; vel includit falsum. Cum enim dicitur carnem Virginis appellari *carnem peccati,* quia ex modo conceptionis præbet aliquale peccato fundamentum ; vel supponitur quod ipsa B. Virgo particeps fuerit peccati Adami, vel non ? Primum intendit præsens sententia : nam quisquis particeps fuit illius peccati, incurrit eo ipso debitum ad originale contrahendum. Si autem dicatur secundum, non potest esse verum, quod caro Virginis ex modo conceptionis dederit originali peccato aliquod fundamentum. Quod et ipse, quem impugnamus, auctor his verbis inibi confitetur : *Nam licet ea habuerit* (scilicet B. Virgo) *qux in aliis transfundendx culpx fundamenta sunt, scilicet ex concupiscentia genitam, ct ex sontibus parentibus ortam fuisse ; tamen hxc eatenus tantum culpx fundamenta esse creduntur, quatenus legem et pactum adnexum habent : algue adeo cum Virgo a pacto et a lege extranea fuerit, in ipsa ne fundamenta quidem culpx nisi remotissima quadam ratione appellari débent.* Et merito sic discurrit : nam modus conceptionis eatenus dumtaxat præbere potest peccato aliquod fundamentum, quatenus defert ad prolem infectionem peccati Adami : et ita secluso ordine ad hoc peccatum, nihil est quod praestet tale fundamentum. Pugnat ergo secum, qui ordinem illum a Virgine excludens, ait nihilominus ejus carnem praestitisse ex modo conceptionis fundamentum peccato : exponitque hac via Patres, qui absolute eam fuisse dicunt carnem peccati. Sed pergamus ad alios.

140. Eusebius Emisenus homil. 2 de Euseb. nativit. Domini, quæ incipit *Bene nostis, Eilil'* ita loquitur ad Virginem : *Initiator omnium rerum abste initiatur : et profundendum pro mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit : ac de te sumpsit quod- etiam pro te solvat. .4 peccati etenim veteris nexu per se non est immunis, nec ipsa genitrix Bedemptoris. Solus ille licet ex debito renascatur : lege tamen veteris debiti non tenetur,* etc. Neque audiendus neothericus quidam, qui pressus hoc testimonio, dixitauctorem fuisse hæreticum Arianum. Lapsus enim errore historia?, confundit Eusebium Emisenum cum Eusebio Cæsariensi :cui D. Athanasius lib. de decretis Nicænæ Synodi, D. Hieronymus contra Ruflinum, et septima Synodus actione 5, notam illam inurunt. Cacterum de Eusebio Emiseno nulla unquam fuit hæresis suspicio.

Videbitur autem prædictum testimonium aliquantulum enervari ex illa particulapcr *se:* quasi non excludat, quin per alium, scilicet per Christum, aliquis, ut Deipara, omnino fuerit immunis tam a peccato originali, quam ab ejus nexu seu debito. Verum neque ex isto capite vim amittit : nam *ly per se* non additur specialiter pro Deipara, sed pro omnibus : et ita sensus est, non quod aliquis nexum seu debitum peccati de facto non incurrerit ; sed quod a tali peccato vel debito jam incurso nemo neque ipsa Redemptoris Genitrix per se, hoc est, propriis meritis liberatur, aut ejus solutionem vel remissionem consequitur ; sed per Christi sanguinem in omnium redemptionem effusum. Esseque hanc legiti-

mam intelligentiam constat tum ex illis verbis : JA: *te sumpsit quod etiam pro te solvat,* Si ergo necesse fuit Christo etiam pro Matre solvere, ipsa utique tenebatur etiam sub debito : nullus enim potest solvere pro illo, qui non debet. Tum etiam ex snbsequentibus : *Solus ille licet ex debito renascatur, lege tamen veteris debiti non tenetur.* Dicens enim Christum natum fuisse ex debito, et ipsum solum *debito* non teneri ; aperte ostendit Virginem, de qua natus est, aliquando sub tali debito mansisse.

fhrysip. idem aperte tradit Chrysippus Hierosolymitanus in serm. de S. Maria Deipara (habetur tom. 6 Biblioth. veter. PP.) ad illa verba Psalmi 131: *Surge Domine in requiem tuam tu et arca sanctificationis lux:* cum enim dixisset : .4rca *pretiosissima est Virgo Deipara,* subdit postea : *Cum enim tu indi· surreieris, sigillabis arcam sanctificationis lur, tuneque arca cum omnibus exurget a lapsu, in quo vel illam constituit Evx* coj/no/io.Conscntit P. N. S. Joannes Daroas-

Dutis. dBflus orat. 2 de dormit. B. Mariæ reddens rationem cur fuerit mortua, sic ait : *Cedit legi lati ab eo, quem genuit, et ut filia veteris Adam veterem sententiam subiit.* Ita habent lectiones Bros iarii Romani : Biliius autem sic vertit : *Filii sui legi omnino obsequitur·: atque ul quidem veteris Adam filia veteres pumas subit.* Quomodo autem subiret sententiam et pœnam mortis ul filia Adam veteris, id est, peccatoris ; nisi in ipso Adamo et per ejus culpam tali sententia et debito adstricta mansisset ?

Ansel. 141. Clarissime loquutus est D. Anselmuslib. 2, cur Deus homo cap. 16, ubi sic habet : *Licet ipsa hominis ejusdem* (scilicet Christi) *conceptio sit munda et absque carnalis delectationis peccato; Virgo tamen unde assumptus est, est in iniquitatibus concepta, et in peccatis concepit eum mater ejus, et cum originali peccato nata est* (nativitate scilicet in utero) *quia et ipsa in Adam peccavit , in quo omnes peccaverunt.* Nec refert si dicas, prædiclu verba non esse Anselmi, sed Bosonis interrogantis illum. Quoniam Boso interrogans non est alius nisi idem Anselmus, qui per modum dialogi utriusque agit personam, ut ipse animadvertit lib. 1. Adde, in ipsa responsione, quam Anselmus tradit Eosoni, sufficienter insinuari, quod interrogando promiserat : sic enim ait : *Postquam constat, hominem ipsum esse Deum et peccatorum reconciliatorem, dubium non est eum sine peccato esse : hoc autem esse non valet,* nisi absque peçcato *de massa peccatrice sit assumptus.* El clarius infra in eudem cap. Hn/o *ilia, de qua die homo assumptus est, dc quo loquimur, fuit de illis, qui ante necessitatem ejus mundati sunt a peccatis, et in ejus ipsa munditiu de illa assumptus est.* Credimus mendose legi *Ante necessitatem :* legendum vero *ante mortem,* ul ex contextu constat : quod non semel repetit in illo cap. et circa finem ita ait : Si *i ere non fuisset moriturus, non fuisset rera fides futuri mortis ejus, per tpiam et illa I irgo, de qua natus est, ct alii multi mundati sunt a gnccato.* .Mundari autem a peccato necessario supponit ipsum peccatum vel in se contractum, vel in alio commissum, ac proinde ejus debitum.

Ut autem sciremus, Anselmum loquutum fuisse in hoc sensu, annumerasseque Virginem iis a peccato mundatis, qui in Adamo peccaverunt, praemiserat in hunc modum : *Sit enim Rex aliquis, cui totus populus swb cujusdam civitatis sic peccavit, excepto uno salo, qui tamen est de illorum genere, ut nullus eorum facere possit unde mortis damnationem evadat. Ille autem, qui solus est innocens, tantam apud llegem habeat gratiam, ut possit omnes, qui credent suo consilio, reconciliare quodam servitio ipsi Regi valde placituro,* etc. *concedȁ Rei propter magnitudinem servitii illius, ul quicunque confessi fuerint se velle per illud opus veniam impetrare, ab omni culpa sint absoluti,* etc. Hac similitudine declarat Anselmus modum et efficaciam redemptionis Christi ? et iis, qui omnes contra Regem peccaverunt, annumerat I!. Virginem,cum subdit postea : *Virgo autem illa, de qua ille homo assumptus est, fuit de numero illorum, qui per eum mundati sunt a peccatis.*

Non minus clare loquutus est Rupertus Tuitiensis lib. 1 in Cant, ad illa verba: *Meliora sunt ubera tua vino,* ubi sic loquitur cum Deipara : *Et Iu quidem veraciter dicere potueras. Ecce enim in iniquitatibus concepta sum, et in peeçatis concepit me mater mea. Cum enim esses de massa,qua in Adam corrupta est, h&reditaria peccati originalis labe non carebas.*

142. Accedit Bernardus in epist. lîd.quæ^·- est ad Canonicos Lugdunenses : ubi adeo propendit in hanc partem, ul vel nullo modo vel non sine labore possit interpretari de solo debito. Reprehendens enim Canonicos illos, quod festum Conceptionis Virginis celebrabant, quasi in ipso conceptu vel antea sancta extilerit, inter alia sic ait : Si *ergo ante conceptum sui sanctificari minime potuit*

Intuit, quoniam nun erat, ncyue *in ipso conceptu propter peccatum, quod inerat ; rental utpost conceptum in uterojam existons sanetifcatiunein accepisse t cedatur: qux excluso peccato, sanctam fecerit nativitatem; non (amen et conceptionem.* I'lu raque alia habentur ibi pro hac sententia. Evasionem vero, quum adhibent Juniores aliqui innuentes epislolam illam non esse D. Bernardi, recte impugnal Angelus Manriquez tom. I annal. Cistereiensium ad annum 1130, cap. 4. Cujus impugnationi addi potest, quod cum prælicta epistola supponatur scripta, vivente liernardo (mortuo enim, quis vel amensejus nomine scriberet'?): etnon cuivis privatæ personæ, sed gravissimo? Ecclesiæ. Fieri non poterat, ut aliqua illius notitia vel ex communi rumore, vel ex ipso Lugdunensis Ecclesiæ rescripto ad aures Doctoris sancti non perveniret : perventa autem, ri epistola fuisset supposita, et ejus doctrina sensin' Bernardi esset opposita; quomodo non statim novam epistolam mitteret, qua fraudem detegeret, et se ab impostura purgaret.·' Sane sicut utcunque hoc credibile non est ; sic etiam incredibile videtur, epistolam non esse Bernardi. Sed praeter eum locum sunt alia ejusdem melliflui Doctoris pro prædicta sententia : præserlim serm. 2de Assumpt. B. Mariae, ubi de illa sic loquitur : *Absit ut proprii quicquam inquinamenti domus hæc aliquando habuisse dicatur, ut in ea proinde scopa Lazari*(id est pœnitentia) *quærerclur : quod si originalem a parentibus maculam traxit;sed minus a Jeremia sanctificatam in utero, aut non maç/is a Joanne Spiritu sancto repletam credere prohibet pietas Christiana : cum omnimodo constet ab originali contagio sola gratia mundatam esse JIariam.* Bernardi sententiam ter sequntum fuisse per omnia Petrum Coi-'j- lensem, constat ex ejus epist. 112, ad Nicolaum Monachum, ubi pro defensione Bernardi et ejus doctrina? de Conceptione Virginis in prædicla epistola ad Lugdunensesa prædicto Nicolao impugnata, strenue laborat; ot ex epistola ipsius Nicolai ad Petrum, quæ inter hujus epistolas est in ordine 166. Habentur vero omnes torn. 12 biblioth. veter. PP.

r! 143. Consonat Richard us de S. Victore lib.l de Emmanuele, cap. 12,ubi dicit,quod Christus *maculam peccati de materna carne non contraxit, led dele it.* Aperte supponens adfuisse ibi, si non in se ipsa ; in suo tamen debito prædictam maculam : quia deleri non posset, si nullo modo adfuisset. Et inferius ponit discrimen inter carnem Christi et carnem Virginis, quod ilia fuit semper munda et pura; ista vero fuit mundata et purgata a peccato : *Notandum in matre. et prole: quia in matre caro mundata, in prole non mundata, sed munda : in illa purgata ; in ista pura.* Quæ distinctio et loquutio veriiicari non posset, nisi in Virgine præcessisset saltem debitum peccati, a quo mundaretur et purgaretur pergratiam. Ostendit vero hie locus,eundem sensum esse,quoties B. Virgo vel ejus caro dicitur a peccato originali aut ab ejus effectibus *mundata* vel *purgata.* Quo loquendi modo utitur ibi non semel, et lib. 2, cap. 26 : *Constat pro certo, (pila nisi ad plenum purgata fuisset, fructum talem facere non potuisset.* Et cap. 27 et 28, habet non pauca, quæ huic sententia? suffragantur. Reperitur etiam prædictus loquendi modus in aliis Patribus Richardo antiquioribus, ut Nazianzeno orat. 42, ubi de Christo Nazianz. ait : *Humana omnia, exceptu peccato, suscepit, conceptus quidem ex Virgine, et anima et carne a Spiritu purgata, sive præpurgata,* ut habet orat. 38, Germano Patriarcha German, Constantinop. in theoria rerum Ecclesiast. jhj : *Dei sapientia et virtus suam carnem xdificavit ex virum non experta casta matre pricpurgala anima et corpore.* NicephoroNîcèph. Constantinopol. in epistol. ad Pontificem Leonem III (extat apud Cæsarem Baron. torn. 9. ad annum 811), ubi dicit Verbum habitasse in utero sanctissima? incontaminata? Dei Genitricis Mariæ, *el in animo et in carne prxmundata Spirifu.Petro Damia-*Damian. no, qui in serm. Assumpt. ad illa verba Cant. 4 : *Et macula non est in te,* addit : *Quia Spiritus sanctus supervenit in te, qui te mundavit.* Et aliis, quorum omnium sensum prædictusRichardus explicuit per illam distinctionem inter *mundam* et *mundatam, puram* et *purgatam.*

144. Clarius adhuc loquutus est alter Ri-Rjdiartl chardus, scilicet a S. Laurentio in opere as. de laudibus Virginis lib. 7, cap. *Item*Laurcnt* *quod luna, § Divisa a tenebris,abi* accommodans B. Virgini illa verba : *In principio creavit Deus cadum et terram,* inquit : *Id est animam et corpus Mariæ. Sed hæc terra erat inanis et vacua ante gratiam saneti/ications : et erant lenebræ super faciem abyssi, quia concepta est in originali.* Idem repetit paulo inferius § *Partim obscura, el § Diluculum de quo,* et alibi sæpe in toto illo opere, quod duodecim libris distribuitur, Excussum est autem sub proprio nomine pradicti Ricliardi Duaci anno 1625.^ Nu-

per vero Lugduni inter opera Alberti .Magni torn. 20. sed ex utroque prologo illi præfixo apparet potiori jure tribui Richardo quam Alberto. Præsertim cum hujus habeamus ingens aliud opus dictum *Mariale,* seu *.Super missus est,* ubi 230 quaestionibus collectum et discussum invenitur, quicquid de excellentiis, privilegiis, et laudibus Peatissimæ Virginis excogitabile videtur.

Ejusdem sunt sententiæ uterque Hugo, uru' Carensis el Victorinas. Ille enim super 7 caput Ecclesiastes ad illa verba : Virum *de mille unum rejieri ; mulierem ex omnibus non inceni,* hæc addit : Quæ *aliquid mulie-britatis non haberet, saltem originaliter: etiam B. Virgo originale habuit. Isio vero* Hηiὺ lib. 2 de Sacramentis fidei p. 1, cap. 5, sic Victor, ait : *Catholica veritatis definitio /ilium Dei (qui pro peccatoribus et de peccatoribus natus est) de carneobnoria peccato carnem assumpsisse asserit liberam a peccato.* Cum autem non aliunde quam de B. Virgine carnem assumpserit, plane sequitur hujus carnem peccato fuisse obnoxiam.

Alb. Idem docuit Albertus Magnus in 3, dist. Ma?n 3, art. 3, in corp. Et ad 1. Et art. 4 ad 4, et art. 5, ubi apertissime loquitur. Et in Mariait super *Missus est* quæst. 127, num. 5, ubi probat B. Virginem fuisse in utero sanctificatam, hoc argumento : *Dicit Anselmus : Ea puritate B. Virgo nitebat, qua major sub cxlo nequit intelligi : sed puritas Dei hominis est peccatum originale nec haltere nec unquam habuisse : major quidem post illam est originale habuisse, sed statim et ab illo mundatum esse : ergo B. Virgo debuit quidem in originali concipi, sed statim ab illo mundari : ergo debuit in utero sanctificari.*

n.Thom. 145. Idem statuunt Doctores Seraphicus D.Bon. ef Angelicus : iste 3 p. quæst. 14, art. 3 ad 1, ibi : Caro *Virginis fuit concepta in peccato originali.* Et latius quæst. 27, art. 2, et quæst. 31, art. 8 et aliis locis, quæ citabimus infra num. 201. Illevero in3, dist. 3, art. 1, quæst. 2, ubi post multa contra piam sententiam et pro opinione asserente in B. Virgine originalem culpam, tandem concludit : *Huic ergo positioni adhrrentes propter honorem Jesu Christi, qui in nullo prxjudicat honori Matris, dum filius matrem incomparabiliter excedit, teneamus secundum quod communis opinio tenet, Virginis sanctificationem fuisse* post *originalis peccati contractionem.* De mente vero utriusque sancti Doctoris, et an possint de solo debito interpretari,dicemus dub. sequenti.

146. Succedunt prædictis PatribusS.Bernardinus Senensis Ordinis Seràphici ton. A; 4,serin. I de Concept. B. .Maria»art. Leap. 1, ubi sic ait : *Tertia fuit sanctificatio maternalis, et ista removet culpam originalem, et confert gratiam : el hxc fuit in Virgine, matre..* ΓI autem sanctificatio illa removeret originalem culpam, opus erat ut ista adesse deberet ; alias non indigeret remotione. Et art. 3, cap. 2, dicit fuisse in Virgine fomitem peccati secundum essentiam; quamvis ligatum ne in actum prodiret. Constat autem fomitem esse effectum peccati Adami, nullique competere, nisi quia in eo peccavit. Sentit igitur hoc de B. Virgine ; quamvis quod in se peccatum incurrerit, prout aliqui autumant, non senserit, ut num. 199 constabit.

S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus 1 p. litui. 8, cap. 2, sic habet : Si cwi-F'···· *siderentur Scripturæ et dicta Sanctorum antiquorum et modernorum, qui fuerunt devotissimi Virginis gloriosa; manifeste palet ex verbis eorum ipsam in originali peccato conceptam fuisse.* Sed ostendemus dub. sequenti, testimonia Scripturæ et Sanctorum sufficienter exponi de contractione peccati solum quoad debitum.

Alfonsus Tostatus Paradoxa 5. cap. 162, Isg2J cum retulisset utranque opinionem, asserentem scilicet, et negantem B. Virginem fuisse in peccato originali conceptam; dicit etiam juxta secundam tenendum esse, quod si ante Christi mortem vitam finiret, non statim ejus anima ad cælum evolaret; sed ad limbum cum cæteris sanctis descenderet. Et reddit hanc rationem : *Quanquam B.Dei Genitrix originalem maculam non incurrisset; tamen ad limbum sanctorum descendere obligabatur, cum peccatum originale incurrere tenebatur, licet non incurrerit.*

147. His non immerito adnecti potest ob suam venerandam antiquitatem Petrus Lombardes sententiarum et scholasticorum Magister in 3, dist. 3, ubi sic ait : *Quxritur etiam de carne Verbi, an prius quam* I *conciperetur, obligata fuerit peccato, etc. Sane dici potest, et credi oportet juxta Sanctorum attestationes convenientiam, ipsam priuspeccalo fuisse obnoxiam, sicut reliqua Virginis caro : sed Spiritus sancti operatione ita mundatam, ut ab omni peccati contagione immunis uniretur Verbo etc.* Annumerant etiam nonnulli supradictis Patribus quatuor summos Pontifices, qui sapientia et doctrina I valde claruerunt, elut particulares Doctor® huic sententiæ subscripsisse dicuntur : videlicet

dolicel Innocentium III in sorm. Aesumpt. B. Virg., Honorium III serm. Dominion in Passione, et in quibusdam aliis, Innocentium V in 3, dist. 3, quæst. 1,art. 1, et quæst. 2, art. 1, et Clementem VI in semi. Doininicæ I Advent, ad illud: *Erunt signa in sole cl luna.* Nos autem in præsenti solius primi, quæ vidimus verba dabimus ex serin. cilatato deprompta : ait ergo : *Illa* (scilicet Heva) *fuit sine culpa producta, sed produxit in culpa ; hxc autem* (scii icet B. Maria) *fuit in culpa producta, sed produxit sine culpa.*

Scimus quorumdam aliorum Patrum testimonia pro hac sententia referri : quæ quia videre non licuit, missa facimus: non quod illis fidem negemus; sed ut ea solum testemur, quæ vidimus. Scimus etiam vulgareesseapud aliquosJuniores.nonnullosex præcitatis Doctoribus, ut Anselmum, Bernardum, Albertum, Thomam, Bonaventuram, et Antoninum sententiam prius assertam postea revocasse. Sed neque hujus revocationis firmum argumentum aut fide dignum testimonium producitur : neque illa quæafferuntur, qualiacunque et incerta, ullo modo sonant aut continent negationem debiti, de quo agimus; sed ad summum negationem contractionis peccati. Unde esto fides illis adhiberetur, nullatenus contrariarentur huic sententiæ, quæ non peccati contractionem, sed solum debitum astruit. Quod etiam observatum esse vollumus pro auctoribus § sequenti referendis, si qui eorum aliquando palinodiam cecinisse dicantur.

§ IV.

Communis aliorum Doctorum plausus pro hac sententia.

148. Secundum valdeque robustum huic sententiæ fundamentum præstat unanimis fere assensus cæterorum Doctorum : qui vel Theologiæ scholasticæ, morali, aut expositivæ, vel canonico juri nomen dedere. Quotquot enim rem tetigerunt (præter paucissimos ex citatis pro opposita opiniones supra num. 124, quos infra num. 230segregabimus) illi subscribunt. Et quamvis non omnes eadem phrasi et terminis utantur, omnes tamen in re conveniunt quantum ad assertionem debiti, de quo loquimur : dum alii dicunt B. Virginem fuisse peccato obnoxiam, alii carnem peccati habuisse, alii peccavisse in Adamo, et cum eo de ligno vetito comedisse : quidam etiam peccatum originale (in quo a fortiori debitum claditur) contraxisse : plurimi vero in propriis terminis asserunt incurrisse debitum peccatum contrahendi, non tarnen de facto contraxisse. Qui omnes dicendi modi in idem fere coincident, ut constat ex dictis dub. I hujus disputationis. Si quid vero dissidii ad rem pertinentis inter eos reperitur, solum consistet penes majorem vel minorem extensionem prædicti debiti, seu penes diversos ejus gradus, qui omnes continentur infra limites debiti proximi supponentis Adami peccatum, ut initio hujus dubii num. 123 animadvertimus, el infra a num. 218 magis declarabimus. Adducemus verba aliquorum de quibus sectatores primæ opinionis dubitarunt, aut eos pro se expendere conati sunt, ut ex ipsis, non ex nostra tantum relatione, quæ sit illorum mens facile innotescat : aliorum autem qui clarius loquuntur, tantum ne gravemus lectorem, quod plurimi sint, solam sententiam, ex eisdem, non ex aliorum citationibus immediate depromptam, referemus.

149. Igitur sententiam hanc statuuntAnciores. Glos, in cap. *Firmissime* de consecrat, dist. 4 Guido Archidiaconus Bononiensis in suotia. gios- Rosario super dictum cap. *Firmissime.* Et^j^J' ibi etiam Cardinalis Joannes de Turrecre- Tnrrcmata num. 11, ad tertium quæsitum. Joan- j0a. nes Andreas in 2 p. Novellas, tit. de feriis super c. *Conquestus.* Cardin. Hostiens, in tiens, sua summa de pœnit. et remiss. § *Quis debet confiteri.* Et alii ex Canonistis.

Ex Theologis vero tuentur illam Henrieus de Gandavo, quod lib. 15, quæst. 13, Gulici. Gulielmus Antisiodorensis lib. 3 summæ tract. 1, cap. 3, Gulielmus Durantes in Ea-G^or. tionali divinor, officior, lib. 7, cap. de Purificatione Virg. num. 4, Ægidius Romanus capreoi in 2, dist 31, quæst. 2. Citatur etiam quodlib. 6, quæst. 20, Gregorius de Arimino in 3, dist. 30, quæst. 2, part. 1, dicens oppositum secundum omnes expositores contradicere sacræ Scripturæ. Durandus a Sancto Portiano in 3, dist. 3, quæst. 1, num. 10. Capreolus eadem dist. quæst. 1, conclus. 1, ubi etiam Matthias Aquarius conclus. 1, dicens esse communem sententiam Scotistarum ; et oppositam manifeste errorem. Herveus Natalisquodlib. 4, quæst. ultim.,N. Joannes nacou. Baconius in 2, dist. 31, quæst. unica : et GnWoin 4, dist. 2, quæst. 4. N. Guido Episcopus Majoricensislib. cui titulus *Quatuor unum, sine Concordia euangelica* in cap. 1 Lucæ ad illa verba, *Quod nascetur ex te sanctum,*

ijc. de etc. Jacobus de Voragine semi. 1 de Asv"*?;, sumpt. el tribus sequentibus. Vincentius de Castronovo tota disputatione solemm ad Femr Herculem Eslensem Ferrarias ducem. Didaeuw. cus []eza Archiepiscopus Hispalensis in 3, dist. 3. quæst. I, art. 3. Thomas Cajetanus tW!- ,om· ~ opu$cu^r· «pus?» 1· cap. 3, et 1, 2, tan. quæst. 81. art. 3. Franciscus Ferrariensis Hb. 4 contra gentes, cap. 50. .Melchior Cano lib. 7 de locis Theologicis cap. 3, M)"' num. 9, conclus. 4. Bartholomæus de .Medina 3. p. quæst. 27, art. 2. Antonius LTixiensis serm. 1 de excellentia sanctifie. B. Virginis. Armandus de Bello visu collât. 4 de feslo Concept. Albertus Castellanus serm. de Laudib. B. Virginis in festo Concept. PetrusBergomensis in concordan. D. Thomæ dub. 370. Gregorius .Martinez 1, 2, quæst. 81, art. 3, dub. 1. Franciscus de Araujo ibidem in dubio quod movet circa mentem D. Thomæ. Alexandre de Ales Serais· -Magister Ordinis Seraphici 3. p. quæst. 9, Akun<t.mem'Jro art· 1 et -· Richardus de .Mediaa Kiriurd. villa ejusdem Ordinis in 3. dist. 3, quæst. 1, Mag. Al varus Pelagius Episcopus Silvensis ex eodem Ordine lib. 2 de planctu Ecclesiæ art. 52, acriter feriens contrariam opinionem et ejus sectatores. Ex qua eliam Seraphica familia praesenti sententiae suffragantur viginti octo sequentes.

150. Scotus in 3, dist. 3, quæst. 1, in solutionibus ad argumenta : cujus verba et scholium adducemus, quia ab aliquibus ejus sensus in quæstionem deductus est.Cum itaque pro sententia affirmante Virginem fuisse in peccato conceptam adduxisset testimonia Scripturæ et Sanctorum, quæ asserunt, omnes descendentes seminaliter ab Adam ita concipi, respondet non quidem excipiendo B. Virginem a prædictis testimoniis, sed exponendo illa, quod intelligantur quantum ad debitum. .Si *autem* (inquit) *teneatur pars negativa quxstionis, ad umnes auctoritates in contrariam pariem respondetur, quod quilibet filius Adx naturaliter est debitor justitia originalis, et ex demerito Ad.T caret ea, et ideo omnis talis habet unde contrahat peccatum originale,* etc. Et inferius : *Ita exponendx sunt auctoritates, quod omnes naturaliter propagati ab Adam sunt peccatores, id est, ex modo quo habent naturam ab Adam, habent unde careant justitia debita, nisi eis aliunde conferatur.* In quibus verbis (quæ manifeste continent debitum, de quo agimus) comprehendit Scotus tam B. Virginem, quam reliquos Adami posteros : utque illam ab actuali peccati contractione per infusionem graliæ in primo instante excipiat, subdit : S'</ *sicut posset post primum instans conferre ei gratiam; ita posset in primo instante.* Et rursus : *Quando arguitur quod prius natura fuit filia Adx, quam justificata concedo : quia illam naturam in primo instante naturx sic conceptam consequebatur esse filiam Adx, et non habere gratiam,* etc. Quæ verba salis aperte declarant, mentem Scoti fuisseeam quam dicimus. Declaravilque apertius ejus scholiastes Hugo Cabellus J·* sustinens ibidem his verbis : *Ducet modum solvendi omnes Sancturum auctoritates, que universaliter neminem excipiunt ab originali: quia intelligantur quoad debitum : umnes enim naturaliter concepti habent unde contrahant originale ex vi sux concepiionis : et nisi ex privilegio aliquis eximatur (ut de B. Virgine cretiimus) de factu omnes illud contrahunt. Quam solutionem moderni in hac quTstione sequuntur : eamque late probant Pitigianus hic art. 5 docens B. Virginem tripliciter fuisse peccato obnoxiam : primo in lumbis Adæet aliorum parentum : secundo in utero ante animationem, nunc enim existebal secundum partem, et inficienda erat, nisi proveniretur : tertio in primo instante animationis, quia licet in illo eodem instante fuerit in gratia, prius natura existebat sine ea, et debebatur ei secundum se oppositum.*

Ejusdem sunt sententiæ Joannes de Bassolis in eodem 3, dist. 3, quæst. 1, art. 4,D££ ubi etiam Franciscus Lychetus quæst. I,οτβλ Nycolaus de OrLelisin responsionibus adl[¶]^1 argumenta. Franciscus Ovandus proposit. 6, et in solut. ad argumentum de redemp-^^i. tione. Franciscus de Pitigianis quæst. 1>C^1 art. 5, dicens non posse absque errore ne-ftiin gari. Petrus de Aquila dictusScotellusquæst. 1 ad J. omnes super prædictam 3 dist. Cornelius Musius Episcopus Bi ton tiniis su-Marqw. per ad Rom. 5, folio nobis 255, ibi: *Ut Adx filia non inficior, quod omnino cl ipsa* (B. sci-Hclos. licet Virgo) *cum reliquis omnibus meruerit immunditia illa coinquinari.* Ludovicus Mi-^^ randa in defensione pro immacul. Virg. pni concept, quæst. 12, conclus. 3. Antonius v^ de Corduba lib. I, quæst. 44, dicens, hanc sententiam esse Catholicam, contrariam vero haereticam: idque probat, quia nisi ita dicatur, non possunt salvari multæ authorities sacræ Scripturæ. Didacus Vega serm. I de Concept. Pelbartus de Themesvar. lib. 4, Stellarii p. 2, art. 1, cap. 7, Daniel Agricola in suo etiam Stellario in 2, stella coronæ. Alexius a Salo lib. de duodecim stellis in declarat. 2 stellæ, Antonius Rubill

bius in Assertionibus Catholicis, errore 5, Albertus do .Marquesiis lib. 5,caoliloque moral. cap. 17, Antonius Bitontinna super cap. 8 Proverb, quæst. 3, in epist. do festo Concept. Henricus Ilelmesius serm. 2 de Concept. Philippus Diez serm. 3 do Concept, num. 28 et 32, Petrus Aristizabal in ihbacuc cap. 3, versu 31, considerat, ait. §5, Joannes de Cartagena lib. 7, homil. 15, dicens esse solidiorem doctrinam, nihilque puritati Virginis derogaro. Franciscus do Herrera 1 p. instructionis Christianae, cap. 10, de peccato originali, § 5, dicens, oppositum sentientes nimios esse magis quam devotos. Joannes de Vuerdena author libri, cui titulus *Dormi secure,* serm. 5 de Concept. Franciscus de Osuna serm. 3 de Concept. Eligius Basæus in floribus Theologiae, verbo *peccatum,* num. 6, Franciscus dei Castillo tract, depræservat. Virginis disp. 3, quæst. 1, num. 30. Licet enim renuat concedere in B. Virgine debitum in propria persona contractum; attamen quod peccaverit in Adamo, habueritque in illo debitum culpæ originalis contrahendæ, libenter amplectitur, quod cernat conformius esse Mena, doctrinæ Scoti. Sed et III. D. Joannes Merinero Episcopus Vallisolet. in responsione ad epistolam Catholici N. Regis Philippi IV pro causa Conceptionis, perpetuus est in adstruendo, ut quid a Catholicis contra Pelagianos communiter receptum, debitum de quo loquimur, usque ad ipsum instans animationis Virginis pertingens. Ut videre est priori proposit. rat. 2, num. 19, et num. 26 el 28, et rat. 3, num. 42, et num. 54 el 56, et posteriori proposit. rat. 4, num. 11. Hi omnes ex Seraphica familia.

A5i 151. Pro eadem quoque sunt sententia æ'* Petrus de Palude Patriarcha Hierosolymitanus non solum in 3, disl. 3, ubi pro contractione peccati originalis in Virgine stetit, sed eliam in serm. de Concept. B. TilL Virginis Mariæ enarrat, 1, ubi ejus immuJac. nitati consulit. Thomas de Argentina in 3, Mjl dist. 3, quæst. 1, S. Thomas de Villanova]®. torn. 2, concione 3, prope finem, Jacobus Ik. de Valentia super Psal. 45, circa finem : et super canticum *Magnificat* ad illa verba: *Quia fecit mihi magna,* etc. Antonius Rampegolis in compendio figurarum Biblior. de Maria Virgine ad illud *Ecce nubes lucida.* Ægidius a Praesentatione lib. 2 de Concept. Virg. quæst. 4, art. 7, num. 18, dicens, contrarium sine errore affirmari non posse. Basilius Legionensis 1 p. variarum disp. relect. 3, Petrus de Valderrama in sermoni b. de Concept, præsertim serm. 5, Alphonses Orozco commentar, in Cantic. annot. 3, ad encomia alma? Virginis ex cap. 1, pro festo Concept. Leonardos Nogarolis in epist. ad Sixtum IV, pro Conceptione Virginis, et aui officii approbatione. El quia non omnino aperte loqui visas est. ponemus ejus verba : *Copiosa* (inquit) *apud eum redemptio, qui non solum lapsos redimit, sed ex sui natura labe maculandam unicam Matrem merito retinuit. Maculatam forte legisti conceptionem embrionis elseminis, non maculatx animx : intellige qui omnia sapis, peccatum tanquam cotisa et materiale quid in corpore est, formalis vero sola anima capax est.* Ecce concedit, Virginem ex sua natura maculandam fore : de factoque maculam et peccatum tanquam incausaet materia in ejus corpore extitisse, dum formaretur in utero sub forma embrionis, quamvis ad animam propter prævenientem gratiam non pertigerit : quæ omnia important debitum de quo agimus.

Apertius illud concedunt N. Incognitus lacog. in Psal. 29, num. 428, N. Ambrosius Spiera^"; serm. 32, consider. 2. Guandisalvus Lu-Tena. zero in Discurso Theologico pro defensione iiarsil. Concept. Deiparæ cap. 3, id supponens tan-pr""t'"; quam certum in fide. Ludovicus Tena su- Cather. per 7 cap. epist. ad Hebr. difiic. 5, num. 6. Robertus Holkot in cap. 3 Sapien, lect. IGO. Marsilius ab Ingen in 3, quæst. 4, art. 1. Jacobus Almainus in 3, dist. 3, quæst, 2, in ultimo arglim. Joannes Driedo lib. 3 de regulis sacræ Scripturæ tract. 2, cap. 4. Ambrosius Catherinus in opusc. seu disput. pro immaculata Concept, lib. 2. Et quia citatur alibi pro opposita opinione, dabimus ejus verba: statim enim in principio illius 2 libri concedit quod R. Virgo ex jure· et ex vi generationis ab Adam debuit sub peccato originali concludi, ex privilegio tamen fuisse abeo præservatam. Et inferius : *Dicimus, B. Virginem subjectam esse peccato secundum Ad<v meritum : at simpliciter, id est, secundum facti veritatem* (seu quantum ad actualem contractionem) *nequaquam, quoniam prxveniens Christi gratia pro illa obex fuit peccato.* Quas vel similes propositiones invenies mulloties repetitas tota illa disputatione : præsertim *cap.de prima contradicentium acie,* etc. § *Statim* in primi argumenti solutione : et paulo inferius §. Corruit enim primo, et § Pierum *contra primam:* etsæpesæpius toto illo 2 libro. Imo in opusculo de peccato origin, ubi in contrarium citatur, cap. ultimo § *Vide et octavo,* est

manifeste pro hac sententia : sic enim habet : Lû/r *et octavo, quod H. Virgo secundum quod fuit vere filia Ad», debuit hoc peccatum contrahere: sed quod de facto contraxerit, non est opinandum.* Solum ergo negat Virgini actualem peccati contractionem ; concedit vero debitum contrahendi,

uer-uii. Clariuset firmius tenens hanc sententiam

pjurX' ''vannes Gerson alphabeto 15, litera Q, ve-

EstiK ritate 10, Ludolphus Carthusianus I p. vite Christi cap. 2, Michael de Palacio in 3, dist. 3, disp. 1 in respons. ad 1 argumentum,

iiacn. Gulielmus Estius in eodem 3, dist. 3, § 15, Joannes Echius homil. 4 de Concept.num. 1, Ludovicos de Sotomajor in Cant. cap. 4, fol. nobis 707, Petrus Cabrera tom. 1 ,in 3 p. quæst. 2, art. 12, disp. 1, num. 14, N. Petrus Cornego ad 3 p. tract. 3, disp. 3, dub. 2, Angelus Manriquez tom. 1 annal. Cistercien. ad annum 1136, cap. 4 et 5, ubi et conatur ad hunc sensum reducere D. Bernardum, et quatuordecim sui Ordinis scriptores, quorum meminit Medina ubi supra : qui videntur docere. Virginem fuisse in peccato conceptam. *Intelligendi enim sunt* (ait *ille) non de peccato quod de facto contraxit, sed de debito contrahendi.* Horum autem quatuordecim DoctorumCisterciensium nomina et verba adducit Vincentius de Castro novo disp. citata cap. 14. Idem docet Franciscus

zenb de Vivar, in opere cui titulus SS. *Patres*

I *vindicati,* etc. lib. 2, § 4, et sequentibus Josephus de la Zerda lib. de Maria et Deo incarnato academ. 3, a num. 64. Seraphinus a Porreta, 3 p. quæst. 27, art. 2. Franciscus Silvius eadem 3 p. eademque quæst. et artic.

sw.teil· E52. Ejusdemsententiæ insignes patronos

ils Jcsu.supra viginti septem dedit sacra Religio

Sïlmer Societatis Jesu ab initio suæ conditionis. Nam illam primus defendit Alphonsus Salmeron super ad Rom. 5, disp. 19 et 50 : cujus verba adducemus, ut appareat, nullo jure fuisse ab aliquibus de ejus mente dubitatum : sic ergo ait citata disp. 49: *Quartus modus immunitatis est, quo quis a morte omnino incurrenda et a peccato prxservatur: ethxcest* β. *Virginis immunitas, non quidem a* jieccuto *jam incurso, sed ex debito naturi incurrendo, quia nata ex semine Adx : omnes enim peccavimus in Adam, in quo eramus potentia, non secus ac in arbore sunt fructus,* etc. Et post aliqua exempla quibus rem declarat,subdit : *Ita de Virgine nascitura ex se in peccato, quia comedit in Adamo : noluit tamen eam censeri prxvaricatricem : nam et si fuisset debitrix contrahendi* illum *labem, non tamen simpliciter contraxit, sed debitrix ex consideratione nulur.r fuit,* etc.Et disp.50: *Christus longe excedit* I *irginem, in* qua *fuit potentia et debitum contrahendi peccatum.* Et iterum solvens argumentum sumptum contra immunitatem Deiparæ ex illis verbis Pauli : *In omnes homines mors pertransiit,* sic ait : */labet illa sententia veritatem propter reatum, id est, debitum contrahenda mortis. Cbi etiam Cajetanus eleganter adnotal, ad fidem catholicam spectare quod omnes, prater unum Christum solum, contrahunt peccatum originale, id est, necessitatem, et debitum habendi illud,* etc. Quid clarius? Quod si argumento ad hominem ex Ferdinando de Salazar uti velimus, referendus erit pro hac sententia Jacobus Lainez ejus- ui» dem Societatis præpositus generalis: cui communem quantum ad hoc cum Salmerone fuisse sententiam testatur prædictus auctor insuo opere de Conceptione cap.41,num.5. *Quia pater Salmeron* (inquit) *ejus semper adhzrebat placitis.* Evasionem vero quam Salmeronis testimonio ipse Salazar excogitaverit, et ejus impugnationem reperies infra numero 228.

Eandem sententiam luentur Cardinalis Robertas Bellarminus lib. 4 de amissione gratiæ et statu pecc. cap. 16 dicens, contrariam opinionem essse minus tutam. Qua censura non contentus Gabriel Vasquez pro- Vrq bat damnandam esse ut errorem, tom. 2 in 3 p. disp. 115, cap. 3. Severiorique adhuc nola feritur a Gregorio de Valentia V11Qt tom. 4, disp. 2, quæst. 1, punct. 2. Sed et apud Franciscum Suarez male audit prie- am. dicta contraria opinio tom. 2 in 3 p. disp. 3 p. sect. 2. Dabimus eorum verba infra num. 224 et 226, ut constet, num de illorum mente jure sit ab aliquibus dubitatum.

Expresse etiam docent hanc sententiam C3niS_ PetrusCanisius lib. 1 de Deipara cap. 6et7, Aiα. Joannes Azor lib. 4, institut, moral, cap.34, sh 21 quæst. 3, Henricus Henriquez lib. 3 sum- aL^ mæ,cap. 11, num. 6, litera 0, Gaspar San- Bitat chez in Cantic. cap. 1, num 78 et cap. 2, num. 58, Ludovicus a Ponte tom. 1 medi-de- lationum p. 2, medil. 3, punct. 4, Petrus deRibadenairatom. 1 Flor, sanet, infesto Conceptionis B. Virginis, Joannes de Salas tom. 1, in 1, 2, tract. 13, disp. 11, sect. 5, quæst. 11, Cornelius a Lapide super ad Rom. 5, num. 293 et super cap. 7 Ecclesiastes versu 29,Joannes Lorinus in 1 epist. Joan. cap. 1, versu 10. Damus ejus verba, quia etiam ab aliquo in contrarium refertur.

lur:.S7 *II. Viryu diceret, nun peccavi in Adam, el nos de illa diceremus, non peccavit* (scilicet in Adam) *mendacem faceremus Deum.*

Atii*. Non minus dare loquitur Jacobus Tirinus super ild l{on1· 3, versu 12, Scbaslianus
W Barradas in Evang, tom I, lib. 0, cap. 3,
jJL num. 30 el 37, Joannes Maldonatus super Maith, cap. 9, versa 13, Joannes Philippæus
ïcnlàin Oseain cap. 1, versu G et 7 § 4, num. 8,
itn. Benedicius Justinianus super epist. ad Hebræos cap. 2, versu G, num. 3, Cosmos
Pii Magallanes in Judices cap. 5, versu 7, num. 103. (Quamvis duo isti addant, etiam oppositam opinionem probabilem esse : quæ fuit ratio, ut ab aliquibus pro eo referantur.) Marlinus Beccanus tract. 2, cap. 9 de pecc. originali quæst. 10, conclus. 4, Petras Morales in 1 cap. NIallhæi lib. 3, tract. 1, conclus. 5, num. 20 et 21, Philippus Moncœus in disput. Theologicis disp.7, p. 4, cap. 3, Luisius Turrianus 1 p. Selectarum disputationum disp. 14, dub. 3 et 2 p. disp. 31, dub. 3, Didacus de BaCza lib. 1 Evang. cap 4, § 18, Laurentius Chrysogonus insuo Mundo Mariano diseur. 8, Ferdinandus de Castro Palao 1 p. operis moralis tract. 2, disp. 2, punct. 3, num 3. Nec dubitandum plures Societatis Scriptores, quos videre non licuit, huic sententiae subscribere.

153. Subscribunt etiam Laurentius de
ptae Aponte in cap. 1 Mattii, annot. moral. 22, num. 36, sed luculentius in Sapient, cap. 14, num. 7, homil. 52, Michael Gislerius in
^dfl.Cantic. cap. 1, versu G, exposit. 4, num. 12, Marlinus Bonacina tom. 2, disp. 2, quæst.
inien 1 punct. 3, conclus. 1, Bernardus de Leon
biil· 1 P· opusculor. concept. Deiparæ opusc. 9. Philippus Bernal lib. de sententia S. Thomae
ar. in favorem immacul. Concept, discursu 20, fol. nobis 221, Laurentius Guttierrcz in
b-.i. serm.IncarnationisDominicæ typis excusso
kJ anno 1618 et iterum 1G19, Emmanuel Reinososerm. G de Concept, discursu 4, fol. 149, Joannes Raulinus serm. 18, qui est 2, de Conceptione litera E, Arnoldos Albertinas quæst. 18, de Assumpt. Virginis, N. Elias a Sancta Teresa in legatione Eccles, triumph, tom. 1, lib. 2, cap. 10, num. 7, Ludovicos Crespi in propugnac. Theologico disp. 2, art. 5, sub art. 4 et art. G, sub art. 1, Joannes a Sancto Thoma tom. 1 in 1 p. in approbat, doctrinæ D. Thomae disp. 2, art. 2, Vincentius Justinianus tract, de immacul. concept, in additionibus ad ult. cap. vitæB. Ludovici Bertran § 18. Ludovicus Paramus lib. 3 de edicto Gdei quæst. at, num. 1G0, apudquem est omnino certa: ail enim : *Tria tanquam certa supponimus : primum est H. Virginem vere peccasse. in Adam : secundum est H. Virginem r.e.re contraxisse debitum culpæ originalis: tertium est,* etc. Petrus de Ona torn. I de novissimis fol. nobis 341, dicens, absque ingenti errore negari non posse. Ferdinandus de Orio torn, 1, in Terlull. diseurs. 17, § 2, num. 125, lldefonsus Roman, lib. de conceptione discurr. 4. Denique hanc sententiam tuentur omnes expositores D. Thom® hac 1, 2, super præsentem articulum quæstionis 81, ubi id asserunt, Alphonsus Curiel § 2, Franciscus Zumel disp. unica conclus. 1 et 3, Didacus Alvarez disp. 174, dicens esse de fide, Ludovicus Montesinos disp. 11, quæst. sua 8, num. 129, Joannes Puteanus dub. 3, conclus. 2 et alii.

Om. Grio. Ild. Horn. Cnriel. ZiHneL Alvar. Monies· Putea·

154. Adduximus tam copiosam auctorum seriem ; quia (ut sæpe diximus) maximum argumentum in hac materia sumi debet ex SS. Patrum et Catholicorum Doctorum auctoritate : tot enim adeoque graves, pios et doctos simul errasse, nec veram de hac re sententiam accepisse, temerarium et absurdum videtur asscrere. Et quia non levem apud alios præsertim juniores Theologos animadvertimus incuriam in auctoribus referendis, plurimosque sine ullo fundamento pro hac vel illa sententia citari, curavimus omnes hic relatos in suis operibus consulere, nullique quantum callere potuimus, alienam sententiam imponere. Quos vero (etsi ab aliis citatos) videre non licuit, missos fecimus : ne minus certa eorum allegatio huic nostræ relationi aliquaex parte fidem adimeret.

Unam autem oppones objectionem : quia mulli ex præcitatis in ea sunt sententia, quod B. Virgo contraxerit de facto peccatum originale: et ex hoc fundamento adducuntur a nobis pro debito, quod necessario includitur in prædicto peccato, vel ad illud supponitur : cum autem fundamentum sit falsum, neque ad firmandum auctoritas illorum sufficiat, non est cur præsenti sententia· firmitatem conciliet.

Respondetur, quod etsi aliqui ex prædictis auctoribus fuerint in illa sententia de contractione peccati (hos supra triginta dedimus num. 149), multo tamen plures illi opponuntur, et solum debitum affirmant, (isti supra centum et decem relati sunt num. 150 et sequentibus) potissimeque ad id affirmandum ex illius negatione moventur. Quia testimonia Scripturæ et SS. Pa-

irum nisi de debito exponantur (ut possunt re vera sufficienter exponi) vel intelligenda erunt de ipso peccato, vel manebunt insoluta : quod utrumque auctores praedicti el praesens sententia vitare intendunt.

155. Sed neque auctoritas illorum longe minoris numeri, qui affirmant peccatum, quæ ad id convincendum non est sufficiens, minoris facienda est pro assertione debiti. Tum quia non minuitur auctoritas alicujus Docloris circa unam propositionem, in qua convenit cum aliis, ex eo quod a vero deficiat circa aliam, a qua prior illa ncn dependent : sicut non dependet assertio debiti ab assertione peccati. Aliter non liceret Thomistis afferre Alexandrum, Bonaventuram, Scotum, et alios pro sententiis utrisque communibus ; neque Scotistis adducere pro similibus sententiis D. Thomam, Capreolum, Cajetanum, et alios Thomistas : quia in aliquibus aliis sententiis dissident inter se : quod nemo dicet. Tum etiam quia asserentes, B. Virginem habuisse tam debitum quam peccatum, non in eodem certitudinis gradu utrumque affirmant; sed debitum ut principium indubitatum et commune omnibus scholis, et quod rationibus illorum, nempe quia aliter B. Virgo non esset vere redempta, etc. omnino convincitur; peccatum vero, solum ut conclusionem probabiliter inde illatam, pro qua non sic militant eorum rationes : el a qua licet recederent, non ideo desererent praedictura principium : ex eo autem, quod aliquis in deductione probabili alicujus conclusionis deficiat, non frangitur ejus auctoritas circa assertionem principii, cui immobiliter inhærel independenter a tali conclusione; sed potius ipsum principium ex omni parte roboratur, quatenus tam bene quam male deducentes, et circa illationem inter se dissidentes, in ipso principio conveniunt.

Polestque hoeexplicari ex iis,qua»contingunt circa alias materias. Nam quoties principales Theologorum magistri ut D. Thomas, Scotus, et Durandus, et eoram assecla; iu una propositione conspirant, ex eaque quidam aliam inferunt, quidam illationem negant, omnium auctoritas stat pro communi propositione, in qua conveniunt : et ex omnium contestatione adeo roboratur, ut non obstante dissidio circa illationem, habeatur talis propositio pro principio indubitato el communi; quod in sua veritate non dependet ab illatione, quamvis hujus bonitas et certitudo ab illo dependeat. Sic autem contingit in præsenli : quia in hac propositione *li. Virgo peccavit in Adamo, contraxitgue inde debitum,* etc. conveniunt omnium Scholarum Magistri,et eorum assecla; fere omnes : independenterque a quacunque illatione illam tuentur : in illa, autem : *B. I'irgo contraxit originalem culpam,* valde dissident, aliquibus contendentibus, plerisque vero negantibus deduci ex prima, aut ex aliis Theologiae locis : unde illa habet se ut principium primario ab omnibus intentum, et pru quo omnium rationes primario militant, quodque ab omnibus accipit firmitatem; haec vero ut illatio ab aliquibus intenta, cl a mullis negata, cujus neque veritas neque falsitas certitudinem prioris diminuit, neque Doctorum auctoritatem erga illam enervat. Debuimus ergo ad roborandam præsentem sententiam utrosque illius prioris assertores conducere, quavis via procedant.

Expenduntur testimoniaScripturxpro eadein secunda sententia.

Plura sunt pro hac sententia testimonialis, Scripturæ : adducemus specialiora : **inter** quæ sunt illa Pauli ad Rom. 3: *Justitia* noJi *Dei per fidem Je.su Christi in omnes et super* j; *omnes (pii credunt in eum : non enim est dis-* Kkk *tinctio,omnes enim peccaverunt et egent gloria Dei,* id est, gratia justificationis, quæ in gloriam Dei maxime cedit, ut exponit D. Augustinus lib. 2 Hypog. circa finem. Et cap. 5 : *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors,el ita in omnes homines mors perlransiil, in (pio omnes Recaverunt.* Quo utroque loco docet Apostolus, omnes homines peccasse in Adamo, quando ille peccavit; indeque concipi peccato obnoxios, egentes fide et gratia per Christum, ut a tali peccato liberentur.

Porro a praedictis testimoniis neminem, præter ipsum Christum debere excipi constat, tum ex illis verbis quæ habentur in primo : *Non est distinctio, omnes enim Recaverunt et egent,* etc. ac si diceret inter eos qui indigent fide el gratia per Christum, distinguendum non esse, ut aliqui peccaverint, aliquis non peccaverit ; sed omnes sine alicujus exceptione sub peccato Adami comprehendi. Tum etiam quia in utroq le testimonio ponuntur duæ propositiones ejusdem universalitatis : prima in primo est illa : *Justitia Dei per fidem Jesu Christi*

in

in omnes tpii credunt, etc., secunda vero : *Omnes peccaverunt et igent gloria.* In secundo prima est : *In omnes homines mors pertransiit,* et secunda : *In quo omnes peccarerun/*: ulræque autem propositiones cum simul et ad idem proferantur, debent cum eadem universalitate vel restrictione inlelligi : el quisquis non excipitur a primis, non debet excipi a secundis : cum ergo B. Virgo non excipiatur ab illa: *Justitia Dei per fidem Jcsu Christi in omnes (pii credunt* in *eum:* hæreticum enim esset dicere, Virginem non fuisse per gratiam et fidem Jesu Christi justificatam : neque ab illa : *In omnes homines mors pertransiit,* cum videamus de facto mortuam fuisse ; plane sequitur excipiendam non osse ab ista : *Omnes ptctacerunt, et egent gloria,* neque ab ista : /nquo *omnes peccaverunt.* Tum etiam id constat ex alia propositione ejusdem Apostoli eodem cap. 5, quæ hoc confirmat: *Sicut*
li5L *per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitre.* Sane ly*sicut in omnes,* quod est in prima parte, etly sic in *omnes,* quod est in secunda, eandem omnino tribuunt uirique extensionem: atque adeo vel Deipara debet excipi a secunda, et non dici justificata per justitiam Christi, quod est contra fidem ; vel non debet excipi a prima, sed dici condemnata in Adamo per ejus delictum.

157. Praeterea hoc idem convincit expositio SS. Patrum, qui praedictas propositiones sine alicujus, præterquam solius Christi exceptione accipiunt : ut videre est
W. apud Augustinum lib. 2 Hypognost. circa finem, ubi relatis Apostoli verbis : *Non est distinctio, omnes enim pecca veruni, etc.* addit: *Dicendo omnes, nullum excipit ; quinimo totum declarat genus humanum.* El apud An-
isù.selmum lib. de conceptu virg. cap. 22, ibi: *Propter hoc Apostolus omnes filios Adx, excepto Virginis filio, peccatores et filios irx in suis scripturis esse pronuntiat.* Ubi non solum signum universale *omnes,* sed etiam negatio exceptionis in Augustino, et exceptio filii Virginis in Anselmo, quæ firmat regulam in contrarium, ostendunt, neminem alium debere inde excipi.

Adde,quod ubi Scriptura non distinguit, neque excipi t, sed loquitur omnino universaliter, non debemus nos sine gravi fundamento distinguere aut excipere : esset enim magnum inconveniens, si propositiones illius omnino universales quisque pro suo libilo restringeret : ad excipiendam autem Deiparam a debito peccati originalis, quod in praedictis propositionibus generaliter de omnibus enuntiatur, nullum adest fundamentum neque in ipsa Scriptura, quæ potius exceptionem excludit i Ilis verbis : *Non enim est distinctio, omnes enim peccaverunt.* Neque in SS. Patribus aut aliis gravibus Scripturæ interpretibus, omnibus illis tali exceptioni repugnantibus, ut vidimus §2 et 3 et 4.

Dices, Concilium Tridentinum sess. decret, de peccato orig. dedisse exceptioni Trid. fundamentum, cum declaravit non fuisse suæ intentionis.B. Virginem comprehendi in illa propositione Pauli ·. *In quo omnes peccaverunt :* quasi senserit vel non contineri in illa, vel non ita clare contineri, ut oppositum opinari non liceat.

158. Respondetur negando suppositum : E“|^da’ Concilium enim in prædicta declaratione solum loquitur de decreto a se statuto circa contractionem peccati originalis ab unoquoque ex posteris Adami in sua propria persona; non vero de propositione Pauli, quatenus enuntiat, omnes peccasse in Adamo, quando ipse peccavit. Quod constat tum ex verbis declarationis : *Declarat sanc-*
ta Synodus non fuisse sux intentionis comprehendere sub hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, B. et immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem: sed observandas esse constitutiones felicis recordationis Sixti Papx /Γ. Loquitur ergo solum de suo decreto, quatenus in eo agitur de peccato originali seu de ejus contractione, non vero de testimonio Pauli, ubi non fit sermo de prædicta contractione, sed de ejus causa, quæ fuit peccatum actuale ab Adamo commissum, in quo omnes peccaverunt. Tum etiam quia Concilium, ut ex prædictis verbis constat, nihil aliud circa hoc statuit, nisi quod statuerat Sixtus IV' in sua cons- nabclur titutione *Grave nimis* .-quam innovat, el ›» Expraecipit observari : Suctus autem in præ-com.dc dicta constitutione non meminit peccati Kcliq. et ven. commissi in Adamo, aut debiti inde con- SilUCt. surgentis, sed solum ipsius peccati originalis contracti in propria Virginis persona, ut legenti constabit.

Potuit tamen Concilium uti prædicto Pauli testimonio ad confirmationem sui decreti, etiam ex ea parte qua agit de peccato originali et ejus contractione ab unoquoque nostrum.· quiasuppositoquodomnes in Adamo peccaverint, ut docet Apostolus, omnes debent in se ipsis peccatum originale incurrere : et incurrent de facto, nisi alicui

in instante conceptionis speciali Dei gratia fuerit subventum, prædiclumque debitum impeditum, ne peccatum de facto inde resultet : unde quia hanc specialem gratiam nulli altori pr.rlerquain Beatissima Virgini faciam fuisse potest probabiliter affirmari : ideo ex verbis Pauli intulit Concilium, quod seclusa per præcisionem Deipara, a cujus causa se subtrahit, omnes prædictum peccatum incurrunt. Quare ea exclusio Concilii adhuc præcisiva solum cadit supra illationem ex testimonio Pauli, et supra decretum de actuali peccati contractione deducium a Concilio ex prædicto testimonio: quatenus ita maneret nobis liberum sentire el affirmare fuisse concessum Deipara? illud privilegium, ne contraheret in sua propria persona maculam originalem, cui ex vi peccati commissi in Adamo obnoxia manebat : ut neque interdiceretur auctoribus opposita sententia? contrarium asserere; sed utranque partem relinqueret indeterminatam.

Tertius Script, j.G-r.s. 159. Aliud testimonium habetur 2 *Corinth.* cap. 5, ubi Apostolus probat, omnes homines mortuos fuisse in Adamo per ejus peccatum, quia Christus mortuus est pro omnibus : .Si unus (inquit) *pro omnibus mortuus* esf, *ergo omnes mortui sunt : et pro omnibus mortuus est Chrtàus.* Et quia hic locus satis efficax est pro præsenti sententia, elucidabimus illum sequenti discursu. 1!. Virgo fuit de numero illorum pro quibus mortuus est Christus : sed omnes pro quibus Christus mortuus est, mortui sunt in Adamo : ergo ipsa fuit de numero illorum qui in Adamo sunt mortui : non autem sunt mortui nisi quia ibi peccaverunt : igitur B. Virgo vere ineo peccavit, incurritque proinde debitum contrahendi originalem culpam. Discursus est legitimus : et major certa secundum fidem, quæ non permittit ut a beneficio mortis Christi Virgo excludatur. Minor vero, pro qua sola potest peti probatio, suadetur. Tum ex verbis Pauli, non solum quia dicit : *omnes fuisse* Au'.'us1 *mortuos,* quod Augustin, lib. 20 de civit. Dei, cap. 6, glossal : *Omnes mortui sunt in peccato, nemine prorsus excepto.* Sed etiam quia infert, unus *pro omnibus mortuus est : ergo omnes mortui sunt.* Si namque ultra eos qui mortui sunt in Adamo, Christus pro aliquo fuisset mortuus, non bene intulisset, omnes mortuos fuisse, quia mortuus est pro omnibus: ut igitur hypothetica h;ec *Christus pro omnibus mortuus est : ergo omnes mortui sunt,* quoad primam partem sine exceptione sit vera, debet etiam verificari sine exceptione quoad secundam :el per quamlibet ab ista exceptionem falsificabitur propositio, ut inlnenti constabit. Tum etiam suadetur ex I). Augustino lib. 6 contra Julianum cap. 1, cujus verba ad plenum adduximus dub. praecedenti, modo vero pauca repetemus, quia continent valde efficacem probationem illius minoris. Sic igitur arguit contra ILerelicum : *Quoniam* |.v5 unus *pro omnibus mortuus est : ergo omnes mortui sunt : et pro omnibus mortuus est Christus. Xullo modo hic negare permitteris, non nisi pro his qui mortui sunt, mortuum fuisse Jesum. Quos igitur hoc loco inlclligis* | *mortuos? Xitnquid eos qui de corpore exicrunl? Quis ita desipiat, ut hoc sapiat? Eo*] *nujdo itaque intelligimus mortuos, pro quibus omnibus mortuus est Christus, quomodo alibi dicit : Et vos cum essetis mortui in delictis tl prxpulio carnis vestr.v, convivificavit cum illo. Ac per hoc unus, inquit, pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt : ostendens fieri non potuisse ut mereretur nisi pro mortuis. Ex hoc enim probavit, omnes mortuos esse, quia pro omnibus mortuus est unus. Vide, quia consequens esse voluit, ul intelliganlur omnes mortui, si pru omnibus mortuus* | *est. Quia ergo non in corpore, restat ut in peccato esse mortuos omnes nemo neget, nemo dubitet, qui se non negat aut dubitat esse Christianum.* Quæ Augustini verba et dis- ,4s cursus tollunt omnem tergiversationem, quæprædicto testimonio posset excogitari. Legatur a cap. 2 usque ad 5, ubi multa loquitur ad intentum, urgens ubique prædictam consequentiam : *L'nus pro omnibus mortuus est :* atque adeo sentiens, neminem contineri in iis, pro quibus mortuus est Christus, quin non comprehendatur sub illis, qui in Adamo mortui sunt.

Adde ex Cajetano opusc. citato, cap. 3, cj.t ubi ita discurrit : *Oportet de.Virgine firmiter credere, quod Christus est mortuus pro ipsa: et quod ipsa est mortua* (scilicet in Adam) *morte peccati : quoniam in sacra Scriptura habetur hxc conditionalis : Si Christus est mortuus pro omnibus, omnes mortui sunt : ul patet 2 ad Corinth. 5. Constat enim qwd omnis condilionalis vera est necessaria : tl quod a destructione consequentis ad destructionem antecedentis valet argumentum. Formata ergo ratione clare apparebit Scripturam esse falsam* (si Virgo excipiatur a debito) *procedendo sic. Si Christus est mortuus pro omnibus, omnes mortui sunt : sed per istam positionem* (negantem scilicet Deiparam pec· casse in Adamo)*non omnes mortui sunt, quia II. Virgo mm est mortua morte peccati: ergo Christus tum est mortuus pro omnibus : quod est manifeste hxresis. Xec potest hic locus glussiiri, quod omnes distribuat generaliter, ct quod patitur exceptionem: quoniam constat, quod in hac propositione illud signum Opines distribuit pro omnibus sine ulla exceptione: quoniam llxreticum constat esse dicentem, Christum non esse mortuum pro omnibus sine ulla exceptione.*

14- ^'|·|: ftr.ii. 160. Quarius locus est ille | ad Corint. 15: *Per hominem mors: el per hominem resurrectio mortuorum:el sicut in Adam omnes moriunlur; ita ct in Chrisio omnes vivificabunlur.* Lbiutcernis.deomnibus illis affirmatur mortuos fuisse in Adam por ejus peccatum, de quibus asseritur vivificandos seu resuscitandos esse per Christum : cum igitur B. Virgo sit de numero eorum, qui in Christo vivificantur ; necesse est ut fuerit de numero illorum, qui in Adamo moriuntur. Audiamus Augustinum lib. citato contra Julianum cap. 12, ubi ex hoc Pauli testimonio arguit contra Pelagianos, qui a prædictis propositionibus volebant aliquos excipere, intelligentes per ly *omnes* non omnes omnino, sed *mullos,* ut ita daretur locus exceptioni. Lsk1 *Omnes ergo* (inquit) *ad mortem per Adam : omnes ad vitam per Christum : quia sicut in Adam omnes moriuntur; ita in Christo omnes vivificabuntur: id est, ex prima origine generis humani nemo ad mortem nisi per Adam, et nemo per Adam nisi ad mortem; et nemo ad vitam nisi per Christum, et nemo per Christum nisi ad vitam.* Eos *autem dum non omnes sive per Adam condemnatos esse, nisi per Christum liberatos vultis intelligi, horrenda perversitate Christlanx religioni estis infesti.* Ecce ex Augustino sicut nemo regeneratur in Christo nisi ad vitam, et nemo, neque adhuc B. Virgo regeneratur ad vitam nisi in Christo; ita nemo, neque adhuc B. Virgo, generatur ex semine Adæ nisi ad mortem, et nemo generatur ad mortem nisi quia ex tali semine.

Observa autem, quod sicut vivificatio Christi non pervenit de facto et secundum efficaciam ad omnes homines in seipsis ; bene tamen extenditur ad omnes quantum ad sufficientiam .-quia ejus meritum, nullum excludit, sed omnibus meruit salutem et vitam animas; licet in multis harum consequutio impediatur. Ita mors seu peccatum Adami non dicitur pertinere ad omnes homines quasi omnes sine ullius exceptione in seipsis de facto illud contrahant ; sed intelligitur saltern quantum ad sufficientiam : quia demeritum Adami ex se sufficiens erat omnibus si ne exceptione tale peccatum inferre: quia demeruit pro omnibus. Quod autem in aliquo, puta in B. Virgine, contractio actualis praedicti peccati ex speciali privilegio impediatur, non officit testimonio Pauli et ejus universalitati : sicut non officit, quod vivificatio per Christum de facto in aliquibus impediatur. Obesset autem, si vel Christi meritum, vel demeritum Adami, quantum erat ex se et secundum sufficientiam, non ad omnes sine alicujus exceptione se extenderent.

Insinia, kuc.W. et 15. Lue 15. 1G1. Plura alia sunt Scripturae testimonia, quæ huic sententia? opitulantur : utf"'|^ Lue. 19: *Filius hominis venit quærere et salvum facere quod perierat.* Matlh. 9: *Aon est opus valentibus medico, sed male habentibus : T··^ non veni vocare justos, sed peccatores.* Et cap. 15: *Non sum missus nisi ad oves qux perierunt,* etc. Et | ad Timoth. 1: *Christus Jesus venit in mundum peccatores salvos facere.* Adde ex Luc. 15, parabolam pastoris quaerentis ovem perditam, et inventa gaudentis atque in humeris eam sublevantis. In qua significari totum genus humanum, quod cum omnibus suis individuis perierat in Adam, Christus vero illud suo adventu quaesivit, et in crucis brachiis veluti in humeris sublevavit, adeo ut neminem levaverit, nisi fuerit ovis perdita, est satis communis expositio, præserlim apud Ambrosium lib. 7 in Lucam cap. de Pastore et ove perdita, ubi optime loquitur ad intentum. Et apud Augustinum lib. | de pecc. merit, cap. 27, ubi inter alia ait : *Totius Ecclesix vox est : Erravi sicut ovis perdita : omnium membrorum Christi vox est: Omnes ut oves erravimus, et ipse traditus est pro peccatis nostris.* Qui ergo ab ista universalitate ovis perditae, ut declarata per Ambrosium et Augustinum, Virginem exceperit, eo ipso constituet illam extra Ecclesiam Christi, et extra ejus corpus et membra : quod est erroneum. Omittimus alia testimonia, majoremque horum expensionem, quia illa jam adduximus et expendimus dub. præced. § 2 et 3. Ex illis vero aperte constat, omnes ad quos quærendos venit Christus, et pro quibus mortuus est, periisse aliquando, et fuisse peccatores saltem in Adam. Cum ergo potissimum venerit ad quærendam et salvandam B. Virginem, plane sequitur eam fuisse de numero illorum, qui in ipso peccaverunt, et ut oves errantes perierunt.

§ VI.

Eadem sententia rationibus fulcitur.

Posa 162. Prima ratio pro hac sententia, et cui ejus auctores, ut præcipuo fundamento nituntur, sumitur ex Virginis redemptione in hunc modum. B. Virgo fuit vere et proprie Christi morte et sanguine redempta : sed vera redemptio supponit peccatum, ad minus originale, vel saltem ejus debitum in illo qui redimitur : ergo licet fuerit immunis a prædicto peccato contracto in propria persona, non tamen a debito illud contrahendi. Consequentia est legitima : et major ita certa, ut salva fide, negari non possit, propter testimonia Scriptura», quæ ubique clamant Christum fuisse universalissime omnium hominum redemptorem. 1, ad Timoth. 2 : *Qui dedit rrdempiionem sem^*EeumPrr °mnibus.* I bi glossa interlin. exponens illud signum *omnibus* ait: *Nullum excepit.* Et cap. 4: *Qui est salt ator omnium hominum.* Et Matth. I : *Ipv enim saltum faciet populum suum a peccatis eorum.* Sicut autem impium esset Virginem a Christi populo excludere, sic etiam ab ejus redemptione. Unde, ipsa B. Virgo Luc. 1, vocat Christum salvatorem suum : *Exulfavil spiritus meus in Deo salutari meo.* In Christo autem idem est salvatorem esse, et esse redemptorem ; sicut in hominibus idem est Rivari et redimi. Et ita intellexit D. Augustinus serm. I de Assumpt. ubi ait : *IIxc Virgo mirabili et inxstimalnli modo suum et oran,ww peperit Salvatorem.* Et Eusebius Emissenns, quem retulimus supra num. 110, loquens cum Virgine ait: *Initiator omnium rerum profudendum pro mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit, ac de te sumpsit, quod etiam pro te solveret.* Quid est autem pro Virgine solvere, nisi eam redimere? Et D. Bernardinus Senensis torn. 4, serm. 4 de Concept. Virg. art. 3, cap. 3, juxta novam editionem -.*PrImogenita* (inquit) *Redemptoris filii sui Jesu fuit B. Virgo: et plus pro ipsa redimenda venit, quam pro omni alia creatura.*

Deinde hæc est constans sententia Theologorum, a qua nullus fidelium etiam ex assertoribus primæ opinionis usque modo ausus est recedere. Præserlim vero illam expresse tradunt ut veritatem necessario credendam Alexander, D. Thomas, D. Bonaventura, Scolus, Cajetanus, Bellarminus, Suarez, Corduba, et alii plurimi citati in præcedenlibus. Ex quibus .Egidius Lusitanus, lib. 3 de préservât. Virginis a peccato orig. quæst. 9, ari. 4, § 2, sic statuit: *Si/ prima conclusio omnium dicendorum basis et fundamentum. Asserendum est R. I'I>ginem vere et proprie fuisse Christi sanguine redemptam, Jlxc conclusio statuenda est in hac disputatione tanquam fidei regula, a qua si qua opinio deflectat, a fide catholica deflectat, necesse est.* Et inferius : *Cum vtn in hac veritate, qux est de fide, omnes conteniamus, non est quod in citandis Patribus immoremur.* Tota ergo difficultas in hac ratione ad minorem reducitur, videlicet non posse dari veram redemptionem sine peccato vel debito ineoqui redimitur. Sedquia hoc efficaciter demonstravimus dub. priced. ibique non mediocris labor pro firmanda ista ratione impensus fuit, non oportet circa eam immorari.

163. -Secunda ratio praecedenti affinis est sn» hujusmodi. B. Virgo fuit per Christum Deo reconciliata, fuitque ipseChrislus mediator fainter Deum et illam : sed neutrum istorum ** potuit habere sine peccato, vel ejus debito orto ex culpa primi parentis: igitur contraxit inde prædictum debitum. Major habetur ex sacra Scriptura : in qua sicut Christus universaliter nominatur *hominum redemptor;* sic etiam dicitur *omnium reconciliator, et apud eum mediator.* 2 ad Corinth. 5: *Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliavit fei sibi per Christum, et dedit nobis ministerium reconciliationis, quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi.* Ad Colossen. I *:Cum placuit per eum reconciliari omnia in ipsum.* Mediator etiam dicitur ad Timoth. 2 : *Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semelipsum pro omnibus.* Et ad Hebr. *Novi testamenti mediator est, ut morte intercedente in redemptionem earum prævaricationum,* etc.

Ab horum autem testimoniorum universalitate non esse excipiendam Deiparam constat, tum quia eadem est universalitas respectu reconciliationis, sicut respectu redemptionis, a qua certum est illam non excipi. Tum etiam ex communi inlelligentiaSS. Patrum ct interpretum, qui neminem excipiunt. Quin potius D. Augustinus rela-DM tus a glossa super ad Calat. 3, expresse comprehendit omnes, qui Christi fidem et humilitatem sequuntur. *Sancti sunt* (inquit) *ab impietate superbix;* hæc fuit primaria malitia peccati Adami, ut infra constabit) *ut reconcilientur Deo quicunque homines humilitatem Christie! per revelationem, antequam puun fieret, ft per euangelium, postquam faila rd, credendo di/exerunt, et diligendo imitati stmt. Cum* ergo B. Virgo erodendo diluxerit, et diligendo imitata sit Christi humilitatum, sequitur juxta mentem Augustini eam fuisse Deo reconciliatam. Et lib. I de peccat, meritis cap. 28, sic habet: *Consideratis omnibus divinis testimoniis, qux commem n-avi, nihil invenitur, nisi quod universa Ecclesia tenet, omnem hominem separari a Iko, nisi qui per mediatorem Christum reconciliatur Deo; nec separari quenquam nisi peccidis intercludentibus posse.* Ne ergo ponamus Virginem a Deo separatam, oportet ponere illam per Christum mediatorem reconciliatam. Idem etiam epist. 28 ad Hieronym. paulo a principio : *Certus sum* (inita. IIu*U *ncc omnino esse animam ullam ingenere humano, cui non sil necessarius ad liberationem mediator Dei et hominum homo Christus Jesus.* Quibus verbis præcludit aditum cuicunque exceptioni a prædicta doctrina.

104. Deinde exceptio Deiparæ a beneficio reconciliationis licet externa specie in ejus obsequium facta videatur, revera tamen derogat Christi dignitati, sicut derogaret exceptio a redemptione: non enim minus cedit in Christi gloriam pro perfectissima crealura mediatorem et reconciliatorem fuisse, quam redemptorem : atque adeo non minus gloriæ ei subtrahitur negato munere reconciliatoris talis crealuræ, quam negato manere redemptoris: ergo .neutrum debet negari. Prælerea Christus præstal munus reconciliatoris et mediatoris pro aliquo, quatenus passione cl morte sua facit, ut ad Deum accedat, admittaturque ad consortium ipsius per gratiam et beatificam visionem, juxta illud ad Rom. 5 : *Per quem habemus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus, et gloriamur in spe glorix filiorum Dei.* Et inferius : *Gloriamur in Deo per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus.* Sed nihil hujusmodi beneficii negandum est Virginem accepisse per Christum : ergo nec negari debet ipsum fuisse illius reconciliatorem.

Quod si aliquando SS. Patres ipsam B. Virginem *medialricem* aut *reconcilialricem* appellant, non ideo loquuntur, quiasenserint non fuisse per Christum redemptam ct reconciliatam, aut quia ipsa suo merito operati sil redemptionem : unus enim solus est redemptor el reconciliator Deus et homo Christus Jésus: sed quia per eam datus est omnibus ipse Deus et homo reconciliator et redemptor: ut recte declarat Driedo lib, 3 de regul. sacræ Scriptura tract. 2, cap. 4, fol. nobis 127, sic dicens : *Maria invenit gratiam, non quia ipsa est gratix in humano genere rcparalrix, sed quia est ejus qui gratiam humano generi reparavit, genitrix. Ideo ipsa benedicta, quia mater est ejus, a quo venit et in se ct in exteros omnes benedictio. Hinc SS. Patres non horruerunt appellare illam medialriccm nostram : non qux nos Deo Patri reconciliaverit el redemerit. : scientes unum solum mediatorem Jesum, per quem ipsa Maria filia Adx fuit a peccato liberata, sanclificata, el Deo Patri reconciliata : sed talem, per quam salus venit in mundum, per quam descendit gratia et misericordia in universum genus humanum, per quam gratia habuit ad nos accessum : qux et assidua est advocata nostra apud filium suum Jesum, qui unus est advocatus apud Deum Patrem.*

165. Minor vero, videlicet beneficium reconciliationis aut mediationis intelligi non posse sine peccato vel debito in eo, qui reconciliatur, probatur tum ex ipsa natura et essentia reconciliationis, quæ nihil aliud est nisi restauratio sive reparatio amicitiæ deperditae : ut diffinit D. Thomas in 4, dist 15, quæst. 1, art. 5, quæstiunc, 2, atque adeo si sit reconciliatio cum Deo, necessario supponit peccatum, saltem in Adamo, per quod deperdimus ejus amicitiam. Et idem docet D. Isidoruslib. Etymologiar. cap. 112, ubi ait, illos proprie dici reconciliatos, *qui ex inimicis amici sunt effecti.* Tum etiam quia *reconciliatio et mediatio* ex ipsis nominibus supponunt separationem inter eos, qui reconciliantur : inter Deum autem et homines solum peccatum separat: ergo necessario debet hoc reconciliationem et mediationem præcedcre. Quocirca ubi Scriptura dicit, Christum reconciliasse nos Deo, ct mediatorem pro nobis fuisse, statim exprimit talem reconciliationem fuisse a peccatis. Ut videre est loco cit. ad Corinth. ubi postilla verba: *Erat Deus in Christo mundum reconcilians,* immediate additur: *non reputans illis delicta ipsorum.* Et ad Coloss. I : *Cum essetis aliquando alienati et inimici, nunc reconciliavit in corpore carnis ejus per mortem.* Ad Rom. 5 : *Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus.* Ad Ephcs. 2: *Reconciliet ambos in uno corpore Deo per crucem, interficiens inimicitias in semetipso.* Et nullibi invenies, Scripturam uti prædicto nomine, nisi ubi aliqua discordia, divisio aut separatio præcessit. Idemque est de nomine *medii et me-*

ώα/om. nani medium quæritur, ut extrema quæ inter se dissidebant, uniantur sibi, et ad concordiam reducantur : et ita necessitas mediatoris inter hominem et Deum, supponit dissidium et differentiam inter illos, quæ solum ex peccato oriantur.

Hoc etiam docuerunt concorditer SS. Patres. apud quos minius reconciliatoris el mediatoris, quod Christuspro nobis exercuit, semper intelligitur in ordine ad pec-
Bfra' cala, quæ nos separant a Deo. Unde Bernardus epist, 190, prope finem sic ait: *Fidelis sermo et omni acceptione dignus, quoniam cum adhuc peccatores essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus. Ubi reconciliatio, ibi et remissio peccatorum. Nam si dicente Scriptura, peccata nostra separant inter nos et Deum, manente peccato non est reconciliatio. Jlaque ubi reconciliatio, ibi re-*
D.Anz. *missio peccatorum, etc.* D. Augustinus lib. I de peccat, merit, cap. 20, ita inquit : *Peccata enim sola separant inter homines et Deum, quxsnlcuntur Christi gratia:per quem mediatorem reconciliamur, cum justificat impium.* Idem tract. 41, in Joan, antemedium: *Si exhortatur* (inquit) *et obsecrat Apostolus, ut reconciliemur Deo, inimici eramus : nemo enim reconciliatur nisi ex inimicitiis : ini-*
micos autem non natura, sed peccata fece-
Idem. *runt.* Et in Enchirid. cap. 108 : *Cum factus est Adam homo rectus, medialore opus non erat.'Cum vero genus humanum peccata longe separaverunt a Deo, per mediatorem qui solus sine peccato natus est, reconciliari nos*
Idem, *oportebat Deo.* Et lib. 4 contra duas epistol. Pelagian, cap. 4 : -S': *in omnibus necessaria est reconciliatio per Christum per omnes transivit peccatum, quo inimici fuimus, ut opus reconciliari haberemus.* Et alibi sæpis-
Anselm. sime. Eodem modo loquitur Anselmus vel auctor commentariorum, qui illi adseribunlur, super ad Rom. 5 : *Nemo* (inquit) *reconcialiatur nisi ex inimicitiis.* Et idem repetit 2 ad Corinth. 5, addens : *Et nihil inter Deum et homines fecit inimicitias, nisi peccatum.* Palet igitur ex istis testimoniis, quod si Christus B. Virginem reconciliavit, et pro illa mediator extitit, necessario debuit ipsa præcedere aliquo modo inimica et separata a Deo ratione peccati : cumque id non habuerit ratione peccati contracti de facto in se ipsa, sequitur ut ratione illius quod in Adamo commisit, el ex quo debitum contrahendi originalem culpam surrexit.

Triplex alia ratio pro hac sententia.

166. Tertia ratio sumitur ex baptismos* Virginis. Pro qua ratione supponendum^, est illam fuisse a Christo Domino baptizatam, quod omnino certum osse, et ab omnibus Theologis receptum docet Suar. torn. * 2, in 3 p. disp. 18, sect. 3, refertque verba Enlhymii super cap. 3 Joan, ubi ait:ûû<i· *Scribunt quidam Apostolorum temporibus proximi, quod Christus Petrum et Virginem Matrem baptizarerit, Petrus vero reliquos Apostolos. Quod* etiam ducent Albert. .Ma- η gnus super *Missus est;* in responsione ad quasst. 36, quæ responsio habetur post quæst. 43, Sotns in 4, dist. 5. quæst. unie. art. 2, Guido Briansonis in eodem 4, do-to cum. 1, et alii. Rationem vero tradit Suarez: tum quia praeceptum baptismi omnibus generatim positum est : el verbum illud Joan. 3 : .Visï *quis renatus fuerit,* ne- ,l':i minem excipit: nequeoportet ut nos B. Virginem ex aliquo speciali privilegio excipiamus, cum nec fundamentum habeat, neque ad ejus perfectionem pertineat. Tum etiam quia per baptismum fideles constituuntur et signantur membra Ecclesiæ prout a Christo institute: cujus sicut perfectissimum membrum debuit esse Deipara, sic etiam debuit esse praecipua inter baptizatos. Tum denique quia per baptismum datur potestas utendi sacramentis novæ legis: Beatissima autem Virgo eis uti debuit, praesertim Eucharistia : ergo debuit baptizari. Hæc Suarez. Pluresque alias rationes invenies apud Alberium citata quæst. 36.

Secundo supponendum est, quod ut alicui^', personæ rite applicetur aliquod sacramen-oφ tum, debet esse talis conditionis, ut verba quæ sunt forma talis sacramenti, possint de illa verificari in eo sensu, in quo praedictam formam constituunt: non enim rite applicaretur alicui sacramentum, cujus forma in illo falsificarelur. Unde etiam debet reperiri in ea persona pro aliqua duratione materia sufficiens, supra quam cadat prædicta forma: nam verba significant operationem circa talem materiam. Sicut autem verba quæ sunt forma sacramenti pcenilentiæ, significant remissionem a peccatis actualibus per modum medicinæ et curationis, et ideo hæc sola habent esse materia sufficiens talis sacramenti : ista verba quæ sunt forma baptismi significant ablutionem per modum regenerationis ab eo saltem peccato, quod primo excludit homines a regno Dei, vel saltem ab obnoxietate* ot debito talis peccati, quod est peccatum originale, seu quod in Adamo commisimus, quamvis cum illo tolluntur cælera, si forte adsint.

Finu- 167. Hinc sic formatur ratio. B. Virgo **infuit** baptizata baptismo Christi, adeoque habuit aliquando materiam sufficientem, ratione cujus verificaretur forma talis baptismi : sed hæc verificari non poterat, nisi Virgo saltem in Adamo fuisset sub peccato ab eo commisso, atque adeo habuisset in se debitum contrahendi culpam originalem : ergode facto fuit in Adamo sub tali peccato, et habuit in se prædictum debitum. Major habetur ex praenotatis. Minor vero suadetur. Tum quia forma baptismi significat lotionem et ablutionem: idem quippe est dicere *Ego te baptizo,* atque *ego te abluo* vel *lavo:* ablutio autem spiritualis non est nisi a peccato, saltem in alio commisso : qui enim nullibi immundus aut inquinatus fuit, non indiget ut lavetur. Tum etiam quia baptismus essentialiter est sacramentum regenerativum in vita spirituali : regeneratio autem supponit saltem in alio amissionem vitæ, ad quam homo regeneratur; atque adeo si sit regeneratio in vita spirituali, supponere debet amissionem vitæ spiritualis per aliquod peccatum saltem in alio commissum.

fair. Confirmatur : ideo Christus non suscepit sacramentum baptismi a se institutum, quia nullibi fuit sub peccato, a quo ablueretur: adeoque nihil habuit, ratione cujus verbum abluo verificaretur: ergo si B. Virgo illud suscepit, fuit alicubi sub peccato, a quo lavari posset, atque adeo saltem in Adamo illud commisit.

I ^f. Confirmatur secundo : nam quia verba sacramenti pœnitentiæ significant absolutionem a peccatis personalibus, nullus qui non habuisset hujusmodi peccata, posset illud suscipere : ut patet in ipsa B. Virgine: de qua tenent communiter Theologi non suscepisse tale sacramentum ob rationem dictam : igitur nisi habuisset saltem in Adamo peccatum originale a quo posset lavari, non susciperet sacramentum bap-
'Aμ. tismi, cujus forma significat prædictam lotionem. Adde ex D. Augustino lib. I de peccat, merit, cap. 28, ubi sic ait: *Neminem unquam eorum, qui ad Christum accesserunt per baptismum, sana fides, et sana doctrina putavit excejdum a gratia remissionis peccatorum.* Ergo si B. Virgo fuit per Christum baptizata, facta fuit ci gratia remissionis alicujus peccati; cl cum non alterius, illius proculdubio quod in Adamo commisit.

1G8. Dices, probari bac ratione non tan-ObjttWo. tum quod B. Virgo peccaverit in Adam, sed etiam quod manserit sub illo peccato, quousque ad baptismum perveniret : hoc autem est hæreticum : ergo, etc. Sequela ex eo probatur : quia si prædictum peccatum esset ante baptismum illi jam dimissum, nihil adesset tunc a quo ablueretur, et ratione cujus forma baptismi verificaretur.

Pro solutione hujus replicæ oportet am-Diluitur, piius declarare, quid significet forma baptismi, et qualiter respiciat culpam originalem, et eam quam in Adamo commisimus. Quod recte explicabitur a simili in sacramento poenitentiae, cujus forma significat absolutionem a peccatis personalibus, sicut forma baptismi ab originali : quia sacramenta efficiunt quod significant, efficiunt *vero* gratiam, eadem ratione dicemus praedictas formas respicere peccatum, sicut respexerit gratia collata per talia sacramenta. Porro gratia collata per poenitentiam essentialiter habet, quod sit remissiva peccati actualis, hoc est. tendens per se et ex sua natura ad illud remittendum, remittensque de facto, si non invenerit remissum : ad quod necessarium est, commissum fuisse prædictum peccatum : quia sicut peccatum dum non est commissum, per se est incapax remissionis: ita nulla gratia potest per se et ex natura rei tendere ad illud remittendum: semel autem commisso, potest gratia tendere per se ad ejus remissionem, vel conferendo illam de facto, vel confirmando et veluti ratam habendo illam, quæ collata jam fuit.

Ad hunc ergo modum gratia baptismi dicitur ablutiva et remissiva culpæ originalis, seu ejus quam commisimus in Adamo, quia ex natura sua ad id tendit, remittitque de facto ubi remissa non est: ubi vero remissa jam est, confirmat et ratam habet talem remissionem. Ad quod necessario postulatur præexistentia talis culpæ, sicut in Sacramento pœnilentiæ requiritur præexistentia culpæ actualis : et sicut in hoc non sufficit sola possibilitas ad personaliter deliquendum, ita in baptismo non sufficit possibilitas ad peccandum in Adamo, nisi utrobique peccatum de facto fuerit commissum : quia ut dicebamus, peccatum nondum commissum per se est incapax remissionis, et ideo nulla gratia potest per se tendere ad illud remittendum ;

commissam vero ex eoquod remissum jam sit, ad summum per accidens est remissionis incapax, et ita non impedit gratiam per se et ex natura sua ad ejus remissionem tendentem : quia natura gratiæ non attenditur, neque variatur secundum illud quod est per accidens, sed secundum id quod est per se.

Patet ergo, ex nostra ratione non sequi Virginem permansisse sub peccato originali usque ad baptismum : imo nec sequitur contraxisse in sua propria persona tale peccatum : quia ut baptismus el ejus gratia vere dicantur remissiva primæ culpæ, non est necesse ut de facto illam remittant : sed sufficit ul per se ad id tendant : ut autem per se ad id tendant, satis est quod persona baptizanda, fuerit in Adamo sub tali culpa, et in se ejus contractioni obnoxia. Nam sicut prædicta culpa et obnoxietas ad sui expiationem per se semper postulant gratiam baptismi; quamvis aliquando ante baptismum alia via auferantur : ita ipsa baptismi gratia quandocunque conferatur, semper respicit per se prædictam expiationem ; quamvis aliquando eam jam factam supponat.

169. Alia via urget tertium hoc argumentum D. Augustinus lib. 6 contra Julia, cap. 1 et 2, ubi ex eo quod omnes parvuli indigeni baptismo Christi, concludit, omnes illos nasci peccato originali obnoxios. Quia baptizari in Christo juxta Apost. aditum. G, est baptizari in morte Christi : baptizari autem in morte Christi est mori peccato, propter quod mortuus est Christus: atque adeo supponitur, eum qui baptizatur, obnoxium fuisse tali peccato, cui possit mori. Et quia verba Augustini in duobus prædictis capitibus longiora sunt pro hac sententia, lectorem illuc remittimus, paucis inde huc transumptis, quibus præsens ratio urgentius continetur. In primo ergo capite sic loquitur ad Pelagianos : *Quoniam universaliter prolata sententia est : Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu, non potest intrare in regnum Dei : eadem vos universitas comprimit, dicente Apostolo, Quicunque baplizali* Minius in *Christo Jesu, in morte illius baptizati sumus. Ergo el parvuli qui baptizantur* in *Christo, quoniam in morte ipsius baptizantur, peccato moriuntur,* etc. *Quia non est aliud in morte Christi baptizari, nisi peccato mori. Si ergo* (prosequitur inferius) *peccato non moriuntur jMn.uli, procul dubio in Christi morte non baptizantur. Si in Christi morte non baptizantur non in Christo baptizantur. In Christo autem baptizantur : peccato ergo mo iuntur. Cui peccato, quvto, nisi quod originale traxerunt ?* etc. El cap. 2 : *Sed verte omnes te in facies* (loquïtûr ad Julianum), *et contrahequicquid sive animis sive arte vales. Quiconque baptizali* $u*mus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus : ergo rerum est nos mortuos esse peccato in morte Christi, qui fuit sine peccato.* Et inferius : .1 *ut ergo agnoscite, parvulos in baptismate mortuos esse peccato, el fatemini habuisse cui morerentur, peccatum originale; aut aperte dicite non eos in morte Christi baptizatos, cum baptizarentur in Christo ;d Apostolum mendacio redarguite dicentem. Quicunque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte illius baptizati sumus.* Quæ verba et plura alia quæ omittimus, modusque arguendi et deducendi originale peccatum in parvulis ex baptizatione in Christo, valde premunt, ut intelligamus nemini prorsus eorum, qui in illo baptizati sunt, defuisse peccatum saltem commissum in Adamo, et contractum in debito, cui moreretur per ipsum baptismum : atque adeo vel negandum esse, B. Virginem fuisse in Christo baptizatam ; vel fatendum, prædiclo peccato in Adamo, prædictoque debito snbjacuisse.

170. Quarta ratio sumitur ex morte temporali ipsius Virginis : ex qua sic arguitur, Si B. Virgo non peccasset in Adamo, non subjacuisset morti corporali : sed fuit corporaliter mortua, ut tenet Ecclesia: ergo in illo peccavit. Minor et consequentia liquet. Major vero probatur. Tum quia mors non competit humanæ naturæ ex sua primaeva institutione; cum a Deo condita sit immortalis et impassibilis : sed dumtaxat ex Adami peccato : juxta illod Genes, 2 : *In quocunque die comederis ex eu, morte morieris.* Quod non tantum de morte animae, quæ est ipsum peccatum, inlelligendum esse, sed etiam de morie corporali, cui Adamus et posteri ejus ex tunc jam mansimus obnoxii, conceditur ab omnibus Theologis, ut videbimus infra quæst. 8-1, art. 5. Et ita dicit Apostolus ad Rom. 5, n quod : *Sicut per unum hominem peccatum in Efa* mundum intravit :* sic etiam *per piceatum mors.* Ergo si B. Virgo non fuisset particeps illius culpæ, neque in sententia ili i comprehensa fuisset, non descendisset ad eam prædicta mors : cum æquum non sit pœnam extendi ultra demeritum culpæ, aut legis supplicio puniri quem ejus sententia non comprehendit. Tum etiam quia si Adamus antequam peccaret, generaret aliquem filium, el isto etiam non peccaret, nequaquam moreretur ; quamvis ipse Adamus postea delinquens mortem incurreret : non nisi quia talis filius ulpoto e lumbis Adami jam egressus, non committeret in eo prædictum peccatum : igitur si B. Virgo simile peccatum in illo non commisisset, nequaquam corporali morti, quæ fuit illius pœna, subjecta mansisset. Eo præsertim quia sicut filio illi orto ante peccatum Adami non modo non deberetur mors, sed positive deberetur immortalitas, quæ omnibus non peccantibus fuerat promissa : ita si B. Virgo in Adamo non peccasset, non solum mortis debitum non incurreret, sed positive deberetur ei immortalitas illa promissa omnibus non peccantibus.

171. Dices, Deiparam debuisse mori non ex demerito peccati Adami, sed (sicut Christus mortuus est) ad delendum illud peccatum. Vel debuit mori, ut Christo morienti ei resurgenti conformaretur.

Sed hoc bene impugnat Suarez ubi supra : quia Deus neminem sine ejus culpa privat donis, quæ semel concessit, aut ad quæ concessit jus : saltem quoties ea dona aliis præstantioribus non sunt impedimentum : cum ergo immortalitatem concesserit naturae humanæ pro omnibus individuis, quæquidem immortalitas nulli majori bono erat impedimentum, non debuit neque Deipara neque alius simili dono sine prædicta culpa privari. Quod autem dicitur Virginem debuisse mori ad delendum peccatum Adami, etiamsi tale peccatum non eam comprehenderit, falsum est. Tum quia id tanquam contrarium fidei damnat Augustinus lib. 2 de peccat, merit, cap. 35, et lib. 4, contra duas epist. Pelag. cap. 4, verba utriusque loci adduximus § 2, num. 136, ubi doctrina hujus evasionis impugnata fuit. Tum etiam quia pro peccato Adami nullus mortuus est nisi vel ut debitor, vel ut fidejussor : at B. Virgo non fuit mortua utfidejussor : quia munus fidejussoris, sicut et munus redemptoris proprium est solius Christi, ul vidimus num. 164; igitur fuit mortua ul debitrix, atque adeo ex demerito illius peccati.

Adde, quod cum Deus mortem non fecerit, ul dicitur Sapient. 1, omnis mors vel estpæna peccati Adami, efTectusque inde illatus; vel est aliquid ordinatum in remedium et satisfactionem talis peccati : mors aatem Virginis non est ordinata præcise in remedium et reparationem peccati Adami : sola enim mors Christi ad id fuit ordinata, fuitque sufficientissime illius reparatio et remedium ; ergo mors B. Virginis habuit rationem pœnæillatæex prædicto peccato. Neque Virgo mortua fuisset ob hoc præcise, ut se Christo morienti conformaret, si aliunde non adfuisset moriendi necessitas : sicut non est corporaliter vulnerata, flagellata, aut mortua in cruce propter prædictam conformitatem : non enim spectat ad perfectionem creaturæ rationalis conformari Christo in omnibus poenis et miseriis, quas pro nobis assumpsit : ut in Angelis constat.Quod ergo fueritsimplicitcr mortua, prædiclos vero cruciatus perpessa non fuerit, aliunde oriri debuit quam ex motivo conformitalis. Neque aliunde oriri potuit, nisi quia simplex mors erat in illa sicut in cæteris pcena et effectus illatus ex peccato Adami ; secus vero illæ aliæ pœnalilales quæ comitatæ sunt mortem Christi.

172. Quinta ratio sumitur ex alio effectu peccati Adami in hunc modum. Si B. Virgo moreretur antequam Christus, non statim sanctissima ejus anima ad cælum evolaret, sed expectaret mortem ipsius Christi in limbo cum cæteris sanctis Patribus ; ut docent communiter Theologi, et probat Abulensis paradoxa 5, cap. 162; ante enim., Christi mortem janua cæli omnibus erat clausa, neque ab alio quam ab ipso poterat aperiri : sed si B. Virgo non peccaret in Adamo, nec tangeretur demerito illius culpæ, non debuisset a cæli ingressu præpediri, neque esset ratio cur ad limbum descenderet, expectaretque ibi Christi mortem cum cæteris, in quibus tota ratio detentionis et expectationis fuit demeritum illius peccati : ergo, etc.

§ VIII.

Reliqux ejusdem sententiæ rationes.

173. Sexta ratio valde efficax pro ista sententia formatur sic. Si B. Virgo non peccavisset in Adamo, non indigeret gratia sibi infusa in instante animationis, ut conciperetur sine culpa originali ; imo omni gratia tunc seclusa non posset concipi in illa : sed hoc est falsum : ergo, etc. Major suadetur: tum quia culpa originalis est terminus peccati actualis Adami, essentialiter supponens illud, et inde procedens : et ideo quisquis expers fuisset prædicti peccati, maneret absque alia gratia nedum expers, sed incapax talis culpæ. Tum etiam quia

deratiêne culpæ originalis esi,ut si t voluntaria voluntate \dami tanquam c?pi lis naturæ, ex qua voluntate culpa ipsa processit: illi autem qui non peccavisset in Adamo, non posset esse ita voluntaria, cum ponatur aliena omnino ab eo pr.rdicta voluntas, et nullo modo in eum induens. Tum præterea, nam ei qui non peccavisset in Adamo, non magis nocuisset peccatum illius eo quod seminaliter ab eo descenderet, quam si non descenderet, sed ex terra vel aliunde a solo Deo produceretur: cum enim Adamus in tali casu respectu illius posteri (saltem in illa actione peccaminosa) non esset caput morale continens ejus voluntatem aut consensum, sed dumtaxat principium naturale, uti sunt reliqui parentes respectu filiorum, processio seminalis omnino per accidens eide materialise haberet ad prædictum effectum : sicut habet se in reliquis parentibus proximis ad traducenda eorum peccata : sicut ergo quia filii in hujusmodi parentibus non peccaverunt, nullum ex eis hæreditant peccatum, neque ad id opus est gratia; ita quicunque in Adamo non peccavisset, seclusa omni alia gratia, non posset peccatum ab illo contrahere : atque adeo etiam gratia non infusa in instante animationis, conciperetur sine peccato. Ad hæc : etiamsi B. Virgo conciperetur sine gratia, si tamen non peccavisset in Adamo, neque proinde voluntas qua ille peccavit, fuisset moraliter voluntas ipsius Virginis, carentia illa gratiæ cum qua conciperetur, nullo modo esset ei voluntaria : non enim ratio voluntarii aliunde quam ex prædicta voluntate Adami, quatenus fuisset voluntas Virginis, poterat ad praedictam carentiam descendere : ergo neque talis carentia haberet rationem peccati, cum hoc intelligi nequeat, nisi præinlellecla voluntarii ratione.

174. Minor vero hujus rationis supponi videtur ab omnibus Catholicis : omnes enim præservationem Deiparæ a culpa originali tribuunt præstantissimæ gratiæ, qua prævenla et sanctificata est in instante conceptionis ; in quo cæteri omnes ob defectum talis gratiæ in peccato concipiuntur. Nemoque non male audiet, si negare ausus fuerit necessitatem prædiclæ gratiæ et sanctificationis ad peccatum originale a Virgine eliminandum. Deindesï B. Virgo conciperetur carens gratia, illa carentia non esset solum negatio, uti esset in statu natur.c puræ, sed esset privatio el carentia formæ sibi debite : si enim cæteris omnibus ex Adamo nascentibus debita erat gratia, et hac ratione ejus carentia est privatio, cur Virgini ex illo procedenti similiter non deberetur? Esset igitur in ea prædicta carentia similiter privatio, ac proinde malum vel solius culpæ, vel pœnæ supponentis culpam : omne quippe malum creatura? rationalis vel est culpa, vel est pœna supponens culpam, juxta doctrinam L). Thomæ 1, p. quæst. 88, art. 5.

Ad hæc : fideles colentes Virginis cou-d.Tüceptionem propter immunitatem a peccato, non colunt illam præcise ob peccati negationem independenter a gratia ; alias posset coli propter similem negationem illi qui in puris naturalibus sine gratia et sine peccato produceretur: ideo ergo prædictam immunitatem venerantur, quia credunt, illam fuisse effectum gratiæ sanctificantis: si igitur hujusmodi gratia defuisset, defuisset etiam prædicta immunitas : nam deficiente causa deficit offectus.

175. Dices, ipsum *non peccasse Virginem in Adamo* fuisse illi magnam gratiam : quia gratia fuit excipi a lege imposita Adamo de traductione peccati, quæ cæteros ejus posteros comprehendebat. Inde quovis modo sine peccato Virgo fuerit concepta, debet hoc censeri effectus gratiæ, ut fideles agnoscunt.

Ex quo ad primum quod in majoris probatione additur, dicendum erit, ex vi illius primæ gratiæ, per quam Virgo fuit a prædicta lege excepta, fuisse illi debitam gratiam sanctificantem infundendam in instante animationis : quia prædicta exceptio facta fuit a Deo ex amore efficaci conferendi talem gratiam : et ita non poterat Virgo in sensu composito illius exceptionis et amoris concipi sine gratia. Ad secundum dici poterit, immunitatem Virginis a peccato coli ratione gratiæ, vel quia fuit simul cum illa saltem concomitanter, vel quia talis immunitas fuit effectus ipsius gratiæ, quatenus fuit effectus illius voluntatis, per quam Deus voluit gratiam conferre, processitque ex amore conferendi illam : sicut media procedunt ex amore finis, et ideo sunt effectus finis.

176. Hæc tamen evasio facile impugna-rriQtur. Nam primum quod in ea dicitur, corruit ex doctrina dubii præccdenlis, ubi § ostendimus, exceptionem Virginis ab illa lege seu pacto de transfusione peccati (quod simul aut perprius respiciebat transfüsionem justitiæ) non fore gratiam aut beneficium,

cium, sod poilus beneficii negationem. Unde ox hoc capite noquit immunitas conceptionis reduci ad gratiam ; sicut non reduceretur in illo, quem Deus aliunde quam ex Adamo in puris naturalibus produceret. Tum etiam quia admisso prædictum exceptiuiiem habere rationem beneficii, oririque per se ex aliqua gratuita Dei voluntate, nequaquam tamen ad id postulabatur voluntas conferendi gratiam intrinsecam, sed solum favor quidam extrinsecus non comprehendendi Deiparam sub illo pacto, sub quo casura praenoscebatur : uti fieret illi, quem Deus non crearet, eo quod damnandum praenosceret. Sicut enim adstante hujusmodi favore, omnique alia gratia seclusa, certum esset Virginem non casuram in Adamo, neque peccatum in se contracturam ; ita quaelibet alia gratia, et voluntas eam conferendi, per accidens et de materiali se haberet ad hanc non contractionem : tota ergo ratio, in quam sicut in causam deberet reduci, esset ille favor extrinsecus, non vero gratia in instante animationis infusa.

Secundum quod dicitur in evasione, etiam corruit : quia sicut exceptio Virginis a pacto Adami non postulabat, neque inferebat gratiam in instante animationis infundendam, sed solum prædictum favorem extrinsecum; ita ex vi illius non erat debita praedicta gratia, sed id solum per quod tempore sanctionis pacti fieret illa exceptio: ad quam saliseral prædictus favor, ex vi cujus,etiam nullo alio dono intellecto, negatum maneret peccatum tempore conceptionis.

177. Ultimum quod additur, quoad primam partem facile impugnatur : quia fideles in Virgine non solum venerantur gratiam concomitantem immunitatem ejus a culpa, sed etiam ipsam immunitatem et peccati exclusionem : unde hanc el non illam tantum confitentur ut sanctam et cultu dignam, non nisi quia est effectus formalis gratiæ sanctificantis : ob idque in nalura pura, ubi non esset gratia, immunitas a culpa, cum qua homines nascerentur, non haberetur ut sancta, neque coleretur : ut ergo veneretur in Virgine, debet gratia habere se ad illam antecedenler. seu I inquam causa, non vero pure concomitanter.

isje “X Quoad secundam pariem impugnatur etiam animadvertendo, quod ut aliquid colater el veneretur ut sanctum, non sufficit esse effectum gratiæ utcunque, puta in generecaasæ finalis : quia non omne quod ad gratiam vel sanctitatem ordinatur, tanquam sanctum habetur : sed debet esse talis effectus, qui involvat ipsam gratiam, adeoqne effectus in genere causæ formalis : et ideo quamvis substantia praedestinati et alia ordinis naturæ ordinentur per praedestinationem ad gratiam Pt gloriam, sintque proinde istarum effectus in genere causæ finalis, non ideo ea colimus aut veneramur ut sancta : quia non sunt effectus in genere causæ formalis involventes ipsam gratiam. Veneramur vero et colimus conversionem et justificationem alicujus, quia sunt effectus formales gratiæ, ipsam includentes. Hinc sic arguitur. Ex eo quod Deus excipe-ret B. Virginem a pacto Adami ex amore conferendi ei gratiam in instante animationis, solum haberetur, quod talis exceptio, et consequenter immunitas a contractione peccati inde illata, essent effectus ipsius gratiæ in genere causæ finalis, quatenus prædicta exceptio et immunitas ordinaretur sicut ad finem ad gratiæ infusionem; non autem habetur, quod ipsa gratia in genere causæ formalis ad talem immunitatem concurrat, in eave includatur : igitur non ideo posset prædicta immunitas coli et venerari ut sancta.

Confirmatur : nam supposito quod B. Virgo fuerit excepta a pacto Adami, prius omnino intelligimus eam immunem a contractione culpæ originalis, quam intelligamus infundi ei gratiam : primum enim illud sufficienter intelligitur ex sola exceptione a pacto; ex qua tamen sola non intelligitur secundum : si autem prædicta immunitas esset effectus formalis gratiæ involvens eam, non posset intelligi, non intellecta gratia, ut est perse notum : ergo, etc.

Confirmatur secundo. Si Deus alium aliquem excepisset a prædicto pacto per decretum producendi illum sine semine viri, quamvis infunderet ei gratiam in instante productionis, non ideo diceretur indiguisse tali gratia, ut peccatum efiugeret, neque immunitas ab eo tribueretur ipsi gratiæ, vel sicut sancta coleretur : quia ex vi prædicti decreti independenterab illa evaderet immunis : ergo similiter in nostro casu : utrobique enim ratio adæquate excludens peccatum est exceptio a pacto sine indigentia ulterioris gratiæ.

178. Septima ratio affinis huic sextæ sumitur ex doctrina præccdenlis dubii, potest- ultima, quoad hanc formam redigi. Pactum quod Adamus accep't in ordine ad conservationem vel amissionem justitiæ originalis, comprehendebat B. Virginem, sicut cætcros

posteros ipsius Adami : ergo peccatum, quo pactum illud fuit transgressus, etiam Virginem comprehendit, atque adeo peccavit illa tunc, sicut et cæteri peccaverunt. Consequentia liquet : quoniam Adamus pro omnibus illis peccavit, pro quibus pactum acceperat : peccavit enim pro eis, quatenus erat morale ipsorum caput, quod habebat ratione pacti : unde sicut fuit caput omnium, pro quibus illud accepit, ita pro omnibus peccavit, el omnes in eo peccaverunt. Antecedens vero probatur : tum quia prædictum pactum comprehendit omnes descendentes ab Adamo per propagationem seminalem : hanc enim fidei regulam Ecclesia semper custodivit, ut æque patuerit ratio et influxus capitis moralis in Adamo, sicut ratio influxus principii naturalis per prædictam propagationem. Ob idque Sancti et Doclores Christum a primo illo influxu excipiunt, quia exceptum vident ab hoc posteriori, conceptumque de Virgine et Spiritu sancto, ut vidimus a num. 130. Cum igitur B. Virgo per seminalem propagationem ab Adamo descenderit, non est cur exceptam fuisse dicamus a prædicto pacto. Tum etiam quia constitutio illius pacti fuit magnum Dei beneficium erga genus humanum, utpote per quod elevati sunt ad supernaluralem ordinem quotquot pactum comprehendit; juxta dicta dub. præcedenti num. 85, æquum autem non erat, ut negarentur Deiparae beneficia, quæ cæteris conferebantur. Tum praeterea, nam si Adamus non peccaret, B. Virgo hæreditaret ab illo originalem justitiam : cum decens non esset ut cæteris omnibus cum prædicta justitia nascentibus, sola illa tanto dono careret : non autem hæreditaret eam, nisi fuisset comprehensa sub pacto, quia hoc fuerat Adamo tota ratio transfundendi tam peccatum quam justitiam : ergo, etc.

rrimnm 179. Dices, Virginem in illo casu nasciturain cum originali justitia, non ex vi pacti Adami, sed ex alio Dei decreto, quo statuit prædictam justitiam illi conferre.

impn- pratm. Sed contra : nam in primis gratis fingilur decretum, cujus existentia suaderi nequit aliqua sufficienti ratione, aut aliquo Scriptura· vel Patrum testimonio. Deinde vel illud decretum fuit dandi Virgini justitiam originalem absolute et independenler a peccato Adami, vel fuit decretum dandi illam sub conditione, si *Adamus non delinqueret ?* Primum dici non potest, cum videamus de facto, ex quo ille peccavit, non fuisse Virgini collatam talem justitiam. Si vero dicatur secundum, jam praedictum decretum non distingueretur a pacto communi pro omnibus, siquidem hoc nihil aliud continebat nisi promissionem justitiæ originalis, si Adamus non peccaret, et ejus denegationem si delinqueret. Præterea quovis motio prædictum decretum confingatur, verificari debet quod ratione illius erat promissa ct debita B. Virgini justitia originalis, ne in hoc cæteris maneret deterior : et verificatur etiam, quod ratione peccati Adami habuit privari tali justitia, et quod tale peccatum fuit titulus saltem quoad sufficientiam, ut eam non reciperot : ergo fuit comprehensa sub tali peccato : nulli enim potest esse titulus amittendi justitiam aut gratiam, peccatum quod non ipsum comprehendit. Denique sive prædicta justitia promissa fuerit Virgini ex pacto communi, sive ex aliquo peculiari decreto, facta jam promissione, vere illi erat debita : adeoque ejus carentia non esset tantum negatio, sed privatio. Cum ergo peccatum Adami fuerit ei ratio non accipiendi talem justitiam, sequitur quod idem peccatum fuerit ratio et debitum incurrendi ejus privationem, in qua originale peccatum consistit.

180. Dices secundo, B. Virginem fuisse exceptam ab illo pacto, quatenus respiciebat transfusionem peccati in posteros·, fuisse vero comprehensam sub illo, quatenus respiciebat transfusionem justitiæ. Prævidens enim Deus Adamum peccaturum, noluit Virginis voluntatem quantum ad hunc effectum voluntati ejus committere; voluit tamen, ut promissio Adamo facta de transfusione justitiæ casu quo non peccaret, ad Virginem se extenderet, ne ah eo beneficio maneret exclusa. Et ideo Adamo non peccante, hæreditaret B. Virgo sicut cæteri pra?dictam justitiam ; peccante vero, neque justitiam neque peccatum acciperet, quantum erat ex vi illius promissionis. iwi.

Sed neque hoc solvit argumentum. Tum quia supposita prædicta promissione, eo ipso quod B. Virgo ob defectum observationis pacti, ab Adamo non acciperet ejus justitiam, debebat accipere, quantum erat ex illo capite, privationem talis justitiæ, cum respectu formæ promissæ et debitæ non detur medium inter privationem et ipsam formam : cum autem talis privatio sit ipsum peccatum originale, plane sequitur in prædicto casu adfuisse debitum, quantum erat ex illo capite, ut ejusmodi peccatum acciperet, licet de facto ob aliam prævenientem gratiam illud non contraxerit. Tum etiam e^ Ur

etiam quin pactum, quo Deus promisit Adamo justitiam, ot comminatus fuit ejus privationem, eralquædam promissio conditionals, cujus una pars ab alia dependebat, eratque hac ratione prorsus indivisibilis, nullaienusque admittens eam distributionem, quam fingit evasio : el ita vel debuit B. Virgo sub tota illa, vel sub nulla ejus parte comprehendi. Non igitur fieri potuit, ut comprehensa sub illo pacto, quatenus respiciebat transfusionem justitiæ, non contineretur subeo ut respiciente peccati transfusionem.Quod vero dicitur, Deum scientem Adamum peccaturum, noluisse ei committere Virginis voluntatem, omni caret fundamento, quia ut dubio præced. num. 87 vidimus, commissio illa etiam cum praescientia futuri peccati erat magnum Dei beneficium respectu cujuscunque individui naturæ humanæ, a quo proinde B. Virgo non debebat excludi. Nisi forte alia via absolute et independenter a peccato Adami justitia originalis ipsi promitteretur, et tribueretur : quod cum factum non sit (non enim Virgo de facto justitiam originalem accepit, ut ejus passibilitas et mortalitas ostendebant), liquet eam non debuisse excludi a communi illo beneficio.

tetre- 181. Denique pro hac sententia esse videtur decretum quoddam Sanctæ Romanæ latij. Inquisitionis, ubicavetur, ne titulus *Immaculata;* quo utimur agentes de Virginis conceptione, ipsi conceptioni, sed dumtaxat ipsi personæ Virginis tribuatur, in hunc modum : *Conceptio immaculatx Virginis;* non in istum, *Conceptio immaculata.* Ita sancitum seu oonfirmatum fuisse dicitur Romæ ann. 1627, die 23 Februar. et iterum anno 1638, die 28 Aprilis : et tandem anno 1644, die 20 Januarii, meminitque hujus decreti epistola Regis N. Philippi IV. de qua mentionem fecimus supra num. 150. Cum autem prædicto decreto non prohibeamur sentire, et affirmare, B. Virginem in primo instante animationis fuisse sanctificatam, et sine peccato conceptam ; consequenter non videtur prohiberi appellatio *immaculatx* cadens præcisesupra conceptionem passive seu terminative sumptam, quæ non differt a persona concepta. Id ergo solum interdici putandum est, aut saltem credendum est omnino interdici, ne videlicet carentia et immunitas a peccato tunc reperta, aliqua ratione adseribatur conceptioni activæ, seu actioni generativæ; quasi ob id *conceptio immaculata* appelletur, quia in prædicta actione seu conceptione, aut in dispositionibus ex parte ejus se tenentibus non fuerit vis et necessitas peccatum inducendi, aut quasi non debuisset Virgo illud incurrere ex merito talis actionis seu conceptionis. Porro qui negant, illam peccasse in Adamo, et habuisse debitum, de quo loquimur, totum hoc asserunt: siquidem conceptioni activæ et dispositionibus ex parte ejus se tenentibus negant omnem vim peccati inductivam : alioquin si talem vim eis concederent, ibi jam prædictum debitum agnoscerent,' faterenlurque Virginem comprehensam fuisse sub peccato Adami, ex quo, et non aliunde poterat vis illa ad ejus conceptionem derivari. Unde juxta eorum opinionem non modo persona Virginis seu ejus conceptio passive accepta, sed etiam prædicta actio et conceptio activa deberet dici *immaculata,* utpote immunis et expers non modo omnis peccati et malitiae, sed etiam omnis infectionis potentis inducere malitiam et habentis ordinem ad peccatum. Militat ergo directe contra ipsos prædictum decretum: militantque omnia tum ex auctoritate, tum ex ratione hucusque prolata.

En tibi, studiose lector, sententiæ affirmantis B. Virginem peccasse in Adamo, traxisseque ab illo debitum culpæ originalis, praecipua fundamenta, qua valuimus sedulitate et claritate proposita : quæ dum mature perpendis, et quantum ei firmitatis et certitudinis concilient, alia nobis quæstio agenda se offert, neque injucunda neque inutilis, cujus examen, nostrum de hac re judicium manifestare compellet. Illud vero usque modo tacuimus, et usque ad dub. sextum reticebimus, ut ante ejus probationem, eorum quæ in hac materia attendenda diximus, nihil inconsultum relinquamus.

DUBIUM V.

Quæ expræmissis sententiis magis propitia sit causx immunitatis Deiparæ?

182. Causam immunitatis Deiparæ a contractione culpæ originalis ante retro sæculis diu pervexatam, assiduus jam scriptorum labor, et Theologorum valde communis assensus, populorum plausus, piorum ac præsertim magnorum Principum ardens votum ad eum statum perduxerunt, ut ejus Catholica diffinitio non sine spe in desiderio sit. Quandiu tamen ea veritas inter fidei dogmata non collocatur, aut latitudinem opinionisfverissimæ licet, etquæ infra

hanc latitudinem omnem subit probabilitatem et auctoritatem) non egreditur, nullus labor, quo peropialus ille finis juvari possit prætermitlendus est. Cum itaque plurimi Theologi. qui hujus causæ patrocinium susceperunt, ingentem auctoritatum et rationum aquam suis scriptis produxerint, quibus praedicta veritas valide fulcitur, praxiictaque diffinitio directe et quasi a priori expostulatur; operæ pretium duximus non nihil studii nostri in eandem piam causam impendere, quo veluti a posteriori juvetur, ostendaturque ejus bonitas ex remotione prohibentium, quibus cernitur præpediri.

Neque idcirco labor noster despiciendus, vel posthabendus, quod humilior videatur: D.ffier. nam ut pulchre in prologo Galeato D.Hieronymus: *In templo Dei offert unusquisque quod potest: alii aurum, argentum, et lapides pretiosos: alii byssum, et purpuram, coccum offerunt et hyacinthum : nobiscum bene agitur, si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen Apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria judicat. I'nde et tota illa tabernaculi pulchritudo pellibus tegitur et ciliciis, ardoremque sidis et injuriam imbrium ea quæ viliora sunt, prohibent.* Pulchre sane et ad rem nostram : fortasse enim aderit ex sapientibus, qui opellam hanc qualemcunque et vilem, contra argumentorum tamen adversæ partis imbrem et ardorem, piam sententiam protegentem, præ aliis sublimioribus pro præsenti causæ statu necessariam judicabit.

§!.

Ostenditur secunda sententia favorabilior caûsæ Deiparæ.

Assertio ciinda semen- 183. Dicendum igitur est secundam sen-Antiam adstruentem in B. Virgine debitum originalis culpæ, causæ ejus de immunitate ab actuali contractione valde propitiam esse·, primam veroquæ prædictum debitum negat, in multis illi officere, et in nullo opitulari. Hanc conclusionem a nemine sub his terminis propositam vidimus, sicut nec præsentem difficultatem ita in particulari excitatam : est tamen adeo consona doctrinæ dubii præcedentis pro secunda sententia, ut plurimos illius sectatores isti suffragium laturos minime dubitemus, multosque ex aperto patronos habemus. Adducemus pro omnibus verba P. Francisci Suarez tom. 1 ad 1,2, D. Thomæ tract. 5, qui est de vitiis et peccatis disp. 9, sect. 1, num. 11, ubi refertur, quod cum jam senex a quodam socio per lituras interrogaretur, an permaneret in illa sententia, quam docuerat torn. *2,* in 3 p. disp. 3, sect. 3, asserente nimirum in B. Virgine debitum proximum incurrendi culpam originalem; rescripsit illi sequentibus verbis : *Bespandeo, nunquam me eam putasse adeo veram, ac hodie judico ; quia cum viderem aliqua eorum quæ cum pietate dicta et excogitata hactenus sunt, et vellem iis fulcire magis illam sententiam magis propitiam esse cau-asserw· sæ immunitatis Deiparæ, quæ proximius ıʌ conduct84. sectatusquerationem aptam, dumsequod dictaversatione Statuimus, suppeditatum est, licam diffinitionem inter fidei dogmata col- opinionem piam, ex iisdem occasionem habui firmius adhxrendi illi sententiæ quam citato loco sequutus sum* (nempe quod B. Virgo habuerit debitum, de quo loquimur). *Et addo, quemlibet prudentem Theologum Domina noslræ valde affectum debere non inclinare ad illud extremum* (videlicet quod prædicto debito caruerit), *quoniam ad honorem Virginis nihil refert, neque immaculate Conceptionis veritatem juvat. prxbetque occasionem adversariis dicendi non posse nos immaculatam Conceptionem defendere, nisi declinando ad opiniones vel censura dignas, vel diminuentes Christi redemptionem,* etc. Ecce egregius iste Doctor non modo assertionem nostram tuetur, sed admonet quemlibet prudentem Theologum et Dominæ nostræ valde affectum ab illa non recedere, quod ea sententia aptior multo sit ad tuendam Virginis immunitatem; opposita vero veritatem illam non adjuvet, sed potius ei noceat, et ad honorem ejusdem Virginis nihil referat. Idem admonet Ill. D. Joannes Merinero in responsione supra num. 150 citata, proposit. 1, rat. 3, num. 55, et sequentibus : *Quia* (inquit) *opinio negans de-* nofc *bilum Deiparæ, præterquam quod omnino aliena sit ab Scoto, difficillima est, et admodum difficilibus principiis subnixa : præclu-Iditque aditum, ut Patrum testimoniis occurramus, nisi concedendo (ut præfatæ opinionis defensores concedunt) illos in suis assertis inconstantes et sibi contrarios exiit isse. Beducere autem controversiam, quæ est inter Catholicos circa præservationem Virginis a peccato originali, ad istas angustias, a sectatoribus pie sententiæ valde cavendum est.* Hæc ille.

üc4e

locetur :

locclur : hæc autem erit, quæ evidentius diluit objectiones, et solvit argumenta, quibus opinio asserens conceptionem Virginis in peccato,diffinitioni obsistit, prædictarnque veritatem intra limites assertionis human® quasi captivam detinet. Sententia vero quæ prædictis argumentis solutionem negat, vel do illis evertendis non curat, quantumvis pro diffinitione pugnare videatur, incassum laborat : cum evidens sit, nihil posse pro vero diffiniri, quod non possit et debeat ab impugnationibus vindicari.

Praecipua autem argumenta, quibus opinio astruens peccatum, a suis auctoribus communiri solet, adeo ut credant, piam sententiam non posse ut veram diffiniri, ad tria capita reducuntur. Primum continet loca Scripturæ, quæ generaliter omnes Adami posteros sub ejus peccato comprehendunt, et nullius præterquam solius Christi admittunt exceptionem, ut vidimus dub. pracedenti a num. 156. Secundum continet testimonia SS. Patrum, quæ et ratione similis generalilatis in aliquibus, et in aliis ratione determinationis ad B. Virginem, non patiuntur eam a prædicto peccato omnino excludi: ut constat ex illorum verbis relatis a num. 131. Tertium caput continet asserta, quæ de B. Virgine, non secus ac de reliquis seminaliter descendentibus ab Adam Catholici fatentur: ut quod fuerit per Christum redempta et reconciliata Deo : quod Christus pro ea mortuus fuit, quod sua morte solvit et satisfecit pro illa: aliaque hujusmodi quæ connexionem habere videntur cum peccato. Cum igitur perspicuum sit, nihil diffiniendum ab Ecclesia, quod hujusmodi testimoniis et assertis præjudicium inferat, frustra laborem impendet pro diffinitione quisquis prædicta asserta et testimonia cum veritate, quæ diffinienda est, non adæquat : atque adeo quisquis objectionibus et argumentis, quæ ex illis desumuntur, denegat solutionem : in quo, quia res est perspicua, non immoramur.

ftroa· .aratio.

185. Hinc autem formatur ratio pro nostra assertione in hunc modum. Sententia negans B. Virgini debitum ad contrahendam culpam originalem, non salvat veritatem testimoniorum sacra Scriptura et SS. Patrum, quæ de hac re loquuntur, neque cohæret cum aliquibus propositionibus, quas Catholici de ipsa B. Virgine necessario confitentur; quæ vero prædictum debitum admittit, omnia illa testimonia legitime exponit, et cum omnibus quæ tenenda sunt, recte cohæret : atque a/Ieo hæc posterior viam expedit ad diffinitionem veritatis, de qua loquimur; prior vero illi aditurn praecludit: igitur illa non prodest, sed officit causæ immunitatis Deiparæ; hæc autem plurimum suffragatur. Consequentia liquet ex iis, quæ prænotavimus. Prima vero antecedentis pars, videlicet sententiam negantem debitum non salvare ea quæ diximus, quantum ad testimonia Scripturæ et Sanctorum suadetur : nam ex prædictis testimoniis illa quæ in generali loquuntur, adeo sunt universalia, ut neminem prater solum Christum a peccato Adami et obnoxietate culpæ originalis excipi permittant, prout ex ipsis testimoniis legitime expensis videre est dub. pracedenti, §2 et 5. Quæ autem in particulari procedunt, ita sunt expressa pro B. Virgine, ut tergiversationi locus non detur, ut videre est loto § 3. Unde ea tantum ratione poterit excipi a contractione peccati originalis sine prajudieio praedictorum testimoniorum,quatenusexponenda erunt de peccato commisso in Adamo, et de peccato originali in obnoxietate et in debito. Qui ergo tam a peccato quam a debito excipit Deiparam, vel negabit veritatem praedictis testimoniis, vel argumenta contra Virginis immunitatem ex illis desumpta insoluta relinquet. Deinde prædictam sententiam non salvare alia necessario credenda, prasertim Virginis redemptionem, constat ex dictis toto dub. 3, ubi probavimus, exceptionem B. Virginis a debito culpæ originalis tali redemptioni omnino prajudicaturam : sicut etiam non compati cum reconciliatione Virginis per Christum, cum morte ejus corporali, cum baptismi susceptione, et aliis hujusmodi, habetur ex dictis dub. praced. § 6 et 7, et 8. Frustra igitur laborat pro diffinitione conceptionis extra culpam, qui hac via procedit.

186. Secunda antecedentis pars, nimirum juxta sententiam adseribentem Deipara debitum culpæ originalis, negantem vero actualem contractionem, omnia prædicta componi probatur discurrendo per singula : in quo aliquantum immorabimur, quia illud potissime intendimus, ut ex decisione hujus dubii compertum maneat, illa quæ dub. pracedenti ad roborandam secundam sententiam adduximus, et quæ auctores illius, quæ peccatum originale Virgini adscribit, insui favorem afferre poterunt, non officere piæ sententiæ præservanti illam a peccati contractione; sed convincere dumtaxat debitum, de quo loquimur.

Ad quod promittere placuit verba Cardinalis Cajetam torn. 2 opusculor. opusc. I, ubi conceptioni B. Virginis obsequium gerens, et causa? nostra? consulens, magnum discrimen assignat quoad ea, doquibus nunc loquimur, inter sententiam adslruentera in Deipara debitum culpæ originalis, negantem vero actualem contractionem, et inter opinionem seu errorem (ut ipse loquitur) negantem eliam prædictum debitum, his jw. verbis : *Inter has igitur opiniones hxc mihi videtur quoad fidem differentia, quod positio dicens B. Virginem ess- prxservatam a peccato originali et reatibus,* etc. est *contraria fidei Catholic#, quoniam repugnat iis quo in sacra Scriptura et aliis documentis fidei certis et necessariis continentur.* Et inferius : *El ne longius protrahatur hoc, oportet summarie ante oculos habere, quod isti quinque propositiones sunt omnino confitenda, sciii-ce! Christus mortuus est pro B. Virgine : B.* I *irgo est aliquo modo mortua morte peccati: B. Virgo est reconciliata Deo par Christum : B. Virgo est redempta per mortem Christi : B. Virgo etiam post sanctificationem sui. non nisi per Christi mortem aditum habuit paradisi apertum. Quibus adduntur alir aut p»r se nolx : ut quod omnis reconciliatus fuit inimicus : quod B. Virgo mortua est morte temporali : aut déterminai# per Ecclesiam : ut quod omnishorno redemptus a Christo, fuit vere captivus : qmxl mors est perna peccati originalis,* etc. *qui nullo modo aut vix possunt salvari ab hujusmodi opinione : si tamen opinio nominanda est, cum rideatur manifestus error in fide. Damnanda ergo videtur specialiter hoc positio : quamvis neminem adhuc sciam hoc tenuisse.* Hæc de opinione negante debitum Deiparæ.

187. De agnoscente vero illud, et solum actualem peccati contractionem negante, ita loquitur : *In secundo autem sensu intellecta* Idem. *0pini0 ([e preservations B. Virginis, scilicet quod prisercata est a macula peccati originalis. ct non ab infectione carnis, ac* jier *hoc neque* α *debito in propria persona illius maculx,* non est *contraria sacri Scripturi, neque determinationi Ecclesix, neque aliquibus necessario creditis. Quoniam B. Virgo preservata ex speciali prævenlione gratia a macula originalis peccati, et habens extera qua diximus,* non *est extra latitudinem mortuorum, inimicorum, indigentium remissione peccatorum, captivorum, habentium carnem peccati, obnoxiorum morti et clausuri coeli. Et consequenter non est extra latitudinem eorum, pro quibus Christus mortuus est, reconciliatorum, liberatorum, redemptarum, mundatorum, introductorum denique pu Christi mortem in vitam uternam anima e! corporis. Et in promptu ratio est : quia exeo quod habuit carnem infectam cum fomite ligato et reatibus, egebat futuro remedio per incarnationem, el mortem Jesu Christi exhibendo : et ex* eo *quod in propria persona habuit debitum contrahendi maculam originalis peccati, imo initium untie redundare inanimam suam debebat originalis peccati macula, gratia illa, qux proveniendo sanetificavit eam, habuit rationem, gratia mundativa, reconciliativx, redemptio»,* etc. *Liberans namque animam a macula non aclualiter habita, sed ex propria carne tunc debita, et in eadem carne tunc initiative, non est extra latitudinem liberantium a peccato, mundantium a sorde, redimentium a captivitate. Xeque enim uno mado tantum quodlibet horum dicitur sed latitudinem habet. Dicitur namque captivus non solum qui totaliter in captivitatem est redactus,sed qui erepit insui aliqua parte duci in captivitatem, et obnoxius est captivitati. El similiter dicitur mors peccati non solum ipsa actualis mors, sed debitum et initium in propria persona habendi illam. Et similiter dicitur a peccato originali mundatus, non solum qui a contracta actuali macula mundatus est, sed qui a macula, quidem in debito et initio, et reliquis tot quasi partibus peccati originalis aclualiter contractis mundatus est, et sic de aliis.*

El inferius : *Salvatur quoque in hac posi-* liis· *tione singularis prorogativa Jesu Christi, quod solus conceptus est* sanctus, *et non in carne peccati : non solum quia ipse ex vi sux conceptionis sanctus nascebatur, sed etiam quia β. Virgo concepta est cum carne infecta, sed cum anima sancta ex gratia impediente redundantiam infecto carnis in maculam animo. Salvantur et omnes universales propositiones in Scriptura et Ecclesix delerminaiionibus, ut facile puto apparere, exercitatis ingeniis ex dietis.* Hæc, brevitatis causa intersecuimus : sed et plura Eminentissimus Cardinalis. Quæ sane sufficerent ad firmandam nostram rationem, quantum ad testimonia Scripturæ et alia necessario credenda : præsertim cum auctor ubique gravissimus, in hac parte apud omnes sit insuspectus, ut qui non amore sententiæ, de qua loquimur (non enim illam tuetur), sed rei veritate compulsus, ita proclamavi'.

188. Sed ut veritas magis appareat, ostendemus singula, quæ proposita sunt, ex doctrina quam in hac disputatione tradidimus. Etenim

Etenim sufficere ad Virginis redemptionem debitum, do quo loquimur, neque requiri actualem contractionem peccati originalis, probatum manet dub. 3, a num. 118. Unde constat rationes aut verba, quæ ad intentum illius dubii ex operibus D. Augustini vol aliunde accepimus, nihil amplius quam prædictum debitum inB. Virgine evincere. Quod etiam satis esse, ut indigeret reconciliatione cum Deo, liquet tum ex dictis dub. I, num. 49. Tum etiam quia quisquis praecedit vel in se vel in alio sub Deioffensaet inimicitia, indiget mediatore et reconciliatore, qui inimicitiam auferat, et offendentem offensoconjungat : eo ipso autem quod B. Virgo habuerit prædictum debitum, fuit quidem quamvis non in propria persona, bene tamen in Adam sub Dei offensa et inimicitia, fuitque ab eo elongata et differens : igitur habuit opus mediatore, qui solvens illam Adæinimicitiam, ipsam Deo uniret et reconciliaret. Similiter id satis fuit, ut incurreret mortem temporalem, et ut janua coeli esset clausa pro illa, sicut pro cæteris justis, quousque aperiretur per morlem Christi : quia hæc et similia sunt pœnæ peccati actualis Adami, consequentesque illud in omnibus, qui prædictum peccatum in Adamo commiserunt : unde sicut in omnibus permanent post ablationem culpæ originalis, sic potuerunt esse in Virgine sine actuali illius contractione, ex eo dumtaxat quod in Adamo deliquerit. Denique sufficere prædictum debitum in B. Virgine, ut verificaretur quod Christus mortuus fuit et satisfecit pro illa, quod ipsa fuit de numero mortuorum et captivorum per peccatum, aliaque id genus, quæ Cajetanus verificanda dixit, constat ex dictis dub. 1, numero 49 citato.

§ II.

Exponuntur loca sacrx Scripturæ.

189. Veniamus ad loca Scripturæ relata dubio præceden. § 5, quæ sane ad sui verifîcalionem nihil ultra prædictum debitum in B. Virgine exposcere, ex ipsis constabit. Quæ enim afferuntur ex Paulo, eturgentiora videntur, solum loquuntur de commissione peccati in Adamo, et de morte incursa in illo, neque descendunt ad actualem culpæ originalis contractionem in propria Pal persona, ut videre est ad Rom. 3 : *Non est distinctio, omnes enim peccaverunt, et egent gloria,* id est, justificationis gratia ; ly *enim peccaverunt* non sonat peccati originalis contractionem : non enim puer *peccare* dicitur, quando in sua conceptione illud contrahit ; sed sonat peccatum actuale commissum ab omnibus, quatenus fuimus in Adamo : seu (quod idem est) commissum ab Adamo ex persona omnium; quod satis est, ut omnes gratia justificationis indigeant, perquam peccatum in Adamo commissum remittatur, deleaturque macula originalis inde orta, vel orienda impediatur. Clarius cap. 5 : *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, in (pio omnes peccaverunt.* Loquitur ergo de peccato, quo omnes peccaverunt in illo uno primo homine, quando (ut ait Augustinus epist. 25, et lib. 4, contra duas epistolas Pelag. cap. 4) omnes in illo unus fuerunt, et ipse pro omnibus peccavit. Hoc autem quod est peccasse in Adamo, et fuisse unum in illo, clauditur in debito, de quo loquimur, ut videre est supra num. 15. idem.

190. Similiter cum dicitur in eodem cap. *Per unius delictum in omnes homines in condemnationem,* etc. solum denotatur, delictum actuale ab Adamo pro omnibus commissu m, fuisse, quantum est ex se, sufficientem causam, ut omnes etiam' B. Virgo inde damnationem et maculam originalem contraherent : cui veritati nequaquam opponitur quod ipsa B. Virgo illam de facto non incurrerit propter specialem gratiam talem incursum impedientem, et ab eo præservantem.

Ulterius quod habetur 2 ad Cor. 5 ! Si 2Cor.5. *unus pro omnibus mortuus est : ergo omnes mortui sunt,* etc. legitime exponitur de morte sive corporali sive spirituali solum quoad debitum, qualiter omnes illam in Adamo incurrimus. Tum quia loquitur de præterito : quo pacto non ita verum est omnes in propriis personis mortuos jam fuisse, sicut verum est omnes in Adamo debitum moriendi incurrisse. Tum etiam quia sufficit, quod omnes mortis debitum contraxerint, ut necesse fuerit Christum mori pro omnibus, cum non minus indigeat liberatore, qui est ad supplicium condemnatus, quam qui in ipso supplicio jam tenetur : quod et nihil amplius Apostolus ibi intendebat. Tum denique, nam in prædicto loco sermo est non solum de morte animæ, in qua peccatum consistit, sed etiam de morte corporis, quæ est ejus effectus : est autem satis probabile non omnes de facto corporaliter morituros, licet omnes sub mortis debito teneantur. Sicut ergo non

praejudicaret huic testimonio, quod aliquis speciali Dei privilegio a morte corporali omnibus debita praeservaretur; ita non officit ejus veritati, quod Beatissima Virgo speciali Dei gratia præservata fuerit ab actuali contractione mortis animæ, scilicet originalis culpæ, sub cujus debito cum caeleris continebatur.

h -..ỵ.ıλ 191. Non minus clarus est pro hac intelligentia locus ex I ad Corinth. 15: Sicu/ *in Adam omnes moriuntur; ita in Christo omnes vivificabuntur.* Expresse enim est sermo de morte in Adam, adeoque de peccato commisso in illo : neque in hoc aut in roteris Pauli testimoniis est verbum compellens nos ea in sua universalitate de contractione peccati originalis immediate intelligere : atque adeo etiamsi ut verba sonant, ei sine exceptione alicujus accipiantur, in nullo praejudicant immunitati Virginis a maculæ contractione. Diximus *immediate,* quia non dubitamus haberi ex prædiclis testimoniis per optimam, et legitimam consequentiam, omnes eos qui in Adamo peccaverunt contrahere in seipsis, dum concipiuntur, originalem maculam, nisi speciali privilegio præserventur : quod privilegium quia nemini præterquam Deiparæ concessum est, recte Concilium Tri-

îf iST.v ti* lA

Coneil. Trid. Eouj.5. dentinum ses. 5, intulit ex testimonio illo ad Rom. 5 : *In quo oinnes peccaverunt,* etc. omnes seminaliter descendentes ab Adam prædictam maculam incurrere; non tamen comprehendendo sub ea illatione ipsam Virginem Deiparam, sed ab hoc proscindendo.

Eundem fere sensum habent testimonia Evangelii, quæ adduximus num. 161, ut

nc.19. Mallb.9 et 15. Luc. 19 : *Filius hominis venit quxrere el salvum facere, quod perierat.* Matth. *Non est opus valentibus medico, sed male habentibus.* Et iterum: *Non veni vocare justos, sed peccatores.* Et cap. 15 : *Non sum missus nisi ad*

l a,l Luc'i'» *oves qu-T perierunt,* etc. Et 1 ad Timoth. I : *Christus L'en^ 'n hunc mundum peccatores salvos facere, etc.* Et parabola pastoris et ovis perditæ, quæ habetur Luc. 15. Quæ omnia probare videntur neminem eorum, pro quibus Christus venit, et mortuus est, excipi debere a numero peccatorum. Ad horum igitur et similium testimoniorum veritatem sufficit, ut omnes homines, comprehendendo etiam Deiparam, peccaverint, erraverint, perierint in Adamo : nam ratione illius peccati, et ratione debiti inde orti, etiam prius tempore vel natura quam in se peccatum contrahant, aut etiam si aliquis, ul R. Virgo, non contrahat, possunt omnes dici *peccatores ;* et quia fuerunt peccatores in Adamo, et quia in seipsis habuerunt esse tales, saltem causaliter et in debito, ut constat ex dictis dub. t, a num. 15. Stat ergo veritas prædiclorum testimoniorum (quibus nulla urgontiora ex Scriptura producentur) eum immunitate B. Virginis ab actuali contractione maculæ originalis, per solam inclusionem sub peccato commisso in Adamo, et sub debito prædictam maculam incurrendi.

§ in.

Patrum testimonia qux universaliter loquuntur, legitime explanantur.

192. In his quæ hactenus tradidimus, convenit nobiscum Cajetanus, et conveniunt aliqui tenentes cum illo, Virginem non fuisse ab originali præservatam ; quatenus fatentur, sententiam sibi oppositam non esse contrariam sacro Scripluræ, néquealicui determinationi Ecclesiæ, neque aliquibus necessario credendis, ut vidimus numero 187, quamvis etiam huic doctrina aliqui alii ejus opinionis reluctentur. Omnes autem ad permanendum in sua sententia potissime nituntur testimoniis SS. Patrum, quæ sibi ita expressa apparent, utcongruam expositionem non admittant. Si igitur ex doctrina nostra constiterit prædicta testimonia apte exponi sine præjudicio preservation's Deiparæ a contractionemaculæ originalis per solam non præservationem a debito, habebimus remota præcipua impedimenta pro diffinitione, quam optamus. Pro quo revocanda sunt in memoriam, quæ diximus dub. 1 hujus disputationis a num. 15, declarantes prædictum debitum: ac præsertim quomodo claudatur sub eo tam peccatum actuale ab Adamo pro omnibus commissum, quam obligatio et necessitas in unoquoque posterorum inde orta ad incurrendam in propria persona maculam originalem. Simulquo præ oculis haberi debent loquutiones, quas eodem dub. 1 a num. 44, ratione prædicti debiti verificari diximus, etiam non secuta maculæ contractione. Dum enim omnia hæc ibi explicuimus in casu fîctæ hypothesis, huc respeximus, ut opus non esset iterum ea inculcare. Igitur quæ Ecclesiæ Patres de hac re proferunt, quædam in communi loquuntur, comprehendendo sub peccato omnes posteros Adæet solum Christum excipiendo : quædam determinate terminale de B. Virgine id videntur ns.serero : singula examinabimus in hoc § et duobus sequentibus: incipimus vero ab his, quæprocedunt in generali.

jbjjfA UP* Primo erge occurrit D. Ambrosius relatus ab Augustino lib. 2 contra Julia, cap. 2 el eap. 9, cujus verba reddunt hanc proposi-*lionein: .Solus Christus non lenelur vinculis ubnoxic generat ion is : exteri vero omnes sub peccati obligatione nascuntur :* vel ul habet eap. 9, *nascuntur sub peccato.* Hæc autem propositio quoad priora verba legitime exponitur (saltem quod attinet ad Virginem) de solo debito : quia *vinculum, obnoxietas* el *obligatio,* etiam in rigore terminorum non sonant hoc quod est peccatum habere, sed esse sub debito et necessitate habendi illud. Posteriora autem verba scilicet *sub peccato nascuntur,* quamvis magis peccatum videantur implicare, sufficienter etiam intelligunlur de debito. Tum quia debemus illa exponere per præcedentia, scilicet *nasci sub obligatione peccati,* cum Ambrosius in utrisque eandem sententiam incluserit. Tum etiam quia *nasci* sive *concipi sub peccato* non est omnino idem, ac habere peccatum in conceptione, vel concipi cum illo ; sed dicit habere in conceptione respectum aliquem subjectionis ad

f peccatum : quem respectum habet, quisquis concipitur sub debito peccatum contrahendi, quia ipsum debitum, etiam contractione nonsequula, est aliquis modus subjectionis, et aliquis respectus ad ipsum peccatum.

UfS- 193. Secundo occurrit ipse D. Augustinus lib. 1 de peccat, merit, et remis, cap. 20, unde sumitur hæc propositio : *Nullus est prxter Christum, qui non ex peccato ad justitiam transierit, et qui nullo unquampcccato fuerit adslriclus.* Sed hæc ultima verba nihil sonant ultra debitum : quia *esse adslrictum peccato* solum dicit esse illi obligatum et obnoxium, adeoque sub debito ipsum incurrendi. Prima autem verba sufficienter intelliguntur do peccato commisso in Adamo : ab hoc enim, prout ante instans conceptionis Deiparæ permanebat pro ea non remissum, factus fuit transitus in illo instante ad justitiam et gratiam illi infusam, per quam remissum fuit, juxta dicta disp. praced. num. 93, et juxta ea quæ dicemus disp, sequenti num. 74, agentes de termino *a quo* justificationis. Potest etiam dici, B. Virginem in sua justificatione transitum fecisse ad justitiam a peccato originali, non quod habuit, sed quod habere debebat, haberetque de facto nisi in illo instante per gratiam impediretur : sæpe enim debitum vel jus ad aliquam rern pro re ipsa usurpatur : quia quod prope est ad actum, nihil ab actu differre videtur.

In eodem lib. cap. 21, hæc propositio ï'icrn. continetur : *De nullo constituto in hac vita veraciter dici potest, quod nullum habuit peccatum, excepto uno mediatore,* etc. Sed sufficienter, sicut præcedentes, verificatur de Deipara ratione debili, et ratione peccati in Adamo commissi : quisquis enim in eo peccavit, habuit prout ibi illudmet peccatum. Et insuper debitum contractum in propria persona, potest *peccatum* nuncupari : quia et est peccati originantis effectus, et quantum est ex se, causa originalis : sicut concupiscentia dicitur peccatum ab Apostolo Rom. 7, quia ex peccato est, et ad peccatum Rom. 1 inducit. In lib. de perfect, just, circa finem dicit idem Augustinus, neminem esse prae-Λ0?ll'·· ter Christum, cui necessaria non faerit remissio peccatorum. Sed et hoc recte verificalur de B. Virgine sine maculæ contractione ratione peccati commissi in Adamo : quia omnes, qui prædictum peccatum in illo commiserunt, opus habent, ut sibi remittatur, sine qua remissione semper ipsis imputaretur.

Lib. 20 de Civit. Dei cap. 6, sic dicit : Idem. *Omnes mortui sunt in peccato, nemine excepto, et pro omnibus mortuus est Christus.* Respondetur etiam B. Virginem posse dici *mortuam in peccato,* non in propria persona ratione peccati originalis in se contracti, sed in Adamo ratione peccati originantis in illo commissi. Et ulterius potuit dici *mortua in peccato originali,* non secun- idem, dum actum, sed secundum debitum : pro mortuo enim reputatur, qui est morti obnoxius. Quodlibet autem istorum consonat menti Augustini, quia solum intendit omnes ita esse mortuos per peccatum, ut indigerent redemptione per mortem Christi. Prælerea lib. de fide ad Petrum cap. 26, (refertur cap. *Firmissime* de consecrat, dist. 4), de omnibus qui ex viro et fœmina concipiuntur, affirmat, cum peccato originali nasci (loquitur autem de nativitate in utero, quæ est ipsa conceptio, ut notat glossa loco citato). Respondetur sufficere ad veritatem hujus loci, quod omnes cum praedicto peccato concipiantur, quantum est ex vi seu debito suæ generationis, atque adeo nisi gratia provenions actualem peccati contractionem impediat, ut impedivit in B. Virgine. Denique lib. 5 contra Julianum cap. 7, omnem carnem praeter carnem

idm Christi dicit fuisse carnem *peccati.* Sed ad hoc etiam satis esse prædictum debitum, constat ex dictis num. 48.

D.Hwr 191. Tertio occurrit D. Hieronvmus super ad Corinth. 5, dicens, solum Christum fuisse immaculatam hostiam oblatam Deo pro omnibus, qui erant in peccato. Respondetur Hieronymum loqui de hostia immaculata omnibus modis, quæ neque in se, neque in Adamo peccati macula aut ejus debito tangeretur : qualem, verum est, non fuisse R. Virginem, quia in Adamo peccatum incurrit, et in se debito subjacuit.

D.Grc; Sequitur quarto D. Gregorius lib. 11 Moral, cap. ult. ubi ait, B. Job unum solum vidisse hominem, scilicet Christum, de immundo semine non conceptum, el qui ita in mundum venerit, ut nihil habuerit de immunda conceptione. Et rursus : *Solus in came sua vere mundus extitit, qui delectatione carnis tangi non potuit :* et lib. 18, *cap.* 27 *:Ille solus veraciter sanctus natus est,* etc. Respondetur, omnibus istis loquutionibus excludi a Christo Domino non tantum peccatum originale, sed etiam debitum : quia qui sub isto concipitur, concipitur de immundo semine, et habet aliquid immundæ conceptionis : ipsum enim debitum semen infectum includit, ut explicuimus num. 16. Et propter eandem rationem dicitur solus Christus vere mundus in carne sua et sanctus extitisse, id est, elongatus et penitus immunis ab omni peccati contagione, quia neque peccatum, neque peccati debitum (quod explicatur per carnis delectationem seu conceptionis libidinem) ipsum ullo modo tetigit. Hoc autem munditiæ et sanctitatis genus non competit Deiparæ, eo ipso quod cum debito peccati fuerit concepta : et ideo quamvis peccatum ipsum non incurrerit, excluditur cum cæleris a prædictis loquutionibus, ipsæque soli Christo Domino reservantur.

Origen. Succedunt verba Origenis homil. 12 in Levit, ex quibus sequens propositio conflatur : *Omnis qui ingreditur in hunc mundum per uriginem paterni seminis, in quadam contaminatione fit, atque in patre et matre contaminatus et pollutus dici potest.* Hæc autem propositio quoad utranquepariem exponitur eodem modo, sicut quæ ex D. Gregorio adductæ sunt. Ratione enim infecti seminis etiam ante actualem contractionem peccati potest, qui sic concipitur, dici *contaminatus,* et *pollutus in patre et maire :* imo et aliquo modo in se, quia talis infectio ex parte corporis semper pertingit usque ad personam conceptam : licet in B. Virgine ob provenientem gratiam animam non tetigerit.

195. S. Leo Papa serm. 1 de nativitate U» sic ait: *Dominus noster sicut nullum a reatu liberum reperil, ita pro liberandis omnibus venit.* Et serm. 5 :So/us *Dominus Jésus innocens natus est* (nativitate scilicet in utero). Et serm. 8 : *In solo Christo erat natura tint culpa.* Et serm. 12 : *Solus H. Virginis naius* es/*filius absque delicto.* Prima ex his propositionibus sufficienter intelligitur de debito etiam in rigore terminorum : quia nomen *reatus* indifferenter significat alligationem sub culpa contracta, et obligationem culpam contrahendi, ut observavimus dub. I, numero 46. Cude cum ejus propria significatio salvetur in hoc secundo sensu, non est necesse quoad Virginem sumere illud in priori. Secunda propositio intelligitur de innocentia omnimoda, et sic est verissima : non enim concipitur ut omnino innocens, qui concipitur sub delicto Adami, et propter illud obnoxius originali maculæ contrahendæ : sicut concipiuntur omnes præter solum Christum, quem nullum delictum nullumve debitum comprehendit. Tertia verificatur de culpa vel contracta de facto vel contrahi debita. Et similiter intelligitur quarta, scilicet de delicto commisso in Adamo, et in se vel confracto, vel contrahi debito : in quo sensu prædictæ propositiones neque Deiparam, sed solum Christum Dominum excipiunt. Possunt etiam omnes illæ aliter verificari, etiamsi intelliganturde peccato formaliter, nam sensas erit, quod solus Christus ex se, ex sua natura, et ex modo suæ conceptionis non potuit illud incurrere, quia ex nullo horum capitum aderat in eo peccati principium: quo pacto nullus alius, neque etiam B. Virgo dici potest peccatum non habuisse; quamvis absolute, et non facta illa reduplicatione, fuerit ab eo immunis.

Uno autem ex his duobus modis intelligentiæ verificanlur quæcæteri Patres affirmant. S. Ephren. serm. de Passione I)0-&ÿt mini : *Solus Dominus sine peccato erat. 'f'·* Gregor. Nyssenus: *Solus hic partus masculi-t&d nus esse conspicitur qui nihil de foeditate culpr portavit.* Cassiodorus psal. 138:.So/us *Chris-(&" tus sine peccato esse dignoscitur.* Græcus Anonymus super Lucam : *Solus hic fructus benedicius, quia sine peccato producitur.* Et Cassianus collât. 22 : *Immaculatum el sine peccato esse, unius Domini nostri Jesu Christi singulariter convenit majestati,* etc Ilis enim et similibus loquutionibus, quæ in Patribus reperiuntur, repmunlur, solum significatur omnes homines, præter Christum, et peccasse in Adamo, el in propria persona, cum conciperentur, peccati debitum, adeoque infectionem et iinuiti nd it ia m aliquam incurrisse, ratione cujus in aliquo vero sensu dici possint *immundi* el *infecti* ; sive talis infectio pertingat ad animam inducendo culpam originalem, sive animam gratia praeoccupante, in came sistat, ul in B. Virgine accidit : quam proinde non est necesse pro ejus luenda immunitate a similibus universalibus loquutionibus excipere : præsertim cum tenor verborum suadeat, prædictam exceptionem esse violentam. De Bernardo dicemus sequenti : modo vero quod attinet ad verba ex epistola ad Lugdunens. relata num. 132, quibus universaliter loquitur, sufficienter posset exponi modo nuper dicto : et nisi addidisset alia specialiora, quæ retulimus num. 142, parum negotii epistola illa pia? sententiae facesseret.

§ IV.

Testimonia quæ procedunt in speciali lucem accipiunt.

196. Veniamus ad loca, quæ in speciali de ipsa Virgine loquuntur, relata etiam dab. præced. loto § 3. Primus est D. Augustini super psal. 34, concion. 2, ubi ait : *Maria ex Adam mortua propter peccatum.* Carpit Granados Cajetanum, quod ita legerit, ut nos, et non sicut ille, *propter peccatum Adæ.* Sed insulse revera, nam in editione Parisiensi anno 1586, omnium emendatissima, solum legitur : *Maria ex Adam mortua propter peccatum,* neque habetor genitivum *Adæ,* quod ex alia editione Granados desumpsit. Et licet veritatis non intersit (subintelligitur enim prædictum genitivum, licet non exprimatur),debuisset censor editiones selectiores consulere, vel a sugillatione abstinere. Ad rem ergo : Beatam Virginem mortuam fuisse propter peccatum, scilicet Adæ, solum probat, peccatum illud ad eam sicut ad cæteros Adami posteros pertinuisse, et ex persona omnium fuisse commissum. Sicut enim ex hoc ipsa Virgo cum cæteris debitum maculæ originalis incurrit, sic etiam incurrit debitum moriendi in pœnam prædicti peccati. Nec repugnat, ut primo illo debito ex Dei dispensatione a sui actu impedito, hoc posterius expeditum remaneat, prædictamque pienam suo tempore inducat : sicut de facto in aliis justificatis post ablatam originalem maculam permanet debitum moriendi, ipsaque mors suo tempore infligitur in pœnam illius peccati : de quo diximus supra num. 18.

Secundus Augustini locus adducitur ex Wem. lib. 2 de peccat, merit, cap. 24, ubi dicit, carnem Virginis fuisse *carnem peccati.* Et tertius ex lib. 10 de Genesi ad liter, cap. 18, ubi ait, prædiclam carnem *[uinae de propagine peccati conceptam.* Utruaque vero sufficienter verificari ratione debiti, etiam sine actuali contractione maculæ originalis,constat ex dictis dub. 1, num. 48, ubi rationem tradidimus; quia humana caro non ideo dicitur *caro peccati,* aut *caro ex peccato,* vel *in peccato,* vel *ex peccati propagine concepta* aut *propagata,* quasi ipsa peccati maculam formaliter in se suscipiat : non enim subjectum peccati quoad suum formale habet esse caro, sed anima: sed ita appellatur, quia est caro fabricata per semen ex peccato Adami vitiatum et infectum, adeoque caro simili modo ex prædicto peccato infecta et vitiata, suaque infectione et vitio maculæ originalis inductiva : quod totum clauditur in debito, de quo loquimur, ut explicuimus numero citato.

197. Eundem sensum habent verba D. Fulgentii lib. de Incarnatione et gratia Jesu p^nt. Christi : et D. Ildephonsi lib. contra disputant, de perpet. virginit B. Mariae : solum enim continent prædiclam propositionem, quod *caro Virginis caro fuit peccati.* Et quamvis Fulgentius addat: *Quæ in iniquitatibus fuerat humana solemnitate concepta,* hoc tamen in idem redit: quia hæc verba non appellant supra personam Virginis, sed solum supra ejus carnem, cum qua dumtaxat concordare debet relativum *quæ,* et adjectivum *concepta ;* carnem vero conceptam esse in iniquitatibus vel in peccato, nihil aliud dicit quam esse conceptam per semen vitiatum, ctcum prædicta infectione, quæ dici potest peccatum causaliter : non enim major alias iniquitas aut formalior malitia quam hæc causalis potest ad carnem pertinere : vide supra citato num. 48. udcph.

Eusebius Emissenus homil. 2 de Nati- Euseb. vit. nihil habet, quod sonet ultra debitum, Emiss‡ nam utitur ipso nomine *debiti,* el nomine *nexus,* quod idem significat. Verba Chry-Cbrysip. sippi Hierosol. serm. de S. Maria Deipara, denotant Virginem fuisse lapsam cum canteris Adami posteris. Sed intelligenda sunt de lapsu in ipso Adamo, quando ille ex om-

nium persona deliquit. Poterunt etiam exponi de lapsu in propria Virginis persona, non quidem formali, sed radicali et initiative : ipsum quippe debitum tabendi in originalem culpam potest dici *lapsus initiative et radiealilcr.* Locus Damasceni quovis modo legatur, solum probat, B. Virginem sustinuisse mortem corporalem in pronam peccati Adami, adeoque commisisse com *exieris illud* peccatum, prout fuit in ipso Adamo. Quod vero inde maculam in propria persona contraxerit, non insinuat praedictus locus.

Ruji-'H *·H. Duriora sunt verba Anselmi lib. 2, *Cur Deus homo* cap. 16 el Ruperti lib, 1, in Cantic. adeo ut Suario et etiam Vasquezio visum fuerit non habere congruam explicationem. Dicunt enim aperte Virginem fuisse in peccatis et in iniquitatibus conceptam. Sed juxta nostram doctrinam utriusque ërit facilis solutio non ex proprio marte fabricata, sed petita ex ipso D. Anselmo lib. de concept, virgin, cap. 7, ubi cum cap. 6 præcedente dixisset, solam animam sive voluntatem esse peccati subjectum, quærit ei explicat, quomodo puer qui concipitur, statim ab ipso conceptionis exordio, quando nondum fœtus informatur anima rationali, sed solum embrio aut semen in utero existit, dicatur jam concipi in iniquitatibus ct in peccatis, sic accipiens illud Psal. 50: *In*

ABsettn. *iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me muter mea. Videtur itaque sequi* (inquit) *quod aut infansstatim ab ipsa conceptione animam habeat rationalem, aut in eo non est peccatum originale mox cum conceptus est. Quod autem mox ab ipsa conceptione rationalem animam habeat, nullus humanus suscipit sensus,* etc. Et infra : *Sed si non statim infans ab ipsa conceptione habet peccatum, quid dici! Job Deo : Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu qui solus es? El quomodo verum est, quod dicit David: In iniquitatibus conceptus sum, ct in peccatis concepit me mater mea. Qurram igitur,* si *possum, quomodo quamvis non statim ab ipsa conceptione sit in infantibus peccatum, de immundo tamen semine in iniquitatibus et peccatis concipi dicantur. Srpe utique divina Scriptura asserit aliquid esse, quando* n«n *est, idcirco quia certum est futurum esse. Sic quippe Deus Adzde ligno Vetito dicit : In quacumque die comederis ex* eo, *morte morieris :* non *qm d ea die mortuus sit corpore, sed quoniam die illa necessitatem accepit aliquando* moriendi, etc. *Simili modo de immundo semine in iniquitatibus, el peccatis concipi potest homo intelligi, non* çmwl *in semine sit immunditia peccati, aut peccatum tire iniquitas: sed quia ab ipsa semineel* i/«a *conceptione, ex qua incipit homo esse, accipit necessitatem, ut cum habebit animam rationalem, habeat peccati immunditiam, qu? non est aliud quam peccatum et iniquitas,* etc. Huc usque Anselmus.

Cujus verba el sententiam quisquis pre oculis habuerit, nullo negotio, per doctrinam nostram sine praejudicio immunitatis Deiparæ occurret testimonio ipsius Anselmi et testimonio Ruperti, aliisque similibus, ubi cie illa affirmetur, quod fuerit in peccato originali concepta. Constat siquidem ad verificandam ab aliquo hanc propositionem in via D. Anselmi necessarium non esse exspectare instans animationis, illius qui concipitur, ubi peccatum formaliler contrahendum est ; sed veram esse toto tempore antecedenti ab initio conceptionis, quando quia nondum est rationalis anima, nondum est formaliter peccatum ; ob necessitatem et debitum illud incurrendi. Hac igitur rationeverificari potuit prædiclapropositio de B. Virgine ratione prædicti decreti, præscindendo ab eo quod in instante animationis originalem maculam contraxerit. Quod cum Sanctus Doctor ita luculenter declaraverit, superflua erit major expensio prædictæ doctrinæ.

199. Pergamus ad alia, quæ idem Anselmus ait citato cap. 16, ubi continetur hæc propositio : *B.Virgo fuit a peccato originali inundata :* (alia enim quæ ibi habetur, nempe quod caro Virginis fuit *de massa peccatrice.,* exponenda est, ut explicuimus Augustinum, Fulgentium et Ildephonsum, appellantes eam *carnem peccati.)* Eundem loquendi modum tenuit Richardus Victor. lib. 1 de Emanuele cap. 12 et lib. 2, cap. 26 et 28, ubi non semel ait, Virginem et ejus carnem fuisse *a vitiorum contagio mundatam et purgatam* prout etiam dixerunt Nazianzenus orat. 42, Germanus Patriar-·^ cha m theoria rerum eccles. ?sicephorus Constantinop. in epistola ad Leonem III, Petrus Damianus in serm. Assumpt. Et ali- |>li qui alii ex Patribus sic loquuntur. Cæterum ad veritatem prædictæ propositionis sufficit debitum, de quo loquimur, neque necessaria est actualis peccati contractio. Tum quia ratione prædicti debitum contraxit B. Virgo vitiositatem et infectionem inferentes,quantum erat ex se. maculam in anima, a quibus purgata fuit per gratiam earum effectual impedientem, ct vim omnem illativam ipsius

ida.

sius maculæ exlinguentem. Turn etiam quia ut purgatio et mundatio, de qua citati Paires, inlelligaluresse non tantum a prædicla infectione, sed etiam ob originali culpa, nonest necesse, quod ista præcesserit de facio contracta, sed sufficit quod debuisset pnvcedere, seu quod præcesserit in debito et radice: reputatur enim quasi jam præsens malum, quod de proximo imminet et limetur : unda quia culpa originalis proximе in praedicto debito imminebat, non immerito præservationem ab illa per gratiam Patres dixere *mundationem* et *purgationem.*

Obeandemque rationem dici potuit *ablati» el remotio talis culpæ,* ut appellavit D. Bernardinus Senensis serm. 4 de concept. B. .Mariæ art. 1, cap. 1. Quod vero ari. 4, admittit fomitem in B. Virgine, ligatum quidem per primam sanctificationem, et per secundam penitus extinctum, non officit præsenti veritati : quia non repugnat fomitem ex speciali dispensatione separari a culpa originali, et contrahi illa non contracta : sicut separatum fuit debitum moriendi et alia, quæ ex natura rei prædictam calpam consequuntur. An vero de facto B. Virgo fomitem contraxerit, constabit infra a num. 221. Verba Hugonis Viclorini lib. 2 de sacrament. 1 p. cap. 5 et Magistri sententiarum in 3, dist. 3, solum continent debitum de quo loquimur : aiunt enim carnem Christi in matre fuisse peccato obnoxiam, sicut reliquam Virginis carnem : quod idem est atque obligatam et sub debito constitutam. Nullus ergo prædiclorum Patrum, etiamsi nomina aut verba a propriis significatis non extrahanlur præjudicabit veritati articuli cui consulimus, si a praedicto debito Virginem nolimus excipere; cum tamen ea exceptione facta,omni careant probabili expositione.

200. Non ita sane aliorum qui examinandi supersunt, verba, et sententias liberum nobis erit inoffenso pede percurrere. Epistola enim D. Bernardi ad Canonicos Lugdunenses jam olim multis in hac materia lapis fuit offensionis, et petra scandali : cuius sane verba relata dub. præccd. num. I'I2, cum aliis quæ in eadem epistola et serm. 2 de Assumpt. continentur, pluribus Theologis negotium facessere : nec leviter insndarunt,ul ostenderent intelligenda esse non de conceptione completa, et consumtn ita, qua fo tus anima rationali informatur, sed de antecedenti, et præparatoria. quælongeante inchoatur, quandosèmen in vulva suscipitur: et de peccato originali non in se formalilcr contracto, sed habito dumtaxat in necessitate el debito, juxta doctrinam quam ex Anselmo lib. de conceptu virgin, supra tradidimus. Cui provincial, quia illam docti, et graves Bernardi alumni ex munere susceperunt, præsertim Franciscus de Vivar, in lib. de Bernardo vindicato, ot Angelus Manriquez tom. 1 annal. Cistcrc. ad annum 1136, cap. 4 et 5, supersedendum duximus, relinquendo lectoris judicio, num prædicti Doctores adeo feliciter sicut erudite, et studiose laboraverint. Id autem est nobis et illis omnino per se notum, videlicet quod saltem sine recursu ad debitum, quod explicuimus, nulla supersit via exponendi mellifluum Doctorem, ne immunitati conceptionis Deiparæ refragetur. Unde quod aliqui neotherici suadere conati sunt, Bernardum neque peccatum originale, neque ejus debitum proximum in Virgine asseruisse, omni caret probabilitate.

Vivar. Manri.

Alitius loquitur Albertus magnus aliquibus in locis, ubi quod attinet ad sonum verborum, posset de peccato commisso in zVdamo, et de debito inde contracto ad originale incurrendum utcumque interpretari. Qui vero omnia consuluerit, animadvertet non satis hac via montem illius exponi. Minus autem prædictam expositionem admittit D. Bonaventura, quia illam expressep.Bona. impugnat in 3, dist. 3, art. 1, quæst. 2.Idem dicendum de Ricardo a S. Laurentio in libris de Laudib. Virg. et deB. Antonino 1 p. tit. 8, cap. 2. At vero Hugo Cardinalis super cap. 7 Ecclesiast. videtur posse probabiliter intelligi, ut immunitati Deiparæ non omnino repugnet. Tum quia potuit referre ibi inter alias illam expositionem non ut sibi veram, sed ex aliorum sententia, et ut probabilem : familiare enim est Scripturam sacram exponentibus afferre omnia, quæ ad loci elucidalionem conducunt; quamvis non omnia vera, sed aliqua tantum probabilia arbitrentur. Tum etiam quia cum non nominet expresse *peccatum* vel *culpam,* sed solum *originale,* aliquale dedit fundamentum, ut intelligatur de quolibet ad originale peccatum pertinente, ac proinde de debito contrahendi illud, quod aliquid originale et originalis peccati est. Fatemur vero aliquid esse in textu, cui hæc secunda solutio non satis cohaeret.

AJbeti.

Eicanl.a S.Lau. B.Ant. Hugo. Cord.

§V.

Quid tenendum de mente Angelici Doctoris.

201. Unus superest examinandus Angel. Doctor : cujus doctrinam, prout prasentem tangit articulum, varie exagitatam, auctores aliqui nolentes piam sententiam illius scriptis deesse, ita modificare, et ad eam temperiem reducere conati sunt, ut præservationi Deiparæ a culpa originali non refragetur. Sed et nos quoque dolentes piæ sententiæ tanti Doctoris deesse suffragium, prædictam concordiam summopere concupivimus. Quid vero si effectus non in omnibus voto respondit ? Subjiciemus breviter (neque enim ex professo res agitur) ; quæ diversis testimoniis accurate inspectis, et inter se collâtis de mente Magistri nostri assequi valuimus. In illis igitur saltem debitum, de quo loquimur, contineri, nullaque alia via sine praejudicio immunitatis Deiparæ verificari posse negabit nullus, qui in medio solis nolit cœcutire. An vero prædictum debitum pro vera expositione sufficiat, hoc opus, hic labor est. Quem utinam non subire liceret.

Duplex geons D/j^æ

Pro rei ergo intelligentia nota, in scriptis D· T^omæ quædam esse testimonia, quæ non utcunque universos descendentes ab Adam (uno excepto Christo Domino) sub originali peccato comprehendunt, sed id tanquam certum in fide diffiniunt, et oppositum damnant ut errorem. Ita in hoc art. 3, ex quæst. 81 primae secundae, et quæst. 4 de Mal. art. 6, et in 4, dist. 43, quæst. 1, artic. 4. In his vero locis non nominat B. Virginem, nec circa illam in particulari aliquid determinat, sed loquitur in generali et in communi, cum sola tamen Christi exceptione. Alia sunt quæ de ipsa B. Virgine determinate asserunt fuisse in peccato originali conceptam, aut non fuisse in instante conceptionis vel animationis, sed post illud instans sanctificatam. Hæc habentur 3 p. quæst. 14, art. 3 ad 1, etquaast. 27, art. 2 in corp, et ad 2 et 3 et 4, quæst. 31, art. 8 ad 2 in 3, dist. 3, quæst. 1, art. 1, quæstiunc. 1, et ad Anibald. eadem dist. quæst. unica, art. 1. Quodlib. 6 , quæst. 5, art. 7, opusc. 22, cap. 224, et opusc.8 circa medium.Psal. 13ad ilia verba: *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum :* et alibi. In nullo vero istorum locorum affirmavit D. Thomas aliquid tanquam de fide, neque oppositum suæ opinionis censura notavit, sed simpliciter tantum illam asseruit.

202. Quod ergo attinet ad prima testimonia, pro comperto habemus, Angelicum Doctorem locutum fuisse de contractione «ia peccati originalis non determinate quoad actum, sed vel quoad hunc vel saltem quoad debitum. Quidquid enim sit, an ipse crediderit, Virginem fuisse de facto in originali conceptam, id tamen de fide esse, nunquam existimavit, neque ex ejus verbis aut rationibus similis error potest deduci, cum sine improprietate aut violentia intelligi valeant deconlractione peccati quomodolibetsump-D-Ti'A ta, adeoque abstrahendo ab hoc quod sit vel solum quoad debitum, vel etiam quoad actum. Fuisse vero hanc illius mentem, el nihil amplius tanquam de fide statuere voluisse constat, tum ex communi intelligentia Thomistarum. quibus hac in parte tanquam piæ senlentiæ favente accedendum esi. Tum etiam ex ratione, qua S. Doctor utitur : quia videlicet secundum fidem tenendum est, omnes homines prætersolum Christum fuisse per eum redemptos : quam rationem probare quidem debitum, sed non amplius, ostensura est dub. præced. anum. 118. Tum praeterea nam ipse Ang. Doctor seipsum ita explicuit in 4, dist. 43, quæst. 1, art. 4, quæstiunc. 1 ad 3, utens promiscue et nomine *peccati,* et nomine *debiti.* Postquam enim dixerat, erroneum esse affirmare, quod aliquis sine peccato originali concipiatur præter Christum : quia qui ita conciperetur, non indigeret ejus redemptione, et sic Christus non esset omnium hominum redemptor, subdit : *Liberari autem a malo, vel a debito absolvi non potest, nisi qui debitum incurrit, vel in malum dejectus fuit : et ita non possent omnes fructum Dominiez redemptionis percipere, nisi omnes debitores nascerentur et malo subjecti: unde dimissio debitorum et liberatio a malo non potest intelligi, quod aliquis sine debito vel immunisa malo nascatur, sed quia cum debito natus per gratiam Christi liberatur,* etc. Vides, D. Thomam non determinate exigere, neque ad verificanda illa, quæ fides tradit, neque ad redemptionis fructum percipiendum, peccatum de facto contractum, sed sub disjunctione vel peccatum, vel debitum : id enim expresse dicunt illa verba : *Liberari a malo vel a debito absolvi non potest nisi qui debitum incurrerit, tel in malum dejectus est.* Et illa : *Nisi omnes debitores nascerentur et malo subjecti.*

Unde

Unite quod Angelicus Doctor in ilia solutione negat recursum ad gratiam præservülivain : quia tunc beneficium non fieret immediate personæ concepts, sed parentibus, etc. inlelligenduin est de gratia préservante non modo a peccato, sed etiam a debito in propria persona contracto ; talis enim gratia est, quæ solis parentibus fieret, juxta ea, quæ diximus dub. 1, num. 3-1. Non autem loquitur de gratia ita a peccato praeservante, ut in ipsa persona concepta debitum supponat saltem pro aliquo priori naturæ. Hic autem locus ita clarus lucem dat, ut alia ejusdem D. Thomæ ubi suam sententiam de fide esse pronuntiat, non aliter quam prædicto modo accipiantur.

203. Cum igitur ea omnia ita planam intelligentiam admittant, seu potius contineant, el indigilenl, qui turpiter errare non eligunt, jure optimo P. Laurentius de a?/_z Aponte homil. 59 citata, num. 5 Ferdinandum de Salazar reprehendit, quod in opere do conceptione cap. 42, sæcul. 13, posuerit in coelum os suum audens et di cens, D. Thomam non leviter errasse 1, 2, el quæst. 81, art. 3, ubi (ut putat Salazar) ^•sententiam de præservatione Deiparæ ab originali culpa, gravi censura notavit: quam sententiam ex summorum Pontificum decretis constat simili censura feriri non posse: *Asserendum* (inquit) *omnino videtur S. Thomam, cum cam notam illi imposuit, non leviter errasse, adeoque putandum, eum errorem reliqux doctrina abrogasse fidem, potius quam conciliasse: non jure ipso comparatum est, ut testis illius nulla sit fides, qui suo testimonio aliquid mendacii et erroris manifeste inseruit.* Hæc ille et alia in D. Thomam. A cujus tamen doctrina et scriptis omnem penitus abesse errorem Summi Pontifices non semel proclamarunt. Nec Salazarius solum in ea censura a reverentia et veneratione Angelico Doclori debita, exhibitaque ab omnibus , alienum se ostendit ; sed omnino contra veritatem prædictum errorem illi impingit. Nam præterquam quod censura illa, quæ post Sixti IV constitutionem erronea esset, lempore D. Thomæ non errorem, sed probabilem multorum opinionem continebat ; falsum etiam est Angelicum Doctorem notam aliquam piæ senlentiæ inussisse: locus enim allegatus ex I, 2, et alia, ubi assertionem suam de fide esse pronuntiat, et oppositum tanquam errorem damnat, intelliguntur de contractione peccati quantum ad debitum, ut nuper explicuimus : neque est in prædiclis locis verbum aliquod, quod huic expositioni contradicat ; irno sunt plura, unde necessario colligitur. Sub prædictoautem debito etiam Deiparam comprehendi tenent tanquam de fide, vel saltern ita cerium, ut oppositum sit error, Salmeron, Vasq. Corduba, Ægidius, Valentia, el alii immunitatis Deiparæ strenui propugnatores, quos præcedenti dub. § 4 retulimus, dabimusque eorum verba infra a numero 224. Cndecum prædicta loca D. Thomæ nihil amplius contineant, liquet Salazarium non verum errorem, sed a se temere excogitatum illi imposuisse : adeoque (ut argumento ejus utamur) putandum hunc errorem reliquæ suæ doctrinæ fidem abrogasse, cum jure comparatum sit, ut testis illius nulla sit fides, qui suo testimonio mendacium manifeste inserit.

Qui autem minus sapiens stomachum et bilem inD. Thomam ita commovit, movisset etiam in Augustinum, si eum legisset lib. de perfecta justit. cap. 21 et lib. 2 de peccat, merit, cap. 35 et lib. 4, contra duas epistol. Pelag. cap. 4 et alibi, unde D. Thomas assertionem suam deprompsit. Sic enim ail in primo loco : *Quisquis fuisse vel esse in hac vita aliquem hominem vel aliquos homines putat, excepto uno mediatore Dei et hominum, quibus necessaria non fuerit remissio peccatorum, contrarius est divinx Scripturx, ubi Apostolus ait: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors,et ita in omnes hominespertransiil : et necesse est, ut impia contentione asserat esse posse homines, qui sine mediatore Christo liberante atque salvante sint liberi,* etc. In secundo ita habet: *Teneamus indeclinabilem fidei confessionem, solus unus est, qui sine peccato mortuus est propter nostra peccata,* etc. Et in tertio : *Pali mortem sine meritis mortis de uno solo mediatore Dei et hominum homine Christo Jesu Catholica fides novit* etc. Vides Augustinum sæpius aflirmantem ut notum ex fide, neminem præter solum Christum peccati fuisse expertem. cui tamen nullus Catholicorum errorem a Salazario excogitatum imponere ausus fuit : cur ergo impingendus Divo Thomæ, qui nihil aliud suis assertis affirmat? Etsi verba Augustiniana sensum habent verum el catholicum quem nuper tradidimus, cur Thomistica, quæ ipsissima sunt, in alium accipiuntur? fin- August.

204. Veniamus ad ea loca, quæ nihil con- {Juin tinent censuræ, sed simpliciter tradunt, aha «es- λ irginem fuisse in originali conceptam, aut d 't ÎÎX.

non nisi post instans animationis fuisse sanctificatam. Hæc autem sincere considerantibus, sive quæ juvenis super sententias, sivæ quæ senior in Summa Theologi® aut aliis locis scripsit, ita pro peccati contractione sunt perspicua et sibi ipsis cohaerentia, ut coram propria conscientia non audeamus illa de solo debito intelligere. Legimus sæpenumero prædicla loca, seriem, verba, et apices attente meditati sumus, summopere cupientes et inquirentes viam, ut sine veritatis praejudicio enuntiare possemus, D. Thomam piæ sententia? non refragari : illam tamen (quod non sine animi dolore proferimus) usque modo invenire non potuimus. Elinam vel proprio, vel aliorum studio peritiores facti, quam cito inveniamus. Dum autem majori luce non fruimur, satius nobis fuisse arbitramur (insufficientiam nostram hac in re confitentes)quoad unam istam opinionem, quam D. Thomas tunc temporis ut probabiliorem el communem (ali erat revera) sequutus, Thomisticum rigorem assuetum nobis remittere, quam aut extortis et violentk uli expositionibus, quas textus ipse abjicit, aut commentitiis quibusdam solutionibus, ad detrahendum potius D. Thomæ scriptis, praesertim Summæ Theologia?, temere excogitatis, quas quidam neotherici spargunt, locum aperire. Praesertim cum sciamus, aliquas praedictarum solutionum, et expositionum sine fundamento adductas per sacrum Inquisitionis tribunal condemnatas fuisse, et deleri jussasex Elucidario Joannis Baptiste Poza : ut videre est in Indice expurgatorio edito anno 16-10. Neque idcirco quia videamur oneri succumbere, affectui nostro in D. Thomam minus aliquid tulisse credimus, aut a fidelissimoejusdiscipulatu, quem semper ambivimus, vel minimum defecisse. Tum quia licet prædicte opinioni non haereamus ;ob reverentiam tamen Angelici Doctoris veneratione quammagna illam prosequimur. Tum etiam quia dum piæ sententia? subscribentes, non omnia ipsius D. Thomæ loca cum ea adæquamus, non quæ modo ejus sententia sit, putamus deserere·, sed quasi per epiikeiam de praesenti intentione supra verba judicantes, menti inhaereremus. An vero si sanctissimus Doctor modo superviveret, in antiqua illa opinione permaneret, vel contrariam amplecteretur? alibi tractabitur.

Pradrn-lissi.uc I) Titfin itâ K‘^u

205. Porro ut ipse olim ita scriberet, coegit unanimis fere assensus pro opposita opinione, quæ tunc temporis ita percrebuerat, ut syncronus D. Thomæ S. Bonaven-s^ lura in 3, ubi supra scriptum reliquerit: *Omnes fere illud tenent, quod B.* l'inyo *habuerit originale.* Et inferius de Sanctis loquens : .Vm//ms *invenitur dixisse, Je hit quos audivimus auribus nostris, Virginem Mariani a peccato originali fuisse irnmunem.* Quin et ipse Scotiis, qui assertorum immunitatis Deiparæ Princeps habetur, et triginta fere annis post obitum D. Thomæ et D. Bonaventuræ scripsit, cum pervenisset ad praesentem quaestionem, quam in 3, dist. 2 instituit sub his terminis : *Utrum B. Virgo fuerit concepta in originali peccato?* non modo partem affirmativam communem agnovit, sed negativae difficultatem et novitatem valde timuit. Ob idque præmissis tribus modis, quibus B. Virgo potuit sanctificari, ad articulum de facto accedens, solum ait : *Quod autem horum trium,* *** *gur ostensa sunt esse possibilia, factum sit, Deus novit : si auctoritati Ecclesiæ, vel auctoritati Scripturæ non repugnet, videtur probabile, quod excellentius est, attribuere Marii.* Et inferius: .S» *autem teneatur pars negativa,* etc. Ex quibus liquet, illum satis formidasse novitatem prædicta? sententia? : adeo ut nec tanquam absolute probabilem eam proferre ausus fuerit, sed sub illis conditionalibus: *Si auctoritati Ecclesix,* etc. Si *teneatur pars negativa,* etc. et cum illa formidine, *videtur probabile,* etc. atque adeo constat, tempore illo communem et universalem Theologorum sensum ab opposita fuisse, qua? contractionem peccati affirmat : eamque omnibus probabiliorem, multis vero indubitatam probabiliorem, multis vero indubitatam extitisse.

Cum igitur res ita se haberent, pradentissimeD.' Thomas prædicte sententiæ subscripsit, non quidem ut certe et indubitata?, sicut alii, sed ut probabiliori et magis communi, adeoque servans opposite suam etiam probabilitatem (qua probabilitate aliquando forte usus fuit). In quo nihil falsum sensisse videtur : quia licet prædicta sententia alias vera non sit, veruntamen est, et verum semper erit, pro tempore illo communem et probabiliorem extitisse. Qua via non incongrue Angelicus Doctor poterit ab assertione falsi circa hunc articulum in quocunque eventu vindicari : quia qui sequitur aliquam opinionem non a se fabricatam, nec rationibus ex proprio marte communitam, sed ab aliis, quibus probata fuit tempore quo probabilior haberetur, acceptam, etiam si absolute eam amplecti videatur, revera

revera solum profitetur majorem probabilitatem talis opinionis : el ideo nunquam poterit falsilatis convinci, quia nunquam erit falsum illum opinionem pro illo tempore probabiliorem fuisse; licet postea falsa aut minus probabilis evadat.

JUu 206. Compulit deinde ad ita asserendum
'S? magna D. Thomæ reverentia erga SS. Pa-
ıiτ^l'tres' 'Ill «d supprimendam omnino Pelagii
tipMhæresim, in id extremum inclinarunt, ut
hties· neminem præter Christum a lege peccati originalis exciperent : quorum verba tametsi divina providentia temperaverit, ut possent (quod attinet ad Deiparam) de solo debito exponi, prout nos exposuimus; non tamen hanc viam oportuit tempore illo ita innotescere, cum adhuc supererant Pelagianorum reliquiae, nitentium aliquos a prædicla lege extrahere;quibus pro Deipara permissa prædicta expositione, haud di ilici le in suæ hæresis favorem ea abuterentur, et alios exciperent. Quod sane eventurum haud obscure colligitur ex Beda in prolog, super Cantic. ubi ait, Julianum Pelagii discipulum ex immunitate Christi a culpa originali voluisse argumentum desumere ad universaliter asserendum : *Nullum esse peccatum congenitum hominibus, quando quidem ille et veritate carnis circundatus, et maculx immunis extittril.* Qui igitur ex immunitate Christi de Spiritu Sancto concepti ita perverse ansam desumebant, ut cæterishominibusoriginalem culpam denegarent, quanto magis si immunitas Virginis conceptæ ex viro et fcemina illis proponeretur, uncum inde acciperent ad errorem suum proterve defensandum. Hæc itaque ratio cum aliis in causa fuit, ut vel Deus ante tempora D. Thomæ mysterium immunitatis Virginis non aperte manifestaret : vel Ecclesiæ Patres si illius acceperunt notitiam, non palam de illo loquerentur·, sed viderentur potius sub lege originalis culpæ omnes concludere, cum solius Christi exceptione. Quamvis alias tot laudes et encomia de B. Virgine enuntiaverint, ut non obscuro possimus ejus exceptionem ex illis deducere.

Cernens igitur hæc Ang. Doctor, noluit primus novum dogma (a quo pro insita modestia communiter abstinuit) ex proprio marte introducere : quod forte illa tempestate ob rationem laciam minus proficeret, quam noceret : sed tempori et occasioni cedens, ita calamum temperavit, ut licet a via tunc communi non discederet; non tamen ei nova tela adversus piam opinionem ministraret, aut rigidus vel importunus hujus censor et impugnator existeret, sicut alii exlite.runl. Evertit accurate illam, quæ ponebat Virginem sanctificatam ante animationem, adeoque sine debito in propria ejus persona contracto, quia vel asserebat rem impossibilem, vel redemptioni plurimum derogabat :quod vero fuerit ingratia, vel in peccato concepta, neque directe aliquando quæsivit, neque ommino per se examinavit, nec circa hoc nimium fuit solicitas. Ubi tamen occasio se obtulit, sequutus est doctrinam tunc communem et probabiliorem de sanctificatione post animationem et peccati contractionem. In qua neutiquam ipse dux vel antesignanus, ut imperitum vulgus autumat, sed majorum assecla et pedisequus fuit. Idem dicimus de SS. Bonaventura, Alberto, Richardo a S. Laurentio, et aliis, qui ætate illa floruerunt. Nec mirum si prædicta doctrina tunc esset probabilior, quam modo : quia cum probabilitas non sit annexa veritati, imo multa sint falsa probabiliora veris, potest successu temporis, et doctorum hominum studio, aut aliis viis diminui et augeri, ut innumeris aliis opinionibus accidit.

207. Adde, ob aliam rationem debuisse Tertia
tunc temporisD. Thomam, Bonaventuram,
et alios prædiclæ opinioni adfavere, et piæpcltcns.
minus consulere, quia nimirum in rebus ex sola Dei voluntate dependentibus, uti erat Virginem ab originali macula praeservare, non est liberum unicuique pro suo captu judicium ferre, sed juxta communes Scripturæ regulas ; dum non apparet specialis revelatio, aut urgens argumentum, quod aliquem ab eis excipiendum persuadeat ; cum autem communes Scripturæ regulæ omnes posteros Adami sub prædicto peccato comprehendant, nec peculiaris revelatio pro excipienda Deipara usque ad tempora D. Thomæ innotuisset, non debuerunt illi, nec debuere antiquiores prædictæ exceptioni subscribere, sed communiter de omnibus juxta prædictas regulas judicare : stabat enim secundum illas pro inclusione possessio, nondum probata exceptione. Secus vero deinceps cum jam talis exceptio (saltem ut probabilissima) satis efficacibus argumentis manifestata est, et comprobata : ex eisdemque probationibus deductum, regulas illas Scripturæ, prout omnes universalissime comprehendunt, non tam de facto quam de jure, seu non tam de actuali peccati contractione quam do ejus debito it obnoxietate esse intelligendas. Ut enim scite D. Gregorius homii. 1G. Ezcch. *Per* d. Gn».

incrementa tempora crevit scientia spiritualium Patrum. Unde sicut nos modo prudentissime et probabilissime piæ positioni assentimus, propter praedictam specialem notitiam posterioribus sæculis manifestatam ; ita antiquiores, quibus nonnisi communes Scriptura? regula? tradi læ erant, aeque prudenter et probabiliter opposite assensum praebuerunt : imo minus prudenter et minus probabiliter tunc agerent, si aliter opinarentur. Quocirca non defuit ex assertoribus piæ sententia?, qui hoc nostro ævo Cnrinsi θ'ΙΠΐ excitaverit quæstionem : *Quis nimirum* •liasdo. *sapientius coram Deo egerit, 1). Thomas sequendo majorum vestigia pro opinione tunc communi et probabiliori: aut Scotus ab illis recedendo pro ea, quam modo veram existimanius?* Curiosa sane quæstio : quam uniuscujusque Docturis asseclæ pro suo Magistro decident: qui vero primus illam excitavit, pro Angelico Doctore indubitanter resolvit.

Serapbi- 208. Absit tamen, ut nos sacro Seraphico X«·π-θΓ(^*η* eam gloriam invideamus, aut deni- •hiôr jb grare velimus, quam ex assertione et defensione immunitatis Deiparæ præ omnibus aiwni anis Ordinibus optimo jure consequutus est 'a tempore ipsius Doctoris subtilis Scoti : qui primus scholasticorum (eorum saltem quorum habemus opera) pro tuenda hac veritate, felici sorte in arenam descendit : ex tuneque piæ sententiæ sectatoribus dux constitutus est, el facem accendit. In quo sane licet primus et antesignanus, refragantibusque illius sæculi Theologiae proceribus, non imprudentiæ vel audaciæ insimulari ; sed ut pius ac de Virgine optime meritus commendari debuit. Tum quia ad id forte luce peculiari adjutus fuit, ut nonnulli suorum autumant, nosque pro viri sanctitate et causæ bonitate inficias non imus. Tum etiam quia licet in firmandis rationibus piæ sententiæ, et solvendis objectionibus haud contracto calamo scripserit; in resolvendo tamen ita sobrie et modeste loquutus est, ul e'a tantum ejus verba habeamus, quæ nuper retulimus, videlicet : *Si auctoritati Ecclesia, vel auctoritati Scriptura non repugnet, videtur probabile, quod excellen-*

Scotus *Hus est, attribuere Marix.* Qua modestis- buidte stntdcautaquesatis responsioneetnos multa docuit, et ipse pius et humilis seipsum subtilem et sapientem superavit. Hujus Doctoris sequuli vestigia cæteri ejusdem Seraphicæ familiæ, tanta vi tantoque successu piam sententiam continuo propugnarunt, utquicquid secundæ sortis, quicquid bonitatis, ut progressus usque modo consequuta est, totum illis deberi non dubitemus ; sed et felicem quem optamus exitum non aliorum cura vel studio (experientia ipsa lestante) futurum arbitramur. Gratulamur itaque, non invidemus huic sacræ et seraphicæ familiæ pro suo in Deiparæ causam singulari zelo el laboro, quo cæteras ad idem studium provocat, imo vincit : sedet pra?dictæ famiIiæ congloriamur, quod quemadmodum Carmelo nostro tot ante sæcula prima hujus sacramenti revelatio innotuit, juxta ea quæ initio disputationis in pra?ludio observavimus:ita illi plenior lux, perfecliorque notitia per suum subtilem Ductorem in scholastica palestra comparata, felici omine affulxit.

Dum igitur I). Thomæ, D. Bernardi, D. Bonaventuræ, et aliorum Patrum, qui Scotum præcesserunt, etiam in electione contraria? sententiæ sapientiam et prudentiam commendamus, nequaquam praedictam gloriam Seraphico ordini, eidemque Doctori subtili aliqua ex parte diminuere intendimus; sed sanctorum, ut æquum est, honori et venerationi hac in causa consulimus.Nam ut recte P. Laurentius de Aponte ubi supra l:~ num. 6 : Aon *sic honori Marix sanctissimi addicti esse debemus, ut splendorem et majestatem SS. Doctorum denigremus : sed Dominum N. Jesum Christum imitantes, qui ut adnolat Cyrillus lib.* 3, *in Joann, solebat Sanctorum virorum gloriam non deprimere, sed confirmare : sic nos Virginem sanctissimam defendamus, ut semper sarta tectaque sit Sanctorum auctoritas, et dignitas.* Hæc ille immunitatis Deiparæ acerrimus defensor.

209. Ex dictis satis probatum credimus»? illud, quod in ratione num. 185, assumpsimus : nimirum juxta sententiam affirmantem in B. Virgine debitum culpæ originalis etiam sine actuali contractione, legitime explicari fere omnium Patrum testimonia, quæ de hac re loquuntur : cum ita exponi valeant supra viginti sex ex antiquioribus, ut vidimus a num. 192 usque ad num. 200. Quod si aliqua D. Thomæ loca eam intelligentiam non admittant, admittunt saltem alia ubi pressius loquitur, et doctrinam tradit de fide. Unde prædicta sententia viam parat, ul veritas, de qua loquimur, sine communi præjudicio SS. Patrum diffinitioni mandetur; cui tamen diffinitioni opposita opinio negans prædictum debitum iter occludit : atque adeo illa est valde propitia causæ immunitatis Deiparæ, cui consulimus; hæc vero inimica et adversaria.

Neque huic rationi oxcogitabilur evasio fundamento subnixa, aut aliquid opponetur, quod non facile diluatur ex illo principio quod supra tetigimus, nimirum quia Ecclesia tanti semper habet SS. Patrum auctoritatem et doctrinam, ut contra illorum communem assensum ad diffiniendum aliquid processura non sit, sicut neque usque modo processit : memor illius oraculi : *In antiquis est sapientia, el in multo tempore prudentia.* Job. cap. 12.Et Eccles.8: *Non le prxtereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a Patribus suis.* Ex hoc autem principio in Ecclesia firmiter observato, et ex insufficientia opinionis negantis debitum ad exponenda loca Sanctorum,quæ dub. praecedenti adduximus, ruent quæcunqueevasiones autobjectiones adversus rationem nostram poterunt excogitari, in quibus proinde non immoramur.

DUBIUM VI.

Qux ex prxdiclis sententiis vera censenda sit : et qualiter contraria: fundamentis occurrendum?

Resolutio dubii 4, quæ scopus est totius disputationis, quamque ob rationem ibi insinuatam usque modo distulimus, majorem suspensionem non patitur : cum omnia hactenus tradita ita judicium determinent, ul electioni vix locum relinquant.

Auctoris judicium.

E 210. Statuimus itaque pro conclusione seeundam sententiam illic propositam, et probatam, quæ debitum culpæ originalis ortum ex pacto el peccato Adami in B. Virgine fuisse agnoscit : primam vero quæ prædictum debitum negat, omnino rejicimus. Cogimur ad ita pronuntiandum primo testimoniis sacræ Scriptu ræ, quæ prædictam secundam sententiam efficaci 1er persuadent, nec possunt juxta oppositam salva consistere : ut constat ex dictis a num 156, ubi ea ista adduximus et expendimus. Secundo testi- ^moniis supra triginta Ecclesiæ Patrum relatis a num. 130, quæ illam ita evincunt, ut nulla alia via interpretationem admittant, nisi omnino violentam et extortam. Tertio aulhoritale illorum centum quadraginta gravium Doctorum, quos retulimus a num. 149, quorum communi assensui nefas sit refragari, aut contra tantam nubem testium interpositam aliud sentire. Præsertim cum eorum non pauci graves et docti, immunitatisquo Deiparæ assertores acerrimi, primam illam opinionem negantem debitum hærelicam vel erroneam aut temerariam arbitrentur, et has ei notas inurant, utjvidebimus a num. 224. Quarto movemur octo rationibus pro eadem sententia efformatis supra a num. 162, quæ valde efficaces sunt: praesertim illa quæ sumitur ex Virginis redemptione, pro qua toto dubio 3 laboravimus, quæque judicio nostro veritatem hanc demonstrative convincit. Et licet aliquibus illarum excogitari possint novæ evasiones , novæque objectiones in eas efformari, haud difficile tamen erit ex doctrina hujus disputationis evasionibus aditum præcludere, et objectiones omnino enervare : ob idque, simul et consulendi brevitati gratia, neque ibi pro omnibus prolixe immorati sumus, neque hic iterum immorabimur.

211. Denique compellit nos prædictam Momum sententiam indubitanter amplecti, præce- aüutl· dentis dubii resolutio et doctrina, ex qua constat illam valde propitiam esse causæ immunitatis Deiparæ, dum ejus diffinitioni viam parat ; e contra vero oppositam inutilem, imo inimicam illi existere, dum iter occludit prædictæ diffinitioni. Quæsane ratio urgentissima esse debet apud omnes, qui ex corde affectant, ut præservatio Virginis gloriùsissimæ a contractione maculæ originalis inter fidei dogmata numeretur. Qui autem opposita via gradiuntur, vel ex hoc convinci debent non desiderare hujus articuli diffinitionem, sed potius continua bella et lites in hac materia : quia si eorum positioni standum sit, prædicta diffinitio vel redditur impossibilis, vel saltem difficillima : cum ex hucusque dictis nemo non videat, ea quæ Scriptura docet, quæ Ecclesia credit, quæ Patres communiter tradunt, vel nullo modo, vel difficillime verificari posse (prout necessario verificanda sunt, ut diffinitioni locus servetur) sine recursu ad debitum, de quo loquimur.

Prælerea nullus vel cæcus negare potest, piam sententiam, quæ subnixa prædicto debito, prout a suis præcipuis assertoribus tradita fuit, non pauca ardua et difficilia superavit, novæ huic viæ alligatam, novis difficultatibusexipsa debiti negatione insurgentibus intricari, novisque obicibus præpediri, majorisque futurum molis, si nova hæc velimus devincere, quam fuit priora

adæquare. Qui igitur hac nova via graditur, non diffinitionis brevitati consulit, neque pro hujus causa? celeri felicique expeditione laborat ; sed iterum bella concitat, novasque reducit lites, quibus prædicta diffinitio implicata diutius protrahatur. Sane cum videamus, Sedem Apostolicara fere ab hinc ducentis annis pro hujus articuli declaratione iterum atque iterum summis precibus exoratam, nihilominus eam suspendere. expectare credenda est, ut ea qu.eex Scripturae! Patribus difficultatem ingerunt, sufficienti probabilitate omnino evincantur: quare ii tum demum prædictam declarationem avidius, et sapientius quærere dicendi sunt, qui planiori faciliorique via intra latitudinem probabilis loca Scripture et Patrum ad eum sensum reducunt, ut decernendæ veritati non adversentur,, sed potius adæquentur. Hoc autem facilius et evidentius præstari juxta sententiam adstruentem debitum. quam juxta negantem, nemo inficias ibit : cum notum per se sit, omnia testimonia quæ sine recursu ad debitum utcunque explicari possunt, facilius, et evidentius explanari cum prædicto recursu : et insuper non pauca, quæ negato debito, omnino carent probabili solutione absque prejudicio piæ sententiae; illo concesso sine tali praejudicio probabilissime declarari. Jubet igitur recta ratio, ut qui causam hanc non obicibus implicare, sed facilem et cito expedibilem reddere curant, opinione negante debitum de quo agimus, penitus rejecta, astruenti illud omnino subscribant.

Coiifir cralià 212. Quæ omnia efficaciter confirmare possumus ex modo procedendi in hac materia, quem apud auctores illius opinionis ceperimus. Eurum enim major pars omnia illa, quæ dub. -l, pro sententia nostra adduximus, vel nullo modo, vel primis tantum labiis degustarunt proindeque absque solutione penitus reliquerunt : quasi sat eis fuerit sine firmitatis et veritatis examine novum aliquid ad plausum protulisse : aut quasi in supremo causæ discrimine perfunctorie agenda res sit; et non singula severe ct radicitus exploranda. Alii vero, qui Patrum testimonia Virginem sub peccato claudentia præviderunt, duplici via ea enervare conati sunt. Primo enim quia juxta sua principia non adest recursus ad contractionem peccati solum quoad debitum aut ejus commissionem precise in Adamo (quo pacto possunt prædicta testimonia suaviter exponi, et a nobis exposita sunt) indubitanter concedunt contineri in illis actualem peccati contractionem, pturesque ex Patribus asseruisse. Dicunt tamen non esse quoad hoc eorum auctoritati deferendum : *(Juin in ea sententia mobiles et inconstantes fuerunt (*ita illi luquuntur)n</co *utgia modo aiebant, iterum facile abnegarent.* Secundo (unus tamen aut alter) minoris adhuc SS. Patrum auctoritatem pendentes, dicunt non omnino obesse illorum scripta: quiapotestas Romana? Sedis in ordine ad statuendum aliquid de fide superior est, el nullis cæterorum Doctorum su UTagiis alligata. Referuntque speciales casus, ut suadeant, Ecclesiam de facto contra valde communem Patrum consensum aliqua diffiniisse.

213. Sed utranque istam solutionem, credimus non levem injuriam inferre tum^* ipsis SS. Patribus, quos inconstantia? gratis Piivt et immerito insimulat, et eorum auctoritatem satis parvipendet : tum etiam Ecclesiæ, quæ illos summa veneratione prosequitur, ut quorum sententiis et doctrina Læreticorum machinas secureeverlil.communesquc ictus feliciter elidit. Id quod satis superqae esset pro prædictarum solutionum explosione. Sed adhuc prioris falsitatem, et quantum causæ immunitatis Deiparæ officiat, ostendit citatus D. Joannes Merinero in to Respon. superius allegata, priori proposil. ttP rat. 3 a num. 5-1, ubi sic ait: *Sed antequam ad ulteriora progrediamur, animadvertere necessarium* **duxi,** *sapientissimum P. Ferdinandum de* **Salazar sibi** *objecisse auctoritates Patrum, in quibus ad exlirpandam hrresim Pelagianam absolute* **pronuntiant** *: Omnes descendentes ex Adamo, excluso* **Christo,** *contraherepeccatum originale, vel* **Virginem** *peccatum originale contraxisse, et his similes. Et cum iu suis principiis ad eas respondere non posset id quod communiter sectatores* **pix** *sententix respondent, scilicet in prxdictis auctoritatibus Patres solum intendisse statuere contra Pelagium, omnes descendentes «· Adamo per seminalem propagationem ex vi pacti seu legis universalis contracturos peccatum originale, seu, quod idem est, habere debitum contrahendi illud, imo quod de facto illud contrahunt, nisi speciali privilegio ab actuali illius contractione pr.Tserventur :* **prodictum** *Patrem huic tam levi onerisuccubuisse, affirmando, sicut de facto affirmat, in prodictis auctoritatibus Patres sententiam contrariam pix sustinuisse, sed non propter hoc pro sententia contraria pix esse numerandos, quia in aliis locis meliora sapientes oppositum sustinuerunt, ut ex locis supra adductis constare potest.* Ecce prior solutio : accipe Vflro ejusdem Docturis impugnationem.

Sed bona venia, hxc solutio a sectatoribus pis wntenlix maxime cavenda est. Primo quia nititur principio admodum difficili, etc. *Secundo quia solutio ista Patris Salazar, qur admittit plures Patres aliquibus in locis sustinuisse, Virginem de facto peccatum originate contraxisse, tela prxbct adversariis, quibus resistere non potuit (tuetor iste, nisi admittendo, Patres istos inconstantes fuisse et iibiiMt ipsis contrarios, quod sustinere non decet: Patres enim in suis assertis constantes fuerunt, ct nullibi sibi contrarii. Nam cum disputant contra Pelagium.semper statuerunt, tx vi legis seu pacti universalis omnes descendentes ex Adamo per seminalem propagationem (sine exceptione Virginis) non solum contracturos peccatum originale., sed quod de facto, secluso privilegio, illud contrahunt,elc.* Hæc 111. Antistes. Quibus etiam adde, quod cum auctor illius solutionis primam ejus partem, videlicet mullosSS. Patres tenuisse contra Virginis immunitatem, serio affirmaverit; secundum, nempe revocasse illos praedictam sententiam, nullo legitimo testimonio aut firmo argumento valuit persuadere. Quæcunque enim loca ex iisdem Patribus in contrarium adducit, vel nihil pro re continent, sed communes Virginis laudes et-generales locutiones, quæ contractioni peccati, vel saltem ejus debito nulla ratione opponuntur. Vel talia loca spuria et incerta sunt, ex similibus libris decerpta seu relata; vel truncata aut falsificata leguntur : ut si volueris perscrutari, facile deprehendes.

214. Non minori autem jure rejicienda vna est secunda solutio: quia dum Ecclesiæ Doctores parvipendet, ab hærelicis stat, et ipsam Ecclesiam exarmat, demens huic fortissima tela,quibus illi feriuntur. Cum enim haeretici praviset extortis Scripturæ intelligentiis in propriis se dogmatibus tueantur, nec semper ex solo grammaticali verborum seno ita convinci valeant, ut non sil opus formaliorem sensum inquirere, alias vero infallibili Ecclesiæ declarationi ipsi non credant, opus est ad Sanctorum ct antiquorum Patrum expositionem recurrere : quibus doclrinæ et vitae splendor, ipsaquo per se venerabilis antiquitas tantum aucloritatiset fidei etiam apud Ethnicos conciliarunt, ut vel ipsi hærelici eos pro suis dogmatibus esse vellent, sibique non adversari ubique exambiant : ne si illorum communi assensui aperte repugnarent, a suismet sequacibus

male audirent, et despectui haberentur. Ob idque dixit D. Hieronymus in epist. ad Da-DH'çr masum, de prædictis hærelicis loqnens : *Nihil aliud ambiunt, nisi ut auctoritate communionis noslræ fulti, prxdicenl,* etc. Quæcunque ergo solutio vel opinio in id inclinet, ut SS. Patrum auctoritatem et doctrinam minoris pendat, vel non pro viribus tueatur, cavenda est viro Catholico, velut male olens, et in ordine ad fidem suspecta.

Et sane (ut in casu nostro versemur), cum omnes Catholici compertum habeamus,.Romanum Pontificem in omnibus, quæ de fide loquitur, infallibilem habere Spirilus-sancti assistentium, nullatenusque errare posse ; non est ad præsens disputare, quid ipse possit facere in hac vel illa causa de lege (ut sic dicamus) absoluta, sed quid re ipsa faciet, prudenter el juxta communes Ecclesiæ regulas operando, seu quid in similibus facere soleat, et suo modo debeat, ut attenta adhuc communi prudentia, digne et sapienter operetur. Neque enim immunitatis Deiparæ assertores id intendere debent, ut necessarium sit Pontifici pro ejus diffinitione ad prædictam legem absolutam recurrere: sed ita res disponere, et difficultates hujus materiæ evincere, ut attenta communi lege, suavique operandi modo, juxta quem Ecclesia regulariter procedit, prædictam diffinitionem quam citius expediendam possimus expectare. Porro Pontifices in simii ibiis summopere attendere, ea quæ SS. Patres tradunt, neque ab eorum communi consensu aliquando recedere, constans est inter Catholicos : qui in quovis fidei conflictu iis potissimum armis adversus haereticos decertant, quæ sibi Patrum opera subministrant : quæ proculdubio facile ab illis sperneretur, nisi ipsa in primis Ecclesia eorundem Patrum doctrinam summopere custodiret, aut si aliquando minoris faceret, vel parvipenderet. Quo circa cap. *Prima salus,* 25, quæst. 1, ex Hormisda Papa sic dicitur : *Prima salus est rect.v fidei regulam custodire, et a constitutis Patrum nullatenus deviare :* ct cap. *Contra statuta* eadem quæst. ex Zozimo : *Apud nos inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum sanxere. reverentiam.* Ita Patrum sanctiones et doctrinam Ecclesia observat, suspicit, veneratur.

215. Et merito quidem, nam ut recte vidit Vincenlius Lirinen. in suo Commonit. Lirinc- adversus profanas novitates cap. G, innumera in Ecclesia mala introducta sunt : *Dum bene fundata antiquitas scelesta novitate subruitur, dum superiorum instituta*

violantur, dum rescinduntur sribi Patrum, dum amvelluntur definita majorum, dum intra sacratr atque incorrupte vetustatis castissimos limitesprofan.r ac nwcllv curiositatis libido non *continet.* Antiqui enim Cissiod. Ecclesiæ Declares (teste Cassiodoro apud Gisler. cantic. 3, versu 7}sexaginta illi fortes sunt, qui lectum Salomonis, ipsam scilicet Ecclesiam indefesse custodiunt, dum illam suis sententiis el scriptis adversus haereticorum tela communiunt, el defen- D.Prosp.dunt. *Imo ipsi sunt* (ait D. Prosper lib. 2 de vita cc-ntemplat) *qui per Dei gratiam fiunt divin» voluntatis indices, ecclesiarum Christi p st Apostolos fundatores, fidelis populi duces, veritatis assertores, prarr doctrine hoste*, patres in fide Catholica regeneratorum, prrdicatons eeriestium, primi phalanges invisibilium prxliorum, exempla bonorum operum, documenta virtutum, et forma fidelium. Ipsi sunt Eceleste duces, ipsi column? firmissima, quibus* in *Christo fundatis innititur omnis multitudo credentium,* etc. His el aliis quæ omittimus, satis edocemur, quaesit in Ecclesia SS. DcfCtorum existimatio et reverentia, el quam longe ab ea sit illorum doctrinæ et communi sententia? refragari. Unde quod juniores aliqui, quibus non ita acceptum it Majorum doctrinis alligari, proferre ausi sunt, sedem Apostolicam de facto contra Doctorum Ecclesia* sensum aliquas veritates diffinisse, falsum omnino est, falsisque narrationibus et allegationibus fultum : nisi forte cum ipsi Ecclesiæ Doclores ita inter se dissident, ut pro neutra parte eorum consensus possit dici communis. Quod in casu, de quo agimus, locum non habere, sed communiter a nobis stare, ostendunt illa, quæ dub. 4, § 2 et 3 tradidimus.

Ad hæc, cum ita sint, videat quilibet immunitatis Deiparæ assertor et amator, qua supervestita specie pia sententia supremo coram fidei judice gratior assistet, securiorque optatam ejus benedictionem assequelur, nostra nimirum, quæ etiam sine ulla culpa vel macula in ipsa Virginis persona, tantum cum debito, omnia quæ Scriptura docet, quæ Ecclesia tenet, et quæ SS. Patres affirmant, sarta et tecta custodii ; aut vero illorum, qui debitum negantes, prædictam sententiam nudam penitus argumentorum jaculis exponunt, vel illi ex ficta SS. Patrum inconstantia et verlibilitate, aut etiam ex neglecta ct omissione erga ipsos, quo se tueatur, cingulum aptant ?

Evasio 216. Dices, auctores quos impugnamus, non alligare piam sententiam suæ opinioni: nam cum fateantur, nostram esse probabilem, consequenter dicent, posse in prædicta causa utraque via incedi, sumendo ex unaquaque opinione, quod favorabilius sit, adeoque recurrendo ad nostram pro solutione argumentorum, quæ juxta ipsorum viam nequeunt ita bene dissolvi.

Sed hoc facile refellitur : nam vel præ- feH dicti auctores volunt suam opinionem esse l,ls tantum probabilem, non tamen el veram ; nostram autem veram esse, et non tantum probabilem : vel e contra? Evidens namque est ulranque veram esse non posse. Si primum, nobis assentiunt : qui potissimum intendimus demonstrare veritatem noslræ sententiae, nec multum curamus, an opposita, supposito quod sit falsa, probabilis sit vel improbabilis. Si autem (ut dicent) dicas secundum, eo ipso tenentur omnia quæcontra piam sententiam militant, juxta suam opinionem adæquare, neque ad nostraprinapia pro aliquorum solutione recurrere. Nam omnis opinio vera et non tantum probabilis, vere et non solum probabiliter debet juxta sua principia salvare veritatem pro cujus defensione laborat, debetque omnia illa verificare, quae cum prædicta veritate habuerint necessariam connexionem : ita ut ei opus non sit ad contrariam opinionem, quam falsam arbitratur, pro aliquo istorum recurrere. Sicut enim ex vero nunquam sequitur falsum, sed semper verum ; ita nunquam habet necessariam connexionem nisi cum vero : ac proinde omne id, cum quo habeat talem connexionem, debet esse verum, juxta axioma commune quod *verum vero consonat.* Ut igitur opinio quam impugnamus, vera et non falsa esse comprobetur, necesse est ut suis adsfricta principiis, et sine recursu ad aliquid quod falsum existimet, uti existimat nostram sententiam, veritatem præservationis Deiparæ, in cujus obsequium laborare dicitur, et omnia necessario illi connexa tuta et illibata conservet. Unde si inter hæc dentur aliqua, quæ juxta prædictam opinionem salva non consistant, sed necesse habeant ad nostram doctrinam recurrere (ut mulla id genus inveniri ostensum est dub. præcedenti) eo ipso convincitur non illam, sed istam veritatem continere ; quicquid sit de probabilitate.

217. Ad haæ : noslræ sententia» defensores pro tuenda prædicta veritate in nullo recurrunt ad opinionem negantem debitum, neque illa pro alicujus argumenti solutione, aut

aut pro firmanda aliqua ratione utuntur: el si in aliquo ad hujusmodi recursurn vel usum teneremur, inde saltem deberemus falsilatis convinci ex illo principio, quod non potest esse vora sententia, quæ omni vero non consonat, et omnia vera non salvat. Ergo ut prædicta opinio vera el non falsa comprobaretur, deberet sine recursu ad nostram, prædictam veritatem defensare; sin minus ex hoc jam convincetur inanifestæ falsitatis, quia aliquod verum non salvat, neque illi consonat. Adde secundo, quod in supremo et finali hujus causæ judicio omnia cum quibus habet necessariam connexionem debent juxta veram sententiam adæquari ; nulla autem juxta falsam sive probabilem sive improbabilem : non enim secura esset veritas connexa alicui falso : igitur qui volunt suam veram esse, et contrariam falsam, debent juxta eam omnia verificanda verificare, et non pro aliquibus ad contrariam recurrere. Evanescit ergo hæc postrema solutio, quæ admittit juxta opinionem negantem debitum, non salvari omnia, a quibus pia causa dependet, sed pro aliquibus saltem ad nostram necessario recurrit : manetque sufficienter comprobatum, piæ senlentiæ amatores non per negationem prædicti debiti, sed per ejus assertionem, optatam diffinitionem debere exquirere.

§H-

Satisfit aliquibus interrogationibus.

fata 218. Ad pleniorem doctrinæ traditæ intelligentiam, et ut qualitas seu gradus debiti, quod B. Virgini tribuimus, melius cognoscatur, nonnulla hic interroganda duximus, quorum resolutio majorem præcedentibus lucem conciliet. Inquires ergo primo,quo pertigeril in B. Virgine debitum culpæ originalis, seu quid in ea incluserit? Ad cujus quæsiti solutionem oportet recolere doctrinam, quam dub. 1 hujus disputationis tradidimus pro explicatione debiti, Trytt de quo agimus. Inde enim constat sub prænsdicto debito in primis comprehendi, ut is cui tribuitur, inclusus fuerit sub pacto Adami, ratione cujus inclusionis, peccante Adamo, ipso etiam peccaverit in illo, manseritque, prout ex tunc repræsentabatur, offensus Deo et dignus privari originali justitia, quandocunque in rerum natura conciperetur. Et hic est primus gradus prædicti debiti, de quo diximus a numero 13, vocaturqiio ab aliquibus *debitum remotum,* quia non existit immediate in ipsa persona, quæ denominatur *debens,* sed in Adamo vel aliis parentibus: nos autem hujusmodi debitum sub proximo inclusimus, prout istud'comprehendit tam intrinsecum quam exlrinsecum. Ex hoc primo gradu oritur secundus, scilicet talis modus generationis per semen vitiatum et infectum, ut necessario, quantum est ex se, inducat in instante animationis privationem prædictæ justitiae: ita ut hæc necessitas et vis illativa physice et intrinsece afficiat et tangat ipsum conceptum, saltem pro duratione immediate antecedente prædictum instans : sicut afficiunt dispositiones proxime antecedentes et inferentes animationem. Et hic erit secundus gradus, quem explicuimus a num. 35. Tertius et ultimus erit ; cum necessitas et vis inductiva peccati non finitur in duratione immediate antecedente instans animationis, sed etiam in illo instante perdurat ex sigillatione (ut sic dicamus) materiæ, et connotatione dispositionum præcedentium, virtute quarum adhuc tunc urgent pro peccati introductione, quod qualiter fieri possit, existente tunc jam gratia, declaratum est a num. 37. Extensio vero prædicti debili ultra illud instans, quam num. 27 tribuimus iis, qui in peccato concipiuntur, et non statim justificantur, nihil refert ad præsens, ubi loquimur de Deipara, quæ in prædicto instante gratiam justificantem accepit, et peccati contractionem vitavit.

Igitur Auctores,qui inB. Virgine debitum culpæ originalis agnoscunt, omnes fatentur fuisse sub pacto Adami comprehensam, peccasseque in illo, atque adeo tribuunt ei primum gradum prædicti debiti. Imo et secundum vix est qui neget; quamvis aliqui minus clare loquantur. Tertius gradus negatur ab aliquibus junioribus non satis capientibus, quomodo in illo instante ubi gratia jam adest, peccati debitum intrinsece existât : de quo videri potest Ægidius a Ægitl. Præsentatione lib. 2, quæst. 4, art. 5. Cæteri ejusdem senlentiæ propugnatores nullam in hoc incompossibilitatem cernentes, affirmant etiam hunc tertium gradum : quem inter alios probant Valentia, Corduba, Vasq. Suarez, Bellarmin. Piligianus, Hugo Cabellus, et alii plurimis locis ubi supra.

Primus dicendi modus tion videtur improbabilis : nam gradus ille debiti sufficit ad salvanda verba Scripturæ, et aliqua testimonia SS. Patrum, quamvis non omnia. Secundum absolute probabilem censemus :

quia non lanium in Adamo el in aliis parentibus. sed etiam quodammodo in ipsa Virginis persona debitum constituit, ut postulant necessario multæ SS. Patrum locutiones. Tertius esi verus, et statuitur a nobis pro conclusione. Quia neque in illo adest aliqua repugnantia, ut ostensam fuit dub. 1. a num. 37, neque sine illu testimonia Sanctorum, praesertim D. Augustini, congrue explicantur, neque ea quæ ex fide credenda diximus, aliter integra omnino consistent: ul singula intuenti constabit. Nec denique in bona consequentia negari potest hic tertius gradus debiti, suppositis primo et secundo.

219. Dices, pro viribus consulendum esse Virginis honori et immunitati : adtoque quidquid ab ea vel peccati vel debiti relegare possumus, non esse illi tribuendum : et si igitur ob testimonia et rationes dubii 4, aliquid debiti ei tribuamus, debemus tamen, quantum fieri possit, illud restringere, el non usque ad tertium gradum extendere.

Respondetur, prædicta testimonia et rationes efficaciter convincere debitum contractum in ipsa Virginis persona quæ cum formaliter noti fuerit ante instans animationis, necesse est, ut prædictum debitum intrinsece pertingeret usque ad tale instans: in quo consistit tertius gradus a nobis expositus. Adde, hujusmodi tertium gradum ita indispensabilitiTconsequi ad secundum, ut neque de potentia absoluta, manente persona concepta, possint separari, ut constabit legenti illa, quæ dub. 1, a num. 37 tradidimus. Unde vel secundus gradus negandus est, vel tertius necessario concedendus. Negare autem secundum non permittunt testimonia et rationes allata, et praesertim illa quæ exD. Augustino dub. 3 adduximus, ut constat ex ibidem dictis a num. 66 et 121. Ergo. Adde rursus, etiam secundum gradum deduci necessario ex primo; nisi Deus miraculose sanaret naturam parentum B. Virginis, non solum quantum ad conditiones personales, sed etiam in ratione naturæ, per restitutiunem in integrum justitiæ originalis : quo casu illam gratiam non fieri immediate Deiparæ, sed parentibus, neque specialiter pro illa concedi, sed communiter pro omnibus, quii possent ab illis generari, neque ad vitandam peccati contractionem opus fore gratia in instante animationis infusa, ostendimus dub. 1, num. 34, ex hacque ratione prædictum dicendi modum ut incongruum rejecimus. Quotquot igitur in hac materia consequenter discurrunt, debent admisso primo gradu, fateri secundum, et hoc admisso, concedere etiam tertium, ul nosci fere omnes adstruimus.

220. Secundo inquiri potest, quousque perduraverit in B. Virgine prædictum debitum. Ad hoc tamen sufficienter diximus dub. 1, a num. 20, inhypolhesi ibi proposita: quæ revera omnino eadem est cum casu, de quo agimus: et ideoquicquid illic dictum fuit de permanentia, et extinctione prædicti debili, debet hic ad Virginem applicari : adeoque tenendum, aliquid prædicti debiti extingui, et ex tinctum esse in ipso animationis instante; aliquid vero post tale instans, juxta distinctionem debiti moralis el debiti physici, quam posuimus num. 41.

Tertio quæres, an sicut R. Virgo habuit debitum contrahendi originalem culpam, habuerit etiam debitum incurrendi ejusprenas? Cui quæsito, quod attinet ad pœnas temporales, respondendum esse affirmative constat ex eodem dub. 1, num. 18, ubi ostendimus, debitum pœnæ sufficienter oriri ex peccato commisso ab Adamo pro omnibus, et ex debito contrahendi originalem culpam; quamvis hæc de facto non fuerit contracta. Imo inde etiam constat, tale debitum non omnino extingui, quando extinguitur debitum culpæ, sed manere per lotam vitam, quousque per corporalem mortem totaliter solvatur. Diximus, *quod attinet ad pœnas temporales,* etc, nam debitum pœnæ ætcrnæ non est concedendum fuisse in Π. Virgine absolute et simpliciter : sicut non est absolute dicendum quod fuit rea prædictæ pœnæ, aut condemnata ad illam : hæc enim loquutio denotat contraxisse de facto culpam originalem. Potest vero concedi, quod habuerit debitum talis pœnæ in *Adamo,* vel *mediale el radicaliter.* Cujus rationem, necnon discrimen inter hujusmodi debitum el debitum contrahendi culpam, tradidimus eodem dub. a num. 47, in 3 corollario : quod ideo ibi deduximus, ul modo opus non esset majori explicatione.

221. Dubitabis quarto, an debitum quod admittimus in B. Virgine, incluserit vel secum habuerit illum defectum, qui dicitur *concupiscentia* seu *fomes peccati,* ita ut is etiam fuerit in illa, sicut prædictum debitum ?

Hæc interrogatio, si res plene tradenda esset, latiusexamen requirebat : quod tamen

uppurluiiiori loco reservabimus ; quia quod Deipara incurrerit debitum, de quo loquimur, indspendens est ab hac diflicultato do contractione fomitis : a qua etiam non dependol pia sententia de præservatione u culpa originali. Stat enim Virginem contraxisse illud debitum usque ad tertium gradum, el fomitem non habuisse; staretque etiam quod incurreret tam debitum quam fomitem, et quod non contraheret prædictam culpam : quamvis non stet contractio peccati aut fomitis sine contractione debiti. Tam enim fomes quam peccatum supponunt debitum; hoc vero neutrum illorum supponit aut includit, sed utrunque
Fixnr. procedit. Unde non recte dix it Salazar cap. 15, turpius quid arguero debitum, de quo loquimur, quam fomes, cum e contra dicendum sil : quandoquidem fomes se babel ex additione ad debitum supponens ipsum.

Ræ- Igitur quod ad ipsam rem attinet, si anliquiores Theologos consulas, vix roperies, qui asseruerit, fomitem in B. Virgine ex loto non fuisse, aut luisse per primam ejus sanctificationem omnino sublatum vel exlinctum : sed dicunt mansisse in ea secundum essentiam usque ad conceptionem Verbi exclusive, ligatum tamen et restrictum (non restinctum, ut male citatus auctor) ne in aliquem inordinatum actum vel motum prosiliret: in ipsa autem Verbi conceptione per copiosiorem illam gratiam et plenissimam sanctificationem sublatum fuisse, vel penitus exlinclum. Et hæcest perfectissima illa mundatio seu purgatio, de qua agentes aliqui SS. Patres et antiqui Theologi dicunt, B. Virginem in secunda sanctificatione pro conceptione Verbi fuisse ad plenum mundatam vel purgatam ab omni vitiorum sorde, et a reliquiis originalisculpæ : quem dicendi morem passim in eis offendes. Quia prodictus fomes (qui ex eo quod est effectus relictus ex peccato Adami, *reliquia originalis* dici potest ; sicut quia ex se ad vitia inclinat, potest dici *sordes viliorum')* per primam Virginis sanctificationem in ejus conceptione solum fuit ligatus et cohibitus, ne in aliquem inordinatum actum prorumperet : at vero per secundam in conceptione filii fuit totaliter extinctus, nullaque ad malum inclinatio in illa remansit. Siccensaere communiter antiquiores, sive qui Virginem in peccato conceptam asseruerunt, sive qui eam a peccato præservarunt.

222. Λ qua doctrina in re non recedit
Tfrî Vasq. licet verbis eam impugnet 3 p. disp. 11H, cap. 4. Agens enim de hac difficultate admittit in B. Virgine inclinationem habitualem ad malum, el difficultatem ad bonum : dicit vero non mansisse in illa fomitem, quia iste non supponit pro prædicta inclinatione, sed pro actibus et motibus inordinatis illi correspondent!bus, quorum nullus fuit in Deipara. Porro hunc dicendi modum verbis tantum ab antiquorum doctrina discedere, ex eo liquet, quia dum illi aiunt, prædictum fomitem ex vi primævæ sanctificationis Virginis mansisse ligatum, et non ablatum vel cxtinctum, non intendunt, quod habuerit aliquem actum vel motum inordinatum; imo id expresse negant, ut videre est apud Afbertum, Alen- Albert
sem, D. Thomam, Bonaventuram et aliosb/rhom. in 3, dist. 3, sed solum quod manserit illa inclinatio habitualis ligata et prohibita, ne in actum prorumperet: hujusmodique inclinationem potius quam ejus actum /omt-*tem* appellarunt. Unde cum Vasquez ponat in Virgine hanc eandem inclinationem, et solum neget motus actuales, non est in quo ab illis discernatur; nisi in modo loquendi, dum nomen *fomitis,* quo illi pro habituali inclinatione utuntur, tribuit ipse motibus actualibus. Quem loquendi modum sectandum non esse, sed antiquum retinendum, suadet fere unanimis Theologorum usus, etiam juniorum; qui sicut pro eodem sumunt *fomitem et concupiscentiam,* ita utrunque nomen non actibus, sed prædictæ inclinationi accommodant.

Cæterum a prædicta antiquorum sententia recedunt jam plurimi Theologi asse- Aller uiccuiii modus,
rentes, prædiclum fomitem per primam sanctificationem, qua Virgo præservata fuit a culpa originali, fuisse non modo ligatum, sed ablatum et extinctum. Quod qualiter fieri potuerit per ipsam sanctificationis gratiam, juniores non satis explicant : sed explicuit recte D. Thomas, 3 p. quæst. 27. D.Thom
art. 5, ubi sic ait: *Posset intelligi quod totaliter fuerit sublatus fomes hoc modo, quodpr.vstitum fuerit B. Virgini exabundantia gratiæ descendentis in ipsam, ul talis esset dispositio virium animx in ipsa, quod inferiores vires nunquam moverentur sine arbitrio rationis : sicut dictum est fuisse in Christo quem constat peccati fomitem non habuisse et sicut fuit in Adam ante peccatum per originalem justitiam: ita quod quantum ad hoc gratia sanctificationis in Virgine habuit vim originalis justitiæ.* Hæc D. Thomas. Itaque sicutgratia primi status, licet quantum ad essentiam esset ejusdem speciei cum nostra, habebat

tamen quendam modum perfectionis, quem nostra non habet, ratione cujus plene subjiciebat vires sensitivas rationi, et per talem subjectionem concupiscenti» ac fomiti locum praecludebat, ut disp. sequenti dub. 1, et deinceps declarabimus : ita hae via incedendo, dicendum est, gratiam concessam Deipare in instante conceptionis habuisse similem perfectionis modum quantum ad prædictum effectum, et ratione illius nihil concupiscenti» aut fomitis seenm permisisse.

ObjectiA. 223. Dices ; in debito quod admisimus, clauditur aliqua infectio ex parte carnis, quæ nata est peccatum in animam inducere : nihil autem aliud videtur fomes, nisi talis infectio :ergo vel non debemus admittere prædictum debitum in Virgine pro aliqua ejus ducatione ; vel debemus necessario Enn<!a- fomitem concedere. Respondetur, illam in-,ttr‘ fectionem non esse fomitem proxime et forrnaliler : quia iste ponitur in potentiis in ordine ad operandum, dicitque in illis destitutionem ordinis, per quem rationi subduntur; prædicta vero infectio potius est immediate in ordine ad unionem corporis cum anima, adeoque in ordine adessendum. El quamvis ex tali infectione tanquam ex radice per se sequatur prædicta destitutio in potentiis, sicut in anima consequitur peccatum, ob idque dici possit *fomes radicaliter:* sicut hoc etiam modo *peccatum* dicitur : attamen sicut peccati pro formali impedita fuit resultantia per gratiam animæ B. Virginis infusam sanctificantem ipsam, existente in carne prædicta infectione : ita impediri potuit resultantia prædictæ destitutionis per perfectionem a gratia descendentem ad potentias, et eas rationi subjicientem. Non ergo ex hoc vel ex alio capite, qui fatemur debitum in B. Virgine, tenemur fomitem pro aliqua ejus duratione etiam ligatum concedere.

denique rogabis, an opinio negans tum. B. Virgini debitum culpæ originalis, quam deseruimus, non modo sit falsa, sed etiam improbabilis, el gravi censura digna? Et est sermo de prædicta opinione, ut negat, Virginem peccasse in Adamo, atque adeo debitum secundum omnes 1res gradus, quos explicuimus. In qua dubitatione declaramus, nostræ intentionis non esse severiori censura prædictam opinionem ferire, quam illi inurunt fundamenta, quæ pro opposita sententia dub. 4 adduximus : non enim tam verbis, quam rationibus sugillare consuevimus ea, quæ falsa judicamus. Sed licet nostram suspendamus censuram, m-quibimus tamen prædictam opinionem ab illis vindicare aut tueri, quibus graves Theologi, et immunitatis Deiparæ a culpa originali acerrimi defensores, omnem ei probabilitatem auferunt, errorisque, et etiam hæresisnotam inurunt : quas hic recitative tantum subjungemus ; id tamen satis superqueerit, ad informandum lectoris judicium. Igitur Antonius de Corduba Ordinis Minorum lib. 1, quæst. 44, conclus. 5, damnat illam ut haereticam : et nostram asserit esse de fide : ita enim ait : *Conclusio quinta. //.* lïrço *in sua propria persona fuit obnoxia ad contrahendum peccatum seu maculam originalem.* Quam conclusionem ibi latissime^? ostendit ex eo quod ali ter veri fica ri nonpos- MHa suntmultæauctoritatessacræSripluræ,quas adducit : neque quod Christus fuerit Virgi-fl^i®· nis redemptor, reconciliator, et vivificator : neque quod pro illa fuerit mortuus : pluraque id genus alia, quæ omnes Catholici fatentur. Tandemque concludit : *Igitur prxdicta conclusio est Catholica, et opposita hxretica est.* Quam censuram (qnæ fueratCajetani et Medinæ) approbant Salmeron super311®® ad Rom. 5, disp. 50, fol. nobis 623, colu. 1, cujus verba dedimus supra num. 152. EtGrfiêf Gregorius de Valentia tom. 4, disp. 2,quæst. Vales·. 1, puncto 2 : *Itaque* (ejus sunt verba) *recte Cajetanus in opusc. de concept, cap. 4, affirmat, omnino esse certum, quod B. Virgo contraxerit hoc debitum incurrendi peccatum, atque adeo etiam illam infectionem carnis, qux, ul supra diximus, continetur hoc ipso debito: neque posse hoc negari absque hxresi: cum alioqui sequeretur, B. Virginem minime fuisse redemptam.*

225. Astipulatur his auctoribus Ill. Joannes Merinero in supradicta Responsione,Meriaer ubi frequenter ait, esse communem el constantem Catholicorum adversus haereticos sententiam, quæ B. Virginem in pacto et lege Adami includit, et in eo peccasse affirmat : qui est primus gradus debiti, de quo loquimur, juxta dicta num. 218. Et similiter quod ejus conceptio tempore antecedenti animationem fuit peccato originali obnoxia : in quo consistit secundus gradus, quem ibi explicuimus. De opinione vero id negante sæpe tanquam de haeresi Pelagiana loquitur. Unde in priori proposit. rat. 2, num. 19, sic ait: *Circa primam difficultatem* (tangentem scilicet prædictum debitum) *nulla lis inter Catholicos Doctores. Omnes enim fatentur, in illo decreto, quo Deus decrevit dare primo parenti justitiam originalem*

B.

lem eu lege seu pacto, quod si non peccaret, transfunderet illam in omnes ab ipso per seminalem propagationem descendentes; at si pcccarel, illam non solum sibi amitteret, sed etiam omnibus, inclusam fuisse. Virginem Marium, et solum fuisse exclusum Christum Duininum, et consequenter peccante Adamo (sicut de facto peccavit) ex vi hujus decreti seu legis universalis Virginem contracturam in instante sute animationis peccatum originale. El num. 26 : *De hac enim conceptione* (videlicet antecedente animationem X irginis) *qui sustinent non fuisse obnoxiam peccato, sicut sustinebant Belagiani, dum asserebant, ex vi legis universalis aliquos non contracturos peccatum originale, seu, quod idem est, non habuisse debitum contrahendi illud, optime procedit censura D. Thomæ et D. Bernardi, scilicet id asserentes, necessario cogi sustinere, Virginem non indiguisse redemptione per Christum, et insuper puritate Christum adæquasse : quia in istorum sententia non solum non contraxit peccatum originale, sed neque debitum contrahendi illud.* Et rursus num. 28 : *De hac enim conceptione concors sententia est inter Catholicos fuisse peccato obnoxiam.* Et tandem posteriori proposit. rat. 4, num. 11, omnia prædicta resumens, iterato eadem confirmat. Et nota, quod hic III. Doctor Seraphici Ordinis pro causa diffinitionis immunitatis Deiparæ scribens hoc eodem tempore, quo noscalamo incumbimus, adeoque visis omnibus, quæ a junioribus pro opinione negante debitum afferuntur, idque attendens quod diffinitioni magis expediat, censuit talem opinionem a catholicorum sensu eliminandam : quia et veritati difliniendæ, et causæ expeditioni adversam et inimicam judicavit.

226. Ulterius Gabriel Vasq. 3 p. disp. püœ 115, cap. 3, prædictam opinionem (quam 'FG^ipseCalharino tribuit) non semel pro errore vii} condemnat : semel vero sic ait : *Agamus igitur ratione efficaci, et Calharinum erroris convincamus, quod dixerit B. Virginem nec in Adamo peccasse, neque necessitatem contrahendi originale peccatum subiisse.* Quod ad longum probat loto illo cap. ex multis contra fidem, quæ ex prædicta opinione aperte sequuntur. Eodem modo loquitur Petrus de Ona tom. 1, de Novissimis fol. nobis 334, dicens negari non posse sine ingenti errore, quod B. Virgo prædictum debitum contraxerit. Non minori censura videtur feriri a Francisco de Pitigianis ad 3, Scoti dist. 3, quæst. 1, art. 1, feriturquo a Francisco Zumcl 1,2, quæst. 81, art. zumei. 3, disp. unica, proposil. sou conclus. 2, et Luzer0' 3, et a Gundisalavo Luzero in disc. Theolog. pro defensione concept, cap. 3, ubi sententiam nostram statuunt ut certam secundum fidem. Quos seqtiutus Ægidius a Ægîdl· Præsenlatione lib. 2 de Concept, quæst. 4, art. 7, num. 18, sic ail : *Ego non solum cum Heilarmino existimo non esse tutum in fide, B. Virginem in Adamo non percusse; sed id sine errore asseri non posse,* etc. Ubi simul habes censuram Cardinalis Bellarmini lib. 4, de amissione gratiæ cap. 16, qua etiam pluros alii prædictam opinionem notant.

Denique Franciscus Suarez in alienis Mittor opinionibus sugillandis modestissimas, de^^^. hac sic loquitur tom. 2 in 3 p. disp. 3, sect, ci Suar. 2 : *Mihi videtur dicendum non posse .sine errore negari B. Virginem ex vi peccati Adæ ita fuisse obnoxiam maculæ, et peccato contrahendo, ut si per Christum non esset vere et proprie redempta, illud contraheret,* etc. Et inferius : *Si quis autem contendat potuisse Virginem esse obnoxiam peccato Adæ contrahendo, atque adeo proprie redemptam per Christum, et nihilominus non peccasse in Adamo, talis opinio non posset censura notari, quia utcunque salvat Scripturarum locutiones. Mihi tamen nullo modo probanda videtur, quia neque consequenter loquitur, neque omnibus testimoniis adductis potest plene satisfacere, neque ad tuendam Virginis dignitatem est necessaria.* Idem repetit torn. Idem. 1 ad 1, 2, tract. 5, disp. 9, sect. 4, num. 11, ubi inter alia quæretulimus supra num. 183 : *Addo* (inquit) *quemlibet prudentem Theologum, Dominx nostrx valde affectum, debere non inclinare ad illud extremum* (videlicet quod debito caruerit) *quoniam ad honorem Virginis nihil refert, neque immaculatæ conceptionis veritatem juvat, præbetque occasionem adversariis dicendi, nonposse nos immaculatam conceptionem defendere, nisi declinando ad opiniones vel censura dignas, vel diminuentes Christi redemptionem, vel speciem talium habentes.* Ita censent de opinione negante, B. Virginem peccasse in Adamo, et contraxisse prædictum debitum, Doctores isti, et alii qui piam sententiam pro viribus defendunt : ut omittamus cos, qui pro ea minus loquuntur, quique severe admodum de prædicta opinione judicant. Porro quamvis nos, ut diximus non novam censuram contra illam proferamus ; ab his tamen, quæ adversus eam per prædictos auctores latæ sunt, a nobis vero solum relatæ, ipsam vindicare

vel tueri haud sinunt testimonia et rationes, quibus lota hac disputatione contrariam communivimus.

227. Ex his manifeste deprehendes, falso dixisse Jacobum Granados, prædictam opinionem negantem debitum Deiparæ, attentis omnibus, esse probabiliorem quam opposita : sicut etiam insulse et sine fundamento a quibusdam junioribus spargi cœptum est, quod jam talis opinio sit communis. Quo pacto enim *probabilior,* aut *communis* dici potuit opinio omni antiquitate destituta, triginta SS. Patrum stylo reprobata, aliorumque centum quadraginta auctorum, cum antiquorum, tum juniorum calculo explosa, et inter haereticas vel erroneas, aut gravi alia censura dignas duodecim, quos nunc dedimus, censoria virga rejecta: licet a paucis neothericis in tutela sit, qui nec rem plene examinjrunt (imo plures eorum nullo praemisso examine) neque ad ita asserendum vero et firmo alicujus Patris testimonio, aut legitima? rationi nituntur, ut ex solutione eorum, qua? pro se afferunt, statim patebit ? Num major censenda erit pro concilianda probabilitate vel communi assensu decem vel duodecim Theologorum seu contionatorum auctoritas (si tot prædiclæ opinioni usque modo subscribunt) quam centum et quadraginta (omissis adhuc Patribus) neque minoris nota», neque inferioris classis, qui illam impugnant, et nostram sententiam tuentur? Qua ergo veritatis specie dicta est prædicta opinio *probabilior* vel *communis- ?* Nisi velis, rumorem ipsum, quo a suis patronis *communis* et *probabilior* vulgari erepta est, gradum istinn, quem aiunt, majoris probabilitatis, eteommunis assensus ei conciliasse! Quod sane, sicut in aliis falsis et periculosis, qua? in vulgus pro acquirenda probabilitate quotidie jactantur, non parum dolendum, ila in hac, auctoritate et robore satis destitutaneuliquam admirandum. Sed examinemus jam fundamenta prædiclæ opinionis, ut ex eorum infirmitate, nostra, et communis sententia amplius roboretur.

§ in.

Examinantur auctores citati num. 124, pro *prima opinione.*

Auctores rritra" «'«liiioiK aittoutur.

Inler Patronos opinionis negantis B. Virgini debitum culpæ originalis, quos adduximus initio dubii -l, aliquos numeravimus ex aliorum relatione, quos ubi consuluimus, non eam sequi, sed potius pro opposita esse conspeximus. Hujusmodi sunt Alphonsus Salmeron, Cornelius Aiusius, Nicolaus de Cusa. Catharinus, Vigueritis, BenedictusJustinianus, .Magallanes, Valentia, Turrianus, Salas, Rasilius I egionensis, Angles, Suarez, Vasquez, Lorinus, et Zumel. Et quidem verba Salmeronis retulimus dub. 4, num. 152, quæ adeo sunt expressa pro nostra sententia, el contra hanc opinionem, ut Ferdinandus de Salazar in suo opere de Conceptione cap. 41, num. 5, nonalia via potuerit illis occurrere, nisi dicendo prædicta verba spuria esse, et ab aliquo alio suffecta: *Quod* (inquit) *vel estas videbit ex ipsa verborum incoherentia : ait enim : Quarius modus, cum non processerit secundus nec tertius.* iTopterea vero nostram sententiam illi assutam putat,*quia eo tempore quo codices illius in lucem dati sunt, nimia severitas quorundam theologorum priori sententi,τgravem censuram et nolam vel temeritatis vel h.cresis inusserat.*

Sec hæc frivola sunt, et sine fundamento viefidicta, ut pleraque alia quæ in illo opere absqueexamineinseruntur.Quod velcæcus nà!viderit : nam ait, verba Salmeronis non Krsibi cohærere, quia ponit *quartum modum,* cum non præcesserilsecundus nec tertius; hoc autem quantum a veritate aberret, ostendit ipse textus, in quo solus cæcus non vidisset ante illum quartum modum, tertium et secundum, ex quorum defectu arguit Salazarius verborum incohærentiam. Nam cura in supradicta disputatione 49, super ad Rom. 5, pag. nobis G15, col. 1, præmisisset Salmeronius, variis modis ^te. posse aliquem dici *a morte vel peccato immunem,* assignat ibi primum his verbis : *Primo igitur et summo modo dicitur quis immunis a morte,*etc. Col. vero sequenti ponit secundum : *Secundo modo dicitur, immortalis quis eta morte liber,* etc. sequenti autem pagina, scilicet G IG, col. 1, assignat tertium. *Tertio dicitur immunis a morte ille, qui etsi,* etc. Post hæc vero pagina sequenti coi. 2, ponitur quartus his verbis (quæ supra jam num. 152 adduximus) : *Quarius modus immunitatis est, quo quis a morte, incurrenda, el a peccato pr.vservatur : et, hxc est B. Virginis immunitas: non quidem a peccato jam incurso,sed ex debito nature incurrendo, quia nata ex semine A de. Omnes enim peccavimus in Adam,* etc. Vide supra num. ritato alia, quæ ex hoc auctoro adduximus pro nostra sententia. Praecessere ergo quartum istum modum tertius, et secundus, et primus.

mus. Ubi igitur verborum incohærentia? Sed qui in re admodum clara oscitavit, ot falsus fuit, merito sibi fidem abrogavit. Vide, an militet contra Salazarium argumentum ipsius in D. Thomam, do quo supra nam. 203, nempe *jure comparatum t.<$r, ut testis illius nulla sil fides, qui suo testimonio aliquid mendacii et erroris manifesti inseruit.*

Et sane cum editio operum Salmeronis non extraneorum curæ commissa fuerit, sed sacræ Religionis Societatis studio et correctione in lucem prodierit, dum Salazarius prædicta verba spuria dicit, ipsammet Societatem infidelitatis insimulat, ut quæ propriam auctoris sententiam abraserit; alienam vero et oppositam fuse expensam et probatam, ut illius propriam inseruerit. Illud autem boni consulimus, quod fateatur Salazar, suam opinionem *hxresis* vel *temeritatis* notam tunc temporis incurrisse : nam et antea et modo a plerisque simili censura notatur, ut § præcedenti Addimus. Quod cum ita sit, quo pacto A'crum erit, prædictam opinionem inTridentina Synodo cum primis celebratam et approbatam, atque in decreto de peccato originali contentam, ut asserit prædiclus Salazar ubi supra? Sententiam namque de mente Concilii, et inibi *a* Patribus celebratam, nemo et tam cito *hxresis* vel *temeritatis* insimularet, aut in lucem egredi prohiberet, ut est per se notum.

'■■ff 229. Non majori fidelitate adducitur pro prædicta opinione Cornel. Musins : nam ,a' expresse tenet nobiscum super 5 cap. ad Rom. ubi citatur, ut ostendunt ejus verba quæ adduximus supra num. 150. Turrianus in illa epistola ubi citatur, repetit non semel. Virginem fuisse peccato originali obnoxiam : et nullibi oppositum aperte tradit. Nicolaus de Cusa solum negat, Virginem contraxisse in sua propria persona, aut In suo primo *esse* peccatum originale : quia ne illud incurreret, præservala fuit : et ita non indiguit liberatore a peccato contracto, sed habuit *prxliberalorem,* ut ipse loquitur, ne quod ex communi debito contrahendum erat, de facto incurreret. Ex hoc autem minime infertur Virginem non habuisse debitum, de quo loquimur, saltem in Adamo, et extrinsecum. De Viguerio ita ait Vasq.citata disp. 115,cap. I : *Multo minus Vigucriuspr.rdirtam opinionem docuit: nam tolüm asserit, fi. Virginem fuisse prxeentam gratia Dei elprxservalam, ne. peccatum •'friginate contraheret : ex quo potius oppositum videtur sequi, nimirum nisi przservala fuisset, fore ut]>eccalurn originale contraheret, eo quod lege universali alioquin teneretur.*

De Catharino num. 151 vidimus, quomo-Qni<n··do sit pro assertione debiti. Quod si alias negare videatur Virginem peccasse in Adamo, aut fuisse sub lege (jus comprehensam, vel exponendus erit juxta ea quæexGregorio de Valentia statim adducemus, vel tanquam voces aut illationem ignorantis non multum de ejus testimonio curandum. Norunt enim docti, quam levis sit Calharini auctoritas, ob plurima erronea, vel improbabilia, quæ suis opusculis inseruit : de quo videndus est expurgatorius Index *verbo Ambrosius Catharinus :* et Bellarminus&.iiarn) lib. de Scriptor, ecclesiast. ad annum 1552. Nec mirandum, toties eum a vero deviasse, qui, (ut ait Soto) repente Theologus, satisque audax in enuntiando prodiit : quique non pauca in proprium sanctissimum Ordinem sine causa dictavit, immemor illius sententiæ, *Stultus homo despicit matrem suam,* Proverb. 15. Unde parum vél nihilProv.ir, propriam opinionem commendant,qui prædictum auctorem ducem sibi constituunt.

i.. Cattarino?

Index exp.

Benedicius Justiniamus super ad Hebr.2, B^l· versu 6, num. 3. Magallanes super Judices Magalia cap. 5, ver. 7, num. 103, Basilius Legionensis 1 p. variar. disp. relect. 3, circa Safe, medium, Salas, tom. 1, in 1, 2, tract. 3, disp. 11, sect. 5, quæst. 11, expresse nostram sententiam ut omnino veram amplectuntur. Unde ea solum ratione potuerunt pro opposita referri, quia non judicant illam improbabilem aut censura dignam : quo pacto possemus et nos etiam adversarios pro nostra adducere. Angles nihil dicit pro ea opinione. Lorinus ubi citatur, et a nobis adductus fuit supra num. 152, expresse illam rejicit. Vasquez, Suarez, Valentia,etZumel severe in illam animad-. vertunt : ut constat ex dictis § præced. num. 22G. Ut videas, quam sine delectu in auctorum relatione adversarii procedant.

230. Id quod sane vitium nuper incidisse comperies Joanncm Antonium Velasquez, Vvlasq. lib. I de Maria immaculate concepta, dis-Q„nnilI. sert. 4, adnot. 1, ubi pro sententia conciliante immunitatem Deiparæ cum ejus redemptione, et utranque singillatim asserente (loquitur autem de immunitate tam a peccato, quam a debito, ut declarat num. I illius adnotalionis, promittens auctorum nomina ad calcem se daturum) inter alios referi Scotum,Baconium,Cordubam, Ovan-

dum vitium reprc-hcmir» tur.

dum. Bellarminum, Vasquez, Suarez, Valentiam, Azof, Barradas, et Morales : qui omnes eam sententiam, ut a praxlicto auctore propositam et probatam, cum negatione scilicet tam peccati quam debiti , omnino rejiciunt ; ut constat locis a nobis citatis: plures autem illam tanquam hæreticam vel erroneam condemnant, ul vidi-

Fetal. Logo.

mus num. S24 et sequentibus. Sed et Ambrosius Penaktsa eandem passus deceptionem in suis vindiciis disp. 10, cap. 1, num. -1, tribuit Emin. Cardin. Lugo de Incarnat, disp. 7, sect. 2 et .Egidio a présentât. lib. 2, quæst. 4. art. 3, opinionem negantem, Virginem peccasse in Adamo, et habuisse ullum debitum culpæ originalis : cum tamen priorejusmodi opinionem neque asseruerit, neque negaverit, subtrahens se omnino a decisione; posterior vero ubi citatur. contrarium statuat his verbis : *Statuendum esi, in B. Virgine necessario admittendum esse verum et proprium debitum contrahendi peccatum originale ortum ex peccato Adami,* Nec simpliciter tantum hoc asserit, sed oppositum pro errore condemnat, ut vidimus num. 226. Quæ idcirco libuit adnotare, quia animadvertimus, hujusmodi infidelitatis vitium in auctores referendo apud juniores aliquos ita inolevisse, ut non nisi collatione ad fontes habita eorum relationibus standum sit.

Asser-toris legitimi primx opinionis.

Remanent ergo legitimi assertores predicts» opinionis N. Lezana, Salazar, Granados, Benedictus Fernandez, Novarinus, Aldrete, Bartholomæus de los Rios, Penalosa, Velasquez et pauci alii minoris notæ Theologi siveconcionatores, qui perfunctorie rem agentes, et ad pauca respicientes ob colorem potius quam ob rationum momenta novitati plaudunt. Sed hi omnes quid inter tantos, adeoque graves et classicos, sicut pro opposita sententia adduximus?

Animati-versio uoialu digna.

231. Adverte autem, non omnes qui ajunt, B. Virginem exceptam fuisse a lege Adami, aut ab ejus sententia, negare illi debitum, de quo loquimur : quia ut recte vidit Gregorius de Valentia ubi supra, sufficienter intelligunlur de exceptione quantum ad effectum, qui est contractio culpæ vel pœnæ,scilicet privationis gratis; etiamsi quantum ad causam et obligationem manserit comprehensa. In quo decepti sunt aliqui ex adversariis, qui ex quibuslibet verbis exceptionem a lege illa innuentibus, suam opinionem confirmant, non animadvertentes prædictam distinctionem, quæ in hac materia el in pluribus juris canonici et civilis communissima est., Sæpissime eirim dicitur *excipi a lege* ille, qui ex judicis lavere nen subit de facto mortem aut pœnatn, quam ex lege debebat incurrere. Juxta quem modum recte dici potest B, Virgo *excepta a lege et sententia in Adamum prolata,* quia exceptio et effectus talis sententia! et legis, ubi sequenda erat contractio originalis culjiæ, ex speciali Dei favore non eam comprehendit ; comprehendisset autem, attenta dumtaxat ipsa lege, et favore illo secluso.

Addeetiam ex eodem Valentia circa finem illius 2 puncti, ubi cum pro certo statuisset, Virginem fuisse sub lege Adami comprehensam, iu coque cum cælerisde ligno vetito comedisse, neque de hoc quoad rem ipsam esse posse controversiam, quærit viam, ut necesse non sil ita loqui, ut dicamus B. Virginem in Adamo peccasse, sed possit salva veritate vitari hæc locutio. Sic ergo ait : *Sed quamvis de hoc non possit esse controversia nisi de nomine et modoloquendi; videtur tamen mihi non esse necesse ita loqui, ut scilicet dicamus B. Virginem in Adamo peccavisse : nam verbum hoc peccandi cum dicitur de posteris Adami, ul in Adam sumpserunt cibum vetitum, ex recepta quidem et usitata consuetudine loquendi non solum videtur significare actum illum, quo in Adamo posteri gustarunt contra legem illum cibum: sed simul etiam connolare futurum peccatum originale ab ipsis posteris, cum jam actu esse incipiunt, re ipsa contrahendum. Itaque cum hoc originale peccatum B. Virgo non fuerit re ipsa contractura, potest vitari ille loquendi modus, quo dicatur, B. Virginem in Adamo peccasse.* Hæc ille, et opportune pro aliquibus qui agnoscentes reipsa in B. Virgine debitum, de quo loquimur, ad verba accedentes renuunt concedere, eam in Adamo peccasse : qui proinde adducendi non sunt pro opinione prædictum debitum negante.

Ti»

§ IV.

Testimonia allata pro eadem prima opinione discutiuntur.

232. Veniamus ad testimonia, quæ ex Patribus afferuntur num. 125. Locus Cy-QF* I priani si integre legatur, potius. favebit sententia asserenti debitum : ad illa enim verba, quæ in argumento referuntur, hæc præcedunt ·. *Nihil in hac re petiit ultio, necc^rjo prxccdens delectatio aliquam expeliit pcena-l*

rum

rum usuram Spiritu Sancto obumbrante, incendium originate extinclum est: idcoque iniwiam aflligi non decuit, etc. Si igitur fuit ibi incendium originale, quod spiritus Sanctus extiuguerel, fu itet iarn debi l u m peccati, sine quo nihil incendii potuit intelligi. &d revera prædictus locus neutri opinioni suüragiilur : quia non loquitur destatu Virginis in sua conceptione; sed de conceptione et partu divini Verbi : in quo partu dicit, nihil fuisse ultionis : quia quæ in concipiendo nihil carnalis delectationis experta fuerat, nihilque etiam levissimae culpae admiserat, auferente seu potius impediente Spiritus Sancti obumbratione omnem libidinis æslum, æquum non erat, ut in partu subjiceretur poenis et molestiis, quibus subjiciuntur cæteræ mulieres, quæ cum delectatione carnali, et vix sine aliqua saltem levissima culpa concipiunt. Hic est sensus legitimus illius loci, ul ostenditur ex ipso contextu. Adverto autem, librum illum de operibus carnalibus Christi, ubi prædicta verba continentur, potius esse incerti auc-
j'^Moris, quam D. Cypriani, ut probat Bellarminus lib. de Scriptor. eccles. ad annum 250.

233. Ad secundum testimonium, quod ilii, est D. Augustini lib. de natur, et gratia cap. 36 respondetur, ibi esse sermonem de peccatis personalibus. Loquitur enim Augustinus de hominibus adultis, plures commemorans sanctos et justos, de quibus inquit, quod si dum manebant in hac vita, interrogarentur, an haberent peccatum ? responderent illud Joannis : *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Peccatum autem de quo Joannes loquitur, et sine quo justi se non esse fatentur, non est peccatum originale sed sunt peccata venialia, de quibus dicitur Proverb. 21 : *Septies in die cadit justus.* Ab hac igitur communi justorum regula excipit Augustinus Deiparam, nihil agens de culpa originali, vel de ejus debito : et ita intellexerunt eum antiqui scholastici cum Magistro in 3, dist. 3 . Sed esto Augustinus ibi excluserit a B. Virgine etiam peccatum originale, nulla ratione probari potest, quod debitum excluserit. Imo verba illa : *Scimus gratiam illi collatum fuisse ad vincendum omni ex parte peccatum,* etc. oppositum insinuant.Xam siB.Virgo non continetur sub prædicto debito, opus non haberet gratia sibi collata et infusa ad peccatum originale vincendum, seu vitandum, antecedenter enim fuisset illi aditus præclusus per exci usionem a pacto et a peccato actuali Adami : seu, ut verius loquamur, nullus unquam fuisset aditus per quem ingredi posset, cum solum prædictum peccatum talem aditum aperuerit. Adverte tamen, hoc testimonium nonnihil infirmari per illa verba : *Unde enim scimus, quod ei plus gra-* mj.'W *lire collatum sil ad vincendum,* etc. quæ potius esse videntur interrogantis, quam aliquid asserentis. Quocirca si ita legendum sil (ut habent de facto omnia exemplaria, quæ ad manus habere potuimus) infringitur non parum prædictum testimonium : cum ex illo potius habeatur,D. Augustinum voluisse a quaestione illa abstrahere, quam aliquid certo diffinire. Sed nos legendum credimus vel sine conjunctione *enim* hoc modo : *Unde scimus,* etc. vel si cum illa, non *Unde,* sed *Inde enim scimus,* etc. quæ sunt verba affirmantis, et reddentis causam ejus, quod praemiserat : et ita legunt Magister in 3, dist. 3, D. Thomas, Bonaventura, el alii, in qua observatione praevenit nos Franciscus Sylvius tom. in 3 p. quæst. 27, art. 2, Franc, ubi sic ait : *Observari hic potest, Ii. quidem h-lv' Thomam hoc loco, et Bonavenluram in* 3, *dist.* 3, *verba Augustini sic referre. Inde enim scimus, quod plus ei collatum est, etc. Cxterum codices tam excussi quam manuscripti aliter habent, ita nimirum. Unde enim scimus, ul sint verba Augustini Pelagium reprehendentis, quod dixisset, necesse esse pietatis confieri, matrem Salvatoris fuisse sine peccato. Cui respondet Augustinus non esse certum id, quod Pelagius ut certum asservaret : et propterea non deesse locum inquisitioni : quam tamen Augustinus propter honorem Domini vult omittere. Et certe si Augustini verba essent, Inde enim scimus, etc. non dixisset, nullam habere volo, sed nullam habere possum quxstionem,* etc. Hactenus Sylvius. Desumpsimus vero prædictam observationem ex adnotationibus ad citatum lib. et cap. Augustini, quæ habentur ad calcem tomi 7.

231. Ad tertium locum, qui dicitur Bernardi serm. 13 in coena Domini utentis TerUus eodem Augustini testimonio, respondetur, nniusi solum probare B. Virginem non fuisse in D-Berupeccato originali conceptam ; nihil autem haberi, quod ad debitum pertineat : solum enim est sermo de conceptione in peccato, vel sine peccato : *Non enim est* (inquit) *qui non in peccatis fuerit conceptus, prxfer matrem immaculati,* etc. Quod libentissime concedimus. Atque utinam sermones illi essent D. Bernardi, ut illum pro sententia

pia haberemus. Sed alienos et spurios esso
Bfibra. probat Bellarm. lib. de Scriptor. Eccles, ad annum U3Û et multi alii deprel enderunt: proditqtiestylus minus gravis, onminoque a mellifluo Doctore extraneus. Ad quartum,
D.ii v- qui est D. lldefonsi aientis, B. Virginem maledicto Evæ non subjacuisse, respondetur, non k'qui de malédiction^, quæ fuit culpa originalis, aut ejus debitum, sed de illa qua dictum est Hevæ, *In dolore paries filios,* quæ fuit effectus et pœna peccati pro illis, quæ ex viri semine conciperent : a qua et ab aliis ærumnis, quæ reliquas puerperas comitantur. B. Virgo omnino fuit libera : quia ipsa in lætitia Dominum pepe-ril, quem solius Spiritus sancti virtute conceperat. Quod plane animadvertet quicunque textum lldefonsi consuluerit, et ideo ejus verba omittimus. Per quod patet ad quintum testimonium, quod est Der-
Bcr.iArd.nardi : loquitur enim in eodem sensu,atque Ildephonsus, ul ostendunt ejus verba : *Mutata* linquit) *in Virgine nostra maledicii o Heex : ρ perit enim filium sine dolore. O beata sola inter mulieres benedicta, et non maledicta, sola a generali maledicto libera, ct a dolore parturientium aliena.*

Qjid l 235. Ad sextum locum, ubi ait Anselmus, conceptionem Verbi debuisse fieri de matre purissima, ea scilicet puritate, qua sub Deo nequit major intelligi, plures solutiones, satisque ad mentem Anselmi tradunt D. Albertus, Bonaventura, ctalii. Sufficiat nobis dicere cum D. Thoma in 3, dist. 3, quæsi. 1, art. I, quæstiunc. 2 ad 3. quod puritas B. Virginis debet esse maxima,quæ potest intelligi in iis qui indigent redemptione : nam et ipsa fuit vere redempta : puritas autem, quæ tam peccatum quam debitum excludit, non habet locum in redemptis, ut probatum est dub. 3. El ideo inter homines non est sub Deo, sed propria Dei hominis redemptoris, *Hxc enim puritas*
D.Tbora. (ait IL Thomas) *soli homini Deo debebatur, ut ipse quasi unicus redemptor humani generis nulla peccati servitute teneretur : cui competebat, omnes a peccato redimere. Unde non hanc puritatem, sed sub hac maximam Virgo mater ejus habere debuit* .. scilicet quæ etsi excludat omne peccatum, supponat tamen ejus obnoxietatem et debitum, sine quo nequit vera redemptio intelligi.

Albert. HUglh Lotus omni fide n ' 236. Septimum testimonium, quod adducitur ex Alberto magno, omni fide caret : quîa in totoopere de laudibus Virginis, unde sumptum dicitur fquod non unico libro,sed duodecim comprchcnditurjnon inveniuntur illa verba : *lire virgo ab illa regula excipitur, Omnes in Atiam peccaverunt,* quæ Sala» zarius, et alii ex Canisio, Canisius vero absque designatione libri vel capitis adducit. Quid autem ad fidem illorum, quod dicat Salazar tus se legisse librum, si verba non legit ? Deberet sane vel ex hoc convinci, ea falso allegari, el Alberti non esse, quæ in opere a se perlecto non offenderat, cur id non dixit? cur non libri numerum et caput assignavit, qui testatus est, se cum vidisse, et perlegisse? Vidimus et nos, seduloque perlegimus duodecim libros de laudibus Virginis, qui tomo vigesimo operum B. Alberti continentur, nec non opus ipsius æque extensum de eadem materia, dictam *Mariale,* seu *super Missus est;* prædictaautem verba aut alia æquivalentia nullibi pradictorum operum offendere potuimus. Reperimus vero non pauca, quæ sententiam nostram aperte confirmant, lib. 3, § I et lib. 4, cap. 27 et lib. 7, cap. 7 et 8 et in Mariali quæst. 127, num. 5. Forte primo decepto occasio fuere verba alia apparenter similia, quæ habentur lib. I de laudibus Virginis cap. 6, ubi B. Virgo excipitur a maledictione illa specialiter mulieribus post peccatum indicta, *In dolore paries filios,* I4& juxta ea quæ diximus ad testimonia Ildephonsi et Bernardi. Sed hanc exceptionem cum exceptione a regula Pauli, *Omnes in Adam peccaverunt,* confundere, non levis ignorantia esset.

237. Illud quod adducit Velasquez ex nova Apocalypsi Amadæi, nullius est roboris, utpole de cujus doctrina an sit tolerabilis, jwxi anceps satis est opinio : sane si iis, quæ Arbraham Bzovius torn. 18 annalium Ec-bh^. clesiast. ad annum 1471, scribit, standum esset, opus illud inter hæretica, erronea, blasphema, fabulosa, et nugatoria potius rejici deberet, quam ad veri alicujus confirmationem allegari. Absit tamen, ut nos huic tam acri censurae pareamus : cum plures alii, quos in libri et auctoris commendationem add ucit Bibliotheca Virginalistom. 1, EM T1A a pag. 059, mitius loquantur. Ex quibus Hippolytus Marracius (proui ibi pag. 661 refertur, ail: *quæ opere illo continentur, non* ity *Dei esse revelationes ct oracula, sed ipsius Amadæi pias meditationes.* Et Cornelius a Lapide pro ejusdem commendatione adductus super 1 cap. Apocal. sic ait : *Ego eas* (scilicet Amadæi revelationes) *Jlomæ diligenter quæsivi, inveni,perlegi, reperi nomina septem Angelorum, quæpauloante memoravi: sed ibidem legi nonnulla paradoxa, et de falsilate*

sitote plane suspecta (post quorum relationem)» *Adde, opiniones Scoti, qui fuit Minarim uti et Amadxus, in iis passim inseri quasi oracula: ut non sine, causa vir gravis dixerit : Angelus II. Amadæi fuit Scotista.* In qua censura (ait collector prædicto Bibliotheca?) *Cornelius pium, doctum, ct modestum* se *ostendit.* Nam qui prædictum opus serio perlegerit, majori castigationi obnoxium
^"judicabit. Historia vero Ordinis Seraphici
tai* l p. lib. 23, cap. 31, affirmat, plurima illius libri non fuisse ab Amadaco conscripta, sed ab aliis postea suffecta, ita ut jam dici non *possit liber Amadæi.* Quæcum ita sint, liquet nullum ex illo opere posse desumi testimonium pro alicujus veri confirmatione : ita enim falsa et fabulosa veris admixta sunt, ut discerni non valeant, si quæ revelatio suggessit,ab iis quæ vel alii inseruerunt, vel auctor ex proprio cerebro fabricavit. Esse vero hujus posterioris generis, falsumque omnino illud, quod adducitur a Velasquez ex verbis Sancti Thomæ Apostoli, constat
s®, ex D. Joanne Damasceno in historia dormitionis Deiparæ, quam universalis Ecclesia recipit, et in officio Assumpt. 4, die octavæ inserta est: ubi dicitur Thomam abfuisse Jerosolymis, quando B. Virgo vitam finivit, et non nisi potest triduo adventasse, cum jam ejus corpus non modo sepultum, sed assumptum erat in coelum ; et tamen Amadæus dicit, illam laudem Virgini jam moritura B. Thomam cecinisse, ab eaque cum cæleris Apostolis Vale postremum accepisse: vide ergo cui credendum ? Sed esto Amadæi narrationibus fides adhiberetur, non obessent nostræsententiæ : nam tam illud quod refert ex Apostolo Andrea, *Non tu mortua in Adam fuisti,* quam quod ex S. Thoma, .Id.r *peccato præviso, non fuisti cum aliis condemnata,* posset sufficienter exponi de morte et condemnatione quantum ad oxeculionem sententiæ in propria Virginis persona, juxta ea quæ ex Gregorio de Valentia numero 231 observavimus.

238. Ad ea, quæ in eodem primo argumento afferuntur ex officio Bernardini de
^-Bastis, respondetur, quod etsi in illo officio multa asseverent præservalionemB. Virginis a peccato, nihil tamen ibi est, quod præservationem a debito persuadeat. Nam quod dicitur. Virginem non sensisse labem neefœtorem Adami, intelligitur quoad culpam in propria persona. Et quod dicitur legem pro ea latam non fuisse, intelligitur quantum ad effectum et execulionem, juxta dicta num. 231. Quo etiam sensu accipiendam oat, cum dicitur Mariam esse supra omnos, cl non annumerandam omnibus (quamvis hoc ncque in illo officio, neque in alio l.eonardi Nogarolis legatur) quia supra omnes habuit, ne in sua propria persona prædicto legis execution! subjaceret. Verba etiam, quæ illic ex Ambrosio et Augustino afferuntur (falso tamen, ut statim ostendemus) licet excludant a Deipara peccatum originale, non tamen debitum : nam quod dicitur ex Ambrosio, *Hæc est virga, in quadros, nec nodus originalis,nec cortex venialis culpæ fuit,* ly *nodus* non dicit aliud a culpa originali, sed dicit nodum, qui est ipsa culpa : sicut ly *cortex venialis* non dicit aliquid præter ipsam culpam venialem, sed est sensus, *cortex qui est venialis culpa.* Quod vero dicitur ex Augustino, non potuisse Augtrt. Virginem inquinari, cum Dens eam faceret, intelligendumest in sensu compositogratiæ, cum qua fuit concepta : supposito enim quod gratia tunc extiterit, nequibat simul adesse peccatum. Quod sicut non tollit,quominus absolute et in sensu diviso potuerit B. Virgo in peccato concipi ; ita non tollit quominus habuerit debitum, ut conciperetur cum illo.

239. Secundo respondetur, non licere iis Nouimiqui nobis arguunt, ex illo officio testimonia i0sa hi desumere, quæ ipsi aliquando ut fictitia et P^æ!" fabulosa rejiciunt : ut videre est apud Aidrete citata disp. 22, sect. 3. Narratur AJdreie. enim in prædicto officio 2,die octavæ lect.5, D. Bernardum post mortem cuidam de suis monachis totum lucidum apparuisse, praeterquam quod in pectore maculam nigerrimi coloris gestabat, ob assensum quem vivus scntentiæ asserenti conceptionem Virginis in peccato, præstilerat, etc. Cumque hanc historiam Aidrete sibi ex prædicto officio objecisset, respondet : *Plures graves auctores* (quibus ipse *accedit) existimare, illam revelationem esse commentitiam.* Quam solutionem sumpsit ex Salazario cap. 42, saiazir. sæculo 12, ubi præmissa eadam narratione, velut ab aliis credita, subdit : *Sed tamen plures alii censent, id plane confictum ac fabulosum esse: his assentior, et præfatam visionem commentitiam esse mihi persuadeo.* Et eodem cap. sæculo 13, rejicit simile quid, quod idem Bernardinus narrat, scilicet D. Thomam apparuisse post mortem Episcopo Patavino, suamque sententiam de Virginis conceptione declarasse. *Sed longissime absum* (ait Salazar) *ul huic visioni fidem habeam.* Et infra : *Me judice, commentitia prorsus ac rana est. hæc revelatio.* En (pianti

pendant auctoritatem Bernardini de Bustis et officii a se compilati, qui inde contra nostram sententiam testimonia desumunt. Et sane nec nos postquam illud officium perlegimus, negare possumus, aliqua ibi falsa el fide indigna reperiri ; ut propterea credamus, prædictum officium, prout nunc extat, vel non esse illud quod Sixtus IV approbasse dicitur; vel ita successu temporis depravatum esse et corruptum, ut firmum ex eo testimonium desumi non valeat, et in multis quæ SS. Patribus attribuit, cito falsitalis convincatur. Si quis vero nostræ relationi minus credat, conferat praxiictum officium in iis quæ ex Patribus accepta dicuntur, cum eorum operibus (sicut auctor Armamentarii Seraphici, ubi hoc et alia officia habentur, contulit officium sanctificationis Virginis aBandello compilatum)et fiet ei manifestum quod diximus : scietque æqualem in utroque officio a SS. Patribus dissonantiam reperiri.

loub brnsH Vilnius.

240. Quod nos necesse habuimus pro testimoniis Ambrosii et Augustini adductis SUpra num> j26, in argumento, cui damus solutionem. Primum enim ita ex præcitato officio refertur : *Hxc est virga, in* qua *nec nodus originalis, nec cortex cenialis culpx fuit.* Quæ verba nulius hactenus in operibus D. Ambrosii reperire potuit : adeo ut Jacobus Granad. dicat putandum periisse aliquod ejus scriptum, in quo continerentur : satissuperqueesse, ut credamus fuisse Ambrosii, quod in aliquibus breviariis antiquis tanquam ejus verba recitentur. Sed hoc divinare est; nec sufficiens argumentum, quod recitentur in illis breviariis prædicta verba : potuerunt enim recitari, quia vera ; licet non quia Ambrosii. Et si in aliquibus Ambrosio tribuantur, annumeranda erit talis attributio iis, ob quæ prsedicta breviaria a Pio V et Clemente VIII prohibita vel correcta sunt. Melius ergo Guillelmus Pepin, qui ante annos 130, adeoque priusquam breviaria, quæ Granados commemorat, in lucem ederentur, pro Virginis conceptione scripsit, in opere de imitat. Sanctor, serm. de Concepi. Virg. declarat, quæ prædictorum verborum sint Ambrosii, quæ vero illi assuta, dum ita ait : Tertio

Goill. u'

H. Ambrosius in *quodam sermone de eadem] irgine dicit sic : Maria est in qua, nec nodus nec cortex culpæ fuit. Quod autem in primo sermone de eadem conceptione in tract, de secretis secrelor. addidi dicens, Maria est in qua nec nodus originalis culpæ, nec* cortex *venialis fuit : hoc de proprio addidi ad majorem declarationem dicti ipsius Ambrosii. Sicut enim non est derogandum didis Sanctorum, minus dicenda quod dixerint ; ita nec illis imponendum est quod non dixerunt. Possunt tamen quandoque pie interpretari dicta eorum.*

Non minus vitiatus legitur secundus lo-.it^. eus, qui tribuitur Augustino lib. do quinque®· hæresibus sub istis verbis : Ni *potuit inquinari mater mea, cum ipsam facerem, potui et ego inquinari, cum ex ea nascerer.* Ita in illo officio. At Augustinus ita ait: *llancquam despicis Manichxc, materest mea, sed manu fabricata est mea. Si potui inquinari, cum eam facerem, potui in illa inquinari cum ex ea nascerer.* Vide quantum differat *si potuit* pro persona Virginis, *a si potui* pro ipsa Christi persona. Prima enim locutio denotat, Virginem non potuisse inquinari peccato cum a Deo facta fuit, adeoque in primo instante conceptionis, quod Augustinus non dicit. Secunda vero denotat Deum, dum Virginem produxit, non potuisse ex hac productione inquinari, sicut inquinari non potuit ex eo quod ab illa nasceretur : et hoc affirmat Augustinus. Agebat enim contra Manichæum negantem res corporeas, et visibiles a Deo fuisse factas ; quasi indignum Deo esset ad hæc visibilia causalitatem suam extendere, et quasi ex tali causalitate posset inquinari; quod delirium reprehendit,et impugnat Augustinus supradiclis verbis ex persona Christi prolatis : *Si potui inquinari cum eam facerem, potuissem inquinari cum ex ea nascerer.* Atque adeo sicut nascendo ex matre corporea et visibili, inquinatus non fuit; ita nec creando illam, inquinari potuit. Nec mirandum hæc et alia a veritate aliena in prædicto officio successu temporis irrepsisse, cum videamus, id ipsum breviori spatio, nempe a tempore Pii V, usque ad Clementem VIII, breviario Romano accurate custodito, vel typographorum negligentiaet incuria, vel nimia aliorum audacia et licentia, in multis sitisque gravibus accidisse, ut ipse Clemens VIII in sua recognitione testatur. Liquet ergo ex prædiclis officiis, etiamsi ab antiquis Pontificibus approbata dicantur, non posse firmum desumi testimonium pro aliqua sententia : cum nobis certo constare non possit, quæ in illis Pontifices approbarunt,etquæ ab aliis postmodum addita vel corrupta sint.

241. Neque hæc tantum loca, quæ deteximus, falso producuntur; sed plura alia ex Augustino, Anselmo, Bernardo et aliis Patribus, a junioribus sine delectu citantur, aut

aut vero etiam verba afferuntur, quorum si fidem quæras, nullam invenies: sæpeque hæc natal ex ipsa relatione, dum vel non assignatur certus liber aut tractatus, vel caput omittitur, vel is qui refert, non ea tradit, qui in fontibus vidit ; sed quæ indo transcripta, sæpe quidem aucta, sæpe diminuta, non semel voro omnino quoad sensum iti contrarium permutata, apud alios offendit. Hacque ratione cujuslibel vitium in referendo, cæterorum scripta pervadit. Quod etsi aliquando amanuensium vel typographi incuriæ tribuendum sit (a qua nec nostra scripta libera ire præsuminus) multoties tamen ipsa mendorum series et mutatio aut confictio verborum, scriptoris negligenliam vel malitiam prodit. Ut autem hoc vitium ab hac nostra disputatione exularet, curavimus in ea, quantum in nobis fuit, in auctorum dictis el sententiis referendis nihil alienæ fidei committere, sed fontes ipsos consulere, et quicquid legitimam non comprobavimus, ut spurium relegare. In quo causæ immunitatis Deiparæ satis consuluisse credimus ; cui alii sine delectu et examine ex quibusvis procedentes, nullaque non credentes, non leve inferunt praejudicium : dum veritas, quæ ex legitimis fundamentis illi assistit, falsis allegationibus implicatur : seria et certa, quibus abundat, fabulosis aut apocryphis commiscentur : et triticum, quo uberrime ali potest, ne mundum cerni valeat, paleis et aristis confunditur. Quocircii licet plures hac in causa non sine fructu laboraverint, is tum demum fructuosius bene mereri incipiet, qui rejectis inutilibus, incertis, fabulosis, aut apocryphis quorum in supremo causæ judicio ratio habenda non est, ea tantum quæ seria, quæ vera, quæ certa, aut valde probabilia comprobentur, in acervum segregari t.

§ V.

Evertitur secundum fundamentum ejusdem primx opinionis.

2-12. Ad secundum primæ opinionis fun-
Kfe. damenlum propositum supra num. 126, respondetur ex doctrina, quam num. 158 tradidimus, declarationem illam additam a
2^. Concilio pro B. Virgine ad calcem sui decreti, solum modificare illud quoad eam partem, quæ agit de peccati originalis contractione, ut ostendunt ipsa declarationis verba: *Declarat Sancta Synodus non fuisse sur intentionis comprehendere sub hoc decreto, ubi de peccato oriffinali agitur,* etc. Alia autem, quæ decretum includit, vel supponit, uti est Pauli locus, prædicta declaratio non tangit, neque ullo ex capite restringit; quod vero Concilium usum fuerit prædicto testimonio ad stabiliendum suum decretum, non probat, declarationem restringentem decretum, restringere etiam prædictum testimonium : quia non omnino de eodem loquuntur : decretum enim quantum ad id in quo declaratur, procedit immediate de peccato originali, quod in nobis contrahimus, ut ostendunt prædicta verba : Paulus vero dicens *in (pio omnes peccaverunt,* immediate loquitur de peccato actuali, quod in Adamo commisimus, quod non est ipsum peccatum originale, sed ejus causa et origo. Quia tamen unum ex altero necessario deducitur, nisi speciali Dei privilegio impediatur : quod privilegium pro Virgine adesse, censuit Concilium valde probabile; pro cæteris vero opinari non quimus : noluit in illatione sui consequentis, scilicet quod omnes de facto peccatum originale contrahunt, B. Virginem positive comprehendere; quamvis sub antecedente Pauli esset comprehensa:sed præcisivese habuit, relinquens eam partem, vel oppositam aliunde venandam, ut ita probabilitati piæ senlentiæ consuleret, nullumque ei præjudicium inferret. Itaque Concilii declaratio hoc praestat, ut sciamus non esse ab Ecclesia diflinitum, an exeo quod omnes sine exceptione peccaverint in Adamo, omnes similiter sine exceptione peccatum originale in seipsis contrahant; vel potius sit aliquis, scilicet sola B. Virgo, quæ licet in illo peccaverit, in se tamen prædictum peccatum non contrahat ob singulare privilegium (nulli alteri concessum) impediens ejus contractionem.

243. Secundo respondetur prædictam de- secuwh
clarationem, etiamsi extenderetur ad om- solutio,
nia, quæ decretum tangit, atque adeo etiam ad illam legem, quod *omnes in Adam peccaverunt,* solum efficere, ut opinio quæ Deiparam excipit a tali lege, non sit per Concilium damnata, nec debeat pro hæretica reputari, ut reputanda esset, si Concilium non ita declarasset, aut si ejus verba eam declarationem non admitterent.Quod autem sit vera, aut quod non sit falsa, non habetur ex prædicta declaratione. Et ratio est perspicua ; nam Concilium non declarat, Virginem non comprehendi reipsa sub culpa originali etiam quantum ad actualem con-

tractionem, aut sub decreto vel judicio, quod Deus habet de comprehensis sub tali culpa, aut sub testimoniis Scripluræ, quæ de ea re loquuntur (illinam ita declarasset, ut prædictam veritatem de fide haberemus) : sed dicit, quod cum de cæteris statuerit seu declaraverit comprehendi sub prædicta culpa ; circa Virginem tamen quid factum sit, non declarat, nentramque partem determinat, sed negative seu præcisive se habuit, relinquens veritatem alia via a Theologis investigandam. Itaque non negamus, Concilium positive excludere B. Virginem a sua intentione circa decretum, quo nobis nolificat, et credere jubet, omnes posteros Adami contrahere culpam originalem, cum dicat positive, non fuisse suæ intentionis comprehendere illam sub tali decreto. Dicimus vero, prædictam exclusionem ad hoc additam fuisse, ut sciremus manere per omissionem extra Concilii decretum, adeoque indeterminatum et inlecisum, an B. Virgo reipsa incurrerit, vel non incurrerit prædictam culpam : seu an fuerit vel non fuerit de numero illorum, quos talis culpa et judicium quod Deus habet erga illam, ac testimonia Scripturæ, ubi continetur tale judicium, comprehendunt : tam enim ab hac comprehensione, quam ab opposita exclusione subtraxit se Concilium, suspenditque suum decretum et intentionem : et hanc subtractionem ac suspensionem nihilque amplius manifestavit nobis per prædiclam declarationem.

Objectio. 244. Dices, Concilium in ea declaratione favisse non parum præservalioni Deiparæ a culpa originali, ul omnes concedunt : ergo nun se habuit solum negative vel præcisive : nec potuit non in eodem gradu favere exceptioni ejus a debito et a testimonio Pauli:

Diluitor. *In quo omnes peccaverunt.* Respondetur, Concilium duplici ex capite favore prosequutum fuisse piam sententiam præservantem Virginem a peccato : primo quia sua declaratione certum nobis fecit, non fuisse ab eo difiinitum pro B. Virgine, quod pro aliis omnibus diflinivit, scilicet incurrisse de facto culpam originalem; sed ab hoc abstraxisse : adeoque reliquisse nobis aditum patentem ad negandam prædictam contractionem ex aliis principiis, quæ illam negandam persuadent. Qui favor minor esset, si Concilium, tradita universali regula, declarationem illam omisisset : putarent enim non pauci, Deiparam mansisse sub prædicta regula per Concilium comprehensam, et nova circa hoc controversia insurgeret. Ex hoc tamen capite pro opinione negante B. Virgini debitum, aut comprehensionem sub testimonio Pauli, solum habetur, quod non sit per Concilium damnata, sed omissa : sicut pleraque alia falsa et improbabilia, de quibus non egit. An vero ex aliis principiis prædicta opinio sit vera vel falsa, probabilis vel improbabilis cujus examini locus a Concilio non praecluditur, ex dictis hac nostra disputatione, praesertim dub. 4 et hoc dub. G, venandum est. Secundo favit Concilium piæ sententiæ, quia innovat Constitutionem Sixli IV, ubi non tantum a censuris vindicatur, sed magna ei probabilitas tribuitur : quam probabilitatem concedit etiam Tridenlinum, eo ipso quod approbavit, et innovavit praedictam constitutionem. Cæterum ex isto capite nullus favor pro opinione negante debitum: quia prædicta constitutio solum loquitur de præservalione a contractione peccati; præservationis vero a debito contrahendi nulla ibi fit mentio, ul legenti constabit.

215. Illa vero consequentia Jacobi Gra-Gnui nadosin argumento, cui damus solutionem, videlicet *Concilio* non *fuit intentio comprehendendi B. Virginem sub illa generali Pauli, Omnes in Adam peccaverunt : ergo qui comprehendunt, habent intentionem contrariam intentioni* ConctTü,inutilis est, etde subjecto non supponente : quia Concilium circa comprehensionem vel non comprehensionem Virginis sub prædicto testimonio nullam habuit intentionem, nisi subtrahendi se a determinatione alicujus partis, et ita quicquid alius intendat, non contrariabitur intentioni Concilii : nam est propositio, ut diximus, de subjecto non supponente.

Nec minus illegitime infertur in confir- Mft matione : *Intentio Concilii est intentio Spi-fA£ ritus Sancti : ergo si Concilium non intendit comprehendere Deiparam sub testimonio Pauli, neque Spiritus Sanctus id intendit.* Ridicula sane illatio : num quia omnis intentio Concilii sit intentio.SpiritusSancti, e contra inferre licet: omnem intentionem Spiritus Sancti esse intentionem Concilii? aut nihil aliud comprehendere Spiritum Sanctum suo judicio et intentione, quam judicium et intentio Concilii comprehendunt? Similis est huic prædicta consequentia : *Omnis effectus causæ secund;v est effectus causæ prims: ergo omnis effectus causæ priinæ est effectus causæ secund-τ : vel ergo quod non causal causa secundæ, non causal causa prima.* Cujus nullitatem vel inscius deprehendet. Ad hæc : perspicuum est, homines quantumvis

quantumvis a Deo illuminatos, non omnia suo judicio aut intentione comprehendere, adeoque circa inulta habere se negative, nihil decernentes, sed judicium suspendentes : quæ lumen suspensio absurde tribueretur divino judicio omnia comprehendenti. Ex suspensione igitur judicii aut intentionis Concilii Tridentini circa comprehensionem Deiparæsub Pauli testimonio, sinistre in prædicta confirmatione infertur suspensio vel negatio judicii et intentionis Spiritus Sancti circa talem comprehensionem. Maneat ergo, ex praefata Concilii declaratione non haberi inclusionem aut exclusionem Deiparæ a culpa originali, vel ejus debito ; sed utcunque relinqui Theologis per alia principia investigandum.

imiio 246. Hæc cum ita sint, non boni consulent piæ sententiæ veri defensores, quod p. Salazarius citato opere de Concept, cap. 41, à!mr. can. 1, prædictam Concilii declarationem Jacobo Lainio suæ Societatis Preposito generali deberi affirmet his verbis : *Et quidem (absit verbo invidia) eam exceptionem, qux ad calicem decreti de peccato originali pro* Kir- *ginis immunitate subjecta est, Lainio deberi constans fama tenet.* Quod etiam scribunt Granados ubi supra, el Laurentius Chrysogonus in suo Mund. Marian, diseur. 5. Reddunt vero rationem, quia cum Patres Tridentinæ Synodi audiissent Lainium tribus horis pro immunitate Deiparæ magna vi, magnoque succensu perorantem, ejus oratione et auctoritate ita permoti sunt, ut exceptionem illam e vestigio addendam censuerint. Sed quis non videat narrationem hanc firmitati piæ sententiæ potius officere, quam ejus auctoritati consulere? Dum enim, ne a Patribus Concilii sub communi decreto de peccato originali comprehensa, adeoque damnata remaneret, tam longa, tamque fervida illa Lainii oratione opus fuisse commemorat; aperte insinuat prædictos Patres illuc usque, et quantum erat ex se, propensos extilisse ad comprehendendam Deiparam sub tali decreto ; imo et quod de facto comprehensam relinquerent, nisi eximius ille orator tam longe et efficaci sermone illos a proprio sensu revocasset : si namque in favorem piæ sententiæ ex se ipsis propenderent, quamvis Lainius abesset, aut non orasset, predictam sententiam illaesam el intactam relinquerent. Predictam igitur narrationem credent, qui eam qualemqualem sibi gloriam ambiunt ; nobis autem haud facile persuadebunt.Neque enim Patres Tridentinæ Synodi sic aliquando piæ sententiæ adversos meditamur, ut Lainii sermone opus haberent, quo propitii, tantum ne damnarent illam, redderentur. Quin potius ita Patres iliosa seipsis immunitati Deiparæ, addictos contemplamur, ut licet expediens non judicaverint veritatem illam suffragiis determinare ; semper tamen in animo habuerint sic decreta sua disponere, ul nullum ei præjudicium inferrent: adeoque non quasi aliena tantum inducti oratione, sed sponte omnino sua, et bonitate causæ allecti, prædictam declarationem suo decreto addiderunt.

Sane qui gesta in Tridentina Synodo, præsertim circa controversiam de Conceptione B. Virginis ses. 5 excitatam, omni cura adnotarunt, haud meminere præfatæ Lainii rationis ; sed inter Patres Dominicanos ex una parte, et Franciscanos ex alia totum hujus controversiæ negotium actum fuisse insinuant. Narrant vero inferius circa sessionem 23, ubi de residentia Prelatorum diu controversum fuit, prædictum Lainium per duas horas et amplius orationem ad Concilium habuisse (non tamen ita acceptam, quin jussus fuerit eam scripto non vulgare). Et forte ex æquivoco hanc orationem Salazarius et alii in causa Conceptionis Virginis fuisse arbitrantur. Narrant quoque circa eandem ses. 5, quod cum Legati Concilii Presides Pontifici nuntiassent admirabilem omnium Patrum contra doctrinam Lutheri concordiam, et Synodi in ea damnanda determinationem, simul significarunt quæ de Conceptione Virginis contentio fuerat excitata. *Illis vero Roma responsum* (damus formalia verba) *huic controversix manum nullatenus admovendam, sed ut paries sibi invicem concilientur, et utrisque satis/iat admittendum : in primis vero diploma* ***Sixti IV*** *diligenter attendendum. Legati intellecta Pontificis voluntate tam per se quam Prxsulum prudentiarum interventu partibus persuadent deponere contentiones, et junctis viribus, Lutheranis se opponere.* ***Illi*** *vero non recusabant rem omnem silentio transire, dummodo opinioni sux interim non prxjudicetur.* ***At*** *canonem sibi præjudicium afferre dicebant Franciscani, nisi* ***Maria*** *nominatim exciperetur : et I)ominicani vicissim, si exciperetur, suam sententiam damnari. Itaque modus necessario erat investigandus, quo Virgo neque canone comprehendi, neque affirmate excipi videretur. Franciscanis tandem instantibus, Domimeani sunt assensi, ut solum diceretur*

non *fuisse Concilii intentionem, eam generali propositione complecti : illud additum serrandas Sixti IV constitutiones.* Hæc ex vetusto codice : nec plura circa prædictam controversiam fide digna reperimus. Suadent vero haud obscure, prædictam Virginis exceptionem ad instantiam PP. Minorum, Praedicatoribus (ut quorum opinioni nonpræjudicatlassentientibus, potiusquam ad Lainii suasionem Tridentini decreto adjectam fuisse.

247. Sed et suadent, potiori jure rejiciendum esse extremum aliud æque a veritate Liuii a^errans· cajns auctor Nicolaus Lanzizius ex eadem Societate tom. 2 Opusculor. spiaode rit. opusc. 11, cap. 13, ubi narrat, quod aheUJ· cum Patres Concilii essent jam in procinctu ad diffiniendum liunc articulum, cunctis fere piæ sententiæ subscribentibus, ob instantissimas paucorum preces diffinitionem non vulgarunt, sed alio distulerunt (innuens conditam fuisse de facto) ne Religioni Sancti Dominici nota inureretur. •Iunge hoc extremum praecedenti a Salazario et aliis intento : et meditare in uno Patres Concilii ita indifferentes, seu parum affectos erga piam sententiam, toto illo, quem audivimus, Lainii labore opus fuerit, lanium ut declararent non manere condemnatam, sed antiqua sua probabilitate gaudere permissam ; in alio vero sic in eam propensos, ut nisi obessent instantissimi rogatus, diffinitionem ejus vulgarent : et videbis incohærenliam. Sed licet utrunque falsum, cavendum tamen magis hoc posterius. Tum quia valde injurium sacro Concilio : dum veritatem in eo compertam, et Ecclesiae satis necessariam, tantam ob privatas quorumdam preces dissimulasse fingit. Tum etiam quia sanctissimo, gravissimoque Ordini gravem notam inurit, simulans fore illi maculam diffinitionem et declarationem hujus articuli : quod et veritati et religioni contrarialur. Quo pacto enim nota esse poterat veritatem ubique quærentibus, et pro ea assequenda continuo laborantibus, uti quærit, et pro ea laborat sacra Prædicalorum Religio, quod ipsa veritas manifestaretur, et palam omnibus proponeretur. Aut quomodo non eam ultro ablatam apertis ulnis susciperent, el amplexarentur, qui ejus studio et amore flagrantissime exardent ? Aut denique quæ major nota aliunde incidere posset gravissima familiae quam si in generali Synodo, adeoque non in angulo, non in abdito, sed in oculis Solis, in conspectu totius Ecclesiæ, nulloque non teste ex ibi congregatis, veritatem tot precibus a Deo sæpe expostulatam, tandemque eximio beneficio et favore concessam, iterum occludi vellet, aut ejus manifestationi contradiceret? Abeant igitur fabulæ; apage paradoxa, quæ et a veritate exulant, et in praejudicium urgunt charitatis.

248. Hic etiam plectendus venit modus dicendi, quem refert Joannes Antonius Velasquez lib. de Maria immaculate con-Vel*i ceptadisserlalionetertiaadnolalionequarta, Mots videlicet piam de immunitate Virginis opi-"^ nionem post Concilii Tridentini decretum^· ‹' *adeo* esse *veram et indubitatam, ut opposita,* ⊞*** *nulla omnino ratione defendi possit.* .1 *quo* (subjungit) non *multum abeunt nostri Theologi, Pater (inquam) Petrus Canisius libro primo de Maria Deipara capite octavo, qui adeo certum existimat, Concilium pro immaculata Deiparx conceptione, stare, ut hac de re nullam cum catholicis concertationem instituat ; sed rem sibi cum hxrelicis solum esse velit.* Hic igitur dicendi modus nodum ut temerarius, sed ut in fide suspectus a Catholicorum sensu eliminandus est, penilusque rejiciendus. Quis enim si omnino Catholicus ita palam summis Pontificibus contradicere auderet, ubique declarantibus, nullam istius controversiæ pariem hactenus ab Ecclesia esse determinatam, et omnibus pro utravis sentire libertatem facientibus. De quo Pius V in constitutione *Super spe-* iter. *culam,* sic ait: *Nos qui prodecessorum nostrarum saluberrima decreta pro viribussalva esse cupimus, potissimum illa, qux a sacrosancta Synodo Tridenlina denuo sunt confirmata, liberam cuique facultatem relinquentes, opinandi hujus controversiæ. quamlibet partem,* etc. Et iterum in eadem constitutione reprenhendens illos,qui pro alterutra parte pertinaciter contendunt, ait : *Quibus illud Prophetx convenire videtur, dicunt, ait Dominus, cum ego non sim locutus : cum sancta Romana Ecclesia omnium Ecclesiarum magistra de ea re hucusque non definierit, nemo absque temeritate prxjudicare, vel alterius partis sententiam damnare potest,* etc. Quo pacto ergo Catholicus contra tam aperta Ecclesiae testimonia affirmare audebit, unam istius controversiæ partem post Concilium Tridentinum *adeo esse certam et indubitatam,ut opposita nulla omnino ratione defendi possit.*

Ex haereticis vero Kemnitius modo isti SrHi-asserendi plaudet, ut dum supponere vult Concilium declarasse, aut certum fecisse «iiceaîi privilegium

privilegium immunitatis Deiparæ, occasionem sumeret procaciter ingerendi illud, U.<q^()uod refert Canisius loco citato : *De speciali* Iïη/iημ *Marix privilegiocum codestc diploma protulerint, credemus quod jactant.* Audax sane, imo stultum hærelici pronuntiatum : non medo quia absque cœlesli diplomate exhibito, in nullo Ecclesiae credendum putat (qui in inultis sine ullo testimonio sibi vult credi) sed etiam quia inlclligere nolens verba Concilii, fingit hostem, quem feriat, supponens : prædictum B. Virginis privilegium fuisse a Tridentino declaratum ; cum potius notum sit, Concilium minime id praestitisse, sed in utranque partem sentiendi ex Sixti IV constitutione liberum reliquisse, ut expendit Canisius cap. citato. Abigendus ergo similis discursus ; qui ansam præbel hæreticis ad ita desipiendu ni. Adde, p ræd ic tu m d icend i modu m vix differre ab eo, quem ex purgatorius Index deleri jussit ex Elucid. Joan. Bapt. Poza lib. 4, cap. 7, ubi affirmabat *opinionem piam de Conceptione Virginis plena, propria et absoluta canonizat ione decretam esse (pioad veritatem et sanctitatem illius ex vi decreti Gregarii* .Vf. Quæ verba cum aliis deleri jussa sunt, *quia virtualiter continent qualifienttonem oppositx sententix,* ut dicitur in prædicto Expurgatorio.

jjsj, 249. Quo auteum fidejussore asseruerit Velasquez, Theologos Societatis non mul-
se, tum abire a prædicto discursu non constat; constat vero P. Canisium, in quo uno ponit exemplum longissime inde abesse: falsoque illi imponi, quod noluerit de hac controversia ullam cura Catholicis concertationem instituere, aut quod rem sibi solum cum hæreticis esse velit, ut affirmat Velasquez. Etenim lib. 1 de Maria Deipara abeocitato, agit ex professo de hoc puncto per quatuor capita a 5 usque ad 8, et cum cap. 5 communia aliqua expediisset, accedens ad difficultatem cap. 6, præfigitet hunc titulum : *Disputatio contra eos, qui salva Ecclesixfide, immaculatam Virginis Marix conceptionem oppugnant.* Sub quo titulo ita inchoat: *Duplex nobis adversantium est genus, qui Marix conceptionem a lege peccati nolunt excipi : alterum quidem Catholicorum contra illam, salva Ecclesix fide disputantium,* etc. Consumit vero in hac disputatione cum Catholicis totum illud caput, el sequens cap.7, post quæ instituit octavum contra hæreticos, qui sententiæ neganti exceptionem Virginis a peccato errores aliquos admiscent : ita ut quæ prout ab aliquibus Catholicis defenditur, probabilitatem subit, ut asserta ab ipsis, hæresis vel erroris notam mereatur : unde prædicto cap. 8, sic incipit : *Quoniam quidem satis, ut opinor, cum illis disputavimus, qui Catholicam religionem profitantes, nec vulgari zelo contra Sanctam sanclx Virginis conceptionem suadent atque pronuntiant, superest modo, ut sectariis, qui ad eundent sane finem, sed longe alia, et tortuosiori via contendunt, aliquid respondeamus,* etc. Sic Canisius. Qui ergo ex eo ita legis, quæras rogamus,qua veritatis specie citatus Junior serio affirmaverit, P. Canisium hac de re nullam cum Catholicis instituere disceptationem, sed solum cum hæreticis rem sibi esse velle : atque ex his disce in reliquis non omnia credere, sed probare.

§ VI.

Beliqua ejusdem opinionis argumenta diluuntur.

250. Ad tertium argumentum propositum solniio num. 127, concesso antecedente, neganda^'®*' est consequentia : non enim valet a potentia ad actum.· Et ad primam probationem, potest negari antecedens. Pleraque enim sunt quæ licet non repugnent creaturæ, cederentque in ejus dignitatem, non idcirco Virgini conceduntur : ut quod fuerit de Spiritu sancto concepta, aut ex parentibus alienis a culpa originali, aut quod fuerit simul viatrix et comprehensor, et similia, quæ Christus sibi specialissime reservavit. Esto vero prædictum antecedens admittatur, debet inlelligi de illis, quæ nec repugnant creaturæ, nec ejus redemptioni per Christum : nam B. Virgo fuit per illum redempta. Unde quia præservatio tam a peccato originali, quam a debito non stat cum vera redemptione, ut dub. 3 ostensum est, censetur de numero illorum quæ B. Virgini repugnant. Adde, illam regulam tribuendi Deiparæ quicquid excellentiæ creaturæ non repugnat, condiendam esse grano salis, sicut eam accepit Scotus, cujus verba adduximus num. 205, ita scilicet, quod Virgini tribuitur, non contradicat sacræ Scripturæ vel Ecclesiæ determinationibus, aut Sanctorum Patrum et Theologorum communi sententiæ : quibus omnibus ostensum est repugnare prædictam præservationem.

Ad secundam probationem respondetur, quod si esset efficax, probaret Christum non

DiiaiiiiT rnSÊ, solum matrem, sed avos et proavos, cæterosnue ascendentes debuisse eligere alienos a culpa originali et ejus debito : quia unusquisque nostrum, si sibi daretur, hos omnes eligeret quanta posset nobilitate decoratos. Sicut ergo quod Christus elegerit avos et proavos originali culpa infectos, nihil derogat snmmæ ejus dignitati, sed potius commendat maximam charitatem, dum qui pro peccatoribus venit, dedignatus non fuit e peccatoribus originem trahere; ita nihil derogat, quod matrem elegerit de illis, quæ in Adamo peccaverunt, adeoque peccato originali, quantum erat ex se, obnoxiam. Imo potius ex hoc Scriptura et Patres Dei misericordiam et charitatem valde commendant, quia veniens ad liberandos peccatores, et eos qui in Adamo ceciderunt, non aliunde quam ex ipsis voluit carnem assumere. Quod autem in ea lem probatione dicitur, ignominiam matris redundare in filium, frivolum est, ubi filius est Deus, qui non naturæ necessitate, sed amore et charitate matrem habere elegit : in quem proinde nulla jx>test redundare ignominia, quovis modo illa fuerit concepta. Ut enim o . iw.dixit Anselmus lib. de conceptu virg. sicut Deus de facto elegit matrem semper mundissimam, potuisset absque ulla sui ignominia vel indecentia eligere aliam, quæ aliquando fuisset inquinata peccatis, sive originali sive personalibus, et ab eis per gratiam mundata. Quis enim in hoc implicationem ostendet? cum tamen sit implicatio, aliquid ignominiæ aut indecentiae in Deum refundi.

Diiultnr tertia, 251. Tertia probatio nullius est roboris, quoniam Christus utpote supremus Dominus non ex debito vel praecepto aliquo, sed ex gratia et dignatione honorem Virgini tribuebat : adeoque pro libito poterat quousque vellet extendere illum, vel non extendere : extenditque de facto, ut sibi expediens visum fuit, et non amplius. Non autem expediebat, quod extenderetur usque ad praeservandam a debito culpæ originalis ·. quia hoc derogaret gloriæ ipsius Christi, qui in tali casu non posset esse Virginis redempor : ut dub. 3 ostensum est.

Ad quartam dicas, ideo Christum non praestitisse B. Virgini præservalionem a debito originalis culpæ, quia voluit sibi gloriam redemptoris ipsius Virginis, quam non consequeretur, si eam a tali debito praeservasset. Unde talis non præservalio, quartet ultima, neque derogat divinæ potentiæ, neque amori : sicut neutri derogat, quod ipsam Virginem non fecerit de Spiritu sancio conceptam, aut genitam a parentibus, qui et ipsi geniti fuissent sine culpa originali.

Ad ultimam respondetur, excellentiam præservationis a debito esso de numero illarum, quæ nequeunt, salva fide, Virgini concedi : cum ex fide habeamus, et quod fuit vere redempta, et quod redemptus dici non potest, qui vel re vel debito non fuit per peccatum ante captivus, ut ex determinatione Zozimi Papae vidimus num. 105. Sed quicquid de hoc sit, num quia in tribuendo Virgini honorem, sequimur vestigia Patrum, qui illam a praedicto debito præservare communiter renuerunt, indevoti aut ingrati arguendi sumus? ut opponit arguens in prædicta probatione? Indevotos ne Virginis Ildefonsus? indevotus Bernardus? indevotus Anselmus? indevoti Rupertus, Richardus, Albertus, Thomas, Bonaventura, et alii qui nostræ sententiæ suffragantur? apage; imo potius omnes de Virgine optime meriti, omnes capellani addictissimi, illius amore fiagrantissimi : quos proinde non tepens devotio, non minor gratitudo, sed prudentia major, profundior sapientia in prædictam sententiam deduxit. Ipsorum ergo potius quam recentiorum contrariæ opinionis devotionem ambientes, dicimus cum Bernardo in epis-i tola ad Lugdun. *Nunquid Patribus doctiores aut devotiores sumus? Periculose prxsumimus quicquid ipsorum in talibus prudentia prêterivit.*

252. Ad quartum argumentum num. 128 Ετιη? efformatum respondetur, debitum de quoi^; agimus, non ad hoc præcise requiri in pua- B. Virgine, ut ejus electio et gratia fieret ex lsa meritis Christi Redemptoris, sed ut fieret ex merilis illius in quantum redemptoris ejusdem Virginis : quod sine peccato vel debito intelligi non posse, dub. 3 demonstravimus. Et quoad confirmationem dicendum est, perfectissimum redemptionis modum tribuendum Deiparæ uti excellentissime redemptæ, in hoc consistere, quod cum cæleri tam a peccato commisso in Adamo, quam ab eo quod in se contraxerunt, redimantur, ipsa quia in se nullum contraxit, pro primo illo dumtaxat indiguit redemptione, quæ simul a posteriori præservaret. Ille vere modus, qui fingitur, redimendi a peccato, quod neque in se contractum est, neque in alio commissum, cum non salvet naturam redemptionis, non potest dici perfectissimus redemptionis

dempliunis modus : nam propositio est do subjecto non supponente.

w; 253. Ad quintum positum eodem num. I2S respondetur, peccatum veniale utpote personale derogare Virginis perfectioni in sua propria persona, adeoque omnino osse ab ea relegandum : quia personam Virginis, ut talis persona est, debemus ponere ex omni capite perfectissimam. Quod vero peccaverit in Adamo, non derogat personali dignitati, licet deroget naturæ : quia peccatum illud non personæ Virginis, sed naturæ fait. Non autem asserere tenemur Virginem fuisse talis naturæ, quæ nullibi fuerit sub peccato, seu quæ ubique habuerit maximam perfectionem. Imo tenemur dicere fuisse illius naturæ, quæ in Adamo peccavit, ut veriGcetur Deum ad reparandam illam naturam quæ ceciderat ex eademmet carnem assumpsisse :elquod unde vulnus prodiit, orta est el medela. Adde non ex eo quod ob Virginis perfectionem excludamus ab ea peccatum veniale, quod minus est, legitime inferri debere etiam excludi hoc quod est peccasse in Adamo, quod majus est. Nam etiam ob Daptistæ perfectionem excludimus ab eo peccata venialia ex deliberatione, quæ minora sunt; et non ideo excludimus contractionem peccati originalis, quod est majus. Adde secundo, ita procedendum esse in hac materia, ut nihil aliud de genere peccati Virgini tribuamus, nisi quod necessarum sit et sufficiat ad veram ejus redemptionem : nam Scriptura et Patres ita illam prædicant a peccato immunem,ut fateantur simul esse redemptam : ad redemptionem autem nihil refert, quod peccaverit venialiter; refert vero quod peccaverit in Adamo, ut ostensum est dub. 3; unde hoc posterius est illi tribuendum, et primum negandum.

iM. 25-1. Ad sextum ex eodem num. dicas, '^•sententiam nostram et quicquid ex ea legitime deducitur, nullumscandaium generare posse viris doctis : cum et ipsi omnes ferme ita sentiant, et loquantur; quod autem ignaris et plebeiis ob ipsorum imperitiam scandalum generaret, non est nobis curandum, quia non istis loquimur aut scribimus, sed sapientibus. Probat vero prædictum argumentum, hujusmodi quaestiones non esse coram rudibus discutiendas, qui rem non capientes adhaerent argumento, et solutionem non percipiunt, indeque scandalum patiuntur : multoque minus hæc et similia, quæ nonnisi Theologorum sunt, in concionibus aut privatis colloquiis esse vulgo venditanda, ut satis indiscrete quo a popularibus plausum capiant, faciunt nonnulli, qui omissis veris et præclarissimis Virginis laudibus, quas nunquam humana lingua enarrare sufficiet, ad inutiles et impertinentes quæsliones, quas ut in plurimum neque ipsi satis intelligent, neque audientes valent percipere, sermonem convertunt, devotionis specie tenus, animo vero popularis auræ capiendæ. Quod sanctissimus ille Pontifex Pius V, amare dolens, in sua constitutione *Super speculam,* ubi de hac materia tractat, gravissime reprehendit his verbis : *Verum quod neque Sine animi dolore accepimus, nec referre possumus, quidam diversorum Ordinum regulares, clericique sxculares, omissis qux divinæ Majestatis gloriam, et sanctissima Dei genitricicis veneralionem, atque fidelium pietatem promovere poterant, languent circa quæsliones et pugnas verborum,* etc. *Et quasi desint prxclarissima Inventricis gratiæ merita, qux neque angelica quidem lingua satis digne referri possunt, et quasi ex illo uberrimo fonte puteoque aquarum viventium non possint saluberrimas haurire aquas, quibus fidelispopulus magna cum utilitate atque dulcedine reficeretur, ad dissipatas cisternas occurrunt, stultas scilicet et sine disciplina quæsliones, quas nec frequens multitudo intelligere, nec ciri sapientes qui capiunt, utiliter percipere valeant : præsertim quoniam ut experimento didicimus, ipsorum condonatorum, qui ad quæsliones hujusmodi proponendas facilius erumpere solent, major numerus materixdifficultatem prorsus ignorantes, neque intelligentes quæ loquuntur, simplicium animos indiscrete devotionis obtentu, vel potius loquacitatis et ostentationis affectu ad tumultus et simullales concitant, quos, tumultuantes atque dissidentes componere sedareque potius oportebat.* Quod utinam hac nostra tempestate experimento probari non posset.

255. Unde etiam reprehendendum venit, quod aliqui juniores sub prætextu examinandi difficultatem hujus articuli, vulgari sermone edere ausi sunt libellos, materiam immunitatis Deiparæ fuse tractantes, et unius partis assertionem, alteriusque impugilationem ratione et auctoritatibus communientes: quibus non tantum viris laicis, sed et mulierum conventiculis, quæ ut primum ignorantiæ et curiositatis vitio aeque laborant, res istæ abstrusæ et difficillimæ cum manifesto plurimorum errorum periculo tractandæ et disquirendæ offeruntur, quasi illarum plausibus et votis hac in

All(lrcas Mendo, jes." *Q^r|^0* soc. Jts'

causa etiam sil deferendum. Quanta vero hujusmodi ausus animadversione dignus sit, ignorare videntur libellorum similium auctores, nescii fortasse prædictæ constitutionis *Super speculam,* ubi Pontifex gravibus sub pœnis interdicit : *Quatenus nemo cujuscunque ordinis, gradus, conditionis vel dignitatis existant,* etc. *de hac ipsa tjuxstione, cujusvis pietatis aut necessitatis prxtextu, vulgari sermone scribere vel dictare présumant : qui contra fecerit suspensionis pernam a divinis alwpie nova declaratione ipso facto incurrat, si modo fuerit in sacris constitutus, el quocunque prrlerea gradu, sive dignitate, vel administratione fungatur, illis omnibus sit ipso jure privatus: et ad eadem vel similia munera Minenda vel obeunda, perpeiux inhabilitalis censuré ipso etiam facto sit obnoxius : pro quibus nisi a Romano Pontifice pro tempore existente dispensari sive absolvi non possit,* etc. Hæc ibi.

Septimam argumentum tur.

Ad septimum argumentum, quod habetur num. 129, ubi refert Granados assertiones illas Patrum Minorum B. Virginem a debito originalis culpæ vindicantes, post delatas ad Sanctæ Inquisitionis tribunal permissas fuisse libere defendi ipræterquam quod non inde habetur veras esse prædictas assertiones, sed ad summum non esse improbabiles, hacque ratione quamvis falsas, fidei censoribus tolerari et permitti) respondetur ex Ægidio a Præsentatione lib. 2, quæst. -l, art. 2, § 6, et art. 5, § 1, ubi ait, theses illas (de quibus affirmat se certiorem factum solum excludere debitum intrinsecum afficiens ipsam Virginis personam in instante suæ conceptionis, atque adeo tertium gradum debiti, quem explicuimus num. 218, non vero excludere, quod in Adamo peccaverit, adeoque quod contraxerit debitum in primo gradu, vel etiam in secundo, citato num. explicatis. Porro licet nos verius judicaverimus fuisse in B. Virgine debitum secundum omnes très prædictos gradus, admisimus etiam ut probabilem sententiam ipsius .Egidii et aliorum, qui tertium gradum negant, concedentes primum et secundum : neque improbabilem censuimus, quæ primum concedens, negat secundum et tertium. Ex hoc vero nequit desumi argumentum nedum pro veritate, sed neque pro probabilitate opinionis, quam ex professo impugnamus, quæ negans Virginem peccasse in Adamo, nullum praxlictorum graduum debiti admittit.

Enoda- ,UniumU

256. Ultimum argumentum ex citato num. 129, solutione non eget . testimonia ent in et rationes adducta) dub, 4, pro son· tentia adslruente debitum, adeo sunt perspicua, ut vel cæeus videat, illam efficaciter convincere ; nihil vero probare contra immunitatem Virginis a peccati contractione, partim ostendimus ibidem inter ipsa argumenta, partim vero dub. praecedenti a num, 189. Sane sicut a potentia ad actum nullus vel tyronus fecit formalem consequentiam, neque ex negatione actus coactus est potentiam negaro, aut ex hujus concessione illum concedere : neque similiter aliquis facit illationem a debito mortis ad actum moriendi. cum plurimi morti obnoxii principis favore vel alia via a morte eruantur : ita ex debito contrahendi culpam originalem in Virgine sinistre arguitur actualis contractio : perperamqueex negatione istius negatio illius infertur : cum optime potuerit, adstante prædicto debito, contractio actualis divina gratia et favore impediri; sicut adstante potentia, potest impediri actus.

Ad illud quod ex juniore additur, constat ex didis in hoc dubio, quomodo opinio negans debitum Deiparæ, ex nullo capite conducat ad stabiliendam ejus præservationem a culpa originali ; sed potius deffinitioni hujus articuli aditum occludat; e contra vero quæ debitum adstruit, plurimum juvet,viamque sternat,ut inter fidei dogmata collocetur. Cum vero subdit quod *semel ostenso Virginem in Adamo non peccasse, regia est via ad demonstrandum non contraxisse culpam originalem,* perbelle diceret, nisi difficilius aut forte impossibile supponeret, ut tota hac disputatione ostendimus. Nunc vero quis non videat extra viam incedere, qui veritatem alias tuto expedibilem, difficillimo principio ac forte improbabili alligare intendit, et quod minus difficile est, per difficilius probare conatur. Sane qui ita procedit, similis est militi, qui nolens cum singulari et moderato hoste confligere, ex quo victoriam jure speraret, eligit pugnare contra duos cum evidenti mortis periculo, et sine spe ulla victoriæ, ut se ostendat ab uno tantum non vinci. Opinio quippe negans B. V. præservationem a culpa in se contracta, supposito quod in Adamo deliquerit et debitum incurrerit, hostis quidem est piæ sententiæ, singularis tamen et moderatus, ex quo seorsim sumpto jure credimus victoriam reportandam : qui vero præservatione illa non contentus, præservationem etiam a prædicto debito adstruit, plures hostes quærit, aut primo robur superaddit ;

peruiltlil ; oi secura vol probabilissima aprelu unius victoria cum evidenti casus periculo adversus plures doccrtaro digit, uvvideatur uni succumbere. Et hæc pro bac disputatione : quam sicut et cælera omnia non modo Sancta) Romanæ Ecclesiæ, sedet cunctorum de Virg. Beatissima) immunitate bone merentium judicio el correctioni submittimus.

ARTICULUS IV.

Γ/mi *fi er humana carne formaretur miraculas*, contraheret originale peccatum 1*

Ad quartum sic proceditor. Videtur quod, si aliquis formaretur ex came hurnanu miraculose, contraheret originale pteGilUtn. Dicit enim qiimdam glossa Genes. 3, quod in lumbis Adæ fuit lota posteritas corrupta : quia non est seprula prius in loro vita·, sed postea in loro exilii ; sed si aliquis homo sic .formaidur. sicut dictum est, caro ejus separetur iu loco exilii: ergo contraheret originale peccatum.

2. rrætcrea pccratuii originale causatur in nobis, in quantum ani'i-a inficitur ex carne : sed caro tota hominis est infecta : ergo ex quacunque parte carnis homo formaretur, anima ejus inficeretur infectione originalis peccati.

3. Prætcrca : peccatum originale a primo parente pervenit in omnes, in quantum omnes in eo peccante fuerunt: sed illi, qui ex carne humana formarentur, in Adam fuissent : ergo peccatum originale contraherent.

Scii contra est : quia non fuissent in Adam secundum seminalem rationem, quod solum causal traductionem peccati originalis, ut Augustinus dicit 10. super Genes, ad litcram.

Respondeo dicendum, quod, sicut jam dictum est, peccatam originale a primo parente traducitur in posteros, in quantam moventur ab ijiso per generationem, sicut membra moventur-ab anima ad peccatum actuale; non autem est motio ad generationem nisi per virtutem activam in generatione : unde illi soli peccatum orginale contrahunt, qui ab Adam descendunt per virtutem activam in generatione originaliter ab Adamo derivatam, quod est secundum seminalem rationem ab eo descendere. Nam ratio seminalis nihil aliud est, quam vis activa in generatione. Si autem aliquis formaretur virtute divina ex carne humana, manifestum est, quod vis activa non derivaretur ab Adam ·· unde non contraheret petcâlnni originale. Sicut nec actus manus pertineret ad peccatum humanum, si manus non moveretur a vo·laniate hominis, sed abaliqnocxlrinscco movente.

Ad primum Crgo dicendum, quod Adam non fuit in loco exilii nisi post peccatum. Unde non propter locum exilii, sed propter peccatum traducitur originalis culpa ad omnes, ad quos activa ejus generatio pervenit.

Ad secundum dicendum, quod caro non inficit animam, nisi in quantum est principium activum in generatione, ut dictam est.

Ad tertium dicendum, quod ille, qui formaretur ex carne humana, fuisset in Adam secundum corpulentam substantiam, sed non secundum seminalem rationem, ut dictum est: ct ideo non contraheret originale peccatum.

Prima conclusio : *Illi soli peccatum originale contrahunt, qui ab Adam descendunt per virtutem activam in generatione originaliter ab Adam derivatam : quod est secundum seminalem rationem ab eo descendere.*

Secunda conclusio : «Si *aliquis formaretur virtute divina ex carne humana, vis activa non derivaretur ab Adam : unde non contraheret peccatum originale.*

Commentarius.

1. Ex ulraqae ista conclusione habetur legitima intelligentia illius pronunciati, quod in hac materiasæpe repetimus, videlicet, *omnes et solos descendentes ab Adamo per seminalem propagationem contrahere originalem culpam.* Nam per propagationem seminalem nihil aliud intelligitur nisi vis active movens ad generationem, quæ quidem vis residet in semine. Et ita solum includitur in prædicta loqulione, quod hujusmodi vis seminalis, et non tantum materia, ex qua formatur conceptus, active sit ab Adamo. Unde per formationem miraculosam in hoc articulo omnis, et sola illa formatio intelligitur, in qua vis activa formationem operans non est semen infectum ab Adamo descendens, sed aliqua alia causa : sive hæc sit immediate divina virtus, sicut cum ex cosla Adami formavit Evam : sive aliud semen, aut etiam idem numero, quod homo formare posset ; non tamen ab illo, sed a Deo miraculose formatum. ' *·??

Atque hinc habetur solutio sequentium casuum, qui possunt inquiri. Primo an contraheret originale peccatum ille, qui formaretur per semen a viro decisum ; non tamen naturali modo, sed miraculose, vel arte dæmonis ad vulvam transportatum ? Secundo an illud contraheret, qui ex eodem, vel ex alio viri semine, non tamen concurrente active, sed mere passive se habente virtute divina formaretur : sicut posset formari ex sanguino, vel ex quavis alia materia. Tertio an si humana fœmina ex bruto hominem conciperet ? Sicut legitur apud Ludovicum Lemosium lib. 1 de naturalibus facullat. cap. 9, et Nicolaum Florentinum tract. 1, cap. 23, ex fœmina rationali, etex urso natum fuisse filium virum probum, et strenuum, a quo nobilissimum ftaliæ genus fuit exortum. Et similia non semel accidisse narrant aliæ historiæ. Quarto an si Deus miraculose tolleret ab aliquo ex posteris Adami omnem fomitem concupiscentia, qui juxta Augustinum, et Thomam est ratio in generante, ut peccatum traducat : vel etiam concederet illi justitiam originalem ; nonne filii ab isto geniti contraherent originale peccatum ; vel sine illo nascerentur ?

Quinque

Tandem quid dicendum, si ex illis, qui de facto per propagationem seminalem ab Adamo processuri sunt, qui proinde jam in ipso peccaverunt, Deus se solo per creationem sine gratia, vel justitia originali ali-

quem produceret, ul revera posset? Si enim homo ila formatus contraheret originalem culpam, infringitur doctrina hujas articuli, ut intuenti constabit. Si autem non contraheret, sequitur aliquem, qui in Adamo peccaverat p--sse sine privilegio non contrahere peccatum in se, quod omnes negabunt. Ad hæc :eo ipsoquod talis homo fuisset ex illis, qui in Adamo peccarunt, haberet debitum justifie originalis: atque adeo istius carentia haberet in illo quovis modo producto rationem privationis : ergo rationem peccati.

iH-ciditur 2. Hujusmodi igilur casus ex doctrina præsentis articuli habent facilem solutionem. Nam ad primum respondendum est affirmative : quia semen illud, quantumvis miraculose, vel artificiose ad vulvam deferatur ; secundum se tamen, et secundum suam substantiam, et activitatem esset descendens ab Adamo, et formatum per virtutem propagativam hominis, esselque in ea generatione principium activum. Neque ilia conceptio dicenda esset miraculosa, vel artificiosa quantum ad substantiam, sed solum quantum ad modum, vel applicationem virtutis activae ad materiam.

ihxMt-nuxtas. ,\d secundum respondetur negative : quia ubi semen non concurreret active, materialissime *semen* dicetur, neque magis deserviret ad traductionem peccati, quam alia quævis materia, puta terra, caro, vel sanguis, ex qua divina virtute aliquis homo formaretur: tota enim vis activa aliunde esset ; ex Adamo autem non nisi materia, sicut fuit in formatione humanitatis Christi ex purissimo sanguine Deiparæ.

Tertius. Ad tertium negandum est suppositum : repugnat enim vera philosophia?, omninoque ratione contradicit ex bruto generari hominem, etiam si fœminasit mulier. Neque historiis id commenlientibus habenda est fides. Si autem disputationis gratia admittamus figmentum, respondendum est negative propter rationem articuli : quia vis activa talium generationum non est ex Adamo, sed aliunde fingitur emanasse.

Quittus. 3. Ad quartum respondetur, quod licet Deus auferret ab aliquo omnem concupiscentiam actualem ligando ita ejus fomitem, et libidinem, ul nullum inordinatum motum sentiret, aut haberet ; non idcirco tolleret ab eo concupiscentiam, et libidinem habitualem : quia adhuc maneret appetitus sensitivus destitutus originali justitia, propendensque habilualiter in bonum sensibile rationi contrarium. Hoc autem sufficeret, ut tails homo transmiltorel peccatum in posteros : quia concupiscenlin, quæ ponitur ul peccati originalis effectiva, non est illa actualis, quæ potins se habet per modum signi, sed ista habitualis ni rodo explicat I). Thom, quæst. sequenti art. 4 ad3:I)1,-% *Dicendum, quod libido, qux transmittit peccatum originale in prolem, non est libido actualis : quia dato, quod virtute divino concederetur, quod nullum inordinatam libidinem in actu generationis sentiret, adhuc transmitteret in prolem originale peccatum: sed libido illa est intelligenda habilualiter, secundum quod appetitus sensitivus non continetur sub ratione, soluto vinculo originalis justiti.v:et talis libido in omnibus esi xqualis.*

Sed quia casus propositus ulterius as-lr:!-: cendit ad illum, quo Deus conferret alicui flai ex posteris Adami justitiam originalem, per quam sine dubio concupiscentia, et fomes etiam habitualis tolleretur, videndum est, num filii ab illo homine sic justitia originali prædito procedentes originale peccatum contraherent ? Kespondetque D. Thom. in 2, dist. 31, quaist. 1. art. 2 ad 5 : *Dicendum, quod hoc non posset esse, ut concupiscentia habitualis, qux in deordinaliune virium anim.v consistit, tolleretur ex toto, nisi natura penitus reintegraretur : et hoc quidem nulli dubium, quin Deus facere posset, ct si hoc fieret, proculdubio geniti sine originali culpa nascerentur.* I bi D. Thom. manifeste loquitur de reintegralione facienda per collationem justitiae originalis : quia vix alio modo posset natura humana in viatoribus perfecte sanari, et reintegrari, nisi donum amissa? justitiae originalis illis restitueretur. Sed observandum est, dupliciter posse Deum hujusmodi justitiam alicui conferre. Vel pro se dumtaxat, ul in ipso sisteret : vel pro se, et pro posteris, ut eam illis communicaret. Primo modo esset tantum donum personale : et ideo non penitus reintegraretur per illam tota natura, sed praecise quoad illam personam : unde et quoad ipsam personam tantum concupiscentia aboleretur. Secundo, esset etiam donum naturae, utpote pro tota illa ex tunc concessum: et sic totam eam reintegraret, et ab ea tota concupiscentiam excluderet : conslituereturque per illam collationem lalis homo caput morale illorum, qui ab ipso procederent. Et juxta hunc sensum, non vero juxta primum loquitur D. Thom. Ratioque videtur perspicua. Nam si praedicta justitia pro illa tantum persona tribueretur, non conferret ejussemini vigorem supra explicatum

adeam communicandam : atque adeo præ-(liclum semen in ordine ad id munus esset vitiatam, el infectum per privationem talis vigoris : undo necessario communicaret proli naturam vitiatam, el infectam per privationem prædictæ justitiae.

•l. Quod vero Augustinus, et D. Thom. aiunt concupiscentiam habitualem patris esse rationem traducendi peccatum ad filios, sine distinctione verum est, loquendo de facto, el de rebus ut nunc se habentibus, quia cum modo detur formaliter ea concupiscentia ex Adami peccato causata, nihil obstare potest, quominus virtutem ejus in contineat, per ipsamque ad prædictam traductionem concurrat. At vero in casu illo de possibili sufficeret, quod remaneret concupiscentia quantum ad naturam non formaliter, sed virtualiter, quatenus concessa justitia originali pro illa tantum persona, vis generativa ejus non maneret roborata, neque perfecta ad gignendum alios in esse perfecto ; sed privata, et destituta vigore supradicto : et hæc privatio diceretur concupiscentia virtualis quantum ad naturam, quia erat ibi virtus ad traducendam cum natura concupiscentiam formalem, et hoc sufficeret, ut eadem virtus traduceret peccatum.

Diximus *non formaliter, sed virtualiter:* quia, ut vidit Ang. Doctor 2 p. quæst. 27, art. 3, repugnantiam involvit, ut sublata ab aliquo totaliter concupiscentia quantum ad personam, maneat in eo quantum ad naturam, loquendo, ut S. Doctor ibi loquebatur, de permanentia formali. Ea tamen repugnantia non invenitur in permanentia tantum virtual!, quam explicuimus. Quod si hanc etiam victualem concupiscentiæ permanentiam velis ab illo genitore per prædictam justitiae originalis collationem removeri, adhuc poterit probabiliter defendi filios contracturos peccatum originale non virtute seminis ad id active concurrentis; sed illa alia secunda via, quam disp. 14, dub. 3 a num. 90 explicuimus.

5. Cæterum concessa, seu restituta tali justitia etiam pro successoribus, conferret semini pro illis gignendis prædictum vigorem : el ita cum non procederent per semen infectum, sed potius vigorosum, non erat quo pacto acciperent naturam peccato infectam, sed ornatam justitia originali. Quare dum sæpo diximus, omnes descendentes ab /\damo per seminalem propagationem contrahere originalem culpam, intclligendum est dc illis, qui procedunt per semen infectum, siculi procedunt omnes de facto, quia de facto omne semen Adami trahit ex ejus peccato prædictam infectionem. Non autem loquimur in casu de possibili, qua Deus vellet aliquem ex posteris Adami caputsequentiuin constituero, ojusque semen mundare, et amissum vigorem illi restituere.

Unde non obesi si urgeas tum quod Adamus moveret active ad hujusmodi generationes, et non ut justus, sed ut peccator: ergo in omnes peccatum suum traduceret. Tum etiam quod omnes sic procedentes essent de numero illorum, qui peccaverunt in Adamo, et pro quibus peccatum illud irretraclalum permansit :ergo non possent non contrahere peccatum originale in se ipsis. objecrto bri<.

Respondetur enim, Adamum tunc mo-^iyi'ur vere remote, solumque ut principium na- 'jSr? turale, atque adeo quantum ad communicationem naturæ ; non autem ut caput in esse morali : quia influxus ejus secundum hanc rationem intercisus fuit in illo successore, cui pro se, el pro sequentibus collata esset justitia, istequippe per hanc collationem sicut acciperet rationem capitis moralis respectu successorum, sic rationem membri moralis respectu Adami tam pro se, quam pro illis exueret.

6. Ad secundum dupliciter dici potest vel negando, illos, qui ita procederent, M'run<-' fuisse de numero eorum, qui peccaverunt in Adamo : quia nulla est ratio, ut si Deus decrevisset ornare proximum parentem pro se, el pro illis justitia originali, et morale caput efficere, non excepisset iliosa decreto, in quo solus Adamus sortitus fuit prædictam rationem capitis. Vel saltem nullum habemus fundamentum, ad affirmandum hujusmodi decretum illos comprehendisse. Quod enim ex Scriptura et Patribus edocemur, omnes descendentes ab Adamo per seminalem propagationem comprehensos fuisse in illo decreto, ac proinde peccasse in Adamo, manifeste intelligitur de his, qui de facto processerunt, et processuri sunt : quorum nullus aliter genitus est, aut generabitur, quam per semen vitiatum, et infectum. Non autem Deus nobis manifestavit, quid conditionaliter decreverit pro innumeris aliis solum possibilibus, qui praecesserunt virtualiter in lumbis Adami, possentque variiis modis inde educi.

Secundo dici potest non esse inconveniens admittere, eos de quibus loquimur, pec-^'lull<' casse in Adamo ; in se tamen peccatum non contracturos. Nam sicut Deus de facto præ- Alia

servavit Deiparam per prævenienlem gra- liant ah actuali peccati contractione, etiam- si in Adamo peccati debitum incurrerit juxta dicta in disput. praecedenti : ita licet homines illi fuissent de numero illorum, qui in Adam peccaverunt, præservarentur ab actuali contractione, saltem per ipsam justitiam originalem unicuique in sua prima conceptione infusam. Tuncque ad minus peccatum Adami pro illis virtualiler retrac- taretur,sicut retractatur modo pro parvulis in Baptismo, quando infunditur eis gratia, Imo et a contractione inchoativa, el radicati essent immunes, eo ipso quod talis concep- tio non per semen infectum, sed per vigo- rosum inchoata fuisset : totumque hoc esset privilegium speciale illis hominibus con- cessum, si semel damus (ut in hac solutione admittimus) eos comprehensos fuisse in præsenti decreto de conservatione vel amis- sione justitiæoriginalis, atque adeo peccasse in Adamo.

Tertia vcrcek mitis.

Addimus vero in fine hujus solutionis ess€ et'am aPlld nùs verosimile, quod si Deus auferret ab aliquo viro concupiscen- tiam conferendo illi etiam pro sua persona tantum justitiam originalem, ejus filii non contraherent originale peccatum, quamvis neque etiam prædictam justitiam ; sed nas cerentur quantum est ex hoc capite, ut in pura natura. Tuncque dicendum esset, om- nes a viro illo procedentes non fuisse a Deo comprehensos in suo decreto de peccato, aut justitia originali : et ita neque hanc, neque vim ad eam ipsis communicandam habuisse rationem debiti, neque proinde alicujus ex eis carentiam fore privativam, vel habere rationem infectionis. Pro quo modo dicendi neque potest efficax ratio ad- duci, neque efficaciter impugnari : quia non est unde nobis certo constet, quid Deus de- creverit circa conditionalem illam, et circa eos qui ad rerum naturam ita pervenirent. Admittimus autem prædictum dicendi mo- dum ut verosimilem, quia juxta illum verba D. Thomæ ex 2 sentent, relata, et ea, quæ habet 3 part, loco allegato, nec non alia, quæ habentur in 3, dist. 3, quæst. 1, art. 2, quæstiuncula 3 ad 3, in 1 solut. sine dis– tinctione intelliguntur.

Decisio ultimi casus.

7. Ad ultimum casum debet negari sup- positum, neque potuisse aliquem ex his,qui in Adamo peccaverunt, aliter produci in sensu composito præsentis pacti, quam per seminalem propagationem. Et ratio est : quoniam praesens pactum constituens Ada- mum caput morale posterorum, ipsosque posleros ejus membra per Iraiislusioneni voluntatum, quam disputat. 11 a num, 32 explicuimus, non comprehendit aliquem præcise secundum so spectatum, et abstra- hendo ab hoc, vel illo modo productionis, sed ul stantem sub præscientia, atque sub diffinitione saltem conditional!, quod esset seminaliter ab Adamo processurus, cui præscientiæ omnino Deus pactum, seu de- cretum illud alligavit. I nde sicut hæc præscientia compuni nequit cum produc- tione per creationem, sic prædictum decre- tum : et sicut ante illam oral indetermina- tum, an hic, vel ille ex contentis physice in Adamo esset hoc vel illo modo producen- dus : ita indeterminatum erat, an esset, vel non esset in eo peccaturus, comprehenden- dus, vel non comprehendendus in tali de- creto, vel pacto.Nonergo negabimus, potuisse Deum quemlibet ex illis, qui in Adamo peccaverunt, absolute consideratum produ- cere per creationem : sed negamus, quod cum præscientia, et pacto a quibus pecca- tum illud dependebat, possit componi talis productio. Hoc autem sufficit, ut locum non habeat difficultas hujus casus : siquidem talis præscientia,et pactum omnino sunt in- variabilia. Quocirca signum evidens esset, quod aliquis non fuisset de numero illorum, qui peccaverunt in Adamo, neque in prae- dicto pacto comprehensus, si Deus illum per creationem, aut aliter quam per semi- nalem ab Adamo propagationem efficeret.

Circa id. quod in solutione ad secundum ait D. Thom. videlicet carnem inficere ani- mam, quatenus est principium activum in generatione, et non aliter, videnda sunt quæ diximus disp. 11, num. 89.

articulus v.

Utrum si Adam non peccauel. Era peccante, filii originale peccatum contraherent ?

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod si Adam non peccasset, Eva peccante, filii originale jæccatum contrahe- rent : peccatum enim originale a parentibus contrahimus, in quantum in cis fuimus, secundum illud Apostoli Ro- man. 5: *In quo omnes peccaverunt.* Sed sicut homo prat- existit in patre suo, ita iu matre: ergo ex peccato matris homo peccatum originale contraheret, sicut et ex peccato patris.

2. Praeterea .· si Eva peccasset, Adam non peccante, filii passibiles, et mortales nascerentur : mater enim dat mate- riam in generatione, ul dicit Philosophiis in 2 degeoera- tioneanimalimn :morsanlcm, et omnis jiassibilitas provenit cx necessitate materia- : sed passibilbas, el necessitas mo- riendi *unt [xena peccati originalis : ergo si Eva [«crasset, Adam non peccante, filii contraherent originale peccatum.

X Praterea .· Datnasc. dicit in lib. 3, quod Spiritus sme- lus pn-venit in Virginem, de qua Christus erat absque pec- cato originali nascitiirus, purgans cam : sed illa purgatio non fuisset necessaria, si infectio originalis peccati non contraheretur ex matre ▮ ergo infectio original's [>eccati ex

matre

kutir iNhiiuMrt île I·'·· K'WttOf iju* filii pecraiom Ofl-
Main fil Λıl.ıπı non ıó η ··* cL
ApoMolwtdkii Homan. 5· Pur flntnn
prcaïu ii In Inine muHdinn intravit. ; inigiAiutam
faMddiftadt) ii, quod par dur* intrus**·!, cum ambopccea-
uriul. ul per mulierem, qua· primo portu vit. ri fü>-
ruu |<rcaium ûflgltmjc iuprolnn tninMiiittcrel : non ergo
jeialrîinriçliulrderiutïir in Illiosa imlrc, sc<l a paire,
ïηροφα diiTiidiMi. quod hujus dubitationi* Mlullocx
wtet : dictum « i onim κὐρη, qmxl pôcralüinort·
Kuafcu primo panîïïitc lræluclhir, in quantum ipsc inovl
. L< t.« utiunem nalorum, Unde dielum cst^ <(U0<1 ri MW*
rûlitn ünimu aliquis et rame hnm.ma generaretur, origl·
mlc pcrraîutn non mnlnilicrcl. MaiiiicMuni eM autem Ms*
twriom dortriiuni pbitoMphOrum, quod principium activum
Îd feflOraUMtt est â p.ilre, uialcriuiiiiuiHi'iii mater ministrat.
Vo ie [nwaimu originale neu contrahitur a maire, Msd a |α·
irr.et xrmdinti hoc si Adam non peccasset, Eva peccante,
ûliioricindc pcccrium non contraherent: c converso autem
esset, si Adam peccasset et Eva nom

Adpriiaum ergo dicendum, quod in patre præcxislit filius sicut ia principio activo; sed iu matre sicut in principio MUerhll, el passivo: unite non est similis ratio.

Adsccondmu dicendum, quod qnibusd.ru videtur, quod En peccante, si Adam non peccasset, lilii essent immunes j culpa ; paterentur l imen necessitatem moriendi, et alias visibilitates provenientes ex necessitate materia·, quam teller ministrat, non sub ratione pumæ, sed sicut quosdam wtandes defectus ; sed hoc non videturcouvcuiens : irnmor-
blitascnitn, ct impassibllilas primi status non erat ex con-
ditifiiæ materia·, ut i.i primo dictum est ; sed ex originali jÉiîlb, rjerqtum corpusstibdebaluranimæ, quamdiu anima esset subjecta Deo : defectus autem originalis justitiæ est peccatum originale. Si igitur Adam non peccante, peccatum erigiuric transfunderetur iti posteros propior peccatum Evæ, manifestum est, quod in filiis non esset defectus originalis jnstiiiie : unde non esset in cis possibilitas, vel necessitas noricudi.

Ad tertium dicendam, quod illa purgatio prévenions in Beata Virgine non requirebatur ad auferendam transfusio-
nem originalis peccati : sed quia oportebat, nt Mater Dei
sixion puritate niteret · non enim est aliquid digne recep-
ucniu.n Dei, nisi sil mundum, secundum illud Psai. 93 ;
Domum nimii Domine decot sanctitudo.

Conclusio *est negativa.*

Duplex adnotalio.

Circa conclusionis probationem est primo notandum, non adduci a D. Thoma ut rationem demonstrativam absolute, et nullo præsupposito : quia quod non Eva, sed solus Adamus peccatum suum in posteros traduxerit, dependens fuit a libera Dei institutione, qua solum virum caput morale posterorum constituit. Si namque etiam Evæ prædictam capitis dignitatem tribuis-
set(in quo non cernitur implicatio) procul-
dubio tam ipsa, quam Adamus peccatum suum nobis transmisisset. Cælerum ut in-
lelligamus, eam dignitatem jure fuisse Adamo, et non Evæ concessam, optima congruentia est, qua D. Thom. in hoc arti-
culo, et in praecedentibus utitur : videlicet quod vir sit principium activum in genera-
tione; mulier vero passivum. Tum quia cum sit de ratione capitis, ut membra ab illo dirigantur, et moveantur : *movere* au-

tem proprium sit principii adivi, sicut *moveri* est passivi, merito solus vir, qui active concurrit ad generationem posterorum, ipsosque generando movet, ct in esso producit, debuit respecta illorum sortiri manus capitis. Tum etiam quia corn in uno corpore non deceat esso nisi unicum caput, non oportuit, ul Deus utrumque principium scilicet tam virum, quam fmminam, sed unum ex eis tantum in ea dignitate constitueret : facta vero inter eos collatione, aptior sane erat vir ratione activitatis : quia activum suapte natura præeminet passivo, et illud superat. Semel autem ex hac congruentia, et ex aliis, quas Deus praevidit, constituto Adamo in ratione capitis, eaque dignitate ab Eva exclusa, non modo congruenter, sed efficaciter convincitur, illius, et non hujus peccatum ad posteros transisse : quia impossibile est eum, qui non sit caput, peccalum suum i i alium transfundere.

Secundo est notandum,quod etsi D.Thom. sequutus fuerit veram, et Aristotelis sententiam, quod scilicet solus vir concurrat active ad generationem ; fœmina autem solum passive, seu ministrando materiam, quam activitas viri disponat : non tamen necesse est conclusionem articuli huic senlentiæ alligari : sed habet veritatem etiam in contraria medicorum asserentium etiam fceminam habere aliquem concursum activum. Tum quia concursus viri saltem est principalior, et magis præcipuus juxta omnium sententiam : et hoc sufficit ut- dignitas capitis,quæ uni tantum tribuenda erat, illi potius, quam fœminæ donaretur. Tum etiam quia esto præstet fœmina aliquem influxum activum; hujusmodi tamen influxus non requiritur ad *simpliciter esse* generationis, sed tantum ad *melius esse :* et ideo existente activo concursus viri, etiamsi deficeret ex parte fœminæ, posset fieri generatio, licet non ita bene, minime tamen e contra, ut recte vidit Thom. Sanchez lib.9 dematrim.disp. 17. Unde solus vir potest dici principium activum simpliciter, etiam in illa sententia : fœmina vero secundum quid, et diminute. Constat autem in ordine ad dignitatem capi tispræferendum fuisse principium simpliciter activum activo secundum quid, pl simpliciter passivo.

QUÆSTIO LXXXII.

oriyinali peccato quantum ad suam essentiam in qualium articulos divisa.

idfrancium esi de peccato originali quantum ad suam essentiam. Et circa hoc quzrunlur quatuor.

ARTICULUS I.

< · prfjâi/r m u fa ût kchim !

Ad pr.tf.um sic proceditur. Videuir, quod originale pereiîax aça si:;ub-ta* .· originale cuira peccatam ol exrenlia oravuli* jactita·. ai Aaseimas dicit iα lib- de concepta v·-- ~;**sale peccatum est qua dam** privatio : x'd privjtiu (q-pear.^r habitat :ergn originate peccatam non est haUte.

2 Preterta : actinic pcrzataia habci plus de ratione peccut, originale, iaqsautaoi habe: plus de ratio ae voluntarii · sed habitas aenulrs peccati noa label ratinnem ixlpa\ slioqmti setperetar. qood ho -v. rfnnnie» culpa bill· ter pecare: : er^o aulte habites ocigiiull· label ratioæm culpæ.

&. Preicreazia malis acur· semper praeedit habitua: unite m a h. biles ante est icfa>a-, sed acquisite : sed originale pecatm i pra.redn aliquis acte : · - miepetcit-jm >xie*i habitos

Sed coutra est. q$ d Angustians dicit in lib. de baptismo pueront α, quod -cceadum peccatam originate parvuli sont cojeu?ivibile> etsi noa sint ictu coaeap sccates : sed LtbiliUs dicitor secundum aliquem habilaui : ergo peccatam originale est habite.

Ke<po;;dco dice.dam. quod, sicut supra dktam est, duplex est L>b:tbS. Vd equidem, quo inclinator potentia ad agenda-mcu: scieatiæ. et virtute direitur habitas; ct bicrnodo pècraUui originate non est hibiiüs. Aliomodo dicitor iubite di^Hk» alicujus naturæ ex multis composita·. secu ida.n quant bene se babel. Vd male ad aliquid, et præcipj*· cuia laiis dissilio fuerii quasi iu naturam versa, ut paie. dcæzrilu line, etcniiatc. Et hoc modo i-ccatam origkale est tabite: esienim qna-d-im inordinata dispositio pruvemens et disselniioae Brins harmonia : iu qua consistebat ratio ori^iuahs jaMiliæ. <iea: etamagriludo corporaliseslqu.· Lm inordinata dispositio corporis, secundam quam solvitur æqualilas, in qua consistit ratio sanitatis : undo peccatum originate Unguor natura? diti tur.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut aegritudo corporalis habet aliquid de privatione, in quantum tollitur a qualius sanitatis, el aliquid lubet positive, scilicet ipsos humoies Inordinate dispositos '· etiam peccatam Originale habet privationem originalis jnstiVn*. ·. eum boc inordinatam dfcpositiouetn partium anima·. Unde non est privatio pun, sed est quidam h «bitas corruptus.

Ad secundum dicendam, quod actuale peccatam est inordinatio quadam actas ; originale vero cum sil peccatam naturæ, esi quaedam inordinata dispositio ipsius natare, quæ habet rati metn culpæ, in quantam derivator ex primo parente, ul dicto n est Hujusmodi autem dispositio nature inordinata habet ratkmcm labitus ; sed inordinata dispositio actus non habet rationem habitas ; et propter hoc peccatain originale potest esse habitus : non autem peccatum actuale.

Ad lertiu u dicendum, quod objectio illi procedit de habitu, quo potentia inclinatur inactum : talis autem habitas non est peccatum ongi.wle Qoamvi^etiatn ex peccato · riginali sequatur ahqua inclinatiu in actum inordinatam, non directe, sta! indirecte, scilicet per remotionem prohibeatis, West, origi; alis Ju*liti;i\ quæ pnihibebal inordinate motos, sicut cluni ex n-gritadiite Corporali indirecte sequitur inch· nati·.· ad looluscorporale* inordinate, nec debet dici, quod peecalttai originale sit habitus listens, ant acquitte per artam. nN primi parentis - non antem liujiK |^γ$o o ı\$H per viliaum originem innatus.

Prima conclusio : *Peccatum originale non esi habitus, quo inclinatur potentia ad agendum.*

Secunda conclusio: *Peccatum originale est gurdam inordinata dispositio habitualis quasi in naturam versa proveniens ex dissolutione illius harmonix, in qua consistebat ratio originalisjustitix.*

Utraque conclusio postulat non breve examen : quod fiet sequenti disputatione.

ARTICULUS II.

I'tra ::i:n m o h a m i te a in l m itfta o rig in a lia peccata ?

Ad secundam sic proceditur. Videtur, qnodin unohomise sint multa ongntilu peccata. Dicilurenim in Psal.50: Ec« enim in iniquitatibus concepte sani, et in peccatis concepit me mater mea : sed peccatum, in quo homo concipitur, est originale - ergo plura peccata originalia sunt in uno homine.

2. Pretcrca: unus et idem Itabiius non inclinat ad costrana : habitas enim inclinat per modum natare, quæ tendit in unum : sed peccatum originale etiam in uno homine induat ad diversa peccata, et contraria: ergo peccatum originale non est habiiu<. sed plurcs.

3. rræterea: peccatam originale inficit omnes anto parte - sed diversa- partes animæsunt diversa subjecte peccati, ul ex praemissis patet : cum igitur unum peccatam onn possit esse in diversis subjectis videtur, quod peccatam originale non sit unu:n. sed mulla.

Sed contra est, quod dicitor Joan. 1 : EcceagnusDei, ccot qui tollit peccatum mundi, quod singulariter dicitur, qob peccatum mundi, quod esi peccatum originale, est unum, ni gtesj ibide »· evponii.

Kespondeo dicendum, quod in uno homine est unam peccatam originale, cuju* ratio dupliciter accipi potest. Uno modo ex parte causæ peccati originalis à dictam est eam sapra, qaod solum primam peccatam primi jarentis in pesteras traducitur. Unde peccatum originale in ano homine est unan nu nero, et in omnibus hominibus est uaum pт·> Partione in respecta scilicet ad primum principias Alio modo poteM accipi ratio ejus ex ipsa essentia orignal^ peccati : in omni enim inot d inata dispositione unita«<|<riJ consbteratur cx parte causa· ; unitas autem secundum na-

memo

wmn parto wbjeriî, *icat peloi irnegriUidiW tfjrponh mtculbi 'Hη γμ ? a'grilüiliiæ* *K*eU·, «w® ni diversiC4Us<pn<oluhl. puta ci MUjærabtiiHbnlb «allai· vel fn.'hli. ici ri lj *innc |uhnoni*. vcl Lcpulh : una aulcui itritai»semudom *|M'Ciero in unfl hornlM non est nisi una n i. ch). Qusa «un· u liuju* corrupti· dispositioni*, quæ diriiurveuille iccrjluui, r*t une latiium, silicei privatio (ifi.i; i· jibli'J.i·. I rr «plJIII MIhkil.» ‹ ·· SUbjOCliO humai· ·· M&thad Deum. Et ideo precatum orhnnalu e*t uuum «périr, cl in uuo fo nine non potest esse nisi unum numéro : in diicw autem hwiinibiK est unum specie, et proportione ; divcr<0in autem numero.

Ad primum ergo dicendum, quod pluraliter dicitur in petti:* Rvunduin illum morem divin/ Hciiptura·, quo freqsca! liiurpluralK numerus prosinguînrt'ikaiMatthJ: l»ciu 'di;onl, qui qiMTi'b.ml animam pueri; vel quia in pecab) originali virlualiler prjcilstunt omnia uecuta actuith, ricut in qnndam principio ; unde multiplex virtute, ▼el ‹tujj j ipcccjto primi pircntis, quod icr originem tradantur. faeniat plurtw deformitates scilicet superbiæ, in-</bdicaiM\çulæ,ct illa hujusmodi ; vel quia multæ partes auia^v nd.-iimmr pcrpcccalum Origin i ·

Ad secimdum dicendum, quod unus habitus non potest ictiiuarv per se. et directe, id est. per propria-n formam ad uatrarb, sed indirecte , ct per accidens, scilicet per rcmo·liwtn prohibentis sicut soluta liarmonia corpori* mixti, rimato tendunt in loca contraria ; ct similiter soluta harlow rriginalis justitiæ, divers® aniniæ potenti® in diversa fennnnr.

Ad tertiotn dicendum, quod peccatum originale inficit diura* parle* animæ, secundum quod sunt partes unius toli», sicut et juMitia originalis continebat omnes animæ partes in union : et ideo est unum tantum peccatum originale, situi etlirn est una febris in uno homine, quamvis diversæ partes corporis graventur.

Conclusio. *Peccatum originale in omnibus hominibus est unum specie, et proportione, cl est diversum numero in diversis : in singulis autem non est nisi unum numero peccatum.*

Ulriusque unitatis tam numericæ, quam specified? originalis peccati legitimas rationes tradit D. Thom. in corpore articuli.

ARTICULUS III.

C lniui originale peccatum sil concupiscentia"!

A'l krtiufii sic proceditor. Vidchir <|nod peccatum origilolcnonsil concupiscentia : omne enim peccatum esi contra mtnratn. ut dicit Damascenus in secundo libro · sed «ucupisrentia est secundum naturam, est enim proprius actus viriolis concupiscibilis, quæ est potentia naturalis : *trn* concupiscentia non est peccatum originale.

•2.1'r.' '.crca : per peccatum originale, sunt in nobis passiouspeccatorum, ut patet per Apostolum Roman. 7, sed multe aliae sunt passiones prætcr concupiscentiam, ut supra tubi tum est · ergo peccatum originale non magis est concupisceulia. quam aliqua alia passio.

2. Pnetcrea : per peccatum originale dcordinanluc omnes aaiaa· paries, ut dictum est : sed intellectus est supremus inter animaj {«artes, ut patet per Philosophum in 10 Elhic. pijeccatum originale magis esi ignorantia, quam conettpL«ttntia. -

Sed contra est. quod Augustinus dicit in lib. Retractat. Concupiscentia ostreatus originalis peccati.

Respondeo dicendum, quod unumquodque habet speciem a wa forma : dictum est autem supr.i. quod species peccati oriniM!.·: suihilurex sna causa : nudo oportet, qundid. quod esifortiale in originali peccato, accipiatur ex parte cause p.OTti originalis, oppositorum autem opposita· sunt causa· : esiiiitnr attendenda causa originalis peccati es causa originulis jostitiæ, quæ ei opponitur : tota autem ordinatio originali , justitiæ ex hoc etl, quod volunt»i homini* erat heosubjecta, quæ quidem subjectio primo ci principaliter erat per volimt item, enjn* en movero omnes alias partes in finem, ut supra «lictum (st r unde (rt aversione volnnialrsa Pro rnn<:qimta est inordinatio in omnibus aliis anima* viribin. Hi ergo privatio originalis juMiiiæ, per quam volimUM subdebatur Deo est formale in peccatoorigibalh omnis autem alia inordinatio virium anhnæ se habet in peceatn originali sicut quiddam materiale; inordinatio autem aliarum virium anima: prreiptie in hoc attenditor, quod inordinate convertuntur ad bonum eommoLibile, qua· quidem inordinatio communi nomine poteH dici roncupiiceutia. El ib peccatum originale materialiter quidem est eoucupiseentia, forrnaliler *v»:rn* est defectus originalis jii<liriæ.

Ad primum ergo dicendum, quod quii in Immine concupiscibilis naturaliter regitur ratione, in tantum mncopi-Tere est botulo! flaturale, In φηαiOiη est secundum rationis ordinem · concupiscentia autem, quæ transcendit limites rationis ine*t homini contra naturam ct talis est concupiscentia originalis peccati.

Ad secundum diccndirn. quod, sicut supra dictum esi, passiones irascibilis ad passiones concupiscibile reducuntur sicut ad principaliores, inter quas concupiscentia veltemenlius movet, ct magi*sentitur, nt supra habitum est Et ideo eoncuplsccntiæ attribuitur tanquam principaliori, et in qua quodammodo omnes ali® passiones inrimhintor.

Ad tertium dicendum, quod sicut in bonis intellectus, ct ratio principalitatem habent: ita c converso iu malis inferior pars animae principalior invenitur, quæ obnubilat, etlnthitralioiicm,ut supra dictum est: propter hoc peccatum originale magis dicitur esse eonaipiseeotia, quam igooruulia, licet etiam igoorautifl inter defectus materiales peccati originalis contineatur.

Conclusio: *Peccatum originale materialiter est concupiscentia, forrnaliler vero est privatio originalis justitix.*

In hac conclusione petit amplius examinari, tum quid nomine *concupiscentix* importetur? et quo pacto ad materiale originalis peccati pertineat? Tum etiam an, el quomodo formale prædicti peccati sit privatio originalis justitiæ ? Quod totum disputationi reservamus.

Notanda circa literam.

In solutione vero ad primum nota, quo pacto concupiscibilis dicatur esse *juxta,* vel *contra naturam hominis* ? Nam ut supra disp. 2, num. 13 vidimus, id dicitur juxta naturam hominis, quod est juxta inclinationem inditam ab auctore naturæ, quæ inclinatio in natura rationali est ad agendum secundum rationis regulas. Unde quatenus appetitus sensitivus ex aliquo rationis participio, quod in se recipit, inclinatur ad rationis ductum sequendum, dicitur esse juxta prædictam naturam. Quatenus vero ex sua et hominis defectibilitate, elex destitutione originalis justitiæ, ad oppositum tendit dicitur esse contra illam. Et hoc modo vocatur in præsenti *concupiscentia,* ut disp. sequenti dub. 1, magis declarabitur.

In solutione ad tertium ejusdem articuli primo notandum est ; quod *inferior pars animæ* vocatur ibi pars sensitiva, el ejus appetitus : nam dividitur contra intellectum, et rationem, ut ibidem habetur : et etiam contra voluntatem, ul sumitur ex corpore articuli. Dicitur vero ea pars sensitiva *prinripaliur in malts,* non quia formalis malitia primario ex ea sit : prius enim reperitur in voluntate, itidoque ad appetitum, et alia descendit : sed quia regulariter malitia initium sumit a parte sensitiva, et in ea inchoatur dum ipsa suis motibus, el passionibus obnubilat rationem, et eo trahit, ut delinquat. Secundum habetur ex prædicta solutione pro iis, quæ dicemus disp. sequenti dub. t, etiam ignorantiam pertinere ad materiale peccati originalis, et posse dici materiam ejus, sicut dicitur concupiscentia.

ARTICULUS IV.

*Πγμ petcaltrn vrifwte ul xqvtliler i» tmutih** t*

Ad qmrtuni sic pwediiur. Videtur. qw*l peeratam ôriginulc uôq sii ^M'ühîer'iu esi èaim peccataiu originale concupl-centia inordinate. ul dictam e>l : sed non omnes æqoalitcr >uni proni ad cùücu; i^roluru : ergo peccatum oriri iule non e4 æqualilrr in omnibus.

2. Pr.ricreu : peccatum originale esi quaedam inordinata dispositio anima, sicut ægntado ot qnji.'lim inordinata dispositio corporis : sed ægiitndo recipit inigis, et minos : ergo peccatam origim e recipit asgis, et mitras

3. Prrieiw " A ignstinus dicit in lib. tic nupL ci rnncnpisc. quod libido transmittit ongiqulc peccatam iu protemsed coutiugile>se majorem bbidinc.n uniib* iu adit generattonfe, qiarn alterius : ergo peccatu® ongioale potest esse majus in ano, qiuiu iu aiio.

Sed contra est : quia tcccatmn originale est peceataxn naturæ, ul dictum est : sed iulum j qualiter esi m omnibus : ergo et peccatum originale.

Respondeo dieendûm. quod in originali peccato sunt duo, quorum uuum esi defectos onginahs jibtiliu· : aliud autem est retalio hnjits defectus ad peccatam pnmi parentis, a quo per vitiatam orig.ocmdeducitur. Quantum autem ad primum, peccatum originale non recipit magis, el minus : quia lotum donum originalis jnslith* est sublatum ; privationes autem totaliter afquid privantes, ut mors, et tenebra», non recipiunt magis et minus, sicut supra dictum csL Similiter etiam nec quantam ad secundum : aequaliter enim omnes relationem habent ad primum principium vittatae originis ex quo peccatum originale recipit rationem culpæ : relationes enim non recipiunt magis, et mitras. Unde manifestam est, quod peccatum originale uon potest esse magis iu uno quam iu alio.

Ad primum ergo dicendum, quod soluto vinculo originalis justitiæ, sub quo quodam ordine vires animæ continebantur, unaquaeque vis animæ tendit in suum propriam motum, et tanto vehementius, quanto fuerit fortior. Contingit autem vires aliquas animæ esse fortiores iu uno quam in alio propter diversas corporis complexiones. Quod ergo unus homo sit pronior ad concupiscendum, quam alter, non est ratione peccati ori inulis cum in omnibus aequaliter solvatur vinculum origiiulis jusiilia», et .«-qualiter in omnibus partes inferiores anima· sibi relinquantur : sed accidit lioc ex diversa dispositione potentiarum, sicut dictum est.

Λ<1 secundum dicendum, quod ægritudo corporalis non habet iu omnibus æquulem causam, etiamsi sit ejusdem speciei, puta st sit febris ex cholera | utrefacta, potest esse major vel mitior putrefactio, el propinquior, vel ieoslt«i principio viu· ; setl cattw originali* pcrotll lu uomil-u»kı æqtulis unde non esi simile.

Ad tertium ilicemlinn.quod libido, quin trans › iltil [.va·lum originale iu proltim, non esi libido annalis : quia Ailn quod vir lule divina roiiccderetiir, quod nullam iiwJiataii libidinem in actu generationis sentiret, udlmr traœanllkrti in prolem originale peccatum .· sed libido illa at infrlli·gemla tubitualiler, secundum quod appetitu» «eaMliwni continetur <ub rui ume soluto vinruloriginalis juslilLriti talis libido in omnibus est .equulis.

Conclusio est affirmativa. Notanda est doctrina hujus articuli : nam ex his, quæ habentur incorpore, convincitur manifeste sententia , quam dub. 5 eligemus circa constitutionem peccati originalis : et ex solutione ad primum, quod dicemus dub. -1, circa concupiscentiam.

DISPUTATIO XVI.

De essentia, et constitutivo peccati originalis.

Si existentia el traductio originalis peccati tantum nobis negotii facessivit, ut vidimus totadisp. 11, ejiisessentiam.etqnidditatcmæqueobstrusam,a?quedifficultatibns implicatam, haud facilius erit aperire; quinimo ex parte erit difficilius. Circa existentiam namque, et traductionem prodicti peccati, ulpote ad salutem animæ valde concernentem, ubi defuit ratio, sæpe fides facem accendit : quæ tamen circa essentiam, et quidditatem, ut cujus methaphysiea cognitio non ita ad mores refert, perpauca nos docuit, relinquens quam multa rationis discursu investiganda. Quæ sane discurrendi liberlas tot sententias, totque errores in hac controversia originavil, ut nequeant brevi numero comprehendi, de quibus dub. 5 succincte mentionem faciemus. Ne ergo rem difficilem, et obscuram distinctionis defectu in sua obscuritate relinquamus, primo loco palam faciendæ sunt omnes rationes quomodolibet ad peccatum attinentes, videndumqne an sint tantum de genere privativo, vel sit inter eas aliqua positiva. Deinde vero ex rationibus in lucem editis essentialem, et constitutivam seligemus. Atque ut a facilioribus, scilicet a privationibus incipiamus, sit

DUBIUM I.

Qutnain privationes ex Adami peccato in posteros transierint ?

Nulla aptiori via invenire poterimus rationes per so ad peccatum originale perlinentes, quam inquirendo, el investigando effectus, quos transfudit in posteros peccatum actuale Adami : ex quo nostrum originale, et quidquid ad illud per se attinet tanquam ex causa effectiva, et adaequata ortum duxit. Notitia vero illorum effectuum quantum ad privationem dependet ex cognitione eorum, quro Deus per justitiam originalem naturæ humanæ contulit, quique ipsa per peccatum amisit. Horum vero cognitio perfecte haberi nequit, nisi diversi ejusdem naturæ status, et uniuscujusque conditiones declarentur.

Conditiones humante nalurte in triplici statu.

1. Ad veritatisdeclaralionem considerandas est triplex status naturæ humanæ, et quid ei in unoquoque conveniret : nempe status naturæ secundum se, status originalis justitiæ, et status naturæ lapsæ. (Duo vero alii status, qui in materia de gratia distingui solent, videlicet status naturæ integrae sola integritate ordinis naturalis, et status naturæ reparatæ, non conducunt ad praesens, et ideo illos omittimus.) In primo igitur statu, qui est naturæ secundum se, ea dumtaxat considerantur, quæ competunt naturæ humanæ sibi relictæ, seu quæ ex ejus naturalibus principiis, qoæ sunt materia prima, et anima rationalis absque aliquo dono gratiose superaddito naturaliter oriuntur. Unde quia prædicta materia in nullo composito per ejus formam plene satialur, sed manet ubique famelica, et cum appetitu ad aliam, consequenter dat locum contrariis qualitatibus, passionibusque, et alterationibus corruptivis, quibus ipsa composita ad interitum, et desitionem tendunt. Accedit, quod ipsa humani corporis compositio, ita exigente anima ob suas operationes, sit ex elementis contrariisque qualitatibus inter se pugnantibus, ita ut ad cujuslibet victoriam prædicta compositio depereat, et consequenter humanum corpus corrumpatur. Ex hoc ergo principio omnis homo, utpote constans ex prædicta materia, prædictaque compositione, naturaliter est passibilis, corruptibilis, et mortalis.

Deinde quia anima rationalis obsui eminentiam, etestsubstantiaspiritualis, radix, atque origo spiritualium operationum intolligendi, et volendi, et etiam est forma corporis sic corruptibilis dans ei vitam, et sensum, quasi constitu it duae naturas valde dissimiles : videlicet rationalem, quæ appropinquat Angelis, et sensitivam, quæ communis est brutis: tribuilque homini proprietates, et conditiones utriusque naturæ : ex hocque principio originantur in illo inclinationes etiam valde dissimiles, el quasi inter sc oppositæ. Nam ad natara rationalem per se consequitur voluntas, quæ est inclinatio ad bonum rationi consonum, seu honestum. Ad sensitivam vero sequitur appetitus sensitivus inclinans ad bonum eidem naturæ sensili væconsentaneum, quod est bonum delectabile, et sensibile : et quoniam hoc posterius bonum multoties rationis legibus prohibetur, atque ita illi priori repugnat, fit ut prædictæ inclinationes frequenter inter se dissideant, sæpeque appetitus sensitivus in id propendat, quod est repugnans voluntati, et e contra, ita exigente ipsa materialitate, et corruptibilitate humani corporis, cui appetitus sensitivus omnino est alligatus, et sine cujus transmutatione passibili nequit operari. Ut enim dicitur Sapient. 9 : *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit sensum* : cum qua depressione , et gravamine stare nequit plena subjectio partis sensitivæ ad rationalem. Atque hinc oritur rebellio carnis contra spiritum, et inobedientia appetitus ad rationem, quam in nobis adeo manifeste experimur.

2. Dices, appetitum sensitivum hominis esse rationi affinem, magis quam appetitus bruti, et ex tali affinitate participare aliquid ipsius rationis : hoc autem non potest esse nisi subjectio ad illam : ergo, etc. Respondetur, hinc solum probari, prædictum appetitum prout in homine habere aliquod rationis participium, quo aliquater ad sequendum ejus ductum inclinetur, ulexplicuimus supra disp. IO, dubio 2, non tamen habetur, quod ea inclinatio sit ita perfecta, ut plane, et sine repugnantia illum rationi subjiciat, obsistente, et quasi reclamante propria inclinatione in bonum sensibile, eidem rationi sæpe contrarium. Adde, quod sicut appetitus sensitivus in homine ex conjunctione ad rationem ab ea quasi elevatur, participans prædictam qua-

leni qualem inclin itionem ad sequendum ejus ductum, quam non habet in brutis : ita etiam hominis voluntas ex conjunctione ad prædictum appetitum quasi deprimitur, et inclinatur ad bona sensibilia, ab ipsoque appetitu illicitur, et trahitur, deserto s epe vero judicio rationis : quod tamen non habet in Angelis, ubi deest talis appetitus. Ratione igitur hujusmodi depressionis, et inclinationis saepe saepius non modo praedictus appetitus, sed etiam ipsa voluntas rationi reluctatur.

3. Denique ex eisdem principiis oritur, ut neque ipsa inclinatio partis rationalis ad bonum honestum sit ex se omnino efficax ; sed satis debilis, et infirma : ita ut juxta valde probabilem sententiam non habeat sufficientes vires ad diligendum Deum, etiam ut authorem naturæ, super omnia, amore absoluto, et efficaci: et saltem id non posset per totam vitam sine speciali auxilio, sicut nec servare totam legem: et hoc propter prædictam colligationem , et depressionem ad partem sensitivam, a qua si pars rationis libera et separata esset, nequaquam ex se haberet talem impotentiam : de q:io dicemus plura in tract, de gratia. Hic est status naturæ humanæ secundum se, qui communiter vocatur *naturx in puris,* quia solum importat ea, quæex naturalibus ipsiusnaturæprincipiis nude consideratis ilii competerent. Et licet de facto nunquam talem statum habuerit, praeveniente ejus nuditatem in prima hominis conditione originali justitia, potuit tamen sic a Deo creari. An vero servata omnino suavi providentia, quæstio est alibi examinanda.

statos origi'nalis destribi)Ur Tb'in.

4. Secundus status est originalis justi– *n ‹IU0 ^eu5 de facto primum hominem condidit reparando prædiclos naturæ defeclas, et veluli tegendo ejus nuditatem donis ipsius justitia*. Quem statum optime describit D. Thom. opusc.2, cap. 18G, ita ut necessenon sit pro ejus declaratione verbis S. Docloris aliquid adjungere, quæ ita se habent : *Humo in sui conditione taliter institutus fuit a Deo, ut corpus omnino esset animæ subjectum. Rursumque inter partes animæ inferiores vires rationi absque repugnantia subjicerentur, et ipsa ratio hominis esset Deo subjecta. Ex hoc autem quod corpus erat animx subjectum , contingebat, quod nulla passio in corpore posset accidere quæ dominio animæ super corpus repugnaret : unde nec mors, nec infirmitas in homine locum habebat. Ex subjectione vero inferiorum virium ad rationem erat in homine omnimoda mentis tranquillitas, quia ratio humana nullis inordinatis passionibus turbabatur. Ex huc vero quod voluntas Immiim erat Deo subjecta, humo referebat omnia* in *Deum sicut in ultimum finem, in quo ejus justitia, et innocentia consistebat, Horum autem trium ultimum erat causa aliorum. Λun enim huc erat ex natura corporis, fi ejus componentia considerentur, quod in* co *dissolutio, sire quacumque passio vitæ repugnans locum non haberet, cum esset ex contrariis elementis compositum. Similiter etiam non erat ex natura animæ, quod vires elium sensibiles absque repugnantia rationi subjicerentur , cum vires sensibiles naturaliter moveantur in ea, qua sunt delectabilia secundum sensum, quæ multeities rectæ rationi repugnant. Erat igitur hoc ex virtute superiori, scilicet Dei, qui sicut animam rationabilem corpori conjunxit, omnem proportionem corporis, et corporearum virtutum, cujusmudi sunt cires sensibiles transcendentem: ita dedit animæ rationali virtutem, ut supra conditionem corporis ipsum continere posset, et vires sensibiles secundum quod rationali animæ competebat. Ut igitur ratio inferiora sub se firmiter contineret, oportebat, quod ipsa firmiter sub Deu contineretur, a quovirtutem prædictam habebat supra conditionem naturx. Fuit ergo homo sic institutus, ut nisi ratio ejus subduceretur a Deo, neque corpus ejus subduci poterat a nutu animæ, neque vires sensibiles a rectitudine rationis: unde quxdam immortalisvila, et impassibilis erat, quia scilicet nec mori, nec pati poterat, si non peccaret. Peccare vero poterat voluntate ejus nondum confirmata per adeptionem ultimi finis, et sub hoc eventu poterat mori el pati*

Et capite sequenti : *Jlic autem hominis tam ordinatus status originalis justitia nominatur, per quam el ipse suo superiori subditus erat, et ei omnia inferiora subjiciebantur, secundum quod de eo dictum est : Ut prxsit piscibus maris, et volatilibus cadi; d inter partes ejus etiam inferior absque repugnantia superiori subdebatur, qui quidem status primo homini fuit concessus non ut cuidam personx singulari, sed ut primo humanæ naturx principio, ita quod per ipsum simul cum natura humana traduceretur in posteros. Et quia unicuique debetur locus secundum convenientiam sux conditionis, homo sic ordinate institutus positus est in loco temperatissimo, delitioso, ut non solum interiorum molestiarum, sed etiam aliorum exteriorum omnis ei vexatio tolleretur.* Hucusque pridicli

dicti status pulchra, et elegans Aug. Ductoris descriptio.

libiw 5. Ex qua nonnulla breviter colligere licel, et alia dubitare. Habemus enim primo, justitiam originalem perfecisse humanam naturam secundum omnes suas partes, superaddens omnibus illis perfeetionem, quam naturalia principia secundum se non præstareiil, lollensque defectus, quos illa relinquerent. Nam corpori tribuebat immortalitatem, per quam ejus possibilitatem, et corruptibilitatem impediebat. Parti vero sensitivas tribuebat omnimodam subordinationem ad rationem, tam quoad potentias cognoscitivas, quam quoad appetitivas : per quam subordinalionem inier ipsam partem sensitivam, et rationem concordiam et pacem constituebat, auferebatque rebellionem carnis contra spiritum, aliaque id genus. Ipsi vero rationali parti tribuebat perfectum ordinem ad Deum illuminando intellectum, el rectificando atque roborando voluntatem, ut sine alio speciali auxilio posset amore absoluto, et elficaci Deum, saltem ut auctorem naturæ, super omnia perfecte diligere, totamque saltem naturalem legem obseryare.

Secundo habemus, hujusmodi perfectiones ita fuisse concatenatas, et inter se connexas, ut inferiores ex superiori consequerentur, et ab ea in *esse, fieri,* et *conservari* dependerent : ita ut tandiu et non amplius illae permanerent in parte sensitiva, et in corpore, quandiu ista perseveraret in mente et voluntate.

Tertia 'αἰiλ Tertio habemus, prædictam justitiam, quantum ad omnia explicata, fuisse a Deo omnino gratis concessam naturæ humanæ: quia nihil eorum ipsi ex vi creationis debebatur, neque ex suis naturalibus principiis pullularet. Et ideo si in sua nuditate, et absque omnibus praedictis conderetur, nullius carentia haberet rationem privationis, sed negationis tantum, el consequenter non esset malum culpæ, vel pœnæ respectu talis naturæ.

Habemusquarlo, Deum concessisse Adamo prædictam justitiam non pro se tantum, vel ut in eo sisteret ; sed pro tota natura, et ut omnibus a se seminaliter processuris eam communicaret : sed eo tamen pacto, ut ille divina mandata non transcenderet. Unde ex vi talis concessionis mansit prædicla justitia debita jam tam Adamo, quam lrK teris : et consequenter carentia ejus deinceps non esset negatio, sicut in pura natura, sed privatio habens rationem mali.

Tandem habemus, perfectionem justitiæ originalis non eo pervenisse, ut confirmaret voluntatem in bono ; sed reliquisse in ea integram libertatem tam quoad exercitium, quam quoad boni, et mali specificationem. Et ex hoc habuit Adamus, ut licet de facili posset perseverare in bono, posset etiam deflecti ad malum, et deflectens, omnem illam perfectionem pro se, et pro posteris amittere: sicut fecit de facto. ultima, Hæc omnia satis ad rem conducentia habentur perspicue ex verbis D. Thomae.

G. Dubitare autem in eis licet primo, ubiDubitanesset prædicta justitia tanquam in subjecto primario? Secundo quid esset entitative, et substantialiter : an scilicet perfectio ordinis naturalis, vel supernataralis ? Tertio an et quomodo sit distincta a gratia nostra justificante, et ejus virtutibus, quidve illis superaddat? Quarto an quoad omnes perfectiones supradiclas importet formas positivas, et cujus generis? Quinto in quo genere causæ perfectiones illæ redundantes in corpus, et partem sensitivam ex perfectione, quæ est in anima, vel voluntate originentur ? Et licet omnes hujusmodi quæstiones ex professo examinare non vacet, neque proprium sit hujusloci ; brevis tamen earum decisio omnino est necessaria.

Ad primam ergo dicendum est subjectum Solclto primarium prædictæ justitiæ fuisse illam ρη^ιη hominis partem, quæ dicitur *mens,* ut lo-quæsnoquitur communiter D. Thom. Quo nomine Eeiu* quamvis frequenter intelligatur tota pars rationalis, ut comprehendit tam substantiam animæ, quam spirituales potentias, intellectum scilicet, et voluntatem, totaque hæc pars, facta collatione ad alias, possit dici subjectum primarium prædictæ justitiæ : absolute tamen loquendo de subjecto ejus omnino primario, fuit ipsa substantia animæ rationalis, ut distincta a prædiclis potentiis, ut docet D. Thom. quæst. 83, se-p.Thom, quenti art. 2 ad 2 ib. *Originalis justitia pertinebatprimordialiteradessentiamaninue: erat enim donum divinitus datum humane naturæ, quam per prius respicit essentia animæ, quam potentiæ.* In ipsa ergo substantia animæ ut distincta a potentiis erat perfectio essentialis, et primaria, quam importabat originalis justitia. Indeque veluli proprietates ex essentia primo loco oriebantur habitus operalivi perficientes intellectum, et voluntatem, et deinceps reliquae perfectiones afficientes corpus, et potentias sensitivas.

Reclus nam.pie ordo exigebat, sicut me est prius quam *agere,* el anima prior quam potentiæ : ita juslitia originalis primo loco ipsam animam, et ejus esse substantiale perficeret : deinde vero potentias ad agendum elevaret.

A-ise-; Tier-' tiini. 7. Ad secundam, el tertiam dicendum est› prædictam justitiam quantum ad perfeciionem primariam, quam ponebat in anima, fuisse ipsam gratiam justificantem ejusdem speciei cum nostra, atque adeo absolute, et simpliciter supernaturalem. Habebat tamen diversum modum informandi abeo, quem habet nunc ; ratione cujus erat origo multarum perfectionum, quæ modo ex ea non pullulant. Et ratio quoad primum traditur a D. Thoma I p. quæst. 100, art. I al 2. Quia justitia originalis subjiciebat animam Deo non solum ut auctori natura?, sed etiam ut auctori, et fini supernatural!.* hæcque erat primaria ejus perfectio, ex qua omnes aliae dependebant : subjectio autem ad Deum ut authoremsupernaturalem non fit nisi per gratiam, ut est per se notum : unde necessario hæc includebatur in prædicta juslitia, tanquam fundamentum, et radix cæterarum perfectionum illius status.

D.Tbom. te moveat in oppositum, quod Ang. Doctor in 2, dist. 32, quæst. 1, art. 2 ad 5, appellat gratiam alterius generis a justificante nostra illam, quæ tolleret omnem fomitem, sicut auferebat justitia originalis. Nam per ly *alterius generis* non intelligit distincta prædicta specifica, vel generica gratiæ; sed distinctam conditionem, modum vel statum : sæpeenim res ejusdem speciei propter hanc solam distinctionem vocantur diversi generis : ut cum distinguimus inter homines diversa genera gentium, el inter equos diversa genera equorum, et sic in aliquibus aliis speciebus. Ha ergo in præsenti per gratiam alterius generis sufiicit intelligere gratiam alterius conditionis, modi, vel status, in quo solum involvitur distinctio accidentalis, retenta unitate essentiali, et specifica.

8. Quoad secundum, videlicet justitiam originalem habuisse hanc modalem distinctionem a gratia nostra, videtur etiam ratio perspicua : nam gratia justificans præcise ex sua specie non habet refundere in corpus, et partem sensitivam perfectam illam subjectionem ad animam, et ad rationem, quam ponebat justitia originalis ; alias modo eam refunderet : ergo aliquid fuit illi superaddendum ad prædictum effectum præslandum. Cumque hoc superadditum non potuerit osso alia forma, specie, vol numero distincta, ut intuenti constabit : debuit esse saltem alius modus informandi ejusdem gratiæ, non quidem penos majorem intensionem (intensior enim gratia datur modo aliquibus viatoribus, quam tunc communiter daretur) sed penes majus dominium gratiæ supra animam, majoremque subordinationem istius ad illam, ad eum proportionalem modum, quo in patria ex plenissimo dominio gratiæ supra animam redundant doles in corpus, quæ perfectissime illud animæ conformante! subjiciunt: quo enim gratia magis dominatur menti, et illam quasi comprehendit,eo dat anima majus dominium supra corpus, magisque illud ipsi animæ conformat. Et juxta hæc intelligendus est D. Thom. in 2, dist. 32, quæst. 1, art. 2ad 2, ubi dixit, *justitiam originalem non habuisse communicare corpori prrdictam perfectionem,oppositamque imperfectionem excludere, in quantum justitia esi* (id est ex ipsa essentia, et specie gratiæ, el sanctitatis secundum se sumptæ) *sed ratione cujusdam accidentis sibi annexi,* etc. Hujusmodi enim accidens adnexum, fuit procul-dubio prædictus modus informandi : qui idcirco dictus *est accidens prxdictx justitix,* quia erat extra essentiam, el distinctus ab ea, sicut modus a re; non autem quia esset alia forma entitative, et specifice diversa.

Similiter de habitibus operativis provenientibus a justitia originali, perficienlibusque potentias, sive spirituales, sive sensitivas dicimus, saltem plures fuisse supernalurales : quia habebant eadem objecta, et specificativa, quæ habent nostræ virtutes infusa? dimanantes a gratia : unde non poterant ab eis ordine, vel specie distingui. An vero etiam virtutes naturales ab illa orirentur, dicemus infra dub. 3. Qui autem ex praedictis habitibus exislerent in appetitu sensitivo, haberent aliquem specialem modum eorum essentiae, et intensioni superadditum, ratione cujus prædictum appetitum absque rebellione rationi subjicerent, quod nunc virtutes etiam satis inlensæ non præstant.

9. Quantum ad perfectionem quæ resultabat in corpore ratione cujus efficiebatur suo modo incorruptibile et immortale, non est dicendam fuisse absolute, et simpliciter supernaturalem, sed secundum quid et respective ad corpus humanum : ut de dotibus corporis gloriosi diximus in tract, de beatitud. disp. 5, a num. 41. Et ex ibidem dic-

iis lis n num. 23, constat, prædictam incorruptibililalem ponere in corporo aliquam formam positivam do prædicarnonto qualitatis (quod a fortiori de habilibus perficientibus potentias sine dubio tenendum est) nam impassibilitas justitiæ originalis eralquædam imperfecta participatioimpassibilitalis perfecta?, quæ in corporibus bealis habet rationem dotis : et ita eodem niodo, servata proportione, est de utraque philosophandum. Per quod palet ad quartani difficultatem propositam.

s.iido 'u ' Ad quintam dicendum est ; perfectionem corporis, et partis sensitiva? provenire a gratia existenlc in anima ratione modi informandi nuper dicti, et a rectitudine existente in intellectu, et voluntate, non quidem per actionem rigorosam, sed per emanationem pertinentem reductive ad genus causæ efficientis : sicut dotes corporis gloriosi proveniunt hoc modo a gratia consummata, et gloria animæ, ut explicuimusdisp. citata num. 47. Diximus *ratione modi informandi,* etc. quia a gratia præcise secundum se spectata non dimanat talis perfectio, ut nunc cernitur in viatoribus; sed ex modo illo informandi, qui tribuebat gratiæ pleniusdominiuminanimam resultabatin istaplenumdominiumsupracorpus, etex hocdominio in ipso corpore plenasubjectio ad animam. Ex his ergo summatim perstrictis (neque enim sunt propria istius loci) habetur pro re præsenti sufficiens notitia status justitiæ originalis, et effectuum, quos illa nalura? humana? supra suam conditionem secundum se spectata? tribuebat.

fate or ",w' 10. Veniamus ad tertium statum natura? lapsæ, ideo sic vocatum, quia in eo alienditur conditio, in quam humana natura per peccatum devenit, seu quid per illud amiserit, et quid contraxerit. Prædictus vero status ex duorum præcodentium notitia facile dignoscitur. Quia in eo nec retinuit humana nalura aliquid eorum, quæ originalis justitia contulerat : nec amittere potuit illa, quæ prædicta? naturæ secundum sespectatæ, et ex suis naturalibus principiis debebantur. Quod recte explicuit. Ang. Doctor opusc. citato ubi cap. 192 sic ait :

D.Ty-a. *Quia igitur didi status* (scilicet justitiæ originalis) *tam ordinata integritas tota causabatur ex subjectione human;c voluntatis ad Deum, consequens fuit, ut subducta humana voluntate a subjectione, divina, deperiret illa perfecta subjectio inferiorum virium ad rationem, et corporis ad animam : undeconserpiulumest, ul homo sentiret in inferiori appetitu sensibili concupiscentia, et irx, et exterarum passionum inordinatos motus non secundum ordinem rationis, sed magis ei repugnantes, et eam plcrunque obnubilantes, et quasi perturbantes : et hxc est repugnantia carnis ad spiritum,* etc. Et cap. sequenti : *Consequutum est etiam ut in corpore sentiretur corruptionis defectus, ac per hoc homo incurreret necessitatem moriendi, quasi anima jam non valente corpus in perpetuum continere, vitam ei prxbendo : unde homo factus est passibilis et mortalis,* etc.

Et quia (addit cap. 195) *prxdiclum originalis juslitix bonum sic humano generi in primo parente divinitus attributum fuit, ul tamen per ipsum derivaretur in posteros, remota autem causa removetur effectus, consequens fuit, ul primo homineprxdicto bono per proprium peccatum privato, omnes posteri privarentur : et sic de extero, scilicet post peccatum primi parentis omnes absque originali justitia, et cum defectibus consequentibus sunt exorti,* etc. In quibus ita clare, el plene describit D. Thom. hujusmodi statum, ut non sit necesse pro ejus declaratione; et pro dubii decisione plura superaddere.

§ II.

Decisio dubii.

11. Dicendum itaque est, humanam naturam per peccatum Adami amisisse omnia dona, et perfectiones, quæ contulerat justitia originalis, et gratia in ea inclusa, mansisseque in ea nuditate quantum ad intrinseca, quam haberet si in puris naturalibus conderetur,cum hac tamen differentia, quod in pura natura, ubi prædicta dona debita non fuissent, eorum defectus solum esset negativus, neque haberet rationem culpæ, aut pœnæ; in nalura vero rapsa, cui talia dona ex vi promissionis factæ Adamo debentur, prædictus defectus habet rationem privationis, et est culpa, vel prena. Diximus, *quantum ad intrinseca :* quia loquendo de extrinsecis, adhuc in natura lapsa retinet homo elevationem, seu destinationem Dei ad finem, et ordinem supernaturalem, quæ non esset in statu naturæ puræ. Sed hæc usquedum nalura per gratiam sanetur, seu reparetur, non ponit in ea aliquid intrinsecum.

Igitur in prædicto statu naturæ lapsæ contrahit homo in primis privationem gratiæ sanctificantis, quæ perficiebat im-

mediato ipsam substantiam anima?, nec non privationes omnium donorum, et virtutum infusarum, qua' erant in intellectu, et voluntate. Contraxit item in appetitu sensitivo privationem subjectionis ad rationem, sen illarum virtutum et habituum, quibus consistebat talis subjectio. Et denique ex parte corporis contraxit privationem illius vel illarum perfectionum, quibus subdebatur animæ, et ab ea continebatur, ne in mortem, vel corruptionem tenderet. Unaquæque autem prodictarum privationum in illa parte est sicut in subjecto, ubi futura erat perfectio, quæ privat.

Nec refert si dicas, fidem et spem mansisse in Adamo post peccatum, ut dicemus infra : ergo nalura humana non contraxit istarum virtutum privationem. Patet consequentia : quia natura eisdem, et non aliis perfectionibus spoliata est. quas Adamus prose.et pro omnibus amisit.—Respondetur enim, prædiclas virtutes mansisse in illo utperfectiones personales ipsius, non autem ul naturæ dona transfundenda in posteros cum ipsa natura. Unde licet Adamus ob specialem indulgentiam ipsi ut personæ particulari factam, non amiserit tales virtutes pro se, amisit tamen pro nobis : et ideo contraxit tunc debitum carendi illis in omnibus posteris, ob idque omnes cum earum privatione concipiuntur.

DiŒ col· ttS p r w ipj- fe

12. Sed est difficultas, an ultra prædiclas privationes, quas Theologi commniter admittunt, contrahant successores Adami aliam, quam quidam aulhores adstruunt, et appellunt *privationem habitualem conformitatisad legem,* in eaque essentiam originalis peccati constituunt. Pro cujus inteltigentia animadvertunt, non solum esse debitum, quod omnes actus humani sint conformes legi, et voluntati divinæ, sed etiam quod homines ipsi mediis suis actibus prædictæ legi, et voluntati conformentur. Et ideo cum aliquis mortaliter peccat, præter deformitatem, quæ est in ipso actu peccaminoso, per quam talis actus dicitur *contrarius legi,* resultat ex eo in supposito alia deformitas personalis, per quam ipse homo dicitur *aversus a lege,* quam transgressus est, et a legislatore, cui fit injurius. Si quis enim violet jus amiciliæ, non solum ejus actus dicitur esse contra amicitiam; sed etiam agens manet aversus, et oppositus amicitiæ legi. Et ita hæc secunda aversio habet se sicut terminus, et effectus illius prioris, consistitque in privatione conformilatis, quam homo tenetur conservaro in se ipso, exercendo ea, qua.· lege praecipiuntur ; et omittendo illa, quæ prohibentur. I nde prima aversio,quin proximo subjectatur in actu, illo transeunto, tton amplius durat : secunda autem permanet, quia non est in actu; sed ex actu in persona relinquitur. Diciturque habitualis, non quia sit aliquis habitus, vel forma; sed quia per modum habitus perseverat in supposito, quandiu peccatum actuale, ex quo fuit causata, non retractatur.

Hoc supposito dicunt prædicti auctores, quod sicut Adamus ex visui actus peccantinosi, etiam eo transacto, mansit habiluaaliler aversus a lege, quam Irangressus fuerat, el cum privatione habitualis conformitatis ad illam, ita ex vi ejusdem peccati traduxit in nos similem habitualem aversionem, seu privationem conformilatis ad eandem legem. El luec privatio differt ab aliis, quas explicuimus. Videturque aptior omnibus illis ad peccatum originale constituendum : quia cum de ratione peccati sil contrarietas, et oppositio ad legem, omne peccatum debet constitui per aversionem ab illa : ita quidem ut si peccatum sit actuale, constituatur per aversionem actualem, quæ est privatio conformilatis in ipso actu : si vero sit habituale, sicut est originale, constituatur per habitualem aversionem, quæ est privatio conformilatis habitualis débite haberi a supposito. Ila Curiel in praesenti art. 3, dub. 4 et quidam alii.

13. Cæterum neque hic modus dicendi η?* placet, neque omnia, quæ involvit, vera^ sunt. Præcipue vero illud de duplici difformitatead legem, alia actuali, et Iranseunte cum actu peccaminoso, alia habituali, el post illum permanenti, vel est falsum, vel non ad rem. 1'ro quo nola, quod qui in peccante distinguit prædiclas duas difformitales, vel privationes conformilatis cum lege, debet, in eo, qui legem adimplet, distinguere duplicem conformitatem cum illa, prædictæ duplici difiormitali oppositam : atque adeo aliam actualem, et transeuntem cum actu legis adimpletivo, in eoque recepta, cujus sit privatio illa, quæ dicitur *aversio actualis :* aliam vero habitualem, et permanentem in supposito,cujus sit privatio illa, quæ dicitur *aversio habitualis.* Est enim aperta implicatio, ut privationes distinguantur, et multiplicentur, nisi eodem proportionali modo multiplicentur, et distinguantur formæ, quarum sunt privationes.

Hoc supposito ita formatur impugnatio.

Nam

Nam vol nomine prædicto conformitalis habitualis, cujus est privatio illa, quæ dicitor *habitualis ilif]'<irinita'>,* intelligitur ipsa gratia, et virtutes, quæ manent in eo qui legem adimplet, el per quas est habilualilcr dispositus, atque in præparatione animi ad talem adimpletionem, quoties praecepta occurrerint : aut intelligitur aliqua alia forma ab eis distinctu? Primum non est ad rem : quia tunc illa aversio, vel privatio conformilatis habitualis non differt a privationibus ejusdem gratiæ, el virtutum, quas nos posuimus, ut est per se notum. Secundum autem est omnino falsum : quia nulla est excogitabitis talis forma, ut intuenli constabit. Eo præserlim quia prædicta forma, eo ipso quod esset habitualis, el maneret transactis actibus, deberet immediate recipi in voluntate, vel in anima: quod si in ista recipiatur, non differt a gralia, quoniam in anima nulla alia forma habitualis potest immediate recipi præter gratiam, quæ dat me supernaturale, et habet in isto ordine rationem naturæ, ul infra magis declarabitur; si autem in voluntate, cum ibi sit in ordine ad bonum, scilicet ad eam legi conformandam, non differt a virtutibus : nam virtus voluntatis nihil aliud est, nisi qualitas perficiens, et inclinans illam respectu boni.

Πα· ?'ra· 14. Dices non requiri hujusmodi conformitatem habitualem, ut detur prædicta habitualis privatio, et aversio; sed sufficere illam conformitalem actualem, qua quis tenetur mediis suis actibus logi conformari, nam respectu illius potest distingui duplex privatio : alia transiens cum ipso actu peccaminoso : et alia permanens : adhuc enim postquam talis actus transiit, quandiu non retractatur, velificatur, quod homo caret prædicta conformilale actuali, atque adeo quod est illa privatus.

Fr«ln-itnr' Sed hoc facile refellitur : quia repugnat elle privationem, ubi non est debitum habendi formam, sed transacto actu, et actuali omissione, non est debita illa conformités actualis, non enim est debita haberi nisi in actu, et mediante ipso actu : atque adeo tunc dumtaxat quando adest, vel adesse debet talis actus : igitur transacto actu, el tempore, quo est debitus, nulla carentia conformilatis actualis potest habere rationem privationis. Quare admisso quod talis carentia, etiam postquam actus, et operandi debitum transiit, maneat habitualiter in supjiosito per modum negationis; omnino tamen negandum est, quod ratione illius maneat habitualilcr aliqua privatio.

15. Deinde impugnatur prædictus modus dicendi. Ain im- Quia pueris descendentibus ab Adarno nulla alia forma erat debita, ex vi pacti in paradiso initi, præter justitiam originalem, ut includentem graliam , et cæleras perfectiones, quas supra explicuimus : ergo nullius alterius carentia potest in illis habere rationem privationis. Consequentia liquet : quoniam privatio non est nisi formæ debilæ, neque pueris alio titulo illa forma posset esse debita, nisi ex vi prædicti pacti. Antecedens vero suadetur. Tum quia Deus nihil aliud promisit Adamo pro suis posteris præter prædiclam justitiam, et perfectiones in ea inclusas. Tum etiam quia si Adamus non peccaret, nihil ultra prædicta traduceret in posteros, neque isti ab illo plus aliquid hæreditarent: ergo nihil aliud erat eis debitum.

Confirmatur : nam nisi Adamus in innocentia permaneret, non transfunderet in parvulos rectitudinem aliquam, quam suis actibus acquireret; sed eam dumtaxat,quam ante omnem actum immediate a Deo pro se, et pro posteris accepit : alia enim quæcumque, utpote propriis actibus, aut eorum merito acquisita, tantum esset personalis : ergo non transfunderet prædictara conformitatem habitualem ad legem, quam instruit modus dicendi, quem impugnamus : igitur neque ejus carentia habet modo in illis rationem privationis. Hæc secunda consequentia patet : quia modo parvuli nullius alterius perfectionis privati nascuntur, nisi illius, quam haberent, si cum originali justitia ab Adamo propagarentur. Prima vero etiam est perspicua : nam juxta prædiclum modum dicendi illa conformitas omnino supponit actus, quibus homo legem adimpleverit, else illi conformaverit.

1G. Nec referi si dicas, pueros habuisse Evasio, debitum conformandi se illi legi, quam Adamus violavit : sicut ipse Adamus in quantum eorum caput tenebatur illi conformari : et hoc sufficere, ut carentia talis conformilatis habeat in eis, sicut habuit in ipso primo parente, rationem privationis.

Sed contra est : quoniam pueri non ha- impu. buerunt debitum conformandi se prædictæ legi in se ipsis, seu per aliquid propriæ voluntatis, sed solum in Adarno, quatenus ille tenebatur pro omnibus conformari : ergo quamvis privatio talis conformilatis fuerit in Adamo ut in capite naturæ, atque adeo in ejus posteris, secundum quod tunc in illo continebantur ; non tamen potest

esse in eis intrinsece, quatenus sunt in so ipsis, uli esse debet peccatum originale, et privationes, de quibus loquimur in hoc dubio. Palet consequentia : quoniam privatio in illo tantum subjecto habet esse intrinsece, ubi futura erat intrinsece, forma debita : si igitur prædicta conformitas solum fuit debita ut habenda in Adamo, solum in illo potuerunt posteri habere privationem talis conformilatis zquatenus sicut peccatum actuale Adami, ex eo quod fuit peccatum capitis, moraliler reputatur peccatum omnium posterorum, et omnes dicimur moraliter in eo peccasse : ita privatio conformilatis ad legem, quæ fuit in illo peccato, moraliter reputata est nostra, et quasi extrinsece nos afficit ; minime tamen physice intrinsece ut sumus in nobis : sicut debent afficere privationes de quibus est sermo, et quæ ex illo actuali peccato per originem in nos physice traducuntur.

Confirmatur, et explicatur. Nam quia justitia originalis debetar pueris ut habenda ab illis in se, et non solum ut habenda in Adamo : ideo ejus privatio intrinsece physice illos afficit,ut sunt in seipsis,et non tantum exlrinsece, vel prout fuerunt in Adamo : ergo e contra quia ad conformandum se prædicte legi solum tenebantur, ut erant in Adamo, el per actum ipsius, non autem ut sunt in seipsis sive per actum proprium, privatio talis conformilatis solum potest eos afficere ut fuerunt in Adamo, non autem ut in seipsis existenles : nisi ad summum exlrinsece, vel moraliler,sicut peccatum actuale illius potest eis attribui.

Evasio alia· 1“. Dices secundo : omnes, etiam anlequam propria voluntate aliquid operentur, habent illam habitualiter conformem legi Dei : non enim dici potest, quod habent voluntatem prædicte legi difformem : sed si Adamus non peccaret, ejus posteri ex debito nascerentur justi in seipsis : ergoex debito haberent in seipsis prædictam conformitatem : atque adeoejus carentia habebit modo rationem privationis intrinsece.

Practuditor, Respondetur, praedictam conformitatem habitualem justorum non esse aliquid distinctum a gratia, et virtutibus infusis, sed per ipsas dici ita *conformes :* quatenus sunt semper habilualiter dispositi, et in præparatione animi ad adimplendam divinam legem, operando juxta illam, quoties præcepta occurrerint. Unde quod posteri Adami, illo non peccante, ex debito nascerentur justi, et cum simili conf rmitate habituali, solum convincit nasciluros cum gratia, et virtutibus, quas includeret justitia originalis; non autem cum illa rectitudine, vel conformitalo superaddita, quam intendunt auctores contrarii: atque adeo neque in pueris modo cum peccato nascentibus ponenda est alia privatio, quæ sil carentia talis conformilatis, præter privationes gratia? et virtutum, quas num. 11 posuimus.

conferret originalis justitia : quippe ipsamet justitia insuo statu conferebat eminenliori modo au prad ictum vigorem, ita ut opus non esset pro ejus collatione ad aliud principium, vel formam recurrere. Undo quod peccatum abstulerit talem vigorem, non arguit abstulisse aliquid ultra ea, quæ prædicla justitia conferret, neque mansisse humanam naturam pluribus spoliatam, quam ab illa exornaretur.

DUBIUM II.

l'tnim peçcatum primi parentis transmiserit ad nos aliquid positivum in potentiis receptum ?

Visis privationibus, quas ex vi peccati Adami contraximus, oportet inquirere, an ultra illas transierit ad nos aliquid positivum, quod sit effectus talis peccati, et ad nostrum originale per se pertineat? Quod fere est inquirere, an homo in natura lapsa habeat aliquid positivum, quod in pura natura non haberet. Illud autem si semel detur, vel erit immediate in essentia animae, aut in voluntate per modum pravæ affectionis : sive male disponentis in ordine ad naturam; sive avertentis a Deo, et convertentis ad bonum commutabile tanquam ad finem ultimum : vel erit in aliis potentiis operativis per modum habitus, el qualitatis inclinantis illas ad male agendum. Et quia utrimque eget non modico labore, diversis dubiis examinabitur, ex quorum resolutione et doctrina salis constabit, num prædictum positivum saltem possit esse in corpore ad illud distemperandum, et efficiendum corruptibile : ita ut necesse non sit hanc difficultatem seorsum discutere.

Vera sententia, el prima ejus ratio.

19. Dicendum ergo est, peccatum Adami nihil positivum pertinens ad prædictas potentias in nos transfudisse, neque proinde aliquid ultra ea, quæ in pura natura haberemus, ex Adamo nos hæreditasse. Hæc o.Ttoni.conclusioconsonat doctrinæD. Thomæ multis in locis, quos in lota hac disputatione referemus. Et illam etiam tuentur Scotus hraod. in 2, dist. 32, quæst. unica, Durandus ibiK. dem quæst. 1, Cajetanus 3 p. quæst. 27, art* 2' AIvarez lib· °' de auxiL disP· Arwjo' Medina in præsenli art. 2, Curiel, et Araujo art. eodem dub. unico, Zumol disp. unica, znmel. Greg. Mart. art. 3, dub. I, Vasquez disp. 132, cap. 4, Montesinos disp. 12, quæst. Varç. sua i, Lorca disp. 43 et 4G, Granados tract. Lorcr 8, disp. 4, sect. 3, Salas tract. 13, disp. 1 1>e<gJta?' sect. 2, Bellarminus lib. 5 de amissione Bellarm grati.c cap. 15, Azof. tom. 1, lib. 1, cap. 25. Necnon Liranus super ad Rom. 5. Et Toriug. ibidemToringius in replicis super additiones Burgensis ad glossam ordinariam, pluresque alii.

Quia vero repugnantia, seu non esse alicujus effectus recte demonstratur ex non esse causæ efficientis, quæ illum in rerum natura producat, utemur primo loco hoc medio, et ratione, videlicet non dari causam effectivam prædicti positivi, quod ita ostenditur. Nam talis causa (et est sermo de causa principali) solum posset esse peccatum actuale Adami, ex quo originale nostrum, et quicquid per se ad illud spectat, ortum duxit: sed peccatum Adami non habuit vim ad causandum aliquem habitum positivum in nostris potentiis; imo neque in potentiis ipsius Adami : ergo, etc. Minor probatur, Tum quia unus actus nongenerat habitum; Prin,a· nisi resumatur, et reiteretur: habitus enim generatur exactuum frequentatione, et non aliter, ut experientia est notum, quum frequentationem prædictum peccatum non habuit. Et licet unus singularis actus in potentia non assuefacta producat aliquam dispositionem; hæc tamen natura sua est facile mobilis a subjecto, et ideo cito perit per solum non usum, etiam si nulla forma contraria adveniat : atque adeo non potest esse de genere eorum, quæ cum peccato originali traducuntur : quia hæcsuapte natura habent difficile removeri, et nunquam nisi per formam contrariam auferuntur.

Tum etiam, nam esto aliquando unus actus, eo quod est valde intensus habitum generet, non idcirco id dicemus in præsentL· quia quod peccatum actuale Adami potuerit traducere ad nos peccatum originale, non habuit ratione alicujus intensionis,sed præcipue ratione suæ essentiae, ut erat peccatum capitis: intensio autem, si quæ ibi fuit, omnino per accidens se gessit respectu talis traductionis : et ideo eodem prorsus modo transiret ad nos culpa originalis ex vi peccati Adami, sive hoc commissum fuisset actu intenso, sive valde remisso.

Tum denique, nam quicquid sit, an unus Adami actus sive remissus, sive intensus sufficiens fuerit producere habitum; vel dispositionem positivam in potentiis propriis

ipsius Adami ; nequaquam lumen eam vim habere potu il ad producendum talo positivum in alio supposito : actus enim Adami secundum se non habuit majorem vim respectu effectus positivi, quam habent actus nostri : sicut neque ex se habuit aliquam realitalem positivam, qua nostri care ml, quibus tamen certum est non inesse vim aliquam ad producendum aliquem habitum, vel qualitatem in potentiis alterius suppositi.

Coufir· 20. Confirmatur : quoniam peccatum Adami neque per se immediate, neque medianteinslrumentopotest causare in successoribus prædictum positivum : igitur nullo modo. Consequentia est nota, et etiam antecedens quoad primam partem. Nam illud peccatum secundum se non existit in rerum natura, sed transiit, et periit quicquid in eo fuit : ergo per se immediate non potest aliquid positivum efficere, cum ad hujusmodi efficientiam indispensabiliter requiratur coexislenlia causæ ad effectum, vel saltem ad passum, ubi debet produci. Quoad secundam vero suadetur animadvertendo tum quod instrumentum non agit nisi per virtutem acceptam a causa principali, per quam ad continendum, el producendum ejuseffectum elevetur, et cum eo proportionetur. Unde talis virtus, ubi effectus est positivus, necessario debelesse positiva : quia in sola privatione, vel negatione nequii effectus positivus vere et realiter contineri, ulest perse notum. Tum etiam quod instrumentum ad traducendum peccatum originale, et ea, quæ per se ad illud spectant, non potest esse aliud, nisi semen generantis,medioquocommunicatur natura tali peccato infecta juxta ea, quæ disp. 14, dub. 3 explicuimus.

Hinc ergo probatur assumptum. Quia actus peccaminosus Adami nihil positivum communicavit ejus semini, aut aliis inde decisis, quippe neque secundum se, et ex natura rei habuit virtutem ad talem communicationem, sicut eam non habent actus nostræ voluntatis, etiamsi sint ejusdem naturæ, el speciei; neque ex aliquo alio capite talis virtus potuit ei advenire : ergo prædictum semen non potest esse instrumentum in ordine ad talem communicationem. Eo præsertim quia virtus positiva, si quæ esset ex vi peccati Adami semini impressa, deberei esse ita efficax, et immobilis, ut nunquam deficeret, aut minueretur, sed per omnia semina ab uno in aliud perpetuo imminuta descenderet, sicut descendit peccatum originale: hoc autem manifeste superat vires cujuscumque actus humani, qui sicut cito transiit, it i nequit effectum adeo immobilem relinquere.

Adde ; quod si actus peccaminosus Adanii ex se haberet virtutem ad producendum in aliis suppositis sive perse immediate, sive per prædictum instrumentum tale positivum. eadem ratione idem efficerent peccata cæterorum parentum respectu filiorum : atque adeo non minus parentes proximi transfunderent in eos propria peccata, quam Adamus transmisit originale : quippe neque hujusmodi peccatis deest aliqua vis positiva, quæ fuerit in peccato Adami ; neque in isto fuit aliquid positivum, quod in aliis non sit : consequens est absurdum, ergo, etc. El quoniam ratio ista, ot confirmatio, si efficaciam habent, plurimum juvant pro dicendis in tota hac disputatione: convincunt enim intentum non solum de positivo, quod sit habitus receptus in potentiis, sed etiam de quovis alio, sive in potentiis, sive in corpore, vel in anima recipiatur, oportet evasiones, quæ adhiberi possunt, referre, et impugnare.

§ II·

Evasiones aliquo procluduntur.

21. Primo ergo nostræ rationi occurri b» potest ex doctrina adversariorum, quodli-⅄ bet peccatum mortale, qua ratione est aversio a Deo ut fine ultimo, etiamsi alias sit actus valde remissus, habere quamdam virlualem, et veluti substantialem intensionem, eamque maximam, ratione cujus convertit voluntatem ad creaturam per habitum positivum, diligendo illam appretiative super omnia, et constituendo ibi finem ultimum. Quemadmodum juxta nostram sententiam quilibet actus charitatis, eo quod est conversio in Deum ut in ultimum finem, et dilectio ejus super omnia, habet ex vi suæ essentiæ sufficientem efficaciam ad producendum in potentiis liberis quemdam modum positivum, per quem manent habitualiter in finem illum conversai. Potuisset ergo peccatum Adami ratione prædictæ intensionis appretialivæ, et substantialis; producere in illo, et ejus posteris aliquem habitum positivum, quo eorum voluntas, aut aliæ potentiæad bonum creatum inordinate tenderent.

Ad confirmationem vero occurret Gregorius Mari, in præsenti quæst. 81, art. 1. dub.

dub. 5 (non quod isto anetor admittat hoc. positivum» quod impugnamus existons in potentiis, sed quia ponit illud in anima, vel voluntate pro constituenda originali culpa), occurret ergo non esse necessarium addere semini aliquid positivum præter ejus naturalem virtutem, qua continet humanam naturam : quia eo ipso quod per talem virtutem possit attingere naturam descendentem ab Adamo peccatore, potest etiam sine alio superaddito attingere peccatum originale, quod talem naturam consequitur, et habet nexum cum illa. Sicut eo ipso quod idem semen atting it pra? lictam naturam, cum qua nectuntur naturalia accidentia; attingit etiam sine aliquo superaddito,sed ratione solius nexus inter illa ipsa accidentia, qua? naturam consequuntur.

22. Verum utraque evasio est insufficiens. Et prima impugnatur animadvertendo, quod intensio in actibus requisita ad generandum habitum, vel qualitatem difficile mobilem debet afficere illos ex parte subjecti, cui inhæret potius quam ex parte objecti, vel finis, circa quem versantur, quia talis intensio ordinatur ad dandam habitui firmitatem, ct stabilitatem in ipso subjecto. Non enim distinctio inter qualitates facile, et difficile mobiles attenditur ex parte objecti, vel finis, qui potest esse idem respectu omnium : ut in materia temperantiæ v. g. idem est objectum habitus temperantiæ, qui est difficile mobilis; atque dispositionis, vel actus, quæ sunt b;? facile mobilia. Tota ergo eorum distinctio accipitur penos modum essendi in subjecto : cui habitus inhæret firmiter, el stabiliter propter intensionem, vel repetitionem actuum, quibus est acquisitus, et ideo permanet diuturnus, et difficile mobilis : dispositio vero inhæret illi segniter, et quasi transeunter, quia ejus causa, videlicet actus, quo fuit acquisita, caruit prædicla intensione, seu repetitione : et ideo ipsa dispositio non accepit osse firmum, sed inconstans, ot facile mobile. Hinc ergo praedicta evasio facile impugnatur : nam tota illa intensio peccati mortalis, quæ dicitur substantialis, ct appretiativa, habet se ex parte objecti, et modi tendendi in illud ; non autem ex parte subjecti, aut modi inhaerendi, neque affert majorem, aut firmiorem adhaesionem ad ipsum subjectum, quam afferunt alii actus, quibus apprctialio illa deest : ergo nihil conducit in ordine ad generandum habitum, aut qualitatem difficile mobilem a subjecto, et quantum est ex se, perpetuam, uti esse deberet illa qualitas, quam peccatum Adami induceret.

Et confirmatur : nam licet quis per unum Rr.bon actum remissum luxuria: expresse constilueret in ejus objecto finem ultimum, appretiaretquu illud super omnia, non ideo per talem actum generaretur habitus luxuria? inclinans permanentor ad tale objectum : sed vel nihil produceretur pertinens ad illam materiam, vel ad summum aliqua dispositio imperfecta, et facillime mobilis : ergoquod inquolibet peccato mortali sit illa appreliatio, qua constituatur finis ultimus in creatura, nequaquam sufficeret ad generandum habitum convertentem voluntatem ad talem creaturam ita firmum, et immobilem, sicut habet esse peccatum originale, et quæ cum traducuntur.

Neque illud, quod dicitur de modo charitatis, est ad rem. Quia talis modus non producitur peractum charitatis, neque hujusmodi actus, quantumvis esset intensus, producere posset modum, vel habitum difficile mobilem : sed dimanat a gratia per modum proprietatis, sicut aliæ virtutes per se infusæ : solusque Deus habet se ut causa efficiens principalis; actus vero charitatis concurrit dispositive, et materialiter, sicut concurrit ad infusionem ipsius gratiæ. At in nostro casu ille habitus nullam aliam causam habere potest nisi peccatum actuale Adami : et ideo si ab eo produci nequit, ut probatum est, impossibilis erit talis habitus. Adde, per hanc evasionem nequaquam obviam iri rationi nostræ, quatenus probat peccatum Adami non potuisse causare aliquid positivum in ejus successoribus : eo quod omnis causalitas positiva actus peccaminosi, ut talis, restricta est ad proprium suppositum, neque ultra illud se valet extendere. Unde prædicla ratio potissimum ex hac parte semper manet inconcussa.

23. Solutio vero adhibita confirmationi Impugnatur evasio ex doctrina Gregorii Mart, facile etiam impugnatur : quia sola connexio inter effectus, quantumvis sit indispensabilis, ησηβTM’ι,°. sufficit, ut causa attingens unum attingat alterum, nisi utrumque in sua virtute contineat : alias Deus, qui attingit hanc numero entitatem peccati actualis, quæ indispensabiliter nexa est cum ejus malitia, attingeret ipsam malitiam : quod est abominabile : atqui semen præcise per suam naturalem virtutem, qua continet naturam humanam, non continet prædictum positivum, quo i pertinet ad rationem peccati : ergo nisi ei nova vis, et continentia positiva superad-

datur, nequii illud attingere, etiamsi naturam producat. Minor suadetur : nam virtus naturalis seminis eadem est nunc, atque esset in pura natura : sed tunc nequaquam contineret prædictum positivum, neque illud, sed solam naturam produceret : ergo neque modo.

Accedit, quod cum Deus sit causa totius virtutis naturalis reperta? in semine, si istud precise per illam contineret tale positivum, quod ad peccatum originale pertinet. Deus esset causa talis peccati : nam quod est causa causa?, etiam est causa causali ab illa causa. Non ergo naturalis virtus seminis, qua continetur natura humana, sufficere polest ad continendum, et producendum prædictum positivum de genere peccati : atque adeo vel superaddenda est illi nova vis positiva pro tali continentia, vel omnino necanda est causalitas, et attingentia talis positivi. Neque est simile de accidentibus naturalibus. Tum quia hæc dimanant a naiura humana secundum se, et in ea sicut in radice continentur, nexusque inter utraque est per se : quia naiura ex vi sua poslulat talia accidentia, hæcque naturam ipsam secundum se consequuntur; atque hoc modo se habent, postulant fieri per eandem actionem, el in eadem virtute causæ continentur. At vero positivum illud peccati originalis non dimanat a natura, ut natura est, neque in ea ut sic continetur, neque nexus inter illa est per se, sed per accidens : alias in quovis statu illam consequeretur, el quicumque causa esset naturæ, esset etiam causa talis positivi peccaminosi : unde non est simile.

Secunda ucin.

24. Secundo potest occurri pr.ediclæ raeam Pr^tdere de peccato Adami, ut fuit præcise personale : qua ratione non potuit esse majoris virtutis, quam peccata cælerorum hominum, nec producere sive in proprio, sive in altero supposito habitum, vel qualitatem, quam illa non producunt. Non autem procedit de prædicto peccato, ut fuit capitale, quo pacto habuit longe majorem vim, nam potuit inficere totam naturam, et omnia ejus supposita, quod non posset, si esset tantum personale. Unde non mirum, quod ex hac conditione *capitalis* fuerit potens ad efficiendum tam in Adamo, quam in successoribus positivum, de quo loquimur. Sane quod prædicto peccato ut capitali plus aliquid concedendum sit in ordine ad influendum in posteros, quam si esset tantum personale, est satis per se notum, et ab omnibus Catholicis concedendum : siquidem juxta omnium sententiam ex prædicta conditione habet vim transfundendi peccatum originale (quicquid huc sil) in illos, quam non habent peccata pure personalia.

Et quoad confirmationem dici posset, D.i4 prædictum peccatum ex eadem ratione, videlice! quia fuit capital?, potuisse imprimore semini Ada* aliquid positivum ultra m. naturalem virtutem, per modum intentionis.et virtutis instrumentalis, ratione cujus ipsum semen elevaretur, et constitperelur potens ad positivum peccati originalis producendum, Id, quod sensisse videtur D. Thom. quæst. 1 de mal. art 1 ad 9, ubi cum dixisset, quod ex peccato primi parentisdestituta est caro ejus illa\irlute, ulex ea posset decidi semen, per quod originalis justitia propageretur, subdit : *Et sic in* se-DtT*» *mine defectu.'» hujus virtutis est defectus moralis corruptionis, et gurdam intentio ejus : sicut dicimus intentionem colorisesse in aere: et ex huc eliam est ibi virtus ad similem imperfectionem, sicut est ibi virtus ad productionem humanæ naturæ in prole generata.*

25. Sed hoc quoque effugium facile im-^ pugnatur primo : quia non plus Iribucn-xraA dum est peccato Adami ut capitali in ordine ad influendum in posteros, quam tribuimus illi ut personali in ordine ad influendum in proprium suppositum : non enim præcum illis reputaretur in ordine ad conservationem, vel amissionem originalis justinem potentius, aut efficacius fuit ad maculandum nos, efficicndosqne peccatores, quam secundum posteriorem ad maculandum, el efficiendum peccatorem ipsum Adamum : sed secundum hanc non habuit virtutem ad producendum in eo aliquem habitum, vel qualitatem positivam difficile mobilem, ut supra ostendimus : ergo neque secundum illam erit potens ad producendum Iin posteris similem habitum, vel qualitatem. Eo præsertim quia licet prædictum peccatum ut personale, si forte fuisset actus valde intensus, posset producere aliquem habitum in propriosupposito; eoquod talis intensio per se se haberet ad eam productionem ; adhuc tamen id non posset in aliis, ut erat capitale : quia ad hoc munus omnino per accidens se habebat prædicta intensio,ut num. 19 vidimus.

Deinde impugnatur : nam Adamus per io. constitutionem in esse capitis solum accepit designationem moralem, el extrinsecam, ut supponeret pro suis posteris, et unus tiæ:

tiæ: non aiHom accepit ejus voluntas aliquod positivum intrineecurn præter illa, quæ haberet, ut erat personae particularis : ergo non potuit ex vi talis constitutionis communicaro sim peccato aliquam vim intrinsecam positivam præter illam, quam communicaret, ut erat voluntas particularis person®. Igitur neque ipsum peccatum, quatenus erat peccatum capitis, potuit producere iu proprio, vel alieno supposito sive immediate, sive medio instrumento aliquid positivum, quod, prout erat peccatum personale, non produceret. Utraque consequentia est satis nota : nam cum totum, quod est intrinsece in effectu, debeat intrinsece præcontineri in sua causa, omnino repugnat, ut quæ semel est impotens ad attingendum aliquid peculiare positivum insuo effectu, eo quod illud non continet, reddatur potens, nisi ei superaddatur peculiaris virtus positiva intrinseca, ratione cujus contineat ipsum positivum, quod in effectu est attingendum : ergo si Adamo, aut ejus voluntati per constitutionem in esse capitis nihil intrinsecum positivum superadditur ultra illud, quod haberet ut particularis persona, omnino repugnat ratione talis constitutionis oriri ab eo insuo actu, vel per actum in effectu aliquid positivum, quod non orirelur, seclusa tali constitutione.

Cate 26. Ad hæc : eliam si Adamus, vel ejus v°iuntas Per constitutionem in esse capitis aliquid positivum reciperet, hujusmodi positivum non proveniret a Deo præcise ut a causa communi, et generali; sed ut ab auctore particulari, el causa omnino propria talis positivi : sicut el ipsa constitutio in esse capitis hoc modo fuit a Deo facta : igitur non posset Adamus ratione illius influere in peccatum originale posterorum, neque in aliquid de genere mali moralis, uti esset qualitas positiva, quam impugnamus. Patet consequentia :nam quodestaDeo ut auctore particulari, nequit esse principium alicujus malitia), aut moralis defectus : alias hujusmodi defectus reduceretur in Deum, qui luit causa prædicli principii.

Neque in favorem hujus evasionis debet assumi id, quod juxta nostram sententiam latendum est : videlicet peccatum Adami, ex quo fuit capitale, habuisse vim inficiendi totam naturam, quod non posset, si esset tantum personale. Nam aliud est loqui de infectione per solam privationem just. orig. sicut nos ponimus : aliud vero de infectione per qualitatem, el habitum posit, ut inlen-

dunt adversarii. Ad hoc enim posterius omnino necessarium erat superaddi prædicto peccato aliquam virtutem positivam, ratione cujus conti neret, et produceret talem habitum, quem ex se, et ut erat peccatum personale, nec continebat, nec poterat producere : quæ quidem additio repugnat, ut jam ostendimus. Ad illud autem prius non est necessaria talis additio, quia non est in ordine ad producendum aliquid; sed ad removendam dumtaxat, el impediendam justitiam originalem : ad quod sufficit,quod Adamus committeret illud peccatum ut caput naturæ, et ex persona omnium posterorum : nam eo ipso omnes propter illum amitterent prædictam justitiam, et tale peccatum esset omnibus impedimentum ad illam recipiendam : nihilque aliud requiritur, ut ex prædicto peccato in omnibus posteris Adami originale resultet, supposito quod hoc consistat in prædiel e justitiæ privatione.

27. Per quod manet eliam impugnata pr:i.r|U- solutio adhibita confirmationi : quia si ex M® peccato Adami, ut erat personæ particula- ad cnn- ris, non poterat oriri aliqua virtus positival| in ejus semine, quo elevaretur, etc., neque etiam potuit oriri ex prædicto peccato ut capitali : quippe hæc conditio nihil illi aut ejus principio superaddit, ratione cujus posset talem virtutem continere et efficere.Testimonium vero D. Thomæ pro prædicta solutione adductum ex quæst. 4 de mal. declarat bene Cajetanus in præsenti quæst. CajPl 81, art. I, ubi sic ait : Λ'οη *oportet aliquam intentionâlem qualitatem in semine /ingere, qua productivum sit culpæ: hoc enim necsomniavit auctor, cum culpa nihil entitatis sit, et concomitante)' fiat, et sufficiens sit semen decisum a natura destituta justitia originali. Verba autem auctoris in quæst.* 4 *de mal. art.* 1 *ad* 9, *non significant oppositum : sed quod privatio justitiæ originalis in semine illo modo, quo in semine salvatur, ex defectu spectat ad genus moris virlualitcr, non quia est actu moralis, sed quia tendit ad morale peccatum : et sic ista privatio est qu rdam intentio mali moralis, et malum morale est in ea intentionalitcr, sicut color in aere, et anima in semine. Et tenet similitudo quoad hoc, quia intentio ordinatur ad illud, cujus dicitur intentio, non quoad esse entia positiva, cum hoc de privatione dici non possit, etiam si fingendi detur licentia.*

Nec immorari oportet in evertendo aliam evasionem, quæ adduci posset ex Gregorio Ariminensi in 2, dist. 30, quæst. 1, ari. 2,

ubi ait, qualitatem illam positivam ah Adamo ad nos traductam causatam fuisse in illo vel a pomo vetito tanquam a cibo noxio el venenoso, vel astatu, et sibilo venenosi serpentis, inde vero ad nos per originem derivari. In impugnatione igitur hujus modi dicendi non est necesse immorari, utpotequijam ab omnibus Theologis tanquam fictives. et omnino voluntarius rejicitur : et merito cum nullum sil fundamentum asserendi prædictam causalitatem. Eo præserlim quia neque in illo pomo, neque in serpente, sicut neque in aliis rebus irrationabilibus, vel inanimatis potuit esse virtus ad efficiendam aliquam qualitatem ordinis rationalis, et de genere morali, sicut esset ista, de qua loquimur. Et adhuc prædicta fictione admissa quantum ad causalitatem prædictæ qualitatis in ipso supposito Adami, quis dicet potuisse pomum, aut serpentem polentiæ generativæ Adami, et ejus semini talem virtutem, et efficaciam imprimere, ut posset in omnes usque ad nos et usque ad finem sæculi talem qualitatem indefeclibiliter derivare? Sane quod hoc sit incredibile, et sine ullo veritatis fundamento assertam, nemo inficiabitur. Quod vero mulli ex Patribus pomum illud appellent *venenosum,* non obest, quia loquutio est mc-laphorica : et per pomum intelligent affectum inordinatam erga illum: qui sane affectus fuit ipsum peccatum originale originans, et causa nostri originati : hacque ratione merito dici potest *venenosus* et *lelhalis.*

§ III.

Duplex alia ratio convincens assertionem.

Kdll0 sewitb. 28. Deinde probatur assertio alia ralione. qnam tangit D. Thom. in hac quæst. art. 1 ad 3, et art. 2 ad 2, el art. 1 ad 1, aliisque in locis. Quoniam si ex peccato Adami pervenisset ad nos in potentiis aliquis habitus positivus, hujusmodi habitus in omnibus determinate inclinaret ad actus illius speciei, cujus fuit prædictum peccatum : sed hoc est falsum, ergo, etc. Major ex eo constat : quia generale est omnibus habitibus causatis virtute aliquorum acluum inclinare ad actus similes, et circa idem objectum ; nec potest aliter contingere : quia sicut actus causans aliquem habitum, non potest dare illi inclinationem, aut tendentiam praeter objectum, in quod tendit ipse actus, alias ultra suam virtutem operaretur: ita neque prædiclus habitus potest inclinaro, aut elicere netus extra spliæram talis objecti ; ac proinde extra speciem actus, unde talis habitus provenit. Minor vero suadetur. Tum quia peccatum Adami determinato fuit actus superbia?, aut gulæ, ut infra dicemus : prædictus vero, quem adversarii ponunt, non inclinat, etiam juxta eorum sententiam, ad unam, vel alteram determinatam speciem peccati, séd indeterminate ad quodvis bonum sensibile rationi contrarium : proplerea enim talem habitum ex peccato primi parentis emanasse dicunt, quia vident in nobis concupiscentiam, et fomitem peccati inclinantem appetitum ad agendum contra, aut praeter ordinem rationis : ob idque affirmant, prædictum fomitem, el concupiscentiam per talem habitum constitui : et consequenter sicut ipsa concupiscentia non inclinat determinate ad unam, vel alteram speciem actus pravi, neque ad unum dumtaxat, vel alterum objectum ; sed ad omnia sensibilia, et appetibilia præter ordinem rationis : sic prædiclus habitus in omnia indeterminate propendit. Tum etiam quia experientia deprehendimus, non omnes nasci cum ea determinata inclinatione ad actus superbiendi, et comedendi, quæ fuit materia peccati Adami sed multossine illa,et cum majori inclinatione ad iram,aut ad luxuriam, aut avaritiam aut ad alia peccatorum genera. Signum ergo est hujusmodi inclinationes non esse per aliquem habitum positivum causatum ex prædicto peccato.

Nec dici poterit devenisse ad nos pluresEnâ habitus, quibus alii inclinantur ad super-pï biam, alii ad iram, alii ad luxum, alii ad gulam, etc., nam hoc ex dictis manet impugnatum : quia cum actus ille Adami determinate fuerit unius, vel duplicis, aut ad summum triplicis speciei, impossibile est, ut tot habitus vitiosi, quot in diversis hominibus, etiam quando primo perveniunt ad rationis usum, videmus inclinationes pravas, potuerint ex prædicto peccato originari.—Præterquam quod cum tale peccatum æque ad omnes Adami posteros attinuerit, et in omnes peccatum originale æqualiter transmiserit, nulla poterat esse ratio, cur omnes a?qualiter, et indiscriminatim omnes illos habitus, et inclinationes participarent.

29. Dices ex Jacobo Naclanto, quem infra referemus, per hæc solum excludi positivum, quod sit habitus enlitative distinctus, jm* el superadditus potentiis ; non autem quod solum

solum sit quædam major intensio ipsarum potentiarum, ratione cujus naturalis earum inclinatio effecta prælornaturalis efficacius et vehementius inclinat ad bona sensibilia præter ordinem rationis, quam inclinaret in statu naturæ puræ : ct hæc est infirmitas, qua ægrotat natura lapsa : sicut febris est ipse calor naturalis factus prætornaluralis ratione majoris vehementia), et intensionis et idem potestexemplificari in fame canina. Si vero postules causam hujus inclinationis prætornaluralis, et vehementioris in potentiis, dicit fuisse peccatum Adami, quatenus ratione illius corpus hominis mansit distemperatum : nam ad hujusmodi dislemperamentum ex parte corporis sequitur effectus illo in potentiis.

M'®· Sed hoc totum facile rejicitur. Tum quia naturalis inclinatio nostrarum potentiarum, quæ a potentiis ipsis non dilîert, non est intensibilis, vel remissibilis, neque suscipit magis, aut minus in esse rei; sed ex sua prima, et naturali emanatione accipit totam intensionem, quam naturaliter habere potest, in eamque omnino immobilis, et invariabilis permanet : igitur neque potentiæ Adami, aut earum inclinatio per suum peccatum potuerunt in intensione crescere; neque exinde ad nos cum majori intensione, quam natura sua postulant, derivari. Tum etiam quia esto prædictæ potentiæ essent variabiliter intensifies ; non tamen quilibet actus posset eas ultra naturales limites, seu præternaturaliter intendere ; sed ille tantum, qui ratione quam maximæ intensionis superaret intensionem, quam ipsæ potentiæ ex sua naturali emanatione recipiunt, quæ sine dubio est satis magna : at peccatum Adami certius est non habuisse tantam intensionem ; et esto habuerit illam.cum talis intensio fuerit omnino per accidens ad traducendum originale, ut n. 19 vidimus, nullatenus prædicta intensio potentiis superaddita cum peccato originali descendens,potest in peccatumAdami reduci.

30. Adde nullum esse fundamentum ad affirmandum potentias sensitivas in statu naturæ puræ ferri in sua objecta minori impetu, minorive efficacia, quam modo feruntur, antequam per proprios actus habilus vitiosos acquirant : ergo sine fundamento ponitur modo in eis major intensio, quam haberent in illo statu : asseriturque ratione talis intensionis factam esse nunc earum inclinationem præternaluralcm, quæ tunc sub limitibus inclinationis naturalis contineretur.

Illud vero, quod dicitur de causa prædiclæ intensionis, videlicet esse corporis dislomporarnentum ex peccato Adami proveniens, satis frivolum est. Tum quia prædictum distemperamentum non est per aliquid positivum, sed per privationem illius perfectionis, perquam originalis justitia subjiciebat corpus animæ, et continebat illud, ne in corruplionefn tenderet ; ergo non potest esse causa prædictæ intensionis, quæ est aliquid positivum. Tum etiam quia in statu naturæ puræ non haberet homo perfectius, aulæqualius temperamentum, quam modo habet : ipsa enim humani corporis composjlio ex materia prima, et ex aliis contrariis naturaliter infert similem distem periem inter ejus qualitates, efficitque illud ita grave, et passibile, sicut experimur : atque adeo in quolibet statu, ubi non perficitur per aliquid a Deo gratiose superadditum, sicut non perficeretur in statu naturæ puræ, debet talis distemperies reperiri : sicut ergo in prædicto statu non esset ex tali disteraperie aliquid positivum præternaturale aut intensius, quam ipsa natura postulat, ita neque in isto. Neque est simile de calore febris, aut de fame canina : quia istæ cum non sint potentiæ, sed dispositiones, aut passibiles qualitates, suscipiunt magis, et minus, et ideo possunt variabiliter intendi, aut remitti : potentiæ autem naturales non suscipiunt hujusmodi variabilem intensionem, ut dictum est.

31. Ultimo probalur conclusio alia ra-mtirna tione : quia sino aliquo positivo potentiis superaddito manent illæ cura ea propensione ad malum, et cura ea difficultate ad bonum, quam experimur in natura lapsa : ergo superflue adderetur tale positivum. Consequentia liquet : non enim aliunde colligi potest necessitas talis positivi, nisi ex prædicta inclinatione ad malum, et repugnantia ad bonum. Antecedens vero suadetur : nam per hoc præcise quod humana natura amiserit justitiam originalem, maneantque ejus potentiæ destitute fræno, et retinaculo rationis, quo ab illa compescebantur, propendunt sine modo, et mensura in sua objecta, et rationi ipsi præscribenti talem modum sæpissimo reluctantur : constat autem prædictam propensionem ad malum, el repugnantiam ad bonum in nullo alio consistere: ergo, elc.

ratl0‘

Confirmatur : nam sicut corpus humanum cnunr non habet ex se subjici, et contineri ab anima contra corruptionem, sed hoc præstabal illi incorruptibilitas justitiæ originalis: ita

appetitus sensitivus v. g. non habet ex se plene subdi rationi, aut appetere juxta illam, sed hoc ei conferebat perfectio prædictæ justitiæ : ergo sicut ex'parte corporis sat fuit amittere prædictam incorruptibilitatem. ut ediceretur corruptibile, quasi redditum suæ pristinæ natura? sine aliquo alio positivo: ita e.\ parte prædicti appetitus satis erit amisisse prædictam continentiam sub ratione, ut contra, vel præter ipsam rationem sæpe in sua objecta immediate tendat.—Accedit,quodsicut constareex contrariis est sufficiens ratio corruptibilitatis, nisi per aliquid impediatur : ita constare ex appetitu sensitivo, et rationali, quamdiu inter eos non ponitur plena subordinatio, est sufficiens ratio propensionis ad malum, et repugnanti® ad bonum; dum ratio prohibet, quod appetitus quærit, et iste retardat, quod illa appetit : ergo sicut ad corruptionem corporis non est necesse pernere aliquid positivum, sed auferre prohibens : sic ad prædidam propensionem, et repugnantiam sufficit removere ejus *prohibens:* non vero aliquid superaddere.

§ IV.

Duplex sententia adversa.

Pnma 2(j-versa, l neailL Gregor, Arim. Gabrieî' otam/ ▮e s *ĵu <' (nuiei. Salas.' Antis. \inu?n Bob. ' „01k·

32. Contra nostram assertionem duplex militat sententia : alia Greeorii de Arimino in 2, disl. 30, quæst. 1, art. 2, ubi ait ex Adami fuisse in nobis relictam quandam qualitatem morbidam superadditam qualitatibus naturalibus : quæ quidem m<>rIdda qualitas apud eundem Gregorium alia est spiritualis residens in anima : alia vero materialis, et corporea afficiens immediate corpus, vel ejus potentias, a qua spiritualis illa causatur. Ipsam vero qualita,em corpoream dicit provenisse Adamo vΘIex P°mo vel*l° tanfluam ex venenoso cibo, vel ex flatu serpentis venenosi ; ad U05 auteiri per libidinosam generationem traduci. Quam etiam sententiam tuentur Henricus quodlib. 1, quæst. 27, Gabriel in 2, dist. 30, quæst. 2, art. 1, dub. **I**,et Okamus ab eo ibi relatus, Richardus ibidem quæst. 1 et dist. 31 sequenti, ubi etiam Estiusg 1. Guilielmus Parisiensis de vitiis, et peccatis cap. 2, 3 et 1, et pro eadem sententia referuntur a Salas in præsenti disp. 11, sed. 2 Gulielmus Antissiodorensis, Jacobus Almainus, Robertus Holkot, et alii.

Fundamentum vero desumunt ex Augustino lib. 1 de nupt. et concupisc. cap. 25, ubi loquens do concupiscentia, quæ in nobis ex peccato originali remansit, dicit esse *affectionem quandam maie qualitati»,* sicut *languor.* Et lib. G contra Julianum pS? cap. 18, libidinem, quæ a prædicta concn-elA ' piscontia non differt, dicit osse *vilium animi :* quod etiam sonat qualitatem positivam. Idemque D. Augustinus lib, -l Hypognosticon cap. 2 asserit, ex serpentis sibilo venenoso naturam primi parentis contraxisse hunc morbum, quem non habuit ante culpam, et per semen in posteros pertransisse. Et cap. l dixerat non esse hoc mirum, cum sibilo quorumdam serpentium aliquando homines alliati intereant ; aliquando vero ad interitum graviter urgeantur : ergo ex sententia D. Augustini tenendum est, quod prædicti auctores luentur.

fhJ».

Respondetur, D. Augustinum nullibi esse pro prædicta sententia : nam in primo, et secundo testimonio nomine *malxqualitatis, languoris, el cilii,* quo concupiscentiam appellat, non intelligit aliquam qualitatem positivam naturalibus superadditam ; sed ipsas potentias quatenus ut destitutes fræno,· et gubernaculo rationis tendunt inordinate in sua objecta : et hanc destitutionem appellavit *languorem, vilium animi, et infectionem malx qualitatis.* Tum quia per modum malæ qualitatis habituali ter permanet : tum etiam quia non est de essentia naturahumanæ, sed quid ab ea separabile, et sanabile per gratiam saltem consummatam : consuevit autem quod est extra essentiam rei, el ab ea separabile, appellari *qualitas:* sicut de omnibus accidentibus, et de his, quæ accidentaliler se habent, dicimus praedicari in quale.

sotza

Ad tertium testimonium respondetur, S. Doctorem loqui in sensu metaphorico : nam sicut venenati serpentes suo venenoso flatu ita solent corpora lædere, ut læsio illa ad mortem usque inferendam pertingat : sic venenatus ille antiquus serpens, nempe diabolus, sibilo suæ pervasionis Evam, et illa mediante, Adamum ita læsit, ut talis læsio pertingeret usque ad inferendam mortem spiritualem in utroque per consensum in culpam. Qui sensus longe differt a sententia adversariorum. Pro qua alia, quæ formari possunt, argumenta vel ex dictis manent soluta, vel in sequentibussemù solventur.

jdrwa

Aaii

33. Secunda sententia est Jacobi Nadanti super ad Roma. 5, ad illa verba *non eryo regnet peccatum,* etc. et Cordubæ lib.

I, quasi. 45, qui licet cum communi sententia excludant qualitatem illam morbidam, quam praecedens opinio adstruebat ; dicunt tamen superadditam fuisse potentiis nostris aliquam majorem efficaciam, vel intensionem, ratione cujus quasi a proprio, cl connatural! statu, quem haberentin pura natura, ad statum præternaturalem extrac-

Fiindi· Copa ^.(,5

|æ effrenatius, majorique impetu tendunt in sua objecta et in bona sensibilia. Quæ sententia probatur primo ex Concilio Trid. ses. 5, decreto de peccato orig. ubi dicitur, totum Adam secundum corpus, el secundum animam fuisse per peccatum in deterius commutatum : cum autem hæc transmutatio in potentiis non fuerit per additionem alicujus habitus, vel qualitatis omnino distinct®, sequitur fuisse per additionem prædictæ efficaciæ, vel intensionis.

Cooir-

Confirmatur primo ex D. Anselmo lib. de conceptu virginali cap. 5, ubi comparat

Acsct.

appetitum sensitivum destitutum justitia originali cum fera, quæ prius erat vincta, et postea, ruptis vinculis, ferocius sævit: sentit ergo prædictum appetitum, postquam destitutus fuit fræno justitiæ originalis, quo a malo compescebatur, efficacius sævire, vehementiusque in bona sensibilia contra rationem inclinare, quam in statu purae natura, ubi nondum fuisset alligatus. Hoc autem fieri non potuit, nisi nova aliqua vis, seu intensio tali appetitui superadderetur : ergo, etc.

CraGr.

Confirmatur secundo ex D. Thoma art. 1

“to D.Ttom.ad

hujus quæst. ubi inclinationem appetitus malum appellat *languorem naturx :* at languor non causatur nisi in quantum aliquid, quod in animali est naturale, v. g. calor, factum sit præternaturale ratione alicujus majoris, et indebitæ intensionis : ergo, etc.

Tatia wiio'

Confirmatur tertio : quia juxta commune Theologorum pronunciatum homo per peccatum spoliatus fuit gratuitis, el vulneratus in naturalibus : at hoc vulnus non consistitin amissione alicujusqualitatis naturalis : naturalia enim tam in Angelo, quam in homine post peccatum integra remanserunt: ergo consistit in additione majoris intensionis ; ratione cujus irascibilis, et concupiscibilis quasi præternaturales factæ vehementius inclinent ad bona sensibilia, quam expediat rectæ rationi.

Solutio 'ifcp'k'

34. Respondetur ad argumentum negando consequentiam : sufficit enim, quod homo per peccatum amiserit justitiam originalem, tam ut perficiebat corpus, rectificabatque appetitum, quam ut perficiebat animam : ut verificelur totum illum secundum animam, et corpus fuisse in deterius commutatum,ut ait Tridentinum.—Ad pri- A . mam confirmationem respondetur, exem- primam pium illud D. Anselmi non tenere in omnibus, sed in hoc dumtaxat, quod sicut nemfera, ruptis vinculis, operatur secundum suam naturalem feritatem: ita appetitus sensitivus, soluto vinculo originalis justitiæ, quo a malo compescebatur, tendit in illud sine fræno, et moderamine rationis. Cæterum quantum ad intentum argumenti non tenet similitudo. Etratioest : quoniam fera, dum est alligata, habet pro objecto suæ sævitiæ illam detentionem causatam ex vinculis : et ideo ibidem magissævit, et postmodum ruptis illis plus furescit, quam si vincta non fuisset ; nunquam tamen ejus ira excedit naturalem intensionem sui appetitus irascibilis. Cæterum appetitus sensitivus hominis, dum erat ligatus per justitiam originalem, non habebat pro objecto suæ sævitiæ (ut sic dicamus) talem obligationem, et detentionem : et ideo non est cur soluto illo vinculo magis sæviat, aut immoderatius ad malum inclinet, quam si non fuisset ligatus.

Ad secundam respondetur, non esse ne- Aii.se-cessariam additionem alicujus majoris in- cuu'la,tt' tensionis in inclinatione appetitus circa bona sensibilia , ut verificetur naturam mansisse ægram, et cum languore ; sed sufficere, quod amiserit rectam dispositionem, el integram valetudinem, quam habebat ex justitia originali : nam quia per hanc constituebatur integra, et sana, consequens est, ut ea amissa, etiam sine ullo alio superaddito reddita sit ægra, debilis, et infirma. Unde etiam exemplum deægritudine naturali non tenet in omnibus 'propter id, quod tetigimus num. 30.

Ad tertiam dicendum est, hominem dici A«l ier-vulneratum in naturalibus non quia qua- liam' litatem aliquam, aut intensionem præternaturalem in suis potentiis acceperit, sed quia naturalis ejus inclinatio ad bonum fuit per peccatum diminuta. Quod qualiter factum sit sine ablatione alicujus realitatis, sed per appositionem impedimentiex parte termini, dicemus infra quæst. 85, art. 1 et 2.

35. Deinde pro hac, et præcedcnti sententia arguitur : Quia concupiscentia est effectus originalis peccati : proplerea namque in Scriptura appellatur *peccatum,* quia ex peccato originali orta est, et ad peccan-

dum inclinai, ut docuit Tridentinum ses. cil. Sed concupiscentia dicit aliquid positivum, videlicet inclinationem ad malum, et renilcntiam circa bonum : ergo fatendum est, devenisse ad nos aliquid positivum ex prædicto peccato, sive illud sit qualitas morbida, quam adslruebat praecedens sententia, sive nova intensio potentiarum naturalium, quam ponit hæc secunda. — Tandem arguitur pro utraque sententia. Quoniam homo per peccatum originale manet aversus a Deo tanquam a fine ultimo, atque adeo conversus ad creaturam : neque enim intelligi potest aversio, et recessus ab uno termino sine conversione ad alium : sed hæc conversio dicit aliquid positivum : ergo, etc. Ex his duobus argumentis, quæ in hac materia negotium facessere, primum solvetur dubio quarto ; pro difficultate vero, quam tangit secundum, sit

DUBIUM III.

Utrum peccatum originale in ipsa animæ substantia I'd in voluntate ponat aliquid positivum ?

Quamvis positivum, de quo dubio præced. hac nostra ælate cuncti fere rejiciant ; non desunt tamen docti, et graves Theologi, qui pro constituendo peccato originali aliud excogitarunt ortum ex peccato Adami, in ipsa animæ substantia, vel in voluntate receptum, non quod sit saltem per se primo ad male operandum ; sed vel ad male disponendum in ordine ad naturam : sicut ægriludo, et languor male disponit : vel ut anima, et voluntas maneant per illud conversae habitualiler ad bonum commutabile sicut ad finem ultimum, et a Deo aversæ : vel denique ul habitualiler per ipsum ma-" neant legi difformes : nisi velis omnes hujusmodi effectus simul et collective a tali positivo præstari. Et quia istorum Theologorum opinio majorem probabilitatis speciem præ se fert, gravioribusque fundamentis innititur, cogit nos punctum seorsum examinare.

Vera, et communior opinio

36. Dicendum nullum dari hujusmodi positivum neque in anima, neque in voluntate sive ad praedictos effectus, sive ad alios, sed solanrpriviitionem justitiæ originalis, qua in statu innocentiae perficerentur, ad eas paries ex Adami peccato descendisse. Hæc assertio est valde communis inter Theologos : nam illam tuentur omnes, uno, vel altero excepto, quos dubio præced. pro nostra sententia adduximus : et etiam alii, quos Gregorius Mart, refort inpræsenti art. I, dub. I. Estque proculdubio D. Thomæ infra quæst. 86, art. I adDTtxia. 3, et art. 2 ad 2 agentis in communi de macula peccati, specialiter vero de peccato originali id docet in tola hac quæst. 82 et 83 sequenti. Nec non de mal. quæsl. 1, art. 2 et in 2 dist. 30, quæst. 1, art. 3 et ad Anibal. dist. 31, quæst. unica art. 2, in quibus, et aliis locis, ubi de hac re tractat, nihil aliud in peccato originali agnoscit, nisi pro materiali concupiscentiam, quam dicit esse destitutionem inferiorum virium a retinaculo rationis, sine aliquo positivo eis superaddito, et pro formali privationem originalis justitiæ ut ad voluntatem, et ad animam pertinebat. Unde loco citato de mal. in solut. ad 7, sic ait: *Sicut concupiscentia contracta per originem nihil est aliud, quam destitutio inferiorum virium a retinaculo iuslitixoriginalis : ita malitia contracta nihil aliud est, quam destitutio ipsius voluntatis ab originali justitia. Et inde incurrit omnem pronitatem ad mala eligendum : et sic secundum præmissa malitia se habet in peccato originali ut formale: concupiscentia autem ut materiale.* Et art. 3 praesentis quæst. *Peccatum originale* (inquit) *materialiter quidem est concupiscentia ; formaliler cero est defectus originalis justitiæ.* Neque ullibi S. Doctor præler hoc formale, et illud materiale agnoscit aliquid in prædicto peccato. Porro concupiscentiam non importare aliquid positivum superadditum naturalibus potentiis, sed dumtaxat prædictam destitutionem, ostendemus latius ex ipso Divo Thoma dubio sequenti.

Probatur rationibus nostra conclusio. Prima ralio· Prima vero, qua convincitur, proposita fuit dubio præced. a num. 19. Nam ratio illa de causa effectiva æque probat de omni positivo, sive ponatur in anima, vel in voluntate, sive in quavis alia potentia ; ubi enim non datur causa positiva efficiens, omnino repugnat dari effectum positivum. Unde hæc ratio, prout ibi expensa est, debet omnino ad praesens applicari.

37. Nec refert quod ait Gregorius Mart. „fitiI inpræsentiart. 1,dub. 1, cui prædicta ratio Greg. Man. ad

adililontum hujuedubii non videtur efficax; secus tamen ad intentum præcedenlis ; ait itaque, distinguendum esse duplex genus qualitatum : aliud perfecturum, quæ realiter distinguuntur a subjecto,el afferunt propriam inexislentiam : aliud voro imperfectarum, quæsolum modaliler distinguuntur, nec per se dicunt inexistcntiam, sed ad existenliam, vel inexistentiam subjecti coexistant. Etsi ergo ratio nostra sit efficax ad excludendum positivum, quod sit qualitas primi generis, uti deberet esse qualitas morbida, quam dubio præced. exclusimus, quia istæ requirunt propriam actionem, et virtutem activam, a qua fiant ; non tamen ad excludendum positivum, quod sit qualitas secundi generis, sicut est quod ponitur in anima, vel voluntate ad constituendum originale peccatum. Quia qualitates istae utpote diminutae et imperfectæ non postulant talem actionem, neque virtutem, sed sufficit ratio terminata ad subjectum, vel ad aliud extrinsecu m, q uod subjecto applicetu r, ut sine majori activitate in illo consurgant : sicut sufficit actio terminata ad producendum album, ut consurgat relatio similitudinis cum alio albo, ut si nudo applicetur vestis, consurget sine nova actione accidens, quod vocamus *habitum*. Sic ergo in præsenti sufficit ipsa actio generativa, qua producitur subjectum descendens ab Adamo, ut resultet in eo illud positivum de genere qualitatis imperfectæ, quod constituit peccatum originale. Ita citatus auctor.

topn-paior. 38. Verum hoc, ut diximus, non refert ; quoniam ista evasio salis impugnata est dubio præced. a num. 23. Sive enim qualitas, quæ producenda est, sit perfecta, sive imperfecta, hujus, vel illius generis, manifeste repugnat eam poni in rerum natura, nisi ex vi alicujus causæ, in cujus virtute contineatur : sicut etiam repugnat, quod si semel est aliquid positivum, non requirat ad sui continentiam aliquam virtutem positivam. Cum ergo in virtute generativa, vel ejus actione nulla sit virtus ad continendum aliquid positivum de genere peccati, neque aliunde superaddi possit, ut ibidem ostendimus : non est quo pacto prædictum positivum ex tali actione resultet. Neque exemplade relatione simi litudinis,etde accidente, seu prædicamento *habitus* sunt ad rem : quia hæc et similia accidentia imperfecta continentur sufficienter in suis fundamentis, et in virtute causarum, et actionum, a quibus fundamenta ipsa producuntur : et licet aliquando non statim ad eorum positionem resultent defectu alicujus termini, vel connota!i exlrinseci ; eo tarnen quandocumqne posito, possunt optirne ex vi praedictarum actionum sine recursu ad aliam resultare. In nostro vero casu nulla est talis continentia : et ita omnino repugnat talis resultantia.

Deinde impugnatur prædicta evasio : quoniam si semel daretur illud positivum constitutivum peccati originalis, nequaquam esset degenero qualitatum imperfectarum: tum quia opponeretur contrariæ justitiæ originali, et gratiæ justificanti, quæest qualitas perfectissima: quæ autem sic opponuntur, debent esse sub eodem genere, atque adeo si unum sit perfectum, etiam alterum. Tum etiam quia versaretur circa finem ultimum convertendo,et inclinando essentiam animæ, et voluntatem in bonum commutabile ut in talem finem per inclinationem fortiorem, et efficaciorem, quam posset quicumque alius habitus vitiosus, etiam ex illis quos adversarii fatentur esse qualitates perfectas : ergo prædictum positivum, si daretur, potius esset qualitas entitativa, et perfecta requirens propriam actionem, et virtutem effectivam, quam imperfecta, et modalis, quæ ad positionem subjecti resultaret. Manet igitur nostra ratio inconcussa, et non minus efficax ad intentum hujus dubii, quam præcedentis. Major b

39. Ex alio vero capite ostendi potest, prædictam rationem habere in præsenti, majorem, et specialem vim, si recolantur ea, quæ diximus in tract, de Angel, disp. 2, dub. 10 et disp. 14, dub. 1, ubi ex professo ostendimus, neminem nisi solum Deum posse operari virtute propria intra terminos alterius rei spiritualis : sicut solus Deus potest illabi in talem rem. Ex hac enim doctrina (cujus probationes, ne eadam bis dicamus, loco citato rcquirendæ sunt) ostenditur efficacia prædictæ rationis ad intentum hujus dubii. Quia si nulla creatura per suam virtutem potest operari intra terminos alterius rei spiritualis, plane sequitur non potuisse Adamum producere illud positivum constitutivum originalis culpæ in animabas suorum posterorum, aut in eorum voluntatibus, quippe neque virtute propria poterat ibi aliquid efficere (esto id posset in aliis potentiis corporalibus) neque ad aliquid de genere mali .-sicut est prædictum positivum, potuit Deus specialem virtutem illi conferre : alias tale malum in ipsum Deum refunderetur : non est ergo a quo causetur tale positivum. Major

Ensfo Jl,i· Neque hic patet aditus ad illam evasionem, quæ dubio præced.num.25 impugnata fuit : videlicet quod licet Adamus non posset ita operari in animabus, aut voluntatibus suorum posterorum, ut erat persona particularis ; secus tamen ut fuit caput naturæ habens in se transfusas voluntates ipsorum : eo quod hoc modo consideratus habebat se ad omnes, sicut unusquisque ad seipsum : et ideo sicut quilibet per suos actus potest producere habitum positivum intra terminos propriæ voluntatis, vel animæ, sic Adamus per suum peccatum, ut fuit capitale, potuit illum in omnibus producere.

Γπκιο- ditur. 40. Non igitur patet aditus ad istam evasionem: quia impugnatio adhibita num. citato omnino illum praecludit. Dum enim constitutio Adami in esse capitis nihil intrinsecum ei superaddit, quod sit nova virtus positiva ad agendum, sed solum designationem moralem ad supponendum pro posteris, ut vidimus num. citato, nihil prodesse potest talis constitutio ad operandum physice in animabus ipsorum, efficiendumque ibi habitum realem, et positivum,quem Adamus secundum se, et ut persona particularis non poterat efficere : quippe talis efficientia non in prædicta designatione morali, sed in intrinseca activitate, et virtute ad agendum debet necessario fundari. Nec sufficit qualiscumque virtus, sed debet tribui specialiter a Deo ut auctore particulari : quia cum proprium solius Dei sit operari virtute propria intra terminos rei spiritualis, quoties hoc alicui creaturæ communicaretur, haberetsesicut instrumentum ipsius Dei,atque adeo per virtutem specialem ab eo acceptam, et non aliter id efficeret. Manifestum est autem, Deum non posse tribuere talem virtutem in ordine ad effectum omnino de genere mali, sicut est habitus, de quo loquimur.

Confirmatur : nam ex eo quod Adamus secundum se erat impotens ad traducendam, seu producendam justitiam originalem in animabus posterorum; nequaquam posset eam traducere per modum causæ physicæ, etiam durante statu innocentiæ, ratione solius constitutionis in esse capitis ; nisi ulterius Deus specialiter illi superadderet physicas, et intrinsecas vires in ordine ad talem efficientiam : ergo similiter in nostro casu, in quo tamen omnino repugnat talis additio.

Replica. 41 · Dices : ergo in nulla sententia poterit Adamus per modum agentis physici causare peccatum originale : quandoquidem sive hoc positivum sil, sive privativum, debet osse ejus efficientia intra terminos rei spiritualis, scilicet in animabus, aut voluntatibus posterorum.

Respondetur negando consequentiam: Enew Ur. nam juxta sententiam constituentem prædiclum peccatum in privatione non requiritur ad ejus efficientiam superadditio alicujus virtutis positivæ in Adamo, sicut necessaria est juxta constituentem illud in habitu : sed sufficit, quod suo primo peccato, prout erat peccatum capitis, privaverit naturam humanam justitia originali, et quod talis natura ad posteros per seminalem propagationem descendat : quia eo ipso descendet cum simili privatione, in qua tale peccatum eam reliquit. Neque hoc proprie est operari intra terminos rei spiritualis; sed solum est impedire operationem, quam prædicta justitia ibi erat producenda, apponendo extra impedimentum cum ea ex natura rei incompossibile : ut autem Adamus poneret tale impedimentum, non fuit necesse superaddi illi a Deo aliquas vires, sed solum quod gereret munus capitis moralis respectu posterorum, et pro illis supponeret : nam eo ipso quod vis peccatum ab eo sic commissum haberetur coram Deo tanquam peccatum omnium illorum, et omnes moraliter attingeret : atque adeo ex natura rei, quandiu non retractaretur, impediret in eis justitiam originalem, et causaret ejus privationem juxta ea, quæ disp. 14 a num. 93 explicuimus.

42. Ex quo etiam facile impugnabitur alia Tenu evasio, quæ ex doctrina perdocti cujusdam cnsw junioris posset nostræ rationi adhiberi : videlicet prædictam rationem sive prout in hoc, sive prout in præcedenti dubio expensa fuit, solum procedere de positivo, quod sit habitus,et qualitas physica,ac proinde prærequirit in causa efficiente virtutem, el continentiam physicam : non autem procedere de positivo solum morali, cujusmodi esse dicit illud, quod constituit originalem culpam : nam est tantum quædam moralis dissonantia ad legem, vel quædam moralis conversio ad bonum commutabile sicut ad finem ultimum, et a Deo aversio; ad hujusmodi autem positivum morale sufficit ex parte principii virtus, et continentia similiter moralis ; qualis fuit in Adamo, qui ex quo constitutus fuit caput posterorum, moraliter continebat omnium eorum voluntates et peccata.

Facile itaque impugnabitur hæc evasio, accuratius

accuratius examinando quid sit, et quid re ipsa imporiel istud positivum, quod vocatur dissonantia, vol conversio moralis : aut enim importat aliquam formalilatem positivam, quæ sit vera real itas ante operationem, vel nppretiationem alicujus intellectus alliciens el immutans intrinsece subjectum, et dans illi effectum a parte rei positivum : vel nullam dicit talem realitatem intrinsecam; sed aut quamdam moralem appreliationem, quæsolum ponitin subjecto denominationem extrinsecam provenientem ab actu intellectus ita appretiantis ; quamvis pro fundamento dicat ipsam privationem originalis justitiæ : aut ipsum peccatum Adami, quatenus, dum non retractatur a suis posteris, censetur moraliter pro ipsis permanere, et eos moraliter afficere. Praeter haec autem non videtur aliud excogilabile, quod in illo positivo morali importetur. Sed contra primum militat aperte nostra ratio, quæ bene attenta de omni positivo, quod sit vera, et intrinseca realilas, intentum convincit : sive illud appelletur physicum, sive morale, quod ad quæstionem de modo loquendi potius quam ad rem spectat. Pro omni onim tali positivo reali, et intrinseco efficiendo, necessario fuit addenda viribus Adami similis virtus positiva intrinseca, ratione cujus ipsum contineret, quam virtutem nequaquam illi conferebat moralis constitutio in esse capitis :debuitque talis additio fieri a solo Deo, ulpole ordinata ad agendum intra terminos alterius rei spiritualis. Militat ergo directe nostra ratio contra hujusmodi positivum morale sic explicatum.

43. Secundum autem vel est pro nobis , vel non ad rem : siquidem totum illud positivum consistit penes extrinseca, sine eo quod in ipso subjecto, ubi est originale peccatam, re ipsa et intrinsece ponatur aliquid prater justitiæoriginalis privationem.Cum autem peccatum originale intrinsece, et re ipsa debeat afficere prædiclum subjectum, at docet Tridentinum ses. 5, num. 3, plane habemus, non posse consistere in tali positivo, sed dumtaxat in prædicta privatione. Adde, positivum, de quo in præsenti agitur, debere esse effectum peccati actualis Adami, et ab eo in nos per originem traductum : illa autem moralis appretiatio formaliter accepta non est effectus talis peccati, sed potius intellectus appretiantis, in cujus judicio consistit. Fundamentaliter vero secandum quam rationem habet esse effectus prædicti peccati, solum dicit privationem originalis justitiæ : nihil ergo aliud præter hujusmodi privationem confert ad constitutionem originalis culpæ.

§ II.

Ratio alia pro atserliane.

44. Aliunde etiam, magisque ab intrinseco possumus assertionem probare, nimirum ex repugnantia effectus formalis prædicti positivi. Et quoniam ab aliquibus ponitur in voluntate, ab aliis vero in ipsa anima, aut in utraque simul: contra unumquemque dicendi modum singulas rationes adhibemus; quæ si conjungantur, intentum adæquate convincent. Ergo quod tale positivum in ipsa substantia animæ esse non possit, probatur animadvertendo, quod omnis habitus positivus vel est immediate in ordine ad *esse,* vel in ordine ad operationem : isti enim duo actus, videlicet *esse* et *operari* sunt fines, et specificativa omnium habituum, et formarum, quibus entia præsertimspiritualiaafficiuntur. Obhocquippe pervenit unumquodque ad rerum naturam, ut ejus essentia *esse* actuali poliatur, et medio tali *esse* vires ad agendum, et operationes fundet : nam idcirco dicitur, unumquodque esse propter suam operationem. Unde seclusis prædictis actibus, scilicet *esse* et *agere,* non erit excogitabitis finis, cui forma illa, vel habitus positivus deserviat. Doctrina ratione

Deinde nota, contra rationem substantiæ creatæ esset, ut sit immediate operative. Quod quia apud sectatores D. Thomæ est satis per se notum, supponendum potius est hic, quam probandum. Rationes vero ex Ang. Doctore expendunt accurate nostri Cornplutenses lib. 2 Physic, disp. IO, quæst. 4. Ex quibus ea ad præsens valde conducit : quia videlicet'substantia instituta fuit propter tanquam propter artum adæquatum, et finem primario ab ea inspectum : unde eo ipso non potest per se primo respicere operationem; quam tamen sic respicere debet omne, quod est principium immediatum operandi. Eo præserlim quia cum substantia, sit ens per se, et omnino absolutum, nequit respicere per se primo actum alterius prædicamenti, qualis est omnis operatio creata: at si esset immediate operativa, primario respiceret talem actum : sicut ob hanc rationem- potentia operativa primario illum respicit: ergo, etc. Sed de hoc loco citato. Hinc vero fit, quod N.ComplnL

sicat in voluntate, aliisqnt* potentiis operatives, eo quod primario, et immediate sunt ad agendum, nullus habitus potest recipi, qui primario non respicial o®», et determinet ad operandum : ita quia substantia anima* sieut et quælibet alia immediata, et primario est propter habendum esse, nullus habitus in ea recipi valet, qui non sit in ordine ad essendmn, el pro hoc munere disponens.

iVfiu- 45. Hinc formatur sequens ratio. Nullus
ratio, habitus de genere mali disponit, vel afficit animam in ordine ad «se .· igitur nullus talis habitus potest immediate recipi in ejus substantia, aut praestare ibi suum effectum formalem. Repugnat ergo, peccatum originale, vel qiwlcunque aliud constitui per habitum positivum in prædicta substantia receptum, 1'traque consequentia est nota, et antecedens probatur : nam vel talis habitus disponeret in ordine ad me naturale, et proprium animæ : vel in ordine ad aliud diversum, superadditum ? Non primum, quia anima rationalis utpote æviterna, et incorruptibilis ita per se ipsam est conjuncta proprio *esse,* ut independenter a quavis accidentali dispositione nec possit ab eo separari, neque ei arctius uniri : ergo in ordine ad hunc effectum nullus habitus potest illi superaddi. Neque etiam potest dici secundum. Tum quia quodeumque *esse* animæ superadditur, in quantum talo exprimit perfectionem, et actualitatem : eo qnod unumquodque est bonum in quantum est ens, tantumque habet de bonitate, quantum de entitale: ergo nequit habitus de genere u.aii, A exprimens malitiam constitui perse primo ad dandum tale *esse :* alias constitueretur non ad inficiendam animam, quod eat munus peccati; sed potius ad eam peffiert-ndam. Tum eu a tu quia *esse* non tribuitur nisi a forma habente rationem naturæ, ob idque pro unica natura nusquam assignatur nisi u -.um '>■: elsicut *esse* est primus actus rei, ita natura est primum, quod invenitur in re : sed habitus ille de genere mali non habet rationem naturæ; imo naturæ contradicit, sicut contradicit peccatum,etc. Tum denique, quia *esse,* quod tribueret prædictus habitus, præcise esset ordinis naturalis : neque enim ad supernaluralem pertineret, ut est per se notum : cum ergo in ordine naturali anima per se ipsam jam supponatur esse, nequit ullum habitum recipere pro exis tendo in tali ordine.

Confirmatur ex D. Thoma quæst. 27 de verit. art. 6, in corp, et ad I. Nam prop-<«i<· terea gratia sanctificans potest recipi im-** mediate iu anima, el daro illi m»·.-quia cum sit prima forma ordinissupernaluralis, etdeifici, habensquo in eo rationem naturæ ex participatione divin®, potest tribuere ipsi animæ. quod sit absoluta in tali, ordine in quo non supponebat esse : e contra vero quia omnes alito perfectiones supcrnaturales supponunt per se loquendo ipsam gratiam, atque adeo naturam, et *esse* suiordinis, nulla est, quæ immediate afficiat animam, aut perse constituatur ad dandum illi esse iu quovis ordine: sed recipiuntur in potentiis operatives tanquam institutae ad agendum : ergo cum habitus ille de genere mali neque sit natura per se, aut per participationem, neque in aliquo ordine, in quo anima non supponatur esse, non est quo pacto dicatur esse primario institutus ad dandum esse, adeoque recipiendus immediate in anima.

16. Dices, prædictum habitum non poni EVI.
in anima, ut det *esse* in aliquo ordine, sed ut tribuat proprium effectum formalem: qui erit vel convertere ipsam animam ad bonum commutabile tanquam ad ultimum finem, sicut gratia convertit ad Deum, vel constituere illam pronam et inclinatam ad peccandum, aut saltem habitualiter oppositam, et dissonantem legi, contra quam Adamus deliquit : vel eam reddere ægram, et infirmam : nam propterea peccatum originale *languor naturæ* dicitur. Hæc enim omnia, vel saltem aliquid eorum non est cur ab habitu illo de genere mali non possint provenire, et in anima immediate recipi.

Sed contra, nam omnes isti effectas vel non sunt immediate in anima; vel non im-^ portant aliquid positivum, ut patebit discurrendo per singulos. Etenim converti ad bonum commutabile sicut ad finem ultimum non competit animæ immediate, sed mediante voluntate, cujus est objectum ipse finis : anima enim immediate per se ipsam, non est respective alicujus objecti, vel termini extrinseci, neque ad aliquid extra suum *esse* dicit habitudinem : sed hoc est proprium munus potentiarum : ergo subjectum immediatum prædiclæ conversionis ad quemcumque finem ultimum non potest esse anima, sed voluntas. Ad hæc: vel est sermo de conversione actuali ad finem, vel de habituali? Primam perspicuum est non afficere immediate animam, sed voluntatem : nam est ipse actualis amor, quo voluntas

iunUs prowquilQl* taleni finom. Socunda nutem non esi aliud, quam habitualis inclinatm ad eliciendum prædictum amorem, elila necessario debet ease in ipsa potentia elidliva, scilicet in voluntate: non orgo propter prædictum conversionem ponendus «t in anima aliquis habitus positivus. Similiter inclinatio illa, et pronilas ad peccandum, quæ ponitur in secundo offectu, quatenus potest importaro aliquid positivum, non potest esse immediato in anima : quia inclinari aul pronum esse ad peccandum non est aliud nisi inclinari ad male agendum: inclinatio autem ad agendum sive bene, sive male non est nisi mediante potentia activa, ut ex se liquet.

/>. 47. Nec refert si dicas, totum hoc esse verum loquendo de conversione, et inclinatione proximis, el formalibus : hæ enim immediate aluciunt potentias, secus autem de radicatibus, el remotis : nam potius istæ debent immediate allicere animam, eo quod ipsa secundum suam substantiam est mediate, et radicaliter operaliva : et ita respectu linis ultimi, qui est Deus, licet conversio, et inclinatio proxima, scilicet charitas, sit in voluntate : ponitur etiam in anima alia conversio, et inclinatio radicalis, quæ est gratia sanctificans. Quinimo in ipsa anima ponitur in ordine ad malum defectibilitas radicalis, quamvis defectibililasproxima non sit nisi in voluntate, et in aliis potentiis. Dici ergo posset, quod ficui in hujusmodi potentiis recipiuntur habitus positivi de genere mali, ut earum proximam defectibilitatem augeant, vèhementiusque ad deficiendum inclinent : ita habitus ille, quem adstruunt adversarii, erit in anima, ut prædictam defectibilitatem radicalem velati augeat, et quasi deteriorem reddat.

η- Respondetur enim, hujusmodi effectum, qui est conversio, el inclinatio radicalis non posse esse munus primarium alicujus forms: quia esse tale radicaliter semper fundatur in aliquo, quod sil formaliter : sicut esse hoc vel illud virtualiter semper fundatur in aliquo, quod sit formaliter. Et propterea priusquam intelligamus in anima, quod sit radicaliter operaliva, intolli–gimus esse aliud formaliter, scilicet substantiam, el potentiam ad esse substantiale : et similiter priusquam de gratia intelligamus esse radicem conversionis, aut inclinationis ad finem supernaturalem, inlelligimus esse formaliter aliud, nempe participationem naturæ divinæ. Sic ergo ut habitus ille degenero mali, quem impugnamus, esset radicaliter conversio, vel inclinatio ad aliquem actum, vel finem, per prius deberet in eo concipi aliquid aliud, quod esset formalitcr, et cui radicatio illa inniteretur: tale autem formale non est excogilabile præter illa, quæ impugnavimus : ergo, cie.

48. Quod autem dicitur de defectibilitate radicali existent# in anima nullius momenti est : quia in hac defeciibilitate non est hoc primarium munus, sed aliquid, quod est formaliter : nempe *limitare, et finire* ipsam creaturam, aut constituere capacem manendi sub nihilo : et in hoc formali innititur illa ratio radicis. Unde hæc causalis est vera, *quia substantia creaturæ rationalis est formaliter limitata, et capax manendi sub nihilo, ideo est radicaliter defectibitis.* Cæterum respectu prædicti habitus non potest assignari aliquod munus, quod ei competat formaliter. Neque dici potest, quod hoc munus sit augere, vel deteriorem reddere ipsam defectibilitatem radicalem, quoniam hæc quantum ad intrinseca consistit in indivisibili : sicut ipsum *finire, et limitare* creaturam, quod est munus ejus formale. Unde sicut prædicta substantia per nullum habitum positivum reddi potest magis finita, et limitata; ita neque magis defectibilis radicaliter. Cum quo tamen stat, quod propter remotionem, vel appositionem alicujus impedimenti quasi extrinseci possit dici magis, vel minus ad peccandum propensa, et approximate, aut magis vel minus elongata, et remota, ut infra circa articulum primum quæstionis 85 declarabitur.

Adde, de ratione peccati originalis sicut, et cujuscumque alterius mortalis esse, ut reddat animam formaliter Deo inimicam, excludatque indispensabililer ab ea gratiam: hoc autem non præstatdefeclibilitas radicalis quanlumcumque aucta, sed potest in omni suo augmento cum gratia, et amicitia Dei permanere : sicut permanet defectibilitas proxima voluntatis, etiam ut aucta per habitus vitiosos : quæ sane defectibilitas proxima, plus,habet de ratione mali, quam radicalis, sicut plus accedit ad peccatum. Nullus ergo habitus, cujus munus quantum ad formale præcise sit reddere animam radicaliter defectibilem ; aut magis defectibilem, potest deservire ad constituendum originale peccatum. Eo vel maxime quia talis habitus, si ad id munus daretur, nequaquam exerceret illud per conceptum, quem importaret solum radicaliter, vel virtual*-

ler. sed magis per eum, quem formaliter exprimeret, sicut est de ratione cujuslibet constitutivi. Quare semel ostenso, prædictum habitum secundum conceptum formalem vel impossibilem, vel inutilem esse ad peccati constitutionem, præcluditur aditus ad omne radicale, vel victuale.

49. Tertium autem, quod dicitur inevasione de oppositione, vel dissonantia habituali ad legem, si admitteremus esse aliquid positivum, non posset poni immediate in anima : quia hæc non respicit legem *pro,* vel t'>*ntra,* nisi quatenus respicit objectum consonum, vel dissonum legi : respicere autem objectum non convenit animæ, nisi mediante potentia, cujus est tale objectum. I nde neque prædicta oppositio, aut dissonantia, si esset aliqua habitudo positiva, posset aliter quam mediante ipsa potentia animam tangere, aut ab ea exerceri. Diximus *si admitteremus,* etc. quia revera dissonantia, et oppositio habitualis ad legem, quæ ex peccato Adami debuit ad nos traduci, sicut et quæ per quodcumque peccatum mortale in peccante necessario relinquitur, non est aliud quam carentia graliæ et virtutum infusarum, quibus anima ante peccatum erat in praeparatione animi ad divina præcepta adimplenda. Et licet aliquando peccatum mortale relinquat habitum vitii inclinantem ad objectum ut dissonum legi ; hujusmodi tamen habitus, praeterquam quod non recipitur immediate in anima, nihil conducit ad præsens. Tum quia non semper peccatum illum causal ; sed solum quando est actus valde intensus, aut repetitus : cum tamen dissonantia, de qua in præsenti, ex quovis peccato mortali quantumvis remisso debeat relinqui. Tum etiam quia prædictus habitus vitii potest, et sæpe permanet etiam post peccatum dimissum ; post cujus tamen remissionem dissonantia illa et oppositio ad legem'nullatenus manet.

•Itiinir' ibj»· p‘‘uo'

50. Denique ultimus effectus, qui assignatur, et dicitur *languor naturx,* nihil positivum ponit in anima. Imo neque ipsam per peccatum originale, aut per quodcumque aliud mortale tam dicitur languescere, vel infirmari, quam mori : inde quippe tale peccatum *mortale* dictum est, quia animam occidit: mors autem non dicit habitum positivum, sed vitæ privationem : el ita respectu animæ mors, et mortale peccatum nihil aliud importat nisi privationem gratia?, per quam Deo vivebat. Dicitur autem peccatum originale *languor natur.r* ratione ejus, quod de materiali affert, scilicet concupiscentiam, per quam ipsa natum etiam in ordine ad proprios actus bonos reddita est debilis et infirma. Et quamvis non negemus ipsam concupiscentiam pro materiali importare aliquid positivum ; non tamen hujusmodi positivum ad præsens conducit: quia ut constabit dubio sequenti, neque est aliquid superadditum substantiæ animæ, aut entitati suarum potentiarum, neque ex peccato Adami per se ortum duxit, sed esset omnino idem positivum in pura natura: neque proinde ad peccatum originale nisi materialissime spectare potest.

§ IU-

Enodatur duplex objectio.

51. Sed objicies primo : quod in corpore præter habitus, et formas respicientes opβ-Φ** rationem, quæ sunt in ejus potentiis, ponitur aliqua prava dispositio positiva male afficiens ipsum corpus in ordine adesse,a qua et non solum a privatione sanitatis redditur ægrum, et infirmum : cur ergo in anima recipi nequibit similis prava dispositio in ordine ad *esse,* per quam ægra, el infirma constituatur.

Respondetur, in promptu esse disparita-^,, tem : corpus enim non est per se conjunctum cum suo e.we,sed illud recipit abanima, cui amissibiliter unitur ; neque fit, aut permanet talis unio, nisi adsint ex parte materia? congruæ dispositiones pro receptione, et conservatione talis animæ : ipsa vero materia, cum nulla forma satietur, etiam quando est sub una, puta sub anima rationali, et dispositionibus illius, admittit dispositiones contrarias tendentes ad aliam formam ; et sicut ratione illarum disponitur ad habendam prædictam animam, et ejus eue .· ita ratione istarum indisponilur, et tendit ad ejus amissionem. Et hoc est languescere, et infirmari, esseque in via ad interitum, et corruptionem compositi. Cæterum anima rationalis independenter a quavis dispositione per seipsam est insoparabiliter conjuncta cum suo *esse:* et ideo neque eget ad habendum, et conservandum illud prædicta dispositione : neque est capax alicujus dispositionis contraria?, quæ sit via ad illud amittendum, possitquehac ratione dici *languor,* vel *infirmitas animt.*

52. Nec refert si urgeas : quia saltem cum me supernatural?', quod tribuit gratïa, non est anima necessario unita, sed ita iireidentaliler. et amissibiliter sicut corpus auimx· : ergo sicut dantur habitus de genere boni disponentes animam convenienter ad Iulo me .· poterit etiam dari aliquis habitus contrarius de genere mali pravo alliciens, el indiaponens in ordine ad amissfonetn talis esse: atque adeo qui in ipsa anima, ubi est prædictum *esse,* immediate recipiatur.

tt-'j- * Respondetur namque negandoconsequentiam quoad ultimam parlem-r potius enim ex antecedentibus deberet infem, prædiclum habitum de genere mali, d admittatur, non recipi immediate in anima, sed in potentiis, ubi sunt dispositiones ad gratiam. Nam hujusmodi dispositiones non sunt alia?, quam virtutes per se infusæ, quæ cum sint habitus operativi respicientes sua objecta, necessario debent recipi in potentiis immediate operativis. Secundo respondetur uegandoeandemconsequentiam etiam quoad primam partem. Quia non bene infertur ex eo quod ad *esse* graliæ requiratur aliqua dispositio positiva in anima, vel in potentiis, debere in ejus amissione concurrere contrariam positivam indispositionem. Et ratio est': quia in infusione gratiæ propterea requiritur dispositio positiva, quia tunc subjectum transit ad novum *esse,* cui non est perse unitum, utque illi convenienter aptetur, indiget prædicta dispositione : in amissione vero gratiæ anima non accipit aliquod esse, sed potius amittit, et ita nulla eget dispositione ; sed sufficit adesse causam destructivam graliæ, quæ est ipsum peccatum acluale. Quod si in desitione compositi substantialis semper adsunt dispositiones contraria?, ideo est quia semper materia transit ad novum *esse* substantiale : non enim potest esse corruptio unius sine generatione alterius, pro quo potius quam pro praecedentis destructione prædictæ dispositiones requiruntur. Per quod manet soluta alia replica, quæ reticetur.

53. Secundo et gravius adversus nostram Irrationem objicies : quod in statu justitiæ originalis erat aliqua forma perficiens immediate animam a gratia sanctificante distincta ; sed talis forma neque habebat rationem naturæ, neque ordinabatur primario ad dandum *esse :* ergo ratio excludens omnes alias formas,'el habitus a substantia animæ non potest esse efficax. Minor constat: non enim apparet quænam alia forma possit habere rationem naturæ ordinarique primario *ad esse,* nisi vel ipsa substantialis in ordine naturali, vel gratia sanctificans in supernaturali. Major vero probatur: quoniam justitia originalis aliquam perfectionem ponebat in anima : non enim posset corpus ita perficere reddens illud impassibile, aut rectificaret potentias subordinando appelitivas rationi, qui erat effectus prædictæ justitiæ, nisi communicando animæ perfectionem, quæ esset radix talis i m passibilitatis in corpore, et rectitudinis in potentiis. Quemadmodum in hoc nostro statu gratia sanctificans non perficit potentias ad supernaturaliter operandum, communicando eis virtutes infusas, nisi simul communicet animæsuam primariam perfectionem, quæ sit radix ipsarum virtutum

Dices, justitiam originalem ponere qui- Solaiin. dem perfectionem in anima, non tamen distinctam a gratia justificante : nam hæc ipsa gratia ibi existens erat pars principalis talis justitiæ, et radix cæterarum perfectionum, quibus potentiæ rectificabantur, et corpus constituebatur impassibile. Ipsa itaque gratia, et nullus alius habitus erat forma, per quam immediate animam perficiebat.

54. Sed contra hanc solutionem plura impU- opponit Bannez I p. quæst. 95, art. 1, dub. 2, existimans justitiam originalem fuisse habitum realiter, et entitative a gratia distinctum existentem simul cum illa immediate in anima. Quod etiam tuetur Palat, in 2, dist. 31, disp. u nica, nec vidimus alium expresse id affirmantem, etiam ex non paucis, quos Bannez pro se adducit, qui pra?-dictam sententiam his sibi persuadet. Nam juxta doctrinam D. Thomæ I p. quæst. 100, D.Tliom. art. 1 ad 2, gratia est radix originalis justitiæ : ergo sunt distincti habitus, idem enim non potest esse radix sui ipsius. Deinde quæst. 109 hujus 1, 2, art. 3 et 4, docet S. Doctor, hominem in statu naturæ integræ non indiguisse dono gratiæ superaddito bonis naturalibus ad diligendum Deum super omnia naturali dilectione ; bene tamen ad diligendum ex charitate, ergo sentit, ipsam gratiam esse habitum distinctum, et superadditum integritati originalis justitiæ. Item quæst. 5 de mal. art. 11 ad 13, inquit, quod licet justitia originalis non includeret gratiam gratum facientem ; erat tamen quædam dispositio, quæ præexigebatur ad ipsam gratiam : ergo distinguebatur ab illa.

Arguit prælerea. Non potest esse idem habitus, qui respicit per se primo naturam, et qui respicit per se primo personam : sed

justitia originalis respiciebat primario naturam : gratia vero personam : ergo, etc. Rursus originalis justitia perficiebat, et reetificabal hominem in ordine ad finem naturalem ; gratia vero in ordine ad supernaturalem : erant ergo habitus distincti. Tandem: Adamus per pœnitentiam recuperavit gratiam gratum facientem, non autem recuperavit originalem justitiam : ergo non erant idem habitus. Haec ex Itannez.

Alj* iznpi}-

DO. D.ThOM.

35. Cujus doctrina potest confirmari ex D. Thoma in 2, dist. 20, quæst. 2, art. 3, et adAnibal. ibidem art. 1, ubi distinguit in Adamo duplicem perfectionem a Deo sibi concessam : aliam naturalem, quæ erat justitia originalis : et aliam gratuitam, quæ erat principium meriti : et de prima concedit, quoi esset traducenda per generationem, et qu 1 filii statim atque geniti fuissent, illam consequerentur. Quod totum vel negat, vel non ita expresse concedit de secunda. Imo referens opinionem illorum, qui senserunt, Adamum non fuisse creatum in gratia, sed cum sola justitia naturali, non eam improbat ; sed potius ait non posse efficaci ratione contrarium ostendi. Sentit ergo, pnedictasperfectionesfuissealiquando separatas, vel saltem separabiles esse : atque adeo omnino distinctas.

Deinde confirmatur : quia perfectiones illae, quibus originalis justitia perficiebat corpus, subjiciendo illud animæ, et partem sensitivam, subordinando eam rationi, quamvis absolute essent supra naturam hominis, non tamen transcendebant totum ordinem naturalem :sed solum intra hunc ordinem illam integrabant, et perficiebant : ergo radix talium perfectionum, qua? erat ipsa justitia prout residens in anima, debebat esse ejusdem ordinis : atque adeo distincta a gratia, quæ omnino est ordinis supematuralis.

Confirmatur tertio : nam quicquid sit de statu, in quo Deus de facto hominem condidit, non est dubium potuisse creare illum perfectum, et integrum integritate solius ordinis naturalis, ita ut per sola dona hujus ordinis, quamvis ipsi homini non debita, corpus efficeretur incorruptibile, et appetitus plene subditus rationi, ipsaque ratio Deo ut fini naturali perfecte adhæreret : hic quippe est status, quem Theologi appellant *naturx integra?,* distinctum ab aliis quatuor, videlicet *natura pur.r, justitix originalis, naturæ lapsx,* et *naturæ reparatæ,* •le quibus agitur in materia de gratia : sed in prædicto statu illa perfectio, quæ immediale alliceret animam, quæqiu* esset radix cæterarum redundantium in corpus el potentias, non esset gratia sanctificans, sd aliquis habitus ordinis naturalis : igitur possibilis est talis habitus immediate in anima receptus.

50. Verum his non obstantibus, tenendil'*/, estsolutio inter objiciendum data: videlicet^ perfectionem, quam justitia originalis ponebat in anima, non esse aliquam formam specifice, vel enlitativo a gratia justificante distinctam ; sed ipsummet habitum gratiæ cum speciali illo modo informationis, ct dominii, quem diximus num. 7 et 8. Et hanc esse propriam I). Thomæ sententiam constat ex 1, quæst. 95, art. I, ubi ex co probat, primum hominem fuisse creatum in gratia, quia creatus fuit cum subjectione mentis ad Deum, ex qua erat subjectio corporis ad animam, et virium sentitivarum ad rationem ; ipsa vero subjectio mentis ad Deum erat per graliam : fuit ergo conditus in gratia, etc. Hæc autem ratio nullam vim habebit, si perfectio reclificans in ordine ad Deum fuisset aliquis habitus a gratia distinctus, ut intuenti patebit. Idem docet quæst. 100, art. 1 ad 2, ubi sententiam aliquorum, qui dicebant pueros in illo statu nascituros cum justitia originali, non tamen cum gratia, ita impugnat : *Sed* ct/mD.nv *radix originalisjustitix, in cujus rectitudine factus est homo, consistat in subjectione supernaturali rationis ad Deum, qux est per gratiam gratum facientem, ut supra dictum est, necesse est dicere, quod si pueri natifuissent in originali justitia, quod etiam nati fuissent cum gratia,* etc. En quomodo in illa subjectione mentis ad Deum, quæ pertinet ad animam, ut esset radix cæterarum perfectionum non agnoscit D. Thom. aliam formam, per quam fieret, nisi graliam. Videatur quæst. 5 de mal. art. 1 ad 1, ubi rejicit inter falsas opinionem asserentem justitiam originalem non includere gratiam gratum facientem tanquam partem sui primordialem, et praecipuam, fundamentumque, et radicem reliquarum perfectionum procedentium in corpus, et potentias, idque alibi non semel apud S. Doctorem offendes. Quem sequuntur Durandus in 2, dist. 20, qua?st. 5, Capreolus dist. 29, et Hispal, dist. 30, Soto lib. 1 de natura cty': gratia cap. 5, Ferrara-1, contra Gent. cap. wS 52, Medina in præsenti quæst. 83, art. 2, Puteanus quæst. 82, art. 3, dub. 3, Vasq.** disp. 132, num. 32, Molina tom. 2 in I p. Vr$ disp. 27, Valentia 1 p. quæst. 2, de anima *;.' hominis in statu innocenti® punct. 2 et plures alii.

57. I l nutem objectis contra prædictam solutionem occurramus, animadvertendum ^P'cst cum Durando loco citato, justitiam originalem posse sumi dupliciter : vel ndæqualo ut includebat totam eam perfectionem, quæ naturæ human® pro ipsa natura in Adamo collala, est, et cum qua nascerentur ejus posteri si status innocentia? permansisset. Et hoc modo non dicit unam qualitatem, vel habitum ; sed plures perficientes omnes partes hominis, corpus, potentias, et animam I im in ordine ad naturalem finem, quam in ordine ad supernatnralem, et habentes inter se prioritatem, et posteriori tutem, secundum quam una erat voluti fundamentum, et radix ; cæteræ vero quasi rami ex ipsa pullulabant.Etsicut in arbore tam radix,quam rami sunt partes intégrales ejus, nullumque extra ipsam,neque ab ea differens,nisi sicut inclusum et includens : sic in prædicta justitia omnes illæ perfectiones habebant se ut partes, ex quibusintegrabatur.nullaque orat extra ipsam, neque ab ea distincta majori distinctione, quam includentis, et inclusi. Secundo potest sumi inadæquate pro illis dumtaxat perfectionibus, qnibus intra naturalem ordinem rectificabatur, praescindendo ab illis, quibus rectificabatur in supernatural!.

Prima istarum acceptionum utitur mulloliesD. Thom. præserlim in posterioribus scriptis primæ partis, et hujus primae second®, ut observanti patebit. Et juxta eam dicemus nos justitiam originalem distingui a gratia sola distinctione includentis, et inclusi : quia includebat ipsam gratiam tanquam partem sui primariam, et praecipuam existenlem in anima, etsuperaddebat alias perfectiones redundantes in corpus, et potentias. Secunda vero magis in usu fuit antiquis, qui frequenter distinguunt justitiam originalem primi hominis a justitia gratuita, idemque sæpe accidit Divo Thomæ inscriptis tam communibus, quam ad Anibal. super sententias, quæ junior dictavit. Secundum quam acceptionem fatebimur inter prædictam justitiam, et gratiam distinctionem excludentis, el exclusi, sicut est inter partes ejusdem totius.Ex quo tamen non sequitur fuisse in anima habitus distinctos, aut alium præter gratiam : sed solum quod ipsa gratia residens in anima non erat tota justitia originalis, sed quædam pars ejus primo modo acceptæ;vel compars ejusdem accept® secundo modo.

58. Ex his ergo ad primum, quod ex D. Occursu* Thoma opponebatur, respondetur, recte in'^ gratiam dici *radicem justitix originalis,* quiaD-Thom· est prima ejus pars, et origo cæterarum : sicut anima ubi residet, est principium, et origo potentiarum. Hinc tamen non fit, vel gratiarn condistingui a tota prædicta justitia adæquate sumpta ; sed potius includi in ea : sicut radix,quæ est prima pars arboris, includitur in lota arbore ; vel quod justitia ponat aliud in anima præter ipsam gratiam, quam ut primam sui pariem includit. Imo si justitia sumatur in secunda acceptione, erit inter eas distinctio excludentis, et exclusi : sicut est inter radicem arboris, el alias partes ejus : tuneque non dicemus justitiam originalem, vel aliquam partem ipsius sedem habuisse in anima, sed dumtaxat in corpore, et potentiis, animam vero perfici per aliquid condislinctum a prædicta justitia sic accepta, videlicet per gratiam.

Ad secundum respondetur, ex illo loco nequaquam haberi, quod justitia originalis omnino excludat gratiam, aut quod ha?csit aliquid superadditum illi adæquate accepta·: sed solum habetur, quod posita justitia originali cum sua gratia, natura per proprias vires, absque indigentia utendi viribus ipsius gratiæ, vel justitiæ potuerit elicere dilectionem Dei naturalem ; cum tamen ad supernaturalem eliciendam necessario uti deberet ipsa gratia. Ex quo nihil contra nos, ut intuenti patebit.

Tertius locus probat nostram sententiam, nam ita habet : *Dicendum, quod ratio illa procedit secundum opinionem ponentium, quod gratia gratum faciens non includatur in ratione originalis justitix : quod tamen credo esse falsum : quia cum originalis justitia primordialiter consistat in subjectione humanx mentis ad Deum, qux firma esse non potest nisi per gratiam, originalis justitia sine gratia esse non poterit. Sed tamen prxdicta opinione supposita, adhuc ratio non concludit,* etc. En quomodo opinio asserens gratiam non includi-in justitia originali, sed esse habitum ab ea distinctum, reprobatur hic a D. Thoma, et solum tanquam falsa ab eo admittitur ad intentum argumenti.

59. Ad primum ex ratione potest negari occursu* major: nam hoc, quod est respicere pri-^^*. mario naturam, vel personam, non dis- uoncui. tinguit, vel multiplicat habitus : quippe quod solum provenit ex extrinseca ordinatione Dei, et non ex ipsorum habituum natura. Et potest etiam negari minor :

quia in statu innocenliæ non minus gratia, quam justitia originalis respiciebat naturam primario, eo quod utraque collate fuit ut donum naturæ pro se lota concessum. Modo vero licet sit specifice eadem gratia, respicit primario personam, quia unicuique datur pro se dumtaxat, et nulli pro tota natura. Videatur D. Thom. in 2, art. 3 in corp. Ibidemque ad Anibal. ubi ostendit, quomodo sit distinctio omnino accidentaria, quod aliquis habitus, v. g.scientia, conferatur ut donum naturæ, vel ut beneficium personale.

Ad mj-cwHbin. Ad secundum dicas, quod etiam origi–na|j5 justjtia sumpta in prima acceptione rectificabal in ordine ad finem supernaturalem :et includebat gratiam.

Adulti-iraut. Ad ultimum respondetur ex D. Thoma jn 2, dist. 32, quæst. l ad I, Adamo per pænitenliam, sicut et nobis per baptismum, restitui justitiam originalem quantum ad suum primarium, et formaliorem effectum, qui erat sanctificare animam, et rectificare voluntatem et hic est proprius gratiæ effectus. Ex quo potius sequitur, gratiam includi in prædicla justitia ut pariem ejus principalem, et primariam. Non tamen absolute concedendum est, quod per baptismum, vel pœnitentiam restituatur justitia originalis; quia hoc nomen absolute prolatum denotat vel ipsam justitiam adæquale acceplam, vel illam ejus partem, quæ corpus animæ, et appetitum rationi plene subordinabat, ut jam explicuimus.

Ad primam canfir·maio-dcoi. Ad primam confirmationem respondetur D. Thomam in illis prioribus scriptis non ita expresse rejecisse sententiam distinguentem justitiam originalem a gratia distinctione excludentis, et exclusi, sicut fecit postea locis a nobis citatis : vel quia nondum habebat rem omnino examinatam, vel quia communicando in vocabulis usui illius temporis,accepit prædictam justitiam in secunda acceptione, quam diximus. Et ideo vera S. Doctoris sententia, et legitimus modus loquendi ex posterioribus scriptis accipienda sunt. Nec propterea concedimus, tenuisse aliquando D. Thomam, quod intendit Banner., videlicet justitiam originalem ponere in anima habitum a gratia distinctum. Nam quando loquitur de justitia originali ut excludente gratiam, sicut in primis scriptis, non insinuat, eam ponere aliquem habitum in anima; quando vero id docet sicut in posterioribus, loquitur de illa prout includente ipsam gratiam, ut constabit intuenli.

60. Ad secundam dicas, justitiam originalem prostitisse homini perfectiones**^ utriusque ordinis naturalis, et supernaturalis. Nam tribuebat corpori impassibiliia. lem.quænon Iransvenditordinein naturæ,ul diximus num.9; tribuebat etiam omnes habitus virtutum supernaturalium, et per so infusarum, quæa gratia in quovis statu dimanant. An vero conferret habitus virtutum naturalium,quos n >s labore acquirimus,ih ut pueri cum omnibus praedictis nascerentur, non est ita exploratum. Sed partem affirmativam credimus esse D. Tliomæ l p.01'-* quæst. 95, art. 3 el quæst. 101, art. I ad 3. Et clarius quæst. 18 de verit. art. 7, ubi cum dixisset pueros in statu innocenti® non nasci tu ros cum omnibus scientiis, sed eas tempore, quamvis longe facilius, el brevius, quam nos, acquisituros, subdil: .S>d *tamen aliquam scientiam in eis ponere perfectam oportet, scilicet eligendorum, tl citandorum scientiam, quæ ad prudentiam pertinet : quia sine prudentia cxleræ virtuta esse noti possunt, ut probatur* 6 *Ethic, quas utique oportebat pueros habere propter originalem justitiam,* etc. Idem dicit in solui, ad 2. Videatur etiam ad 7, nec non quæst. 4 de malo art. 2 ad 12, ubi salis constabit sermonem esse de scientia, et prudentia naturalibus; atque adeo el de virtutibus naturalis ordinis.

Si autem inquiras, an præter prædiçlas^ virtutes tam naturales, quam infusas fuis-iV - sent in potentiis alii habitus ad plene subjiciendas sensitivas rationi, et rationales Deo? Respondendum est negative, ut sumitur ex D. Thom. l p. quæst. 95, citato ari. 3. ubi docet, prædictam subjectionem fuisse effectum ipsarum virtutum : atque adeo superflue ad id ponerentur alii habitus. Eo præsertim quia, ut recte vidit D. Thom. quæst. 27 de verit. art. 6, cum potentia sil perse primo ad agendum, habitus eam perficiens necessario debet esse habitus operativus : hic autem, quoties est in ordine ad bonum perfecte attingendum, non distinguitur a virtute : igitur vel prædicla subordinate non fieret per habitum, vel fieret per ipsas virtutes. Verum est tamen, quod virtutes illius status, licet entitative, et substantialiter essent ejusdem speciei cum nostris, haberent tamen quemdam peculiarem modum dominandi appetitui ita plene, ct efficaciter, ut nullus quantumvis levissimus in eo motus præter ordinem rationis insurgeret. Essetque praedictus modus in virtutibus naturalibus

naturalis ordinis et in per so infusis supernaturalis.

01. Huc supposito, ad prædictam secundam confirmationem neganda est consequenlia. Nam siciit in beatis dotes corporis, licet sint entitative naturales, non postulant pro radico in anima aliquem habitum naturalis ordinis ; sed sufficienter ens inferunt gratia consummata, et visio beatissima, ut explicuimus in tract, de Beatitud. disp. 5, a uum. -11, ita gratia status innocenliæ poterat esse radix prædictarum virtutum, el perfectionum naturalium. Quamvis enim perfectio ordinis superioris nequeat in re inferioris ordinis contineri, et ab ea oriri : bene tamen e contra, ut explicuimus loco citato num. 48. Advertendum est tamen, gratiam status innocentiae non habuisse, quod esset radix illarum perfectionum praecise ex vi suæ essentiae, sed adjuncto illo modo dominii in animam, et corpus, quem explicuimus num. 7.

1!;.µsa. Ad ultimam confirmationem admissa majori, et etiam minori quoad primam partem, neganda est quoad secundam, dicendumque animam in eo statu sine aliquo habitu sibi superaddito ratione perfectioris cujusdam modi informandi corpus, et illi dominandi, quem haberet, fore radicem illarum perfectionum, quibus ipsum corpus redderetur impassibile, et appetitus sensitivus rationi subderetur : et eo ipso voluntas sine habitu superaddito per suam naturalem inclinationem conformaretur Deo tanquam fini hujus ordinis : quia sedato plene pradicto appetitu, nihil esset, quod eam a bono honesto naturali distraheret. Ut autem praedictus modus informationis, et dominii supra corpus esset in anima, concurrebat in genere causæ materialis illa eadem perfectio, seu irapassibilitas, quæ redundabat in corpus : quatenus hoc melius dispositum perfectius ab anima informaretur : et ipsa anima cum hac perfectiori informatione erat in genere causæ efficientis, vel quasi efficientis principium talis impossibilitatis. Quid autem importet prædiclus modus informationis, et dominii animæ supra corpus, explicuimus loco cil. de Beatitud. pr;esertim a num. 32, ubi aliquas objectiones solvimus : debentque omnino videri, quæ ibi dicta sunt.

§ iv.

Ultima assertionis ratio.

62. Sicut præcedens ratio excludit habitum, de quo quæriinus, ab essentia animæ, ex repugnantia effectus formalis in illa: ita hæc posterior ex simili repugnantia excludit ipsum a voluntate. Effectus autem, quem auctores ponentes ibi talem habitum ei assignant, est convertere ipsam voluntatem ad bonum commutabile, sicut ad finem ultimum rhocquippeestpræcipuum illorum argumentum ad adstruendum habitum positivum, quod intelligere nequeant, voluntatem aversam esse a Deo fine ultimo, sicut est per peccatum; nisi simul intelligatur conversa ad oppositum finem , scilicet bonum commutabile ; neque istam conversionem, in qua dicunt peccatum habituale consistere, sine prædiclo habitu. El quoniam hæ, et aliæ rationes, quæ pro contraria sententia adduci possunt, eandem, vel majorem vim habent in peccato habituali personali, atque in originali, conabimur ostendere, neque etiam pro personali esse prædictum habitum in voluntate constituendum, ut eo ipso a fortiori convictum maneat non esse ponendum pro originali : si enim Adamus in sua propria voluntate non produxit talem habitum, quando deliquit, neque producunt alii peccatores, non est cur ab ipso Adamo produci debeat in voluntate parvulorum : in quibus non plura requirenda sunt pro constituendo originali peccato, quam in eodem Adamo, et in reliquis pro constituendo habituali personali, ut est per se notum.

Tcrtia nüo. p(ui'i7* Ratio autem, quæ universalis est pro omnibus, proposita jam a nobis fuit in tract, de ulti. fine disp. 4, dub. 2, et modo sic formatur. Habitus convertens voluntatem ut ad finem ultimum, debet esse omnino superior ad ipsam voluntatem : sed nullus habitus de genere mali potest esse ita superior : ergo nullus talis habitus constituere potest prædictam conversionem : atque adeo neque peccatum habituale sive personale, sive originale in voluntate existons. Consequentia quoad utramque pariem est legitima : major vero probatur. Quia ut prædictus habitus convertat voluntatem sicut ad finem ultimum, debet illam secundum omnes inclinationes, el affectus sibi subjicere, inediaque hac subjectione subordinare eam adæquate tali fini : neque enim ratio ultimi finis salvari queit sine

(olo hae subordinationo ; neque ipsa subordinate aliter fieri, quam per formam voluntatem ita subjicientem,et convertentem: sed habitus, qui non sit voluntate superior, non potest illam prædicto modo subjicere : subjectio enim praesertim adeo totalis, et adæquala' non fit, nisi a potentiori, et valentiori : ergo, etc. .Minor autem ex eo liquet : quia prædictus habitus eo ipso quod sit do .genere mali, debet produci virtute, et actibus voluntatis, quæ peccat, quæque per illum dicitur converti : debetque ad eam comparari sicut effectas æquivocus, de cujus ratione est, ut suam causam non adæquet : neque excogitabitur illa causa sive creata, siveincreata præter prædictam voluntatem, a qua possit oriri : debet ergo talis habitus omnino esse minoris et inferioris virtutis, quam ipsa voluntas : sicut omnis effectus æquivocus est inferior sua causa; atque adeo debet potius illi subordinari, quam eam sibi subjicere.

c.rjfir-nuUio. 63. Uonfirmatur : nam idcirco habitus charitatis potest convertere nostram voluntatem ad Deum sicut ad finem ultimum,quia cum non sit ejus effectus, neque virtute, aut actibus ejus acquisitus, sed participatio voluntatis divinæ, et a Deo infusus, habet esse omnino superior ipsa voluntate, quam convertit, hacque ratione potest eam sibi, et prædicto fini adæquate subjicere : cum ergo habitui malo præstantia hæc, etsuperiontas respectu voluntatis peccantis nullo ex capite possit accidere, non est quo pacto eam plene sibi subjiciat, ut ad suum terminum tanquam ad finem ultimum convertat.

Cùnflr-matio ilia. Confirmatur secundo. Ita comparatur habitus ad potentiam quantum ad inferioritatem, vel superioritatem, sicut objectum habitus ad objectum potenti® : com mensurantur enim tam habitus, quam potentia cum suis objectis : sed objectum cujuscumque habitus viribus voluntatis acquisiti est omnino inferius objecto ipsius voluntatis, comparaturque ad illud sicut pars ad totum, vel sicut particulare ad universale, sub quo continetur : ergo, etc. Minor suadetur : nam objectum cujuscumque habitus viribus voluntatis acquisiti semper est bonum particulare hoc, vel illud ; objectum autem voluntatis est bonum in tota sua latitudine, sub quo omnia bona clauduntur; et propterea habitus dicitur *determinatio potentia·,* quia potentiam ex se respicientem universale, et commune determinat ad particulare, quod respicit ipse habitus.

64. Sed est contra hanc rationem non levis objectio. Quia omnes futeri tenemur, fer, peccatorem saltem adultum, quandiu in pec·*^* cato mortali est, habere pro ultimo fineb»> num commutabile, atque adeo voluntatem habitualiter ad illum conversam : sed haec conversio fieri nequit nisi per habitum positivum de genere mali : ergo concedendus est talis habitus. Probatur minor (major enim est communis modus loquendi Theologorum) nam talis conversio ex ipso nomine importat, el exprimit positivum,sicut aversio privationem : ex eo autem quod est ad bonum commutabile tanquam ad finem ultimum, atque adeo perversa, et peccaminosa, debet fieri per aliquid de genere mali: cumque sit conversio habitualis, oportet, ut positivum, per quod fit, habeat rationem mali habitus.

Et confirmatur: quoniam in voluntate c·^ peccatoris nihil aliud excogitari potest pro constituenda prædicta conversione, nisi vel ipsa voluntatis natura, vel privatio habitos charitatis, per quem erat antea in Deum conversa, vel aliquis habitus positivus de genere mali : sed non constituitur per primum : natura enim voluntatis eadem est sub gratia, et sub peccato, et sub conversione ad Deum, ct ad commutabile bonum: el ita nequit per se ipsam ullam ex his conversionibus constituere. Neque per secundum : quia conversio, ut dicebamus, ex ipso nomine importat positivum, ac proinde constitui nequit per solam privationem: ergo dicendum est tertium, videlicet constitui per habitum positivum de genere mali.

65. Haec objectio postulat, ut explicemus,nra quid sit finis ultimus, ad quem peccator esi habitualiter conversus?Indeque innotescet, quae sit propria forma, constitutiva talis conversionis? manebitque objectio soluta. Pro quo recolenda sunt, quæ diximus in tract, de ult. fine disp. 4, dub. 2 et 3, ubi rem late discussimus. Juxta ibidem ergo dicta finis ultimus peccatoris non est aliquid secundum se inordinatum, sed proprium ipsius bonum sub hac ratione boni proprii sine ulla alia restrictione, connotando tamen privationem gratiæ, et charitatis, per quam privationem excludit subordinationem ad bonum divinum secundum se.Unde sub prædicto fine comprehenditur quodeumque bonum particulare potest ab ipso peccatore appoti propter se, et propter perficiendum proprium suppositum : sive illud sit verum bonum, sive apparens : delectabile, aut honestum, etc. a quibus omnibus ipsa

ipsa ratio boni proprii tanquam superior abstrahit. Quod adeo verum est, ut licet peccator expresse vellet constituere suum finem ultimum in aliquo bono particulari, v. g. in objecto sui actus peccaminosi ; non ideo tale bonum etiam respectu illius actus haberet rationem linis ultimi simpliciter : sed amaretur ut pars ipsius proprii boni, atque adeo propter ipsum tanquam propter magis ultimum : connotalio autem privationis gratiæ, et charitatis propterca conjungenda est bono proprio ad constituendum prædictum finem, quia de ratione finis simpliciter ultimi est irreferibilitas ad alium, quam non importat bonum proprium secundum se, et in ea absiraclione, quam diximus : ut sic namque referibile est, et de facto a justis refertur ad bonum divinum, quod esi eorum finis : connotata vero prædicta privatione, impeditur ea referibilitas : et sic manet ipsum bonum proprium tanquam omnino ultimum respectu voluntatis peccatoris, quandiu peccator est, seu quandiu in eo est talis privatio.

66. Hinc autem fit, voluntatem peccatoris non respicere prædictum finem, neque converti ad illum per aliquem habitum sibi superadditum, sed per suam essentiam, et innatam inclinationem cum connotatione prædicta : quia ad rationem communem boni proprii voluntas per seipsam est sufficienter determinata, sicut quaelibet alia potentia ad communem rationem sui objecti : elita neque indiget habitu determinante, seu inclinante erga tale bonum, neque est capax illius : ipsa quippe inclinatio essentialis praestat eminentius quicquid præstare posset habitus. Do quo plura diximus loco cil. in tract, de virtutibus disp. 2, dub. 3. Fit etiam, voluntatem per prædiclam inclinationem secundum se præcise sumptam respicere quidem bonum proprium secundum se, ct sub ratione finis ultimi quodam modo, hoc est, præcise in ordine creato, et respectu voluntatis ut appetentis ex inclinatione propriæ naturæ ; non autem respicere illud ut ultimum simpliciter : quia tale bonum secundum se non est ita ultimum, quin possit ad bonum increalum, et divinum tanquam ad magis ultimum referri: sient de facto refertur a justis per habitum charitatis. Sed quia prout est in peccatore, habet annexam privationem gratiæ, et charitatis, et hæc privatio impedit relationem ad ipsum bonum divinum, indeevenit, et qaod bonum proprium per talem privationem fiat ulterius irrefcribile, atque adeo omnino ultimum : etquod inclinatio voluntatis peccatoris in tali bono ut in sic ultimo, et irreferebili sistat, non præcise ex vi sua, sed ratione prædictæ privationis, quæ prohibet, ne talis inclinatio ulterius ascendat.

Diximus, inclinationem voluntatis secundum se respicere bonum proprium sub ratione finis ultimi quodam modo, etc. quia licet voluntas per charitatem ulterius ascendat, et omnia referat ad bonum divinum ; ipsa tamen nt appetens, et tendens præcise ex inclinatione propriæ naturæ satiatur in prædicto bono proprio, neque ex vi illius potest extra hujusmodi bonum aliquid appetere. Unde respectu voluntatis præcise prout exhacinclinatione appetentis potest dici satiativum, et consequenter finis ultimus in ordine creato : quod est esse ultimum secundum quid, conservando indifferentiam, ul vel fiat simpliciter ultimus per privationem gratiæ excludentem relationem ad finem supernaturalem ; vel fiat positive intermedius per hanc relationem.

67. Ex bis habetur solutio objectionis. s;iuiv Ad quam admittimus majorem, ita ut per0^"'1"' bonum commutabile inlelligalur non aliquod bonum particulare, aut aliquod bonum secundum se inordinatum ; sed bonum proprium peccatoris in lota sua latitudine. Neganda vero est minor. El ad probationem dicendum, conversionem peccatoris ad prædictum finem importare positivum simul cum privatione : quia importat inclinationem essentialem voluntatis, per quam ipsa est habitualiter conversa ad proprium bonum secundum se, el privationem gratiæ, perquam tale bonum redditur irreferibile ad divinum ; et cogitur voluntas sistere ultimate in illo, et ad istud non progredi.· Unde lota perversio in ea conversione reperta incidit ratione prædictæ privationis impedientis relationem ad bonum divinum ; non autem ratione positivi reperti in tali conversione. El consequenter negandum est, hoc positivum debere esse habitum voluntati superadditum, vel aliquiddegenere mali.

Der quod patet ad confirmationem ; quia revera tam ipsa natura, seu essentialis inclinatio voluntatis, quam privatio charitatis, et gratiæ concurrunt in conversione habituali peccatoris in suum finem ultimum, unaquæque suo modo jam explicato. Quia vero perversio illius conversionis tota est ex privatione impediente relationem ad bonum divinum, el cogente sistere in ipso bono proprio ; non autem ex essentiali in-

clinatione positiva, quæ ex vi sua solum respicit talo bonum secundum se, abstrahendo a relatione, vel irreferibilitate, potest talis inclinatio, et conversio secundum totum suum positivum manere successive et sub peccato, et sub gratia : et subsistere ultimate in bono proprio ratione ipsius peccati ; sub ista vero ratione ejus elevari, et referri ad divinum : et primo modo erit conversio peccaminosa ratione privationis, secundoautemerithonesta.etsancta ratione relationis.

Kcpiica. 68. Sed urgebis : quia juxta hanc doctrinam non modo in adultis, qui propria voluntate deliquerunt, sed etiam in parvulis originali culpa infectis dabitur conversio ad bonumcommulabile,tanquam ad finem ultimum : quippe qui sub privatione gratiæ, vel justitiæoriginalis habent illam inclinationem essentialem ad bonum proprium, quam reliqui peccatores adulti. Hoc autem videtur contraD. Thomam quæst.5 demal, art. 2, ubi ex eo probat, parvulos decedentes sine baptismo non puniri pœna sensus, quia in eorum peccato non invenitur conversio ad bonum commutabile, cui prædicta pœna debetur ; sed solum aversio ab incommutabili, cui corresponde pœna damni : ergo, etc.

Enerrj-tnr. Respondetur, aliud esse, an in voluntate puerorum sil aliqua conversio ad bonum commutabile? Aliud vero, an talis conversio spectet per se ad peccatum originale secundum suam formalem rationem, sicut ad actuale spectat conversio inventa in illo? Hoc posterius negat D. Thom, in loco allegato, et nos etiam negabimus : quia in ejus sententia peccatum originale in sola privatione, seu aversione consistit. Primum autem non negat : quia prædicta conversio secandum suum positivum, quamvis sil in voluntate, est extra totum formaleoriginalis culpæ : et ad summum valde materialiter ad illam spectat : sicut de concupiscentia dicemus dubio sequenti.

Argumentum contrariæ sententlix.

Nano. Greg. Mari. Albert. Bon?' Burg. 09. Sententiam contrariam saltem ut probabiliorem tuentur Nuno 3 p. quæst. 86, art. 2, dub. 2, circa, et Gregorius Mart, in Præsenü art. 1, dub. 1. referens Albertum magnum, Bonavenluram, Burgensem, et alios, quos tamen si conspexeris, eadem facilitate poteris in alio sensu interpretari.^ Probatur primo ex I). Thoma ari. 2 hujuj** quæst. ubi quærit *utrum peccatum originale sit habitus?* El distinguens in corpore daplicem habitum, alium, quo potentia inclinatur ad agendum ; alium vero, qui est dispositio alicujus naturæ ex mullis composite, secundum quam aliquid bene, vel male se habet, etc. ait prædictum peccatum esse habitum secundo modo, quamvis non primo. Et in solutione ad 1, inquit, quod non *est privatio pura, sed habitus corruptus.* Habitus autem ex ipso nomine importat positivum. In solutione vero ad 2, comparat peccatam originale cum actuali in eo, quod sicut actuale est inordinatio actus, ita originale est inordinata dispositio naturæ. Sed invia D. Thomæ inordinatio, et malitia peccati actualis est positiva, ut vidimus disp. C, ergo etiam malitia originalis. Denique in eodem articulo cura in corpore, tum ad argumenta appellat peccatum originale*languorem natarx,* et comparat illud aegritudini naturali, in qua est aliquid positivi, el aliquid privationis : sentit ergo prædictum peccatum non in sola privatione consistere.

Confirmatur ex eodem Ang. Dodore infra c*-quæst. 113, art. 1, ubi docet, justificationem^;' impii non esse per modum simplicis mutationis, quasi a privatione, vel negatione ad habitum, sed secundum rationem motus, qui est a contrario in contrarium, atque adeo a positivo in positivum : cum autem contraria hæc sint peccatum habituale, et gratia, sequitur tam istam, quam illud esse formam positivam. Quod clarius tradit quæst. 28, de verit. art. 6, ubi ut distinguat inter remissionem culpæ, et infusionem gratiæ, post alia, quæ ad intentum prieraiserat, hæc ait: *Patet igitur quod si culpa non est aliquidpositive, idem est infusio gratis,et remissio culpx secundum rem; secundum rationem vero non idem. Si autem culpa aliquid ponit, non secundum rationem,sed re, est aliud remissio culpæ, et infusio gratiæ, si considerentur ut mutationes : culpa autem aliquid ponit, et non solam absentiam gratiæ,* etc. Quid clarius.

Confirmatur secundo alio ejusdem D.Thocafc raæ testimonio quæst. 2-1, de verit. art. 12, ubi sic ait : *Homo, qui est in peccato mortali, habitualiter peccato inhorret : quamvis enim non semper habeat habitum vitii, quia ex uno actu luxurix habitus non generatur ; voluntas tamen peccantis, derelicto incommutabilibow, bono commutabili quasi fini adhxsit.Et hujusmodi adhxsionis vis,el inclinatio in ea manet, quousque iterato bono incommutabili quasi fini inherent,* etc. Hujusmodi autem vis, et inclinatio, per quam voluntas bono commit* libili udhærel, sine dubio est aliquid positivum relictum ex praecedenti actu peccaminoso : ergo, etc.

a,»!- 70. Respondetur D. Thomam nomine quo appellat in hoc articulo peccatum originale, non intellexisse aliquam formam, vel qualitatem, aut aliquid aliud positivum animæ vel potentiis superadditum, atque adeo quod proprie, et rigorose habitussit. Si namque hujusmodi habitus daretur, ipse proculdubio potius quam privatio justitiæ originalis esset ratio formalis originalis culpæ (et ita intendunt adversarii) quod tamen D. Thomas expresse negat art. 3 hujus quæst. et aliis locis, ut videbimus dub. 5. Appellat ergo prædictum peccalum habitum, quia habitui assimilatur : non solum in eo quod habitualiter permanet ; sed etiam quia cum de ratione habitus sit disponere bene, vel male in ordine ad naturam, et ordinare, vel inordinatas reddere ejus partes, alex diffinilionehabitus constat, quicquid prædicto modo disponit, non improprie, quamvis in latiori acceptione dicitur *habitus :* quia igitur per privationem originalis justitiæ partes humanæ naturæ male se habent, suntque in ordine ad ipsam naturam prave dispositæ, merito talis privatio dicta est *habitus* a D. Thoma.

ws. Accedit, quod peccatum originale importat de materiali concupiscentiam, ut videbimus dubio sequenti : et quia concreta accidentalia prædicanlur absolute de suo materiali, et e contra, ipsa concupiscentia, etquicquidde ea dicitur, prædicatur absolute de prædicto peccato. Concupiscentia autem recte potest dici habitus in latiori acceptione : non solum quia includit pro materiali positivum, videlicet ipsas potentias, quatenus secundum se propendunt in bonum delectabile, et sensibile, sed etiam quia per illam tales polentiæ amisso retinaculo originalis justitiæ, quo sub ratione continebantur, redditæ sunt habiles, et expeditæ ad inordinate concupiscendum.

*Mka.Qaod recte explicat D. Thom, in 2, dist.30, quæst. 1, art. 3 ad 2, his verbis : *Differt dicere potentem, et habilem : quod enim aliquis sit potens concupiscere est ex potentia concupiscibili : sed quod sit habilis ad concupiscendum est ex aliquo habitu, vel co quod per modum habitus se habet. Contingit enim, ut eliam privatio aliqua habilitatem quamdam relinquat, in quantum privatur aliquid, quod impedimentum prxsfare posset : el ita dicitur concupiscentia habitualis esse peccatum originale : non guidem vis concupiscibilis, neque aliquis habitus, qui aliquid positive dicat; sed ipsa habilitas, qux relinquitur in inferioribus viribus ad inordinate concupiscendum, ex hoc quod ab appetitu subtrahitur retinaculum rationis, quo delinebatur, ne effrxnate posset in sua objecta tendere.* Ex quo loco aperte constat, quomodo in via D. Thomæ nomine *concupiscentix* et *peccati originalis non* importetur positivum saltem pro formali ; sed tantum privatio. Et iterum quod hæc privatio possit dici *habitus,* quatenus per eam removetur aliquid prohibens potentias a sua habilitate, et expeditione : atque adeo quatenus per ipsammet eædem potentiae ad proprios motus, habiles, el expeditae redduntur.

71. Ad illud, quod opponiturex solutione Expo_ ad 1,respondetur,rectedictum esse a D.Tho-nimr sc-rea, quod peccatum originale non sit priva-cuudunu tio pura; quia licet dicat pro formali privationem, non dicit eam quasi abstracte sumptam ; sed ut junctam, et concretam concupiscentiae tanquam rationi materiali, in qua est aliquid positivi : et ideo ipsa concupiscentia cum privatione, et corruptione originalisjustitiæ dicitur *habitus corruptus :* ac si diceremus, album non esse albedinem puram ; sed corpus cum albedine, vel albedinem junctam, et concretam corpori : in concretis enim accidentalibus non prædicatur forma abstracte sumpta, quiasupponunt pro materia.

Ad aliud ex solutione ad 2 respondetur, Dcchn D. Thomam non æquiparasse peccatum originale, et actuale quantum ad positivum, vel privativum ; sed reddidisse discrimen,quare cum ad actuale nullus habitus per se pertineat, aliquis tamen pertineat ad originale : quia videlicet actuale est inordinatio actus, et non aliquid habitualiter permanens.unde nequit in eo sive pro formali, sive pro materiali habitus importari : originale vero est inordinata dispositio naturæ : atque adeo sicut natura est habitualis, et permanens, ita prædicta dispositio potest habere rationem, vel modum habitus. Et quod D. Thomas nihil aliud intenderit, constabit legenti tam argumentum, quam solutionem. Adde, quod cum in exemplis non sit quærenda omnimoda parilas, sed aliqua similitudo,et hanc sufficiat esse juxta opinionem probabilem, satis fuisse probabilitas illius sententiæ, quæ peccatum actuale ponit in privativo, ut D. Thom. prædicto exemplo

uteretur. Præsertim quia adhuc juxta sententiam ejusdem Ang. Docloris, quam supra elegimus, datur in peccato actuali malitia privativa, licet secundaria, et consequens, cum qua potuit non curando de positiva inordinationem originalis conferre.

o'i'ni' tuiuc' Ad ultimum de ægritudine naturali dicendum est. nunquam I). Thomam voluis-'se per hujusmodi exempla rem diffinire; sed sumere e.x eis aliquam similitudinem ad veritatis declarationem : et ideo non sunt nimis premenda talia exempla, neque est importune eis insistendum. Similitudo autem quoad præsens stat in hoc, quod sicut ægritudo importat de positivo humores corporis, eide privativo carentiam illius proportionis, quam inter eos ponebat sanitas : ita peccatum originale dicit de positivo ipsas potentias, et animæ vires; et de privativo destitutionem illius ordinis, et harmoniae, quam originalis justitia in eis constituebat. An vero in ægritudine naturali detur aliqua alia forma positiva de genere qualitatis, vel relationis, et an ea, vel potius prædicta privatiosit constitutiva talis ægriludinis,neque est constans in doctrina D. Thomæ, neque ad intentum refert.

Sed urgebis, quod præter vires animæ, et privationem justitiæ originalis ponit D. Thom. tertiam rationem, seu formalitalem, quam appellat *inordinatam dispositionem ipsarum virium* provenientem ex tali privatione; atque adeo ab ea distinctam : hæc aulem formalitas necessario est aliquid positivum; alias non differret a prædicta privatione, cujus ponitur effectus.

Respondetur, prædictam formalitatem habere se ut effectum privationis justitiæ originalis in genere causæ formalis, in quo genere, effectus, et causa non differunt tanquam alia, el alia forma, sed sicut eadem secundum se, seu in abstracto, et ipsamet ut subjecto applicata, seu in concreto.Eadem ergo carentia justitiæ originalis, quæ secundum se, et abstracte considerata dicitur *privatio,* et habet se ut causa ; prout consideratur juncta, et concreta suo materiali dicitur *inordinata dispositio virium animr,* et habet rationem effectus : unde neutra dicit pro formali aliquid positivum.

Ad primam confirmai tonem prima soluti·*' 73. Ad primam confirmationem posset non improbabiliter responderi,D.Thomam, ubi citatur.ageredejustificatione adultorum, in cujus,termino *a quo* semper est peccatum habituale personale, de quo non pauci etiam ex his, qui originale constituunt in privatione, affirmant esse positivum. Sed quia nobis quantum ad hoc eodem modo tôt de utroque philosophandum, respondemus S. Ductorem in primo testimonio consulto non dixisse absoluto, quod justificatio impii sit motus a contrario in contrarium; sed quod sit *secundum rationem motus,* ut innueret servari quidum in ea aliquam similitudinem cum tali motu, non tamen omnimodam. Servatur autem quoad hoc, quod sicut in motu proprie dicto inveniuntur quatuor termini, nimirum forma contraria, quæ destruitur per motum, et forma, quæ acquiritur, et carentia utriusque form®, hacque ratione est ibi duplex mutatio, alia ab esse formæ, quæ destruitur ad nun esse talis formae, et alia a non *esse* formæ, quæ acquiritur ad ejus esse; utraque tamen constituit eundem motum : ita in justificatione impii totidem termini, et mutationes interveniunt : nam est peccatum destruendum, et est gralia acquirenda, et est *non esse* utriusque : transitque subjectum una mutatione a peccato ad *non esse* peccati, et alia a *non esse* gratiae ad ipsam gratiam : ex quibus omnibus integer processus justificationis coalescit. Cælerum non intendit D. Thom, terminum *a quo* prædictæ justificationis esse in toto vigore contrarium, sicut in aliis motibus, puta calefactionis, dealbationis, etc. sed dicitur *contrarium* large, ut dici solent quaelibet opposita, inter quæ cadit medium, sive utrumque sit positivum, sive alterum privativum : nam eo ipso negatio, seu *non esse* unius non omnino coincidd cum affirmatione, et *esse* alterius. Et ideo possunt ibi distingui quatuor termini, versarique inter eos duplex mutatio. Ad distinctionem illorum, quæ omne medium excludunt,uti sunt contradictoria, in quibus idem prorsus est negatio unius, atque alterius affirmatio. Et hac ratione oppositio privativa (præsertim in moralibus) solet reduci ad contrariam, eodemque nomine appellari, el simul cum ea adversus contradictoriam dividi.

Alii *7-1. Secundo respondetur, terminum *a *quo* justificationis non praecise esse peccatum habituale sive originale, sive proprium, sed ulterius aliquid :el ratione hujus potest talis terminus dici positivum, et contrarium, quamvis ipsum peccatum habituale pro formali dumtaxat sit privatio. Pro quo nota, quod nomine prædicti termini juxta sensum D. Thomæ inlelligitur lotum id, quo homo impeditur a receptione gratiæ, et a quo per justificationem liberatur : quidquid enim per justificationem excluditur, habet

habet so ul terminus, a quo illa procedit. Hoc autem ultra peccatum habituale, quod est homini intrinsecum, importat peccatum actuale præteritum, ex quo habituale ortum duxit, et rationem offensae Deo illato per ipsum peccatum actuale : quamdiu enim hoc non retractatur, et illa non remittitur, utrumque manet moraliter in Dei appretiatione prohibens ipsum a communicatione gratiæ, et impediens hominem ab ejus receptione. Et hac ratione dixit D. Thom. in loco allegato, quod peccatum habituale non est privatio pura sicut tenebra, quæ præcise dicit absentiam lucis, sed privatio cum ordine ad causam, sicut umbra, quæ causatur ex interpositione corporis opaci : habet enim se peccatum præteritum, dum non retractatur, et offensa, dum non remittitur ad impediendam lucem gratiæ in anima, causandamque ejus privationem, veluti obex interpositus inter Deum, et ipsam animam: sicut se habet corpus obumbrans ad impediendam lucem solis in spatio illuminando. Etsicut umbra non tollitur, nisi auferatur corpus intermedium : ita privatio gratiæ, seu peccatum habituale non aufertur, nisi actuale præteritum, et offensa per remissionem, seu retractationem a conspectu Dei removeantur. Quia ergo quando justificatur anima, haec omnia tolluntur, videlicet ratio divinae offensæ, et moralis permanentia peccati actualis præteriti, nec non peccatum habituale, seu privatio gratiæ, quæ ex ipso actuali tamquam ex obice in anima causabatur, cuncta hæc habent se ex parte termini *u quo* justificationis, et ex omnibus prout moraliter inter se unitis prædictus terminus coalescit. Hac igitur ratione potuit justificatio appellari *motus a contrario in contrarium,* seu *positivo m positivum,* quia quamvis peccatum habituale secundum se in sola privatione consistat; peccatum tamen actuale præteritum,quod dum non retractatur, perseverat moraliter, et ut sic perseverans constituit simul cum illo terminum *a quo* ipsius justificationis, est aliquid positivum.

75. Et quod D. Thom. juxta hunc sensum loquulus fuerit praesertim in secundo testimonio ex quæst. 28 de veritate ubi apertius contrariae senlentiæ favere videbatur, patet ex contextu. Nam postquam dixit, quod culpa, quam tollit justificatio, aliquid ponit, et non solam absentiam gratiæ, reddens hujus rationem ita subdit : *Absentia enim gratic secundum se considerata habet tantum rationem pœn.v ; non autem rationem eulpx, nisi secundum quod relinquitur ex actu, voluntario prcecedenlc : sicut tenebra nim habet rationem umbrx, nisi secundum quod relinquitur ex interpositione corporis opaci. Sicut ergo ablatio umbrx imjtorlal non solum remotionem tenebnr, sed remotionem corporis impedientis : ita remissio culpas non solum ablationem absenlix gratar, sed ablationem impedimenti gratia, quod erat ex actu peccati precedent?, non ut actus ille non fuerit, quia hoc est impossibile; sed ut propter illum influxus gratar. non impediatur,* etc. videatur in 4, dist. 18, quæst. 1, art. 2, q. 1.

Ex quibus habemus ad intentum, tum quod privatio gratiæ ut causata ex actu voluntario præcedenti, et ut respiciens illum, habet rationem culpæ : atque adeo est ipsum peccatum habituale ; licet secluso eo respectu et addito alio, potius esset pœna.Tum etiam quod obex impediens lucem gratiæ, et causans ejus umbram, sive privationem in anima non est alius, quam actus peccaminosus præcedens, quatenus dum non retractatur, permanet moraliter in Dei appreliatione : et ita non est ponendum in homine aliquid intrinsecum talem obicem constituens. Tum præterea quod per motum justificationis simul tollitur privatio gratiæ, et prædictus actus præterilus, quatenus retractatur, et Deus illius quodammodo obliviscitur, ut non jam amplius propter illum gratiæ suæ subtrahat influxum. Tum denique quod etsi peccatum habituale, etquicquid tanquam de ejus ratione intrinsece in homine relinquitur, non sit positivum; terminus tamen *a quo* justificationis potest dici positivus, et contrarius gratiæ ratione peccati actualis, quod simul cum ipso habituali per justificationem deletur. Quo pacto vero peccatum actuale Adami, quod ille pro se retractavit, manserit pro posteris irretractatum : atque adeo per uniuscujusque justificationem, prout ad ipsum attinet, deleatur, ut hac ratione spectet ad terminum *a quo* talis justificationis, dictum est disputatione 14, num. 93.

76. Ad secundam confirmationem respondetur, illam inhærenliam habitualem, quam habet voluntas peccatoris respectu boni commutabilis, non ponere aliquid positivum distinctum ab ejus essentiali inclinatione; sed sufficienter fieri per hujusmodi inclinationem una cum gratiæ privatione ex peccato actuali relicta : quatenus per hanc fit, ut talis voluntas per omnes suos actus ita sistat in bono proprio sive commutabili, ut ad incommutabile, et divinum

non escendat, neque in sensu composito prædictæ privationis possit ascendere. Et quia talis consistentia in bono commutabili quantum ad suum formale, quod est ulterius non ascendere, fuit effectus peccati actualis excludentis sabordinationem ad bonum divinum, et amplectentis ipsum bonum commutabile ut omnino ultimum ratione objecti peccaminosi illi adjuncti, dixit D. Thom. quod vis, ct inclinatio istius peccati, sive adhæsionis manet in homine, quousque tale peccatum per poenitentiam retractetur, et voluntas per charitatem ad bonum divinum convertatur. Quomodo vero hinc fiat non posse hominem sine gratia per longum tempus peccatum mortale vitare, quod erat intentum D. Thomae, facile intelligitur.Quia videlicet durante eo statu, quicquid]>eccaminasum illi homini occurrit, non dissonat bono commutabili, ad quod est conversus, et ideo neque ab homine refugitur, neque apprehenditur ut malum, quousque, magna adhibita deliberatione, deteguntur pœnæ, et incommoda, ad quae ducit : et quia nequit homo multo tempore tantam deliberationem omnibus suis actibus apponere, consequenter nequit omnia peccata mortalia tuto eo tempore occurrentia vitare. Quo contra se haberet si esset in gratia conversus ad bonum divinum : nam eo ipso objecta prava occurrentia sine tanta deliberatione reputantur mala, et fugienda propter dissonantiam ad tale bonum, ob idque facile vitantur. Videatur Ang. Doctor loco cit. ubi hanc doctrinam prosequitur.

Ratione vero sic arguitur pro contraria senten^3· Peccatum nostrum originaledebet esse ejusdem rationis, ejusdemque speciei curn e0' Φ10^ Adamus commisit : idem enim saltem specie peccatum, quod ille commisit, in nos transfudit : sed peccatum, quod commisit Adamus, fuit positivum : fuit enim peccatum commissionis contra præceplum negativum non edendi de ligno vetito, aut non superbiendi, cujus peccati essentiam supra disp. 6, in positivo constituimus, ergo, etc.

Solutio. 77. Respondetur in Adamo fuisse duplex peccatum : aliud actuale, quod fuit actus superbiæ, inobedientiæ, aut gulæ, a quo ipse Adamus dictus est peccans, et nos prout eramus in illo, dicimur in *eo peccasse* : aliud vero habituale, quod fuit terminus talis actus, denominavitque Adamum *peccatorem*. Primum quidem fuit positivum sicul cætera peccataactualia.de quibus egimus citata disp. 6. Posterius alitem non fuit pro formali nisi privatio gratiæ, vel originalis justitiæ, ut nostris rationibus ostendimus : quia ergo peccatum nostrum originale non se habet per modum actus, sed per modum termini, neque ab eo dicimur /feccantes, sed *peccatores,* æquiparandum, et assimilandum potius est peccatu habituali Adami consistenti in privatione, quam peccato ejus actuali importanti de formali positivum. Sane usque adhuc nema plus tribuit de ratione *peccati, voluntarii,* aut *positivi* peccato originali, quod in nos Adamus transfudit, quam peccato habituali, quod in se ipso reliquit.

Si autem circa ipsum peccatum habituale Adami conficias argumentum : quia debet esse ejusdem speciei cum actuali? Respondetur quæstionem esse potius de modo loquendi, satisque independentem a pratenti difficultate, an prædicta peccata ejusdem, vel diversæ speciei dici debeant? Et quidem si in vigore Logico, vel Metaphysico loquamur, perspicuum debet esse, canon convenire in specie atoma, etiamsi admitteremus utrumque esse positivum : quia habitus, et actus saltem differunt, sicut qualitas difficile, et qualitas facile mobilis, quæ constituunt diversas species adhuc subalternas. Dicuntur tamen communiter prædicta peccata ejusdem speciei : vel reductive, quia cum habituale sit terminus actualis, reducitur ad illud, et quasi unum cum eo constituit : vel moraliter, et appretiative, quia cum sint contra eandem legem, et ex eodem motivo, in morali, et prudenti æstimatione pro eodem reputantur. Ad hujusmodi vero convenientiam nihil refert, quod unum sii positivum, et aliud privativum, sicut do peccatis commissionis, et omissionis procedentibus ex eodem motivo diximus disp. 8, a num. 7, et disp. 6, a num. 103.

78. Tertio probatu r : nam voluntas pueri per originale peccatum non modo est aversa®^ a Deo sicut a fine ultimo; sed etiam est habitualiter conversa ad bonum commutabile :sed talis conversio est aliquid positivum : ergo, etc. Minor constat : major vero probatur : tum quia omnis aversio sequitur ex aliqua conversione; non enim \-olunlas avertitur ab uno termino, aut relinquit illum, nisi quia afficitur, et convertitur ad alium. Tum etiam quia nequit intelligi voluntas ut omnino suspensa, et sine inclinatione habituali ad aliquem finem : cum ergo quandiu adest peccatum, non inclinetur in Deum sicut in finem, oportet ut maneat

neat inclinata, el conversa habitualiter ad creaturam, seu ad bonum commutabile.

pjiw (â.qui fo. Ad hoc argumentum non pauci ex his, tenant nostram sententiam, occurrunt negando majorem : et ad primam probationem respondent, aversionem constitutivam peccati originalis supponere quidem aliquam conversionem, cujus sit effectus; non tamen habitualem, et quæ maneat in ipso puero ; sed actualem, quæ non est alia, nisi quæ fuit in peccato actuali Adami, ex quo originale ortum duxit : ex eo enim quod Adamus suo gulæ, et superbiæ actu conversus fuit ad bonum commutabile sicut ad finem ultimum, sequula est in ipso, et in nobis aversio, et separatio a bono incommutabili per gratiæ, et charitalis privationem, cui bono conjuncti essemus per ipsam gratiam, el charitalem :et hæc aversio manet habitualiter, quandiu manet originale peccatum ; etiamsi conversio transierit : sicut transacta actione manet ejus terminus, et transacta generatione permanet relatio. Quod autem dicitur voluntatem non averti ab uno termino, nisi quia convertitur, et afficitur ad alium, verum est de voluntate, quæ ipsa se avertit, sicut fuit voluntas Adami : nam talis voluntas necessario debet habere proprium actum, seu conversionem actualem causantem habitualem aversionem, et separationem : secus autem de voluntate, quæ non ipsa se avertit, sed suscipit aversionem ex alio, sicut est voluntas posterorum Adami : sufficit namque, quod in ipso Adamo fuerit prædicta conversio actualis; ut ex ea resultet in posteris habitualis aversio, sine eo quod aliqua conversione afficiantur. Imo adhuc in x'oluntate, quæ ipsa se avertit, non est necessarium ponere aliquam habitualem conversionem; ut detur habitualis aversio, sed sufficit, quod præcesserit conversio actualis : nam ex hac sufficienter causatur prædicta aversio habitualis sine recursu ad aliam.

79. Ex quo ad secundam probationem dicunt, voluntatem pueri exislentis in originali, antequam per proprium actum ad Deum, vel ad creaturam se convertat, in nullum finem esse inclinatam inclinatione morali, seu quæ respicial illum ut finem moralem : habere tamen inclinationem physicam ad Deum rerum omnium finem ; nam quia natura voluntatis secundum suum *esse* physicum est a Deo, necesse est, ut secundum prædictum *esse* ipsum Deum ut finem respiciat. Cæterum hæc inclinatio physica neque conducit ad peccatum originale, neque tollit, quominus cum ea stet moralis aversio ab ipso Deo constitutiva talis peccati.

Verum quamvis hæc solutio sit probabilis, et satis verosi mi liter probationibus ar- Vertor * | gumenti occurrat; nobis tamen facilior patet aditus ex doctrina, quam a num. 65 tradidimus. Juxta quam admittenda est major; et ad minorem, constat ex dictis a num. cit. quomodo quicquid positivum est in illa habituali conversione, non sit de genere mali, neque ab ipsa voluntatis essentia distinctum : sed tota ratio malitiæ ibi reperta reducitur ad gratiæ privationem, per quam positiva voluntatis inclinatio cogilur sistere in bono commutabili, tanquam in omnino ultimo. Et hæc solutio omnino tollit prædictum argumentum :sive illud conficiatur pro solis parvulis existentibus in originali : sive etiam pro adultis peccatoribus : cum tamen alia necessario sit ad parvulos restringenda, ut intuenli constabit. Alia argumenta, quæ hic possunt elformari commodius, diluentur dub. 5.

DUBIUM IV.

Quid sit concupiscentia : et qualiter se habeat ad originale peccatum?

80. Quia frequens est in hac disputatione mentio de concupiscentia, et dum agitur de constitutione peccati originalis, multolies sit ad illam recursus, operæ pretium duximus ad accuratius investigandum prædictam constitutionem ea, quæ præd. vox continet, declarare. Ne autem distinctionis defectu minus perspicue procedatur, sciendum est, nomen *concupiscentia* multipliciter accipi. Primo pro potentia appetente bona sensibilia absque aliqua determinatione, aut applicatione potius circa malum, quam circa tiplex bonum : quo pacto comprehendit appetitum awePtio· sensitivum secundum utramque sui partem, videlicet irascibilem, et concupiscibilem prout indifferentem ad bonum el ad malum. Et licet hæc acceptio non sil multum usitata; ejus tamen meminit D. Angus- d, Aug tinus lib. 4 contra Julia, cap. 14, et lib. 6, cap. 7. Secundo sumitur pro actu talis potential, etiam sine ulla restrictione : unde comprehendit hoc modo omnes passiones ipsius appetitus : imo extenditur etiam ad actus voluntatis; frequentius tamen stat pro actibus prosequulionis, et maxime pro desiderio; quod est rei, vel boni absentis. Additque in tota sua restrictione accepta,

quod sit boni delectabilis secundum sensum. Juxta quem rigorem determinate dicit motum concupiscibilis distinctum non solum ab actibus irascibilis, et ab odio, et tristitia ipsius concupiscibilis, quæ sunt circa malum : sed etiam ab amore, qui est circa bonum absolute, et a delectatione, quæ est circa bonum pr.rsens : ut videre est hac 1, 2, quæst. 30, art. I et 2.

Hac autem concupiscentia? acceptione, videlicet pro actu potentia? appetitiva?, sive sensitiva?, sive rationalis, et maxime pro desiderio utitur frequenter Scriptura : quandoque in bono sensu, quandoque in malo eam accipiendo : et ob id de bona concu-
PsaL II^piscenliadicitur Psil. I *IS: Concupivit anima*
Sapies!. *mea desiderarejustificationesluas.* Et Sapient.
6 : *Concupiscentia sapientia deducit ad re-*
Jicob3i Et ad Galat. 5 : *Spiritus concupiscit*
Ecciesi. *adversus carnem.* De mala vero dicitur Ja-
D^id. c0^i 1 : *Unusquisque lentatur a concupiscen-*
13. *Ha sua.* Et Ecclcsiast. 28 : *Past concupiscentias luas ne eas.* Daniel 13 : *'Concupiscentia subvertit cor tuum.* Sed observat D. Augustinus Psal. citato, quod quando Scriptura sumit prædictum nomen in bonam partem, declarat bonum, quod concupiscitur, ut videre est locis citatis. Quando autem in malam accipitur, non ita declaratur : quia revera *ipsàxox concupiscentia* sonat in malum: et ideo ut accipiatur pro mala concupiscentia, non est necesse aliquid addere ; secus autem ut sumatur pro bona. Et quamvis prædictum nomen pro concupiscentia mala acceptum frequenter determinetur ad desideria luxuria? et gula?; at sæpe etiam extenditur ad omnia prava desideria cujuscnmque objecti sivecarnalis,sive spiritualis,
i.Joan. delectabilis, aut utilis: ut videre est I Joan.
2 eh. avaritia vocatur *concupiscentia ocu-*
Ezcch. *lorum.* Et Ezechiel. 23 appellatur eodem nomine desiderium amicitiæ et communicationis Judæorum cum Chaldaeis : et aliis locis.

Tertio sumitur pro inordinata illa dispositione habituali, et prava affectione, qua post peccatum Adami, el ex vi ipsius, proni, et habiles sumus ad bona sensibilia, et delectabilia contra, vel præter rationis ordinem appetenda : quæ sane imperfectio locum non habuit in statu originalis justitiæ, neque haberet in statu naturæ intégra? integritate ordinis naturalis. Et in hac acceptione, quæ communis est apud Theologos, sumimus *concupiscentiam* in præsenti : soletque etiam nuncupari aliis nominibus, ut *cetus homo, lex carnis, peccati fomes, tangor nature, sensualitas,* el hujusmodi. Rectal ergo ut videamus quid sit, et quid importat tarn pro formali, quam pro materiali prædicta prava affectio, quarn ex peccato Adami hærodilavimus, qualiterque spectet ad nostrum originale, cujus cornes existit.

Deciditur prima pars dubii.

81. Si dubio secundo, et tertio vora tradidimus, inde perspicue habetur, concupiscentiam in hac nostra acceptione non esse aliquid positivum superadditum entitati potentiarum, distinctumquo ab eis. Salis namque ibi improbatum est hujusmodi positivum. I nde super est, ut vel sit ipsæ po- ç«atentiæ secundum se, et secundum suasjj^ positivas inclinationes, vel aliquid privativum eis superadditum. Porro formalem rationem concupiscentia? (quidquid sit de teriali) non esse prædictas potentias, v. g.daase appetitum sensitivum secundum se spectatum, et secundum suam positivam inclinationem, facile potest demonstrari. Quia appetitus sensitivus secundum se cum omni sua entitate positiva (idemque est de reliquis potentiis) manet sine concupiscentia : ut in Christo Domino, qui assumpsit prædictum appetitum, concupiscentiam vero non assumpsit : et in Adamo, qui quandiu in justitia originali permansit, caruit concupiscentia, nulla tamen potentia appetitiva caruit : et in beatis, ubi gratia consummata perfecte sanabit naturam, liberabitur bæc a concupiscentiae fomite : nequaquam vero exuet prædictum appetitum : ergo concupiscentia non est ipse appetitus secundum se.

Denique concupiscentia est mala, et nonilaUH a Deo : et ideo damnatur in Scriptura, ut & Matth. *Cr.Sed libera nos a malo.* Quem locum D. Augustinus lib. 3 contra Julia, cap. 14, de concupiscentia intelligit: el Jacobi 2, cum dixisset, quod Deus neminem tentât, addit : *Unusquisque vero tentalur a concupiscentia sua,* ostendens hanc aliunde esse, et non ex Deo. At appetitus secundum se est bonus, et a Deo, sicut natura, ad quam consequitur : ergo, etc. Praeterea; nam concupiscentia est effectus peccati, ut dicitur in Tridenlino ses. 5, can. 5, et ideo nisi Adamus peccaret, illa non fuisset: sed appetitus secundum se non est peccati, sed Dei effectus, dareturque etiam nullo existente peccato : non ergo ipse secundum se est concupiscentia

concapirtonlia. Denique appetitus secundam w indifferens est ad appetendum juxta vel præter ordinem rationis; concupiscentia autem determinate inclinat ad inordinate appetendum : ergo non sunt omnino idem, sed differunt formaliler.

Qt-iid- 82. Dicendum itaque est prædictam concupiscentium importare ipsas potentias, et ■oiu' vires animæ non præcisesecundum se, sed ut destitutas justitia originali, privatasque illa rectitudine habituali, perquam in primo statu a ratione continebantur, ne contra, aut præter ordinem ejusdem rationis, in sua objecta tenderent : ita quidem ut privatio, el destitutio prædictæ rectitudinis sit tanquam ratio formalis concupiscentia» ; ipsævero potentiæ secundum sua positiva ïr.nii& habeant se ul ratio materialis. Hæc est sen- jv. (entia Ang. Doctoris in præsenti art. 3, dum ait, concupiscentiam esse inordinationem virium animæ provenientem ex aversione voluntatis a Deo, ratione cujus inordinate convertuntur ad sua objecta, et ad bonum commutabile: consulto etiam non dixit esse ipsas animæ vires, sed earum inordinationem : ut ostenderet, formalem concupiscentia rationem non consistere in positivo prodictarum virium ; sed in privatione ordinis, vel rectitudinis, quam diximus, per quam privationem in suis motibus, et actibus inordinalæ redduntur. Idem tradit apertius quæst. 4 de mal. art. 2 ad 4, et in solut. ad 7, sic inquit : *Concupiscentia contracta per originem nihil est aliud, quam destitutio inferiorum cirium a retinaculo rationis.* Et in 2, dist. 30, qua»st. 1, ari. 3 ad 2, de prædicta concupiscentia ita loquitur: *Differt dicere potentem et habilem : quod enim aliquis sit potens concupiscere, est ex potentia concupiscibili ; sed quod sit habilis ad concupiscendum, est ex aliquo habitu, vel ex eo quod per modum habitus se habet : contingit enim, ut etiam privatio aliqua habilitatem quondam relinquat, in quantum privatur aliquid, quod impedimentum prxstare posset. Et ita dicitur concupiscentia habitualis esse peccatum originale: non quidem vis concupiscibilis, neque iterum aliquis habitus, qui aliquid positive dicat ; sed ipsa habilitas, qux relinquitur in inferioribus viribus ad ordinate concupiscendum, ex hoc quod ab appetitu subtrahitur retinaculum rationis, quo detinebatur, ne effrrenate posset in sua objecta tendere.* Ecce quomodo pronitaset habilitas ad inordinate appetendum, quæ est propria ralio concupiscentiæ constituitur aD. Thoma non penes aliquid positivum, quod vel sit habitus, vel ipsa appetitiva potentia; sed dumtaxat penes privationem et destitutionem a rectitudine, quam diximus. Unde hanc sententiam tuentur Curiel iu præsenti art. 1, Curiel, dub. unie, conclus. 2 et 3, Dreg. Mart. art. Man. 3, dub. 2, conclus. 5, Montes, quæst. 2 et5,on,cs· alii,

83. I'otestque facile suaderi. Turn a suffi- Aft® cienti enumeratione : recte enim consideranti apparebit nihil superesse præter prædictam privationem, quod sit pro formali concupiscentia : præsertim cum hæc, ut docent Patres, et Concilia, ex Adami peccato provenerit, ex quo tamen nihil recipimus positivum. Tum etiam ratione desumpta ex Ang. Doctore : quia posita in potentiis hujusmodi privatione, nulloque alio superaddito, intelliguntur pronæ et habiles ad tendendum in sua objecta præter ordinem rationis, quod est munus proprium concupiscentiæ : cum tamen seclusa ea privatione per contrariam rectitudinem, maneant impedilæ et remotæ a prædicta tendentia : ergo talis privatio est propria ralio concupiscentiæ constitutiva. Consequentia est perspicua : antecedens vero probatur : quia in statu justitiæoriginalis non ob aliud deerat, potentiis hominis pronilas et habilitas ad tendendum inordinate in sua objecta, nisi quia per ipsam justitiam, et perfectionem ab ea derivatam continebantur sub regula rationis, omnesque illarum inordinati motus ab ea compescebantur : ergo eo ipso quod priventur et careant hujusmodi perfectione, et continentia manebunt cum prædicta habilitate, et promptitudine.

Confirmatur exemplis, quibus utitur D. Dec|ara. Thomas loco cit. de Malo, in solut. ad 4. Nam ita se habebat humanus appetitus, piis, quando erat sub ligamine justitiæ originalis, sicut fera, dum tenetur vinculis alligata, ne vadat in præceps : et sicut lapis ponderosus, dum a columna detinetur, ne ad centrum descendat : ergo quemadmodum fera solutis vinculis, etiamsi nihil ei superadditur, manet ad praecipitium expedita, et lapis, remota columna, ad descensum : ita prædictus appetitus eo dumtaxat quod ligamen et retinaculum prædiclæ justitiæ amiserit, sine alicujus alterius superadditione manebit pronus et expeditus ad quævis illicita appetenda : quod est proprium concupiscentiæ munus.

84. Quod autem prædicla concupiscentia de materiali importet ipsum appetitum secundum suam positivam essentiam, satis est perspicuum : siquidem non aliter pri-

vatio supradicta reddit illum habilem, et expeditum ad inordinate appetendum, nisi recepta ineo, ipsumque informandoel alliciendo : el ita ipse appetitus secundum suam entitatem positivam habet se ut substraclum, ei materia talis habilitatis : et e.x utroque sicut ex materiali, et formali coalescit integrum concretum, quod *concupiscentia* vocatur. In quo quia res est perspicua, non immoramur. Hinc autem fit, quod quia in concretis accidentalibus suppositio fit pro materia, et lotum de illa praedicatur, atque e converso, vere dicamus *concupiscentiam* «w *appetitum,* et *appetitum esse concupiscentiam,* ut Theologi sæpe loquuntur : sicut vere dicimus, quod *gladius sit ferrum,* et quod *ferrum sil gladius :* cum tamen sicut per istas praedicationes non intendimus, quod ratio formalis per gladium significata, et ejus constitutiva sil substantia ferri, sed sola ejus forma, vel figura : ita per illas non denotatur, quod ratio formalis constitutiva concupiscentia), et significata ejus nomine sit ipsa entitas appeti tus ; sed privatio dumtaxat et destitutio, quam diximus, a rectitudine justitiæ originalis.

85. Sed objicies: quia concupiscentia dicit de formali inclinationem et propensionem ad bona sensibilia contraria rationi : hæc autem propensio, et inclinatio non potest constitui in recto per privationem, sed per vim positivam ad inordinate appetendum ; privatio vero ad summum se habebit in obliquo tanquam removens prohibens ipsam inclinationem a suo actu : unde nisi prædicta vis positiva appetitui inesset, quamvis privaretur rectitudine justitiæ originalis, non propenderet in illa bona, neque inclinaret ad actus rationi dissonos : sicut non inclinat appetitus bruti, cui deest tota illa rectitudo : ergo non recte formalem concupiscentis rationem in privatione collocavimus.

Confirmatur: nam eo proportionali modo debet constitui, et explicari concupiscentia habitualis, seu per modum actus primi, de qua nunc agimus, sicut constituitur, et explicatur concupiscentia actualis, quæ est ejus actus secundus : sed hæc non constituitur per privationem, sed per deformitatem positivam : ergo, etc. Minor probatur : nam concupiscentia actualis est ipsum peccatum actuale, de quo disp. G diximus constitui per positivam tendentiam ad objectum dissonum, quæ est actualis malitia.

Respondetur, concupiscentiam non utcumque inclinare ad objecta sensibilia, sed cum expeditione et habilitate, el cum exclusione ordinis ad rationem : hocque superaddit appetitui secundum se, cujus est tantum inclinare ad prædicta objecta utcunque, ct ab illis conditionibus præseindendo. Unde concupiscentia pro formali solum importat prædictam habilitatem el exclusionem ; ipsam vero inclinationem positivam appetitus dicit solum de materiali: et sic patet ad majorem objectionis. Ad minorem vero dicendum est, quod licet prædicta inclinatio dicat vim positivam, et hæc debeat necessario supponi in materiali concupiscentia) ; alia tamen, quæ sunt in ea de formali, sufficienter constituuntur per privationem quam diximus : quiasupposita inclinatione, et virtute alicujus potentia) ad tendendum in sua objecta, sicut per positivum alicujus impedimenti redditur impedita, el inhabilis; ita per ejus ablationem redditur sufficienter prompta et expeditu. Legantur verba D. Thomæ, quæ nuper adduximus ex 2, dist. 30, et quæ habet quaïst. 4 de Malo, art. 2 ad 4.

86. Neque obest, si urgeas, potius hinc fieri addendum esse aliquid positivum in appetitu : quia per solam privationem nequit determinari ad objecta sensibilia cam prædicta exclusione ordinis ad rationem : privatio enim non determinat ad aliquid; sed potius tollit determinationem, si quam invenit. Respondetur enim negando antecedens : nam modus determinationis, aut exclusionis, quem ponit concupiscentia, non consistit in aliquo positivo respectu, vel applicatione ad hæc objecta excludendo similem respectum circa alia ; sed in eo quod cum antea propter perfectionem, et ligamen justitiæ originalis potenlia appeliliva esset remota, et difficilis circa objecta rationi dissona ; promptaque, et facilis circa ea, quæ rationi consonant, cujus difficultatis, et facilitatis ipsa potenlia, attentis dumtaxatsuæ naturæ principiis, expers est, modo deperdita illa perfectione, et veluti in nuditatem propriæ naturæ reversa, utrunque amisit: videlicet impedimentum, atque difficultatem circa priora objecta, et promptitudinem. atque facilitatem circa posteriora : mansilque proinde erga illa expedita, et facilis, soluto ligamine retardante, el impediente; erga hæc vero ægra, et difficilis, amissa perfectione reclificante, et habilitante. Ad hunc autem determinationis modum non est opus superadditione alicujus positivi, ut ex se constat. Alia vero replica, quæ hic suboriri poterat, infra diluetur.

Illud

Illu<l autem, qtlOd dicitur de appetitu bruti, potius est pro nobis : nam quod desit ibi ratio concupiscenlim proprio, et formaliter itcccplæ, non provenit ex defectu inclinationis, vel virtutis ad tendendum in objecta sensibilia, in qua) noster appetitus per concupiscentiam tendit ; imo major vis solet esse in appetitu brutorum, (piam in nostro ad tendendum in prædicta objecta. Deesi ergo illi, tum ex eo quod cum in bruto non sil ratio, non est capax ejus appetitus, inquæcunque tendat, tendendi in aliquid contra rationem. Tum etiam quia talis appetitus non est capax rectitudinis, vel cqnformitalis ad rationem : et ita neque hujusmodi rectitudo potest esso illi debita, neque ejus defectus habere rationem privationis, sed negationis dumtaxat: adqueadeo non pertingit ad rationem formalem concupiscentiæ, quæ necessario importat defectum privativum, eo quod est do genere mali, vel saltem aptitudinem ad hoc, ut defectus iste sil privatio. Quamvis autem propter rationes prædictas non sit in brutis proprie, et formaliler concupiscentia ; sæpe tamen eorum appetitum *concupiscentiam* nominamus : vel quia loquimur in sensu materiali :vel quia non sumimus concupiscentiam sicut modo ; sed juxla primam acceptionem, quam initio dubii attulimus.

schtio ^'. ;ao 87. Ad confirmationem admissa majori, neganda est minor, si intelligatur de concupiscentia actuali secundum id præcise, quod affert de linea concupiscentiæ, quodque de concupiscentia habituali secundum suum formale participat. Ad probationem vero respondetur, quod licet prædicta concupiscentia actualis accedente voluntatis consensu fiat formaliler peccatum actuale, non tamen ipsa malitia, per quam in ratione talis peccati constituitur, est ex concupiscentia secundum se, sed ex praedicto consensu : ex concupiscentia vero solum est entitas illius actus correspondons materiali ipsius concupiscentia?, et carentia rectitudinis rationis correspondons ejus formali. Totumque hoc habet se de materiali in prædicto peccato. Imo totum potest inveniri sine malitia formali,non solum quando ante omnem advertenliam ralionis concupiscentia in suum motum prorumpit, sed etiam quando post talem advertenliam voluntas resistens quantum debet, non valet illam a lali motu retrahere. In quo casu loquitur Concilium Trid. ses. 5, dum de prædicta concupiscentia dixit, qued relicta est nobis ad ngonem, et quod viriliter per Dei gratiam resistentibus nocere non valet.

Addo, quod si in actu concupiscentia? ante voluntatis consensum daretur aliqua malitia formalis propter aliquam semiplenam libertatem ibi repertam, talis malitia reduci deberet in materiale concupiscentia? habitualis, potius quam in ejus formalem rationem : quia, ut infra dicemus, prædictum materiale secundum se, et anlecedenter ad formale orat sufficiens principium illius malitia?; quamvis remotum, et impeditum, quouisque per prædictum formale solutum fuit impedimentum. Et ita concupiscentia secundum suam rationem formalem esset tantum removens prohibens ; secundum materialem vero esset causa per se eo modo, quo malitia habet causam.

Secundo objicies, quod privatio originalis A[ia justitiæ constituit peccatum originale, utobjceiio. videbimus dubio sequenti : concupiscentia autem, quamvis ad materiale prædicti peccati speciet ; non tamen ad ejus constitutivum : alias maneret tale peccatum in baptizatis, sicut illa manet ; vel sublato illo per baptismum, concupiscentia non maneret : quod utrunque repugnat Concilio Tri >. *ses.* citata: ergo concupiscentia nonconsis Λ in prædicta privatione.

88. Respondetur, antecedens esse verum de privatione justitiæ originalis quantum ad effectum omnino primarium ; secus tamen de privatione, vel privationibus aliorum effectuum posteriorum, qui ad illum consequebantur. Et enim in hac disputatione dub. l vidimus, justitia originalis conferebat homini plures perfectiones: nam animæ tribuebat illam, quam modo tribuit gratia, per quam reddebatur sancta, et Deo grata : liicque erat primarius effectus prasdiclæ justitiæ communis illi cum gratia : ad quem reducitur perfectio, quam tribuebat voluntati rectificando illam in ordine ad Deum per habitualem conversionem in ipsum ut in finem ultimum supernaturalem, sicut modo præstat charitas. Deinde tribuebat eidem animæ, et voluntati quendam vigorem, qui non erat omnino alia forma a prædictis, sed peculiaris modus informandi, de quo diximus supra num. 7, et num. GO, ratione cujus habebant vim continendi appetitum sensitivum, ne contra rationem rebellaret : ipsaque voluntas tuta manebat ab extorsione talis appetitus, et a deflexione ad illum. Intellectui etiam ultra fidem, et prudentiam infusam, aliaque supernaturalia dona, quæ modo confert gratia, tribuebat

scientiam practical», et prudentiam naturalem. quibus ratio manebat plane illuminata in agendis. El denique (omissis aliis, quæ ad præsens non sic attinent) appetitui sensitivo tribuebat quandam perfectionem, (quæ ut citato num. 60 dicebamus, erat peculiaris modus informandi habituum existentium in ipso appetitu) per quam ita erat subjectus voluntati, et rationi, ul circa nullum objectum quantumvis sibi præsens absque illarum imperio moveretur. Quia igitur cuncta hæc amissa fuere per peccatum, consequenter natura humana contraxit ibi plures privationes juxta numerum prædictarum perfectionum. Sicut ergo respectu originalis justitiæ ille, quem diximus *effectum primarium,* habebat se ulejus essentia, et ratio formalis ; reliqui vero de materiali, et consequenter: ita respectu peccati originalis illa privatio, quæ tollit prædictum primarium effectum, habebit se ut formalis, el constitutiva ; quæ vero reliquas perfectiones auferunt, habent se ex consequenti, et de materiali : et ideo recte possunt constituere concupiscentiam, quæ ad materiale prædicti peccati pertinet.

Aaüuad- noato digna, ^æc diximus ut dc>clrinæ D. Thomæ, et ver',at‡ niagis consona. Si quis autem pro formali concupiscenti® ultra prædictam privationem assignare etiam intendat aliquid positivum ; si tamen hoc non sit habitus potentiis superadditus, vel forma aliqua ex natura rei ab earum entitate distincta ; sed quædam veluli explicatio inclinationis, et propensionis ipsarum potentiarum ad objecta sensibilia, quæ ex ablatione originalis justitiæ voluti resultat, augelque virlualiler prædictam inclinationem, quatenus eam quasi evolvit, et explicat, cum antea esset in suamet entitate veluti involuta, et implicata : sicut per oppositum inclinatio earundem potentiarum ad sequendum rationis ductum, quæ cum prædicta justitia erat explicata, et evoluta, intelligitur per ejus ablationem in propriam entitatem velut retrahi, et contrahi, atque hoc modo virtualiter diminui : non sine fundamento incedet : nec nos omnino inficias ibimus : cum hoc totum satis probabiliter componi valeat cum eo, quod in hac disputatione principaliter intendimus. Pro quo videri possunt, quæ in tract, de Beatitud. circa dolem subtilitatis diximus disp. 5, n. 35, et quæ infra dicemus circa articulum 2, quæstione 85.

§ II.

Solvuntur ntmnuUx dubitationes.

Ad pleniorem cognitionem noslræconçu- h.», piscentia? potest merito interrogari, utrum solum comprehendat appetitumsensitivuni, et ejus deordinationem ? An vero etiam reliquas animæ potentias, ut voluntatem, et intellectum? Quod enim non se extendat ultra deordinationem praedicti appetitus, videtur suaderi, tum ex ipso concupiscentia? nomine, quod deductum est a quadam parte ejusdem appetitus, nempe a concupiscibili. Tum etiam quia concupiscentiali··* dividitur contra malitiam, et ignorantiam,i*'^. qui sunt defectus perlinentes ad voluntatem, et intellectum : ergo non debent hujusmodi defectus sub illa comprehendi. i-ir? Tum denique quia nomine *concupiscentis* Theologi intelligunt illam partem animæ, quæ vocatur *caro ;* eo quod residet in camo, indequeadversus rationem insurgit, et eam praevenit : juxta illud Apostoli adGalat. 5: a; *Caro enim concupiscit adversus spiritum,* Et Rom. 7 : Γὸ/eo *autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mex,* etc. sed hoc totum est munus solius appetitus sensitivi, el deordinationis ipsius : ergo non debet *concupiscentia'* nomen ultra illum extendi.

Pro contraria quoque parte adest non&i^ se- inefficax ratio. Quia concupiscentia, de qua Theologi in praesenti loquuntur, dicit omnem illum defectum, qui est materia respectu culpæ originalis, et est fomes ad peccatum, in illudque inclinat : sed talis defectus comprehendit deordinationes omnium prædictarum potentiarum : ergo, etc. Deinde concupiscentia, ut est materia originalis peccati, importat illa vulnera, quæ natura humana ex peccato Adami incurrit, per quæ, etiam sublato per baptismum ipso peccato, manet ægra, et infirma, et in naturalibus sauciata ; saltem respective ad se ipsam ut fuit in primo statu : et hoc est, quod Scriptura, et Patres appellant *veterem hominem, qui corrumpitur, legem peccati, legem carnis, legem membrorum, naturx languorem,* et similia, quibus ipsa concupiscentia exprimitur : sed prædicta vulnera comprehendunt non solum appetitum sensitivum, sed etiam intellectum, el voluntatem,ut ostendit D.Thom. infra quæst.85,art. 3, ubi unicuique prædictarum potentiarum suum vulnus assignat; videlicet in intellectu ignorantiam, in voluntate malitiam, iu irascibili infirmitatem, et in concupiscibili concupiscentiam specialiter dictam : ergo ipsa concupiscentia communius accepta pro malo, quod una cum peccato per originem trahimus, sicut in præsonti sumitur, ad omnes prædiclas potentias se extendit.

Potestquo hoc confirmari ex Apostolo ad Galat. 5, ubi enumerans opera carnis, per quam intelligit concupiscentiam,non solum assignat vitia, el passiones appetitus, sed etiam voluntatis, et intellectus ut idololatriam, hæreses, sive sectas, æmulationes, cox dissensiones el alia hujusmodi.Genes.etiam 6, ad designandam prædictam concupiscentiam dicitur : *Cuncta cogitatio cordis intenta est ad malum.* Et cap. 8 : *Sensus enim, et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.* Ubi verba illa *cuncta cogitatio,* et illa *cogitatio humani cordis* satis aperte comprehendunt rationalem hominis partem : sicut ly *sensus* dicit partem sensitivam.

ojei. 90. Et ideo hujus sententiæ sunt Cajetanus in præsenti, Gregorius Mart. Montesinos,et Curiel referens Decanum,Tiletanum, et Naclantum. Sumilurque ex D. Th. art. 3 Km hujus quæst. ubi postquam de privatione Mittijustitiæ originalis quantum ad effectum primarium, per quem rectificabatur anima, et voluntas in ordine ad Deum, dixerat esse formale in originali peccato, addit : *Omnis autem alia deordinatio virium se habet in peccato originali sicut quiddam materiale : qux quidem inordinatio communi nomine potest dici concupiscentia,* etc. Notat vero Cajetanus, consulto dictum fuisse *omnis alia inordinatio virium animx,* et non *omnis inordinatio aliarum virium animx,*ne putaremus excludi ipsam voluntatem, et quamlibet ejus inordinationem ; sed illam tantum, quæ dicit privationem ordinis ad Deum : omnem vero aliquam inordinationem quaruncunque virium animæ, adeoque etiam ipsius voluntatis comprehensam manere sub materiali prædicti peccati, et por consequens sub concupiscentia. In solutione etiam ad 3 ejusdem art. et quæst. 3 de mal. art. 7, in corp, nec non quæst. 4, art. 2, ad 12, expresse comprehenditur ignorantia sub materiali peccati originalis. *Nam quia inter alias vires animx* (ait D. Tho.) *etiam intellectus a voluntate movetur, defectus intellectus etiam continetur sub peccato originali : qui quidem defectus est carentia illius scienlix naturalis,quam homo in primo statu habuisset: et, per hunc modum ignorantia materialiter continetur sub peccato originali.*

Dicendum itaque est,omnes animæ vires, Pradcsi- quæ sunt capaces prosequendi bonum ho- u^^e nestum, eo quod libertatem participant, quæque per justitiam originalem in ordine ad illud rectificabantur, uti sunt irascibilis, el concupiscibilis, intellectus praclicus, el voluntas, imo et ipsam animam, quæ est omnium radix, infectas esse hoc malo, de quo agimus, et ita omnes posse sub concupiscentia com prehendi.Sedan de facto omnes, vel an solus appetitus sensitivus eo nomine appelletur, quæstio est de modo loquendi, in quo, cum rem teneamus, non oportet immorari. Fatemur autem vocem *concupiscentix* ex usu, et ex vi sua concernere prædictum appetitum, et ut in plurimum stare pro illo : cujus rationem tradit D. Thom. hic art. 3 ad 3. Reprehendi tamen minimo debet, qui universalius uti voluerit concupiscenti® nomine pro quolibet ex prædictis defectibus, sicut utimur aliis nominibus cum eo fere synonimis.

91. Ad primam vero ex rationibus, quæ solvtm- permissionem sic loquendi impugnare videbantur, respondetur, sæpe nomen in sua ma·.par· significatione extendi ultra illud, unde fuit s derivatum. Quod in præsenti necessario est fatendum : nam ipsum nomen *concupiscentix* determinate deductum est a quadam parte sensitivi appetitus, quæ est concupiscibilis; et tamen omnes admittunt, recte etiam accipi pro irascibili. Eodem ergo modo damnandi non sunt, qui illud extendunt ad alias partes animæ, quarum infectio ad idem inclinat, et ex eodem principio originatur. Eo vel maxime quia quando prædictum nomen hujusmodi animæ partibus applicaretur, denotaret, illas non absolute secundum se, sed quatenus ex consortio cum carne, et sensibilitate ad sensibilia deflectunt, ut dicemus num. 94.

Ad secundam respondetur, concupiscentiam ibi non sumi in tota sua communitate, sed valde determinate pro defectu solius concupiscibilis : et ideo dividitur etiam contra defectum inascibilis, qui vocatur *infirmitas.* Secus autem in præsenti ubi defectus utriusque appetitus ab omnibus sub illa comprehenditur. Et eadem ratione possunt comprehendi alia, quæ diximus.

Ad tertiam respondet bene Curiel, carnem quandoque sumi pro tota vetustate, quam per carnalem generationem contraximus ex primo parente; ut distinguitur contra novitatem spiritus, quam per rege-

nerationem in Christo participamus : et ita tota depravatio hnmanæ naturæ appellatur *caro:* sive sit in potentiis carnalibus; sive in spiritualibus: quia ratione illius etiam istæ potentiæ sunt suo modo ad ea, quæ carni placent, propensa?. Quo contra anima, voluntas, et intellectus, quatenus carnales affectus superant, et spiritualibus intendunt, *mens, et spiritus* vocantur.

nubitithulia, 92. Sed circa hoc ipsum rursus quæri pfligst, an prædictæ potentiæ subjiciantur concupiscentiæ, et ab illa inficiantur secundum totum positivum, quod habent ; an vero dumtaxat secundum aliquam sui quasi •partem ; ita ut maneat in eis aliqua formalitas, vel respectas, qui concupiscentiæ infectione immediate, et formaliler non tangatur ?

Doctrira ^•^«-intelligentia nota, in nostro appetitu sensitivo distinguendas esse duas inclinationes. Alia convenit ei ex sua ratione specifica, ut est potentia naturæ sensitiva? communis homini, et bruto : et secandum hanc solum respicit objecta sensibilia quatenus talia, praescindendo ab ordine, vel contrarietate ad rationem. Alia vero convenit illi ex conjunctione ad intellectum,el voluntatem, eslque propria talis appetitus, quatenus est in homine, ut diximus disp. 10, a num. 60, et secundum istam inclinaturadsequendum ductum ipsius voluntatis et intelle- tus; vel saltem ad illis non repugnandum : atque adeo respicit prædicta objecta non præcise secundum se, sed ut cadunt, vel cadere possunt sub præscripto ejusdem intellectus. Imo adhuc hæc secunda inclinatio debet distingui, quatenus est ad sequendum ductum rationis rectæ-, et prout est ad sequendum imperium rationis deordinatæ : et etiam quatenus est ad agendum cum imperfecta libertate ; prævie quidem ad prædictum imperium : non tamen ad omnem rationis advertentium, ut latius dictum est disp. citata a num. 83. Similiter etiam intellectus, et voluntas possunt considerari, vel ul præcise sunt potentiæ spirituales: quo modo solum respiciunt objecta hujus ordinis, neque ad sensibilia afficiuntur. Vel prout habent esse in hoc supposito prædicto appetitu sensitivo, ex conjunctione ad quem veluti malerializantur, et ad sensibilia deflectunt, propriamque ipsius appetitus inclinationem sequuntur.

Swndtnn <iesensitivo appetitu? 93. Hoc supposito, quod attinet ad hunc appetilum, dicimus esse subjectum concupiscentiæ secundum totam illam priorem inclinationem, quæ est ad sensibilia secundum se. Secundum posteriorem vero non ita : nam stillem qua ratione est iid sequendum ductum rationis reel®, nequaquam subest concupiscentiæ deordinationi, sed potius ei repugnat. Imo neque quatenusesi ad sequendum rationem deordinalam ex ejus imperio, debet *concupiscentia* appellari, nisi talo imperium ex ipsa concupiscentia ortum habuerit. Et ratio est : quia processus concupiscentiæ semper habet initium ex appetitu sensitivo, indeque originalur : el quamvis ad rationem pertingat, non tamen est ex ipsa ratione ; quando autem prædictus appetitus ex rationis imperio primario movetur, totus processus ex ipsa ratione originator, et ideo sive recte sive inordinate tendat, non debet concupiscentiæ attribui. Diximus *nisi tale imperium ortum habuerit ex coneupiscentia, etc.* quia contingit, ut ratio ab appetitu sensitivo excitata iterum imperet motum ejusdem appetitus: el tunc ille motus utpote ex appetitu, et concupiscentia inchoatus jure reducitur ad ipsum appetitum, et tribuitur concupiscentiæ. Quando autem appetitus agit per imperfectam libertatem, insperato rationis imperio, etiam tendit formaliter sub infectione concupiscentiæ, et *concupiscentia* vocatur : quia licet operatio illa sit ex aliquo voluntatis participio; est tamen ita materializata, et depressa ad propria ipsius appetitus, ut propter hanc depressionem ordinem rationis excludat; et potissimum in illa resplendeat conditio, et malcrialitas talis appetitus.

94. De voluntate autem, et intellectu dicendum est non subesse concupiscentia?, ut sunt potentiæ præcise spirituales, tenduntque ad objecta hujus ordinis: sed solum quatenus ex conjunctione ad appetitum sensitivum veluti descendentes a sua spiritualitate, corporalibus se immiscent, el ad sensibilia deflectunt. Unde privatio, quæ hujusmodi potentias in ratione concupiscentiæ constituit,solum est carentia illius vigoris, per quem in primo statu seipsas ab extorsione et insultibus appetitus sensitivi tuebantur; iliumque sub suo ordine continebant. El eodem modo dicendum est de anima rationali, quam etiam diximus per concupiscentiam tangi. Ratio vero esi illa, quam insinuavimus : quia videlicet origo concupiscentiæ est ex inferiori, et materiali appetitu : et ideo solum habet potentias superiores tangere, quatenus illi approximantur, et ad ipsum deflectunt.

’ÿ* iA- 1,7

Neque obesi si dicas, quod prædictæ potentiae, etiam ul sunt præcise spirituales, sunt defecti biles : ergo adhuc prout sic subsuntconcupiscentiæ deordinationi. Respondetur enim negando consequentiam : quia non omnis defectibilitas potentiæ spiritualis pertinet ad concupiscentiam ; sed illa dumtaxat, quæ appetitum sensitivum concernit : quia vel ex illo est, vel in ordino ad illum. Unde in Angelis ante confirmationem in gratia, et in Adamo ante amissionem justitia» originalis voluntas erat defectibilis, et defecit de facto ; nec tamen concupiscentiæ infectionem ullam habebat.

r<s?a- »tertii 95. Tertio consequenter ad utramque præcedentem dubitationem potest quæri, quo pacto concupiscentia dicatur ad peccatum inclinare an scilicet formaliler attingendo ipsam malitiam, et contrarietatem ad rationem; an vero solum materialiter, inclinando ad objecta, quæ alias rationi contrariantur? Et esto hoc sit, vel illud, an taliter prædicta objecta respiciat, ut excludat alia, quæ rationi consonant ? Nec refert ande concupiscentia pro materiali, vel pro formali procedat dubitatio : quia eodem modo quoad præsens de utraque philosophandum est : cum concupiscentia secundum rationem positivam, et materialem ad idem tendat, circa quod illam expedit, et habilitât concupiscentia formalis,seu privativa. Atque in primis supponimus concupiscentiam, in quavis parte animæ resideat, semper excludere a suo motu, saltem praecisi ve, conform itatem cum regula rationis: nam cum nulla pars animæ dicatur *concupiscentia,* nisi formaliter in quantum destituta est ordine rationis, quem tribuebat justitia originalis, et ex tali destitutione oriri non valeat conformitas cum prædicla regula, necesse est, quod omnis motus a concupiscentia elicitus, circa quævis objecta versetur, careat prædicla conformi late. Et inde est ul nullus actus formaliler honestus, et virluosus, etiamsi circa delectabilia sensus, verselur, concupiscentiæ tribuatur.

;,ra· ·JH? Deinde loquendo de concupiscentia appelitus sensiti vi dicendum est, quod secundum filiam primam inclinationem, quæ convenit illi ex sua specie non inclinat ad peccatum formaliler attingendo ipsam malitiam, sive contrarietatem ad rationem ; sed solum materialiter quatenus inclinat ad objecta sensibilia, quæ alias rationi contrariantar. Neque ita ad hæc determinatur, ut non etiam sæpe tendat ad aliqua, quæ alias rationi consonant. Ratio quoad primum est : quia appetitus secundum prædictam inclinationem nullo modo attingit ad sphærarn rationis, neque limites sensibilis naturæ transcendit : atqui malitia formalis spectat ad ordinem rationis, et ordinem pure sensibilem excedit : ergo nequit attingi ab appetitu sic sumpto. Adde, quod appetitus illo modo acceptus non plus habet in homine, quam in bruto : sed in hoc non est capax attingendi malitiam formalem : ergo neque in illo. Adde secundo, quod malitia formalis nequit attingi per actum omnis libertatis expertem : sed appetitus secundum prædictam inclinationem nullam affert libertatem : ergo, etc.

96. Ex quo etiam habetur ratio quoad secundum : nam appetitus prout sic, indiscriminate fertur ad bonum delectabile, seu conveniens naturæ sensibili, neque ullo modo discernit, vel attendit, an alias consonet, vel dissonet regulæ rationis : hoc enim superat conditionem talis appetitus sic sumpti : sed contingit aliqua, quæ rationi consonant, esse ita delectabilia, et conformia naturæ sensibili, sicut alia, quæ dissonant : ita enim potest esse delectabilis cibus necessarius, et licitus, sicut prohibitus, et superfluus, et actus matrimonialis, sicut luxuriosus : ergo non est cur appetitus secundum prædictam inclinationem determinate feratur in ea, quæ rationi dissonant excludendo quæcunque illi consonant. Quicquid ergo homo ante omnem rationis advertontiani appetit, sive sit rationi consonum, sive dissonum, dicendum est illum actum ex concupiscentia oriri.

Si autem sermo sit de prædiclo appetitu, quatenus in homine ex conjunctione ad voluntatem participat libertatem imperfectam, vel in quantum habet sequi imperium rationis deordinatæ, non solum materialiter, sed etiam formaliter inclinat ad peccatum : quia prout sic habet sufficientem elevationem ad attingendam formalem malitiam ratione ejus, quod ex voluntate participat. Neque ex hoc inferas, appetitum secundum aliquam inclinationem naturalem tendere formaliter ad peccatum : quia hæc, secundum quam diximus ad illud tendere, non est inclinatio naturalis, sed contra, vel præter naturam : imo non est dicenda simpliciter inclinatio, sed ejus imperfectio, et defectibilitas, ut diximus supra disp. 12, num. 20.

Quid dc n-iiqui* ?'

A De concupiscentia autem, quæ in aliis potentiis residet, tunc dicendum est inclinare

formaliter ad peccatum, quando cum aliqua libertate fertur in objecta rationi dissona. Secus vero quando vel sine ull i libertate fertnr, vel ad ea dumtaxat, qua' no.i dissonant rationi.

Qiuru dcbtU-li<\ el

97. Quarto inquires, an *concupiscentia* omnino sit eadem, quæ *sensualitas:* vel in quo differant ? Respondetur, saepe utrunque nomen confundi, et pro eodem accipi : si tamen res attente consideretur, inveniemns inter eas distinctionem, ratione cujus sensualitas non ita sonat in malum, neque a linea boni arcetur, sicut concupiscentia. Distinctio autem videtur stare penes boc, qu<xl concupiscentia dicit in recto, et pro formali defectum ordinis, quem explicuimus, ct solum pro materiali positiva potentiarum, in quibus est talis defectus : et idem dicunt aliqua alia nomina, quibus concupiscenti ! exprimitur : ut *fomes peccati, !'\c carnis, languor naturx,* et hujusmodi. At vero sensualitas dicit in recto ipsas p dentias secundam Sua positiva ; prædictum vero defectum solum de connotate, et in obliquo.

Ex boc autem fit, ut sensualitas possit a sua corruptione sanari (quamvis id in hac vita sine miraculo perfecte fieri non valeat, ut probat I). Thorn. quæst. 25 de verit. art. 7 i quia cum non sit ipsa infirmitas, et deordinalic, sed ejus subjectum, potest ab illa separari, ct separata manere. Concupiscentia vero cum dicat in recto ipsam infirmitatem , el non possit separari a se ipsa, nequit ullo modo sanitati snbesse. Unde per gratiam patriæ concupiscentia, et fomes, lex carnis, el hujusmodi non tam dicentur *sanari,* quam *tolli,* et *destrui :* sensualitas autem non destruetur; sed curabitur, et liberabitur ab infectione, cui nunc subjacet. Quia tamen mulloties nomen *sensualitatis* stat pro illa, quæ subest infectioni, inde est ut sæpe convertatur cum *concupiscentia,* et pro eodem sumantur : ut supra ad art. -l, quæst. 74 animadvertimus. Est et aliud discrimen : quoniam concupiscentia, quæ nunc est, dicit carentium ordinis ad rationem ut privativam, et ex peccato ortam : quod sensualitas non exprimit et ideo magis proprie dicitur bæc, quam illa de appetitu bruti, in quo est talis carentia per modum negationis. Neutrius tamen nomen convenit ei cum omni proprietate : quia utraque sic accepta requirit, ul in eodem supposito sit alia pars superior, scilicet ratio, cui secundum se non plene subdatur.

98. Denique rogabis, an homo in statu naturæ puræ haberet concupiscentiam? In qua dubitatione aliqui respondentes ncga-JW· tive, eam rationem tradunt : quia homoinqw^ illo statu haberet quondam vigorem ad continendum sub ratione appetitum ; non quidem ita efficacem, sicut ille, quem tribuebat justitia originalis : quia non omnino tolleret a potentiis inferioribus possibilitatem insurgendi contra rationem, sicut prædicta justitia auferebat ; sufficientem tamen ut possent etiam longo tempore non insurgere-, vel si insurgerent, facillime sedari : et hac via a peccatis etiam venialibus sine majori gratia diu abstinere : hujusmodi autem vigor tolleret concupiscentiam. Diià.

Sed hæc responsio non videtur ad rom quia status naturæ omnino puræ, de quo procedit interrogatio, præcisedicit illa, quæ naturæ humanæ ex suis essentialibus principiis debentur, indeque oriuntur : prædictus autem vigor non oritur, neque debetur ex hujusmodi principiis; alias etiam modo, et in quovis statu daretur, sicut dantur reliqua positiva omnino naturalia : igitur qui recurrit ad talem vigorem, eo ipso non considerat statum naturæ omnino puræ. Quod si homo cum illo a Deo conderetur, potius talis status pertineret ad alium, qui vocatur *naturæ integrx integritate ordinis naturalis,* vel ad eum reduceretur, quam ad statum naturæ puræ.

Alii vero considerantes in eo statu illa&£: dumtaxat, quæ humana natura ex se affert, admittunt fore tunc concupiscentiam : quia vires inferiores æquo ac nunc essent destituto ordine rationis, et eadem pronilate tenderent ad objecta sensibilia rationi contraria, ipsique rationi in multis contradicerent, et sæpe eam prævenirent : quod totum munus est concupiscentiae. Verum neque hic modus dicendi omnino placet : quia cum concupiscentia sit mala homini, et peccati effectus, non videtur locum habitura ante peccatum.

99. Sed levis est quæstio. si ad rem alten-Diri»· damus. Num loquendo do concupiscentiall7,^ prout nunc est. non daretur in illo statu : quia licet natura in suis potentiis eodem modo esset destituta rectitudine rationis; hæc tamen destitutio non esset privatio, sed negatio dumtaxat : quia talis rectitudo tunc non fuisset debita. Unde neque ejus carentia haberet rationem mali, sicut modo habet : neque aliquam requireret causam. ut diximus disp. præcedenti num. 21. Si vero loquamur de concupiscentia quantum ad effectus, eosdem haberet tunc, quos nunc habet : quia cum unirna, ot potenti® carorentornui ea perfectione, quam do facto per peccatum amiserunt, eodem modo propenderet ad bona sensibilia sicut de facto : et eodem modo appetitus sensitivus judicium rationis anteverteret, et ad malum inclinaret. Neque quantum ad hoc aliquid referret, quod illa carentia esset negatio, vel privatio. Si vero postules, an talis carentia negativa appellaretur tunc *concupiscentia,* sicut privativa nunc appellaretur? Nemo libi dicet, quo vocabulo homines illius status eam nuncuparent. Nomon autem, quod de facto habemus, pro sola hac nostra carentia privativa inventum videtur. Neque erit inconveniens, si etiam extendatur ad negativam, quæ esset in prædicto statu : dummodo caule, et sine periculo eas confundendi id fiat.

Nomine autem *sensualitatis* potiori jure etiam sine ullo addito possemus pro statu illo sicut pro præsenli uti : quia ut num. 97 dicebamus, sensualitas neque postulat, quod sit orta ex peccato, neque quod carentia perfectionis,quam affert, sit privativa, sicut postulat concupiscentia : et ita nulla est ratio, ut potentiis sensitivis illius status renuamus sensualitatis nomen concedere. Porro qui et concupiscentiam simpliciter in eo statu futuram fuisse contenderit, consequenter dicet non esse de ejus ratione essentiali carentiam privativam ; sed sufficere negativam, cum capacitate tamen respectu perfectionis opposito, et illius debiti, ut innuimus num. 86.

§ III.

Posteriori dubii pars absolvitur.

Qy. Veniamus ad secundum, quod in titulo dubii proposuimus : videlicet qualiter præ-'dicta concupiscentia ad peccatum originale se habeat? In quo debemus aliqua tanquam certa supponere. Primum est, concupiscentiam ortum habuisse ex peccato Adami, ante quod propter justitiam originalem reclificantem omnes animae viros locum non habebat : sed amissa per illud hujusmodi justitia, mansit tota natura humana destituta, et privata prædicta rectificalione, proindequeconcupiscentiæ labe infecta. Et hac ratione dixit Tridenlinum ses. 5, concupiscentiam esse ex peccato. Neque solum respectu peccati Adami habet rationem effectus, sed etiam respectu originalis ad nos transmissi. Cum enim formalis hujus ratio consistat in privatione originalis justitiæ secundum ejus effectum primarium, ut dicemus dubio sequenti ; concupiscentia vero sit privatio ejusdem justitiæ quantum ad effectus secundarios, oportet ut ita se habeat concupiscentia ad ipsum peccatum, sicut prædicti effectus secundarii se habent ad primarium : inter quos satis constat esse ordinem causæ, et effectus : quia effectus secundarius consequitur, et inducitur ex primario. Sicut ergo prima rectitudo, quam originalis justitia conferebat, erat ratio, et causa omnium cæterarum : ita privatio illius habet se ut ratio, et causa omnium aliarum privationum. Neque obest quod disp. præcedenti dub. 3, diximus concupiscentiam esse causam peccati originalis per modum instrumenti Adami; et ita non videtur, quod possit esse effectus. Nam ibi loquebamur de concupiscentia, quæ est in patre respectu peccati originalis existentis in filio; modo vero loquimur do concupiscentia uniuscujusque respectu peccati in ipso existentis : el sic nulla est contradictio.

101. Deinde ut certum supponi debet, concupiscentiam secundum se non esse formalilcr peccatum, neque originale, neque personale, nam ita docuit Concilium Trid. ses. citata, ubi fatetur manere concupiscentiam in baptizatis, et de ea sic diffinit: *Idanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse, peccatum appellari, quod vere et proprie in renatis peccatum sit ; sed quia ex peccato est, et ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit, anathema sit.* Ex quo loco manet omnino condemnatus error Luteri, Calvini, et aliorum hæreticorum asserentium peccatum originale non osso aliquid præter ipsam concupiscentiam : atque adeo nec tolli per baptismum ; sed tantum radi, aut non imputari : quod paulo superius Concilium damnaverat. Ex hoc autem perspicuo habetur veritas, quam supponimus : quia si concupiscentia manet post baptismum: peccatum vero non manet, plane sequitur, illamsocundum so non osso formaliter peccatum ; alias vel utrunque, vel neutrum posl baptismum permaneret. Eandem veritatem docuit D. Angus- d.Au^. tinus lib. 6 contra Julia, cap. 7, ubi sic ait : *Percipitur autem in baptismale Christiana perfecta novitas, perfecta sanitas ab eis malis nostris, quibus eramus rei ; non ab* Trick scs.5.

eis *cum quibus adhuc* con/*linendum est, ne simus rei.* Cum ergo peccatum sit, quo efficimur rei, et digni pœna-, concupiscentia autem sit contra quam pugnamus, ne nos in peccatum trahat, et reos efficiat : plane sequitur, illud tolli per baptismum : hanc vero etiam post baptismum remanere : atque adeo non esse ipsum peccatum formaliter.

Nec refert si dicas, hinc solum probari concupiscentiam non esse formaliter peccatum in baptizatis, de quibus Concilium, et Augustinus loquuntur ; secus in non baptizatis, quorum non meminere. Nam contra est. quod si concupiscentia secundum se esset formaliter peccatum, sicut non potest separari a seipsa. sic non posset ab eo separari : atque adeo ubicunque daretur concupiscentia, daretur formaliter ipsum peccatum. Si igitur hoc tollitur per baptismum, et illa permanet, manifestum est. neque ante baptismum ipsam concupiscentiam secundum se fuisse peccatum formaliter.

102. Sed objicies : quia concupiscentia adhuc post baptismum est mala homini, utpote repugnans naturali ejus inclinationi ad bonum virtutis : sed non est præcise malum pœnæ ; alias esset a Deo qui prenas infligit : ergo secundum se est malum culpæ, atque adeo formaliter peccatum.

Respondetur, concupiscentiam pertinere ad utcunque genus mali, scilicet culpæ, et pœnæ. Nam qua ratione dicit ablationem, etearentiam illius doni,* quo natura hominis in seipsa perficiebatur, nullo considerato ordinead voluntatem, vel ad peccatum, habet rationem pœnæ, el prout sic est a Deo modo explicando infra a num. 130. Quatenus vero ad agendum contra ordinem rationis inclinat, vel hunc ordinem abactu excludit, pertinet ad malum culpæ, et non est Dei effectus, sed peccati originanlis Adami, et originalis ad nos transmissi : non tamen etiam prout sic secundum se est peccatum, vel culpa formaliter neque habitualis, neque originalis, neque actualis ; sed lanium causaliter quatenus ad peccandum habilitât, et inducit. Quemadmodum habitus vitii (cui concupiscentia ipsa valde assimilatur) non est peccatum formaliter neque actuale, neque habituale, et ideo potest esse simul cum gratia : dicitur tamen peccatum causaliter, quia inclinat ad illud, et ejus malitiam præcontinet : et hoc sufficit, ut secundum hanc rationem effectus Dei esse non valeat ; imo ut ab illo odio habeatur et ab hominibus \ ilupoïdur : sicut etiam propter eandem rationem odio habetur, et vituperatur concupiscentia: el secundum prædictam rationem a divina causalitate excluditur.

103. Tertio possumus quoquo supponere (saltem ut quid a Thomislis communiter receptum) concupiscentiam aliquo modo habere se de materiali respectu peccati originalis, et aliquo modo posse dici ejus materiam : hoc enim adeo expresse continetur in pluribus D. Thomæ locis, ut nullus ejus discipulus ausus fuerit negare. Quare praesentis dubii difficultas in eo dumtaxat sita est, num concupiscentia vere el proprie sit materia talis peccati, ita quod ipsum componat, et ejus prædicationem cum proprietate suscipiat : sicut lignum est materia statuæ, el sicut in peccato actuali entitasso habet ut materia respectu malitia): an vero large, et improprie *materia* appelletur, ex eo solum quia consequenter, et illative ad prædictum peccatum se habet.

104. Conclusio autem sit, concupiscentiam esse materiam peccati originalis non utcumque, sed cum veritate, et proprietate explicata. Ita tenent Cajetanus, et Conradus in praesenti art. 3, Ferrara -l contra gent. p«w. cap. 52, Capreolus in 2, dist. 30, quæst. 1,j^ art. 1, conclus. 4, Montesinos art. 3 hojasWta· quaestionis disp. 12, quæst. sua 2, dicens esse communem apud Theologos. Et est proculdubio sententia D. Thomæ in hoc 8 art. ubi eam pro conclusione statuit dicens : *Peccatum originale materialiter quidem est concupiscentia.* Et quæst. 3 de mal. art. 7, in corp, sic concludit : *Ignorantia, et fomes sunt materialia in originali peccato, sicut conversio ad bonum commutabile in actuali.* Et quæst. 4, art. 2, multoties id repetit tam in corpore, quam ad argumenta : in solutione vero ad 11 sic ait : *Concupiscentia potest dupliciter considerari : uno modo secundum quod est in alio : el hoc modo concupiscentia , qux est in patre , ponitur causa originalis peccati, quod est in filio, et non est de essentia ejus, sed prxcedit ipsum. Alio modo potest considerari secundum quod est in eodem: et est causa per modum materix, qux est de essentia rei, et prxcedit quodammodo per modum materix, sicut corpus prxcedit animam in ordine causx materialis,* etc. Non minus clare loquitur in 2, dist. 30, qua*st. 1, art. 3 ibi : *Est considerare materiale, et formale in actibus jnoralibus, sicut in rebus artificialibus, in quibus materia de toto prxdicatur, ut possit dici, cultellus luset ferrum : ct similiter de peccato prxdicari potat illud, quod est materiale in ipso d per hunc modum peccatum originale concupiscentia dicitur.*

Quæ testimonia (et alia quæ brevitatis causa omitti mus) adeo expresse sunt pro nostra assertione, ut nullam congruam explicationom in contrarium admittant. Sive enim attendamus ad verba, sive ad exempla, quæ in eis afferuntur, constat sermonem esse de materiali, et de materia proprie dicta : sicut est materia rerum artificialium, quæ intrat ad compositionem totius, et totum de illa, ipsaque de toto prædicalur : etsicul in moralibus actus non solum interior, sed etiam exterior habet se ut materia componens respectu peccati actualis: ineodemque peccato actuali conversio, el enlilas positiva habet se ut materia respectu maliliæ, el aversionis. Quod et nihil ultra intendimus : nam id sufficit, ut de concupiscentia, quæ peccato originali conjuncta est, absolute verificentur istæ prædicaliones, *concupiscentia est peccatum originale, peccatum originale est concupiscentia :* non ut essentiales, et quidditativæ ; sed ut denominativæ, et accidentales : sicut in eodem sensu absolute conceduntur istæ, *lignum est statua, statua est lignum: actus humanus est peccatum : peccatum est actus humanus,* sive sit sermo de actu interiori, sive de exteriori. Neque ad veritatem sententiæ noslræ refert, an prædicta materia sit materia intrinseca, et physice componens cum forma: sicut lignum componit cum forma statuæ, et actus interior voluntatis cum malitia : vel sit materia extrinseca, el componens moraliter : sicut actus exterior componit cum malitia actus interioris : quodcunque enim istorum sufficit, ut prædicalio in sensu denominativo sit vera.

105. Ut autem rationem tradamus, ani- [™umadvertendum est, de peccato originali, j^ejusque extensione, compositione, et parti- ▾bus eo proportionali modo esso nobis discurrendum, si considerationem D. Thomæ sequi velimus, sicut in similibus discurrimus de peccato actuali : cum ea tamen differentia, quod actuale cum sit peccatum personæ, ad personalia tantum se extendit, quæ sunt actiones, et motus : originale vero quia est peccatum naturæ, diffunditur per ipsam naturam, et ejus partes, quæ sunt potentiæ. Unde ita se habere debent deordinaliones diversarum potentiarum ad componendum, et integrandum peccatum originale : sicut diversi actus deordinati se habent ad actuale constituendum. Porro in peccato actuali ita evenit, ut in primo actu libero, qui est actus voluntatis, sit malitia primo et per se : ac proinde sit in eo prima, et formalis ratio totius peccttti : quia talis ratio attenditur per ordinem ad finem, qui est voluntatis objectum : reliqui vero subséquentes actus, qui illius prioris motionem participant, habent se ut materia, quæ integrat, et componit tale peccatum, et exordinead ipsum actum voluntatis denominationem *peccati* suscipit. Flac quippe ratione non modo actus intellectus, et appetitus, sed etiam motus omnino externos, ut manuum, et pedum, quoties ex actu peccaminoso voluntatis imperantur, dicimus vere, et proprie *peccata;* licet in se non habeant intrinsecam malitiam : quia sunt partes moraliter componentes materiam, ex qua, et ex malitia actus voluntatis integrum concretum peccati coalescit.

Juxta hunc ergo modum de peccato originali discurrendo, taliter debemus illud tto- construere, ut primaria, et formalis ejus ratio sit deordinatio primæ partis naturæ, quæ est anima, vel voluntas : deordinationes vero aliarum partium, sive potentiarum, quæ ab illa prima moventur, uti sunt intellectus, et appetitus sensitivus ; imo et deordinationes ipsius animæ. el voluntatis, prout dicunt quid in eis secundarium, habeant se tanquam integrantes, et componentes materiam talis peccati, suscipientesque hac via peccati denominationem a deordinalione formali, et primaria, quæ in anima, vel voluntate immediate exislit. Cum ergo concupiscentia non sit aliud, quam deordinatio prædictarum partium animæ, quæ a voluntate moventur, inducta et causata ex prædicta deordinatione primaria , nihil illi deesse potest, quominus vero, et proprie juxta sensum explicatum dicatur materia peccati originalis, et ut talis prædicetur de illo, et e converso. Neque operæ pretium duximus in hujus comprobationem plura adducere, cum res non sit magni momenti, et forte aliquid de modo loquendi contineat. Videatur Ang. Doctor citata dist. 30, quæst. 1, art. 3 et quæst. 4 de malo cit. art. 2, ubi hanc rationem latius prosequitur.

106. Si autem inquiras, cum in concupiscentia sint illa duo, quæ supra distinximus , videlicet materiale, quod est positivum, et formale, quod est privatio, secundum quam rationem dicatur materia

respectu peccati originalis? Respondetur, si sermo sit de materia proxima et per se, solam privationem ad eam pertinere : quia hæc dumtaxat descendit ad nos per originem ex peccato Adami, et ex ratione formali ipsius peccati originalis consequitur. Si autem de materia remota, et quasi per accidens loquamur, etiam positivum concupiscenti® potest dici materiale in praedicto peccato, quatenus ejus materiæ proximiori substernitur.

§IV.

Qu:e obstent ultimo assertioni ?

primum Contra hanc ultimam assertionem senliant Curiel in præsenli dub. 2 et Gregorius Mart dub. 3, conclus. 2 ; refertur etiam Corduba lib. 2, quæst. 10, opinione 0, quorum sententia probari potest primo. Nam Concilium Trid. negat contra bæreticos, concupiscentiam esse vere, et proprie l>eccatum : si autem esset materia originalis modo a nobis exposito, cum veritate, et proprietate *peccatum* denominaretur : ergo, etc.

W· Mart (V/Titab.

('Olifir-(call·). Confirmatur : nam qui ita asserunt, favent modo loquendi prædictorum haereticorum nolentium distinguere peccatum originale ab ipsa concupiscentia, et hac via asserentium manere in nobis post baptismum : cum autem ab illis non modo in re, sed etiam in vocibus recedere oporteat, non videtur adeo tutum prædictam assertionem sustinere.

sointio 107. Respondetur, Concilium non utcunque negasse concupiscentiam esse peccatum, sed addit *in renatis,* quia cum in istis per baptismum peccatum originale quantum ad suum formale omnino tollatur, non est a quo concupiscentia remanens possit vere, et proprie *peccatum* denominari: sicut si a ligno auferatur statuæ figura. non erit jam unde *statua* vocetur : et si a peccato actuali tollatur malitia interior, quamvis remaneat actus exterior, non erit dicendus jam *peccatum.* Per hoc autem Concilium non negavit, quod in non baptizatis, in quibus adest formalis ratio originalis culpæ, concupiscentia vere et proprie ab ea *peccatum* denominetur : imo id salis innuit : nam limitatio illa *in renatis,* potius firmat regulam in contrarium.

Solutio coufIr· inatio-Uts Ad confirmationem respondetur, sententiam nostram longe abesse a modo loquendi haereticorum : nam illi concupiscenti® seeundum se tribuebant rationem formalem peccati; et ita non tantum denominative, sed quidditative, el indopendonter a quovis alio, *peccatum originale* eam nuncupabant ; hacquo rationoconlendebanl,hujusmodi peccatum quantum ad suum formale non vero remitti, et tolli per baptismum; sed quasi tegi, vel radi, quia concupiscentia per illum non aufertur. A quo loquendi modo omnino absunt, qui nobiscum tenent, prædictam concupiscentiam pertinere ad materiale dumtaxat illius peccati, el solum accidontaliter denominationem ejus suscipere :possetque proinde separari a ratione formali praedicti peccati, ejusque denominationem omnino amittere, sicut separatur, et amittit per gratiam baptismi. Verum tamen est, majori circunspectione loquendum esse post Lutheranam hæresim in his, quæ ad peccatum originale spectant; quam temporibus D. Augustini, et D. Thomæ, illa nondum exorla, fuisset necessarium. Unde propositiones istæ: *peccatum originale est concupiscentia, concupiscentia est peccatum originale,* quæ tunc de non baptizatis sine addito, et sine distinctione secure proferrentur, modo recte distinguuntur, et non admittuntur nisi addito *materialiter,* vel alio simili. Non tamen idcirco vera sententia, et verus dicendi modus est derelinquendus, quia ab errore illo minus distet, quam error con-ii^ Irarius: ut enim ad aliud intentum dixit ήώ Augustinus, *non debent oves pelles suas ponere, quia aliquando eis lupi se contegant.*

108. Secundo probatur : nam quod se Ara habet per modum maleriæ in aliquo compo-*^ sito, est talis conditionis, ut neque possit ito. separari a forma, neque forma illo secluso permanere. Sed concupiscentia separatur per baptismum a formali peccati originalis ; et hoc formale potest etiam permanere seclusa omni concupiscentia : ergo, etc. Major probatur in peccato actuali, v. g. odii Dei, in quo neque entitas, quæ se habet ul materia potest separari a malitia; neque malitia, quæ est forma, potest separari ab entitate. Minor vero quoad secundam partem suadetur (quoad primam enim est perspicua) quia in animabus separatis decedentibus sine baptismo manet formaliter praedictum peccatum ; et tamen non manet concupiscentia, siquidem carent appetitu sensitivo : ergo, etc.

Confirmatur : nam posset Deus adhuc in G-xfir· hac vita tollere ab aliquo omnem concupiscentiam relinquendo peccatum originale, ut si non communicata gratia, tribueret ei lillam

illam rectiludinem, et illum vigorem naturalem, quem originalis justitia conferebat, in cujusque privatione concupiscentia sila est: ergo saltem in hoc casu potest manere formale peccati originalis sine aliqua concupiscentia.

jrtiiù Respondetur, majorem saltem quoad primam partem non osse veram universaliter : quia in compositis accidentalibus, el artificialibus, ad cujus similitudinem peccata, elcomposita moralia se habent, mullolies perseverat materia, seclusa forma : destructa enim figura statuæ, manet lignum; et destructa forma cultelli, manet ferrum: imo in ipsis compositis moralibus saepe id accidit : nam actus comedendi carnes tempore prohibito est materia peccati gulæ; et nihilominus si talis actus continuetur, quousque cesset prohibitio, manebit ex tunc malitia, quæ erat forma prædicti peccati. Non est ergo sufficiens ratio excludendi concupiscentiam a materiali peccati originalis, quod sine ejus formali perseveret. Si autem in odio Dei, et similibus nequit entitas permanere sine malitia, id provenit ob specialem connexionem inter illa[extroma : non vero propter conditionem generalem materiæ, el formae. Secunda pars majoris de lege ordinaria videtur concedenda ad hunc sensum, ut forma non possit conservari, seclusa omni materia. Sed tunc neganda est secunda pars minoris : et ad probationem dicendum animas separatas infectas peccato originali non carere omni concupiscentia, quia adhuc retinent carentiam illius vigoris, quem justitia originalis ponebat in ipsa anima, et in spiritualibus potentiis, quam carentiam num. 90, sub Concupiscentia comprehendimus. Quod autem deficiat illa concupiscentiae portio, quae residet penes appetitum sensitivum, nihil refert : quia regulariter non lota materia est de necessitate compositi, praesertim in his concretis accidentalibus ; sed sufficit conservari aliquam partem, ut forma permaneat.

æ9· Ne(Iue obest si urgeas, quod in anima, et potentiis spiritualibus non habet locum concupiscentia, nisi ut sunt trahihiles ad sensibilia per appetitum sentientem, atque adeo nisi sint corpori conjunct®: ergo ubi separatae manent, exuunt omnem concupiscenti® rationem. Respondetur enim, tam animam, quam prædictas potentias adhuc separatas conservare aliquid concupiscenti® : quia semper retinent ut quantum est ex se, et ex vi destitutionis jusliti® originalis possint ad sensibilia trahi ; licet de facto dum abest corpus, et ejus appetitus, ad illa non deflectant. Quod si defectum istum renueris appellare rwi-*cuplseenliam formalem,* seu *proximam* /saltem constituere debet concupiscentiam radicalem, et hæc sufficiet.

Ex quo ad confirmationem dici posset, adhuc in illo casu manere concupiscentiam radicalem : quia deficiente originali justitia secundum effectum primarium,sicutnecesse est deficere, dum adest peccatum, saltem permaneret debitum carendi prædicto vigore; licet Deus miraculose, etsupra naturæ ordinem operando, ipsum vigorem infunderet : quandiu autem tale debitum permanet, dici potest dari concupiscentiam radicalem: quia datur radix carenliæconstituentis formaliter concupiscentiam, nempe prædictum debitum. Secundo respondetur, ex hoc quod peccatum originale in hoc vel alio casu possit manere sine ulla concupiscentia, solum sequi hanc non esse materiam illius omnino necessariam : non vero quod careat requisitis,ut dum simul inveniuntur, habeat se per modum materiæ respectu prædicti peccati, et moraliter de illo informetur. Imo non sequitur, ipsum peccatum posse manere aliquando sine omni materia: nam præter concupiscentiam, in ipsamet privatione effectus primarii originalis justitiæ datur aliquid gerens munus materiæ, nempe carentia talis effectus, non ut dicit determinate privationem, seu ejus differentiam, quo pacto spectat ad formale peccati; sed ut dicit rationem carenliæ communem privationi, quæ modo est ; et negationi, quæ esset in pura natura. Hæc enim ratio communis carentiae inseparabilis est a prædicto peccato, et habet se ut materia respectu alterius formalitalis, quæconslituitur in *esse* privationis voluntari® ipsius peccati constitutivae. Et h®c solutio tollit dilliculates, quæ contra praecedentes poterunt insurgere.

Neque objicias contra illam, quod num. 89, *concupiscentix* nomine intelleximus omnem defectum, qui est materia peccati originalis. Nam ibi loquebamur de defectibus privativis; qualis non est hæc carentia sumptasecundum prædictam rationem communem. Et etiam loquebamur de illis defectibus, qui differunt re ipsa saltem negative a ratione formali prædicti peccati, el ex illa derivantur : quod minimo habet prædicta ratio communis carenliæ.

110. Tertio arguitur. Peccatum originale-

Tcrtfam mcuarn.*n e^er-* ejusdem rationis est in nobis, atque fuit Adamo; sed in illo non habuit pro materia concupiscentiam : ergo neque in nobis.

sotoiio fiulf ii- l,lll Confirmatur : nam respectu peccati habilualis personalis neque concupiscentiam, neque aliquid aliud ab ipsa privatione gratiae distinctum assignamus pro materia : ergo neque respectu originalis debet assignari; cum non sit major ratio de isto, quam de illo.

Respondetur concedendo majorem intellectam de peccato habituali, quod mansit in Adamo; secus si intelligeretur de peccato illius actuali juxta ea, quæ diximus num.77. Sed neganda est minor de eodem peccato habituali intellecta : quia prædictum peccatum vere fuit peccatum naturæ, sicut est originale, quod ad nos descendit, proindeque totius naturæ, seu omnium potentiarum infectio debuit ad illud saltem materialiter concurrere. Et quamvis Adamus non acceperit tale peccatum per originem, sicut nos accipimus, hacque ratione non ita proprie in illo sicut in nobis potuerit dici *originale: quia* tamen fuit effectus sui peccati actualis, j>rout erat peccatum capitis naturæ, et fuit privatio doni, quod pro tota natura acceperat, nihil illi defuit, quominus peccatum naturæ appelletur, et sit, ita vere, et proprie, sicut nostrum originale.

Ailconlioiim. Ad confirmationem transtat antecedens, el negetur consequentia propter duplicem disparitatem. Prima est, quod concupiscentia respectu peccati personalis non habet rationem effectus, sicut habet respectu originalis : quod tamen erat necessarium, ut denominationem peccati per modum materi® ab illo susciperet. Secunda est, quod ad peccatum personale non pertinent nisi defectus, qui sunt proprii ipsius person®, qualis est privatio gratiæ per personale peccatum inducta : ipsa quippe gratia, quæ per tale peccatum expellitur, solum est donum personale : concupiscentia autem est defectus totius naturæ : et ita non debet sub prædicto peccato comprehendi.

Kcplica. HI· Sed urgebis: quia saltem habitus vitii, qui per actus peccati acquiritur, habet respectu peccati habitualis quicquid concupiscentia habere potest respectu originalis, et non idcirco dicitur ejus materia.

Enervaiur. Ad hanc replicam possemus non improhabiliter, admissa majori, negare minorem: quia non videtur admodum inconveniens concedere, habitum vitii perlinere ad materiale peccati habitualis. Melius tamen respondetur negando majorem : quia praedictus habitus nullo modo est effectus peccati habitualis, sed solius actualis : unde si respectu alicujus ex illis esset materia, non respectu illius, sed respectu istius id haberet : cujus tamen materia esse non potest, quia cum peccatum actuale in actu consistat, ex his tantum potest coalescere, quæ por modum actus secundi se habent, ut recte vidit D.Thom. quæst. 4 de mal. art. 2 ad 4ubiD.Tb, sic ait: .Vec *tamen sequitur, si habitualis concupiscentia positive accepta* (scilicet pro habitu vitii) *nun habet rationem peccati actualis, secundum quod causatur ex actibus persons, quod propter hoc habitualis concupiscentia per remotionem accepta non habeat rationem originalis peccati, secundum quoti exactu primi parentis causatur : quia peccatum original·' non eadem ratione dicitur peccatum, qua est actuale: quia actuale peccatum in actu voluntario alicujus personas consistit: et ideo quod ad talem actum non perlinit, non habet rationem actualis peccati, Sed pacatum originale est personæ secundum naturam, quam ab alio traxit per originem: c/ ideo omnis defectus in natura prolis inventus derivatus a peccato primi parentis habet rationem peccati originalis, dummodo sit* in *subjecto, quod sit suscepiirum culpæ. Xam, sicut Augustinus dicit in* l *lietradat, concupiscentia dicitur peccatum, quia est a peccato facta.*

Adde majorem proportionem reperiri inter concupiscentiam, et peccatum originale ex una parte, ut unum sit materia alterius, quam inter habitum vitii, et peccatum habituale personale ex alia: quia in primo exemplo tam concupiscentia formal iter accepta, quam peccatum originale est aliquid privativum; in secundo autem peccatum habituale est privativum, habitus vero vitii est forma positiva.

112. In fine hujus dubii animadvertere placuit, consulto nos omississe examinare alium dicendi modum, qui se offerebat: juxta quem strictius adhuc, et magis perse quam diximus, concupiscentia ante remissionem originalis peccati ad ejus essentiam spectet. Ita nimirum ut privatio illa concupiscenti® sive quæ est in appetitu sensitivo, sive quæ in aliis potentiis, prout orta ex voluntate, et peccato Adami et intrinsece sil mala, et peccaminosa, formalisque malitiae ratio intrinsece illi competat. Propterea tamen dicatur non ad formale, sed ad materiale prædicli peccati perlinere : quia respectu alterius ralionis formalioris, el

principalioris in oo roperlæ, illius videlicet, quæ est in anima, el voluntate, de mntorittli se habol : quatenus et est ejus effectus; adeo ul sine respectu ad illam mala non sil : et per ipsam determinatur, et fornmlizutiir in ordine ad prædictum peccatum constituendum. Ad eum sane modum, quo disp. 10, dub. 1, diximus malitiam peccati actualis non solum reperiri intrinsece inactu voluntatis, sed etiam in aclu appetitus sensitivi, et in actu intellectus : ex quo, el ex ipso actu voluntatis sicut ex materiali et formali integrum peccatum coalescit. Adest quippe non levis ratio ad philosophandum pariformiter de utroque peccato quantum ad hoc. Nam sicut in utroque praedictorum actuum est sua libertas actualis intrinseca, et distincta, et ideo utriasque deformitas habet veram, el intrinsecam maliliæ rationem ; licet cum subordinationc et dependentia, quam disp. citata explicuimus : ita quia in omnibus prædictis potentiis est intrinseca libertas habitualis, forte non immerito earum omnium defectibus prout ex peccato Adami ortis, et ab eo voluntariis, atque ut stantibus sub dependentia a defectu formaliori, qui est in anima, originalis maliliæ ratio intrinsece Iribuerelur. Neque idcirco qui hunc dicendi modum tueri vellet, cogeretur dicere, privationem, ct defectum in appetitu, vel aliis potentiis post baptismum remanentem osse vere et proprie peccatum : ut hærelici loquuntur. Quia sublata ab anima per gratiam ratione potissima, et principaliori, atque omnino formali originalis culpæ, consequenter in ipsa gratiæ infusione per retractationem quasi virtualem tolleretur a privatione,et defectu cujuscunque potentiæ tota ratio voluntarii terminativi orta ex Adami peccato, proindeque tota ratio maliliæ, quæ sine voluntario consistere nequit. Hunc ergo dicendi modum consulto examinare omiltimus.ejusque judicium suspendimus, ne vel mullorum discussione, a quibus non sic Thomistica veritas dependet, lectorem gravemus ; vel forte scrupulis exponamus.

DUBIUM V.

Quæ sit propria cl formalis ralio pcccali originalis constitutiva ?

Habemus jam præ manibus celebriorem hujus disputationis diflicultatem de formali constitutivo originalisculpæ: ad quam consulto per praecedentia dubia gradum fecimus : quia, illis superatis, securius, et facilius in hujus decisione veritatem attingemus.

§ I.

Vera sententia, et mens Ang. Dor,toris.

113. Dicendum est, propriam et formalem rationem constitutivam peccati originalis esse privationem gratiæ voluntariam nobis ex vi peccati Adami: seu (quod in idem redit) privationem originalis justitiæ prædicto modo voluntariam, non ut tollit omnes effectus, quod num. 88 distinximus; sed ut aufert præcise effectum primarium communem ipsi justitiæ, et nostræpr(j}ùi(ir gratiæ, qui est sanctificare, et rectifîcareicstimo animam in ordine ad Deum, ut ibidem diximus. Ita sensit D. Dionysius de cœlesti Hierarchia cap. 2, ubi peccatum originale, a quo homo per baptismum liberatur, appellat *statum dissimilitudinis:* non alia ratione nisi quia sicut essentia justitiæ originalis secundum prædictum effectum in Dei participatione, et similitudine sita est, ita prædictum peccatum in privatione talis similitudinis consistit. Idem docuit Anselmus lib. D-Ans. de conceptu virg.cap. 26, ubi ait: *Peccatum originale aliud intclligere nequeo in ipsis* in-D.Thcm. *fantibus per inobedie.nliam Adæ, nisi nuditatem jusiitix.* Suntque hujus sententiæ plures alii Patres, quos disp. 6, num. 81 retulimus. Sed præ omnibus docet clarissime assertionem nosiram Aug. Doctor tum in praesenti art. 3, ubi expresse ait, quod privatio originalis justitiæ est formale in peccato originali : omnis autem alia inordinatio virium animæ habet se in illosicut quiddam materiale, et deinde concludit : *Peccatum originale materialiter quidem est concupiscentia ; formaliter vero est defectus originalis jusiitix.* Deinde ad Roma. 5, lect. 3, explicans in quo consistat defectus, qui dicitur *peccatum originale,* sic inquit : *Est autem hic de/ectus carentia originalis justitix, qux erat primo homini divinitus collata, non solum ut erat persona quxdam singularis, sed eliam ut erat principium humanæ naturæ, ut scilicet eam simul cum naiura in posteros traduceret : et ideo simili modo amissionem hujus originalisjustitiæ per peccatum ad posteros transmittit habentem in eis rationem culpæ.*

Eodem modo loquitur quæst. 3 de mal. art. 7, ibi : *In peccato originali est aliquid*

formale, scilicet carentia originalis justifie, etc. Quod etiam repetit quæst. I, art. 2, in corp, et ad 10, pro prima parle. Ex argumentis vero, quæ ibidem tertio loco proponit, probant clare nostrum intentum primum. secundum et quartum collata cum suis responsionibus : nam in primo sic objicit : *Culpa dicitur per privationem grativ gratum facientis: sed originalis justitia non includi! gratiam : ergo carentia originalis justitir non constitua rationem peccati.* In cujus argumenti responsione, ut D. Thom. majorem propositionem tueretur, et ne consequentiam cogeretur concedere, respondit negando minorem: *Dicendum* (inquit) quod *originalis justitia includit gratiam gratum facienti a.* In secundo vero sic arguit : *Originalis justitia non restituiturper baptismum, quia adhuc cires inferiores rationi resistunt: si ergo peccatum originale esset carentia originalis justitix, sequeretur, quod peccatum originale non solveretur per baptismum,* etc. Despondet vero : *Dicentium quod justitia originalis restituitur in baptismo quantum ad hoc quod superior pars anim.v conjungitur Deo, per cujus privationem inerat reatus culp.T.* Idem convincit solutio quarti argumenti, cujus verba adducemus infra num. 129. Præterea quæst. 5 etiam de mal. art. 2, ita ait : *in peccato originali non est conversio, sed sola aversio, vel aliquid aversioni respondens, scilicet destitutio animr a justitia originali,* etc., Similia habet quæst. 21 de verit. art. 12 ad 2.

Super sententias etiam docuit id multiplies : nam in 2, dist. 30, quæst. 1, art. 2, in fine corporis sic habet: *Sicut illud naturæ donum fuit* (scilicet originalis justitiæ), *et fuisset in tutam naturam propagatum, homine in justitia persistente : ita etiam et privatio illius boni in totam naturam perducitur quasi privatio, et vitium naturæ : el in quolibet homine rationem culpæ habet ex huc, quod per voluntatem principii naturæ, id est, primi hominis inductus est talis defectus.* Legatur etiam art. 3, in corp, et ad 4, et dist. 32, art. 1 ad 1, et aliis locis, quæ in hac eadem disp. num. 3G retulimus. Quæ adeo expresse in favorem nostræ senlentiæ loquuntur, ut quæcunque alia expositio extorta videatur.

Evasto e^IlegMart, 114. Unde non obest, quod ait Gregorius videlicet Ang. Doctorem non ideo dixisse prædictam privationem esse formalem in peccato originali, quia sit ipsa ratio constitutiva ; sed quia supervenit tali rationi, et ex parte ejus se tenet, habetque se completive in prædicto peccato. Quemadmodum eum in quibusdam aliis locis, quæ* adduximus disp. 6, n. 41, allirmal privationem et aversionem habere se furmaliler in peccato actuali, intelleximus illa hoc modo, non vero de formali essentiali, el constitutivo. Imo ipse 1). Thom. aliquibus in locis, quæ in hoc, et pnecedeuli dubio citavimus, comparât peccatum originale cum actuali, et ait, quod sicut in isto conversio est sicut materiale, aversio autem sicut formale : ita in illo privatio justitiæ de formali se habet, concupiscentia vero de materiali. Si ergo in exemplo ly *formale* non sumitur apud nos pro constitutivo, sed pro consequenti, et completivo : cur in ipsa re. de qua agitur, non eodem modo usurpabitur?

Sed, ut diximus, hoc non obest. TumPn-ώ- quia D. Thom, ita assignat pro formali peccati originalis prædictam privationem, ul nullius alterius formalis neque in eisdem locis, neque alibi unquam mentionem fecerit : si autem sentiret dari aliud formale constitutivum, et primarium, ejus proculdubio expresse et furmaliler aliquando meminisset. Tum etiam quia Ang. Doctor adæquate explicuit totum, quod in peccato originali concurrit per privationem, quam appellat formale, et per illud, quod appellat materiale : et ideo ratio formalis constitutiva debet in uno ex istis duobus includi ; non autem includitur in illo, quod appellat *materiale:* quippe hoc (ut sæpe asserit S. Doctor) non est aliquid præter concupiscentiam, quam omnes catholici debent a formali peccati excludere, ut dubio præced. vidimus : ergo includitur in eo, quod appellat *formale,* quod est prædicta privatio. Et sane cum D. Thom. dividit peccatum penes materiale et formale, ita ejus ratione distribuit, ut si nomine *formalia* intelligit, quod est extra essentiam, et completivum; nomine *materiulis* inlelligat, quod est essentiale et constitutivum : ob idque dumtaxat appellat istud *materiale,* quia illi substernitur tanquam formæ supervenienti quamvis accidentali, ut videre est in illis, quæ supra disp. G, num. 56, circa peccatum actuale adduximus : ergo cum in præsenti nomine *materialis* non intelligat formale constitutivum, sed concupiscentiam, quæ se habet ut pure materiale, nequaquam est dicendum, quod nomine *formalia* intelligat, quod est extra essentiam, et pure completivum ; sed potius quod est essentiale, et constitutivum.

115.

115. Deinde tVi attente legantur, quæ habet D. Thein, in hac quæst. 82, manebit ha»solutio penitus impugnata. Nam art. 2, agens de unitate specifica peccati originalis, dicit, quod si hæc unitas attendenda sit ex ipsa essentia talis peccati, debet sumi ex ejus causa: el loquitur de causa formali, el intrinseca ad distinctionem efficientis, de qua dixerat in principio articuli : assignans vero quæ sit hæc causa formalis, sic inquit: MKuCWi *aulem hujus ainruptw dispositionis, pix dicitur originale peccatum, esi una tantum, scilicet priratia originalis justitir, per nuamsublata est subjectioliumanx menlisad Deum : et ideo pcccalum originale est unum specit,* etc. Si autem privatio originalis jus–liliæ solum ex consequenti se haberet in prædicto peccato, et non ut ratio constitutiva, non diceretur ejus causa ; neque specificatio, et unitas ab illa sicut a causa sumeretur. Hac enim ratione specificatio, et unitas peccati actualis non sumitur ex aversione, vel privatione, quæ reperilur in actu; sed ex ordine ad objectum, ut probat D. Thom. supra quæst. 72, art. 1, quia solus hic ordo habet se ut causa formalis, et constitutiva; privatio vero est aliquid consequens: ergo cum privatio originalis justitiæ respectu peccati originalis sit ejus causa, detque illis specificam unitatem, nequit se habere ut aliquid consequens; sed ut propria ratio constitutiva.

Similiter in art. 3, cum præmisisset, quod unumquodque habet speciem a sua forma, et quod in peccato originali sumitur ex causa, explicans quæ sit hæc causa dansspeciem, et gerens munus formæ, solum assignat privationem justitiæ originalis, secundum quod tollit subjectionem mentis ad Deum, quæ erat primaria ratio talis justitiae : quia oppositorum (inquit) oppositæ sunt causæ : atque adeo sicut causa intrinseca totius justitiæ originalis orat prædicta subjectio mentis ad Deum, ex qua cæteræ perfectiones consequebantur : ita causa intrinseca peccati debet esse opposita privatio, ex qua reliquae privationes ad illud pertinentes consequuntur. Cui doctrinæ omnino repugnat solutio, quam impugnamus, juxta quam prædicta privatio non ponitur ut causa, et ratio constitutiva peccati originalis, sed ut defectus omnino consequens.

Denique in art. 4, ea ralione ostendit, peccatum originale esse æquale in omnibus, quia in illo non est nisi privatio originalis justitiæ, et relatio istius privationis ad peccatam primi parentis, ex quo emanavit, quæ non suscipiunt magis vel minus (ipsa vero relatio cum fundetur in privatione, eliarn non egreditur genus privativi, nt explicuimus disp. 14, num. 115). Si autem esset ibi aliqua alia ratio primaria, et constitutiva, deberet proculdubio D. Thom. talis rationis meminisse: præsertim quia sine recursu ad illam nequibat sufficienter prædicta æqualitas demonstrari, ut intuenti patebit.

11G. Adde, quod D. Thom. instituit hanc quæstionem ad examinandum ex professo essentiam originalis peccati, ut constat ex ejus titulo. Unde satis diminute processisset, si in ejus articulis non exprimeret rationem formalem et constitutivam : cum ergo nihil aliud nisi privationem, quam diximus, expresserit, manifeste fit, hanc apud S. Doctorem esse formalem non utcumque, sed per modum rationis conslilutivæ. Nec refert, quod in primo articulo dixerit prædictum peccatum osse habitum : quia vel nomine *habitus* non intellexit aliquid positivum, sed privationem habentem modum habitus, ut explicuimus dub. 3, num. 70. Vel solum intendit quod in prædicto peccato adæquate accepto, ut comprehendit etiam suum materiale, includatur tale positivum, quatenus hoc est aliquid concupiscentiæ, quam in reliquis articulis omnino exclusit a ratione formali.

Adde secundo, per prædictam evasionem nequaquam obviam iri testimonio exquæst. 5 de mal. art. 2, ubi D. Thom. rejicit a peccato originali omnem conversionem, solamque aversionem illi concedit. Nam ibi fit sermo de peccato, quatenus fundat reatum pœnæ respectu futuræ vitæ, quo l per se primo illi convenit secundum rationem essentialem, et constitutivam : et ideo nulla via potest exponi de aliqua ratione dumtaxat consequenti. Neque etiam potest dici, quod loquatur D. Thom. de sola conversione actuali, et quod non excludat habitualem : cum enim non tantum conversionem neget, sed dicat esse ibi solum aversionem, proculdubio excludit quidquid non est privatio el aversio, sive sit actuale, sive habituale. Eo vel maximo quia in alio loco huic correspondent! ex quæst. 21, deverit. facta mentione conversionis habitualis, negatur peccato originali, et solum conceditur illi aversio.

117. Neque in favorem prædictæ evasionis assumi debet illud, quod dicitur de peccato actuali : quia pro hujus constitutivo habemus plura D. Th. testimonia allata

superius disp. β, dub. 3, quibus expresse affirmat dari in eo malitiam positivam, et contrariam, specificarique in ratione peccati per tendenttam positivam ad objectum dissonum ; cumquibusstire nequit, quod constituatur per privationem : ct ideo quando hanc appellat *formalem,* jure optimo exponimus ejus verba de formali consequenti, el completivo. Cæterum pro peccato originali nullum est testimonium, in quo affirmet S. Doctor constitui per positivum, aut dari in eo aliquid aliud pro formali præter privationem originalis justitiæ : imo ih omnibus ubi rem tradat, tale formale excludit. Vnde contra mentem ipsius esset prædicta testimonia aliter quam de formali essentialiæt constitutivo exponere.

Quod vero Ang. Doctor peccatum originale quantum ad rationem formalem, et materialem aliquando cum actuali conferat, nihil referi. Tum quia ad id satis est probabilis opinio, juxta quam ipsum peccatum actuale etiam constituitur per privationem, ut juxta eam (licet ipsi D. Thomæ minus probabilem, quam opposita) potuerit exemplo illo uti. Tum etiam quia exemplorum non requiritur veritas, neque paritas in omnibus ; sed sufficit aliqnalis similitudo : quæ ad præsens sufficienter salvatur in hoc, quod sicut conversio in peccato actuali habet se ut subjectum, et materia respectu aversionis : ita in originali concupiscentia materialiter se habet ad privationem originalis justitiæ, non examinando ex vi exempli an utrobique materiale, et formaleeodem vel diverso modo sumantur.

Durtfex «•mio ‘ 118. Duplici alia via conatus est quidam junior infirmare prædicta testimonia dicens, Ang. Doclorem vel non loqui de peccato originali, secundum quod tale peccatum, et malum morale est, quo pacto quærimus hic de ejus constitutivo ; sed secundum rationem mati absolute dicti, ut convenit cum aliis malis etiam non moralibus : stat enim secundum hanc posteriorem rationem esse aliquid privativum, et secundum primam consistere in positivo : sicut diximus supra agentes de peccato actuali, ubi hac eadem distinctione usi fuimus. Vel esto D. Th. loquatur de illo secundum ntranque rationem, solum intendere, quod privatio habeat se causaliter tanquam radix, et origo totius deordinationis ; non vero formaliter ut ratio constitutiva.

utraauc insuiii- clcns’ Sed utraque solutio est insufficiens : nam contra primam urgent ipsa verba D. Thomæ, quæ fere in singulis testimoniis expresso loquuntur do peccato originali, secundum quod talo peccatum est,et secundum quod est inordinata dispositio natura? humana), proprium malum ipsius, speci.iliquc ratione justitia) originali oppositum : nihilquo in eis accuratius intenditur, quam proferre in lucem propriam el peculiarem rationem, secundum quam tale peccatum a quovis alio differt, el in sua specie constituitur, ut intuenti constabit : ergo insufficienter intelliguntur de prædicto peccato secundum aliquam rationem ita absolutam, vel communem, ut ad haec propria, olspecialia non pertingat.

Deinde tota series hujus quæst. 82, a titulo usque ad finem manifeste est de peccato originali secundum sibi propria, et ut culpa el malum morale est : et ideo in singulis articulis concluditur aliquid speciale, et proprium talis peccati : ut in primo, quod est inordinata dispositio natura ex multis compositæ, et in hoc sensu potest dici *habitus :* in secundo, quod in omnibus suppositis est unum secundum speciem propter unitatem specificam causæ : in tertio, quid sit in eo formale, et quid materiale ex oppositione ad formale, et materiale originalis justitiæ : et in ultimo, quod sit æqualiter in omnibus propter invariabilitatem eorum, ex quibus coalescit : eundemque fere ordinem observat in aliis locis, unde testimonia desumpsimus. Quis autem dicet in tam exacta peccati originalis discussione non examinari propria et specialia talis peccati, ut peccatum et malum morale est, quorum notitia in Theologia valde desideratur, et in hac materia anxie quæritur; sed communia dumtaxat, et minus propria, quæ ad peculiarem hunc tractatum parum conducunt ? Et præserlim quia nisi D. Thom. in locis, quæ citavimus, de prædicto peccato modo dicto egisset, nullibi de hoc tractasset ; et ita rem maxime necessariam sine examine reliquisset, sed quod a tanti Doctoris studio debet prorsus alienari.

119. Nos autem ea distinctione *mali moralis,* ct *mali absolute* circa peccatum actuale uti debuimus : quia testimonia D. Thomæ ibi adducta, convincunt prædicta duo mala in eo peccato esse distincta, unumque positivum, et aliud privativum. Quare cum pro originali nullus sit locus eas malitias distinguens, neque aliam quam privativam ut propriam ct peculiarem illi concedens, sine fundamento sit recursus ad talem distinetionem.

Ex quo alia solutio etiam corruit. Tum quia

quia non recto a linen rationis formalis excludi lu r, quod H. Thom, toiles absolute el slinplicitcr nominat *formale:* prœsertim cum nullum aliud formale respectu peccati originalis præter prædictam privationem alicubi agnoscat. Appellat vero illam ali–qnandowHbum, quia, ut recte vidit Cajela-uus ari. 2 hujus quæst. loquitur de causa formali intrinseca, quæ cum ratione formali constitutiva coincidit, ut diximus num. 115. Tum etiam quia si in peccato originali esset aliqua ratio positiva tanquam forma constituens, ipsa dumtaxat esset prima ratio, et causa totius deordinationis talis peccati : quadibetque privatio ibi reperta originarctur ex tali positivo, el in eo fundaretur: non vero e contra, ut est per se notum : ergo admisso quod privatio sit causa, el radix prædictæ deordinationis, consequenter fatendum est eandem esse rationem formalem, et constitutivam prædicti peccati.

R® 120. Denique non referi, si adhuc occurras, quod licet D. Thom. assignet pro constitutivo peccati originalis privationem ; non lameneam, «piam diximus, quæ est privatio gratiæ, seu originalis justitiæ quoad effectum primarium, existilque proinde in essentia animæ : sed aliam existentem in voluntate, quæ privat aliquo effectu secundario, nempe illa rectitudine, per quam voluntas erat Deo subjecta. Id quod sonare Kba.videntur verba D. Thomæ art. 3 hujus quæst. dum ait, quod *privatio originalis justilWfper guam voluntas subdebatur Deo, est formale in peccato originali,* etc.

j£ij. Nam hanc evasionem tollit omnino doc- a· trina quæstionis 83, sequentis ari. 2, ubi j D. Thom. probat ex professo, peccatum originale per prius et immediatius esse in essentia animæ, quam in aliqua potentia, quaecunque illa sit : ad quod in argumento sed *contra* sic inducit : *Peccatum originale dicitur peccatum naturx : anima autem est forma, et natura corporis secundum essentiam suam, et non secundum potentias : ergo anima est subjectum originalis peccati principaliter secundum suam essentiam.* Et in corpore articuli ; *Manifestum est* (inquit) quod *peccatum originale causatur per originem : unde illud animæ, guod primo attingitur ab originale hominis, est primum subjectum originalis peccati : attingit autem origo animam secundum guod est forma corporis, quod quidem convenit ei secundum essentiam propriam: unde anima secundum essentiam ut primum subjectum originalis peccati.* Et cum in secundo argumento ita objecisset: *peccatum originale opponitur originali justitiæ : sed originalis justitia erat in aligna potentia animæ : ergo, etc.* Respondet : *Ad secundum dicendum, guod etiam originalis justitia perlinebat primordialiter ad essentiam animæ : erat enim donum divinitus datum humanæ natur.r, guam per prius respicit essentia animæ, guam potentiæ,* etc. El art. 3 sequenti, ubi dat primatum voluntati respectu cæterarum potentiarum ; antepo-nit utrisque ipsum essentiam animæ. et sic ait : *In infectione peccati originalis duo est considerare. Primo quidem inharcnliam ejus ad subjectum : et secundum hoc primo respicit essentiam animæ,* etc. Denique in solutione ad 2, docet, processum prædicti peccati talem esse, ut ab essentia animæ, in qua primo residet, ad voluntatem deveniat, ex hac vero in alias potentias derivetur. Quod latius prosequitur quæst. 4 de mal. art. 4, et in2dist. 31, quæst. 2, art. I.

Ex his autem evidenter constat, rationem constitutivam peccati originalis apud D. Thomam non in voluntate, vel alia potentia ; sed in ipsa essentia animæ immediate existere : ibi quippe debet esse talis ratio, ubi primario est peccatum per illam constitutum : atque adeo constat talem rationem non posse esse privationem alicujus perfectionis, quam originalis justitia poneret in voluntate, aut in alia potentia ; sed illius dumtaxat, quam tribuebat animæ quæque erat effectus ejus primarius.

121. Nec verba Ang. Doctoris pro hac evasione adducta oppositum suadent cum ait : *Privatio originalis justitiæ, per quam voluntas subdebatur Deo,* etc. Nam (præterquam quod in aliis locis pro voluntate habetur *mens,* quæ primario dicit ipsam animam) hic loquitur in sensu causali : el nomine originalis justitiæ non intelligit ipsam rectitudinem existentem in voluntate, qua immediate et formaliter subdebatur Deo, quæ est perfectio secundaria ipsius justitiæ; sed intelligit perfectionem ejus primariam existentem immediate in anima, indeque influentem voluntati prædictam rectitudinem, qua illam Deo subjicit : non enim in communi usu loquendi D. Thomæ vocatur absolute *justitiæ originalis* aliquid aliud nisi prædicta primaria per- x feclio, Itaque *ly perquam voluntas subdebatur Deo* est loquutio transitiva : sicut cum dicimus, quod gratia rectifient totum hominem comprehendendo etiam potentias, vere dicimus : non *intransitive* quasi ipsa gratia per

se immediate lotum hominem afficiat ; non enim immediate afficit nisi animam : sed *transitive,* ad hunc sensum, quod ipsa est ratio et radix, a qua toti homini, et ejus potentiis proveniunt perfectiones, quibus rectificantur.

Quocirca notavit Cajetanus in isto art. 3, D. Thom un nunquam dixisse, quod formale peccati originalis esset privatio rectitudinis, vel subjectionis voluntatis, aut hujus deordinatio, vel aversio : sed dicit esse privationem originalis justitiæ, per quam voluntas, etc. ut insinuaret hoc secundo mendo dicendi prædictam loquutionem transitivam, quam primus non admitteret. Et quamvis justitia originalis perficiat modo dicto alias anima» potentias : merito tamen D. Thom. potius explicuit illam per prædictum effectum subjiciendi Deo voluntatem, quam per alios : quia in illo valde splendet, et manifestatur vis, et natura prædictæ justitiæ : sicut vis et natura gratiæ in nullo ejus effecta ita manifestatur, sicut in charitate.

Adde ex eodem Cajetano, quod sicut in ordine ad meritum non ponunt in numero gratia, et charitas, et ideo promiscue solet utrique nt rationi merendi attribui ; quamvis sola gratia sit ratio primaria et principalis : ita in ordine ad peccatum originale quasi non ponit in numero privatio rectitudinis voluntatis cum privatione justitiæ originalis existentis in anima : quia illa ad hanc reducitur, sicut secundarium ad primarium ; et hæc in illa splendet, explicatur, et manifestatur, tanquam in sua prima, et principali proprietate : el ideo non refert unam, vel aliam *formalem* vocare ; quamvis revera sola privatio existons in anima sit essentialis, et constitutiva. Sicut in justitia originali prædicto peccato opposita ratio constitutiva, et essentialis revera est sola illa perfectio, quæ existit in anima : sed quia hæc potissimum splendet in subjiciendo Deo voluntatem, ibique ejus vis, et efficacia exprimitur, et manifestatur, convertit illam aliquando D. Thom. cum prædicta subjectione, et unam per aliam explicuit. Unde assertionem nostram et S. Doctoris sententiam tuentur in 2, dist. 30,
D.Eona. D. Bonaventura art. 2, quæst. 1. Durandus
Q||®5*· 3, Capreolus quæst. unica, Ricardus
Kirlnrd.quæst. 1. Solus lib. de natura et gratia cap.
Ferrera.^» Ferrara 4 contra gent. cap. 52, I.irasu-
ηϊφ·τ per ad Roma. 5, Toringius ibi in replicis,
câjc"" Cajetanus 3 part, quæst. 8, art. 5 et 22. quæst. 53, art. 1, circa solutionem ad 3, et in præsenti quæst. 82, art. 3, ubi etiam Medina, el Araujo art. 1, Montesinos disp.*^? 12, quæst. sua (>, Vazquezdisp. 132, cap. 8, Suarez disp. 9, sect. 2, Lorca disp. 43, Sa-swJ. las disp. 11, sect. 2, Alvarez disp 129, el lib. 6 do auxil. disp, 44, el plures alii. Ain.·

§ in.

Prima ratio pro assertione.

122. Prima ratio, quæ assertionem nos- Fw»
tram convincit, supponit principia usque^S
modo in praecedentibus dubiis examinata, *9«·
ex quibus sic formatur. Formale conslitu- jnX
tivum peccati originalis debet esse aliquid ex Adami peccato ad nos traductum receptum in anima, vel potentiis, et ab eis distinctum : sed hoc nec potest esse aliquid positivum, neque ex privationibus potest esse alia, quam privatio gratiæ, seu justitiæ originalis quoad effectum primarium: ergo, etc. Major est satis perspicua, et ideo communiter recipitur a Theologis, nosque ejus veritatem tota disp. 11, ostendimus. Minor uutem quoad primam partem demonstrata est dubio 2 et 3 hujus disp. ubi probavimus peccatum Adami nihil positivum sive ad corpus, sive ad an imam, sive ad potentias pertinens potuisse ad nos derivare. Quoadsecundam vero habelur ex dubio 1, ubi probatum manet, natu rain humanam per peccatam illa dumtaxat dona, et perfectiones amisisse, quæ justitia originalis conferebat, mansisseque in eadem prorsus nuditate, quam haberet, si in puris naturalibus conderetur ; cum ea tantum distinctione ut carentia talium perfectionum, quæ tunc, non existente debito, esset solum negatio; modo, illo existente, sit privatio. Ibidemque efficaciter impugnavimus illam aliam privationem conformitatis ad legem acquirendae mediis actibus .quam ponebat Curiel: probavimusque, nullam aliam potuisse nos ex Adami peccato hæredilare præter privationem prædictæ jusi itiæ.Quare solum superest ostendendum inter hujusmodi privalioncsfquas num. 88 distinximus)collatione facta, illam dumtaxat posse peccatum originale constituere, quæ tollit offectum primarium prædictæ justitiæ communem illi cum gratia, videlicet sanctificandi animam, ct rcctificandi in ordine ad Deum.

Quod facile suadetur. Tum quia in unaquaque re ratio constitutiva est primum, quod in ea ul tali invenitur, et ex quoeætera illi attinentia consequuntur :sed inter prædictas

pttcdiclae privationes hæc sola, quam diximus, est omnino prima, radixque, et origo cæterarum, quæ ad peccatum originale spectant : ergo ipsa dumtaxat potest illud constituere. Tum etiam quia eo proportionali modo debemus in peccato originali coordinare privationes, ad illud perlinentes, sicut coordinantur in originali justitia perfectiones quæ per ipsum peccatum auferuntur : sed inter has sola illa perfectio, quæ residet in anima, el est idem cum gratia, rectificatque illam in ordine ad Deum, est prima, et constitutiva essentia» ipsius justitiæ; cæteræ autem habent se vel materialiter, vel ut proprietates consequentes : ergo pariformiter in prædicto peccato privatio illius primæ perfectionis erit essentialis, et constitutiva ; reliqua» vero inde subsequutæ vel materialiter, vol per modum proprietatum ad illud pertinebunt.

123. Adde, quod ex prædictis privationibus non paucæ (quas num. 88 assignavimus concupiscentiæ) sunt talis conditionis, ut ablato ipso peccato originali permaneant: quarum proinde perspicuum est nullam posse esse rationem constitutivam : sicut perspicuum est talem rationem non posse manere sine suo constituto. Unde si quæ in hac resit difficultas, reducenda est ad illas privationes, quæ simul cum originali peccato tolluntur, qualis est privatiocharitalis ethujusmodi. Cæterum neque istarum aliquam posse prædictum peccatum constituere, constat ex eo quod omnes per se supponunt privationem gratiæ, et ita debent se habere in illo ut aliquid consequens : sicut quia ipse habitus charitalis v. g. per se supponit gratiam, non potest esse forma constitutiva sanctitatis, et justitiæ,cui opponitur ipsum peccatum, sed quid consequens ad talem sanctitatem. Etsane si constitutio peccati originalis tribuenda non est alicui positivo propter rationes expensas dub. 3, nulla privatio ad id aptior apparebit ista, quam diximus : in qua quicquid in aliis reperiri potest ad intentum conducens, primario invenitur : et insuper aliqua» conditiones ad idem necessaria»:, quæ in nulla alia reperientur.

(>A· Confirmatur : nam cum peccatum origi-
?-"; nale per se sil peccatum naturæ, utsæpe dictam est, in illa privatione consistere debet, quæ per prius et immediatius ipsam naturam tangit : hæc autem est privatio justitiæ originalis secundum effectum primarium : sicut enim iste offectus erat immediate in essentia anima», quæ est propria hominis natura; ita ejus privatio immediate el primario eandem naturam afficit : ipsa ergo erit propria ratio prædicti peccati constitutiva; rcliquæ vero, quæ sunt in voluntate, et aliis potentiis, pertinebunt ad illud secundario et ex consequenti : vel materialiter, sicut ipsæ polentiæ pertinent ad naturam.

Confirmatur secundo : quoniam peccatum coeiir- V
originale est inordinata dispositio naturæ human® ut composita» ex multis partibus, nempe ex anima, et potentiis: et hac ratione art. 1 hujus quæst. vocatur a D. Thoma *habitus,* quia habitus diffinitur *dispositio naturæ habentis partes, seu composite eæ mullis:* atque adeo oportet, ul talepeccatum per suam essentiam prædictam naturam, .. 73
et ejus partes tangat. Hoc autem potest fieri ·
dupliciter, vel ita ut sit collectio multarum inordinationum, quarum unaquaeque in sua parte resideat : vel ita ut sit tantum deordinatio primæ partis naturæ, secundum quod cæteris cohæret, et eis inordinationem influit : nam prima pars ut cohæret cæteris, quodammodo supponit pro toto, et quod est in illa prout sic, dicitur esse in toto. Primum ex his duobus repugnat unitati prædicti peccati, quod debet esse in suo genere unum perse, sicut sunt cælera peccata atque adeo per unam formam, vel quasi formam ·, non vero per multarum aggregationem constitui. Dicendum ergo est secundum : nempe formam, aut quasi formam constitutivam prædicti peccati esse deordinationem primæ et principalis partis naturæ, quæ est ipsa anima non absolute considerata, sed ut cohærentis reliquis naturæ partibus, ct in eas influentis, ac per hujusmodi influxum, et cohaerentiam omnes illas tangentis. Quod ut intuenti patebit, solum convenit privationi justitiæ originalis quoad effectum primarium, quem diximus. Accepimus vero hanc confirmationem ex D. Thoma art. 1 hujus quæst. etex Cajetano ibidem circa secundum dubium.

121. Dices primo, præter omnes hujus- Priiiu»
modi privationes, et præter positivum se- evasio.
cundo,el tertio dubio impugnatum superessc aliquid aptius ad originale peccatum constituendum, nempe ipsum peccatum, quod fuit in Adamo : quod licet physice prælerierit, durn tamen ab unoquoque ex posteris per baptismum, vel poenitentiam non retractatur, censetur moraliter permanere, et hoc modo illos tangere, atque ab amicitia Dei excludere. Cur ergo non dicemus, hujusmodi peccatum, quod dum fuit in Adamo. illum

ilium infecit, et denominavit *peccantem,* sive proderem, modo dum pro posteris irrelractalum perseverat, denominare illos *maculatos* et *infectus,* atque adeo esse peccatum eorum originale. Eo præsertim quia in praedicto peccato ul non retractato concurrunt omnia, quæ ad originale desiderari videntur, et quæ vix in aliqua privatione salvari poterunt. Per illud enim, secluso quovis alio redditur puer, ubi primo concipitur, offensus, et inimicus Deo, impediturque a receptione gratiæ, et a regno Dei excluditur tanquam habens condign itatem carendi in perpetuum beatifica visione, qui sunt omnes effectas peccati originalis : insuperque salvantur in eo illa quæ sunt de ratione peccati in communi, nempe quod sit voluntarium, et contra legem : frustra ergo quaerimus aliud sive positivum, sive privativum ad originalem culpam constituendam. Adde nomine *precati originalis* id inlelligi, a quo pueri per baptismum liberantur : sed liberantur a peccato Adami, quod usque tunc imputabatur illis, et deinceps non imputatur : ergo, etc.

Sed hoc effugium facile praeluditur, quoniam peccatum originale debet esse talis conditionis, ul per generationem tanquam per causam deveniat ad posteros Adami ; sitque in unoquoque suum proprium peccatum ab alterius peccato condistinclum intrinsece eum alliciens, et constituens *peccatorem :* sic enim habetur ex Concilio Trid. ses. 5, num. 3, ubi dicitur de prædicto peccato, quod est *generatione omnibus transfusum* et quod *ineat unicuique proprium :* et ses. G de justificat, cap. 3, quod *homines dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahunt :* sed peccatum, quod fuit in Adamo, nihil horum habet ; neque enim ineslejus posteris, aut eos afficit intrinsece; sed solum exlrinsece ; et moraliter : neque est uniuscujusque proprium peccatum ; sed unum commune pro omnibus : neque est aliquid traductum per generationem tanquam per causam, imo neque alio modo proprie per eam traducitur ; sed potius manens in Dei abominatione immutatum, immultiplicatum, el indivisum, causal effective in unoquoque posterorum Adami propriam el intrinsecam privationem : a qua intrinsece redditur maculatus, exosus, et inimicus Deo, el ejus visione indignus, atque adeo intrinsece peccator : ergo hujusmodi privatio, non vero peccatum illud Adami, a quo provenit, debet originale nostrum constituero.

125. Confirmatur ox eodem Tridenlinu cap. citato ubi comparat peiraluin, elinjustitiam. quam ex Adamo per generationem accepimus, cum justitia, et sanctitate, quam a Christo Domino per baptismi regenerationem recipimus : sed hæc est nobis intrinseca, inestque unicuique justificato sua propria sanctitas distincta a sanctitate ipsius Christi : ergo similiter in unoquoque ex his, qui ab Adamo propagantur, debet esse sua propria injustitia, el peccatum intrinsecum distinctum a peccato ipsius Adami. Adde, modum dicendi, quem impugnamus, vix differre a sententia Catharini, et Alberti l'ighii, quam disp. 11, num.113, impugnavimus, estque jam a Theologis communiter rejecta, et non pauci gravi censura dignam arbitrantur : quod a Pelagiana hæresi difficile recedat : ut videre est apud Yasquez in præsenti disp. 132, cap. 2, Curielem quæst. 81, art. 1, dub. 1, et alios.

Neque illud, quod adducitur in favorem prædictæ evasionis, alicujus munienti est : quia peccatum originale non utcunque debet conferre illos effectus *innisi Deo, inimici, impediti a receptione glorur,* etc. Sed per injustitiam, inimicitiam, et indignitatem unicuique propriam, et intrinsecamconstiluentem illum vere et intrinsece *peccatorem:* quod minime praestat peccatum illud Adami, etiam prout ratione irretractationis in Dei abominatione perseverat. Quod autem privatio justitiæ originalis sufficienter det prædictos effectus, conveniantque illi caetera, quæ sunt de ratione peccati, prout originali convenire debent, ex dicendis in toto hoc dubio constabit.

Ad illud, quod additur, constat ex dictis dub. 3, num. 71, non omne, quod per justificationem excluditur, aut quod pertinet ad ejus terminum *a (pio,* esse ipsum peccatum originale. Unde ratio offensæ tollitur, et remittitur per illam, et non est ipsum peccatum, neque denominat *peccatorem;* sed est subjective in Deo, quem denominat *offensum.* Id ergo dumtaxat originale peccatum constituere debet, quod est subjective in ipso peccatore, et illum intrinsece denominat, sicut denominat privatio, quam diximus. Alia vero, quæ per justificationem auferuntur, habent se vel tanquam causa prædictum peccatum conservans sicutdisp. 14, num. 93, diximus, se habere peccatum actuale Adami non retractatum : vel tanquam effectus conservatus ab illo, sicut se habet ratio offensæ. Vide infra quæst. 8G, in comment, art. 2, ubi prædictum effugium iterum

iterum circa peccatum habituale impugnatur.

120. Dices secundo, ex vi rationis factæ non probari positive, ot a priori privatio-
*',f nem, quam ‹liximus, esse constilulivain peccati originalis, authabere in se requisita ad hanc constitutionem : .sod solum quasi negative, eta suflicienti enumeratione id argui ; quatenus non apparet aliquid positivum, cui prædiclum munus constituendi possit competere; et inter privationes,supposito quod per aliquam constitui debeat, nulla ita apta deprehenditur : at in hac difficultate, quæ gravissima est istius materiae, parum'videtur, ostendisse insufficienliamhujus, vel illius rationis sive positivae, sive privativa» in ordine ad praedictum peccatum constituendum, nisi positive, et a priori demonstretur concurrere in illa, quae assignatur, requisita ad talem constitutionem.

îcïj- " Respondetur, argumentum a sufficienti enumeratione, dummodo omnia membra numerentur, el impossibilia, atque inutilia efficaciter excludantur, validissimum esse in qualibet materia, quia licet non ostendat *propter quid* rei, demonstrat tamen ita esse sicut asseritur. Porro in præsenti non est dubium numerari omnia capita : siquidem reduci debent ad positivum, et privativum : cumque in excludendo positivo laboraverimus dubio 2 ct 3 hujus disp. et dubio 1, in excludendo omnem privationem, quæ non sit justitiæ originalis, sufficeret ad præsentis intentum, si ex privationibus ipsius justitia» excludantur illae, quæ privant effectibus secundariis, prout exclusæsunt, ut maneat perspicuum, solam eam, quam diximus *privationem effectus primarii,* habere munus constitutivae. Et quia in originali peccato, quo certior habetur existentia, utpote a fide tradita, eo difficilius natura, et *quod quid est* deprehenditur, placebat uti hac tantum prima ratione, contentusque minus clara ejus certitudine, ad solvenda argumenta, quæ prædictam privationem impugnant, lubens calamus transiret. Praesertim cum illorum auctores vix aliunde quam ex ejus impugnatione suam sententiam persuadere valeant. Sed ut in re obscura pro viribus obsequium praestemus veritati, adducemus aliam rationem, quæ positive, et a priori assertionem ostendat.

§ in.

Secunda ratio convincens assertionem.

127. Secunda ergo ratio, quæ nostram Ponna- assertionem positive'convincit, traditur a D. Thoma variis in locis, polestque hoc rj,in modo efformari. Privatio voluntaria gratiæ, vel (quod idem est quoad præsens) privatio originalis justitiæ secundum effectum primarium, ul est in nobis voluntarius terminus peccati actualis Adami, habet quicquid requiritur, ut sil formaliler peccatum habituale : ergo cum non sil peccatum personale, ut patet in pueris, qui ante omne personale delictum prædicta privatione maculantur, oportet ut sit ipsum peccatum originale. Consequentia est perspicua. Antecedens vero probatur. Tum quia talis privatio, quatenus ex Adami peccato orta, nihil est aliud nisi habitualis et voluntaria aversio animæ a Deo fine ultimo supernatural! : sicut enim gratia sanctificans est ipsa unio, el conversio habitualis hominis ad Deum supcrnaturalem finem : ita ejus privatio, quatcnusprædicto modo voluntaria, est habitualis aversio, et separatio ab illo : constat autem, peccatum mortale habituale non esse aliud, quam hujusmodi aversionem, et separationem. Tum etiam quia sicut gratia est supernaturalis vitaanimæ, ejusqueeum Deo amicitia, sanctitas, munditia, el decor : ita privatio voluntaria gratiæ est ejusdem animæ mors, inimicitia cum Deo, iniquitas, immunditia, et macula : quod et nihil amplius peccatum habituale importat. Tum denique nam prædicta privatio, ut est aversio et separatio voluntaria animæ a Deo, repugnat ipsi Deo, cujus est omnia ad se convertere : et etiam repugnat rectæ rationi, cujus præcepta, et regulæ nihil magis intendunt, quam hujusmodi conversionem, ct unionem : quid ergo illi deest, quominus sit formaliter peccatum ?

Confirmatur : nam prædicta privatio est Conilr. mala homini elevato ad finem supernatu- ma au- ralem, in quantum homo, el in quantum rationalis est : atque adeo necessario debet esse culpa, vel pœna, vel utrimque simul : istæ enim duæ rationes dividunt adaequate malum rationalis creaturae, ul probat D. Thom. 1 p. quæst. -18, art. 5 de mal. art. •1, sed non est tantum pœna : igitur habet rationem culpæ ; non personalis, ut ostensum est : ergo originalis. Major est perspicua: nam prædicta privatio est carentia

formæ debite : carentia autem form® debite, ubicunque inveniatur, hal · t rationem mali : cumque haec, de qua loquimur, sit in parte rationali hominis, ubi futura erat gratia, nihil deficit quominus sit malum ejus; in quantum homo, el in quantum rationalis est. .Minor vero prioris syllogismi. in qua est difficultas, suadetur. Tum quia talis privatio est per se, et intrinsece voluntaria per modum termini, ut disp. praecedenti dub. 2 vidimus : pœna autem non est perse voluntaria ; imo potius de ration·· ejus est, ut sit contra voluntatem. Tum etiam quia pœna, utpote taxata, et determinata a divina justitia, culpæque reparativa, consonat fini ultimo, et ordinatur ad illum : prædicta autem privatio, secundum quod est aversio, et separatio a Deo, omnino dissonat, el repugnat tali fini ; neque hoc modo potest esse reparati va culpæ, sed potius indiget reparari per oppositam conversionem : ergo prout sic non habet rationem pœnæ. Tum denique nam pueri ratione privationis gratiæ ut ortæex Adami peccato, quovis alio secluso, sunt indigni gloria, seu visione beatifica ·, et habent condignitatem ad pœnam damni consistentem in carentia prædictæ visionis : sed hæc indignitas gloriae, et condignitas pœnæ non est pœna, sed culpa ·, vel involvens culpam : ergo, etc.

§ IV.

Quibus fiat obviam huic rationi, et qualiter praeludantur ?

Evisio ηϵ·η|βi ron-

128. Dices, non satis probari hac nostra rat'oneef confirmatione, privationem gratiæ esse formaliter peccatum . aut esse ipsam maculam, et immunditiam, quæ peccatum originale constituit ; sed quod sit aliquid ex hujusmodi peccato, et consequulum, sicut pœna consequitur ad culpam. Et quidem prædictam privationem esse pœu t ii'ĩu nam' asseritur non semel a D. Thoma : ut ' videre est quæst. I de mal. art. 5 ad 5, et quæst. 3 art. 7 in corp, et quæst. 4, art. 2 ad ultimum, et quæst. 28 de verit. art. 6, nec non in 2 dist. 33, quaest. 2, art. I ad 2. Si autem est pœna, non videtur posse habere rationem culpæ: quia pœna opponitur culpæ, et dividitur contra illam. Ad hæc : eo ipso quod privatio illa sit pœna, est effectus Dei ut judicis punientis, et est determinata secundum rectam rationem, el legem ipsius Dei ; at culpa totum hoc excludit : ergo, etc.

Nec refert (ail Curiel) quod sit privation·, voluntaria: quia non est voluntaria di-ll ' recte, sed solum indirecte, et consequenter : sicut mors, el suspensio potest dici voluntaria latroni, quatenus consequitur a·! furtum, quod ille voluntarie commisit. Hic autem modus voluntarii non extrahit malum n ratione pœnæ, ut patet in exemplo adducto. Imo licet aliquid esset directe volitum, non idcirco rationem pœnæamitteret, aut illam supergrederetur: ulconstat in pomis, quas nos ipsi voluntarie prt> peccatis assumimus. —Neque etiam referi (inquit citatus auctor) quod talis privatio videtur contraria rationali naturæ: quia non contrarialur illi ut utenti ratione tanquam regula suarum operationum, sicut est de ratione peccati; sed solum ut subjecto perfectibili per gratiam tanquam per formam sibi convenientem: quo pactu etiam repugnat illi pœna.

Ad illud vero, quod de aversione diximus, posset occurri ex doctrina ejusdem Curielis, privationem gratiæ, seu justitiæ originalis non esse aversionem moralem, et peeeaminosam : quippe ad hoc deberet esse contra aliquod praeceptum, eo quod de ratione peccati est, ut sit contra legem: nulla autem exlat lex, vel praeceptam prohibens talem privationem, sicut nullum extat praeceptum habendi, aut conservandi gratiam : quare prædicta privatio solum erit quaedam separatio Physica animae a Deo consequuta ad peccatum, habensque rationem pœnæ.

129. Sed revera nihil horum enervat nostram rationem , aut confirmationem. r·-' Et ut singula suo ordine impugnemus,^· certaque separemus ab incertis, concedimus libenter privationem graliæ secuitdum aliquid sui esse pœnam, ut D. Thom. affirmat locis citatis : atque adeo secundum hanc pœnæ rationem esse a Deo ; et rationi consonam : proindeque non esse culpam, immunditiam, maculam, aut aversionem moralem : quod et nihil amplius dicta in hac evasione convincunt. Ex hoc tamen minime infertur, prædictam privationem secundum aliam rationem in ea repertam non esse formaliter culpam, maculam, el aversionem moralem. Quod enim dicitur, idem non posse esse pœnam, et culpam, inlelligendum est secundum eandem rationem ; secus tamen secundum diversas, ut docuit D. Thom. quæst. J de mal. art. Ip;, ad I ibi : M·») *secundum diversa potest esse, el culpa, <t poma: non tamen secundum idem.* Conjungi autem ulranque rationem in privatione, de qua loquimur, juxta sententiam D. Thomæ, constat non solum ex testimoniis, quæ pro assertione adduximus, ubi toties tribuit illi rationem culpæ simul cum aliis, in quibus concedit esse pœnam ; sed etiam quia in eisdem, quæ in hac evasione citantur, ita affirmat prædictam privationem secundum unam rationem esse pœnam, ul simul fateatur secundum aliam osse culpam. Unde quæst. 4 de mal. citato art. 2 ad ultimum sic ait : *Carentia originalis justitiæ est in natura, et ideo potest pertinere ad originale peccatum, quod est peccatum naturx. Ad id vero, quod quxrebalur, utrum sit perna tantum; vel pœna, et culpa? Dicendum, sicut supra dictum est, quod si comparetur ad istum hominem prout persona quxdam, non habito respectu ad naturam, sic est pœna : si autem comparetur ad principium; in quo omnes peccaverunt, sic habet rationem culpx.* Similiter locus, qui adducitur ex quæst. 28 de verit. est expresse pro nobis, si integre legatur : hæc enim habet verba : *Absentia gratix secundum se considerata habet tantum ratione culpx, nisi secundum quod relinquitur ex actu voluntario prxcedente.* Et apponitexemplum satis ad rem : *Sicut tenebra non habet rationem umbrat, nisi secundum quod relinquitur ex interpositione corporis opaci.* Alter locus ex quæst. 3 de mal. art. 7 sic habet : *Privatio gratiæ habet rationem pœnæ, si secundum se consideretur.* Hæc autem ultima verba *si secundum se consideretur* satis aperte ostendunt, quod considerata alio modo prædicta privatio, nempe ut est a voluntate, seu per ordinem ad actum peccaminosum, qui fuit ejus causa, non habet rationem pœnæ ; sed potius culpæ : ut tradi videtur in solutione ad I ejusdem articuli, ibi : *Dicendum quod privatio gratiæ habet rationem culp.r, secundum quod accipitur simul cum sua causa,* etc. Quamvis forte hæc solutio alium sensum admittat. In alio vero loco ex 2, dist. 33 ita habet : *Privatio gratiæ non habet rationem culpx, sedpœnæ ; nisi in quantum ex voluntate est,* etc. Consonat in eodem 2, dist. 12, quæst. 1, art. 2 ad I ibi : *Privatio gratiæ non habet rationem maculæ, nisi secundum quod ex adu prxeedenti inducitur : et ideo secundum diversitatem actuum sunt dicersx maculx.* Macula autem idem est quod culpa habitualis.

En quomodo eisdem in locis, ubi D. Thom. asserit, privationem gratiæ, et justitias originalis esse pœnam, affirmat etiam esse culpam. Quare mirandum est aliquos ex his, qui noslræ sententiae adversantur, hoc suæ opinionis validissimum putare fundamentum, quod quia prædicta privatio in via D. Thomæ habet rationem pœnæ, non potest habere rationem culpæ. Quam autem infirma sit hæc ratio, eadem, quibus innititur, suadent testimonia; dum utriusque rationem, scilicet culpæ et pœnæ prædictæ privationi æqualiler tribuunt ; et quo pacto inter eas distinguendum sit, ostendunt.

130. Pro pleniori autem prædictæ dis-ƽ$^ tinctionis intelligentia animadvertendum est, gratiam sanctificantem posse conside-'^ju- rari dupliciter vel ut præcise esi quædamîneade.:i forma dans animæ maximam perfectionem, scilicet, participationem divinae na- |,nn'· turæ, qua redditur in seipsa perfecta, et, ut ita dicamus, bona sibi ipsi, Deusque modia tali participatione trahitur ad ipsam animam, et se illi tradit : vel ut est quædam conversio, et reductio, per quam anima Deo objicitur, et traditur, fitque (ut sic dicamus) bona, et conveniens ipsi Deo. Has enim duas rationes in gratia concurrere nemo ambigit. Et licet realiter identificentur, differunt tamen virtualiter, vel ex modo nostro concipiendi, importantque respectus aliquo modo diversos : nam secundum primam rationem quasi incipit processus, seu respectus a Deo, et terminatur ad animam, cui ille se tradit, et ad quam convertitur, ac veluti descendit, ul eam perficiat; secundum aliam vero respectus sive processus incipit ab anima el ad Deum terminatur, ad quem illa convertitur, cuique traditur, et submittitur. Deinde in prima consideratione anima habet se ul possidens Deum quasi suum bonum per ejus participationem, et communica! ionem : in secunda vero Deus se habet sicut possidens animam, ut bonam sibi per traditionem, et subjectionem, seu conversionem, quam diximus.

Ex quo fit, quod quia privationes, et carentiæ regulantur secundum formas, quibus privant, el juxta earum distinctionem distinguuntur, consequenter ad dicta debemus in privatione gratiæ distinguere duos conceptus secundum prædiclas duas rationes in gratia explicatas. Potest ergo considerari talis privatio vel prout est carentia graliæ ut perficientis, et bonificanlis

animam in seipstt, trahentisque ad illam Deum modo explicato, vel prout est carentia ejusdem gratiæ ut subjicientis ipsam animam Deo, et in illum convertentis, et trahentis. El licet utreque modo habeat rationem privationis, eo quod gralia secundum utrunque munus debetur haberi ab homine ; quia tamen non omnino est idem debitum, neque ex eodem principio ortum, oportet prædictos conceptus privationis inter se distingui. Etenim in primo titulus debili est divina promissio hominibus facta : atque ita Deus est, qui debet ; et homo, cui debetur : et ideo in ipso homine veluti existit jus exigendi a Deo talem perfectionem, nisi illam peccando demereatur: In secundo vero quasi e contra se habet: nam titulus debiti est dignitas ipsius Dei ut finis ultimi, cui ob suam præstantiam, et infinitam bonitatem debet creata voluntas plene tradi, et subordinari : et ideo solus Deus, ut talis finis, est cui debetur, et in quo jus exigendi existit ; homo autem est qui debet, et qui tenetur habere, et conservare prædiclam subordinationem.

131. Atque hinc etiam fit, ut prædicta privatio secundum primam rationem tantumsit malum hominis, non autem Dei : quia malum uniuscujusque consistit in carentia perfectionis sibi débite, quatenus ipsi bona est, consona, et debita. Unde quia gratia secundum primum munus, quod in ea distinximus, non debetur Deo ; sed a Deo debetur homini, estque hujus proprium bonum, et perfectio: idcirco privatio gratiæ quoad hoc munus non Deo, sed homini est mala, el disconveniens tanquam adversa, et repugnans ejus perfectioni, ut perfectio ipsius est. At vero eadem privatio quoad secundam rationem non est per se primo mala, neque disconveniens homini ; sed potius Deo, quia repugnat bono ipsius Dei destruens, et avertens conversionem, et subjectionem ipsi debitam. — Diximus non esse per se primo malam homini, etc., quia non negamus, prædiclam privationem adhuc secundum illum conceptum, quo est mala, et disconveniens Deo, esse etiam aliquo medo malam, et disconvenientem homini : sed intendimus, hoc saltem non convenire illi per se primo, sicut illud aliud convenit, sed ad summum ix consequenti, el secundario.

Levis Süüîuin

Neque obest si dicas, quod malum Dei debet esse in Deo: et ideo supra Disp. 7, num. 24, diximus offensam esse subjective moraliter in Deo, quia est ejus malum : at privatio gratin secundum nihil sui eat in Deo, sicut nec gralia, cujus est privatio : ergo secundum nihil sui est malum Dei. Kespoildetur enim, dupliciter aliquid posse dici malum Dei: nempe *subjective et objective* : malum *subjective* dicitur, quod formaliter aufert a Deo perfectionem intrinsecam, sicut offensa tollit ab eo rationem finis ultimi : unde quia privatio debet esse in eodem subjecto, ubi est forma, qua privat, ideo hoc malum offensas debet esse in Deo, et illum intrinsece afficere, blalum vero *objective* dicitur, quod disconvenit, et repugnat Deo tanquam objecto, el fini, seu quod destruit ordinem subjectionis, el conversionis, quo creatura rationalis debet esse subjecta Deo, eteonversaia illum, sicutin finem ultimum, et sicut in objectum super omnia dilectum: unde hujusmodi malum non debet respicere Deum ut subjectivum, in quo est; sed ut objectum, et finem, a quo animam, et voluntatem creatam avertit; erit autem in ipsa anima, vel voluntate, ubi futura erat opposita conversio. Hoc autem secundo modo dicimus, privationem gratiæ secundum posteriorem illum conceptum esse malum Dei ; non autem primo modo.

132. Tertio fit ex dictis, privationem^ gratiæ secundum priorem conceptam jam explicatum posse optime causari a Deo si-5^“' cut a causa efficiente (eo modo quo privaliones et carentiæ causam effectivam habere dicuntur) quia prout sic nihil exprimit, quod Deo repugnet, el quod non possit reduci in illum. Imo de facto supposita hnjusmodi non repugnantia, debet esse ejus effectus: quia cum Deus omittat conferre, et conservaro gratiam, quam in Adamo omnibus promisit: et ad hanc omissionem per se sequatur carentia ipsius gratiæ secundum prædictum conceptum, nihilobesse potest, quominus hæc carentia de facto sit Deo voluntaria : et ejus effectus existât : ut de reliquis effectibus per se sequutis ad omissionem liberam diximus in tract, de voluntar. disp.4,num. 52 et 53. Eopræserlim quia *ob* specialem rationem, quam stalim afferemus, debet prædicta privatio sic accepta esse a Deo diffini fa, et destinata tanquam reparativa culpæ, atque adeo debet esse ejus effectus.

Cæterum eadem privatio secundum pesteriorem conceptum nullatenus potest Deo effective attingi. Tum quia prout sic repugnat Deo, estque illi mala, et disconveniens; ut vidimus: Deus autem non potest efficere aliquid sibi malum, et répugnons

pugnans. Tum etiam quia per talem privationem sic acceptam avertitur anima a Dcouta fine, cui debet conjungi ; unde si hoc modo a Deo causaretur, ipso esset causa avortons et separans a seipso, quod est impossibile: nam sicut Deus omnia operatur propter se, et propter suam bonitatem tanquam propter finem, sic omnia movet, et trahit ad se, nec potest aliquid a tali fine avertere. Ad quod declarandum D. Thom. art ii quæst. I de mal. art. 5 inter alia ait : *Hoc autem sum potest esse a Deo, quod bonum divinum, secundum quod in seipso est, quis non velit, cum e contrario Deus omnem voluntatem inclinet ad volendum quod ipse vult: vult autem summum bonum, secundum quod est in seipso: unde malum culpæ non potest esse a Deo, etc.* Quippe hoc malum consistit in aversione a divina voluntate, et ab amore ipsius Dei. Tum denique quia eo ipso quod talisprivatiositdisconveniens, et repugnans Oeo, debet illi displicere, et odio ab eo prosequi : Deus autem nihil odit eorum, quæ facit: non igitur potest fieri a Deo. Objectio autem, quæ adversus hanc doctrinam posset efformari, commodius diluetur infra a num. 141.

Causa ergo prædictæ privationis quoad ;ιώΐ$ illum conceptum est sola voluntas creata S? Per suum peccatum actuale. Nam quia hujusmodi peccatum est voluntaria aversio actualis, et *in fieri* a Deo fine ultimo, ex propria ratione habet tollere ab anima conversionem non solum actualem, sed etiam habitualem ad talem finem, quæ est per gratiam,- atque adeo ponere privationem voluntariam ipsius gratiæ, secundum quod hæc privatio est habitualis aversio ab eodem fine. Tum etiam nam eo ipso quod prædicta privatio sit aversio, et recessus a Deo ut fine ultimo, non potest habere aliam causam; nisi quæ est capax attingendi talem finem, et ab illo se avertendi : hæc autem debet esse non alia, quam voluntas creata: quia si non sit voluntas, nequibit prædictum finem attingere : et si nonsit creata, non poterit ab illo averti : ergo, etc.

l$ia- fndoc- irint

133. Demum ex dictis habetur, quod licet privatio gratiæ secundum priorem conceptum sil tantum pœna, quia prout sic solum est mala homini, et est a Deo ordinata contra deordinationem, et deformitatem culpæ; secundum posteriorem tamen habet quicquid requiritur,utsil ipsaculpa, et ut sil aversio moralis a Deo fine ultiinoatque adeo macula, et immunditiaanimæ ; ejusque inimicitia cum Deo; prout in nostra ratione proposuimus. Quæ omnia ex dictis patent. Etenim prædicta privatio modo illo accepta juxta omnium sensum est mala: at non per modum pœnæ, quia non est mala, aut disconveniens saltem per se primo homini, sed Deo, cui objective adversatur, et repugnat, neque tollit aliquid, quod sit primario bonum hominis, aut illi debitum, sed id quod est bonum Dei, et quod debetur ipsi Deo, ut num. præcedenti vidimus: igitur est mala per modum culpæ: in hoc quippe differunt culpa et pœna, quod ista opponitur bono solius hominis, et illud destruit, et ideo primirio est mala ipsi homini ; illa vero opponitur bono divino, destruitque illud ; et ita primario est mala ipsi Deo. Quod recte explicuit D. Thom. I p. D.Ttiom. quæst. 48, art. 6 ubi reddens rationem, quare culpa sit pejus malum, quam pœna, et ideo licet ista possit esse a Deo, non tamen illa, sicait: *Deusestauctor malipœnæ; non autem mali culpu. Cujus ratio est quia malum pœnæ privat bonum creaturas; sive accipiatur bonum creaturas aliquid creatum, sicut excitas privat visum; sive sit bonum increatum, sicut per carentiam visionis divinæ tollitur creaturx bonum increatum. Malum vero culpæ opponitur proprie bono increato: conlrariatur enim implelioni divinas voluntatis, et divino amori, quo bonum divinum in seipso amatur, et non solum secundum quod participatur a creatura. Sic igitur patet, quod culpa plus habet de ratione mali, quam pœna.*

Ad hæc: culpa habitualis nihil aliud est nisi terminus per se el intrinsece voluntarius relictus ex peccato actuali, inquantum istud formalissime habet rationem culpæ: unde illud proprio erit culpa habitualis, in quo habitualiter, et per modum termini splendet ipsa deformitas, et malitia peccati actualis : cum autem hæcconsistatinconversione a Deo (sive privativa, sive positiva, quod ad præsens non refert) et hæc ratio aversionis splendeat in privatione gratiæ secundum conceptum, quem diximus, sitque talis privatio terminus voluntariusejusdem peccati actualis, nihil deesse potest, quominus vere, et proprio dicenda sit culpa habitualis, reddatque proinde animam coram Deo maculatam, immundam, inimicam, etc. Ruitergo funditus evasio adversariorum; nosiraque ratio, et confirmatio permanet inconcussa.

134. Illa vero, quæ proprædictaevasione adducit Curiel, etiam corruunt :nam contra 9Hr,-c,is primum est, quod voluntarium requisitum lUlcimina.

ad ôulpam dehet perse et intrinsece præsapponi ad ipsam rationem mali culpæ, ita ut nullatenus hæc ralio concipi valeat, nisi præintellecto voluntario. El hoc modo est voluntaria privatio gratiæ secundum conceptum, quem diximus esse aversionem, et culpam : adeo enim intrinsece, el per se convenit illi ut sic ralio voluntarii, ut nullatenus sine illa possit concipi, neque in ratione mali, neque in ratione privationis, aut aversionis a Deo: unde talis privatio nequit non supergredi malum pœnæ, et culpam constituere. E contra vero-p ena quamvis possil a voluntate acceptari, et perejusactum voluntaria, vel volita, reddi ; totum tamen hoc per accidens, et consequenter se habet ad rationem pœnæ: accidit enim illi, quod acceptetur a patiente, vel non acceptetur: eodemque prorsus modo erit mala homini, et privatio boni illi debiti propter culpam inflicta, ac proindeformalissime pœna, sive voluntarie ab eo acceptetur ; sive repugnanter, et contra voluntatem sustineatur. Et hujusmodi est privatio gratiæ secundum priorem conceptum, quem distinximus.

Deinde falso asseritur, hujusmodi privationem secundum illum alium conceptum aversionis a Deo essevoluntariam illo dumtaxat modo, quo mors, vel suspensio dicitur voluntaria latroni : nam hæc adhuc indirecte non est voluntaria simpliciter, quasi ipsa voluntas latronis habeat in illam physice, et realiter aliquem influxum: imo est simpliciter involuntaria, et ab intrinseco: etsi aliquando appelletur voluntaria, loquutio est val le impropria, et pure interprelativa :quatenus dum latro propter mortem non omittit furari, interpretamur velle potius mori, seu minus hoc refugere, quam a furto abstinere : simpliciter autem mors illa est ab exlrinseco, passo non conferente vim; atque adeo non modo involuntaria, sed et violenta. At vero‘privatio, de qua loquimur, physice et realiter oritur (saltem ut terminus secundarius) a voluntate creata sine alicujus alterius causæ influxu; ut num. 132 vidimus, el ita physice, in tolo rigore esi voluntaria, et a principio intrinseco.

Eslel aliud discrimen ad rem conducens: quia in suspensione, vel morte per se consideratis nihil boni apparet respectu latronis, a quo ejus voluntas possit allici, et moveri ad illam appetendam : unde quia quod perse est voluntarium, debel habere propriam appelibilitatem, ratione cujus sit etiam volitum, non est quo pacto talis mors aul suspensio secundum se speciata voluntaria esse possil, neque voluntatis influxum terminet. E contra vero in privatione, et aversione, de qua loquimur, est aliqua ratio boni apparentis, nempe ipsum *non Ilea subditum, neque alicui subjectum, sal quasi omnino sui* yuns.-quæ ralio licet fidi el apparens, magni tamen est apud peccatorem, qui maxime vult propriam excellentiam, et nullius legibus subjici. Hoc autem in causa est, ut talis privatio non a modo voluntate creata appeti possit, sed etiam ut possit oriri physice ab illa: et oriatur de facto, quoties ad actum ipsius voluntatis sive proprium, sive capitalem consequitur, ut in nosiro casu accidit.

135. Secundum quod ait Curiel, videlicet privationem gratiæ non repugnare rationali naturæ, nisi ut subjecto perfectibili. licet sit verum loquendo de prædicta privatione secundum primum conceptum num. 130 explicatum; minime talem loquendo de illa secundum posteriorem ibidem dictum, qui est conceptus aversionis, et culpæ: nam prout sic omnino repugnat prædictæ naturæ ut utenti regula rationis : valde enim rationi dissonat, quod voluntas creata sit separata, et aversa a suo ultimo fine, cui subordinari debet, sustineatque voluntariam privationem ad illum. Neque ad hanc dissonantiam necesse est, quod detur aliquod speciale praeceptum prohibens talem privationem, aut praecipiens gratiæ conservationem : sed sufficit oppositio, quam prædicta privatio habet cum ipso ultimo fine, propter quem omnes leges, et praecepta instituti sunt, et ad cujus conservationem diriguntur. Constat enim magis dissonare rationi, eminentiorique modo opponi illi, quod aliquid destruat finem omnium praeceptorum, seu ordinem ad illum per oppositionem, et dissonantiam ad talem finem, vel ordinem, quam quod alicui praecepto particulari se opponat. Imo eo ipso quod prædicta privatio primario, et immediate tollat ordinem ad prædictum finem, consequenter, et mediate habet esse contra ipsa praecepta : quippe tota vis obligandi praeceptorum ex ipso fine, et ordine illi debito consurgit.

Ex quo ultimum, quod aiebat Curiel de aversione morali, manet etiam impugnatum : quia ad talem aversionem, quando non est actualis, sed habitualis, et per modum termini, sufficit esse contra finem præceptorum ; quamvis non sit immediate contra

Ira aliquod præcoptum particulare. Illa enim conditio posita in diffinitione peccati, scilicet «se *contra legem,* aliter convenire debet peccatis actualibus, et aliter habitualibus: nam illa, quia sunt libera actu, et per modum exercitii, debent immediate cadere sub præceptis, seu ab illis prohiberi, eo quod prmcepta dantur immediato de actibus liberis·, ista vero quia solum sunt libera terininative, seu mediis actibus, sufficit quod cadant sub præceptis mediate, quatenus cadunt actus, quorum sunt termini, ot quatenus adversantur lini ultimo, ad quem ipsa prmcepta, et quicquid praecipiunt, ordinantur.

Alu <Φιη 136. Alia via videbitur fortasse alicui posse noslræ rationi, et confirmationi occurri, si dicatur, eas solum probare, privationem gratiæ non esse dumtaxat pœnam, sed pertinere aliquo modu ad malum culpæ: non autem quod sit essentialiter ipsum peccatum originale, vel habituale. Tum quia ut non sit præcise malum pœnæ sufficit quod sit culpa causaliter : sicut de concupiscentia, et habitibus vitiosis diximus num. 102. Tum etiam quia esto sit formaliler mala in genere culpæ, poterit habere se consequenter ad prædictum peccatum, et non per modum formæ constitutivae : sicut de malitia privativa reperta in peccato actuali diximus disp. 6.

Pnwiu- ,|Ilјr· Verum neque ista evasio alicujus momenti est : quia semel probato prædictam privationem non esse dumtaxat pœnam, sed pertinere etiam ad genus culpæ, cito ostendemus osse ipsam malitiam essentialem, el constitutivam peccati habitualis. Etenim quod non se habeat in illo consequenter, sicut ma lilia privativa habet se in peccato actuali, probatur. Nam ut ita se haberet, debebat præsupponere aliam malitiam essentialem, et constitutivam, ul est perspicuum : quod autem eam non præsupponal, ex eo liquet, quia vel talis malitia esset positiva? Et hæc non datur, ut ostensum fuit toto dubio 3. Vel esset privativa? Et neque hoc dici potest, quia prima privatio in nobis post peccatum Adami reperta est privatio gratiæ, seu justitiæ originalis quoad effectum primarium : non ergo hujusmodi privatio potest se habere ut quid consequens ad aliam habitualem malitiam. Quod autem non sit culpa solum causaliter, sicut concupiscentia, et habitus vitiosi, facile etiam ostenditur. Nam prædicta privatio secundum se, et independenter ab omni alio effectu est quid repugnans Deo, et avertens ab illo ut a fine ultimo, et ideo incompossibilis cum amore talis finis : igitur formaliter est culpa habitualis : ratio enim hujus culpæ in nullo alio potest consistere praeterquam in prædicta aversione, et privatione. Tum etiarn quia quod solum causaliter est culpa, non excludit gratiam, neque tollit amicitiam cum Deo, neque privat jure ad beatitudinem : ut videre est in ipsa concupiscentia, et habitibus vitiosis, et in potentia peccandi : sed privatio, de qua loquimur, tribuit omnes illos effectus : ergo non solum causaliter, sed formaliter habet rationem culpæ. Si igitur consideretur, ut est in nobis terminus voluntarius peccati Adami, nihil illi deesse potest, quominus sit ratio formalis, et constitutiva nostri originalis.

§ V.

Errores, et falsæ sententix.

137. Difficultas hujus materiæ circa constitutionem originalis culpæ tot in ea errores, et sententias originavit, ut nequeant brevi numero comprehendi. Et quamvis esset longissime abire, si uniuscujusque auctores, et fundamenta vellemus ex profesSo adducere, et impugnare; diminute etiam procederemus sine aliquali eorum notitia et relatione. Qui pluravoluerit, consulat auctores hic referendos, et alios, qui contra hæreticos nostri temporis controversias ediderunt. Inter errores ergo, qui circa naturam prædicti peccati hactenus prodiere, primus absurdo, et indignitate est Matthiæ . ug. Flaccii Illyrici Lutheranorum rigidorum patris : qui Manichæorum hæresim suscitans peccatum originale ab ipsa substantia animæ non distinguit; sed ait esse quandam imaginem diaboli ab anima rationali indistinctam, in quam ipsa anima per peccatum Adami ex imagine Dei transformata fuit. De quo vide Canisium lib. 1 de B. Vir- CaI)|5 gine, Bellarminum lib. 5 de amissione^·;™]· gratiæ cap. 1. usque ad 4, Vasquez in præ- oπ-g. senti disp. 132, cap. 1, Gregorium Mart, ·Mjri· ari. I, et alios expositores D. Thomæ, qui prædictum errorem referunt, el impugnant. I

Secundus parum a praecedenti distans fuit secun- Lutheri, Komnitii, et aliorum quorundam hæreticorum asserentium, quod licet peccatum originale non sit ipsa rationalis anima, est tamen aliquid substantiale corporeum, ut cor, hepar, vel ipsum composi-

tum. qu«"l dicitur *humana natura.* Vide Bellarminum ubi supra cap. 2.

F V Terns*. Tertius eorundem haereticorum error et fere omnium, qui I.utheri, et Calvini semilis incessere, affirmat peccatum originale formaliter esse concupiscentiam, et fomitem, quæ nos ad malum inclinant : atque adeo secundum suam essentiam manere in baptizatis, et justificatis ; quamvis illis non imputetur. Contra hunc errorem agunt fere omnes expositores D. Thomæ hoc loco : et videri possunt quæ diximus dubio præced. num. 101.

qiuiih Quartus etiam hæreticorum error non vult peccatum originale esse distinctum a propriis peccatis actualibus ; sive quod anima antequam uniretur corpori, talia peccata committeret, ut antiqua Origenis hæresis asserebat ; sive quod ipsi parvuli mox ut concepti propria voluntate peccare potuerint : ut stulte satis aliqui Pelagianorum putaverunt, quos disp. 14, num. 7, verbis Augustini impugnavimus. Nec desunt hæretici, qui omnia peccata actualia quavis ætalecommissa, cum originali confundunt, ut Kemnitius in examine Concilii Trid. ses. 5, pag. 456, et Melanchton in confessione Augustana, et in locis editis anno 1522. Vide Bellarminum 4 de amissione gratiæ cap. 4.

Tres tiænl^nï tus reji- ciemte. 138. Præter hos manifeste errores sunt QuaKlam sententia, quæ licet aliquando probabilitatem habuerint, et ideo in Catholicorum scriptis reperiantur ; jam tamen aut vix, aut nullo modo possunt dici probabiles : ob idque communiter deseruntur, et a multis improbabiles, et absurdæ reputantur. Hujusmodi est sententia illa de qualitate morbida causata ex serpentis sibilo, quam dub. 2, cum suis fundamentis, et auctoribus adduximus, et rejecimus.

Hujusmodi etiam est sententia, cujus supra meminimus, Alberti. Pighii et Ambrosii Catharini negantium devenisse ad nos ex peccato Adami aliquid intrinsecum habens rationem culpæ; aut aliquid aliud esse peccatum originale præter ipsum peccatum actuale Adami prout ab illo ex persona omnium posterorum fuit commissum : de qua sententia diximus aliquid disp. 14, num. 113, et in hoc eodem dubio num. 125, et videri potest Vasquez citata disp. 132, cap. 2, ubi late ejus censuram examinat.

Est et tertia sententia eodem fere gradu a veritate, et probabilitate elongata, quod peccatum originale solum est reatus, quo nascimur obnoxii pœnæ temporali, et ælernnj pro peccato quod Adamus commieil. Iu hanc sententiam inclinasse videtur Durandus in 2, dist. 30, quasel. 3, eamquosequutus est KolTensis art. 2, contra Lutheruui: imo Vasquez disp.citata ubi prædictam sententiam sufficienter impugnat, conatur ostendere sensisse ita l). Augustinum variis in locis ; alienasque esse ab eo glossas aliquorum, qui in vero et sano sensu mentem illius explicare voluerunt. Immerito tamen Augustinum a vera sententia alienum fuisse credit citatus auctor, eum nihil sil in ejus verbis, quod non possit pro veritate exponi. Nam vel non intendit explicaro peccatum originale a priori, et per rationem quidditativam ; sed a posteriori, vel a signo per aliquid quod ad talem rationem consequitur: et sic potuit vocare illud *reatum,* etiamsi loquatur de reatu formali, et proximo:quia iste consequitur ad privationem justitiæ originalis, in qua essentia prædicti peccati consistit : vel accepit *reatum* non formaliter et proxime, sed radicaliter et fundamentaliter, et tunc etiam quiddilative potuit peccatum originale *reatum* appellare, quia ejus essentia est radix et fundamentum reatus. Uno autem vel altero ex his modis nullus erit locus Augustini, qui non valeat convenienter exponi : pro quo potius quam pro impugnando S. Doctore debuisset Vasquez laborare.

Trp 139. .Supersunt aliæ Catholicorum sententiæ, quæ licet falsæ, et nostræ assertioni^· adversæ existant ; habent tamen auctores, et fundamenta, quæ illas efficiunt absolute probabiles. Harum prima et probabilior assignat pro constitutivo peccati originalis aliquid positivum, nimirum conversionem animæ vel voluntatis ad bonum commutabile : contra quam sententiam militavimus toto dubio 3, ejusque argumenta, et defensores adduximus a num. 69.

Secunda assignat pro prædicto constitutivo privationem, non quidem gratiæ, vel justitiæ originalis, sicut nos assignavimus, sed conformitatis ad legem, quam Adamus debuit observare, et observando, eam conformi latem acquirere. De hac sententia, quæ est Magistri Curielis in præsenti art. 3, dub. 4, et aliorum quorundam, egimus dub. 1 istius disputationis, ejusque fundamenta evertimus a num. 12.

Tertia sententia (forte ul alias extrema' conciliet) affirmai peccatum originale contitui ex æquo per positivum, et per privationem sive gratiæ, sive conformitatis prædictæ. Hanc tribuit Vasquez quibusdam recentioribus,

recentioribiis, quorum suppressit nomina. Qui forte non intendunt, unicam essentiam prædicti peccati ex positivo, ct privatione consurgere; sed considerantes illud in duplici genere, nempe el in genere mali moralis, et in genere mali simpliciter, dicunt in hoc constitui per privationem, in illo vero per positivum : juxta ea, quæ de peccato actuali diximus supra disp. 6, num. 48. Et quamvis hæc sententia ita explicata majorem probabilitatis speciem præ se ferat ; ejus tamen falsitalem satis convincunt ea, quæ diximus ox D. Thoma in hoc dubio a num. 118, ct etiam dicta loto dubio 2et 3, nam dum ibi ostendimus, nihil positivum degenero culpæ potuisse ab Adamo in posteros descendere, consequenter rejecimus omnem sententiam, quæ pro constituendo peccato originali in quovis genere ad positivum, sive solum sive una cum privatione recurrerit : imo pro nullo peccato habituali constituendo recurrendum esse ad positivum mansit probatum eodem dub. 3, a num. 4-1. Neque hic sistit varietas opinionum, sed et inter auctores, qui nostræ adslipulanlur, nonnihil divisionis reperimus in explicando secundum quam rationem privatio justitiæ originalis peccatum originale constituat. Credimus tamen sufficienter manere veritatem declaratam ex dictis in hoc dub. præserlim a n. 121, et a num. 130, et dub. præccdenli num. 88, ita ut opus non si amplius circa hoc deleneri.

§ VI.

Argumentum prxeipuum contra nostram sententiam.

110. Ex argumentis, quæsententiam nostram oppugnant, non pauca jam devicta sunt: illa omnia nimirum, quæ directe militant pro sententia constituente peccatum originale in positivo : el etiam quæ militant pro asserente constitui per privationem conformitatis ad legem : hæc enim adduci, et solvi debuerunt dubiis præcedentibus, ubi prædictas sententias impugnavimus. Illa autem huic loco reservari debuerunt, quæ immediate impugnant privationem gratiæ, aut justitiæ originalis, quam nos pro prædicto constitutivo assignavimus : atque adeo a qualibet adversa sententia, vel errore possunt conira nostram efformari. Neque horum minutiora, et levidensia, quæ quisque ex dictis facile dissolvet, sed quæ alicujus momenti difficultatem continent, adducemus. Primum ergo et apndprimnm adversarios validissimum, credunt sumendum esse ex D. Thoma in illis locis, quæ citavimus n. 128, ubi prædictam privationem dicit osse pœnam peccati : ex quo inferunt, ergo non est ipsum peccatum, nam pœna, el culpa debent distingui. Nec tantum ratione consequentiae, sed expressis verbis rejecisse D. Thornam privationem gratiæ a ratione culpæ contendit quidam junior referens ejus verba ex 2, dist. 33, quæst. 2, art. 1 ad 2, ubi ait : *privatio gratiæ non habet rationem culpæ, sed parue.* Quid clarius ?

Sed quam sit infirmum argumentum, vi-inflrmadimus a num. 119, ubi eisdem testimoniis llK Ang. Docloris probavimus prædictam privationem secundum diversas rationes esse simul pœnam, el culpam. Circa distinctionem vero hujusmodi rationum pœnæ et culpæ non omnes dicendi modos, qui apud auctores noslræ senlentiæ reperiuntur, probamus: nequeenim placet quod ait Vasquez disp. citata cap. 10, videlicet privationem justitiæ originalis non habere rationem pœnæ respectu peccati originalis existentis in puero, consistentisque in eadem privatione, sed dumtaxat respectu peccati actualis, quod fuit in Adamo : neque etiam, quod idem Vasquez insinuat, et expendit Lorea disp. 43, § ultimo : nimirum privationem gratiæ active acceptam, prout dicit dumtaxat suspensionem divini concursus, habere rationem pœnæ; ipsam vero passive consideratam, et ut afficientem ipsum hominem habere rationem culpæ, etc. Hos ergo et similes dicendi modos non omnino probamus, nisi reducantur ad illum, quem explicuimus a num. 130, qui solus, ut credimus, veritatem continet, et difficultatem aufert. Testimonio autem D. Thomæ, quod prædictus junior pro se adducit, desunt hæc verba, *nisi in quantum ex voluntate est :* et ideo si integre legatur, probat nostram doctrinam, ut vidimus num. 129.

111. Sed adversus, eamdem doctrinam, proindeque contra hanc solutionem est non solutio· levis objectio, quam num. 132 huc remisimus, et potest sic formari. Privatio gratiæ secundum omnem sui rationem causatur a Deo, sicut ipsa gratia, qua privat : ergo secundum nullam rationem potest esse culpa. Consequentia est perspicua, alias enim culpa reduceretur in Deum. Antecedens vero probatur. Tum quia privatio gratiæ secundum quancunque rationem oritur ex substractione concursus conser-

vantis ipsam gratiam, atque adeo debet causari ab eo, qui talem concursum subtrahit : solus autem Deus subtrahit hujusmodi concursum, sicut solus ipse illum præbebat : ergo, etc. Tum etiam nam effectus sequutus per se ad aliquam omissionem reducitur in causam ipsius omissionis, et ideo cui omissio est voluntaria, etiam est voluntarius talis effectus: quod praecipue locum habere in effectibus non positivis diximus in tract, de voluntar. disp. 4, num. 53 ; sed ad omissionem, qua Deus cessat conferre influxum conservativum gratiæ, sequitur per se carentia ipsius gratiæ secundum omnes ejus conceptus : ergo sicut prædicta omissio est a Deo, sic etiam talis carentia secundum omne quod importat.

Coufir- „^v.·ff.u Confirmatur : nam posset Deus auferre gratiam secundum omnes ejus rationes sine ullo peccato ab aliquo v. g. dormiente : hoc enim omnipotentia; ejus non est cur repugnet: sed in tali casu tuta gratiæ privatio causaretur a solo Deo, neque aliquis conceptus inventus in illa possetin voluntatem creatam reduci : igitur nulla est ratio in prædicta privatione, cujus Deus non sit causa.

a .ſu iiû 142. Respondetur negando antecedens ⬅ '"objectionis, et etiam primæ probationis: quamvis enim peccante homine, et subtrahente Deo concursum conservativum gratiæ, ponatur re ipsa hujus privatio secundum utramque rationem supra explicatam, scilicet tam ut est præcise malum hominis, quam ut est etiam malum Dei, seu aversio, et separatio ab ipso ; non tamen utraque hæc ratio, sed prima dumtaxat reducitur in Deum : posterior vero oritur solum a voluntate creata, quæ peccat. Neque hujus rei rationem aliam reddere necesse est, nisi quam numero 132 tradidimus : videlicet satis esse, quod una ex prædictis rationibus opponatur Deo, et alia non opponatur, ut hæc debeat, et illa non debeat in ipsum reduci, quantumvis inter se sint identificatae, et connexæ. Sicut licet Deus sua physica præmotione causet materiale peccati actualis, et ad hanc causalitatem infallibiliter sequatur formale; sufficit tamen, quod hoc formale habeat cum Deo oppositionem, quam non habet materiale, ut divinus inlluxus sistat in solo materiali, et nihil formalis attingat. Unde falsum est, quod si solus Deus per suum concursum causât gratiam, per subtractionem ejus debeat causare totam privationem : in illa quippe nulla potest esse ratio, quæ Deo repugnet; sicut potest esse, eide facto in ista. Et sicut multoties causal aliquam privationem non solum illo, qui causab.il formam, el omittit causare, sed etiam alius, qui non causabal illam ; itu fieri putat ut aliquis, qui causabat formam, licet desinat causare, non ideo causet totam privationem ; saltem quoties in hac fuerit aliqua ratio repugnans tali causæ. I I

Ad secundam probationem dicas privationem gratiæ secundum conceptum aversionis a Deo non sequi per se ad subtractionem, vel omissionem divini concursus, sed per accidens ; licet indispensabiliter supposito peccato actuali voluntatis crealæ : sicut ad concursum Dei circa materiale peccali sequitur aliunde et per accidens nempe ex voluntate creata, indispensabiliter tamen malitia formalis. Per se autem oritur a sola voluntate creata sive propria, sive capitali ratione sui peccati actualis. Quare neganda est minor hujus probationis.

143. Ad confirmationem respondetur in s-u illo casu (quem modo admittimus, et alibi examinabimus) privationem gratiæ non 3 fore omnino eandem, quæ modo est: quii solum esset in ea de ratione privativi ille prior conceptus, secundum quem est tantum mala homini, et habet rationem pœnæ, vel pœnalitatis : alia vero ratio, secundum quam est etiam malum Dei, et aversio ab illo decsset prædictæ privationi : el ita non mirum si tunc posset tota in Deum reduci, modo vero non possit. Pro quo nola, quod hæc ratio, quam dicimus *aversionem el malum Dei,* non importat nudam carentiam gratiæ, etiam secundum eam rationem, secundum quam gratia animam Deo subjicit, et ad eum convertit ; sed carentiam privativam, quæ supponit debitum talis subjectionis, et conversionis : nuda enim carentia, et quæ debitum non supponit, sicut amittit rationem privationis, amittit etiam rationem mali. Debitum autem ad prædictam privationem requisitum tenet se ex parte hominis, et terminatur ad Deum: nam Deus est, cui debetur illa subjectio ; homo vero, qui debet, ul diximus num. 130. Porro in casu argumenti omnino cessat h« debitum : quia si Deus tollit ab homine gratiam inculpabiliter, et independentcrab ejus voluntate, ut supponitur, eo ipso non tenetur jam homo ad habendam, el conservandam ipsam gratiam, neque ad se per illam Deo subjiciendum : landiu enim debitum hoc durare potest,quandiu subjectio, supra quam cadit, subest hominis potestati, quia

quia ad illud, quod non potest, nemo tenetur : landiu vero, et non amplius ei subest, quandiu vel habet inse gratiam, vel voluntarie, el culpabiliter, sua, aut sui capitis voluntate eam non conservat, el hanc voluntariam non conservationem, seu amissionem non retractat. Hinc patet veritas solutionis : quia cum in casu argumenti inculpabiliter, et independenter a voluntate hominis gratia auferatur, nec subsit ejus potestati habere, vel conservare illam, consequenter cessat debitum subjiciendi se Deo per ipsam gratiam, et ita hujus carentia quantum ad talem subjectionem neque est privatio, neque aversio, neque habens rationem mali, sed erit quædam simplex carentia, et negatio : sicut quæ datur in creaturis irrationalibus carentibus prædicto debito : el sicut quæ daretur in homine condito in puris naturalibus, antequam peccatum committeret. Diximus *quantum ad talem subjectionem, etc* quia carentia secundum aliud munus perficiendi animam in seipsa, quod explicuimus num. 130, etiam in casu, de quo loquimur, esset privativa, et esset mala homini per modum pœnæ, vel pœnalitatis, quia debitum ad hanc privationem requisitum tenet se ex parte Dei, eo quod fundatur in divina promissione, et destinatione hominis ad finem supernaluralem, qûæ cum semper permaneat, semper fundat prædictum debitum.

Adde, ob aliam rationem in ea casu prædicto carentiam gratiæ quoad munus subjiciendi animam Deo non fore privationem, neque aversionem ab illo sicut a fine ultimo : quia scilicet de ratione hujusmodi aversionis est (sive sit aversio actualis, sive habitualis) ut procedat, vel processerit a voluntate creata, respiciatque illam tanquam principium conjunctum. Tum quia debet esse intrinsece voluntaria, quæ ratio intelligi nequit sine prædicto respectu. Tum etiam quia sola illa causa potest efficere aversionem a Deo fine ultimo secundum conceptum aversionis, quæ cum sit capax attingendi talem finem, potest etiam ab illo se avertere: quæ enim vel non est capax prædictæ atlingentiæ sicut creaturæ omnes irrationales, vel non potest separari, et averti a Deo sicut divina voluntas, manifestum est, quod non possit causare aversionem, el separationem ab illo : cum hoc ipsum, quod est hujusmodi separationem, et aversionem efficere, *sit averti, ct separari.* Sola ergo creata voluntas, quæ potest avertere se a Deo, potest elficere privationem gratiæ secundum conceptum talis aversionis : quare cum in casu prædicto nullus sit inlluxus voluntatis creata, sed sola divina gratiam auferat, nequibit in hujus carentia reporiri prædictus conceptus aversionis.

144. Neque obeat si urgeas, quod si ca- tœpiio. ren lia gratiæ quoad munus, de quo loquimur, non intelligitur objective mala, seu aversi va a Deo, antequam a voluntate creafa procedat, nequaquam per hujusmodi processum fiet talis : ut enim in tract, de bonit. et malit, disp. 4, a num. 10, ex D. Thoma docuimus, voluntas quantum ad bonitatem, et malitiam ita dependet ab objecto, ut nisi hoc antecedenter ad attingentiam voluntatis supponatur malum, nequaquam illa per talem attingentiam malitiam incurrat : ergo vel prædicta carentia, adhuc a voluntate creata procedit, non est mala; vel debet esse talis saltem objective, quando non procedit, sicut in casu nostro. Porro tunc non esse etiam objective malam, constat ex eo quod secundum se totam a solo Deo causatur : Deus autem non potest causare aliquid quovis modo peccaminosum.

Respondetur enim, prædictam carentiam Euo<h- intelligi objective malam, et peccaminosam, lur antequam actu, et in exercitio a voluntate creata procedat ; sicut occisio Petri v. g. antequam in exercitio procedat ab isto homine privato, intelligitur objective mala, et homicidium. Quod et nihil aliud adducta replica convincit. Cæterum sicut prædicta occisio, ut intelligatur mala objective, debet concipi cum respectu ad hominem privatum, et ut ab eo processura, seu possibilis procedere; concepta vero vel præcise secundum se, vel ut potest procedere a Deo, aut a judico habente potestatem, non intclligitur sic mala; sed vel bona, vel in lifferens : ita prædictacarentia, ut intelligatur objective peccaminosa, debet concipi cum respectu ad voluntatem creatam, voluti aqua processura sit; secluso vero a conceptione hoc respectu,quicquid in illa manet, nullam deformitatem exprimit, sed nudam carentiam subjectionis ad Deum, qualis reperitur in lapide.

145. Neque doctrina D. Thomæ tradita loco cit. huic contradicit. Nam aliud est loqui de voluntate, ut est dumtaxat vis affectiva tendens in aliquid præcise sicut in objectum amando el volendo illud : aliud vero ut est effectiva, et tendit causando, et influendo. Primo enim modo tota ratio boni, vel mali debet in objecto præsupponi antecedenter ad ordinem, et attingentiam

voluntatis (quamvis non sino ejus connotatione); quia objectum ut tale, est omnino prius, et independens, atque ita non ideo fieri debet bonum, vel malum, quia attingitur a tali, vel tali voluntate ; sed ideo talis voluntas, el ejus attingentia est bona vel mala.quia terminatur ad bonum vel malum objectum. Et juxta hunc sensum loquuti fuimus luco citato. Secundo vero modo e contra res se habet : nam cum effectus voluntatis ab illa dependeat, el sit qui i posterius, non mirum, quu.l ex ordine ad illam possit induere rationem boni, vel mali : et quod licet res illa, ad quam voluntas hoc modo terminatur, precise secundum se spectata mala non sit, nihilominus sit malum, quod talis res ab hac vel illa voluntate fut, et quod ipsa voluntas suum influxum erga illam exerceat .-propter aliquam repugnantiam ad rationem, quæ potest esse in conjunctione talis rei cum predicto influxu, quæqueeidem rei secundum se spectate, vel ut terminanti alterius causæ influxum non competii. Ha igitur in nostro casu licet carentia gratiæ secundum se speciata, et sine interventu creata voluntatis in rerum natura posita nihil deformitatis imporlet ; hoc tamen quod est praedictam carentiam a tali voluntate oriri, et eadem carentia ut inde orta, vel origi nanda magnam deformitatem exprimit. Etsi totum hoc conjunctum accipiatur, el per modum objecti ab intellectu proponatur, erit malum objective antecedenterad actum, quo voluntas reflectendo supra se prædictum conjunctum prosequatur : dabitque proinde malitiam cuilibet volition! ad illud terminate.

Satisfit interrogationi.

Si autem inquiras a quo ponalar in rerum natura carentia gratte, quatenus tollit subjectionem ad Deum, quando voluntas creata ad illam non concurrit, sed solus Deus gratiam aufert? — Respondetur, non opus esse assignare causam tali carentte quoad prædictum munus, quia prout sic est tantum negatio : negatio autem seipsa, et sine causa est, co ipso quod non sit forma, quam negat. Sed et si dixerimus habere causam pro primo instante desitionis gratte, pro quo dumtaxat, et non pro aliis assignari solet causa negationibus, ut alibi docuimus, non est inconveniens hujusmodi causam Deum constituere rationesubstractionis auxilii, ut docet Bannez I p. quæst. 23, art. 3, dub. 3 ad G, quia cum talis carentia non exprimat deformitatem, nonest cur ejus causalitas Deo repugnet.

Nova replica.

146. Sed adhuc pungit scrupulus, cur scilicet non importet deformitatem, quod divina voluntas cause! in anima carentiamgratiæ secundum conceptum explicatum ; sil autem malum et deformo, quod illam cause! voluntascreata? Respondetur in promptu^ j esse disparitatem. Tum quia divina voluntas est magis præcisiva quam creata:et ideo sicut in positiva peccati actualis potest attingere entitatem, proscindendo a deformitate, quod creata non potest, ita in prædicta carentia gratiæ potest attingere puram rationem negationis, quod tamen voluntati create non licet. Tum etiam quia voluntas Dei causando prædictam carentiam non fugit, neque avertitur a bono divino, quasi in aliquo alio suum finem quajrat; sed potius per suum actum eidem bono divin·:· etiam tunc unitur, adimplendo suum beneplacitum, et manifestando simul ex alio capite omnipotentiam, aut alia Dei attributa : unde sicut actio divinæ voluntatis, qua influxum conservativum illius gratia.· suspendit, neque est, neque dici potest arersio *a Deo in fieri :* ita carentia gratiæ, quæ est ejus terminus, ut inde causata nequaquam dici potest *aversio ab illo in facio esse,* aut aliquid aliud exprimens deformitatem. Sed *dicelur defectus negativus conjunctionis ad Deum in hac creatura ordinatus ad aqualem, vel majorem conjunctionem divins voluntatis cum ipso per alium modum, qui tunc Deo placet ;* in qua ratione nihil deformitatis exprimitur. Cæterum voluntas creata cum a se gratiam expellit, utitur actione peccaminosa avertente a Deo, et constituente finem ultimum in bono creaturæ, neque aliter prædictam expulsionem facere posset : unde sicut illa actio est culpa actualis, et aversio a Deo *in fieri,* ita terminus intrinsecus, qui est carentia gratis debet esse aversio *in facto esse,* el culpa habitualis : sapit enim terminus intrinsecus naiuram suæ actionis, eamque veluti continet, et repraesentat, et quodammodo præstat idem habitualiler, et *in esse quieto,* quod illa actualiter, et *in fieri.*

Adde, quod terminus, de quo loquimur, est per se et intrinsece voluntarius, et hac ratione semper respicit actionem peceaminosam, a qua emanavit, ac per consequens finem ultimum per eam actionem constitutum in bono creaturæ : unde non est carentia gratiæ, vel conjunctionis ad Deum tanquam defectus pure negativus, sicut quæ ést in lapide, sed est privatio, et recessus respiciens oppositum finem, et ex parte ejus

so tenens atque in virtute talis finis, et propter illum deserens ipsum Deum : atque ita est qu.ælam carentia privativa per modum repugnnntiæ, fuge, el aversionis a Deo : in quo magna exprimitur deformitas, mugnnniqno discrimen a simplici carentia gratiæ,quam Deus causaret ex amore ad seipsinn, et sine respectu ad finem oppositum.

§ VII.

Proponuntur, et diluuntur alia argumenta.

117. Secundo contra nostram sententiam arguitur ; quia privatio gratiæ, vel justitiæ originalis supponit originale peccatum : ergo non illud constituit. Consequentia liquet, et antecedens probatur : nam prius est. quoi puer interligatur indignus habere gratiam, seu dignus ejus privatione, quam quod do facto illa privetur : privatur enim, quia est indignus : sed ubi primo intelligilur indignus gratia, intelligilur cum peccato originali, ex quo est talis indignitas : ergo peccatum praecedit prædictam privationem.

à Vaq.

Respondet Vasques privationem gratte non habere rationem pœnæ respectu peccati originalis existentis in puero, sed dumtaxat respectu peccati actualis, quo Adamus ex persona omnium deliquit : quia pœna sicut, et premium non corresponde! habilibus, sed actibus : unde satis erit, quod prædicta privatio ipsum Adami peccatum præsupponat, ut puer ante illam intelligatur dignus pœna ; quamvis non supponat originale, sed constituat. — Hæc tamen solutio non est adaequata : quia negari non debet esse intrinsece in pueris originali peccato infectis pœnæ condignitatem : non enim propter solum peccatum actuale, quod Adamas commisit, sed etiam propter originale, quod ad eus traduxit, excluduntur a regno Dei, et privantur gratia, et gloria : sicut negari non debet, quod in seipsis, et non tantum in Adamo sunt indigni Dei gratia, el amicitia. Quamvis hujusmodi pœnæ aliter, et aliter utrique peccato correspondent: quia peccato actuali correspondent tanquam demerito : sicut augmentum gratiæ, et gloriæ correspondent bonis actibus ; peccato vero habituali, el originali correspondent sicut termino, in quo ipsum demeritum virlualiler permanet tanquam ratio, propter quam talis terminus ut forma constituit habitualiler subjectum pœna dignum : sicut gratia ut terminus præcedentium meritorum, el virtute eorum constituit habitualiler tanquam forma subjectum dignum pramio gloriæ ; et ita prima correspondentia esi in genere causæ efficientis moralis; secunda vero in genere causæ formalis. Illud autem proloquium *habitibus non meremur,* etc. probat, quod premium, et pœna tanquam merito et demerito solam correspondent actibus, non autem quod tanquam termino, et formæ non correspondeant habituali peccato, et gratiæ.

Ver» solaxio*

148. Vera igitur solutio habetur ex doctrina a nobis tradita : quia cum in privatione gratte sit illa duplex ratio explicata cum virluali saltem distinctione, datur sufficiens fundamentum, ut priusquam intelligamus puerum affectum prædicta privatione prout habente rationem pœnæ, concipiamus illum sub eadem privatione ut habente rationem culpæ, et propter hanc illa dignum. Itaque ut rem apte concipiamus, sic procedendum est. Primo intelligimus puerum sub debito habendi gratiam ex pacto in paradiso inito inter Deum, et Adamum. Deinde intelligimus, peccatum actuale Adami, prout manet in abominatione Dei irretractalum, respicere hunc puerum tanquam membrum ipsius Adami, et hoc respectu physice causare in illo aversionem voluntariam a Deo, seu voluntariam privationem subjectionis debite ipsi Deo, in qua consistit culpa originalis : non enim peccatum Adami hujusmodi aversionem, et privationem causa! moraliter, et per modum demeriti, sed physice per naturalem sequelam, ut explicuimus disp. 14, dub.3. Tertio intelligimus eundem puerum ratione uiriusque peccati, cum Adami, tum proprii indignum, ut Deus illi gratiam promissam conferat ; ac proinde dignum ut denegetur ei ipsa gratia, quatenus est bona eidem puero, ordinaturque ad illum perficiendum. Quarto denique intelligimus, Deum utroque peccato ad punitionem pueri provocatum negare suum concursum collativum gratiæ, et hac denegatione causare ipsius gratiæ privationem, non ut hæc privatio tollit subjectionem debitam Deo ; sed ut tollit perfectionem promissam, et debitam puero, illumque in seipso perficientem, quo pacto n. 133 diximus habere rationem pœnæ. I'ræcedit ergo sufficienter ratio culpæ originalis, et condignilas pœnæ ipsam pcenam, ut possit per eam puniri ; etiam si utraque in privatione gratiæ sita sit.

Dices : in illo secundo priori ubi intelli-

gimus peccatum actuate Adami causare in
Γ,ïαίω. Puero privationem subjectionis ad Deum,
nem' etiam intclligimus Deum ul negantem concursum collativum gratiæ, atque adeo ut punientem puerum per talem negationem: alias deberemus tunc concipere Deum gratiam infundentem : ergo ila cito concipimus puerum allici privatione gratiæ ut p ena, sicut concipimus affici privatione ejusdem
Enervi- gratiæ nt culpa.—Respondetur, in illo priori
,ur nihil concipi de Deo, sed ab eo præscindi : unde neque concipimus illum ut negantem concursum gratiæ, neque ut illam influentem : sed solum concipimus id, quod ex parte pueri se habet, et quod ex peccato Adami accepit. Quod vero propter hoc Deus deneget gratiam, et hac negatione, seu privatione puerum puniat, perlinet ad signa sequentia.

Tertie» 140. Tertium argumentum desumi solet diffinitione peccati tradita a D. Augustino, in qua dicitur, quod debet esse contra legem : sed privatio gratiæ non esi contra legem : non enim datur aliqua lex præcipiens habere gratiam, aut prohibens ejus privationem, quia leges, et præcepta non dantur de habitibus, aut eorum privationibus , sed de actibus, vel eorum omissio-
s.iuuf, nibns : ergo, etc.—Hujus tamen argumenti solutio sufficienter habetur ex dictis num. 135, ubi explicuimus, quomodo privatio gratiæ prout dicit conceptum aversionis, sit contra legem altiori modo, quam ipsa peccata actualia (pro quibus potius quam pro habitualibus tradita fuit illa diffinitio) quia licet prædicta privatio non sit immediate contra aliquod speciale præceptum : est tamen immediate objective contra finem praeceptorum,et per consequens contra ipsa præcepta : et quia destruit immediate ordinem habitualem ad finem vltimum, ad cujus conservationem omnia præcepta. et leges ordinantur. Alio modo verificatur etiam, privationem gratiæ secundum conceptum aversionis esse contra legem, quia eadem lex, quæ prohibet actum peeeaminosum, prohibet eliam terminum intrinsecum talis actus, qui quidem terminus est prædicta privatio. Sed aptior est prior modus dicendi ad salvandum, quod prædicta privatio ex contrarietale ad legem habeat rationem peccati. Adde, prædictam definitionem, ut innuimus, traditam fuisse pro solis peccatis actualibus : cl ideo non oportet, ut habitualibus. vel originali conveniat.

Quarto arguitur : quia in uno, et eodem
Quar· tuil< subjecto dantur sæpc multa peccata habitualia sive solum personalia ul m adultis baptizatis, sive eliam simul cum originali ul in non baptizatis : sed privatio gratiænon est nisi una in unoquoque peccatore : ergo nequeunt prædicta peccata per illam distingui, atque adeo neque constitui : constitutivum enim, et distinctivum idem sunt. .Major et consequentia constant : minor vero probatur : quoniam privatio non alitor habet distinctionem, vel unitatem ; nisi juxta unitatem, aut distinctionem formæ, qua privat : cum ergo gratia sanctificans non sit nisi unica forma, non potest ejus privatio in unoquoque esse nisi unica.

150. Respondetur, concessa majori, dis-pd^j, tinguendo minorem: etsi intelligatur privatione gratiæ materialiter, et quasi in «se rei, debet concedi : quod et nihil amplius probatio ejus convincit. Si autem intel ligatur de prædicta privatione formaliter in «se rationis constitutiva? peccati habitualis, neganda est : ut sic namque multiplicatur, et distinguitur, sicut peccata habitualia distinguuntur. Pro quo nota, quod privatio gratiæ dicit duplicem respectum, vel quasi respectum : nempe ad gratiam, qua privat, et ad actum peccaminostnn, qui talem privationem inducit : et secundum primum respectum habet unitatem secundum unitatem ipsius gratiæ : atque adeo sicut hæc est una atome, et specifice; sic etiam prædicta privatio modo isto accepta non est nisi una. Secundum posteriorem vero respectum habet unitatem, el distinetionem secundum distinctionem, vel unitatem actus, qui fuit ejus causa : quia in rebus respeclivis specificatio, et distinctio sumitur a termino vel principio respecto, et juxta multiplicationem, et varietatem talis principii, aut termini variatur.et multiplicatur respiciens. Secundo nota, quod prædicta privatio non constituit peccatum originale, vel habituale, quatenus præcise dicit ordinem ad formam, qua privat; sed quatenus addit respectum illum ad actum, qui fuit ejus causa, statqué sub hujusmodi respectu : vel (quod idem est) quatenus consideratur formalissime in ratione termini talis causæ : quod satis constat ex his, quæ diximus numero 75, cl disp. 14. numero 115. Ubi ergo ad privationem gratiæ solum praecessit unica causa, seu unum peccatum actuale sicut in pueris, qui ex solo peccato Adami illam incurrunt, talis pri vatio solum importabit unum respectum, solumqiieeril unicas terminus, ac proindein ralioneconstiluentis peccatum habituale erit tantum una. Ubi autem plures causæ, seu plura peccata actualia praecesserunt, sicut in pluribus adultis, prædicta privatio erit multiplex ob multiplicem respectum ad ipsas causas : el ita constituet peccata habitualia multiplicia, et diversa juxta diversitatem actualium, a quibus præcesserunt. Eadem igitur gratiæ privatio, quatenus inducta est ex peccato actuali Adami, quod fuit superbi®, vel gu læ, et stat sub respectu ad tale peccatum, constituit peccaium originale perlinens ad speciem superbiæ, et gulæ. Quatenus vero inducta est ex alio peccato persenili, v. g. luxuriæ; slatque sub respectu ad ipsum, constituit aliud peccaium habituale personale perlinens ad speciem luxuriæ : quatenus autem sequitur ex alio peccato actuali, puta homicidio, et illud respicit, constituit aliud peccaium habituale pertinens ad speciem homicidii, et sic de aliis.

Quam doctrinam sumpsimus ex D. Thoma cum quæst. 28 de verit. art. 6, cujus verba n. 75 hujus disputationis ad-
,u ducta sunt. Tum eliam in 2, dist. 32, quæst. 1, art. 1 ad 2, ubi reddens rationem, cur diversa peccata actualia diversa habitualia, seu diversas maculas inducant, quamvis omnia eandem gratiam auferant, sic ait : *Cum omnium peccatorum mortalium genera hoc commune habeant, quod gratiam tollunt ; non tamen omnium est una macula, sed diverse, secundum quod defectus gratix ud diversas causas refertur : unde defect us gratix exactu luxuriæ proveniens est macula illius peccati, et sic de aliis,* etc. Eandem doctrinam confirmat hac 1, 2, quæst. 86, art. 1 ad 3,etexemplo elucidat his verbis : *Dicendum, quod macula non est aliquid positive in anima, nec significat privationem solam; sed significat privationem quondam nitoris animx in ordine ad suam causam, qux est peccatum* (scilicet actuale) *et ideo diversa peccata diversas maculas inducunt. Et est simile de umbra, qux est privatio luminis ex objecto alicujus corporis: et secundum diversitatem corporum objectorum di versificantur umbra.* Videatur etiam in 2, dist. 42, quæst. 1, arlic. 2 ad 4.

,ὐ,,(lΐo 151. Neque obesi si dicas, privationem graliæ non esse effectum omnium peccatorum mortalium, quæ peccator committit; sed primi dumtaxat : nam cum hoc totaliter auferat gratiam, et nihil in anima relinquat per reliqua auferendum, ipsum dumtaxat, et nullum aliud habet causare graliæ privationem ; cetera vero supponunt jam illam causatam. Prætcrca diversa peccata actualia non solum inducunt distincta peccata habitualia, sed etiam inæqualia juxta inaequalitatem ipsorum peccatorum actualium : at privatio gratiæ ex quocunque peccato proveniat, semper est æqualis : quia cum sit privatio *in facto esse,* non suscipit magis, neque minus : ergo, etc.

Respondetur enim, peccata ad primums/ vitur. supervenientia non causare privationem gratiæ entitative, et secundum substantiam (ut sic dicamus) propter rationem hujus replie® ; causare tamen illam modaliter : quia ponit in ea novum quasi modum, vel determinationem, ratione cujus fit modaliter distincta et multiplex, ac major, vel minor juxta diversitatem peccatorum actualium. Pro quo animadvertas, quod sicut in gratia, Docui-
eo quod est radix omnium virtutum, et ac- ,w' tuum, quibus divinae leges adimplentur, possumus considerare quasi in radice, et victuali ler plures respectus conformitalis ad ipsas leges, et sub uno respectu eam concipere, quatenus radicaliter inclinat ad adimplendum hanc legem *non mxchaberis :* sub alio autem, quatenus inclinat ad adimplendam istam *non furaberis,* vel *non occides,* et sic de aliis : ita in ejus privatione debemus similes quasi respectus distinguere, alilerque considerare illam, ut opponitur conformitali radicali ipsius gratiæ ad unam ex prædictis legibus ; et aliter ut opponitur conformitali ad aliam. Quando ergo primo quis peccat peccato v. g. adulterii, causai quidem privationem gratiæ. non tamen ut radicaliter oppositam omnibus prædictis legibus, atque adeo non secundum omnes respectus in ea possibiles ; sub eo speciali respectu dumtaxat, sub quo opponitur legi non mæchandi, et gratiæ ut conformanti radicaliter animam cum tali lege ; et sub isto respectu constituit prædicta privatio peccatum habituale adulterii.Quando autem secundo peccat v. g. furto, hujusmodi peccatura causai eandem privationem gratiæ non absolute, sed secundum alium respectum oppositionis ad legem non furandi : atque ul causata sub isto respectu constituit peccatum habituale furti, el sic de reliquis. Unde fit ut sicut ad multiplicationem peccatorum actualium multiplicantur in prædicta privatione respectus oppositionis ad diversas leges, ila etiam multiplicentur peccata habitualia constituta per talem privationem, non utcunque acceptam, sed ut stantem sub talibus respectibus Quin eliam fit, ut sicut virtutes, et leges sunt inæquales, et gratia, ul radicaliter con-

formal uni, exprimit majorem, vel minorem perfectionem, quam ut conformat alteri : ita respectus illi oppositionis radiculis ad easdem leges, et virtutes inaequalem exprimant malitiam : ac proinde eademgratiæ privatio, ut specialiter tollit conformitatem ad legem non occidendi. constitaitqiie peccatum habituale homicidii, sil pejor seipsa ut specialiter auferente conformitatem ad legem non furandi, et constituente peccatam habituale furti, et sic do aliis. Perquod patet ad utranque repiicam.

152. Diximus, *privatio yratix ut specialiter tollit conformitatem ad legem non occidendi,* etc. quia licet quævis privatio gratiæ per quodcunque peccatum actuale inducta auferat totam gratiam, et hac ratione sit privatio *in facto esse ;* non tamen id facit ex speciali oppositione ad quamvis legem, sed dumtaxat ad illam, cui opponitur peccatum actuale inducens talem privationem. Atque hinc fit, ut ipsa privatio inducta præcise per unum peccatum actuale v. g. furti, evadat quidem cum speciali oppositione radical! ad legem non furandi, quam violat tale peccatum ; non autem cum ea speciali oppositione ad legem v. g. non occidendi quam haberet inducta per peccatum hornicidii. 1'roindeque datur locus, ut postquam prædicta privatio inducta est per primum peccatum cum speciali oppositione ad legem illud prohibentem, iterum per secundum causetur cum speciali oppositione ad legem prohibentem istud secundum, cum quo oppositionis modo nondum erat causata per primum. Solvitur igitur hac via totum, quod intendimus : nimirum et quod quælibet privatio gratiae quovis modo inducta, sil privatio *in facto esse,* nihil formæ oppositæin subjecto relinquens : ct quod semel inducta sub una ratione, seu sub uno oppositionis modo per unum actuale peccatum, possit iterum, et iterum simul vel successive sub alio et alio oppositionis modo per aliud el aliud induci : et tandem quod inducta simul vel successive per plura peccata actualia, habeat in se plures oppositionis modos, pluresque rationes sufficientes ad constituenda plura peccata habitualia inæqualia, et diversa juxta pluralitatem, diversitatem, el inaequalitatem peccatorum actualium, qui illam induxerunt.

citimum mcmSin. Ultimo contra nostram sententiam potest s*c nr611*- •sain Sl ^)CJS non promisisset homini originalem justitiam, neque illum ad gratiæ ordinem elevasset, sed in puris naturalibus condidisset ; et ille mortaliter peccaret (sive unusquisque pro se tantum, quia nullus constitutus fuisset caput morale cæterorum : six e primus pro se, et pro poteris, quia fuisset constitutus eorum caput, sub eo pacto ut si non servaret aliquod præceptum, pro se, el pro omnibus delinqueret, qui casus non fuit impossibilis) peccatum habituale in le sive in uno, sive iu omnibus resultans non consisteret in privatione gratial, vel prædictæjustitiæ:igitur nec modo in ea consistit. Consequentia videtur perspicua : quia cum essentiæ rerum, et earum rationes conslilutivæ sint invariabiles, nequibit morio esse constitutivum pr.e licti peccati, quod tunc non esset. Antecedens vero probatur : quoniam in prædicto casu neque justitia originalis, neque gratia esset debita haberi ab homine : seclusa enim promissione divina, et elevatione ad ordinem supernaturalem, nullus esset titulus hujus debili : ubi autem ferma non est debita, quantuncunque desit, ejus carentia non habet rationem privationis, sed solius negationis : nulla esset ergo tunc privatio gratiæ, vel prædictæ justitiæ, quæ posset habituale, aut originale peccatum constituere.

153. Occasione hujus argumenti laborantis» aliqui ut explicent qualiter carentia gratiæ in statu naturæ puræ posset habere ratio-'".^ nem peccati, sive personalis tantum, sive mL etiam originalis? Neque inutilis labor, si assequatur finem. Si quis namque vel sine debito habendi gratiam propter solum debitum non apponendi obicem, invenire valeat in ejus carentia rationem privationis : vel ipsum debitum habendi gratiam in homine existente in pura natura detegat, eo ipso quod peccaret mortaliter : quatenus dum per tale peccatum offenderet Deum ut finem naturalem directe, indirecte offenderet etiam, et tangeret illum ut finem supernaturalem, ct ex suppositione quod utrovis modo ipsum tangeret, incurreret debitum exhibendi illi ulriusque ordinis subjectionem, atque adeo convertendi se in eum per gratiam ; licet ex parte Dei nullum esset debitum gratiam conferendi : quæ via non displicet : vel denique sine debito, et privatione defendere ausus sit carentiam gratiæ, quæ tunc daretur, post commissum peccatum mort ile habituram quicquid requiritur ad rationem voluntariæ, et peccaminosæ propter conjunctionem, vel respectum ad tale peccatum, ratione cujus abstain simplicis carenti® non excludentis, nec negantis ordinem ad finem supernaturalem ;

km ; sed domtaxal : ab co præscindcntis, transiret ad statum carenti® negativa? excludentis et negantis prædictum ordinem ; ingeniose solvet argumentum.

Sil. Sed nos, en difficultate alio reservata, respondebimus nunc, nullum osse inconvc-
friiwr niens, si dixerimus peccatum habituale in
U ili" illoslatu forialteriusessentiae, et rationis, ac modo est ; ac proinde habiturum aliud constitutivum. Ad constituendum vero, seu denominandum peccatum habitualiter in illo statu, si nihil intrinsecum appareat, sufficeret denominatio exlrinseca sumpta a peccato actuali præterilo non retractato. Modo enim propterea denominationem hanc a constitutione peccati originalis rejicimus, quia ex mullis principiis habemus tale peccatum esse aliquid manens in nobis, et intrinsece nos alliciens: ob idque non licet prædictam constitutionem peccato jampræterilo, et extrinseco tribuere. Tum etiam quia tam pro peccato originali, quam pro aliis habituplibus constituendis habemus de facto privationem gratiæ intrinsecam et voluntariam, in qua concurrunt omnia ad prædictum effectum requisita: ubi autem pro aliquo effectu constituendo adest ratio intrinseca sufficiens, non licet ad denominationes extrinsecas recurrere; imo quoties adest ratio intrinseca alicujus denominationis, impedii ne forma extrinseca illam communicet. At vero in alio statu ubi neque esset hæc privatio, neque aliagaudens conditionibus ad constituendum peccatum habituale requisitis, nihil diceretur *peccatum habituale* cum ea proprietate, et veritate, qua nunc dicitur. Posset autem quicunque mortaliter deliquisset, denominari utcunque *peccator* per prædictam denominationem extrinsecam ab actu præterilo ; longe tamen alio modo, ac nunc dicitur a privatione intrinseca.

154. Diximus *si nihil intrinsecum apparut,* etc. quia non est difficile in prædicto statu naluræ, secluso omni ordine ad gratiam, assignare aliquam privationem intrinsecam cum conditionibus sufficientibus ad constituendum peccatum habituale in eo stata possibile. Hæc autem esset privatio naturalis rectitudinis, seu naturalis inclinationis ad bonum honestum secundum superiorem partem animæ, superiorernque rationem : per quam homo dum non peccaret, esset juxta exigentiam et possibilitatem illius status habitualiter conversus in Deam, ut finem ultimum naturalem. Hæc enim rectitudo, et inclinatio, nisi homo peccaret, in nullo statu illi deeseet : quia secundum rem non differt ab ipsa rationali natura, et naturalibus ejus principiis : tol leretur autem aliqualiter ab eo per peccatum, quia hoc semper diminuit inclinationem naturalem ad bonum. El quoniam per hujusmodi inclinationem homo exhibet Deo subjectionem habitualem, quam debet, nequit non ejus carentia quoad superiorem partem animæ habere rationem privationis avertentis ab ipso Deo, ac proinde peccaminosæ.

Neque obestsi objicias, quod si prædicta Objectio
inclinatio non est aliquid distinctum a natura rationali, et ejus principiis, non auferetur per peccatum : quia peccatum non tollit principia naturæ. Si autem sit quid distinctum, eo ipso non pertinebit ad statum naturæ puræ, in quo consideramus illa dumtaxat, quæ natura ex seipsa habet sine aliquo sibi superaddito. Tum etiam quia si in illo statu peccatum actuale induceret privationem naturalis rectitudinis, et hæc privalio esset sufficiens ad peccatum habituale constituendum, etiam modo id haberet : cum non minus nunc, quam tunc peccata, quæ committimus, prædictam rectitudinem auferant, vel diminuant. Frustra ergo confugimus modo pro constituendo prædicto peccato ad gratiæ privationem. Vel si utraque privatio ad id sufficit, quoties aliquis peccat, cogemur dicere, quod duplex habituale peccatum incurrat.

155. Respondetur enim ad primum, præ- Diioitur.
dictam inclinationem (quæ, ut diximus, non distinguitur secundum rem ab ipsa natura rationali, ct ejus principiis) non tolli omnino per peccatum, diminui tamen, et ratione hujus diminutionis causatur in ea aliqua privatio : caret enim illo amplius, quod haberet, si per peccatum non diminueretur. Hæc autem diminulio (ut sic alia replica diluatur) non fît ex parte subjecti substrahendo ab eo aliquid entitatis, sed ex parte termini apponendo impedimentum, quo prædicta inclinatio redditur minus habilis, ininusque expedita ad suum terminum attingendum, seu magiselongata, el remota ab illo. Quod qualiter eveniat, explicat D. Thom, infra qua?st. 85, art. 2, his verbis : p.Ttiom.

Dicendum, quod prædicta inclinatio i/itclligilur ut media inter duo; fundatur enim sicut in radice in natura rationali, el tendit in bonum virtutis sicut in lerininam et finem. Dupliciter cnjo potest inlellic/i ejus diminulio : uno modo cjc parte radicis, alio modo cæ parte termini. Primo quidem modo nondimi-

nuitur per peccatum, n yiod peccatum non diminuit ipsum naturam : set/ d'minuitur secundo modo, in quantum scilicet ponitur impedimentum pertingendi tui terminum,ole. Quam dcctrinam latius adduximus supra disp. 10. nam. 15 et in annotat, ad citatum art. 2, amplius declarabimus.—si vero postules, quid sit illud impedimentum, quod apponit peccator, dum peccat, et manet habitualiter diminuens prædictam inclinationem? — Respondetur, non esse necessarium pro nunc aliud assignare præter ipsum peccatum actuale : quod licet physice praeterierit, manet tamen moraliter in Dei abominatione, manetque voluntas peccatoris moraliter illi adhærens, dum ipsum non retractat : sicque impedit, ne prædicta naturalis inclinatio ad suum terminum, qui est Deas ul finis ultimus naturalis, attingat.

Ad secundum respondetur, privationem istam inclinationis naturalis respective ad privationem gratis» tmtum esse secundum quid : quia non tollit simpliciter aliquam formam, sed solum eam quodammodo diminuit. Unde licet talis privatio, si daretur ab alia separata, sicut in pura natura dandam pro nunc admittimus, deberet assignari ut constitutiva peccati: modo tamen quando simul adest gratiæ privatio, quæ est talis absolute et simpliciter, hæc dumtaxat pro constitutiva peccati haberi debet, alia vero ad eam reduci ut quid in suo genere valde diminutum : et ita nunquam ex unico peccato actuali duplex habituale consurget. Adde, privationem, quæcunque illa sil, non constituere peccatum habituale, nisi ut stat sub respectu ad actuale, ex quo emanavit : atque adeo praecedente dumtaxat unico actuali peccato, quantuncunque privationes multiplicarentur, non constituerent plura habitualia : quia in ordine ad talem constitutionem non ponerent in numero ; sed sub unico respectu adunarentur. Alia argumenta minoris momenti possemus hic adducere, quæ tamen consulto praetermittimus : quia ex doctrina hucusque tradita poterunt facile dissolvi.

Ex dictis toto hoc dubio circa essentiam peccati originalis habet decisum aliud ejusdem fere difficultatis circa essentiam peccati habitualis personalis : quod solet moveri infra quæst. 86.Quæ enim in præsenti adducta sunt, de utroque peccato convincunt, debere in privatione gratiæ consistere.,Sicut et quæ adduximus dub. 3, de utroque probant, non consistere in aliquo positivo. Unde non opus erit pro ipso peccalo habituali personali novam disputationem vel dubium excilare. Aliqua tamni adducemus circa arlic. 1 el 2, quæst. 86, præserlim ex dpetrina D. Thomæ, ex quibus huc usque dicta majorem confirmationem accipient.

DUBIUM VI.

Qu.v *sit species atoma originalis culpa?*

1Γ6. Quamvis hucusque tam mulla dixerimus ad declarandam naturam peccali originalis ; nondum tamen nisi gradum genericum, et rationem illi cumcæteris habit ualibus communem aperire licuit: ad quam, non vero ad di fieren liaient spectat, an sit, vel non sit positivum, consistai, vel non consistat in privatione gratiæ?etc. Superest ergo pro complemento disputationis, ut examinemus quæ sit ejus ratio specifica, et atoma : seu ad cujus vitii speciem tale peccatum pertineat : an scilicet snperbiæ, gulæ, inobedientiæ, aut alterius similis? Unde nullatenus hanc difficalL·-^ tem expediunt, qui dicunt speciem praedicti k® peccati in eo sitam esse, ut sit *origimlt,*^ quod nulli alii convenit. Nam esse, velnoa^ esse originale in aliquo peccato non perlinet ad speciem; sed solum dicit quemdam i peculiarem modum procedendi a cana effectiva, qui potuisset accidere cuilibet speciei peccati. Quare licet diversitas in hoc modo procedendi causet distinctum specie voluntarium : quia istius ratio attenditur penes modum exeundi a principio effectivo; non tamen potest diversificare speciem malitiæ; quæ semper sumilur ab objecto, vel ab eo, quod ex parte objecti se tenet. Estque hujus fere evidens confirmatio. Tum quod nemo Theologorum hactenus dixit esse distinctum specie peccatum illud, quod in Adamo remansilab eo,quod in nos traduxit: et tamen hoc est originale, quia per originem ad nos devenit ; illud vero non fuit originale, quia non fuit origine acceptum. Non ergo hæc potest esse ratio differenlialis. et specifica talis peccati. Tum etiam quod si Adamus commisisset aliud specie peccatum ab eo, quod de facto commisit, consequenter traduxisset ad nos peccatum aliud secundum speciem ab eo, quod de facto traduxit : el tamen in utroque casu peccatum, quod traduceret, esset originale : ergo ratio originalis in peccato non dat, neque tollit speciem. Aliunde ergo desumenda est illa, quam investigamus, philosophandumque quoad hoc de peccato originali, ac si originale non esset :ot sicut philosophamur de caloris habitualibus secundum objectum, finem,et circunstantias, quæ sunt principia specificaliva moralitatis ; quia vero in eodem peccato plures malitiæ species concurrere solent, hoc quoque in originali an contingat, videndum est : et quæ sit in eo principalis,et primaria; quæ aulem secundaria, et minus principalis?

'uto- Urterum ad faciliorem dubii decisionem
ûiv- observandum est ; peccata habitualia secun-
•^rdumse non constituero novam speciem : sed
reduci ad speciem actualium, a quibus pro-
ia. cesserunt ; sive quia actus et habitus circa idem objectum conveniunt specifice in esse materiali, quamvis physice differant : sive quia cum peccatum habituale nihil aliud sit nisi quidam terminus peccati actualis, non ponit cum eo in numero, sed reducitur ad ipsum. Quæcunque ergo hujus sit ratio, id certo certius est, quod in assignandis speciebus peccatorum habitualium, recurrendum est ad actualia, unde processerunt, easdemque omnino species malitiæ, quæ in istis concurrunt, sub oisdemque nominibus esse illis tribuendas. Ad investigandam ergo speciem peccati originalis recurrere debemus ad primum peccatum actuale Adami, quod fuit ejus causa : et quæ in tali peccato ex objecto, fine, aut circunstantiis apparuerint malitiæ, has et nullam aliam tribuemus originali. Quare etsi præsens dubium propter ordinem doctrinæ sub titulo *peccati originalis* sit propositum, in ejus tamen decisione cum ipso peccato actuali Adami res habenda erit, vixque necesse habebimus alterius meminisse.

Sententia Angelici Doctoris.

157. Dicendum igitur est, malitiam pri–
■■*.'. mariam, et essentialem peccati Adami fuisse
speciei superbiae, atque adeo peccatum nostrum originale ad hanc speciem primario
Me. pertinere. Hæc conclusio habetur in Sacra
•'••d Scriptura Ecclesiastici 10, ubi dicitur : *Initiutn omnis peccati superbia.* Et Tobiæ 4 : *In ipsa* (scilicet superbia) *initium sumpsit omnis perditio.* Quae verba de primo Adami peccato, a quo omnis nostra perditio, et peccatum
Jit; ortum desumpsit, intelligent D. Augustinus
iaiealib. 14 de civit. Dei cap. 13,1). Thom. locis infra referendis, Abulensis in 3 cap. Genes.

quæst. 6, et plures alii. Drducitque optime hanc veritatem idem Abulensis (quod et prius præstitit Ang. Doctor), ex ordine tentai ionis, qua diabolus primos parentes invasit. Nam ut habetur Genes. 3, primum molivuni, quod illis proposuitad comedendum de ligno vetito, fuit inordinata excellentia sui ipsorum, *nempe Eritis sicut Dii scientes,* etc. quæ est proprium motivum, et objectum snperbiæ, Sciebat enim callidissimus hostis, nihil ita efficax ad illorum appetitum afferendum objicere potuisse, sicut prædictam excellentiam. Adeoque optime deducitur, ipsos primos parentes hocmotivo fuisse primo elatos, indeque ad comedendum de ligno vetito processisse, per quam comestionem ipse diabolus talem excellentiam assequendam promiserat. Unde assertionem nostram tuentur non modo D. Augustinus, D. Thom. et Abulens. jam citati, idemque Augustinus de Genesi ad literam lib. 11, cap. 3 et 4, et in Enchirid.cap. 45, sed etiam D. Basilius in oratione *quod DeusD non sit auctor malorum.* D. Prosper lib. 2 υ-Pros, de vita contemplativa cap. 9, D. Gregorius 1 «j. lib. 4 moralium cap. 9, Leo Papa serm. 5 de nativitate Domini, Eucherius lib. 1, inFuigcùr. Genes., Chysostomus homil. 16, in Genes. Fulgentius lib. 2 de Incarnatione et gratia^gisL Christi cap. 22, Damascenus lib. 2 de fide infra ώι. cap. 10, Bernardus serm. 1 de adventu, et alii Patres. Cum quibus sentiunt Magister Ιf'iiarâi. sententiarum in 2,dist.22, Durandus ibidem quæst. 1, Cajetanus 2, 2, quæst. 163, art. 1 et 2, Sotus lib. 1 de natura, et gratia cap. ' * 5, Bellarminus lib. 3 de amissione gratiæ cap. 3, Pererius lib. 6, in Genes, quæst 2, Granados conlrovers. 2 de gestis mirabilibus vitæ Christi tract. 1, disp. 1, sect. 6, Montesinos in præsenti disp. 11, quæst. sua 5, dicens esse communem sententiam scholasticorum.

Omissis autem aliis rationibus, ut brevitati consulamus, eam dumtaxat proponemus, quam tradit D. Thom. 2, 2, quæst. D T| 163, art. 1 ubi rem ex professo examinat his verbis : *Dicendum, quod ad unum peccatum multi motus concurrere possunt : inter quos ille habet rationem primi peccati, in quo primo inordinatio invenitur. Manifestum est autem, quod primo invenitur inordinatio in motu interiorianinun, quam inactu e.rteriori corporis: quia ut Augustinus dicit in 1 de civit. Dei. non amittitur corporis sanctitas, manente animat sanctitate.. Inter motus autem inferiores prius movetur appetitus in [inem, quam in id, quod qurritur propter*

finem. Et ideu ibi fuit primum peccatum hominis, ubi potuit esse primus appetitus inordinati finis. Sic autem humo erat in statu in mentix institutus, ut nulla esset rebellio carnis ad spiritum. Umie non potuit esse prima inordinatio appetitus humani ex hoc quad appetierit aliquod sensibile bonum, in quai carnis concupiscentia tendit prxter ordinem rationis, Delinquitur ergo, quod prima inordinatio appetitus humani fuit ex hoc, quod aliquod bonum spirituale inordinate appetiit. Xon autem inordinate appetivisset appetendo id secundum suam mensuram ex dirina regula perstititam. Unde reliquitur, quod primum peccatum hominis fuit in hoc, quod appetiit quoddam spirituale bonum supra suam mensuram : quod pertinet ad superbiam. Unde manifestum est, quod primum peccatum primi hominis fiiil superbia.

158. Quæ autem fuerit illa excellentia, quam Adamus inordinate appetiit, declarat S. Doctor, art. sequenti his verbis : *Primus homo peccavit principaliter appetendo similitudinem Dei quantum ad scientiam boni et mali, sicut serpens ei suggessit : ul scilicet per virtutem proprix naturx determinaret sibi quid esset bonum, et quid malum ad agendum : vel etiam ut per seipsum praecognosceret, quid sibi boni, vel mali esset futurum. Et secundario peccavit appetendo similitudinem Dei quantum ad propriam potestatem operandi: ut scilicet virtute proprix natum operaretur ad beatitudinem consequendum,* etc. Eodem fere modo explicuit objectum illius peccati ipse Ang. Doctor, in 2, dist. 22, quæst I, art. 1, ubi postquam assignavit objectum excellens, circa quod Angelus superbivit, de objecto superbia? Adami, sic ait: *Homo vero, qui creaturis inferioribus superpositus erat, ut eas regeret, et eis uteretur non tam per potentiam, quam per prudentiam, hoc modo appetiit, ut per naturx sus conditionem, ct ligni prohibiti edulium tantam scientix plenitudinem consequeretur, ut ex lumine proprix rationis, quod tamen a Deo sibi collatum esse credebat, et seipsum regeret in omnibus, et inferiora sibi subjecta. Unde .1 ugustinus dicit, quod noluit ut servus teneri prxeepto quasi ab alia Tegula per lumen naturali lumini superaddituni. Et hoc etiam verba serpentis ostendunt, qui promisit scientiam boni, et mali, quod ad actiones pertinet, et ad gubernationem rerum.* Legatur etiam ad Roman. 5, lect. 5.

§n.

Prima objectio adversus rationem D. Thorns, ct ejus enervatio.

Quamvis autem ratio Ang. Docloris elBcacissima sit, et rem optimo declaret, patitur nihilominus aliquas objectiones : quæ propositi? soluta? pleniorem ejus parient inlelligentiam. Primo ergo objicies, non satis probari ex prædicta ratione, primum Adami peccatum, seu primam ejus deformitatem fuisse superbia?. Tum quia non ostenditur, cur tale peccatum debuerit esse circa finem ; aut non potuerit esse circa media : sicut in nobis sæpe accidit, qui etiam nullo intento pravo fine multoties incurrimus peccatum propter electionem mali medii : ut cum quis ad dandam eleemosynam, vel ad congruam sustentationem eligit *furari.* Cur ergo non potuisset Adamus in primo suo peccato a prava aliqua electione incipere? Et licet concederetur debuisse incipere a fine, non tamen ostenditur incipiendum esse a fine ultimo, sicut prædicta ratio videtur supponere : potuisset enim incipere ab intermediis. Deinde esto prima deordinalio circa finem ultimum contigerit, non probatur hujusmodi finem debuisse esse propriam excellentiam, quæ est superbia? objectum : nam potuit esse vel inordinatus amor uxoris, qui pertineat ad luxuriam, vel nimietas in addiscendo, quæ est objectum curiositatis, vel aliud bonum simile. ITæterea etiam circa propriam excellentiam potuit Adamus delinquere multis aliis viis, quaerendo inordinate illam : vel in honoribus, sive dignitatibus, quod perlinet ad ambitionem, autadphilotimiam vitium ; vel in magnitudine operum. quod pertinet ad praesumptionem, vel in laude quod pertinet ad inanem gloriam. Non est ergo cur dicamus, primum illud peccatum debuisse potius pertinere ad superbiam, quam ad aliud vitium ex praedictis.

459. Respondetur negando antecedens quicquid enim sit, an de loge absoluta potuerit Adamus ab alio quam a peccato superbiæ incipere; tamen quod de facto hûcs^> fuerit primum, imo et quod attenta suavi providentia, et communi rorum cursu, non potuerit esse aliud, optime convincitur ratione Ang. Doctoris. L t autem probationibus contrariis occurramus,recolendum est id, quod sæpe diximus, videlicet in statu innocentia? omnia in homine fu isse perfecte tocoordinala: ita ut unumquodque firmiter sub suo superiori contineretur : nempe corpus sub anima, appetitus sensitivus sub ratione, et ratio inferior sub ratione superiori, quandiu ista sub Dei amore conservaretur : hujusmodi enim subjectio, ct firmus ordo orat proprius effectus originalis justitiæ. Ex ipsoque omnino fiebat, ut appetitus sensitivus in nullum objectum propenderet nisi ex imperio rationis, ita ut quicquid ratio ipsa prius non approbaret, præciperetqueejus prosequutionem, nequaquam posset illum allicere. Similiter ut nec ratio inferior tenderet in aliquid nisi jussa a superiori. Atque adeo omnes animi motus sive prosequitionis, sive fuga? debebant ab ipsa ratione superiori inchoari.

Atque hinc etiam fiebat, ut ipsa ratio superior nullius pravi medii, aut pravi finis intermedii electionem, vel intentionem imperaret, nisi præsupposila prava intentione ultimi finis. Et ratio est : quia ante hujusmodi pravam intentionem in nullo inordinato medio, vel fine intermedio poterat apparere aliqua ratio boni, seu convenientis. Aut enim talis convenientia esset per ordinem ad appetitum sensitivum, inferioremque hominis partem? El hoc non, quia tota hæc pars erat taliter rectificata, ul nihil respectu ejus offerret convenientiam, nisi quod ratio superior ut sibi per sua principia conveniens approbaret. Aut esset talis convenientia per ordinem ad ipsam partem, et rationem superiorem secundum se? Et neque hoc dici potest : quia hæc ratio per sua principia nihil approbat, nisi quod est juxta finem ultimum a quo cæterorum omnium agendorum regulam desumit. Quandiu ergo prædicta ratio immediate ci rea hujusmodi finem nondelinqueret, constituendo illum in aliquo bono improporlionato.impossibileerat, ut aliquid aliud inordinatum vel ipsi rationi superiori, vel alicui hominis appetitui sub specie boni, et convenientis repræsenlaretur. Debuit itaque primum peccatum indispensabiliter a fine ultimo incipere, indeque ad alia derivari. Quam doctrinam desumpsimus ex D. CTtaj.Thoma infra quæst. 89, art. 3, et quæst. 7 de mal. art. 7, ubi post alia inquit : *Contingit autem et in objectis rationis esse ordinem superioris, et inferioris, et in spéculâtivis, ct in praelitis. Sicut enim principium indemonstrabile est supremum io speculandis: ita finis se habet in operabilibus. Unde quandiu superior ratio hominis bene se habuisset circa finem, nullo modo deficere potuisset circa ea, qux sunt ad finem propter indefed ibibilem ordinem inferiorum ad superiora secundum conditionem illius status.*

Alia autem ratio est in hoc statu naturæ lapsæ : nam cum pars inferior destituta maneat prædicta rectitudine, contingit repræsentari quam multa objecta inordinata cum convenientia respectu illius ut sic destituta?, quæ respectu rationis superioris secundum se, vel respectu ejusdem partis ul rectificatæ convenientiam non habent: unde allicientibus hujusmodi objectis appetitum propter prædictam convenientiam, insurgunt in eo motus inordinati, qui rationem superiorem obnubilant, et voluntatis consensum, etiam inconsulto fine ultimo, sollicitant, et extorquent : el ob hanc causam sæpe peccatum initium sumit ab intermediis,indeque refunditur in ultimum finem. Per quod patet ad primam, et secundam probationem objectionis propositæ, et quam recte D. Thom. in sua ratione asseruerit, primam malitiam peccati Adami debuisse esse immediate circa finem ultimum,_

160. Ad tertiam respondetur, sufficien-Occorrîter ex eadem ratione haberi, objectum prædicti peccati fuisse propriam excellen-talioni, tiam : quia cum tale peccatum propler illa, quæ nuper diximus, debuerit initium sumere a ratione superiori secundum se, debuit habere pro objecto tale bonum, ad quod prædicta ratio secundum se alliceretur : ratio autem superior secundum se non afficitur ad bona sensibilia, hoc enim munus est appetitus sensitivi, vel ejusdem rationis non secundum se, sed ut a tali appetitu sollicilatæ, et ad ipsum depressa?: solum ergo secundum se affici potest ad bona spiritualia, in quibus excellentia rationalis naturæ consistit, atque adeo sola hæc bona, et eorum excellentia potuit esse objectum primarium prædicti peccati. Unde quoad hoc idem dicendum est de Adamo, quod de Angelo dixit D. Thom. 1, p. quæst. 63, art. 2, his verbis : *Spiritualem naturam* (sub natura intellige eliam spiritualem potentiam, qualis est ratio superior) *affici non contingit ad bona, qux sunt propria corporis, sed ad ea, qux in rebus spiritualibus inveniri possunt : nihil enim afficitur nisi ad id, quod sux naturx potest esse quodammodo conveniens. In spiritualibus autem bonis non potest esse peccatum, dum aliquis ad ea afficitur, nisi per hoc quod in tali affectu superioris regula non servatur. El hoc*

est peccatum stqvrfu.r. non subdi superiori in quo debet. Inde peccatum primum Ancp'li non potest esse aliud, quam superbia. Sed consequenter, etc.

Quod autem dicitur do inordinato amore uxoris nullius momenti est : nam praeterquam quod amor Adami erga Evam quantumvis intensus, et affectuosus, seclusa alia prava circuastantia, inordinatus non fuisset : si tamen id haberet, nihilominus excluderetur a ratione primi peccati : quia cum esset de objecto sensibili non spectaret ad rationem superiorem secundum se ob rationem nuper factam : a qua, ut diximus, debuit oriri prædictum peccatum. Similiter non obest illud, quod dicitur de curiositate: quia curiositas etiam si sil circa cognitionem intellectivam, non excludit ex genere suo limites peccati venialis. Adamus autem non potuisset peccare venialiter, nisi prius mortaliter deliquisset : ut. cum D. Thoma videbimus infra quæst. 89,art. 3. Diximus *etiam si sit circa cognitionem intellectivam,* etc. *quia* peccatum curiositatis potius accidit circa sensitivam : circa quam non potuisse primo peccare Adamum, sicut nec circa quodcunque aliud objectum sensibile satis habetur ex dictis.

161. Ad ultimam probationem respondetur omnia alia peccata, quæ circa priam excellentiam contingunt, supponere (saltem secundam communem cursum) peccatum superbiæ : eo quod istius objectum habet esse prius natura objectis illorum : unde quia inter actus et peccata servatur idem ordo, qui est inter objecta, non potuit non voluntas Adami priusquam per ambitionem, philotimiam, præsumptionem, aut inanem gloriam, persuperbiam delinquere. Ratio vero quare objectum superbiæ sit prius, facile reddi potest. Quoniam superbia habet pro objecto excellentiam propriam ut sic, seu in toto suo ambitu sine restrictione ad particularem materiam; cetera autem prædicta vitia habent pro objecto excellentiam non ut sic, sed ut ad hanc, vel illam materiam determinatam, et ipsius materiæ propriam : puta præsumptio excellentiam in operibus; ambitio aut pbilotimia excellentiam in honoribus, vel dignitatibus : inanisgloria excellentiam in laude ; constat autem excellentiam ut sic, seu sine restrictione esse priorem prioritate naturæ qualibet excellentia peculiari, et determinata : sicut genus est prius qualibet specie. Potestque hoc explicari exemplo amoris, desiderii, et gaudii : nam quia objectum amoris est bonum secundum absolutam rationem, prout sine restrictione ad hanc vel illam conditionem consideratur; objectavero desiderii et gaudii sunt bonum ut determinatum aliqua particulari conditione, nempe absentis vel præsentis, et bonum absolute accentum est prius quam bonum sic determinatum, idcirco gaudium et desiderium de qualibet re præsupponunt eius amorem; nemo enim desiderat nisi quod amat; neque gaudet nisi quia præsens habet quod amat.

De quo videndus est D. Thom. supra Dim quæst. 25, art. 1 ad 2, ubi hac eadem ratione probat, alias passiones sive naseibilis, sive concupiscibilis omnes oriri ex amore, et ab illo procedere. Eodem ergo proportionali modo philosophandum est de superbia; cujus objectum est inordinata excellentia absolute sumpta, in comparatione ad alia peccata : quæ habuit pro objecto inordinatum amorem excellentiæ propriæ.

§ m-

Objectώ (ilia difficilior.

163. Deinde objicies, non satis in nostra ratione declarari, quo pacto fuerit inordinata illa excellentia, circa quam Adamus deliquit, aut quæ fuerit regula et mensura, quam in ejus appetitu debuit observare, et superbiendo praeterivit. Non enim hæcmensura potuit esse aliqua limitatio, et determinatio, quam Deus praefixerit circa quantitatem objecti, v. g. ut appeteret tantam scientiam, el non majorem, aut scientiam talium rerum, el non aliarum : in bonis namque spiritualibus, ut in scientia,gratia, el virtute, nulli Deus hujusmodi limitationem præfigit. Quin potius sicut habere scientiam, et expellere ignorantiam per se loquendo semper est bonum, et consonum divinæ voluntati : ita habere scientiam majorem, el majorem, et plurium, et plurium rerum semper est per se melius, et divinæ voluntati conformius. Si autem dicas prædictam mensuram fuisse aliquem modum, vel relationem, quam Adamus adhibere tenebatur in appetitu illius scientiæ : v. g. quia teneretur non appetere illam nisi referendo ad finem supernaturalem, et quia appetiit sine hujusmodi relatione, appetiit excellentiam sine debita mensura, quod est *superbire.* Contra est : tum quia nullum apparet præceptum, ratione cujus Adamus teneretur ad prædictam relationem. Tum etiam quia etiam si tale præceptum fuisse concedamus, cum esset affirmativum, non obligaret pro semper, sed pro determinato tempore, nempe pro primo vel secundo instanti : in quo sicut Angelus ita homo tenebatur sect omnia sua in finem supernaturalem dirigere : transacto vero illo instante, sicut nulla mansit obligatio ad hanc directionem, ita ejus omissio non poterat esse peccaminosa.

Confirmatur : nam idcirco Angelus in secundo instante superbe deliquit, quia cum esset primum instans plenissimæ libertatis, urgebat tunc charitatis præceptum ad eliciendum actum amoris Dei super omnia, referendamque in illum propriam excellentiam suæ naturalis beatitudinis : ob idque amare pro tunc hujusmodi beatiludinem, omisso tali actu, fuit velle propriam excellentiam sine debita mensura. Si autem pro prædicto secundo instante præceptum charitatis adimpleret, non jam deinceps superbe peccaret, quamvis propriam excellentiam sine prædicto actu diligeret, quii nihil debitum amitteb.it : ergo cum peccatum Adarui non fuerit pro primo ve! secundo instante, sed multo post, quando jam neque præcepto charitatis, neque alio tenebatur referre suarn scientiam, et excellentiam ejus ad finem supernaturalem, non est dicendum amasse tunc prædictam excellentiam sine debita mensura, aut in hoc superbiisse; etiamsi in eo appetitu non adhibuerit talem relationem.

16-1. Hæc objectio alias difficilis facilem habebit solutionem, si veram sit, quod aliqui autumant : videlicet Adamum usque ad tempus sui peccati habuisse præceptum non appetendi illam excellentiam, circa quam deliquit nisi ex auxilio sapernaturali, et cum actuali recursu ad hoc auxilium,ita hujusmodi recursus esset mensura præfixa a Deo, et servanda ab Adamo in appetitu prædictæ excellentiæ : unde quia sine tali recursu illam appetiit, appetiit sine debita mensura, atque adeo superbe. Juxta quam solutionem eodem modo philosophandum erit de superbia Adami, ac de superbia Angeli : cum eo tantum discrimine, quod objectum primarium superbiar» Angeli fuit excellentia naturalis beatitudinis, quam naturaliter possidebat : mensura autem, quam tenebatur adhibere, et prætermisit, fuit relatio talis beatitudinis ad finem supernaturalem per charitatis actum : at vero objectum superbia? Adami fuit excellentia in scientia supernaturali. quam nondum plene fuerat assequutus, præsertim ad decernendum circa bonum et malum tam respectu sui, quam in ordine ad cæteras creaturas, quæ ejus ditione, et regimini subjiciebantur : mensura autem in ea excellentia observanda fuit recursus per actum humilitatis, vel spei ad divinum auxilium, et ad Deum auctorem supernaturalem, qui prædictam scientam gratiose largiretur. Quod si hæc via firma censeatur; non erit necessarium plura hid adjicere, sed pro omnibus, quæ desiderari poterunt, remittere lectorem ad ea, quæ in tract, de Angel, disp. 10, circa speciem, et objectum sui peccati late scripsimus, ubi solutas reperiet objectiones, et replicas, quæ in præsenti poterant efibrmari.

Porro praedictus modus dicendi non videlur omnino alienus a mente D. Thomæ injs verbis supra relatis ex 2, 2, dum ait Adamum appetiisse assimilari Deo in modo habendi prædictam scientiam per virtutem propriae naturæ : non enim hoc ita est acci-

Juvatur D.Thonb

piendum, quasi formaliler judicaverit se posse talem scientiam propriis viribus adipisci, ac proinde id expresse voluerit : quia liic esset manifestus error non modo practices, sed etiam speculativus, quem saltem pro illo primo signo debemus ab intellectu Adami relegare : sed quia interpretative id fecit : appetendo enim prædictam scientiam sine recursu, quem adhibere tenebatur ad auxilium supernatarale, ita se habuit, ac si hujusmodi auxilio non indigeret, sed sua sibi natura sufficeret. el ideo cordate interpretamur voluisse illam consequi innixus propriæ virtuti sine alia dependentia, et auxilio. Favet etiam I p. quæst. 94, art. 4, insolut. ad ultimum, ubi videtur assignaro pro ratione primi peccati Adami, quod in illa tentatione ad auxilium divinum non recurrerit : sentit ergo adfuisse tunc præceptum talis recursus.

satisfit ouuapemodum ^acla' nibes.

qa*a va^e urSet contra hunc dicendi impugnatio in objectione ejus confirmatio, posset eis non improbabiliter responderi, si dicalur, in ipso præceplo negativo non superbiendi, quod Adamum, et omnes obligat pro semper, includi præceptum affirmativum recurrendi in illo casu ad divinum auxilium per actum spei, aut subjiciendi specialiter Deo propriam excellentiam per actum humilitatis·, quatenus sine hoc recursu, aut subjectione nequiret Adamus, rebus ut tunc, superbiam evitare.: ut enim supra disp. 5 diximus, vix est aliquod præceptum negativum, quod in se non includal saltem pro aliquo casu affirmativum; et e contra : ut in præcepto negativo non concupiscendi clauditur affirmativum adhibendi orationem, vel aliud medium, quoties neccessarium censebitur ad concupiscentiam, vel ejus periculum evitandum. In casu ergo argumenti supposita diaboli tentatione et quod Adamus motu prosequutivo tenderet in excellentiam, quam illi objiciebat, sicut tetendit de facto, nequiret sine recursu ad aliquem ex praedictis actibus humilitatis, vel spei vitare superbiam et ejus periculum : et ita urgebat præceptum talis recursus. Cujus ratio potest desumi tum ex ipsa tentatione, quæ et quia erat prima, incussaque inexperto, et quia callidissime fuit inducta, scilicet mulieris interventu, et suasione, et quia offerebat rem in illo statu valde appetitum allicientem, suapte natura periculum consensus afferebat, nisi contra illam voluntas Adami speciali recursu ad Deum præmuniretur. Tum etiam quia semel proposita Adamo excellentia illa, quæ in scientia vinienti, el supernatural! elucebat, duplici tantum via poterat a superbia liberari, vel per modum fugae divertendo ad alia, et non curando de tali excellentia, seu illam tanquam suis viribus incommonsnratam abjiciendo; vel prosequendo illam per actum alicujus earum virtutum, quæ circa prosequutionem excellentiae assignantur, uti sunt spes, et magnanimitas : cum ergo primo medio usus non fuerit, sed positive illam appetierit, tenebatur uti secundo : in quo clauditur recursus ad divinum auxilium, quia respecta objecti ita excedentis, neque spes virtus, neque magnanimitas se exercent, nisi innitendo prædiclo auxilio. Ex quo etiam Iit, quod actus Adami tendentis in prædictam excellentiam sine tali recursu, secundum suam primariam speciem esset actus superbiæ : non enim erat ex specie indifferens, ut est per se notum : neque etiam virtuosus propter defectum modo declaratum ; oportebat ergo ut esset actus vitiosus : cumque objectum esset propria excellentia appetita sine debita mensura consistente pro illo tunc in prædiclo recursu, nihil defuit; quominus esset proprie a'tus superbiæ. Hac via, ut diximus, posset non improbabiliter obviam iri objectioni proposita?, et ratio D. Thomæ elucidari. Sed forte rem attentius consideranti minus firma censebitur : quia remisse probat prædictam obligationem recurrendi positive ad divinum auxilium : neque satis ostendit non superfuisse Adamo aliam viam ad peccatum superbiæ evitandum, nisi vel per modum fugæ, vel per actum magnanimitatis, aul spei ; quinimo ad actum magnanimitatis expresse postulari similem recursum non omnino ostendit. Et ideo ut ab omnibus his scrupulis liberemur, curabimus alio itinere difficultatem enodare.

§ IV.

Firmior solutio objectionis propositx.

166. Pro firmiori ergo solutione nota Deum in imponendo Adamo præceptum illud non edendi de ligno scientiæ boni et mali potissimum voluisse subdere sibi ejus voluntatem, et judicium quadam peculiari, el velati secretiori dependentia supra illam, quam naturalis ejus ratio assequebatur :ut media tali dependentia homo captivaret suum intellectum in obsequium divina? celsitudinis : el liberum arbitrium perfectiori, Aaisii. «rai

dori, el liberiori obedientia divinæ voluntati haberet submissum : ac tandem recognosceret, se a Deo dependere, ejusque auxiliis indigere non modo in his, quæ lumen naturalis rationis assequi poterat, sed etiam in aliis occultis, et superexcedentibtis, quæ illa suis viribus non poterat deprehendere. Ad hoc autem imposuit Adamo ultra ea præcepla, quæ naturalis ratio dictabat, per quæ sponte (ul sic dicamus)el suapte natura Deum ut legislatorem, auctorem,et finem naturalem lubens agnoscebat, præceptum aliud mere positivum ex sola libera Dei voluntate ortum, videlicet ne ederet de ligno scientiæ: cujus præcepti ipse Adamus nullam aliam rationem, vel convenientiam assequeretur, nisi supremum Dei dominium, el liberrimam voluntatem : cujusque reverente acceptatione, et inviolabili observantia subjectior, et humilior sub fide, et obedientia ipsius Dei ut auctoris supernatarails teneretur, agnosceretque hac via, non omnia ad salutem necessaria per propriæ naturæ vires, aut per auxilia naturaliter debita se posse adipisci; sed in mullis ad auxilia gratiæ debere recurrere : ac proinde animadverteret in seipso peculiarem modum subjectionis, et dependentiae a Deo supra illum, quem reliqua præcepla notificabant. Hæc autem peculiaris dependentia, el subjectio erat mensura, el regula præfixa a Deo excellenti® Adami, sub qua et non aliter deberet eam appetere. Nam cum excellentia ex sua ratione importet eminentiam, et exemptionem, eo ipso quod sub dependentia, et subjectione constituatur, limitatur, regulatur, et deprimitur. Quare superbia Adami in eo consistere potuit, quod ejus appetitus elatus fuerit in propriam excellentiam, abjecta, vel omissa prædicta dependentia, et subjectione : nam hoc fuit appetere illam sine debita mensura, seu supra illam.

167. Deinde nola, dupliciter posse intelligi, quod Adamus objecerit subjectionem ex illius præcepli impositione provenientem : vel per formalem ejusdem præcepli violationem ·, ut volendo expresse comedere : vel etiam ante talem expressam volitionem, nolendo manere habitualiter sub illo, respuendoque, ct fastidiendo hoc, quod est manere lali præcepto habitualiter ligatum. Quicunque enim admittit supra se præceptum, etiam antequam obligatio occurrat, vel urgeat tempus juxta, aut contra operandi, sed ex ipsa impositione censetur habitualiter subjectus imponenti, et cum quadam inferiori tale, et minoratione respectu illius : unde ex hoc ipso etiamsi occasio adimplendi, aut violandi præceptum non occurrat, animadvertit se depressum : et humiliatum : propriamque excellentiam coarctatam, limitatam, et mensuratam per talem subjectionem : et ideo ex solo motivo abjiciendi eam subjectionem, excellendique, el eminendi, etiam si appetitus agendi rem prohibitam non præcal, potest respuere, et fastidire tale præceptum, et appetere propriam excellentiam ut exemptam, ct independentem ab illo : atque ex hoc fastu incilari ad ejus violationem per actum prohibitum : quatenus prædicta exemptio, et independenlia in tali violatione clarius splendebit. Hac igitur ratione deliquit Adamus, non quia urgeret tunc præceptum affirmativum de aliquo actu, quem omiserit, nec quia primario voluerit comedere pomum vetitum, et ejus præceptum frangere : sed quia videns se impositione illius præcepli humiliari, et minorari ultra id, quod naturalis ejus ratio deprehendebat, cernensque propriam excellentiam per talem subjectionem coarclari, quasi impatiens, illam sub ea regula el limitatione contineri, appetiit habere ipsam ut exemptam et liberam a prædicta subjectione, atque adeo ut a debita mensura extractam. Quare ut Adamus in eo appetitu superbe deliquerit, non est necesse adfuisse tunc præceptum affirmativum de exercendo aliquo actu, v. g. spei, humilitatis, aut charitatis, sicut fuit in Angelo, sed sufficit esse impositum præceptum non edendi de ligno scientiæ boni, et mali eo fine, ut talis impositio, necnon dependentia, el subjectio habitualis inde in Adamo resultans esset mensura, et regula suæ excellentiæ; et adesse etiam præceptum non appetendi prædictam excellentiam sine lali dependentia, et mensura, seu ea abjecta. Hoc autem posterius præceptum non distinguitur ab ipso præceplo naturali negativo non superbiendi : quia supposito quod Deus pro mensura excellent]® Adami prædictam dependentiam decreverit, quilibet appetitus talis excellentiæ excludens illam dependentiam est appetitus propriæ excellenti® sine debita mensura : atque adeo superbus, et prohibitus prædicto præceplo.

Sed dices : vel Adamus voluit formaliler suam excellentiam ut independentem a subjectione consurgente ex præcepli imposilione, ita ut tam excellentia : quam inde- Bcplicx.

pendentia esset expresse volita : vel voluit expresse solani excellentiam ; independentiam vero interpretative, quatenus omisit subjectionem, quam debebat amplecti ? Primum non videtur posse affirmari : tum quia conjunctum illud, nempe *excellentia ut independent* secundum se est malum objectum : primum autem Adami peccatum sicut primum peccatum Angeli non habuit pro objecto aliquid secundum se malum ; sed rem bonam inordinate dilectam. Tum etiam quia prædictum conjunctum utpote secundum se malum non potuit appeti ab Adamo sine errore,quo judicaretur bonum: non est autem dicendum, primum peccatum Adami processisse ex errore, sicut nec de peccato Angeli hoc asseritur : ergo, etc. Si vero secundum dicatur, videlicet solam excellentiam fuisse ab Adamo expresse volitam ;, independentiam vero non nisi interpretative, quatenus omisit subjectionem, quam debuit adhibere, seu amplecti, jam ponitur praeceptum affirmativum assumendi, vel amplectendi ipsam subjectionem. atque adeo incidimus in inconveniens, quod impugnavimus.

168. Respondetur, eligendo primam partem dilemmatis.Et ad primam impugnationem dicendum est excellentiam ut independentem a prædicta subjectione posse considerari dupliciter : vel absolute, nulla facta suppositione : vel respective ad Adamum ut oneratum, et ligatum praecepto non edendi, factaque talis præcepti suppositione. ITirno modo non est objectum malum, nam Deas habet talem excellentiam, et independentiam, et ipse Adamus potuisset totum i l licite appetere, si tali præcepto oneratus non fuisset : el hoc dumtaxat voluit expresse Adamus ; atque ita nihil malum expresse appetiit. Secundo autem modo habet rationem mali propter improportionem quam dicit talis ex excellentia ad suppositum eo praeopto oneratum : sed Adamus non voluit expresse hanc improportionem, neque eam consideravit : quia non comparavit talem excellentiam ad se ut habentem præceptum ; sed appetiit illam ut exemptam, et independentem absolute, factaque comparatione dumtaxat ad se ipsum consideratum absolute, et sine ordine ad præceptum : quo modo non splendebat in ea prædicta improporiio. Et quamvis in eo appetitu positive abjecerit oppositi ani dependentiam, et subjectionem ;, adhuc tamen in hoc nulla elucebat inordinatio standoprecise in prædicta comparatione. Propterea tamen peccavit, et superbiit, quia ex suppositioni* quod jam erat præcepto oneratus, debuisset hoc attendere, secumque rom agere ut subjectus tali praeopto : et quia hoc modo excellentia cum abjectione prædictæ dependentia) erat sibi ibi et tunc improporlionata, debuisset illam non sic appetere, neque similem abjectionem suo appetitu facere. Appetiit autem, positive subjectionem abjiciens, amavitquo proinde excellentiam abjecta subjectione, et mensura debiti, quia non se ita consideravit; sed potius secum egit, quasi non haberet illud præceptum, ex cujus impositione subjectio consurgebat.

Ad secundam respondetur, non sequi juxta hunc modum dicendi, peccatum Adami quantum ad primani malitiam debuisse procedere ex errore formali, quia etiam si nihil falsum judicaverit (in quo solum poterat error consistere) salvatur sufficienter totum, quod diximus, per solam inconsiderationem, seu inattentionem eorum, quæ debuit attendere, ut intuenti facile constabit. In eo enim quod Adamas judicaverit, excellentiam scientiæ ut exemptam, et independenlem ab habituali præcepti subjectione esse in se et absolute bonam, et appetibilem, nullus fuit error : quia revera prædicta excellentia in se et absolute considerata eo est melior, quo major; et eo est major, quominus dependens. Neque etiam fuit error in eo quod judicaverit eandem excellentiam ita exemptam et independentem,esse bonam et convenientem sibi præcise secundum se considerato, aut etiam nt affecto appetitu excellendi : quia nullo ex istis modis prædicta excellentia erat illi disconvenions, vel improporlionata : et ideo nisi fuisset impositum præceptum non comedendi, licite potuisset illam appetere cum tota illa independentia et exemptione. Solum ergo esset error, si consideratis ab Adamo omnibus in illa occasione occurrentibus, seque ipso ut eo præcepto onerato; judicaret prædictam excellentiam cum ea exemptione esse absolute et simpliciter ibi el tunc sibi convenientem, aut esse convenientem sibi ita onerato : quia utrumque hoc posterius falsitatem contineret. Cæterum non est necesse ut dicamus aliquid istorum judicasse ; sed illa tantum, quæ prius diximus ; alia vero non considerasse aut in judicando ab eis præscidisse. Ex hac enim inconsideratione una cum illo priori judicio potuit sufficienter oriri volitio scientiæ a diabolo promissæ, et excellentis ejus

ejus non solum cum præcisione, vel omissione, sed etiam cum positiva abjectione dependentia), et subjectionis habitualis ad quodvis præceptum naturalibus superadditum, atque adeo appetitus propriae excellentia» sine debita mensura.

ùtm· rç/rt. 169. Dices: Adamus absoluto et simpliciter appetiit prædictam excellentiam , abjecta dependentia, et subjectione : ergo judicavit absolute el simpliciter, esse sibi convenientem : sed absolute et simpliciter non erat conveniens : ergo erravit. Respondetur concedendo primam consequentiam, si ly *absolute et simpliciter* cadat supra *judicavit,* negando vero illam, si cadat supra *convenientem* et sic neganda est secunda consequentia. Licet enim Adamus absolute et simpliciter efformavorii judicium circa illam excellentiam, et ejus exemptionem ; non tamen hoc judicium dictabat eam esse convenientem Adamo absolute et simpliciter, hoc est, inspectis omnibus ibi et tunc occurrentibus : sed dumtaxat esse convenientem illi considerato solum secundum se, vel ut excellendi appetitu affecto, nihil curando de convenientia, vel disconvenientia; quæ esset talis simpliciter, et attentis omnibus. Id autem salis fuit, ut voluntas Adami absolute ferri posset in prædictam excellentiam : quia licet ad volitionem absolutam non sufficiat judicare convenientiam in. objecto secundum unam vel aliam rationem, quando attentis omnibus judicatur esse hic et nunc disconveniens ; at quando de hoc, quod attentis omnibus verum erit, non curatur, neque judicatur, sed vel per oblivionem, vel per inadvertentiam, vel per pracisionem judicium inde excluditur, satis est. si in illa vel illa ratione, secundum quam de objecto judicium fertur, convenientia deprehendatur, ut tale judicium habeat vim absoluti, et secum ferat voluntatem. En ergo viam, qua sine errore formali per solam voluntariam et culpabilem inconsiderationem potest sufficienter declarari, qualiter Adamus in illo primo actu superbe deliquerit.

?rti. i^.icnm, LT.actusdeformitate, *** ▮.-.. Sed etsi oppositum quis defendere volaerit. nempe adfuisse tunc errorem practi- etiam pro regulanda prima illius non quod talis error absolute, vel in omni genero causæ actum voluntatis processerit, sed it.i ut processerit in genere causæ formalis regulativæ; faerit tamen posterior in genere causæ efficientis : sicut solet dici de primo actu fidei respectu actus charitalis, vel piæ affectionis : satis probabiliter incedet, neque a vestigiis D. Thomæ aberrabit. Quod enim S. Doctor aliquoties asserit, Adamum ante suum primum peccatum non habuisse errorem, intelligendum est vel de antecedentia durationis, vel de errore speculativo, et in universali; non autem de errore practice, qui dicitur error, vel ignorantia pravae electionis: quo judicaverit, etiam attentis omnibus tunc occurrentibus fuisse sibi expediens appetere scientiæ excellentiam cum independentia, et exemptione, quam sæpe diximus : quique habuerit prioritatem, et posterioritatem explicatam respectu primæ malitiæ. Porro hujusmodi errurem practicum Adamo adfuisse, et per cum prædictam malitiam régulasse, solumque errorem speculativum et in universali ibi defecisse, satis insinuat Ang. Præceptor quæst. 18 de verit. art. 6 ad 1 et ad 8. Et 1, ad Timoth. 2, lect. 3. Necnon in 2, dist. 22, quæst. I, art. 1 ad 1. Quamvis et in his locis non ita expresse loquatur de errore furmali regulante primam illam malitiam, quin probabiliter exponi valeat, vel de errore solum virtuali qui ab inconsideratione culpabili non differt,vel deerrore omninosubsequuto ad prædictam primam malitiam, et regulante dumtaxat alias posteriores : quod latius in praesenti examinare non vacat. Admisso autem errore formali, facilius asserlio nostra defensabitur, magisque independenter ab exislentia precepti affirmativi urgentis pro illo tunc, ad quod prima solutio recurrebat. Doctrina vero, quam in tract, de Angelis disp. 10, dub. 8, tradidimus pro excludendo a suo primo peccato errorem formalem etiam practicum, huic, quæ modo proposita est, nentiquam adversabitur. D.TIwni

§ V-

Assertio alia ailplenam dubii decisionem.

secunda assertionis pars

170. Dicendum est secundo, prædictum Adami peccatum ultra superbiae deformitatem habuisse duplicem aliam malitiæ speciem, videlicet inobedientiæ, et gulæ : utraque tamen fuit in eo secundaria, et minus principalis. Hæc assertio quantum ad secundam partem de malitia gulæ communis est inter Patres, etTheologos, adeo ut nemo Catholicorum debeat circa illam dubitare. Estque expressa D. Thomæ locis citatis in assertione præcedenti : præserlim 2,2, quæst. 163, art. 1 ad 2 ubi sic ait : *Dicendum quod*

in jvccalo primorum parentum etiam gula locum habuit: diciturenim (lenes. 3, vidit mulier. quod lignum esset bonum ail vescendum, ct pulchrum oculis, aspecttapie delectabile, et tulit de fructu ejus, et comedit. Non tamen ipsa bonitas et pulchritudo cibi fuit primum motivum ad peccandum; sed potius suasio serantis, qui dixit: aperientur oculi vestri, et erilis sicut Dii:quod appetendo, superbiam mulier incurrit:et ideo peccatum gulrderivatum est cx peccato superbi.* Idem docet in praesenti art. 2 ad I et quæst. I de mal. art. 8, cujus verba inferius referemus.

Probaturque manifeste ex sacra Scrip-
GtMs.3. tura : nam Genes. 3 dicitur: *Quia audisti vocem uxoris tur, ct comedisti de ligno, ex quo prxceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tu·» : in laboribus comedes ex ea, etc.* Quæ verba cum contineant maledictionem, et pernas Adamo, et toti humano generi pro illius peccato inflictas, necessario debent intelligi de primo peccato, quia hoc dumtaxat in posteros transivit, prædictasque maledictionem et pmnas secum tulit: atque adeo ipsum primum peccatum habuit eam malitiam comedendi de ligno vetito, quæ est malitia gulae. Et quia hæc parses! ita certa, nt diximus, non oportet in ejus probatione immorari. Declarandum tamen erit, qualiter prædicta malitia secundario in eo peccato locum habuerit, fueritque maliliæ superbiæ adnixa, et ex ea consequuta, quod praestabimus num. 172.

171. Prima autem pars ejusdem assertionis (quæ non deinobedientia generaliter accepta, quo pacto imbibitur in omnibus peccatis, sed de inobedientia proprie et specialiter dicta, quæ peculiararem speciem malitiæ constituit, intelligenda est) inde nobis satis probatur, quia valde consonat
itoui. δ. sacrai Scripturas, praesertim ad Roma. 5 : *Per inobedienliam unius hominis peccatores constituti sunt multi.* Ex quo sancti Patres, et Ecclesiæ Doctores communem loquendi modum desumpserunt : ita ut nihil sic eorum scripta circa peccatum illud proclament, sicut rationem inobedientia?, et divinælegiscontemplum. Et quamvis testimonium Apostoli exponi valeat (si necessitas id postularetideinobedientiageneraliter, et minus proprie accepta, sicut exposuisse videtur D. Thom. citata dist. 22 in responsione ad 3, et 2, 2, quæst. 105, art. 2 ad 3, negari tamen non potest, convenientius multo intelligi de inobedientia propria et speciali :quia sic accipiuntur verba Scripturæ in sensu omnino proprio·, praesertim cum nulla ratio cogat nos ab eo recedere: et ideo ita illud intellexit Ang. Docl. 2, 2, citata quæst. 103, art. I ad 1. Juxta quem locum concordari debet citata quæst. 105 et in 2 senioni, et non e contra. Quod facile esl si dicamus, in illis locis sermonem esse de peccalo Adami quantum ad suam primam malitiam, quæ fuit superbia: ne autem quis posset intelligent) verba Apostoli de hac prima malitia, earn a superbia» genere excludere, proplerea quod in illo testimonio *inobedientia* vocatur, dixit D. Thom. prædicta verba (utique sic intellecta) non continere inobedienliam propriam, ct specialem ; sed generalem, ct communem, quæ sicut in caderis peccatis, in ipsa etiam superbia includitur. Nequaquam tameu negare voluit, quod in eodem peccato esset eliam alia malitia ad superbiam conséquuta, quæ sit inobedientia specialiter dicta, de qua verba Apostoli cum omni proprietate verificentur : sicut habet loco citato ex 2, 2, quæst. 163ad 1.El clarius inpræsenliquæst. 82, art. 2 ad I, ubi inter alias reddit hanc rationem, cur peccatum originale, cum sil unum, aliquando in Scriptura pluraliter dicatur ? *Quia* (inquit) *in peccato primi ρα-^.τ^ rentis, quoad per originem traducitur, fuerunt plures deformitates, scilicet superbi*, inobedienliv, gulx, etc.* Ubi cum inobedientia condistinguatura superbia, et gula, manifeste est sermo de inobedientia constituente peccatum speciale. Idem habet quæst. 4 de mal. art. 8 ad 1, ibi : *In peccato actuali primi parentis fuit multiplex peccati deformitas : fuit enim ibi superbia, inobedientia, gula, etc.*

Quamvis autem hanc partem veram et tenendam judicemus, non tamen adeo certam, et communem, sicut putavit Gregorius g». Mart. quæst. 81 precedent) art. 2, dub. 1, conclus.3.ubi oppositum censet temerarium propter testimonium Apostoli ad Roma. 5, et loquitur de inobedientia propria et speciali : ut intuenti patebit. Sed nos huic censuræ minime acquiescimus: quia neque prædictum testimonium, quo nullum apertius habemus in Scriptura, ad eam sufficit, potest enim sine temeritate exponi de obedientia generaliter dicta. Noqueetiam adest aliqua ratio, quæ nostram assertionem evidenter, aut certo convincat : nam cum res sit de facto, et contingens, absolute potuit attenta quavis rationesic vel aliter evenire: et ideo quid re ipsa evenerit, potissimum Scripturæ, vel Patrum testimoniis investigandum erit. Hæc autem testimonia non sunt

sont ila darn, nu l ab scholasticis doctoribus adeo communiter pro ea parle recepta, ut opposite sua ni non relinquant probabilitalem.

172. Quare hujusmodi probabilitate illi concessa, ut nostræ assertionis veritas secunihnn utranque ejus partem magis olucf.it, declarari oportet, qualiter in primo Adami peccato maliliæ inobedientia», el gulæ secundario et consequutive ad malitiam superbiæ locum habuerint. Quod minimoest intellectu difficile: nam eo ipso quod Adamus ut finem el motivum primarium appetierit propriam excellentiam absque mensura, consequens erat, ut eodem acluappelerel illud, quod sibi proponebatur tanquam medium ad prædictam excellentiam sine mensura habendam, seu in quo excellentia ipsa, et exemptio ejus a mensura magis elucebat : hoc autem fuit contemnere, et frangere præceptum sibi impositum, in subjectione ad quod mensura talis excellente fuerat a Deo constituta : nam sicut prædicta excellentia coarctabatur, et mensurabatur per impositionem et acceptationem illius præcepti, et per habitualem subjectionem ad illud juxta dicta num. 167, ita per ejus contemptum et violationem excclsior et eminenlior reddebatur : eo enim quisque excellentiorem se reputat, quo minas alterius praecepto, et ordinationi subjacet. Igitur dum Adamus inordinate excellentiam sibi adamavit, totum hoc uno actu appetiit, nimirum eminentiam scienti», quam serpens proponebat, ut independentem et exemptam a subjectione habituali ad præceptum sicut Deus illam habet, et sicut fuerat ab ipso serpente promissa : contemplum el abjectionem præcepti, in quibus prædicta independentia et exemptio potissimum relucebat, et sine quibus, supposito præcepto, vix potuit intelligi : necnon violationem ejusdem præcepti in ejusconlemptu et abjectione inclusam. Ratione primi fuit ille actus superbiæ cujus objectum est excellentia sine debita mensura. Ratione secundi : fuit ibi malitia specialis inobedientiæ : hæc enim nihil dicit formalius, quam con tern pt um et abjeci ionem d i vi ni praccept i volendo illa expresse : quod regulariter fit ex molivo excellendi inordinate : et ideo inter vitia, quæ ex superbia oriuntur, et illi valde accedunt, ponitur inobedientia. Ratione tertii constituitur prædictus actus inspecie gulæ : quia cum præceptum esset de non comedendo, quilibet affectus tale præceptum violandi fuit inordinatus appetitus cibi, in quo consistit gula. Nec referi an comestio ipsa, quæ esi gulæ objectum, per prædictum actum fuerit volita formaliter, vel solum virtualiter : satis enim fuisset hoc posterius ad tribuendam gulæ speciem. Ex quibus non solum manet explicata secunda assertio quoad utranque pariem; sed etiam confirmata : quia licet admittamus potuisse rem aliter evenire; negari tamen non potest, suavem, et communem modum operandi magis postulare, ut Adamus ordine explicato in omnes prædiclas malitias prolaberetur.

§. VI.

Corollaria adyleniorem veritatis intelligentiam.

173. Ex dictis inferre licet primo, quod cum in defensione rationis D. Thomæ noluimus ad errorem etiam practicum pro regulando primo Adami peccato habere recursum; sed independenler ab eo assertionem tueri, hoc intelligendum est de prædicto peccato ul omnino primo, seu quoad primam ejus deformitatem, quæ fuit superbiæ ; non autem quoad malitias inobedienliæ, et gulæ. Nam cum inobedientia postulet contemptum formalem divini præcepti ; gula vero eam supponeret, neutra videtur posse intelligi sine prævio errore, quo prædictus contemptus secundum se et re ipsa malus, bonus et expediens judicaretur : ponere autem talem errorem nullum est inconveniens, etiam sequendo illam viam. Nam sicut malitia superbiæ ordine naturæet causalilatis præcedit cæteras, islæque ex ea originantur, quamvis omnes eidem instanti, et in eodem actu coexistant : ita prædictus error potuit in illomet instante oriri a primo peccato, ut erat superbiæ, et hanc malitiam ineo supponere; regulare vero idem met peccatum, ut erat inobedientiæ, et gulæ, præcedereque utranque istam malitiam. Quod si tenuissemus cum aliquibus, non fuisse ibi malitiam specialis inobedientia», sed dumtaxat superbiæ, et gulæ, facilius posset talis error a toto peccato arceri : nam objectum superbiæ, scilicet excellentia exempta ab ordine ad præceptum, sineerrore potuit proponi expresse Adamo, ot ab eo acceptari : objectum vero gulæ sufficeret fuisse cognitum virtualiter eadem cognitione, quæ fuit formaliler objecti superbiæ.

pf num.

Secundo inferre licet, primum Adami 'Xn”

peccatum nullam aliam habuisse malitiæ mortalis speciem præter 1res illas, quas enumeravimus. Et ralio est : quia non plures debemus ponere in eo deformitates, quam ex Scriptura deducere possumus : non enim m hac re pro solo captu nostro licitum est discurrere. In dubio autem potius rainorandæ sunt, quam augendae: nam pietatisjure debemus primi parentis honori, quantum fas est, consulere : nec facile credere, ab ordinatissimo illo statu, primo lapsu ita malitiose cecidisse, ut slatim omnia sibi possibilia commiserit peccata; sed illa dumtaxat, quæ cum primo motive superbiendi specialem habent connexionem, et quæ sacra Scriptura manifestat, uti sunt tria tantum.quædiximus. Objectiones vero, quæ adversus doctrinam hujus corollarii fieri possunt, sequenti § diluemus.

rertia . 1'1. Tertio infertur, peccatum nostrum originale eo modo quo habet speciem, perlinere ad 1res enumeratas, el ad nullam aliam, ita quidem ut prima et essentialis sit superbia, secunda inobedientia, et tertia gula. Quod disertis verbis tradit D. Gregorius homil. 10, in Evangel, ubi numerans deformitates, el peccata, per quæ a regione paradisi discessimus, sic ait: .1 *regione etenim nostra superbiendo, inobediendo ; cibum vetitum gustando discessimus. etc.* Hujus vero ratio inde liquet : quia de specificatione, el distinctione peccatorum habituaP.Gre? lium eodem modo philosophandum est sicut de actualibus, eo quod habitualia non aliter constituunt, aut habent speciem,quam per reductionem ad actualia : et ideoeædom species malitiæ, eodemque ordine distingui debent in unoquoque peccato habituali, quæ fuerunt in actuali, a quo processit : cum ergo originale nostrum sit quoddam peccatum habituale ex Adami actu procedens, plane fit, easdem malitiæ species, eodemque ordine esse illi tribuendas, quæ fuerunt in prædicto actu. Eo præsertim quia ut dubio præced. num. 150 dicebamus, peccatum originale, et quodvis habituale ultra privationem gratiæ includit respectum ad causam efficientem,quæ est peccatum actuale: unde sicut ob hanc rationem ex diversitate actualium penes majorem vel minorem gravitatem deducimus, habitualia graviora esse, aut leviora, ita ex illorum distinctione penes plures vel pauciores species malitiæ debemus in islis colligere similem pluralitatem vel paucitatem. El sane quod peccatum originale habeat malitiam gulæ, et inobedientiæ, satis colligitur ex eo quod omnes communitor sic do eo loquuntur. Malitia etiam superbiæ prûplerea nequii ab eo relegari, quia hæc in peccato Adami fuit essentialis, et primaria, et sullem prima malitia peccati actualis nequit non ad habituale transire. (Quapropter dum in disput. 14, dub. 5, diximus, solum primum Adami peccatum ad posteros transisse, ly *primum* non supponit tantum pro prima malitia, se·! pro loto peccato quatenus prædictas tres deformitates comprehendit, solumque excluduntur alia peccata, si torte ea commisisset, .vol quæ commisisset a toto illo primo actu diversa.

Verum doctrinae hujus corollarii obstaret: videtur ea, quam habet D. Thom. art. 2 hujus quæst. 82, ubi docet peccatum originale in omnibus hominibus esse unum secundum speciem, et in quolibet supposito unum numero : si autem haberet tres illas deformitates specie differentes, non esset secundum speciem unum, sed multiplex. Nec refert si dicas, quod sicut peccatum actuale diceturunum, quoties est unicusaclas, licet habeat plures deformitates ex diversis circunstantiis, quia ly *unum* non appellat supra ipsam deformitatem, sed supra substantiam actus, quæ deformitatibus substat, ita peccatum habituale,seu originale,etiamsi easdem habeat deformitates, potest dici unum propter unitatem subjecti, quia videlicet omnes in unica gratiæ privatione adunantur. Non itaque hoc refert : tum quia licet prædicta unitas sulliceret, ut peccatum originale absolute diceretur *unum,* non tamen sufficere potest, ut dicatur *unum* cum hac reduplicatione *secundum speciem :* quia hæc particula *secundum speciem* reddit sensum formalem : reduplicat enim rationem specificam, qua nihil est formalius in rebus. Tum etiam quia si prædictas deformitates adunari in una gratiæ privatione,sufficeret, ut diceretur *unum peccatum numero,* vel *specie,* nunquam in eodem peccatore darentur simul plura peccata habitualia, quantumvis plura et diversa actualia commisisset, omnes quippe habituales deformitates ex quibuscunque actibus remanentes unirentur in prædicta privatione : hoc autem non videtur admittendum, ut vidimus num. 1.30, ergo, etc.

175. Despondetur, D. Thomam salisse pro nobis explicuisse in eo articulo, dum^r in solutione ad 2, red iens rationem cur peccatum originale, cum sit unum, appelletur in Scriptura pluraliter *iniquitates et peccata,* recurrit ad pluralitatem deformitatum,

Iulum, quæ fuerunt in peccato Adami, et inde ad nos transierunt : unde non potuit in eodem articulo hujusmodi pluralitatem denegare. I't autem diflicultati occurramus, et mentem S. Doctoris explicemus, animadvertendum est id, quod non semel jam diximus, videlicet de unitate, aut distinctione peccati originalis, et cujuscunquehabitualis eodem modo philosophandum esse sicut de unitate, aut distinctione peccati actualis, a quo processit · eo quod tota illius specificatio el unitas attenditur per reductionem ad istud. Quare ubi concursus mullarum defurmilalum, etiam specio distinctarum non obesi, quominus peccatum actuale dicatur *unum* et *absolute,* el *secundum speciem,* obesse etiam non debet, ut utroque modo vocetur *unum* pcccalum habituale. Deinde nota : quod cum in eodem actu propter objectum, et circunstanlias dantur plures malitiæ, etiamsi inter se specie differant, non omnes dicuntur dare, aut constituere speciem ; sed una dumtaxat, nempe illa, quæ sumitur ex objecto primario talis actus. Cæleræ vero desumptæ ex circunstantiis; vel objeci is secundari is potius dicuntur extra speciem : eo quod hæc vox in communi modo loquendi sumitur pro sola specie primaria, et essentiali : et ideo quicunque actus habet idem objectum primarium, etiamsi in circunstantiis valde differant, dicimus absolu te esse ejusdem speciei : quia conveniunt in specie essentiali et primaria. Ex his ad difficultatem respondetur, ex eo quod tam peccatum Adami originans, quam nostrum originale dicatur *unum* non tantum absolute, sed etiam cum illa reduplicatione *secundum speciem,* ut D. Thom. loquitur, nequaquam tolli,quominus utcunque habeat malitias, quas diximus: sed solum effici ut non omnes dent prædicto peccato speciem essentialem ; sed illa tantum, quæ sumitur ex objecto primario, quæ est malitia superbiæ: quia absolute loquendo secundum hanc dumtaxat attenditur unitas, vel distinctio specifica cujuscumque peccati. Cum quo optime stat, ut tanquam secundariæ, et accidentales admixtae illi fuerint malitia inobedientiæ, et malitia gulæ. Solutio vero inter objiciendum data si ad hunc modum dicendi reducatur, polerit admitti. Ad cujus primam probationem satis constat.

Ad secundam respondetur peccatum originale non ex eo præcise dici *unum* vel absolute, vel secundum speciem, quia omnes ejus deformitates in una gratiæ privatione concurrant : sed quia concurrunt ordine explicato, ita ut una tantum sit prima, et essentialis, pro qua stat illa Joquutio, cætoræ autem secundariae et accidentales, sicut fuerunt in peccato Adami, qui idcirco non supponunt pro specie. Quare neganda est omnino sequela : nam ubi plura peccata actualia diversa præccsserunt, malitiæ habituales remanentes non servant prædictjm ordinem,sed dispa rate se ha bent : et ita unaquaque, quæ in peccato actuali sibi correspondente fuit primaria, potest idem habere respectu privationis gratiæ, ac si nulla alia in prædicta privatione reperirctur. L't enim num. 150 dicebamus, illa privatio licet materialiter, et quasi in esse entis sit una, multiplicatur tamen formaliter in ratione peccati, quoties respicit actusomnino diversos, qui habuerunt illam inducere : unde quatenus stat sub respectu ad unum, potest esse illi essentialis, et primaria deformitas, quæ fuit primaria in eo actu ; et quatenus stat sub respectu ad alium, potest esse primaria deformitas, quæ fuit talis in isto, et sic de aliis.

176. Contra eandem quoque doctrinam ex alia parte objici potest; quia si in pec-0^''ll''· cato Adami malitia superbiæ fuit simpliciter prior, quam inobedientia, et gula, per illam antecedenler ad istas perdidisset justitiam originalem, quæ cum qualibet malitia mortali erat incompossibilis : ergo illam dumtaxat et nullam aliam ad nostrum peccatum originale transmisisset. Patet : nam illam solam malitiam transmittere potuit, per quam justitia originalis amissa fuit : sola autem malitia omnino prima hujusmodi effectum habuit : cæleræ enim posterius supervenientes, cum jam illam amissam invenerint, non potuerunt in ejus expulsionem influere. Alia

Respondetur negando antecedens : quia priorilas illa, quam habuit malitia superbiæ respectu inobedientiæ et gulæ, solum subsistit facta collatione inter ipsasmalitias secundum se, quo pacto una est causa, el reliquæ offectus : si autem fiat comparatio in ordine ad expulsionem justitiæ originalis, non erit intereas priorilas, aut posteriorités; sed omnes simul in prædictam expulsionem influunt, sicut omnes sunl simul in eadem ducatione : quia neque superbia influit nisi ut terminata, et consummata per inobcdicnliam et gulam ; neque istae nisi ul complentes, et terminantes superbiam. Euoda-

Si vero instes : quia in illo priori, quod Hcpliea.

damus superbia» respectu aliarum, non intelligimus esse in Adamo justitiam : revera enim non fuit : ergo intelligimus eam jam exclusam : atque adeo independenter ab niiuirar. jnoi)e(iient ctgula.—Respondetur primo, in illo priori neutrum intelligi, quia de nullo illorum agitur; sed dumtaxat de influxu primæ deformitatis in alias duas : quando vero do influxu in expulsionem justitiæcuratur, quod est in signo sequenti, omnes simul, sub eodemque priori acciI piuntur, ita ut priorilas et posteriori tas, quæ alias intereas cadunt, omnino do materiali se habeant. Secundo respondetur, in illo primo priori ex vi malitiæ superbia» intelligi expulsionem justitiæ originalis initiative, et in fieri, completive vero, et in facto esse non intelligi, quousque inobedientia et gula concipiantur : et ita datur locus, ut omnes in prædiclam expulsionem influant.

Conii»- 177. Quarto infertur decisio illius dubii, «purtora. qi,od solent aliqui sciscitari, an peccatum Adami fuerit omnium gravissimum ? Neque est sermo in comparatione ad peccata Angelorum, sed in comparatione ad alia, quæ homines possunt committere. Ex dictis ergo sufficienter hujus solutio habetur, nam quamvis ratione circunstantiæ personæ magna fuerit illius peccati gravitas, et ex hac parte a nullo alio superetur, aut adaequetur, eo quod talis circunstantia crescit secundum personæ dignitatem, quæ in Adamo pluribus titulis fuit maxima ; absolute tamen loquendo, non fuit peccatum inter omnia gravissimum : quia gravitas simpliciter attenditur secundum objectum : sunt autem alia peccata, quæ habent objecta

F

D.Tboni graviora. Quod recte explicat D. Thom. 2, 2, citata quæst. 1G3, art. 3, his verbis : *Duplex gravitas in peccato attendi potest. Una quidem ex ipsa specie peccati : sicut dicimus adulterium esse gravius peccatum simplici fornicatione. Alia autem est gravitaspeccati, qux attenditur secundum aliquam circunstantiam loci, velpersonx, aut temporis. Prima autem gravitas essentialior est peccato, et*

H

principalior : unde secundum eam magis peccatum dicitur grave, quam secundum aliam. Dicendum esi igitur, quod peccatum primi hominis non fuit gravius omnibus aliis peccatis humanis secundum speciem peccati. Etsi enim superbia secundum suum genus habeat quondam excellentiam inter alia peccata; major tamen est superbia, qua quis Deum negat, vel blasphemat, (piam superbia, qua quis inordinate divinam similitudinem appe.

a

!■

lit : quahs fuitsuperbia primorum parenlum, I *ut (lictum est. Sed secundum conditionem prsonarum fiecc.intium, pcrtalum illud habuit maximam gravitatem propter perfectionem status ipsorum. Et ideo dicendum esi : quoti dlud peccatum fuit quidem secundum quid gravissimum, non tomen simpliciter,*

Si nutem objicias, quod primum in unoquoque genere dt bet esse simpliciter maximum , quia debet esse mensura vælerorum : peccatum nutem primorum parentum inter peccata hominum luit primum : ergod'.- huit esse gravissimum simpliciter. Respon- .v.. del Ang. Doctor ibidem ad 3: *Dicendum* ü *quod in his, qux sunt per se ordinata, oportel id, quod est primum, esse maximum:talis autem ordo non attenditur in precatis, std unum pt r accidens sequitur post aliud : unde non sequitur, quod primum peccatum sit maximum.*

178. Denique ex dictis depromitur intel- diligentia aliquarum loquulionum, quibusMn' Patres, et Theologi ad explicandam superbiam Adami utuntur : ut cum dicunt ; quod *voluit esse similis Deo, sicut voluit Angelus :* quod *voluit habere a se scientiam, quam serpens promisit, sicut Deus illam habet :* quod *voluit eam consequi suis viribus, proprixque innixus virtuti, aut per edulium ligni veliti,* aliaque hujusmodi. In primis enim prima propositio non est accipienda de similitudine per modum æquiparanliæ, aut aequalitatis in ipsa nalura, vel attributis divinis: talem enim similitudinem neque diabolus ausus fuit appetere : esset enim stultissimus error eam sibi possibilem existimare, ut in tract, de Angel. late diximus : sed do similitudine per modum imitationis, quia voluit Deum imitari in modo habendi illam scientiam, quam diabolus promiserat. Non quod voluerit habere illam omnino a se, et sine ulla dependentia a Deo : hæc enim potius esset similitudo æqualitalis : sed per vires propriæ naturæ, et cum sola dependentia ab illo ut ejusdem naturæ auctore, ac sine recursu ad supernaturale auxilium, sicut habemus scientias pure naturales. Unde prima propositio coincidit cum secunda, el secunda explicatur per tertiam. De hac autem dubium est an sit intelligenda formaliter : ita ut Adamus expresse voluerit prædiclam scientiam consequi per vires suæ naluræ, propriæque virtuti innixus : vel solum interpretative, quatenus, nolens subesse præcepto supra propriæ rationis captum a Deo sibi imposito, ita se habuit, ac si expresse nollet ab eo dependere, aut palaret

tard propriam noturam, et virtutem cum solo concursu naturaliter debito ad omnia sibi sufficere. Et quia hic posterior sensus liberior est ab errore formali, praeeligendum credimus. Eundemque habet ultima propositio,quod *voluit consequi talem scientiam per edulium ligni veliti : non* enim ita accipiendum est, quasi Adamus expresse crediderit, fructum illius arboris habere in se virtutem scientiae communicativam : nani hic etiam esset error satis absurdus : sed quia dum ad excellendum, et eminendum quasi pro medio assumpsit contemptum, et transgressionem præcepti, quo fructus ille prohibebatur, ita se habuit, ac si putaret per talem fructum, et ejus comestionem assequuturum scientiam sibi a diabolo promissam, quæ materia fuit prædictæ cminentiæ, et celsitudinis.

§ VII.

Opposita nostrx doctrinx.

179. Contra ea quæ in prima assertione diximus, tenet Scolus in *2,* dist. 21, quæst. 2, primum Adami peccatum non fuisse superbiam, sed in ordinatum amorem amicitiae, seu benevolentiæ erga uxorem. 'A5'' Idemque luenlur Gabriel dist. 22, quæst. 1, Lychelus quæst. 2 et alii. Quam sententiam probat Scolus ex D. Augustino lib. 11 de Genesi ad literam cap. 42, ubi ait, quod *Adamus noluit contristare eam, quam credebat sine suo solatia contabescere, et a se alienatam omnino interire: ex quo manifeste non carnali concupiscentia victus, sed amicabili quadam compulsus benevolentia, qua plerunque fit, ut offendatur Deus, ne offendatur amicus, peccavit.* Deinde arguit hac ratione: quia peccatum illud fuit aliquis inordinatus amor : non enim potuit esse actus fugæ, sed prosequutionis : atqui non fuit amor inordinatus erga se, neque fuit amor concupiscentiæ erga aliquem : ergo solum potuit esse inordinatus amor amicitiæ erga uxorem. Minor quoad secundam partem satis liquet, nam cum in Adamo antequam peccaret, nulla esset concupiscentia, aut libido, non potuit primum ejus peccatum ex hoc principio oriri. Quoad primam vero suadetur ab Scoto : quia Adamus non potuit primo inordinate amare, quod non primo cognovit : non autem prinio cognovit se ipsum, sed alia a se : ex sensibilibus enim, et externis in sui ipsius cognitionem devenit: ergo non habuit primum amorem inordinatum erga se.

Respondetur primo ad locum Augustini, fieiutto. amorem Adami erga uxorem, si semel fuit peccaminosus, non pertinuisse ad primam malitiam sui peccati, sed ad malitiam gulæ, quæ fuit in eo secundaria. Et ratio est : quia talis amor solum potuit Adamum impellere ad comedendum cum Eva, ne si ab ea rogatus non comederet, illam contristaret: hoc autem totum fuit quid secundarium, supponens in voluntate Adami superbam elationem, ad quam non alienus impulit amor, sed appetitus propriæ excellentiæ. Secundo respondetur quod dum quis motus amore, et benevolentia alicujus præceptum Dei frangit, talis amor non est peccatum secundum se, sed præcise ratione violationis præcepti, et ita non constituit aliam peccati speciem ab ea, quæ in ipsa violatione consistit. Quocirca etiamsi demus, Adamum primo deliquisse motum Evæ amicitia, ne illam contristaret, non ideo primus ejus peccatum fuissetisteamor secundum se, sed transgressio et violatio præcepti, ad quam induxit : unde quia prima transgressio fuit præcepti non superbiendi, consequenter primum peccatum, et prima malitia ad superbiam pertinuit. Ad rationem Scoti respondetur negando solutu minorem. u?,n(r^ Cujus probatio debet etiam negari : quia Adamus non deliquit ex vi primæ cognitionis, sed multo postquam se, et alia cognoverat : et ita nihil refert ad intentum, an se primo, vel alia cognoverit. Et quidem si prædicta ratio aliquid convinceret de Adamo, idem probaret de Eva : de qua tamen etiam apud Scotum pro comperto habetur peccasse primo ex amore erga se : cur ergo non potuit Adamus ex simili amore primo delinquere ? Videatur Cajetanus 2, 2 quæst. 163, art. 4. ubi prædictam Scoti rationem latius impugnat.

180. Deinde contra eandem doctrinam, λ Γ-ιι- et contra eam, quam tradidimus in tertio corollario, potest argui : quia Adamus commisit peccatum infidelitatis credendo suadani, sioni serpentis contra Dei verba : sed hoc peccatum praecessit superbiam , et alias malitias : ergo, etc. Minor probatur : nam inter opposita servatur idem ordo prioritatis, aut posteriorilatis, unde sicut fides in credentibus est prima virtus, ita infidelitas in eis, qui fidem perdunt, debet esse primum peccatum. Major autem videtur esse aliquorum e sanctis Pa-

AxH.-s £ Iribus, ut Ambrosii lib. 7 in Lucam, Prosperi in respons. ad excerpta Genuensiuni dub. 3, Èulgentii lib. de Incarnât, cap. 22, qui satis expresse fatentur Adamum cum justitia originali amisisse fidem. Pro qua etiam parte referri debent quotquot aiunt fuisse a serpente per Evam se-

/chr |Λ ' '» ' M ‘inepist. ad Trallianos, Epiphanius hæresi 31. Tertullianus, Augustinus et alii, quos referunt Rellarminus lib. 3 de amissione gratiæ cap. 1 et Granadus controversia 2 de gestis mirabilibus vitæ Christi disp. 1, sect 6. Confirmatur : quia si Adamus non amisisset fidem, non esset ratio, cur eam ad posteros non traduceret : ergo cum non traduxerit, debemus fateri illam amisisse.

5 Ab hoc argumento possemus facile expediri, si omissa majori negaretur minor.

D.Ti. m. Cujus probationem solvit D. Thom. in 2, dist. 22, quæst. 1, art. 1 ad 2 his verbis : *Dicendum quod ordu compositionis est contrarius ordini resolutionis: quia quod est primum in compositione, est ultimum in resolution? : et ideo non sequitur, quod si fides est prima in compositione irdificiispiritualis, quod infidelitas sit prima in resolutione ejusdem.* Ex quo aperte fit, quod etsi admitteremus Adamum cecidisse in infidelitatem, non est dicendum hanc fuisseprimum ejus peccatum, aul ad illud pertinuisse ; sed ad aliud omnino distinctum et posterius : non est autem contra nostram doctrinam, quod Adamus ultra primum peccatum, et malitias in eo repertas aliquod aliud in paradiso commiserit.

181. An vero de facto ita fuerit, quod Deo discrediderit, et circa fidem erraverit, non est omnino exploratum. Nam partem affirmativam tuentur Bellarminus, et Granadus ubi supra propter dicta Sanctorum, quos citavimus. Sed oppositum habetur ex

t T · i : *D^jM.* illo Apostoli 1 ad Timoth. 2 : *Adam non est seductus, mulier autem seducta in pr.rvaricaii°ne fu*]·* Super quæ verba D. Thom. ibidem lect. 3, sic ait : *Seductio est duplex, scilicet in universali, et in particulari eligibili, qua: est ignorantia electionis : quicunque ergo peccat, seducitur ignorantia electionis in particulari eligibili : multer autem fuit seducta ignorantia in universali, quando credidit, quod serpens dixit : sed vir non credidit hoc, sed deceptus fuit in particulari, scilicet quoti gerendus esset mos uxori, et cum ea comedere deberet,* etc. Constat autem deceptionem in particulari non opponi fidei, neque eam excludere : alias quicunqc peccat esset infidelis, quia semper decipitur in particulari, ut D. Thom. dixit. 1<k*tu docel 2, 2, citata quæst. 163, art. 4 et alibi non semel negans Adamum credidisse verbis serpentis, aul errorem aliquem contra βdem admisisse. Quem sequitur AbulensisAUq in Genes, cap. 13, quæst. 69, ubi refert, el impugnat pluies expositiones, quæ pro contraria parle possent verbis Apostoli adhiberi asseritque omnium Catholicorum esse sententiam, Adamum non perdidisse fidem. Sequuntur etiam Salmeron tom. I5&|* super citatum locum Apostoli, CajeUnos, Lira, et Benedictus Justinianus ibidem. Pererius lib. 6 in Genes, quæst. 2, Bene- ftw·» dictus Fernandez tom. 1, cap. 3, sect. **1 1 .** Idemque docuerat Magister sentent, in 2,^' dist. 22, et eum eo plures scholastici. Meritoque huic parti suffragantur. Tum quia ita salvabitur, nunquam fidem defecisse in Ecclesia, ex quo coepit in Adam : quod non verificatur, si in illo etiam defecit. Tum etiam, quia cum Deus decrevisset, primum hominem a peccato educere, el ad se per gratiam revocare, valde expediebat remanere in eo habitus fidei et spei, ut sic facilius ad poenitentiam excitaretur, et ad implorandam divinam misericordiam, salutemque sperandam animaretur: quod esset ei multo difficilius, et per principia intrinseca prorsus impossibile, si extincto penitus fidei lumine, omnino in tenebris remansisset.

Loca vero Sanctorum, qui dicunt Adamum perdidisse fidem aul ea exutum fuisse habent facilem explicationem : nam vel fidem nominant non virtutem Theologicam, de qua agimus ; sed gratiludinem ei fidelitatem, quæ sunt virtutes morales. Vel loquuntur de fide viva et formata, qnæ quantum ad hanc rationem semper amiflitur cum charitale ; licet quoad suam essentiam remaneat. Vel denique solum intendunt Adamum amisisse fidem quoad nos, sive prout erat caput nostrum : quia amisit jus transferendi illam in posteros. Quando vero dicunt Adamum fuisse seductum, debent inlelligi de seductione in particulari, quæ fidei non opponitur, ut D. Thom. explicuit.

Ad confirmationem respondetur, quod licet Adamus fidem pro se conservaverit, non ideo debuit eam ad nos traducere: quia neque fides, neque aliud donum erat nobis ex illo communicandum nisi media communicatione justitiæ originalis: quatenus talia dona ad prædictam justitiam consequebantur, vel in ea includebantur: unde quia Adamus per peccatum amisit pro se el pro nobis talem justitiam, el nos omnes jus ad eam recipiendam, aut exigendam, consequenter non d(bait aliquod aliud donum ad nos traducere. Cum quo tamen stat, quod in ipso Adamo ut persona particulari sicut remansit scientia, manserint etiam fides et spes, ut haberet initium fulurae conversionis et quia cura fides non dependeat in *conservari* a gratia, aut a justitia originali, sed possit connaturaliter sine eis permanere, ex propria natura habet, ut in persona ipsam habente non deperdatur per solam illarum amissionem ; sed indigeat ad sui destructionem actibus infidelitatis sibi conlrariiselicitisab eadem persona ; sicut modo cernimus, quod etsi amissa gratia per quodlibet peccatum mortale, consequenter aliæ virtutes infusæ destruantur; fides tamen non amittitur sine prædictis actibus.

Ara- ■m 182. Tertio arguitur ; quia primumAdapeccatum fuit inordinatus appetitus scientiæ : quam diabolus expetendam proposuit : sed appetitus scientiæ potius perlinet ad curiositatem, quam ad superbiam : ergo etiam prædictum peccatum.

DTtan. Hoc argumentum solvit D. Thom. loco cit. ex 2, 2, art. 1 ubi illud sibi objecit, et respondet : *Ad tertium dicendum, quod appetitus scientiæ causatus fuit in primis parentibus ex inordinato appetitu excellentix. I ndeel in verbis serpentis prxmittilur, eritis sicut dii : el postea subditur, scientes bonum el malum.* Si autem urgeas : quia jam saltem ut consequentem et secundariam debemus admittere in primo Adami peccato aliam malitiam a supradictis distinctam, nempe curiositatis , consistentem iii illo

Write <V)» appetitu sciendi. Possemus etiam ex eodem S. Doctore occurrere in 2, dist. 22, quæst. 1, art. 1 ad 5, ubi ail : *Dicendum, quod non peccavit mulier* (idem est de homine) *in hoc, quod appeteret scientiam eorum, quæ ad ipsam non perlinebant ; sed in hoc, quod in scientia eminentiam desideravit, ut in hoc quodammodo Deo æquarclur.* Juxta quam doctrinam non est necesse admittere in primo Adami vel Evæ peccato malitiam aliquam curiositatis, licet forte in alio actu ab illo primo omnino distincto non defuerit.— Secundo respondetur, esse valde probabile, etiam primum peccatum habuisse talem malitiam, ut insinuat D. Thom. quæst. 7 de mal. ari. 7 ad 12. Ea tamen intra proprium genus non excedit limites venialis : et ideo usque modo illius non meminimus, quia loquuti sumus determinate de malitia mortali, ut in tertio corollario expressimus.

Per quod manet soluta alia objectio, quæ adversus doctrinam illius corrollarii fieri posset ex D. Thom. in præsenti art. 2 ad 1, ubi cum dixisset fuisse in peccato Adami deformitates superbiæ, inobedienliæ, et gratiæ, addit : *El alia hujusmodi,* quo satis innuit adfuisse ibi aliquas malitiæ species præter 1res illas, quas recensuerat. Hujusmodi autem malitiæ, non apparet, quænam esse possint, nisi malitia curiositatis ; de qua nuper diximus, et quædam malitia furti, cujus meminit Ang. Doctor quæst. 4 de mal. art. 8 ad 1, adnectens illam tribus sæpe dictis. *Fuit enim ibi* (inquit) *superbia, inobedientia, gula, et furtum.* Hæc igitur objectio tollitur per ea, quæ mododiximus, nam neque malitia curiositatis propter suum genus, neque malitia illa furti propter parvitatem materiæ potuit excedere limites peccati venialis. Ob idque neutrius mentionem fecimus : sicut neque aliarum deformitatum præcise venialium, si forte ibi intervenerunt : quia parum, vel nihil referre poterant ad dignoscendam naturam peccati originalis.

183. Sed urgebis : quia eadem ratione Bcphr·. dici posset, etiam malitiam gulæ non excessisse limites venialis propter parvitatem materiæ : parva siquidem materia videtur respectu virtutis abstinentiæ ejus unius pomi. Præsertim si Adamus non illud integre comedit, sed ubi primo gustavit, antequam degluliret abjecit : ergo neque istius malitiæ pro originali peccato debuimus mentionem facere.— Respondetur negando En. diantecedens : quicquid enim sit, an pomum lur* illud, attenta præcise naturalis abstinentiæ regula, fuerit materia sufficiens ad mortale; dubitari tamen non debet, potuisse Deum præceplo suo positivo quemlibet vel dimidii pomi esum sub mortali interdicere, sine exceptione parvitatis materiæ, hujusraodique interdicto materiam, alias levem, intra genus absjinentiægravem constituere. Sicut de facto in diebus ab Ecclesia statutis ex vi sui præcepti positivi efficitur materia mortalis intra genus gulæ bina comestio ; quæ tamen secundum se, attenta præcise naturalis abstinentiæ regula, vel nullum esset peccatum, vel non excederet culpam venialem. Quod si virtute præcepti positivi humani res ex genere suo non mortalis potest intra idemmet genus mortalis effici ; quanto

magis divinum præceptum rem alias in suo genere levem poterit gravem efficere, si ea intentione feratur, ut vel minimam quantitatem graviter prohibeat. Porro Deum de facto quamlibet vel minimam illius ligni comestionem ita arcte interdixisse, ut non esset locus materia? parvitati, ostenditur tam ab effectu, quam ex modo præceptum imponendi. Et præsertim id manifestant Gu rs.x verba illa mulieris Genes. 3: *Prvcepit nobis Deus ne comederemus, et ne tangeremus illud:* quasi diceret, præcepit nobis, ut illius arboris nec minimum quid gustaremus : hoc enim videtur addere *non tangere* supra *non comedere.* Adde non ita constare, prædictam comestionem adhuc secundum se, et alias fuisse in suo genere materiam parvam : nam esto Adamus unicum pomum, et non plura comederit (quod Scriptura non declarat, sed ait, *tulit de fructu,* etc.) pomum illud proculdubio erat magnum, oh idquetl non tantum propter colorem visum fuit Evæ pulcherrimum : pomorum enim sicut, et aliquarum aliarum rerum pulchritudo commendatur non parum ex quantitate, el magnitudine. Neque etiam insinuat Scriptura Adamum gustasse solummodo illud pomum, statimque abjecisse ; sed potius ex animo, dataque opera, ac sufficienter de eo comedisse denotat verbum *comedere ;* 'quo Scriptura utitur, *deditque viro, et comedit* et rursus, *de ligno de quo praceperam, ne comederes, comedisti :* et i lorum, *dedit mihi, et comedi.* Qui modus dicendi potius denotat integram, et absolutam comestionem, quam levem, et modicam prægustationem. Quæ omnia simul sumpta satis superque inducunt, ut credamus, gulam illam primi parentis non potuisse excusari a mortali ob materiae parvitatem.

QUÆSTIO LXXXIII.

De subjecto originalis peccati in quatuor A rticulos divisa.

Deinde considerandum est de subjecto originalis peccati. El circa hoc queruntur quatuor. Primo, utrum subjectum originalis peccati per prius sit caro, vel anima ? Secundo, si anima, utrum per essentiam, aut per potentias suas? Tertio, utrum voluntas per prius sit subjectum peccati originalis, quam ali potenti* anim* ? Quarto, utrum aliqu* patentia) anima sint specialiter infect*, scilicet generative, vis concupiscibilis, et sensus tactus?*

ARTICULUS I.

(Irum originale peccaium til magis ia carne, quam in aaiHui I

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod peccatum originale magis sit in carne, quam inanirna : repugnantia enim carnis ad mentem ex corruptione originalis peccati procedit, sed radix hujus repugnantiæ in carne consistit: dicit enim Apostolus ad Horn. 7 : Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mea* : ergo originale peccatam in carne principaliter consistit.

2. Praeterea: unumquodque potius esi in causa, quam in effectu : sicut calor magis est in igne calefaciente, quam in aqua calefacta : sed anima inficitur infectione originalis pccati per semen carnale : ergo peccatum originale majus est in carne quam in auima.

3. Praeterea: peccatum originale exprimo parente contrahimus, prout in eo fuimus secundum rationem seminalem : sic autem non fuit ibi anima, sed soli caro: ergo originale peccatum non est inanima, sed in rame.

4. Prætcrca : anima rationalis creata a Deo corpori infunditur: <i igitur anima per peccatum originale inficeretur, consequens esset, quod ex siu creatione inquinaretur, et sic. Deus esset causa peccati, qui est auctor creationis, et infusionis.

5. Praeterea : nullus sapiens liquorem pretiosum rasi infecto infunderet, ex quo sciret ipsum liquorem infici: sed anima rationalis est pretiosior omni liquore : si ergo anima ex corporis unione infici posset infectione originalis culpæ. Deus, qui ipsa sapientia est, nunquam animam tali corçori infunderet; infundit autem; non ergo inquinatur ex raruc: sic jgi'ur peccatum originale non est in anima, sed in carne.

Sed contra est, quod idem est subjectum virtutis, ct vitii sive peccati, quod contrariatur virtuti: sed caro non testesse subjectum virtutis: dicit enim Apostolusad Rom. 7. Scio quod non lobitat in me. hoc est, iu carne mea. bonoa: ergo caro non potest esse subjectum originalis peccati, sed solum anima.

Despondeo dicendum, quod aliquid potest esse in aliqw dupliciter: uno modo sicut in causa vel principali, vel instrumental! ? alio modo sicut in subjecto. Peccatum ergo originale omnium hominum fuit quidem in ipso Adamsiest in prima causa principali, secundum illud Apostoli Bowa.5: In quoomnespeccaverunt. Insémine autem corporali est peccatum originale sicut in causa instrumental!, eo qtxd pvr virtutem activam seminis traducitur peccatum originale iu prolem simul cum natura humana. Sed sicut in subjecto peccatum originale nullo modo potest esse in carne, sed solum in anima. Cujus ratio est, quia sicut supra dicton c<i, hoc modo ex voluntate primi parentis peccatum oripginale traducitur in (nosteros per quaudam generattam notionem. sicut a voluntate alicujus hou.inis derivatur peratum actuale ad ajiaspartes ejus. In qua quidem denvadore potest attendi, quod quicquid provenit ex motione vutofli*· tfc peccati ad quamcunque partem hominis, quæ quoamque modo polest esse particeps peccati, vel per modum sebjecti, vel per modum instrumenti, habet rationem culpæ.

scat

«iffll ex volunütc «ulœ provenit concuplwxintla cibi a</ oxicupivibilcin, cl sumplin ribi a<l minus cl os quæ in muiilum moventur a voluntate atl [>ccc<iiiiliiin, Mini inslru· n»u Quod vero ulu-rius derivatur ad vim nutriti· na.eiad interiora membra, qua: non mihi nata moveri 3 voluntate non habet rationem cuip®. Sic igitur cum anima possit es® subjectum culpæ. caro autem de se non habeat ijiMii sit subjectum culpa·, quicquid provenit de corruptione primi peccati ad animam, lubct rationem culpa· : quod autem provenit ad.carnem, non habet rationem culpa·, sed pœuæ. Sic igitur anima est subjectum peccati originalis, non autem roro.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Augustinus dicit inlib. Hctractat. Apostolus loquitur ibi deliomincjamrc-dcmplo, qui liberatus est a culpa, sed subjacet poma:, ratione cujus peccatum dicitur habitare in carne : unde ex hoc non sequitur, quod caro sil subjectum culpæ, sed solum pœnr.

Ad secuudum dicendum, quod peccaium originale causatur ex semine sicut ex causa instrumental) : non amem oportet, quod aliquid sit principalius in caiHa instrumental! qiuui iu effectu, sed solum in causa principali : et hoc modo peccatum originale potiori modo fuit in Adam, in quo fuit secundum rationem actualis peccati.

Ad tertium dicendum, quod anima hujus hominis non fuit secundum seminalem rationem in Adam peccante sicut in principio ellectivo, sed sicut in principio dispositive, eo quod semen corporale, quod ex Adam traducitor sua virtute oon cilicii animam rationalem, sed ad eam disponit.

Ad quartum dicendum, quod infectio originalis peccati nullo modo causatur a Deo, sed ex solo peccato primi parentis per carnalem generationem ·· ct ideo cum creatio importet respectum animæ ad solum Deum, non potest dici, quod auima ex sua creatione inquinetur. Sed infusio importat respectum, et ad Deum infundentem, et ad carnem, cui infunditur anima, el ideo habito respectu ad Deum infundentem; non potest dici, quod anima per infusionem maculetur; sed solum habito respectu ad corpus, cui infundimur.

Ad quintum dicendum, quod bonum commune praefertur bonosingulari ·· unde Deus secuudum suam sapientiam non pr.rtcrmittit universalem ordinem rerum, qui est, ut tali corpori talis anima infundatur, ut videtur singularis infectio hujusanimæ: præsertim cum natura anima: hoc habeat, ut esse non incipiat nisi in corpore, ut in prima liabiium est. Melius est autem ei sic esse secundum naturam, quam nullo modo esse : præsertim cum possit per graiiam damnationem evadere.

Conclusio : *Anima esi subjectum originalis peccati, non autem caro.*

Circa quam conclusionem nota, animam hic non sumi ut condistinctam a suis potentiis, sicut fit ariiculo sequenti : sed ut includit omnes illas, quæ sunt capaces malitiae: atque adeo tam voluntatem, et intellectiim, quam irascibilem, et concupiscibilem.Quare nomine *carnis* intelligi debet solum ipsum corpus cum potentiis, et facultatibus partis vegetativæ, et illis ex sensitivis, quæ omnino expertes sunt libertatis. Nota secundo, ex ratione, quæ in corpore habetur aliqualiter juvari modum dicendi, quem tetigimus disp. præced. num. 112, circa concupiscentiam, quo pacto ad peccatum originale pertineat. Nam ila comparatur ad prædictum peccatum defectus, qui ex eo provenit in concupiscibilem, sicut comparatur ad peccatum actuale malitia, quæ a voluntate derivatur in ipsam concupiscibilem, et in ejus actum : unde cum hæc non utcumque sit peccati materia, sed ita ut intrinsece in se eliam vere sit malitia, ut disp. 10, dub. 1 vidimus, videtur hoc idem colligi de prædicto defectu.

Tertio notat Cajetanus ex solut. ad 2, quod peccatum Adami, etiam prout mansit in illo, fuit formaliter peccatum originale: nam ita appellatur a D. Thoma in prædicta solutione : et clarius 3 p. quæst. 8, art. 5 ad 1. Quod tamen aliqui alii Theologi non concedunt : eo quod non fuit per originem inductum, sicut sonat *originale.* Sed nobis, quod attinet ad rem, perspicua est doctrina Cajetani : nam modus effectionis non pertinet ad essentiam peccati : et ideo ejusdem essenliæ fuit illud, quod Adamus per proprium actum in se immediate causavit, et quod nobis per originem transmisit. Nec solum quoad essentiam, sed eliam quoad conditionem peccato originali valde praecipuam, quæ est esse peccatum naturæ, adest formalis convenientia inter peccatum Adami, et nostrum : nisi quod illud insuper fuit etiam personale. Quare si nominis impositio non modum effectionis, neque modum voluntarii, sed solam speciem aut conditionem peccati naturæ respexit, utrumque formaliter, et sine addito dicendum erit *peccatum originale.* Si vero nominis impositio prædicta accidentalia attendit (de quo certo non constat) nostrum dumtaxat absolute, et formaliter dicetur *originale :* quod autem fuit in Adamo, solum causaliter. Ad tollendam vero omnem æquivocationem inventa est illa distinctio, cujus non semel mentionem fecimus, nempe *originalis originali,* et *originalis originantis.* Neque circa quæstionem præcise nominalem immorari oportet, præsertim ubi neuter loquendi modus dissonat. Videri possunt Alvarez in praesenti disp. 178, Greg. Mart. dub. 1, Medina, et alii, qui prædictam quæstionem examinant. Et etiam aliam, quam tangit D. Thom, in solut. ad 5, an scilicet melius aut eligibilius sit esse cum peccato, quam omnino non esse ? Do qua diximus aliquid disp. 14, num. 23.

ARTICULUS II.

Utrum peccatum originale sit per prius in essentia anima' quam in potentiis I

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod peccaium originale non sit per prius in essentia animæ, quam in potentiis? anima enim nata est osse subjectum peccati quantum ad id, quod potest a voluntate moveri : sed anima non movetur a voluntate secundum suam essentiam, sed solum secundum potentias : ergo peccatum originale non est in anima

mvu istam mmw vsscnlüm ; sed s/dum sccuudum potentia··.

2. Præteira : (nycatum onginulc oppoallur originali justifia·? xM oriprulis Jthdilia eral in aliqua ptentia auim.p, qn.v est suhjivtîiiii rirtulis : ergo, et |>e<Tâtuiti originale est uugis in poicatia animas quiw in cjustssealta.

& I¥.riw.uMrm j carne pecraitum originate derivatur *4 animam, iu ah «sseulia atuau· dcrhaterad potentias: <cd [watom originale magis est in anima, qiaim in carne * ergoctiam mugis est ni poicmiis animae, quam in ejus es* senti).

4. Pa t rcapeccatum originale dicitur esse coucupistânlia, m dicta» est: mM concupiscentia est in potentiis anianà : ergo el peccatam originale.

SM contra «st, quod peccatam originate dicitor esse pec· camrn natante, ui supra dictum est. anima autem est forma, et natura corporis secundum essentiam suam, ci non secutidan.patentas ni in primo habitam est: ergo anima est subjectum originalis peccati principaliter secundum suam essembal

Ri^joadco iiccndmn. «(Uint illud anima· e^t principaliter subjectam ahrujos |M-ccaii, ad quod priai;.» pertmet cuumi oMiva illius peccati : sicut si causa motiva ad peccandum sil delectatio sensus, qua* pertinet id vim concupiscibilem, sicutobjectam proprium ejus sequitor. quod vis concupiscito:.· tpropnum abjectum illius peccati. Manifestam esiautem. qnod peccatam originate causatur per originem: unde ilîod anima», eaod μuɳo attingitor ab origine hominis, est priamm subjectum originale peccati. Attingit autem origo animaux ut tenuiiium generationis, secundum qu xt est forma corp ns : quod quidem convenit ei secundum essen- iimpropnam, ut in primo habitâmes*. Unde anima secunuui essentiam eu primum subjectum originalis peccati.

Ad primum emo dicendum, quod sicut nvoci-i voluntatis ahcuja> proprie pervenit ad potentias animæ. ion autem ad aniuueessentau). ita motio voluntatis primi generantis per vaux generationis pervenit primo ad aniuxæ essentiam, ut etau;

Ad seeaodinn dicendum, qnod etiam originalis justitia pertinebat primordialiter ad essentiam animæ : erat enim donum divinitus datant tranunæ natare, quam per prius respicit essentia animæ quam potentia· : potenti.r este iragi$ videntur pertinere ad personam, in quantam sunt priui?u personalia n actuum, unde sunt propria subjecta pecca* tarum actualium. quæ sunt perata personalia.

Ad tertium direnduio, quod corpus comparator ad animam sicut malcru ad formam, quæ etsi sit posterior ordine generationis ; (st btnen prior ordine perfectionis, et naturæ: essentia autem anima* couif iratar id potentias sicut subjeeta ni arridentia propria, qua» snut posteriora subjecto, et ordine generationis, el etiam perfectionis: unde noa est similis ratio.

Ad qisirtaut dicendum. quod concupiscentia se tabet materiatiter, ct ex consequenti in peccato originali, ut supra dictum ol

Conclusio esi *affirmativa.*

Tota doctrina hujus articuli confirmat eam, quam circa traductionem, et essentiam peccati originalis superius tradidimus. Movet autem dubium Cajetanus contra conclusionem ex Scoto in 2, dist. 32, quia essentia animæ, ut essentia est, non est suscepliva culpæ, sed mediantibus potentiis : ergo in istis erit principalius quam in illa quodcunque peccatum.— Respondetur, antecedens esse verum de culpa actuali ; non autem de originali : de qua neque ab Scoto probatur antecedens, neque ab alio suadebitur. Et rationem tradit Cajetanus : nam cura anima secundum suam essentiam rationalis, et spiritualis sit,et radix omnium actuum moralium bonorum, et malorum, nihil est cur ex hac parte repugnet illi eo immediatum subjectum alicujus, quod sit moraliter malum, ac proinde peccati, et culpæ originalis. Quod vero culpæ actualis immediate non sil capax provenit ex eo, quod talis culpa consistit in actu, vel actuali exercitio : el ideo debet habere pro subjecto immediato illud, quod est immediate principium actus : hæc est autem sola potentia. Quod si anima posset esse immediatum principium prædictæ culpæ ; etiam posset esse immediatum subjectura. Si igitur sil aliqua culpa, quæ non consistat in actu vel actuali exercitio, nulla est ratio, cur anima per suam essentiam non sit subjectum taliscul- pæ : et hujusmodi est originalis. Aliunde etiam cum eadem anima secundum suam substantiam, seu substantialem unionem sit, quæ primo, et immediate per generationem attingitur, consequenter debet esse prima, quæ inficitur illa macula, quæ generatione ipsa traducitur. De quo agunt latius Montesinos disp. 13, quæst. 1, Alvarez disp. 179, et alii super hunc articulum. Nobis autem post illa, quæ in utraque procedente disp. scilicet 11, et 16 tradidimus, nihil remanet hic superaddendum.

ARTICULUS III.

UlnuH peccatum originale per prius inficiat voluutateu, quam alias pctenliost

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod peccatum originale non per prius inficiat voluntatem, quam alias potentias: omne enim peccatum principaliter pertinet ad poteotiam, per cnjus aclmn causatur», sed peccatum originale causatur per actum generative potentia,·: ergo inter esteras potentias animæ videtur magis pertinere ad gcneralivam potentiam.

2. Præterea : peccatum originale per semen carnale traducitur: sed alia» vires anima; propinquiores sunt carni, quirn voluntas: sicut patet de omnibus sensitivis, qux· utantur organo corporali : ergo in cis magis est peccatum originale, quam in voluntate.

3. Praeterea : intellectus est prior voluntate.· non cnimesi voluntas, nisi <le bono intellecto: si ergo peccatam origi* nalc inficit omnes potentias animæ, videtur, quod per prius inficiat intellectum tanquam priorem.

Sed contra est, quod justitia originalis per prius respicit voluntatem : est enim rectitudo voluntatis, ut Ansdmns dicit in lib. de conceptu virginali : ergo peccatum originale, quod ei opponitur, per prius respicit voluulatem.

Respondeo dicendum, quod in infectione peccati originalis duo est considerare : primo quidem iuha-rentiani ejus ad ^ubjectum. Et secundum hoc primo respicit essentiam aninw\ ut dictum est : deinde oportet considerare inclinationem ejus ad actum : ct hoc modo respicit potentias auiuiæ. Oportet ergo, quod illajn per prius respiciit, qum primam inclinationem habet ad peccandum .· hæc autem est voluntas, at ex supradictis puteL Unde peccatum originale per prias respicit voluntatem.

Ad primum ergo dicendum, quod peccatum originale non causatur in homine per potentiam generativani prolis, sed peractam potentias generative parentis.- unde non op<»rfe!, quod sua potentia generativa sil primum subjectum originalis peccati.

Ad secundum dicendum, quod peccatum originale habet dupltcem

Jui'itoti pwown» unum <j<ihl<Mn a earns ad animam: .nuuiU'î'/ubt *M ii(ijaiihn.»· jd pOtelltb*. Primus quidem µ<<τ··o*·<M Mttonduu! ordinum funeral lonin t µ ή ιιµ Iικ iuk«iW4iü<lum ordinem perfectioni** Et ideo qinmvi* alte? ^utû'.willcet sewdUvas propinquiore* sint ωπιi, quia u&zu vorantes est propinquior OttCiitlm aîilrnm laminam Mertor poieuifa, primo pcnenil ad ipmini infectio origi* îMlb pecca II.

Ad lenium dirtndmn, quod intellectu* tiuodammodo præ-«dii vnhiniateiii, in quiinlUm proponit el suum objectum: jlioicro modo volantes pnecmlil Intellectum secundum or-dbeni motionis *idudum, qua? quidem molio lærlinel ad pxalmn.

Conclusio *esi affirmativa.*

Qunm optime probat ratio articuli. Et etiam confirmat doctrinam, quam disp. priced.a num. 120 tradidimus circa rationem primariam, ct constitutivam peccati originalis. Quinimo ex hoc loco sumitur distinctio, per quam facile conciliantur alia, ubi 1). Thom. deordinationem voluntatis appellat *formale* in prædicto peccato. Nam distinguit illud, prout respicit subjectum seu naturam, et prout respicit operationem : et primo modo dicit esse in essentia animæ : secundo vero in potentiis, quæ sunt immediate propter operationem : et per prius in voluntate, quæ movet cœteras ad agendum. Unde sicut primo illo modo ratio formalis debet esse illa privatio justitiæ originalis, quæ immediate est in essentia animæ : ita hoc posteriori dici potest ratio formalis illa, quæ in voluntate residet. Cæterum sicut in homine absolute est prius *esse,* quam *operari :* et natura quam potentia : ita in prædicto peccato absolute est prior privatio immediate alliciens animam, quæ est privatio justitiæ originalis quoad effectum primarium, quacunque alia privatione afficiente voluntatem, vel alias potentias : adeoque illa el non ista debet esse constitutiva, et essentialis, ut eo loci explicuimus. Quod autem D. Thom. ait, posse in prædicto peccato considerari inclinationem ejus ad actum, non est intelligendum de aliqua inclinatione positiva, quæ directe, et per se in actum tendat : sed de ipsa privatione justitiæ originalis, quæ dicitur inclinare per accidens, el ut removens prohibens : quatenus solvit ligamen, quo polentiæ in primo statu compescebantur, ne effrenate ad bona sensibilia tenderent, ut explicuimus disp. præced. dubio 1. Unde ex hoc loco nihil pro se habet sententia constituens peccatum originale in positivo.

ARTICULUS IV.

*V lrtw i p rx fa tx p o lrn tt% fin i m aqfa i*ftf.fr tpw m a lfr ?*

Ad quartum proeedihir. Videtur quod prædtetæ p</-tetilfa? ιιο κ µ πI magi* infedæ, quam alte·. Infectio ecii.i originalis pecraii rhlgfo vidotutperlinere ad illam animæ partem, qua? primperfeue^te subjectum pcreatl· taeautem exi rationali* pars et præcipuc volunUs: ergo ipsa est ms-gi.< Infecia per percrtuui originale.

2. Pni terea ˙ nulla vi* anitnæ inficitur per culpam, nM in quantum poteu obe/hre rationi: gcræradva anirm noa potest obedirc, m dicitur in I Ethic, ergo gencraliva non KI maxime infecta per originale peccatum.

3. Præterea: vîmk inter alio* sciwis est spiritualior, ci propinquior ralioni, in quantum plure* differentias rerum ostendit, ut dicitur in 1 Mclaphys. sed infectio culpa* primo esi in ratione: ergo visus nugis eu infectus, quam tactus.

Sed contra est, quod Angustfous dicit in 14 de (ivit. Dei, quod infectio originalis culpæ maxime apparet in motu genitalium membrorum, qui rationi non subditen sedilia membra deserviunt generative virtuti in commixlone sexuum, in qua esi delectatio secundum taetinu, qua* maxin. concupiscentiam inovei: ergo infer; m »r , i .lis peccati maxime pertinet ad ista tria, scilicet potentiam gencralivam, vim concupiscibilem, et sensum tacto*.

Respondeo dicendum, quod illa corruptio præcipoe infectio nominari solet, quæ nata est iualiud transferri: unde ct morbi contagiosi (sicut lepra, ct scabies, et hujusmodi) infectiones dicuntur. Corruptio autem originalis peccati traducitur peractum generationis, sicut supra dictum est. Unde potentia', qua? ad hujusmodi actum concurrunt, maxime dicuntur esse infecta?hujusmodi autem actus deservit generalira·, in quantum ad generationem ordinatur. Habet autem in sc delectationem tactus, quæ est maximum objectum concupiscibilis : et ideo cum omnes partes aniiræ dicantor esso corrupte per peccatum originale, specialiter 1res prædiriæ dicuntur esse corruplæ, et infectat

Ad primam ergo dicendum, quod peccatu»;: originale ex ea prie, qua inclinat in peccata actualia, pracipuc perlinet ad voluntatem, ut dictum est: sed ex ea parte, qua traducitur in prolem, perlinet propinque ad potentias prædiclas ; ad voluntatem autem remote.

Ad secundam dicendum, quod infectio actualis culpæ non pertinet nisi ad potentias, qnæ moventur a voluntate peccantis: sed infectio originalis culpa» non derivatur a voluntate ejus, qui ipsam contrahit, sed per originem naturæ, cui deservit potentia gcncrativa : ct ideo in ea est infectio originalis pecca:i.

Ad tertium dicendum, quod visus non pertinet ad actum generationis nisi secundum dispositionem remotam: prout scilicet pervisura apparel sjieclcs concupiscibilis: sed delectatio perficitur in actn : el ideo talis infectio magis attribuitur tactui· quaui visui.

Conclusio *est affirmativa.*

Circa titulum nota, *prxfatas potentias* esse concupiscibilem, generativam, et sensum tactus, ut declaratur in argumento sed *contra,* et in corpore articuli. Potuit vero D. Thom. illas expresse non referre, non solum quia articulo præced. aliquarum earum meminerat, ut ait Montesinos : sed quia in quaestionis vestibulo, dum articulos distribuit, assignavit illas expresse pro hoc art. 4, verbis illis : *Quarto, utrum aliqux potenliæ animx sint specialiter infectx, scilicet gcncrativa^ vis concupiscibilis, el sensus tactus.*

Dubitant expositores, quo pacto verum sit, praedictas potentias esse magis infectas

originali culpa quam aliæ : et adhuc quam voluntas, ad quam etiam fit comparatio in solut. ad I. Citoque occurrit ratio dubitandi tum ex articulo præced. ubi statutum fuit, peccatum originale prius allicere voluntatem, quam reliquas potentias : ergo ipsa præ cæteris infecta erit tali peccato. Tum etiam quia in art. præced. excluduntur a linea subjecti malitiæ omnes illæ potentiæ, quæ non subduntur immediate dominio voluntatis : et ponitur exemplum in nutritiva : atqui nec generativa, nec sensus tactas subsunt immediate tali dominio: ergo neque erit in eis malitia originalis, neque illa inficientur.

Hæc dubitandi ratio aliquibus non est visa admodum facilis. Verum si litera D. Thomæ, et modus loquendi attente inspiciantur, cito apparebit solutio. Distinguit enim curiose sitis et accurate inter peccati *corrupiionem,* et *infectionem,* quod non quælibet corruptio dicitur proprie *infectio,* sed illa, quæ nata est in aliud transferri : sicut inter morbos corporales illos dicimus *infectiones,* qui contagiosi sunt, seu qui plures inficiunt, et infectant : unde quia peccatum originale, et deordinat hominem in seipso, et ab uno transfundit in alios; non idcirco aliqua potentia dicenda est magis aut minus *infecta,* quia in seipsa plus vel minus habeat deformitatis, et corruptionnis : sed quia plus minusve traductioni prædicti peccati deservit, proximiusque vel remotius ad ea concurrit. Quia ergo talis traductio proxime fit per generationem, quæ immediate est actus potentiœ generativæ, et habet præ aliis actionibus annexam delectationem tactus qua plurimum movet concupiscibilem, idcirco hujusmodi 1res potentiæ, scilicet generativa. concupiscibilis, el tactus, præ cæteris*originali peccato infecto* dicuntur : quatenus nulla alia ita proxime, et immediate se habet ad ejus traductionem. Cum quo optime stal, quod corrupi io et deordinatio potius et formalius afficiat alias potentias, præserlim voluntatem : el quod hæc et aliæ, qaælibertatem participant, magis deordinatæ sint el vitiatae, eo quod plus de ratione malitiæ participant : dicantur vero minus infecte, quia remotius se habent ad prædictam traductionem. Imo cum hoc stat, ut in generativa et tactu, quæ ita infecta dicuntur, non reperiatur formaliter peccatum secundum rationem culpæ, sed solum causaliter, quia ratio infectionis non attenditur penes informationem, vel receptionem, sed penes causalitatem el influxum.

QUÆSTIO LXXXIV

De causa peccati secundum quod unum peccatum altemus peccati causa esty in quatuor articulos divisa.

J) inde considerandum est de causa peccati, secundum quod unum peccatum est causa alterius. Et circa hoc quxruntur quatuor.

ARTICULUS I.

Virum cupiditas til radii omnium peccatorum î

A4 primum sic proceditur. Videtur quod cupidius non sit radix omnium peccatorum. Cupiditas enim, quæ est immoderatus appetitus divitiarum, opponitur virtuti libcralilatis: se dliberaliias non est radix omnium virtutum: ergo cupiditas non est radix omnium peccatorum.

2. Præierea : appetitus eorum, quæ sunt ad finem, procellit cx appetitu finis sed diviti®, quarum appetitus est cupiditas, non appetuntur nisi ut utiles ad aliquem finem, sicut dicitur in 1 Ethic, ergo cupidius non est radix omnis peccati ; sed procedit ex alia priori radice.

3. Præierea: frequenter invenitur, quoti avaritia, quæ cupiditas nominatur, oritur cx aliis peccatis: puta cum quis appetit pecuniam propter ambitionem, vel ul satisfaciat gula* : non ergo est radix omnium peccatorum.

Sed contra est, quod dicit Aposhilus 1 ad Timoth. all Radix omnium malorum est cupiditas.

Respondeo dicendum, quod secundam quosdam cupidiu* tripliciter dicitur. Uno modo, prout est appetitus inordim· lus divitiarum ; cl sic est speciale peccatum. Alio mo·/ secundum quod significat inordinatum appetitum cujtmn· que boni temporalis : el sic est genus omnis perati : nam iu omni peccato est inordinata conversio ad commutabile bo· num, ut dictum esi Tertio modo sumitur, prout significat qnandam inclinationem naturæ corrupt® ad bona corruptibilia inordinate appetenda : et sic dicunt, cupiditatem esse radicem omnium peccatorum, ad similitudinem ridicis>ri>> ris. quæ cx terra trahit alimentum .· sic enim ex amore rr rum temporalium omne peccatum procedit. El taecqmtaj quamvis vera sint.· non lamen videntur esse secundum it· ternionem Apostoli, qui dixit, cupiditatem esse radiera omniiun peccatorum: manifeste enim ibi loquitar coatn eos. qui cu n velint divites fieri, incidant in tcntalioncs, el

bqM·

diaboli, co quod radix omnium malorum cm cupi· dius. Unde maiiifc.'ium esi, quod loquitur de cupiditate, steandum quod e<t appetitus Inordinatus divitiarum r et se- runduui hoc dicendum cM, quod cupiditas, secundum quod esi Speciale peccatum, dicitur radix omnium peccatorum ad sinilliUdiueio radicis arboris, quæ alimentum præâlat toti arbori. Videmus enim, quod per divitias homo acquirit fa- cQlutcm perpetrandi quodr.unquc peccatum, et adhibendi desideriumcujnscunquc læccati ; eo quod ad habenda quæ· cunque temporalia bona, potest homo per pecuniam juvari· secandum quod dicitur Eccles. 10. Pccuniæ obediuntomnia, Etseciuidum hoc patet quod cupiditas divitiarum est radix oiniufii peccatorum.

Ad primum ergo dicendum, quod non ab eodem oritur virtus, et peccatum: oritur enim peccatum ex appetitu com· mutabilis boni : et ideo appetitus illius boni, quod juvat ad cousequendiomnia temporalia bona radix peccatorum dici- lar: virtus autem oritur cx appetitu incommutabilis boni, et ideo duritas quæ est amor Dei» ponitur radix virtutum, secundum illud Ephes. 3 : In cliaritale radicati, et fundati.

Aii secundum dicendum, quod appetitus pecuniarum dici· tur esse radix peccatorum, non quidem quia divitiæ propter se quarantur tanquam ultimus finis : sed quia multum quæ· routur ul ulilesad omnem temporalem finem, et quia uni ver- sal? bonum est appetibilius, quam aliquod particulare bo- num, ideo magis movet appetitum, quam quædam bona singularia. quæ simul cum mullis aliis per pecuniam haberi possunt.

Ad tertium dicendum, quod sicut in rebus naturalibus non qoæriturquid semper liat ; sed quid in pluribus accidit, eo quod natura corruptibilium rerum impediri potest, ul non semper eodem modo operetur, ita etiam in moralibus consi- derahir, quod ut in pluribus est, non autem quod semper est, eo quod voluntas non cx necessitate operitur : non igitur dicitor avaritia radix omnium malorum, quin interdum ali- quod aliud malum sil radix ejus : sed quia cx ipsa frequen- finsalia mala oriuntur ratione prædicta.

Conclusio : *Cupiditas secundum quod est peccatum speciale, est radix omnium peccatorum.*

Commentarius.

ftlti- wep· 1. Distinguit D. Thomas in hac litera tres cupiditatis acceptiones. Primo enim sumitur pro inordinato amore divitiarum : et hoc modo est peccatum speciale, quia determinat specialem materiam. Secundo pro inordinato appetitu cujuslibet temporalis boni : quo pacto non est peccatum speciale, sed divagatur per omnia : nam sicut in omnibus peccatis clauditur inordinatus amor sui (ut dictum est supra quæst. 77, art. 4), ita etiam in omnibus illis includitur amor alicujus boni temporalis, quod peccans sibi appetit, et ad quod convertitur, dum peccat. Dicitur autem a D. Thoma hujusmodi cupiditas *yen us omn i.s peccati,* non quia proprie genus sit, sed quia est generalis conditio omnia illa transcendens, ut vidimus super artic. citatum. Tertio accipitur pro inordinatione naturæ corrupta» ad bona corruptibilia inordinate appetenda : quo pacto est idem ac concupiscentia : de qua plura diximus disp. præcedenti dub. 4.

2. Quamvis autem D. Thomas non neget, cupiditatem quolibet ex istis modis acceptam posse esse causam omnium peccatorum, et aliquando a Patribus ita appelletur, utab Augustino lib, 9 de Genesi ad liter. nAoif cap. 15, Ambros. epist. 81, Hierony. super D.Amb. ad Ephes. 4 et 5, Gregor, homil. 6, in i>.Gre£ Evang. et aliis; restrinxit tamen suam doctrinam ad primam acceptionem. Tum ut tuerctur sensum Apostoli, cujus auctoritate utitur I ad Timoth. cap. ult. ubi dixit ladTi- quod radix omnium malorum est cupiditas: quo loci sermonem esse de cupiditate pro amore divitiarum, probat in præsenti ex ipso contextu, qui manifeste loquitur contra divitiarum amatores, qui dum volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli. Et eodem modo intelligunt Apostolum Ambrosius, el Chrysostornus'1™^— ibidem. Cyprianus de oratione Dom. adillaQprian. verba *Panem nostrum quoditianum.* Hiero- j^or nym. super G cap. Jerem. Isidorus lib. 2 Hier desumm. bono cap. 41 et plures alii. Tum etiam ut explicaret peculiarem modum, quo cupiditas prædicto modo accepta habet influere in omnia peccata, ratione cujus potiori jure quem aliis peccatorum causis tribuitur illi nomen *radicis.* Sicut enim in arboribus eam partem *radicem* vocamus, quæ cæteris præbet alimentum, ita inter passiones et vitia id quod reliquis peccatis alimentum et pabulum subministrat, merito eorum *radix* nuncupatur : hujusmodi autem e.sse cupiditatem seu inordinatum amorem divitiarum ex eo liquet, quia nullum est peccatum, ad cujus perpetrationem divitiæ incitamentum non præbeant : dum juvant ad acquirenda quæcunque temporalia bona, propter quæ homines peccare contingit. Ut enim dicitur Eccles. 10 : *Om-* Ecclesia- *nia obediunt pecunix :* el ideo cui hæc sup- 1v· petit, quæcunque inordinate diligit facile consequitur.

Ex quo patet, causalilalem in omnia rnquo peccata, quæ in præsenti cupiditati tribui- c*^P^s tur, et vocatur *per modum radicis,* non esse sit causa ingenero causæ finalis, aut ordine intentionis (quamvis etiam in hoc genere et ordine amor divitiarum ad multa peccata concurrat, hacque ratione avaritia numeratur inter vitia capitalia, quæ sunt aliorum causæ præcipue per modum finis : ut videbimus artic. 4.) sed ordine exeeutionis, et quasi in genere causæ materialis : quatenus divitiæ inordinate amatæ habent esse possidenti materia et instrumentum ad alia peccata perpetranda.

3. Fit deinde, nullam esse objectionem,objectio, qua aliqui contra assertionem D. Thomæ utunlur, ex Chrysoslomo, Hieronymo, et

aliis Patribus assignantibus ut causam avaritiae! cupiditatis gulam, invidiam, et similia peccata, non ergo ipsa avaritia vel cupiditas erit radix hujusmodi peccatorum.

Diluitur. H.ec igitur objectio nullius momenti est : stat enim cupiditatem esse causam omnium peccatorum ordine exeeutionis, atque in genere causæ materialis, ut diximus, et tamen in alio genere, nempe in genere causæ finalis, esse effectum aliquorum ex illis : ut in aliis rebus sæpe contingit, quod idem simul sit causa et effectus respectu ejusdem in diverso genere causæ.

Du! tan· 4. Major dubitandi ratio est ; an D. Thomas nominecupidi/ufi* intelligat avaritiam proprie et specialiter dictam, ut est affectus nimis et inordinate divitias retinendi ; dislinguiturque a prodigalitate, quæ est affectus nimis et inordinate illas expendendi? an vero intelligat inordinatum amorem diutiarum ul sic, abstrahendo a differentiis avaritiæ et prodigalitatis ? Dicendumque est hoc posterius cum Cajetano et aliis. Ob

Otcide tnn nr· id enim proculdubio D. Thomas tam in titulo quam in corpore articuli noluit uti nomine *avaritiæ,* sed nomine *cupiditatis* (quo etiam usus fuerat Apostolus) quia eo nomine non exprimitur propria ratio avaritiæ, sed dumtaxat amor nimius divitiarum, quicunque ille sit. Et ratio videtur etiam perspicua ; nam affectus divitiarum. qui patrandis peccatis materiam et fomentum subministrat, non est amor determinate illas retinendi seu non expendendi, quod est munus avaritiæ : quin potius talis amor sæpe retrahit a peccato, ne in hujus perpetratione divitiae consumantur: sed est amor acquirendi et habendi illas, ut abstrahit ab amore retinendi vel expendendi : divitiæ enim habitæ et possessae incitant, ut impleantur prava desideria, et ut in eorum adimpletione expendantur.

I' b v

Bcplica. 5. Neque obest, si dicas, amorem divitiarum in prædicta abstractione non esse peccatum speciale, sed aliquid commune et geuericum ad prodigalitatem et avaritiam : at D. Thomas expresse dicit se loqui de cupiditate ut est peccatum speciale : et in solutione ad tertium appellat illud nomine *avaritiæ :* ergo loquitur determinate dehujusmodi peccato. Non igitur hoc obest : nam esto concedamus, prædictum amorem divitiarum non constituere speciem peccati atomam, sed gradum genericum et communem prodigalitatis et avaritiæ (de quo alias) salvatur sufficienter intentum D. Thomæ, nempe quod cupiditas in præsenti non accipiatur communissime; ul cum sumitur pro inordinato amore cujuscumquo boni temporalis, vel pro inclinatione naturæ corrupta) ad hujusmodi bonum inordinate appetendum : sed ul determinata ad certain materiam, scilicet divitias : sive in ea materia constituat speciem atomam unius vitii, sive subalternam et communem duobus versantibus circa talem materiam. Quemadmodum si aliquis diceret, so loqui de injustilia, quatenus est speciale peccatum, non ideo deberet necessario intelligi de aliqua specie injustitia? atoma, sed posset sufficienter exponi de subalterna et communi furto, homicidio, detractione et similibus, dummodo excluderetur injustitia latissime sumpta, ul est communis ad omnia peccata, quæ in alium committuntur. Ad illud ex solutione ad tertium respondetur, nomen *avaritiæ* aliquando sumi minus stricte pro quolibet vitio contra liberalitatem, sive opponatur illi per excessura, sive per defectum : atque adeo abstrahendo ab avaritia stricte sumpta, et a prodigalitate : quo pacto proprium ejus nomen est *illiberalitas* seu *cupiditas* et ita sumitur a D. Thomn in prædicta solutione.

Enoda- !ur· ,nr·

H ' r

6. Denique fit, juxta hanc doctrinam a i» omnino praecludi aditum objectioni Durandi in 2, dist. 32, quæst. 4, qui exeo probare nititur cupiditatem non esse radicem peccatorum modo a D. Thoma explicato, quia divitiæ non præbent facultatem adimplendi mala desideria, nisi per sui distributionem: cupiditas autem non est appetitus earum ad distribuendum, sed ad congregandum et retinendum eas : et ideo cupiditas pecuniarum magis impedit assecutionem malorum desideriorum, quæ per distributionem pecuniarum possent impleri ; quam ad hoc inclinet vel promoveat, l'ræsertim cum sint aliqua peccata, quæ potius contrariantur et repugnant avaritiæ, sicut prodigalitas et *apijrocalia* sive *consumptio,* sic dicta quia tanquam ignis omnia consumit. Hu-p^ jusmodi ergo objectioni omnino præcludi- '®- tur aditus juxta doctrinam traditam : quia nomine *cupiditatis* in præsenti non inlelligitur avaritia specialiter dicta, ut est appetitus relinendi, et non expendendi ; sed solum amor congregandi el habendi divitias : ex quo amore, sicut ex ipsis divitiis congregatis nullum est peccatum, quod sequi non valeat ; quamvis sint ipsa *prodigalitas* et *apijrocalia,* quæ avaritiæ opponuntur.

Addit Gregorius Martinez in præsenti, quod

quod eliamsi nomino *cu/>i<liialis* intolligalur avaritia proprie dicta, verificabitur quod sit radix omnium peccatorum etiam ipsius prodigalitatis. Ad hoc enim avarus relinet pecunias, ut oblata sibi occasione, quod voluerit, consequi valeat : licet multolies in lanium crescat avaritia, ul nunquam judicet adesse tempus expendendi. l.ndc quamvis olargilio pecuniæ pro execulione peccati ad prodigalitatem pertineat, illius tamen acquisitio, secundum quam aliquis fit potens ad elargiendum et ad peccatum exequendum, pertinet ad avaritiam : quia ergo per prodigalitatem elargiri non potest, nisi quod prius congregatum est, merito avaritia, cujus est congregare, ponitur ut radix ipsius prodigalitatis, et aliorum peccatorum, quæ a prodigo execution! mandantur.

7. In solutione ad tertium modificat D. Thomas doctrinam usquemodo traditam, Qt sit sensus, non quod de facto omnia peccata ex cupidi tale vel avaritia oriantur, aut quod primum peccatum inchoans alia, semper sit avaritia ; cum enim voluntas in peccando sil libera, potest unde voluerit, inchoare : sed sensus est, quod avaritia seu cupiditas, quantum est ex se, ad omnia peccata viam parat, et ad omnia sollicitat, dum immoderate congregat pecuniam et divitias, quibus homines quicquid inordinate appetunt, facile consequuntur. Unde satis est ad veritatem prædictæ doctrinae, nullum dari peccatum, quod ex cupiditate seu avaritia oriri non valeat : vel quod frequentius et ut in plurimum alia peccata ex illa originenlur. Quæ regula semper præ oculis habenda est, no· forte cum D. Thomas in præsenti aut alibi aliquam passionem vel aliquod peccatum pro cæterorum causa assignat, universalius intelligatur, quam Angelic. Doctor intendit.

articulus n.

Virum superbia sit initium omnis peccati 7

Ad «ccmiduiü sic proceditur. Videtur quod superbia non ".i initium omnis peccati. Radix enim est quoddam principium arboris, Cl ita videtur idem esse radix, et initium i· ..Mti ; sed cupidius est radix omnis peccati, ut dictum ergo ipsi etiam csl initium omnis peccati, non autem sqerbiû.

2. Prælerea : Eccles. 10 dicitur: Initium superbiæ homini? edaposlatare a Deo : sed apostasia a Deo, est quoddam pceatnm: ergo aliquod peccatum est initium superbiæ : ergo et ipsa non esi initium omnis peccati.

1 Prælerea: Illud videtur esse initium omnis peccati, qood facit omnia peccata.· sed hoc est inordinatus amor sui, -^ifacit civitatem Babylonis, ut Augustinus dicit in 14 de <nit. Dei : ergo amor sui est initium omnis peccati, non au· ton superbia.

Sed contra tst quod dirhur Ercfrs. 10* initium omnis pèccali uup< rbi.i.

Respondeo dicendum, quod quidam dicant superbiam dici tripliciter. Uno modo secundum qnod superbia significat inordinatum appetitum propriæ excelleniiæ, et sic esi speclalcjtccralum. AJio roo<îo, secundum quod importai quendam actualem ronlcmptmn Dei, quantum ad hunc effertum, qui ı·4 ip/ɳ -obdi cjus præeepto : et sic dicun* quod est generale peccatum. Tertio *modo, M'zundum* quod importat qoantbm iocliKillonem ad hujusmodi contemptum ex corruptione naturæ: cl sic dicunt, quod est initium omnis peccati. El differt a cupiditate: quia cupiditas respicit peccatum ex j«rle conversionis ad bonum coumuitibile, ex quo pccr.niim quodam modo nutritur et fovetur, et propter hoc cupiditas dicitur radix : sed superbia respicit peccatum ex parte aversioni^ a Deo, cujuspramepto homo -mbdi h t u mI : cl ideo voratur initium, quia ex parte aversionis incipit ratio muli, Et lrær quidem quamvis vera sin, tamen uon strut sccuudum intentionem Sapientis, qui dicit: initium omnis peccati est superbia. Manifeste enim loquitur de superbia, secundum quod est inordinatus appetitus propria: excellciitiæ, ut patet per hoc quod subdit · sedes ducum superborum destruxit Deus. Et dc lac materia loquitur ibi iu loto capitulo. Et ideo dicendum esi, quod superbia diam secundum quod est speciale peccatum, est initium omnis peccatu Considerandum est enim quod in actibus volunUiriis. cujusmodi sunt peccata, duplex ordo invenitur, scilicet intentionis et exeeutionis. Iu primo quidem ordine habet rationem principii et finis, ut supra inuliotics dictum es!. Finis aule ti in omnibus bonis temporalibus acquirendis, esi nt homo per illa quandam perfectionem singularem, et excellentiam habeat : ct ideo ex hac parte superbia, quæ est appetitus excclIcntiæ, ponitur initium omnis peccati. .Sed ex parte exeeutionis esi primum id, quod pra-bet opportunitatem adimplendi omnia desideria peccati, quod label rationem radicis, scilicet divitiæ :et ideo c.x lac parte avaritia ponitur esse radix omnium malorum, ut dictum est. Et per hoc palet responsio ad primum.

Ad secundum ergo dicendum, quod apostalare a Deo dicitur esse initium superbiæ ex parlcaverstonis. Ex hoc enim »piod homo non vult subdi Deo, sequitur quod inordinate velit propriam excellentiam in rebus temporalibus: et sir apostasia a Deo non sumitur ibi quasi speciale peccaturn,sed magis ul quædam conditio generalis omnis peccati, qua? est aversio ab incommutabili bono. Vel potest dici, quod apostatarc a Deo dicitur esse initium superbia^ quia est prima superbiæspecies. Ad superbiam enim perlinet, cuique superiori nolle subjici, ct praecipue nolle subdi Deo ex quo contingit, quod homo supra seipsuiu indebite extollatur quantum ad alias superbiæ species.

Ad secundum dicendum, quod iu hoc homo se amat, quod sui excellentiam vult. Idem enim est se amare, quod sibr velle bonum : unde ad idem pertinet, qund ponatur initium omnis peccati superbia, vel amor proprius.

Conclusio : *Ordine intentionis et ex parte /inis superbia etiam secundum quod est speciale peccatum^ est initium omnis peccati.*

Commentarius.

1. Sensus hujus conclusionis est illor quem circa conclusionem articuli praecedentis nuper explicuimus : nempe quod superbia quantum est ex se, apta nata est finalizare omnia peccata, et movere ad illa per modum finis; frequenterque ita de facto contingere. Unde quia finis in moralibus habet rationem primi principii, merilo superbia dicitur *initium omnis peccati :* sicut avaritia dicta est *radix :* quamvis de facto non semper alia peccata ex prædicto fine oriantur, propter libertatem voluntatis,

quæ potest pro libito moveri ad peccandum ex quolibet fine. Quæ intelligentia et exposilio habetur ex ipso D. Thoma non solum in solutione ad tertium articuli præcedentis, in simili de avaritia, sed etiam in propriis terminis 2, 2. quæst. 162, art. 2, ubi sic ait : *Sciendum tamen* yiux/ *ad hanc genralitatem superbit pertinet, quod omnia vitia interdum ex superbia oriri possunt: non autem ad eam pertinet, quod omnia semper* eæ *superbia oriantur.* Et art. 7, ad primum : *Dicendum, tjuod superbia dicitur esse omnis peccati initium, non quia quodlibel peccatum singulariter ex superbia oriatur, sed quia quodlibet genus peccati natum est ex superbia oriri.*

Conclusionem vero sic intellectam deducit D. Thomas ex illo Eccles. 10.: *Initium omnis peccati superbia.* Qui locus quamvis ab aliquibus intelligatur de superbia in latiori acceptione, nempe ul dicit quondam divina? legis contemptum, vel inclinationem naturæ corruptæ ad illum (quo pacto non est dubium in omnibus peccatis concurrere) verius tamen accipitur de superbia peculiariter dicta, ut dicit appetitum inordinatum propriæ excellentia?. Quia Ecclesiasticus in toto illo cap. de hac posteriori superbia loquitur, ut observat I». Thomas in præsenti, et cuilibet legenti constabit. Adhuc tamen intellectus prædictus locus de hac superbia, Posset diversimode exponi : sicut exponit gloss, nempe vel cum D. Ambrosio epistol. \$4, peccato primi hominis quod fuit proprie superbia, ab illoque omnis nostra perditio initium sumpsit, ut dicitur Tobiæ 4. Vel cum Augustino lib. de natura et grat. cap. 29, de superbia primi Angeli, cujus peccatum initium dedit aliis omnibus tam in Angelis quam in hominibus. Nec D. Thomas hujusmodi interpretationibus ullibi contradicit : sed potius aliquando eas approbat.

2. Cæterum in hoc articulo aliter exponit prædictum locum, ut ostendat proprium modum, quo uniuscujusque nostrum superbia sit causa per modum finis aliorum peccatorum, quæ ab eo committuntur. Cum enim finis illius qui peccat, semper sit aliquod bonum temporale, per quod excellentiam, et perfectionem sibi acquirat, idcirco superbia, quæ est appetitus propriæ excellentia?, ex propria ratione habet concurrere ad cætera peccata per modum finis. Non autem opus est, ut semper concurrat de facto : quia non eslnecesse, ut peccans semper intendat sub ratione excellentia? propria) bonum illud quod appetit : aut quod hujusmodi bonum semper fit improportionulum in ratione excellentis. Per quod objectio quæ contra assertionem D. Thomæ fieri poterat, manet obiter soluta.

3. In solutione ad tertium nola, non ideo dici pertinere ad idem, quod ponatur ut initium omnis peccati superbia, ct quod ponatur amor proprius, quasi hæc duo inter se convertantur, aut quia eodem prorsus modo in cæteris peccatis concurrant, Amor enim proprius secundum propriam rationem clauditur de facto in omnibus illis velut ratio quædam generica, ut vidimus quæst. 77, in commentar, artic. 4. Superbia autem sub propria ratione non adest de facto in omnibus peccatis : quamvis in omnibus possit esse materia superbiendi : ubicunque vero reperitur, tribuit malitiam specialem. Propterea ergo dicuntur perlinere ad idem, quia cum objecto proprii amoris, quod est bonum proprium, claudatur semper aliquid propriæ excellentis, quæ est superbiæ objectum, et tam bonum quam excellentia moveant per modum finis; imo ipsa excellentia sit potissima pars boni proprii: idcirco quoties superbia seu excellentia in aliquod peccatum influit, reducitur talis influxus ad influxum boni proprii, quasi non ponens in numero cum illo.

ARTICULUS ni.

U Inim prxlcr Mtperbinm, el avaritiam sint alia peccvlt specialia. qux dici debeant capitalia !

Ad tertiam sic proceditur. Videtur quod præter saperbiam et avaritiam non sint qiu ihin alia peccata spemlii, qua; dicantur capitalia, ita enim se videtur habere caput ad animalia, sicut radix ad plantas, ul dicitur in secundo à Anima: nam radices sunt ori similes. Si igitur cupidis dicitur radix omnin n malorum, videtur quod ipsa sola debeat dici vitium capitale, ct nullum aliud peccatum.

2. Prælcrcacaput habet quondam ordinem ad alia membn, in quantum a capite in omnia membra diiïundilur quobmmodosensus, ct motes sed pcceaiurn dicitur per printhnem ordinis : ergo peccatum non liabci rationem capitis, d ita non debent poni aliqua capitalia peccata.

3. Præterea: capitalia crimina dicuntur, qua· capite [·!«* lunlur : sed tali pœna puniuntur qnædam peccata însirçmlis gencriba* : ergo vilia capitalia non sunt aliqua determinata secundum speciem.

Sed contra est. quod Gregorius trigesimo primo MMil enumera quædarn specialia vitia, quæ dicit esse capitalia.

Respond. Dicendum, quod capitale dicitur a capite. Caput autem proprie quidem est quoddam membrum animalis, quod est principium, ct dircctivum totius animalis. Unde metaphorice omne principium dircctivum, caput vocator;à etiam homines qui alios dirigunt, ct gubernant, capita aliorum esse dicuntur. Dicitur ergo vitium capitale uno modoa capite proprie dicto, ct secundum hoc peccatum capitale dicilur peccatum, quod capitis pœna punitur: sed sic nane non intendimus de capitalibus peccatis. sed secundum quod alio modo dicitur peccatum capitale, prout metaphoritt signat principium vel dircctivum aliorum. Et sic dicitor viUum capitale, cx quo alia vitia oriuntur, et præcipue seeundam

raudum originrm cuiisæ finalis, <ju;i* est formalis orlgô, Ul >iipu «liduuHsl : cl ideo villum capitale non solum est irir^ipiuin uhurum, sed ellam dircctivum, et qtlûdamtnûdo drtlvum aliorum. Sctniær cnlm aw, vel habitus, ad quota p.'rilnd iolî, prlncipiaiur, cl i.upcrai circa ca quæ. sonl ad tioeut. Unde Gregorius trigesimo primo Moralium hujusmil vitia capitalia ducibus cvTfituum comparat.

Ad primam ergo dicendum, quod capitale dicitur denoafalite a capite, quod quidem est per quamlam donvatlo- ccm wl partiripatiunem canitis : sicut habens aliquam pro· pneiJlcm capitis el non sicut simpliciter caput. Et [deo capitalia vilia dicuntur uoitsolum illa, quæ habent rationem witnæoriginis, >·<-m araril la, quæ dicitur radix, ct superbn, qu.r dicitur initium : sed etiam illa, quæ habent ratio* ueaioriginis propinqua» respectu plurium peccatorum.

Ad secundum dicendum, quod peccatum caret ordine ex pirteaversionis ; cx hac enim pane habet rationem mali. Halum autem secundum Augustinum in libro de natura boni, est privatio modi, speciei, ct ordinis; sed ex parte mmersiunis respicit quoadatn bonum. Et ideo ex hac parte dinluclrikre ordinem.

Ad 3 dicendum, quod illa ratio procedit de capitali pectâlo, secundum quod dicitur a realu pœnæ : sic autem hic non loqui::iur.

Conclusio *est affirmativa·*

Cujus optima ratio traditur in litera, Ex qua, et ex solutione ad primum satis clare habetur non esse de ratione peccati capitalis. quod sit prima origo et prima radix aliorum, ut diximus esse superbiam, et avaritiam : sed sufficere ut sit saltem origo immediata plurimorum, quamvis aliam priorem supponat. Habetur etiam, ad rationem peccati capitalis, prout.nunc, et in communiori usu de illo est sermo, nec sufficere nec requiri quicquid sufficit, et requiritur ad rationem peccati mortalis. Ad hoc enim neque sufficit neque est necessarium quod sit origo aliorum, sed dumtaxat quod sit aversio ab ultimo fine : quæ quidem aversio non est necessaria ad peccatum capitale : ad quod tamen omnino requiritur, el sufficit prædicta ratio originis. Et aliqua sunt inter prædicta capitalia, ut gula, avaritia, el inanis gloria, quæ in suo genere ad gradum peccati mortalis non attinMlengant; de quo videndus D. Thomas 2, 2, quaesi. 132, art. 4, et quæst. 138, art. 5, nec non de malo quæst. 9, et sequentibus. Atque hinc etiam fit, manifeste esse vulgi errorem, appellare universaliter *peccata mortalia,* ea quæ a Theologis *capitalia* vocantur, et septenario numero continentur : cum re vera aliqua ex illis secundum se gradum venialis non excedant : nisi forte locutio sil causalis, ut D. Thomas aliquando exponit.

Solutio ad secundum videtur pro negantibus malitiam positivam : dum ratio mali in peccato reperta reducitur ad aversionem. Sed quam parum similia testimonia illorum sententiæ suffragentur, constat ex dictis disp. G, dub, 3, præserlim num. 19, el 02.

ARTICULUS IV.

Virum convenienter dicantur neptem vitia capitalia t

Ad quartam sic proceditur. Videtur quod non sil dicendiiui, septem esse vitia capiulfa, quæ sunt inanis gloria, invidia, ira, avaritia, tristitia, gula, Jinoria. Peccata enim virtutibus opponuntur: virtutes autem principales sunt quatuor, ut supra dictum est; ergo ct vilia principalia sive capitalia non son! nisi quatuor.

2. Præt. Passiones anima· sunt qtrædam catis® peccati, ulsupra dictum est: sed passiones animæ principales sunt quatuor. de quarum duabus nulla fit nuntio inter prædicta péceata, scilicet de spe, ct timore : enumerantur autem aliqua vilia, ad quæ pertinet delectatio, ct tristitia: nam delectatio perlinet ad gulam el luxuriam ; tristitia vero ad accidia.ii ct invidiam : ergo incofivenienler enumerantur principalia peccata.

3. Præt. Ira non est principalis passio: non ergo debuit poni inter principalia vitia.

4. Præt, Sicut cupiditas, sive avaritia esi radix peccati, ita superbia est peccati initium, ut supra didam e&: séd avaritia ponitur unum de septem vitiis capitalibus: ergo superbia inter vilia capitalia enumeranda esset.

5. Præt. Quædam peccata committuntur, quæ cx nullo horum causari possunt, sicut cum aliquis erralex ignorantia, vel cum aliquis cx aliqua bona intentione eonmillit aliquod peccatum, puta, cum aliquis furatur ul dei eleemosynam · ergOinsufilcienter capitalia vitia enumerantur.

Sed in contrarium est auihoritas Gregor, sic enumerantis 31 Moralium.

Bcspon. dicendum, quod sicut dictum est, vilia capitalia dicuntur, præcipuc secundum rationem causa: finalis. Hujusmodi autem origo potest attendi dupliciter. Uno quidem inodosecundum conditionem pcccan lis, qui sic dispositus esi ut maxime afficiatur ad unum tlncm, ex quo ul plurimum in alia peccata procedat : sed iste modus originis sub arte radere non potesl» co quod infinite· sunl particulares hominum «lisposilioiics. Alio modo secundum naturalem habiludinem ipsorum finium ad invicem, ct secundum hoc in pluribus unum vitium ex alio oritur : nude iste modus originis sub arlc radere non potesl. Secundum hoc ergo illa vilia capitalia dicuntur, quorum fines habent quasdam primarias rationes movendi appetitum, ct secundum lurum rationum distinctionem distinguuntur capitalia vilia. Movet autem aliquid appetitum dupliciter. Uno modo directe et perse ci hoc modo bonum mo\et appetitum ad prosequendum ; malum autem secundum eandem rationem ad fugiendam Alio modo indirecte, ct quasi per aliud, sicut aliquisaliquod malum prosequitur propter aliquod bonum adjunctum : vel aliquod bonum fugit propter aliquod malum adjunctum. Bonuiu autem hominis est triplex. Est enim primo quoddam bonum anima·, quod scilicet cx sola apprelænstonc rationem appetibilitalis habet, sicut excellentia laudis vel honoris: ct hoc bonum inordinate prosequitur inanis gloria. Aliud est bonum corporis, et hoc vel perlinet ad coi^ervalioncm individui, sicul cibus et polus, ct hoc bonum inordinate prosequitur gula ; aut ad conservationem speciei, sicut cnitus, clad hoc ordinatur luxuria. Tertium bonum est exterius, scilicetdivilkr, clad hoc ordinatur avaritia. Et eadem quatuor vitia inordinata fugiunt quatuor mala contraria. Vel aliter, Bonum præcipuc movet ap(»etitu:n cx hoc. quod participat aliquid de proprietate felicitatis, ipiam naturaliter omnes appetunt, de cujus ralioue est primo quædafii perfectio. Nam felicitas est perfectum bonum, ad quod pertinet excellcutia, vel claritas, quam appetii superbia, vel inanis gloria. Secundo de ratione ejus csl sufileiemia, quam appetit avaritia in divitiis eam promittentibus. Tertio est de conditione ejus delectatio, sine qua felicitas esse non potest, ut dicitur in I et Io Elhic. et hanc appetunt gula cl luxuria. Quod autem aliquis bonum fugiat propter aliqund malum conjunctum, hoc contingit dupliciter : quia aut hoc est respectu boni proprii, cl sic est accidia. quæ tristatur d<· bono spirituali propter laborem corporalem adjunctum : aut est de bono alieno, cl hoc si sii sine insurreciione, p<'riincl

ad invi<iua\ quæ tristatur tie bono alieno, in quantum esl i.ijpcdi(ivw: pr<H>n.pcxtelloniu': aut isicuin quadam tn· sarrvctionc it! invidiam, ct sir est ira. Kt ad eadcmvitia pertinet perwntio mali tôp&slti.

Ad primum ergo dicendum est. quod non est eadem ratio originis ia virtutibus et viuts. Haut virtutes causantur per ordinem appetitos ad rationem, vel etiam ad bornui inami· mnubde. qi»lest Deus : vitia autem oriuntur ex appetita boni (WcmuUbilis; nude non oportet quod principal a vilia opponantur principalibus virtutibus.

Ad .secundum dicendum, quod timor elspes sunt passiones trasabilh : omnes autem jûssioms irascibilis ornetur cx pas^i>u:bos ro capisci bilis qur etiam omnes ordinautur quodbunmodo ad delecUlioiiem ct tristitiam. Et ideo de· locutio c: instilla priDri|a!itcrconuun.*iTantur in peccatis capitalibus unquam prindpalissiuu' p.ssioues. ut supra dictum e$L

A4 tertia a licendum, quod ira licet nouait principalis pa&io, quia Limen habet specialem rationem appetitiv motus, prout aliquis inqsignat bonu ii alterius <ub ratione honesti. id est. justi vimlieativi, ideo distinguitur ab aliis capitalibus Mtii<

Ad qturtmt» dicendum, quod superbia dicitunssc initium omnis peccati secundum rationem finis ut dictu.a est: et secundum eandem rationem acripiiur pnnrijsilius vitiorum capitalium. Et ideo.superbi.i non quasi universale vitium comifimeratur aliis <cd nugis ponitur velut regina quædaoi omnium vitiorum.sientGregor, dicit: avaritia autem diritur radix secundum altam rationem, sicut supra dictum est.

Ad quintum dicendum, quod ista vitia dicuntur capitalia. \ nt frequentius alia oriuntur : unde nihil prohibet aliqua peccata iuierdum ex aliis causis oriri. Potest tamen dici, quod o nan peccata, qxr ex ignorantia proveniunt, possunt reduci ad aeridum, ad qaim pertinet neghgentia. qua aliquis ruusat bona spiritualia acquirere propter laborem. Ignorantia enim, qua* potest esse cassa peccati. ex négligent^ provenit, ut supra dictum est. Quod autem aliquis comminat aliquod peccatum ex bona intentione, videtur ad ignorantiam pn linere, ni quantum xIIkd ignorat, quod non sunt facienda huila ul veniant Nmi.

Conclusio *est affirmativa.*

Quæ etiam optime suadetur el declaratur in corpore articuli. Illud autem observandum venit, quod cum in vulgari horum peccatorum calculatione numeretur primo loco superbia, intelligenda est sub eo nomine inanis gloria, potius quam vera superbia. Hæcenim non annumeratur septem vitiis capitalibus ut unum ex illis ; sed ut aliquid majus, omnibus illis supponitur. Nam ut ex D. Gregorio recte observai D. Thomas, vitia capitalia habent se sicut duces immediati, qui a rege mittuntur: superbia vero assimilalur regi, qui ducibus principatur, el illis omnibus imperat : ob idque communiter dicitur *Regina ciliorum.* De omnibus hujusmodi vitiis capitalibus et de eorum regina superbia tractat magis in speciali D. Thomas, instituens pro singulis suas quæstiones 2, 2, et in quæstionibus de Malo a quæst. S, usque ad 15, ubi videri debet. Hic autem finitur quinta pars hujus tractatus, quæ est de causis peccati, et accedit, sexta de ejus effectibus.

QUÆST1O LXXXV

De effectibus peccati, in sex Articulos divisa.

Deinde considerandum est de effectibus peccati. Et primo quidem de corruptione boni naturx. Secundo de malitia aninve. Tertio de reatu parnx. Circa primum quxruntur sex.

Sicut peccatorum plures, et diversæsunt causæ, quarum proinde notitia plures D. Thomæ quæstiones requisivit : ita multiplices sunt effectus ·, pro quibus investigandis varias quæstiones Angelic. Doctor instituit. Hujusmodi vero effectuum quidam oriuntur a peccato modo physico, sive in genere causæ formalis, sive in genere efficientis : uti sunt varii defectus, et vulnera naturæ. privatio gratiæ seu macula, et alia hujusmodi : de quibus fit mentio in hac. et sequenti quæst. Quidam vero solum moraliter, el per modum demeriti ab illo originantur, cujusmodi est pœna : de qua proinde el de reatu ad illam, nec non de discrimine inter peccata venialia, et mortalia, quæ differunt penes hujusmodi reatum, procedunt cæleræ quæstionesusque ad octogesimam nonam, quæ est ultima hujus tractatus.

a r t i c u l u s i.

V i r u m p t w i u m d i m i n u a t bonum n a l u r x !

Ad primnir. sic prOrcditnr. Videtur quod peccatam nfti diminuat bontini naturæ. Peccatam enim hominis non es gravius quam peccatam dannonis ; sed bona naturalia ia dæmonibu^ manent integra post peccatum. ut Dionysius dirit i de divin, nom. ergo peccatum etiam boimm iiahnr bunianæ nnn diminuet.

2. Pral. Transmutato posteriori non transmutatur wins maiiet enim Aubstantui eadem trausUiUlatis acrideniihns : sed Mtura præcxisiit actioni voluntaria· : ergo freta deor-

diaftfoe

ihuiîiou* circa adloiæm voluntariam por peccatam, non inu*-iiji>iurpropter hoc natura, ita quod bonum naturæ ijhmnujlur.

3. Præt. Pwatum est aclus quiilatn. diminuito atiwii CM pavio.· nullum autem agcns ex hoc ipso qatod agit, patitur. Pôkd autem contingere, quod in iiutiin agat, et ub allô pa·tiiiar : ergo ill·· ·|ui i»wal, per peccatum non diminuit bonum mkc naturæ,

1 i'wl. Nullum occidens agit in suum subjectum, quia «•«J patitur est potentiam*quod autem subjicitur arxil'raü. juin est dciu eus MTiindum accidens illud : sedpeccaıiwı est |n bono naturæ, sicut uecidunsin subjecto: ergo ptatorn non diminuit bnnuin naturæ: diminuere enim agere est.

Sed contra <% quod sicut dicitur Luc. 10: Homo desecn- Hierusalem in Jericho, id est, in defectum peccati, equiatur gruhiitis ct vulneratur in naturalibus, ut Leda cipomt : ergo peccatum diminuit bonum naturæ.

Kc'|Miidco dicendum, quod bonum natura? human» potch tripliciter diri. Primo ipsa principia natur», cx quibus (psi iuluru ciMistihiitur, el proprietates ex bis causal», simtpotentte animæ, et alia hujusmodi. Secundo quia homo ⁄ luUira babel inclinationem ad virtutem, ul supra habitum c*l, ipsa inclinatio ad virtutem est quoddam bonum natur». Tertio modo, potest dici bonum naturæ donum justitiæ imginalis, quod fuit iu primo homine collatum toti humanæ BJiur.·' Primum igitur bonum naturæ, nec tollitur, nec diminahur ficrpcn Hiiij. Tertium vero bonum naturæ totaliterest ablatum per purcatum primi parentis. Sed medium bonum naturæ, scilicet ipsa naturalis inclinatio ad virtutem diminuitur pcrpcccatum. Per actus enim humanos, fil quæ·dim inclinatio ad similes actus, ut supra habitum est. Oportcl autem quod cx hoc quod aliquid indinaturad unumcontnriorum, diminuatur inclinalin ejus ad aliud. Unde eum peccatum fit contrarium virtuti, ex hoc ipso quod homo pectat, diminuitur bonum naturæ, quod est inclinatio ad rirtuie.n.

Ad primum ergo dicendum, quod Dionys. loquitur de bono primo nature, quod est esse, vivere et intehigeic, ut petet Hjus verba intiienli.

Ad secundum dicendum, quod natura etsi sil prior quam voluntaria actio, tamen habet inclinationem ad quandam voluntariam actionem : unde ipsa natura secundum se non priâtur propter variationem voluntariam actionis : sed ipsa inclinatio variatur cx illa parle, quæ ordinator ad Deum.

Ad tertium dicendum, quod actio voluntaria procedit cx diversis potentiis, quarum una est activa, el alia passiva: el ex hoc contingit, quod per actiones voluntarias causatur aliquid, vel aufertur ab homine sic agente, ut supra dictum est, ruai de generatione habituum ageretur.

Ad quartum dicendum, quod accidens non agit effective iu subjectum ; agit tamen formaliler in ipsum eo modo loqccnjli. quo dicitur, quod albedo facit album: cl sic nihil prohibet, quod peccatum diminuat bonum naturæ, co tamen modo, quoest ipsa diminutio boni naturæ, iu quintum perlinet ad inordinationem aclos. Sed quantum ad inordinationem agentis, oportet dicere, quod talis inordinatio causatur per hoc quod in actibus animæ aliquid esi activum, ct aliquid passivum : sicut seusibile movet appetitum sensitivum, el appetitus sensitivus inclinat rationem et voluntatem, ul supra dictum est. Et cx hoc causatur inordinatio non quidem ita. quod accidens agat in proprium subjectum, sed secandum quoti objectum agit in potentiam, ct una potentia ani in aliam, ct deordinat ipsam.

Prima Conclusio : *Bonum quod sunt ipsa principia naturæ ct ejus proprietates, nec tollitur nec diminuitur per peccatum.*

Secunda Conclusio : *Bonum originalis justitiæ omnino per peccatum sublatum est a natura.*

Tertia Conclusio : *Bonum naturæ quod /W inclinatio ad virtutem, diminuitur per peccatum.*

Prima ex his conclusionibus est satis per se nota : quia natura rationalis, et ejus potentias sunt ipsum subjectum peccati : peccatum autem non destruit suum subjectum, alias destrueret seipsum : neque illud diminuit, quia neque natura, neque ejus potenliæ magis vel minussuscipiunt : unde vel deberent destrui totaliter, vel non diminui.

Circa secundam conclusionem plura diximus disp. præcedcnti dub. 1 et 5. Exindeque habetur, justitiam originalem numerari hic inter bona naturæ, non quia sit naturæ debita; sed quia erat donum promissum, et conferendum toti naturæ : et etiam quia rectificabat illam non solum in ordine supernatural!, sicut modo reclificat gratia, sed etiam intra ipsum naturæ ordinem, ut in prædicta disp. dub. 1, explicuimus. Tertiam conclusionem, circa quam suboriri posset difficultas, exponemus in commentario articuli sequentis.

ABTieULUS IL

Utrum Mum bonum naturæ possit auferri per peccatum !

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod totum bonu .i humanæ naturæ possit per peccatum auferri. Bonum enim naturæ humanæ finitum est, cum cl ipsa natura honiana sil finita : sed quodlibet finitum totaliter consumitur facta continua ablatione. Cum ergo bonam naturæ continue per |wcatum diminui possit, videtur quod possit quandoque totaliter consumi.

2. Pnetcrca : Eorum quæ sunt unius naturæ, similis est ratio de toto, cl de partibus, sicut patet in aere, et in aqua, cl carne, et omnibus corporibus similium partiam : sed bonum naturæ est tolalilcc uniforme. Cum igitur pars ejus possit auferri per peccatum, totum ciiaui per peccatum auferri posse videtur.

3. Pnet. Bonum naturæ quod per peccatum minuitur, est habilitas ad virtutem: sed in quibusdam propter peccatum habilitas prædicta totaliter tollitur, ut patet in damnatis, qui reparari ad virtutem non possunt, sicut neque cæcus ad visum. Ergo peccatum potest totalilcr tollere bonum nator®.

Sed conira est, quod August, dicit in Enclii. quod malum non est nisi in bono : sed malum culpæ non potest esse in bono virtutis vel gratiæ, quia es! ci contrarium : ergo oportet quod sil in bono naturæ : пou ergo totalilcr tollit qtsum.

Respondeo dicendum, quod sicut iliclum est, bonum nature quod per peccatum diminuitur, CM naturalis inclinatio ad virtutem, quæ quidem convenit Irnmint cx ipso quod rationalis est. Ex hoc enim habet, quod secundum rationem operetur, quod est agere secundum virtutem. Per peccatum autem non potest tolaliler ah homine tolli, quod sit rationalis, quia jam non esset capax peccati : unde non est possibile, quod prædictum nature bonum totalilcr tollatur. Cum autem inveniatur hujusmodi bonum continue diminui per peccatum, quidam ad hujus manifestationem usi sunt quodam exemplo, in quo invenitur aliquod liuitum in infiuitum diminui, tamen nunquam tolaliler consumi Dicit enim Philosophusinl Physic, quod si ab aliqua magnitudine fluita, continuo auferatur aliquid secundum eandem quantitatem, total i ter tandem consumetur, puta,s] a quacunqud quanih.de finita semper subtraxero mensuram j«almi. Si vero liat subtractio secundum eandem proportionem, cl non secundiwi eandem quantitatem, poierit in infiuitu.n subtrahi, inito, si qiiuirtiias dividatur iu dius partes, et a dimidio subtrahatur dimidium, ita poterit in iOfinitum procedi, ita tunca quod

semper aool rûsteriiN subîrahilur, eril minus eo quod prius subtrahebatur. 8ed Ixv in proposito non habet locum, non enim sequens peccalum minusdlininuil bonurn luturæ. quant prarcdrus, sc4 forte mugis. si sit gradus. Et Ideo est dircmfum. <ràod pm dicta inclinatio intvlli^iiur nt media inter duo: faii'hlureuim sicut in radice in natura rational!, et tendit in bottûm virtutis, sicut in terminum et finem. Dupliciter igitur idlest iutolligi ejus diminatio. Uno modo ex parte radicis r alio modo ex parte termini : Primo quidem modo non diminuitur per peccatum. eo quod peccatum non diminuit ipsam naturam, ut supra dictum est ; diminuitur secundo mwto. in quantum scilicet ponitur impedimentum pertingendi ad terminum. Si autem primo diminueretur, oporteret quod quandoque totaliter consumeretur, natura ntfeoali totaliter consumpta. Sal quia diminuitur ex parte impedimenti, quod apnouitur. ne pertingat ad termiimm. uanifcsiom est quod diiuinw quidem potest in infinitum, quii in infinitum possunt impeduiænU appooi, secundum quod homo potest In infinitum addere peccatum peccato: non tamen potest totaliter consumi. quia semper nunct radix telis inclinationis. Sicut («atel de dbphaoo corpore, quod quidem habet inclinationem ad susceptionem lucis ex hoc ipso quod esi diapluimm : diminuitur autem inclinai io vel habilita* ex parte nebularum supervenientium, cum tamen semper maneeii in radice ratura?.

A<1 primum ergo dicendum, quod objectio illa procedit, quando ü! diminutio per subtractionem : hic autem fit diminutio per apfKSrtiMiem impedimenti, quod neque diminuit radicem mdiuationis. ut dictum est.

Ad secandum dicendum, quod inclinatio naturalis est quidem tota uniformis: sed temen habet respectum el ad principium. ct ad terminum, secundum quam diversitatem quodamrnododitninuitur, et quodammodo non diminuitur.

Ad tertium dicendum, quod etiam in damuitis manet naturalis inclinatio ad virtutem, alioquin non esset in eis remorsus conscientia· ; sed quod non reducatur in actum, contingit quia dees! gratia secundam divinam justitiam, sicut etiam in c-eco remanet aptitude ad videndum in ipsa radice tutune. in quantum est animal naturaliter habens visum: sed non reducitor ia actum, quia dees! causa, quæ reducere possit formando organum quod requiritur ad videndum.

Conclusio *est negativa.*

Commentarius.

1. Doctrina hujus et praecedentis articuli sæpe in superioribus usi sumus : quia multoties necessitas ejus occurrit: nunquam tamen ex professo illam explicuimus : et ideo in praesentiarum, ubi propriam sedem habet, debita est major elucidatio. Pro qua nota, naturae rationali ex eo quod rationalis est, inditam esse non modo capacitatem, sed etiam inclinationem et propensionem ad bonum virtutis, quod est bonum rationis: per se enim consequitur unamquanque naturam inclinatio ad bonum consonum et proportionatum tali naturæ : naturæ autem rationali, quæ ratione rogitur, per se consonat bonum ipsius rationis. Prædicta autem inclinatio alia est remota et radicalis, alia vero proxima respiciens immediate bonum, in quod inclinat. Ex quibus illa prior non differt ab ipsa substantia animæ rationalis ut habet rationem naturæ et principii mediali operationum rectarum. Posterior vero invenitur in potentiis, quæ ab illa dimanant, ut principia proxima et immediata prodictarum operationum, Sunt vero hujusmodi potentiæ non tantum voluntas et intellectus, ut aliqui existimant, sed etiam appetitus sensitivus, quatenus in homine percipiat aliquid ordinis rationis, juxta dicta disput. 10, dub. 2. Quamvis enim prædictum participium imperfectum sit, utcunque tamen inclinat ad sequendum rationis ductum, et nd bonum honestum : utque hæc inclinatio sit completa, adduntur postea habitus moralium virtutum, quæ ia tali appetitu subjectantur.

Natura us incli- natio du-

2. Sed an ea inclinatio ad bonum sit^t aliqua ratio ex natura rei distincta ab earum entitate, vel potius idenliicentur cum illa cum sola virluali distinctione, vix est qui dubitet : imo fore omnes hoc posterius supponunt : cum tamen illud prius probabilitate non careat; non tamen respectu appetitus sensitivi, cui illa participatio, ex qua diximus inclinari ad bonum rationis, absolute est accidentalis ; sed etiam respecta voluntatis et intellectus, quibus per se convenit prædicta inclinatio : de quo vide, si placet, quæ diximus in tractatu de virtutib. disp. 2, dub. 3. Ad præsens autem sufficit distinctio victualis consistens in eo quod potentia præcise in ratione potentiæ solum dicit commensu rationem essentialem cum objecto, et ordinem ad illud secundum se abstrahendo a proportione vel improportione, facilitate vel difficultate etc. In ratione vero naturalis inclinationis dicit aplitudinem, habilitatem, atque propensionem ad illud attingendum.

Asserit itaque D. Thomas in l art. hu-D.Tajus quæstionis, quod etsi per peccatum non^ destruantur neque diminuantur prædictæ potentiæ ut potentiæ sunt; diminuitur^ tamen earum inclinatio et habilitas ad bo-·'^ num : quia per quemlibet actum peccaminosum relinquitur in potentia eliciente aliqua dispositio inclinans ad similes actus: quæ sane inclinatio cum sit ad oppositam virtutis, retardat et quasi elongat inclinationem naturalem, qua potentia tendit in bonum ipsius virtutis. In 2 vero articulo asserit, quod licet prædicta inclinatio diminuatur juxta multitudinem et gravitatem peccatorum, adeoque magis diminuatur per peccata gravia quam per levia, et magis per plura quam per unicum ; nunquam tamen manente subjecti natura, potest totaliter corrumpi, etiamsi peccata in infinitum syncatogorematice augeantur.

3. Cujus ratio sumitur ex modo quo fit prædicta diminutio. Dupliciter enim fieri^i potest ut inclinatio alicujus potentiæ diminuatur : nimirum vel ex parte subjecti, subtrahendo ab eo aliquid entitatis vel intentionis, sicut diminuuntur habitus, quando remittuntur: vel potest'fleri ex parte termini, integra manente subjecti entitate, quatenus supervenientibus aliquibus impedimentis, potentia removetur ab attingentia vel consequulione termini, in quem erat inclinata : quo enim potentia ratione impedimentorum magis fuerit ab aliquo actu impedita et remota, eo fit minor inclinatio el habilitas ejus ad talem actum. Quod recte ?hi®.cxP''cu*l ,J· l'homas 4 contra gentes cap. 112, ubi sic ait : *Subjectum autem /it minus potentia ad formam non quidem per solam subtractionem alicujus partis subjecti, per hoc quod aliqua pars potentiæ subtrahatur, sed per hoc quod potentia impeditur per contrarium actum, ne in actum formæ exire possit, sicut subjectum tanto est minus potentia frigidum, quanto in eo magis calor augetur.* Quando ergo diminutio Iit primo modo, in lanium poterit inclinatio diminui, ut tandem ex toto corrumpatur; quia cum ejus entitas sit limitata, oportet ut per continuam subtractionem aliquotarum partium tandem tota entitas auferatur, et inclinatio non remaneat. Quando vero fit secundo modo, nequit inclinatio ex toto deficere, etiamsi semper diminuatur per impedimenta, quæ continuo superveniant : quia nullam diminuens aufert aliquid entitatis; hac autem permanente, permanere etiam debet inclinatio, quæ fundatur in illa, et ab ea quasi nutritur et conservatur.

•l. Porro inclinationem de qua loquimur, non diminui per peccatum ex parte subjecti, diminui vero ex parte termini modo dicto; nec tandem posse totaliter corrumpi {ærmanente natura rationali, probant rationes utriusque articuli, quas latius prosequitur D. Thomas in 2, dist. 34, art. 5, ibidemque ad Anibald. art. 4, necnon de Malo quæst. 2, art. 2, cujus verba adducemus, quiarem optime declarant. *Habilitas* (inquit) *diminui potest dupliciter, uno modo per subtractionem, alio modo per contrarii positionem. Per subtractionem quidem, sicut aliquod corpus est habile ad calefaciendum per calorem quem habet : unde diminuto calore diminuitur habilitas calefaciendi. Per appositionum autem contrarii, sicut aqua calefacta habet naturalem aptiludinem vel habilitatem ad infrigidationem : sed quanto plus fuerit oppositum decolore tanto minuitur habilitas ad frigus. Ilie enim modus diminutionis, qui est per appositionem contrarii, magis habet locum in potentiis passivis et receptivis: primus autem modus in potentiis activis, quamvis uterque modus in utrisque potentiis aliqualiter inveniri possit. Quando ergo est diminutio habilitatis per subtractionem, tunc totaliter habilitas potest auferri, ablato eo quod habilitatem causabal : quando vero habilitas diminuitur per appositionem contrarii, tunc considerandum est, utrum appositio contrarii exercens possit corrumpere subjectum aut non : si enim potest corrumpere subjectum, potest totaliter habilitas tolli, sicut tantum potest augeri calor in aqua, quod corrumpitur aqua et sic totaliter tollitur habilitas quæ speciem aquæ consequebatur. Si autem per appositionem contrarii quantuncunque multiplicetur, non possit subjectum corrumpi, semper quidem minuetur habilitas contrario apposito crescente; nunquam tamen totaliter tolletur propter permanentium subjecti. in quo radicatur talis habilitas : sicut quantuncunque calidum cresceret non tolleret aptiludinem materix primr, qux est incorruptibilis ad formam aquæ. Jlanifcstum est autem quod habilitas naturæ rationalis ad gratiam est sicut potentiæ susceptivx, et quod talis habilitas naturam rationalem consequitur in quantum hujusmodi. Dictum est autem supra, quod diminutio hujus habilitatis est per appositionem contrarii, dum scilicet creatura rationalis avertitur a Deo per conversionem ad contrarium. Unde cum natura rationalis sil incorruptibilis et non desinat esse quantuncunque peccatum multiplicetur, consequens est quod habilitas ad bonumgratiæsemper diminuatur per appositionem peccati: ita tamen quod nunquam totaliter tollatur. Et sic in proposito diminutio procedit in infinitum per oppositum ad appositionem : sicut in continuis e converso appositio /it in in/initum per oppositum ad divisionem dum quod uni linex subtrahitur, alteri apponitur.*

5. Possunt vero in præsenti nonnullaimcrroinquiri. Primo an prædicta diminutio locum habeat non solum in inclinatione ia. proxima, quæ est in potentiis, sed etiam in radicali, quæ est in anima ? Secundo an non solum in inclinatione naturali, quæ est respectu boni honesti naturalis ordinis, sed etiam in inclinatione vel habilitate obedientiali ad recipiendam gratiam, et alia supernaturalia dona? Tertio an non solum inclinatio potentiarum, sed etiam inclinatio virtutum ad suos actus possit præ licto modo diminui? Quarto an ea diminutio sive in potentiis sive in virtutibus, dicenda sit

intrinsea, vol extrinscca : sen an denominatio quam tribuit potentiis, vel habitibus, sit denominatio intrinseca? Qr nto anco modo quo prædicta inclinatio diminuitur per peccata, augeatur per eorum ablationem, d per virtutum adventum. Ex alia quoque parte potest inquiri, quamam peccata causent prædictam diminulionem : an solum peccata commissionis, vel etiam venialia ? suium personalia, vel etiam originalia? Quibus omnibus breviter occurremus.

6. Ad primum ergo respondetur affirmative : nam inclinatio radicatis dicitur per ordinem a l proximam, et in ordine ad attingendum terminum non ponit in numen· cum illa : unde impedita vel diminuta inclinatione proxima,eo ipso radiculis impedita vel diminuta censetur. Ad secundum etiam respondetur affirmative. Quia etsi D. Thomas in præsenti non meminerit inclinationis vel habilitatis ad bonasupernaturalia; id tamen expresse docet in 2, dist. citata, et citato loco de Malo, ubi sermo est de habilitate ad gratiam, ut vidimus ex ejus verbis in quibus etiam redditur ratio prædictæ diminutionis.

Ad tertium respondetor primo sustinendo partem affirmativam cum Medina, et Curiel super hunc artic. quia etiam habitus virtutum retardantur a suis actibus per peccata supervenientia, propter contrarios habitus vel dispositiones, quæ j>er illa generantur. Et in hoc ipso diminuitur extrinsece et quodammodo promptitude et habilitas virtutum, quatenus diminutio habilitatis potentiæ velati refunditur in illas. Possuntque sub hac lege comprehendi non tantum virtutes acquisitæ, sed etiam charitas et aliæ virtutes infusæ, ut comprehendunt authores citati. Et hac probabili solutione usi sumus supra disp. 4. num. 8. Habet autem locum respectu virtutum infusarum in solis peccatis venialibus : quia mortalia non diminuunt, sed destruunt totaliter praedictas virtutes. Quod vero D. Thom. et communiter Theologi negant peccata, loquendo etiam de venialibus, diminuere virtutes infusas, intelligendum est de diminutione intrinseca, et ex parle subjecti, quæ fit per subtractionem alicujus realitatis, vel alicujus gradus intensionis; non tamen de hac diminutione ex parte termini, et quasi extrinseca. Quoad virtutes autem acquisitas observandum est, eas diminui hoc modo per peccata tam mortalia, quam venialia, ex quocumque capite venialia sint : cæterum quando sunt mortalia, vel venialia solum ex genero, adesi simul cura hac diminulione ex parte termini illa alia ex parte subjecti : quia prædicta peccata generant habitus vitiosos, ad quorum intensionem ipsa? virtutes intensionem suam amittunt, et remittuntur. Diximus *venialia solum a genere,* etc. quia quæ sunt talia vel ex defectu plenæ deliberationis, vel ex materias parvitate non generant praedictos habitus : et ideo ad summum potuerunt diminuere ex parte termini.

7. Secundo cum eodem Medina, Vasquez disp. 137,cap.3, Montesinos disp. 16, quæsl. 1, et aliis, respondetur negative. Disparity vero est: quia peccata non recipiuntur in' habitibus virtutum, neque in eis relinquunt aliquam inclinationem ad malum : recipiuntur autem in ipsa potentia, verbigratia in voluntate, relinquuntque in ea prædictam inclinationem : unde sicut sola potentia afficitur in seipsa prædictis impedimentis inclinaturque ad malum; ita sola illa, non vero habitus virtutum amittunt per talia impedimenta aliquid propriæ inclinationis ad bonum. Et quamvis diminutainclinatione potentiæ, non ita facile virtutes in suos actus prorumpant ; non tamen hæc minor facilitas refundi debet in ipsas virtutes, quasi iis aliquid suæ inclinationis déficiat, sed in solam potentiam : sine/ujus usu et exercitio nequeunt virtutes operari.

8. Ad quartum respondetur, quod elsig^J prædicta diminutio communiter appelletur»'^ *exlrinseca,* quia nihil subtrahit entitatis ; et 51 sit per connotationem impedimenti quasi extrinseci : revera tamen denominatio ejus est intrinseca potentiæ. Nam sicut ante adventum peccati potentia per seipsam, et per id quod est sua entitas, tanquam per formam denominantem in recto, dicebatur valde inclinata ad bonum, quamvis ad hanc denominationem debeat connotari remotio extrinseci impedimenti : ita post peccati adventum dicitur *magis remota,* seu minus *inclinata:* non per ipsum peccatum immediate et in recto, sed per id quod potentia habet ex se, quodque est sua entitas, connotando tamen in obliquo impedimentum peccati : atque adeo utraque denominatio est intrinseca, sicut forma a qua provenit in recto. I nde quoties prædicta inclinatio transit a majori in minorem, seu a diminuta in diminutam, vel e contra, quamvis non varietur intrinsece in esse rei, quia nihil entitatis accipit, vel amittit; variatur tamen intrinsece in ratione et munere inclinationi, nationis,ol in osso denominative, transions ah una denominatione intrinseca ad aliam similiter intrinsecam. Neque hoc est novum, sed sæpecontingit, ut invariata rei ontitato amittat vel recipiat de novo aliquam intrinsecam denominationem, juxta doctrinam quam tradidimus supra disp. 12,num. 23, et cernitur in materia prima; quæ a propria ontitato tanquam a ratione denominante in recto dicitur *desiderans formam ad quum disponitur,* antequam illam habeat; ubi vero eam recipit, amittit prædictam denominationem, ot accipit aliam nimirum *complacentis in tali forma,* estque utraque denominatio intrinseca, utpote desumpta ex propria ontitato ; cujus tamen nihil accipit materia, vel amittit per mutationem prædictarum denominationum.Suntquc plura alia hujus rei exempla, quæ disput. citata et alibi tetigimus.

9. Ad quintum respondetur affirmative cum Montes, et aliis : quia non est major ratio, ut positis impedimentis retardantibus inclinationem ad bonum, talis inclinatio dicatur *diminui,* quam ut ablatis illis *augeri,* et in priorem statum redire. Præsertim cum neque in augmento neque in diminutione prædictæ inclinationis addatur vel tollatur aliquid in esse rei ; sed solum sit mutatio denominationum et munium, ad quam sufficit diversa connotatio.

In aliis quæ pro secunda parte inquirun- ®rVur fecit rationem dubitandi D. Thomas in præcedenti artic. reddens enim rationem, cur peccatum diminuat inclinationem ad bonum, sic ait : *Per actus enim humanos fit quidam inclinatio ad similes actus, ut supra habitum est : oportet autem quod ex hoc quod aliquid inclinatûr ad unum contrarium, diminuatur inclinatio ejus ad aliud,* etc. Hæc autem ralio solum videtur habere locum in peccatis commissionis actualibus, quæ in actu consistunt, non vero in omissionibus, neque in peccato originali, quæ consistunt in privatione. Neque etiam prædicta ratio procedere videtur in peccatis venialibus : quia hæc non sunt contraria respectu virtutis, sed sunt aliquid præter virtutem.

10. Respondetur tamen, in omnibus prædictis peccatis habere locum doctrinam traditam, quamvis diversimode. Nam peccata venialia sicut non repugnant virtutibus simpliciter, sed secundum quid, ita hoc dumtaxat modo diminuunt inclinationem ad illas et ad bonum honestum. Hæc autem qualis qualis diminutio non est eurois denegetur : præsertiin cum per peccata venialia possit generari aliqua inclinatio vitiosa saltem per modum dispositionis, quæ absque dubio retardat aliquid inclinationum circa bonum. Peccata autem mortalia quia simpliciter bono honesto repugnant, simpliciter etiam diminuunt inclinationem ad ipsum. Neque apud nos locum habet ratio dubitandi pro peccatis omissionis : quia censemus hujusmodi peccata indispensabiliter afferre actum, qui sit causa omittendi: et per hujusmodi actum non minus quam per peccata commissionis potest produci inclinatio vitiosa, juxta dicta supra disp. 5, dub. 1. Si autem per possibile vel impossibile admittatur pura omissio, adhuc nihil contra nos. Tum quia salis est conclusionem D. Thomæ verificari regulariter et ut inOTina pluribus; quamvis in aliquo casu raro, uti esset casus puræ omissionis, oppositam contingeret, juxta id quod Angelicus Doctor observat quæst. præcedenti art. 1 et 3. Tum etiam quia adhuc in illo casu peccatum omissionis averteret a Deo fine ultimo tam naturali quam supernatural!, saltem ex consequenti, et hæc aversio impediret voluntatem, ne illa manento exire posset in actum dilectionis Dei super omnia, etiam nt finis naturalis : in quem tamen natura sua exire posset saltem pro parvo tempore, aversione seclusa. Hujus tamen solutionis doctrina alibi examinanda est.

11. Major est difficultas circa peccatum originale, quod nullo modo importat actum, sed solam privationem originalis justitiæ, nihilque positivum confert homini, quod ipse naturæ suæ relictus non haberet? atque ita non apparet, quod apponat impedimentum inclinationi ad bonum, per quod illam diminuat. Quocirca probabile nobis est, D. Thomam non tribuere hujusmodi effectum peccato originali, sed solis actualibus, quorum dumtaxat, non vero originalis meminit in isto articulo. Quin etiam artic. 3 sequenti exponit, se in præsenti loquutum fuisse do peccatis actualibus, ut constat exiliis, quæ habet in fine corporis: *Sed quia inclinatio ad bonum virtutis in unoquoque diminuitur per peccatum actuale, ut ex dictis patet,* etc. scilicet in hoc et præcedenti articulo. Accedit quod cum in eodem arliculo præcedenti ageret D. Thomas de alio effectu, qui est privatio originalis justitiæ, tribuit illum peccato originali; cum veroagit de isto, qui est diminuere inclinationem ad bonum, non jam meminit originalis, sed peccati ut sic dumtaxat : *Natura-*

/is *inclinatio ad virtutem* (inquit) *diminuitur per peccatum.* lique insinuaret, se loqui solum de actuali quod vel est actus, vel illuni secum affert, prosequitur : *Per actus enim humanos fit quadam inclinatio, etc.* Quæ omnia satis persuadent vel D. Thomam noluisse tribuere peccato originali prædictum effectum, vel saltem de hoc non curasse : atque adeo aliunde quam ex doctrina præsentium articulorum venandum esse quid circa hoc sil tenendum. Non est autem difficile explicare, qualiter etiam praedictum peccatum diminuat inclinationem, de qua loqgimnr. Vel sustinendo id quod in casu puræ omissionis dicebamus de aversione a Deo, quæ aversio etiam habet locum in peccato originali. Vel asserendo hujusmodi peccatum efficere in nobis aliquam inclinationem ad malum,el renitentiam ad bonum, non directe et perse ; sed indirecte tanquam removens prohibens, juxta dicta disput. præcedenti num. 31 e134. Quia enim prædictum peccatum abstulit originalem justitiam, cujus fræno potentiæ hominis ab inordinatis molibus compescebantur, et a malo *proh* ibebantu r,consequenter fuit causa hoc modo, nimirum sicut removens prohibens, ut prædictæ potentiæ effrenate in sua objecta tendant,et in motus illicitos prorumpant, maneanlque proinde debilitatæ et minus habiles ad bonum honestum. Quæ est doctrina D.Thomæ supra quæsl.82, artic. I, ad tertium el ad Rom. 5, lec. 3, potestque etiam videri art. 5 hujus quæstionis. Et Cajet, in comment, sequentis artic. 3.

ARTICULUS III.

Utmrn courenienter ponentur ruinera naturx ex peccato consequentia, infirmitas. ignorantia, malitia ct concuputentia.

Ad tertinm sic proceditur. Videtur quod inconvenienter ponantur vulnera naturæ ex peccato consequentia, scilicet infirmitas, ignorantia, militid ct concupiscentia. Non enim idem est effectus et rausa ejusdem : sed ista ponuntur causæ peccatorum. ut ex supra dictis patet; ergo non debent poni inter effectus peccati·

2. Præterea: Malitia nominatur quoddam peccatam : non ergo debet poni inter effectus peecali.

3. Pnetcrea: Concupiscentia est quiddam naturale, cum sil actus virtutis concupiscibilis: sed illud quod est naturale non debet poni vulnus naturæ : ergo concupiscentia non debet poni vulnus naturæ.

4. Prætcrea : Dictum est quod idem est peccare ex infirmitate ct ex passione : sel concupiscentia passio quædam est: ergo non debet contra inOmiitatcm dividi.

5. Prætcreo: Aug. in lib de Natura Cl grat. pouit duo pœiuha animai peccanti, scilicet ignorantiam et difticuluicm, ex quibus oritur error et cruciatus. quæ quidem quatuor nun concordant istis quatuor: ergo videtur quod alterum corum insijfiicienier ponatur.

In contrarium autem est authoritas Bcdæ.

licspoudco dicendum, quod per justitiam originalem perfecte ratio continebat inferiores animai vires, et ipsa ratio a DeOporflcioliatur ei subjecta. iber autem origiiMlis jatiiib subtracta est jær peccatam primi parentis, sicut jam dktuw est; ct ideo omnes vires anime remanent quodammodo destituta? proprio orditw, quo naturaliter ordinantur ad virtutem:el ipsa destitutio vulneratio dicitur natura·. Bunl autem quatuor putentia· aiiim.i·, qua· possunt esse subjecta virhiluiu, ul supra dictum est, scilicet rallo, In qua est pre* dentia· voluntas, in qua est justitia : irascibilk iu qua etf fortitudo : concupiscibilis, in qua csl iem|»urantla. luquulum ergo ratio destituitur suo ordine ad verum, est vulnus ignorantia·: in quantum vero voluntas desii lu tur ordine id bonum, est vulnus malitia· ; in quantum vero irnscibilis destituitur suo ordine ad arduum, est vulnus intiniiilalU: iu quantum vero concupiscentia destituitur ordine ad delectabile moderatum ratiime, est vulnus concupiscentia·. Sir igitur ista quatuor sunt vulnera indicta loti humanæ nature* ei peccato pruni parentis. Sed quia inclinatio ad bonum virtulis in unoquoque diminuitur per peccatum actuale, ul w dictis patet, etiam ista sunt quatuor vulnera cx aliis peccatis consequentia, in quantum scilicet per peccatum ei ratio hebetatur praecipue in agendis, el voluntas induratur ad bimum, cl major difficultas bene agendi accrescit, ei coneupisrca!iawa-is c.urdescil,

Ati primum ergo dicendum, quod nihil prohibet idqtwd est effectus unius peccati,esse alterius peccati cauum.Eitec enim quod anima deordinatur per peccatum précédons, tacitius inclinatur ad peccandam.

Ad secundum dicendum, quod malitia non sumitur hie pro peccato. sed pro quadam pronitate voluntalisad malum, secundum quod dicitur Genes. G. Proni sunt sensus hominis ad malum ab adulescentia sua.

Ad tertium dicendum, quod sicul supra dictum est, concupiscentia in taniinu esi naturalis homini, in quantum subditur rationi : quod autem exccdal limites rationis, bcc est homini contra naturam.

Ad quartum dicendum, quod infirmitas communiter potesi dici ournis passio, in quantum debilitat robur animæ, et impedit rationem: sed Beda accepit infirmitatem stride, secundumquud opponitur fortitudini, quæ perlinet ad iras·cibilem.

Ad quintum dicendum, quod difficultas quæ ponitor ab Augustino includi' ista tria, quæ pertinent ad appetitivas potentias, scilicet inuliti.im.infirmitatcm.et concupiscentiam. Ex bis enim Iribus contingit, quod aliquis non facile tendit in bonum : error autem et dolor sum vulnera consequentia. Ex boc enim aliquis dolet, quod infirmatur circa ea qw concupiscit.

Prima conclusio : *Quatuor sunt vulnera naturx inflicta ex peccato primi parentis juxta numerum potentiarumanimx, qux sunt subjecta virtutum, scilicet ignorantia in intellectu. malitia in voluntate, infirmitas in irascibili, et concupiscentia in concupiscibili.*

Secunda conclusio : *Eadem quatuor vulnera causant suo modo extera peccata, quatenus diminuunt naturalem inclinationem ad bonum.*

Commentarius.

1. Vulgare est in tota Scriptura, hominem per peccatum infirmatum fuisse, viribus attenuatum, vulneribusque percussum. Unde Isaiæ 1, dicitur: *Omne caput languidum, et omne cor mœrcns, a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas, vulnus ct Uvor, et plaga tumens.* Et Psal. 40: *Sana animam meam, quia peccavi tibi.* Ubi D. Augustinus : *Quid sanatur* (inquit) H ni- v *hil*

A,7 *f.sl vulneratum, nihil sauciatum, nihil debilitatum atque vitiatum?* Quo etiam allu- utW. sii Christus Dominus Lue. 10, in parabola hominis descendentis a Jerusalem in Jericho, de quo ait incidisse in latrones, qui expoliaverunt eum, et plagis impositisabierant semivivo relicto. Quem locum D, Ambrosius, Beda, glossa, et communiter interpretes intelligunt de primo homine, qui per peccatum in quod incidit, privatus et destitutus fuit donis justitiæ originalis, vulneratusque el percussus in suis potentiis. Indeque receptum est apud Theologos velut commune axioma, *hominem per peccatum expoliatum fuisse gratuitis, et vulneratum in naturalibus.* Unde conclusio D. Thomæ ab omnibus recipitur : eamque optime declarat, et suadet in corpore articuli. Ubi etiam redditur ratio quaternarii numeri prædictorum vulnerum, insinuaturque sufficienter, cur defectus illi ex peccato in potentiis provenientes *vulnera* dicantur. Fade Sicut enim in corpore humano *vulnus* dicitur, quando inter partes continuatas et aura, unitas fit aliqua ruptio vel divisio, ita in anima merito appellatur *vulnus* ruptio illa vel divisio, quæ per peccatum in ejus potenths facta fuit, dum ab ordine rationis, cui per justitiam originalem erant perfecte unitae, fuerunt divisæ et separatae per destitutionem praedicti ordinis.

çiisab 2. Ubi observandum est, non poni præ- j«en- dicta vulnera in ipsa animæ substantia, ubi est originale peccatum ; sed in potentiis, ubi sunt ejus effectus : quia ipsum peccatum secundum suam essentiam, vel secundum illud quod de materiali importat in ipsa anima non ita apte diceretur *vulnus ;* sed vocatur *infirmitas vel languor naturae,* ut habetur supra quæst. 82, art. 1, quia per illud totus homo infirmatur el languescit : vulnera autem dicuntur peculiares quidam defectus, qui in aliis partibus consequuntur, velut quædam infirmitates particulares. Sicut enim non appellamus *vulnus* febrim, qua totum animal laborat, quæque residet in corde, ubi est principium vitæ ; sed vocamus illam *languorem* et *infirmitatem:* vulnera voro sunt quibus læditur hæc vel illa pars determinata : ita respectu peccati id quod inficit substantiam animæ, ubi est principium supernaturalis vitæ, et quæ pro toto homine supponit, non debuit appellari *vulnus,* sed *languor* et *infirmitas:* nomen autem *vulneris* relinqui debuit illis defectibus, quibus partes ipsius animæ, scilicet potentiæ deordinantur et læduntur.

Secundum quam vero acceptionem sumantur in praesenti nomina *malitia, infirmitatis,* et *concupiscentiae,* ne cum aliis significationibus prædictorum nominum confundantur, exponit D. Thomas in solutionibus argumentorum.

3. Unum supcrest declarandum, in quo D"*)il·1· est aliqua difficultas, videlicet quo pacto ea quæ diximus, dicantur *vulnera naturas:* aut qua ratione homo juxta commune axioma dicatur vulneratus in naturalibus per peccatum, cum nihil naturalis perfectionis amiserit ; gratuitis vere, quæ amisit non dicatur *vulneratus* sed *expoliatus* et *destitutus?* Præsertim cum verificari simul debeat aliud axioma sumptum ex D. Dionysio, quod *naturalia tam in Adamo quam in homine manserunt integra post peccatum: et* ideo juxta valde communem sententiam homo in natura lapsa non habet minores vires, nec minus aliquid perfectionis, quam haberet in pura natura : si ergo naturalia manent integra, et eodem modo ac tunc essent, quo pacto dici potest homo in illis vulneratus.

Ad hanc dubitationem posset occurri Prima cum aliquibus, hominem dici vulneratums<,Iatia- in naturalibus, non quia amiserit aliquid illius perfectionis, quæ ex propria natura sibi debetur ; sed quia dona justitiæ originalis, quæ amisit erant valde consona et convenientia tali naturæ, ct hac ratione possunt dici *naturalia.* Sed hæc solutio non placet, quia non distinguit naturalia a gratuitis, neque illa in quibus homo dicitur *vulneratus,* ab his quibus expoliatus remansit : quæ tamen distinguenda esse ostendit supra dictum axioma.

4. Quare secundo respondetur, animadvertendo justitiam originalem ultra perfectionem supernaturalis ordinis, quæ est per gratiam et virtutes infusas, contulisse homini quandam aliam perfectionem ordinis naturalis, per quam intra hunc ordinem et respectu naturalis finis rectificabantur potentiæ, ct uniebantur rationi, ac sub regula ejus continebantur (sive hæc perfectio esset aliquis habitus vel qualitas completa, sive dumtaxat modus superadditus habitibus aut potentiis). Et licet prædicta perfectio non esset naturaliter debita humanæ naturæ, neque ab ea dimanans, sed illi gratis concessa : el hac ratione dici posset *supra talem naturam:* absolute tamen dicenda erat *perfectio naturalis,* quia non erat aliquid supernaturalis ordinis, neque naturalem omnino superexcedebat. Juxta

quam doctrinam (qnæ est satis verosimilis, neque efficaciter impugnabitur) ad dubitationem respondetur, hominem diei *vulneratum in naturalibus,* propter amissionem hujusmodi naturalis perfectionis:dici vero *expoliatum gratuitis,* propter amissionem gratiæ, elcæterorum bonorum supernaturaiitnn: Axioma vero quod *naturalia post peccatum manserunt integra,* intelligendum, erit non deonuiibus. quæ continentur intra naturalem ordinem; sed de illis tantum quæ humanæ naturæ ex suis principiis debentur, quaeque haberet condita in puris absque justitia originali et quovis alio sibi indebito.

iMicr solano, 5. Tertio et forte melius respondetor, prædicta vulnera non consistere in amissione alicujus perfectionis non debitæ, etiam naturalis ordinis: sed indiminutiono inclinationis ad bonum, quam explicuimus artic. præced. Illa enim inclinatio el ejus augmentum in recto non erat aliquid distinctum separabile ab entitate potentiarum: sed ab ipsamet entitate, connolando absentiam peccati et assistentium gratiæ et virtutum, dicebatur talis inclinatio *aucta et major* quam sine illis : ab eademque enlitate, connolando absentiam gratiæ et virtutum peccatique assistentiam, dicitur *diminuta et minor:* fitque hoc lotum sine subtractione alicujus realitatis per appositionem impedimentorum modo supra explicato. Igitur hominem per peccatum expoliatum fuisse gratuitis, nihil aliud est, quam quod amiserit omnia dona sive naturalis sivesupernaturaJis ordinis collata cum justitia originali; omnia quippe gratis fuere illi concessa : esse voro vulneratum in naturalibus in eo situm est, quod in ipsa inclinatione ad bonum debita naturæ, et ex ejus principiis orta, passus sit læsionem et detrimentum per supradictam diminutionem. Quæ diminulio recte dicta est *vulnus,* quia sicut per corporale vulnus partes corporis patiuntur divisionem et separationem inter se; ita per prædictam diminutionem potentiæ separantur et dividuntur ab ordine et rectitudine rationis, cui per inclinationem naturalem et ejus augmentum erant conjunctæ et unitæ. Sicque ex omni capite commune axioma verificatur. Salvaturque etiam aliud, quod dicitur *naturalia permansisse integra ;* quia exparte recti et in esse entis nihil ab eis sublatum est per p rædictam diminutionem. Videlurque hæc tertia solutio satis ad mentem D. Thomæ in hoc 3 artic. ubi reddens rationem, cur etiam per peccata actualia prædicta vulnera inferantur, recurrit addiininutionemquam dicimus. *Sed quia inclinatio ad bonum virtutis* (inquit) in *unoquoque diminuitur per peccatum actuale, ut ex (lictis patet, etiam ista sunt quatuor vulnera ex aliis peccatis consequentia, etc.* Sentit ergo hujusmodi vulnera in prædicta diminutioneconsistere; de hoc tamen dicemus iterum in tract. De gratia, ibique propriam sententiam declarabimus.

6. Sed dices; in puris naturalibus non essent vulnera, cum non præcessisset peccatum ea inferens : et tamen inclinatio potentiarum ad bonum non esset ibi major, aut minus diminuta quam modo est ; nec potentiæ per illam essent magis unitæ rationi : ergo non recto explicamus vulnera per prædictam diminutionem.

Respondetur negando consequentiam : dîb®. nam ut observat Montes, de ratione vulne-^'^ risesl, ut dividat et separet inter ea, quæ prius erant unita : vel saltem debuerunt uniri; unde eadem divisio, quæ connolando praeexistentem unionem extremorum, aut ejus debitum, habet rationem vulneris, hac connotatione seclusa nequit appellari *vulnus :* ut patet in divisione reperta inter digitos, quæ non est vulnus, eo quod digiti semper fuerunt divisi : si tamen aliquis nasceretur cum illis unitis et conglutinatis, nullatenus eorum divisio fieri posset sine vulnere. Ad rem igitur cum in statu puræ naturæ non præcessisset in potentiis perfecta unio cum ratione, neque talis unio fuisset debita, divisio illarum per defectum naturalis inclinationis non haberet rationem vulneris. Modo vero cum præcessisset unio propter augmentum prædiclæ inclinationis, quod fuit in statu justitiæ originalis, cujus debitum semper permanet, nihil deest, quominus diminutio et minoratio talisindinationis habeat rationem vulneris. Sicut propter eandem rationem carentia multarum perfectionum, quæ in hoc statu sunt privationes, et habent rationem mali, in statu naturæ puræ id non haberent, sed essent tantum negationes et naturales conditiones.

ART. IV.

AftTICULUH IV.

pruuhii nexli, speciei elordinis sil effatus peccati.

Ad qujftuiii sic proceditur. Videtur quod privatio moill, et ordinis moi» sint cik-rtus pcMuill. Dicit enim Aiw. in lib. ilciutur.1 boni, quod ubi luvc tria inaqua sunt, ws'uiiui bonuiuesl, ubi purvu parvum, ubi nulla nulluin: sed peccatum non annullat bonum naturæ, ergo non print nodo, speciem, el ordinem.

?, Γγ,ιI. Nihil e4 cuuvi sui ipsius: sed peccatum cstprlvalio modi, spcrlul, el ordinis, ul Aug. dicit in lib. de Naim I»ni i ergo privatio modi, speciei, et ordinis non est efleelus peccati.

X Pr.it. Diversa peccata diversos habent effectus: sed modus, species, ct ordo cum slot quaulam diversa, diversas prinlianes habere videntur : ergo per diversa peccata privantur.· non ergo est eiTccius cujuslibet peccati privatio n»<li.speciei, ei ordinis.

Sed contra est, quod peccatum est in anima, situi infirmius iu corpore, secundum illud Ps.il. 0. Miserere mei Domine, quoniam Infirmus sum : sed infirmitas privat modum, speciem, el ordinem ipsiiis corporis: ergo peccatum privat modum, speciem, el ordinem animæ.

Itespomleo dicendum, quod sicut in primo dictum est, modus, species, cl ordo consequuntur unumquodque bonum ercalum iu quantum hujusmodi, et etiam unumquodque eus.' Omne enim esse, et bonum consideratur per aliquam fornum, secundum quam sumitur species. Forma autem uniuscujusque rei, quaiiscunque sil sive substantialis, sive accidcnttlis, esi secundum aliquam mensuram : unde in 8 Melapb. dicitur, quod forma: rerum sunt sicut numeri : et ex hoc habet modum quondam, qui mensuram respicit : ex forma vero sua unumquodque ordinatur ad aliud. Sic igitur secundum diversos gradus bonorum sunt diversi gradus modi, speciei et ordinis. Est ergo quoddam bonum pertinens ad ipsam substantiam naturæ, quod habet suum modum, speciem et ordinem, et illud nec privatur, ucc diminuitur per peccatum. Est etiam quoddain bonum naturalis inclinationis, et hoc etiam habet suum modum, specicin ct ordinem : et hoc diminuitur per peccatum, ut dictum est, sed non totaliter. Est etiam qttoddam bonum virtutis ct gratiæ, quod diam liabct suum modum, speciem, ct ordinent: et hoc totaliter tollitur per peccatum mortale. Est etiam quoddam bonum, quod est ipse actus ordinatus, quod etiam habet suum modum, speciem, ct ordinem, ct hujus privatio est essentialiter ipsum peccatum. Et sic palet qualiter peccatum est privatio modi, cl speciei, ct ordinis, cl privat vel diminuit modum, speciem, ct ordinem. Unde patet responsio ad duo prima.

Ad tertium dicendum, quod modus, species, ct ordo sc consequuntur, sicut Cx dictis palet: unde simul privantur ct diminuuntur.

Prima conclusio : *Bonum quod pertinet ad substantiam naturæ, nec privatur nec diminuitur per peccatum.*

Secunda conclusio : *Bonum naturalis inclinationis diminuitur per peccatum: sed non totaliter tollitur.*

Tertia conclusio : *Bonum virtutis et gratis totaliter tollitur per peccatum mortale.*

Quarta conclusio : *Privatio boni, quod est ipse actus ordinatus*,est essentialiter ipsum peccatum.*

Commentarius.

Tangit D. Thomas in hoc artic. qualiter DTton1·omne bonum in modo, specie, et ordine consistat, ex professo vero id examinavit I p. quæst. 5, art. tibi videri debet. Nunc autem disquirit, qualiter diversorum bonorum privationes ad peccatum schabeant. Illudquo difficultatem ingerit, quod ultimo asserit, videlicet privationem actus ordinati esso essentialiter ipsum peccatum. Quod testimonium manifestissimum videtur pro sententia asserente peccatum secundum suam essentiam non in positivo, sed in privatione consistere, sed hanc difficultatem diluimus disp. 6, dub. 3, num. 52, exponentes hunc locum de peccato omissionis, de quo non est dubium consistere in privativo : neque aliunde quam ex ipsi litera expositionem desumpsimus. Nam sermo est de privatione, quæ est carenti actus ordinati et recti, et de qua prædicatur quod est ipsum peccatum; quæ autem in peccato commissionis reperitur, non est carentia actus, sed solius rectitudinis, ut adversarii etiam fatentur : neque prædicatur de ea proprie quod sit peccatum, quii nomen *peccati* supponit pro concreto, et pro sola malitia.

Si autem objicias, quod D. Thomas intendit explicare omnes privationes boni, quæ vel sunt ipsum peccatum, vel ejus offectus : inter quas non solum continetur privatio peccati omissionis, sed etiam privatio peccati commissionis. Respondetur, S. Doctorem non loqui de qualibet privatione boni aut bonitatis, sed de privatione boni transcendentalis concretive accepti, quod cum ente convertitur ; nam de ho? bono procedit corpus articuli : et de eo communiter accipitur pronuntiatum illud, sumptura ex D. Augustino lib. de naturuA-list boni cap. 3, quod *omne bonum consistit in* æfhcm. *modo, specie, et ordine :* et quod dicitur Sapient. 11 : *Omnia fecisti in numero, pondere, et mensura :* de quo legendus est D. Thomas loco citato ex I p. ad quem in præsenti se remittit. Loquendo autem de prædicto bono non fuit opus D. Thomæ meminisse privationis in peccato commissionis repertæ : quia hæc non est carentia boni transcendentalis, et concretive dicti, cum non tollat quominus actus peccati maneat ut transcendentale bonum; sed est privatio rectitudinis moralis, quæ communiter a transcendental! bono distinguitur, diciturque dumtaxat *bonitas,* et non *bonum* in concreto. Neque explicari solet per *modum, speciem, et ordinem,* sed alia via. Debuit vero S. Doctor mentionem facere privationis peccati omissionis, quia hæc est carentia totius actus, adeoque boni transcendentalis. et concretive

dicti. Sed quamvis ejuadoclrina extenderetur *ad* privationem peccati commissionis, non deesset probabilis explicatio. Posset enim dici cum Cajetanoinpræsenti D. Thomam loqui de peccato non ut est in genere actus moralis, atque adeo non quoad propriam speciem, et essentiam peccati, sed ut est in genere mali absolute dicti : quo pacto privatio rectitudinis potest dici *essentialis,* quamvis supponat malitiam positivam ut constituentem peccatum in sua ratione primaria, juxta dicta disp. citata, â num. IS. Vel posset dici cum Joanne a S. Thoma supra quæst. 18, disp. 9, artic. 2, ly *essentialiter* posse intelligi pro eo quod est *intrinsecum,* et invenitur in ipsa entitate, ct substantia actus peccaminosi, licet non sit ut ratio constitutiva, sed ut modus consequutus : sicut in homine negatio lapidis potest dici essentialis, non quia sit ratio constituens, sed quia est quasi imbibila in ipsa essentia.

AKTICULÜS V.

Ctnuu marx. *ei elti corporafa defects sud cffahii peccati t*

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod mors, et alii defecte corporales non sint effecte peccati. Si enim causa iucrit æqaalis. et effecte erit aqualis : sed hujusmodi defecte non sunt xquales iu omnibus. sed in quibusdam hnjtsnjodi defectus réagis abundant, cum Umen peccatum originale sit ia omnibus squale, sicut dictum est, cujus videmur hujusmodi dtffte maxime esse effecte: ergo mors, ct hujusmodi defecte non suat effertus peccati.

2. Poet. Remota rausa, removetur effecte : sed remoto omni peccato per baptismum vel pœnitenliam non removentur hujo*modi deferte: ergo non sunt effecte peccati.

3. Pra-t. Peccatum actuale habet plus de ratione culpæ. quam originale : sed peccatum actuale non transmutat naturam corporis ad aliquem defectum : ergo multo minus peccatum originale: non ergo mors, ct alii defectos corporate sunt effecte peccati.

Sed contra est, quod Apostolos dicit Rom. 5 : Per unum hominem peccatum iu hunc mundum intravit, el per peccatum mors.

Respondeo dicendum, quod aliquid est rau<a alterius dupliciter, uno modo quidem per se: alio modo per accidens. Per se quidem esi causa alterius, quod secundum virtutem sua? natura·, vel formas producit effectum : unde sequitur, quod effecte sit per se intente a causa. Unde cum mors, ct hujusmodi defecte sint pra ter intentionem peccantis, manifestum est, quod peccatum non est perse causa istorum defectuum. Per accidens autem aliquid est causa alterius, si sil rausa removens prohibens, sicut dicitur in S Physic, quod divellens columium, per accidens movet lapidem *co-*lumnæ superpositum : et hoc modo peccatum primi parentis est causa mortis, et omnium hujusmodi defectuum in natura humana, in quantum per peccatum primi parentis sublata est originalis justitia, perquam non solum inferiores animae vires continebantur sub ratione absque omni deordinationo, sed totum corpus continebatur sub anima absque omni defectu. ul in primo habitum est. Et ideo subtracta hac originali justitia per peccatum primi parentis, sicut vulnerata est humana natura quantum ad animam per deordinatiouem potentiarum, ut supra dictum est, iu enim est corruptibilis effecta per deordinaiioncni ipsius corporis. Subtractio autem originalis justitiæ habet rationem pœna·, rieni etiam subtractio gratiæ: nude etiam mors, ct omnes defectos corporales eou*equenh»s sunl quahbin |»<тη.ι· onfiiulis pereat! Et quamvishmusniodl defecte non aiui nitenti a jtraQle, sunt tamen ordinali secundum jusliUarn Del pmueotk.

Ad primum ergodicondum, <iuod aqualius canem perse causât a qiMlcai offectum. Augmonlata enim, vel diinlnuta causa |»er se, augetur vel diminuitur effectus ; sed a qinliu^ cauve removentis prohibens nun ostendit nM|ualiutcm effecluutn. Si quis enim æquali impulsu dnellat duU columnas, non sequttui quod lapides superposilt æqmliier moveantur: sed ille velocius movebitur, qui gravior erit secundum proprteuiem sim· nature, cui relinquitur remoto prohibente. Sic igitur remota originali jusllha, tu lura corporis humani relicta est sibi : ct secundum hoc secundant diversitatem naturalis complexionis quorumtam corpora pluribus defectibus subjacent, quorumbm vero pudoribus, quamvisexistente originali peccato æquali.

Ad secundum dicendum, quod culpa originalis ciaettulB removetur ab eodem, a quo etiam removentur liuj'i<ioodi defecte, seenudum illud Apostoli Konu. 8. Vivificabit mortalia corpora vestra per iuliahitaulcm spiritum ejus in vobis ; sed utrumque fit secundam erdiuein divina* Sapientia: congruo (empore. Oportet enim quod ad immortalitatem, ct impossibilitatem gloriæ, qua» in Christo inchoata est, et çér Christum nobis acquisita, perveniamus conformali prius loxsionibus ejus: unde oportet quod ad tempus, ejus passibihte in nostris corponhas remaneat ad inipaRribililatem glonæ promerendam coufonniter Christo.

Ad tertium dicendum, qnod in peccato actuali duopffisnnte cousiderare, scilicet ipsam substantiam actus ot rationem culpa' Ex parte quidem subsuntiæ actus potest peccatum actuale aliquem defectum corporalem causare, sicut ex superfluo cibo aliqui infirmantur, ct moriuntur: sed ex parte culp· privat gratia, quæ datur Immini ad rectificandum animæ actus, non autem ad cohibendum defecte torporate, sicut originalisjustitia cohibebat. Et ideo peccatum actuale non causal hujusmodi defectus, sicut originale.

Prima conclusio : *Peccatum priiniparentis fuit causa mortis, et aliorum corporalium defectuum in humana natura, non per se, sed per accidens, removendo scilicetjustitiam originalem, quæ prædiclos defectus impediret.*

Secunda conclusio : *Mors et omnes illi defectus sunt ordinati, secundum divinam justitiam in poenam peccati originalis.*

ARTICULUS VI.

Utnm mon. el alu defectus tint naturales homini.

Ad sextum ric proceditur. Videtur quod mors, ct hujusmodi defectus sint homini naturales. Corruptibile enim, ct Incorruptibile differunt genere, ut dicitur 10 Mctaph., sed homo est ejusdem generis cum aliis animalibus, quæ suat naturaliter corruptibilia ; ergo homo est naturaliter corruptibilis.

2. Prat. Omne quod est compositum cx contrariis, est naturaliter corruptibile, quasi habens in se causam corruptionis suæ : sed corpus humanum est hujusmodi : ergo est naturaliter corruptibile.

3. PraH. Calidum naturalilcr consumit bumidnm: vita autem hominis conservatur per calidum et humidum: cunr igitur operationes viu· expleantur per artum caloris naturalis, ut dicitur in 2 de Anima, videtur quod mors ct hujusmodi defectus sint homini naturales.

Sed contra. Quicquid est homini naturale. Deas in homine fecit: sed Deus mortem non fecit, ut dicitur Sap. 1. ergo mors non est homini naturalis,

4. Praei. Id quod est secundum naturam, non potest rei pmna nec malum : quia unicuique rei est conveniens id c: >1 est ei naturale: sed mors. et hujusmodi defectus sunt firm peccati originalis, ut supra dictum est: ergo non sunt homini naturales.

5. Præl. Materia proportionatur forma», cl quælibcl res suo

w Uni : Alti*autem hominis eM Ucaiitudo perpetua, ut sutraditum 0*1. Forma cdiambumanl corpori* CM anima raùMülirjR· cm incorruptibilis ul in I fabltum ergo tôTpu» tauMnum cm naturaliter incorruptibile.

Betpomko dfcendum. quod de imoquaquc ro corruptibili dapilciter lcwjui posMimo*· uno modo secundum naturam cwrsiltm: alio modo içcundum naturtm particularem· Katun quideiu particularises! propria virtue activa, et con-r rvaliva uniuscujusque rci, cl secundum hanc oninUcorraptio, et defectus cd contra naturam, ut dicitur iirJ de ml. quiahujusmodi virtus intendit esse, et conservationem dm, cojus est Natura vero universalis, est virtu* activa in iliquouniversali principio natura, puta, iu aliquo cœîcâtium torporum, vel alicujus superioris sntatanlta, secundum qiaxl etiam Deus a quibusdam dicitur natura nalurans, quæ quidem virtu; iiib ii'lit bonum, ct conservationcm universi, ad quod exigitur alternatio generationis, ct corruptionis in rtw tel secundum boo corirnpliones el derectus rerum sunt utoralcs, non quidem secundum inclinationem forma?, qme est principium essendi, ct perfectionis, sed secundum Inclitaiionem materia», qua» proporllonalifer attribuitur tali for·nu» secundum distributionem universalis agentis Et quarnnsomnis forma intendat perpetuum esse quantum potest : nulla tamen forma rei corruptibilis potest assequi perpetuiutemsui prater animam rationalem, eo quod ipsa non est sabjecla omnino materia? corporali ; sicut aliæ formai : qui·DÎoiohabet propriam oimiionem immaterialem, ul in priitû habitum est : unde cx parte suæ forma? naturalior est tomifli incorrnptio, quam aliis rebus corruptibilibus. Sed qw et ipsa habet materiam, cx contrariis compositam, exindinatione materiæ sequitur corruptibilitas in toto : et secundum hoc homo esi naturaliter corruptibilis secundum mtnram materiæ sibi rcliclæ, sed non secundum naturam forma*. Tres autem prima» raliones procedunt cx parte matin»; aliæ vero 1res ex parte forma» : unde ad earum solutionem considerandum est, quod forma hominis, qua? est iDirna rationalis, secundum suam incorruptibilitatem proportionate est suo fini, qui est bcalitudo perpetua: sed corpus humanum, quod est incorruptibile secundum suam naturam consideratum, quodammodo proportions tum est suæ forma?, ct quodammodo non. Duplex enim conditio potestattendi in aliqua materia : una scilicet quam agens dipt, alia quæ non est ab agente electa, sed est secundum conditionem naturalem materiæ. Sicut faber ad faciendum cultellum eligit materiam duram et ductilem, quæ subtiliari possit, ut sit apta incisioni, ct secundum hanc conditionem ferrum est materia proporiionata cultello: sed hoc quod ferrum sit frangibile, ct rnbigincm contrahens consequitur et naturali dlspMilione ferri ; iw hoc elegit artifex in ferro, sed magis repudiaret, «i posset : unde ha:c dispositio materia: non <Sl proporiionata intentioni artificis, nec intentioni arti». Similiter corpus humanum est materia electa n natura quintum ad hoe. quod cat temperate complexionis, ut possit esse convenientininintn organum tactu», etaliarom virtutum «ensiliranim et motivarum, sed quod ut corruptibile, hoc. est ex conditione materi», ner. >st electum a natura .· quin potins natura eligeret miteriam incorruptibilem, si posset. Sed Deus, cui subjacet omnis natura, in ipsa Institutione hominis supplevit defectam natura·, el dono justitiae originalis dedit corpori incorruptibilitatem quondam,ut in primo dictum est. Etseeundum bocdidtnr, quod Deus mortem non fecit, ct quod mors est poena peccati. Unde patet responsio ad objecta.

Prima conclusio : *Corruptiones et defectus rerum licet sint contra naturam particularem , sunt tamen secundum naturam universalem.*

Secunda conclusio : *Mors et exteri corporales defectus sunt naturales homini, non (fuidem secundum naturæ suæ formam, sed ex parte materiæ.*

Uterque iste articulus continet perutilem doctrinam, quam D. Thomas optime declarat. Et ideo nihil circa eos occurrit quod necesse sit adnotare. Prima conclusio secundi articuli examinatur a N. Compititen-compinsib. 1 de generat, disp. 3, quæst. 3, et potest D.Thoin. circa illam videri ipse Ang. Doctor. 1 p. quaast. 22, art. 2 ad 2 et 3, contra gent. cap. 94. Possemus vero hic disserere de pœna originalis peccati, in eis praesertim, qui cum solo illo decedunt, uti sunt pueri non pervenientes ad aquam lustralem. Sed commodius hoc praestabimus infra disp. 18, dub. 3.

QUÆSTIO LXXXVI

De macula peccati, in duos arlictdos divisa.

Deinde considerandum est de macula peccati. Et circa hoc Quæruntur duo.

articulus i.

Virum peccatum causet aliquam maculam in anima I

Ad primum sic proceditor. Videtur quod peccatam non ousel aliquam maculam in anima. Natura enim superior wn potest inquinari ex contactu naturæ inferioris : undo radios solaris non inquinatur per tactum corporum fœlidorum.ut August, in lib. contra quinque hærcses: sed, anima Kwana esi mullo superioris naturæ, quam res commutabiles, ad quas peccando convertitur : ergo cx eis maculam non contrahit peccando.

2. Prat. Pcccalnm est principaliter in voluntate, ut siipradictmn est, voluntas autcrn csl in ratione, ut dicitur in 3 de Anima : sed ratio sive intellectus non maculatur ex consideratione quarumcunque rerum, sed magis perficitur : ergo nec voluntas ex peccato maculatur.

3. Præt. Si peccatum maculam causai, aut macula illa est aliquid positivo, aut est privatio pura. Si sil aliquid positive, non potest esse nisi dispositio vel habitus, nihil enim aliud videtur cx actu causari ; dispositio aulcm ct habitus non est. Contingit enim remota dispositione vel habitu, adhuc rcmancrc maculam, ut patet incoqui peccavit mortalltcrprodigalilatc.ct postea transmutatur mortaliter peccando in habitum vitii oppositi: non ergo macula ponit aliquid positive in anima. Similiter etiam nec est privatio pura; quia omnia pecrata eveniunt cx parte aversionis, el privationis gratiæ. Sequeretur ergo quod omnium pcccalorumcsset una macula : ergo macula est eifcctus non peccati.

Sed contra est, quod dicitur Ecclcs. 47 Salomoni: Dedisti maculam ingloria lua. Et Ephcs.5: Ut exhiberet sibi glo-

nosarn Emesum non tabentem nuculam aut rngain ; et ιπηώιφκ* loquitur de inacub peccati : ergo macula est *cl·* ·"ΐ Ι *

Rtspûodee dkendum, quoi maria praprte dicitur in corporalibus, qoaudu aliquod corpus illinium perdit suum oitarwn ex ctmUctu atteritis corporis* mcui vestis, et unrax, Cl argeutam, auc al ud hujusmodi. In rebus autem spiritualibus ad similitadiucm hajas aporlel madam did. Babel «ulen anima buiimis duplici· ;t ultorem. Vuum quidem ex refnl^vniia tan inis Aataralis rationis, per quam dirigitur ium< actitas: i.'ium veroex refulgentia divini luminis, scilicet Mpieutiæ et gratiæ, per quam etiam horno periater ad bcu<\ et decenter agendum. Est autem quasi qnidamaniasr tactas qoattdo inhæret aliquibus rebus per amorem : aim autem peccat, adhæret rebus aliquibus contra lumen ra(ro*ils et diriur legis, ut ex snpradictls patet. Uuldipsom <ldru emuni nitoris ex tali contacta provenietis nucula auimæ metaphorice vocatur.

Ad primum crp> dicendum, quod auima non inqmtntar ex relms iderisibus virtute earum, quasi agentibus cis in animam : sed ma «is e converto. aniaia sua actione se inquiiut inmdiiuta eis tnli.rreadoco.Jra lumen rationis ct divina· k.

Ad secundum dicendum* quod actio intellectus perficitur secunda n quod res iutelHgibiks sunt in intellectu per nandum ipsius iitfehcctns: et ideo iuteUettas ex eis non inficitur sed magis ; *rt'cimr. Sed actas voluntatis consistit m motu ad ipsjts» res. ita quod amor rei aanta* anisum congliiitvl.ct ex boe auima uucubtar quando inordinate into.rct, seconde i iilu ! Osex $: Fjcu sunt abominabiles, strut ca quæ dilèveront.

Ad tertiam, dicendum, quod maria non est aliquid positive in auima : necsignifica! privationem solam, sed signideal privationem qtnudani nitaris animæ in ordine ad suam rausaru. qua· est |>er4Jtaa. Et ideo diversa peccata diversas suadas indurant : et est simile de umbra : quæ est privatio lommisex objecto alicujus corporis, et secundum diversi-Utem corporum objectorum diversificabantur u nbrae.

Conclusio : *Cum homo per amorem inordinate adhxret rebus contra Iwntn rationis et legis divinx, incurrit carentiam nitoris, qui erat ex refulgentia gratis et prxdicli luminis.*

ARTICULUS II.

Vtrini macula moneat ia anima peat ocluia peccati.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod macula non ioancat inanima post actum peccati. Nihil enim manet in auima post actum* nisi tabilus vel dispositio : sed macula iton est habitus vel dispositio, ut supra habitam esi; ergo macula non manet in anima post actum peccati.

2» Γγλ I. Hoc motio se tabet macub ad peccatum, sicut umbra ad corpus* ut supra dictam est : sed trji.M.-unie corpore *non* mauc: umbra ; ergo cl transeunto actu peccati, non manet macula.

X Præt. Omnis effectas dependet ex sua causa: rausa autem nuculæ est actus peccati : ergo remoto actu ferrati, non ren au t macula in anima.

Sed contra est, quod dicitur Josue22:An parum est robis quia peccastis iu Beelphcjjnr, el usque in præseutem diem macula hujus secteris in vobis perornet ?

Respondeo dicendum, quod maaila peccati remanet in anima, etiam transeunto artu peccati, cujus ratio est : quia macula, sicut dictam est. importat quendam defectam nitoris propter recessum a lumine rationis, vel divina* legis, ct ideo quaiidiu homo manet extra hujusmodi lumen, manet in eo macula pcrrali : sed postquam redit ad lumen rationis. Clad lumen divinum, quod fit per gratiam, tunc macula cessat. Licet autem cesset actus peccati, quo bomo discessita lumine rationis, vel legis divinæ. non tamen statim bomo ad illud redit in quo fuerat, sed requiritur aliquis motus voluntatis contrarius primo motui : sicut si aliquis sit distans alicui per aliquem motum, non statim cessante motu, fit ei propinquus, sed oportet, quod appropinquet rediens per motum contrarium.

Ad prhmuii ergo dicendum* quod p<Mt arifilU perati nihil positivo re i ni .mima nisi dispo*ilio \vl lubda* remanet tamen aliquid privative, scilicet prhutlo coujutc·lioni.s ad divinum lumru.

Ad secundum dicendum, quod iranseimic obsticalo w·ports* remanet corpus dtaphannm iu umuall prnpmqailate el Ivbiludine <id corpw» illuminans, 01 ideo suiim uiubn iraiiiMt; sed remoto aclu peccati, non remanet animaâ eadem tabitudiàc ad Deum ; unde non est similis ratio.

Ad tertium dicendum, qmxl acius peoculi facit distantiam a Deo* quam quidem distantiam sequitur defectas nlforfc hoc modo, sicut motus lo. alis facit localem distautiui. Unde sicut cessante motu locali, non tollitur distaulia localis : ita nec cessante actu peccati, tollitur macula.

Conclusio: *Etiam transacto aclu peccati, permanet in homine ejus macula quandiu ad lumen gratis nun fuerit restitutus.*

Commentarius.

I. Hic erat locus disserendi de peccato habituali personali, essetque non levis disceptatio circa ejus essentiam, et rationem constitutivam. Cui tamen ut obviaremus, egimus uberius disp. praecedenti de essentia et constitutivo peccati originalis, quod habituale etiam est. inserentes dub. 3 et 5, cuncta fere, quæ pro essentia et constitutivo pnedicti habitualis necessaria videbantur. Idque data opera praestitimus, urgentes pro viribus non modo rationes et argumenta utrique peccato communia, sed etiam ilia quæ per prius aut ellicacius militant in personali : ut ita sine incuriæ nota possemus hic a nova disputatione abstinere, et tractatus brevitati consulere. Quare sufficiet modo nonnulla adjicere pro utriusque præsentis articuli elucidalione, et pro confirmatione electæ ibi sententia?, nimirum quod prædictum peccatum non consistitin aliquo positivo existente in anima, vel in voluntate; sed in sola gratiæ privatione, secundum rationem quam n. 113 et a num. 130 explicuimus.

2. Atque in primis supponimus (quod *D.* Thomas probat in 2 art.) nempe quod transacto actuali peccato remanet in anima macula ex illo causata, per quam habitualiter dicitur *maculata, immunda, Deo invisa,* et hujusmodi: quousque per gratiam justificationis remittatur offensa, et prædicta macula auferatur. Hoc autem adeo est certum inter Theologos, ut probatione non indigeat. Habetur satis expresse in sacra Scriptura, ut constat ex illo Josue 22, quod inlo?a* præsenti D. Thomas adducit : *An parum vobis est quod peccastis in Bcelphegor, et usque in prxsentem diem macula hujus sceleris in vobis permanet?* Sane peccaium illud in Beelphegor longe ante præcesseral, omninoque jam actus peccaminosus transierat : nam

candui fuit quod a M<>yse reforliir Num, 25,, el lanian ejus macula nondum erat abolita, sed permanebat in illis. Idem constat ex juwiillo Jcreni. 2: *Quomodo conversa es mihi in* pMwn *vinea aliena/ Si laveris te nitro, el nulli^icaveris libi herbam borith, maculata «in iniquitate tua coram me. Quomodo di-*ew, wn *sum polluta ? Vide vias luas in conmlk, scito t/uid feceris, etc. Quibus* verbis non solum denotatur, animam incurrisse per peccatum maculam et pollutionem, sed permanere habitualiter in illa, nec potuis.se ab ea mundari quaesitis aliis coloribus et remediis: quia non pervenerat ad veram poenitentiam, et ad infusionem gratiæ. Sicut enim in humanis non statim ac quis alleram offendit, ex eo solum quod non offendat amplius, cessat inimicitia contracta per talem offensionem, quousque offensus offendenti remittat, et irrogatae sibi offensae obliviscatur. Ita cum homo peccando, maculam et Dei inimicitiam incurrit, non eo ipso hæc ablata censetur, quia ille peccare desistat; sed permanet, reddens eum Iiabilualiter peccatorem et maculatum, quousque homo ipse per gratiam iterum reconcilietur Deo, et prædicta macula auferatur. Eo praesertim quia cum macula peccati non sit aliud nisi carentia gratiæ, seu nitoris et refulgentiæ, quæ ex ea velu ti ex divino quodam lumine animæ proveniebat, ut declaiimrat D. Thomas in 1 art. oportet, landiu prædictam maculam permanere, quandiu gratia ipsa per peccaium amissa non restituitur.

V-j. Neque obest, si objicias, quod macula habet se ad peccatum actuale, sicut umbra ad corpus interpositum impediens lucem : üîr.lax autem sublato corpore, statim redit, et tollitur umbra : ergo similiter transacto actu peccati, debet statim auferri macula. Respondetur enim esse disparem rationem. Nam ut docet D. Thomas in solut. ad 2 hujus articuli, in primo casu, ablato corpore impediente, manet subjectum illuminandum in eadem dispositione, et in eadem propinquitate ad principium illuminans, sicut erat antea, nec corpus illud ullo modo vim jam habet ad lucem impediendam : unde nihil tollit quin prædictum subjectum eodem modo ac antea iterum illuminetur. Anima vero post commissum peccatum non manet in eadem dispositione, neque in eadem propinquitate ad Deum, sed in longe diversa : semperque peccatum illud conservat vim ad divinum lumen impedendum. Quamvis enim actus et malitia illius physice transierit ; moraliter tamen adhuc permanet et ratione olfensæ, quæ subjective moraliter est in Deo, et etiam ratione malitiae, quæ moraliter eliam manet in Dei abominatione objective , quandiu hæc ab ipsa anima per pœnitentiam non retractatur, el illa a Deo per gratiam non remittitur, juxta dicta disp. I I, dub. 3. Sufficit autem hic modus permanentiæ moralis, ul prædictum peccatum sit obstaculum dividens inter Deum et animam, impedialque]»roinde divini luminis influentiam.

4. Secundo supponendum est, maculam (loquimur de macula peccati mortalis ; de veniali enim diccdur infra) secundum rem non distingui ab eo quod vocamus *peccaium habituale :* sed eadem gratiæ privatio, quæ appellatur *macula,* quia aufert nitorem et pulchritudinem ex assistentia et refulgentia divini luminis provenientem, relditque animam inquinatam et immundam; dicitur *peccatum habituale,* quia est terminus peccati actualis, et permanetetiamillo transacto, ut aversio *in facto esse* a fine ultimo, denominatque habentem *habitualiter peccatorem.* Esse vero ila asserendum, constat ex sacra Scriptura, ubi pro eodem omnino sumitur prædictum peccatum et macula, ut constat ex verbis Jeremiæ cap. 2, ad am-jcrcmj. mam peccatricem nuper adductis : *Maculata es in iniquitate tua.* Et Job : 18 *Immisit* Job.is. *in rete* (id est in peccatum) *pedes suos, in maculis ejus ambulat.* Econtra vero de anima justa, et sine peccato existente, dicitur Canlic. 4 : *Tota pulchra es, et macula non est in te.* Apocal. 14 : *Sinemacula sunt antethronum Dei,* et alibi multoties existentia in peccato per *maculam,* exclusio vero illius per *munditiam ab ipsa macula* significatur.

Hac ratione gratia sanctificans dicitur *aqua munda,* el dicitur *lavare et mundare:* quod proprie est respectu maculas : <juia expellit peccata habitualia, quibus anima maculata permanebat. Unde dicit Apostolus ad Epbes. 5 : *Christus dilexit Ecclesiam, et* gpjics,5 *seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret mundans lavacro aqux in verbo vit.T, ut exhiberet ipse sibi Ecclesiam gloriosam,non habentem maculam, aut rugam aut aliquid hujusmodi, sed ut sil sanctu, el immaculata, etc.* Et Ezechiel. cap. 3G : *Effundam super vos* Ezc_ *aquam mundam, et mundabimini ab omnibus* cbicl. *inquinamentis vestris, et ab universis idolis vestris mundabo vos. Et spiritum meum ponam in medio vestri,* etc. Quo etiam modo loquendi SS. Patres satis communiter utuntur. Neque apud illos, vel Scripturam sa-

Alind

cram, aut apud antiquos scholasticos fundamentum roperies ad distinguendum inter maculam, et inter illud quod in peccatore habitualitor conservai rationem peccati.

lutin rrxsup- 5. Et ratio videtur perspicua : nam esse maculatum et immundum coram Deo, quod est effectus formalis maculæ, nihil aliud est quam osse peccatis coinquinatum, et esse Deo injuriosum et offensum ; quod est effectus formalis peccati habitualis : ubi autem effectus formalis est idem, eadem debet esse forma, vel quasi forma tribuens D.Thom.talem effectum. Hac de causa Divus Thomas nullibi (quod viderimus) tractans hanc materiam, egit de peccato habituali personali, nisi quatenus egit de macula, et sub hoc nomine, ut videre est in hac quæstione 86 et in 4 distinet. 18 quæst. art. 2, quæstiunc. I, aliisque in locis, quæstatim adducemus : in quo sane defectuose processisset. omittens notitiam prædicti peccati valde necessariam in hac materia ; nisi omnino idem essent macula et habituale peccatum, eademque notitia utriusque. Obser- Quin potius (quod non otiose observavimus) eomplexum j10c *peccatum habituale* in Divi Thomæ scriptis hactenus nonoffen- metE. dimus : neque iJergomensis in sua Tabula adeo elaborata, videtur reperisse. Sed ubique quicquid ex peccato actuali relinquitur, quod ad habituale possit pertinere, appellavit Sanctus Doctor nomine *maculæ :* quod etiam in aliis antiquis scholasticis animadvertimus : forte enim tunc complexum illud non erat in usu ; sed nomen peccati ad solum actuale vel originale veteres restringebant, et quod nos *habituale,* illi non nisi *maculam* vocabant, Quod si aliquis contendat prædicta duo juxta doctrinam D. Thomæ debere distingui, ut ita collata macula in privativo, peccatum habituale in positivo constituat, locum assignet fundantem eam distinctionem, et credemus ei.

G. Fatemur autem nomen *maculæ* latius extendi, el plura complecti, quam nomen *peccati habitualis:* quia cum metaphorice tantum ad praesens usurpetur, ul observat D.Thorn Divus Thomas, non ita exprimit malitiam, et culpam, aversionemque a Deo, sicut ipsum nomen peccati. Et propterea Sanctus Doctor in art. 1, non solum privationem nitoris gratiæ, quæ prædictum peccatum constituit, sed etiam privationem nitoris luminis naturalis, et virtutum acquisitarum sub macula comprehendit : nam quicquid ab anima etpjus potentiis tollit aliquid perfectionis seu honestatis, tollit etiam aliquid pulchritudinis ; el quicquid hujus aliquid tollit, potest metaphorice vocari *macula.* Hinc tamen nequaquam fit, pacatum habituale dicere aliquid præter maculam, sed non ila extendi sicut illa: converti autem cum macula, quæ tollit praecipuam et supernaturalem pulchritudinem, scilicet gratiam: el ideo dici potest *macula principalis et primaria.*

7. His suppositis, non erit difficile confirmare ex doctrina D. Thomæ sententiam quam disput. præced. agentes de peccato originali, etiam circa habituale personale dub. 3 et 5 elegimus, nempe quod non sit aliquid positivum, sed privatio gratiæ secundum rationem a num. 130 explicatam. Quod enim ad rationes attinet, credimus, sufficienter convinci tribus illis quas dub. 3 et aliis quas dub. 5 ejusdem disputationis expendimus : quibus nihil addendum occurrit. Quod autem D. Thomas perpetuus fuerit in prædicta sententia, probatur ila. Peccatum habituale est omnino idem quod macula principalis et primaria, ita ut sal-instem in esse rei non distinguantur: sed^ macula juxta doctrinam D. Thomæ non est aliquid positivum, sed consistit in privatione gratiæ, quatenus ex peccato actuali relicta: ergo similiter peccatum habituale. Major liquet ex modo prænotatis.

Minor vero habetur artic. 1 hujus quæstionis in solut. ad 3, ubi sic dicitur : *Macula non est aliquid positive in anima, sed significat privationem quondam nitoris,* etc. Quæ verba licet per se sint satis clara, majorem adhuc vim habent, si conferantur cum argumento, cui solutio illa adhibetur. Idem docet S. Doctor art. 2 ad 1, ubi argumentum erat, quod transacto actu peccati, nihil remanet in anima, nisi habitus vel dispositio, de quibus certum est non esse ipsam maculam, cum sæpe illis manentibus, hæc auferatur : et econtra : ergo transacto prædicto actu, non remanet macula. Respondet vero *dicendum, quod post actum peccati, nihil positive remanet in anima, nisi dispositio vel habitus : remanet tamen aliquid privative, scilicet privatio conjunctionis ad divinum lumen.* En convictus I). Thomas, quod nihil positivum potest habere rationem maculæ, ut eam assignet, recurrit ad divini luminis vel gratiæ privationem. Idem docet infra quæst. 109, art. 7. Et ex Ito professoid docuerat in 4, distinct. 18,quæst. 1, -art. 2, quæstiunc. 1 , quærens *utrum macula aliquid positive in anima sit?* et arguit pro nobis hoc modo : *Erpeccato non remanet*

reiiuiiirt positive aliquid in anima, nisi dis-l^ilio ici habitus, quæ consequuntur peccatum ex parte actus, cx quo aliquid ponit : scd macula non est dispositio ex actu causia, uec habitus ; quod patet ex hoc quod Jfypositio et habitus possunt sine gratia desini per contrariam consuetudinem ; macula aulem sine gratia non aufertur : ergo mania non ponit aliquid positive in anima. Necobtet, si dicas, hujusmodi verba contineri in argumento : *Sed contra,* quod non semper ponitur a I). Thoma ut ratio convincens, sed inultoties præcise ad dubitandum. Nam contra est, quod in corpore illius quæstiunculæ convictus prædicto argumento, resolvit difficultatem omnino juxta illud his verbis: *Ex hoc aliquid maculatum dicitur, quia dcbilx pulchritudinis patitur detrimentum : unde macula secundum quod hujusmodi non habet quod aliquid ponat ; sed per comparationem ad illud quod pulchritudinis detrimentum causât, aliquid quandoque ponere dicitur : sicut aliquid in faciem inductum, quod candorem faciei tegat, aut privet. Pulchritudo autem animæ consistit in assimilaHone ipsius ad Deum, ad quem formari debet per claritatem gratiæ ab eo susceptam : sicut autem perceptio claritatis corporalis a Sole prohibetur a nobis per aliquod obstaculum interpositum : ita etiam claritas gratix prohibetur ab anima per peccatum commissum, quod dividit inter nos et Deum, ut dicitur Isaix 5$, unde ipsa macula, quantum in se est, non ponit de essentia sua nisi privationem gratiæ, sed ponit ut causam obstaculum peccati, quod obstat ad gratiæ receptionem : et propterea etiam macula tenebra dicitur rationeprædicta similitudinis.* Idem docet distinet. 14, quæst. 2, artic. 1, quæstiunc. 3 ad secundum ibi : *Per adventum gratiæ ad essentiam animæ tollitur macula , qux nihil aliud erat quam gratiæ fe privatio.* Et *in* 2, *distinet* 32, *quæst.* 1, *art.* 1 -.*Gratia restituta, simul et macula tollitur, qux in defectu gratiæ consistebat.* Non minus clare loquitur distinet. 33, quæst. 2, art. 1 in corp, et ad secundum, et quæst. 3 de potentia art. 0 ad 23 : *Dicendum* (inquit) *quod macula in anima non ponit naturam aliquam, sed solam gratiæ privationem : tamen cum respectu ad actum peccati pr.vcedenlem, qui hujus privationis causa fuit, vel tssepotuil.* Idem repetit 3 part, quæst. 88, art. 1 in 2, distinct. 42, quæst. 1, art. 2 ad quartum et in 3, distinct. 36, art. 5 ad secundum, quæst. 28 de veritate art. G aliisque in locis.

8, Dices bis testimoniis non obstantibus, posse adhuc sustineri, vel quod macula includat aliquid positivum, vel quod peccatum habituale sit distinctum a macula. Primum videtur probari, tum ex solutione ad tertiurn artic. 1 hujus quaestionis, ubi dicitur, quod macula non significat privationem solam : ergo includit aliud aliquid quod non sit privatio. Tum etiam quia si maculaessetsolum privatiogratiæ, diversa peccata non inducerent diversas macnlas ; sicut non inducunt diversas gratiæ privationes, sed unam et eandem. Posterius vero potest suaderi, quia peccatum habituale non modo relinquit in anima privationem gratiæ seu maculam, per quam voluntas manet aversa ; sed relinquit etiam aliquid, per quod manet adhærens creaturæ ut ultimo fini : quæ sane adhaesio non potest esse effectus solius privationis, sed alicujns conversionis positivæ. Et præierea relinquit etiam realurn pœnæ æternæ, qui quidem reatus aliquid est saltem morale, ultra prædictam privationem. Cur ergo non dicemus, peccatum habituale consistere in hujusmodi reatu, aut in adhæsione et conversione illa positiva, potius quam in gratiæ privatione. Replica,

Sed hæc omnia facile corruunt ex eisdem testimoniis quæ adduximus, et citavimus. Unde ad primum ex objectis respondetur, non ideo Divum Thomam dixisse, quod macula non dicit privationem solam, quia in suo conceptu essentiali, et in recto includat aliquid positivum, sed quia dicit prædictam privationem, nonabsolutesumptam, sed ut respicit vel connotât suam causam, quæ fuit peccatum actuale praecedens : sine qua connotatione vel respectu sicut non intelligilur ut terminus prædicti peccati, ita neque ut voluntaria et peccaminosa, neque ut macula per illud inducta, et distincta ab aliis maculis, quæ per alia peccata inferuntur. Quod optime explicatur in prædicta D. Thomæ solutione, praesertim si conferatur cum argumento : in quo objiciebatur, quod si macula esset privatio pura, esset omnium peccatorum una macula, cum omnium sit una aversio et gratiæ privatio. Respondet vero D. Thomas: *Ad tertium dicendum, quod macula non est aliquid positive in anima : nec significat privationem solam, sed significat privationem quondam nitoris animæ in ordine ad suam causam, qux est peccatum: et ideo diversa peccata diversas maculas inducunt : et est simile de umbra, quæ est privatio luminis* Diluitur,

ex objecto alicujus corporis, el secundum <li- corporum *objectorum diversi/i- oantur umbr».*

9. Per quod patet ad illud de indistinctiore macularum, quod additur in objectione. Adduximus autem hanc doctrinam, agentes de peccato originali, disp. præced. num. 150 et præter testimonia ibi allegata, habetur etiam in 4, distinet. 18, quæst. 1, art. 2, qnæstiune. **i**, et quæst. 3 de potentia artic. Gad 23, ut constat ex verbis quæ nuper retulimus. Quo pacto vero intellegendum sit, quod privatio dicat respectum ad peccatum actuale, ex quo fuit inducta, ita ut neque ibi sit ordo positivus et realis, neque reducatur ad ens rationis, explicavimus supra disput. 14, num. 115. Ad primum pro secunda parte hujus objectionis diximus disput. præced. num. 76, ubi explicuimus, per quid fiat conversio et adhæsio voluntatis ad objectum peccati ; et ad bonum commutabile, etiamsi peccatum habituale nihil afferat positivum. Et num. 74 et 75 diluimus alia, quæ hic possent objectari. Ad secundum de reatu, constabit disput. sequenti.dub. 1, quid sit, et qualiter distinguatur a peccato habituali, vel identificetnr cum illo.

g

Quid de peccato actuali non retractato?

10. Sunt qui excludentes nobiscum a constitutivo maculae seu peccati habitualis omne positivum habituale, negant adhuc constitutivum praedicti peccati saltem adaequatum esse gratiæ privationem. Sed munus hoc tribuunt peccato actuali praeterito : quod etsi physice transierit, dum tamen non retractatur per poenitentiam, vel justificationem, censetur moraliter pertinere : a quo ut sic moraliter permanente putant desumendam esse denominationem *peccatoris.* Vasquez in præsenti, disput. 139, cap. 5, et quidam alii. Additque idem Vasquez prædictam denominationem non esse intrinsecam, sed extrinsecam ; imo non esserealem, sed rationis.

vasq.

Cæterum hic modus dicendi sufficienter manet impugnatus, tum ex dictis disput. Præced. a num. 124, rationes enim quibus ibi ostendimus, peccatum originale debere esse aliquid intrinsecum, distinctumque ab actuali peccato Adami, et ex eo derivatum, probant similiter de peccato habituali personali, de quo certum est non debere esse minus intrinsecum , aut minus alliciens physice peccatorem adultum, quam peccatum originale allicit parvulum. Eo praesertim, quia si peccatum actuale Adaiui vim habet transfundendi in posteros aliquid habituale intrinsecum, quod vere ot proprie peccatum sit, vereque et intrinsece peccatores illos denominet, a fortiori relinquere debuit in Adamo idem habituale intrinsecum , per quod proprio et vere *peccator* diceretur: hoc autem habituale intrinsecum relictum in Adamo, fuit in eo peccatum habituale personale, sicut in posteris est peccatum originale : atque adeo de utroque isto peccato est eodem modo ad præsens philosophandum. Tum etiam manet impugnatus prædictus modus dicendi, ratione qua in eadem disput. a num. 127 probavimus, privationem gratiæ prout relictam ex actuali peccato, et cum sola connotatione illius absque inclusione, habere omnes conditiones quæ desiderari possunt ad rationem maculæ et culpæ habitualis: adeoque adstante physice in peccatore prædicta privatione illumque intrinsece afficiente, ab ea et non ab actu qui præteriit, debet constitui et denominari habitualiler *peccator.*

C11)k, corruat dusdl· ccndi.

11. Sed impugnatur præterea : nam per illud constitui debet homo *peccator,* et *injustus* habitualiler, cujus proprium oppositum constituit habitualiler *justum* et *sanctum:* sed *justum* et *sanctum* constituit immediate gratia justificans, non vero aliquis actus quantumvis perfectus : ergo *injustus* et *peccator* constitui debet per gratiæ privationem, quæ est proprium ejus oppositura, non vero per aliquem actum quantumvis peccaminosum. Confirmatur: quia etiamsi homo peractum charitatis convertatur actualiter in Deum ut finem ultimum, non omnino denominatur a tali actu conversus habitualiler, aut absolute *justus et sanctus,* sed a sola gratia, quæ ex vi illius actus relinquitur, estque conversio habitualis et physice permanens, sumuntur immediate omnes prædictæ denominationes : quod si transacto actu gratia non remaneret, consequenter non esset a quo desumerentur; ergo quamvis homo *per* actum peccati actualiter avertatur a Deo, non tamen ab hujusmodi actu habebit denominari *aversus aut injustushabitualiler; sed ab* ipsa gratiæ privatione, quæ ex tali actu relinquitur, quæque est aversio habitualis et physice permanens. Patet consequentia a paritate rationis: neque enim potest esso major vis in actu peccati ad consliluonduin hominem habitualiler *aversum* el *injustum,* quarn in ûclu charitalis ad constituendum illum habilualiler *justum* et *conversum.*

fin

l^43

tt;i. f~" 'J

12. Alia via potest hoc ipsum suaderi, et praecedens impugnatio roborari, oslendendo, permanentium illam moralem quæ tribuitur actui peccaminoso, postquam physice præteriit, non sufficere, ut humo ex vi illius vere et re ipsa peccator sit, nisi fundetur in aliquo termino a se relicto physice permanenti, qui etiam sit vere peccatum, sitque ratio immediata denominationis *peccatoris; (non* enim prædicta denominatio est solum rationis, ul Vasquez autumat, aut competens solum moraliter, ut alii existimant : sicut neque est ens rationis, aut moralis tantum existimatio vel appretiatio, quod homo qui peccavit, maneat habitualiler injustus et Dei inimicus ; sed re ipsa et antecedenter ad omnem moralem appretiationem id habet) cumque prædictus terminus etiam apud Vasquez non possit esse alius nisi privatio gratiæ ; fit, non præcedentem actum moraliter permanentem, sed hujusmodi privationem physice et re ipsa suo modo existentem, esse immediatam rationem denominationis quam dicimus. Hanc tamen impugnationem consulto non prosequimur, quia ejus doctrina nobis opus non est : existimamus namque, actum peccaminosum nedum jam præteritum, sed etiam dum physice existit, quantumvis existentia hæc perduret, ineptum et improportionalumesse ad tribuendum effectum et denominatio nem *peccaforiset injusti habitualis.*

13. Pro quo nota, quemlibet effectum formalem, et quamlibet denominationem exigere formam denominantem sibi proportionatam, et habentem modum essendi, quem exprimit ipsa denominatio. Unde si hæc exprimat informationem subjecti, et constitutionem aut qualificationem illius in aliquo *esse.* vel quasi *esse* permanenti et quieto in ordine ad subjectum ipsum ; forma debet esse quieta et permanens, respiciensque subjectum ut in se constituendum vel qualificandum, sicut habitus et formæ permanentes respiciunt. Si autem denominatio exprimat motum, fluxum, aut tendendam ad aliud; forma debet esse fluens, et tendens, sicut sunt operationes et actus secundi : aliter non erit debita proportio inter denominationem seu effectum formalem, et inter formam tribuentem talem denominationem vel effectum.

14. Hinc formatur sequens impugnatio, Quoniam (.·«· peccatorem et injustum non est de illis effectibus vel denominationibus, quæ exprimunt motum et tendentiam, sed potius informationem et qualificationem subjecti in ordino ad se ipsum, et ad hoc ut in so sit tale, vel talo : atque adeo forma vel quasi forma unde sumitur, non debet esse motus vel actus, qui dicunt fluxum et tendentiam circa aliud, sed aliquid quietum et permanens, respiciensquesubjectum, ut qualificandum et constituendum in se : atqui peccatum actuale sive præsens sive præteritum, non se habet hoc posteriori modo, sed illo priori : ergo nequit ab eo desumi prædicta denominatio vel effectas. Consequentia videtur perspicua ex praenotato. Major vero etiam liquet : quia esse aliquem habitualiler injustum et peccatorem, non exprimit modum aut tendentiam circa aliud vel aliquid fluens; sed informationem et statum, quo in seipso permanet prave dispositus, mortuus Deo, aversus et separatus ab illo, et ei inimicus : quæ omnia exprimunt qualificationem et constitutionem subjecti in se ipso. Minor autem facile suadetur : nam peccatum actuale sive ut præsens, sive ut præteritum concipiatur, non concipitur ut forma quieta, constituens aut qualificans subjectum,ut sit in seipso tale vel tale ; sed ut operatio et exercitium potentiæ, adeoque ut motus et tendentia circa aliud : hoc enim est de ratione cujuscunque operationis ut sit attingentia sui objecti : non ergo denominatio sumpta ex prædicto peccato, potest exprimere statum et modum essendi fixum et quietum, quem exprimit denominatio *injusti* et *peccatoris.*

imp?· gnatl°'

15. Confirmatur a simili : nam ita se habet quoad præsens denominatio *peccatoris* et *injusti* ad formam ex qua oritur, sicut opposita denominatio *justi* et *sancti* ad formam unde sumitur : sed hæc secunda denominatio ex eo quod exprimit statum subjecti, et modum essendi fixum in illo, nequit desumi ab aliqua operatione, vel actu secundo quantumvis optimo et perfecto, sed a gratia justificante, quæ est forma habitualis *et* permanens : ergo neque prima illa poterit ob eandem rationem desumi ab actu quantumvis pravo etpeccaminoso, sed ab aliqua ratione, quæ sit habitualis et permanens, uti est gratiæ privatio.

contir- *miltl0'*

Confirmatur secundo : nequit ab habitu vel forma permanente sumi immediate

CoaOr- "ıη"'

denominatio exprimens tondentium et motum, uti est denominatio pecwMis, vel denominatio merentis.· ergo neque ab eo quod est tendentia el motus, sicut est peccatum actuale, et sicut est actus charitatis, sumi poterunt denominationes exprimentes per manentiam et statum, uti exprimunt denominatio justi, et denominatio *peccatoris.* Adde, modum dicendi, quem impugnamus, aperte osse contra D. Thomam, non solum quia agens de macula peccati, ubique eam collocat in sola privatione, nullius alterius rationis mentionem faciens, ut constat ex testimoniis adductis : sed etiam quia distinguit illam a peccato actuali tanquam medium ab extremo, et effectum a sua causa : ut videre est in 2, dist. 42, in expositione p Thom. ^ex^us» ubi : *Dicendum, quod macula est medium inter actum peccati et reatum, quasi effectus actus, et fundamentum reatus.* Adde secundo, juxta communem modum D. Thomæ, et aliorum Patrum, majorem permanentiam concedendam esse ei, quod est macula, quam peccato actuali : nam de isto absolute et simpliciter dicunt, quod transit, el non permanet; de illa vero sicut etiam de reatu, quod permanet et non transit : sentiunt ergo maculam distinctum quid esse a prædicto peccato : alias uirunque eodem modo vel transiret, vel permaneret. Adde tandem, quod semel concesso privationem gratiæ habere rationem culpæ habitualis, Tasq. sicut concedit Vasq. ubi supra, cap. 4, nulla est necessitas recurrendi ad peccatum actuale præleritum pro denominatione peccatam tanquam ad formam. Imo neque est locus ad talem recursum : quia quoties respectu alicujus denominationis adest ratio intrinseca, ex qua possit desumi, hæc praevenit et præcludit aditum cuilibet extrinseco in ordine ad immediate denominandum, ut constabit inductione.

Duplex objcciio. 16. Duo tamen objici possunt pro sententia yaSq. Primum est, quia totum illud ingredi debet rationem maculæ et peccati habitualis, a quo mundat et liberat justificando : sed hæc non tantum liberat et mundat nos a gratiæ privatione, sed etiam a peccato actuali : et ideo quod ante justificationem propter non retractionem moraliter permanebat impediens gratiæ infusionem, postea omnino tollitur, et nullo modo permanet : ergo utcunque hoc clauditur in ratione maculæ et peccati habitualis. Secundum est, quod privatio gratiæ non distinguitur, nec multiplicatur juxta distinctionem et multiplicationem peccatorum actualium ; sed sicut gratia tantum est unica forma, sic ejus carentia ex quocunque peccato ortum habeat, tantum est unica privatio :cum ergo peccata habitualia et maculæ distingui et multiplicari debeant secundum distinctionem actualium, necessario debent includere aliquid ultra prodictam privationem ; quod sit ratio distinctionis : neque apparet aliud pro prædicto munere, nisi peccatum actuale. Sed ulraque objectio soluta est disput. præced. prima num. 74, et secunda a num. 150.

Omittimus impugnare modum dicendi, quem tuetur in præsenti Curiel de privatione tW conformitalis habitualis ad legem : quia * illum retulimus et examinavimus disput. præced. dub. 1. Sicut etiam omittimus alium, quem meditatur Suarez disput. 8 de peccat, sect. unie, conclus. 3, ubi essentiam peccati habitualis reducit ad quandam moralem et prudentem appretiationem, juxta quam ille qui moraliter deliquit, dum non justificatur, censetur aversus a Deo, et ad bonum commutabile conversus sine aliquo physico, a quo intrinsece afficiatur. Privationem vero gratiæ ideo rejicit a conceptu prædicti peccati, quia existimat non posse habere rationem culpæ, cum sit pcena,'<et a Deo subtrahente ipsam gratiam. Sed non videtur loqui admodum consequenter : nam disput. 9, sect. 2, constituit in prædicta privatione essentiam peccati originalis; de quo dubitare non potuit, quod vere et proprie sit culpa. Verum (quicquid sit de prædicta inconsequentia) cum nos disput. præced. a num. 129 et 142, sufficienter ostenderimus, privationem gratiæ simul esse culpam et pœnam, inesseque illi aliquam rationem quæ a Deo non sit, ibidem eo ipso diluimus fundamentum hujus auctoris, sicut et aliorum, qui propter eandem rationem, omissa omni privatione, pro constituendo peccato habituali, sive originali, sive proprio, ad alia recurrunt. Unde non oportet circa hoc immorari. Hæc vero dixerimus, non quia ex eis habeatur exacta rei intelligentia, sed ut complementum praecedentis disputationis, ubi quaerenda est, dub. 3 ct 5.

QUÆSTIO LXXXVII

De realu pcenee, in ocio articulos divisa.

[teinde considerandum est de realu parue. Et primo de ipso reatu. Secundo de mortali et ceniali peccato qute distinguuntur secundum reatum. Et circa primum quxruntur acto.

Egit in praecedentibus D. Thomas de illis effectibus, qui physice et executive ex peccato consequuntur, uti est macula, diminutio boni naturæ, etc. quos proinde *effectus physicos* nuncupavimus. In hac vero quaestione agit de effectibus moralibus, cujusmodi est pœna, ad quam peccans non concurrit physice et executive (saltem per se loqnendo) sed demeritorie : quod ad genus causæ moralis spectat.

ARTICULUS I.

Utrum reatus panæ sü effectus peccati?

Ad primum sic proceditur. Videtur quod restas pœnæ con sit effectos peccati. Quod enim per accidens se habet ad aliquid, non videtur esse proprius effectus ejus : sed reatus pœnæ per accidens se habet ad peccatum, cum sil prâtçr intentionem peccantis: ergo reatus pœnæ non est effectos peccati.

2. Præt. Malum non est causa boni : sed pœna bona est, com sii justa et a Deo : ergo non est effectus peccati, quod est malum.

3. Præt. August. dicit in 1 Confess, quod omnis inordi- Mttts animus sibi ipsi est pœna ; sed pœna non causât reatum alterius pœnæ, quia sic iretur in infinitum ; ergo peccatum non causal reatum pœnæ.

Sed contra est, quod dicitur Rom. 2: Tribulatio et angustia in animam omnem operantis malum : sed operari malum est peccare : ergo peccatum inducit pœnam, quæ nomine tribulationis et angustia· designatur.

Respondeo dicendum, quod ex rebus naturalibus ad res temnas derivatur, ut id quod contra aliquid insurgit, ab eodetrimentum patiatur Videmus enim in rebus naturalibus, quod unum contrarium vehementius agit, alicro contrario superveniente : propter qnnd aquæ calefacta magis congelantor, ut dicitur in 2 Mcicororum. Unde in hominibus hoc ex naturali inclinatione invenitur, ut unusquisque deprimat eum, qui contra ipsum insurgit. Manifestum est autem, quod quiconque continentur sub aliquo ordine, sunt quodammodo unum ad principium ordinis. Unde quicquid contra ordinem aliquem insurgit, consequens est ut ab ordine el principe ordinis deprimatur. Cum autem peccatum sil aci® inordinatus, manifestum est, quod miicuiiqucpcccat, contra aliquem ordinem agit : et ideo ab ipso ordine consequens est quod deprimatur, quæ-quidem depressio pœna Cst Unde secundum tres ordines, quibus subditur humana voluntas, triplici pœna potest horno puniri. Primo quidem enim subditur humana natura ordini propria» rationis. Seenndo, ordini exterioris hominis gubernantis vel spiritualior, vel temporaliter, politice, seu ipconomice. Tertio subditur universali ordini divini regiminis. Quilibet autem borntn ordinum per peccatum pervertitur, dum ille qui pccot, agitet contra rationem, el contra legem humanam, ut contra legem divinam. Unde triplicem pœnam incurrit, unam quidem a seipso. qua· est cônscieiiliæ remoists. aliam ver» ab homine, tertiam vero a Deo.

Ad primum ergo dicendum, quod pcentcORseqniturpeccatum, in quantum malum est ratione sua· inordinationis ; unde sicut malum est per accidens in actu peccantis pra ter intentionem ipsius, ita el reatus pœnæ.

Ad secundum dicendum, quod pœna quidem ju<ta esse potest et a Deo, ei ab homine inflicta : unde ipsa pœna non est effectus peccati directe, sed solum dispositive. Sed peccatum facit homincui esse reum pœi.æ, quod est malum. Dicit enim Dion. 4, cap. de divin, no. quod puniri non est malum, sed fieri pœna dignum : unde reatus pœnæ directe ponitur effectus peccati.

Ad tertium dicendum, quod pœna illa inordinati animi debetur peccato ex hoc, quod ordinem rationis pervertit: fit autem reus alterius pœnæ per hoc, quod pervertit ordinem legis divinæ, vel humanæ.

Prima conclusio: *Triplici panx subdilui homo perpeccatum .-primas a seipso: secunda ab aliis hominibus : tertiat a Deo.*

Seen uda conclusio : *Reatus ponte directe ponitur effecius peccati.*

Continet litera hujus articuli non solam congruentiam ad declarandam primam conclusionem, ut aliquibus visum est; sed etiam rationem salis efficacem ad illam comprobandam : ex iis enim, quæ in naturalibus contingunt, recte arguitur ad ea, quæ sunt secundum rationem, eo quod ordo naturæ est ordo rationis et intelligentiæ. Sensus autem prædictæ conclusionis non est, quod singula peccata incurrant omnes illas poenas : nam pure interna non puniuntur ab hominibus : sed debet intelligi per accommodam distributionem : ita ut quaedam omnes etquædam aliquas, vel aliquam incurrant, nullumque sit cui non aliqua ex prædictis poenis correspondeat. Secunda conclusio habetur in solutione ad secundum et videtur directius respondere titulo articuli, quam prima. Sed ut notavit Cajetanus, voluit D. Thomas a notioribus in corpore arguere, el ibi insinuaro? quod in solutionibusargumentorum expressius traditurus erat, ut illis satisfaceret. Pro eodem

auk-πι somîturin prædiclasolulioneraimre *dispositire,* ac *causais liemrritorie,* 'riodest causalilas moralis, quam exercet jiW \ltUlTl respectu pœnæ ; ad distinctionem illiusquam exercet respectu reatus, quæ est c.usaiitas physica. c l vocatur a D. Thoma*causalitas* </i-r<rfr/. In solutione ad primum nola, malum ea ratione dici ;>er *accidens* respectu actus peccati, quia est præter peccantis intentionem ; non quia non ex natura rei, et respecta defecti bili latis voluntatis suo modo per se consequatur in tali actu.

ARTICULUS II.

Πτ λ /wjif *eM ρχ*a pwalil*

A·' srcnadum si»· proceditur. Videtur quod peccatum non esse pœ» peccati. Pœœr enim stun inducta-. at per eas bfrviaes reducantur ad bomun virtutis, ui latet per Philon jdstnn iu lu Ethic <e-.i per peccatam con redtrilar Imo in N«ηιηη vinoiis.sed in oppositam : ergo pceratmu non est pasra peccati.

2. Pt a·:. pfw»r jæiæmi a Deo. ut plet ter Angœi. in lib. 63 quæsL peccatam non <si a Deo. et est injtuttnu î non er;o peratum potest esse j«mm pecan.

3. Prrt De ratione pour est quod sit coutra voluotatem: sed (recatan esta vtHUBtate. ui ex supra eidisputet : ergo peratam um pciest esse pœna recall.

Sed coûta e*i. quod Greg. dicit saper Ezeeb. quod quaedam perata $u»it firose pcrali.

Respondet) dicendum, quod dc peccato dupliciter loqui poscimus. per se scilicet, et per accidens. Perse quidem < nullo u.odo lucratum potest e^e pœna perati. Peratam enim per se consideratur secundum quod egreditur a voluntate : sic etiba habet ntionem culpa·; de ratione autem pœuæ est, quod sit eontra voluutaiem. ut in 1 habitam est. Vade manifesta u est, quod peratam per se loquendo, nullo modo potest esse pœna peccati. Per accidens autem peratum potest etiam esse pœna peccati tripliciter. Primo quidem et parte cans**, qua· est remotio prohibentis. .Sunt euin: canij· inclinantes ad peratum. passiones, teotatio diaboli, ct aica hujusmodi, qme quidem causae. hppedhzntur per auxilium divina? gratia', quæ subtrahitur per peratam : nude οκά ipsa subtractio gratiae sit quædam pœna et a Deo. ut supra dictam est. sequitur quod per accidens etiam peccatam quod ex hoc sequitur, poma (liatur. Et hoc modo loquitur Apostolus item. 1. dicae: propter quod tradidit eas Dens in desideria cordis eorum, quæ sunt anima? passiones: quia scilicet deserti homines ab auxilio divina? gratiæ. vinciatur a passionibus : ct hoc modo semper peratam dicitur esse |*o·iî3 praecedentis peccati. Alio modo ex parte substantia· actas quæ afflictionem inducit, sive sit actus interior, ut | atct in ipsa ira ct invidia, sive actus exterior, oi patet cum aliqui gravi labore opprimuntur et damno, ut expleant actam læcati, serendum illudSap. 5. lassati sumes in via iniquitatis. Tertio modo ex parte effectus. ut scilicet aliquod peratum dicatur pœna respecta effectas consequentis; sed his duobus ultimis modis unum peccatum non solum est pctiM precedent is peccati, sed etiam sui.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc etiam, quod aliqui puniuntur a Deo, dum permittit eos in aliqua peccata profluere. ad bonum virtutis ordinatur, quandoque quidem etiam ipsorum qui peccant, cum scilicet post peccatum humilions ct cautiores resurgunt. Semper autem est ad emendationem aliorum. qui videntes, aliquos ruere de pecato in peccatum magis reformidant peccare. In aliis autem duobus modis manifestam est, quod pœna ordinatur ad emendationem : quia hoc ipsum, quod liomo laborem ct detrimentuin patitur in pecando, natum est retrahere homines u perato.

Ad secundum dicendum, quod ratio illa procedit dc peccato secundum se. Et similiter dicendum est ad tertium.

Trima conclusio : *Peccatum per se Uh q u c iu Io nullo modo* po/ttsl iw *perna peccoti.*

Secunda conclusio : *Peccatum potet per accidens esse pana peccati tripliciter : nempe ex parte causx, ex parte effectus, et exparte substantia actus.*

Tertia conclusio : *Ex parte substantia actus, et ex parle effectus non solum unum peccatum potest esse perna alterius, sed etiam sui ipsius.*

ARTICULUS III

C Irnm aiiipwit peccatmu biduod reatum xIcthx /

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod nullumpe^lttn induat reatum a*:ern;»· j ana». Pœna enim justa adæqiutQr culpa?; justitia enim aquabbs est. Wide dicitur lsaue97j In immsura conha mensuram cum abjecta fuerit, judicabit cum : >cd peccatum est tcmforale : ergo non inducit rutum pœna· æîern??.

2. Pra.'t. Pnw medicina? quaxlam sunt, ut dicitur in 2 i -♦.··! mdl t meilieim dt-bclessc inliniu, quia ordinatur ad flnem : quod ante u ordinatur ad finem non est inSni·tum, ut Philosophus dicit in 1 Polit, ergo nulla pœna debet essv infiniu.

X Præt. Nullus sapiens facit aliquid, nisi propter se in ipso delectetur : sed Deus non delectatur in perditione hominum, ut dicitur Sap. 1 ergo; non puniet homines p®u sempiterna.

•L IT.rl. Nihil quod est per accidens, est Inllnitum : sq[pœna est per accidens, non est enim secundum naturam ejus qui punitur : ergo non potest in infinitum durare.

Sed cnntnesl. quod dicitur Matt. 25 : Ibunt hi in supplicium ætemum. Et Marri 3 dicitur : Qui autem blx^pteoiverit in Spiritum Sanctum, non habebit remissionem ia ætermnn, sed erit reus æierni delicti.

Itespondeo dicendum, quod sicut supra dictum est. peccatum ex hoc inducit reatum >wrnæ, quod pervertit aliquea ordinem : manente autem rausa, manet effectos : unde quaudin perversitas ordinis remanet, necesse est quod reniai.cat reatus pœnæ. Pervertit autem aliquisordinem quasdoqnc quidem rcpanbilitcr, quandoque autem irreparabili-

r : seaiper enim defectus, quo subtrahitur principiora, irreparabilis est. Si autem salvetur principium, ejus virlole alii defectus reparari possunt : sicut si corrumpatur principium visivum, non potest fieri visionis reparatio, nisi sob virtute divina : $1 vero salvo prinripio visivo. aliqua impedimenta adveniant visioni, reparari possuntpcr nataram vel per artem. Cujuslibet autem ordinis est aliquod principiora, per quod aliquis fit particeps illius ordinis, et ideo si peccatum corrumpat principium ordinis <juo voluntas hominis subditur Deo. erit inordinatio quantum est dose irreparabilis. etsi reparari possit virtute divina. Principium antea hujus ordinis est ultimus finis, cui homo inhærcl per ctaritalem . et ideo qav cunque peccata a vertunt a Deo. charitatem auferentia, quantam est de se. inducunt reatum æterûæ pœna?.

Ad prîmum ergo dicendum, quod pœna pecato proportii> natur, secundum acerbitatem tam in judiriodivino,qinm in humano : sed sicut August dicit 21 dc Civit. Dei :In nnllo judicio requiritur, ut pœna adæquetur culpæ secundum (Jurationem. Non enim quia adulterium vel homicidium in momento committitur, propter hoc momentanea pœna pnnitar, sed quandoque quidem perpetuo carrcre, vel exilio, quandoque etiam morte, iu qua non consideratur occisionis mora, sed potias quod in perpetuum auferatur a societate viveutium:et sic repraesentat suo modoæternitatem pœnæinflictæ divinitus. Justum tamen est secundum Greg, qnod qni in suo æterno peccavit contra Deum, in ælcrno Dei puniatur. Dicitur autem aliquis in suo ælcrno peccasse, non soloui secundum continuationem actus in lota hominis vita durantis, sed quia ex hoc ipso quod finem in pecato constituit, voluntatem habet in æteruuui peccandi. Unde dicit Gregor. I Mor.

Mec.quod Iniqui vului«ænî sine fine vivere, ut sine lino lUwxMjnHii iniquitatibus iiermanere.

Ad stfundum dircnduin. quod pœna quæ etiam secundum k^taiMnadnlligilur, non semper («1 medIcte l h ei qui puiitur^d H)lmn ahis : sirut cum lulro su>pundilur, non di[x' ciueudclur, sed propter alios, nt sa Hem metu pœna? Nmrede&tani. secundum illud Proverb. 10: Pestilente e^ellilo, sluiiu< sipicniinr crii. 8|0 faillir OtæUrjun ρ<ι næ itffotorum a Jho iulliciæ, sunt medicinales his, qui con· sHeralkme pcMMnim obsiincnl a peccatis, secundum illud Bata;W. Dcdhti meiuentibus te signifleailoncm, ut fugiant i Ude artus. ui liberentur dilccii tui.

A4 tertium dicendum, quod Deus non delectatur inpefcuis ffupttr ipsas, sed delectatur in ordinc sua» justitiæ, qua; tee requirit

AdqiartiKû dicendum, quod pœna, etsi per accidens ordinclurad wturam, per sc tamen ordinatur ad privationem urttois. cl ad Dei justitiam .' et ideo durante inordinatione, •wqcr durat pœnu.

Conclusio : *Quxcunque peccata avertunt a Dtû, auferendo charitatem, inducunt reaturn ρχηχ xtcrnx.*

ARTICULUS IV.

I'ηιη pacato debeatur perna infinita secundum quantitatem ?

Ad quMlmn sic proceditur. Videtur quod peccato debeaürpœoa infinita secundum quantitatem. Dicitur enim Hierea. 10- Corripe me Domine, veruntamen in judicio, ct non ia tore tuo, ne forte ad nihilum redigas me. Ira autem' Dei vel furor metaphysice significat vindictam divinæ justifia ; redigi autem in nihilum est pœna infinita, sicut ct cx Khiloaliquid facere, est virtutis infinita? : ergo secundum nodiclatu divinam peccatum punitur pœna infinita sccunta quantitatem.

1 Prai. quantitati culpæ respondet quantitas pœnæ, scmdom illud Douter. 25: Pro mensura peccati erit ct plagarem modus : sed peccatum quod contra Deum committitur, & infinitum .· tanto enim est gravius peccatum, quanto majyrestpersona contra quam peccatur : sicut gravius peceaus est percutere principem, quam percutere hominem priniom · Det nutem magnitudo est infinita .-ergo pœna infinita detetarpro peccato, quod contra Deum committitur.

3. Præt. Dupliciter est aliquid infinitum, duratione scilicet quantitate .-sed duratione est pœna infinita, ergo et pulitate.

Sedconlra est, quia secundum hoc omnium peccatorum ErXUliuui pœnæ essent æquales, non enim est infinitum infiito majus.

Bespondco dicendum, quod pœna proporlionalur peccato. Isjeccato autem duo sunt, quorum unum est aversio ab iKonmutabili bono, quod est infinitum : unde ex hac parte ptttatam est infinitum. Aliud quod est in peccato, est inoràmlaconversio ad commutabile bonum, ct ex hac parte tholum est finitum, tum quia ipsum bonum commutabile w finitum : tmn etiam quia ipsa conversio est finita non cumpossunt esse actus creatura? infiniti. Ex parte igitur nersinnis respondet peccato pœna damni, qua» etiam est inhiu ; est enim amissio infiniti boni, scilicet Dei .· ex parte litem inordinata: conversionis respondet ci pœna sensus» feeihmcst linita.

Ad primum crgodiccndum, quod omnino redigi in nihilum oaqni pccral, non convenit divinæ justitiæ, quia reputlperpeluitati pœnæ, quæestsccundum divinam justitiam, Udictum est : *ed in nihilnm redigi dicitor, qui spiritualit«bonis privatur : sed secundum illum 1 Corinth. 13: Si Mtebucro charitatem, nihil su n.

Ad secundum dicendum, quod ratio illa procedit dc peccato ex prte aversionis. Sic enim homq contra Deum

Ad tertium dicendum, quod duratio pœnæ respondet duntioui culpæ non quidem cx parte actus, sed cx pane maqra durante manci re;ilus pœna·: sed acerbitaspœnæ renodet gravitati culpæ. Culpa autem quæ est irreparably K de se habet quod perpetuo duret, cl ideo debetur ei pœna æterna : non autem ex parte conversionis halict infinitatem, et ideo non debetur ci ex hsr. porte pâma infinita secandum quantitatem.

Conclusio : *Ex parte aversionis corresponds peccata pœna damni rpixest infinita: ex parte vero inordinate conversionis respondet iUijitena sensus, qux est finita.*

ARTICULUS V.

Utrum omne peccatum inducat reatum pnenx xtcrnx.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod omne peccatum inducat reatum pœnæ æternæ. Pœna enirn, ut dictum est, proporlionalur ctdpæ : sed pœna æiema diflen a temporali in infinitum; Hallam autem pccêatoni differre videtur ab altero in infinitum; cum omne peccatam sit humanas acte» qui infinitus esse non potest: cum ergo alicui peccato debeatur pœna ælcrna, sicut dictum esi, videtur quod nulli peccato debeatur pœna temporalis tantum.

2. Præt. Peccatum originale est minimum peccatorum : unde ct Aug. dicit in Enchin quod mitissima pœna est eorum, qui pro solo jæccato originali puniuntur : sed peccato originali debetur pœna perpetua : nunquam enim videbunt regnum Dei pueri, qui sine baptismo decesserunt cum originali peccato, ut patet per id quod Dominus dicit Joan. 3: Nisi quis natus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei : ergo multo magis omnium aliorum peccatorum pœna erit æterna.

3. Præt. Peccato non debetur major pœna ex hoc, quod alteri peccato adjungitur, cum nlrumque peccatum habeat suam pœnam taxatam secundum divinam justitiam ; sed peccato veniali debetur pœna æterna. si cum mortali inveniatur in aliquo damnato, quia in inferno nulla potest esse remissio: ergo peccato veniali simpliciter debetur pœna æterna. Nulli ergo peccato debetur pœna temporalis.

Sed contra est, quod Greg. dicit in 4 Dialogor. quod quædam leviores culpæ post hanc vitam remittuntur : non ergo omnia peccata æterna pœna puniuntur.

Respondeo dicendum, quod sicut supra dictum est. peccatum causal reatum pœnæ ætcrnæ, in quantum irreparabiliter repugnat ordini divinæ justitiæ, per hoc scilicet quod contrnriatur ipsi principio ordinis, quod est ultimus finis. Alanifcstum est autem, quod in quibusdam peccatis est quidem aliqua inordinatio, non tamen pcrconlrarictalem ad ultimum finem, sed solum circa ea quæ sunt ad finem, in quantum plus, vel minus debite cis intenditur, salvato tamen ordine ad ultimum finem, puta, cum homo, etsi nimis ad aliquam rem temporalem afficiatur, non tamen pro ea vellet Deum offendere, aliquid contra præceptum ejus faciendo : unde hujusmodi peccatis non debe ur æterna pœna, sed temporalis.

Ad primum ergo dicendum, quod peccata non diflfenuit in infinitum cx parte conversionis ad bonum commutabile, in qua consistit substantia actus : differunt autem in infinitum ex pario aversionis. Nam quædani peccata committunlurpcr aversionem ab ultimo fine: qmedam vero per inordinationem circa ea quæ sunt ad finem: tinis autem ultimus ab his quæ sunt ad finem, in infinitum differt.

Ad secundum dicendum, quod peccato originali non debetur pœna æterna ratione suæ gravitatis, sed ratione conditionis subjecti, scilicet hominis, qui sine gratia invenitur, per quam solum fit remissio iwuæ. El similiter dicendum est ad icriium, de veniali peccato. Æternitas enim pœmr non respondet quantitati culpæ, sed irremissibililati ipsius, ul dictum csL

Prima conclusio : *Peccatis quæ non contrarianlur ultimo fini, scilicet venialibus, non debetur pœna æterna, sed temporalis.*

Secunda conclusio : In solut. ad secundum : *Peccato originali non debetur pœna ratione suægravitatis : sed ratione conditio-*

nw *subjecti, qiuhI sine oralia invenitur, per quam solum sil remissio pœnæ.*

, Omnes isti articuli, et eorum assertiones continent graves difficultates, quæ ex professo examinare oportet : pro quo erit

DISPUTATIO XVII.

De reatu el jxma peccati in communi.

Reatus peccati, et ejus pœna mutuo sibi correspondent, ille ut obligatio et demeritum ; ista vero ut terminus et compensatio talis obligationis : unde non immerito utriusque disputationem conjungimus. Incipiemus vero a reatu, quia prior est, et minus controversi® obnoxius.

DUBIUM I.

Quid sit reatus et qualiter ad peccatum comparetur.

Hoc primum dubium doctrina et explanatione. potius quam disceptatione peragendum est : nam de rebus *quid sint,* non tam probari postulat, quam declarari.

Principia pro dubii resolutione.

Beatas node dictus. 1. Cum nomen *reatus* ex nomine *reus* deductum sit ; *reus* vero a *re* dicatur, ex hujus significatione venandum est, quid utrumque illud significet. *Iles* autem inter alias acceptiones non infrequenter pro *lite* Cicero. olim usurpabatur : ita ut dixerit Cicero pro Mur. *Nondum potuisse statuere juris consultos, utrum rem, an litem dici oporteret ?* Indeque antiquitus *reus* dictus fuit quisquis litem cum altero contestatam habebat : sive is egit, sive cum eo actum est. Unde dixit Idem. idem Cicer, lib. 2 de Orat. *Ileos appello non modo eos qui arguuntur, sed omnes, de quorum re disceptatur.* Postea vero is solum *reus* dictus est, qui accusatur et arguitur : qui vero arguit et accusat, *actoris* nomen usurpavit. Vox ergo *reatus,* quæ recentior est, et a *reo* deducitur in hac posteriori acceptione, nihil aliud denotat nisi meritum vel obligationem, qua is qui aliquod crimen commisit, pœnæ vel satisfactioni tenetur obnoxius. Quia igitur quicunque peccat, incurrit eo ipso debitum, ut puniatur et satisfaciat, ut probat ratio primi articuli, merito Theologi prædicto nomine usi sunt ad hujusmodi debitum significandum. Itaque *reatus,* quoad prawns attinet, nihil aliud est, nisi quædam habitudo vel quasi habitudo inter peccatum et pœnam per modum debili, seu ligaminis, vel obligationis ad patiendam ipsam pœnam. Quæ autem sit forma constitutiva talis habitudinis, et denominativa *reatus,* examinandum est, quia non satis constat inter Theologos.

Pro quo nota, plura concurrere ad hoc ut te prædictam habitudinem intelligaraus-.nam nsii præcedit peccatum actuale, quo quis pœnam promeruit : succedit peccatum habituale a seu macula, a qua permanente? et in facio esse constituitur *peccatur :* ncc non offensa seu injuria, aqua Deus denominatur *offensus :* adest etiam divina lex, non solum qua peccatum prohibetur ex justitia legali; sed etiam qua homu si peccaverit, destinatur ad pœnam ex justitia punitive, taxaturque ipsa pœna juxta gravitatem delicti : et denique advenit pœna determinata per talem legem. Rursus in peccato habituali, quod remanet actuali transacto, potest considerari malitia seu deformitas, quæ est ratio primaria ct constitutiva : et potest considerari condignitas sive proportio ad pœnam in ipsa malitia fundata, et eam veluti consequens : nam ex eo peccatum est pœna dignum, quia est malum el deforme. In lege etiam sive justitia divina potest considerari et ordinatio activa, quæ est ipse actus divinus, a qua Deus dicitur *ordinans ad pœnam, condemnans :* et ordinatio passiva, aqua peccator dicitur *ordinatus ad pœnam,* sive *condemnatus :* quæ quidem passiva ordinatio in peccatore nihil reale intrinsecum ponit, sed vel denominationem extrinsecum ab actu Dei ordinantis, vel aliquod ens rationis.

2. Scotos ergo in 4, dist. 14, quæst. 1, num G et 7, tam maculam quam reatum Sci constituit in hac ordinatione passiva: quam dicit posse considerari ut disconvenientem animæ, et sic esse ejus maculam ; vel ut obligationem ct destinationem ad pœnam, et sic esse ejus reatum. Additque, eandem ordinationem active sumptam, ul dicit actum voluntatis divinæ, per quem peccator ordinatur ad talem pœnam, esse offensam. Quem sequuntur Gabriel, Major, et Al-gût⟨ mainus super citata dist. quamvis in modo explicandi prædictam doctrinam, nonnihil ® dividantur.

Eorum autem opinio quamvis non ex omni parte falsum contineat, ut infra constabit.

labii, communiter tnmcn deseritur : quia | saltem ratio maculai nequit in prædicta ordinatione consistere, sed in privatione gratia?, ut vidimus quæst. præced. in commentario nrt. 1. Macula enim apud omnes est degenero mali culpæ, cum sit ipsum habituale peccatum, atque adeo nequit ab aliquo Dei actu sive per modum effectus, sive per *modum denominationis provenire : ordinatio vero passiva peccatoris ad pœnam proculdubio est de genere boni : nam bonum et justum est peccatorem ad pœnam destinari : imo est effectus vel denominatio ipsius actus divini destinantis. Non igitur ratio maculæ consistere potesl in prædicta ordinatione. Ad hæc etiamsi Deus hominem, qui mortaliter delinquit, non destinasset ad pœnam (ut potuisset de lege absoluta) ipse homo nihilominus haberet peccatum habituale et maculam, a quibus denominaretur *jieccator* et *maculatus,* ut est per se notum : ergo non consistit ratio maculæ in prædicta ordinatione. Et eædem rationes convincunt, neque offensam collocandam esse in tali ordinatione, quovis modo accepta. Ex quo etiam fit, neque reatum, saltem adæquate sumptum, posse in illa consistere : quia cum reatus non solum dicat obligationem ex Dei justitia ortam ad subeundam pœnam, sed etiam condignitatem et demeritum respectu talis pœnæ, quæ ex ipso peccato oriuntur, suntque aliquid de genere mali culpæ (nam malum et culpabile est fieri pœna dignum) vel dicendum est aliquid hujus mali ex Dei actu provenire : quod est absurdum : vel non est asserendum omnem reatum consistere in prædicta ordinatione.

Inter alios vero, qui maculam et reatum a tali ordinatione distinguunt, non satis adhuc constat, an reatus sit ipsamet macula; an vero aliquid illi superadditum. Conveniunt fere omnes non esse aliquid reale realiler a macula diversum ; sed vel quid cum ea identificatum, et solum virtualiter aut ex modo nostro concipiendi distinctum; vel quandam relationem rationis, quam inlelligimus resultare et fundari in macula in ordine ad pœnam : quamvis non desint qui prædictam relationem velint esse teW· realem : de quo videri possunt Cu riel, Araujo, Hytm.'el Gregorius Mart. art. 1 hujus quæstionis. Djs^ 3. Pro rei ergo intelligentia oportet ali-m»? quibus uti distinctionibus. Primo enim fi. reatus distinguitur in *reatum culpæ,* et *rea-*⟨nth. *tum pœnæ.* Reatus culpæ potest dici illa necessitus, qua omnes posteros Adami constrictos irilelligimus ad incurrendum peccatum originale, ubi primo concipiantur : de quo late egimus disp. 15, dub. I, et potest etiam *reatus culpis* dici illa subjectio, qua quisquis commisit aliquod peccatum mortale, tenetur sub ejus macula quasi captivus et ligatus, impotens, quantum est ex propriis viribus, ad inde egrediendum, donec per gratiam remissionis solvatur : habet enim se prædicta subjectio velut ligamen, quo homo manet sub culpa vinculatus, et ideo recte dici potest *reatus culpat.* Reatus vero pœnæ est ille, cujus rationem inquirimus, et nuper num. 1 descripsimus per obligationem et ligamen, sive condignitatem ad poenam sustinendam. Fundatur autem hæc distinctio in communi usu loquendi, quo dicimus, absolvi aliquem a culpa simul et a pœna, aut a culpa, et non a pœna, scilicet non a tota, distinguentes inter utramque absolutionem. Cum enim absolutio directe respiciat reatum (nam absolvere est ligatum solvere), oportet ut juxta prædictam duplicem absolutionem scilicet a culpa et a pœna, detur etiam duplex reatus, alter ligans ad poenam et alter constringens sub culpa.

Deinde reatus pœnæ distinguendas est in *radicalem,* et *proximum,* seu in *fundamentalem,* et *formalem.* Reatus fundamentalis sive radicalis est ille, qui fundat condignitatem ad poenam ; proximus vero sive formalis adhuc subdistinguitur : nam aliquando sumitur pro ipsa condignitate proxima ad pœnam, quæ ex parte peccati se tenet : aliquando vero pro ordinatione, qua peccator ex divina justitia destinatur et constringitur ad pœnam subeundam. Quicunque enim peccat, eodem peccato, quo fit pœna dignus, tribuit jus divinæ justitiæ, ut infligat ei pœnam, per quam reparetur inordinatio facta per culpam. El licet nomen *reatus* frequentius usurpetur pro praedicta condignitate, quam pro Dei ordinatione ; recte tamen huic etiam adaptatur : quia ligatio seu obligatio, quam ipsa vox *reatus* sonat, cum proprietate salvatur in prædicta ordinatione. Majoris vero claritatis gratia istum appellabimus *reatum justitiæ,* quasi ex divina justitia ortum: et illum *reatum demeriti,* quia inducitur per ipsum peccatum, et in ejus malitia fundatur.

§ II.

Deciditur dubium aliquibus osserlù.

•l. Ex his qua? præmisimus, non erit difficile qaæsitis in hoc dub. satisfacere, quo i claritatis gratia fiet per aliquas assertiones, quas brevissime comprobabimus. Sit prima conclusio. Reatus culpæ non est aliquid distinctum a culpa habituali seu macula ; sed est ipsa macula secundum suam essentialem rationem. Non loquimur de reatu culpæ ut dicit debitum ad originalem contrahendam : nam de hoc fuse egimus disp. 15,sed ut dicit subjectionem et detentionem sub ipsa culpa, sive originali, sive propria: qui solus reatus pertinet ad hanc disputationem. Probatur conclusio : nam culpa habitualis non alio quam seipsa ligat et tenet sub se peccatorem; sicut non alio quam seipsa afficit et informat illum : idem quippe est teneri sub culpa, ac culpa ipsa informari : cum ergo reatus in acceptione qua loquimur, præcise dicat illud, quo homo sub culpa tenetur, plane fit non posse ab ipsa culpa distingui.

Dices cum Vasq. agnoscente hanc reatus acceptionem disp. 132, c. 3, reatum culpæ supponere in eo, qui reus est, aliquod peccatum et culpam ; alioqui reatus culpæ non esset : quia reatus est obligatio el constrictio, qua tenemursub culpa, atque adeo supponit culpam, sub qua constringit ; et non est ipsa culpa. Respondetur, reatum seu constrictionem sub culpa habituali supponere ipsam culpam, non ut una ratio formalis supponit aliam formalem rationem, sed sicut effectus formalis supponit suam formam : cum qua non ponit in numero, nec censetur aliud ab ipsa forma, sed est ipsamet ut communicata subjecto : sicut album non dicit aliam formam ab albedine, sed ipsam ut communicatam corpori : ita ergo reatus non dicit aliam formam seu rationem constitutivam præter culpam habitualem ; sed illamet ratio quæ abstracte accepta dicitur *culpa habitualis,* ut communicata subjecto et ut afficiens illud dicitur *reatus:* quia per talem communicationem et affectionem tenet et ligat sub se ipsum subjectum : et hoc est *reum* constituere. Quando autem nos asserimus, pra?dictum reatum esse ipsam culpam habitualem,non negamus inter illa distinctionem formæ et effectus formalis; sed intendimus non requiri aliam formam ad constituendum talem effectum.

5. Secunda conclusio. Etiam reatus pern$ feti fundamentalis seu radicalis est ipsa eulpaii,w habitualis sine ulla distinctione.Probatur: nam talis culpa immediato per suam essontiam fundat condign ilatem ad pœnain; ipsa quippe ratio culpæ et malitiæ est sufficiens caqsa el radix prædictæ condignitalis : unde hæc causulis est vora el immediata, *quia humo habet peccatum, ideo est pania di-~qnus :* sed realus fundamentalis nihil est aliud, nisi radix et fundamentum prædicte condignitalis, ergo non differt a culpa habituali secundum suam essentiam.

Dices, potius peccatum actuale esse causam et radicem condignitalis ad pcenam : quia condignitas hæc perprius oritur ex prædicto peccato, quam ex culpa habituali: ergo hæc, sed illud debet dici *realus fundamentalis.* Respondetur, nos loqui de illis, a quibus homo permanentor dicitur *reus* sive culpæ sive pœnæ : quæ necessario debent esse aliquid habituale et permanens: unde quia peccatum actuale statim transit, habituale vero permanet, non illud, sed istud assignare debuimus pro prædicto reatu. Quamvis non negemus, sed potius supponamus, totum hoc quod dicimus *reatum et peccatum habituale,* ex actuali tanquam ex causa efficienteel transeunteeffinxisse ; de qua proinde non est quæstio : quia cum sit transiens, nequit immediate per seipsam fundare reatum habitualiler permanentem : et ideo quærendum est pro hujusmodi fundamento aliquid similiter permanens relictum ex ipso peccato actuali : et hoc dicimus esse peccatum habituale seu maculam.

G. Tertia conclusio. Reatus demeriti formalis et proximus non est aliqua relatio realis, vel rationis, aut aliquid reipsa a peccatu habituali distinctum : neque etiam ipsum peccatum habituale secundum suum conceptum essentialem et primarium ; sed quidam conceptus ejus secundarius, virtualiter distinctus et consequutus : sicut in substantia creata ratio *naturæ* est conceptus virtualiter distinctus et consequutus ad rationem *essentix,* quæ est conceptus rei primarius. Asm ,ertit

Probatur hæc conclusio discurrendo per ejus partes. In primis quod prædictus reatus non sit relatio realis, patet : tum quia hæc relatio deberet fundari in peccato habituali, ratione cujus convenit peccatori : peccatum autem habituale cum sil aliquid privativum, nequit fundare relationem positivam et realem. Tum etiam quia relatio realis

realis petit terminum roalilor oxislonlem : loruiinus very prædictæ relationis, qui deberet essa pœna, sæpe non existi l : non ergo reatus iste constitui potest per talem relationem. Secunda pars videlicet neque esse relationem rationis, probatur : quia denominutiorealis debet provenire a forma reali : repugnat enim quod ens solius rationis realem denominationem tribuat : sed denominatio *realus* est denominatio realis : realiter namque peccator est reus pœnæ, et dignus ut puniatur, in quo reatus consistit : ergo forma vel ratio istius constitutiva seu denominativa debet esse realis. El confirmatnr:nam peccator antecedentur adquamlibet operationem nostri intellectus estdignuspœna olhabelcondignilatem ad illam : sed realus de quo loquimur, solum dicit banccondignilatem : ergo datur ante operationem intellectus; adeoque non est ens rationis, sed aliquid a parte rei.

7. Dices cum Çuriele et aliis, esse duplex genus relationis rationis : quædam enim sunt per intellectum ndinventæ et attribute rebus : ut relatio generis, speciei, et similes : et istæ non denominant realiter, neque ante intellectus operationem. Aliæ vero sunt, quæ non ex adinventione intellectus, sed ex quadam necessitate consequuntur in rebus, quas intelligimus : quo pacto se habent relatio Creatoris, et relatio dominii in Deo erga creaturas,relatio aequalitatis inter divinas personas, et alia hujusmodi : undé istæ conveniunt rebus, et denominant illas secundum suum esse reale, saltem ex parte fundamenti. Quia igitur relatio, in qua reatus consistit, est hujus secundi generis, potest ejus denominatio esse realis, quamvis ipsa sit rationis.

Hæc tamen evasio non solvit argumentum : nam vel sermo est de relatione rationis secundum suum esse formale; vel de fundamento talis relationis ? Si hoc secundum, admittimus prædictam doctrinam, quia fundamentum relationis rationis non est ipsa relatio, neque ens rationis, sed aliqua ratio realis in peccato habituali reperta. Si autem sermo sit de prædicta relatione pro formali, quo pacto est formaliter ens rationis, falso dicitur talem relationem, quantumvis necessario ad modum intelligendi consequatur, non dependere ab operatione intellectus, aut convenire rebus a parte rei, aut tribuere denominationem realem. Est enim manifesta implicatio, quod ens solius rationis cujuscunque generis sit, a parte rei existât, aut a parte rei conveniat subjecto, vel illud denominet ; alias tale ens rationis in nullo distingueretur ab ente reali.

Ex quibus manet etiam probatum aliud quod diximus, videlicet prædictum reatum non esse aliquid realiter distinctum a peccato habituali : quia præter relationem realem vel rationis, nihil apparet, quod possit ab illo realiler distingui. Eo praesertim quia vel hoc distinctum esset positivum : et sic non posset fundari in peccato habituali, quod est privatio ; in quo tamen fundari debet reatus, de quo loquimur. Vel esset privatio : et hæc non posset esse alterius formæ, nisi gratiæ, cujus etiam esf privatio prædictum peccatum : atque adeo deberet cum illo coincidere.

Porro distinguendum esse virtualiter ab ipso peccato tanquam conceptum secundarium (quæ est ultima pars conclusionis) patet ; tum quia ratio primaria peccati habitualis non sumitur per ordinem ad pcenam, sed per ordinem ad gratiam, qua privat, et ad peccatum actuale, quod fuit ejus causa: ratio vero realus sumitur immediate per ordinem ad pcenam, sine respectu ad quam non potest intelligi : non est ergo omnino idem conceptus peccati, et reatus. Deinde condigni tas pœnæ supponit peccatum et maculam : prius enim concipimus, aliquem habere maculam peccati, quam intelligamus esse æterna pœna dignum : ergo talis condignitas supponit conceptum maculæ et peccati, saltem primarium, atque adeo non potest esse nisi conceptus secundarius. Potestque hoc confirmari in gratia, quæ simul facit hominem justum et sanctum, et vita æterna condignum : et tamen primarius ejus conceptus non est hæc condignitas, sed participatio divinæ naturæ, ad quam talis condignitas subsequitur : ita ergo philosophandum est in peccato habituali respectu reatus, qui est condignitas pœnæ.

9. Quarta conclusio. Ista condignitas ad pœnam, quæ reatum demeriti constituit, non potest a nobis concipi, nisi sub quadam relatione rationis ad ipsam prenam : ob idque solet per talem relationem explicari. Juxta hanc conclusionem credimus loquutos fuisse aliquos auctores Thomistas, qui dicunt prædictum reatum esse relationem rationis: non enim ita illum appellant, quia non detur a parte rei ; sed quia propter connexionem et connotationem pœnæ nequit aliter concipi, quam sub ratione ad illam, quæ est relatio rationis.

Plura enim hoc modo so habent ul privationes, negationes, et denominationes extrinsecæ : quæ licet secundum suum quale quale esse vel non esse vere sint a parte rei, adeoque non sint rationis entia, sed ad genus entis realis reducantur : quia tamen nullam ponunt entitatem in subjectis, quibus attribuuntur : intellectus autem noster nihil concipere valet nisi ad modum entis, cogitur, quoties circa illa versatur, efformare aliquod ens rationis, sub quo eo apprehendat. Quia vero intellectus in judicando reflectitur supra suam apprehensionem corricendo illam, inde est, ut licet apprehendat ea quæ diximus, sub relationibus rationis : non tamen talia esse judicet : sed judicat esse veras privationes, aut denominationes extrinsecas, quæ aliter quam sub prædictis relationibus nequeant apprehendi. Et quia modus significandi sequitur modum concipiendi, inde etiam fit ut nomina *reatus,* et alia quæ prædictis imponimus, primo auditu nobis offerant ipsas relationes rationis, sub quibus concipiuntur : et ut etiam promiscue pro eis usurpentur. Habenda est igitur ratio distinctionis inter apprehensionem et judicium, ul falsitas quæ in illa non est, et in isto esse potest, evitetur.

Asifrtif-anima, 10. Quinta conclusio. Reatus justitiæ est denominatio extrinseca sumpta ab actu divinae justitiæ determinantis prenam pro peccato, et ordinantis ad illam peccatorem: quæ etiam denominatio concipitur a nobis sub relatione rationis ad ipsam pœnam. Hæc secunda pars conclusionis constat ex dictis pro præcedenti : nam denominationes extrinseca? licet sint reales propter formam, a qua proveniunt ; quia tamen in subjecto denominato, ubi a nobis concipiuntur nihil ponunt reale, oportet ad earum apprehensionem aliquod ens rationis effingere, sicut de privationibus dicebamus. Quod sane ens rationis in casu præsenti non potest non esse relatio : quia concipitur ul habitudo inter peccatorem ad pœnam destinatum, et ipsam pœnam. Prima vero pars, videlicet prædictum reatum esse realem denominationem extrinsecam a divina justitia desumptam, patet : nam ex suppositione quod homo peccet, divina justitia ordinat illum realiter ad pœnam peccato proportionatam, realiterque ipse homo manet obligatus et destinatus tali pœnæ per prædictam justitiam; quamvis totum hoc nihil ponat intrinsecum in ipso homine : sed hæc obligatio et destinatio cum omni veritate et proprietate dicitur *reatus justifie :* ergo hujusmodi reatus consistit in prædicta denominatione. Confirmatur : nam aliquando dicitur homo vere et realiter *reus pota,* sine eo quod facile appareat aliquid aliud, in quo talis reatus consistat, præter prædictam denominationem : ut cum post justificationem remissa culpa mortali et pœna æterna, permanet adhuc reatus pœnæ temporalis : quo casu, ut infra constabit, difficile est assignare aliquam rationem ex parte hominis se tenentem, a qua denominetur reus : ob idque necesse est recurrere ad denominationem *obligati ct destinati* ad talem pœnam, desumptam a divina justitia, ergo etc. Vide infra ad art. 6, et invenies alium reatum justitiæ intrinsecum.

11. Quod si hoc tantum voluisset Scolus, non deberet impugnari. Propterea vero doctrina ejus rejicitur, quia nihil aliud in peccatore agnovit, etiam antequam justificetur, quod habeat rationem reatus : cum re vera prius et principalius *reatus* dici debeat ille, quem in tertia assertione explicuimus, et appellabimus *reatum demeriti.* Hic enim directe et per se est peccati effectus, consequiturque ad illud ex natura rei per modum condignitatis pœnæ, prius natura quam intelligamus legem aliquam decernentem ipsam pœnam ; imo quamvis nulla esset lex talem pœnam decernens, diceretur homo absolute et simpliciter *reus et dignus* pœnæ ex vi prædictæ condignitatis. Et propterea Theologi cum D. Thoma potissimum de hoc reatu demeriti determinant; reatus vero justitiæ vix comminiscuntur, quamvis ipsum non negent, sed potius ut indubitatum supponant. Rejicitur etiam doctrina Scoti quia non modo omnem reatum, sed etiam ipsam maculam, et culpam habitualem, imo et offensam ad ordinationem divinæ justitiæ reducit: quasi hæc ordinatio secundum diversas considerationes omnia ista constituat : in quo opinio ejus sequenda non est, ut vidimus n. 2.

§ III.

Exponitur quxdam loquulio D. Augustini, et diluitur objectio contra doctrinam procedentem.

12. Ex dictis in nostris assertionibus præsertim prima et secunda, depromendus est verus et legitimus sensus D. Augustini, cum agens de peccato originali, videtur illud constituere in concupiscentia et reatu ; in illa quidem pro materiali, el in hoc pro formali : quo pacto loquitur lib. 1 denupt. I etconcupisc. cap. 26, el lib. 26, contra Juli. I cap. 8, et alibi. Ex quibus locis occasionem its' desumpsit Vasquez disp. 132, cap. 3, ad impingendum Augustino errorem negan- I fom parvulis peccatum originale intrinsecam ct inoxistens (quem sequuti fuere Catharinus, et Albertus 1'ighius, ut vidimus disp. 11, num. 112, et disp. præced. num. 138). Postquam enim retulit sententiam, I quam ipse de mente Augustini arbitratur, et eo modo quo putat intellectam fuisse ab ipso Augustino, subdit : *Verum opinio Augustini hoc modo intellecta Theologis scholasticis jam non probatur : et merito, ex ea enim cogimur incidere in sententiam Pelagii, ut mox patebit.* Interpretatur enim Vasquez verba Augustini de realu pœnæ proximo et formali; imo de reatu justitiæ, qui solum dicit obligationem sive destinationem ad illam. Quem reatum non esse peccatum aut culpam, probat, tum quia prædicta obligatio pendet ex voluntate Dei, qui posset etiam non obligare aut destinare ad pœnam, manente peccato : tum etiam quia ipsa obligatio non est injustitia, neque iniquitas: ergo neque peccatum, non enim eo quis malus est et peccator, quo est ad pœnam obligatus; licet ex eo quod malus est, sequatur obligatum esse ad prenam. *Quare* (inquit) *non video quo pacto hxc sententia ab opinione Pighii et Catharini differat.* Hæc Vasquez.

e- 13. Sed falsus est re vera : nam dum Au-
r a gustinus peccatum originale nominat *rea-*
*afo- *tum,* potest et debet intelligi non de reatu pœnæ proximo et formali sive demeriti sive justitiæ; sed de reatu culpæ, et de reatu pœnæ radicali et fundamentali, quem in prima et secunda conclusione diximus esse ipsam maculam et peccatum habituale animæ intrinsecum : prout etiam intellexerunt graves Theologi, quos Vasquez commemorat et impugnat. In quo non laude, sed animadversione dignus invenitur, qui tametsi prædicta intelligentia verum importet, possitque sufficienter adæquari verbis D. Aug. ut adæquant prædicti Theologi; alia vero quam Vasq. ei tribuit, manifestum errorem contineat; laborat non parum, ut contra illos ostendat (neque id tandem assequitur) S. Doctorem pro errore et contra veritatem extitisse. In cujus etiam confirmationem adducit aliqua ejus loca, ubi pro

humilitate potius quam pronescienlia dixit, essentiam peccati originalis esse sibi explicatu difficilem, eaque nihil ad praedicandum notius, el ad intelligendum secretius : ob idque coartari hæreticorum argumentis,quæ essentiam et traductionem prædicti peccati impugnant. *Quid igitur mirum* (concludit Vasq.jsi *vir alioquidoctissimuset sanctissimus* Vasq. *et difficultate rei oppressus nihil aliud invenerit, in quo essentiam peccati originalis constitueret, quam reatum illum, etc.* Otiosus sane labor, et gravi Theologo indignus : cujus studium in id potissimum impendendum erat, ul dicta Patrum, illorum præsertim qui in Ecclesia Dei primatum obtinuerunt, etiamsi alias difficilia appareant, ad sensum verum et catholicum reduceret. Quod vero ipsi Patres rerum difficultate oppressos se aliquando fateantur, commendat plurimum humilitatem, qua tota illorum doctrina referta est; nullo tamen modo vel ignorantiam arguit, vel sapientiam diminuit. Maneat ergo, prædictam Augustini doctrinam exponendam esse (ut potest facile) do reatu culpæ, vel de reatu pœnæ radicali juxta primam et secundam nostram conclusionem ; nullo tamen modo erroris aut falsitatis insimulandam.

14. Objicies autem contra tertiam asser-Objectio, tionem, quod reatus pœnæ proximus et formalis separatur a culpa habituali, et manet sine illa : ergo distinguitur realiter a tali culpa. Consequentia est perspicua. Nam evidentius signum distinctionis realis inter aliqua est separatio unius ab alio. Antecedens vero suadetur : tum quia licet remissa culpa mortali per gratiæ infusionem, solvatur reatus pœnæ æternæ, manet tamen sæpe reatus pœnæ temporalis, quousque vel per pcenitentiam in hac vita, vel per purgatorii ignem in futura fiat integra satisfactio. Tum etiam quia ex peccatis venialibus non relinquitur aliqua macula vel culpa habitualis ; et tamen relinquitur reatus temporalis pœnæ : separatur igitur hujusmodi reatus a prædicta'culpa.

Nec refert, si dicas nos loqui in assertionibus de reatu pœnæ æternæ, et non de realu pœnæ temporalis, a quo non potest fieri argumentum : nam si separatur a peccato habituali, perspicuum est debere ab illo distingui : secus autem in reatu pœnæ æternæ, qui est omnino inseparabilis. Non itaque hoc refert : nam hinc potius roboratur objectio : quia si separamus reatum temporalis pœnæ a culpa habituali, aliquid

assignare debemus pro ejus constitutivo distinctum realiter a tali culpa : neque aliud assignare poterimus, nisi relationem rationis. Si igitur hæc constituit reatum pœnæ temporalis, cur non constituere poterit reatum pœnæ æternæ? Et sane rationes quibus in tertia conclusione prædictam relationem a constitutivo hujus posterioris reatus exclusimus, æque militant in illo priori, ut intuenti constabit. Debet igitur uterque vel nullus per illam constitui.

Γπω Respondetur sustinendo solutionem Iraditam : cujus impugnatio postulat, ut praeter relationem rationis, contra quam militat,assignemus aliquid,a quo homo, dimissa habituali culpa, denominetur reus /xrnr *temporalis.* Hoc aulem primo dicimus esse ordinationem passivam divinæ justitiæ destinantis hominem ad prædictam poenam, juxta dicta in quinta assertione de reatu justitiæ. Sicut enim a prædicta ordinatione denominatur homo *realiter destinatus ad pernam temporalem :* sic etiam dicitur *realiter ad illam obligatus,* ac proinde *reus talis pœnæ.* Nec necesse est in casu objectionis reatum demeriti permanentem inquirere : cum et nullus talis reatus appareat : et ad omniaquæ verificari debent, sufficiat reatus justitiæ, quem assignamus.

Bepika. 15. Sed urgebis, tum quod justitia divina non obligat ad pœnam etiam temporalem, nisi propter aliquod demeritum: ergo ubi non est reatus demeriti, nequibit esse reatus justitiæ. Tum etiam quod prædictus reatus ex parte formæ constitutivæ non potestesse ipsa justitia Dei increata : cum hæc sit æterna el invariabilis; ille vero incipiat el finiatur in tempore : ergo debemus assignare pro ejus constitutione aliquid creatum.

Encda- Respondetur ad primum, satis esse ad hoc ut reatus justitiæ respectu pœnæ temporalis permaneat, quod reatus demeriti praecesserit in eo qui *reus* dicitur, quamvis non existai de facto : quia ob demeritum praecedens habet divina justitia sufficiens jus, ut obliget ad talem pœnam, quandiu ea non est totaliter soluta aut condonata. Ex quo enim homo mortaliter peccavit, acquisivit jus divina justitia ad illum æternaliler puniendum : et quamvis, in justificatione remittat ei totam culpam, non tamen totam pœnam ; sed commutat æternam in temporalem : cedensque juri suo quantum ad illam, conservat jus et vira obligandi ad istam : a quo quidem jure homo denominatur *reus et obligatus ad prædictam pœnam ;* quousque ponatur integra satisfactio, vel totalis remissio. Prædictum nutem jus, quod dicimus divinæ justitiæ acquiri ex eo quod homo peccaverit, non est aliquid ab ea distinctum vel superadditum in esse rei, sed quaedam veluti explicatio ipsius justitiæ in illud munus destinandi et obligandi hominem ad pœnam, propter ejus præcedentoia culpam. Sicut unio Verbi divini ad humanitatem non est aliquid in esse rei distinctum vel superadditum ipsi Verbo, sed quædam veluti explicatio actualitalis divinæ personæ in illud munus uniendi sibi et terminandi naturam humanam. Ex quo ad secundum objectionis negatur antecedens. Et ad probationem dicendum, quod licet divina justitia in se sit æterna et immutabilis, potest tamen aliquod ejus munus el denominatio incipere, et desinere in tempore : sicut in verbo cœpil in tempore munus uniendi, et denominatio *uniti.* Cujus rationem tetigimus non semel hoc eodem tractatu præserlim disput. 12, num. 23.

Addendum est in fine hujus solutionis, quod licet specialiter illam applicuerimus reatui pœnæ temporalis, qui manet ex peccato mortali dimisso quoad culpam et pœnam æternam; attamen idem dicendum est de reatu peccati venialis : si semel ex isto nulla relinquitur macula habitualis, quæ possit fundare prædictum reatum : de quo infra q. 89, ad art. 1. Si namque talis macula relinqueretur, ipsa utique haberet rationem reatus, sicut dictum est de macula peccati mortalis respectu reatus pœnæ æternæ.

16. Secundo ad præmissam objectionem potest responderi ex D. Thoma 3 p. q. δβ,ΰ.Ωβ. art. 4, ubi statuit posse manere reatum pœnæ temporalis post remissionem culpæ mortalis : et cum in contrarium ita objecisset : *Remota causa, removetur effectus: sed culpa est causa reatus pœnæ : ergo reinota culpa, nequit remanere reatus.* Respondet, quod culpa mortalis et habet aversionem a Deo, et conversionem ad bonum commutabile, sed aversio a Deo est ibi sicut formale; conversio vero sicut materiale : remoto autem formali alicujus rei, tollitur species: et ideo ex hoc dicitur culpa mortalis remitti, quia tollitur aversio mentis a Deo, simul cum reatu pœnæ æternæ ; remanet tamen conversio ad bonum creatum et commutabile, pro quo debetur reatus pœnæ temporalis. Juxta quam doctrinam dicendum est, ultra denominationem extrinsecam provenientem ab ordinatione divinæ justitiæ, jiuliliæ, de qua in praecedenti solutione egimus, manere in homine post remissam culpam mortalem aliquid aliud, quod fundet elsecum identified reatum pœnæ temporalis; nempe prædictam conversionem inordinatam ad bonum commutabile, quæ non omnino tollitur per justificationem, quamvis tollatur aversio.

Quid sil autem hæc conversio inordinata
w manens post justificationem, difficile est explicare. Nam in peccatore, transacto peccato actuali, nihil aliud relinquitur nisi macula, quæest privatio graliæ : et forte aliquis habitus vel dispositio ad similes actus inclinans : macula autem seu privatio gratiæ omnino tollitur per justificationem, ut est per se notum : prædicta vero dispositio vel habitus (præterquam quod non semper relinquitur) sæpe aufertur etiam ante justificationem, vel per cessationem a tali peccato, vel per repetitionem actus contrarii : nihil ergo apparet manens post maculam dimissam ad constituendam prædictam conversionem, prædictumquc reatum.

17. Dices cum Cajetano super citatum lo-
51|)'Lcum 3 p. doctrinam D. Thomæ vel accipiendam esse non de necessitate : quasi semper remanere debeat prædicta conversiopost peccatum dimissum, ablataque aversione; sed de possibili, quia potest manere, et manet aliquando. Videtur enim intellexisse Cajet, nomine *conversionis* habitum vel dispositionem vitiosam, quam modo dicebamus, quæ aliquando producitur per actum peccati, et remanet post justificationem; aliquando non producitur; aliquando vero licet producatur, non remanet. Vel inlelligendam esse prædictam doctrinam non de ipsa conversione ad bonum commutabile, sed de ejus inordinatione, quæ sane inordinatio, etiamsi conversio tollatur, permanet et fundat reatum pœnæ temporalis., donec fuerit sufficienter ordinata per ipsam pœnam. Hæc Cajctanus.

Sed contra primum obstat, quod D.Thom. nomine *conversionis* intelligit id, quod fundat reatum pœnæ temporalis, quod proinde lamdiu et non amplius manere debet, quamdiu manet ipse reatus : sed habitus et dispositio sæpe tollitur, manente adhuc prædicto reatu, sæpeque manet illo jam finito : ergo non intellexi talem habitum vel dispositionem. Minor quoad primam partem ex eo liquet : quia reatus pœnæ temporalis saltem in illis, qui cum sola attritione in Sacramento Pœnitentiæ justificantur, durat ad minus quo usque impositam sibi poenitentiam adimpleant, vel alia similia opera exerceant : certum est autem non in omnibus illis manere loto illo tempore prædictam dispositionem vel habitum ; sed in multis, esto præcesserit, fuisse jam destructum vel per cessationem a suis actibus, vel per contrariorum repetitionem. Quoad secundam pariem etiam suadetur: nam sæpe ille qui justificatur, habet habitum vitii ita intensum, ut post multos pœnitentiæ actus non omnino illum devincat : el tamen credi potest per tales actus simul cum indulgentiis et jubilæis absolvi a reatu pœnæ temporalis, quo antea ligabatur. EL sane incerta regula videtur pro duratione prædicti reatus duratio dispositionis vitiosæ, ila ut credatur pœna temporalis ex Loto remissa, quando illa cessaverit; superesse vero aliquid solvendum, quando adhuc durat.

Adde, quod D. Thomas nomine *conversionis* intelligit aliquid, quod sit pars saltem per modum materiæ peccati actualis vel habitualis, sicut aversio est pars formalis : habitus autem vitiosus nullo modo est pars peccati, neque ad ejus integritatem concurrit, ut tetigimus disp. præced. num. 111, ob idque nullo existente habitu vel dispositione, manet peccatum integrum : ergo, etc. Adde etiam, prædictam expositionem aperte rejici ab ipso D. Thom. in 2, dist. 42, q. I, art. 2, ubi in tertio argumento ponit impugnationem, quam modo efformavimus : iliaque convictus, respondet : *Dicendum, quod reatus non [undatur per se loquendo super dispositionem vel habitum ; sed per accidens, secundum quod talis dispositio vel habitus cuidam defectui conjungitur.* Aliquid ergo aliud præter habitum vel dispositionem assignandum est, fundans per se prædictum reatum : sive jungatur illi dispositio vel habitus, sive non, quod est per accidens.

Secundum quod ait Cajetanus, videlicet manere inordinationem conversionis,quamvis non maneat ipsa conversio, non minorem ingerit difficultatem, quamdiu non explicatur, neque explicari facile potest, quid sit illa inordinatio, aut ibi maneat, seclusis tam aversione quam conversione peccati. Hæc difficilem reddunt utramque Cajetani expositionem, compelluntque aliam inquirere : quæ licet non omnino a difficultatibus immunis, erit tamen conformis menti D. Thomæ, et veritati.

18. Pro quo nota, peccatum mortale actuale, licet physice pertranseat finita actione, manere tamen moraliter, quo usque per poenitentiam retractetur. Ob idqu^

disp, præcedenli num. 71, diximus, terminum α *quo* justificationis non esse solum peccatum habituale consistens in gratiæ privatione, sed includere etiam suo modo ipsum peccatum actuale præterilum moraliter permanens, quæ quidem permanentia per ipsam justificationem destruitur; secundum quod per eam formaliter vel virtualiter retractatur.el juxta gradum talis retractationis. Undent tollatur omnino, nihilque ejus remaneat, oportet ut retractetur quoad totum quod in eo fuit : si vero quoad aliquid non retractetur, permanebit quoad hoc moraliter, etiam post justificationem. Deinde nota, in prædicto peccato fuisse simul et conversionem ad bonum commutabile, et aversionem a Deo fine ultimo : ut explicuimus disp. 6, dub. 3, et quamvis utraque hæc ratio sit mortaliter peccaminosa; tamen conversio non habet quod sit mortalis, præcise ut conversio est; sed in quantum est inductiva aversionis seu in quantum est conversio aversiva. Unde si consideretur præcise ut est conversio ad bonum commutabile, praescindendo ab eo quod sit aversiva a Deo, quamvis adhuc prout sic sit inordinata, non tamen hæc inordinatio præcise ex hoc capite ad rationem culpæ mortalis pertingit ; sed est etiam communis peccato veniali, in quo invenitur conversio ad commutabile bonum inordinata et peccaminosa.

Ex quo fit (el est tertio observandum) quod licet in qualibet justificatione, dum gratia infunditur, *et* peccatam habituale aufertur, retractetur etiam peccatum actuale præcedens, quantum ad illud quod habebat aversionis, seu conversionis aversiva, quia hæc ratio non retractata est omnino cum gratia incompossibilis; non tamen necesse est, quod retractetur etiam quantum ad conversionem secundum se præcise sumptam : quia talis ratio cum prædicta praecisione non repugnat gratiæ, ut cernitur in peccatis venialibus. Unde adhuc post justificationem potest moraliter permanere : quo usque voluntas per pœnam et mortificationem assumptam tantum sibi displiceat, tantundemque delectationis et gustus sibi adimat, quantum indulserat per prædictam conversionem, sicque omnino illam retractet, et ejus dcordinalionem ad debitum ordinem reducat. Quod si in ipsa justificatione maximo aliquo dolore id fiat, ut aliquando contingit, manebit ex tunc retractata et abolita prædicta conversio: sin minus, ut regulariter fit, durabit moraliter, absolvenda citius vel tardius juxta fervorem acinum pœnitentiæ subsequentium, et juxta majorem vel minorem deordinationom prædictæ conversionis.

19. Ex hac doctrina, quam alibi exactius^ confirmabimus, ad replicam contra solutionem D. Thomæ respondetur, S. Doctoreni trA nomine *conversionis* manentis post sublatam aversionem culpæ mortalis non intelligere aliquid sive positivum, sive privativum, quod tunc physice permaneat; sed peccatum actuale præteritum non retractatum quantum ad conversionem ad bonum commutabile cum praecisione sumptum, adeoque permanens moraliter quoad talem conversionem. Hæc autem ratio sic moraliter permanens, sufficit ad fundandum reatum demeriti respectu pœnæ temporalis, el ad tribuendam hanc denominationem, sine recursu ad relationem rationis, aut ad solum reatum justitiæ. Neque obest, quod prædicta conversio non existât physice, sed tantum moraliter, quia ad tribuendam denominationem moralem, uti est hæc de qua loquimur, sufficit ex parte formæ talis modus existendi.

Neque etiam obest, si dicas; quod conver-Eija, sio reperta in peccato mortali actuali sumpta secundum se, et cum præcisione, quam diximus, non est separabilis a seipsa, ut est aversio seu conversio aversiva, cum nulla sit inter has rationes realis distinctio : ergo non stat, deleri hanc posteriorem per justificationem, et priorem illam indelelam manere. Respondetur enim, hinc solum probari inseparabilitatem inter prædictas rationes secundum esse physicum, et quantum ad physicam earum permanentiam; secus autem quantum ad permanentiam moralem ; seu per non retractationem. Potest enim voluntas circa rationes inter se identificatas taliter suo affectu versari, ul doleat de una, et non de alia, adeoque ut illam et non istam retractet : in quo ipso tollit a prima moralem permanentiam non illi amplius adhærens ; et conservat moraliter secundam per voluntariam adhaesionem ad ipsam : moralis enim permanentia aut non permanentia prædictæ conversionis vel aversionis in nullo alio consistit quam in adhaesione aut non adhaesione voluntatis ad illas.

20. Omittimus alias replicas, vel quia facile possunt dissolvi, vel quia propriam sedem habent in tractatu de Justification, ubi a nobis diluentur. Addimus vero praedictam solutionem et doctrinam pariformiter

tor applicandam esse reatui pœnæ manenti ex peccato veniali : num etiam hujusmodi peccatum permanet moraliter, quousque per sufficientem pœnitenliam retractetur : i·! dum sic permanet, potest constituere reatum pœnæ temporalis, quamvis ex illo nihil physice remaneat: de quo infra q. 88, ari. 1. Addimus etiam pro confirmatione prædictædoctrinæet expositionis, noseam non aliunde quam ex ipso D. Thoma accepisso: nam in 2, dial. 42, quæst. 1, art. 2, RllB3 cum sibi opposuisset nostram principalem objectionem his verbis : *Infusa gratia, cessat yratix privatio : sed adhuc tamen aliquis reatus manet, quo homo ad pœnam saltem temporalem obligatur: ergo non videtur quod* per *privationem gratix reatus post actum remaneat.* Respondet: *Ad quintum dicendum, quod in peccante sunt duo defectus : unus qui est in ipso actu peccati, secundum quod aliquis limites legis divinx et rationis rectx transgreditur : alius est in ipso peccante, privatio virtutis ex priori defectu actus inducta. Quamvis autem cum aliquis gratiam recuperat, secundus defectus tollatur ; non tamen ex loto primus sublatus est : quia oportet, ut quantum voluntati sux obedivit prxler legem Dei, tantum etiam in contrarium récompense! : ut siejustilix servetur xqualitas : et ideo post gratiam recuperatam jungitur satisfactio, et est adhuc homo reus temporalis pœnx.* Vides ergo non tolli per justificationem totum quod in peccato actuali fuit, sed aliquid ejus remanere fundans et constituens temporalem reatum : cumque illa permanentia non sit physica, ut est per se notum, erit utique moralis seu per non retractationem modo explicato.

Si vero hinc deducas, quod si remissa culpa et macula, manet moraliter conversio inordinata peccati actualis praeteriti, et sic manens potest constituere reatum demeriti, a fortiori id poterii anle culpæ remissionem : siquidem non minus manet tunc praedicta conversio : imo manet non solum ut conversio, quo pacto fundat reatum pœnæ temporalis ; sed eliam ut aversio fundans reatum æternæ. Dabitur ergo tunc hujusmodi reatus distinctus realiter a macula contra dicta in 3 conci. Respondetur, conversionem vel aversionem peccati actualis moraliter permanentem, tunc solum tribuere immediate denominationem *reatus,* quando physice et intrinsece non adest alia ratio tribuens eandem denominationem ; sicut contingit, quando ablata est jam macula, et culpa remissa. Quando vera adest talis ratio physice afficiens subjectum, sicut afficit macula anteculpæ remissionem, ipsa eo quod int rinseca el immediatior est, denominationem tribuit, caque locum praeoccupat denominanti extrinseco vel solum moraliter existent! : et non permittit ut sumatur immediato ab illo denominatio, quam ipsa ratio intrinseca potest tribuere. Quemadmodum cum in utroque correlativo adest relatio intrinseca, nullum denominatur exlrinsece a relatione exislente in altero; a qua tamen denominaretur, si ipsum in se relationem intrinsecam non haberet. Diximus *immediate, elc.,* quia non negamus, denominationam reatus, quæ immediate sumitur a macula, provenire mediate a peccato actuali non retractato, seu moraliter permanente, quatenus hujusmodi peccatum dum non retractatur, est ratio, ut macula physice permaneat; et ipsa macula est terminus talis peccati, et habet se ut forma, media qua prædictum peccatum denominat hominem tum *peccatorem,* tum etiam *reum pœnx xternx.*

DUBIUM II.

Utrum peccatum per se possit habere rationem pœnx ?

Inter plura, quibus ratio pœnæ competere potest, de solo peccato sciscitamur, ut fecit D. Thomas : quia pro illo dumtaxat potest esse ratio dubitandi. Cætera enim si sint de genere boni nihil mali habentia, ex hoc ipso a ratione pœnæ excluduntur : quia hæc est de genere mali. Si autem in ipso mali genere contineantur, et ad culpam non pertineant, spectabunt necessario ad pœnam : quia malum crealuræ rationalis adaequate dividitur in pœnam et culpam, ut probat D. Thomas I p. quæst. 38, art. 1,DiTh<?m> et quæst. I de Malo art. 4. Quare solum potest esse difficultas, an idipsum malum quod est culpa, possit etiam habere rationem pœnæ? Et quia in hoc aliqua involvuntur, quæ declaratione potius indigent, quam disputatione, separabimus primo certa ab incertis, quædamque necessaria pro dubii decisione statuemus.

§î.

Prxinittunlur nonnulla />ro *expedition? dubii.*

.vcrsiô. 21. Quoniam pœna ex sua propria ratione el ex justitiæ lege ordinatur ad reparandam culpam et ejus deordinationem rcintegrandam. plura importare debet, quorum notitia ad cognitionem ipsius pœnæ conducet. Pro qua nota, malum culpæ, quod consistit in |>erversione ordinis rationis, dupliciter posse reparari : vel ex divina misericordia cl liberalitale, gratis el ex se condonante offensam, et réintégrante prædictum ordinem ; veluti quæ ex proprio liberaiilalis thesauro solvit et donat quicquid necessarium est ad talem reparationem : vel ex justitia restituente talem ordinem secundum æquitatis legem, adeoque periculo et impensis illius, qui peccando ipsum destruit ; prout ipsa justitia exposcit. In primo casu non habet locum pœnæ : quia tota reparatio fit (ut sic dicamus), impensis ipsius misericordix· ; nihilque a peccatore exigitur : neque attenditur, quid ille mereatur ·. sed quid deceat misericordiam et liberalitalem condonantis et elargientis. In secunduvero fit reparatio per pœnam : quia lex justitiæ postulatui quoties ordo rationis ab aliquo fuerit perversus : restituatur periculo sive impensis illius, cujus operatione fuit corruptus: adeoque per pœnam ab eo exactam et solutam : nam et pœna, quæ *a pendendo* dicta est, importat illud quod reus pro delicto solvit et impendit.

Fit autem prædicta reparatio, tum quatetenus in ipsa pœnæinflictione, non infligentis, sed ejus cui infligitur, scilicet delinquentis periculo splendent iterum æqualitas et ordo, quæ culpa destruxit : dum ipse qui deliquit tantumdem a proprio bono, proprioque sibi conveniente deprimitur et amovetur ; quantum ut sibi, eidemque proprio bono indulgeret, contra rationis ordinem insurrexerat, hacque insurrectione prædicto bono reddiderat se indignum. Tum etiam quatenus per ipsam culpæ punitionem homines a peccando deterrentur, sicque jura boni honesti, quæ malus violaverat, eaque violatione veluti læsa et deteriorata manebant, majores in posterum vires sumunt, ut securius custodiantur, et pluris habeantur. Tum præterea nam judex puniendo culpam, ostendit, eam esse vituperio et probro dignam ; bonum vero rationis, cui opponitur, esse pluris habendum et æslimandum crescilque proinde hujus®sti· matio per exhibitionem pœnæ, quantum diminuta fuerat per culpæ commissionem. Ad quod etiam confert, quod dum Judex justitia actus punit culpam, ostendit odium el repugnantiam illius in istam, ejusque præstantia el dignitas commendatur : nam eo aliquid melius et præstantius ostenditur, quo plus malo adversatur el repugnat.

22. Ex quo fil in primis, de ratione pœ-CùM«- næ esse, ut supponat culpam proportionatam, infligalurqiie propter illam : quia pœna, ut diximus, ordinatur ad culpæ reparationem ; reparatio autem non habet locum ubi destructio non præcedit. Quare media alia, quæ ad praecavenda peccata futura præcise ordinantur, non habent rationem pœnæ (licet si sint pœnalia, aliquando improprie *ρα-η.τ* appellentur) quia re vera nihil reparant, quod destructum sit; sed vitant, ne destruatur quod reparatione indigeat. An vero proprie dicendæ sint *pamxy* quæ ponuntur transgressoribus quarundam humanarum legum non obligantium ad culpam moralem, eliam venialem, sed ad nudam pœnam ; dicemus infra in comment, arlic. 7. Deinde fit, pœnam debere esse a judice ordinatam et taxatam. Sicut enim judicis munus est malum culpæ reparare ; ita ad eum spectare debet designatio et ordinatio medii pro tali reparatione, quod est pœna. Eo przeserlim quia prædicta reparatio debet esse justa etadæquata ; alias non esset culpæ reparatio, sed nova inæqualitas et nova culpa : constituere autem justum et adæquatum, opus est justitiæ, debetque proinde ad judicem pertinere. Debet etiam esse volita a judice : quia nullus ordinat aut determinat, nisi quod vult. Non tamen debet esse volita primario et propter se, puta ex intentione inferendi malum delinquenti, quasi in eo judex delectetur : quia hic affectus non justitiæ est, sed sævitiæ et immanitatis. Sed secundario et propter aliud : nimirum propter relucentiam, extensionem, et securitatem justitiæ et boni honesti, cui deservit.

Tertio fit, de ratione pœnæ esse, quod sil aliquid malum et disconveniens patienti. Tum quia correspondet demerito culpæ veluti ipsius stipendium : hoc autem non debet esse bonum, sed malum ; quia culpæ non debetur præmium.sed supplicium.Tum etiam quia modus reparandi culpam per pœnam, quem nuper explicuimus, postulat, ut hæc sit mala et disconveniens patienti. Si enim esset bona et conveniens, nulla

via

via in ejus inflictione ostenderetur justitiæ ajqualilas: poti usque homines ratione illius allicerentur, ad peccandum, ut bonum pco-n® reciperent, quam ejus timore arcerentur. Quin ct judex exhiberet se culpa? amatorem, potius quam vindicem : facloque ipso ostenderet, justitiam non adversari cui|xe, sed adulari. Quæ omnia detrahunt vabiv justitiæ perfectioni.

23. Dices ex I). Dionysio lib. do divin, nomin. cap. 1, quod puniri non est malum, sed malum est fieri pœnadignum : ergo non pœna qua punitur peccator, sed sola culpa, qua fit dignus pœnæ, habet rationem mali. Deinde si pœna esset mala, non amaretur a justo judice : amatur autem : igitur non estmala, sed bona. Prælerea illud quo homines avertuntur a malo, et ad bonum trahuntur, non est malum, sed bonum: hoc autem fit per pœnam : ergo, etc.

Respondetur animadvertendo, malum Judici, quod est alicui disconveniens ; sicut bonum dicitur quod est conveniens. Dupliciter autem potest aliquid disconvenire creaturæ rationali (quæ sola habet esse subjectum culpæ et pœnæ) vel secundum se praxise considerate, ita ut regula et mensura talis disconvenientiæ sit ipsamet creatura. Vel in ordine ad legem divinam, per quam actus nostri liberi regulari debent : ita quod ipsa lex sit mensura prædictæ disconvenientiæ. Prima disconvenientia constituit malum pœnæ : nam pœna est malum creaturæ rationalis secundum se et sine respectu ad aliam regulam. Secunda vero constituit malum culpæ : quia culpa est malum prædictæ creaturæ in suis actibus, et in ordine ad mensuram ipsorum actuum scilicet legem. Sive (quod idem est) malum pœnæ est quod creaturæ rationali in se absolute disconvenit, opponiturque bono ejus peculiari et proprio : malum vero culpæ est illud, quo ipsa creatura efficitur dissona et disconveniens fini ultimo, et divinae legi ordinanti ad talem finem : et quia his nequit disconvenire nisi ratione actuum liberorum, quorum est dumtaxat per legem regulari, et ad prædictum finem dirigi ; ideo culpa est malum talis creaturæ non in se absolute, sed in suis actibus : comprehendendo sub actibus etiam actuales omissiones.

Est autem discrimen inter prædicta duo mala:quoniam primiim cum solum sit malum creaturæ, solum opponitur proprio *el* peculiari bono ipsius creaturæ: non autem opponiturDeo, aut ordini ad ultimum finem, neque proinde repugnat divin® voluntati ; eod potest ab ea ordinari ad finem honestum, et amari propter talem finem : et quia quod ordinatur ad finem bonum, ex ipso fine induit rationem boni, idcirco tale malum ita est malum secundum se, ut simul sil bonum in ordine ad aliud : præstatqae bonitas et amabilitas, quam accipit ex hac ordinatione, disconvenientiæ et odibilitati, quam habet secundum se : quippe illa spectat ad ordinem boni honesti ; cui hæc non opponitur, sed tantum bono proprio et delectabili : ob idque a prædicta bonitate et honestate dicitur pœna bona *simpliciter;* a disconvenientia vero dicitur *mala solum secundum quid:* ut docet D. Thom. 2, 2, D'Th*,w· quæst. 19, art. 1, et qua-st. 1 de Malo art. 1 ad 1, cl ad 18. Ecoritra autem malum culpæ sicut ex propria ratione opponitur legi divin® et ordini ad finem ultimum ; sic ex ea habet quod opponatur Deo et bonitati ejus, sitque malum non solinscreaturæ, sed etiam ipsius Dei : non tantum ratione offensæ formalis, quæ est in eo moraliter subjective, sed etiam ratione malitiæexistentis in peccatore, quæadversatur illi objective: juxta dicta disp. præced. n. 131, atque adeo exinde etiam habet, quod non possit ordinari in ipsum Deum, aut in aliquem finem honestum, neque a divina voluntate ob talem finem amari, aut decerni. Ex quo fit, hujusmodi malum secundum id quod exprimit deordinationis, ita esse malum, ut nulla via possit honestari aut fieri bonum : neque proinde licite appeti aut *elegi ob* quencunque finem : sed semper manet simpliciter et ex omni parte malum.

24. Ex his patet ad replicas: namD.^J^!; Dionysius loquitur de malo simpliciter, *cx.* quod opponitur bono honesto et fini ultimo ; non autem de malo quod solum opponitur bono particulari creaturæ, conducitque ad ipsum bonum honestum : et ideo est malum secundum quid, et bonum simpliciter. Et in hoc sensu loquens, recte dixit, non esse malum *puniri,* quod fit per pœnam ; sed solum esso malum *fieri pœna dignum,* quod est per culpam.

Ad secundam respondetur, pœnam posse amari a judice, quatenus induit ralionem boni ex ordine ad finem honestum ; quamvis secundum se sil mala respectu patientis : quia cum hoc malum non opponatur Deo, potest ab eo eligi propter prædiclum finem.

Ad tertiam dicas, conducentiam pœnæ pro retrahendo a culpa, el inducendo ad

bonum honestum, conferre illi ex hac parte honestatem et amabilitatem ; non autem tollere, quominus secundum se spectata, et in ordine ad bonum particulare patientis servet oppositionem et disconvenientiam, proindeque sit ei mala,

Aliæ ωτκιι-tioncs pœeæ.

25. Quarto habetur, omnem pœnam debere esse contra patientis voluntatem. Nam cum voluntas ex se inclinetur ad proprium bonum proprii suppositi, necesse est ut quicquid contrariatur huic bono, ut diximus contrariari pœnam, repugnet etiam ipsi voluntati. Observat autem D. Thomas quæst. 1 de malo, art. 4, quod pœna *tripliciter repugnat voluntati. Quandoque quidem voluntati actuali : sicut cum quis se sciente sustinet aliquam pœnam. Quandoque vero est contra voluntatem habitualem : sicut cum alicui ignoranti subtrahitur aliquod bonum, de qua doleret, si sciret. Quandoque vero solum contra naturalem inclinationem voluntatis: sicut cum quis privatur habitu virtutis, qui virtutem habere non vult ; sed tamen naturalis inclinatio voluntatis est ad bonum virtutis,* etc. Quovis autem ex istis modis aliquid sit contra voluntatem, poterit habere rationem pœnæ, quantum est ex ipso capite. Quintam conditionem pœnæ assignat D. Thom. eodem loco, videlicet quod consistat in quadam passione. *Ea enim* (inquit) *qux contra voluntatem eveniunt, non sunt a principio intrinseco, sed a principio extrinseco. cujus effectus passio dicitur.* Sextam ponit ibidem, quod pœna debet esse malum patientis, prout distinguitur a malo actionis, ita ut noceat illi immediate in seipso, non vero in solis operationibus, vel actibus secundis.

Hæc autem, quæ de ratione pœnæ esse diximus, e converso se habent in culpa: nam de ratione istius est, quod sit a voluntate, adeoque non contra, sed juxta illam: quod consistat in actione vel quasi actione, et non in passione : quod sit malum ipsius actionis potius quam agentis : de quo legendus est Γ). Thomas loco cit. et 1 p. quæst. 48, art. 5 et 6.

Novæ iiV?* UiU iis qui-peuℂi°ra-tio pœ-

-θ. Quibus sic statutis, alia adhuc inferre licet non minus conducentia ad præsens. Primo quod nullum bonum, quod ita estbonum, ut nibil habeat de ratione mali et disconvenientis, sicut gratia, gloria, habitus virtutum el similia, quæ solum ordinantur ad perficiendum, potest esse pœna, ut initio dubii tetigimus. Nam ratione pœnæ est, quod sit mala el disconveniens patienti.

Secundo quod omne malum et disconveniens, sive quantum ad animam, sive quantum ad corpus, sive quantum ad exteriora bona (saltem excepta culpa) potestesso pœna : nam eo ipso ratione prædictæ disconvenientias potest ex juslitia ordinari ad reparandam culpam, restiluendumquo ordinem rationis, et habere reliqua, quæ de ratione pœnæ esse diximus. Imo de facto omne tale malum esse re ipsa pœnam alicujus peccati saltem originalis, docet tamquam de fide certum D. Thomas in 2, dist. 1-*=- 36, quæst. 1, art. 1 et citato art. 4ex quæsl. 1 de Malo, ubi sic ait : *Habet hoc Iraililio fidei, quod nullum nocumentum creatura rationalis posset incurrere, neque quantum ad animam, neque quantum ad corpus, n^qut quantum ad aliqua exteriora, nisi peccato precedents vel in persona, vel saltem in natura: el sic sequitur, quod omnis talis boni privatio, quo uti quis potest ad bene operandum, in hominibuspœna dicatur: et pari ratione in Angelis: et sic omne malum rationalis creatur# vel sub culpa, vel sub pœna continetur.* Ex quo patet divisionem mali creatura? rationali contingentis in culpam et pœnam esse adaequatam ; non solum loquendo de pœna aptitudinaliter, sed etiam actualiter.

27. Tertio deducitur, etiam ipsum peccatum posse habere rationem pœnæsecundum aliquid, quod a.ntecedenter, vel concomitanter, vel consequenter se habet ad illud. Ex antecedentibus enim habet rationem pœnæ permissio ipsius peccati, et subtractio gratiæ et auxiliorum, quibus vitandum erat: nam talis permissio et subtractio vere est mala et disconveniens homini; sicut gratia quam tollit, esset conveniens : cumque non sit mala per modum culpæ, non enim dicit dissonantiam ad aliquam legem, neque opponitur divinæ voluntati ; oportet ut sit malum pœnæ. Hæc tamen pœna non habet locum in primo peccato, sed solum in subsequenlibus : quia de ratione pœnæ est, ut supponat culpam, pro qua infligatur (non enim Deus punit peccata solum quia possibilia, vel futura, neque prout sic sunt capacia punitionis, sicut nec remissionis, aut satisfactionis) et ideo ubi culpa non supponitur, sicut non supponitur ad permissionem primi peccati, non habet locum pœna. bemel vero commisso uno peccato et non dimisso, potest Deus ex justitia in pœnam illius alia permittere, denogareqoe auxilia, quibus cavenda essent. Tnde permissio illa primi peccati et negatio auxiliorum,

rum, quæ in ea includitur, non est punitio uul actus justitiæ; sed pura negatio benedici i indebiti: de quo plura diximus in tractatu de prædeslinationo disp. 8, dub. 2. Ex concomitantibus peccatum habent rationem pœnæ aillictio, molestia, lassitudo, viriumque diminutio, el similia stipendia, quæ saepe illi admiscentur : quippe hæc et sunt disconvenientia patienti, el non dicunt ipsam deformitatem et malitiam, quæ Deo repugnat : adeoque possunt ab illo tanquam a judice causari et disponi. Consequenter ad peccatum se habent damna et detrimenta i in vita, honore, divitiis, etc., quæ ex illo frequenter sequuntur : de quibus etiam non ; est dubium, quod habeant rationem pœnæ, l propter easdem rationes. Porro hæc duo ge- ! nera pœnarum concomitantium et consequentium locum habent in omnibus peccatis: quia ratione illarum unum peccatum non modo alterius præcedentis, sed etiam sui ipsius potest esse pœna : semper enim malitia præcedit illas tempore, vel natura: et hæc prioritas sufficit, ut juste propter ipsam malitiam infligantur.

Hæc sunt quæ in hac materia communiter recipiuntur : traditque magna exparte D. Thomas in hac quaestione, præserlim I i:.-s. art. 2 et .Magister in 2, dist. 36. Est autem controversum de ipso peccato secundum se, an habeat rationem pœnæ? In quo adhuc possumus plura considerare: ut deformitatem ipsam seu malitiam positivam per quam constituitur in ratione peccati, juxta dicta disput. 6, entitatem moralem per modum transcendentis in ea inclusam: entitatem physicam actus, qui est subjectum moralitatiset malitiæ: et privationem rectitudinis seu malitiam privativam, quam disp. citat, in prædicto actu concessimus. Etquamvis expositores D. Thomæ, et alii agentes hanc quæstionem, reducant illam ad solam malitiam, non distinguentes inter positivam el privativam, neque entitatis sive physîcæ sive moralis memoriam facientes ; nobis de omnibus est dicendum : quia nullum prædictorum expers omnino est difficultatis.

§ n.

Prior el communis assertio.

Dicendum est primo, peccatum quantum ad suam malitiam sive positivam sive privativam non posse habere rationem pœnæ. fallal). Thomas in præsenti ari. 2, dicens *peccatum per se nuito modo posse esse prénom peccati* : constat autem nihil magis per se considerari in peccatoquarnipsammalitiam. Verba autem illa *nullo modo potest,* semel et iterum a D. Thoma replicata in corpore art. excludunt omnem modum, quo auctores contrarii intendunt peccatum,quantum ad suam malitiam posse, et esse pœnam peccati. Ang. Doctorcm sequuntur communiter ejus expositores hoc loco, ubi Cajet' cajet, et .Medina in suis commentariis, Curiel .Martin, dub. unie. Araujo dub, 1, n. 27, Martia. Alvar, disp. 181, Zumel disput. unie. Vasq. AJjvar.' disp. 140, c. 3, Montesi. disp. 17, q. 1, nec non Capreolus in 2, dist. 36, q. unie. art. 3 Montes, ad2, Aureoli contra primam conclusionem,^^. Durand, ibidem q. 2 et alii. Poteslqne efficaciter probari. Primo quia de ratione pœ- prTMa næ est ut sit reparativa culpæ, seu boni honesti destructi per illam : sed peccatum secundum suam malitiam nullo modo reparat prædictum bonum : ergo quantum ad illam nequit habere rationem pœnæ. Major constat ex iis, quæ prænotavimus. Minor vero suadetur. Tum quia malitia moralis ex se tendit ad destructionem boni honesti, et ad invertendum ordinem rationis constitutivum talis boni : imo quælibet talis malitia addit novam inversionem et destructionem prædicti ordinis : non igitur potest esse illius reparativa. Tum etiam quia si peccatum secundum suam malitiam esset reparativum culpæ aut prædicti boni, licitum esset ob talem reparationem illud adhibere, ac proinde peccare : sicut ob eam licet adhibere alias poenas; et sicut licet reparationem ipsam intendere : est autem manifesta implicatio, quod peccatum liceat: ergo, etc.

Secundo probatur. Omnis pœnadebetesse secanda justa et honesta, utpote ex justitia ordinata rall°' ad honestum finem, qui est reparatioculpæ; habensque esse a Deo ut a judice determinante et definiente illam, adeoque ut volente eam, licetsecundarioet propter prædictum finem : sed peccatum quantum ad malitiam ob nullum finem potest honestari, aut justificari, aut esse volitum a Deo, sive primario sive secundario, aut esse ab illo causatum, determinatum, vel definitum : ergo, etc.

Tertio, de ratione culpæ est, quod sil a voluntate, nam debet *esse* voluntaria et ab intrinseco; do ratione vero pœnæ est quod sit contra voluntatem : sed repugnat ut id quod est a voluntate, sit contra voluntatem : ergo repugnat, peccatum secundum eandem rationem, scilicet secundum rationem cul-

pæ el malitiæ habere rationem pœnæ. Confirmatur : nam culpa est malum actionis nocens ei immediate; pœna veru ‹ t malum agentis illi inseipso immediatenucens: sed idem non potest esse malum actionis et agentis nocens utrique immediate; sicut non potest utrunque immediato afficere : ergo, etc.

Kvjskx 29. Dices cum Scoto et aliis infra referendis, peccatum posse considerari dupliciter : vel ut actio est. seu quatenus egreditur effective a voluntate; vel in quantum est passio, e! recipitur in ipsa voluntate: quamvis autem primo modo non possit esse pœna, ob rationes factas ·, bene tamen posteriori, quia in quantum est passio, juste et contra voluntatem patientis a I>eo infligitur : ac proinde habet quicquid requiritur ad rationem pœnæ. Adducuntque exemplum in passione Christi Domini ; quae quidem ut recepta in ipso erat bona, et a Deo intenta, ul pœna et satisfactio pro peccatis nostris ; in quantum vero erat actio Judaeorum, erat pessima, et contra divinam voluntatem.

Auinuii- priHm· Sed hoc effugium facile impugnatur animadverlendo, quod in actibus immanentibus, qui non identificanl sibi motum proprie dictum, proindeque non sunt de praedicamento actionis, sed potius de praedicamento qualitatis, non datur passio prædicamentalis, quae sit aliquid ab actione distinctum :sed ipsamet qualitas, quæprout egreditur a potentia immanente, dicitur *actio;* ut recipitur in illa, et informat eam, habet modum passionis. Quam doctrinam sive adversarii tueantur, sive non, ad præsens debent necessario admittere vel supponere, et juxta eam discurrere. Nam cum sermo sit de peccato quantum ad suam malitiam, non debet fieri recursus ad aliam rationem, quæ malitia non sit, sed ab ea distinguatur. Quippe de tali ratione, si delur, nullum est dubium quod possit habere rationempœnæ; sicut de aliis antecedentibus. concomitantibus, et consequentibus nuper supposuimus : sed solum est quæstio de ipsa malitia. I'urro si in peccato una cum actione peccaminosa interveniat passio prædicamentalis diversa ab actione, talis passio non erit malitia : nam haec consistere debet penes eam tantum formalitatem et ralionem, quæ est actio : atque adeo vel non debet fieri recursus ad prædictam passionem, sed rem agere cum sola actione, quasi alia ratio nun daretur : vel extra chorum et extra dubii terminos erit talis recursus.

J Si ergo ita philosophandum est, ac si non detur talis passio, supponamus eam non dari, ut nos verum credimus, tantumque esse ibi unam rationem et formalilatcm, quæ considerata in ordine ad principiant, seu ut egrediens a voluntate, gerit munus actionis; considerata vero in ordino ad subjectum, sive in quantum atlicit et informat ipsam voluntatem, el in ea recipitur, habet modum passionis.

30. Ex hoc praenotato ita impugnatur t* evasio adducta. Nam quod malitia peccati consideretur in ordine ad subjectum, et ut informans illud, quod est considerari per modum passionis, non extrahit eam a linea malitiæ, neque addit aliquod munus, quod malilia» munus non sit ; sed potius explicat magis proprium munus et exercitium ipsius malitiæ: ergo adhuc ita considerata nequit habere rationem pœnæ. Consequentia liquet ; ideo enim considerata per modum actionis, non potest esse pœna, neque habet ea, quæ de ratione pœnæ, esse diximus : quia proutsic explicat munus malitia?, cui omnia illa repugnant: si igitur considerata per modum passionis, nihil aliud exprimit, eandem habebit repugnantiam ad munus pœnæ exercendum. Antecedens vero probatur : nara per hoc quod malitia redpiatur insubjecto, et informet illud, nihil aliud efficitur, nisi quod communicet ei suum effectum formalem,qui est reddere ip=um subjectummalum,turpe,etdeforme:hoc autem totum est proprium malitiæ munus, propriumque ejus exercitium : ergo, etc.

Confirmatur: non minus repugnat Deo causare effective malitiam, ut informantem subjectum et habentem modum passionis, quam ut est actioegrediensa principio: imo si causaret eam priori illo modo, causaret etiam hoc posteriori : ergo non minus repugnat ipsi malitiæ ratio pœnæ uno modo quam altero. Consequentia liquet : el antecedens probatur. Tum quia causare effective malitiam ut informantem subjectum, nihil aliud est quam causare efficienter offectum formalem ipsius malitiæ, qui consistit in prædicta informatione·, seu facere quod malitia tribuat subjecto talem effectum, reddatque illius malum, turpe, et peccaminosum : divinæ autem causali lati non minus repugnat causare hujusmodi effectum, quam causare ipsam malitiam, ut est per se notum : quis enim neget repugnare Deo quod faciat voluntatem nostram esse peccaminosam et malam, sicut repugnat quod faciat

ejus peccatum et malitiam ? Vide Cajetanum in præsenti articulo 2, ubi hanc impugnationem prosequitur.

Tuin etiam quia cum mal ilia sit accidens, ct hujus r.w sil *inesse* subjecto, ille causât malitiam, eo modo quo causari potest, qui facit ut suo subjecto insit, el informet illud: vel ergo hoc posterius non est Deo tribuendum, vel debet dici absolute causa malitiæ. Tum prælerea, nam malitia ut habet modum passionis, non dependet a causa efficiente, neque terminat aliquem ejus influxum, nisi mediante seipsa, ut est actio: non enim munus passionis addit in ea aliquid in esse rei, pro quo necessarius sit novus influxus effectivus, aut novus respectus ad aliquam causam efficientem præter illum, quem dicit ipsamet ut est formaliter actio : sed solum addit respectum ad subjectum per modum formæ, quatenus eadem realitas, quæ in ordine ad principium unde oritur, gerit munus solius actionis, vel effectus generis causæ efficientis; in ordine ad subjectum quod afficit, et in quo recipitur, induit rationem causæ formalis, aut etiam effectus generis causæ materialis : pro quibus muniissicut necessaria non est nova aliqua realitas, sed eadem connotando subjectum et ejus causalitatem materialem, in prædicta munia se explicat, ita non est necessarium aliquod novum efficiens, aut aliqua nova dependentia in hoc genere causæ. Si igitur tota dependentia prædictæ passionis a quovis principio effectivo debet esse mediante dependentia sui ipsius ut actio est, plane sequitur vel Deum causare illam etiam ut actionem, quod adversarii negant ; vel non causare illam adhuc ut passionem, quod intendimus.

Exemplum de passione Christi, et peccato Judæorum non est ad rem : quia prædicta passio recepta in Christo quamvis fuerit effectus illius peccati, non tamen fuit ipsum peccatum aut ejus malitia, etiam prout ista consideratur ı›o γ modum passionis; sed aliquid omnino diversum, el in subjecto distincto existons : passio quippe erat in Christi corpore, peccatum vero et malitia in Judæorum voluntate : unde non mirum quod talis passio fuerit volita a Deo, sicut plura alia quæ sunt peccati effectus. Secus autem passio de qua in præsenti loquimur, quæ nullo modo est aliud abactioneel a malitia, et ab ejus effectu formali.

Ain ή Ψ». 31. Dices secundo, non requiri ad rationem pœnæ, quod sil a Deo positive tanquam ab influente in illam; sed sufficere quod sit ab illo permissive tanquam a non impediente: ut patet in penna damni et in aliis, quæ consistunt in sola carentia alicujus boni, quod Deus non tribuit : hoc autem modo etiam malitia habet esse ab ipso ; siquidem potest impedire illam, et non impedit, sed permittit ut fiat.

Sed contra est : nam ut recte vidit Caje-Pmintan. Deus diverso modo se habet in ordine dllw· ad causandam pœnam, atque in ordine ad culpam: ratione cujus discriminis absolute asseritur esse causa illius ; et absolute negatur causa istius : si autem sufficeret ut respectu pœnæ haberet se permissive, quo pacto se habet respectu culpæ, nullum esset inter eas discrimen : atque adeo æque absolute et simpliciter diceretur causa unius, sicut alterius ; quod omnino est negandum. Aliter ergo debet influere in pœnam quam pure .permissive. Ad hæc : concursus Dei in pœnam debet esse talis, ut ratione illius ipsa pœna reducatur in Deum, tribuaturque ei ut causæ et authori : ad hoc autem non sufficit concursus solum permissivus : ut patet in culpa, quæ nequit ratione talis concursus reduci in Deum, vel ei ut authori et causæ tribui : ergo, etc. Debemus ergo ultra permissionem seu non impeditionem, tribuere Deo alium modum quasi positivum concurrendi ad pœnam : qui erit vel influendo physice in illam directe vel indirecte : vel saltem influendo moraliter, scilicet decernendo el ordinando, adeoque volendo positive ipsam pœnam : quo pacto nequit se habere ad malitiam sive per modum actionis, sive per modum passionis acceptam. Circa hæc tamen vide supra quæst. 79,in commentar, art. 3n. 4 et 5, ubi agentes de pœna excæcationis et indurationis, explicuimus prædictam causalitatem moralem diluimusque objectionem, quæ hic poterat insurgere. Aliae vero quæ contra rationes nostræ assertionis, præcipue vero contra tertiam pullulare poterant, in sequentibus diluentur.

§111.

Posterior assertio pro plena dubii decisione.

32. Dicendum est secundo, in actibus voluntatis neque etiam entitatem sive moralem sive physicam, quæ se habet ut quid materiale respectu malitiæ, posse habere rationem pœnæ. Hæc conclusio non inve-

nitur ita expresso asserta ab nuthoribus; neque etiam ab eis negata. Esse nutem de mente D. Thomæ, adeoque a suis discipulis defendendam, ostendet ratio, quam statim afferemus. Non enim pro ea militant omnes, quas pro præcedenti adduximus, sed solum tertia : nam entitas actus peccaminosi sive moralissivephvsicaquantumad id quod dicit enlitatis et aclualitatis non repugnat Deo, debelqueproinde ab eo causari, sicut omne ens per participationem debet causari ab ente per essentiam : et consequenter prima et secunda ratio, quibus praecedentem assertionem suasimus, petitæ ex illo principio, quod pœna debet esse a Deo, cujus nequit esse effectus malitia, cessant omnino in præsenli, cum fateamur Deum esse causam prædictæ entitatis. 1'orro tertiam rationem, n.TUn.(quæ est D. Thomæ in præsenti art. 2), æque vel perprius convincere de ipsa enlilate, quam de malitia, ostendet eadem ratio iterum proposita verbis Angelici Docioris, quæ sic se habent : *Peccatum per sc consideratur secundum quod egreditur a voluntate: de ratione autem* /xrnar *est quod sit contra voluntatem: manifestum ergo est, quod thecatum perse loquendo nullo modo potest esse pœna.* Quod autem hæc ratio prius et a fortiori procedat in entitate actus voluntatis quam in ejus malitia,quilibet animadvertet. Tota quippe innititur rationi voluntarii, quod est de conceptu culpæ, pœnæ vero adversatur : rationem autem voluntarii notum est convenire entitati actus voluntatis prius et magis per se, quam ejus malitiæ: illa enim seipsa directe et omnino per se est voluntaria ; imo est ipsa voluntarii essentia : hæc vero non ita per se, sed ratione ipsius entitatis, quasi ex consequenti et indirecte voluntaria efficitur : ergo quod huic competit aut repugnat ratione voluntarii, a fortiori debet illi competere aut repugnare : *propter quod enim unumquodque tale,* etc.

Cindr-maio. 33. Confirmatur : nam si quæ disconvenientia est in actu voluntatis peccaminoso, propter quam posset alicui ejus inclinationi repugnare, hacque ratione aliquid involuntarii induere, non est ipsaentitas secundum se considerata, sed potius ipsa malitia et deformitas; quæ sicut contrariatur bono honesto, repugnat etiam inclinationi voluntatis ad tale bonum, ut vidimus disp. 2, n. 6 ; igitur si hoc non obstante, prædicta malitia nequii esse involuntaria, prout exigitur ad rationem pœnæ-, multo minus id habebit entitas sive moralis sive physica secundum se considerata.

Sed forte retorquebis hanc confirmationem in assertionem procedentem quoad tertiam ejus probationem : quia admisso dari in malitia sive positiva, sive privativa prædictam disconvenientiam,prædictamque oppositionem respectu inclinationis voluntatis ad bunum honestum, ea utique sufficiet ut dicatur conlrariari voluntati, quantum postulat ratio pœnæ : sufficit enim ad hanc, quod sit contra inclinationem habitualem vel naturalem, ul ex D. Thoma n. 25, vidimus : non ergo malitia ex vi illius rationis a linea pœnæ excluditur. Respondetur tamen, nos modo solum vuluisse præferre entitatem malitiæ in ratione voluntarii, ut appareat, D. Thomæ rationem ex isto capite desumptam a fortiori in illa convincere. Quod autem prædicta disconvenientia reperta in malitia non sil salis ad involuntarium quod pœna requirit, atque adeo quod eadem ratio militet etiam sufficienter in ipsa malitia constabit ex dicendis n. 42.

34. Aliunde tamen videtur prædicta ra-ObRaitio pro hac secunda assertione infirmari objiciendo contra illam : quia D. Th. in præsenti art. 2, inter illa, quæ in peccato habent rationem pœnæ, numerat ipsam substantiam actus : et loquitur etiam de actu interiori, ut constat ex illis verbis : J/io *modo ex parte substanlix actus, qux afflictionem inducit, sive sit actus interior,* etc. substantia vero actus nihil aliud est quam ejus entitas : ergo contra D. Thomam excludimus istam a ratione pœnæ.

Respondetur, D. Thomam non loqui deMoiar. : actibus a voluntate elicitis, de quibus procedit nostra assertio ; sed de actibus qui ab ea imperantur, eliciuntur vero ab aliis potentiis, ut ab intellectu et appetitu sensitivo. Quos actus appellat *interiores,* quia manent ad intra in ipsis potentiis : ad differentiam actuum vel motuum omnino externorum, qui per membra externa exercentur. Et quod hæc fuerit mens D. Thomæ. constat: nam exemplum actus, quem vocat *inlerio-rem,* ponit in ira, et invidia : quæ verius et perprius dicuntur de passionibus appetitus sensitivi, quam de actibus voluntatis. Pro actibus vero externis exemplificat in damno et labore corporalibus, quæ peccatores sæpe incurrunt,ul peccatum exeeutioni mandent. Est autem magnum discrimen quoad præsens inter prædictos actus. Nam qui a voluntate

luntalc eliciuntur, sicut sociindum se totos habent esse a voluntate, ipsaquo oortirn substantia et essentia in egressu ab ea consistit; itasecundum nihilsui possunt eidem voluntati repugnare, aut osse contra illam : ac proinde nequo cx aliquo capite habere rationoni pœnæ. Qui vero ab aliis potentiis ex voluntatis imperio eliciuntur, non sunt ex ipsa voluntate adaequate et secundum se totos (substantia enim et entitas est ex eisdem potentiis elicientibus secundum se) sed solum habent ex illa quondam modum accidentalem et superadditum, a quo denominantur *imperati, liberi, viali,* aut *boni.* Quare in hujusmodi actibus licet praedictus modus nequeat esse contra voluntatem, et habere rationem pœnæ, quia per se oritur ab illa (idemque dicendum est de malitia, quæ in tali modo fundatur, vel per eum constituitur) entitas tamen et substantia, quæ aliunde sumitur, potest ei repugnare exparte habitualis inclinationis: nam qiiod non est ex voluntate, non est cur ei repugnare non possit. Possuntquo proinde tales actus quantu m ad prædictam substantiam habere rationem pœnæ : quia ad hanc satis est, ut sit contra voluntatem secundum eam rationem,secundum quam munus pœnæ exercet jquamvis secundum aliquam aliam ab illo sit, et juxta illam.

Aeetio. 35. Objicies secundo ad infirmandam eandem rationem, non esse de conceptu pœnæ illud quod supponimus, nempe quod repugnet voluntati : nam plurcspœnæsponte a nobis assumuntur ad meritum et satisfactionem, suntque proinde voluntariæ : aliæ vero quamvis ab extrinseco proveniant, acceptantur libere, et voluntas eis conformatur : ut patet in animabus purgatorii, quarum voluntas æquanimiter se habet respectu pœnarum, quas illic patiuntur. Quinimo ipsæ pœnæ, quibus malefactores cum actuali renixu voluntatis puniuntur videntur illis esse voluntariæ in sua causa, scilicet in ipsa culpa, propter quam infliguntur, et cujus sunt offectus. Qui- enim prævidens imminere sibi flagella aut suspensionem ex furto vel homicidio, nihilominus furatur vel occidit, voluntarie incurrit hujusmodi pœnas : siquidem potius vult, aut minus timet eas incurrere, quam a furto vel homicidio abstinere. Adde, quod multoties infligitur pœna nescienti : ut cum aliquis absens diffamatur, aut damnificatur in aliis fortunæ bonis : tunc autem non repugnat voluntas illi pœnæ : nam sicut bonum ignoratum amari non potest, ita malum incognitum non potest respui.

Dices, praedictas pœnas, licet non repugnent voluntati actuali, sed sponte ab ea acceptentur, vel saltem non respuantur, repugnaro tamen naturali inclinationi, qua omnis voluntas in proprium bonum propendit : et hoc sufficere ad rationem pœnæ.

36. Sed hæc solutio non omnino evacuat difficultatem. Tum quia pœna non videtur repugnare voluntati exparte naturalis inclinationis. Nam prædicta inclinatio est ad bonum honestum : naturaliter enim voluntas inclinatur in hujusmodi bonum, ut vidimus disput. 2, dub. 1 ; cum autem pœna sit justa et honesta, non potest esse contra talem inclinationem. Tum etiam quia malitia vere est contra hujusmodi inclinationem : ideo namque omne peccatum dicitur esse contra naturAm rationalem, quia contrarialur bono honesto, in quod ratio et voluntas naturaliter inclinantur, ut citato dub. explicuimus: et tamen hoc non sufficit, ut malitia sit pœna : ergo repugnantia ad voluntatem pro pœna requisita, non debet attendi ex parte prædictæ inclinationis. Et quicquid sit de aliis pœnis, saltem pœna damni, quæ consistit in carentia gratiæ et gloriæ, non est cur naturali inclinationi repugnet, siquidem ad prædictas perfectiones nulla datur inclinatio naturalis. Ad hæc : vel illud quod actu est voluntarium, potest simul esse contra voluntatem ratione naturalis inclinationis: vel non? si primum, nulla est ratio negandi culpæprædictam contrarietatem, ac proinde rationem pœnæ : cum ex eo solum negetur ei a D. Thoma, quia est voluntaria. Si secundum, igitur pœnæ, quas diximus, non habent talem contrarietatem : salvabiturque proinde sine illa ratio pœnæ.

37. Respondetur nihilominus sustinendo Doctriussolulionem traditam, quæ est D. Thomæ, tione. ut vidimus n. 25, et satis communis. Ut vero impugnationibus occurramus, oportet recolere doctrinam, quam latius explicuimus in tract, de Virtutib. disp. 2, dub. 3, videlicet in voluntate nostra duas reperiri inclinationes: aliamomni no indistinctam ab ejus essentia, quam possumus appellare *essentialein et primariam*. Nam essentia voluntatis, sicut et cujuslibet appetitus in inclinatione et pondere consistit. Aliam superadditam et distinctam : sive distinctio sit formalis ex natura rei, sive solum victualis, de quo diximus loco cit. Est autem

discrimen inter prædictas inclinationes tam ex parte principii, quam ex parte termini. Nam prima cum sit ipsamet essentia voluntatîSjSolum estquædam passio seu proprietas debita animæ rationali secundumse.ex ej usque essentialibus principiis oriens, absque speciali indigentia alterius superioris principii. Secunda autem est specialiter indita ab authore naturæ, ut quoddam ejus participium. in ordine ad dirigendos et regulandos actus ipsius voluntatis juxta præscriptum rationis et legis divina?. Neque est omnino propria passio animæ (quamvis sit ab ea inseparabilis) quia non oritur ex solis suis principiis essentialibus; sed est quid altius et perfectius, descendens ex ipsa æterna Dei lege, cujus est participatio. Ex parte termini etiam differunt : nam prima respicit bonum proprii suppositi sub ratione boni physici, pra?scindendo ab ordine morali, et a qualibet alia determinatione. Unde et ipsa est inclinatio physica, cui neque bonum neque malum morale, præcise quantum est ex hoc capite,repugnat : sed potest tendere el concurrere ad utranque; quatenus in utroque clauditur bonum phylum,et convenientia ad proprium suppositum : solum autem excludit illa, quæ eidem supposito secundum se sumpto disconveniunt. Secunda respicit determinate bonum morale, quod est bonum honestum, et divina lege regulatum : et ideo nequit concurrere ad malum oppositum. Unde merito hæc dicetur *inclinatio moralis et inclinatio participata,* illa vero *inclinatio physica et essentialis.* Ex quo fit, primam illam inclinationem debere concurrere in omnibus actibus, qui a voluntate eliciuntur; ac proinde nullum posse tali inclinationi contradicere. Secunda autem solum concurrit in iis, qui attingunt bonum honestum; qui vero conlrariantur huic bono, repugnant tali inclinationi. Cujus discriminis ratio sumitur ex dictis : nam voluntas in omnibus suis actibus sive malis sive bonis operatur ut potentia physica, et per suam essentiam ; ut bona vero moraliter solum operatur in bonis et honestis : debet ergo pro omnibus uti sua inclinatione physica et essentiali ; inclinatione vero morali solum pro honestis.

Alia doririM.

38. Deinde nota, quod etsi utraque inclinati0 possit dici *naturalis,* altera quia est ipsa voluntatis essentia et natura, altera quia est specialiter indita a naturæ auctore; attamen quando Theologi cum D. Thoma dicunt esse de ratione pœnæ ut sit contra voluntatem quoad naturalem inclinationem, intelligendum est de inclinatione physica, et non de inclinatione morali. Unde quod aliquid huic posteriori consonet, vel repugnet, neque obest, neque conducit ad rationem pœnæ : sed attendendum est dumtaxat, an consonet, vel repugnet illi priori. Et ratio est perspicua : quia malum pœnæ est malum proprium suppositi, cui infligitur, debetque proinde adversari bono proprio talis suppositi, adeoque bono ejus physico : quemadmodum quia culpa est mulum actionis et malum Dei, debet contrariari bono, quod consistit in actione et in ordine ad Deum, scilicet bono honesto. Cum igitur sola inclinatio physica respiciat primum illud bonum, moralis autem respiciat solum hoc posterius ; plane sequitur, malum pœnæ attendendum esse ex repugnantia ad prædictam physicam inclinationem, quicquid sit de repugnantia vel convenientia ad inclinationem moralem. Sicut ob oppositam rationem malum culpæ attenditur per repugnantiam ad inclinationem moralem, quicquid sit de inclinatione physica. Consonat tota hæc doctrina 1). Thomæ p.D.ne. q. 61, art. 3 ad 3, ubi ait : *Dolere de malo culpæpropter se, attestatur voluntatis bonitati, cui malum culpæ opponitur: dolere autem de malo pœnæ, attestatur bonitati naturx, cui malum pœnæ opponitur.* Vocat enim *bonitatem voluntatis* inclinationem inditam a Deo ad bonum honestum : bonitatem vero naturæ appellat inclinationem physicam ex ipsa natura secundum se ortam, quæ est ad proprium bonum ejusdem naturæ : et illi dicit opponi malum culpæ; huic vero malum pœnæ.

39. Ex his patet ad replicas contra soin-Meationem traditam. Prima enim et secundare procedunt de inclinatione morali yolunta-^j* lis, quam fatemur esse ad bonum hones-ritafr tum ; quamvis autem pœna, quia justa est,80 consonet huic inclinationi, malitia autem ei repugnet; respectu tamen inclinationis physicæ econtra se habent. Nam pœna semper ei repugnat, cum repugnet bono proprio, ad quod tendit prædicta inclinatio. -Malitia vero nequii illi repugnare: qnia cum tota ex voluntate sit, nequit repugnare ejus essentiae, seu essentiali inclinationi, quæ ad omnem aliam inclinationem aut quasi inclinationem velut fundamentum præsupponitur. Porro ut nuper diximus, ad rationem pœnæ solum est attendenda repugnantia ad hanc physicam inclinationem ; quicquid sit de repugnantia, vel convenientia ad inclinationem moralem. Ad illud quod tangitur de pœna damni consistente in privatione gratiæ et gloriae, respondetar, etiam hujusmodi pœnam repugnaro voluntati : quia licet in hac non sit inclinatio naturalis ad gratiam et gloriam, est tamen potentia obedientialis ad eas recipiendas : et hæc potentia potest quoad præsens reduci ad inclinationem naturalem seu essentialem : quia est prima ratio, per quam anima et ejus potentiæ habent esse îelcvabiles et perfeclibiles etiam in ordine ad proprium suppositum perfectionibus supernaturalibus : cui perfeclibililali sicut consonant ipsæ perfectiones gratiæ et gloriæ, sic earum privationes disconveniunt et dissonant.

Neque obest, si urgeas, quod si datur in voluntate inclinatio physica, quam adslruimus, ralione ejus dicetur malitia*juxta naturalem hominis inclinationem,* ac proinde juxta naturam rationalem : cujus oppositum supra disp. 2, tradidimus. Respondetur enim, aliud esse quod malitia non repugnet naturali inclinationi; aliud vero quod sit juxta illam, aut juxta naturam rationalem. Illud enim prius, quod ex nuper dictis infertur, non opponitur doctrinæ superius traditæ : quia in illa disputatione solum habelur, quod malitia sit'contra inclinationem voluntatis moralem : quam ibi *naturalem* appellavimus, quia est ab auctore naturæ specialiter indita : et ad summum quod non sit juxta inclinationem physicam. Posterius autem non est cur inferatur ex iis quæ modo tradidimus : nam prædicta physica inclinatio solum respicit per se proprium bonum physicum : et ideo hoc duntaxat illi consonat; repugnatque malum oppositum : ad malitiam vero moralem habet se ut potentia neutra, cui ipsa malitia neque consonat, neque repugnat. Consonat autem talis malitia defectibilitati, quæ eidem physicæ inclinationi adjungitur, quatenus habet esse ex nihilo : repugnat vero inclinationi morali, quæ ab auctore naturæ superadditur.

turii.

40. Ad tertiam replicam respondetur animadvertendo, voluntarium dupliciter dici : primo formaliler : et sic denolat illud, quod ab intrinseco voluntatis oritur. Secundo objective : el hoc modo dicit illud quod est volilionis objectum : potiusque hoc dicitur *volilum,* quam *voluntarium:* quia *voluntarii* nomen absolute et in rigore stat pro illo quod est ab intrinseco : ut habet communis diffinitio. Deinde voluntarium formale aliud est per se, t^liud est per accidens. Dicimus namque *voluntarium per se* illud, quod secundum ?e totum et totaliter est effectus voluntatis, ita ul essentialiter et ex suo primo conceptu id habeat sive oriatur ab ea directe sive indirecte, primario vel ex consequenti, etc. *Voluntarium per accidens* vocamus illud, cujus primus conceptus secundum se non est a voluntate, se ex aliis potentiis : quod vero a voluntate sit, habet ex aliquo modo accidentaliter sibi superaddito, ralione cujus imperatur ab illa : et ita cum dependentia a voluntate non conveniat ei per suammet essentiam, sed per prædictum modum accidentalem, merito dicitur *voluntariurn per accidens:* potestque secundum se intelligi, aut etiam dari absque voluntarii ratione, ut n. 34 dicebamus.

41. Hac duplici distinctione præmissa, ad replicam quæ inquirit, num quod actu est voluntarium possit repugnare naturali voluntatis inclinationi, respondetur, voluntarium, quod solum est tale objective, posse illi repugnare : quia cum hoc non sit ex voluntate, sed aliunde volendum occurrat, non est cur debeat semper habere convenientiam ad prædictam inclinationem. Idemque dicendum est propter eandem rationem de voluntario formali, quod est tale per accidens, si consideretur secundum se, seu quantum ad illam rationem, quæ non est per se ex voluntate, sed ex aliis potentiis, juxta dicta n. 34. Sub his autem duobus voluntarii generibus continentur pœnæ illæ, quas in objectione ut voluntarias commemoravimus : nam quæ a nobis sponte, nulloque infligente, assumuntur, licet contineantur sub voluntario formali, quia sunt ab intrinseco : non tamen sub illo quod est perse : quia nulla earum importat per sect essentialiter ac secundum se totam dependentiam a voluntate : idemque dicendum est de omnibus illis actibus, qui quamvis imperentur a voluntate, eliciuntur tamen ab aliis potentiis. Aliæ vero pœnæ quæ infliguntur ab exlrinseco, cum nihil in eis sit a voluntate ortum, nihil habent voluntarii formalis, et ideo solum possunt dici voluntariæ *objective :* quia terminant volitionem sive formalem, sive inlerpretativam, in se, vel in causa, etc. Quare in istis omnibus *esse actu voluntaria* non tollit quominus voluntati ex parte prædictæ inclinationis repugnent, habeantque

proindo rationem pœnæ : sicut non tollit, quod in omnibus sit aliquid aliunde quam ex voluntate procedens.

Cæterum voluntarium formale per se omnino excludit talem repugnantiam : quia cum in eo nihil sit, quod non ex voluntatis visceribus per se oriatur, impossibile est ut aliquid ejus repugnet essentiæ ipsius voluntatis, ac proindeejusinclinationi physicæ. Continentur autem sub hoc voluntario omnes actus, qui a voluntate eliciuntur.· sive considerentur quantum ad entitatem physicam vel moralem, sive quantum ad bonitatem vel malitiam. Et similiter continetur ex actibus imperatis ille modus, a quo *imperati* dicuntur, et supra quem fundatur omnis illorum bonitas vel malitia moralis : ac per consequens etiam continetur haec ipsa bonitas et malitia : quippe nihil horum ubicunque sit, sive secundum se totum, sive secundum aliquid sui aliunde oritur quam ex visceribus voluntatis : a qua descendit quicquid libertatis et moralitatis in aliis potentiis et earum actibus reperitur.

Diluitur duplex objectio.

42. Per quod manet soluta objectio, quam n. 33 tetigimus, et huc remisimus, de disconvenientia malitia? ad inclinationem naturalem voluntatis. Cum enim tota illa disconvenientia sit respectu inclinationis moralis, non vero respectu inclinationis physicae, nihil confert ad rationem pœnæ. Tum etiam alia, quæ desumi solet ex eo, quod etiam malitia præsertim privativa non videtur esse voluntaria per se, siquidem non est per se volita aut intenta, sed sequitur per accidens et præter intentionem agentis : adeoque quantum est ex hoc capite non videtur ei repugnare ratio pœnæ. Hæc igitur objectio sublata manet ex dictis : nam licet malitia non dicatur intenta aut volita per se, potest tamen dici per se voluntaria, prout nunc de voluntario loquimur : quod tamen pœna non potest. Aliunde enim dicitur aliquid *colitum* seu *intentum,* et aliunde *voluntarium*. Nam primum habet in quantum terminat volilionem per modum objecti : et ita quod non terminat illam immediate et ratione sui, sed ratione alterius, ad quod consequitur, non dicitur volitum per se, sed per accidens. Secundam vero habet quia effective oritur a voluntate : et ideo quod oritur ab illa secundum illud quod essentialiter est, ita ut primaria et totalis ejus ratio in emanatione aut *in emanato esse* ab illa consistat, recte dicitur *voluntarium per* se : quia non per aliquid accidenlaliler superadditum, sed per suam essentiam convenit illi pr.wiicla denominatio, vel eam fundat aut expostulat: sive modus egrediendi a voluntate sil tanquam egressus primarius et directus ; sivo tanquam secundarius et consequents. Dicetur vero *voluntarium praecidens,* quod non oritur a voluntate secundum illud ipsum, quod essentialiter est; sed secundum aliquid accidentaliter sibi conveniens : quia in hoc casu ratio et denominatio *voluntarii* per accidens illi competit. Porro discrimen per se attendendum inter culpam et pœnam potius debet esse in ratione voluntarii quam in ratione voliti aut intenti : quia ex illo potius quam ex isto sumitur convenientia vel repugnantia ad inclinationem physicam et essentialem voluntatis.

-13. I nde non est inconveniens concedere, quod malitia sive positiva sive privativa non sit per se, sed per accidens volita, sicut potest esse volita pœna : imo et quod pœna esset volita per se, et malitia solum per accidens : dummodo in ratione voluntarii econtra se habeant : ut se habere constat ex dictis. Nam rationi illi, quæ est malitia, essentialiter convenit a voluntate egredi secundum se totam, saltem egressu secundario et consequenti ; cum nihil aliud quam ipsa voluntas possit esse causa talis rationis : et ideo nihil illi deest, quominus dicatur *voluntaria per se.* Rationi vero, quæ est pœna, vel nullatenus vel non nisi ex modo imperii superaddito, adeoque accidentaliter competit talis egressus : ac proinde ad summum dici potest *voluntaria per accidens.* Et quicquid sit de modo loquendifforle enim contendet aliquis nomen *voluntarii per se* reservandum esse voluntario primario et directo ; indirectum vero, ut est malitia, comprehendendum sub voluntario per accidens, in quo non immoramur) sufficit tamen ad præsens intentum discrimen assignatum ex parte rei inter illa, quæsunt a voluntate essentialiter et secundum se tota, ut sunt omnes ejus actus eliciti, et tam bonitas quam malitia moralis ; et inter alia quæ vel ab ea non egrediuntur, sed solum occurrunt ut objecta : vel si egrediuntur, non tamen essentialiter et secundum se tota, sed secundum aliquid accidentale et superadditum, ut se habent actus aliarum potentiarum a voluntate imperati Hoc igitur sufficit, ut illa priora nequeant repugnare voluntati ex parte inclinationis physicae ad proprium bonum ; secus vero hæc posteriora : ac proinde ut hæc possint, et

el ilia non possint habere rationem pœnæ. Cum autem diximus competere malitiæ per se seu essentialiter a voluntate egredi, ac proinde esse voluntariam, non intendimus quod sil formalissime ipsemet egressus, per quem in ratione voluntaria) constituitur (voluntarium enim solum est malitiæ fundamentum, non vero ipsa forma) sed quod essentialiter supponit talem egressum, et ab eo dependet, ita ut aliter intelligi non valeat.

ubi de ipsa peccati inordinatione videtur concedere, quod sit pœna, ct quod causetur a Deo, non positive ut ab influente, sed permissive ut a non impediente.

§ IV.

Adversa opinio, ct argumenta pro ilia.

44. Oppositam sententiam, videlicet unum peccatum etiam secundum suam deordinationem et malitiam, posse esse pœfctea. nam alterius peccati, tuentur D. Bonavent. ,n2, dist. 3$, art. 1, quæst. 1, Gabriel ibi-
jx-ts. dêm Quæsl· unie. art. 2, conci. I et 3, Basolis quæst. unica, art. 1 et 2, et Richard, circa primum principale quæst. 1, Scolus dist. 37, quæst. unie., Valentia in hac 1, 2, disp. 6, quæst. 17, punct. Suarez tract, de vitiis et pecc. disp. 7, sect. 2, et ïφ$·. alii, qui existimant sentire cum Magistro citata dist. 36, ubi testimoniis Scripturæ el SS. Patrum ex professo ostendit, crimina criminibus sæpe a Deo vindicari, et posteriora peccata esse poenas priorum essentialiter, ul habet § 5 et 6.

Sed non est certum, Magistrum sensisse contra nostras assertiones : potest enim (sufficienter intelligi de peccatis non quantum ad ipsam deformitatem et malitiam, sed quantum ad alia quæ antecedunt, concomitanlur, aut consequuntur, juxtaid quod n. 27 prænotavimus. Illa autem particula *essentialiter* potest intelligi, ut idem sit quod formaliter, et non solum causaliter : quia peccatum non solum est causa pœnæ, sed etiam quantum ad illa quæ diximus, est formaliter ipsa pœna. Et quia § 7, ponit exempla in peccatis, quæ sunt passiones appetitus sensitivi, ut ira, cupiditas, et timor, solum videtur voluisse, quod hujusmodi passiones etiam quantum ad entilatem et substantiam seu essentiam actus, habeant pœnæ rationem formaliter : juxta illud, quod de actibus a voluntate imperatis diximus num. 34.

Loca Scriplura·.

45. Clarius favisse videtur prædictæ sen-
“£· lentiæ D. Thom. super illam dist.36, art. 3,
'*J in corp, et ad 1, et q. 1 de Malo art. 4 ad 2,

alia ubi Deus ostendit se au thorem aliquorum, quæ in hominibus sunt peccata ; ordinantur vero ad aliorum peccatorum punitionem.

Et confirmatur : nam saepe Deus dicitur excæcare peccatores, et indurare illos, juxta
k im›·. illud Isai. G : 7i*.rc.rcu oor *pipuli hujus, et*
El r' 4 i7ure< *ejus aggrava.* Exod. cap. 4 et 7, et 8 ot 9, dicitur sæpe Deus indurasse cor Pharao-
Rwn. ?. nis. Ad Roman. 9 : *Quem vult, indurat.* At excaecatio, induratio, el aggravatio sunt peccata, et ut talia in Scriptura reprehen-
i.Ucg.G. juntur. 1. Reg. G : *Quare aggravatis corda*
Sjp. 2. *vestra, sicut aggravavit .Eggptus.* Sap. 2: *E.c-cxcavit illos malitia eorum,el* alibi. Assumit ergo Deus ea quæ sunt peccata, ad aliurum peccatorum punitionem.

AJiiraa Confirmatur secundo ex Patribus, qui eodem modo sæpe loquuntur. August, lib. 1
August- Confess, cap. 12 : *Jusisti Domine et sic est, ut pmi sua sibi sit omnis inordinatus animus.* Quod late probat lib.de nalura'et grat.
Gregor, cap. 22. Et D. Gregorius horn. 11 in Ezechiei: *Peccaluun*inquit*)quod per pœnitentiam citius non deletur, aut peccatum est, et causa peccati, aut peccatum, et pœna peccati, aut peccdtum et causa et perna peccati.* Idem di-
tsidor. cit lib. 25 .Moral, c. 13. Et D. Isidor. lib. 2 sentent, de summo bono, c. 3, pluresque alii.

Expo- 47. Respondetur, inter lesiimonia Scripturæ, quæ nobis objiciuntur, et alia quae possent objici, quædam solum significare Deum esse causam peccati, aut aliqua peccata tribui illi ut auctori, quasi ea velit, causet, aut decernat, nun facta mentione pœnæ : quædam vero non utcunque hoc significant, sed addunt quod Deus id faciat in pœnam aliorum peccatorum, vel eorundem, ad talia peccata punienda. Quæ hoc posterius denotant, ut quod adducitur ad Roman. 1, exponenda sunt juxta dicta n. 27, videlicet non quoad malitiam, neque etiam quoad entitatem actus voluntatis, sed solum quantum ad alia quæ antecedunt, concomitantur, vel consequuntur. Sufficit enim ad verificandas similes loquutiones, quod aliquid peccati sive antecedens, sive concomitans, aut consequens habeat rationem pœnæ, ordineturquea Deo ad malitiæ punitionem : quamvis ipsa malitia et entitas actus voluntalisextra lineam pœnæsit.Testimonia vero quæ solum denotant causalilatem Dei erga peccatum, nulla facta mentione pœnæ, ultra præcedentem expositionem habent etiam aliam, nempe quod Deus sit causa peccati quantum ad totum materiale ipsius, in quo includitur ipsa entitas actus voluntatis ul entitas est, tam moralis quam physica, el quævis alia ratio, quæ nihil deformitatis exprimit : quippe ad lotum hoc materiale peccati concurrit Deus ut causa physica, non solum concursu simultaneo, sed etiam praevio et efficaciter prædeterminalivo voluntatis. Quod optime fieri posse sine eo quod aliquis Dei influxas ipsam malitiam aut deordinationem attingat, constat ex dictis disp. 6, dub.4. Quod si aliquando Deus dicatur malitiam vel peccatum causare, solum quia permittit; non est intelligendum de causalitate vera et propria, sive morali sive physica; sed large et improprie : quatenus potens illud impedire, non impedit: sine ullo tamen influxu directo aul indirecto, formali aut interpretative, etc.

Ad primam confirmationem constat ex dictis supra quæst. 79, ari. 3 ; ibi enim ex Iitera D. Thomæ, et ex nostro commentario habetur, aggravationem, excæcalionem, et induralionem non esse a Deo, neque habere rationem pœnæ, quatenus sunt peccatum el culpa; sed secundum aliam rationem valde distinctam, quæ in eis reperitur, et eisdem nominibus *aggravations, excaecationis.* el *induralionis* nuncupatur : sicut etiam in reprobatione et obstinatione similes rationes distinximus supra disp. 11, n. 44.

Loca Augustini, Gregorii, et aliorum Patrum, qui in secunda confirmatione referuntur, eundem sensum habent, quem dedimus testimoniis Scripturæ, juxta cujus seriem ipsi Patres loquuntur. Et ideo intelligenda sunt non de peccato quantum ad malitiam vel entitatem actus voluntatis, sed quantum ad alia, quæ antecedunt, concomitantur, vel consequuntur.

48. Deinde arguitur : dolor et tristitia, Aequam habent damnati in inferno, estactus^^1 voluntatis peccaminosus : et tamen est illis » maxima pœna. Vel ergo quantum ad deordinationemetmalitiam? cl sic contra nostram primam assertionem : vel quantum ad entitatem et substantiam ? contra secundam. Minor probatur : tum quia damnati torquentur et cruciantur illo dolore, adeo ut nisi esset dolor, non cruciarentur. Tum etiam quia teste D. Gregorio Nysseno,quem refert D. Thomas supra quæst. 39, art. l,p.r«, omnis tristitia et dolor est malum naturæ : quod autem est malum naturæ, habet rationem pœnæ : sicut quod est malum morale, habet rationem culpæ.

Respondetur

Hojpondetur, quod .si sermo sil de dolore strido accepto, prout dividitur contra tristiliam, non negabimus illi rationem pœnæ : quia in ista acceptione non est actus volunlalis. sed passio appetitus sensitivi, ut declarat D. Thom. supra quæst. 35, art. 2. Hujusmodi tamen dolor ulpote corporalis elsensibilis non habet lucum in dæmonibus, neque in animabus separatis a corpore : neque est de genere voluntarii per se, sed per accidens; et sic nihil contra nos. Si vero sermo sit de dolore spirituali, qui est actas a voluntate elicitus, et potius dicitur *Irislitia* quam *dolor,* adhuc est distinguendum. Potest enim prædicla tristitia considerari præcise secundum se, ut dicit solum illum affectum, quo voluntas versatur circa objectam contristans, quod est malum prierons,et quo renititur et repugnat tali malo. Et hoc modo non habet rationem mali aut disconvenientis respectu voluntatis; sed potius rationem boni : quia supposito malo praesenti et oontrislanti, non est contra voluntatis naturam, sed potius juxta illam, reniti et repugnare tali malo : in quo renixu tristitia consistit : sicut est juxta eandem naturam gaudere de bono præsenli, et quiescere in illo. Unde dicit D. Thomas supra qnæst, 39,art. 1 : *Supponito aliquo contristandi vel doloroso, ad bonitatem perlinet quod quis de malo præsenli tristetur vel doleat.* Et I p. quæst. 64, art. 4 ad 3 : *Dolere de malo pamæ attestatur bonitati naturæ, cui malum opponitur.* Considerata ergo hoc modo prædicta tristitia, non habet per se rationem mali aul pœnæ; sed est affectus, quo voluntas malo pœnæ repugnat, supponens proinde ipsam pœnam : ut etiam diximus in tract. deBeatilud. disp. 1, num. 10-1, et tract, de Voluntar. disp. 1, num. 15. Potest etiam prædicta tristitia considerari ut associata malo contristante, de quo sumitur : el isto modo est pœna : quia ipsum malum contristans repugnat voluntati, habetque proinde rationem pœnæ. Si autem aliquando ipsa Irislitia *pœna* appelletur, intelligendum est non *formaliter,* sed *præsuppositive,* aut *consequenter :* quia supponit pœnam, et ad illam consequitur.

Unde ad primam minoris probationem dicendum est, damnatos puniri et cruciari per inflictionem mali, de quo sumitur tristitia; non vero formaliter per ipsam tristitiam. Non enim ideo puniuntur aut torquentur, quia tristantur et dolent; sed econlra ideo dolent et tristantur, quia puniunlur et torquentur. Ad secundam respondel D. Thom. in illo art. ubi citatur, in solut. ad 1, dicens, quod Nyssenus loquitur de tristitia non præcise secundum se, ut est recusatio mali ; sed ratione objecti contristantis, quod est malum et nocivum. Sustinere enim hujusmodi nocivum disconvenit naturæ, repugnatque voluntatis inclinationi : semel vero illo præsupposito, tristari et recusare ipsum potius convenit naturæ, et attestatur ejus bonitati, ut loquitur D. Thomas loco cit. ex 1 part.

49. Neque obest, si urgeas, tum quod S. Doctor tribuit ipsi tristiliæ secundum se rationem mali : ait enim : *Aliquid esse bonum vel malum potest dici simpliciter el secundum se, el sic omnis tristitia est quoddam malum: hoc enim ipsum quod est appetitum hominis anxiari de malo præsenli, rationem mali habet : impeditur enim per hoc quies appetitus in bono.* Tum etiam qdia si tristitia secundum se non esset mala, non repugnaret beatis : solum enim negamus illis quæ habent rationem mali. Tum denique; nam quod est boni impeditivum, habet eo ipso rationem mali, cum malum sit privari et impediri a bono : sed tristitia impedit gaudium voluntatis, quod est magnum ejus bonum : igitur habet rationem mali.

Respondetur ad primum cum Cajetano, sensum verborum D. Thomæ non esse quod ipsa tristitia cum præcisione sumpta sit mala per se, sed quod est talis conditionis, ut esse non possit sine malo : quia non est nisi de malo præsenti : et ita quamvis eo malo præsupposito, non sil pejus aut novum malum tristari de illo, imo pejus et novum malum esset non tristari ut probat illic D. Thomas ; attamen per se et absolute loquendo dicitur mala omnis tristitia, quia per se importat mali suppositionem, et non nisi illo præsupposito locum habet. Secundo posset explicari D. Thomas per illa ultima verba : *Anxiari de malo præsenli rationem mali habet : impeditur enim per hoc quies appetitus in bono.* Quibus satis insinuat, rationem mali in Irislitia repertam non consistere in ipsa tristitia, sed in carentia gaudii, quod est majus voluntatis bonum, quodque simul cum tristitia esse nequit. Ex hoc autem non fit tristitiam esse malam per se, ac proinde per se habere rationem pœnæ ; sed solum per accidens nimirum ratione effectus, qui est privatio vel absentia majoris boni : quo pacto non negabimus actibus voluntatis, et etiam ipsi malitiæ rationem pœnæ. Ad secundum respondetur, tristitiam duplici ratione non

haberi' locum in beatis. Tum quia supponit praesentiam mali contristantis a quo illi sunt omnino alieni. Tum etiam quia impediret aliqua ex parte summum iliorum gaudium. Tertium solum probat, actum Irisliliæ per accidens habere rationem pœnæ, nimirum propter exclusionem majoris boni.

Altat nintan. 50. Tertio arguitur. Culpa habitualis consistens in gratiæ privatione, habet simul rationem pœnæ : ergo idem dicendum est de culpa el peccato actuali. Consequentia liquet a paritate rationis. Antecedens vero ostensum est a nobis disp. præced. dub. 5.

Confirmatur hoc ipsum in peccato omissionis, quod est carentia actus debiti. Nam hujusmodi carentia potest esse mala et disconveniens voluntati ; sicut actus, quo privat, potest esse illi bonus el conveniens : et ideo in tract, de Voluntar. disp. 5, dub. 3, diximus, voluntatem posse pati violentiam in carentia seu cessatione, a suis actibus : ergo idem dicendum est de peccato commissionis.

Respondetur ad argumentum ex dictis disp. præced. a num. 131, in privatione gratiæ distinguendas esse duas rationes : aliam, quæ est aversio a Deo, ac proinde malum ipsius Dei ; aliam, quæ est carentia boni proprii, adeoque malum ipsius hominis: ex quibus illa prior est culpa, hæc vero posterior habet rationem pœnæ. Itaque non in ipsa formalitate, quæ est culpa, confundimus, aut distinguimus rationes culpæ et pœnæ : sed in privatione gratiæ adæquate accepta distinguimus duas formalitates quasi per accidens inter se connexas, quarum alia est culpa, et alia pœna : et illa quæ est culpa, nullo modo est pœna ; neque econtra. Cæterum in peccato actuali, prout de eo loquimur, non est nisi unica ratio, quæ tota est malitia: loquimur enim de prædicto peccato ut peccatum et malum morale est, atque adeo secundum illam rationem, qua constituitur in ratione peccati aut mali, quæ est ratio maliliæ sive positivæ, sive etiam privativa», et his negamus rationem prenæ. Cæteræ vero rationes in illo reperke de materiali se habent : quibus proinde vel non negamus munus pœnæ ; vel non ideo id negamus, quia sint simul cum malitia ; sed quia ex alio capite illis repugnat : sicut repugnat entitali actus voluntatis, eo quod est de genere voluntarii per se, juxta dicta n. 41.

51. Sed urgebis: etiam privatio gratiæ habet esse voluntaria, alias non esset peccatum habituale : el nihilominus distinguimus in illa aliquam rationem, quæ possit esse pœna : cur ergo in actu voluntatis, aut in ejus malitia, non obstante quod sit voluntaria, non distinguemus similem rationem ? Etquicquid sit de malitia positiva, et de enlitate actus, saltem privatio rectitudinis existons in illo, quæ est malitia privativa, non est cur non admittat praedictam distinctionem culpæ et pœnæ secundum aliam el aliam rationem, sicut admittit privatio gratiæ,

Respondetur, privationem graliæ absolute loquendo non esse de genere voluntarii perse, quia non dependet essentialiter el secundum se totam a voluntate : imo polest dari quoad aliquid sui sine illius influxa: ut si Deus alicui dormienti vel invito gratiam auferret. Unde absolute loquendo est de genere voluntarii per accidens, quod explicuimus n. 40, ac proinde potest distingui in illa aliqua ratio, quæ secundam se non sit a voluntate, sed potius naturali ejus inclinationi repugnet. Diximus absolule loquendo: *quin, si* in prædicta privatione consideretur sola illa ratio, secundum quam est culpa, non negamus dependere per se et essentialiter a voluntate, adeoque posse quoad talem rationem collocari in genere voluntarii per se. Verum quia prædicta ratio non est ipsa substantia, ut sic dicamus illius privationis, sed aliquid ei accidens, sine quo potest talis privatio reperiri, ulin casu nuper posito, ideo loquendo de prædicta privatione absolute, seu quantum ad substantiam, debuimus collocare eam in genere voluntarii per accidens. Cæterum actus elicitus voluntatis sive consideretur quantum ad entitatem, sive quantum ad malitiam, totus dependet essentialiter a voluntate, ac proinde simpliciter est in genere voluntarii per se : in quo non habet locum ratio pœnæ.

52. Per quod patet ad illud de privatione rectitudinis existente in actu : nam etiam hæc privatio essentialiter et secundum se totam dependet a voluntate: estque proinde in prædicto genere *voluntarii per se.* Est el aliud discrimen inter istam privationem et privationem graliæ, quia privatio rectitudinis solum afficit actum, tollens ab eo debitam com mensu rationem cum lege : elila solum est mala respectu ipsius actus : quod genus mali pertinet ad culpam, et non ad

p pnam

nœnanij ul diximus η. 24. Privatio vero Jratir allicit suppositum eliam in ordine ad ieipsum, el tollit ab eo formam perficientem in ordine ad se ; cslque proinde malum eliam ipsius suppositi : quod genus mali perlinet ad pœnam, ut dictum est n. citato, quod ul melius inlelligatur, recolenda est doctrina, quam tradidimus disp. præced. a n. 130, ubi in gratia sanctificante duo munia distinximus: aliud referendi et subordinandi hominem ad Deum, ut sit lotus ipsius Dei, el ab eo possideatur : et aliud trahendi Deum ad hominem inedia participatione divinæ naturæ, ut homo ipse per talem participationem in seipso perficiatur. Ex quibus illud prius pertinet ad bonum Dei, et hoc posterius ad bonum hominis, ut ibi explicuimus. Unde quia privatio graliæ hæc duo munia aufert, consequenter duo mula includit : nempe et malum Dei, prout tollit subordinationem ipsi debitam ; et hoc modo habet rationem culpæ : ct malum hominis, quatenus ab eo aufert formam ipsum in ordine ad se perficientem ; et hoc pacto habet rationem pœnæ. Hæc autem distinctio non habet locum in privatione rectitudinis, quæ est malitia actualis : quia talis rectitudo solum est perfectio actus in ordine ad legem, non vero est forma perficiens suppositum in ordine ad se : ac proinde non potest osse malum pœnæ secundum aliquid sui, sed tota debet spectare ad malum culpæ.

c3. Ad confirmationem desumptam ex peccato omissionis respondetur, admittendo posse eliam in hujusmodi peccato ut dicit ipsam omissionem et carcniiam actus, distingui rationes culpæ et pœnæ, sicut in privatione gratiæ : quia etiam prædicta omissio est de genere voluntarii per accidens : Non enim secundum se totam dependet a voluntate essentialiter, sed potest dari quantum ad substantiam carentiæ sine influxu illius : ut cum quis ex ignorantia vel impotentia omittit. Unde nihil obest quominus talis carentia secundum aliquid sui repugnet voluntati, habeatque proinde rationem pœnæ. Ob idque in tract, de Voluntar. disp. 5, dub. 3, diximus, voluntatem posse pati violentiam in cessatione a suis actibus : quia talis cessatio potest provenire illi ab extrinseco, et contra naturalem ejus inclinationem. Accedit, quod omissio dicit careniiam non solius rectitudinis exislentis in actu debito, sed lotius actus, cujus enfilas el substantia afficit suppositum, et perficit illum in ordine ad se : est enim perfectio uniuscujusque suppositi quod sil operans in aclu, et quod ejus potenliæsinl completae per operationem ; eliam praescindendo a rectitudine morali, el ab ordine ad legem. In quantum ergo omissio tollit prædictam perfectionem, est malum proprium suppositi omittentis : quæ est præcipua conditio requisita ad pœnam : neque invenitur in aliis, quæ a ratione pœnæ exclusimus.

Diximus in peccato omissionis ut dicit ipsam omissionem, posse distingui praedictas rationes culpæ et pœnæ : quia si tale peccatum sumatur non pro ipsa omissione, sed pro actu voluntatis, qui est causa omittendi, idem judicium ferendum est de illo ac de peccato commissionis, quod in actu consistit. Sicut etiam si in hoc aliquando interveniat aliqua omissio vel carentia actus debili, idem judicium de tali omissione ferendum est, ac de illa quæ constituit peccatum omissionis, de qua modo dicebamus.

54. Si vero objicias, quod D. Thom. de0 omnibus peccatis negat, posse habere per se rationem pœnæ ; atque adeo contra ejus mentem a nobis admitti talem rationem in peccato omissionis, et in peccato habituali. Respondetur, neque eliam nos de aliquo peccato admittere, quod habeat per se rationem pœnæ : quialyper se, quod D. Thom. adbibet, determinat rationem per se et formaliter se habentem in peccato, quatenus peccatum est, ac proinde ipsam deordinationem et malitiam. Hanc autem in nullo peccato admittimus posse habere rationem pœnæ. Sed dicimus, quod cum in omnibus peccatis ultra malitiam et deordinationem dentur aliæ rationes de materiali se habentes, ut in peccato commissionis et peccato habituali ratio carentiæ quantum ad illud munus, sub quo est malum hominis, et aliæ similes : hoc est discrimen inter illa, quod peccatum commissionis quantum ad actum voluntatis non solum per se et formaliter, scilicet quantum ad malitiam, sed etiam quoad alias rationes de materiali se habentes, excluditur a linea pœnæ propter voluntarium per se in illis imbibilum. Peccatum vero habituale el omissionis licet quantum ad malitiam, atque adeo per se nequeant habere rationem pœnæ ; secus tamen quoad alias raliones de materiali in illis importatas : quibus quia ratio voluntarii non est per se et essentialiter annexa, possunt repugnare voluntatis inclinationi : et ideo non est cur a ratione pœnæ excludantur.

110 solutio,

DUBIUM III.

Utrum sufficienti ratione probetur, deberi /xreuffi *mortali pcenam xternam lege* justitix?

Circa æternitatem pœnæ peccato mortali correspondents plura habemus certi et indubitata : vel quia in sacra Scriptura, aut in diffinitionibus Ecclesiae nobis traduntur : vel quia aliunde obtinuerunt, ul a Catholicis unanimiter recipiantur. Quæ omnia hic breviter et absque disceptatione supponemus. ut postmodum quæ dubia sunt facilius decidamus.

§ I-

Nonnulla certa et indubitata supponuntur.

vtiMtiKi &›∎ ^int'iîa- In primis ut certum supponendum est, animas illorum qui in peccato mortali decedunt, stalim (saltem juxta communem legem) ad infernum descendere, ut illic pœnas luant. et justo supplicio puniantur. Hæc veritas est de fide, et ut talis ab omnibus catholicis recepta. Nam præter quam quod sumitur ex variis locis Scripturae, cujusmodi est illud Job. 21 ubi de malis dicitur: *Ducunt in boni* dies suos, et in puncto ad inferna descendunt,* id est, statim ac moriuntur, et vitain istam finiunt. Et Luc. 16, de divite epulone : *Mortuus est dit es, et seimltus est in infernt/.* Et alia hujusmodi : habetor definita in Extrav. Benedicti XII, quæ incipit *Benedictus Deus,* etc. ubi Pontifex ita inquit : *Definimus insuper,quod secundum Dei ordinationem communem aninve decedentium in actuali peccato mortali mox post mortem suam ad inferna descendunt, ubi pœnis infernalibus cruciantur, etc.* Dicit vero *actuali peccato mortali:* vel quia loquitur de iis qui proprio actu tale peccatum commiserunt : nolens sub prædicta diffinitione comprehendere parvulos qui non ad infernum, ubi sunt tormenta et cruciatus pœnæ sensus, sed ad limbum descendunt, u bi solum habent pœnam damni. Vel nomine peccati *actualis* intelligil illud, quod actu imputatur, quia non est remissum ; quamvis operatio peccaminosa physice transierit.

r.ur.F·. E\irav Benedic- ,u'·

Castro. Per quod excluditur error, quem (teste Castro verb. Beatitudo hæres. G.) tenuerunt Græci, negantes animas damnatorum in inferno detrudi, aut pœnis gehennalibus torqueri ante diem judicii. Qui iidem negabant etiam animas justorum ante illum diem ud gloriam et visionem Dei assurai. Utrumque vero damnat Benedictus in illa Extrav. damnavitquo postea Eugenius IV in Concil. Flor, in literis Sancto unionis, extendens prædictam diffinitionem etiamr* ad pueros decedentes eum solo |>eccato originali ; ibi: *Illorum autem animas* (soppte definimus) *qui in actuali peccato mortali, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere ; poenis tamen disparibu* puniendas.* Diximus, *saltem juxta communem legtm* ita contingere, ut etiam dixit Benedictus: quia an ex speciali Dei dispensatione aliqui decedentes in peccato mortali ad infernum non descenderint ; sed alibi fuerint reservati, et tandem ad beatitudinem pervenerint, non est ita exploratum : de quo intra aliquid dicemus.

56. Secundo ut axjue certum supponendum est, pœnas damnatorum sive illorum, qui in limbo propter peccatum originale detruduntur, sive qui in inferno propter personalia cruciantur, futuras esse aeternas, nullumque finem habituras, saltem de lege communi atque adeo omne peccatum mortale, quod in hac vita per Baptismum aut pœnitentiam non dimittitur, pœna æterna in futura esse plectendum. Hæc etiam veritas est de fide : habetur enim multis locis sacræ paginæ. Ut Isa.66 : *J'ermis eorum nonh.· morietur, et ignis eorum non exlinguelur.tyto* loci sermonem esse de pœnis damnatorum, quæ nunquam deficiunt, constat Mare. 9,Sr ubi Christus Dominus prædicto testimonio utitur ad illarum perpetuitatem declarandam, ibi : *Bonum est tibi debilem introire in vitam : quant duas manus habentem ire in gehennam, in ignem incxtinguibilem,ubircrmis eorum non moritur, et ignis non exiinguitur, etc.* Idem habetur Judith 16, in ejus cantico : *Dabit ignem et vermes in cams eorum, ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Ubi vox in sempiternum* non significat solum longam du rationem, ut aliquando contingit ; sedæternamel nunquam finiendam. Quo etiam sensu Job. 10,dicitur: *Ubi umbra mortis et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Pluraque alia habentur in veteri Testamento ad id denotandum. Neque pauciora aut minus clara roperies in novo. Nam Malth. 25, id aperïtissime ostendit Salvator incropationeelmalediclione illa ad impios : *Discedite a me maledicti in ignem xternum, qui paratus td diabolo et angelis ejus.* Et inferius: *Ibunt hi in supplicium xternum ; justi autem in vitaa xterniim .rhniam.* Ubi par duralio assignatur pœnæ damnatorum, et gloriae justorum : et utra-^.•H.quedicilur futura esse æterna. Apocal. 14: *Euhius tormentorum eorum ascendet in sxcula Siculorum, neque habebunt requiem die. ac nocte,* Et cap. 20 : *Cruciabuntur dic ac nocte in srcula sxculorum.* Hæc autem phrasis *in sxcula sxculorum* idem denotat, atque *in perpetuum* seu per omnes jetâtes et sæeula, per æternitatem futura. Ex quibus et aliis,quæomittimus, evidenter concluditur æternitas pœnarum, quibus damnati addicuntur.

57. Sed et SS. Patres eam unanimiter tradunt, multique eloquentissime descri- vi.Ch1 bunt : ut D. Cyprian, lib. de resurrect. Christi, et serm. de Ascensione Dom. ad finem, ubi sic inquit : *Immortales miseri vivent inter incendia et inconsumplibiles flammx nudum corpus allambent. Ardebit purpuratus dives, neque erit qui xstuanti lingux stillam aqux infundat. In proprio adipe frixx libidines bullient, et inter sartagines flammeas miserabilia corpora crema-buntur : et omni tormento atrocius desperatio condemnatos a/fliget. Non miserebitur ultra Deus, neque tunc audiet pœnitentes. Serva erit illa confessio: et cum clausa fuerit janua, frustra carentes oleo acclamabunt exclusi, nullum ibi refrigerium, nullum remedium. Semel Christus descendit ad inferos, ulterius nox descendet. Non ultra videbunt Deum in tenebris sigillati. Irregressibilis erit illa sententia, el immutabile judicium, et stabit damnationis hujus immobile constitutum.*

Non minus ad rem loquitur D. Greg. lib. 15 Moral, cap. II, ad illud Job. 20 : *Luet* irt'· *qux fecit omnia, nec tamen consumetur. Persolvit* (inquit) *impius in tormento ea, qux hic illicita servavit desideria et /laminis ultricibus, semper moritur, quia semper in morte servatur. Non enim in morte consumetur : quia si consumeretur vita morientis, cum vita clam pœnæ finiretur. Sed ut sine fine crucietur, vivere sine fine in poena compellitur; ut cujus vita hic mortua fuit in culpa, illic ejus mors vivat in pdma. Luet qux fecit omnia ; nec tamen consumetur: quia cruciatur, et non extinguitur : moritur, et vivit : deficit el subsistit : finitur semper, et sine fine est : lire solo auditu valde sunt terribilia, quanto* ttwd.magis *passione?* Audiamus etiam I). Bernard. serm. 2 de verbis Apostol. ad illud Ps. 48 : *Simii oves in inferno positi sunt, mors depascet eos. (tuam bene* (inquit) *sicut oves : quia detracto vellere mundialium divitiarum, dure, presseque detonsi sempiternis nudi deputabuntur incendiis. Mors depascet eos, quia semper morientur ad vitam ; et semper vivent ad mortem.* Non enim mors eos eradicabit, vitam ex toto auferendo, sed depascet, conservando radicem vite, ut iterum pullulent, iterum et iterum atque in aeternum depascendi, Roperies de hoc multa apud Tertullianum in Apologet, cap. TertnL 48, etlib. depœnitent. c. 12. Augustin. su-AD'n5L per Psal. 48, ad illa verba : *Laborabit in xternum,et vivet adhuc in finem.* Et lib. 1 de Civit. Dei per multa capita. Cyrillum N. orat, de exitu animæ. Chrysost. homil. 43, in Genes, et homil. 25 in Epist. ad Rom. et homil. 10 super epistol. 2, ad Corinth. D. Thomam lib. 3, contra gent. cap. 11. D.Thxui.

58. Ex quo fit, hæresimesse manifestam Antiqu»· errorem illum, cujus meminit D. Hiero-djuct' nym. dialog. 1, contra Pelag. Et Alphonsus Casiro. de Castro lib. 3, adversus hæreses, verbo *Beafitudo,* hæres. 3, qui universaliter de omnibus damnatis tam hominibus quam dæmonibus asseruit, fore aliquando a pœnis eruendos, et ad beatitudinem evocandos. Numeratur autem hic error inter illos, qui Origeni tribuuntur(de quibus an vere ipsius Origenis errores, an potius scriptis ejus ab hæreticis fuerint assuti, magna extitit inter Ecclesiasticos DD. etiam ab antiquis temporibus controversia, et adhuc sub judice lis est.) Sub prædicta vero hæresi militat alia, quæ idem affirmat non de omnibus condemnatis, sed de iis qui fidem habuerunt. Nec desunt qui hunc errorem tribuere velint D. Hieron. loc. cit. n. 33, ubi itaD Ui,r habet : Si *Origenes omnes rationabiles creaturas dicit non esse perdendas, et diabolo tribuit pœnitentiam : quid ad nos qui et diabolum, el satellites ejus, omnesque prxvaricalores dicimus perire perpetuo, et Christianos si in peccato prxventi fuerint, salvandos esse post* jjcraas.Similiaqde habet super Isai. cap. 66.

Sed re vora Doctor maximus potest et Viniii.'a- debetexponi, quasi non loquatur ex propria "jYijill' mente asserendo ; sed ex aliorum sententia et quasi arguendo, ut aliqui volunt, ipseque D. Hieron. non semel fecisse testatur inn.nicr epist. ad Aug. quæ incipit *Tres simul,* estque inter epistolas Augustini undecima : ubi ad objectionem ex quadam doctrina super Epist. ad Gal. sibi propositam respondet, se aliquoties non ex propria, sed ex aliorum sententia, quorum legerat volumina, in suis commentariis loquutum fuisse. *Itaque* (in-

Idtm quii) *ut simpliciter fatear, legi hic omnia, ct in mente mea plurima coacervans, accito notario, vel mea vel aliena dictavi.* Et inferius : *Ex quo ostendi,* me non eaj *definito id defendere, quod in Grids legeram, sed ea* t\r-jwwisse *ıpı.τ legerem, ut lectoris judicio derelinquerem, utrum probanda essent, an 'improbanda.* Ex quo desumi potest communis solutio pro aliis, si quæ in scriptis hujus S. Doctoris minus consone ad veritatem dicta reperiantur. Qua tamen solutione parce, et non nisi cum sufficienti fundamento utendum est, ne nimia circa hoc permissa licentia, Hieron. auctoritas ubique infringatur. Regula autem circa hoc observanda ea videtur, quam ipse tradit Aug. rk-w. Epist. Clt |,i5 verbis: Si *quid igitur reprehensione dignum putaveras in explanatione nostra, eruditionis lux fuerat quxrere, utrum ea qui scripsimus, haberentur in Grids: ut si ilii non dixissent, tunc meam proprie sententiam condemnares.*

59. Sed quamvis hav solutio sit probabilis, et necessaria pro aliis Hieron. locis ; pro eo tamen,dequo agimus,ex dialog, adversus Pelaxr. magis placet illa, quam adhibet Manan. Manan. Victorius in schohis ad illum locum n. 33, dicens: S. Doctorem loqui de Christianis, qui in gratia decedunt : dicuntur autem in peccato praeventi, quia moriuniur post peccata'commissa, et non dimissa quoad pœnam: quam quidem luent in purgatorio, et postea ad coelum evolabunt.

Cæterum cujuscunque fuerint prædictæ hæreses, haud dubitandum est, eas fuisse a diabolo excogitatas, et peccatoribus suggestas, ut excluso timore æternitatis pœnæ, irrefrænate labantur. Quod recte explicuit Gregor. lib. 34 Moral, cap. 16, ad illa verba Job. 41 : *Æstimabit abyssum quasi senescentem, etc. Leviathan itaque isteljn-*quit) *xslimabil abyssum quasi senescentem, quia reproborum corda sic infatuat, ut suspicionem eis de venturo judicio, quod quasi finiatur, infundat. Abyssum namque senescere existimat, qui terminari quandoque in suppliciis supernam animadversionem putat. Itaque antiquus iste persuasor in mentibus iniquorum futuras pœnas quasi certo fine determinat, ut eorum culpas sine termino corruptionis extendat, et eo magis peccata non finiunt, quo existimant peccatorum supplicia finienda. Sunt enim qui idcirco peccatis suis ponere finem negligunt, quia habere quandoque finem futura super se judicia suspicantur.* Sufficiunt autem ad prædictos errores evertendos testimonia Scripluræ, quæ adduximus, et præserlim locus Mattii. 25 in quo omnes iniqui sive fidem habuerint, sive Sr non, manifeste comprehenduntur : cum non ideo reprehendantur, quia non credideruni, sed quia debita pietatis et misericordiae opera non fecerunt: *Esurivi enim, el non dedistis, etc.* cum quorum supplicio daemoniorum pœnas perpetuas futurus esse ostenditur, dum dicitur : *Ite in ignem xb-rnum, qui paratus est diabolo et Angelis ejus.*

60. Sed quia diximus, ulranque præce-^^. dentem veritatem intelligi debere de loge communi, adeoque non opponi illis, quod Deus ex speciali privilegio cum aliquo vel aliquibus si voluerit in prædicta lege dispenset, ut Vel mortui in peccato mortali non damnentur, vel damnati jam ab inferno eruantur : videndum est, an de facto aliquando ita contigerit. Quod enim Deus de lege absoluta id facere possit, nec modo unum vel allerum, sed damnatos omnes ab obstinatione et pœnis extrahere, ct gratia, poenitentia, et ch ari late ornatos ad beatitudinem transferre, minime dubitandum est: cum ejus omnipotentia lege aliqua ligata non sit, in omnibus quæ contradictionem non implicant. Quod vero ad factum Emr attinet, rejiciendas eat in primis antiquas^. error asserens, Christum cum ad inferos in triduo mortis descendit, non modo Sanctorum animas in limbo existentes secum eduxisse, sed etiam damnatos omnes, aut saltem plures a poenis et loco inferni extraxisse. Hunc errorem refert Castro lib. 8, CiSk verbo *infernus* hæres. 2, nec tamen ejus assignat auctorem, nisi quod N. Guido tribuit eum Armeniis. Sed nec D. Aug. men- üAπ tionem illius faciens lib. dehæresib. hæres. 79, auctoris meminit. Nec meminerat ρρ^ D. Philastr. qui eundem errorem retulerat, eia Videtur autem illi adfavere Clem. Alexandrin. lib. G stromatum circa medium : et auctor historiae, quam referunt Anastas. Aac Antiocheo, et Nizetas in orat. 42 Nazian-x·^. zeni : ubi narratur, Platonem credidisse Cristo ad inferos descendenti, indeque cum eo ad coelum evolasse. Sed falsitatem prædicti erroris ostendit D. Th. 3. p. quæst. 52, D.Bi art. G et 7, ubi contrariam veritatem demonstrat. Historia vero illa de Platone apocrypha et fabulosa est : cum omni fundamento careat : et neque ab auctoribus illam adducentibus probetur, sed-solum referatur.

Gl. Adhuc tamen prædicto errore excluso, occurrunt aliunde non levia fundamenta ad affirmandum, Deum aliquando insupradicta lege cum aliquibus dispensasse, Fertur enim do Trajano Augusto, quod precibus B. Grog, quingentis fere annis post ejus obitum fuerit a pœnis et damnatione liberatus : quem utpoteidololalram ▾λ cl Ecclesiæ persecutorem dubitandum non est fuisse in peccato mortali defunctum. El quamvis hujusmodi casum aliqui negent ·. sufficeret ad probabilitatem illi conciliandam testimonium I). Joan. Damasceni in orat, de fidelibus defunctis, ubi illum expresse affirmat his verbis : *Hic* (scilicet D. Grog.) *intensissimas pro peccatorum Trajani remissione preces adanimarum amantem et misericordem Dominum fudit : datimque vocem divinitus emissam audivit. Preces tuas audivi, ac Trajano ignosco: tu cero post hac caveto ne mihi pro impiis supplex sis. Quodque istud verum sit, atque ab tunni calumnia alienum , Oriens totus atque Occidens testantur.* Admittunt etiam veritatem, aut saltem probabilitatem prædictæ ::xa.liistoriæ D. Thom. in I, dist. 43, quæst. 2, art. 2, quæst. | et apertius in 4, dist. 45, quæst. 2, art. 2, quæst. | ad 5 et quæst. 6 I utes.de Verit. art. 6 ad 4, Abulens. in 4 lib. Reg. c. 4, quæst. 57, Vincent, in speculo lib. 6 Biblioth. annotat. 47, Navarro in Enchirid.c. 22, Medina 3 p. quæst. 52, art. 6, Hieronym. de Zevallos in libello, cui titulus *Arte Ileal,* ubi refert August, de Ancona de potest. Eccles, quæst. 32, art. 3, Catanæum in Catalog, glor. mund. part. 5, considerat. 5, Illescam in vita S. Greg. Elidem tenent plures alii, quos refert Alphonsus Chacon. Ordinis Prædicatorum in libello sive Apologia de hac re conscripta, ubi veritatem hujus historiæcum ex prædictis auctoribus, tum ex aliis fundamentis omnino sibi convincere videtur. Et saltem negari non potest, illa quæ ab hoc auctore et ab aliis afferuntur, simul collecta magnam huic sententiæ tribuere probabilitatem. Adeoque non sine temeritate Caesar Baronius torn. 8 ad annum Christi 600, inter fabulosas et commentitias prædictam historiam rejicit dicens, *risu potius despicandam esse, quam disputatione seria confutandam.*

·m· 62. Sed re vera sive prædictæ historiae astruatur fides, sive negetur ; asserendum est, optime componi cum iis, quæ ex fide et Theologia comperta habemus, quod Deus in lege de qua loquimur, aliquando el non somel dispensaverit. Quod ut intelligatur, animadvertendum est, dupliciter posse Deum habere se cum illo, qui ab hac vita in peccato mortali decedit. Vel ferendo slatim super examinata ejus causa finalem sententiam, prout merita exigunt, qua illum reum pœnæ æternæ declaret, supplicioque luendo in inferno detrudat. Vel suspendendo quoad sibi placuerit, prædictam finalem sententiam, et recludendo illam animam in aliquo sibi noto loco, aut etiam in ipso inferno, ubi vel sub pœnis degat, vel nullam pœnam sustineat. Quodlibet enim istorum erit Deo possibile, cum nullam contradictionem involvat. Secundo nota, dupliciter posse intelligi, quod Deus animam illius defuncti ex quolibet praedictorum locorum liberaret et ad cælum perduceret : nimirum aut immediate sine reditu ad corpus, sed conferendo illi in sua separatione gratiam,-et peccati statum auferendo, ut illinc ad cælum et Dei visionem immediate ascenderet. Vel mediante reditu ad proprium corpus per resurrectionem, qua huic vitæ restituatur, ut in ea et in corpore constituta, peccata defleat, et gratiam assequatur ; ac tandem e vita iterum excedendo ut cæteri justi præmium beatitudinis recipiaU

63. Loquendo ergo de illis in peccato prüna Prima defunctis, super quorum causa Deus fina-positio, lem ct diffinitivam sententiam tulit, atque ex hoc decreto inferni ignibus addixit, non credimus, aliquem fuisse postea inde liberatum , aut ad beatitudinem perductum, sive immediate, sive mediante reditu ad hanc vitam. Ratio vero est, quia quilibet in peccato mortali decedens, ex vi illius status meretur pœnam aeternam ; et nulla non æterna est illi proportionata, ut infra ostendemus : unde vel Deus non debet tunc judicare de illo absolute et finaliter, prout merita exigunt ; vel debet eum decreto absoluto et efficaci pœnæ æternæ addicere : cum quo decreto utpote omnino immutabili stare nequit, quod ipsa pœna de facto et in exeeutione æterna non sit : sicut nec decretum aliud absolutum et efficax ; quo aliter disponatur de tali peccatore.

Quod si dixeris, posse Deum judicare Se..ull(Ll illum, et non juxta merita, sed mitius quam peccata mereantur, adeoque determinando illi pœnam temporalem in inferno damnatorum luendam , qua finita respiciat eum cum misericordia. Respoft-detur, eo ipso prædictum judicium non

fore finalem sententiam ; siquidem dat locum alteri, quo aliter judicetur. Et Licet non negemus, posse Deum prædieto modo determinare pœnam temporalem ut in inferno damnatorum luendam, post cujus durationem peccatorem illum ad vitam revocet : credimus tamen, rarissime aut nunquam a pnvdicto loco Deum aliquem extraxisse, aut alium aliquem præter finaliter condemnatos in eo reclusisse. Communis enim Scriptura, Ecclesia?, et Sanctorum vox est, quod in inferno nulla est redemptio : quia qui semel illuc descendit, nunquam inde exibit. Et ideo pro nullo, quem certo ibi esse constet, licet Deum orare, ut vel eum ad vitam revocet, vel ad beatitudinem transferat. Quod tamen illicitum non esset, si sufficienti fundamento haberemus, consuevisse Deum cum aliquibus ibi existentibus in lege communi dispensare. Accedit, quod inter multos qui ad vitam revocati sunt, etiamsi constet eos in peccato mortali obiisse. neminem legimus testatum, quod fuerit in inferno damnatorum, iliorumque pœnas et desperationem sustinuerit. Signum ergo est, nullum in eo loco collocatum, aut non nisi rarissimo inde postea evasisse.

61. Dicimus secundo, negari non posse, aliquos qui ex bac vita in peccato mortali migrarunt, tandem æternam bealitudinem fuisse consequutos : non quidem de numero illorum, qui ut finaliter damnati in inferno conclusi erant; sed aliorum quibuscum Deus dispensavit, ut non statim post mortem finaliter et absolute judicarentur, et damnarentur ; sed ut finale super eorum causa judicium, quasi nondum plene perorata lite, et causa examinata, suspenderetur : servarenturque eorum animæ a corpore separata? pro tempore illius dormitionis in aliquo alio loco, unde postea ad hanc vitam et ad propria corpora revocate in ipsis poenitentiam agerent, et gratiam acciperent : in qua tandem iterato mortui cum cæteris justis beatitudinem consequerentur. Hæc positio, quæ est D. Thomæ locis statim referendis, non videtur posse negari. Nam ex tanta multitudine mortuorum, quos Christus Dominus, et Apostoli, apostolicique viri usque modo resuscitarunt, negari non potest plurimos in peccato mortali obiisse : præsertim cum non pauci fuerint idololatra? et infideles. Quis autem dicet, omnes istos in eodem vel alio peccato mortali iterum fuisse mortuos ; et non potius aliquos ex eis pœnitentiæ et meriti tempus et opportunitatem nactos, gratiam et bealitudinem comparasse? Sane juvenem illum scelestum el infidelem Prafecti Sophronii filium, quem precibus B. Agnetis legimus resuscilatum, satis constat in peccato mortali vitam finisse : cum vero postquam resuscitatus est, ad fidem conversum et idolorum cultum detestatum, refert D. Ambr. serra. 90. Si-i»iâ I mile quid ait D. Aug. lib. de origine anim-sj* » ad Renatum c. 10 de quodam puero fratrel!]** i S. Perpetua? martyris, qui cum sine Baptismo, adeoque in peccato mortali decessisset, precibus sororis fuit ad vitam revocatus. Falconillam etiam defunctam in peccato mortali (erat enim gentilis el idolorum cultrix) narrat S. Joann. Damascen. orat. cit. precibus prima? martyris B. Teclae fuisse resuscitatam, et salutem (utique animæ) consequutam. Possemusque hujus rei plurima exempla adducere, quibus historia? Ecclesiastica? superabundant: cum tamen nulla ratione probari possit, omnes ita resuscitates, in peccato mortali et non aliquos in gratia iterum obdormiisse.

65. Tertio dicimus, neminem ex prædic- Tai tis fuisse immediate ab inferno vel eo loco, ubi per primam mortem detentus mansit, ad beatitudinem translatum : sed mediante resurrectione et reditu ad hanc vitam, ubi anima in corpore degens, per baptismum vel poenitentiam statum peccati exuerit, et gratiam receperit : in qua tandem obdormiens, ad beatitudinem pervenerit. Etenim quamvis considerata potentia Dei absoluta, non repugnet translatio illa immediata: quia tamen nulla utilitas ex ea in vivos, utpote ipsis ignota, redundaret, neque ad eorum exemplum vel ædifîcationem, aut ad Dei laudem conduceret ; alias etiam inter caelum ubi sunt beati, et ea loca ubi peccatores detruduntur, magnum Chaosfirmatum sit, ut nullus vel inde huc transire, vel hinc illuc possit transmeare, ut dicitur Luc. 16, nulla prudens ratio suadet contra ikü communes divinæ providentiae leges prædictam translationem admittere. Eo præsertim quia anima, quæ in peccato mortali decessit, quandiu est separata a corpore, manet inflexibilis et obstinata in malo, adeoque incapax ex natura rei pcenitentiæ et dispositionis ad gratiam : non ergo expedit ut in tali statu Deus alicui gratiam infundat, et gloriam communicet. Accedit, quod in casibus ita miraculosis et supra omnes divinæ providentiæ leges nobis notas, temerarium et illicitum est aliquid asserere, nisi aliqua speciali notitia aut successu innotescat. Cum ergo usque modo nulla ad nos notitia pervenerit, aut casus aliquis innotuerit, unde colligere possimus, prædictam immediatam translationem fuisse aliquando a Deo factam (quicunquo enim ex historiis afferuntur, exponuntur sufficienter de translatione mediata) temere et irrationabiliter similem translationem adstrucremus.

66. Ex dictis vero habetur, quo sensu accipienda sit supradicta Trajani historia, ut probabili fide non careat. Non enim existimandum est, illum in suo primo obitu fuisse finaliter absolute condemnatum, et ut talem inferni ignibus traditum ; sed finale ejus judicium mansisse suspensum : animam vero vel in ipso inferno damnatorum inter eorum flammas, vel (quod verosimiliiis credimus) in aliquo alio loco (quamvis neque ibi sine tormento et supplicio) toto illo tempore usque ad B. Greg. separatam a corpore mansisse : tunc vero precibus S. Docloris ab eo loco et pœnis erutam, non tamen immediate ad coelum translatam, sed restitutam suo corpori per resurrectionem ad hanc vitam, in qua saltem brevi spatio in ipso corpore degens, baptismum, fidem, et gratiam susceperit, ineaque iterum obdormiens ad cœlum evo- l!ka,laverit. Quæ est doctrina D. Thom. in 4, dist. 43, quæst. 2, ari. 2, quæst. 1, ubi sic ait: *Dicendum, quod de facto Trajani hoc modo potest probabiliter existimari, quod precibus B. Greg. ad vitam fuerit revocatus, et ibi gratiam consequutus sit, per quam remissionem peccatorum habuit, et per consequens immunitatem a pœna. Sicut etiam apparet in omnibus illis, qui fuerunt miraculose a morte suscitati, quorum plures constat idololalras et damnatos fuisse. De omnibus enim dici oportet, quod non erant in inferno finaliter deputati, sed secundum prxscntem justitiam propriorum meritorum : secundum autem superiores causas, quibus praevidebantur ad vitam revocandi, erat de eis aliter disponendum.* Idem dixerat in 1, dist. 43, quæst. 2,ari. 2, quæst. 1 ad 5 ibi : *Dicendum, quod idem est de Trajano, qui forte post* 400 *annos suscitatus est, el de. aliis qui post unum diem suscitati sunt. De omnibus enim dicendum est, quod non finaliter damnati erant : praesciebat enim Deus, Sanctorum precibus a pœnis liberandos, et. vilx restituendos,* etc. Videatur etiam quæst. 6 de Verit. art. 6 ad I, ex objectis secundo loco. Referi autem Hieron. de Zevallos in libello supra citat. fol. 12, animam Trajani mansisse in ejus lingua, emortuo reliquo ejus corporis : temporeque D. Greg. lingua delecta, Baptismum postulasse, el recepisse. Huic tamen relationi modica est fides, parvique facienda est.

67. Tertio ut certum in hac materia sup-Aiiuj poni debet, pœnam æternam, qua Deus de facto punit peccatum mortale, debitam esse illi ex se et ex proprio demerito : ita ut nihil fiat ibi supra condignum ; sed potius lex justitiæ in illa observetur. Quamvis enim Deus ulpote supremus omnium Dominus posset absque inordinatione ulla torquere in perpetuum, quem vellet hominem vel Angelum, etiamsi nullum peccatum commisissent, ob hoc dumtaxat ut supremum ejus dominium manifestaretur, et divina voluntas in ea manifestatione adimpleretur : de fide tamen habemus, neminem de facto a Deo puniri vel torqueri sine demeritis, aut ultra ipsa demerita : pra?sertim pœna aeterna, quæ ordinari nequit ad bonum illius qui punitur, sicut ordinatur sæpe pœna temporalis. Ob id namque Sap. sup.! dicitur : *Deus mortem non fecit, neque ein-Ixtatur in perditione viventium.* Et c. 11 : *Nihil odisti eorum, qux fecisti:* quia Deus ex se, et nisi peccatis provocetur, nulli creaturæ infert malum ; sed omnes amat, et omnibus communicat bona. Ob id etiam in tota Scriptura ostenditur maxime liberalis et pronus ad miserendum ; tardus vero ad puniendum : quia ad illud movetur ex seipso, sua tantum liberalitate et misericordia actus ; ad hoc vero non ita, sed peccatis et demeritis nostris provocatus, ac proinde non amplius quam peccata ipsa expostulant.

Neque obest, si *objicias verba Glossae* psai.Ti. ordin. in illud Ps. 71 : *Ex usuris et ini-* Glossa- *quitate,* etc. ubi inquit, usuras esse peccata, *qux nobis cum magno fœnore poenas pariunt: Deus enim plus exigit in pœnis, quam commissum sit in culpis.* Respondetur enim excessum istum pœnæ ad culpam solum attendi inter illas materialiter, videlicet quantum ad acerbitatem doloris qui sentitur in pœna, respectu delectationis vel utilitatis quam peperit culpa: sentiet enim damnatus acerbissimum et aeternum dolorem pro delectatione vel utilitate modica et brevissima. Non autem vult, mensuram pœnæ, quam Deus infligit, quantumvis gravissima et longissima sit, excedere dc-

meritum culpæ, aut esse secundum justam apprelialionem majorem, quam illa mereatur.

68. Denique utcertumsupponimus, aeternitatem per se solum correspondere peccato mortali : venialia vero per se loquendo nequaquam eam exigere, sed puniri sufficienter pœna temporali ; adeo ut si æterna per se plecterentur, id non esset ex condigno, neque ex justitia. Cujus rationem reddit n.Tk-m.D. Thom. in hac eadem quæst. art. 5, quia videlicet cum peccatum veniale non destruat gratiam, neque tollat ordinem ad ultimum finem, relinquit in anima illaesum principium hujus ordinis, quod est ipsa gratia : et ita non est perse malum irreparabile aut irremissibile ; sed potius reparabile et remissibile : ipsaque gratia, quam in subjecto relinquit, postulat ut aliquando totaliter repareturet remittatur : sicut postulat, ut subjectum in quo est, ad visionem Dei aliquando perveniat : esset enim contra naturam et inclinationem ipsius gratiæ, quæ est *aqua saliens in vitam xternam,* ut non adeam aliquando perveniret. Quinimo eadem gratia per actus suarum virtutum operatur suflicienter peccatorum venialium remissionem, sicut sufficienter illorum inordinationem detestatur, conjungitque Deo animam et voluntatem. Diximus *per se loquendo etc.* quia an per accidens propter conjunctionem scilicet ad peccatum mortale peccata venialia fiant pariter irremissibilia, sicque eorum pœna interminabilisetælerna reddatur, dicemus inferius n. 73. Quare si quid in præsenti ut nonnulli difficultati obnoxium examinandum occurrit, consistit penes efficaciam rationum, quibus prædictam pœnæ æternitalem, quam pro mortali culpa fides adstruit, conantur ostendere.

§ II.

Batione D. Thomx dubium expeditur.

G9. Dicendum est, sufficienti ratione ostendi, quod peccato mortali debeatur pœna aeterna lege justitiæ. Probationem hujus conclusionis (quam omnes catholici unanimiter recipiunt) continet articulus tertius præsentis quaestionis : ejusque doctrina omnes expositores ad intentum utuntur. Ratio asser-tionis- Ratio vero in illo contenta, consistit in hoc quod omne peccatum mortale tollit ab anima ordinem ad ultimum finem, qui est per gratiam et charitatem : secluso autem ab homine prædicto ordine, nihil in eo remanet, per quod deordinatio peccati possil reparari : adeoque efficitur malum quantum est ex se irreparabile, et dignum ul nunquam remittatur, ac proinde ulsemperel inælernum puniatur : manente enim causa, quæ est inordinatio culpæ, manere etiam aenei eutxtuo, qui est reatus et condignilas pœnæ. Quam rationem, licet minus expensam tradit A. Doctor lib. 3, contra geni, cap. 141, et in2, dist. 42, quæst. 1, art. 5, et in 4, dist. 4G, q. 1, art. 3.

Pro cujus intelligentia notaex dictis num. 21, quod cum pœna ex divina justitia ordinetur ad reparandum ordinem rationis, quem culpa pervertit, tandiu necesse est, ut debitum pœnæ seu reatus ejus permaneat, quandiu manserit perversio facta per culpam. Si namque manente adhuc prædicta^ perversione ex parte culpæ, reatus pœnæ ώι finiretur, minus pulchritudinis et decoris boni honesti posset divina justitia universo restituere, quam culpa pervertere. Cum enim hujusmodi restitutio non aliter quam per pœnam ex justitia fieri possit, deesset utique huic facultas ad illam faciendam,si ex parte culpæ non maneret condignilas pœnam sustinendi. Quin etiam malitia justitiam devicisset, si illa adhuc superstile, deesset huic jus insurgendi ineam.etin ejus perversionem animadvertendi. Debet igitur quandiuculpæ inordinatioduraverif, manere in divina justitia jus et facultasad illam puniendam, ac proinde debitum et reatus in peccatore pœnam sustinendi. Deinde nota, per quodlibet mortale peccatum tolli ab anima gratiam et charitalem, et relinqui in illa aversionem voluntariam a Deo fine ultimo, quæ est ipsum peccatum habituale, eslque perversio ordinis rationis, quo anima et voluntas habitualiler deberet esse Deo subjecta : quæ quidem perversio non aliter auferri potest quam per infusionem gratiæ, in cujus privatione consistit, juxta dicta disp. præced. dub. 5. Quandiu igitur ille qui mortaliter deliquit, manet gratia destitutus, tandiu ejus peccatum irremissum, imo in sensu composito irremissibile permanet : tandiuque illa perversio et malitia habitualis, in qua consistit, fundat insolubilem reatum et condignitatem ad pœnam. Tertio nota, privationem gratiæ, quantum est ex viet meritis peccati, per quod inducitur, esse perpetuam et irreparabilem : quia tale peccatum nullum relinquit in peccatore principium, per quod gratia restitui possit, neque aliunde adest debitum, ut aliquando restituatur.

70. Ex his dignoscitur vis rationis D.Thomæ, quæ in eo consistit : quia cum peccatum mortale privet animam gratia habituali, el hæc privatio sit ipsa macula et inordinatio habitualis, quæ fundat reatum et condigniiatem ad pœnam, tandiu manere debet hujusmodi reatus in peccatore, quandiu prædicta privatio in eo manserit : hæc autem ex se et ex meritis ipsius peccati est perpetua, quia nihil in subjecto relinquit, perquod possit auferri : ergoetiam prædictus reatus, quantum est ex meritis peccati, habet esse perpetuus, adeoque exigens ut pœna perpetuo et ælernaliter infligatur.

Nec refert, quod perdivinam misericordiam possit gratia restitui, et peccatum habituale auferri, quo ablato non manebit prædictus reatus. Non itaque hoc refert, tum quia hæc misericordia non est juxta merita peccati, sed omnino supra illa : unde non tollit, quominus attento eo quod peccatum ex seipso affert, inducat reatum pœnæ æternæ. Tum etiam quia adhuc ex divina misericordia restitutio gratiæ et peccati remissio non habent locum nisi respectu viatoris : semel namque anima a corpore in peccato separata, præcluditur remissioni locus : quia per ipsam separationem voluntas peccatoris obstinatur in malo, fitque inflexibilis et irrevocabilis ad bonum : unde etiam ejus peccata fiunt non solum ex se, sed absolute irremissibilia et perpetua, ac proinde condigna ut in perpetuum puniantur.

CWe Confirmatur: nam qui incurrit aliquod debitum, tandiu manet sub reatu, quandiu vel ipse non solvit, vel creditor non remittit : sed ille qui in peccato mortali discedit ab hac vita, neque unquam solvit debitum pœnæ, quod peccando incurrit, neque ei aliquando a Deo dimittitur: igitur manebit in perpetuum sub reatu talis pœnæ, ac proinde.dignus ut ipsa pœna in æternum protrahatur. Major et consequentia constant. Minor vero probatur quoad primam partem : quia ut peccator prædictum debitum solveret, deberet offerre pœnam seu satisfactionem Deo acceptabilem : quandiu enim Deus satisfactionem alicujus non acceptat, ipse non solvit : Deus autem non acceptat opus aut pœnam ejus qui existit in peccato : quippe nihil extra gratiam passum vel factum habet esse Deo acceptabile; sed omnia fiunt ei acceptabilia per ipsam gratiam : et ideo dicitur Eccles. 34, quod asel». *Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, neque in multitudine sacrificiorum eorum propitiabiturpeccatis:* non igitur homo extra gratiam manens, solvit unquam prædictum debitum. Quoad secundam etiam constat, quia omnis remissio apud Deum est similiter effectus gratiæ et meritorum Christi, quæ per eam applicantur : unde qui omnino est extra gratiam, exors manet talis remissionis.

71. Sed objicies, quod ratio æternitatis pœnæ assignanda est ex parte peccati actualis, potius quam ex parte habitualis : nam pœna directe et per se primo corresponde! demerito, et cum illo proportionatur : meremur autem, seu demeremur actibus potius quam habitibus: imo habitibus neque meremur, neque demeremur, ut est commune axioma : non ergo prædicta ratio fuit sufficienter assignata per solum respectum ad permanentiam peccati habitualis.

Respondetur, sufficienter assignari præ- Diluitur, dictam rationem etiam ex parte peccati actualis, assignata semel ex parte habitualis. Tum quia peccatum habituale non est aliud nisi quidam terminus ex actuali relictus, et pro eo substituens : utpote in quo ipsum peccatum actuale virtualiter conservatur et permanet : unde sicut unicum et idem demeritum est utriusque peccati, unius quidem ut causæ a qua provenit, alterius vero ut termini in quo conservatur : ita unica ratione utrique peccato æternitas pœnæ corresponds, quatenus durante in perpetuum peccato habituali, conservatur in eo demeritum actualis. Tum quia licet peccatum actuale cum sua actuali inordinatione physice transierit, moraliter tamen et in Dei abominatione semper permanet, dum ab eo non remittitur, et a voluntate propria non retractatur : quod autem non retractetur, neque remittatur causa est ipsum peccatum habituale, cum quo non compatitur talis retractatio aut remissio. Sicut ergo eadem ratio quæ probat ælernam du rationem peccati habitualis, ostendit simul æqualem permanentiam moralem et virtualem peccati actualis non retractari : ita ipsamet ratio quæ respectu illius probat condignitatem pœnæ æternæ propler prædictam ducationem, probat similiter respectu istius.

72. Objicies secundo, sequi ex prædicta ob ratione, quod etiam peccata venialia in du damnatis punienda sint pœna ælerna, non secus ac mortalia : hoc autem non videlur

verum ; ergo, etc. Sequela ex eo liquet, quia dum homo pro peccatis venialibus non satisfacit, aut Deus illa non remittit, semper conservat reatum suæ pœnæ, ut per se notura: quæ autem in damnatis sunt, nunquam a Deo remittuntur, nec damnati ipsi pro illis satisfaciunt : quippe neque satisfactio neque remissio locum habent, ubi deest gratia : seraper ergo manebit in eis reatus et condignitas, ul puniantur. Minor vero probatur, tum quia Deus nullum peccatum punit majori pœna, quam sit ejus demeritum ; imo semper punit mitiori : et ob id dicitur quod *punit circa condignum:* peccatum autem veniale non meretur nisi pœnam temporalem, majorem vel minorem juxta suam gravitatem : ergo in nullo casa debet pœna æterna puniri. Tum etiam qaia ex eo quod peccatum veniale mortali jungatur, non trahitur extra suum genus venialis; neque transit ad genus mortalis ; aut pias aliquid malitiæaccipit, quam haberet secundum se et solitarie sumptum : igitur non debet ob prædictam conjunctionem longiori pœna plecti, quam secundum se, et separatum manens plecteretur : quæ proculdubio esset pœna temporalis.

vtutir- Confirmatur : nam ex eadem ratione oKcetio. quod si peccator, cui dimissum fuit aliquod mortale quoad culpam, et non quoad totam temporalem pœnam, ante hanc plene solutam in aliud mortale relabatur, et sic decedat ; non solum pro hoc mortali in quo moritur, sed etiam pro illo dimisso vapulabit in perpetuum : quippe cujus nullam Deus solutionem aut passionem acceptet; ac proinde nunquam solvat pœnam illam, quæ secundum se foret temporalis : hoc autem nimis duram videtur : ergo, etc.

solutio 73. Respondetur ad *objectionem* concedendo sequelam. Ita quidem ut peccato veniali in prædicto casu non per se, sed per accidens competat pœna æterna puniri : ex conjunctione scilicet cum peccato mortali, ex qua redditur *irremissibile* ; quæ conjunctio advenit illi per accidens. Quæ doc- Fcotn?. trina licet negetur ab Scoto in 4 dist. 21, et ejus sequacibus; est tamen communis, et D. Th. non solum quatenus ex ejus ratione formata in hoc dub. legitime infertur, ut objectio probat : sed etiam quia ita expresse asserit art. 5 hujus quæst. in solut. ad 3, et quæst. 7 de Mal.artic.10, ubi in corp, concludit : I *'enialepeccatum non meretur pœnam æternam ex specie sua, nequeex parteinhxrentixad subjectum perse loquendo,quia non privat gratia : sed per accidens fit irremissibilebr^ peccato mortali conjunctum, in quantum est in subjecto privato gratia : et sic per accidens punitur pœna æterna.* Eodem modo loquitor in solut. argumentor. Et quæst. 5, etiam de Malo art. 2 ad 8, ibi : *Peccatum veniale in eo qui decedit cum mortali, quia nunquam remittitur, xterna pœna punitur, propter gratis carentiam : et simili modo esset, siquis decederet cum originali ct veniali peccato.* In 4 vero dist. 21, quæst. 1, ari. 2, quæ$- ika tiunc. 3, id magis explicat his verbis : *Culpa non potest ordinari nisi per pœnam, quia Deus nihil inordinatum relinquit, ideo nunquam culpam sine pœna dimittit. In illis autem qui damnantur, non potest aliqua pœna dimitti, neque aliquis reatus tolli, cum careant charitate, per quam et culpa purgatur, et reatus tollitur : et ideo culpa venialis in eis semper manebit : vel reatus ejus, si etiam ante peccatum mortale veniale dimissum fuisset quantum ad culpam, manente reatu : et propter hoc xtcrnaliter damnati de venialibus punientur.* Aliam rationem satis efficacem reperies in Compend. Theolog.xe-S cap. 182. S. Doctorem sequuntur commo-^ niter ejus expositores ad articul. 5 præ-toi sentis quæst. ubi Cajetan. *el Medina,* Alva-fe rez, dis. 185, Greg. Martinez dub. unic.^, Curiel dub. 1, Zumel. disp. unie, conclus.i 1, Montesin. disp. 17, qua?st. 3, conclus. 1, j Vasq. disp. 141, cap. 2, Durandus, citata dist. 21, quæst. 2, Capreol. in 4, dist. 16, q. 1, art. 3, ad primum arg. contra 3concl. Et plures alii.

74. Quare ad primam probationem in contrarium majori concessa, respondetur ad minorem cum Cajetano, peccatum veniale secundum se postulare pœnam temporalem negative, quatenus secundum *se non* postulat ut ejus pœna sit æterna. Quod autem positive postulet ut finialur vel ut perpetuo duret, provenit illi ex conditione subjecti : quod si sit in gratia, sollicitat pro remissione culpæ venialis, et pro pœnæ ejus absolutione; si vero sit extra gratiam, utrique irremissibilitalem confert. Itaque peccatum veniale considerari potest tripliciter : vel ut connotât, subjectum esse acceptum Deo per gratiam : vel ut connotât,quod sit illi exosum et inimicum per peccatum mortale : vel solum secundum se, ut ab utraque connotatione præscindit. Primo modo determinate exigit pœnam temporalem et excludit æternam :quia ipsa gratia, cui coexistit, postulat, ut tale peccatum aliquando remittatur, et ejus pœna, vel in hac iMcvita vel in purgatorio soluta, finiatur : Sicut postulat, ut suppositum in quo eat, perveniat aliquando ad claram Dei visionem,quæ nec culpam aliquam, nec alicujus pœnæ reatum secum admittit. «Secundo modo positive exigit pœnam aeternam : quia ab statu subjecti Deo exosi fit tale peccatum irremissibile in sensu composito prædicti status: et dum non remittitur, semper fundat reatum pœnæ ; el licet ipsum peccatum veniale ex se non postulet permanendam subjecti in eo statu, sufficit tamen quod eam postulet peccatum mortale, cui est conjunctum, ut talis permanentia etiam in ipsum peccatum veniale et ejus pœnam irremissibilitalem, adeoque perpetuam duralionem refundat : quamvis totum hoc sit ei per accidens, sicut est prædicta conjunctio. Tertio modo peccatum veniale nullam ex prædictisdurationibus suæ pœnæ determinat, sed habet se præcisive et indifferenter (saltem pro hoc statu naturæ lapsæ) quia neque excludit gratiam, quæ est remissionis principium, neque eam postulat: ac proinde neque fundat irremissibililatem, nequeinducit remissionem. Quo contra se habet peccatum mortale : quia cum per se excludat gratiam, per se etiam postulat non remitti, et per se inducit perpetuam sui irremissionem : dum constituit subjectum in tali statu, cui nunquam deberi possit remissio.

Diximus *saltem pro hocstatu naturx lapsx,* ubi subjectum venialis culpæ nequit non esseinpeccato mortali,vel in gratia: quia si utroque careret, ut in natura pura, non ita negabimus, peccatum veniale si tunc forle ante mortale committeretur, determinate exigere pœnam temporalem : quamvis non tot ex capitibus sicut postulat, dum est cum gratia : nam tota ratio ob quam modo et exigat pœnam æternam, et non exigat temporalem, est conjunctio ad peccatum mortale : quæ in præsenti statu necessario concomitatur absentiam gratiæ.

Per quod patet ad secundam probationem: quod enim pœna peccati venialis ex conjunctione ad mortale reddatur ælerna, non oritur ex aliqua additione aut incremento malitiæ, sed ex mutatione status, et ex conditione subjecti : ex quibus provenit, ut illa qualis qualis malitia quæ secundum se esse poterat cum principio remissionis, et remitti per illud, ob defectum talis principii nunquam remittatur.

75. Ad confirmationem potest similiter concedi sequela. Licet enim Scot, absolute illam neget; conceditur tamen ab aliis, et sowio a D. Th. in eod. 4, dist. citata, at constat ex verbis quae nuper retulimus. Neque id DnpJ'Hj nimis durum videatur : quia qui debet sive S'otos.' parum sive multum, et nunquam solvit, D T-<s>m. semper manet sub reatu et obligatione solvendi : damnatus autem nunquam solvit residuum illud pœnæ temporalis, quia nullam affert solutionem Deo acceptabilem et condignam : quid ergo mirum, si semper maneat sub obligatione sustinendi talem pœnam, semperque eam sustineat. Diximus posse negari sequelam quia adhuc in via D. Th. posset probabiliter concedi, ut indicats. Doct. in4, dist. 22, q. 1, art. 1 ad5, ubi reddit disparilatem inter casum hujus confirmationis, et illum alium de peccato veniali non dimisso quoad culpam, his verbis : *Sed hoc non videtur simile: quia veniale ideo in inferno xternalitcr punitur, quia semper manet, cum non sil ibi aliquid, quod culpam delerepossit : sed pœna ex hoc ipso quod solvitur, expiatur. Et ideo alii dicunt quod pœna, cujus est aliquis debitor post culpam remissam, in inferno punietur temporaliter. Nec propter hoc sequitur quod sil in inferno redemptio, quia pana qux solvitur non redimitur.* Forte tamen D. Th. non hic loquitur asserendo ex propria sententia, sed dubitando ex aliorum opinione. Et ideo magis standum videtur prima? solutioni ex dist. 21, quæst. 1, art. 2, q. 3. Cujus verba nuper adduximus.

Sed urgebis, quid si puer non mundatus a peccato originali, antequam in aliquod mortale laboretur, committeret aliquod veniale, cum quo et cum solo originali moreretur ? Sane in hoc casu non videtur futura aeterna pœna sensus illius peccati venialis, quia nullus assignabitis est locus, ubi puer perpetuo illam sustineat : neque enim in limbo puerorum, quia ibi nulla est pœna sensus, sed sola pœna damni : neque in purgatorio, quia hoc non est perpetuum, neque in eo puniuntur nisi fideles, qui in Conci. gratia et charitate decedunt, ut affirmat hum Concilium Florent, decret, de purgatorio : ergo, etc.

Respondetur ex D. Thoma loco cit. ex Quæstion. 5 de Mal. casum apud nos esse impossibilem de lege ordinaria : quoniam puer in peccato originali existens, perveniensque ad usum rationis, nequit prius peccare venialiter ; quam vel convertatur in Deum per actum dilectionis super omnia, eaque conversione ab originali mundetur , vel in omissione talis conversionis morta-

lifer delinquat, ac proinde cum novo peccato mortali, et non cum solo originali moriatur : nisi prius utriusque remissionem accipiat, de quo infra disp. ult. Quod si absolutam Dei potentiam spectemus,juxta quam non ita repugnat pra?dictus casus (omissis variis solutionibus quas adducunt Alvar. Montes, et alii expositores D. Thom. hoc loco) respondetur, ad divinam providentiam pertinere designare locum aptum, in quo decedens cum solo peccato veniali e! originali, pcenam sensus veniali correspondentem perpetuo sustineat, etiamsi ad id necesse sit novum situm a tribus numeratis diversum pro prædicto effectu instituere : sicut enim casus propositus esset extraordinarius et præter leges communes; sic etiam specialem et extraordinariam providentiam requireret. Esset autem divinare, velle nos determinare talem locum vel situm, cum ejus electio ex sola libera Dei voluntate dependeat, quæ circa prædictum casum nihil nobis manifestavit.

§ HI.

Examinantur aliæ rationes xlernitalis pœnæ pro culpa mortali.

70. Reduximus vim præcedentis rationis ad irremissibilitatem sive durationem culpæ mortalis, quatenus dum irremissa permanet, semper fundat pœnæ reatum. Quæ sane ratio non tam ostendere videtur gravitatem culpæ mortalis, quam ejus durationem ; quippe etiam venialis si nunquam remittatur, prædictum reatum semper inducet. Quare ut etiam ipsa gravitas ex dignitate ælerni supplicii reluceat, examinandum duximus, an ex ea sola oriri valeat condignitas pœnæ æternæ : adeo ut sufficientem *hujas* habeamus rationem pro qualibet culpa mortali, considerando dumtaxat gravitatem malitiæ, quæ inveniturin quolibet tali peccato, dum actu fit, sine respectu vel ad moralem ejus permanentium, vel ad maculam quam post se in perpetuum duraturam relinquit.

Rationes Pnegar-C ora'

Igitur non deduci sufficienter prædictæ Pœnæ rationem ex sola gravitate culpæ tiya. mortalissine recursu ad irremissionem et ad durationem maculæ, videtur probari. Tum ex D.Th. art. hujus qu. in solut. ad 3, ubi ait, durationem pœnæ respondere duration! culpæ, non quidem ex parte actus, sed ex parte maculæ, quæ quia per se irreparabilis est, ex se habet quod perpetuo duret, et ideo debetur el pœna æterna. E* *art.* 5 ad 3 : *.Eternités pœnæ non respnndet quantitati culpæ, sed irreinissibililah* ÿwïu.v. Tum etiam quia si ex gravitate culpæ haberetur sufficiens ratio ælernitatis pœnæ, non siluisset D. Th. hanc rationem, nec recurreret ad solam duralionem maculae, et ad irremissibilitatem ejus art. 3 hujus q. ubi ex professo rem agit. Præsertim cum ratio illa ex gravitate desumpta potissima videatur. Tum prætorea nam ul pœna sit justa, debet esse culpæ proportionata et adaequata, ut dicitur Deut. 25 :lr— *Pro mensura peccati erit et plagarum modus.* Unde qui pro levissimaculpaacerbissimam statueret poenam, non justus, sed crudelia diceretur : atqui poena æterna non est proportionata gravitati culpæ mortalis, cum hæc sit simpliciter finita, utpote in actu finito existons; illa vero simpliciter infinita, ut quæ nunquam finietur: ergo,etc. Denique si daretur pœna infinita secundum intensionem, du ratione vero finita, non pluris haberetur, neque acerbior judicaretur, quam pœna intensive limitata, infinita autem secundum durationem, qualis est pœna æterna : imo plures illam primam eligerent, ut hanc secundam vitarent : sed gravitas culpæ mortalis non est tanta, quæ mereatur poenam simpliciter infinitam quoad intensionem, ut ex D. Th. dub. seq. videbimus : igitur neque merebitur poenam æternam, quæ est infinita secundum durationem. Unde huic parti subscribunt Scot, in 4 dist. ult. Conrad, in praesenti in comment, art. 4, nonnu!liqueC:-'; alii.

77. Contrarium vero suadere videntur tres rationes, quibus D. Th. utitur lib. 3^» contra gent. c. 144, *ubi sic* ait : *Naturalis^ æquitas hoc habere videtur, quod unusquisque privetur bono, contra quod agit : ex hoc enim reddit se tali bono indignum : et inde est quod secundum civilem justitiam qui contra Hempublicam peccat, societate Beipublia privatur omnino vel per mortem, vel per exilium perpetuum : nec attenditur, quanta sit mora temporis in peccando; sed quid sil contra quod peccavit : eadem autem est comparatio totius vitæ prxsentis ad Bempublicam terrenam, ct totius xternitatis ad societatem Beatorum, qui ultimo fine æternaliler potiuntur : qui ergo contra ultimum finen: peccat, et contra charitatem, per quam es' societas Beatorum et tendentium in bcatiludinem, in xternum debet puniri; quamvis ahqua-brevi temporis mora peccaverit.*

Hæc ratio, ut ex ea liquet, non innititur Jurationi aut irremissibili lati culpæ mortalis, sed ejus gravitati et actuali malitiæ : nam ralione istius independenter ab illis insurgit peccator contra finem ultimum, et contra bonum æternum, et agit contra charitatem, per quam est societas perpetua Beatorum : et ex hoc ipso reddit se indignum prædiclis, seu dignum ut illis privetur sine spe ulla recuperationis : ac proinde privatione perpetua. Quod efficaciter confirmat exemplum ex humanis desumptum, ubi pro culpa momentanea contra bonum Reipublicæ commissa juste aliquis punitur morte, aut exilio, quo societate et bonis ipsius Reipublicæ privatur in perpetuum : nec solum cadit sub demerito prædictæculpæ privari utcunque hujusmodi bonis ; sed ita illis privari, ut nunquam ei, attenta ejus culpa, et non accedente nova gratia, restituantur. An vero hæc ratio cum sua confirmatione in nostro casu solum procedat de pœna damni, vel etiam de pœna sensus, constabit num. 84.

irçdi !fei

Secundam rationem ponit D. Thom. ^*sver^s · *Apud divinum judicium voluntas pro facto computatur : quia sicut homines vident ea quæ exterius aguntur, ita Deus inspicit hominum corda : qui autem propter aliquod temporale bonum aversus est ab ultimo fine, qui in xternum possideretur, prxposuit fruitionem temporalem illius boni temporalis xternx fruitioni ultimi finis : unde patet, quod multo magis voluisset in sternum illo bono temporali frui : ergo secundum divinum judicium ita puniri debet, ac si æterna Uter peccasset : nulli autem dubium est, quin pro xterno peccato æterna pœna debeatur : debetur igitur ei qui ab ultimo fine avertitur, pœna æterna.* Ad hanc rationem reducitur ea, quam ex D. Greg. lib. 4 Dialog, cap. 44, adducit A. Doctor in prasent. art. 8 ad 1, dicens : *Justum est secundum Gregor, quod qui in suo xterno peccavit contra Deum, in xterno Dei puniatur. Dicitur autem aliquis in suo xterno peccasse non secundum continuationem actus in tota hominis vita durantis, sed quia ex hoc ipso quod finem in peccato constituit, voluntatem habet in xternum peccandi.* Quæ etiam ratio satis ad intentum videtur : nam omnia illa quibus innititur, nempe appretiatio et prælalio boni temporalis supra æternum, hujus contemptus et posthabitio, necnon voluntaset affectus perpetuo fruendi ipso temporali bono, perpetuoque in peccato manendi, conveniunt culpæ mortali ratione suæ gravitatis actualis et independenter a majori vel minori ejus duratione.

Diffieut- r/tioniT

79. Sed ingerit difficultatem illa prima proposi tio: *Apud divinumjudicium voluntas pro facto computatur :* illatioque inde facta, videlicet quod *si pro peccato quod xternum esset, debita fuisset poena æterna, etiam debebitur pro affectu æternaliler peccandi.* Hæc igitur illatio cum suo antecedenti statum difficultatem afferunt : quia non semper affectus committendi aliquod peccatum est æqualis malitiæ aut demeriti cum peccato, quod voluntas committere affectat. Si quis enim per unicum instans eliciat propositum odio habendi tota vita proximum ve! Deum, a quo proposito statim vel cito resipiscat; non est dicendum, hujusmodi propositum fuisse æqualis malitiæ, aut meruisse æqualem pcenam, atque esset, et mereretur ipsum odium tota vita exercitum. Imo illudmet propositum esset longe pejus, et graviori pœna dignum, si duraret per integrum diem, aut mensem ; quam si solum duret per instans, vel per horam. Non ergo apud divinum judicem quilibet peccandi affectus itajudicandusaut puniendus est, sicut judicaretur et puniretur execution! mandatum opus peccaminosum, quod voluntas affectat. Atque adeo ex eo quod peccatum perpetuo durans æterna pœna esset puniendum, non infertur, affectum perpetuo peccandi brevissime durantem, statimque finitum meritorium esse ejusdem pœnæ. Eo præsertim quia malitia illius peccati perpetuo durantis esset simpliciter infinita ratione infinitæ ducationis; quæ vero reperitur in affectu momentaneo, etiamsi sit affectus peccandi in perpetuum, simpliciter est finita et limitata : non ergo apud æquumjudicem æqualis pœnæ duratio utrique est decernenda.

Dfluci-

80. Hæc tamen non enervant prædictam rationem, compellunt vero, ut vim ejus declaremus, ne vel nimium probans, vel inefficax videatur. Pro quo nota ex Ferrara loco cit. propositionem D. Thomæ : *Apud divinum judicium voluntas pro facto computatur etc.* intelligi de voluntate absoluta et efficaci in eo, in quo est efficax : qui enim hoc modo habet voluntatem furandi aut occidendi, quamvis per accidens prohibitus ab aliquo, non occidat vel furetur, ita judicabitur apud Deum, eidemque pœnæ addicetur (saltem loquendo do pœna primaria et principali sive damni sive sensus) ac si de facto opera illa commisisset. Deinde nota, quod voluntas seu volitio inclusa in

Ferrara

quolibet peccato mortali, quamvis non semper sil efficax el absoluta in ordine ad omnia quæ concernit : semper tamen est talis in ordine ad aliquid, scilicet in ordine ad hoc quod est avertere voluntatem a Deo, aversione quantum est ex se, perpetua, et convertere ad bonum creaturae sicut ad finem ultimum, conversione similiter perpetua quantum est ex se : nam per quodlibet peccatum mortale sine recursu ad aliam causam relinquuntur in voluntate prædictæ conversio et aversio perpetuo duraturæ, quantum ex ipsis et nisi divina gratia supra omne debitum removeantur. Lnde quantum ad istum effectum quodlibet peccatum mortale, etiam brevissime finitum, computatur apud Deum, ac si æternaliler duraret: quia non minus ex sua illa brevissima durationc causât prædictam aversionem et conversionem, datque illis vim, ut perpetuo permaneant, quam causaret aliud quod perpetuo maneret. Cum quo tamen stat in ordine ad alia, sicut est incrementum malitiæ actualis ex duratione desumptum, et augmentum demeriti prædicto incremento correspondons, peccatum parvo tempore durans non adaquetur illi quod diu permaneret, neque apud divinum judicem pro eo computetur : quia voluntas ibi inclusa vel non concernit istum effectum, vel in ordine ad eum non est efficax et absoluta.

Hinc depromitur vis rationis D. Thom. nam pro peccato actuali perpetuo durante juste tribueretur pœna perpetua, non solum ratione actualis malitiæ, quæ tunc perpetua esset : sed etiam ratione conversionis et aversionis habitualis, quæ inde perpetuo orirentur : cum ergo quantum ad hunc effectum quodlibet peccatum mortale importet voluntatem efficacem et absolutam, consequens est ut apud divinum judicem omne tale peccatum pro æterno computetur, et non secus ac si æternum esset, in æternum puniatur. Illa vero quæ prædictam rationem impugnare videbantur, non obsunt : quia non procedunt de effectu quem diximus, sed de incremento malitiæ sumpto ex duratione et de augmento demeriti illi correspondente in ordine ad quæ voluntas inclusam peccato mortali minoris durationis, non est efficax et absoluta, sed ad summum conditionalis et inefficax, et ita neque pro facto computanda.

81. Nec obest, si dicas, jam hic fieri recursum ad durationem perpetuam malitiæ habitualis consistentis in prædicta aversione et conversione ex se perpetuis : ergo hac via non ostenditur demeritum pœnæ aterjn* ex sola gravitate quasi inlensiva culpæ mortalis, independenter a duratione : nee differt hæc ratio ab ilia, quam § anteeed. adduximus eidem duration! innixam.

Respondetur enim, nos hac via uonre-&!-a currere ad malitiam habitualem quasi al rationem formalem, propter quam pœm ælerna peccato inortali debeatur : sed dicimus, hujusmodi rationem esse ipsam peccatum actuale ob suam actualem malitiam, secundum id quod habet prout primo fit, quatenus pro tunc includit affectum perpetuo in peccato manendi absolutura et efficacem quoad effectum quem diximus: ratione enim hujus efficaciae potest prædictus affectus dici *xlernus* virtualiter et æquivalenter : reputaturque apud Deum pro æterno in ordine ad pœnæ designationem. Quia tamen prædicta efficacia et æquivalentia non intelligitur nisi per respectum ad aversionem et conversionem ex se perpetuas, qnas infert, ideo ad has recurrimus tanquam ad signum et effectum talis efficacis·, non vero tanquam ad rationem fundantem demeritum æternitatis pœnæ : ut recurrit ratio, quam § præced. expendimus.

82. Terlia ratio ad idem sic proponitur a Tau D. Thom. cit. cap. *JA I: Eadem justitii ratione pœna peccatis redditur, et bonis actibus præmium : prxmium (tutem virtutis est beatitude, qux quidem est xterna : ergo et poena qua quis a beatitudine excluditur debet es-e xterna.* Hæc autem ratio sumpta ex paritate inter pœnam et præmium, et inter meritum utriusque, satis efficax videtur : quia non minor proportio exigitur inter meritum et præmium, ut hoc ex condigno debeatur; quam inter demeritum et supplicium, ut istud ex justitia applicetur : si igitur actus charitatis, v. g. finitæetlimitatæ bonitatis, finitæqueet sæpemomenlaneædurationis, habet sufficientem proportionemad merendum de condigno præmium æternum; nulloque omnino temporali, quantumvis alias magno adæquate remuneraretur : non est cur peccatum mortale quamtumvismomentaneum, finitæque malitiæ sit, non habeat similem proportionem ad æternum supplicium promerendum, ita ut servata lege justitiæ, possit illo puniri. Eo praesertim quia quod actui charitalis de condigno debeatur præmium æternum, provenit ex eo, quod per talem actum constituit voluntas in Deo finem ultimum, appretiat ipsum super omnia,et vult illi perpetuoadhærere: cum igitur totum id per oppositum habeat peccatum mortale, dum voluntas per illud constituit finem ultimum in bono creature, affcctatque adhærere illi in perpetuum : consequens est, ul non minus juste et condigne pœna ælerna puniatur.

Bito 83. Addo quartam rationem ex eodem ‘^D. Thom. in 4, dist. 46, quæst. 1, art. 3, p.tmquæ licet non ita directe, evidentius tamen quam præcedentes, assumptum persuadet. *Potest* (inquit) *et alia ratio assignari, quare poena peccati mortalis sit xterna : quia per illud contra Deum qui est infinitus, peccatur: unde cum non possit esse pxna infinita per intensionem, quia creatura non est capax alicujus qualitatis infinitx, requiritur ut sit saltem durationc infinita.* Itaque hæc ratio supponit, peccatum mortale quo pacto est contra Deum, esse malum quasi intensive infinitum, et ratione hujus infinitatis condignum esse pœna similiter infinita : unde quia pœnæ aeternitas æquivalet infinitæ intensioni, juste pro ea commutatur, el ejus loco infligitur.

Sed dices : vel est sermo de peccato mortali quantum ad rationem divinæ offensæ, vel quantum ad rationem malitiæ moralis? Primo modo non respondet illi pœna, sed satisfactio, ut dicemus dub. seq. unde ex hoc capite, quantumvis sit infinitum, non habetur quod possit ælerna pœna puniri, sed solum quod satisfactio exhibenda pro illo debeat esse infinita. Secundo autem modo non est infinitum simpliciter, neque debetur ei pœna infinita intensive, etiamsi hæc esset possibilis, ut ibi etiam dicemus : igitur neque ex isto capite potest ejus pœna in æternam commutari.

Respondetur, sermonem esse de peccato secundum primam rationem. Ad impugnationem vero dicendum est, quod quamvis pœna directe el per se non correspondent offensæ, quæ Deo irrogatur, sed malitiæ existenti in peccatore; indirecte tamen potest illi applicari, et cum ea adæquari : quia potesl persona offensa, dum ei alia satisfactio non exhibetur, pœnam æquivalentem loco satisfactionis exigere : et judex debitorem compellere, ut eam pœnam solvat, si alia via non satisfacit. Ulsiquis debeat centum, nec sit solvendo, poterit creditor longo tempore illum incarceralum delinere, et satisfactionem in hanc pœnam commutare. Quod potissime locum habet in satisfactione, quæ reddenda est non pro accepta pecunia, sed pro injuriis et offensis irrogatis sive Deo sive hominibus : quippe harum satisfactio perse postulat fieri per abjecta et pœnalia.

84. His quatuor rationibus sufficienter Jl)dk probari videtur condignitas pœnæ ælernæc'0(nt.(le respectu peccati mortalis ex sola ejus gra-nuntiovitate,sine recursu ad durationem in se vel nibas in sua macula. Non tamen omnes illas æque efficaces arbitramur. Nam prima quantam ad pœnam damni, et ultima quoad utramque pœnam damni et sensus, satis efficaciter intentum convincunt : adeo ut opus non sit ad alias recurrere. Secunda vero et tertia suadent idem de utraque pœna valde probabiliter : unde non oberit, quod probabiliter etiam solvi aut impugnari valeant : ut accidit in omnibus quæ solum probabiliter asseruntor. Neque enim D. Thom. solis demonstrativis rationibus semper usus fuit:sed aliquas probabiles autverosimiles sæpe adhibuit. Praesertim in summa contra gent. ubi (ut observat Cajet. 1 p. q. 25, Cjjct art. I), omnibus viis utitur ad veritates fidei gentibus persuadendas : et ideo quandoque ex certis, quandoque autem ex pro-habilibus aut verosimilibus ; imo et aliquando ex falsis, ab ipsis tamen Philosophis gentilibus concessis, ad eos convincendos argumenta desumit. Quocirca manifeste esset contra S. Doctorem, omnes ejus rationes ut æque efficaces, vel ut demonstrative convincentes velle defensare. Iis vero quas adduximus, novam vim addet doctrina, quam trademus num. 87.

§ IV.

Diluuntur adducta in contrarium.

85./Vlduximusn.76, aliquacontraidquod'>^rn-resolvimus. Ad quorum primum quod erat timoniis. D. Thom. in præsent. art. 4 ad 3, respon- D T,IOID· detur, S. Doctorem in illa solutione propterea recurrisse ad maculam ex peccato actuali relidam, non vero ad ipsum peccatum actuale, quia nitebatur reddere rationem æternilatis pœnæ, ex illo capite ubi evidentius apparet, uti est correspondeniia ad æqualem durationem culpæ, quæ sane duratio non in actu peccati, sed in sola macula formaliter reperitur : per hoc tamen non negavit, posse etiam desumi sufficientem rationem prædictæ ætornitatis ex ipsa gravitate actus, præciso adhuc ordine ad durationem et ad maculam.

Et eodem fere modo dicendum est ad secundum ex art. 5. Non enim ibi negat, quod

in ipsa quanti late seu gravitate culpæ mortalis fundetur suflicienterdemeritum pœnæ æternæ . sed intendit, quod latitudini extensiva? hujus pœnæ non corresponde! in actu aqualis latitudo inlensiva .nam hæc formaliter est finita, cura tamen illa sit formaliter infinita : atque adeo proportionem et adæquationem inter prædictam pœnam et culpam aliunde sumendam esse, quam ex prædicta correspondentia. Potest vero ex variis capitibus desumi : quorum primum et evidentius assignat ibi D. Thom. nempe irremissibilitatein et æternam durationem maculæ peccati. Alia vero quæ in illa solutione non tangit, assignat aliis locis a nobis adductis.

Ad tertium ex eodem D. Thoma dicas, etiam ex professo rem egisse lib. 3, contra gent. cap. I l l, et in 4, dist. 46, ibique tradidisse cæteras rationes a nobis adductas. Propterea vero in hac quæst. in corpore art. 3, preelegit illam, quæ sumitur ex duratione maculæ, quia evidentius intentum demonstrat : cæteras vero majori difficultati obnoxias, summæ Theologiae brevitati consulens, praetermisit. Quamvis non omnino tacuerit primam et secundam, quas § præced. adduximus, ut constat ex solutione ad primum.

saiiMii bus.' 86. Ad quartum ex ratione, juxta eam quam expendimus ultimo loco, facilis est solutio quia cum peccatum mortale in ratione oiîensæ sit simpliciter infinitum, non excedit ejus proportionem pœna æterna : non enim in plus est aeternum, quam infinitum. Per quod patet juxta eandem rationem etiam ultimum. Neque D. Thom. negat, aut nos negabimus, posse pro offensa loco satisfactionis pœnam infligi : dicemus tamen, illud cui directe et perse pœna corresponded esse malitiam seu inordinationem peccati, et non offensam.

AVa Sed ut alias rationes, quæ sine recursu ad infinitatem offensæ, ex ipsa gravitate culpæ mortalis in ratione malitiæ suadent condiguitalem pœnæ æternæ, saltem ut valde probabiles tueamur, respondetur secundo, inter culpam et pœnam non requiri æqualitatem quoad omnia, et præsertim quoad formalem durationem : siquidem adhuc in humanis judiciis videmus, pro brevissimo delicio perpetuam vitæ privationem aut perpetuum exilium sæpe infligi : sufficit ergo quod in peccato mortali sit affectus perpetuo peccandi, aut manendi perpetuo in peccato, uln.80 esse diximus: nam hujusmodi affectus virlualiterot æquivalenter potest dici .rZrrnus.· computaturque apud æternuin judicium, ac si esset æternus formaliter, ut supra expendimus.

87. Adde, quod etsi pœna æterna ex natura rei et «ante sententiam judicis non esset proportionata, sed superexcedens respectu culpæ mortalis, propter hujus brevitatem, et illius infinitam durationem : eo ipso tamen quod divinus judex talem pœnam pro prædicta culpa incurrendam statuat, cadet tota sub ejus demerito. Pro quo nola, quantitatem alicujus pœnæ, ut justa sit, non semper attendi ex sola culpæ quantitate aut duratione : sed sepe ex judicis sententia major vel minor pœna pro aequali culpa constituitur : qua constitutione semel facta, tota illa pœna, quamvis alias major quam culpa videatur, juste infligitur committenti ipsam culpam : ut juste infligitur pcem mortis pro facto commisso, quamvis hœ minus malum videatur : quia lege sancita est talis pœna pro furto. Etenim qui contra legem delinquit, voluntarie se exponit toti pœnæ, quam lex ipsa in transgressores determinavit eoque ipso tribuit jus legislatori aut judici exigendi ab eo totam illam pœnam,cui se exponit, sive aequalem sive longe majorem quam culpa : nihilque aliud est totam illam pœnam mereri, quam se illi voluntarie exponere.

Porro judex aut legislator in statuendo pœnas (ut per hoc quaedam replica diluatur) non præcise attendit gravitatem autdeordinationem hujus vel illius particularisculpæ secundum se spectare ; sed attendit etiam alia, quæ boni communis intersunt: utquod homines metu pœnarum a peccatis cohibeantur, inducanturque ad virtutem : potissimum vero ut divinæ majestatis offensæ, quæ summum et infinitum malum continent, pro viribus caveantur. Undo totam eam pœnam juste statuere potest, quæ in ordine ad prædictos fines congrua et necessaria sibi videatur, sive finitedurations sive infinite : quippe etiam finis ad ita decernendum importat saltem ex parte vitationis divinæ offensæ aliquid infinitum. Quia ergo ad id congrua non esset pœna minor quam æterna : nam homines facile contemnerent quamlibet pœnam futuram temporalem, ut præsenli voluptatefruerentur, juste statuta est pro culpa mortali pœna æterna.

88. Dices, nos initio hujus secundæ so-fc?»· lutionis decrevisse non recurrere in ea ad infinitatem

, , t infinitatem divinæ offensæ; modo vero ad hanc recurrimus: ergo inconsequenter procedimus. Respondetur, recursum hujus solutionis ad infinitatem divinæ offensæ, non esso ul ad rationem pro qua pœna infligatur, seuquæ fundet ejus reatum et demeritum : hanc enim rationem solum dicimus esso malitiam et deordinalionem in actu peccati repertam: sed esse dumtaxat ut ad finem elmolivum prohibendi ipsam malitiam et deordinationem sub tanta pœna. Semel namque facta hac prohibitione ex ilio vel alio motivo per se ad id sufficiente ; eadem malitia el deordinatio exigunt, ut prædicta pœna puniantur, independenter a punitione vel satisfactione exhibenda pro offensa.

la fl&ï. Dices secundo : sequitur ex doctrina tradita, quod etiam pro peccato veniali, attenta ejus gravitate, posset Deus statuere pœnam æternam, et quod ea semel statuta caderet sub demerito talis peccati. Hoc autem non videtur admittendum : quia cum peccatum veniale non excludat gratiam, et hæc postulet ad beatitudinem aliquando pervenire ; fieri non potest, ut ex vi prædicti peccati juste aliquis privetur in perpetuum ipsa beatitudine: uti privandus γ^· esset, si æterna pœna puniretur. Respondetur negando sequelam, attenta præcise lege justitiæ. Quamvis enim Deus utendo supremo suo dominio, possit justum peccatum venialitcr, imo et quemlibet innocentissimum destinare ad pœnam æternam, et de facto in illa delinere .-nequaquam tamen id postularet lex justitiæ, aut hæc ibi splenderet: sed solum prædictum dominium, cui jure servitutis omnis creatura debet esse plenissime subjecta : essetquesufficiens molivum ad honestandam illam pœnam sive pcenalitatem manifestatio prædicti dominii, et adimpletio divinæ voluntatis.

89. Ratio vero ob quam id non fieret ex lege justitiæ, facile reddi potest: quia prædicta lex postulat, ut judex in statuendo pœnam, attendat vel quantitatem culpæ : statuatque proindepœnamilli adæquatam : vel propria motiva, quæ judex ut talis debet attendere : ut quod pœna illa necessaria est ad majora mala cavenda, et commune bonum conservandum : si vero totum hoc deficiat, nequibit judex aut legislator majorem pœnam decernere, quam sit grav itas culpæ : proindeque si eam decernat, non ut judex procidet, sed ut supremus dominus, si talis sit; vel inique aget. Neutro vero modo illa erit pœna proprie dicta : quia hæc non datur ubi non est demeritum et condignilas | secundum legem juslitiæ. Porro ad statuendam pœnam æternam pro culpa tantum veniali, neque Deus moveri potest ex quantitate ipsius culpæ, ut est per se notum, neque ex amore conservationis boni communis; nam potius hoc bonum postulat, ut ea pœna non sit. Postulat enim ut ille, qui est in gratia, si eam non amittat (sicut amittere joan.4. nequit per solum veniale) aliquando ad beatitudinem perveniat: nunquam vero ad eam pervenire, sed manere semper sub pœna, esset violentum ipsigratiæ: quæ cum sit fons aquæ salientis invitam æternam, violenter et contra propriam inclinationem illa in perpetuum privaretur: non potest autem conservatio boni communis exigere aliquid, quod violentum semper sit in ordine gratiæ. Neque etiam potest esse sufficiens molivum ad statuendam illam pœnam vitatio aliorum peccatorum graviorum, scilicet mortalium: quia huic motivosufficienter consultum erit, si pro ipsis mortalibus talis pœna decernatur: neque prudens legislator debet gravissimas aut prolixissimas pœnas pro levissimis culpis decernere, ob id solum ut graviores evitentur ; ubi pro hoc alia superest via satis efficax, sicut est illa quam tetigimus: nimirum quod pro ipsis culpis gravioribus tales pœnæ assignentur. Adde, quod si Deus alicui interdiceret sub comminatione pœnæ æternæ, ea quæ nunc sunt peccata venialia, eo ipso mortalia redderentur, et qui illa deliberate committeret, mortaliter delinqueret : quia mortalis culpa esset non vereri tantum Dei supplicium, aut velle potius carere in perpetuum divina visione, et manere semper sub pœna quantumvis levissimæ intensionis; quam ab interdictis illis abstinere. Aliæ objectiones afferri possent ad suadendum, non deberi peccato mortali pœnam æternam: quas brevitatis causa omittimus, quia vel solutæ sunt a D. Thoma art. 3 hujusD Thom› quasst. vel ex dictis facile diluentur.

DUBIUM IV.

Utrum peccato mortali debeaturpatna infinita secundum quantitatem?

90. Hocdubiumquoddirecte respondetart. 4 hujus q. ex ejus doctrina decidendum est. Pro quo utcertumsupponimus, pœnam, qua de facto punitur a Deo culpa mortalis, non esse simpliciter infinitam secundum quantitatem, seu intensive (quantitas enim hic pro intensione accipitur) quia nulla qualitas

aut res alia, quæ possit habere rationem pœnæ. capax est augmenti vel intensionis infinite, ut docent communiter Theologi et
Complut. Philosophi, probantquo N. Complutens. lib. 3 Physicor. disp. 18, q. 6. Ex quo etiam ut certum supponimus, quod neque Deus de facto eam pœnam pro peccato aliquo decreverit : quia certum est, pro nullo decrevisse pœnam impossibilem. Quare solum inquirimus, an tantasit gravitas et malitia culpæ mortalis, ut quantum est ex se, possit fundare reatum pœnæ infinite intensæ, ila ut si hæcesset possibilis, ab illius demerito expostularetur, nullaque finite et limitate intensionis illud adæquaret. Dupliciter autem potest aliquid dici infinitum. Vel intrinsece et formaliter ; et hoc est *infinitum simpliciter,* quia in seipso habet intensionem vel magnitudinem infinitam : sicut habent perfectiones divinæ et valoroperum Christi Domini. Vel extrinsece et terminative : eo quod licet in se finitum sit, respicit tamen objectum vel terminum infinitum ; sicut actus charitatis, et visio beatifica, quæ licet sint actus finite intensionis, habent pro objecto infinitam Dei perfectionem et bonitatem. Unde hoc solum dicitur *infinitum secundum quid.* De utroque autem dicemus, sicut etiam de pœna tam sensus quam damni.

§ I-

Deciditur dubium ex mente Any. Doctoris.

91. Dicendumest, peccatum mortale etiam quantum est ex se, non postulare pœnam simpliciter infinitam sive damni sive sensus, sed adæquari sufficienter per pœnam finitam simpliciter. Hæc conclusio quæ fere est communis inter Theologos, statuitur in
D.Ttwm. præsenti a D. Thoma, quem sequuntur ejus discipuli et expositores in commentar, art.
Cnrîd.' 4, ubi Cajetan. et Medina, Curiel., dub. 3,
Lorca.' -^var· disput. 183, Lorca disput. «53, Araujo
Anajo. dub. 2 ; Zumel dub. 3, Vasq. in annotat.
vazq|.· circa art. Salas tract. 13, disp. 15, sect. 7 et
Salas, alii.

Ratto Probatur sequenti ratione. Quantitas pœ-
pro.con-næ secundam intensionem debet proportionan peccato secundum quantitatem malitiæ: cum enim ratione istius fundet reatum ad illam, oportet ut inter utramque sit proportio, atque adeo quod non sit debita major seu intensior pœna, quam sit malitiæ quantitas : sed hæc simpliciter est limitata et finita : ergo eliam illa debet esse finita simpliciter. Minor suadetur animadvertendo in peccato duplicem tantum malitiam reperiri : aliam privativam quæ importat aversionem a Deo et ab ejus lege: I
aliam vero positivam, quæ dicit conversionem ad bonum commutabile, propter quod voluntas Deum derelinquit, ut explicuimus i i
supra disp. 6. Utranque autem finitam esse l i
constat. Tum quia sunt in subjecto finito, scilicet in actu humano, vel involuntate: quicquid autem in subjecto finito recipitur, limitatur et finitur per ipsum subjectum. Tum etiam quia utraque habet terminum et specificativum finitum : nam conversio specificatur a bono commutabili sicut a proprio objecto, quod apud omnes est aliquid finitum. Aversio vero prout a conversione distinguitur, dicit privationem rectitudinis et perfectionis debite inesse actui vel voluntati, ut per eam in Deum sicut in finem converteretur ; unde ejus terminus et mensura est ipsa conversio qua privat, seu perfectio perquam debet fieri talis conversio: quam perfectionem et conversionem perspicuum est esse simpliciter finitam. Ex nullo ergo capite potest prædicta malitia in infinitum crescere.

92. Dices, etiamsi malitia sit finita, posse Ewh
illi correspondes pœnam infinitam, non quidem ex natura rei, sed ex sententia ju- i
dicis, qui non semper tenetur adæquare quantitatem pœnæ quantitate culpæ; sed potest ob alios fines pro minori culpa majorem pœnam decernere : eaque semel decreta, tota cadit sub demerito peccati, juxta dicta dub. præced. n. 87. Respondetur, Praô·
doctrinam illam non habere locum in præ-dl®'
senti : quia certum est, Deum non statuisse pro peccato pœnam intensive infinitam,cum hæc sit impossibilis : unde si semelea pœna caderet sub demerito peccati, nequaquamid haberet ratione divinæ sentontiæ taxantis talem pœnam, sed ratione quantitatis malitiæ adæquantis illam. Et ideo semel ostenso non deberi peccato ex hoc capite pœnam infinitam, manet etiam probatum, ex nullo capite posse illi deberi.

Dices secundo, potius ex nostra ratione deduci, malitiam peccati ex parte privatio- Ji"·
nis esse infinitam : quia talis privatio est aversio a Deo bono infinito, ac proinde ipsa est aversio infinita : habet ergo peccatum hac ex parte proportionem cum pœna infinita: quicquid sit de conversione et malitia positiva. Et sane discursas D. Thomæ et ejus

ejus verba in præsenli art. 4 hoc posterius videntur concludere: ait enim : *In peccato duo sunt, quorum unum est aversio ab incommutabili bono, quod est infinitum: unde exhac parte peccatum est infinitum.* Et inferius : Æ® *parte igitur aversionis respondet ptena damni quæ etiam est infinita.*

ijs- 93. Sed hoc facile refellitur, quia aversio a Deo reperla in peccato, solum potest esse infinita ex parte termini *a quo,* quatenus est separatio et recessus a bono infinito: hoc autem genus infiniti solum est secundum quid, sicut actus charitatis dicitur hoc modo infinitus, quia est conversio elaccessus ad ipsum Deum bonum infinitum. Et sane cum aversio a Deo privativa sit privatio debitæ conversionis in illum, nequit esse magis infinita, quam esset praedicta conversio : sicut nulla privatio potest esse major, forma, qua privat. Porro conversionem ad Deum non esse infinitam simpliciter et intrinsece, sed extrinsece et secundum quid, constat ex modo dictis : quia talis conversio non est nisi gratia vel charitas, qua voluntas diligit Deum super omnia: certumestautem, tam gratiam quam charitatem essesimpliciter finitas, licelpossint dici infinilæ secundum quid modo explicato. Et hoc dumtaxat haberi polest ex discursu etverbis D. Thomæ. Nam in eodem sensu appellat *infinitam* aversionem in peccato repertam, in quo dicit esse infinitam pœnam damni illi correspondentem ; ut constat ex illis verbis : *Exparte igitur aversionis respondet pcena damni, quæ etiam est infinita, etc.* At vero pœnam damni non esse infinitam simpliciter, sed secundum quid, modo explicato, est per se notum : quia hæc pœna consistit in carentia beatifica visionis, et ita non potest esse major quam ipsa visio, quam quidem nemo nescit esse simpliciter etintrinsece finitam ;quamvis respiciat terminum infinitum. Itaque ex nullo capite tribuit D. Thomas peccato infinitatem simpliciter : sed ex parte aversionis concedit illi infinitatem secundum quid, propter terminum exlrinsecum infinitum quem respicit : ex parte vero conversionis negat omnem infinitatem, quia conversio ut talis nihil respicit infinitum. Eodemque proportionali modo discurrit in pœnis utrique maliliæ correspondentibus: pœnæ enim damni, quæ correspondet aversioni, tribuit infinitatem similiter secundum quid : pœnæ vero sensus correspondent! conversioni nullam infinitatem tribuit.

[..q.j. » 91. Sed inquires, an sit ita quod pœna damni soli aversioni correspondent, et pcena sensus soli conversioni; vel potius utraque malitia utrtiqae ista pœnapuniatur? Quamvis enim modus loquendi D.Thomæ videatur insinuare illud prius, dum absolute ait, quod ex parte aversionis corresponde! peccato pcena damni, et ex parte inordinatæ conversionis pcena sensus : aliunde tamen dicendum videtur posterius. Quia juxta doctrinam ejusdem D. Thomæ, peccato ea ratione debetur pcena sensus ; quia est voluntarium per propriam voluntatem : ob idque pueri decedentes cum originali solum puniuntur pcena damni, quia prædictum peccatum solum est illis volontarium voluntate aliena : cum ergo in peccatis personalibus non sola conversio ; sed etiam aversio sit voluntaria per propriam voluntatem, non est cur pcena sensus non etiam aversioni debeatur. Sicut etiam non est cur non debeatur conversioni etiam pcena damni : nam conversio in peccato mortali reperta non utcunque est conversio, sed conversio aversiva a Deo, et conversio indecens et secum trahens aversionem formalem : quod autem sic se habet, juste punitur perpetua separatione a Deo, in qua pcena damni consistit. Tum etiam quia prædicta conversio postulat non minus quam aversio puniri pœna æterna : sicut non minus quam illa est irremissibilis : pœna autem æterna necessario involvit perpetuam privationem visionis beatifîcæ, quæ est pœna damni: debetur igitur hæc prædictæ conversioni.

95. Circa hanc dubitationem fere omnes expositores D. Thomæ concedunt, quod utrique maliliæ debeatur tam pœna damni quam pœna sensus, ctquod peccator propter utranque illam utraque hac pœna de facto punitur. Id quod non negat D. Thomas et rationes nuper factæ sufficienter ostendunt. Dissident tamen nonnihilin explicando doctrinam præsentis articuli, ubi pœna sensus tribuitur conversioni, et pœna damni aversioni. Nam Curiel, Lorca, et alii censent, D. Thom. distribuisse prædictas pœnaspræ-diclis malitiis solum per quandam accommodationem : nam quia conversio est inordinata adhæsio voluntatis ad bona creata, tribuitur illi pœna sensus, quæ infligitur mediis creaturis; aversioni vero tribuitur pœna damni, quia utraque consistit in recessu et separatione a Deo: cum tamen revera unicuique ex prædictis malitiis una el altera pœna simul correspondeat. Sicut in divinis potentia tribuitur Patri, sapientia Filio, et amor Spiritui Sancio, quamvis

omnia sint communia omnibus personis.

Ve» r'7p;r'· Alii vero ultra hanc accommodationem, censent constituendum esse re ipsa aliquod discrimen inter prædietasmalitias et pœnas, quod attendens D. Thomas illas prædicto modo distribuerit. Et ita est asserendum. Potestque non difficile discrimen illud explicari. Nam condignitas pœnæ sensus sumitur ex ratione voluntarii, quæ in peccato Apc-ul. K' invenitur, juxta illud Apoc. 18 : *Quantum gloripcavit* se, *et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum:* ratio vero pœnæ damni attenditur ex improportione ad visionem beatificam, sive (quod idem est) ex carentia et remotione principii, scilicet gratiæ ad illam eliciendam. Et ideo ubi invenitur hæc carentia et remotio sine proprio voluntario ut in pueris decedentibus cum originali, non debetur pœna sensus, sed tantum pœna damni : ubi vero esset voluntarium sine praedicta carentia et remotione, ut in peccatis venialibus quæ non excludunt gratiam, non debetur pœna damni, sed dumtaxat pœna sensus. Quamvis ergo tam aversio quam conversio in peccato mortali reperta, et sit voluntaria voluntate propria, et afferat prædictam improportionem sive remotionem; at tamen prima ratio voluntarii est conversio : aversio enim ideo est voluntaria, quia sequitur ex conversione : prima vero ratio prædictæ iroproportionis et remotionis est aversio, quia conversio non habet removere gratiam, nisi in quantum est inducliva aversionis et per ordinem ad illam. Propter hujusmodi ergo discrimen ex parte radicum jureD. Thomas praedictas pœnas praedictis malitiis modo illo distribuit.

Replica. 96. Nec refert, si urgeas: tum quod si daretur pura omissio peccaminosa, in quo casu nulla esset conversio, sed sola aversio, deberetur illi etiam pœna sensus : quemadmodum si daretur conversio mortaliter culpabilis sine aversione, deberetur illi etiam pœna damni : ergo unaquaeque ex praedictis malitiis independenter ab alia habet in se radicem utriusque pœnæ. Tum etiam quod peccatis venialibus etiamsi sint cum gratia, adeoque sine aversione a Deo, corresponde! aliqua pœna damni : ut patet, in animabus purgatorii, quæ ob prædicta peccata a visione divina retardantur, in qua retardatione non modicam pœnam damni patiuntur : ergo datur meritum hujus pœnæ sine recursu ad aversionem.

Enoda- ,ur- Respondetur enim ad primum, utrunque casum, præsertim vero secundum impossibilem : ex impossibili autenisequilurquodlibet : unde nihil contra nos, si inferatur in utruque deberi utranque pœnam, quia etiam infertur non deberi. Sed admisso priori dicendum est, etiam tunc dari aliquam conversionem, scilicet interpretativam, quæ in sententia adstruentis ornissionem puram est ratio voluntarii ipsius omissionis, sicut conversio formalis in nostra. In secundo casu , si argumenti gratia admitteretur, vel erit negandum, quod tunc deberetur pœna damni : quippe ubi non daretur in voluntate aversio a Oeo, daretur conversio ad illum, ac proinde gratia, sine qua nequit esset talis conversio: et cum gratia sit principium bealificæ visionis, non posset deberi illi supposito perpetua hujus privatio, juxta dicta dub. priced. num. 89. Vel dicendum, quod illa conversio in nullo casu posset inlelligi mortaliter peccaminosa, nisi per ordinem ad aversionem, cujus est illativa, sive de facto inferat illam, sive non inferat : et ita condignitas pœnæ damni quæ in illa reperiretur, ortum haberet ex aversione sicut ex radice et termino, quem conversio respiceret. Ad secundum dicas, nos hic cum D. Thoma loqui de pœna damni simpliciter dicta, quæ est privatio perpetua visionis beatificæ : illa autem quam justi in purgatorio ex dilatione prædictæ visionis patiuntur, solum est pœna damni secundum quid, ut dicemus disp. sequent, num. 6.

97. Ex dictis infertur, peccato etiammortali non modo non deberi per se pœnam actu et categorematice infinitam, sed neque infinitam in potentia et syncategorematice, ita ut quacunque finita designata, debeatur alia major et alia major usque in infinitum : sed posse designari intra limites finitæ pœnam ita intensam, utadæquet totam condignitatem et demeritum peccati. Et ratio est perspicua : nam malitia quæ de facto in quolibet peccato reperilur, sive consideretur ex parte aversionis, sive ex parte conversionis, est finita et limitata, tanta scilicet et non major : ergo corresponde! illi pœna eodem modo limitata, quæ sit etiam tanta et non * major, atque adeo quæ neque sit infinita actu neque in potentia: sicut ipsa malitia neutro modo est infinita. Imo ut deberetur peccato pœna infinita in potentia, deberet ejus malitia esse infinita non solum in potentia, sed etiam actu: quia malitia cui sine ulteriori augmento deberi potest pœna major et major usque in infinitum, actu habet in se infinitam condignitatem, ac proinde ipsa est eodem modo infinita : si namque finita esset secundum id quod habet de facto, el nihil supperadderelur, ut supponimus nonsuperaddi, aliquando per continuum pœnæ augmentum adæquaretur : sicut ipsa pœna aliquando per continuum sui augmentum ad illius quantitatem pertingeret.

§ in.

Diluuntur aliqux objectiones.

98. Quam vis asserlionostra sit communis, non defuit tamen unus vel alter qui oppo- ilwi- situm senserit : pro quo refertur Almainus tract. 3 moral, cap. 29. Qui hac via declarat commune Theologorum axioma, quod *Deus punit peccata citra condignum,* quia dat illis pcenam finitam secundum intensionem, cum infinitam mereantur. Prædiclum tamen axioma ad sui verificationem nequaquam hoc postulat : cum intra limites finitæ possit assignari pœna longe intensior, quam quæ de facto a Deo tribuitur, per ordinem ad quam dicatur *hæc citra condignum,* etiam sine respectu ad pœnam infinitam. Verum aliunde occurrunt aliquæ objectiones, ex quarum enodatione veritas magis elucidabitur.

?nsd- Objicies ergo primo : quod præter conversionem ac aversionem in peccato repertas, quas finitas esse diximus, datur alia ratio mali, nimirum ratio divinæ offensæ, quæ est infinitæ gravitatis : crescit enim gravitas offensæ secundum dignitatem personæ in quam committitur : et ita offensa commissa contra infinitam Dei bonitatem, nequit non esse simpliciter infinita : igitur peccatum ex hoc capite, quamvis non ex illis duobus, erit dignum pœna infinita simpliciter. Confirmatur : nullum opus valoris finiti adæquat gravitatem divinæ offensæ: et ideo solus Christus, cujus opera fuerunt valoris infiniti, potuit ad æqualitatem pro ;,Γμilla satisfacere, ut docet D. Th. 3 p. q. 1, art. 2 ; ergo per nullam pœnam simpliciter finitam poterit prædicta offensa adaequate puniri, sed exiget pœnam simpliciter infinitam.

Huic objectioni occurrunt aliqui negando •:to. divinæ offensæ infinitatem simpliciter: dicant enim solum esse infinitam exlrinsece et secundum quid, sicut Div. Th. dixit de peccato ex parte aversionis. Imo qui ita loquuntur, non videntur distinguere inter aversionem et offensam, sed utranque confundere. Quia(inquiunt) peccatum ea ratione est Dei offensa, quatenus habet esse contra illum, ea vero ratione estcontra illum, quia ab ipso avertit : idem ergo erit in peccato offensa et -aversio ; juxta quam solutionem cessare videtur objectio proposita negando antecedens, videlicet dari in peccato aliam rationem mali præter conversionem etaversionem, quarum neutram exigere pœnam simpliciter infinitam jam ostendimus. Non tamen cessat confirmatio objectionis, ubi dicitur offensam divinam exigere infinitam satisfactionem, neque per minorem adaquari.* quomodo ergo non fundat reatum infinitæ pœnæ, quæ tribuit jus exigendi satisfactionem infinitam ? Ob hoc igitur (et quia nos prædictam doctrinam jam supra disp. 7, n.24, rejecimus, alibique Deodante latius impugnabimus ostendentes, offensam Dei formalem (loquimur de mortali) esse simpliciter infinitam, omninoque distingui ab aversione, et a qualibet alia malitia in peccato reperta, (utpote cum subjectum illius sit ipse Deus offensus, istius vero peccator et ejus actus) non debemus hac via objectionem effugere ; sed concesso antecendente, nimirum offensam formalem distingui a conversione et aversione in peccato repertis, et esse simpliciter infinitam, alio itinere veram quærere solutionem.

99. Quocirca N. Petrus Cornejo 3 p. disp. secunda 2, dub. 2, in solui, ad 3 arg. et quidam Girnejo. alii D. Thomæ discipuli ifa prædicta objectione convincuntur, ut existiment concedendam esse consequentiam : si sensus illius sit, quod peccatum mortale, quantum est ex se, sufficientem condignitatem habet ad pœnam intensive infinitam, licet de facto non ita puniatur, quia non est possibilis talis pœna, aut saltem homo non est capax illius : ob idque ex Dei ordinatione commutata est in pœnam ælernam, ut infinitas durationis æquivaleat intensioni infinitæ. Nam pœna finite intensa sed infinite prolongata, non ut minus gravis habetur, quam haberetur pœna secundum intensionem infinita, finitæ tamen durationis. Videturque hæc solutio desumi ex D. Thoma D.Tlrom. opusc. *2, cap. 183, et in 4, dist. 16, quæst. 1, ari. 3, ubi ad probandum deberi peccato mortali pœnam ælernam, sic ait : *Palest et alia ratio assignari, quare pa·ηa peccati mortalis sit xtema : quia per illud contra Deum qui est infinitus, peccatur : unde cum nun*

po&t# ess»' /wna *infinita per intensionem, quia creatura wm est capaæ alicujus qualilatis infinity, requiritur quod sit saltem duration infimta.*

Nee per hoc quod auctores istius solutionis asserant, deberi peccato ex parte offensa» pœnam simpliciter infinitam, existimant derogari doctrina? D. Thomæ in præsenti statuentis solum deberi illi pœnam infinitam secundum quid. Nam aliud est loqui de pœna quam peccatum in actu secundo meretur, seu qua? de facto illi ex divina lego correspondent ; aliud vero de pœna. ad quam ex vi suæ gravitatis habet proportionem, et quæ si esset possibilis, juste illi applicari posset. Prima quidem est simpliciter finita : quia peccatum eam duntaxal pœnam meretur inactu secundo, quam Deus pro illo statuit ; cujus determinatio sicut non est ad aliquid impossibile, ita neque ad aliquid infinitum. Et de hac pœna intelligendus est D. Thom. in præsenti : loquitur enim de illa quæ potest peccato deberi debito reducibili ad actum . De secunda vero pœna non loquitur, quia non est debita debito ad actum reducibili : el ita non est contra doctrinam S. Doctoris, asserere quod tale debitum sil ad pœnam simpliciter infinitam.

Duplex

100. Si vero urgeas contra hanc solulionem› tum ex Vasq. quod non satis cohaerent, inesse peccato mortali secundum se condignilalem ad pœnam infinitam, et pœnam ista messe impossibilem : quia si pœna est impossibilis, etiam condignitas ad illam impossibilis erit : ex eo enim quod sit impossibilis terminus alicujus relationis, efficitur impossibilis ipsa relatio- Tum etiam quod ex prædicta solutione sequitur, non posse Deum per suam justitiam vindicativam punire peccatum mortale, quantum ipsum punibile est ; seu quantum est dignum ut puniatur : si quidem illud est punibile pœna intensive infinita, et hanc Deus nequit per suam justitiam illi applicare. Hoc autem videtur imperfectionem arguere in ipso divina justitia : sicut argueret imperfectionem in omnipotentia, si esset aliquid factibile, quod ipsa facere non posset.

Dilutur pnoia.

Respondetur ad primum quod sicut in operibus Christi Domini, quæ pro nobis exercuit,concedimus valorem, quantum est ex se, sufficientem el condignum ad merendam infinitam gratiam, quamvis hæc sit impossibilis, neque hujusmodi impossibilitas tollit prædictam condignitatem ; sed effi-

cil duntaxat, quod non meruerit illam de facto in actu secundo : quia meritum in actu secundo supponit divinam ordinationem, quæ non est de præmio impossibili: ita nullum est inconveniens, si dixerimus, peccatum mortale qua ratione est Dei offensa, habere sufficientem condignitatem ad pœnam infinitam, quamvis hæc sil impossibilis : et quod hæc impossibilitas non obest prædictæ condignitati, sed efficit tantum, quod talis pœna non debeatur peccato de facto et in actu secundo, seu debito quod possit vel debeat ad exeeutionem reduci. Illud vero de relatione non obstat : quia licet relatio prædicamentalis non sit nisi ai terminum possibilem, vel etiam cxislentem? relatio tamen transcendcntalis(inquo genere est prædicta condignitas) potest terminari ad rem impossibilem : ut cum quis habet actum, quo vellet occidere infinitos homines, si essent, aut dare infinitas eleemosynas, si haberet illas, qui sane actus important respectum transcendentalem ad objecta impossibilia.

101. Ad secundum respondetur, quod^ quamvis de facto offensa divina non possit*^ puniri quantum ex se punibilis est, non tamen id oritur ex defectu vel imperfectione divina justitiæ, sed ex defectu pœnæ quæ non potest esse ita gravis, sicut ipsa offensa: sufficit autem ad infinitatem divinae justitiæ, quod ipsa quantum est ex se, possit applicare quamlibet pœnam possibilem, et quod si possibilis esset pœna infinita, posset eam totam applicare, ut posset re vera: sola enim impossibilitas pœnæ facit eam applicationem impossibilem. Quod tamen aliter contingeret justitiæ creatæ : nam bæc ob suam limitationem non posset applicare pœnam infinitam, quamvis esset possibilis, et peccatum illam mereretur. Adde pro pleniori solutione utriusque replicæ,sufficienter explicari infinitam condignitatem offensæ, et infinitatem divinæ justitiæ, per hoc quod sit possibilis pœna infinita in potentia, id est, taliter ut data quacunque finita, possit dari alia major et alia major usque in infinitum syncategorematice, et quod tota hæc infinitas cadat sub prædicta condignitate, et sub activitate divinæ justitiæ: nam eo ipso ostenditur illas esse simpliciter infinitas, utpote quæ omnino invarialæ possunt amplius et amplius usque in infinitum extendi. Sicut infinitas divinæ omnipotènliæ sufficienter declaratur, per hoc quod immutata manens possit perfectiorem et perfectiorem effectum usque in infinitum syncategorematice

tegoreinatieo producere; quamvis nullum producere possit, qui sil actu infinitus,

102, Hic modus dicendi est valde probabilis : nam prælerquam quod probabiliter sumitur ex adducto D. Thomæ testimonio, habet prose inter alios optimum fidejussorem sapientissimum M. N. P. Cornejo, cujus auctoritas tanti semper fuit ct erit apud nos, ut sufficiat ad prædictum dicendi modum probabilem reddendum, Elsane nihil occurret contra illum, quod non possit probabiliter enervari. Adhuc tamen non omnino placet: tum quia si ratio offensæ, de qua loquimur, fundaret per se condignitatem ad pœnam, et non qualcncunque, sed infinitam, non siluisset eam D. Thom. hoc loco, ubi raliones et titulos condignitatis pœnæ ex professo examinat, præsertim cum nulla alia esset ita præcipua in ordine ad prædictum effectum. Tum etiam quia D.Tk®.ipse D. Thom. in 4, ubi supr. in solut. ad 6, expresse dicit, quod *pœna proprie loquendo corresponde! peccato secundum inordinationem seu malitiam, quæ in ipso peccato invenitur; non vero secundum dignitatem ejus in quem peccatur :* ac proinde neque secundum gravitatem offensæ, quæ attenditur secundum prædictam dignitatem. Sentit ergo, rationem offensæ non esse numerandam inter illas, pro quibus pœna peccato corresponds.

ta

103. Respondetur ergo secundo ad proposilam objectionem, negando consequentiam: quia non quælibet ratio mali fundat per se condignitatem ad pœnam ; sed illa duntaxat, quæ est malitia moralis, quæque deordinat et deturpat actum humanum : ordinatur enim pœna contra turpitudinem et deordinationem malitiæ, ut per illam reformetur quod ista vitiavit. At vero ratio offensæ non est malitia moralis, neque deordinatio humani actus, cum non sit in ipso actu, sed in persona offensa. Unde solum est quoddam damnum et quædam læsio irrogata ipsi personæ offensæ in propriis bonis talis personæ: ad cujus reparationem et compensationem ordinatur non quidem pœna ut talis, sed satisfactio et restitutio. Itaque sicut malitia ad sui reparationem requirit prenam, ita offensa ad sui compensationem satisfactionem exigit. Et sicut condignitas pœnæ crescit ex augmento malitiæ, et quo major est malitia, eo fundat majoris pœnæ reatum : ita ex quantitate offensæ attenditur jus et debitum ad exigendam satisfactionem : et ideo pro offensa Dei, quæ est infinita, si ad æqualitatem componenda est, requiritur satisfactio infinita. Porro non esse idem formaliter pœnam et satisfactionem, quamvis materialiter sæpe coïncidant, ex eo constat, quia pœna infligitur peccatori a judice, ita ut judex* eam tribuat, et peccator recipiat, satisfactio vero redditur a peccatore personæ offensæ. Potestque et sæpe contingit, ut offenso fiat satis sine ulla pœna satisfacientis, ut per pecuniam ; et ut peccator sustineat pœnam, sine eo quod satisfaciat. Differunt ergo formaliter pœna et satisfactio : differentque proinde rationes illæ, quibus unaquæquc directe et per se correspondel!,

104, Ob id igitur D. Thom. in pra?sentid,tî"h" non meminit offensæ quam peccator Deo irrogat ; meminit vero conversionis et aversionis, quæ in ipso peccatore vel in ejus actu reperiuntur : quia quærebat illas rationes, quibus per se pœnadebetur, quasque per se exigunt per pœnam in quantum pœnam reparari : cujusmodi sunt prædicta aversio et conversio, in quibus deordinatio et malitia moralis consistit : non autem quærebat rationem offensæ formalis, cui per se solum debetur satisfactio : et de qua agit 3 p. q. 1, art. 2, ubi docet, peccatum irfem. quantum ad rationem offensæ infinitum esse, infinitamque exigere satisfactionem. Per quod patet tum ad objectionem, tum etiam ad confirmationem. Hæc enim solum probat, deberi peccato ex parle offensæ satisfactionem infinitam, quod libenter admittimus. Sed cum pœna ut talis neque sit formaliter satisfactio, neque correspondent per se offensæ, sed dumtaxat malitiæ morali quæ finita est, non inde infertur deberi per se peccato aliquo ex capite pœnam simpliciter infinitam.

Addidimus ly *per se,* dum diximus pœnam non correspondere offensæ, sed malitiæ morali, offensæ vero solum correspondere satisfactionem : quia non negamus, satisfieri multoties, imo et regulariter offensæ per pœnam : vel quia sæpissime in eadem re conjungitur, quod sit pœnalis, et quod sitsatisfactoria : vel quia offensus reputat sufficienter sibi satisfactum iri, si quod ipse passus est, videat sustinere offendentem : vel quia debitore non valente alia via satisfacere, expostulat offensus pœnam loco satisfactionis. Hoc autem modo non· negamus, peccatum mortale ex parte divinæ offensæ condignum esse pœna infinita, posseque Deum loco satisfactionis totam eam pœnam, si possibilis esset, exi-

gere. Sed ex hoc nihil contra nos : quia ut sæpe diximus, D. Th. in præsenli solum inquirit de iis, quibus pœna ut talis per se corresponde!. Per quod patet ad testimonium pro præcedenli solutione adductum ητMβ.θχ Opusc. 2, et ex 4, dist. 46 ; solum enim vult S. Itoctor, posse Deum vindicare suam offensam per pœnam a-ternam, aut si esset possibilis, per pœnam infinitam loco satisfactionis, et quasi per accidens : non vero quod ipsa pœna per se offensæ correspondeat. Quamvis etiam dici possit, D. Thomam adduxisse ibi eam rationem non ut veram, sed solum ut probabilem et ex aliorum sententia : ob idque in præsenti ubi ex propriis tantum luquitur, illam omisit.

swdihJi IG®· Secundo objicies : nulla pœna finita vbjwiio.est ita grave malum, sicut quælibet culpa mortalis : ergo nulla talis pœna adæquat condignilatem prædictæ culpæ : erit igitur digna, quantum est ex se pœna infinita. Hæc secunda consequentia sequitur ex prima : et prima ex antecedente ; cum enim pœna non nisi in quantum est malum hominis, ordinetur ad punitionem culpæ, deberet utique, ut peream culpa adæquate puniretur, esse æque mala atque ipsa culpa. Antecedens vero ex eo probatur,quia nemini licet eligere aliquam culpam ad vitandam quantumvis magnam pœnam : liceret autem, si pœna esset æque mala sicut culpa : quia inter duo mala, quando ulrunque vitari non potest, licet eligere illud quod non est pejus sive magis malum. Hæc objectio si vim habet, probat, non tantum culpam mortalem, sed neque venialem levissimam puniri sufficienter per pœnam finitam quantumvis magnam, imo neque per pœnam infinitam. Quippe ob nullam pœnam vitandam licet eligere culpam quantumvis minimam et venialem : nam est implicatio in terminis quod sit culpa, et quod sit licitum eam eligere ; esset autem necdum licitum, sed valde laudabile eligere maximam pœnam, ubi necessaria esset ad vitandam etiam levissimam culpam, fnde objectio hæc solvenda est ab omnibus, qui nolint etiam peccato veniali tribuere condignitatem pœnæ infinitæ.

Solutio. Respondetur ergo, quod licet genus culpæ longe pejus sit et pejoris conditionis, quam genus pœnæ; attamen loquendo de unaquaque in suo proprio genere, non quælibet culpa aut malitia etiam mortalis est major in ratione malitiæ, quam quælibet pœna adhuc finita in ratione talis ; sed potest dari pœna, quæ in ratione pœnæ adæquet et superexcedat quantitatem malitiæ. Ad probationem vero dicendum est, ideo * non esse licitum eligere aliquam culpam ad vitandam quantumvis magnam pœnam; licere vero eligere pœnam quantumvis magnam ad vitandam culpam, quia nulla culpa sive magna sive parva est ordinabilis ad ultimum finem, neque ad aliquem finem honestum et ordinabilem in illum ;sed potius ex sua ratione dicit aversionem et inordinationem circa talem finem : atque adeo ob nullum finem est honestabilis : nequit autem licite eligi, quod non potest honestari. Pœna vero quantumvis magna sit, ex sua ratione ordinatur ad bonum finem, estque proinde per illum honestabilis, et consequenter licite et honeste eligibilis : et ita licite et laudabiliter eligilur ob vitandam culpam : sicut licite quis exercet actum bonum et fini ultimo consonum, ut vitet actum malum et repugnantem tali fini.Cum autem dicitur, quod propositis duobus malis licet eligere minus ad vitandum majus, intelligendum est, dummodo tale malum sit ordinabile ad bonum finem, ac proinde dégénéré honeslabilium et eligibilium, sicut est malum pœnæ : si vero sit extra tale genus, sicut est omnis moralis malitia, ob nullum aliud malum etiam longe majus vitandum potest licite eligi. Ob idque nunquam licet eligere aut committere culpam venialem ad cavendam mortalem, neque culpam mortalem minorem ad cavendam majorem. Imo eo ipso quod aliqua ex illis posset licite eligi ob quencunqué finem, non esset jam culpa, sicut neque illicita, ut est per se notum.

107. Ex hoc habes indubitatam solutionem cujusdam casus a viro sapientissime nuper nobis propositi. Nimirum si Deus alicui certo revelaret, se habere decretum conditionatum permittendi illi gravissimam culpam mortalem, si noncommittal quandam venialem, puta leve mendacium; secus vero si istud committat : num in caso ita urgenti debebilne, aut poterit prudenter operando, committere tale mendacium ob vitandam culpam mortalem, quam certo novit se aliter incursurum? Ex dictis igitur constat (quicquid sit de possibilitate prædicti decreti) respondendum esse negative huic casui : quia est implicatio in terminis, quod aliquid sit culpa quamvis minima, et quod licite vel prudenter possit eligi ob quodcunque malum vitandum, aut bonum assequendum. Prudentia enim (contraquam nihil licet) essentialiter supponit finem ultimum

limum honestum, et nihil dictat vel operatur nisi in ordine ad talem finem : undo cum culpa quantumvis minima, omnino sit ad illum inordinabilis (si enim esset ordinabilis, jam non esset culpa) manifeste repugnat, quod ejus electio ob quencunque finem a prudentia dictetur, et licita sil. Ille ergo cui Deus decretum de permissione cuïpæ mortalis sub prædicta conditione revelaret, adhuc teneretur vitare utranque culpam ; et quamlibet committeret peccaret, et imprudenter operaretur : quia libere eam committeret : atque adeo posset non committere, si vellet : non secus ac si prædictum decretum revelatum non fuisset, vel si revelaretur ut decretum absolutum et independens a commissione culpæ venialis.

108. Terlio solet objici, quod si peccato mortali non debetur nisi pœna finita, poterit pœna quæ debetur venialibus ita augeri , ut adæquet illam : poterunt enim peccata veniala continuo multiplicari, et sic eorum pœna continuo augeri, ac per hoc continuum augmentum pervenire ad quancunque limitatam et finitam quæ assignetur culpæ mortali. Hoc autem videtur inconveniens, ut peccato mortali non debeatur major pœna, quam posset deberi pro quibuslibet venialibus. Sed etiam objectio solvenda est ab omnibus : quia quicquidsit de pœna, quam peccatum mortale ex se mereri posset ; illa tamen qua de facto punitur, apud omnes est certum, quod sit intensive finita, in qua proinde militat prædicta objectio.

Wanir. Respondetur ergo negando antecedens : nam peccato mortali debetur pœna damni, quæ non debelur venialibus : et hæc adeo est gravissima, ut per nullam pœnam sensas, quæ sola venialibus debetur, possit àdæquari : pœna enim damni est superioris generis ; ad quod non pertingit res inferioris generis, quantuncunque crescat. Sed et ob aliam rationem peccata venialia quantumvis multiplicentur, non exigent æqualem pœnam etiam sensus, atque unum mortale : quia huic in sua pœna debetur per se aeternitas, quæ illis per se non debetur. Quod si objectio restringatur ad solam pœnam sensus, et ejus intensionem, praescindendo a duratione, nihil convincit improbabile, do quo dicemus disp. sequent, num. 86. Omittimus objectiones aliquas minoris momenti, quia ex dictis facillime diluentur.

DISPUTATIO XVIII.

I)c pœnis damni et sensus in speciali.

Post communem considerationem pœnæ, et reatus peccati ad illam, quam praecedens disputatio complexa est, quaeque ad praesentem tractatum directe spectat, operae pretium duximus, pro peculiaribus poenis quibus peccata puniuntur, nimirum pœna damni et pœna sensus, brevem aliam disputationem instituere : ut aliqua quæ uniuscujusque sunt propria, non ignorentur. Quamvis enim exacta prædictarum pœnarum discussio alterius sit tractatus, illius nimirum ubi agitur de statu damnatorum, ad quem proinde jure remitti posset : aliquam tamen illarum notitiam nemo in prajsenti superfluam vel intempestivam judicabit.

DUBIUM I.

Qux dicatur pœna damni, et qux pœna sensus : et an illa sit xqualis in omnibus ?

Quamvis divisio pœnæ in pœnam damni et pœnam sensus adeo sit recepta, ut nullus de ejus bonitate vel adæquatione dubitaverit : quid tamen prædictis vocibus proprie significetur, et quæ mala unaquaeque harum pœnarum sub se comprehendat, non ita est per se notum, ut aliquali examine non indigeat ; a quo utpole de re facili exordiemur.

§ I-

Aq)eritur nomen et ratio utriusque pœnæ.

1. Pœna damni, ut nomen ostendit, non aliunde dicta est quam a damno, detrimento, vel jactura, quæ per illam inferuntur patienti. Et quamvis in lata quadam acceptione quodlibet malum, supplicium, aut incommodum quo aliquis in persona vel in bonis anîcitur, *damnum* dici possit, exindeque *damnari* dicatur quisquis alicui suppliciorum generi addicitur: attamen strictius loquendo *damnum* a *demendo* vel *diminuendo* sumptum est, propricque denotat ablationem et diminutionem bonorum quæ aliquis possidet, vel quæ sibi, præserlim jure hæreditario possidenda, debentur. Alia vero supplicia quibus persona in seipsa torquetur, *pericula* vel *tormenta* dicuntur, potius quam *damna*. Ab hac igi-

tur damni significatione dicta est *pœna damni* amissio bonorum, quæ hominibus ex divina promissione debentur, etiam præscindendo a dolore qui ex tali amissione potest sentiri. Inter hæc autem bona potissimum est ultima beatitudo, quæ in divina visione consistit, quæque est nobilissima hœreditaset patrimonium filiorum Dei, ad quæ adoptantur pergratiam. Amissio ergo hujus divinæ visionis quasi per antonomasiam dicta est*pœna damni.* Poena aulem sensus vocatur, quæ inferendo aliquod disconveniens et nocivum sive animæ sive corpori, torquet et affligit. Quia enim nocumenta afflictiva potissimum sensibus percipiuntur, inde tota hæc pœna sive ad corpus sive ad animam spectet, dicta est ab afflictive corporeo/ww senses : re vera autem comprehendit etiam pcenam spiritualem, quæ infertur animæ per prædicta afflictiva ad causandum in ea spiritualem dolorem.

IlLilio. 2. Ex quo fit, praedictas pœnas non ita inter se dividi, ut una solum damnum et non aliquem dolorem, alia vero solum dolorem et nullum damnum inferat ; quin potius utrunque hoc per utramque potest inferri. Quia amissio bonorum, in qua consistit pœna damni, ex se est doloris illativa : non enim sine dolore amittitur, quod cum amore possidetur. Similiter tormentum ab extrinseco disconvenienti illatum secum affert amissionem alicujus boni, commodi,et delectabilis, cui non est locus cum tormento et doloribus. Attendenda est ergo prædicta pœnarum divisio penes illud, quod est præcipuum in unaquaque, quodque præciso respectu ad aliud, eam constitueret. Nam in pœna damni praecipua est ipsa bonorum amissio : et ideo in sola illa etiam sine ullo dolore salvatur ratio talis pœnæ : ut de pueris existentibus in limbo dicemus dub. 3, et constat in iis quibus ignorantibus bona et possessiones auferuntur. In pœna autem sensus præcipuum est illud nocivum seu disconveniens prave afficiens et dolorem inferens, ut ignis v. g. et ideo quamvis per hanc pœnam nulla bona auferrentur, salvaretur ejus ratio in afficientia praedicti nocivi apprehensi ut talis.

3. Fit deinde, quod quamvis pœna damni præcipue dicat privationem beatificæ visionis ; sub eo tamen nomine continetur etiam privatio gratiæ habitualis, non solum quæ erit in damnatis, sed etiam quæ est in peccatoribus hujus vitæ . qaia etiam hæc privatio est amissio et ademptio boni maximi ex divina promissione debili, juxta illud 2, Pet. 1 : *Maxima el pretiosa nobis promissa donavit, ut efficiuntur divina consortes natura.* Unde privari aliquem gratia, etiamsi ipse vel propter ignorantiam, vel propler cordis duritiam non doleal, magnum damnum est et magna jactura patientis. Verum est tamen, privationem gratiæ non perpetuam, sed solum in hac vita ad tempus, non esse dicendam pcenam damni simpliciter, sed secundum quid : ut dicemus infra de dilatione ad tempus beatifîcæ visionis : quia quodcunque damnum temporale tantum est secundum quid respectu æterni. Idem dicendum est de subtractione et denegalione gratiæ actualis seu divinorum auxiliorum ad bene operandum et ad peccata vitanda. Quoties enim talium denegatio habet rationem pœnæ, reducitur ad pœnam damni propter eandem rationem : et ideo potest etiam pali sine cognitione et sine dolore sustinentis. Diximus *Quoties talium denegatio habet rationem pana,* etc. quia non semper ita contingit : sicut non semper supponitur aliquod peccatum commissum et non dimissum, cujus pœna esse possit. Sed erit tunc pura negatio beneficii indebiti, ut latius diximus in tract, deprædestin. disp. 8, dub. 2. Quo contra se habet amissio et privatio gratiæ habitualis : semper enim est pœna, quia semper supponit peccatum commissum et non dimissum, et non qualecunque, sed mortale.

Fit tertio, ad pœnam sensus pertinere TMώ omnia tormenta, quibus damnatorum corpora affliguntur : quia omnia illa proveniunt ex nocivis disconvenientibus, quæ sensibus percipiuntur, potius quam ex possessione amissa alicujus boni, cujus privatio el amissio independenter a perceptione el dolore debeat *damnum* nuncupari. Cæterum respectu animæ utraque pœna locum habet : cum et ad ipsam pertineat bonorum possessio, et amissio, quæ etiam sine dolore damnum sit ; et possit quoque per intellectum percipere nociva et disconvenientia, quibus torqueatur. Quod qualiter contingat, videbimus dub. seq.

4. Modo vero circa utranque pœnam dubitari potest : ad quam pertineat dolor lia ille, quem damnati ob amissam beatiludinem patiuntur ; quique ex tali amissione etiam sine respectu ad alia novica in eis consurgit? Non enim desunt qui prædictum dolorem ad pœnam sensus reducant.

Tum

fum quia pœna damni communis est omnibus condemnatis, iis etiam qui propter solum peccatum originale damnantur : sed inistis non invenitur talis dolor, ut dicemus dub. 3; ergo non perlinet ad pœnam damni. Tum etiam quia pœna sensus prout perlibet ad animam, est quædain afflictio passiva, qua illa angitur et torquetur : sed maxime torquetur per illum dolorem : ergo pertinet ad hujusmodi pœnam. Et itasenliunt Vasq. 1 p. disp. 212, cap. 2, ubi etiam ^•.Arrubal disp. 181, c. 3. Alvar, in present, tn disp. 184, in solut. ad ult. argum. Lorea ^disp. 54 et Salas disp. 15, sect. 10. Nec dissentit Bannez I p. quæst. 64, art. 3, η'..-, dub. I. At vero Curiel in præsent. art. 4, dub. 1, Zumcl. art. 4, dub. 2, conclus. 2 et I Greg. Martinez eod. art. dub. 1. Suarez l lib. 8 de Angel, cap. 5, et alii prædictum dolorem sub pœna damni comprehendunt. i Cui dicendi modo magis adhaeret Bannez loco nuper cit. ait enim talem dolorem posse reduci ad pœnam sensus ; re vera tamen esse pœnam damni.

isk Sed dicendum est, hujusmodi dolorem proprieet per se neque esse pœnam damni, neque pœnam sensus ; sed reductive dumtaxat pertinere ad genus pœnæ ut aliquid consequutum : hoc autem modo non ad pœnam sensus, sed ad pœnam damni debere reduci. Et quidem prædictum dolorem non esse proprie et per se pœnam, constat ex dictis disp. præced. a n. 32. Tum quia cum sit actus a voluntate elicitus, nequii esse contra naturam et inclinationem ipsius voluntatis, sicut est de ratione pœnæ ; imo juxta naturalem voluntatis inclinationem est, et ex ea sequitur, quod præsupposito malo, doleal et tristetur de illo ; sicut quod gaudeat de bono. Tum etiam quia dolor supponit pœnam : dolet enim quis de maloel de pœna, quæ patitur : et ideo dolet, quia patitur illa ; non vero ideo patitur, quia dolet : ergo non ipse dolor, sed malum de quo consurgit, habet rationem pœnæ. Dolor aulem erit velut accidens consequens ad pœnam : sicut ad beatitudinem consequitur gaudium. Atque hinc fil, prædictum dolorem quamvis per se pœna non sit, reduci ad ejus genus ; sicut gaudium reducitur ad beatitudinem, quamvis non sit ipsa beatitudo. Imo fit, reducendum esse ad pœnam damni : nam reduci debet ad illam pœnam, ex qua consurgit, et cujus est dolor : cum autem non consurgat ex aliquo nocixo pertinente ad pœnam sensus, sed ex carentia beatificæ visionis ; non ad illam, sed ad istam debet reduci.

5. Ad ea vero quæ in contrarium adduximus, facilis est solutio. Nam ad primum dici potest, pœnam damni quamvis sit communis omnibus damnatis, non tamen esseæqualem in omnibus, ut infra ostendemus : el propter hanc inaequalitatem potest afferre in illis qui propter peccata propria damnantur, prædictum dolorem reductive pertinentem ad eandem pœnam ; et non afferre illum in aliis, qui damnantur propter solum originale. Ad secundum dicas, pcenam sensus consistere in passione illata ex aliquo disconvenienti et nocivo, v. g. ex igne : ad eamque reduci dolorem et tristitiam inde in voluntate consurgentem : dolor autem qui consurgit ex cognitione pœnæ damni, si qua ratione pœna dicendus est, debet esse talis per reductionem ad ipsam pœnam damni, quam consequitur : unde non est quo pacto ad pœnam sensus pertineat. Si quis vero contendat, prædictum dolorem posse aliquo titulo etiam ad pœnam sensus reduci, non est de hoc multum curandum, quia in ordine ad has reductiones facile est invenire aliquam titulum, etiam in rebus quæ valde distant : et quaestiones circa hoc insurgentes majori ex parte ad voces et molum loquendi reducuntur.

Secundo dubitari potest : utrum animæDubîtaexistentes in purgatorio patiantur pœnam1,0 a,iadamni in dilatione visionis beatificæ ? Certum quippe est, prædictam dilationem osse illis maxime pœnosam ; sed non est ita certum, an ea pœna dicenda sit sensus, vel damni. Alvarez enim cit. disp. 181, vide-Alvarcz. tur negare hoc posterius : quia pœna damni (inquit) solum debetur peccato ratione aversionis, el ideo ubi non datur aversio, non habet locum talis pœna : in illis autem animabus non datur aliqua aversio : pluriraæ enim solum commiserunt peccata venialia, quæ non avertunt a Deo : quæ autem mortalia commiserunt, omnino ea in hac vita saltem quoad aversionem retractarunt : ergo non debet illis applicari pœna damni.

6. Elita est re vera, loquendo de pœna Solutio, damni absolute et simpliciter. Hæc enim non est sola dilatio visionis beatificæ, sed ejus perpetua privatio : quæ quidem solum potest habere locum in illis, qui æternaliter manebunt a Deo aversi. Jn quo sensu loquitur Alvar, ubi supra, el procedit QjusA|rjrcz ratio. Cæterum neque ipse negat, nec ne-

Siurci. gari potest, ut recte vidit Suar. lib. 8 de Angel, cap. I I, n. etiam I I, quod illa dilatio visionis beatifica?eo modoquo est pœna, non ad pœnam sensus, sed ad pœnam damni pertineat : ac proinde diei possit el debeat *puma damni secundum quid.* Et ita BTî·.ıα. appellatur a D. Thoma in 1, dist. II, quæst. 1, art. Lquæstiune. 3, ibi › *Dicendum, quod in purgatorio erit duplex pœna : una damni, in quantum scilicet retardantur a divina visione: alia sensus,* etc. Intelligendus est autem de pœna damni secundum quid. Etenim sicut est damnum simpliciter privari in perpetuum possessione illius summi boni, ita est damnum secundum quid a tali possessione retardari, cum urget jam tempus illam accipiendi : sicut urget ex quo anima separatur a corpore. Ad hujusmodi vero pœnam damni *secundum quid* non est necessaria aversio a Deo ; sed sufficit quicunque obex potens retardare assequutionem gloriae : sicut retardant peccata venialia, et reatus pœnæ temporalis relictus ex mortalibus quoad culpam dimissis. Quæ est ratio, ut animæ fidelium in Purgatorio detineantur, ne accipiant gloriam, quousque a prædictis omnino purgentur : quia Apoe.2i. ut dicilur Apocal. 21 : *Non intrabit in ea aliquod coinquinatum.*

Idem suo modo dicendum est de existentia SS. Patrum in limbo usque ad mortem Christi. Quamvis enim nullum ibi esset nocivum inferens eis pœnam sensus, afflictabantur tamen in dilatione visionis beatæ, quam summopere optabant ; juxta illud DThotil·^rover^· 13: <Spe« *quxdiffertur, affligit animam.* De quo videndus est D. Thomas 3, quæst. 53, art. 2 ad 2. Hæc autem beatificæ visionis dilatio, et dolor inde consurgens erat illis pœna damni secundum quid : minor tamen quam sit respectu animarum purgatorii : quia Patribus non differebatur prædicta visio ob propria demerita, sicut animabus differtur : sed quia non omnino eis debebatur aditus ad illam ante mortem Christi, sicut Principi non debetur adire regnum ante mortem patris.

§ II-

Deciditur secunda pars dubii.

7. Secunda pars dubii inquirit, an pœnæ damni condemnatorum sint inaequales ? Quod non quaerimus de pœna sensus : quia hanc inæqualem esse juxta inaequalitatem peccatorum, omnino est indubitatum. Dicendum igitur est, pœnam damni quam condemnati patiuntur, non esse æqualem in illis : sed majorem, vel minorem secundum peccatorum diversitatem. Ha sumitur ex D. Thoma in præsenti artic. 4, et quæst. præ-01bü ced. art. I ad 3, et quæsl. 28 de Verit, art. 6, et in 2, distinct. 32, quæst. 1. art. I ad 2. Tenentque salis communiter Theologi, Sco-sa» tus in 4, distinct. 16, quæst. 1, art. 1, el^J distinct. 50, quæst. unie. art. 4, ubi etiam Ai*® Major quæst. 2, Gabriel dist. 44, quæsl. 3,^ art. 1, conclus. 2, Abulensis super 25, cap. Matth. quæst. 640, Ledesma 1, par. 4, quæst. 29, art. 1, Suar. depœnit. disp. 3, sect. 2,£j£ i et lib. 8 de Ang. c. 5, Bannez 2, 2, quæst. 24, artic. 2, dub. 2, in solut. ad 4. ex adductis ultimo loco. Et in præsenti Alvar, Curiel, Zumel et Gregorius Martinez quos nuper citavimus.

Probatur ratione desumpta ex D. Thoma to locis citatis et ex iis quæ diximus supra disput. 16, a num. 150. Peccata mortalia damnatorum sunt inæqualia: ergo pœnadamni ipsorum debet esse similiter inæqualis. Antecedens quod est per se satis notum, manet etiam probatum supra tota disput. 9. Consequentia vero suadetur : quoniam pœna ut sit justa, debet proportionari peccato, secundum illud Deuter. 25 : *Pro mensura peccati* Bite *erit et plagarum modus :* ac proinde pro majori et graviori peccato tribuenda est major pœna : non ergo debet esse pœna æqualis, ubi peccata sunt inæqualia.

Confirmatur : nam Deus in infligendo pœ- cdt nam damni, exercet suam justitiam punitivam, debetque ibi splendescere perfectio istius justitiæ : sed talis ordo postulat, ut quantitas pœnæ sit cum proportione ad quantitatem culpæ : atque adeo quod graviori culpæ major pœna, leviori vero minor tribuatur : debet igitur prædicta pœna esse similiter major vel minor, et non pro omnibus æqualis.

Confirmatur secundo : ita se habet pœna damni in ratione supplicii ad condemnatos, sicut visio beatifica in ratione præmii ad beatos : atqui hæc non est æqualis, sed major vel minor juxta diversitatem meritorum, ut omnes fatentur: ergo neque illa debet esse æqualis, sed major vel minor secundum inaequalitatem peccatorum.

8. Dices, sufficere ad ea quæ diximus Ensquod pœnæ sensus damnatorum sint inæquales ; quamvis pœna damni inaequalitatem non admittat : poterit enim quod de ista plus tribuendum eral graviori peccato, per augmentum illarum recompensari.

ihrtj» Sed hoc facile impugnatur animadvertendo,quod peccato mortali propterea debelurutrnquepœna, videlicet damni etsensus, quin in eo datur duplex malitia, scilicet aversio et conversio : debeturque pœna damni primario ratione aversionis, et pœna sensus ratione conversionis. Unde neque conversio primario respicit pœnam damni, faSl· aut peream puniri postulat ; neque aversio primario exigit pœnam sensus, aut per ^· eam solam quantumvis magnam sufficien- to ter punitur: quia inæqualitas et inordinatio in aversione a Deo reperta, ejus est conditionis, ut solum per perpetuam ipsius Dei privationem possit sufficienter ad æqualitatem reduci. Secundo nota, peccata mortalia non solum esse inæqualia ratione conversionis, sed etiam ratione aversionis : sive sermo sit de aversione *in fieri,* quæ est in peccato actuali ; sive de aversione *in facto esse,* quæ est privatio gratiæ constituens peccatum habituale. De hac enim posteriori, quomodo sit inæqualis per ordinem ad suam causam, sufficienter diximus disput. 16, num. 150. De illa vero priori id apertius constat : quia esto sit privatio, non semper est totalis el *in facto esse,* atque ejusdem formæ : sed est privatio *in fieri,* quæ suscipit magis et minus : el in diversis specie peccatis potest esse privatio formarum vel rectitudinum inaequalium secundum speciem : per ordinem ad quas ipsa privatio potest esse inæqualis.

Hinc impugnatur evasio data : quia proportio pœnæ ad peccatum secundum eam rationem fieri debet, secundum quam primario sibi correspondent : sed peccato ex parte aversionis primario corresponde! pœna damni, el non prena sensus : ergo illa, et non tantum hæc debet esse adæquata seu proporlionala prædictæ aversioni : cum ergo aversio in diversis peccatis inæqualis sit, plane sequitur pœnam damni illis correspondenlem debere esse inæqualem : æqualis enim pœna non est proporlionala peccatis inæqualibus.

9. Confirmatur : inæqualitassupplicii pro peccatis inæqualibus non debet præcipue attendi secundum pœnam quasi accidentalem et secundariam, sed secundum præcipuam et essentialem : sicut inæqualitas peccati præcipue attenditursecundum malitiam sibi essentialem, et inæqualitas præeii secundum essentialem beatitudinem, quæ est visio beatifica : quicquid sit de aliis accidentalitcrse habentibus: sed facta collatione inter pœnam damni et pœnam sensus, illa est praecipua et essentialis ; hæc vero quasi accidentalis et secundaria : ergo in illa, et non tantum in ista debet constitui prædicta inæqualtas.

Confirmatur secundo: nam inconveniens videtur, quod pueri decedentes cum solo originali, ita sint miseri quantum ad essentialem miseriam, sicut adulti qui propter multa peccata personalia damnantur : cum ergo miseria essentialis in omnibus sit pœna damni, dicendum est, hanc esse in eis inæqualem, saltem ob vitandum prædictum inconveniens.

Confirmatur tertio : nam datis duobus adultis, quorum unus cum unico tantum peccato mortali personali, alter vero cum eodem mortali personali, et insuper cum originali decedat (cæteris paribus ex parte venialium) isti procul dubio sunt inæquales in culpa, siquidem primus habet tantum unicum peccatum scilicet personale;secundus vero habet duo, idem scilicet personale, et aliud originale : consequenter ergo debent esse inæquales in pœna, ut æquitas et justitia divina resplendeat : sed hæc inæqualitas in prædicto casu non potest attendi quantum ad pœnam sensus.: igitur attendenda est secundum pœnam damni. Cætera constant : minor autem subsumpta probatur : quia habenti peccatum personale cum originali non tribuitur major pœna sensus; quam si personale dumtaxat habuisset : non enim propter peccatum originale aliqua pœna sensus tribuitur, ut dicemus dub. 3, atque adeo ex accessu illius ad peccatum personale nec crescit, nec fit inæqualis prædicta pœna : aut ergo inæqualitas ponenda est in ipsa 'pœna damni, aut nulla erit in casu quo loquimur.

§ III.

Unde sumenda sit inxqualitaspœnæ damni ?

10. Inter aulhores qui nobiscum tenent, poenas damni futuras esse inaequales juxta inaequalitatem peccatorum, non omnino constat, quae sit ratio hujus inaequalitatis, aut in quo constituenda sit. Cum enim quasi axioma receptum habeatur, privationes *in facto esse* seu totales non recipere magis et minus, juxta dicta supra disp. 9, dub. 1, alias vero carentia beatificae visionis inter privationes totales numerari de-

beat, ut quæ nihil prædictæ visionis in damnato relinquit ; difficile semper visum est, inæqualitatem quam quaerimus, perspicue assignare : eaque difficultas in varios dicendi modos auctores divisit : quorum unum vel alterum referemus et impugnabimus ; ut postmodum verum et proprium secure statuamus.

direod! artins. Primo ergo dicunt nonnulli, inæqualitatem pœnæ damni desumendam esse ex majori vel minori quantitate gloriæ unicuique débita? aut præparalæ ratione meritorum vel gratiæ, a qua damnati ceciderunt, et ad quam pervenirent, si non peccassent, vel si non damnarentur. Ita Gabriel in 4, dist. 44, quæst. 3, art. 1, favetque Abulensis super 25 cap. Matth. quæst. G39, quatenus referens prædictam sententiam, non eam impugnat. Videtur autem posse aliqualiter suaderi : quia carentia visionis beatifica? in tantam habet rationem pœnæ, in quantum ipsa visio est bonum debitum : carentia enim boni non debiti sicut non est privatio aut mala, ita nec pœna : eo igitur erit major prædicta carentia in ratione privationis et pœnæ, quo majorem beatitudinem debitam aufert : seu quo major beatitude quam aufert, erat debita. Cum ergo beatitudo sit debita ratione gratiæ et meritorum, crescet utique juxta horum augmentum pœna et privatio.

Rejici- ,nr· II. Hic tamen dicendi modus communiler a *Theologis* rejicitur. Et merito : nam ex illo sequitur, eum qui post intensissimam gratiam et egregia merita plurimis virtutum operibus comparata, cum unico peccato mortali decederet, habiturum majorem pœnam damni, quam alius qui cum vel nullum vel exiguum meritum habuisset, ob innumera, eaque gravissima peccata damnaretur : quandoquidem major illi fuerat debita quantitas gloriæ ratione gratiæ et meritorum, quam isti. Hoc autem manifeste est absurdum : sicut esset asserere, quod divina justitia pro pluribus et gravioribus peccatis mitiorem pcenam, pro paucioribus vero et levioribus graviorem infligat : ergo, etc.

Ex quo etiam manet impugnatus alius modus dicendi, seu potius hic idem alia via expositus : videlicet metiendam esse gravitatem pœnæ damni cum quantitate gloriæ, ad quam ille qui damnatur, juxta decreta Dei conditionata destinatus erat, perveniretque de facto, nisi damnaretur. Nam ex hoc etiam sequitur prædictum absurdum : cum nullo fundamento affirmari possit omnes illos qui ob plura et graviora peccata damnantur, destinatos fuisse per decreta Dei conditionalia, seu sub ea conditione *si nun damnarentur,* ad majorem gloriam, quam omnes illi qui ob pauciora et leviora peccata damnationem incurrunt. Imopolius sic de omnibus discurrere, et non de aliquibus contrario modo, irrationabile est et fictilium. -Militat ergo illud inconveniens contra prædictum dicendi modum, etiam hac via explicatum : cum etiam sequatur, majori pœna puniendos fore aliquos, qui minus peccaverunt.

12. Ad illud quod in favorem GabrielisTÆe assumitur, dicendum est, carentiam visionis beatificæ in ratione pœnæ et privationis non respicere visionem beatificam secundum latitudinem ejus gradualem, seu ut est vel esse deberet sub tanta vel tanta intensione : sed præcise secundum suam essentiam, nulla certa intensione connotata, prout ex divina promissione erat debita omnibus : respectu vero talis vel talisgradus intensionis sive debiti sive non debiti, sicut et respectu omnium possibilium non datur ibi privatio, sed nuda carentia. Et ita quantum est ex hoc capite, et nisi aliunde diversificarentur, in omnibus esset æqualis tam in ratione pœnæ quam in ratione privationis. Quemadmodum carentia gratiæ, in qua peccatum habituale consistit, quamvis sit carentia illius quoad omnes suos gradus possibiles, siquidem nullum relinquit in subjecto ; in ratione tamen privationis et peccati solum respicit ipsam gratiam absolute et secundum essentiam, et hujus tantum est privatio, non vero prædictorum graduum : eslque omnino de materiali et per accidens ad hanc privationem et ejus augmentum, sicut ad majorem gravitatem peccati, simpliciter loquendo, quod gratia quæ expellitur, sit intensa vel remissa. Alias enim si prædicta privatio cresceret respective ad intensionem gratiæ qua privat, sequeretur, fore majus peccatum habituale peccatum moderati furti ex infirmitate commissum ab habente gratiam intensam, quam peccatum gravissimi sacrilegii commissum ex certa mali lia ab habente remissam : siquidem primum privaret majori gratia, et sic esset major privatio et majus malum, quam secundum.

Quinimo si privatio gratiæ aut gloriæ respiceret certam intensionem, ita ut non tantum esset privatio respectu essentiæ, sed etiam respectu talis intensionis, utrobique sequeretur, non auferri totaliter privationem

vationem pusita gratia aut gloria quantum ad essentiam nisi etiam poneretur prædicta intensio : quandoquidem nulla privatio aufertur totaliter, ni ponatur totum illud quo privat. Constat autem, privationem gratiæ totaliter auferri, posita ejus essentia sive intensa sive remissa : sicut totaliter aufertur peccatum habituale : et similiter tolleretur omnis privatio visionis beatificæ per quanlibel vel minimam visionem, sicut tolleretur per illam omnis pœna damni : igitur hujusmodi privationes in ratione privationum, aut in ratione mali sive culpæ sive pœnæ, non respiciunt intensionem gratiæ aut gloriæ, vel earum gradus, neque cum istis adaequantur et commensurantur, sed dumtaxat cum essentia quam immediate auferunt, et per quam totaliter expelluntur independenter ab intensione.

13. Ad hæc : quia carentia gloriæ (idem est de carentia gratiæ) in ratione puræ carentiæ non tantum respicit illius essentiam; sed etiam intensionem, estque vera carentia utriusque; idcirco in ratione talis carentiæ non omnino tollitur posita essentia, nisi etiam ponatur intensio : et ideo de quolibet habente gloriam remissam verificatur, quod habeat carentiam intensionis : ergo cum in ratione privationis omnino auferatur per solam essentiam independenter ab intensione, ita ut nullus habens visionem beatificam quantumvis remissam, possit dici vere *privatus,* plane sequitur, prædictam privationem in ratione talis non respicere intensionem, sed dumtaxat essentiam. Ex eo igitur quod ille qui damnatur, si non damnaretur, habiturus esset majorem gloriam, aut hæc illi debita vel præparata esset, non sequitur, habiturum majorem gloriæ privationem, aut majorem pcenam damni simpliciter et intrinsece, quam si minor gloria illi debita vel proparata fuisset. Diximus *simpliciter et intrinsece,* etc. quia non negamus, illum qui ob majora merita ad sublimiorem gloriæ gradum erat provehendus, habiturum ex isto capite, si damnetur, majus aliquid tristitiæ et doloris : sicut illi qui facilius beatitudinem comparare potuerunt, et non comparunt, ex hoc ipso dolebunt et tristabuntur præ aliis, quibus similis opportunitas defuit. Hæc autem tristitia non spectat ad pœnam damni intrinsecam et essentialem, neque auget simpliciter illam pœnam; sed habet se sicut gaudium accidentale beatorum :quod in aliquibus erit majus,quamvis minori gloria essentiali potiantur.

14. Secundus dicendi modus fuit Scoti et Abulensis locis cil. quos sequitur in præsenti M. Curiel. Dicunt autem pœnam damni non solum continere carentiam divinæ visionis, sed etiam nolitionem prædictæ carentiæ, et tristitiam ex ea consequentem : et ratione hujus nolitionis et tristitiæ posse suscipere *magis* et *minus;* quamvis in ratione carentiæ et privationis sit æqualis in omnibus. Adduntque, privationem ipsam posse aliquo modo dici inæqualem in ratione pœnæ : quia habet rationem pœnæ, quatenus quantam est ex se, est causa displicentiae et tristitiæ in voluntate : ct ita ut sit inæqualis in ratione pœnæ, satis est quod sit causa inæqualis tristitiæ. senrn- ®n'H· Abniens. Curicl'

Sed neque hic modus dicendi omnino placet. Tum quia non salvat inæqualitatem pœnæ damni in sua propria et essentiali ratione, quam salvare intendimus. Nam major illa tristitia, nolitio, aut renixus voluntatis, ad quæ prædicti auctores recurrunt, nonsuntesseniialiter ipsapœnadamni, aut aliquid ad eam pertinens sive ut pars sive ut complementum intrinsecum; sed solum reducuntur ad eam tanquam quid inde sequutum, alterius tamen lineæ: ad eum modum (aut forte minus proprie) quo gaudium in beatis reducitur ad beatitudinem tanquam quid alterius lineæ. Unde sicut beatitudo essentialis in ratione talis non variaretur, neque augeretur per solum augmentum prædicti gaudii, nisi ipsa beatitudo unde gaudium oritur, secundum se augeretur : ita neque pœna damni essentialiter augebitur persolum augmentum tristitiæ et doloris, nisi augeatur privatio beatitudinis, ex qua oriuntur. Non ergo hac via defenditur inæqualilas quam intendimus, in essentiali et propria ratione pœnæ damni, sed ad summum in aliquibus ejus accidentibus. Tum etiam quia inæqualitas tristitiæ et nolitionis de pœna damni non aliunde oriri potest in eo qui non decipitur, nisi ex inæqualitate ipsius pœnæ secundum se : ergo prius assignari debet aliqua inæqualitas in ipsa pœna secundum se, quæ sit causa tristitiæ inæqualitatis, quam concipiamus inæqualitatem in ipsa tristitia. N1)n placet,

15. Quod vero dicitur, pœnam illam esse inæqualem in ratione pœnæ ex eo solum quia est causa majoris tristitiæ, manifeste est petitio principii : nam hoc est quod inquirimus, quid nimirum habeat prena damni unius condemnati, ratione cujus sit causa majoris tristitiæ, quam prena alte-

rîus : si enim illa antecedenter ad tristitiam nihil plus habeat,non est cur, seclusa deceptione, causet ineo majorem tristitiam. Diximus *«-clusa dnvplione :* quia non negamus, posse per errorem minorem pœnam ut majorem apprehendi, et media hac apprehensione causare majorem tristitiam in voluntate.cujusobjectum non movet nisi ut apprehensum. Hoc tamen non habet locum in præsenti : quia non est dicendum, damnatos decipi in apprehensione suae pœnæ, apprehendendo illam majorem quam revera sit. Praesertim cum non sit ratio, quare unus prædicto modo decipiatur, et alter non ; sieque ille magis doleat. quam iste. Seclusa vero deceptione, inintelligibile est quod pœna unius majorem tristitiam causet, nisi ipsa sit majus malum, adeoque objectum ex se magis contristans.

Ensio. Dices, majorem istum dolorem oriri ex eo, quod unus videat applicari sibi illam pœnam propter plura aut graviora peccata, quam sint illa, propter quæ applicatur aliis.

Befel-litur. Sed contra : nam vel ex hoc capite crescit ipsa pœna damni intra propriam lineam pœnæ, hacque ratione est objectum et causa majoris doloris? vel non crescit; sed tota ratio ut ille dolor sil major, est quia peccata, propter quæ prædicta pœna incursa est, fuerunt plura et graviora? Primum non admittunt auctores istiusmodi dicendi; imo id impugnant, non satis capientes, quo pacto ex solo ordine ad plura vel majora peccata, pœna damni quæ est carentia bealificæ visionis, in seipsa augeatur,etiam antecedenter ad tristitiam quam causal. Quod si hoc concederent, nec nos illos impugnaremus, nec ipsi opus haberent recurrere ad prædictam tristitiam pro assignanda inæqualitate de qua loquimur, ut intuenti constabit. Secundum autem dici non potest : quia damnati non dolent de peccatis commissis propter ipsa peccata: hic enim dolor qui laudabilis esset et honestus, longe est ab illis, qui semper manent obstinati in amore ipsorum peccatorum. Sed præcise dolent de illisob pœnam,quam eorum causa patiuntur. Undesicutde nullo peccato quantumvis gravissimo dolerent, nisi viderent se propter illud pœnam incurrere : ita non ob aliud magis dolent de pluribus et gravioribus, nisi quia vident graviorem pœnam propter illa incurrisse. Debemus ergo pro assignanda inæqualitate doloris, ad inæqualilatem prædictæ pœnæ prius recurrere.

16. Quare rejecto etiam hoc dicendi modo, tertius et communis inter Thomistas, inaequalitatem pœnæ damni assignat :v- per ordinem ad suam causam, scilicet peccata quæ damnatus commisit: adeo ut in illo qui plura vel graviora commisit,ex ordine ad illa augeatur prædicta pœna, el fiat major intra propriam lineam pœnæ : ita quod non modo verum sit, damnatum illum puniri propior graviora peccata, sed etiam puniri pœna intrinsece ei in se graviori. Quod adhuc potest dupliciter inlelligi. Primo ita ut licet privatio beatific® visionis non augeatur, neque varietur in ratione privationis, neque illi in esse rei accrescat aliquid, per quod fiat absolute majus malum vel magis nociva patienti; eo ipso tamen quod propter graviora peccata infligatur, augetur in esse termini demeriti ipsorum peccatorum, ac proinde quoad munus et denominationem pœnæ: quasi hoc ipsum quod est *propter graviora peccata infligi* in qualibet pœna, nullo alio intellecto, eam graviorem constituat : seu quasi formalissime idem sit *pœnam infligi propter graviora peccata,* atque *esse pœnam graviorem.* Pro qua intelligentia facere videtur, quod pœna non habet rationem talis, nisi inferatur propler culpam : et ideo idem malum quod illatum ob culpam est pœna, secluso ordine ad illam, rationem pœnæ amittit : si ergo in quolibet malo hoc quod est *infligi propter culpam est* pœna, erit utique major pœna infligi propler majorem culpam : nam ita se habet *magis* ad *magis* sicut *simpliciter* ad *simpliciter.*

17. Haac tamen intelligentia (licet aliqui-sisa bus non displiceat) nequaquam sustinenda est, utpote ex qua manifesta absurda sequuntur. Si enim pœna universaliter loquendo crescit in ratione talis ex eo solum, quod inferatur propter culpam, sequitur, quamlibet culpam etiam gravissimam puniri sufficienter per quamlibet pœnameliam secundum se et alias levissimam : quippe ex sola applicatione ad talem culpam cresceret juxta gravitatem, et sic fieret gravissima ipsa pœna : atque adeo unicum flagellum aut quælibet multatio esset sufficiens pœna pro homicidio vel furto gravissima et sic de aliis. Lnde etiam sequeretur, frustra judices et legislatores sollicitari erga diversitatem et inæqualilatem pœnarum pro inæqualibus culpis puniendis : siquidem quamlibet pœnam proquacunqueculpa imponerent, maneret hæc ad æqualilatem punita : cum (ut supponitur) quælibet pœna crescat et fiat gravior juxta gravitatem culpæ per solam applicationem ad ipsam culpam. Quæ et alia, quæ ex prædicta inlelligenlia sequuntur, plano sunt absurda.

Illud autem quo juvari intenditur, facile corruit. Nam quod idem malum, quod i Halum propter culpam est pœna, illa seclusa rationem pœnæ amittat, non arguit, ipsum *applicari propter culpam* esse rationem formalem constitutivam pœnæ, ad cujus proinde augmentum augeatur; sed esse conditionem, sine qua non exerceret munus pœnæ, nec talis diceretur. Sicut beatiludo non exercet munus præmii, nisi darelur propter merita : et sicut pecunia quæ datur mulieri ad ineundum matrimonium non diceretur *dos,* si ob alium finem largiretur. Ratio autem formalis in istis omnibus, ad cujus augmentum augeri debent, non est ille titulus propter quem dantur, sed ipsa eorum quantitas rcalis et absoluta : puta, majus præmium in beatitudine est intensior Dei visio, sive concipiamus eam dari propter majora morita, sive propter minora, dummodo detur propter aliqua: et major *dos* dicitur copiosior pecunia data in matrimonium, sive nobilius sive minus nobile. Similiterergomajorpœnaerit, quæsecundum se importat majus malum et majorem disconvenientiam respectu patientis, sive inferetur propter majus peccatum, sive propter minus. Axioma *vero sicut simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis* tenet in rationibus formalibus, non vero in aliis conditionibus: ut constat in exemplis adductis : formalis autem ratio pœnæ ut diximus, non est ipse titulus conferendi propter peccatum, sed malum et disconvenientia ibi reperta : quamvis ul hæc exerceat munus pœnæ, adesse debeat ul conditio talis titulus.

ren nWh- 18. Secundo potest intelligi pœnam damni augeri per ordinem ad suam causam, scilicet peccata, quia hoc est peculiare in hac pœna, ut ex eo quod plura vel graviora peccata præcesserint, privatio bealificæ visionis, in qua consistit, fiat in seipsa deterior et majus malum, quam esset, si pauciora vel leviora præcessissent. Itaque non dicimus, rationem formalem augmenti prædictæ pœnæ esse ipsum augmentum malitiæ peccatorum, neque esse formalissime illum titulum, scilicet quod tribuatur propter majora peccata : sed dicimus augmentum malitiæ, prædiclumque titulum habere se de connolato, ut ipsa carentia visionis bealificæ consurgat propria et intrinseca ratio sui augmenti. Et hic modus dicendi ita explicatus est verus, slatuiturque a nobis pro conclusione.

Oportet autem explicare, quo pacto exEoncica coniiolalione majorum peccatorum carentia ,ur· visionis bealificæ in seipsa crescat, et fiat deterior : et quomodo ad hoc non obstet quod sit privatio *in farto esse,* nihil relinquens formæ opposite. Pro quo nota, eum qui caret aliqua forma, per ipsam carentium fieri formaliter distantem et elongatum a tali forma : atque adeo eo erit major talis carentia, quo majorem constituat distantiam et elongationem : hæc autem eo crescit et fit major, quo ipsa forma reddita est difficilior, seu quo plura adsunt impedimenta et obices, per quæ assecutio illius impediatur : verificatur enim, longius abesse formam a subjecto, quando verum est, subjectum esse magis impeditum el prohibitum ab assecutione talis formæ. Cum igitur impedimenta et obices, perquædamnatus prohibetur et impeditur ab assecutione visionis bealificæ, sint ejus peccata, fit ut juxta multitudinem vel gravitatem istorum crescat in eo elongatio et distantia a prædicta visione, et per consequens ejus carentia et privatio.

Potestque hoc instari in aliis pœnis et malis quæ in privatione consistunt : v. g. in exilio, per quod quis excluditur a regno vel civitate, et ejus habitatione privatur. Quamvis enim per quodcunque exilium tota habitatione privetur, magis tamen exulare dicitur, dum mittitur in longinquius :quia magis elongatur, et magis distat ab habitatione qua privatur, manetquesibi difficilior reditus ad illam. Similiter licet quælibet cæcitas sit privatio visus *in facto esse, major* tamen et pejor censetur ea, quæ majus illi impedimentum apponit. Et ideo (verba sunt D. Thomæ in 2, dist. 42, quæst. 2, art. 5) rp.Tiiom. *magis cxcus dicitur, cui ex tuto erutus est oculus, quam quiex aliquo humore ad pupillam concurrente visum amittit : quamvis uterque cxcus sil. Et per hunc modum* (prosequitur) *etiam inxqualitas dicitur secundum magis ct minus : quia distantia ab inæqualitate qux xqualitatem tollit, potest esse major vel minor.* En qualiter ex majori causa privationis, privatio ipsa licet sit *in facto esse,* suscipit incrementum, et fit deterior magisque disconveniens subjecto : quia ponit in illo majorem distantiam et elongationem a forma qua privat. Hac ergo ratione est majus malum et gravior pœna damni, privari beatitudine ob plura vel graviora peccata : quia sic privatus magiselon-

gatus manet, magisque distans et alienus ab ipsa beatitudine, quam si privaretur ob pauca leviora.

Baptia. 19. Sed dices cum I.orca, hinc solum haberi quod pœna damni in majore peccatore sit majus malum propter prædictam majorem distantiam et elongationem a beatitudine; non vero quod ipsa carentia beatitudinis fiat major in ratione carentiæ el privationis : quia privatio non fit major, nisi privet majori bono, quod in præsenti non contingit.

Fnrxlitor. Respondetur, parum hoc referre ad præsens : forte erit quæstio de modo loquendi : dummodo habeamus, pœnam damni quæ est carentia visionis beatifîcæ, intrinsece augeri, et reddi deteriorem, magisque nocivam et disconvenientem damnato habenti plura Tei graviora peccata : hoc enim sufficiet ad verificanda illa quæ in hac materia Doctores tradunt, et quæ § præced. verificanda diximus, ut intuenti constabit : sive dicamus, prædictam pœnam crescere solum in ratione mali,sive formalissime in ratione carentiæ et privationis. Porro dicendum esse hoc posterius,ut dicuntcommuniler Thomiste, probatur facile. Nam sicut forma positiva v. g. scientia non solum crescit et perficitur per hoc quod extendatur ad plures conclusiones, sed etiam per hoc quod circa eandem conclusionem firmius inhaereat subjecto, et radicetur magis in illo ; diciturque hoc augmentum intensivum, illud vero extensivum : ita possumus intelligere, aliquam privationem dupliciter crescere in propria ratione privationis et carentiæ : vel quasi extensive, quia plus boni auferat ; vel quasi intensive, quia auferendo idemmet bonum, magis quasi radicatur et firmatur in subjecto, securiusque illud possidet. Ut ergo pœna damni non utcunque in ratione mali, sed in ratione privationis visionis bealificæ dicatur intrinsece major, sufficiet quod ex connotatione plurium vel graviorum peccatorum magis subjecto adhæreat, et magis et eo confirmetur; atque ut ita dicamus, securior de perpetua exclusione ipsius beatitudinis ob majora impedimenta, firmius sub se illud teneat et possideat.

Adde ob aliam rationem dici posse prædictam pœnam crescere formaliter in ratione privationis non solum intensive, sed etiam extensive. Quia nimirum peccata, propter quæ infligitur, non modo excludunt gratiam et visionem beatificam a subjecto, sed etiam diminuunt hujus habilitatem ad illas, non per ablationem enlitatis, sed per appositionem impedimenti, juxta ea quæ explicuimus supra in commentar, art. 2. quæst. 85, unde quia plura vel graviora peccata plus diminuunt prædictam habilitatem, consequenter causant majorem privationem ; non solum intensive, firmando illam magis in subjecto, sed etiam extensive, plus auferendo de ratione boni, scilicet prædictæ habilitatis. Vide supra ari.cit et disput. 16, n. 154. Ad hunc tamen modum augmenti et inaequalitatis privationi; beatitudinis et pœnæ damni non est necessarium recurrere,supposito illo quem modo explicuimus.

§ IV.

Diluuntur nonnulla contra nostram sententiam et modum dicendi.

20. Nostræ sententiæ opponuntur Vasq. in præsent. disp. 100, cap. 5, Granad. tract.cni 9, sect. 2, Salas disput. 15, sect. 10, Azor. tom. 1, lib. 4, c. 24, quæst. 3, et alii ex junioribus, qui et referunt Alensem, Durand. Paludan. et alios antiquos. Asserunt itaque prædicti authores, pœnam damni in omnibus condemnatis æqualem esse, etiamsi propter inæqualia peccata illam incurrerint. Ex iis vero qui in prædicta pœna inæqualitatem constituunt, refragantur nostro modo dicendi Gabriel, Scot. Abulcns. et Curiel GiW supra citati. Arguitur ergo contra nostram assertionem. Nam D. Thomas quæst. 2 de Cn»· Alai. art. 9 ad 3, inquit, quod in supplicio damnatorum est aliquid commune omni-^jr bus, respondens contemptui Dei, qui fuit in peccato, nempe carentia visionis divinæ, el aeternitas pœnæ : sentit ergo, omnes illos aequales esse in gravitate prædictæ pœnæ, sicut sunt in duralione. Et 3 par. quæst.71, art. 3 ad 1, expresse dicit, carentiam visionis 'divinæ non suscipere magis et minus : erit igitur in omnibus aequalis.

Respondetur, D. Thomam in primo loco solum intendere, quod omnes damnati conveniant in pœna damni considerata ex parte objecti et formae qua privat, quia omnes carent eadem beatifica visione : non autem vult excludere inæqualitatemex parte causæ, quam explicuimus. Quemadmodum contemptus Dei in omnibus peccatis mortalibus repertus solum est æqualis exparte termini, scilicet ipsius Dei a quo recedunt : aliunde eniin certum est, majorem Dei contemptum reperiri in uno peccato, quam in alio. In secundo testimonio, ut ex contextu apparet, loquitur de carentia visionis beatifica prout reperilur in pueris decedentibus cum solo originali : in his autem ex nullo capite ponimus inæqualitatem in prædicta carentia : quia respectu omnium habet causam æqualem, scilicet Adami peccatum.

Secundo arguitur communi objectione : »ee- quia privatio totalis et *in facto esse* non sustitoj.cipit magis vel minus, juxta doctrinam ejusdem I). Thomæ citato artic. 9, quæstionis 2 de Mal. et supra quæst. 73, artic. 1, sed pœna damni est privatio beatificae visionis totalis et tn *facto esse,* cum quaelibet talis pœna totam eam visionem auferat : ergo, etc.

кі'.о. Respondetur etiam communi Thomistarum solutione, majorem esse veram loquendo de prædicta privatione ex parte formæ qua privat, ac proinde de augmento ejus extensivo de quo intelligitur doctrina D. Thomæ, et quam nos tradidimus supra disp. 9, dub. 1. Secus autem si loquamur de augmento ex parte causæ sive intensivo, ut explicuimus num. præced. Quæ solutio evacuat etiam quæcunque alia argumenta abaulhoribus contrariis ex capite privationis desumuntur.

Uplka. 21. Neque obest, si urgeas tum quod privatio gratiæ et gloriæ assimilalur privationi corporalis vitæ, quatenus sicut hæc constituit mortem corporis, sic illa mortem animæ : sed privatio vitæ corporalis non suscipit magis vel minus etiam ex parte causæ : non enim potest dici magis mortuus, qui plura vel majora vulnera suscepit, quam qui pauciora vel minora, si ulerque vere mortuus sit : ergo neque in privatione gratiæ aut gloriæ debet adhuc ex parte causæ *magis* el *minus* admitti. Tum etiam quod aliæ pœnæ ad sensum pertinentes non crescunt aut diminuuntur propter augmentum vel diminutionem suæ causæ : non enim flagella duriora fiunt, quia propter majora crimina inferantur ; nec minus sentiuntur, quia inferantur propter minora : ergo idem a paritate dicendum est de prena damni.

Ettni. Respondetur, utrobique esse disparem rationem : nam in primo casu propria et immediata causa privationis vitæ, cui ipsa privatio innititur et cui commensurari debet, non sunt vulnera illativa mortis, sed forma cadaveris, cujus generatio est corruptio formæ viventis : prædicta autem forma cum sit substantialis, ex nullo capite suscipit magis vel minus : at vero respectu privationis gloriæ causa proxima et immediata sunt peccata commissa, et ita non mirum quod talis privatioeorum inaequalitatem sequatur. In secundo vero casu (præterquam quod antecedens non est universaliter verum, nam etiam aliquæ aliæ pœnæ ut infamia et ignominia augentur ex relatione ad suam causam ; tantoque fiunt majores, quanto constat majora fuisse peccata, propter quæ peccator illas incurrit) estetiam dispar ratio : quia non in omnibus pcenis militat ea quam tradidimus circa pœnam damni : scilicet quod dum connotât plura peccata, plus elongat subjectum a beatitudine, plusque in ipso subjecto confirmatur el securius illud possidet : totumque hoc cedit in majus damnum et detrimentum patientis. Quæ ratio cum non militet in flagellis et similibus torturis, non potest sumi ab eis argumentum.

Tertio arguitur : nam ex nostra sententia Tertium sequitur, pœnam damni puerorum existen-mentum, tium in limbo majorem esse, quam pœnam alicujusadulti, qui obpropriumet personale peccatum damnaretur : sed hoc non est admittendum : ergo, etc. Major probatur : nam pœna illa puerorum respicit ut causam peccatum actuale Adami, propter quod illam incurrunt : non autem deerit inter adultos damnatos aliquis cujus pœna solum respiciat unum peccatum personale minus grave, quam quod Adamus commisit : ergo habebit ex hac parte minorem pœnam.

Respondetur negando majorem seu seque- Eespon-lam : et ad probationem dicendum est, pec- Sl0· catum Adami non esse pueris causam pœnæ damni, nisi quatenus fuit peccatum eorundem puerorum, el quatenus fuit illis voluntarium : in his autem rationibus illud peccatum fuit omnium minimum : nam et minimum habuit de ralionevoluntarii simpliciter, et valde parum ad eos pertinuit : cum solum fuerit voluntarium voluntate sui capitis, solumque eos attigerit ex parte naturæ absque ullo consensu vel voluntate personali.

DUBIUM II.

Qualiter substantiis incorporeis inferri caleat /wne *sensus : in quo h.rc (urna consistat.'*

22. Circa pœnas sensus, quibus damnatorum corpora in inferno cruciabuntur, aut aliqua jam de facto cruciantur, nulla est specialis difficultas, pro qua dubium excitemus : cum in illis non minus quam in nobis vigeant corporales sensus, qui sensibiles et nocivas qualitates ab igne vel ab aliis agentibus immissas percipiant, earumque excessibus et dissonantiis torqueantur : ut viatorum sensus et corpora similibus qualitatibus saepe torquentur. I.icet cum excessu incomparabili, propter inenarrabilem vim et efficaciam illius ignis, el aliorum, quæ divina justitia ad prædictum effectum assumit. Et etiam cum magno discrimine penes hoc, quod in corporibus damnatorum non habebit locum corruptio et interitus, quæ viatoribus ex longe minoribus tormentis et passionibus inferuntur. Quod simul proveniet ex speciali Dei providentia conservantis perpetuo illa corpora ad ostensionem suæ justitia? : et ex cessatione motus coeli, quo quiescente cessabit omnis passio el alteratio corruptiva. Remanebit tamen locus passioni intentionali, qua sensus, recipiendo ab igne vel aliis affiictivis inlenlionales species secundum improporlionem et excessum, ac proinde cum dissonantia ad harmoniam, in qua illi consistunt, sensationem elicient doloriferam, et dolorem in appetitu excitabunt. De quo videndus est D. Thomas in 4, B.Thom. d'st· Πφ5i· 3, art. 1, et Opusc. 2, cap. Cajet. 177, et Cajetan. tom. 3 opusculor. orat. 5, ubi rem optime declarant.

Cæterum quo pacto substantiis incorporeis ut dæmonibus et animabus separatis, quæ omni sensu carent, prædicta pœna inferri valeat, adeo est intellectu difficile, ut ejus perfecta cognitio superet humanum discursum, solaque Dei revelatione (quam nondum perfecte accepimus) possit plene innotescere. Adeoque graves authores post rem diu meditatam, satius judicarunt propriam ignorantiam fateri, quam serio aliquid definire. Illos vero qui praesentem disputationem aggressi sunt, ita ejus difficultas in diversa placita divisit, ut tot fere quot capita, sint sententiæ : indeque unusquisque assertionem suam potissimum confirmet, quia quæ ab aliis dicta sunt, vel falsitalis, vel impossibilitatis.velinsuflicientia? convinci sibi videantur. Unde el nos justo ducti timore non majoris profectus, libenter supersederemus huic dubio, et pro ejus resolutione lectorem alio rem mit teremus : nisi aliquorum desiderium, quibus amore et observantia obstricti simius, sensum nostrum, quem ex D. Thom. depromere valuimus, in lucem proferre expostularet. Consulentes autem brevitati, omittemus non pauca, quæ alii admiscent; tantumque illa inferemus, quæ ad percipiendam difficultatem et veritatem declarandam necessaria videbuntur.

Tractant illam Scholastici cum Magislroa:ec in 4, dist. 44, ubiD. Bonavent.2, **p.distinc-** tionis, art. 3, q. 2, Sculus quæst. 2, Richard. *de secundo prine, quasi.* 9, Durand, q. 11,tag Capreol. q. 4. Hispalens. quæst. etiam 4, Sotus dist. 50, quæst. unie. ari. 2. Exposi-tex tores D. Thom. 1, p. q. 61. ari. 4, ubi Bannez dub. 2, et 3, Nazarius controvers. unie. Valentia disp. 4, q. 16, puncto 6, aut Vasq. disput. 244, Zumel q. sua 3 Balthas.^' xXavarrette controvers. 87, et Joan, a S.o.iJ Thom. disputat. 24, ari. 3. Cajet, torn. 3,^. opusc. orat. 5, Ferrara lib. 4, contra gent.^ cap. 90, Bellarm. lib. 2, de purgatorio cap. 12, Suar. tom. 4, in 3 par. disp. 44, sect. 2 et lib. 8 de Angel, cap. 12, el duobusseqq. Et alii quos videre non licuit. Dum vero hos quos consuluimus, in discursu dubii absque loci designatione relatos videris, ad loca nominata recurre : ne ubique in eorum citationibus immoremur. At vero D. Thomas cujus vestigiis inhærendum est, diversis in locis dc hoc disseruit : ut in 4, dist. 44, q. 3, ari. 3, qua?stiunc. 3, lib. 4, contra gent. cap. 90. Quæslione de Anim. art. 21. Quæst. 25 de Veritat. art. 1, Quodlib. 2, art. 13, Quodlib. 3, art. 25, et in Compendio Theologiæ cap. 180, alibique, quamvis non ita ex professo rem tangit. Cl autem facilius ad veritatem accedamus, videamus primo loco quæ certa sint, et in quo difficultas consistat.

Quæ sint certa : el in quo sit difficultas.

23. Primo ergo in Iiac difficultate ut cer-p,.^ tum supponendum est, in daemonibus elw* animabus damnatis ultra pcenam damni " consistentem in privatione divinæ visionis, dari illam aliam, quam η. I, ubi pœnæ divisionem

visionem tradidimus, diximus *pinam fenus:* non quia corporeis sensibus ab eis percipiatur; sed quia est aliquid nocivum et disconvenions, atque ex propria ralione afllictivum, quod apprehensum per intellectum, causai in voluntate dolorem seu tristitiam. Hoc præsuppositum omnino esse certum, suadet communis Theologorum consensus pro prædicta divisione : quam nullus hactenus ausus fuit rejicere.

Secundo est supponendum, hujusmodi pœnam sensus inferri spiritibus et animabus damnatis mediante igne gehennali, quo infernus abundat : prædictumque ignem esse verum et corporeum, et non aliquid spirituale dumtaxat, quod metaphorice *ignis* dicatur : ut aliqui hæreticici somniarunt, pro eodem accipientes *ignem* quem Scriptura minatur, ac *vermem conscientia:,* quem non est dubium futurum esse spiritualem. (An vero ignis ille sit elementalis, vel mixtus, ejusdem, aut diversa? speciei atoma?, radlt D· rh· dlst· Q· citatisartic. 2). Tribuimus autem merito hoc torquendi damnatos specialiter igni, quia de eo dicitur hoc peculiariter et frequentius in sacra Scriptura : non tamen excludimus, quin etiam ad cruciandos illos alia elementa et afflictiva concurrant, de quo infra. Hoc etiam præsuppositum certum esse, et communi sensu Scholasticorum, imo et totius Ecclesiæ totz. receptum tradit Suar, ubi sup. cap. 12. Constatque manifestis Scripturæ testimofck;niis: nam Matth. 7, dicitur de reprobis : I e25' *Omnis arbor qux non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur:* et cap. 25; *Discedite a me maledicti in ignem æternum,* fctSL *qui paratus est diabolo et angelis ejus.* Mare. 9:/n *ignem inextinguibilem, ubi vermis eorum* fry *non moritur, et ignis non extinguitur.* Apocal. 20 : *Missus est diabolus in stagnum ignis et sulphuris, ubi et bestia et Pseudopropheta* ha *cruciabuntur die ac nocte.* Isai. 33: *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante?* et cap. 66 : Hermis *eorum non morietur, et ignis eorum non exlinguelur.* Tam expressa autem testimonia, adeoqueasseveranterprolata, et tam crebro repetita, non est verosimile, continere solam metaphoram, et non id quod verba sonant. Præsertim quia juxta communem regulam intelligendi scripturam ab Augustino et aliis traditam, omnia quæ in illadicuntur, accipienda sunt in sensu proprio ; nisi ex tali sensu sequatur aliquod absurdum, aut ex ipsamet Scriptura oppositum constet : quorum neu Irum militat in præsenti. Accedit communis consensus SS. Patrum, qui prædicla testimonia, quod attinet ad pcenam ignis, in sensu proprio accipiunt: de quo legendus est Suar. Soare2 cit. cap. 12, ubi eorum verba adducit : et satisfacit iis quæ in contrarium objici possunt.

24. Duos vero errores, qui huic veritati Jtefentopponuntur, refert et impugnat D. Th. q. 26 de Verit. art. I, his verbis : *Quidam <rttendentes, passionem in anima proprie esse non posse, dixerunt, omnia quæ dicuntur in Scripturis de points corporalibus damnatorum, intelligenda esse metaphorice, ut scilicet per hujusmodi corporales poenas apud nos notas significarentur afflictiones spirituales, quibus damnati puniuntur. Et hujusmodi opinionis videtur fuisse Origenes et Algazel. Sed quia resurrectionem credentes, non solum credimus futuram esse pcenam spirituum, sed corporum ; corpora vero non possunt puniri nisi corporali pœna, eadem autem pœna hominibus post resurrectionem el spiritibus debetur, ut patet Matth.* 25, *ubi dicitur : Ite maledicti in ignem æternum, etc. ideo oportet dicere, ut Aug. probat* 21 *de Civit. Dei, ipsos spiritus poenis corporalibus aliqualiter affici. Et ideo alii dixerunt quod anima separata afficietur quidem aliquibus pœnis quamvis non corporalibus, tamen corporalibus similibus: quibus similes sunt illæ jœnæ per quas affliguntur dormientes, etc. Sed hoc esse non polest : nam hujusmodi similitudines corporum non possunt esse intelligibiles : quia illæ sunt universales, ex quarum consideratione afflictio animæ non infertur, sed magis jucunditas ex consideratione veritatis: unde oportet, quod intelligatur de similitudinibus imaginariis : quæ quidem esse non possunt nisi in organo corporali : quod animæ separator et spiritibus dæmonum deest, etc.*

25. Ex quo etiam supponendum est ter-Tertium tio contra Durand, prædictam pœnam sen-posiïum. sus non ita dividi contra pœnam damni, ut hæc dicat privationem divinæ visionis, illa vero solum illum dolorem seu tristitiam, quæ in dæmonibus et animabus ex tali privatione consurgit. Tum quia, ut ostendimus n. 4, prædicla tristitia non habet per se rationem pœnæ, sed dicitur talis solum reductive, quatenus consequitur ad illam privationem, quæ est ipsa pœna : cum qua proinde non ponit in numero, neque aliam pœnam ab ea constituit : unde nisi aliud aliquid pro pœna sensus assignetur, non datur locus prædictæ divisioni. Tum etiam quia hac via non salvatur illud quod omnino certum esse diximus, videlicet dæmones

torqueri igne vero cl corporeo : nani tormentum ab hoc acceptum longo alterius rationis esse debet a tristitia de prædicta privatione. Obidque Durand, consequenter ad suum modum dicendi negat, daemones pati ab igne vere et realiter: sed dicuntur (inquit) torqueri ab illo per quondam similitudinem et adaptationem : quia cum inter sensibiles pcenas ea quæ provenit ab igne, sit vehementissima, aptior est, ut maxima dæmonum tristitia ex amissione beatitudinis per similitudinem ad illam explicetur. Sic Durandus, licet cum aliqua formidine. Sed quam hoc falsum sit el in fide periculosum, constat ex dictis.

26. Quarto supponi debet, neque constituendam esse prædictam poenam in aliquo aiiodolore, qui sit in voluntate dæmonis, ita ut ipse dolor primario talem pœnam constituat. Nam dolor voluntatis, sicut et quicunque alius ejus actus essentialiter supponit objectum, de quo consurgit : et cum objectum doloris sit malum et disconveniens apprehensum. neque in præsenli aliud esse possit quam malum pœnæ, prius necessario assignandum est, quid sit hoc malum seu pcena quam dæmones apprehendunt, eide qua apprehensa dolent ; quam possimus prædictum dolorem in eis intelligere. Non ergo dolor seu tristitia voluntatis quæcumque sit, potest esse primario constituens pœnam. Quocirca frustra laborant nonnulli, qui non curantes de aliquo quod dæmones antecedenier ad suum dolorem, ut malum et disconveniens adeoque ut objectum talis doloris apprehendant ; *de* solo ipso dolore et de causa ejus efficiente curam agunt : sufficienlerque huic difficultati satisfecisse putant dicendo, ignem ut inslrumentum divina viriuteelevatum applicare effective dæmonis voluntatem ad maximum dolorem in ea producendum : vel ipsum doloris actum sine concursu ejusdem voluntatis immediate efficere. Nam prælerquam quod omnis actus in voluntate existons debet esse voluntarius et vitalis, proindeque non a principio extrinseco, sed ab ipsa volaniate immediate ortum ducens: aliunde etiam prædictus discursus est extra rom : quia cum neque dolor per se sit pœna, sed ad eam consequens, nec dari queat nisi de aliquo objecto apprehenso sub ratione mali el disconvenientis ; semel vero hujusmodi objecto apprehenso et proposito voluntati sponte hæc suapteque natura in dolorem prorumpat, sicut prorumpit in amorem, proposito objecto sub ratione convenientis : frustra est cura desola causa effectiva el eliciti va; cum totus labor impendendus esset in assignando objecto prædicti doloris. Itaque cum pcena, de qua loquimur, debeat esse aliquid a dæmonibus et animabus ut malum ot disconveniens apprehensum,quod ut objectum ad actum docloris supponatur, et de quo ipse dolor consurgat ; alias vero talis pœna ab igne corporeo inferenda sit, id potissimum requirit præsens difficultas, ut scilicet declaretur, quo pacto prædictus ignis possit esse illis disconveniens ct nocivus, aut quid in eis ponat vel producat, quod ipsi ut malum et disconveniens apprehendant. Nam prælerquam quod difficile capitur, quomodo ros corporea agat in spiritum ; difficilius adhuc percipitur quid in eo possit agere, quod illi adversetur.

27. Cui difficultati succumbentes nonnulli dixerunt, ignem non torquere dæmonesaut animas vere ct realiter, seu per aliquam actionem vel affectionem qua illis re ipsa noceat, sed per solam apprehensionem.· quatenus apprehendunt illum ut sibi nocivum, cum talis non sit. Contra quem errorem, qui manifeste talis est, militant verba illa D. Greg. lib. 9 Moral, cap. 38, ad illudoGe; Job. 10: *Vadam et non revertar, ad terram tenebrosam, etc. Recte* (inquit) *infernictaustra tenebrosa terra nominantur : quia qws puniendos accipiunt, nequaquam poena transitoria velphantastica imaginatione cruciant, sed ultione solida perpetuae damnationi servant.* Et praeterea impugnatur a D. Th. cit.iW loc. de Veritat. ibi : *Neque potest esse quod quidam dicunt, quod quamvis ignis ille corporeus non possit esse spiritui nocivus,polest tamen apprehendi ut nocivus. Non enim esi probabile, quod daemones qui acumine sensus vigent, multo melius suam naturam et ignis corporalis non cognoscant, quam nos, ut falso credant, ignem corporeum sibi posse nocere. Unde dicendum, quod vere et non solum secundum apparentiam ab igne corporeo affliguntur : et hoc est quod Gregor, dicit in i Dialog. Colligere ex dictis eoangelicis possumus, quod incendium anima non solum videndo, sed eliam experiendo patiatur-* Quam etiam impugnationem habet Quast, de Anim. artic. 21, et eam latius prosequitur in 4, dist. 44, q. 3, art. 3. *Ut* videas, quam sine fundamento Hugo Cabel. in Scholiisad Scot. dist. cit. q. 2, num. 4, adscribal D. Thomæprædictum dicendi modum,quem S. Doctor toties reprehendit.

Ad explicandum ergo quo pacto ignis vere, et non tantum secundumapparenliam vel falsam apprehensionem spiritibus illis nocivus ait, possitque ab eis vero judicio ut talis apprehendi, varii excogitati sunt dicendi modi: qui omnes adhuc supponunt, id non posse igni competere præciseper suam virtutem naturalem : quia res corporea suæ virtuti relicta, non potest agere in spiritum. Quia tamen non repugnat elevari ad hoc virtute divina, idcirco omnes qui in hac materia probabiliter opinati sunt, supponunt, necessariam esse in igne hujusmodi elevationem ad prædictum effectum.

citimoni 28. Denique possumus tanquam certum vel fere certum supponere, dæmones et animas torqueri ab igne per alligationem ad ipsum vel aliud corpus, in quo tanquam in tetro carcere inviti detineantur : ita utneque se inde liberare possint, neque suas actiones ubi et quomodo voluerint, exercere. Hanc sententiam (quæ est D. Th. omnibus locis supra cit.) merito ut communem et fere certam supponimus: quia non tantum Capreol. Hispal. Cajet. Ferrara, Bannez, Soto, Nazar, et alii S. Docloris discipuli, quorum nullus ab ea recedit, sed etiam Bonav. Scot. Richard. Vasq. Valent. Bellarm. Suar, et cæteri Theologi communiter illi subscribunt, prædictamque alligationem et incarceralionem non parum poenalem dæmonibus fatentur. Si enim (ait bene Suar. c. 14) ignobile animal non habens intellectum neque libertatem, sed solum sensum et appetitum, interdum vehementer affligitur, si catena ligatus teneatur : el inter homines diuturnus career pro magna habetur pœna, estque objectum non modicæ afflictionis quanto magis in Angelo nobilissima creatura erit doloris objectum, infimis corporibus alligatum detineri, et sua libertate privari ? Neque possent aliter plura loca Scripturæ salva consistere, ubi dæmonum pœna per prædictam alligationem et incarccrationem significatur : ut in Epist. jedæ.' Canon. Judæ: *Angelos qui non servaverunt suum principatum, vinculis aeternis sub caligine reservavit.* El 2 Petr. cap. *2: Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in larlaruin tradidit cru-* Apw.20 *ciandos.* Apoc. 20: *Apprehendit draconem, et alligavit eum per annos mille, et misit* laf.2t. *cum in abyssum, et clausit.*Isa. 24 : *Congregabuntur congregatione unius fascis in lacum, ct claudentur ibi in carcere, etc.* atque alibi sæpe.

Esse vero possibilem, et dæmonum atque animarum alllictivam hujusmodi alligationem, ostendit D.Thom. q. de Anim. art. 21, ubi cum distinxisset duplicem modum passionis, scilicet per alterationem et corruptionem, vel per impedimentum contra naturalem inclinationem, excludit ab eis primum, et ponit secundum his verbis : *Secundum igitur primum modum passionis^ T!10" anima non potest pati pœnam ab igne corporeo: non enim possibile est, quod ab eo alteretur et corrumpatur. Potest autem pati secundo modo passionis: in quantum per hujusmodi ignem impeditur a sua inclinatione vel voluntate, quod sic patet : anima enim et qualibet spiritualis substantia, quantum est de sua natura, non est alligata alicui loco, sed transcendit lotum ordinem corporalium : quod ergo alligetur alicui, et determinetur ad aliquem locum per quandam necessitatem, est contra ejus naturam, et contrarium appetitui naturali: et hoc dico, nisi in quantum conjungitur corpori, cujus est forma naturalis, in quo aliquam perfectionem consequitur. Quod autem aliqua spiritualis substantia alicui corpori obligetur, non est ex virtute corporis potentis substantiam· incorpoream delinere, sed ex virtute alicujus superioris substantiae alligantis spiritualem substantiam tali corpori : sicut eliam per artes magicas permissione divina, virtute superiorum dæmonum aliqui spiritus rebus aliquibus attigantur, vel anulis, vel imaginibus, vel hujusmodi rebus. El per hunc modum animæ et dæmones alligantur virtute divina in sui* pcenanicorporeo igni. *Unde Aug. dicit* 21, *de Civit. Dei : Cur non dicamus, quamvis miris modis, eliam spiritus incorporeos posse pœna corporalis ignis affligi, si spiritus hominum eliam ipsi profecto incorporei, et nunc possunt includi corporalibus membris, et tunc poterunt corporum suorum vinculis insolubiliter alligari? Adhaerebunt ergo spiritus licet incorporei corporalibus ignibus cruciandi: accipientes ex ignibus pœnam, non dantes ignibus vitam. El sic verum est, quod ignis ille in quantum virtutedivina detinet animam alligatam, agit in animam ut instrumentum divinæ justitiæ. Et in quantum anima apprehendit illum ignem ut sic sibi nocivum, inferiori Irislilia affligitur. Quæ quidem maxima est, cum considerat, se infimis rebus subdi, quæ nata fuit Deo per fruitionem uniri. Maxima ergo afflictio damnatorum erit ex eo, quod a Deo separabuntur: secunda vero exeo, quod rebus corporalibus subdentur, ct infimo* p/ *abjectissimo loco.*

29. Ubi observandum venit, quod cum Aninu.i ignis verus et corporeus ad torquendos dæ- vwsi0- mones et n mas (juxta dicta n. 23)proin-

deque ad eorum alligationem concurrat, dupliciter potest intelligi quod fiat hic concursus. Vel objective dumtaxat seu terminalive : quatenus ignis esi locuset terminus, cuidæmon manet ita alligatus, ut inde non recedat: sine eo tamen quod ipse ignis exerceat aliquam actionem, aut praestet aliquem influxum effectivum in prædictam alligationem, sed solus Deus sit causa ejus effectiva. Vel ita ut etiam ipse ignis ad eam effectae concurrat, non quidem ut causa principalis, seu virtute propria, sed ut instrumentum divinæ virtutis ab ea elevatum. Quamvis autem olim non defuerint, qui alligationem prædiclam illo primomodo intellexerint; falluntur tamen, et contra mentem D. Thomæ gradiuntur. Tum quia S. Doctor ubique repetit, ignem agere in dæmones et animas, lorquereque illos in quantum est instrumentumdivinæ justitiæ : ut videre est in 1 dist. cit. et Quæst. 26 de .Verit. art. 1 ibi: *Ignis ille corporeus agens ut instrumentum divingjustitiæ, facit aliquid supra virtutem naturæ, scilicet animam delinere vel alligare, etc* Et in solut. ad 1 : *Ignis in quantum agit in animam ut instrumentum divinæ justitiæ, est anima præstantior.* Et Quæst. deAnim. art. 21 in corp. : *Ignis agit in animam ut instrumentum di-*t'inar*justitiæ*. Et ad 8 quod erat hujusmodi :

Id€a *Agens est nobilior* *2 *tiente: sed ignis non est nobilior anima : ergo non potest agere in illam.* Respondet: *Dicendum, quod instrumentum non agit virtute sua, sed virtute principalis agentis: et ideo cum ignis agat in animam ut instrumentum divinæ justitiæ, non est attendenda dignitas ignis, sed divinæ justitiæ.* Cum ergo hæc omnia dicant effectivam causalitatem, ipsumque instrumentum sit genus causæ effeclivæ, manifeste est contra D. Thom. reducere concursum ignis erga prædictam alligationem ad solam terminationem velcausalitatem objectivam: quamvis neque hæc sit illi deneganda.

Tum etiam quia ut recte vidit Suar, si ignis solum se habet per modum objecti et termini in prædicta alligatione, non modo verum non erit, dæmones proprie torqueri ab illo (quæ locutio absolute sonat causalitatem effectivam) prout Scriptura et Patres clamant: sed neque verum erit, ignem, ut talem, et ul distinctum ab ipso loco et spatio inferni, ubi existit, addere aliquid ad illorum pœnam in quocunque genere causæ: aut ipsos dæmones plus torqueri ex eo quod ignis illic sit, quam si ibi non esset; sed solum ipsum inferni spatium esset terminus praxlictæalligutionis.Quippesi ignis solum effective concurrat, tota ratio pœnæ in eo consistet, quod dæmones detineantur in quodam infimo loco, neque inde egredi possint : quod vero talis locus vel quod illum replet, sit ignis, aqua, aut aer, vel aliud spatium in eadem distantia situm, sicut non auget disconvenientiam respectu daemonis ibi manenijs, ita neque ejus pœnam ullo modo augeret. 1'tergo verificelur dæmones non solum cruciari, quia manent in illo spatio, ubi gehennalis ignis est : sed etiam quia ab ipso igne ut talis affliguntur et torquentur, necesse est, ut non solum terminando illorum alligationem et praesentiam, sed etiam efficiendo concurrat.

30. His sine controversia stabilitis, supersunt duosatis illi obnoxia. Primum est, quid importet, aut quid ponat in daemonibus etanimabus hæc alligatio, per quam torquentur : an scilicet ponat aliquam formam realem et intrinsecam, et cujus praedicamenti sit hæc forma : necnon an sit ejus subjectum immediatum ipsa substantia dæmonis, vel ejus potentia, vel utraque simul : in quo non pauca difficilia involvuntur. Secundum est, an prædicta alligatio sit sufficiens pœna dæmonum in ratione pœnæ sensus, vel quærendum sit aliud tormenti genus, quo acerbius puniantur ? Quod enim non sit sufficiens, tenent omnes extra scholam D. Thomæ quibus assentiunt Sot. et Zum. Quamvis in assignando illud aliud zinst tormenti genus ita inter se dividantur, ut vix duos unius sensus reperias. Ineo autem conveniunt quod adeo ingens pœna et diri cruciatus, sicut Scriptura et S. Doctores clamant dæmones et animas pali a gehennali igne, pluraqueexempla et apparitiones contestantur, gravius et acerbius tormentum importare debent, quam quod insola alligatione seu incarceratione videtur posse consistere.At vero discipuli D. Thomæ praesertim graviores aliud tormenti genus pro pœna sensus non agnoscunt : et quotquot ab aliis adinventa sunt, facile impossibilitatis vel falsitatis convincunt. Et quoniam si prædicta alligatio, et totum quod sub ea clauditur plene innotesceret, haud difficile intelligeretur, nullum cruciatum propœna sensus excogitari posse graviorem ; nemoque non videret, sufficienter per illam verificari omnia, quæ de animarum et dæmonum tormentis a fidelibus creduntur: ex quo etiam nullo negotio ruerent argumenta et objectiones, quæ in Thoinisticamsententiam adversarii congerunt : necessarium duximus

duximuselucidanda» utrique huic parti aliquidcuræ et laboris impendere. Primam voro enucleabimus aliquibus assertis.

δ ii-

zLwrta *pro enucleanda sententia Any. Docturis.*

tou u'r j Siur. ta?ri t-ibra.

31. Dicendum est primo, ignem torquentem dæmones (idem est deanimabus)causare in illis aliquem modum vel formam realem perquameidem igni vel aliiscorporibus alligantur. Hæc conclusio esi satiscommunis inter Theologos : qui fere omnes illam supponentes, vacillant non parum in assignanda et explicanda natura prædictæ formæ. Ex Thomistis vero tenent hoc expresse Nazar., Navarr., Joan. aS. Th. et alii. Potestque probari ex nuper dictis. Nam quod ignis illevere et realiter agat in dæmones, exerceatque in eos aliquam operationem, qua liget et detineat illos, asseritur a D. Thoma pluribus in locis, ut vidimus n. 29 fereque ob omnibus Theologis conceditur : sed hæc actio ignis non potest non habere in subjecto, circa quod versatur, aliquem terminum realem per seipsam productum, qui i necessarioeritaliquis modus realisvelaliqua forma : igitur concedendus est hujusmodi modus vel forma producta in dæmonibus pro prædicta alligatione. Major et consequentia constant. Minor ex eo probatur : quia actio transiens, sicut est omnis quæ potest elici ab igne, essentialiter est productio alicujus termini; nec potest intelligi, quod vere sit actio et productio, nisi aliquid l producat : quicquid autem produxerit, erit I forma et terminus de quo loquimur.

! Prim I *na0· i ^ji«·

32. Dices cumaliquibus, terminum illius actionis esse ipsam detentionem dæmonis in loco cui alligatur, seu ipsum *alligatum esse* tali loco ; non vero aliquam formam in dæmone productam. Sed contra : nam illa detentio et illud esse loco alligatum ut possit esse terminus actionis realis, aliquid debet esse reale, atque adeo per aliquam formam constitutum : quæ forma ibi necessario debet esso, ubi est effectus constitutus per illam, prædicta scilicet detentio et alligatio. Neque enim talis effectus potest esse sola denominatio extrinseca, aut ens rationis : quia neque ista possunt esse terminus immediatus alicujus actionis realis; nec torquere vere et realiler dæmonem ; nec detinere illum, aut impedire transitum ejus ad alium locum : nullum enim horum fit per solam denominationem exlrinsecam. aut per solum ens rationis, quæ nihil ponunt in re denominata. Igitur necessario concedenda est aliqua ratio extrinseca et realis tribuens prædictos effectus : quam et nihil aliud nos vocamus modum vel *formam realem.*

Er»sio ftefcililur·

Dices secundo, ipsam actionem elicitam ab igne, et receptam in dæmone per modum passionis, reddere eum alligatum sine recursu ad aliam formam. Sed hæc evasio non enervat rationem factam. Tum quia jam admittit aliquid reale in dæmone ab igne receptum, scilicet ipsam actionem vel passionem sulliceretque hoc ad veritatem conclusionis propositæ : in qua indeterminate tantum asserimus modum vel formam realem ; ejus vero genus aut distinctionem nondum disquirimus. Tum etiam quia actio transiens non utcunque debet habere terminum productum, sed qui sil distinctus ab ipsa actione etiam prout in passo recepta. Hoc enim est discrimen inter actionem transeuntem et immanentem, quod ista eo quod est actus perfectus, potest esse simul actio et terminus suiipsius, atque adeo consistere aliquando sine alio termino per eam producto : illa vero ob oppositam rationem omnino indiget termino a se realiter distincto : quia cum non sit qualitas aut actus perfectus, sed motus et actus imperfectus, nequit esse simul terminus et actio, aut soliipsius productio, sed alterius propter quod producendum instituta sit. Et eadem ratio convincitde passione prædicamentali : quia hæc etiam est actus imperfectus, et intenditur essentialiter ob subjiciendum passum agenti, ut ab eo recipiat, et ob recipiendum effectum per ejus actionem productum : post cujus receptionem cessat passio, quamvis effectus permaneat. Unde manifeste repugnat dari veram passionem prædicamentalem, nisi effectus ab ea distinctus recipiendus sit. Tum etiam quia forma de qua loquimur, tribuit diversum effectum formalem ab iis, quos tribuunt actio et passio : harum enim effectus formales tantum sunt, quodagensagat, e! quod passum recipiat : effectus vero illius est. quod dæmon sit præsens et alligatus igni vel alii corpori, possetque hic effectus manere et conservari a Deo transactis actione et passione. Igitur debet assignari forma ab eis distincta pro tribuendo prædicto effectu.

Tenii L J 10

33. Forte dices tertio, sufficienter fieri hanc alligationem persubtractionem divini concursus, seu per hoc Deus non concurrat

cum dæmonô ; ut moveat se ab eo loco, ubi primo collocatur, etiam sine ullo intrinseco recepto : quemadmodum sine illius receptione superiores dæmones alligant inferiores certis locis et corporibus; undo sino illorum permissu nequeunt discedere. Hoc autem ad alligationem sufficiente, frustra asserimus prædictum intrinsecum : nam frustra fiunt per plura, quæ possunt fieri per pauciora.

Verum neque ista evasio alicujus momen|jest xtim præterqnam quod exemplum cui innititur alligationis unius dæmonis ab alio, non ei favet, ut infra ostendemus : urget modo contra illam, quod non salvat id quod omnino verificandum esse n. 29 diximus : videlicet ignem effective concurrere ad prædictam alligationem. Huic enim principio innititur ratio a nobis facta : quia neque efficientia ignis potest intelligi sine aliqua ejus actione transeunte : neque talis actio sine aliquo termino producto in subjecto circa quod versatur : qui terminus non potest non esse aliqua forma vel modus realis : qui autem recurrens ad solam negationem divini concursus, hujusmodi terminum et consequenter actionem illius productivam ab igne removet, manifeste destruit tale principium : cum nulla alia via salvari possit influxus effectivus ignis in praedictam alligationem. Unde non est nobis necesse examinare, an Deus non utendo igne vel alio instrumento, neque ipse immediate aliquid intrinsecum in dæmone efficiendo, sed per solam concursus subtractionem possit illum alligare, et alligatum detinere in aliquo loco, alligatione et detentione sufficienti ad pœnam? (in quo pars negativa satis probabiliter defendi posset : tum ex eo quod detentio alicujus in aliquo loco necessario supponit, vel secura affert positivam ejus præsentiam in tali loco: quæ sane præsentia consistere nequit in sola negatione concursus; sed debet esse aliquid productum per aliquam actionem : tum etiam quia suspendente Deo concursum, nulloque alio dæmones a motu impediente, non ita bene capitur, quo pacto illa detentio et carentia motus sit violenta : uti esse debet ad hoc ut habeat [xenæ rationem). Hoc igitur non est nobis necesse examinare : quia supponimus prædictum principium ut omnino sustinendum, sicut sustinetur communiter a Theologis, maxime a Thomistis : videlicet Deum de facto uti igne tanquam instrumento ad dæmones torquendos et alligandos : atque adeo non per solam concursus subtractionem, sed positivecumipso igne ad prædictam alligationem concurrere.

34. Dicendum est secundo, formam illam per quam dæmonesalligati redduntur, esse de genere qualitatis, et non alterius praedicamenti. Hajc etiam conclusio habetur apud Thomistas pro præcedenti citatos. Et probatur a sufficienti enumeratione. Et quidem non esse *substantiam, quantitatem, situm, habitum,* aut *quando,* ab omnibus supponitur : non enim potest esse *substantia,* cum adveniat enti completo et existenli in actu : non *quantitas,* cum sit in subjecto spirituali et inextenso : nonsi/us vel *habitus,* quia isti supponunt quantitatem : non etiam *quando,* quia hoc sequitur naturam durationis, ex qua resultat : et ita sicut duratio non est alicui nociva, nisi supposita disconvenientia ejus cujus est duralio; ita de habitudine, quæ est constitutiva praedicamenti *quando,* dicendum est. Idem constat de actione et passione, per ea quæ nuper diximus. Atque adeo supersunt tantum duo prædicamenta, de quibus possit esse difficultas, *relatio* scilicet et *ubi.* Porro non esse relationem, facile probatur. Tum quia relatio nequit esse terminus immediatus alicujus actionis, sed semper supponit aliud ex quo resultat : quovis autem ab æterno præsupposito, supervacaneus est recursus ad consequentem relationem. Tum etiam quia relatio secundum se non habet afficere subjectum bene vel male ; sed totum ejus *esse* est in ordine ad terminum : si quam vero dicat convenientiam vel disconvenientiam, tantum est ratione fundamenti ; unde cum alligatio de qua loquimur, sit maxime disconveniens subjecto, quod per illam cruciatur, plane fit non posse esse puram relationem.

Probabilius posset opinari, quod perineat ad prædicamentum *ubi.* Tum quia alligatio dæmonis ad ignem vel alium locum nihil aliud esse videtur, nisi firma quædam præsentia et ubicatio in tali loco. Tum etiam quia idcirco nos in tr. de Angel, disp. 2, dub. 5, præsentiam eorum localem a prædicamento *ubi* exclusimus, et ad genus qualitatis reduximus, quia loquebamur de loco connaturali,in quo Angelus voluntarie seipsum collocat : nam cum ratio existendi hoc modo in loco sit ipsa operatio Angeli, quæ est qualitas, consequenter ubicatio in tali loco, quæ forte ab operatione non differt, debet etiam ad qualitatem pertinere. Hæc autem ratio non militat in præsenli,

ubi

ubi sermo est do loco violento, in quo dæmon non ipse se collocat, sed collocatur a Deo et ab igne contra ejus voluntatem. Sicut ergo ratio exislendi hoc modo in loco non est operatio vel qualitas, sed potentia passivadæmonis,et passio actualis perquam ligatur et detinetur, ut in prædicto tractat, dub. 4, ita non videtur, cur prædicta alligatio reducatur ad qualitatem et non potius" in praedicamento *ubi* contineatur.

Deseri-rj. 35. Sed licet hoc sit probabile præsertim pro ea parte qua prædicta alligatio tangit immedialesubstantiamdæmonis:oppositum tamen probabilius arbitramur. Quia probabilius nobis est, prædicamentum *ubi* solum continere præsentias locales circumscriptivas, seu quæ fundantur in quantitate. Nam juxta doctrinam Arislot. et D. Th. res spirituales, quibus non est quantitas dimensiva, quovis modo sint in loco, non dicuntur esse in illo nisi æquivoce et improprie : si autem earum localis præsentia esset *ubi* prædicamentale, proprie et univoce in illo esse dicerentur, sicut corpora esse dicuntur. Juxta hanc ergo doctrinam, quam loc. cit. dub. l et 5 sufficienter confirmavimus, proindeque nunc supponimus, probabilius nobis est alligationem dæmonis ad quodcunque corpus vel locum non esse *ubi* proprium et univocum cum *ubi* quantitative, ac proinde neque in ejus prædicamento collocandum : non enim in eodem prædicamento esse possunt, quaa in supremo saltem prædicato univoce non conveniunt.

Accedit, quod alligatio de qua loquimur, adhuc ex ea parte qua tangit immediate substantiam dæmonis, licet inferat vel importet præsentiam ejus ad ignem vel aliud corpus ; non tamen potissima ejus ratio consistit in sola hac praesentia, sed in quadam subjectione et depressione, qua dæmon redditur ipso igne inferior, et ei quasi potentiori subjicitur: obquam depressionem, potius quam ob nudam præsentiam apprehendit ignem ut sibi nocivum et poenalem. At vero prædicamentum *ubi* præcise dicit præsentiam rei locatæ ad locum, proindeque ejus differentiæ sunt secundum differentias ipsius loci *sursum, deorsum, ante, retro,* etc. quod vero res locata a loco veluti inferior supprimatur et detineatur, in quo prædicta alligatio consistit, omnino est extra rationem hujus prædicamenti. Quærendum igitur est aliud ad quod pertineat : cumque cætera exclusa sint, a sufficienti enumeratione convincitur, constituendam esse in genere qualitatis.

36. Confirmatur : nam ad hoc prædicamentum pertinet quicquid habet afficere aut disponere subjectum bene vel male : hacquo ratione in prima ejus specie ponuntur non solum habitus vitiosi et virtuosi, sed etiam sanitas, ægritudo, pulchritudo, deformitas, el similia, quæ aliquid convenienti® vel disconvenientiæ important : sed alligatio dæmonis ad ignem male ipsum afficit, siquidem torquet et cruciat illum : debet igitur collocari in hoc prædicamento.

Si autem inquiras, an prædicta qualitas <k»w-sit naturalis vel supernaturalis, spiritualis vel corporea, et in qua specie collocanda gauoni. sit? Respondetur non esse supematuralem: quia neque respicit objectum aul specificativum supernaturale, neque est participatio alicujus existentis in Deo prout in illo existit : nec qualitas supernaturalis potest esse alicui subjecto nociva; sed potius in quocunque sit, est ejus perfectiva. Non est etiam corporea, cum sit in subjecto spirituali et inextenso. Unde est quædam qualitas spiritualis et naturalis ordinis. Videtur autem collocanda in prima specie, ubi sunt habitus et dispositiones : quia hujus speciei proprium est afficere subjectum *bene* vel *male*. Quantum vero hæc nostra qualitas differat ab ea, quam adstruit Suar, a Thomistis communiter rejectus, appellatque *doloriferam et deformativam substantif dfmunis,* constabit infra num. 52 et 75.,

37. Dicendum est tertio, immediatum Assertio subjectum prædictæ qualitatis esse tum ipsam substantiam dæmonis, tum etiam ejus potentias operatives: adeoque non esse unicam *et* simplicem formam, sed multiplicem. Hæc ultima pars conclusionis, suppositis prioribus, est per se nota : quia una simplex forma nequit esse immediate in pluribus subjectis realiler distinctis. Secunda vero quæ assignat illi pro subjecto potentiam operativam, asseritur a discipulis D. Th. Cajet. Ban. Nazar. Navarr. et Joan, a S. Th. locis ubi sup. nec dissentiunt alii Thomiste. Et ratio est perspicua : nam magna pœna infertur dæmoni per hoc, quod ejus potentia obligetur et comprimatur, tum ne operetur, quicquid ex se operari vellet; tum etiam ut operetur, quod ex se operari non vellet : sed hæc obligatio et compressio fieri debet per aliquid receptum in ipsa potentia, quo ab una operatione removeatur, el ad aliam determinetur : neque hoc quod in tali potentia recipitur, potest esse aliud, nisi qualitas de qua loquimur : ergo ponenda est in illa talis qualitas. Eo præser-

ultiD'a·

Cajet. Bailliez. Nazar. Na van Probator quoad secundani pariem.

tim quia quod potentia operativa daemonis ejusmodi qualitate immediate afficiatur, et per eam ad operandum vel non operandum contra suam voluntatem determinetur, ex nullo capite repugnantiam involvit : aftertque non leve tormentum ipsi dæmoni privari hoc modo sua libertate : ergo ita est asserendum.

38. Si autem inquiras, an prædicta qualitas afficiat omnes potentias dæmonis, vel tantum aliquam seu aliquas, et quæ sint istæ ? Respondetur animadvertendo, in substantiis spiritualibus tantum esse tres potentias, scilicet intellectum, voluntatem, el loco motivam seu exeeutivam : nec satis compertum est, an hæc tertia potentia distinguatur realiter ab aliis duabus, vel identificetur cum ipso intellectu. Hoc posterius ut magis receptum in schola D. Th. sequuti sumus in Ir. de Scient. Dei disput. 5, dub. 3, et modo etiam probabilius judicamus. Sed sive teneamus, prædictas potentias realiter distingui sive solum virtualiter, dicendum est, formam alligantem de qua loquimur, afficere utramque istam potentiam, intellectum scilicet et exeeutivam secundum suas proprias rationes. Nam dæmones et compelluntur per prædictam alligationem ad intelligenda aliqua, quæ nollent intelligere; et impediuntur ab intelligentia multorum, quæ intelligere vellent : similiter etiam coguntur operari ad extra aliqua, quæoperari nollent; et a multis quæ vellent operari, prohibentur. Neque in hujusmodi potentiis adest aliqua ratio, ut sive in operando sive in cessando ab operatione non possint violentari (eo scilicet violentiæ genere, quo in tr. de volunt, disp. 5, n. 26 et 27 diximus, dæmones etiam a Deo posse violentiam pati : nam juxta ibi dicta et non aliter accipiendum est, quoties ipsos violentari deinceps asseruerimus). Cæterum in voluntate ut voluntas est, non ita videtur habere locum prædicta alligatio : quia hæc potentia adeo est libera et independens, ut pro nullo actu eliciendo possit violentiam pati, ut ostendimus disp. cit. n. 30. Et quamvis in cessatione ab omnibus aliquam pateretur, ut ibid. n. 35 diximus, hæc tamen cessatio neque fieret per aliquam formam alligantem, sed per solam subtractionem concursus : neque esset ita gravis pœna respectu dæmonum, sicut est, quod multa volentes et appetentes in nullius executione voluntatem ex toto adimpleant. Diximus *in voluntate ut voluntas est,* etc., quia si assentiremus dicentibus, potentiam exeeutivam Angeli identificari cum voluntate, sicut nos dicimus identificari cum intellectu, ponenda etiam esset in illa prædicta alligatio : non ut cogeret ad aliquid simpliciter volendum vel nolendum, sed ut votitorum exeeutionem impediret, et ad executionem nolitorum compelleret. Majorem notitiam hujus alligationis, prout ad potentias pertinet, dabimus, § seq. num. 55 et § 4, num. 66.

39. Veniamus ad primam partem asser- Pώ» lienis, ubi statuimus, non totum negotium^ alligationis dæmonum agi immediate penesPj"£ eorum potentias, sed aliquid etiam penes betor ipsam substantiam ut a potentiis distinctam, præcisoque ordine ad operationem. Hæc autem pars quamvis expresse non habeat tot patronos, sicut præcedens (quia nec tot ita in particulari subjectum prædictæ alligationis inquirunt) : habetur ex D. **Th.^J** et ex Capreol. et Hispal, loc. cit. eamque Bisfii necessariam esse credimus ad Thomislicam sententiam declarandam. Pro quo nola, quod cum Ang. Doctor negat substantiis spiritualibus alium modum existendi in loco quam per potentiam et operationem, loquitur dumtaxat de loco connatural! et naturaliter petito ab illis, seu quo ipsæ in loco se collocant, ut explicuimus in tr. de Angel, disp. 2, dub. 4, proindeque non excludit, quin modus existendi in loco violento et præternaturali, vel in quo ab alio collocantur, sit alterius rationis : et talis ut possit eisdem substantiis in seipsis independenter a potentiis et operationibus competere. Quod recte observavit Hispal, in 2, dist. 2, q. 1, art. 3, notab. 1, et in 4, dist. 44, q. 4, dub. 5, ubi cum explicuisset prædictum modum essendi in loco per operationem, et quædam ad illum pertinentia, subdit : *Sed ea sunt intelligenda loquendo de exislentia substantia; spiritualis in loco secundum viam et ordinem naturx, quem Deus illi indidit: quoniam supernaturaliter et virtute divina non solum dicto modo convenit ei esse in loco, sed modis aliis, prout divina providentia disposuerit. Unde circa propositum nostra secundx conclusionis dicimus viam sequentes S. Doctoris, quod post hanc vitam anima damnatorum sunt sicut in loco in inferno et in ipso infernali igne, et ibi xternaliter detinentur; etiamsi nullam operationem habeant circa locum inferni aut ignis, nec circa corporea in eis exislentia,* etc.

Potuit vero observationem hanc desumere ex D. Thom. tum Quæst. 26 de λerit, art. 1, ubi modum quo prædicta substantia non

?.Γ-·«-(ηοη jam ut forma) potest corpori uniri, explicat per hanc disjunctivam : *Ut motorem mobili, vel locatum loco per aliquam operationem, sive per aliquam habitudinem.* Qua etiam disjunctione utitur in 4, ubi supra: *Sicut movens mobili, vel sicut locatum* luco, eo *modo quo incorporalia sunt in loco.* Aperte innuens ulrobique, superesse aliud genus habitudinis et unionis substantiæ ad corpora præter illum qui est per potentiam el operationem, quique per habitudinem motoris ad mobile explicatur. Tum etiam quæst. de Anim. art. 21 ad 15, ibi : *Anima* non *unitur igni punienti ut forma, sed unitur ti to modo quo Spiritus uniuntur locis corportis per contactum virtutis, quamvis etiam non sint ipsorum motores.* Cum autem spiritum corpori uniri per potentiam et operationem sit uniri ut motorem, liquet agnovisse D. Thomam alium modum unionis et præsentiæ localis, quæ ab operatione non dependeat, adeoque immediate afficientem substantiam.

40. Ut vero hoc etiam ratione probemus, 5^ libet unum supponere, quod nemo inficiabifur. Videlicet liberum nobis esse etiam inhaerendo vestigiis D. Th. extendere alligationem de qua agimus, ad totum id, quod ad acerbius torquendos dæmones conducat ; dummodo nullo ex capite repugnet; possitque alligationis nomine significari. Nam neque Angel. Doctor eo "nomine nimis stricte ad præsens usus fuit : nec dubium est, dæmonum tormenta tam intensive quam extensivo excedere quicquid intra limites possibilium potest a nobis ratione investigari. Ob idque quamvis multæ senlenliæ in hac quæstione ut falsæ rejiciantur; nulla tamen ex eo quod prædicta tormenta nimis efferat, aut exaggeret : sed vel quiadiminute potius in hoc procedunt; vel quia ut illa salis commendent, impossibilia asserunt. Quicquid ergo ad magis cruciandos dæmones expediens visum fuerit, dummodo non impossibile appareat, est ab omnibus asserendum. Ex hoc principio (deinceps peculiariter observando) formatur sequens ratio.

Non repugnat, dæmonum substantiam affici immediate a qualitate alligante illos, conducitque hoc non parum ad eorum tormentum ; igitur asserendum est de facto ita contingere. Consequentia ex nunc præsupposito videtur perspicua. Et etiam secunda pars antecedentis :cum dubitari nequeat, alligationem quæ ex se pœnæ habet rationem, eo reddi magis pœnalem, quo arctius ligat subjectum in quo est, pluresqueejus partes constringit: ut constringit re vera, quæ non tantum potentias, sed etiam substantiam immediate afficit et ligat. Cum enim non solum dæmonis potentiæ, sed etiam substantia natura sua sit absolutissima, omninoque a corpore et a loco independens ; major illi infertur violentia, el majori malo afficitur, cum ex utroque capite corpori et loco alligatur, amittens per hujusmodi alligationem omnem suam exemptionem et independentiam ; quam si ex uno tantum capite id contingeret. Eo præsertim quia cum dæmones superbissimi sint, et nihil ita ambiant, sicut eminentiam et independentiam proprii *esse,* quæ est potissimum superbiæ objectum; consequenter nihil magis refugiunt, aut magis pœnale arbitrantur, quam quod ipsa eorum substantia et *esse* infimis rebus subjiciantur, et ab eis deprimantur : uti subjiciuntur et deprimuntur per alligationem ad ignem vel alia corpora.

Ad probandam vero primam antecedentis partem sufficit,quod nullus hactenus eam repugnantiamostenderit.autrationeostendi possit. In iis enim quæ nec nobis aperte revelata sunt, nec nostro discursu sufficienter investigari possunt, ut non repugnare judicemus, satis est si quæ assequimur de illis, nullo ex capite repugnantiam ostendant : quamvis positive, et a priori eorum possibilitatem demonstrare non possimus.

41. Dices, substantiam Angeli non esse Evasio, capacem recipiendi aliqua accidentia, nisi vel ordinentur ad dandum novum esse, sicut ordinatur sola gratia sanctificans : vel ordinentur ad operationem, atque adeo recipiantur mediis potentiis opefativis,sicut recipiuntur habitus et species intentionales. Sed contra, nam præterquam quod ex hoc B^ll'" capite non convincitur sufficienter prædicta repugnantia, cum semper occultum maneat, an substantia Angeli secundum potentiam obedientialem capax sit alicujus alterius accidentis : impugnari adhuc poterit hæc evasio. Quia aevum el duratio Angeli est verum accidens, et afficit immediate ejus substantiam independenter ab operationibus : sicut independenter ab istis substantia illa est æviterna, et durat sine fine. Quin etiam valde probabile est, prædictam substantiam independenter a suis potentiis affici quodam alio accidente· pertinente ad praedicamentum *quando,* quod ex mensuratione primi ævi in ea resultat : sicut ex tempère primi mobilis resultat in rebus tem-

poralibussimile accidens spectans ad illud prædicamentum : de quo videri possunt côirr-iGt-x, Complutens. in Log. disp. 16, num. 28. Quod si hæc naturaliter fiunt, cur negabimus possibilitatem et existentiam alicujus alterius accidentis afficientis immediate substantiam Angeli in ordine ad locum, quod non naturæ viribus, sed divina potentia operandum sit.

probalia *42.* Secundo probatur animadvertendo, operationem quæ potest esse ratio essendi in loco, non debere esse pure immanentem, sed aliquo modo transeuntem : ut idem sit hoc modo esse *in loco* atque *operari aliquid* D.Ttwro. in ut ait I). Thomas in 1, dist. 37, quæst. 3, art. 1, ibi : *Dico, quoti Angelus et quxlibd substantia incorporea non potest esse in corpore vel in loco nisi per operationem, qua effectum aliquem in eo causai.* De quo latius diximus in tract, de Angel, disp. 2, dub. 3. Hinc sic arguitur. Independenter a prædicta operatione debemus ponere in substantiis spiritualibus aliquam alligationem, per quam in locis detineantur : sed talis alligatio vel non potest afficere immediate potentias ; vel potest eodem modo afficere substantiam : ergo non tantum illae, sed etiam ista est capax recipiendi immediate prædictam alligationem. Major constat : nam neque in animabus damnatorum existentibus in inferno, neque in animabus puerorum existentibus in limbo, neque in illis quæ sunt in purgatorio, est assignabilis actio transiens, per quam in illis locis aliquem effectum operentur : et tamen non est dubium manere illic divina virtute ligatas et detentas. Minor vero probatur. Tum quia potentia operativa non aliter potest uniri loco,aut illum respicere, nisi vel ratione substantial cujus est potentia : eo quod ipsa substantia sit in loco : vel ratione operationis quam elicit, quatenus talis operatio afficit et tangit ipsum locum. Sicut enim totum quod in prædicta potentia possumus intelligere, vel est ejus *esse,* quod convenit illi ex parte substantiæ cui inhæret; vel facultas et vis ad agendum, quæ est quidam ordo ad operationem : ita quælibet ejus habitudo et respectus sive ad locum sive ad quodcunque aliud debet illi competere ratione unius ex praedictis: atque adeo seclusa operatione, vel nullo modo locum respiciet, vel id habebit mediante substantia in qua est, quæ illum immediate respiciat. Tum etiam quia secluso a potentia operativa spirituali quod actu operetur, et per operationem tangat locum, ex nullo capite potest in ea excogitari major capacitas vel aptitudv ad essendum in loco, quam in ipsa substantia cujus est potentia; neque in ista major repugnantia aut incapacitas ad prædictum effectum, quam in illa : ergo vel potential non debet talis capacitas concedi, vel non debet substantiæ negari.

43. Dices cum aliquibus, quod ut potentii- dæmonis sint in loco violento et præternaturali, non requiritur, quod ibi operentur; sed sufficit quod a corpore, ubi sunt tanquam in loco, a suis operationibus impediantur : nam eo ipso tanguntur et gravantur a tali corpore ; et hic contactus passivus fundat ubicationem in tali loco. Sed hoc facile refellitur. Tum quia non est negandum, posse Deum detinere daemonem alligatum in aliquo loco, sine eo quod ejus potentiae violenter prohibeantur ab aliqua operatione circa illum locum ; circa alia vero solum prohibeantur operari, quia ibi non sunt, eo quod in primo detinentur. In quo casu non apparet, quo pacto talis alligatio afficiat immediate potentias. Sicut etiam si Deus produceret substantiam Angeli sine ullis potentiis, non videtur illi negandum, posse talem substantiam alicubi constituere et detinere per contactum passivum ipsius substantiæ. Tum etiam quia ut infra dicemus, ignis inferni potest alligare daemones alteri loco valde distanti, puta huic aeri, in quo neque ipsi aliquid agant, neque ignis illorum operationes impediat : ergo talis alligatio non consistit in eo quod dicitur in evasione. Manet ergo sufficienter probatum, quod in conclusione asseruimus, videlicet alligationem dæmonum et animarum, proindequo qualitatem, et formam alligantem afficere immediate illorum substantiam, et non tantum potentias. Sed ut doctrina tradita majorem lucem recipiat, proponemus etdiluemusaliquasobjectiones. quæ ex dictis emergunt.

§ III-

Objectiones contra prxcedentem doctrinam ; el earum enodationes.

44. Objicies ergo primo, falsum esse quod pro stabiliendis assertionibus num. 29supposuimus, videlicet ignem concurrere effective ut instrumentum Dei ad alligationem, de qua loquimur. Tum quia id negare videtur D. Thomas in 4, dist.44, quæst.3, art.3, quaestiun. 3, nam cum retulisset modum dicendi aliquorum, qui ita asserebant, reji-

ri(ilium his verbis : Sed *islud eliam non cMur sufficere : quia omne instrumentum* j in *id circa quod Instrumenlalilcr operatur, habet propriam actionem sibi connaluralem, d nun solum actionem secundum quam agit* | *in virtute principalis agentis,* etc. Et sano I sîc q I difficile est assignare actionem connaI turalcm igni, quam erga dæmones exerceat: ita non videtar illi concedenda ratio instrumenti in ordine ad eos alligandos et torquendos. Tum etiam quia omne instrumentum debet elevari ad agendum per aliquam virtutem in se receptam : alias sicut ex se est impotens ad attingendum effectum principalis agentis; ita si nihil recipiat, propter quod elevetur, semper impotens remanebit: ignis autem non videtur posse talem virtutem recipere : quia vel hæc erit spiritualis, et consequenter non poterit recipi in subjecto corporeo : vel si sit corporea eo quod recipitur in illo, non poterit attingere effectum spiritualem qualis est praedicta alligatio.

..rar. Respondetur negando antecedens. Et ad primam probationem dicendum est.D.Thomam non rejecisse illum modum dicendi, quia contineret aliquid falsum; sed solum reputasse illum insufficientem, dum non assignatur ex parte ignis aliqua actio vel quasi actio prævia et disposiliva ad actionem instrumentalem, et circa idem subjectum exercito. Quamvis enim in instrumentis divinæ virtutis non sit indispensabile, quod utraque actio circa idem subjectum versetur; quia tamen in instrumentis agenlium creatorum ita contingit, et Deus causis creatis, etiam cum eas ut instrumenta assumit, proprium etconnaturalem modum agendi, quoad fieri possit, conservat: non putavit D. Thomas satisfactum iri huic difficultati, donec quæretur actio vel quasi actio igni connaturalis, quæ aliquo modo versetur circa dæmones et animas, circa quos versatur actio instrumentalis. Nec quæsivit actionem propriam et rigorosam, sed aliquid actioni simile, uti estquaidam capacitas et aptitudo quæ inest corporibus, ut spirituales substantiæ sibi uniantur, et semel unitæ, ab ipsis corporibus diffiniantur et limitentur, ut nequeant simul in pluribus existere. Ratione igitur hujusmodi aptitudinis ad diffiniendam loco spiritualem substantiam, invenit D. Thomas ignem magis aptum, ut assumeretur etelevaretur instrumentaliter ad alligandos et detinendos dæmones et animas, quam juxta alium modum dicendi, qui nihil assignat ex parte ignis ad prædictum effectum conducens. Etquod hæc fuerit mens Angelici Doctoris, non vero negare igni rationem instrumenti eteausalitatem effectivam, constabit legenti illum in loco allegato,, ubi habet totam hanc doctrinam : et tandem concludit : *Oportet ergo^-Tim·. omnes prodictos modos in unum colligere, ut perfecte videatur, quomodo anima ab igne corporeo patiatur : ut scilicet dicamus, quod ignis secundum naturam habet, qgod spiritus incorporeus ci conjungi possit ut loco locatum: sed in quantum est instrumentum divinæ justitiæ, habet ut ipsum quodammodo retineat alligatum: et in hoc veraciter ignis ille est spiritui nocivus.*

45. Si vero urgeas, quod actio prævia Repli" requisita ex parte instrumenti debet esse vera actio, aut saltem vera passio vel motus ; et non quælibet capacitas vel aptitudo, ut probant N. Complut, lib. 2 Physic, complui disp. 12, dub. 2. Respondetur, ignem unaEnodacum aptitudine et virtute diffinitiva, quam diximus, habere calefactionem vel aliam actionem connaturalem, quam D. Thomas non excludit ab effectu et munere de quo loquimur : sed intendit, hanc actionem non nisi ut associatam et involutam prædicta aptitudine et virtute diffinitiva assumi ad exercendam actionem instrumentalem effectivam alligationis dæmonum : quia non nisi ut ita associata habet versari circa illos.

Secunda probatio non continet specialem difficultatem : nam commune est multis instrumentis divinæ virtutis, etiamsi corporea sint, elevari per aliquid in se receptum ad producendam formam spiritualem: ut contingit in Sacramentis. Neque est inconveniens ut virtus spiritualis recipiatur in subjecto corporeo, quando non recipitur per modum permanentis el constituentis in aliquo esse, sed per modum motionis deferentis illud ad aliquid spirituale attingendum : ut docet D. Thomas 3 par. q. 72,D Thoni art.4 ad 1, ibi : *Virtus spiritualis non potest esse in re corporea per modum virtutis permanentis ct completa: nihil tamen prohibet, in corpore esse virtutem spiritualem, in quantum corpus moveri potest ab aliqua substantia spirituali ad aliquem effectum spiritualem inducendum,* etc. De quo eliam videri possunt N. Complui, disp. cit. a num. 22. complut. Quod si aliquis contendat, virtutem illam communicatam igni ad agendum in dæmones esse formaliter corpoream propter dependentiam a corporeo subjecto : adhuc non sequitur, quod non possit producerein illis

qualitatem spiritualem : quia non est necesse ut instrumentum etiam elevatum sit æqualis perfeclioniscum effectu producendo, sicut requiritur in causis principalibus.

scanda 46. Secundo objicies contra primam conclusionem : quia videtur repugnare Divo D.Thow. Thomæ in 4, dist. 41 cit. quæstiunc. 3 ad 1, ubi sic ait : *Dicendum, quod ignis non agit in animam per modwn influentis, sed per modum detinentis.* Sentit ergo non ponere in ea aliquam formam intrinsecam : nam si hanc poneret, vere influeret, et non tantum detineret. Potestque objectio confirmari ex eo, quod neque ipse D. Thomas, neque ejus antiquiores discipuli affirmant expresse, quod ignis producat in animabus, et in dæmonibus formam vel qualitatem intrinsecam. per quam torqueantu r : sed totam illius efficientiam et istorum tormentum ad alligationem el detentionem reducunt.

Diinitor. Respondetur cum Joan, a S. Thoma ubi sJThoinasuPra› Ang. Doctorem non omnino negare igni influxum in animam : siquidem dicit, quod agit in illam per modum detinentis : *agere* autem quovis modo sit, importat influxum. Solum ergo intendit, quod illud quod ignis agit, tantum deservit ad alligandum et detinendum : atque adeo quodquamvis sit aliqua forma et terminus alicujus influxus: non tamen habet modum formæ informantis subjectum, aut modum termini sistentis in illo; sed modum viæet unionis ad locum extrinsecum, cui anima unitur et ligatur per talem formam. Hoc autem sufficit ul dixerit D. Thom. ignem non agere per modum influentis, sed per modum detinentis : quia influere absolute sonat efficientiam alicujus, non tantum quod re ipsa sit forma et terminus, sed quod habeat modum formæ et termini, ut explicatum est. Et ob eandem rationem prædicta forma non appellatur a D. Thoma, neque a mullis Thomislis nomine *fornve* aut nomine *qualitatis* (quamvis a multis etiam sic appelletur) quia his nominibus denotari videtur aliquid afficienssubjectum absolutein ordine ad se : sed utuntur communiter nomine *detentionis, alligationis,* et similibus, quæ licet involvant, non tamen exprimunt rationem formæ, sed habitudinem et respectum ad locum, ubi fit detentio et alligatio.

objectio tertia, Terlio contra eandem conclusionem objicies, quod dæmones superiores alligant inferiores aliquibus locis et corporibus, et detinent illos, ne inde moveantur : et tamen pro hujusmodi alligatione non est necessaria aliqua forma vel realitasin iis qui alligantur : ergo poterunt alligari ab igne agente in virtute Dei sine impressione talis formæ. Major ab omnibus conceditur : ei minor videtur haberi ex doctrina a nobis tradita in tract, de Angelis disp. 11,dub. 2, ubi probavimus, unum Angelum non posse virtute propria operari physice in alio, aut producere aliquid in illo : si autem dæmon alligans alium, produceret in eo aliquid, id efficeret virtute propria, et non ut instrumentum Dei, ut ex se constare videtur. Consequentia vero probatur non modo a paritate rationis, sed etiam a fortiori : quia si virtus unius dæmonis ad alligandum alium nulla indiget forma in alligato producta ; multo minus ea indigebit virtus divina, quæ sive per se si ve per instrumentum operetur, potentior est ad quemlibet effectum praestandum.

Dices, alligationem unius dæmonis ab\« alio convenire illis ex sua propria natura, £ ex qua institutum est, ut inferior pareat superiori. Vel provenire ex ordinatione divina constituente inter ipsos dæmones ejusmodi subordinationem, ratione cujus inferiores nequeant superiorum jussis reluctari. Vel proveniet talis subordinatioex voluntate ipsorum dæmonum, qua omnes conveniunt et conspirant in procurando hominibus malum, ad quod eorum alligatio tendit. Vel denique dici poterit prædictam alligationem oriri ex negatione divini concursus : quia eo ipso quod Deus non concurrat cum inferiori dæmone ad motum, manebit fixus et immobilis in loco a superiori designato, adeoque ligatus el detentus. Quæ rationes cum in casu nostro non procedant, recurrendumestad aliquam formam per ignem productam.

48. Sed omnes istæ solutiones insufficientes sunt, ut ex earum impugnatione constabit. Pro qua nota, dæmonem alligatum ab alio non omnino libere sustinere illam alligationem, quasi possit pro libito eam effugere : alias superior dæmon cui alligare incumbit, non consequeretur infallibiliter effectum ; sed eo conanle inferiorem alligare, sæpe iste id non pateretur. iZuT.

Ut ergo prædicta alligatio infallibilem habeat effectum, oportet ut vel absolute vel ex aliqua suppositione necessitatem inducat: ac proinde quod fundetur in aliquo, quod violare aut effugere non jam sit in potestate dæmonis alligati. Secundo nota, prædictam alligationem sive ut factam vel imperatam a superiori dæmone, sive ut ab inferiori perpessam : vel (ut aliter dicamus nius) tam imperium superioris alligantis, quam inferioris alligati obedientia, semper esse in ordine ad malum finem, ac proinde peccaminosam, quia semper ordinatur ad nocendum hominibus : et ita qui non potuerit ad peccatum concurrero, consequenter non poterii ad talem alligationem \cd obedientiam daemonem determinare. Tertio observa , ad occurrendum propositæ objectioni non sufficere assignare qualemcunque causam et radicem prædictæ alligationis ; sed debet assignari ratio proxima et completa, quæ illam infallibiliter situm trahat : quia de hac ratione procedit difficultas.

Hincsic impugnatur prima solutio. Nam licet ex ipsa dæmonum natura el perfectione desumi possit aliqualis ratio subordinalionis eorum, et quod inferiores superioribus parere teneantur, quatenus congruit naturis rerum, ut in quolibet genere inferiora subdantur superioribus (quo isensu D. Thomas 1 p. quæst. 109, art. 2, prælalionem inter dæmones repertam ad naturalem eorum ordinem el institutionem reducit) non tamen hæc potest esse ratio proxima et completa illius necessariæ obedienliæ seu alligationis, de qua loquimur. Tum quia natura et quicquid naturale est, non potest determinare seu necessitare ad aliquid peccaminosum, uti prædictam obedientiam esse diximus. Tum etiam quia cum naturalia omnia tam in bonis, quam in malis Angelis integra permanserint, si obedientia illa, etsubordinatio esset immediate ex ipsa natura, non solum inferiores dæmones, sed etiam plures ex bonis Angelis dæmonibus superioribus obedire tenerentur : siquidem dubitari non potest aliquos illorum inferiores esse aliquibus istorum quantum ad perfectionem naturæ.

49. Ex quo etiam impugnata manet secanda solutio : nam si naturadæmonum eo quod ex Deo est, non potest illos determinare ad malum, sicut est prædicta alligalio ; multo minus Deus ipse poterit talem alligationem vel obedientiam inter eos constituere, aut ipsos sua immediata ordinatione ad illam determinare. Adde contra atramque solutionem, quod si inferiores dæmones eo quod inferiores sunt, ex propria natura, vel ex Dei ordinatione essent omnino determinati ad parendum superioribus; potiori jure ex praedictis capitibus fôsenl omnes determinati ad obediendum Deo, qui prædictam naturam et ordinem instituit, estque omnium supremus Dominus, et cui ab omnibus obedientia praestari debetur. Cum igitur ex illis capitibus haec obedientia in daemonibus respectu Dei non oriatur, sed ubique ejus praecepta frangant; non est cur credamus oriri ex illis talem obedientiam respectu ipsorum daemonum.

Tertia solutio est insufficiens : quia ut dæmones inferiores superioribus necessario obediant, non sufficit communis conspiratio ad nocendum hominibus : quia etiamsi omnes illi hoc intenderent, possent nihilominus inter se dissidere circa modum et viam nocendi, et unusquisque independenter ab alio id procurare.

Lltima solutio de negatione divini concursus facilius rejicitur. Quia Deus non negat agentibus creatis suum generalem concursum, nisi ita exigente rerum natura : el ideo quandiu ex parle dæmonis inferioris non assignatur aliqua ratio ob quam postulet talem negationem, sine fundamento fit recursus ad illam. Neque ad talem negationem conducere potest voluntas, aut conatus, aut præceptum superioris dæmonis nitentis inferiorem alligare : quia Deus nulla ratione tenetur operari juxta talem voluntatem, conatum, aut præceptum, quando res ipsæ id ex aliis capitibus non postulant. Adde, negationem divini concursus solum efficere, ul ille cui negatur, non moveatur a loco in locum : quod vero positive sil præsens huic vel illi loco, detineaturque in illo (quod clauditur in alligatione) est effectus positivus, ac proinde nequit ex sola negatione concursus provenire. Adde etiam, quod si prædicta alligatio reducenda esset in talem negationem, non daemon superior, sed solus Deus diceretur inferiorem alligare : quippe ipse solus, nullo interveniente physico vel morali dæmonis influxu, concursum suum suspendit.

50. Vera ergo objectionis solutio petenda *est* ex illis, quia circa dæmonum obstina- tione. tionem, et circa primum eorum peccatum tradunt Theologi in materia de Angelis, nosque ibidem disp. 13, dub. 1 explicuimus : nimirum eam esse dæmonum conditionem et naturam, ut sicut ex parte intellectus apprehendunt immobiliter, ita ex parte voluntatis inflexibililer eligunt : ita ut quod semel absolute et cum omnimoda libertate elegerint in iis præsertim, quæ ad rationem finis ultimi spectant, nunquam valeant revocare. Quod quia cit. loco satis probatum reliquimus, modo supponimus. Sicut etiam supponimus aliud sa-

lis receptam : videlicet quod sicut omnes dæmones per suum primum peccatum aversi sunt a Deo supremo Domino, nolentes eum regnare supra se, aut mandatis ejus obedire: ita omnes inferiores per illudmet peccatum adhaeserunt Lucifero, qui eos ad peccandum induxit, seque illi tanquam Principi Tyranno tradiderunt, eligentes ex tunc in omnibus illi obtemperare ; sicut boni Angeli adhérentes Deo elegerunt ex tunc in omnibus ei obedire. Sicut ergo isti manent immobiles et indefectibiles in sua prima electione, et per illam sunt intrinsece determinati ad obediendum Deo in omnibus quæ præceperit : ita illi permanent inflexibiles et obstinati in electione sua prava, ac per eam ab intrinseco determinati ad obsequendum Lucifero, et aliis abeo præpvsitis, in omnibus quæ facultate ab illo accepta atque in ipsius nomine praeceperint. Pertinuit enim ad rationem finis ultimi ipsorum dæmonum electio illa Luciferi in Principem, et obedientia ibi inclusa (quam electionem ab illis factam fuisse, salis colligitur ex sacra Scriptura). Nam ita omnes illi propriam excellentiam per modum finis ultimi appetierunt, sicut Lucifer suggessit, quando tertiam partem
Aî»κ.ii. stellarum cauda trahebat, utdicitur Apocal. 12; suggessit autem eis appetere talem excellentiam ut subordinatam sibi ipsi, volens illis Ivrannice dominari : et ideo hæc subjectio habuit se ut modus sub quo, et non aliter appetierunt prædictum finem ultimum : debetque proinde sicut ipse finis ad omnes illorum actiones extendi.

Vtra v>ioiio 51. Ex his ad objectionem respondetur, alligationem unius dæmonis ab alio non fieri sine aliqua forma, quæ alligatum intrinsece afficiat : fit enim per prædictam electionem, qua seipsos Lucifero ejusque obedientiæ seu potius tyrannidi tradiderunt : cum qua electione oppositus dissensus conjungi nequit : et cum sit invariabilis, seipsa connotando praeceptum Luciferi vel alterius ejus nomine praecipientis ligat dæmonem in quo est, el facit infallibiliter assistere mediante aliqua operatione in illo loco, ubi jubetur permanere. At vero in nostro casu cum alligatio non sit effectus alicujus electionis dæmonis alligandi, sed potius sit omnino contra ejus voluntatem, necesse est recurrere ad aliam formam in eo productam, quæ reddat illum alligatum. Quocirca aliter concurrit ignis, et aliter dæmon superior ad effectum alligationis : nam ignis concurrit efficiendo physice instrumentaliter formam alligantem, quii ante ejus efficientiam non supponitur talis forma : at vero dæmon solum concurrit moraliter imperando alligationem, quæfacienda est per electionem supra didam:et ita cum hæc electio supponatur, non est necesse ut a superiori dæmone aliquid producatur ; sed ut manifestet inferiori suum imperium, ad cujus manifestationem ipse inferior dæmon per suam electionem manet ligatus et detentus : quia non jam subesi inferioris voluntati revocare suam electionem, nec proinde superioris imperio contradicere.

Si vero urgeas, quod etiam a SS. Angeli alligantur sæpe dæmones, et compelluntur manere in aliquibus locis : et tamen hoc non fit per electionem ipsorum dæmonuni. sed potius contra illam : ergo, etc. Respondetur, dæmones tunc ligari virtute Dei per qualitatem in eis productam, sicut cum ligantur ab igne : sive talis qualitas fiat instrumentaliter ab ipsis Angelis, sicut ab igni fit ; sive fiat immediate a Deo adimplente verba et preces ipsorum Angelorum. Et si hoc posteriori modo fiat, dicetur Angelus alligare dæmonem solum moraliter·, si autem primo, dicetur alligaro illumetiam physice.

52. Quarto contra secundam conclusionem objicies, non satis nos recedere a sententia Francisci Suar, quam Thomiste communiter impugnant. Asscritenim prædicta sententia, dæmones torqueri ab igne per impressionem cujusdam qualitatis doloriferæ et afflictivæ ipsorum dæmonum: nihil autem minus habere videtur qualitas quam nos ponimus in secunda conclusione: ergo, etc.

Respondetur, non ideo rejici a discipulis bc D. Thomæ prædictam sententiam, quia ponat in dæmonibus formam de genere qualitatis ad torquendos illos per modum alligationis, ut ponit nostra conclusio : nam eandem formam etiam sub nomine qualitatis concedunt expresse Nazar. Navar.els» Jo. a S. Thoma locis ubi supra : sed ideo illam rejiciunt, quia præter hujusmodi for-sr· mam et præter totum effectum alligationis ponit aliam qualitatem deformantem daemones absolute et in ordino ad se : quasi ipsa qualitas secundum se sit ita deformis et disconveniens dæmonum naturæ. ut independenter ab alligatione et subjectione ad aliquem locum vel corpus, dolorem et cruciatum eis inferat. Quem modum dicendi nos etiam impugnabimus infra num. 75.

53. Quinto objicies contra primam parlem terti® assertionis, quod non videatur cohærere doctrina supra tradit® disp. 16, dub. 3, ubi exeo probavimus, peccatum habituale non osse aliquid positivum,sedgratiæ privationem, quia debet subjectari immediate in substantia animæ, inquanullum accidens potest immediate recipi præter ipsam gratiam : ergo inconsequenter modo asserimus, formam alligantem el torquentem dæmones, et animas esse qualitatem in rorum substantia immediate receptam.

Respondetur, ibi esse sermonem de accidentibus, quæ per modum formæ afficiunt eidisponunt subjectum absolute in seipso : sicut afficit gratia, et deberet afficere peccatum habituale, quod opponitur immediate ipsi gratiæ. Unde non præclusimus locum alligationi, de qua nunc agimus, quæ solum afficit per modum subjectionis et unionis ad locum vel corpus extrinsecum. Sicut etiam non exclusimus, quod in ipsa substantia recipiatur immediate aliqua relatio ad causam efficientem, sicut est relatio filii ad patrem vel matrem, el relatio creaturæ ad Deum : quia hujusmodi accidentia non afficiunt substantiam absolute in ordine ad se, sed ut referant et ordinent ad aliquid extrinsecum.

r.-t Denique objicies contra secundam partem ejusdem terti® conclusionis, quod in potentiis operatives v. g. in intellectu non videtur habere locum forma de qua agimus : nam quicquid est in illo præter ejus entitatem, vel est habitus facilitans et expediens potentiam ad agendum; vel est dispositio idem præstans, quamx'is imperfectiori modo, quæ proinde ad habitum reducitur ; vel sunt species intelligibiles, quibus objecta redduntur intelligibilia vel intellecta : præter hæc enim et ipsos actus intellectus, nihil aliud videtur posse in eo excogitari: sed nullum prædictorum conducit ad alligandos et torquendos dæmones aut animas, sed potius ad illos perficiendos : omnia quippe ex sua propria ratione habent juvare et complere intellectum juxta modum et exigentiam ipsius ad eliciendos proprios actus, quibus ornatur el perficitur: ergo etc. Accedit, quod habitus existons in intellectu (idem est de dispositione) vel est virtus intellectualis : et hæc proculdubio est magna illius perfectio, nihil habens de ratione pœnæ : vel est habitus erroris : et iste non potest causari a Deo, a quo causari debet alligatio de qua loquimur. Species vero intelligibiles non possunt causari ab igne in intellectu dæmonum : quia ipsi dæmones sicut omnes Angeli ab initio su® creationis habent sibi congenitas omnium rerum species, ita ul ad nihil saltem naturale intelligcndum novis speciebus indigeant ; aut eas possint recipere: ergo si quid ignis in illis producit, neque erit habitus, neque dispositio, neque species.

55. Semper hæc objectio visa fuit diffi- pnma cilis in hac quaestione. Ob eamque fortasseo,mi" aliqui etiam ex authoribus noslræ sententiæ noluerunt in particulari exponere, quid sit, aut ad quam speciem pertineat forma hæc de qua loquimur : sed dicunt in communi, essequandam qualitatem contrariam naturali inclinationi potentiarum, ligantem illas et impedientem a suis operationibus, non tamen aliquid corrumpentem : sicut remora impedit cursum navis sine destructione virtutis deferentis : et torpedo injicit stuporem manui piscatoris sine destructione virtutis motivæ, sed impediendo operationes, ne exeant. Ad hunc ergo modum potest Deus mediante igne injicere potentiis dæmonum qualitatem, quæ nihil de earum virtute corrumpat, et tamen impediat operationes, ne exeant juxta libitum voluntatis. Nec quærenda est (inquiunt) major de hac qualitate speculatio : quia neque in rebus corporeis qualitates omnes explicamus nisi per suos effectus, ut in exemplis adductis. Quæ solutio eo securior est, quo nihil errori expositum de prædicta qualitate determinat.

Alii vero dicunt, forma alligantem intel- SoRjtio lectum esse ipsam intellectionem, per quam " alia, objecto unitur et adhæret : neque aliud aliquid ab igne produci. Sed hæc solutio dis- ECjjCj. plicct. Tum quia intellectio utpole actio tar. vitalis et immanens non potest produci immediate ab alio, quam ab ipsomet intellectu, ubi remanet : atque adeo vel ignis nihil producet, vel hoc debet esse aliquid ab intellectione distinctum. Tum etiam quia intellectio non unit necessario aut contra libitum voluntatis intellectum objecto, nisi ipse intellectus necessario et independenter a voluntate uniatur intellectioni : id autem per quod sic necessario unitur, non potest esse sola ipsa intellectio, quæ secundum se indifferens est ad unionem necessariam et liberam ; sed debet esse aliquid prævium determinans el necessilans intellectum ad

eliciendam ipsam intellectionem ; et hoc est quod inquirimus.

Tertia ii d.-tnv

56. Unde melius alii dixerunt, præter intei|ectjonein et ina omnia quæ in objectione referuntur, superesse duo alia, per quæ fiat alligatio de qua loquimur. Primum est applicatio passiva, perquam intellectus dæmonis cogitur ad agendum vel intelligendum illa, quæ nollet agere, et intelligere; ab iis vero quæ vellet agere vel intelligere, prohibetur. Secundum est quædam ordinatio et modificatio ex parte specierum intelligibilium, ratione cujus ipsæ species excitant necessario intellectum ad utendum illis sub prædicta modificatione, et non aliter: ac proinde ad intelligendum cum alligatione ad quædam intelligibilia, et exclusione ab aliis. Hoc posterius dictum Xavar. (quod est Balthasaris Navarrete ubi supra) nullam videtur importare repugnantiam, præsertim in ordine ad divinam potentiam. Prædicta vero modificatio si concedatur, non potest aliter fieri quam per aliquem modum de genere qualitatis superadditum ipsis speciebus. Sic autem facta, consonat nostris assertionibus, et non parum conducit ad ligandum et necessitandum intellectum in modo intelligendi : eritque proinde dissona et repugnans libertati voluntatis. Quapropter, et quia juxta dicta num. 40, concedendum est in hac materia quidquid ex non repugnantibus ad augescendam pœnam dæmonum potest conducere, valde probabilem censemus istum modum dicendi : non tamen in eo immoramur, quia majori expensione non indiget.

Doctrina soiu'io- Bannez

57. Primum autem de applicatione pass^va tetigit Bannez loco cit. ex 1 p. in illoQuePlenam objectionis solutionem contineri ‘arbitramur : si tamen non nihil explicetur et enucleetur. Pro quo nota, quod inter actus voluntatis ultimus in ordine ad executionem est quem vocamus *usum :* et est ille per quem voluntas intellectum et coderas potentias sibi subditas applicat ad agendum : dividitur autem hic usus in activum et passivum : activus est ipse actus immanens voluntatis : a quo effective oritur, ut intellectus v. g. applicetur ad eliciendum suum actum, puta intellectionem : passivus vero dicitur quædam motio, quæ eidem intellectui imprimitur ab usu activo, per quam in genere causæ formalis redditur motus et applicatus ad exercendam intellectionem. Si enim voluntas per suum usum activum nihil imprimeret intellectui, non esset aliquid per quod ipse intellectus redteretur intrinseco et fornmliter motus et applicatus ad exercitium intelligendi. El quamvis usus passivus sæpe appelletur illa operatio, quam inlellecluselicit ex motione voluntatis, recte etiam sub prædicto nomine comprehenditur prædicta motio intellectui impressa : cum sit ipsa applicatio el determinatio ad talem operationem. Reducitur aulem hæc motio ad prædicamentum qualitatis, ubi est intellectio ad quam applicat, velut quid in eo genere incompletum: sicut motiones quibus elevantur sacramenta, el plures aliæ ad tale prædicamentum reducuntur. Habemus ergo aditum apertum ad ponendum in intellectu aliquid aliud de genere qualitatis præter illa quæ in objectione referuntur. Quod etiam convincitur alio exemplo prædeterminationis physicæ, per quam Deus applicat ad agendum omnes causas secundas. Nam etiam hæc prædeterminatio debet poni in intellectu, et in omnibus potentiis, ut actu operentur : alias Deus non præmoveret omnes illas ad suas actiones, sicut est de ratione causæ universalissima). Pertinetque hæc prædeterminatio ad genus qualitatis, ut docent communiter Thomistæ.

58. Deinde nota, quod sicut voluntas per impressionem illius motionis seu usus passivi applicat intellectum ad agendum, sic Deus etiam sine concursu ipsius voluntatis potest illum applicare, imprimendo similem motionem et applicationem. Et ita contingit in omnibus intellectionibus necessariis, ad quas voluntas non concurrit: non enim intellectus tunc ipse se applicat, quia applicatio quoad exercitium est extra ejus lineam : sed applicatur specialiter a Deoimpediente et supplente concursum propriae voluntatis per impressionem motionis non minus efficacis, atque esset illa quam voluntas imprimeret. Cum hac tamen differentia, quod motio impressa a propria voluntate applicaret intellectum cum respectu et subordinatione ad principium intrinsecum liberum, quod est ipsa voluntas, ac proinde applicaret libere : impressa vero a Deo, applicat sine tali respectu, proindeque necessario. Imo poterit applicare violenter et contra voluntatem : quia quanlumcunque hæc reluctetur, non impediet efficaciam quam ex Deo sortitur talis motio. Sicut autem Deus potest motionem hanc imprimere agendo immediate per seipsum, potestetiam agendo per ignem vel aliud instrumentum: et sicut potest eam imprimere pro una intellectione vel operatione, potest pro multis

et

el proomnibus: quia in nullo istorum adeat repugnantia.

Tertio notu, quod sicut Deus per prædiclam motionem potest necessitate intellectum ad intellectiones quas voluerit, renitonto etiam dæmonis voluntate; sic per eandem motionem vel aliam similem qualitatem poterit illum collibere el impediro a qualibet intellectione vel operatione, quantumcunque prædicta voluntas reluctetur. Non enim repugnat, ut talis molio ila applicet et determinet conatum et virtutem intellectus ad operationem pro qua exhibetur, ut totaliter eum ligetcirca illam, et non sinat applicari aut diverti ad aliam. Eo praesertim quia ejusdem virtutis solet esse removere potentiam ab uno, cujus est ad alium applicare.

rn 59. Ex his ad objectionem dicimus qua-
›·*» litatem productam ab igne in intellectu dæ-
T mollis ad eum ligandum, neque esse speciem intelligibilem, neque habitum intellectivum, neque etiam dispositionem do numero illarum, quæ ad habitus reducuntur cum sola differentia penes *facile vel difacile mobile* (quamvis sit in prima specie qualitatis, prout talis species ad alia dispositionum genera se extendit) sed esse quandam motionem correspondentem usui passivo, per quam intellectus ad agendum applicatur, vel ab agendo removetur, etiam renitente voluntate, ut explicatum est.

Si vero dicas, hanc motionem a nobis expositam non distingui a prædeterminatione physica : siquidem hæc nihil aliud præstat quam applicare potentiam ad agendum. Non autem videtur ita consonum modo loquendi Thomistarum, alligationem de qua agimus, cum prædicta determinationeconfundere. Responderi posset primo, jru- ox prædicto modo loquendi non satis con-
&™vinci distinctionem inter prædiclas motiones : quia nec Thomistæ agentes de prædeterminatione physica, negant illi vim ad applicandum et determinandum intellectum per modum causæ neccssariæ ad certam operationen etiam cum voluntatis resistentia : nec sub alligatione de qua agimus, aliud intelligunt, quam quod præstat talem determinationem, et quod ineaimportatur : nec denique repugnat, ut sicut Deus utitur instrumentis creatis in ordine ad alios effectus, utatur igne ad effectum prædeterminandi.

60. Sed respondetur secundo et melius, ultra qualitatem quam communiter prædeterminationem physicam vocamus, ponendam essealiarn motionem vel ejusdem aliam forrnalitatem, quæ antecedenter natura ad munus prædeterminandi, determinet intellectum dæmonis ad certam operationem, el constituat illum in ratione causæ necessaria; non respicientis voluntatem propriam : quo fiat, ut talis intellectus hoc jam rnodo determinatus et a linea causæ liberæ exclusus exigat prædeterminationem, quæ propria est causæ necessariæ, et distinctam ab ea quæ datur causæ liberæ.Physica enim prædeterminatio talis est conditionis, ut non mutet, sed sequatur naturam et modum causæ, cui præbetur, et illi se accommodet. Unde sicut quædatur causæ necessariæ, non reddit eam liberam, sed necessitatem ejus conservat, et sub tali necessitate ad agendum applicat: ita quæ datur causæ liberæ, non nécessitât illam, sed conservat illæsam libertatem, et sub ipsa libertate applicat ad operationem. Quare ut intelligamus, prædeterminationem collatam intellectui applicare illum ad agendum necessario et sine respectu ad libertatem voluntatis, debemus prius ipsum intelligere modificatum et constitutum in ratione causæ necessariæ, ac proinde determinatum per aliquid extrahens et excludens a linea causæ liberæ : et hoc præstat motio et alligatio supra dicta : atque adeo non est omnino idem cum physica prædeterminatione. Quamvis non repugnet. ut in una realitate identificentur : sicut identificantur aliquæ formalitates, juxta dicta supra disp. 5, num. 37.

i

61. Si vero urgeas, quod semel posita in Alia
intellectu illa priori motione alligativa, rep,ca'
necessario et inimpedibiliter sequitur ipsa operatio, ad quam ligat et determinat : atque adeo superfluam esse novam applicationem per prædeterminationem physicam.
Respondetur, quod quemadmodum posita in Diluitor,
eodem intellectu motione propriæ voluntatis, quam diximus *usum passivum,* sequitur infallibiliter ejus operatio : et in agentibus naturalibus, approximalamateria,sequitur eorum actio, ut ligno approximato igni, sequitur necessario combustio : et tamen non idcirco censetur superflua nova prædeterminatio physica, per quam omnia hæc ad agendum applicentur : ita dicendum est in nostro casu. Et ratio est, quia lota il la determinatio, quæ prædeterminationem physicam præccdit, non ideo infert necessario el infallibiliter actionem, quasi ipsa per se sit sufficiens et adæqualaapplicatio ad illam ex omni capite ; sed quia est talis conditionis, ut necessario exigat et secum trahat ipsam

prædeterminationem quæ talem applicationem complet et adæquat. Adquanlibetenira operationem creatam requiritur duplex determinatio : alia ex parte causæ particularis. cui correspondent particulares rationes in actione vel effectu, quæcunque sit hæc causa : et alia ex parte causæ universalis, cui corresponde! communis ratio entis in quolibet effectu et actione reperta. Et illa prior determinatio velati praecedit et exigit hanc posteriorem : eo quod causa universalis ut talis non aliter applicat, nisi juxta exigentiam particularium. Prædeterminatio ergo physica est illa applicatio, quæ corresponde! Deo ut causæ universali : alia vero determinatio et motio, perquam dicimus alligari intellectum daemonis, corresponded causæ particulari, nempe ipsi intellectui, vel Deo, aut igni ut causis particularibus talis alligationis: ob idque nulla superfluit.

§ IV.

Major elucidatio sententia Angelici Docioris.

62. Cuncta fere quæ hactenus tradidimus, communia esse debent non solum Thomistis, sed etiam multis aliis qui cum Ang. Doctore fatentur, ignem ut instrumentum divinæ virtutis alligare dæmones, eosque hujusmodi alligatione utcunque torquere : omnia enim supra dicta pro stabilienda hac veritate deserviunt, ut intuenti constabit. Sed quia plures a nobis discriminantur, quod putent, prædictam alligationem non esse sufficiens illorum tormentum, ac proinde quærendum esse aliud acerbius et atrocius quo puniantur, ut observavimus num. 30, ultra progrediendum est et ostendendum, neque in substantiis spiritualibus assignari posse aliud tormenti genus ad pœnam sensus pertinens : neque prædictæ alligationi ad rationem acerbissimi cruciatus aliquid deficere. Pro quo necesse non erit ad nova principia recurrere, sed ex præjactismunia et effectus talis alligationis expendere.

Tollitur oWedlo. Est autem sermo de effectibus prædictæ aW&tionis in genere causæ formalis : quia qualitasquam ignis producit in dæmonibus, non ligat illos effective, producendo scilicet in eis alligationem ; sed ut forma quæ est ipsa alligatio et unio ad corpora vel loca, quibus ligari dicuntur. Ex quo fit, prædictam qualitatem ita fortiter ligare et unire illos prædictis locis et corporibus, ut ipsa manente, nulla vi nullaque potentia possint se inde liberare, aut a ligamine expedire : quia dum manet aliqua forma, nequit deficere effectus ejus formalis, saltem primarias, sicut est iste de quo loquimur. Unde quod aliqui objicere solent, videlicet prædictam qualitatem esse limitatæ virtutis, ac proinde posse ita crescere vim resistitivam dæmonis, ut rumpatur et deficiat : procedit in causis efficientibus, quæ possunt separari a suis effectibus, separaturque de facto, ei omittunt illos, quoties ex parte passi adest major resistentia, quam sit activitas efficientis. Non tamen habet locum in causis formalibus : nam cum istæ seipsis constituant suos effectus, sufficit ad permanentium talium effectuum, quod formæ ipsæ quantumvis finitæet limitatæ sint, permaneant, et a suis agentibus conserventur. Unde quamvis unio hypostatica ex parte naturæ humanæ sit modus finitus ; quia tamen est formaliter ipsa unio ad divinam personam, ita fortiter ligat hanc prædictæ naturæ, ut manente tali unione, neque per potentiam Dei infinitam possint separari. Quia est implicatio in terminis, ut manente forma quæ essentialiter est unio, effectos ejus, qui est *unire,* non maneat. Porro ut in dæmone permaneat, et non deficiat illa qualitas per quam ligatur, sufficit, ut virtus divina a qua ut a causa principali producitur et conservatur, sit infinita, adeoque insuperabilis a quacunque resistentia et virtute creata.

G3. Hujus ergo qualitatis et alligationis plures sunt effectus : nam illa quæ afficit daemonem secundum substantiam, facit illum præsentem igni vel loco cui alligatur, diffinito et coarctato ejus *esse* ad brevissimum spatium, impeditoque accessu ad omnia alia loca, quibus vellet accedere. Insuperque tenet ipsum subordinatum et subjectum igni, non tantum sicut passum agenti, a quo recipit et dependet ; sed etiam sicut inferius superiori et eminentiori, a quo deprimitur et humiliatur: ac velut miserrimum et vile mancipium sub ejus ditione tenetur. Illa vero quæ afficit potentias, primo ligat intellectum : tum ut non intelligat quamplura quæ intelligere vellet, nisi ex permissione ipsius ignis, ac veluti emendicata ab eo licentia intelligendi : tum etiam ut velit, nolit, cognoscat et intelligat omnia illa ad quæ ignis applicat, neque ab iis cogitatum divertat. Applicat autem, ut intelligat omnia quæ ad propriam

prinm miseriam pertinent, et quæ sibi afferunt tormentum ct dolorem : neque sino respectu ad illa aliud aliquid cogitare permittit. Secundo ligat potentiam executricem, ne operetur ea quæ voluntas vellet, aut non eo modo quo vellet, vel ubi et quando vellet : atque etiam ligat et compellit, ul exequatur multa quæ voluntas nullatenus vellet. Adeoque sive in operando, sive in non operando, semper illiditur et arctatur ejus libertas, omnisque ejus impetus comprimitur: atque in cunctis quæ facit, vel omittit, admiscetur aliquid contrarium et repugnans ejus naturæ et voluntati.

Quantum vero pœnæ et tormenti ex his capitibus dæmoni accedat, et qnam ingens dolor et cruciatus ex eorum continua meditatione in illo generetur, is solus non viderit, qui sensibus ductus, non altius de spiritualibus judicat, quam sensibilia ipsa offerunt. Qui autem supra ista elevatus eminentiam, magnitudinem, et latitudinem illorum perpenderit, facile convincetur, prædictas pœnas et cruciatus incomparabiliter superare quæcunque alia, quæ in corporibus, sive in hac vita sive in futura poterunt reperiri : tantumque ab iis discriminari, quantum realia a pictis et somniata a veris, ut SS. Patres communiter loquuntur.

64. Pro quo observandum est, dolorem quencunque oriri ex cognitione vel apprehensione alicujus disconvenientis : ita ut quo major fuerit disconvenientia quæ cognoscitur, et quo perfectius cognoscitur, eo major dolor in voluntate vel appetitu generetur. Hoc est adeo perspicuum, ut superflua beatur ejus probatio. Nam cum objectum tariu doloris sit malum cognitum, malum autem s^' sit quod disconvenit alicui, oportet ut quantitas et excessus doloris, supposita perfecta cognitione, ex quantitate et gradu disconvenientiæ omnino attendatur. Quod instatur in ipsis doloribus sensibilibus apud nos notioribus, uti sunt qui tactu percipiuntur. Quod enim ignis, v. g. tactui applicatus causet in eo dolorem ita intensum, sicut experimur, non aliunde provenit, nisi quia ponit in illo calorem valde intensum, proindeque improporlionatum et disconvenientem. Nam cum tactus in quadam harmonia et mediocritate consistat, qualitates tangibiles proportionate illi harmoniæ, conveniunt ipsi tactui : et hæc convenientia causât delectationem in concupiscibili : qualitates voro siiperexcedentes discon\e–niunt illi, quia improportionatæ suntprædiclæ harmoniæ : et talis disconvenientia causât dolorem in eodem appetitu : et quia quo calor fuerit intensior, eo est magis improportionatus et magis disconveniens, idcirco eo causât majorem dolorem. Similiter quod scissio alicujus partis corporis et separatio ab aliis canset dolorem ita vehementem, ex eo provenit quia talis scissio et separatio valde desconvenit ipsis, partibus ; sicut opposita unio etcopulatio est illis consona et conveniens. Hinc ad spiritualia ascendendo, venanda est in eis quantitas et magnitudo doloris ex quantitate et magnitudine disconvenientia?, qua afficiuntur, sive secundum substantiam sive secundam potentias : et ita inde orietur dolor omniam maximus, unde maxima disconvenientia consurrexerit.

Hoc prænotato, rationis statera pendamus, in quo magnitudinis gradu ex prædictis capitibus disconvenientia dæmonibus accedat per alligationem quam explicuimus; videbimusque acerbitatem pœnæ et doloris inde suborti. In primis ergo quæ major disconvenientia excogitari potest respectu altissimæ et nobilissima? subslanfiæ, cui corporalia omnia jure naturæ subduntur, ab eaque dependere postulant, cum ipsa ab omni loco et corpore independens et absolutissima sit ; quam quod versa vice in contrarium, abjecta et vilipensa sub infimis degat corporibus, ab ipsisque vilissime suppeditata et conculcata deprimatur et humilietur? et velut miserrimum mancipium sub eorum ditione teneatur? Sane sicut distantia et improportio inter hæc extrema superat omnem excogitabilem distantiam et improportionem unius creaturæad aliam; ita disconvenientia inde suborta incomparabiliter major est quacunque alia disconvenientia, quæ ex respectu ad creaturas potest excogitari. Et si in corporalibus disconvenientia et improportio quam dicit calor ignis ad organum tactus, propter excessum penes quatuor vel quinque gradus majoris intensionis, ita torquet et cruciat, ut vix possit sufferri : quem dolorem excitabit in dæmone improportio et disconvenientia innumerabilium ferme graduum distantiæ et excessus, quæ in subjectione ejus ad ignem necessario intercedit ? Diximus *esc respectu ad creaturas* propter disconvenientiam pœnæ damni, quæ est omnium maxima, cum sit in ordine ad bonum increatum et infinitum.

65. Quod si attenta dumtaxat celsitudine

Major naturæ dæmonum. Iam magna est discon-
*Ènj^iovenientia orta ex isto capite, longe adhuc
wni. major est, considerata eorum superbia : qua ita appetunt præesse el eminere omnibus, et ita alicui subjici refugiunt, ut neque ipsi Deo voluerint humiliari, neque ejus supra se dominium el principatum recognoscere. Respectu igitur naturæ ex se praestantissime el alias superbissimae quæ major excogitabitur disconvenientia, quam si infra rebus omnium vilissimis et abjectissimis, uti suntelementalia corpora, ab eis in perpetuum deprimenda et suppeditanda constituatur ?

Exra- Cogitet qui spiritualia hæc non capit, si
,1|UID· inter homines rex potenlissimus et æque superbus, aptus natus pluribus dominari, atque ab omnibus in summo honore et æstimatione habitus, ad eum miseriæ statum deveniret, ut in captivitatem ductus bonis omnibus spoliaretur, atque in vilissimo et abjectissimo includeretur loco, ibique omni humano consortio et familiaritate destitutus, ferissimi et ignobilissimi bruti dominio traditus, cum eo jugum semper ducere compelleretur, atque bruto ipso deterioret despicabilior factus, maneret illi quoad omnia subjectus, ita ut nulla sibi actio, nullusve motus sive internus sive externus absque ipsius bruti dispensatione liceret. Quis hujus infelicissimi hominis calamitatem et miseriam satis admirari posset? quæve pœna ex sensibilibus malo ejus adaequaretur, aut non minoris haberetur? iTæsertim si homo ille, alias rex, voluntatem adhuc superbam retineret, et honoris ambitione aestuaret : insuperque proprium dedecus, infamiam, et opprobrium, omnesque prædictas circunstantias ita ad vivum intellectus acumine apprehenderet, et sibi semper repræsentarct, et neque cogitatum inde avertere posset ; neque aliquod solatium afferens, vel dolorem mitigans intelligere ? Et tamen totum hoc exceditur incomparabiliter a pœna et disconvenientia, quam dæmones sua illa alligatione patiuntur : sicut incomparabiliter exceditur natura et superbia cujuslibet hominis in carne degentis a natura dæmonis, et ab ejus superbia.

Alligatio 66· >iec minor causa doloris subest dætiarum mon‘ex Parte alligationispotentiarum.Nam
quantum quo major est activitas alicujus causæ, et
torqueat. ^u0 vehementius ad sibi connaturalia inclinat, eo majorem patitur violentiam, proindeque majorem disconvenientiam el malum, dum contra talem inclinationem vel agere prohibetur, vel ad agendum nocessitatur. sicut ergo inclinatio et activitas potentiarum dæmonis incomparabiliter excedit activitatem et inclinationem cujuscunque naturæ corporem (quanto enim natura aliqua habet esse immaterialior et subtilior, tanto ejus potentiæ majorem activitatem sortiuntur) ita violentia et disconvenientia quam patitur, sive dum contra propriam voluntatem agere compellitur, sive dum contra illam prohibetur ab operatione, longe superat quamlibet violentiamel disconvenientiam, quæ in rebus corporalibus potest reperiri.

Cogitemus ergo violentiam quam pateretur magna pars ignis in strictissimo terra vel æris globo inclusi, et ita ibi coarctali, ut neque in propriam extensionem dilatari permitteretur, neque actionem ullam vel motum secundum proprium impetum posset exercere : tanta sane esset hæc violentia, ut æris fortitudinem vinceret,et contra omnem virtutem naturæ creatæ tandem carcerem illum disrumperet, ut inde egrederetur, et propriam inclinationem sequeretur: etsi haberet sensum et appetitum, vehemenlissimum et acerrimum dolorem, ut puta juxta gradum illius violentiæ pateretur. Porro totum hoc exiguum valde esse respective ad violentiam et dolorem, quæ dæmones in prædicta alligatione patiuntur, cuilibet intuenti constabit. Tum quia activitas potentiarum dæmonis, et impetus inclinationum earum incomparabiliter superat impetum et activitatem ignis propter incomparabilem excessum immaterialitatis et activitatis : æque autem debet illum excedere in prædicta violentia et disconvenientia. Tum etiam quia ignis paucissimæ sunt operationes pro quibus possit violentiam pati: respectu vero dæmonis pene innumeræsunt intellectiones et actiones, quæ vel ab eo exercentur, vel omittuntur : et fere in omnibus patitur prædictam violentiam, cum omnes fere illas exerceat vel omittat coactus imperio ignis, et non juxta placitum propriæ voluntatis, ut diximus num. G3.

67. Præterea non utcunque ignis movet violenterdæmonis potentias; sed applicando ad eas operationes, quæ ex parte objecti habent esse magis aillictivæ; el cohibendo?*^ ab illis quæ vel ex isto capite aliquod genus ib.
gaudii possent afferre : ut non tantum ob prædictam violentiam ex parte principii, sed etiam ob objecti disconvenientiam in omnibus torqueantur. Applicat enim intellectum, ut semper et immobiliter cogitet suam

suam miseriam el omnes ejus causas : cujusmodi sunt amissio summi boni, ad cujus fruitionem erat elevatus ; rigor divinæ justitia* proprias offensas vindicantis animadversione et periculo ipsiusdæmonis: odium quo Deus illum perpetuo prosequitur et abominatur, perpeluusquo ejus hostis et inimicus existit : probrum et despectus quo ab omnibus habetur, præserlim ab ipso Deo et Beatis: aliaque id genus, quæ superbissimæ illi naturæ confusionem et dolorem incutiunt : praesertim dum omnium perpetuam et interminabilem videt durationem. Insuper etiam applicat illum, ut semper cogitet ipsam alligationem, depressionem, et subjectionem ad ignem, per quem tanta patitur : et quam turpiter et ignominiose ab illo dejiciatur et pessundetur. Et quamvis alia etiam cogitare faciat, nihil tamen sine respectu ad hæcquæ diximus, ut in nullo suum non semper tormentum videat, et videns crucietur. Sed in iis quæ contra Deum vel contra homines machinari permittitur,unde obsuam depravatam voluntatem gaudium aliquod reportaret, semper admiscetur aliquid propriæ disconvenientiæ tale gaudium deturbans et in amaritudinem convertens: dum cernit, ex omnibus tandem propriam ignominiam augeri ; et Dei, ac prædcstinatorum gloriam exaltari.

v;ci 68. Similiter se habet ex parte potentiæ executivæ : plurima enim dæmones compelluntur facere, quæ valde horrent; nihil vero Æ agere permittuntur, quod ignominia et dedecore mixtum non sit, aut quod omnino sit expers tristitiæ et doloris. Augetur etiam valde eorum pœnalitas-ex nobilitate et immaterialitate ipsarum potentiarum. Nam et inter animalia, illa quæ minus materiæ immersa sunt, delicatiora sunt, et pcenalitatum magis perceptiva, exindeque ad majorem dolorem commoventur. Cum ergo intellectus dæmonis præstantissimus et immaterialissimus sit, oportet, ut ea quæ sibi nocent, altissime apprehendat : eademque ratione voluntas ad vehementissimum dolorem concitetur. Auget etiam istum inordinatio ipsius voluntatis per obstinationem in malo, et per renitentiam ad voluntatem divinam, necnon per odium et invidiam erga Deum et homines. Inde enim oritur, ut iis quæ jussu Dei patitur, magis adversetur, et ea violentius sustineat, feratquegravius et intolerabilius, videns quod in suis poenis divina justitia et Sanctorum gloria exaltetur. Omittimus majorem horum expensionem, quia neque a nobis omnino ut sunt, concipi possunt; neque ut concipiuntur, verbis satis declarari.

69. Addenda vero duximus quæ habet Card. Cajetan. torn. 3 Opuscul. orat. 5, cit. Cajcu quia compendiosius non pauca ex iis quæ diximus, complectuntur, et alia superaddunt. Sic ergo ait : *Definitus igitur non natura, sed vi detentus in loco spiritus naturalem libertatem ac dignitatem, qua nulli subjicitur corpori, qua omne corpus evincit, qua omni corpori prxeminet prxsidetque, infelicissimus perdidit, et se perdidisse miserrime moeret, atque mcerendo ineffabililer cruciatur. Afflictatur intellectus, quando sux captivalionis xrumnam non recogitare subinde non potest. Cumque simul multa meditari nequeat, ab aliorum omnium quxlevamen afferre possent, consideratione prohibetur. Et quanquam meditatio pœnx pœna non sit, cum liber quis meditatur solum nihil adversi sentiens aut metuens, attamen ubi prxsens est doloris objectum, ubi suam vim exercet in meditantem, ubi denique meditatio ipsa coacta est, nihil acerbius animum quam ejusmodi consideratio afficere potest. Afflictatur voluntas, quippe ab omni delectabili depulsa, id ferre compellitur quod dedignatur, respuit, abhorret : quam maxime odit Deijustitiam, cui prxeipue invidet, divinam celsitudinem magnificari in propria et ea abjectissima poena, dolet, gemit, corroditur. Afflictantur denique aclivx potentias, siquidem diro igni addictx, nulla aut certe modica possunt exercitatione sese subjectis admovere rebus. Quod eo intolerabilius est, quo tanta eis vis inest, ut commovere nutu singula possent. Accedit ad hxc, quodjugis perennisque est eis definitus career et dolor, ita ut nulla valeat minuere aut mollire adventans conditio, sed semper uti ab initio acerbissime moerore opus est, neque enim detrusi spiritus oblivione mederi, meditationi vacare, affectum deponere, sese adhortari, facere (ut aiunt') de necessitate virtutem usquequaque valent. Nulla eis clementix aut varietatis spes, nulla in prxlereuntis temporis eventu expectalio : sed quas luunt pœnas, nunquam terminandas aut minuendas certissime sciunt ; imo inviti ad moeroris culmen clara luce vident. Hxc paucissima de spirituum pœnis tetigerimus.* Hæc omnia et alia quæ diximus, clauduntur in alligatione quam adstruunt D. Thomas et ejus discipuli. Videamus, an alii authores, quibus levia videntur ad dæmones et animas torquendas, majus aliquid ad prædictum effectum conducens sua meditatione detexerint.

Referuntur et refelluntur alii modi dicendi.

70. Præter aliqua circa pœnam dæmonum et animarum erronee excogitata, a quibus § 1 praesentem difficultatem expedivimus, extant diversae Theologorum opiniones cum antiquorum tum juniorum, eo tendentes, ut suadeantquærendumesse aliud tormenti genus præter alligationem : quas idcirco referre et impugnare operae pretium duximus, ut illarum insufficientia nostram doctrinam confirmet. Utcunque autem succincte et breviter persolvemus. Prima opinio (Quæ tribui solet Henrico quodlib. 8, quæst. 34,) asserit, ignem torquere daemones per suam naturalem virtutem, imprimendo illis suum calorem : quem ut dæmones possint recipere, disponuntur per quamdam aliam qualitatem divina virtute sibi impressam.

Prima opinio neoric.

Bejiei· Hic tamen dicendi modus communiter rejicitur. Tum quia calor utpote accidens corporeum nequit recipi in substantia spirituali : præsertim modo extenso et divisibili : sicut necesse erat, ut alicubi causare! dolorem. Illa vero qualitas per quam dæmones disponi dicuntur ad calorem recipiendum, si sit extensa et corporea,eadem ratione non poterit recipi in illis. Si vero sit spiritualis et inextensa, erit æque improportionata ad susceptionem caloris, atque ipsa substantia spiritualis. Tum etiam quia esto calor mediate vel immediate posset recipi in prædicta substantia, non ideo esset illi causa doloris : quia nec læderet aut corrumperet aliquam ejus dispositionem, sicut corrumpit vel lædit in corpore, quod resolvit et urit (absurdum namque esset ponere in spirituali substantia hujusmodi effectus). Nequealiundeesset tali substantiae disconveniens sustinere aliquod accidens corporeum disparate ad ipsam se habens : sicut in hoc quod est movere aut sustentare sua virtute aliquod accidens, nulla est disconvenientia : hac autem seclusa nihil potest ut objectum doloris apprehendi. Videatur Suar, loco cit. de Angel, cap. 14, num. 26, ubi hujus opinionis impugnationem late prosequitur.

Uv>;

Suarez.

Secunda opinio. 71. Secunda opinio ait ignem torquere dæmones non per impressionem caloris, sed per immissionem speciei intelligibilis repræsentativæ ipsius ignis, aut etiam causando immediate in eis ipsam intellectionem Pro hac refert Vasquez Ægidium quodlib. 2, quæst. 9, Scotum in 4, disp. 44, ty. quæst. 2, Richard. Gabrielem, et alios.

Sed impugnatur facile. Tum quia quod attinet ad speciem intelligibilem, nulla potest immitti ab igne, quam ipse dæmonab§l** initio suæ conditionis non habeat impressam ab authore naturæ, a quo omnium rerum universi accepit tunc species : et ita omnino superfluit nova impressio specierum pro qualibet cognitione naturali. Quod vero attinet ad intellectionem, falsum est quod fiat immediate ab igne : quia cum omnis intellectio sit actio vitalis el immanens, essentialiter postulat procedere immediate ab ipso intellectu, in quo recipitur, et non ab aliquo extrinseco agente. Tum etiam impugnatur : quia neque species intelligibilis, neque intellectio cujuscunqne objecti sit, habet esse secundum se disconveniens respectu intellectus dæmonis; imo utraque est perfectio illius, sicut est ejus perfectio intelligere quæcunque intelligihilia : ergo neutra præcise secundum se potest illi esse causa doloris.

Dices, ex triplici capite posse prædictam Enaspeciem vel intellectionem esse disconvenientem. Vel quia superexcedit proportionem intellectus, et hac ralione laedit illum: sicut species excellentis sensibilis lædit sensum, quia excedit ejus proportionem. Vel quia ligat et nécessitât ipsum dæmonem ut, velit, nolit, intelligat per illam. Vel denique quia repraesentat vel proponit ignem ut objectum horribile et dissonum, cujus proinde cognitione dæmon cruciatur.

72. Sed omnia hæc facile refelluntur, Primum : quia falsum est aliquam speciem dm». intelligibilem aut aliquam intellectionem, quantumvis excellens sit, esse disconvenientem aut læsivam intellectus; imo quo excellentior est, eo magis illum perficit, ut constat in visione beatifica et in ejus specie, quibus nulla polest dari excellentior. Nec refert exemplum de specie *sensibili :* nam hæc ideo lædit sensum, cum est excellens, quia sensus ipse consistit in certa quadam harmonia et proportione sub certo temperamento contrariarum qualitatum : et ideo quicquid excedit eam proportionem, dissonat prædictæ harmoniæ, et est læsivum illius. Quæ ratio non habet locum in intellectu præsertim separato, cum sit potentia spiritualisa quovis temperamento independens. Secundum quod dicitur *in* evasione, si verum esset, reduceretur ad alligationem quam nos ponimus: quia illa necessitaset determinatio ad intelligendum effectus est

prædictæ alligationis. Diximus *si verum* «se/.· quia sola species intelligibilis aut intellectio non est sufficiens ratio prædictæ necessitatis : nisi vel ex parte speciei addatur modificatio quam diximus num. 56, vel exparte principii molio quam explicuimus a num. 57. Tertium est petitio principii : quia ut species vel cognitio illa repraesentet daemoni ignem ut objectum horribile et dissonum, necesse est, ut ipse ignis prius revera id habeat ; alias repræsontatio falsa erit : ac proinde non vera pcena ab igne recepta, sed falsa existimatio dæmonem cruciabit: contra id quod num. 27, ul certum supposuimus. Dum ergo non explicatur quo pacto ignis antecedenter ad suam repræsentationem noceat dæmoni, et sit illi dissonus, petitio est principii recursus ad speciem, quæ illum dissonum et horribilem repraesentet.

jiho 73. Tertia opinio est M. Soti in 4, dist. 50, art. 2, ubi ait : quod quemadmodum in hac vita dum exuritur corpus, anima quæ illum vivificat, peculiarem inde afflictionem et tristitiam patitur : ita in inferno eandem tristitiam el afflictionem sentit, quam passura est post diem judicii, dum corpus quod resumpserit, dolorem sensitivum patietur. *Hanc* (inquit) *vim habet ille ignis tanquam instrumentum divinæ justitiæ* in *dæmones atque animas, quod- afflictionem quam in anima mediante dolore corporis resumpti effecturus est ; faciat absque illo dolore.*

iifEn Sed neque ista opinio verum attingit, ifiL qu*a rePu8nat· ignem causare in dæmone vel anima separata dolorem ejusdem rationis cum illo, quem ipsa anima dum est in corpore, ex ejus adustione patitur. Ideo enim ignis u rens, d um anima est in corpore, causal dolorem non modo sensibilem in appetitu corporeo, sed etiam spiritualem in voluntate, quia cum ista sit appetitus totius suppositi, habet pro objecto bonum et malum ejusdem totius, sive ad animam sive ad corpus spectet, et de utroque sumit dolorem vel gaudium : adeoque satis est ad dolorem in voluntate causandum ab igne, quod is sit disconveniens et nocivus corpori. Hoc autem secluso, sicut cessat omnino prædicta disconvenientia, nullumque jam manet doloris objectum ab igne causatum, debet etiam cessare prædictus dolor. Et quicquid sit de animabus, saltem respectu dæmonum evidens est, nullum dari objectum vel idem vel ejusdem generis aut rationis cum objecto, de quo dolet anima corpori unita, propter adustionem vel læsionem ipsius corporis : igitur nec poterit dari in illis dolor ejusdem generis aut rationis: siquidem dolor et quilibet actus appetitus omnino sequi debet genus et conditionem objecti.

74. Quarta opinio constituit pœnam dæmonum et animarum in quadam qualitate deformativa et dolorifera ab igne illis impressa : non quæ afficiat per ordinem ad corpus vel locum extrinsecum, aut per ordinem ad operationes : sicut afficit qualitas qaam nos posuimus ad eos alligandos : sed quæ illis in seipsis absolute disconveniat el noceat : sitque effectus talis qualitatis reddere ipsam substantiam daemonis vel animæ foedatam et deformem, sine eo quod aliquid ejus destruat vel corrumpat : sicut gratia reddit illam pulchram et ornatam. Ita Suar, ubi supra, præsertim loco cit. de Ang. cap. 14. Qui addit, posse opinari quod prædicta qualitas sit aliquid repugnans gratiæ et incompossibile cum illa : ut ex hac repugnantia deformitatem illius notificet. Movetur vero ad ita existimandum, tum ex insufficientia aut impossibilitate cæterarum opinionum : tum etiam quia juxta hanc facilius explicatur pœna de qua loquimur : cum posita prædicta qualitate et deformatione ab ea causata, statim appareat objectum satis disconveniens et dolorifeRum, de quo dæmones et animæ tristari possint.

Quarta,

75. Sed neque ista opinio aliis DoctoribusBcfelltprobatur : tametsi primo aspectu majorem !Ur' apparentiam et plausibilitatem præse ferat. De qua proinde Vasq. cit. disput. 143, cap. Vaî,i 5, sic ait : *Hxc sententia eo plausibilior in Scholis visa est, quo magis sensum sequuta videtur, etc. Si tamen in hac re spirituali deseramus sensum, et sola ratione ducti, ut oportet, philôsophemur, prædictam opinionem non minus quam alias, difficilem judicabimus.* Quod haud difficile erit probare. In 'primis vero prædictam qualitatem non posse esse aliquid contrarium gratiæ vel cum ea incompossibile, perspicuum debet esse etiam apud Suar. Tum quia ponit illam non tantum in dæmonibus el animabus damnatis, sed etiam in iis quæ existant in purgatorio ornatæ gratia et amicitia Dei. Ex eo enim quod in istis non videtur sibi sufficiens pœna alligatio quam nos posuimus, probat quasi a fortiori non esse sufficientem in illis, recurrendumque esse ad prædictam qualitatem deformalivam. Tum etiam quia sola culpa mortalis, quæ opponitur Deo,

habet repugnantium cum gratia, per quam ordinamur in illum : prædicta autem qualitas nihil habet de ratione culpæ, eum sit tota a Deo ut ab authors particulari : ergo non est quo pacto gratiæ repugnet.

Ex quo etiam habetur, effectum illius qualitetisessenon posse fœdare aut deforme reddere *subjectam* in quo est. Tum quia substantia spiritualis, cujus pulchritudo in refulgentia divini luminis consistit, per nihil aliud fœdari aut deformari potest nisi per culpam : sicut per nihil aliud potest reddi maculata et Deo invisa. Tum etiam quia id solum fœdat et deformat aliquod subjectum, quod tollit ab eo aliquid pulchritudinis : prædicta autem qualitas nihil omnino tollit, ut etiam ejus authores fatentur : ergo, etc.

Alii gaSh. 76. Sed aliunde etiam possumus impugnare hanc opinionem animadvertendo, ex duplici tantum capite posse aliquam formam disconvenire alicui subjecto : vel quia tollit ab eo aliquid consonum et conveniens : vel quia impedit, comprimit, aut retardat aliquam ejus inclinationem : sive talis inclinatio sit in ordine ad operandum vel non operandum, ut quæ fundatur in potentiis; sive in ordine ad eminendum et excellendum, ut quæ tangit immediate substantiam et personam. Non enim videtur excogitabilis alius modus disconvenientiæ respectu cujuscumque creatur». Hinc vero formatur impugnatio. Nam qualitas quam asserit hæc opinio, non est disconveniens dæmoni priori modo : nihil enim ab eo tollit vel corrumpit, ut opinio ipsa fatetur : neque etiam posteriori, impediendo scilicet, comprimendo, aut retardando aliquam ejus inclinationem : quippe hæc retardatio aut compressio tota est effectus alligationis assertæ a D. Thom. ut § preced. vidimus : atque adeo non erit effectus prædictæ qualitatis, quæ a suis authoribus ponitur ut omnino ab alligatione distincta : nullo igitur modo potest esse illi nociva et disconveniens. Vide quæ diximus supra disp. 16, dub. 3, §2, directe enim impugnant hujusmodi qualitatem immediate afficientem substantiam animæ vel dæmonis absolute, et non per modum unionis ad aliquid extrinsecum.

Effu· «tum. Occurrit Suar, his et similibus non satis ostendi repugnantiam suæ qualitatis : sed quod nos non possimuseam comprehendere,

Suarci. prout est in se. cognoscere : *Unde* (inquit) *omnia solei possent* vel illo *verbo Augustini, quod ignis cruciat spiritus veris licet miris modis : vel illo Epist.* 3. *Demus, aliquid Deum facere poste, quod nos fateamur investigare non posse. Quibus similia sunt quædiscit Hugo de S. Viet. lib.* 2 *de Sacramen. par.* 16, *cap.* 3. *Quomodo, inquiunt, anim.T sine corporibus a rebus corporalibus pati possunt ? Ecce dicamus, nescimus quomodo hoc fieri possit. Xunquid ideo verum non est, quia nescimus quomodo* est?etc.

77. Sed cum iste author initio illius cap. l-l, minus probet doctrinam Gabrielis * Vasq. qui innixus eisdem Augustini verbis dixerat, modum quo dæmones ab igne torquentur, esse nobis occultum et investigabilem ; non debuisset tam cito pro opinione noviter a se excogitata et majori fundamento destituta, ad fidei asylum confugere, et difficultatum solutiones intellectus captivitati committere. Eo præsertim quia si pro tuenda qualitate, quam neque possibilem minus vero aptam ad dæmones torquendos ratio ulla ostendit, neque Scholasticorum communis vel major consensus, sed unus (gravissimus licet), particularis Doctor introduxit, exigitur a nobis recursus ad arcana divinæ potentiæ, quæ credimus et non capimus, et huic committitur potissimum quod quærimus, dum nihil fere de natura et effectu prædictæ qualitatis alia via innotescit ; potiori jure licituserit nobis talis recursus pro tuenda sententia D. Thomæ rejiciente hujusmodi qualitatem, reducenteque totam pœnam dæmonum ad alligationem explicatam, de qua non pauca distincte assequimuret tradimus: siquidem eam esse possibilem, imo et existere de facto Scholastici omnes fatentur : esse vero valde pœnalem, rationibus et exemplis § præced. adductis convincitur, et non parum declaratur. Potiori ergo jure pro aliquibus quæ circa hanc alligationem non ita animum quielant, concedendus erit nobis ille recursus, ut dicamus, eam non satis comprehendi pro hoc statu : longcque majus tormentum in illa contineri, quam concipere et enarrare sufficimus, etquam Suarez de sua qualitate concipere potuit : hacquc ratione verum esse dictum Augustini, quod ignis cruciat spiritus veris, et miris seu occultis modis : et quod plus Deus ibi facit, quam nos possumus intelligere.

78. Demum quinta sententia, quæ est enisi Gabrielis Vasquez cit. disput. 113, cap. 6, ait, nulla alia via ex hactenus excogitatis poss·» dæmones torqueri ab igne, nisi ratione ali - gationis : concedendum nihilominus esse aliud genus pœnæ nobis omnino ignotum alligationi superadditum, ratione cujus verificetor

rificelur pœnamillum fieri miris el occultis modii juxta Augustini sententiam : circa quod tormenti genus (ait)sali us erit nostram faleii ignorantiam, quam absque sufficient! fundamento aliquid affirmaro. Ci rea animas vero dicit, hoc genus pœnæ superadditum alligationi esse manifi>mm : consistit vero in apprehensione, o ijd post corporum resurrectionem in ip is corporibus ex eorum sensibili aduslione dolorem patientur : jam enim pro nunc causât in eis non modicam tristitiam, quod videant se obnoxias ad sustinendum pro tunc prædictum dolorem: sicut qui videt se ad mortem vel triremes damnatum, tristatur ex quo lata est sententia, etiam ante pœnæ exeeutionem. Ita Vasq.

Cujus sententia, quod attinet ad dromones, ea solum ratione repugnationi obnoxia est, quod positive affirmet dari aliud tormenti genus nobis omnino occultum. Si enim hujusmodi tormenti neque in communi neque in particulari, confuse vel distincte aliqua extat notitia, unde illud positive affirmare possumus ? Aut unde scire possumus, omne genus tormenti cujus dæmones sunt capaces, non contineri sub alligatione explicata ; dum neque extra illam aliquid aliud apparet, neque eam, et
h lotum quod claudit, comprehendimus? Aliud esset neque negare neque affirmare hujusmodi tormentum distinctum ab alligatione, sed judicium circa illud suspendere. Hoc enim docibilitatis et prudenliæesse posset. Tum quia intellectus ita se habens nulli errori exponitur : cum abstrahentium non sit mendacium, ut Philosophus ait. Tum etiam quia rationes quæ totum negotium prædictæ pœnæ ad alligationem reducendum persuadent, non convincunt, nihil circa hoc nobis abscondi, aut soli Deo reservari. Sufficit autem ad securitatem et praelationem nostra? senlentiæ, ut iniis quæ positive asserit, verum attingat, cæterarumque opinionum quae hactenus excogitate sunt, falsitatem ostendat, et objectionibusin contrarium adducendis occurrat; quin ad incerta et occulta divinæ sapientiae et potentiæ funiculum tetenderit.

79. Quod vero attinet ad animas, concedimus tristari ex apprehensione mali futuri, quod in corporibus patientur. Hoc tamen genus pœnæ quandiu illud malum solum ut absens respicitur, longe minus est pœna alligationis : et quicquid ex isto capite superadditur animabus, multoque plus potest dæmonibus accrescere sine recursu ad illum modum tormenti omnino ignotum, per hoc quod eorum alligatio strictior sit, aut in ordine ad plura ut num, 85 magis declarabitur. Qui ergo pro animabus sufficiens tormentum judicat alligationem simul cum apprehensione illa futuri mali, necesse non habet, aliud omnino ignotum pro dæmonibus asserere : vel si hoc pro istis necessarium judicat, inconsequenler negat esse etiam pro illis asserendum : præsertim cum, ut dicemus infra, aliquæ sint animæ majori pœnæ obnoxiae, quam aliqui dæmones. Manet ergo, sententiam nostram vel ex hoc non parum confirmari, quia quæcunque aliae hactenus excogitate sunt, aut impossibilia aut penitus ignota asserunt: et adhuc in ita assertis nihil alligatione majus aut horribilius pro dæmonum et animarum pœna detegunt.

§ VI.

Proponuntur et diluuntur duxprxcipux objectiones.

80. Superest ut occurramus objectionibus, quibus suaderi posset ultra alligationis pcenam quærendam esse aliam pro animabus et dæmonibus torquendis. Plures efformat Suarez, quarum aliquæ solute sunt in discursu hujus dubii : aliae vero ex nostris principiis facile solvi possunt. Adducemus tamen præcipuas, quas urgere et amplius confirmare curabimus : quia ex earum satisfactione magis declarabitur sententia nostra, et quædam minutiora argumenta sine labore superabuntur. Objicies ergo prima primo, quod in sacra Scriptura assignalurobjcctio. aliud genus pœnæ respectu animarum proveniens ab igne præter hoc quod est teneri et esse in ipso igne, ut constat ex illo Luc. luc.ig. 16 : *Quia crucior in hac flamma.* Non dixit, quia sum in hac flamma, sed quia crucior in illa : ut ostenderet, potissimum cruciatum non consistere in detentione vel alligatione ad illum locum, sed in alio quod ibi existentibus et ligatis ex flamma ignis superadditur. Pro qua objectione sunt alia Scripturæ testimonia, et etiam SS. Pairum, quæ Suar, adducit, el eandem vim continent.

Potest vero ratione confirmari. Tum in Couflr. animabus puerorum in limbo existentibus: matio. quæ manent, manebunique semper detente et alligate in illo loco; et tamen nihil inde tormenti aut pœnæ sensus accipiunt. Tum etiam in illis quæ existunt in purgatorio :

quæ ultra pœnam damni et dolorem ex ea provenientem, torquentur vehementissima pœna sensus : et tamen si hæc pœna in sola alligatione consisteret, >nihil fere pœnæ damni superadderet. Nam eo ipso quod praxiicte animæ manent prohibitæ pro tempore sui purgatorii a visione Dei, manent quoque pro eodem tempore exclusæ a *lococœli,* adeoque destinate ad commorandum in aliquo alio infra cœlum .-quod autem hic locus sit terra, aqua, ignis, vel aer, si nihil aliud quam detentionem pro prædicto tempore ibi recipiunt, parvam vel nullam pœnam superaddere videtur : cum tota ratio hujus pœnæ in eo consistere possit, quod detente in tali loco, a loco cœli prohibentur. Alia igitur via quærenda est illarum pœna sensus, ut sit adeo gravis sicut docemur, et distinguatur a pœna damni.

Conir- Confirmatur secundo : quia inferiores dæmones ligantur multoties a superioribus certis corporibus et locis, eorumque imperio ibi detinentur, ut supra diximus : et tamen non credimus, pati in ea alligatione (esto sit eis pœnalis) ita acerbum cruciatum, sicut in inferno ab igne patiuntur : non *ergo* patiuntur ab isto per solam alligationem.

Confir- matio tertia. Confirmatur tandem : nam si dæmones per solam alligationem ad ignem paterentur, in multis nulla esset pœna sensus ante diem judicii : quandoquidem multi nondum sunt, neque erunt usque ad diem illam *inferni ignibus alligati, aut ibi* detenti ; sed manent apud nos, et discurrunt per istum aerem et alia loca, ut Theologi communiter admittunt. Quin etiam in aliquibus ex illic jam inclusis cessaret prædicta pœna, quoties ad tempus inde egredi permittuntur. Utrunque autem est inconveniens : ergo, etc.

Diioiinr objectio. 81. Respondetur objectionem hanc et alias similis formæ procedere ex defectu intelligentiæ sententiae D. Thomæ ; quasi alligatio ab eo posita præcise dicat simplicem quondam præsentiam ad ignem tanquam ad locum, vel simplicem et nudam permanentiam in illo. Sic enim loquendo de prædicta alligatione,satis convincitur non esse totam, imo neque præcipuam pœnam sensus, quam dæmones et animæ patiuntur. Cæterum si consideremus, præsentiam et permanentiam illam non esse ita nudam et simplicem, ut adversarii autumant ; sed cum magna depressione et subjectione ipsorum daemonum ad ignem alligantem, magnoque cum dominio et imperio hujus supra illos : et attendamus, qualiter per prædictam alligationem eorum impetus et inclinationes comprimantur et coerceantur, cæteraqueid genus disconvenientiaquæ§4 explicuimus, cessat objectio. Siquidem ha?c omnia gravissimum addunt cruciatum supra praisentiam et detentionem in igne præcise ut in loco, ac nude sumptam : et ratione hujusmodi superadditi verificantur testimonia Scripturæ et Patrum distinguentium inter hoc quod est esse in igne vel in inferno, et cruciari ibi ab ipso igne.

Ad primam confirmationem quantum ad animas in limbo existentes, dicemus dub. cæ seq. num. 106, cur detentio in illo loco non sit eis pœnalis. Quod vero attinet ad illas quæ sunt in purgatorio, constat ex modo dictis, pœnam earum non consistere in eo præcise quod circa hunc vel illum locum extra cœlum commorentur ; sed in subjectione, depressione, et violentia explicatis, quæ non minus habent locum in illis, quam in dæmonibus et damnatis animabus : constituuntque magnum tormentum distinctum a tota pœna damni.

Per quod patet etiam ad secundam con- u* firmationem : quia alligatio inferiorumKic dæmonum a superioribus non fit per subjectionem et depressionem ad loca vel corpora quibus alligantur : non enim hæc agunt tunc in ipsos dæmones, aut eos sibi subjiciunt, sed magis contra : alligantur vero per electionem propriae voluntatis simul cum aliqua operatione quam ibi exerceant, ut explicuimus num. 51, et ita non est cur talis alligatio sit eis multam pœnalis.

82. Ad tertiam ut occurramus, observa,Dota ignem inferni dupliciter posse concurrere^ ad alligandos dæmones : vel active et ter- œâ minative simul, quia eos sibi ipsi alligat,^ seu quia efficit in illis alligationem, et simul est locus vel terminus cui immediate alligantur, et in quo alligati detinentur. Vel solum active, efficiendo nimirum qualitatem, per quam alligantur et fiunt præsentes aliis locis ubi detinentur, aut per quæ ligati ducuntur.

Secundo nota, potissimum pœnæ quam dæmones ab igne patiuntur, non consurgere ex terminatione alligationis, sed ex ejus efficientia et inflictione : quia ex hac oritur subjectio et depressio illius cui infligitur : non enim terminus præcise ut talis, sed agens subjicit sibi passum : in qua subjectione prout infert vel includit applicationem definitivam dæmonis ad locum limitatum et determinatum, quicumque illo sit, et ad determinatas operationes, et prohibitionem ab aliis, pœna et violentia principaliter consistit. Ex quo fit, quod dura ignis active alligat daemonem, sive alliget sibi, sive alteri loco, eodem modo cruciat illum : differentia enim loci de materiali se habet ad effectum et pœnalitatem prædictæ alligationis.

Denique observa, quod cum instrumenta divinæ virtutis possint agere in distans etiam non agendo in propinquum, ut constat in Sacramentis, Deusque specialiter ignem inferni assumpserit ut instrumentum ad torquendos dæmones ; nihil prohibet quod prædictus ignis illic manens causet in dæmonibus extra infernum existentibus qualitatem alligantem et torquentem illos : sive loquamur de alligatione quæ est in ordine ad operationes et afficit potentias ; sive de illa quæ est ad locum, et afficit ipsam substantiam. Nam licet ille ignis dæmones a se distantes non alliget sibi ipsi ut termino cui fiunt præsentes, alligat tamen aliis locis, ubi detinentur, vel per quæ moventur et discurrunt, quantuncumque ab eo distantibus : quatenus sive detineantur in illis, sive per ea discurrant, totum fit ex impulsu et virtute illius qualitatis aliigativæ, quam ab igne recipiunt. Hac enim tenentur aliquando immobiles in uno loco, ut inde non possint discedere ; aliquando vero ab uno in alium semper ligati etiam velocissime trahuntur : operante id totum igne per prædictam qualitatem. Habetenim se ista qualitas et alligatio quasi frænum et catena, quæ ignis dæmonibus injicit, et quibus regit et circunfert illos per quæcunque spatia discurrunt : vel etiam cogit, ut sistant et ab uno in alium non transeant ; imo et ad tartarum dum fuerit tempus, recludet. Veluti cum feræ funibus alligatæ per circum vel oppidum agitantur, et discurrere permittuntur, semper incedunt subjectae rectori funem tenenti, et per illum quoquo vult, dirigenti, et cum vult, recludenti : nunquamque ab ejus alligatione et subjectione expediuntur.

83. Ex his ad prædictam confirmationem ^«-dicimus, negata sequela, dæmones ubicumque sint vel quacumque discurrant, pati aequaliter ab igne gehennali per alligationem : quia ubicumque sint, et quacumque discurrant, sunt ibi et discurrunt constricti et ligati per qualitatem a prædicto igne impressam ; et nunquam ab hac alligatione, proindeque ab igne alligante se expediunt.

Et propterea dixit Glos, ex Beda ad illud Jacob. 3 : *Inflammata a gehenna. Sicut gehenna semper ardet, sic diabolus ubicumque sit vel in aere, vel sub terra, secum fert tormenta suarum flammarum.* Dicitur vero ferre secum flammarum tormenta, quia ubicumque sit, et quocumque tendat, fertur illuc, teneturque ibi ex vi motionis et alligationis impressæ ab igne : et hoc est ferre secum ignem, non in se, sed in suo effectu. Quod autem locus cui dæmones alligantur et fiunt præsentes, sit ipsemet ignis alligans, seu spatium inferni ubi existit, vel sit iste aer, aut quodeumque aliud corpus, de materiali se habet ad prædictam pœnam, et nihil vel parum eam auget vel minuit. Sicut etiam parum ad id refert, quod maneant immoti in uno loco, vel quod per plura discurrant : quia cum tam permanentia quam discursus sit effectus illius alligationis (adhuc enim dum moventur et discurrunt, ligati incedunt, et ex vi alligationis) in omnibus importatur illa suppressio et subjectio ad ignem, simul cum alligatione potentiarum circa operationes (quam nullibi etiam amittunt) in quibus alligationibus sita est principalis pœna et violentia quam dæmones patiuntur. Aliam solutionem invenies apud D. Thom. par. D Tbo.i) qu. 64, art. 4 ad 3, quam Suar, impugnat : ab ejus tamen impugnationibus potest facile vindicari adjuncta ista doctrina : quod brevitatis causa omittimus. Oloss. or41D'

84. Secundo objicies, sequi ex nostra sententia, pœnam sensus tam dæmonum objeciio. quam animarum esse æqualem in omnibus, saltem quoad præcipuum in quo consistit : consequens manifeste est falsum : siquidem prædicla pœna debet esse adæquata vel proporlionala demerito et peccatis uniuscujusque, quæ inæqualia sunt : ergo etc. Sequelam vero probat ita Suar : *Quia* suarcz. *pœna illa alligationis vel detentionis non recipit magis aut minus: quia positiva præsentia in loco est indivisibilis et totalis in singulis tam in suo esse quam in ratione commodi vel incommodi respectu uniuscujusque personæ. Quamvis enim cogitari possit quasdam partes illius careeris esse viliores aliis vel quia sunt situ inferiores, vel quia vilioribus et putridioribus corporibus sunt plenæ, ut sulphure, excrementis, stercore, vel similibus : nihilominus respectu spirituum hæc varietas fere nullius momenti est ad augendam pcenam sensus propriam, si oinnia illa corpora nullo alio modo affligunt spiritum, nisi detinendo illum in tali loco : quia loci*

gualiliiscorporalis nihil spiritui nocet. Hæc ille.

Et confirmari potest hæc objectio : nam etiam sequeretur, animas in purgatorio exislentes pati aequalem pœnam sensus saltem intensive, atque illæquæ in inferno sunt : siqui lem eliam talis pœna consistit in alligatione, quæ nun suscipit magis vel minus : ergo etc.

Solutio 85. Respondetur, hanc etiam objectionem procedere ex defectu intelligentiæ doetrinæ D. Thom. quasi nomine *alligationis,* in qua constituit prædictam pœnam. solum intel–ligatur nuda quædam præsentia ad illum locum vel corpus, cui dæmones et animæ alligari dicuntur. Quamvis enim adhuc sic discurrendo possit (saltem quod attinet ad dæmones tam inter se quam respective ad animas) non difficile assignari inæqualitas in prædicta pœna : quia juxta inæqualitatem suppositorum quibus applicatur, esset magis vel minus violenta et poenalis exis-tentia et detentio in illo loco : sicut idem career et eadem vincula reputantur major pœna respectu viri nobilis, quam respectu plebei, licet in neutro ponant aliud quam detentionem : at juxta doctrinam D. Thom. ut *a nobis* expositam facilius evanescit objectio, cum multo melius ex hoc et ex aliis capitibus assignari possit inæqualitas valde substantialis in prædicta alligatione. Cum enim hæc sil pœnalis propter violentiam quam infert cohibendo naturalem inclinationem, et retundendo voluntatis impetus sive ad intelligendum sive ad operandum, oportet, ut sicut naturæ et inclinationes singulorum dæmonum inæquales sunt, sic prædicta violentia et pœna quantum est ex istis capitibus, sit in singulis inaequalis : in superiori major, et in inferiori minor proportionale ad excessum quem ipsi in natura servant. Et similiter oportet, ut quantum est ex isto capite, in quolibet dæmone sit major, quam in anima rationali, propter prædictum excessum in natura.

Deinde etiam respectu ejusdem animæ vel dæmonis potest prædicta alligatio crescere. Tum extensive : sive quia ligat in pluribus operationibus, et in paucioribus libertatem relinquit : sive quia patientem subjicit pluribus agentibus et ligantibus : ut si non tantum ab igne, sed etiam ab aqua, terra, sulphure, et aliis corporibus alligatio fiat : nam quo hæc plura fuerint, eo ex isto capite major erit subjectio et depressio patientis, utpote cui plura dominantur, a pluribusque suppeditatur et deprimitur. Tum etiam potest crescere intensive : quid adhuc respectu ejusdem operationis polest esse arctior necessitas quæ imprimitur potentiæ, elcirca objectum magis contristans : sicut eliam respectu ejusdem agentis seu alligantis potest dari major subjectio et major depressio per hoc quod tale agens majori virtute supra passum extollitur, strictiusque illud sibi devincit, nc magis sub se comprimit : et etiam augeri polest ex intensiori apprehensione omnium quæ diximus num. 67, et majori eorum perpensione, sine qua non contristarent. Denique ut alia omittamus, ex majori obstinatione et depravatione voluntatis patientis crescent non parum hæc omnia propter majorem resistentiam qua divinæ justitiæ ordinanti illa supplicia reluctatur. Ex bis omnibus et aliis capitibus recipit augmentum prædicta alligatio et ejus pœna : adeoque falsum est eam in indivisibili consistere, aut non suscipere *magis* et *minus,* ut ait Suar. Cujus proinde probationes, quia ex falsa hujus suppositione procedunt, solutione non indigent. Et sane cum prædicta alligatio sit qualitas primæ speciei, juxta dicta num. 36, sine fundamento negaretur ei latitudo intensiva, quæ cæteris qualitatibus illius speciei communiter conceditur.

86. Per quod patet ad confirmationem isotti nam cum prædicta alligatio et pœna extol capitibus augmentum et diminutionem recipiat, non est necesse ut in animabus purgatorii ad eum gradum sive intensionis sive extensionis pertingat, quem damnatæ animæ in inferno patiuntur. Per quod non negamus posse prædictam pœnam ex aliquibus capitibus augeri in purgatorio supra id quod eisdem ex capitibus habet in animabus damnatorum : non enim est cur hujusmodi augmentum de potentia absoluta repugnet.

An vero de facto aut secundum commu-Disai· nem legem possit ita contingere, ut aliquis justus majorem pœnam sustineat in purgatorio, quantum est ex illis capitibus, quam aliquis damnatus patiatur in inferno, non omnino constat inter Theologos. Nam Medina in præsenli art. 4, Alvar. Disputat. Mefi» 183, parti subscribunt ncgativæ.existiman-'K' tes, poenas inferni esse alterius ordinis et rationis ab iis quæ in purgatorio sunt, et ideo quantuncumque islæ crescant, non posse ad illarum gravitatem pertingere. Al vero Curiel dub. 2, Montes, disp. 18, num. 39, affirmativam partem tuentur : quæ etiam est Durandi in 4, dist. 21, quæst. ad

(Wl ad 1, et videtur Capreoli in 2, dist. 5, ari. u/.t 3u(l 7, ct Cajet, hac prima secundæ quæst. 88, artic. 4. Et quia huic parti favet ibi D. Thomas, quatenus loqueris de pœnis peccato mortali el veniali correspondenlibus, dicit: for/r *quantum ad pernam ignis non sunt improporlionubilis p<rnx.* Et exponit Cajet, ly *Forte,* quod non est dubitantis, sed non determinantis, idcirco veram eam arbitramur. Adeoque non reputamus inconveniens, quod aliquis justus ab hac vita decedat cum tanta multitudine peccatorum venialium, aut cnm tanto onere solvendi pro mortalibus dimissis quoad culpam el non quoad pœnam temporalem, ut acerbiorem pœnam sensus (loquimur de acerbitate proveniente solum ex aliquibus capitibus) tempore sui purgatorii sustineat, quam aliqui damnati pro uno vel altero peccato mortali æternaliter sustinebunt.

Diximus loqui de acerbitate proveniente ex aliquibus capitibus : quia pensatis omnibus, ex quibus augetur pœna sensus, uti sunt renitentia voluntatis, vermis conscientiæ, apprehensio aeternitatis pœnæ, et similia, quæ in animabus purgatorii locum nort habent, nulla earum pcena ex iis quæ ad pœnam sensus pertinent, adæquare potest illam quam animæ damnatæ pro quovis peccato mortali patiuntur. Quia alligatio ignis inferni ut associata omnibus prædictis, fit malum superioris rationis ab eo quod potest esse in animabus justis quantuncumque peccatis venialibus oneratis. Et in hoc sensu forte loquuti sunt Alvar, et Medina, dum negant, pœnam sensus debitam pro peccatis venialibus, quantuncumque crescat, posse adæquare illam, quæ debetur pro quolibet mortali.

§ VII.

zlfôs *objectiones proponuntur, ct enervantur.*

87. Tertia objectio per oppositum præcedentis insurgit ex ejus solutione : quia ex illa et ex tota nostra doctrina videtur sequi, pœnam sensus animarum non posse ila crescere etiam de potentia absoluta, ut adaequet pœnam dæmoniorum, quantuncumque hæc minuatur : hoc autem absolute est falsum : ergo etc. Falsi las consequentis in ccmperto est. Tum quia non est negandum divinæ poientiæ, quod possit augere pœnam animarum amplius et amplius in infinitum syncalegoremalice, seu quod data quacumque possit aliam majorem infligere; sicut ex parte ipsarum animarum, datis quibuscumque peccatis et demeritis, possunt dari majora el majora sino termino aut fine ; cum autcrn pœna dæmonurn sit limitata et fi ni Ia, oportet ut per augmentum majoris et majoris pœnæ animarum tandem adæquetur el superetur. Tum eliam quia sicut de facto concedimus aliquibus hominibus beatis majora merita, quam aliquibus Angelis, quibus proinde concedenda est major gloria ; ita non est negandum, quod aliqui reprobi discedant ab hac vita cum majori demerito, quam fuit demeritum aliquorum dæmonum : quare ut æquitas divinæ justitiæ in eorum punitione servetur, oportet, ut ejusmodi homines severius quam illi dæmones torqueantur. Sequela vero probari potest, primo, quia sicut naiura animæ rationalis non adæquat celsitudinem et eminentiam naturæ cujuscumque dæmonis, ita non est capax tantæ depressionis ; nec potest esse ita violentum illi hoc quod est *subjici et humiliari,* sicut isti. Deinde non potest esse ita vehemens inclinatio animæ sive ex parte naluræ sive ex parte potentiarum, sicut est inclinatio dæmonis ex utroque capite : sicut neque illaesi ita immaterialis et activa, sicut iste : ergo neque illi potest esse ita violenta et disconveniens cohibitio et refrænatio praedictarum inclinationum, quæ fit per alligationem explicatam, et in qua prædicta pœna consistit.

Confirmatur : nam valde probabile est confir-animam rationalem a corporc separatam ma,io· non habere potentiam ad se movendum, neque ad aliquid ad extra exequendum : nosque id admisimus in tract, de Angel, disput. 2, num. 89, ergo non est capax illius violenliæ et disconvenientiæ, quam dæmones patiuntur ex parte poientiæ executivæ ad extra, et ex parte inclinationis ad movendum seipsos in quencumque locum.

88. Huic objectioni posset aliquis respon- Prjma dere, pœnas dæmonum et animarum exsolutio, alligatione provenientes esse diversi ordinis, propter diversitatem naturarum quibus insunt; et ila etiamsi pœna dæmonis sit limitata, non posse adaequari per pœnam animæ, quantuncumque hæc in suo ordine crescat : sicut nulla pœna corporalis quantuncumque crescat, adaequabit pœnam alligationis animæ eo quod sunt diversi ordinis. Ad hoc aulem ul æquitas divinæ justitiæ resplendeat in punitione hominis, qui plura aut graviora peccata quam aliquis dæmon commisisset, satis est, si proportionate ad

excessum peccatorum inferatur ei pœna : ita ut crescente amplius demerito, pœna etiam amplius crescat : et si illud crescat in infinitum syncategorematice, eodem quoque modo crescat ista: quamvis totum hoc augmentum non adaequet pœnam datam dæmoni pro quolibet peccato. Sicut species vel individua ordinis inferioris, v. g. animalis etiamsi multiplicentur in infinitum, non omnino adaequabunt unam speciem ordinis superioris, puta Angeli. Quam solutionem neque approbamus, neque reprobamus. sed lectoris judicio relinquimus.

vera ôbjrtt'io-nis. 89. Respondemus vero negando non fal-s't3tem consequentis, sed illationem. Quamvis enim dæmones saltem majori ex parte severiori pœna quam homines puniantur, sicut major saltem pars gravius deliquerunt : negandum tamen non est posse Deum severius punire animas, quam illos : imo et quod in aliquibus de facto ita contingat. Ad utranque autem probationem concedendum est pœnam dæmonum ex illis capitibus, adeoque cæteris paribus majorem esse pœna cujuscumque animæ ·. quia vero totus hic excessus finitus et determinatus est, nihil obest quo minus adæquari et superari possit ex aliis capitibus, ex quibus pœna animarum potest in infinitum syncategorematice augeri. Hæc autem capita saltem erunt duo, quæ explicuimus num. 85. Videlicet intensio alligationis, seu qualitatis per quam fit : nulla est enim ratio cur illa qualitas non suscipiat majorem et majorem intensionem ultra quencunque certum gradum : sicut suscipiunt cæteræ qualitates primæ speciei. Quanto autem fuerit intensior, tanto strictioremcausabit alligationem, subjectionem, et depressionem in supposito alligato, proindeque tanto majorem pœnam. Aliud caput est extensio hujus subjectionis ct depressionis respectu plurium agentium alligantium : nam hæc etiam possunt multiplicari ultra quencumque numerum : et quo fuerint plura, erit subjectio pœnalior. Poterit ergo pœna animarum ex istis capitibus amplius el amplius in infinitum syncategorematice crescere,, et sic crescens pervenire ad quantitatem pœnædæmonum, quantuncumque ex aliis capitibus magna sit, siquidem tota hæc quantitas est determinata el finita : et nullum est finitum determinate} quantitatis, quod non possit adæquari et superari per augmentum continuum alterius finiti.

Muttri* m3lto. 90- Ad confirmationem dici posset, quod sicut anima separata a corpore non habet ex se species intelligibiles proprias illius status; debentur tamen illi connaturaliter connaturalitate illius status, eide factoa Dec tribuuntur : ita quamvis ex seipsa non habeat virtutem activam ad seel alia movenda (quod et nihil aliud docet D. Thomas loco^ cit.) debetur tamen illi connaturaliter,con· naturalitate illius status, et de facto tribuitur talis virtus, ut explicuimus in tract, de Ang. disput. 2, num. 89. Quod si negetur deberi illi prædictam virtutem qua semoveat; saltem negandum non est inesseei potentiam passivam naturaliter exigentem, quod moveatur ab alio : sicut coelum naturaliter exigit moveri ab inlelligentia. Unde sicut ratione hujus ex igentiæ esset coelo violentum non moveri ; ita ratione illius potest esse violentum animæ non moveri, aut saltem esse ligatam, ut nunquam juxta placitum suum moveatur.

Deinde respondetur etiam a motu locali et ab operationibus ad extra, inesse animæ separatee naturales inclinationes, in quarum alligatione possit violentiam pali : uti est inclinatio qua exigit non subjici corpori neque ut agenti neque ut loco : quoad hoc enim sequitur conditionem naturæ apgelicæ, quamvis in inferiori gradu. Et inclinatio ad exercendam potentiam intellectivam juxta placitum voluntatis. Et quia utriusque istius inclinationis alligatio potest ex duobus capitibus nuper expositis crescere in infinitum syncategorematice, consequenter pœna inde suborta, eodem modo crescens potest quancumque aliam limitatam et finitam supercedere. Adde, superesse aliud caput, unde pœna animæ posset in infinitum syncategorematiceaugeri : nimirum ex pœna futura corporis, quæ potest continuum recipere augmentum : ex prævisione enim hujusmodi pœnæ dolet ipsa anima, antequam corpori reuniatur ; dolebitque incomparabiliter magis, dum fuerit reunita.

Qan 91. Quarto sic objicit Suarez. Nam sequitur, homines in corpore et anima damnatos^ pati graviorem pœnam ignis, quam patiuntur dæmones et etiam animæ ipsorum hominum a corporibus separatee : consequens non videtur admittendum : ergo,etc. Sequelam probat : quia dæmones et animæ separate nihil mali patiuntur ab igne prater incarcerationem et alligationem : at vero post diem judicii animæ unitæ corporibus sustinebunt eandem pœnam, et quodammodo majorem, quatenus etiam corpora erunt eidem carceri perpetuo addicta:

et

el prætcrea cruciabuntur animæ speciali pœna ignis inediis corporibus : sicut modo quicquid corpus patitur, ab anima ipsa percipitur et causai in voluntate dolorem.

Hoc tamen argumentum militat eodem modo contra suum auctorem, ut ipse etiam praevidit : nam cum ponat, dæmones et animas separatas cruciari per impressionem illius qualitatis deformativæ quam diximus nu.74ethæc pœna non cesset in anima adveniente corpore ; addatur vero illa, quam ex corporis incarceratione et adustione patietur, eodem modo juxta ejus sententiam sequitur, animarum pœnam futuram esse majorem post corporum reunionem, quam modo sit. Quare non est nobis necessarium alia solutione uti, nisi quam adbibet praedictus auctor paulo inferius, ut propriam doctrinam a proposita objectione tueretur, satt.his verbis : *Respondeo, non esse inconveniens, quod post judicium universale pœna animamarum extensive crescat, vel mutetur aliquo modo, novam pœnam ignis sustinendo, et antiquam siinul retinendo. Nam hæc est quasi essentialis in suo ordine, utique pœnæ sensus, et debetur animæ quatenus spiritualis mens est, et in superiori parte mentis suæ peccatum consummat. Illa vero quæ mediante corpore additur, est accidentalis, et ideo denuo advenire potest. Quia licet illam meruerit, quatenus per corpus peccavit, antea seu in statu separationis non erat capax illius pœnæ; quamvis loco illius afflictionem magnam ex cogitatione et apprehensione illius pœnæ futurs: et addendæ post diem judicii jam sentiat. Sicut in animabus beatis post resurrectionem crescet gloria et gaudium beatificum extensive quoad corporis participationem, et animæ quatenus per corpus sentit et delectatur, quia illud præmium etiam meruit bene per corpus operando, vel in illo propter Çhristum patiendo : non potuit autem illud ante resurrectionem recipere, quia illius non erat capax; licet loco illius aliud genus gaudii ex certa expectations futura claritatis gloriosx prius acceperit. Unde ad comparationem quæ cum dæmonibus, concedo in hominibus et eorum animabus posse esse plures modos poenarum, quam sint in dæmonibus, sicut sunt plures modi cognitionum, et operationum, ac delectationum. Hoc ergo sequitur ex diversitate naturarum, et potest optime consistere cum æquilale justitiæ. Nam sicut unum peccatum dæmonis potest multis peccatis hominis Muivalere, ita una pœna sensus in dæmone potest plures humanæ animæ poenas excedere.* Hæc Suar, et bene pro omnibus.

92. Objicies quinto, quod in damnatis sunt multiplices pœnæ sensus juxta diversa eorum peccata: nam ut communiter dici solet, et tradunt non semel SS. Patres, aliter cruciabuntur ibi superbi et ambitiosi, aliter avari, aliter luxuriosi etc. sed in alligatione a nobis tradita nequeunt tot pœnarum genera distingui : ergo etc.

Ad hanc objectionem (quæ eandem vel majorem vim habet contra sententiam Suar, et alias quas § pfæced. rejecimus, ut intuenti constabit) respondetur, prædictam locutionem de multiplicitate pœnarum juxta diversitatem peccatorum sufficienter verificari tum ratione pœnarum corporalium, quas damnati a die judicii in multiplici diversitate sustinebunt, ex quarum apprehensione ipsæ etiam animæ ex nunc non leviter cruciantur, ut tetigimus num. 90. Tum etiam ratione alligationis a nobis explicabo : quatenus per eam fit, ut anima non possit intellectum divertere a cogitatione illorum peccatorum, propter quæ punitur : quæ sane cogitatio erit ei valde poenalis, dum semper illi præsentem reddit causam suæ damnationis : et pro diversitate talis causæ erit suo modo diversus cruciatus ex prædicta cogitatione proveniens : sicut in hac vita dum impius peccat, pro diversitate objectorum delectabilium circa quæ peccat, diversam capit delectationem : eadem enim quæ modo ut delectabilia cogitata delectant ; tunc apprehensa ut causa perpetuæ damnationis diversum inferent cruciatum.

93. Denique objicies, quod alligatio *nobis* explicata eodem modo posset fieri a terra, aqua, vel aere, sicut fit ab igne : ergo si ab hoc nulla alia suboritur pœna in animabus et dæmonibus, non est cur ipse potius quam cætera elementa ad prædictum effectum assumatur.

Hæc objectio solvenda est fere ab omnibus : nam vix est qui asserat, ignem efficere aliquid in spiritibus damnatis, quod facere non possent cæteraelementa, vel quodeumque aliud corpus, si ad id munus divina virtute elevarentur, sicut elevatur ignis. Quare hujus præelectio non necessitatis fuit, sed solius divinæ voluntatis. Aliquas" tamen congruentias assignat D. Thomas D.Tbom. Quæst. de Anim. articul. 21, ad 18, ubi solvit propositam objectionem his verbis : *Dicendum, quod poma gehennæ non solum est animarum, sed etiam corporum : propter hoc ponitur ignis maxime pœnd gehennalis, quia est maxime corporum af/lictivus. Nihilo-*

mïnw *tamen et alia erunt afflictiva, secundum illud Psal.* 10 : *Ignis, sulphur, etc. Competit* amort *inordinato, qui est peccandi principium, ut sicut caelum empyrcum correspondet igni charitatis, ita ignis inferni respondeat inordinata cupiditati.*

Riûoei, Addit Banner. ubi supra, conveniens osso nt sicut ignis est maxime activus, terra vero maxime passiva et resistiva ; ita ille assumeretur ut instrumentum ad agendum in damnatos, ista vero ut career et locus in quo detinerentur et paterentur. *Itaque* (inquit) *duo elementa concurrunt quasi vice totius natura corporea ad puniendos damnatos: et infimum, scilicet terra, et supremum, nempe ignis : quorum primum passive tantum se habet, tanquam locus in quo damones detinentur : secundum vero habet se active detinendo. Et in hoc servatur debita proportio elementorum : terra enim aptior est ad patiendum et sustinendum ; ignis vero quia maxima est activitatis, aptissimus est ad agendum.* Omittimus alia argumenta minoris difficultatis. quia ex dictis facile solvi possunt.

DUBIUM III.

Utrum pueri decedentes cum solo peccato originali puniantur perna sensus : aut ex pana damni tristitiam patiantur?

Supponimus, quia de fide est, praedictos pueros subituros in perpetuum pœnam damni, quæ est carentia visionis beatificae : sicut enim ablata radice arboris, sequitur necessariocarentia fructus : ita amissionem gratiæ necessario consequitur carentia beatificae visionis : atque adeo debita est pro quolibet peccato gratiam auferente : sicut aufert originale et quodeumque mortale. Atque eodem modo supponimus, adultos qui ob propria peccata damnantur, utraque pœna, tam sensus scilicet quam damni fore puniendos : quod æque certum et de fide esse satis constat ex dictis in hac disputatione et disputatione praecedenti praesertim dubio 3. Quare circa subjectum pœnæ, seu circa supposita quibus tribuenda est, id solum examinandum occurrit, quod de praedictis pueris inquirimus : an scilicet correspondeat illis in alia vita sive in statu separationis animæ a corpore, sive post corporum resurrectionem aliqua pœna sensus : aut saltem an ipsa pœna damni quam. patientur, sit illis causa alicujus mœstitiæ, tristitiæ aut doloris?

§ I.

Deciditur prima pars dubii.

94. Dicendum est primo, pueris decedentibus cum solo originali nullam esse pœnam sensus, sed dumtaxat ptenam damni. Hæc assertio est communis inter Theologos, paucissimis exceptis, quos intra referemus. Probat illam ex professo D.Thomas in 2, dist. 33, quæst. 2, art. Ietad^ Hannibald. ibidem art. 4, el Quaesi. 5 do Mai. art. 2. Ex quo duas depromemus rationes. Primam sic proponit : *Pana propertionalur culpa: el ideo peccato actuali mortali, in quo inveniluraversioabincommutabili bono, et conversio ad bonum commutabile, debetur et pana damni, scilicet carentia* visioni.« *divina respondens aversioni, et pena sensus respondens conversioni. Sed in peccato originali non est conversio, sed sola aversio, vel aliquid aversioni respondent, scilicet destitutio anima ajustitia originali. Et ideo peccato originali non debetur parta sensus, sed solum pœna damni, scilicet carentia visionis divina.*

Neque obest, si objicias : tum quod voluntas illorum puerorum non potest esse habitualiter aversa a Deo, nisi sit ad alium finem habitualiter conversa : ergo falso supponitur nullam dari in originali peccato conversionem. Eo præserlim quia concupiscentia, quam nos disput. 16, dub. 4, ad peccatum originale pertinere diximus, importat inclinationem ad bona sensibilia adeoque conversionem ad illa : jam ergo est ibi aliqua conversio. Tum etiam si objicias, quod pueri illi puniuntur nonsolum propter peccatum originale quod in se contrahunt, sed etiam pro actuali quod in Adamo commiserunt : nam etiam istud fuit vere eorum peccatum et demeritum : in prædicto autem peccato actuali non fuit sola aversio, sed etiam conversio ad pomum vetitum vel ad propriam excellentiam : ergo etc. Tum denique quod juxta dicta disp. præced. num. 95, pœna sensus non debetur soli conversioni, sed etiam aversioni : ergo etiam si hæc sola detur in praedictis pueris, erit illis debita pœna sensus.

95. Respondetur enim ad primum, qnodD^' etiam si admitteremus in illis pueris aliquam conversionem habitualem vel ratione concupiscentiae, vel aliunde, seclusa tamen actuali, non ideo deberetur eis pœna sensus : quia hæc non correspondet habituali conversioni

conversioni secundum se præcise sumptæ : sed correspondet conversioni actuali, vel habituali ut eidem actuali associat® et moraliter conjunct®. Quæ solutio est 1). Thomæ loco citat, de Mal. ubi sic ait : *Pœna sensus nunquam debetur habituali dispositioni : non enim aliquis punitur ex hoc quod est habilis ad furandum, sed ex hoc quod actu furatur. Sed habituali privationi absque omni actu debetur aliquod damnum, puta qui non habet scientiam literarum, ex hoc ipso indignus est promotione ad episcopalem dignitatem. In peccato autem originali invenitur quidem concupiscentia per modum habitualis dispositionis, qua parvulum facit habilem ad concupiscendum, ut August, dicit, adultum autem actu concupiscentem : et ideo parvulo defuncto cum originali non debetur pana sensus, sed solum puma damni: quia scilicet non est idoneus perduci ad visionem divinam propter privationem originalisjustitia.*

Deinde respondetur, conversionem habitualem in pueris repertam sive ratione concupiscenti® sive ratione inclinationis ad bonum proprium, non esse formaliter malam, neque pertinere ad peccatum originale pro formali, sed solum pro materiali : pcena autem non debetur peccato ratione ejus quod de materiali tantum importat; sed ratione malitiæ et inordinationis quam dicit de formali. Unde quando D. Thom. ait pœnam sensus deberi conversioni, intelligendus est de conversione importante prædictam malitiam, et non omnino de materiali se habente.

96. Ad secundum respondetur, peccatum actuale Adami fuisse quidem peccatum et demeritum posterorum, non tamen adaequate sumptum, aut secundum totum id quod in illo habuit : sed inadæquate, quoad id præcise ratione cujus fuit causa amissionis justitiæ originalis, el inductionis originalis culpæ : unde quia hoc munus causæ sufficienter exercuit, ut erat aversio, præscindendoque a ratione conversionis : idcirco solum fuit peccatum puerorum quoad ipsam aversionem, et quoad munus separandi a Deo : ac proinde solum meruerunt per illud pœnam damni, quæ tali aversioni et separationi correspondet. Vel dicas, quod sicut de malitia et culpa illius peccati Adami nihil transiit ad posteros pertinens ad conversionem, sed sola privatio originalis justitiæ quæ ad aversionem perlinet, ita de rationc pœnæ illud solum transire debuit, quod correspondet aversioni : uti est pœna damni : non autem quod correspondet conversioni, scilicet pœna sensus. Quamvis enim non solus Adamus, sed etiam posteri per illud peccatum demeruerint, hujusmodi tamen demeritum ita fuit modificatum el attemperatum, ut in nullo supposito plus inferat de ratione pœnæ, quam de ratione culpæ eidem supposito intulit. Quare respectu personæ Adami, ubi fuit culpa adæquate tam secundum aversionem quam secundum conversionem, demeritum exigebat utranque pœnam damni et sensus : respectu vero posteriorum, ad quos nihil de conversione, sed sola aversio transivit, solum exigit pœnam damni.

Ad tertium respondetur, aversionem repertam in peccato personali non esse puram aversionem, sed semper habere aliquid conversionis saltem interpretativæ : quia est voluntaria per actum propriæ voluntatis : et quod ita est voluntarium, quamvis sit aversio, participat et retinet aliquid conversionis et ratione hujus participii debetur illi pœna sensus. Aversio autem in pueris reperta, cum non fuerit inducta per actum propriæ voluntatis, nihil habet de ratione conversionis, quod sit formaliter malitia. Non enim peccatum Adami transmisit in eos totum, quod in se habuit, aut totum id, sine quo in Adamo esse non potuit ; sed illud præcise quod ad aversionem perlinet.

97. Secunda ratio D. Thomæ habetur ingCComU 2, ad Hannibald. distinet. 33, artic. 1. BroDa^£ cujus intelligentia nota, hoc esse discrimen inter peccatum originale, et personalia, quod hæc, eo quod per proprium actum commissa sunt, prius pertinent ad personam, cujus est ille actus, quam ad naturam : et quamvis istam etiam inficiant, solum inficiunt ratione personæ. Illud vero, quia non voluntate propria, sed voluntate capitis naturæ commissum est, prius pertinet ad ipsam naturam, quam ad personam (non loquitur de persona Adami, sed de ejus posteris) : neque aliter personam tangeret, aut eam inficeret, nisi quia ad ipsam transit natura prædicto peccato tacta et infecta. Unde quia pœna sequitur conditionem culpæ, sicut pœna peccato personali correspondons est passio el afflictio propria ipsius personæ,quamvis e persona redundet etiam in naturam : ita pœna correspondons peccato originali debet esse illa, quæ per se consequitur naturam infectam, seu quæ ex naturæ infectione potest ad personam descendere, el in eam refundi.

P.Theni. Hinc sumit rationem D. Thomas, quam sic proponit : *In his qui ex Adam nascuntur, infectio originalis peccati pertinet ad personam <\w infectione natur» : unde ct person» pro tali peccalo poena non debetur, nisi talis qux perlinet ad conditionem natur» sibi relict». Perlinet autem ad naturam relidam sibi, ut divina visione careat, ad quam consequendam deficit omnis facultas natur» creatr. Pertinet etiam ad naturam humanam sibi relictam mors et pamalitates vit» prxsentis, qux ex principiis natur» proveniunt. Sed pana sensibilis in anima separata non pertinet ad conditionem natur»; unde tali pana pueri sine baptismo decedentes non puniuntur, sed sola carentia visionis divin».*

Nec referi, si dicas, quod visio beatifica directius pertinet ad personam , quam ad naturam : ergo idem dicendum est de ejus «'hjettic· privatione. Respondetur negando consequentiam : nam actiones directe sunt suppositorum, et ideo visio beatifica cum sit actio, directe debet pertinere ad personam. r> ·„ .!nr At vero ejus privatio solum est quidam defectus, qui sufficienter inducitur ex defectu gratia?, etiam sine aliqua operatione : et ideo ad illud principium directe perlinere debet, ratione cujus defuit ipsa gratia : hæc autem in pueris habentibus peccatum originale , non deficit privative ratione naturæ. quam ex Adamo accipiunt, quamque nisi acciperent, non illa privati nascerentur. Aliam objectionem, quæ contra hanc secundam rationem militare videtur, proponemus, et diluemus § 3.

§n.

Posterior dubii pars expeditur.

98. Dicendum est secundo, pueros cum originali decedentes nulla affici tristitia ob carentiam beatifica? visionis : ac proinde neque ex isto capite fore dolore aliquo puniendos. Hanc conclusionem dicit A'asq. Vasi. Marçfct. Boita. Richard. disp. 134, cap. 3, esse communem Scholasticorum. Et refert pro ea Magistrum in 2, Duniid dist. 33, Bonaventur. Richard Scot. Durand. Gabriel. Gabriel, Marsil et alios. Eamque saltem ut V-ur'cf. probabiliorem tuentur fere omnes exposi- ^.ur“æl· tores D. Thomæ hac 1, 2, ubi Curiel, Zu- Man. mei, Greg. Mart. Lorca, Montes. Salas, Montes Granad- el plures alii. Est autem expressa (Saia< sententia D. Thomæ in 2, ubi supra, et ĭ/ττΐιΐη quæst. 5 de Mal. art. 3, unde duas desumemus rationes : et prima proponi potest sub hac forma. Pueri decedentes in peccato originali non cognoscunt so esse private beatifica visione; sicut neque cognoscunt hujusmodi visionem aliquando sibi fui», debitam : ergo non dolebunt de tali privitione. Consequentia est perspicua : nulle? enim dolet de malo sibi ignoto, sicut neq:? lætari potest do bono, quod ignorat. AnU-M cedens vero probatur : nam pueri illi g m" habebunt cognitionem, quæ ultra naturalia se extendat, aut ad ea qua? sunt fidei uti est prædicta visio et ejus debitum, investiganda pertingat : siquidem neqne h hac vita similem cognitionem, aut !uw- ad illam acceperunt, neque in fulurahujusmodi lumen aut aliquid præter natatilia accipient : carebunt igitur prædiclaagni tione.

Dices, sufficere ad habendam nolite ή illius veritatis naturale lumen aliquihs signis et eventibus excitatum : sicut da» nes et haeretici etiamsi fide et quolibet e- pernaturali luminecareant, naluralirtgÉ· tione per prædicla signa assequuntur Eťώ de iis quæ alias ad fidem perlinent: n quod Christus sit filius Dei, quod venait ad redimendos homines, quod morte fuerit, et resurrexerit, etc. Porropradii? pueris non defutura signa, per quæ in oj» titiam illius veritatis deveniant, exeocwt· tat, quia assistent cum cæteris judicio uni. versali, audientque ibi, Christum es hominum Redemptorem, et pro omnik· mortuum fuisse, ut a peccatis tam oriri ; nali quam personalibus solverentur, « vitam aeternam in Dei visione consistente consequerentur : atque etiam videbant, multos de facto ad ejus fruitionem assaci: plures vero una cum ipsis pueris inde re- legari. Quia et alia ibi futura sufficient? excitabunt ipsorum puerorum cognitiones, ut deducant, se esse de numero illote qui in Adamo peccaverunt, et qui obUk peccatum beatitudinem amiserunt.

99. Respondetur, nullum horum sip? rum, prout a pueris visum erit, excita- tu rum sufficienter eorum intellectam. ĩ> deveniant in notitiam suæ prenrp tor. Quia ut docet D. Thomas in 4, dist. Γ?' quæst. 1, art. 3, quæstiunc. l ad peinte non assistent in judicio, ut de suo pecte judicentur, sed ut videant gloriam juto et ita ex hoc capite non habetur, eos gnoscituros suum peccatum , aut saa damnationem. Neque ex eo quod auditet Christum venisse ad salvandos hOEi» qui peccaverunt, satis colligent, se esse» tali numero : quia neque tunc neque ara H

ileis aliquis manifestabit, aut indicabit. Neque id cognoscent ex eo, quod videant, aliquos ad beatitudinem assumi ; se vero cum aliis extra relinqui : quia non discernent, an sibi negetur ut beneficium indebitum, el nullibi promissum ; vel tanquam aliquando promissum et debitum : el consequenter an illa exclusio a beatitiidino sit privatio et prena, vel solum negatio non habens rationem mali. Et quamvis admitteremus, prædicla signa sufficientia esse ad excitandam in intellectu illorum puerorum aliquam notitiam suæ pœnæ damni ; non tamen illa esset certa, et probabilis, sed ad summum sub dubio vel suspicione : quia in viris cordatis, uti erunt parvuli illi, non sufficit ad movendam voluntatem neque ad gaudium neque ad tristitiam : praesertim si admittendus sil recursus ad specialem Dei providentiam, juxta id quod dicemus num. 102.

Neque est simile de hærelicis : nam isti audierunt illa mysteria a viris fide dignis : el ita quamvis abjecerint fidem divinam, sunt tamen illa credere fide humana, moverique ex hac credulitate ad aliquid agendum vel omittendum. Dæmones etiam ex multis capitibus notitiam prædictorum mysteriorum assequuti sunt : nam sciunt, ei inter homines vulgari ut vera et a Deo revelata : videntque multa signa pro eorum confirmatione a Deo patrari : quorum evidentia coguntur vel inviti credere ita esse, ut fideles sponte credunt, et loquuntur. Quæ omnia locum non habent in pueris illis, qui nihil de sua damnatione aut de ejus causa ab aliquo audierunt.

100. Hæc prima ratio facile assertionem persuadet : videbitur tamen minus probanda discipulis D. Thomæ : quia ipse A. Doctor in 2 cit., dist, 33, quæst. 2,'art. 2, adducit illam , et impugnat his verbis : *Quidam dicunt, quod pueri nullum dolorem sustinebunt, quia in eis adeo ratio obtenebrata erit, ut non cognoscant, se amisisse quod amiserunt. Quod probabile non videtur, ul anima ab onere corporis absoluta ea non cognoscat, qux saltem ratione investigari possint, el etiam multo plura.*

Sed quamvis D. Thomas hoc in loco ita senserit de prædicta ratione, postea tamen quæst. 5 de Mal. ari. 3, amplectitur illam magis explicatam : ita ut nec negetur pueris illis naturalis cognitio, quæ animæ separate debetur, ut quidam negabant, nec concedatur alia major pertinens ad fidem, aut ad ea quæ sunt fidei, uti est visio beatifica et ejus privatio, se extendens. Unde sic ait : *Possumus tamen ulrunqueconjungenles, mediam viam tenere, ul dicamus, quod animx puerorum naturali quidem cognitione non carent, qualis debetur animx rationali séparai» secundum suam naturam ; sed carent supernalurali cognitione, qux hic in nobis per fidem plantatur : eo quod nec hic fidem habuerunt in actu, nec sacramentum fidei susceperunt. Pertinet autem ad naturalem cognitionem, quod anima sciat, se propter beatitudinem creatam, et quod beatitude consistit in adeptione perfecti boni : sed quod illud bonum perfectum, ad quod homo factus est, sit illa gloria quam Sancti possident, est supra cognitionem naturalem. Unde Apost, dicit prima ad Corinth, secundo, quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, qux prxpara vit. Deus diligentibus se. Et postea subdit : Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum. Quxquidem revelatio ad fidem pertinet. Et ideo se privari tali bono animx puerorum non cognoscunt. Et propter hoc non dolent ; sed hoc quod per naturam habent, absque dolore possident.* Juxta hunc ergo locum D. Thomæ, qui sine dubio posterior est, quilibet ejus discipulus potest secure prædictam rationem tueri.

101. Secunda ratio habetur dist. cit. ubi scrumta. concessa adhuc parvulis illis suæ pœnæ co–d ”*^,. gnitione, probat D. Thomas non propterea debere de illa contristari. *Sciendum ergo* (inquit) *quod ex hoc quod caret aliquis eo, quod suam proportionem excedit, non affligitur, si sit rectx rationis : sed tantum ex hoc quod caret eo, ad quod, aliquo modo proportionates fuit : sicut nullus sapiens homo affligitur de hoc, quod non possit volare sicut avis, vel quia non est Hex vel Imperator, cum sibi non sit debitum. Affligeretur autem, si privetur eo ad quod habendum aliquo modo aptitudinem habuit. Dico ergo, quod omnis homo usum liberi arbitrii habens, proportionalus est ad vitam xlernam consequendam, quia potest se ad gratiam prxparare, per quam vitam xlernam merebitur : et ideo si ab hoc deficiant, maximus erit dolor eis ; quia amittunt illud quod suum esse possibile fuit. Pueri autem nunquam fuerunt proportionali ad hoc, quod vitam xlernam haberent, quia neque eis debebatur ex principiis natur», cum omnem facultatem natur» excedat, nec actus proprios habere potuerunt, quibus tantum bonum consequerentur ; ct ideo nihil omnino dolebunt de carentia visionis divin» : imo magis gaudebunt.*

de hoc, quod participabunt inultum de divina bonitate et perfectionibus naturalibus. Xec potest dû i, quod fuerunt proportionali ad vitam aeternam consequendam, quamvis non per actionem suam ; tamen]>er actionem aliorum circa eos, quia potuerunt ab aliis baptizari : sicut et multi pueri ejusdem conditionis baptizati vitam aeternam constquid i sunt. Hoc enim est stiperexcedmtis gratiae, ul aliquis sine actu proprio praemietur : unde defectus talis gratiae non magis tristitiam causal in pueris decedentibus non baptizatis, quam insapientibus, hoc quod eis multa; gratiae non fiunt, qux in aliis similibus factae sunt.

Be-,.lia. Iθ-· ‘Scc refert, si dicas, prædictos pueros habuisse in Adamo proportionem ad beatiludinem, dum in eo promissa eis fuit originalis justitia : ergo saltem dolebunt quod justitiam illam et proportionem amiserint.

Enem-lur· Respondetur enim, sapientes qui a passionibus non moventur, sed sola ratione ducuntur, cujusmodi erunt pueri illi, non dolere de amissione vel non adeptione bonorum, quæ sibi gratis promissa sunt, quando per ipsos non stat, quo minus ea recipiunt : reputant enim illa, ac si promissa sibi non fuissent. Et quia hoc pacto considerant prædicti parvuli proportionem illam vel justitiam originalem, quæ ipsis in Adamo promissa fuit, non magis eam non accepisse dolent, quam si promissa

n.Thotn. non feissel· Adde ex D. Thom. eodem loco ex dist. 33 in secundo argumento. *Sed contra,* ubi sic ait : *Becta ratio non patitur,- ut aliquis perturbetur de eo, quod in ipso non fuit ut vitaretur : propter quod Seneca probat, quod perturbatio in sapientem non cadit : sed in pueris est ratio recta nullo actuali peccato obliquata : ergo non turbabuntur de hoc, quod talem pœnam sustinent, quam vitare nullo modo potuerunt.* Addunt vero et aliqui (ut facilius objectionibus ex hac secunda ratione emergentibus aditum præcludant) prædictam rationem non esse accipiendam omnino nude, sed cum recursu ad aliquam specialem Dei providentiam ut dicamus, notitiam beatitudinis amissæ in illis pueris saltem non habere magnam vim ad excitandum dolorem in voluntate propter eorum impropurtionem et alia,' quæ tangit prædicta ratio. Si quæ vero vel modica vis prædictæ notitiæ remaneat. quæ quantum est ex se, aliquem dolorem excitare posset, temperabitur et impedietur, ne de facto in illum prorumpat, a divina providentia ita disponente de illis parvulis : ulquia propriae. person ili voluntate nihil deliquerunt,mb.| doloris ejusdem voluntatis sustineant. I'rt sertim eum talis dolor neque illis fructu sus esse possit, neque ad ostensionem vrf reparationem justitiæ necessarius videatur.

§ HI.

Duplex sententia oppositu: el argumenta ulriusque.

103. Contra primam assertionem negatum illis pueris pœnam sensus tenuissevi-;j dentur Gregorius in 2, dist. 30 el 31, Driedo lib. 1 de grat. et lib. arbit. tracU/J cap. 2, et alii quos refert Greg. .Mari, oh·'» supra dub. 1. Probatur: nam parvulior^ originali decedentes, assistent in universi judicio, el collocabuntur non quidem a dextris judicis, cum non sint denum) salvandorum, sed a sinistris : atque pfe comprehendet eos illa sententia Alatth.x': *Tum dicet et his qui a sinistris erunt :Ihxdite, a me maledicti in ignem xternum,* Λ, sed pœna ignis est pœna sensus: ergocreciabuntur hac pœna. ?

Confirmatur : nam SS. Patres mullolie j asserunt, parvulos illos puniendos W» æterno supplicio, gehenna, tormento, cnciatu et hujusmodi : sed hæc pertinenti! : pœnam sensus : ergo, etc.

Respondetur, illam sententiam univers-.j lis judicii non esse dirigendam ad omne, qui a sinistris judicis, sed solum ad addtos : non enim ad parvulos spectare jxtet causa, quæ ibi redditur : *Esurivi, etnuito· distis mihi manducare : sitivi,et non dedisti mihi potum,* etc.

Ad confirmationem respondet D. ThoBHjrj quæst. 5 de Mai. art. 2, ad primum :*Dicendum, quod nomen tormenti, gehenna,np plicii et cruciatus, vel si quid simile in didis Sanctorum inveniatur, est large accipiendaa pro pœna, ut ponatur species pro genere. Ha autem tali modo loquendi usi sunt, ut dtlalabilem redderent errorem Pelagianorum, p asserebant, in parvulis nullum pectah?· esse, nec eis aliquam pœnam deberi.*

101. Secundo probatur : nam peccir· originali in hac vita correspondent mclal pœnæ sensus: mors enim, infirmitas, d *. cæteri corporales defectus omnia sunt prædicti peccati, juxta doctrinam D.ThoBa.r supra quæst. 85, art. 5, ergo etiam in fetura vita punientur simili pœna : quanivquittai quidem non mitius ibi peccata punientur, ubi non erit remissioni locus, quam puniuntur in præsenti, ubi est locus misericordiae. Elconfirmatur : nam corpora illorum puerorum non erunt impassibilia, cum non habeant dotem impassibili tatis : sicut erunt corpora gloriosa propter prædictam dolem: ergo patientur sicut modo a corporalibus.

Respondet D. Thomas in 2, dist. 33, cit. q. 2, art. 1 ad 3 : *Dicendum, quod non est eadem ratio de pa na sensibili ante mortem, dpost mortem, quia ante mortem pina sensibilis consequitur virtutem natura? agentis, five sit pœna sensibilis interior, ut febris, et aliquid hujusmodi, sive etiam sensibilis pœna exterior, ut ustio et aliquid hujusmodi : sed put mortem nihil aget virtute natura?: sed «eundum justitia? divina? ordinem tantum, five in animam separatam, in quam constat, quod ignis naturaliter agere non potest, sire diam in corpus post resurrectionem, quia tunc omnis actio naturalis cessabit cessante motu primi mobilis, qui est causa omnis motus et alteralionis corporalis.*

105. Secundo respondetur, vel magis eadem solutio explicatur ex eodem D. Thom. quaesi. 5 de Mai. art. 4, ubi observat, quod duplexes! pœna: alia, quam judex pro peccato determinat : et hanc appellat Ang. Doctor *pœnam taxatam :* alia vero, quæ ad hanc pœnam ex natura rei consequitur : et hanc vocat *pœnam concomitantem :* ut si judex determinet, quod alicui in pœnam sui peccati eruantur oculi, cæcitas est pœna taxata, paupertas vero et aliæ calamitates quæ in caeco consequuntur, pertinent ad pcenam concomitantem. Hujusmodi autem poena concomitans tunc solum habet locum, quando ex ipsa poena laxata ex natura rei sequitur : quando vero suapte natura ex ea nonsequilur, locum non habet. Pro peccato ergo original i pœna taxata in hac vita solum est privatio justitiæ originalis; mors vero et alii corporales defectus tantum habent nationem pœnæ concomitantis in hoc statu, ubi ex conditione naluræ humanæ destitutæ originali juslitia, sibique relictæ consequuntur; in futuro autem non consequenlur ex vi ejusdem naluræ; et ita cessabunt : ut magis ostendent verba D. Thomæ, quæ jam subjungimus.

Ad confirmationem respondet S. Doctor loco cit. ex 2 sent, in solut. ad 5, his verbis : *Dicendum, quod corpora puerorum non erunt impassibilia ex defectu potentia? ad patiendum in ipsis; sed ex defectu exterius agentis* in *ipsa, quia post resurrectionem nullum corpus erit agens in alterum, præcipue ad corruptionem inducendam per actionem nalura?, sed erit actio tantum ad puniendum ex ordine divina? justitiæ; unde illa corpora pœnam non patientur, quibus pœna sensibilis ex divina juslitia non debetur. Corpora autem Sanctorum erunt impassibilia, quia deficiet in eis potentia ad patiendum, et ideo impossibilitas erit in eis dos, non autem in pueris.*

10G. Tertio arguitur : quia animæ illo- Argarum puerorum manebunt detentæ et ligalæ SrUmi»* in limbo, ut nunquam inde exeant : sed talis alligatio est pœna sensus, juxta dicta dub. precedent, ergo, etc.

Confirmatur, nam saltem post corporum Conflr-resurrectionem nequibit non esse valde pce- UHÛU. nalis commoratio in illo loco subterraneo et obscuro, ubi nihil videre poterunt : constat autem, totum hoc ad pœnam sensus perlinere ; ergo saltem post diem judicii non omnino elfugient istam pœnam.

Respondetur ad argumentum, animas illas non detineri in limbo quasi ligatas ; merni. quia non sunt subjeclæ alicui corpori vel ab eo depressæ, neque violenter ad aliquid necessitatæ : sed constituentur ibi per solam præsentiam et assistendam, quam Deus illis communicat, ut expectent illic sua corpora : in quo nulla adest aut disconvenientia ex parte loci, aut ex parte earum repugnantia. Nam neque tales animæ alibi esse appetunt : neque a loco illo ubi sunt, aliquam depressionem vel subjectionem patiuntur: neque ab aliqua operatione aut intellectione eis debita, aut ab ipsis volita impediuntur ; sicut neque ad aliquid nolitum applicantur. Atque ita nihil in eis sit contra earum inclinationem neque ex parte substantial neque ex parte potentiarum. Unde quia pœnasensus respectu substantiae spiritualis non est nuda praesentia in loco, sed ut associata depressione, subjectione, et violentia, quas diximus : ut magis explicuimus num. 82, non sequitur, dari ex isto capite in prædiclis animabus talem pœnam.

107. Ad confirmationem respondetur,non solutio esse omnino certum an pueri illi post corporum resurrectionem mansuri sint m eo- uls dem limbi loco, vel ad alium nobiliorem transituri : non enim desunt qui putent, habitaturos super faciem terræ in hoc externo orbe : sed quia nec modum istum dicendi (qui tribuitur Catharino et aliquibus aliis) etiam ut satis probabilem admittere audemus: nec praesentis loci est rem

hanc examinare : admisso praedictos pueros in loco illo sub tenebris mansuros, dicendum est, non hoc fore illis pœnale, quia non debetur eis nobilior locus, neque attenta dispositione universi, et ordine quem ex tunc elementa servabunt, periente aqua universam superficiem terræ, erit naturaliter possibilis. Quo supposito, et quod in illo loco nulla lux sil, non appetent videre aliquid, sicut neque appetent gustare aut olfacere : quia naturaliter non erunt ibi objecta horum sensuum, aut saltem non erunt in dispositione, ut possint ab eis percipi : et ita non erit eis pœnale carere operationibus praedictorum sensuum : quia eorum voluntas naturali rerum ordini in omnibus conformabitur.

Secunda sententia opposita secunda? assertioni tenet, praedictos pueros habituros aliquam tristitiam de amissione suæ beatitudinis : quæ tristitia pertinet ad ipsam pœnam damni. Ita Abulens. super cap. 25 ^^'•Matth. quæst. 666, et quæst. 671. Soto lib. I de nat. et grat. cap. 14, quod etiam probabile reputant Curiel, et alii ex his, quos pro nostra sententia adduximus. Argumenta autem, quibus hæc fulciri posset, soluta manent ex utraque ratione D. Thomæ, quam § præced. adduximus.

4 BUCULUS vi.

Utrum reatus pttnx remaneat pod peccatam ?

Ad sextam sic proceditur. Videtur quod reatus pœnæ non renunejt pecralunj. Kemota eniui causa, removetur effectus: sêd peccatum est causa reatus pœnæ : ergo remoto peccato cessat reatus pœnæ.

2. Præt Peccatum removetur per hoc quod homo ad virtutem redit: sed virtuoso non debetur pœna. sed magis premium: ergo remoto peccato, non remanet reatus pœnæ.

3. Fret. Pœnæ sunt medicinæ, ut dicitur io 2 Ethic, sed postquam aliquis jam ot ab iutirmiblc curatus, noo adhibetur sibi medicina .-ergo remoto peccato, non remanet debitum pœnæ.

Sed contra est. quod dicitur 2 R/% 12. quod David dixit ad Nathan .-Peccavi Domino: dixitque NItIttn ad David : Dominus quoque transtulit peccatum tuum, non morieris. Veruntamen quia blasphemare fecisti inimicos nomen Domini, illitis qui natus est tibi, morte morietur. Punitur ergo aliquis a Deo. etiam postquam ei peccatum dimittitur, et sic reatus pœnæ remanet peccato remoto.

Respon. Dicendum, quod iu peccato duo possunt considerari. scilicet actus culpæ. et macula sequens. Planum est autem, quod cessante actu peccati, remanet reatus in omnibus peccatis actualibus. Actus enim peccati facit hominem reum pœna·. in quantum transgreditur ordinem divinæ justitia·, ad quem non redit nisi per quondam recompensationem pœna*. quæ ad æqualilatcm justitiæ reducit, ut scilicet qui plus voluntati sua.· induisit, quum debuit, contra mandatum Dei agens, secundum ordinem divinæ justitiæ aliquid contra illud quod vellet, spontaneus, vel invitus patiatur : quod etiam in injuriis hominibus factis observatur, ut per rvcompensatiouem pœnæ reintegretnr squalitas justitiæ : unde patet, quod cessante actu peccati, vel injuriæ illatæ, adhuc remanet debitum pœnæ. Sed si loquamur de ablatione peccati, quantum ad maculam, sic manifestum est. quod nucula peccati ab anima aufcnl κ·a potest, nisi per hoc quod anima Deo conjungitur, per tvjw distantiam detrimentum proprii nitoris ineurrtmt, φζ! est macula, ut supra dictum est. Conjungitur auleta Do> homo per voluntatem. Unde macula peccati ab homine telîi non potest, nisi voluntas hominis ordinem divina· jostitiiacceptet, ut scilicet, vel ipse sibi pœnam spontaneus as» mat in recompensationem culpæ preterite, velctiamalHn illatam patienter sustineat ; utroque enim modo pœna rationem satisfactionis lubct. Pœna autem satisfactory dM· nuit aliquid de ratione pœnæ:est enitn de ratione jeuquod sil contra voluntatem. Pœna aulem satisfactory etsi secundum absolutam considerationemsitconira volnnutet:, non tamen ut iiuue. et per hoc est voluntaria ; unde w jpliciter est voluntaria, secundum quid aulem involuntaria : sicut palet ev his quæ supra de voluntario el involimUn^ dicta snnL Dicendum e>t ergo, quod remota macula taip·, potest quidem remanere reatus uôn pœnæ simpliciter, tel satisfacloria'.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut cessante actn pacati remanet macula. ul supra dictum est, etiam pecestnmanere reatus ; cessante vero macula, non reuanct reatti secundum eandem rationem, ul dictum est.

Ad secundum dicendum, quod virtuoso non debetorpœa simpliciter, potest tamen sibi deberi pœna, ul satisfactory, quia hoc ipsum ad virtutem pertinet, ut satisfaciat pro ti«. in quibus offendit vel Deum, vel hominen.

Ad tertium dicendum, quod remota macula sanalumet vulnus peccati quantum ad voluntatem. Requiritur aoftB adhuc pœna ad sanationem aliarum virtutum anima·, qa per peccatum præcedens deordinutæ fuerunt, nt scilicet [et contraria curentur. Requiritur etiam ad restituendum æqiæ litatem justitiæ ; el ad amovendum scandalum aliorum,at aedificentur in pœna. qui sunt scandalizati culpa, ut [Ukl exemplo de Duv id inducto.

Conclusio : *Remota culpa, potest remanere reatus, non pœnæ simpliciter, sed salisfactoriæ.*

Appellat D. Thomas pœnam satisfactoriam illam, quæ manet post culpam remissam, eo quod libere el ex charitate assomitur, vel saltem acceptatura pœnitente: nam hinc habet, ut Deus acceptet illam in satisfactionem ut opus sibi gratum et acceptable. E contra vero pçenæ quas damnati et peccatores patiuntur, sicut Deo gratæ non sunt : *Opera enim iniquorum probat Allissimus :* ita neque ab eo acceptantur, neque apud illum habent vim satisfaciendi.

Condistinguit vero D. Thomas pœnam satisfactoriam a pœna simpliciter dicta, quasi illa non sit pœna simpliciter : cum tamen ex alia parte non videatur negandum, quod pœnæ satisfactoriæ sint simpliciter tales. Illæ enim, quas animæ in purgatorio patiuntur, vere sunt satisfactoriæ? et tamen nemo dubitat appellare illas simpliciter pœnas. Respondetur, ex duplici capite posse distingui pœnam satisfactoriam a pœna non satisfacloria seu simpliciter dicta. Primo ita ut ly *satisfacloria* non sit additum diminuens pœnam, sed potius elevans ad aliquid præstantius,quod est satisfacere : ly vero *simpliciter* restringat

gal ad rationem pœnæ tantum : ul sit senius, quod pœnæ non satisfactoriæ nihil habent ultra rationem pœnæ, seu præter id quod noincn pœnæ exprimit : ob idque dicuntur /kivj.u *simpliciter,* quia sunt pœnæ dumtaxat : satisfactoriæ vero non sistunt in ratione pœnæ, sed ultra hoc important munus satisfaciendi, quod est quædam pœnæ excellentia. Juxta quam intelligenliam nihil prohibet, quod ipsa pœnasatisfactoria in communi usu loquendi dicatur *simpliciter :* quia adverbium hoc *simpliciter* juxta communem usum non tam denotat aliquid restringens, quam exclusionem additi diminuentis. Quemadmodum cum inter sacerdotes, qui præcise habent munus sacerdotale, et alios qui ultra hoc habent etiam munus episcopale vel confessariorum, distinguere volumus, illos priores vocamus *sacerdotes simplices,* seu simpliciter sacerdotes, nullo alio superaddito; posterioribus vero addimus aliquid denotans eorum præstantiam et excellentiam.

Secundo potest accipi prædicta distantia, ita ut ly *satisfacloria* sit additum diminuens : quasi pœna satisfacloria minus ha-, beat de ratione pœnæ, quam non satisfactoria. Et hic sensus magis congruit literæ articuli, ubi dicitur, quod pœna satisfactoria eo quod est voluntaria diminuit aliquid de ratione pœnæ. Cum enim pœna ex se, et ex eo quod est malum patientis, postulet esse contra voluntatem, juxta dicta disp. 17, num. 25, eo minus habebit de ratione mali et pœnæ, quo voluntas minus ei resistit : minus aulem resistit pœnæ satisfactoriæ, cui non resistit actu, sed tantum in potentia; actu vero acceptat illam ; quam pœnæ non satisfactoriæ, quam nullo modo acceptat. Minus ergo illa, quam hæchabet de ratione mali et de ratione pœnæ. Atque adeo quoties inter eas fit collatio, non prima, sed secunda dicenda est pœna simpliciter et absque addito. Diximus *dum inter eas fit collatio,* etc. quia dum pœna satisfactoria perse accipitur, non facta comparatione ad aliam, absolute et sine addito, adeoque simpliciter dicenda est pœna. Et ita accipimus illas, quas justi in purgatorio vel in hac vita patiuntur, cum eis simpliciter nomen pœnæ tribuimus : sicut et inulta, quæ in comparatione ad alia præstantiora non dicuntur talia simpliciter et sine addito, vocantur ita, cum per se et absolute sumuntur.

Ex solutione ad secundum hujus articuli habes pro iis, quæ disp. 17, dub. 1, dicta sunt, aliud caput, unde ille cui remissa est mortalis culpa, possit denominari intrinsece reus *pœnæ temporalis :* nimirum ipsa virtus justitiæ seu pœnitentiæ, quæ infunditur cum gratia, et obligat ad solvendam talem pœnam. Hujusmodi vero reatus non ad demeritum, sed ad justitiam pertinet, juxta dicta ibidem num. 10.

ARTICULUS VIL

Utrum omnis poma sit propter aliquam culpam 1

Ad septimum sic proceditur. Videtur quod nnn omnis pœna sil propter aliquam culpam. Dicitur enim Joan. 9, de cæco uato : Neque hic peccavit, neque parentes ejus ol nasceretur cæcus. El similiter videmus, quod mulli pueri, ciiam b^piizati graves pœnas patiuntur. ut pnta febres, dæ· monnm oppressiones, ei multa hujusmodi, curn tamen in eis non sil peccatum, postquam sunl baptizali : ei antequam sint baplizali. non est ui eis plus de peccato, quam in aliis pueris, qui hæc non patiuntur: non ergo omnis pœna pro peccato est.

2. Pnet. Ejusdem rationis esse videtur, quod peccatores prosperentur,ct quod aliqui innocentes puniantur: ntrumqne aulem in rebus humanis frequenter inveminirs. Diciiureuim de iniquis in Psal. 72. In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Et Job. 21. Impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis. Et Abacuc. 1, dicitur. Quare respicis contemptores, et taces conculcante impio justiorem se ? non ergo omnis pœna iniligitur pro culpa.

3. Præt. De Christo dicitur 1 Pct. 2, quod peccatu u non fecit, uec inventus esi dolus in ore ejus : et tamen ibidem dicitur, quod passus est pro nobis : ergo non semper pœna a Deo dispensatur pro culpa.

Sed contra est, quod dicitur Job. 4. Quis unquam innocens periit, aul quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, liante Deo, periisse. El August, dicil in 1 Retractationum, quod omnis pœna justa c<t, et pro peccato aliquo impcndiiur.

Respen.Diceudum, quod sicut jam dictum est, pœna potest dupliciter considerari, simpliciter, et in quantum satisfactory. Pœna quidem satisfacloria est quodammodo voluntaria : et quia contingit cos, qui differunt iu reatu pœnæ, esse unum secundum voluntatem unione amoris inde est quod interdum aliquis qui non peccavit, pœnam voluntarius pro alio portat : sicut etiam in rebus humanis videmus, quod aliquis in se transfertaltcrius debitum Si vero loquamur de poma simpliciter, secundum quod habet rationem poma·, sic semper habet ordinem ad culpam propriam : sed quandoque quidum ad culpam actualem, puta, quaudouliquis vel a Deu, vel ab homine pro peccato commisso punitur. quandoque vero ad culpam originalem. et hoc quidem vel principaliter vel consequenter. Principaliter quidem poma originalis peccati est, quod natura humana sibi relinquitur destituta auxilio originalis justitiæ : sed ad hoc consequuntur omnes pœnalilates, quæ ex defectu naturæ hominibus contingunt.

Sciendum tamen est. quod quandoque aliquid videtor esse pœnale, quod tamen non tabet simpliciter rationem pœnæ. Pœna enim est species mali, ul in t dictum esi : malum autem est privatio boni. Cum autem sint plura hominis bona scilicet animæ. corporis, et exteriorum rerum, contingit interdum quod homo patiatur detrimentum in minori bono, ut augeatur in majori : sicut cum patiliir detrimentum pe· cuniæ propter sanitatem corporis, vel in utroque horum propter satutein animæ, et propter gloriam Dei. el tunc tab· detrimentum non est simpliciter malum hominis, sed secundum quid : unde non labet simpliciter rationem pœnæ, sed medicina·. Nam et medici amaras potiones propinant infirmis, ul conferant sanitatem. Et quia hujusmodi non habent proprie rationem pœnæ. non reducuntur ad culpam sicut ad causam, nisi pro tanto : quia Ime ipsum quod oportet naturæ humanæ medicinas pœnalcs exhibere, est ex corruptione naturæ, quæ est pœna originalis peccati. In statu enim /nnocenliæ non oportuisset aliquem ad profectum virtutis

iadiwn' µт prnaià eiccrilia . undo h<x· ip<um qnnd eu {xrniic ni ulibii\ reducitur ad ori<i«uleui culju u sicui ad «1M1.

A<l prima ₙ ergo dicendum, flood hujusmodi defectus conta qui luscaniur, vel etiam puerorum, sum effectus et Ena· orijis»li> pcceaft. ut dictun est, et maoenl etiam post »p;i<n:u.i propter rausam superius dictam : et flood non $;n! as]uatitcr in finitas, awlingit propter lutura· diversitrctn, qua· sibi relinquitur, ul <upra djelutn est. Ordinantur latitcn hujusr.H'di defectus xvundu.n dhiiuui providentiam ad saiute.u hominum, vel eorum qui patiuntur, vel altorum qui pteuis admonentur, et etiam id gloriam Del.

Ad secundum dtceudom. quod bona temporalia, et corporalia sum quidem altqtu bona nominis, se*j parva : bona vero spirittiaba saiiiuu^m hamiuL bona. Pertinet icitur ad dhitam justitiam, ut virtutis det spiritualia bona : ct de letflp irabi.». boms, ve! malis lautum det eis, quantum sudicit ad virtulcm. Ul eairn Dio. dicit 8, e. dediv. no. Bivium Jostitia· est u.'u emolire optimorum fortitudinem, u-aieriaiiutti >!.nationibus. Aliis vero hoc ipsum, quod temporalia daatur, iumaium spiritualium ceditunde iu Psalm 73, coiicludiiur : ideo lemiii eos-superbta.

Ad tertium dicendum. quod Christus pernam sustinuit $itiljiaci»XMiin, non pro suis, sed pro nostris peccatis.

Prima Conclusio : *Pœna salisfactoria Idlest assumi ab eo, qui non peccavit.*

Secunda Conclusio : *Pcena simpliciter secundum quod habet rationem pœnr, semper habet ordinem ad culpam vel personalem, vel originalem ejus, qui punitur.*

Tertia conclusio : *Pœnx tantum medicinales non habent ordinem ad culpam, nisi in quantum ex culpa originali est, quod natura humana pœnalibus medicinis ind\geat.*

Commentarius.

Non negat D. Thomas, quod pœna satisfactoria respiciat culpam : nam de ratione pœnæ proprie dicte semper est ordo ad aliquam culpam : satisfactio enim, quæ Deo exhibetur, non habet locum, nisi culpa præcesserit, ex qua dumtaxat consurgere potest onus satisfaciendi ipsi Deo. Sed intendit S. Doctor, necessarium non esse, ut is qui satisfacit, solvat pro culpa propria : nam potest solvere pro aliena : sicut Christus pro nobis solvit. Et in hoc differt hæc pœna ab ea quæ non est satisfactoria, sed sistit in ratione pœnæ : nam ista non infligitur nisi ipsimet qui peccavit : neque potest pro eo ab alio assumi. Et ratio est, quia ptena, quæ non deservit ad satisfaciendum vel solvendum debitum ex culpa relictum, solum potest deservire ad vindicandam divinam justitiam in punitione ipsius culpæ, et depressione peccatoris quem culpa extulit : hoc autem non fit, nisi puniatur ipse qui deliquit : quantuncunque enim alius pœna afficiatur, dum tamen peccator ipse, ubi culpa est, non punitur et deprimitur, non insurgit sufficienter justitia adversus culpam, neque de illa vindictam ct victoriam reportat.

Tertia conclusio non habet locum in pœnis spiritualibus : uti sunt amissio gratiæ et virtutum, aut privatio auxiliorum, quibus peccata sunt cavenda : quia hujusmodi pœnæ non sunt tantum medicinales, neque ex se conducunt ad majus bonum animæ. Sicut conducere possunt pœnæ dumtaxat corporales : proinde possunt habere rationem solius medicinæ. Adeoque non est necesse ut inferantur immediate propter culpam; sed possunt inferri præcise ob sanandam naturam, et ad bonum provehendam.

Atque hinc petenda est solutio cujusdam difficultatis, quam disp. 17, num. 22, in hunc locum remisimus : nimirum quo pacto habeant rationem pœnæ, illæ quæ imponuntur transgressoribus aliquarum humanarum legum non obligantium sub culpa etiam veniali. Dicendum enim est, non esse proprie pœnas, sed dumtaxat medicinas, quibus natura humana indiget, ut promoveatur ad perfectionis bonum ; sicut indiget pcenis, ut retrahatur a malo. Ex culpa namque originali mansit natura aegra et infirma : tum ex parte propensionis ad malum, quam originalis justitia compescebat, eaque amissa, vires sumpsit : tum etiam ex parte inclinationis ad bonum, quam prædicta justitia roborabat. Sicut ergo ad reprimendam priorem illam propensionem ne in actum prorumpat, constitute sunt pœnæ proprie dicte, quæ retrahunt a peccato? ita ad promovendam et stimulandam posteriorem inclinationem instituta sunt quædam pœnalia, quæ metu sui incitant ad bene agendum, etiam in iis quæ possent sine peccato omitti. Incumbit enim humanis Legislatoribus, iis præsertim qui religiosis Ordinibus leges tradunt, non ea tantum media præscribere, quibus peccata caventur : sed etiam alia, quibus prædictorum Ordinum professores ad perfectionis statum inducantur, omittendo minus perfecta, et assumendo perfectiora, etiam in iis quæ sine ulla culpa possent facere, vel omittere. Et quia inter hæc media non parum efficacia sunt quædam pœnalia et laboriosa perleges injuncta, *panx medicinales* vocantur. Pœnæ quidem, quia *pœnalia* sunt; medicinales vero, quia tendunt ad sanandam et juvandam naturæ infirmitatem. Non tamen proprie et in rigore *pamæ* dicendæ sunt : quia non respiciunt directe aliquam culpam. Et ideo ly *medicinales*

/tatoesl additum non tantum diminuens, sed etiam tollens veram rationem pœnæ. Nisi forte talis ratio in illis conservetur per ordinem ad peccatum originale : eo modo quo D. Thomas in fine corp, declarat.

ARTICULUS VIIL

*Virum aliqui*puniatur pro peccato alterius!*

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod aliquis puniatur |»ro peccato alterius. Dicitur enim Exod. 20 : Ego sum Deus zelotem, visitans iniquitatem patrum in illios in tertiam ct quartam generat oncrn his qui oderunt me. Et Matth. 23, dicitur :Ul veniat super vos omnis sanguis justus, qni effu$S5C$l super terram.

2. Prælerea: Justitia humana derivatur a justitia divina : sed secundum justitiam humanam aliquando filii puniuntur µo parentibus, sicut patet in crimine læsæ majestatis: ergo etiam secundum divinam justitiam unus punitur pro peccato alterius.

3. Porterea : Si dicatur filius non puniri pro peccato patris sed pro peccato proprio, in quantum imitatur malitiam laternam, non «magis hoc diceretur dc tiliis quam de extrancis, qui simili pœna puniuntur his, quorum peccata imitantur : non ergo videtur, quod filii pro jaceatis propriis pauiantur, sed pro peccatis parentum.

Sed contra est, quod dicitur Ezcch. 18 : Filius non portabit iniquitatem patris.

Respondeo dicendum, quod si loquamur de pœna satisfjctoria, quæ voluntarie assumitur, contingit, quod unus lÿdcl pœnam alterius, iu quantum sunt quodammodo unum, sicut jam dictum est. Si autem loquamur de pœna pro peccat) inflicta, in quantum habet rat innem pœnæ,si solum unasqaisquepro peccato suo punitur : quia actus peccati aliquid j«r$onale est. Si autem loquamur de pœna, quæ habet raliooem medicinæ, contingit quod unus punitur pro peccato alterius. Dictum est enim, qod detrimenta corporalium rerum, vel etiam ipsius corporis. suul quædam pâmâtes mediciua· ordinatæ ad salutem animæ · unde nihil prohibet talibus pœnis aliquem puniri pro peccato alterius, vela Deo, vdab homine, utpoic filios pro patribus, ct subditos pro dominis, in quantum sunt quædam res eorum : ita tamen quod si filius vel subditus est particeps culpæ, hujusmodi pœnalis defectus habet rationem pœnæ quantum ad utrunipe, scilicet cum, qui punitur, clcuni pro quo punitur. Si vero non sil particeps culpæ, habet rationem pœnæ quantum id cum pro quo punitur: quantum vero ad cum qui punitur, nlionem medicinæ tantum, nisi per accidens in quantum peccato alterius consentit : ordinatur enim ei ad bonum animæ, si patienter sustineat. Pœnæ vero spirituales non sent medicinales tantum ; quia bonum animæ non ordinatur ad aliud melius bonum : unde in bonis animæ nullus palitar detrimentum sine culpa propria, propter hoc etiam talibus pœnis, ul dicit Hieroh. in cpisl. ad Avitum, unus non punitor pro alio : quia quantum ad animam filius non est res patris : unde ct hujus causam Dominus assignans dicit Ezccb.18 : Omnes animæ mea: sunt.

Ad primum ergo dicendum, quod utrimque dictum videtur esse referendum ad pœnas temporales vel corporales, ifl quantum filii sunt quædam res parentum, el successores prodecessorum : vel si referantur ad pœnas spirituales, hoc dicitur propter imitationem culpæ : unde in Exod. additur ; Ilis qui oderunt me. El in Matth. dicitur: Et vos implete inensurarn patrum vestrorum. Dicit autem puniri peccata [atrum in filiis, quia filii in peccatis parentum nutriti, proniores sunt ad peccandum, tum propter consuetudinem, tum etiam propter exemplum, patrum quasi authoritalcm sequentes. Sunt etiam majori pœna digni, si pœnas patrum videntes, correcti non sunt. Ideo autem addidit, in tertiani el qoarlam generationem : quia tantum consueverunt homines 'ivere, ut tertiam ct quartam generationem videant, el sic notuo videre possunt et filii peccata parentum ad imitandam. el patres pumas filiorum ad dolendmn.

Ad secundum dicendum, quod pœiiæ illæ sunt *corporales*, el tempora les, quas justitia humana uni pro peccato alterius infligit, ct sunt remedia quædam, vel medicinæ contra culpas Minentes, ut vel ipsi qui puniuntur, vel alii cohibeantur a similibus culpis.

Ad tertium dicendum, quod nvigis dicuntur puniri pro peccatis aliorum propinqui, quam extranei, tum quia pœna propinquorum quodammodo redundat in illo* qni peccaverunt. ul dictum est, iu quantum films est quædam res patris. Tum etiam quia ct doimstica exempla, et domesticae pœnæ magis movent ; unde quando aliquis nutritus est iu peccatis liarentum, vehementius ea sequitur, etsi ex eorum panis non cm deterritus, obstinatior videtur : unde et est majori pœna diguus.

Prima conclusio : *Pcena satisfactoria potest aliquis puniri pro alterius peccato, quatenus voluntate sunt unum.*

Secunda conclusio : *Pœnis corporalibus potest unus pro alio puniri: hujusmodi tamen punitio solum habebit rationem pœnx respectu illius qui peccavit; respectu vero ejus qui non peccavit, habebit tantum rationem medicinæ.*

Tertia conclusio : *Pœnis spiritualibus nunquam punitur unus pro alio.*

Omnes islæ conclusiones declarantur sufficienter a D. Thoma : et quo sensu verum sit, Deum pro culpis parentum punire filios, visitareque in istis illorum peccata, etiam usque ad tertiam vel quartam generationem ; ut Scriptura sæpe tradit. Quædam vero difficultas circa tertiam conclusionem ex litera insurgens, soluta est a Cajet, in commentar, hujus articuli. Observandum tamen est circa prædictam conclusionem, quod nomine *pœnæ spiritualis* solum intelligit D. Thomas illam, quæ animæ profectui detrimentum infert : atque adeo quæ vel tollit gratiam habitualem, gloriam, dona, et virtutes : vel impedit eorum augmentum : vel tollit auxilia, quibus cavenda sunt peccata. His vero integris manentibus, etiamsi Deus privaret aliquem aliqua perfectione spirituali, ut gratia prophetia?, dono linguarum, vel similibus, talis privatio non esset numeranda inter pœnas, quas D. Thomas spirituales vocat, et dicit non esse tantum medicinales : sed reducenda cum pcenis corporeis ad eam quam medicinalem appellat in secunda conclusione. Unde non est negandum, quod hoc genere pœnæ possit unus pro alterius peccato puniri : aut etiam sine respeclu ad peccatum proprium, vel alterius, simili pœna ut medicina affici ad majorem in virtute profectum.

QUÆSTIO LXXXVIII.

De peccato veniali et mortali in sex articulos divisa.

Deinde quia peccatum veniale, et mortale distinguuntur secundum reatum, considerandum est de eis. El primo considerandum est de veniali per comparationem ad mortale. Secundo, de veniali secundum se. Circa primum queruntur sex.

ARTICULUS I.

Urum veniale ffccctum coavenicHler dividatur
coit/ra *surtcle t*

Ad primum sic proceditur. Videtur quod veniale peccatum non convenienter dividatur contra mortale- Dicit enim August lib. 22, contra Factum : Peccatum est dictam, vel factum, vel concupitum contra lege n æterna n, dat peccato quod sit mortale: ergo omne peratum rst morule : non ergo peccatum veniale dividitur contra mortale.

2. PneL. Apostolus dicit I Corinth. 10. Sive manducatis, sive bibitis. sive aliquid Jia'i tacitis omnia in gloriam Dei facite : sed contra hoc prrèeptam facit, quiconque peccat, non enim peccatum fit propter gloriam Dei. Cam ergo facere rentra præceptum sit peccatam morale, videtur quod quiconque peccat, mortaliter peccet

3. Pra t. Quiconque amore alicui rei interet, interet et vel sicut fracas, vel sicut utens, ul patet per August. 1, de doctrina Christ, sed nullus peccans interet bono commutabili quasi utens, non enim refert ipsum ad bouun. quod Dûs beates facit, quod proprie est uti, ul August, dicit ibidem : ergo quicunque peccat, fruilor bono commutabili ; sed irui rebus utendis est humana perversitas, ut August, dicit in lib. 83 quæst. cum ergo perversitas peccatam mortale nominetur, videtur quod quicunque peccat. mortaliter
i

4. Præter. Quiconque accedit ad unam terminum, cx hoc ipso recedit ab alio ? sed quiconque peccat, accedit ad bonum commutabile i ergo recedit a bono incommutabili : ergo ' peccat mortaliter : non ergo convenienter peccatum veniale contra mortale dividitur.

Sed contra est. quod August, dicit in bomil. 7. super Joan, quod crimen esi, quoi damnationem meretur : veniale autem est. quod non meretur damnationem. Sed crimen nominat peccatum mortale : ergo venule peccatum convenienter dividitur contra mortale.

Hespon. Dicendum, quod aliqua, secundam quod proprie accipiuntur, non videntur esse opposita, quæ si metaphorice accipiantur, opponi inveniuntur, sicut ridere non opponitur ei, quod est crescere : sed secundum quod ridere me· tapliorice de prato dicitur propter ejus floritionem et virorem, opponitur ei. quod est arescere. Similiter si mortale proprie accipiatur, premi refertur ad mortem corporalem non videtur oppositionem tabere cum veniali, nec ad idem genus pertinere. Sed si mortale accipiatur metaphorice, secundum quod dicitur in peccatis, mortale opponitur ei, quod est veniale. Cum enim pcccauimsit quædam infirmitas animæ, ut supra habitum est. peccatum aliquod mortale dicitur ad similitudinem morbi, qui dicitur mortalis, ex eo quod inducit defectum irreparabilem per destitutionem alicujus principii, at dictum est. Principium autem spiritualis vita·, quæ est secundum virtutem, est ordo ad ultimum finem. ut supradictum esi, qui quidem si dtstitulus fuerit, reparari non potest per aliquod principium intrinsecum, sed solum per virtutem divinam, ut supra dictum est : quia iuordiuatioiies eorum, quæ sunt ad finem, reparantur ex fine, sicut errur qui accidit circa conclusiones per veritatem principiorum. Defectus ergo ordinis ultimi finis non potest per aliquid aliud reparari, quod sil principalius : sicut nec enor, qui est circa principia : ct ideo hujusmodi peccata dicuntur mortalia quasi irreparabilia. Peccata aulemquæ tabent inordinationem circa ea quæ sunt ad finem, conserrato ordite ad ultimum finem, reparabilia sunt, et tac dicantur venialia. Tunc enim peccatum veniam babei. quando reatus pœnæ tollitur, qui cessât cessante peccato» ut dictum est. Secundum hoc ergo mortale ct veniale opponantur, sicut reparabile, ct irreparabile.· el hoc dico per principium interius, non autem per comparationem ad virtutem divinam, qua· omnem morbum et corporalem, et spiritualem potest repararo, ct propter hoc veniale peccatum convenienter dividitur contra mortale.

Ad primum ergo dicendum, quod divisio peccati iu veniale et mortale, non est divisio generis in species, qua* æqnaliter participant rationem generis, sed analogi in analogata de quibas pnediratur secundum prius ct posterius? et ideo perfecta ratio peccati, quam August, ponit, convenit peccato mortali. Peccatum autem veniale dicitur peccatum secundam rationem imperfectam, ct in ordine ad peccatum mortale? sicut accidens dicitur ens in ordine ad substanlbtu. secundum imperfectam ralinnein entis, uon enim esi contra legem .· quia venialiler peecans.uou facit quod lex probibet, nec præienniltit id. ad quod lex per pnvceplum obligal, sed facit præter legem : quia non observat moduai rationis, quem lex intendiL

Ad secundum dicendum, quod illnd praeceptum Apostoli esi affirmativum, unde non obligat ad semper : el sic non facit contra hoc praeceptum quicunque non actu referi iu gloriam Dei omne quod facit. Suffiat ergo, quod aliquis habilualiter referat se ct omnia sua in Deum ad hoc. quo! non semper mortaliter peccet, cum aliquem aciam non refert in gloriam Dei aetualitcr. Veniale autem peccatum non excludit ltabitualem ordinationem âçlus humani in gloriam l>ci, sed solum actualem ? quia non excludit duritatem, quæ habitua liter ordinat in Deurn : unde non sequitur, quoti ille qui peccat venialiter, peccet mortaliter.

Ad tertium dicendum, quod ille qiri peccat venialiter, iûtaret bono temporali non ut fracas, qaia non constituit io eo finem, sed ut utens referens in Deum non acto.sed habita.

Ad quartum dicendum, quod bonum commutabile na accipitur, ul terminus contra positus incommutabili booo. nisi quando constituitur ineo Unis. Quod enim est ad linein. non habet rationem termini.

Prima conclusio : *est affirmativa.*

Secundo conclusio: in solut. ad primum:

Divisio peccati in veniale et mortale, non est divisio generis in species, sed analogi in analogata.

ARTICULUS II.

Liravi peccatum veniale et mortale differenl genere.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod peccatum veniale ct mortale non differant genere, scilicet, quod aliquod sil peccatum morule cx genere, ct aliquod veniale ex genere. Bonum cnini ct malum cx genere in actibus humanis accipitur per comparationem ad materiam,sive ad objectum, ut supra dictum est: sed secundum quodlibet objectum.vel materiam contingit peccare mortaliter et venialiter : quodlibet cuitu bonum commutabile potest homo diligere; vel infra Deum, quod est peccare venialiter, vel supra Deum, quod est peccare mortaliter : ergo peccatum veniale et morule non differunt genere.

2. Præt. Sicut dictum est supra, peccatum mortale dicitur, quod est irreparabile; peccatum autem veniale, quod est reparabile : sed esse irreparabile convenit peccato quod lit ex malitia, quod secundum quosdam irremissibile dicitur; esse autem reparabile convenit peccato quod fil per infirmitatem, vel ignorantiam quod dicitur remissibile. Ergo peccatum mortale ct veniale differunt, sicut peccatum quod ester malitia commissum, vel ex infirmitateel ignorantia : sed secundum hoc non differunt peccata genere, sed causa, ut supra dictum est. Ergo peccatum veniale et mortale non differunt genere.

3. Præt. Supra dictum est, quod subiti motus tam sensualitatis quam rationis sunt peccata venialia : sed subiti motus inveniuntur iu quolibet peccati genere. Ergo non sunt aliqua peccata venialia cx genere.

Sed contra esi, quod Aug. in serm. de Purgatorio enumerat quædam genera jieecaiorum venialium, et quadam genera peccatorum mortalium

Respondeo dicendum, quod peccatum veniale a venia dicitur. Polest igitur aliquod peccatum dici veniale uno modo, quia est veniam consecutum, elsic dicit Ainbrbs. quod omne peccatum per pœnitentiam lit veniale : et hoc dicitur veuiale, quia non habet in se unde veniam non sequatur vel totaliter vel in parte. In parte quidem sicut cum habet iuse aliquid diminuens culpam, ut cum iit ex infirmitate, vel ignorantia, ct hoc dicitur veniale cx causa. In toto autem, exeoquodnoo tollit ordinem ad ultimum finem, unde uon meretur pœnam ætemaui seu temporalem : ct de hoc veniali ad pnesens intendimus. Dc primis enim duobus constat, quod non habent genus aliquod determinatum, ita quod aliquod peccatum dicatur veniale ex genere, el aliquod mortale ex genere, secundum quod genus, vel species actus determinatur ex objecto. Cum enim voluntas fertur in aliquid, quod secundum se repugnat charilati, per quam homo ordinatur in ultimum finem, illud peccatum ex suo objecto habet quod sil mortale. Unde est mortale ex genere, sive sil contra dilectionem Dei , sicut blaspbemia, perjurium ct hujusmodi : sive contra dilectionem proximi, sicut homicidium, adulterium, ct similia, unde hujusmodi sunt peccata mortalia cx suo genere. Quandoque vero voluntas peccantis fertur in id, quod in se continet quandam inordinationem, non tamen contruriatur dilectioni Dei ct proximi, sicut verbum otiosum, risus superflues, ct alia hujusmodi , el talia sunt peccata venialia cx suo genere, ul supra habitum est. Sed quia actus morales recipiunt rationem boni et mali non solum ei objecto,sed etiam cx aliqua dispositioneagentis, ul supra habitum est. contingit quandoque quod id. quod est peccatum veniale ex genere, ratione sui objecti sit mortale cx [«ane agentis, vel quia in en constituit finem ultimum. vel quia ordinat ipsum ad aliquid quod est peccatum mortale cx genere, puta, cum aliquis ordinat verbum otiosum ad adulterium committendum. Similiter etiam cx parte agentis contingit, quod aliquod peccatum, quod cx suo genere est mortale, fit veniale propter huc, scilicet, quod actus est imperfectus, id est non deliberatus ratione, quae est principium proprium mali actus , sicut supra dictum est de subitis motibus infidelitatis.

Ad primum ergo ilicendum.quod ex hoc ipso, quod aliquis eligit id. quod répugnai divinæ chariuti. convincitur præfcrre illud claritati divinæ, cl per con-cqucns plus amare ipsum quam Deum: el idcoaiiqtu peccata cx genere, quæ de se repugnant charilati. labent, quod aliquid diligatur supra Deum, ct sic sunt ex genere suo mortalü.

Ad secundum dicendum, quod rallo illa procedit de peccato veniali ex causa.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa procedit dc peccato, quod est veniale propior imperfectionem actus.

Prima conclusio : *Aliqua sunt peccata ex suo genere venialia, el aliqua ex suo genere mortalia : secundum quod genus vel species actus determinatur ex objecto.*

Secunda conclusio : *Illud quod est peccatum veniale ex genere, potest fieri mortale ratione finis.*

Tertia conclusio : *Illud quod est ex genere peccatum mortale, potest fieri veniale propter imperfectionem actus, si plene deliberatus non sit.*

Duo isti primi articuli continent principales difficultates, quæ circa præsentem quæstionem a Theologis examinantur : pro quibus erit

DISPUTATIO XIX.

De distinctione peccati venialis a mortali.

Quamvis in præcedentibus, præsertim disp. 4 et 9, disp. 10 et 17, non pauca dixerimus, quæ naturam venialis et mortalis peccati notificare possunt, non erit otiosa specialis circa ea disputatio : quia supersunt aliqua pro dignoscenda illorum differentia, quæ postulant radicitus examinari. Quæ autem difficultatem continent (præter certa vel communia, quæ ul supponenda potius quam ut discutienda referemus) ad duo præcipue reducuntur , nimirum ad principium distinctionis inter prædicta peccata, ct ad genus divisionis : quibusexaminatis, minutiora alia lucem recipient.

DUBIUM I.

Quæ sit primaria differentia venialis culpr a mortali ?

Quamvis inter peccatum veniale et mortale assignari soleant plura discrimina ex diversis capitibus accepta, unurn dumtaxat debet esse præcipuum et primarium, ad quod cætera consequuntur. Quod tamen haud facile inveniemus, nisi per alia etiam discurramus, et ea breviter examinemus.

Rationes venialis et mortalis peccati : et connu *varia discrimina.*

utn;.<· h Nullus dubitat, peccatum mortale a morte dictura esse, non corporis, sed animollii.ma»: cumque hujus vita sit per gratiam qua Deo conjungitur, ejus mors dicetur amissio ipsius gratiæ, qua ab illo avertitur et separatur : adeoque peccatum mortale erit omne illud quod gratiam aufert, et animam a Deo aversam relinquit. Veniale vero dictum esta venia et remissione : el habet triplicem acceptionem, ut observat D.
D.Tton.Thom. quæst. 7 de Mai. art. 1 et in præsenli art. 2. Potest enim peccatum dici re*niale,* vel quia est veniam consequutum : et hoc est *veniale ab effectu.* Quia ratione D.
P,Aηώ. Ambrosius citatus a D. Thoma dixit, omne peccatum fieri veniale per pcenitentiam, quia per hanc consequitur remissionem. Vel potesl dici *veniale,* quia habet in se unde aliquo modo venia dignum sit, seu unde minus veniae repugnet, et minus eam excludat : et hoc dicitur *veniale ex causa.* Quo pacto se habent peccata ex ignorantia vel infirmitate commissa: defectus enim voluntarii diminuens eorum malitiam, diminuit etiam difficultatem remissionis. Neutrum tamen ex istis venialibus dividitur contra mortale, ut ex se liquet. Unde tertio dicitur peccatum veniale, quia non excludit a subjecto principium veniæ et remissionis : et quia hujusmodi principium est gratia, omnia illa peccata quæ gratiam non auferunt, *venialia* vocantur. Et in hac tertia acceptione sumitur communiter peccatum veniale a Theologis, et dividitur contra mortale.

Estque adhuc triplex : nam aliud dicitur *veniale ex ejenere,* ut verbum otiosum : quia ex propria materia et objecto, quantumcunque circa illud crescat, non habet unde sit mortale. Aliud *ex parvitate malerix,* ut furtum rei parvæ : quod ideo veniale remanet, quia non attingit simpliciter materiam sui generis, sed aliquid tenue el modicum. El aliud *ex imperfecta deliberatione,* quod etiamsi circa objectum ex se mortale, et circa materiam gravem versetur, non sumit inde malitiam mortalem propler imperfectionem actus, qui ob defectum plenæ deliberationis non est capax tantæ malitiæ. Omnia autem hæc comprehenduntur in præsenti, etsecunduin communem Theologornm acceptionum sub nomine *culp venialis,* et a mortali distinguuntur.

2. Dari vero de facto prædicta peccata e«« venialia, et non omnia quæ ab hominibus™^l committuntur, mortalia esse ; sicut neque omnia venialia, tenent ut certum omnes Catholici : el docet Concil. Trident, sess. 6, Couti cap. 11, dum ait : *Licet enim in hac mortali Tul vita quantumvis sancti et justi in levia saltem et quotidiana, que etiam venialia dicuntur peccata, quandoque cadant, non propterva desinunt esse justi. Nam justorum illa vox est et humilis et verax: Dimitte nobis debita nostra,* etc. Etenim sicut inter infirmitates corporis quædam sunt graves, quæ mortem inducunt auferendo principium vitæ ; quædam vero leves, quæ in eo periculo non constituunt, quamvis ad id disponant : ita inter peccata, quæ sunt morbi animæ, aliqua habent esse gravia, quæ animam occidunt auferendo gratiam, per quam Deo vivit, et ideo mortalia dicuntur : et aliqua levia, quæ licet ad prædictum effectum disponant, non tamen seipsis pertingunt, et hæc sunt venialia. Accedit, quod sicut apud homines non quælibet offensa reputatur gravis, aut sufficit ad tollendam inter eos amicitiam ; sed dantur aliquæ leves, per quas, amicitia adhuc conservata, nonnihil læduntur : ita in ordine ad Deum, cujus amicitia firmior et stabilior est, non est dicendum omnes offensas esse graves el tollentes prædictam amicitiam , sed aliquas esse leves, per quas illa non solvitur, licet aliqualiter refrigescat.

3. Quamvis autem veritas hæc perspicua Cwinsit, non tamen desunt contra illam aliqui r""r>' hæreticorum errores, quos breviter tangemus. Lulherus enim asseruit, præter infidelitatem nullum peccatum esse mortale, sed omnia venialia. Quem errorem damnat Tridentinum ses. citata can. 27, ubi ait : ***Si** quis dixerit, nullum esse mortale peccatum nisi infidelitatis , etc. anathema sit.* Calvinus etiam lib. contra sacrum Concilium circa prædictum cap. 27, turpissime erravit dicens, omnia peccata de facto mortalia esse propter Dei legem, licet ex se omnia essent venialia. Contra quem scribunt Castro de hæresib. verbo *peccatum.* Hæres. ult. et Vega lib. 11 super Concil. t^*l· Trident, a cap. 1 usque ad 6. Alia via erra- l'r vit Wicleff asserens, omnia peccata prædestinalorum venialia esse , reproborum vero omnia esse mortalia. Quem optime impugnat N. Thomas Wald. tom. 2 a cap. Wai· Γ dca>. lōō,

155, usque ad 158. Nec necesee erit in prædictis erroribus evertendis immorari, cum veritas de qua agimus, adeo sil perspicua: sed ut certum el exploratum supponere, tam in praedestinatis quam in reprobis rcperiri multoties utraque peccata, neque omnia ex se esse venialia, aut ex lego Dei omnia mortalia ; sed ex seipsis multa ad gradum culpæ mortalis pertinere, plurima vero gradum venialis non excedere etiam ex quacumque lege. -

4. Nonnullum tamen dubium est etiam apud authores catholicos, an distinctio inter prædicta peccata sit ex natura rei, vel solum ex divina misericordia? Hoc enim posterius tenuere Gerson. 3 part, tract, de vita spirit, alph. 61. Almain. tract. 3 moral, cap. 20, Rofensis contra Luter, art. 32. Dicunt enim, quodlibel peccatum quantum est ox se, mereri pœnam æternam : quia cum sit offensa Dei, qui est infinitus, est offensa infinita, mereturque proinde pœnam saltem ex parle durationis infinitam : quod proprium est culpæ mortalis. Cæterum ex divina misericordia remittit Deus prædictam pœnam pro aliquibus peccatis, et in pœnam temporalem convertit : quod est peccata ipsa effici venialia. Hanc tamen sententiam communiter rejiciunt catori Theologi : et improbabilem appellat Vasq. disp. 142, cap. 1. Ejus vero falsitas constabit ex dicendis toto hoc dub. ubi plura trademus discrimina inter peccatum veniale et mortale, orta ex natura utriusque. Videtur autem prædicta sententia reprobata esse per Bullam Pii V, et Gregorii XIII, conira Michaelem Baium : nam inter reliquas propositiones ibi condemnatas hæc habetur : *Nullum est peccatum natura sua veniale: sed omne peccatum meretur poenam æternam.* Ad illud de infinitate olfensæ peccati venialis, dicemus quæst. sequenti in commentar, art. 1, ubi declarabitur, quomodo licet per prædictum peccatum offendatur Deus, qui est bonum infinitum, quia tamen non offenditur simpliciter, sicut per peccatum mortale, non consurgit inde offensa infinita.

Objectio. Neque obest, si objicias quod omnia quæ Deus praecipit vel prohibet sub culpa veniali et sub pœna temporali, posset præcipere vel prohibere sub culpa mortali et sub pœna ælerna : ob hoc saltem ul nostram exerceret obedienliam, et suum supremum dominium manifestaret : tuncaulem omnes transgressiones illorum præceplorum essent peccata mortalia : ergo ex divina misericordia est, quod non omnia de facto ad istum culpæ gradum pertinent.

5. Non itaque hoc obest. Tum quia adhuc in prædicto casu (cujus possibilitatem non examinamus, sed gratis admittamus) non omnia peccata ad gradum mortalis pertingerent quia licet omnia versarentur circa objecta sub mortali prohibita, multa tamen non attingerent iliacum plena deliberatione : sine qua nullus actus est capax malitiæ mortalis : nec Deus, servata lege justitiæ, potesl damnare tales actus ad pœnam æternam : et si de facto damnaret, operaretur quidem ut dominus, non vero ut judex : neque proinde æterna illa duratio haberet propriam rationem pœnæ, ut tetigimus disp. 17, num. 88. Tum etiam quia ad discernendum utrum peccata venialia ex natura rei differant a mortalibus, non est attendendum an Deus possit prohibere omnia sub mortali et sub pœna ælerna : sed an ipsa peccata, attenta eorum natura et materia circa quam versantur, postulent ita prohiberi, aut vero solum postulent prohiberi sub veniali : nam quod ex se unaquæque postulant, id convenit ipsis ex natura rei. Porro certum est, non omnia postulare ex se prohibitionem sub mortali ; sed quam plura dumtaxat sub veniali, sicut prohibentur de facto : Deus enim de facto, saltem attenta communi providentia,unumquodque prohibet, secundum quod ejus natura et materia postulat.

Vasq Tum denique quia ut recte vidit Vasquez hoc loco disp. 143, cap. 2, cum dicimus, peccatum veniale et mortale non ex voluntate aut misericordia Dei, sed suapte natura differre, non est ita accipiendum quasi ante omnem Dei voluntatem peccata sive mortalia sive venialia sint talia formaliter, proindeque formaliter differant : peccatum enim quodcunque supponit legem, contra quam committitur : lex vero saltem supponit Dei voluntatem, qua nos ad illius observationem obligaro intendit, ut vidimus disp. 7, dub. 1. Sed sensus est, quod supposita lege et voluntate Dei in ea inclusa, ejus transgressio sicut ex natura rei habet quod sit mortale vel veniale juxta gravitatem ipsius legis, circa quam versatur : adeo ut necesse non sil pro assignanda prædicta differentia recurrere ad novam Dei voluntatem, quasi consequentem ct advenientem peccato jam commisso, ipsumque vel ejus pœnam remittentem, aut æternam in temporalem commutantem, sicut recurrunt authores illius sententiæ. Indepen-

denter enim ab hujusmodi voluntate vel misericordia quodlibel peccatum eo quod est transgressio legis, habet gradum suæ malitiæ et quædam gratiam excludunt, et pœnamæternam merentur, sunlque proinde mortalia ; alia vero non excludunt gratiam, neque merentur per se prædictam pœnam, et sic sunt venialia. Diximus *per se* etc. nam quod peccata venialia non dimissa in hac vita, et conjuncta mortalibus puniantur pœna æterna. non convenit illis perse, sed per accidens ex prædicta conjunctione et ex incapacitate subjecti ad satisfaciendum et ad veniam percipiendam, ut dictum est disp. 17, num. 73. Indeex hoc capite non habetur quod ipsa peccata venialia ex se mortalia essent, aut pœnæ æternæ meritoria, ut Authores quos impugnamus, videntur deducere.

WwJ» 6. Circa hanc autem differentiam ex natura Γθϊ> quam inter peccatum mortale et veniale adstruimus, et circa illud in quo potissimum consistat, variosdicendi modos referunt et impugnant Alvarez, Curiel, Vasq., Montes, et alii expositores D. Thom. in praesenti. Primo ergo Scot, in 2, dist. 21, quæst. 1, prædicta peccata distinguit per hoc, quod mortale sit contra præceptum, Sautts. rentale vero solum contra consilium. Idem-
Gabnc!. que asserere videtur Gabriel in 4, dist. 16, quæst. 1, art. 1, notab. 1.

Hic tamen dicendi modus communiter rejicitur : et merito : nam de ratione omnis peccati est, quod sit violatio alicujus obligationis, et transgressio alicujus legis : ubi enim non estlex,neque prævaricatioesse potest: consilium autem præcise ut tale non inducit obligationem, neque habet vim legis, sed proponitur nobis ut omnino libere amplectendum : ergo cum peccatum veniale sit verum peccatum, non sufficit ad ejus rationem oppositio ad consilium. Et confirmatur : nam si operari contra consilia ex hoc præcise esset peccatum saltem veniale, nullus posset licite et sine tali peccato manere in saæulo, uxorem ducere, divitiarum dominium retinere, et similia, quorum opposita Christus nobis consuluit : hoc autem manifeste est absurdum, et contra illud Pauli 1, ad Corinth. 7 : *De Virgi-*
I ad CorinL7.«‘btiS *præceptum Domini non habeo, consilium autem do,* etc. Si *autem acceperis uxorem, non peccasti. Et si nupserit virgo, non peccavit,* etc.

Replica. 7. Dices, operari contra consilia non est bonum, alias esset meritorium et laude dignum : neque etiam est opus indifferens, quia in individuo non datur tale opus : erit ergo malum, ac proinde peccalum saltern veniale. Et confirmatur : nani operari prædicto modo saltem est aliqua imperfectio : imperfectio autem non videtur posse esse bona, sicut nec meritoria alicujus præmii vel laudis, sed magis reprehensionis et animadversionis : ergo etc.

Respondetur, malum qtiidemesso operari contra consilium animo contraveniendi to ipsi consilio : quia talis animus nou potest habere finem bonum ; imo habet positive finem malum : oritur enim ex odio aut vilipensione majoris boni ; quod est in consiliis. Cæterum omittere id quod consilium dictat, aut facere oppositum ejus quod dictat, secluso illo animo, potest esse bonum, si ex aliqua alia circunstantia prava non vitietur. Quia nullam importat inordinationem, ratione cujus nequeat ad bonum finem ordinari, et honeste fieri. Quamvis non sit ita bonum, sicut illud quod consulitur. Cum enim consilium prout distinctum a præcepto sit de meliori bono, non oportet ut ejus oppositum sit malum (imo si esset malum, jam vitatio istius non caderet sotum sub consilio,sed sub præcepto), sed sufficit quod sit minus bonum : hoc autem non tollit, quominus sit vere bonum, vereque meritorium ; si fiat ab existent© in gratia. Communiter tamen non laudamus ejusmodi opera, quæ opponuntur consiliis : quia laus reservatur pro operibus magnis et perfectioribus : est enim (ut diffinit D. Thom. super Psal. 17) : *Sermo dilu-V-ltecidans magnitudinem virtutis.* Et ita opera communia quæ homines faciunt, ut comedere, confabulari, rei familiari intendere, et similia, quamvis bona et honesta sint, non solent esse objectum laudis.

8. Ad confirmationem ut occurramus, ex-qeHsiplicandum erat quid sit imperfectio, ei qualiter a peccato veniali distinguatur? Quod alibi latius tractabitur. Nunc breviter observa, quod quia imperfectio dicitur actus carens aliqua perfectione, potest sumi vel formaliter pro ipsa perfectionis carentia: et hæc nunquam est bona : quia cum bonitas fundetur in entitate, quod non est ens, sed carentia entis, non habet esse bonum : erit autem mala, si sit carentia simpliciter privativa, quia eo ipso erit contra aliquod præceptum : sin minus manebit indifferens : repugnantia enim quæ reperitur in actibus positivis, ut non maneant indifferentes in individuo, non invenitur in negationibus et carentiis. Vel potest sumi (ut sit in objectione et communiter) materialiter

materialiter pro actu imperfecto, qui substernitur tali carenliæ. Etin hac acceptione potest dubitari an sit opus bonum vel malum, supposito, ut supponitur non esse indifferens.

In quo vix reperimus difficultatem nisi :«<pilo-de modo loquendi. Potest enim adhuc hæc vox *imperfectio* sumi tripliciter. Primo omnino negative, ut dicat carentiam perfectionis nullo modo debite. Qua ratione omnis actus creatus quantumvis alias perfectus sit, poterit dici imperfectus : quia eo ipso quod est limitatus et finitus, caret aliqua perfectione, el potest in sua bonitate crescere. Hæc tamen acceptio non deservit ad praesens : quia communis usus loquendi inter ipsos etiam actus creatos et finitos agnoscit aliquos salis perfectos, quos absolute sic vocamus, et ab iis qui dicuntur *imperfectiones,* omnino distinguimus.

Secundo sumi potest privative per privationem absolute et simpliciter dictam. Et hoc modo dicitur *imperfectio* actus qui caret aliqua perfectione sibi debita absolute el simpliciter, seu ex aliqua lege obligante ad culpam et in foro conscientiæ. Hujusmodi autem imperfectio semper est actus malus : quia privatio simpliciter dicta habet rationem malitiæ : unde non distinguitur a peccato nisi in quantum nomen peccati extenditur tam ad gravia quam ad levia ; imperfectio vero de solis levibus dicitur : nam mortalia nullus consuevit *imperfectiones* appellare. Ista vero acceptio licet sit usitatior quam præcedens (sæpe enim ipsa peccata venialia *imperfectiones* vocamus) non tamen est communis, praesertim apud spiritualis vitae Magistros : qui ut plurimum distinguunt imperfectionem a culpa, etiam veniali, et veluti mediam inter hanc et actum perfectum considerant.

9. Unde est tertia acceptio et communis, juxta quam imperfectio sumitur neque omnino negative nec simpliciter privative, sed privative secundum quid et quodammodo: statque pro illis actibus, qui licet sint moraliter boni, non tamen in eo gradu quem perfectionis studium ad ejus profectum requirit, et quem de virtute alicujus ad perfectionem accurate tendentis vel in ea constituti prudens opinio sperat, seu qui virtutis et perfectionis studium sua integritate demonstret. Dicimus autem hujusmodi actus *imperfectus privative secundum rpiul :* quia licet non careat ea rectitudine, quam communis prudentia stricto jure postulat, ut illos ad finem ultimum dirigat (quod sufficit ut absolute sint boni, et ut carentia in eis reperta, non sit simpliciter privatio) carent tamen illo bonitatis gradu, per quem haberent suum subjectum ad perfectionem et ad spiritualem profectum deducere, quique ipsi subjecto ut tendenti ad talem profectum, attentis omnibus, congruit et decet: certum quippe est non quemlibet actum etiam alias bonum ad hujusmodi gradum pertingere: quicunque autem non pertingit, incongruus est ad perfectionem assequendam. Cum enim in via virtutis (juxta SS. Patrum tritam sententiam) non progredi, regredi sit, inde est ut multi actus etiam alias boni ab spirituali profectu retardent, dum in quodam remisso et infimo virtutis gradu voluntatem detinent, parumque aut nihil ad ultra progrediendum coadjuvant. In quo quamvis nulla lex stricte et in conscientia obligans violetur, prætermittitur tamen lex quædam decentiae et congruitatis, qua illos qui virtuti student, et profectui perfectionis incumbunt, obstrictos intelligimus ad meliora sectanda. Et hæc est imperfectio quæ opponitur consiliis, non vero praeceptis : et de qua procedit objectio. Quare dicendum est talem imperfectionem absolute esse actum bonum, et non malum, neque indifferentem : et consequenter posse esse vite æternæ meritorium. Non tamen communiter laudatur aut consulitur : quia laus et consilium, ut nuper diximus, respiciunt opera perfectiora. Neque etiam vituperatur ut aliquid culpabile : quamvis in viris spiritualibus quasi minus decens eorum studio nonnihil reprehendatur : quæ reprehensiones potius sunt exhortationes ad perfectiora, quam veræ increpationes aut vituperationes.

10. Rejecto igitur hoc discrimine penesprimnm oppositionem ad præcepta vel consilia, quia verum non est, primum eorum quæ nhliset vera agnoscimus inter prædicta peccata,/"^ll' consistit in hoc, quod mortale est contra legem et contra præcepta ; veniale vero so– Medina. lum est præter legem et præter præcepta. Hanc differentiam traditi). Thom. in præsenti art. 1 ad 1, et 2, 2, quæst. 105, art. 1 ad 1, quæst. 7 de Mai., art. 1 ad 1, et in 2, dist. 42, quæst. 1, art. 4 ad 3, et ad 4, quem sequuntur in præsenti Cajet. Medina, Curiel, Montes. Greg. Mart, et alii. Oportet autem magis explicare in quo hæc differentia consistat : ex sinistra namque intelligentia impugnatur ab aliquibus, qui in re a doctrina D. Thomæ non dissentiunt.

Gre^. M3rL

Tutant enim, sensum prædictæ doctrinas esse, quod peccatum veniale nulli legi opponatur, neque sit j>er eam prohibitum. Quod tamen sustineri non potest : quia certum est, mendacium, v. g. prohiberi per legem non mentiendi, et esse contra talem legem : sicut etiam cælera venialia habent suas leges, per quas prohibeantur, et quibus opponantur. I nde loquendo de istis legibus, prædicta peccata non sunt dicenda *prxter legem,* sed *contra legem.* Dicuntur vero *prxler* quia non sunt contra substantiam divinæ legis, neque contra ejus finem aut effectum præcipuum, sicut sunt mor-
D.Toum. talia, ul declarat D. Thom. loco cit. ex Quæst. de Mal. et ex 2, dist. 42.

Declara-
“r’ Pro quo nota, quod nomen feÿù aliquando sumitur pro hac vel illa lege determinata absque aliarum inclusione : aliquando vero pro lota lege qua dirigimur el ordinamur
' ad ultimum finem humanæ vitæ : secundam quam rationem amplectitur omnes leges particulares et omnia earum præcepta velut partes intégrales, ex quibus coalescit. Et ista acceptio est valde frequens in Scriptura et apud SS. Patres: eaque utitur D. Thom. locis ubi supra. Secundo nota, in lege sic accepta aliquid se habere veluli substantia ipsius legis; illud nimirum sine quo talis lex nequit homines ad finem ultimum perducere, ac proinde nec lex ipsa consistere : et hæc sunt præcepta obligantia sub mortali : qui enim hæc non servat, eo ipso avertitur a prædicto fine : adeoque non consequitur præcipuum et substantialem effectum legis. Aliquid vero se habet ul modus vel accidens spectans quidem ad perfectionem et complementum legis, non tamen ad substantiam : quia sine illo potest lex licet cum aliquali detrimento professores suos ad prædictum finem perducere : et hujusmodi sunt præcepta obligantia tantum sub veniali. Sive enim hæc observentur, sive non, dummodo alia graviora non praetermittantur, consequentur homines finem legis, et ejus principalem effectum : manebitque proinde lex ipsa incorrupta secundum substantiam. Loquendo ergo de lege primo modo, peccatum veniale vere et proprie est contra illam : quia vere et proprie prohibetur per aliquam legem. Et hoc tantum convincunt objectiones, quæ contra prædictam I). Thomæ doctrinam solent effonnari. At vero posteriori modo loquendo, prædictum peccatum non est contra legem simpliciter : quia non est contra substantiam legis, neque eam corrumpit : dum non tollit neque corrumpit præcipuum ct substantialem ejus effectum, qui est directio ad finem ultimum : sicut tollit el corrumpit peccatum mortale. Potest tamen dici *contra legem* secundum quid : quia opponitur ejus integritati el perfectioni in iis quæ non sunt do substantia legis : el hoc appellat D. Thom. ivse *prxter legem.El* quoniam apud Scripturam et Patres, ut dixi-
mus, frequentius lex sumitur hoc posteriori mudo quam illo priori, idcirco S. Doctor prædictæ acceptioni se accommodans, absolute ait, solum peccatum mortale esse contra legem ; veniale vero non nisi præter legem. I

Vel dicas (et fere in idem recidit) D.Tho-liburnam loqui de lege et de præceptis quæsunt simpliciter necessaria ad assequendum finem ultimum : quia mulloties in Scriptura et Patribus ha?c dumtaxat nomine *legis* et *prxceplorum* insigniuntur, juxta illud Jacobi 2 : *Quicunque totam legem servaverit, offendat autem in uno. factus est omnium reus.* Ubi plane est sermo de præceptis obligantibus sub mortali : et hæc vocantur *tota lex.* Unde quia peccaia venialia non opponuntur hujusmodi legi et præceptis, sicut opponuntur mortalia, dixit D. Thom. esse præter legem et præter præcepta, non contra illa. In quo non negat, quod prædicta peccata sint contra suas proprias leges obligantes sub veniali : sed quia non sunt simpliciter necessariæ ad prædictum finem, non veniunt simpliciter nomine *legis,* nec ratione illarum peccatum dicitur esse contra legem simpliciter, sed taittum secundam quid. Aliam expositionem satis congruam invenies apud Cajetanum in praesenti, a qua nostræ parum distinguuntur.

II. Secundo differunt prædicta peccata : quia mortale deordinat voluntatem usque ad perversionem ordinis in finem; veniale vero citra talem perversionem, atque adeo salvo prædicto ordine. Qui modus dicendi frequens est apud D. Thomam. Et ad eum reducitur alius, quo aliquando usus fuit: nimirum quod peccatum mortale est deordinalio circa finem; veniale vero circa ea quæ sunt ad finem, salvo ordine finis. Potestque hoc idem discrimen aliter declarari: ut dicamus, peccatum mortale esse conversionem ad objectum contrarium el repugnans ultimo fini : veniale vero esse conversionem ad ea quæ sunt extra ipsum finem, non tamen omnino illi repugnant. Ex eo enim quod peccatum mortale esi prima illa conversio, habet deordinare voluntafnm

lanlatem deordinatione perlingonte usque ad finem ultimum : sicut ex eo quod veniale non dicit illam conversionem, sed aliam poslofjorem, habet quod sua inordinatio citra finem sistat, et ejus ordinem non pervertat.

12. Differunt tertio : quia mortale opponitur gratiæ et charitali, destruitque illas; veniale vero solum opponitur charitatis fervori, et neque ipsam charitatem neque gratiam corrumpit. Coinciditque cum hoc discrimine illud unde prædicta peccata suas denominationes desumunt, scilicet quod mortale tollit principium vitæ spiritualis, et ita causât mortem spiritualem in anima, nec relinquit in subjecto aliquid, quod sit principium suæ remissionis : veniale autem non tollit prædictum principium, sed relinquit in subjecto id per quod possit veniam adipisci, juxta dicta numero 1. Hoc igitur discrimen coincidit cum tertio : quia praedictum principium est ipsa gratia et charitas, ut explicuimus disputatione 17, dubio 3.

Quarto differunt : quia peccatum mortale inducit reatum pœnæ æternæ et pœnæ damni : quod non inducit veniale. Quinto quia mortale est aversio voluntatis a Deo sicut a fine ultimo; veniale vero quamvis divertat utcumque ab illo, non tamen avertit. Et ad hoc forte reducitur, quod per mortale constituitur finis ultimus in bono crealuræ ; per veniale vero rion ita. Sexto quia mortale est offensa Dei gravis; veniale λόγο vel non est offensa, vel est tantum levis. Septimo denique, ut omittamus alia discrimina minoris momenti, differunt prædicta peccata, quia mortale maculat simpliciter animam; veniale vero vel nullam maculam relinquit, vel tantum secundum quid et valde improprie dictam. Hæc omnia discrimina assignat D. Thom. inter mortale et veniale peccatum in præsenti artic. 1 et 2, et supra quæst. 72, art. 5, quæst. 87, artic. 5 ad 1, et infra quæst. 89, art. 1, quæst. 7 de Mal. art. 1, in 2, dist. 42, quæst. 1, art. 4, aliisque locis : quædam in quibusdam, ct alia in aliis. Agnoscuntque fere omnia illa satis communiter Theologi. Superest videamus, quod eorum sit primum et caput cætororum. Pro quo adhuc nota, quod aliqua differentia potest dici prima, vel in rationo differentiæ formalis : quia est primum, quo res formaliter ut talis et in suo esse formali constituta, distinguitur ab alia. Vel in ratione differentiæ radicalis : quia est radix et origo ipsius rei et differentiæ formaliter constitutivas eld istinetivæ talis rei. De utraque igitur dicemus.

§ II.

Assertio pro differentia formali.

13. Dicendum est, differentiam primariam formalem qua peccatum veniale a mortali discernitur, esse illam quam primo loco ex D. Thoma explicuimus num. 10, a qua non differt secunda, quam ex eodem tradidimus num. 11, reliquæ vero prout a prædictis distinguuntur, tantum sunt secundariæ et accidentales. Hanc conclusionem saltem quoad primam et secundam partem tuentur plures discipuli D. Thomæ in præsenti, uti Medina, Alvar, disp. 188, .viediia- Greg. Mart. dub. 3, conclus. 3, et alii. Oportet autem prædictam conclusionem et quod Alw· in ea asserimus, apertius declarare, ut faci- Man.' lius probari possit. Consistebat itaque prima illa differentia in eo quod peccatum mortale simpliciter est contra legem, et veniale præter legem, seu contra legem secundum quid, ut explicuimus. Ut autem verificetur aliquem actum esse contra legem simpliciter, duo requiruntur, nimirum et quod lex cui opponitur, sit de numero illarum, quæ simpliciter *leges* vocantur, eo quod omnino necessariæsunt ad finem ultimum assequendum : et quod talis actus simpliciter tendat contra prædictam legem, seu simpliciter illam transgrediatur. Nam ly *simpliciter* positum in prædicta differentia, afficit tam modum essendi contra legem, quam legem ipsam : atque adeo ex parte cujuslibet deficiat, deficiet a ratione culpæ mortalis. Cæterum ut verificetur esse contra legem secundum quid, salis est quod unum illorum deficiat : atque adeo quod vel lex non sit simpliciter necessaria ad finis ultimi assequulionem : vel quod actus non violet simpliciter talem legem, neque simpliciter ei opponatur.

^rp dasio,

14. Ex primo capite deficiunt a rationo peccati mortalis omnia illa, quæ dicimus *venialia ex genere :* ut simplex mendacium, verbum otiosum, superfluus ludus, et similia : quia legesquibus peccata ista prohibentur, non suntlogesfut ita dicamus) substantiales seu pertinentesadsubstantiam integrae legis : eo quod illarum observatio non est simpliciter necessaria ad finem ultimum : et propterea merito solum secundum quid

t V

leges vocantur, et a numero legum simpliciter eScludantur. I nde quamvis prædicta peccata his legibus simpliciter opponantur, et simpliciter eas transgrediantur, adhuc dicuntur contra legem secundum quid, prout Iv *secundum quid* tenet se ex parte legis.

Ex secundo vero capite deficiunt a ratione peccati mortalis cætera omnia, quæ vel ob parvitatem materiæ, vel ob defectum plenæ deliberationis venialia vocamus : ex parvitate quidem materiæ, ul furtum rei parva* : et ex imperfecta deliberatione, ut motus contra fidem semiplene deliberatus. Quamvis enim leges, quibus hæc peccata opponuntur, sini leges simpliciter, et simpliciter necessaria? ad finem ultimum assequendum ; non tamen simpliciter violantur per talia peccata; neque hæc simpliciter illis contrariantur. Non enim lex justitiæ, quæ prohibet acceptionem rei alienae, simpliciter violari dicitur per acceptionem unius ovi, v. g. quia neque ovum *res aliena* simpliciter, sed *recula* censetur. Neque eliam lex aliqua quantumvis stricte obligans, et quantumvis materia gravis sit, censetur simpliciter violari per actum non simpliciter liberum : nam sicut leges solis agentibus liberis imponuntur, ila ab iis solum violari censentur, qui libere simpliciter operantur : qui vero solum operantur libere secundum quid, seu cum semiplena tantum deliberatione, hoc dum laxat modo nempe secundum quid possunt illas violare. Innititur enim tota vis ad violandam legem in libertate et voluntarietate actus tendentis contra illam : et ideo cui deficit plena libertas, ex hoc ipso inefficax est ad plenam violationem. Ex quo patet prædictam differentiam adæquatam esse, suflicienlerquequælibet peccata venialia a quibusvismortalibusdistinguere : quia quæcunque non sunt simpliciter contra legem utroque illo modo, venialia sunt; quæcunque vero utroque modo simpliciter legi opponuntur, sunt mortalia.

Ratio Ptbione 15. Probemus jam hujusmodi differen-'1*am Gsse Primam› prædicta peccata formaliler discernit. Nam illa est prima differentia divisiva alicujusgeneris vel prædicali communis, quæ prius el immediatius advenit tali generi vel prædicato, quæque magis per sese habet ad rationem quæ dividitur : sed peccato secundum rationem communem quæ dividitur in mortale et veniale, nihil prius aut magis per se advenit in ordine ad diversificandum illud, quam prædictus modus essendi contra legem vel simpliciter vel secundum quid : hic igitur erit prima differentia distinguens furrnaliter talia peccata. Major et consequentia constant. Minor vero probatur : quia peccatum secundum rationem communem ad mortale et veniale diffinitur per hoc quod sit contra legem, ut vidimus supra quaesi. 71, art. 1 ; huic autem quod est *contra legem esse,* nulla alia differentia prius advenit, quam talis vel talis modus essendi contra legem : sicut quia animal secundum suam communem rationem diffinitur quod est *vivens sensibile radicaliter,* nulla differentia prius illi advenit aut magis per sese habel, quam talis vel talis modus sentiendi : ergo : etc.

Confirmatur : sicut se habet *simpliciter* ad *simpliciter,* ita *magis* ad *magis,* et secundum *quid* ad *secundum quid :* quæ regula universaliter vera est in iis quæ sunt per se (licet fallat mulloties in illis quæ sunt per accidens) cum ergo peccato ex sua communi ratione per se primo conveniat esse aliquo modo contra legem, fit ut peccato quod est tale simpliciter, scilicet mortali per se primo conveniat esse contra legem simpliciter : et peccato quod est tale secundum quid, sicut est veniale, perse primo conveniat esse contra legem secundum quid : quod est *esse præter legem:* atque adeo quod hæc sit prima illorum differentia formalis.

16. Dices : formalis ratio peccati potius objeci», consistit in tendentia ad objectum dissonum, quam in habitudine ad legem : ergo prima ejus differentia non debet desumi ex diverso modo essendi contra legem ; sed ex diversitate objectorum, seu ex diverso modo illa attingendi.

Respondetur, rationem peccati consis-Dilùt. tere in tendentia ad objectum non utcunque, sed ut stat sub prohibitione legis tanquam dissonans et repugnans tali prohibitioni : et ratione hujus dicitur esse contra legem; non veru ratione alicujus habitudinis, qua directe legem respiciat. Et ideo in idem redit, quod prima ejus differentia sumatur ex diverso modo contrarietalis ad legem, atque ex diverso modo tendentiæ et habitudinis ad objectum legi dissonum. Unde hæc objectio non militat contra primam partem conclusionis, sed probat secundam.

17. Quam ul jam declaremus, et priorem Ani«!· magis confirmemus, observa, quod cum(|™£ prima et communissima peccati divisio sitfin;»^ in mortale et veniale, differentiæ respectu^, hujus divisionis sumendæ sunt ab eo, quod fuerit

fuerit communi us et universalius sub communissima ratione peccati, atque adeo ox illo quo prius diversificari intelligimus praedictam communissimam rationem. Cumque hæc communissima ratio sita sit in habitudine ad objectum ut dissonum et disconveniens rectae rationi tanquam ad specificativurn, primæ ejus differentiae suméitdæsunt ex prima diversitate prædiclæ disVonantiae et disconvenientiae. Prima autem hujus diversitas non potest immediate attendi ex materiæ diversitate sine recursu ad modum obligationis legis (sicut attenditur alia posterior, qua differt unum peccatum morlale ab alio etiam mortali, et unum veniale ex genere ab alio similiter veniali ex genere): quia sæpe intra eandem materiam dissonat magis rectæ rationi unus actus, quam alius, propter majorem legis obligationem : ut in materia gulæ magis dissonat comedere extra tempus contra legem Ecclesiæ præcipientem jejunium,quam contra legem naturalis abstinentiæ prohibentem superfluam comestionem : estque illud mortale, et hoc veniale. Neque etiam potest attendi ex solo gradu obligationis legis, sine respectu ad quantitatem materiæ el ad modum atlingentiæ actus : quia contra eandem legem, v. *g.* justitiæ peccat mortaliter qui attingit materiam gravem plene advertens; et venialiter qui solum tangit materiam levem, aut solum advertit semiplene. Debet igitur assignari aliquid, quod omnia hæc comprehendat : illudque erit ratio diversitatis, quam inquirimus. Non autem apparet aliud, nisi quod assignatum fuit in prima differentia : nimirum pro peccato mortali, quod lex per quam prohibetur, obliget simpliciter in ordine ad finem ultimum, el quod simpliciter violetur tam ex parte quantitatis materiæ, quam ex modo attingendi actus : quod absolute vocamus *esse simpliciter contra legem :* pro veniali vero, quod aliquod istorum deficiat : quod vocamus *esse contra legem secundum quid.* Estque hoc omnino idem quod assignatum fuit in secunda differentia : videlicet quod mortale versetur circa objectum contrarium ultimo fini, deordinetque voluntatem usque ad ipsum finem ; secus autem veniale : nam per illud per quod aliquod peccatumtendiladobjeclumcontrarium ultimo fini, transgreditur simpliciter legem necessariam ad talem finem, el per id ipsum deordinat voluntatem usque ad eundem finem.

18. Et ut hæc secunda assertionis pars melius intelligatur ct confirmetur, nota se-Aiiim«i eundo, quod ubi aliqua lex et ejus observalio est omnino necessaria ad assecutionem finis ultimi, adeoque talis lex et observatio habet cum eo necessariam connexionem, consequenter eadem malitia quæ deordinat voluntatem circa talem legem, deordinat etiam circa ipsum finem ; cum impossibile sit voluntatem manere prave affectam et inordinatam circa medium, et non manere eodem modo affectam et inordinatam circa finem, quando inter finem et medium adest connexio omnino necessaria. Quare sicut quodvis peccatum per illammet rationem qua tendit ad objectum prohibitum lege, tendit contra ipsam legem, vel simpliciter vel secundum quid, juxta modum attingendi ipsum objectum, et juxta gradum obligationis legis: ita per eandem rationem est deordinalio voluntatis pertingens usque ad finem vel citra finem sistens. Et per eandem similiter estdeordinalio vel circafinem, vel circa ea quæ sunt ad finem : quia deordinalio quæ non pertingit usque ad finem, sed citra finem sistit, solum potest esse deordinatio circa aliqua quæ ad finem sunt, non tamen cum eo habent necessariam connexionem. Atque adeo omnes hujusmodi differentiæ in eandem coincidunt.

Sed objicies : aliqua peccata versantur Objectio, circa finem, et tamen sunt venialia defectu deliberationis : ut motus odii Dei semideliberatus : el aliqua mortalia non versantur circa finem, sed circa inedia : ut furtum, quod versatur circa divitias propter utilitatem ad alios fines : igitur differentia assignata, quod mortale deordinet circa finem, veniale vero circa ea quæ sunt àd finem, non subsistit. Et confirmatur : nam vel nomine finis intelligilur solus ultimus, qui est Deus ; vel inlelliguntur etiam alii fines proximi et intermedii? Si primum, constat plura esse peccata mortalia, quæ non versantur circa talem finem : ut furtum, adulterium, homicidium, et similia. Si vero dixeris secundum, constat etiam plura esse venialia, quorum objecta appetuntur ut fines proximi : hoc enim modo appetitur gloria indebita a vana glorioso, el delectatio reperta in cibo a guloso, etc. non ergo ex prædicto capite possunt venialia a mortalibus sufficienter distingui.

19. Respondetur ad objectionem pro prima parte, nullum actum non plene liberum iur attingere formaliler rationem finis ultimi, adhuc per modum fugæ et aversionis; quamvis materialiter versetur circa id quod

alias est ultimus finis ; quia ratio finis ut talis, pra'sertim ultimi, neque cognoscitur, neque attingitur sine perfecta cognitione et plena deliberatione. Unde tales actus non habent vim deordiiiandi voluntatem circa praedictum finem, neque avertendi ab eo, aut ad alium convertendi : fundatur enim prædicta vis in plenitudinedominii el libertatis, quæ inest homini ad deliberandum et determinandum deseipso, et de fine quem debet amplecti : et ideo deordinatio quæ perfectam libertatem non supponit citra finem sistit. Et ex hoc dici potest deordinatio circa ea quæ sunt ad finem : quatenus non tangit ipsam finis rationem, sed solum ea quæ circunstant et de materiali se habent. Quamvis non sit necesse, ut de hujusmodi peccatis venialibus dictum a D.Thoma intelligatur, quod *versantur circa ea qux sunt ad finem ;* sed de aliis quæ sunt venialia ex genere, ut observat in præsentiCajet., sufficit enim quod praedicta conditiosolis venialibus competat, quamvis non omnibus. Differentia vero omnibus communis est, quod eorum deordinatio non pertingat ad finem secundum rationem ejus formalem, sed inferius sistat.

Ad secundam partem ejusdem objectionis respondetur, illa quæ sunt ad finem, aliquando habere necessariam connexionem cum illo, eo quod ad ejus assequutiunem indispensabiliter requiruntur. Aliquando vero non ita, sed potest finis sine illis absolute consequi. In primo casu non ponunt in numero cum ipso fine, sed pro eodem reputantur : quia defectus et inordinatio contingens circa media omnino necessaria, non sistit ibi, sed pertingit usque ad finem : atque adeo in idem redit, quod voluntas deordinetur circa talia media, et quod ejus deordinatio usque ad finem pertingat : et de istis procedit objectio. In secundo vero casu non est idem judicium de illis quæ sunt ad finem, ac de ipso fine : quia ob defectum connexionis necessariæ potest deordinatio circa illa versari, quin ad istum pertingat. Et quæ ita se habent, condistinguuntur omnino a fine, et dicuntur solum *ad finem,* vel *circa finem.* Et de istis accipienda est doctrina D. Thomæ et nostra conclusio.

Diloitur «mûrniaiio.

20. Ad confirmationem dicas, nomine *finis* inteliigi ultimum : sed quia ad ipsum rejucun(ur oninia illa, a quibus necessario dependet, et cum quibus habet necessariam connexionem, cujusmodi sunt plures alii fines intermedii et proximi, idcirco de omnibus istis idem judicium ferimus, et omnes ad præsens nomine */inis* intelliguntur. Sic autem loquendo tie fine ultimo, nullum est peccatum mortale, quod non versetur circa illum ; et nullum versatur circa illum cum plena deliberatione,quod sit tantum veniale. Quamvis plura venialia versentur circa alios fines proximos vel intermedios, qui non habent cum ultimo prædictam connexionem.

Tertia pars assertionis, qua cætera dis-Prtta crimina num. 12, inter peccatum veniale et mortale assignata, a ratione differentiae primariae excludit, ex eo facile probatur, quia omnia procedunt a posteriori, sumunturque ab effectibus prædictorum peccatorum : ut constabit discurrendo per singula. Etenim hoc quod est expellere vel non expellere gratiam et charitatem, quæ sunt principium vitae spiritualis, utrunque se habet ut effectus consequens diversam peccati malitiam, vel diversum malitiægradum, atque adeo supponere debet differentiam constitutivam et distinctivam talis malitiæ aut gradus. Et idem est de reatu pœnæ: ut recte vidit D. Thomas citat. quæs-D.iba. tione 7 de Mal. articulo 1, ubi cum dixisset, quod prædicta peccata *differunt quidem secundum reatum : nam peccatum mortale meretur pœnam xternam ; peccatum vero veniale pœnam temporalem,* subdit : *Sed ista differentia consequitur rationem peccati mortalis et venialis: non autem constituit ipsam. Non enim ex hoc est tale peccatum, quia talis pœna ei debetur: sed potius e converso, quia peccatum est tale, ideo talis pœna ei debetur. Similiter etiam differunt quantum ad effectum : nam peccatum mortale privat gratiam; veniale vero non. Sed neque ista est differentia quam quxrimus : quia ista differentia consequitur ad rationem peccati : ex eo enim quod peccatum est tale, talem effectum habet; et non e converso.*

21. Dices : quamvis expellere gratiam et charitatem sit peccati effectus, tamen opponi et contrariari illis perlinet ad essentiam : quia peccatum mortale ex sua primaria ratione, por quam a veniali distinguitur, habet talem oppositionem. Respondetur, quod etsi peccatum mortale per prædictam rationem habeat oppositionem cum gratia et charitate; non tamen haec oppositio est formaliter illamet ratio primaria, sed aliquid consequens : et ideo quamvis non cognosceretur gratia possibilis,

bilis, aut oppositio ad illam, ut in pura natura, adhuc daretur el intelligeretur distinctio peccati venialis a mortali, et excessus gravitatis unius supra aliud. Sicut et in multis aliis, quæ inter se opponuntur, quamvis unum per suam essentiam fundet oppositionem cum alio, non tamen hæc oppositio aut munus fundandi illam pertinet ad conceptum primarium talis essentiæ; sed utrunque consequitur, vel formaliter, vel saltem virtualiliter aut secundum modum concipiendi.

Eu b i- Similiter dicendum est de quinto discri–
mine, quod sumitur ex aversione : nam
drcp- hæc etiam (loquendo de aversione formali) est effectus peccati mortalis, et supponit primariam ejus malitiam: sive sermo sit de aversione *in facto esse,* quæ est privatio gratiæ ; sive de aversione *in feri,* quæ est malitia privativa in actu peccati reperta, et ad malitiam positivam consequuta. Et idem est deconslitutione finis ultimi in creatura : nam hæc constitutio (quæ regulariter non est formalis, sed interprelativa) supponit aversionem a Deo : inde enim interpretamur, voluntatem per peccatum mortale amare creaturam ut ultimum finem, quia dum ita peccat, avertitur a Deo vero fine ultimo. Præterquam quod illud quod solum est tale virtualiler vel interpretative, sicut est prædicta constitutio, semper supponit aliquid formale, in quo fundatur et continetur : et ita non potest esse primum, quod rem constituit aut distinguit. Diximus *loquendo de aversione formali* etc. quia si loquamur de aversione causali, hæc est ipsa conversio ad objectum prohibitum, quatenus habet vim avertendi : ob idque dicitur *conversio aversiva,* ul explicuimus disp. 0, num. 53 el 54. Quare hanc aversionem causalem seu conversionem aversi vam non negamus pertinere ad primam peccati differentiam ; dicimus vero coincidere cum illa, de qua in prima et secunda parte conclusionis.

Sextum et septimum discrimen etiam sumuntur ab effectibus. Nam offensa formalis non est ipsa ratio constitutiva peccati; sed quidam effectus per modum moralis læsionis, quem in Deo juxta prudentem æstimationem resultare intelligimus, ut vidimus disputatione 7, num. 24. Imo nec ratio offensæ activæ est omnino prima quæ invenitur in peccato ; sed consequitur, saltem nostro modo concipiendi, ad rationem malitiæ, ul explicuimus ibidem numero 22. Macula vero non differt a peccato mortali habituali, quod est terminus et effectus peccati actualis : et ita jam supponit ipsum peccatum actuale constitutum et a veniali distinctum. Sola ergo differentia a nobis in assertione tradita nihil aliud supponit in prædictis peccatis ut talibus; et ita ipsa dumtaxat potest esse primum, quo formaliter distinguuntur.

§ III.

Examinatur differentia radicatis.

22. Diximus, formalem differentiam inter mortale et veniale peccatum in eo sitam esse, quod alterum sit simpliciter contra legem, alterum vero secundum quid : tuncque esse contra legem simpliciter, quando et lex seu ejus observatio est simpliciter necessaria ad assequutionem finis ultimi, et violatur simpliciter per actum tendentem contra illam : tunc vero esse contra legem secundum quid, quando aliquid istorum deest. Ad detegendam ergo differentiam quam vocamus *radicalem,* investigandum est, unde ortum ducat, et quod lex sit ita necessaria, el quod prædicto modo violetur. Hoc posterius non est difficile : quia cito apparet duplex caput, quare aliquis actus violet simpliciter, aut solum secundum quid suam legem. Primum est perfectio vel imperfectio ipsius actus in ratione liberi : nam si sit plene liber, simpliciter tangit, et simpliciter violat legem qua prohibetur : si vero tantum sit libersemiplene, secundum quid dumtaxat tangit el violat illam, ut explicuimus numero 14.

Nec quæras pro peccatis, quæ solum ex imperfecta deliberatione venialia sunt, aliam radicem differenti® a mortalibus præter prædictum defectum pledæ deliberationis : ex eo enim redditur incapax quicunque actus ad procedendum simpliciter contra legem, quæcunque ea sit, et ad recipiendam malitiam mortalem : sicut ex defectu omnimodæ deliberationis eflicitur incapax cujusvis malitiæ el violandi quovis modo legem.

23. Secundum caput est parvitas materiæ rei prohibitæ per legem. Nam si id quud actus peccaminosus tangit in re prohibita, non sit tanti momenti, ut habeatur pro parte ejus notabili, nec multum ad ejus substantiam et ad finem intentum referat. eo ipso lex illa non violalur simpliciter, sed secundum quid : quia id in quo violatur, secundum quid tantum est res probi-

bifa per talem legem : illud vero, quod absolute vocatur re.v *prohibita,* etiam seclusa illa parte, integrum permanet. Et hase est radix differential omnium, quæ diximus *venialia ex materix parvitate.*

di- aler uolcria Quæ autem pars censenda sit modica, et quæ notabilis in qualibet materia, voluerunt aliqui certa lege definire : ut scilicet materia parva dicatur, quæ octavam partem totius non excedit ; quæ vero excedit, censeatur materia gravis. Hæc tamen regula valde incerta est et obscura : et quamvis teneat in aliquibus, fallit in multis. Difficillimum namque aut etiam impossibile erit partem illam octavam respectu omnis totius certo designare. Et adhuc ea designata, non est unde probetur, quod pars major non possit aliquando esse materia levis ; et pars minor non possit esse gravis. Verbi gratia, in eo qui tenetur solvere officium divinum, non constat an pars octava sumenda sil respective ad totum officium diei ex septem horis canonicis coalescens, an vero respective ad quanlibet horam : et quovis modo sumatur, non verificatur praedicta regula. Octava enim pars totius officii non potest esse materia levis, quia excedit quamcunque horam minorem : pars autem duplo major quam octava alicujus huræ minoris non est materia gravis, cum non excedat unum ex tribus psalmis talis horæ. Similiter si bona unius hominis pertingant usque ad mille argenteos, alterius vero non nisi usque ad octo, respectu prioris erit materia gravis pars duplo minor octava ; respectu autem posterioris etiam, pars aliquantulum major quam octava poterit esse levis. Quin etiam respectu ejusdem, pars xjuæ alias censeretur levis, poterit aliquando esse gravis, ob majorem indigentiam quam patiatur, ablata illa parte: et ita in aliis. Fallit ergo in multis prædicta regula.

24. Alii alias tradunt ex diversis capitibus petitas : nec minor pars studii Theologorum moralium in earum determinatione insumitur : placetque potius pro majori hujus rei notitia lectorem ad illos remittere, quam circa hæc moralia in praesentiarum detineri: pro quibus et non tantum pro scholasticis satis superque tractatus noster superius se diffudit, jureque expostulat, ut ad finem properemus. Videri itaque possunt Navar. in Manuali capite 17, Corduba coniub. in sumni. quæstione 109, Lessius de justitia LvSUS‘el jQre Ub’ 2’ capile 12, dubitatæne 6, Vas- Lugo. quez hac prima secundae disputatione 158, Biuua. capite Cardinalis de Lugo tom. 1, de justitia et jure disputatione 10, sectione 2, Diana variis in locis. Et Thomas Sancheznwa» lib. 1 sumni. capito 4, per totum : ubi inter s*fid· alia satis ad rem haec tradit numero 2 et3: *Quando vero sit materia gravis, et (piando levis, certa regula prxscribi nequit, sed id prudentis arbitrio relinquendum. At duplex generalis regula ad id discernendum tradi potest. Prior est : Materia qux inultum ad finem subjectionis imponentis prxeeptum conducit, est gravis, et sufficiens ad constituendam transgressionem mortalem : secus quando parum ad eum finem conducit : tunc enim materia Ieris reputabitur ; quare ad gravitatem et levitatem non est materia prxeepti secundum se sola inspicienda, sed inspecto etiam fine, ad quem a superiore ferente legem ordinatur, etc. Posterior regula est : Valde attendendx sunt circunstantix, ex quibus Superior ad imponendum de aliqua materia prxeeptum ducitur, ad judicium de illa formandum. Quia s.rpe contingit, ut materia sit secundum se levis, et obligationis sub mortali incapax : at ex circunstantiis boni communis adjunctis, quas superior intendit, sit gravis, et cadat sub obligatione ad mortale* etc. Ex quibus num. 6, recte deducit, materiam aliquam posse esse gravem respectu unius subjectionis, et levem respectu alterius : *Quod* (inquit) *ex diversis utriusque finibus consurgit : potest enim fini unius multum conferre, et sic respectu illius erit gravis : at modicum fini alterius, et ob id respectu illius erit levis* etc. Mea.

25. Superest quæramus differentiam radicalem pro illis peccatis, quæ diximus *venialia ex genere:* ut verbum otiosum, simplex mendacium, et similia : quæ quantumvis deliberate fiant, et integram materiam sui objecti attingant, ex proprio genere habent, ut ad gradum culpæ mortalis non ascendant. Hæc enim ideo diximus esse venialia, et distingui a mortalibus, quia leges quibus prohibentur, non sunt simpliciter necessariæ ad assequutionem finis ultimi : sicut sunt illae quibus prohibentur omnia mortalia : ob idque nec dicuntur leges simpliciter, sed secundum quid. Quare ad inveniendam istorum differentiam radicalem, investigandum est, unde proveniat, quod-aliqua lex sit vel non sit simpliciter necessaria ad prædictum finem. Quod non caret difficultate. Quamvis enim unumquodque ex praedictis peccatis venialibus habeat materiam distinctam a materia cujuslibet mortalis, imo a materia cujuslibet alterius venialis, et ex hac materiarum diversitate

diversitate quodlibet eorum desumat suam differentiam atomam et specificam, juxta dicta supra disputatione 8, non tamen hæc est differentia aut radix differenti® quam inquirimus: siquidem per eam distinguitur unumquodque peccatum veniale ab alio etiam veniali, sicut distinguitur ab alio mortali: non enim minus differt ratione sute specialis maleriæ verbum otiosum a perjurio, quam a simplici mendacio : differentia autem quam inquirimus, debet esse talis, ut in ea conveniant omnia venialia ex genere, neque per ipsam inter se dividantur ; dividantur vero omnia a quolibet mortali, etiam antequam consideremus differentiam atomam uniuscujusque. Prælerquam quod differentia quæ sumi potest ex diversitate maleriæ uniuscujusque peccati, jam supponit in illis quæ venialia sunt, distinctionem a mortalibus per aliquod principium altius et communius : et supposita hac distinctione communi, subdividit divisione atoma unum veniale ab alio veniali, et unum mortale ab alio mortali : non igitur ista est quam inquirimus, sed illa .communis omnibus et solis venialibus ex genere, et dislincliva ab omnibus mortalibus, qua ratione mortalia sunt, ex altiori et communiori principio deprompta.

26. Pro cujus adinventione observa, aliter in hac re philosophandum esse circa leges naturales, et aliter circa leges positivas : naturales enim utpote a rebus ipsis petitae et in earum naturis fundatæ, in eisdem rebus supponere debent causam et radicem quare aliquæ sint simpliciter necessariæ ad finem ultimum, proindeque sub mortali obligent ; aliquæ vero non ita sint necessariæ, neque ita obligent : nec recurrendum est pro hujusmodi discrimine ad voluntatem legislatoris: quia legislator non aliter intendit obligaro per praedictas leges, quam ipsae res postulant. At vero leges positivæ quamvis salis consonent naturis rerum, non tamen ita eis adæquantur, aut ab ipsis postulantur, ut hæc sit sufficiens ratio talium legum, et modi obligationis earum. Sed hoc totum devolvitur ad legislatoris voluntatem, cui liberum fuit sic vel aliter eas disponere, et gradum obligationis taxare. In peccatis ergo quæ hujusmodi legibus prohibentur, non est necesse aliam radicem quærere, curquædam sub gravi obligatione, quaedam vero sub levi prohibeantur, præter legislatoris voluntatem : cui placuit praecipere vel prohibere aliqua objecta sub necessitate simpliciter ad assequutionem finis ultimi ; aliqua vero sub necessitate tantum secundum quid. Certum quippe est, posse legislatorem sive humanum, sive divinum ferre eas leges in sibi subditos, quæ ad assequutionem prædicti finis convenientes el idoneæ sibi visae fuerint, el sub eo necessitatis et obligationis gradu qaem expedire judicaverit : ipsiusque legislatoris judicio committi quæ sint praecipienda, et quæ prohibenda, et sub quo obligationis tenore ; sine eo quod necesse sit ex naturis rerum aut ex lege naturali pro aliquo prædictorum rationem necessariam desumere : quamvis regulariter ipsi naturali legi et naturali rerum ordini ita congruat, et ab eis veluti expetatur; non tamen determinetur. Quæcunque autem legislator sub gravi obligatione prohibeat vel præcipiat, etiamsi alias neque necessaria essent ad assequutionem prædicti finis, neque illi adversarentur, ex ipsa prohibitione vel præcepto redditur eorum prosequutio vel vitatio materia simpliciter necessaria ad talem finem : sicut vitatio vel prosequutio illorum quæ præceperit vel prohibuerit sub obligatione dumtaxat levi, efficitur materia necessaria solum secundum quid.

27. Dices, etiamsi legislator positivus ve-Objectio.
lit inferre gravem obligationem, si tamen materia præcepta vel prohibita, attentis omnibus, exigua et levissima sit, non ita obligabit : ut ex satis communi Theologorum sententia docet Sanchez ubi supra sauch.
numero 4, ergo etiam in legibus positivis non est sufficiens ratio legislatoris voluntas ad quantitatem obligationis.

Respondetur, antecedens esse verum in Enervalegislatore humano, qui in legibus statuendis prudentiæ creatæ regulis adstringitur : tnr*
nec potest supra hujusmodi regulas aliquid præcipere vel prohibere : dictat enim prudentia, ut pro re exigua et quæ, attentis omnibus, parum referi ad finem per legem intentum, non imponatur gravis obligatio, sed proporlionala ipsi rei ct conducenti® ejus ad talem finem, ac proinde levis. Cæterum legislator divinus qui nullis prudentiæ noslræ regulis coarctatur, sed sua infinita sapientia et supremo dominio omnia creata transcendit, quamlibet rem etiam minimam potest præcipere vel prohibere sub gravi obligatione : ipsa quippe ejus voluntas, etiamsi alius finis desit, erit sufficiens ratio talis obligationis : nec necesse erit quærere, cur sic jussit? nisi quia sic voluit. Eoque ipso talis res quantumvis alias minima, erit materia necessaria ad

finem ultimum. Quare dum diximus, radicem quantitatis obligationis in legibus positivis esse voluntatem legislatoris, intelligendum est. servata proportione : ita scilicet ut legislator humanus, qui non ex propria potestate, sed ex participatione divinæ, et per prudentiam legislatevam a Dei prudentia derivatam leges condit, observet illa quæ ipsa legislative prudentia dictat : aliter enim non ut legislator, sed ut tv rannus procedit : et ideo veras leges non condet. Legislator autem divinus, qui supra omnia est, absque ulla limitatione ad nutum suæ voluntatis res valeat disponere. Quamvis attenta sua communi providentia, rerum ordini se accommodet : raroque aut nunquam pro re omnino exigua gravem obligationem imponat.

β 2-5. Quando autem intentio legislatoris
inienji>sive humani sive divini sit obligare sub mortali, et quando sub veniali, venandum esi vel ex ipsis verbis, quibus leges feruntur, quæ sæpe id declarant : vel ex pœna quam transgressoribus statuunt : nam quæ sub comminatione mortis, aut pœnæ æternæ, aut exclusionis a regno Dei, aut sub obtestatione divini judicii, aut sub pœna excommunicationis majoris ; aut alterius gravis censuræ, similive modo feruntur, proculdubio intendunt obligare sub mortali. Et similiter id intendunt, quæ prohibent vel praecipiunt res valde conducentes ad salutem animæ, ad utilitatem Ecclesiæ, et ad pacem Reipublicæ, quamvis nullam pœnam statuant. Quod si nullo ex his capitibus quantitas obligationis appareat, recurrendum erit, vel ad consuetum modum accipiendi prædictas leges, vel ad doctorum hominum assensum : vel etiam poterit id venari per respectum et similitudinem ad illa quæ lege naturali praecipiuntur, vel prohibentur, juxta doctrinam quam jam subjungimus.

lui'i de legibus ffiJus3 Educitur ergo præcipua *hujus* materiæ difficultas ad leges naturales, in quibus, ut numero vigesimosexto diximus, venanda est quantitas obligationis ex rebus præceptis vel prohibitis, etiam non habito recursu ad legislatoris voluntatem : quæ per hujusmodi leges non aliter præcipit aut prohibet, quam ut ipsæ res postulant. Pro his ergo differentia radicatis et ratio a priori cur quædam objecta prohibeantur vel præcipiantur sub mortali, quædam vero sub veniali, petenda est ex connexione vel repugnantia ad finem legis: qui est debitus ordo voluntatis creatæ ad Deum, et recta habitudo ad proximum per humanum convictum. Quare illa censenda sunt prohibita sub mortali, quæ ex seipsis repugnant prædicto ordini et habitudini, et illa sub mortali praecepta, a quibus talis ordo el habitudo necessario dependerit, el sine quibus nequeunt salva consistere : illa vero prohibentur sub veniali, quæ licet aliqualiter a consequutione prædicti finis retardent, non tamenillum destruunt neque ipsi contrariantur, et illa sub veniali præcipiuntur, sine quibus finisconsequulio delinetur, non tamen ab eis simpliciter dependet.

29. Pro quo nota, duplicem esse finem legis (et est sermo de fine ultimo). Alter est finis omnino principalis, ad quem per ipsam legem tandem omnia referuntur : el hic est solus Deus, vel ejus possessio, in qua beatitudo nostra consistit. Alter est finis effectus, quem ipsa lex sua observatione constituit, el ad quem operandum tendit, nl homines medio ipso ad finem illum principalem perducat. Ad hujusmodi autem finem ultimum, seu ultimum legis effectum pertinent illa duo quæ diximus, nempe debitus ordo seu subjectio humanæ voluntatis ad Deum, a quo est, et cui vivit ; et recta ejus habitudo ad proximum, cui convivit: omnia enim quæ in humana vita geruntur, eo spectare debent, ut duo prædicta integra et illaesa serventur. Et quia hæc duo sunt propria materia charitalis, dicitur Roma. 13, quod *plenitudo* seu finis *legis est dilectio:^]* et primæ ad Timotheum I : *Finis prxcepti^-est charitas :* et iterum ad Rom. *13 : Qui™*|' *diligit proximum* (scilicet post *Deum*) *legem implevit.* Quamvis enim dilectio proximi ulterius ad dilectionem Dei ordinetur, et ita hæc sit ultimior ; utraque tamen sub ratione finis ultimi effecti continetur : non solum propter indispensabilem connexionem, qua nequit haberi una sine alia : sed etiam propter unitatem rationis formalis sub qua terminantur, et propter quam ad eandem virtutem charitalis perlinent. Et quia fini illi principali non nisi per hujusmodi finem effectum anima conjungitur, neque aliter quam per ejus destructionem *ab* illo avertitur, idcirco differentiam peccati mortalis a veniali immediatus desumimus ex connexione vel repugnantia ad hunc posteriorem quam ad primum.

Porro debitus ordo creatæ voluntatis ad Deum non modo includit dilectionem ejus super omnia, sed etiam omnia per quæ ips i voluntas Deo subjicitur ; et prædicta dilectio immediate fovetur : ut honor, reverentia, ha, pietas, humilitas, fides, spes, et similia, quæ sunt actus virtutum versantium circa Deum, integranlque prædictum ordinem. Unde ex hoc capite habent esse peccata mortalia omissiones privativa) omnium hujusmodi actuum, el omnes actus contrarii, ut odium Dei, infidelitas, idololatria, desperatio, blasphemia, superbia etc. Sub recta vero habitudine circa proximum continentur illa, per quæ constituitur et conservatur justitia : a qua dependet humanus convictus, et ejus pax : non enim i possent homines pacifice convivere, nisi I unicuique quæ sua sunt, servarentur. Et ita ex isto capite pertinent ad genus culpæ mortalis omnia illa, quæ paci et justitiæ adversantur : sicut adversantur quæcunque lædunt proximum, sive in vita, ut homicidium, sive in fama, ut detractio, sive in ı bonis externis, ut furtum, cæteraque id genus. Et a fortiori ad id pertingunt quæ lædunt bonum commune Reipublicæ : quia est bonum omnium et ab eo potissimum humanus convictus et societas pendet : ex quo capite est in genere mortali quod quis seipsum interimat : quia infert nocumentum Reipublicæ, cujus est pars. Imo quam- I *vis* unus tantum homo esset in orbe terrarum, delinqueret mortaliter occidendo seipsum :quia non ipse sed Deus est dominus vitæ : cui proinde injustitiam irrogat, qui illam propria authoritate dispendii. Alia vero quæ neque dilectioni Dei, neque bono proximi aut Reipublicæ opponuntur, sunt tamen inordinata, ex genere suo non excedunt culpam venialem. Hujusmodi sunt actus et verba otiosa, mendacia jocosa vel I officiosa, superfluus cibus, superfluus potus, superfluus ludus, inordinatus amorgloriæ, honoris, divitiarum, et alia innumera, quæ per prædictam regulam haud difficile agnosces, et a mortalibus discernes.

30. Desumpsimus vero totam hanc doc-
fnon.trinam ex D. Thoma in 2, distinet. 42, quæstiun. I, articulo 4, ubi sic ait : *Quando aliquis peccat in his sine quibus recte servatis non remanet subjectio hominis ad Deum, et foedus humanx societatis, tunc est peccatum mortale ex genere,* etc. *sicut patet quod non potest homo debite Deo esse subjectus, si Deo non credat, si ei non obediat ct hujusmodi. Similiter etiam societas humanx vilx servari non posset, nisi unicuique servaretur quod suum est : et ideo furtum et alix species injustitix, sunt peccata mortalia ex genere, el similiter est in omnibus aliis. Ea vero sine quibus societas humana servari potest, non faciunt peccatum esse mortale ex genere : quamvis etiam deformis actus sit : sicut superfluus ludus et aliquid hujusmodi : et lalia dicuntur venialia ex genere.*

Luculentius vero hoc idem prosequitur cit. quæstiun. 7 de Mal. ubi post alia satis ad rem, ita *conchid il: Contingit quod aliquod peccatum contrarietur charitati, vel non contrarielur ex ipso genere operis, quod est ex parte objecti vel materix, qux est contraria charitati, vel non contraria. Sicut enim aliquis cibus est ex se contrarius vitx, puta, cibus venenosus : aliquis autem cibus non est contrarius vilx, licet impedimentum aliquod afferat ad rectam habitudinem vilx, puta, cibus grossus el non bonx digestionis, vel eliam si sil bonx digestionis, quia non sumitur secundum mensuram debitam : ita etiam in actibus humanis aliquid invenitur, quod de se conlrarialur charitati Dei et proximi: illa* Idem *scilicet per qux tollitur subjectio el reverentia hominis ad Deum, ut blasphemia, idololatria, ct hujusmodi, et etiam ea qux tollunt convictum societatis humanx, sicut furtum, homicidium, ct hujusmodi. Non enim possent homines convivere ad invicem, ubi passim el indifferenter ista perpetrarentur. Et ista sunt peccata mortalia ex suo genere, quacunque intentione vel voluntate fiant. Quxdam autem sunt, qux licet inordinationem aliquam contineant, non tamen directe excludunt alterum prxdictorum. Sicut quod homo dicat mendacium non in fide, neque ad nocendum proximo, sed ad delectandum vel etiam ad juvandum : vel si quis excedat in cibo vel potu, el alia hujusmodi : unde ista sunt venialia peccata ex genere.*

Objectio 31. Objicies lamen ex doçtrina § præcedent, tum quod cum ibi agentes de differentia formali inter peccata venialiaetmortalia, negaverimus consistere penes oppositionem vel non oppositionem ad gratiam et charitatem ; non debuimus modo differentiam radicalem penes contrarielatem vel non contrarielatem ad charitatem Dei aut proximi constituere : quandoquidem differentia radicalis remotior esse debet a prædicta oppositione, quam formalis. Tum etiam quod quamvis non esset possibilis virtus charitalis, aut eam possibilem esse non intelligeremus(quo casu darctur oppositio alicujus peccati ad illam) adhuc inlelligeremus distingui prædictam oppositionem tam formaliter quam radicaliter : ergo tam differentia radicalis quam formalis debet esse independens a prædicla oppositione. Eo præsertim quia peccata mortalia oppo-

nuntnr charitaii nisi ul sunt peccata mortalia formaliter, nec sunt talia formaliter, nisi ut supponuntur jam graviter prohibita per legem, in quo consistit differentia eorum formalis : cum ergo differentia radicatis prior sit hujusmodi prohibitione et formali differentia, debet etiam oppositionem illam antecedere.

iniHiiBr. Respondetur, objectionem hanc solum convincere quod prædicta differentia radicatis non consistat in oppositione formali ad charitatem, quæ etiam ad differentiam formalem subsequitur : imo neque in oppositione fundamentali immediata et proxima, in qua sita est ipsa formalis differentia. Non autem convincit quod non consistat in oppositione fundamentali radicali et mediata : quia hæc oppositio convenit ipsis objectis peccaminosis secundum se, etiam antequam lege prohibeantur; aut formaliter peccaminosa reddantur : quatenus ex seipsis habent inferre nocumentum illi bono, de quo curat charitas; sive detur charitas, quæ curet de tali bono, sicut datur de facto; sive non detur, ut in pura natura. Unde independenter ab existentia vel possibilitate ipsius charitatis, et antecedenter ad legis prohibitionem potest intelligi prædicta oppositio radicalis quoad illud, quod reipsa est, et quod non reperitur in objectis solum venialiler peccaminosis. Licet ut stat formalissime sub conceptu et denominatione radicis, non intelligatur, nisi connotata charitate et oppositione formali ad illam : quia radix sub isto conceptu non intelligitur, nisi connotato illo quod radicat. Ex hoc tamen nihil contra nos, quia prædictam radicalem differentiam solum constituimus in eo, quod re ipsa est radicalis oppositio ad charitatem, non vero ut stat formaliter sub conceptu et denominatione radicis.

Enuclea- 32. Ut vero hæc solutio et doctrina tradita melius intelligatur, observa, quod habitudo humanæ voluntatis ad Deum et ad proximum potest intelligi rectificata, vel intra naturalem tantum ordinem, ut rectificarelur in statu solius naturæ; vel intra ordinem supernaturalem, ut charitas rectificat de facto : atque adeo possumus concipere quod sit recta et ordinata, abstrahendo u modo rectitudinis, naturalis scilicet vel supernaturalis. Eo autem ipso quod illam ita intelligamus, etiamsi de charitate el rectitudine supernaturali non cogitemus, concipimus radicalem differentiam peccatorum mortalium a venialibus. Nam quæ prædictæ rectitudini in ea abstractione contrahantur, et eam destruunt, vel ut molias dicamus, quæ ex se sunt destructiva talis, rectitudinis, hæc sunt mortalia ex genere: sive prædicta contrariotas et vis destructiva ulterius usque ad charitatem pertingat, sicut pertingit de facto ; sive nulla sit charitas quæ posset destrui. Quæcunquô vero non habent vim contrariandi illi rectitudini, aut eam destruendi, sed alio inordinate divertunt, hæc sunl ex genere venialia. Imo non est necesse intelligere oppositionem formalem ad prædictam rectitudinem, etiam ut a naturali et supernaturali abstrahentem, sed sufficit si concipiamus oppositionem radicalem : scilicet quod objecta quæ dicimus *mortalia,* habeant ex se male afficere voluntatem circa Deum vel proximum : quod non habent quæ dicimus venialia : ad quod sequitur quod mortalia opponantur formaliter prædictæ rectitudini, et ex inde charitati : a qua provenit de facto; el per consequens quod utramque corrumpant : venialia vero nulli earum contrarientur, et nullam destruant. Adeoque hæc formalis oppositio vel non oppositio, prædictaque destructio vel non destructio ex consequenti se habent ad differentiam radicalem quam diximus. Quia tamen convertuntur cum illa, et quoad nos notiores sunt, solet talis differentia per eas declarari.

DUBIUM II.

Utrum divisio peccati in mortale et veniale sit essentialis: et an analoga, vel univoca ?

33. Non dubitamus, multa peccata venialia, illa nimirum quæ sunt talia ex genere, essentialiter a mortalibus distingui : nam quæ habent materias et objecta distincta, sicut habent hæc pedcala, ex ipsis desumunt essentialem distinctionem. Neque est cur objectum unius peccati venialis, mendacii v. g. distinguat illud essentialiter a verbo otioso, et a quolibet alio peccato veniali habente distinctum objectum ; el non distinguat illud a furto, et a quolibet alio mortali diversum objectum respicienti. Quare præsens dubium quoad hanc primam partem primario procedit de illis peccatis venialibus, quæ conveniunt in objecto (saltem materiali) cum mortalibus ; lantumque ab eis differunt vel propter materiæ parvitatem, sicut furtum leve a furto gravi : vel propter actus imperfectionem, sicut consensus

sensus in adulterium semiplene libera consensu plene deliberato. Absoluta autem difficultate quoad hæc posteriora peccata, poterii resolutio applicari suo modo illis aliis venialibus ex genere : quia licet satis constet ea distingui essentialiter a mortalibus per propriam uniuscujusque materiam, et per differentiam atomam ex tali materia desumptum; non tamen sicconslat, utrum antecedentur ad prædictam differentiam atomam, propriæque materiæ considerationem, ex ipsa ratione communi peccati venialis prædicta gaudeant distinctione? Si autem peccata venialia ex materiæ parvitate vel ex imperfecta deliberatione, quibus eadem est specifica materia cum suis mortalibus, essentialiter ab eis differant; cum talis distinctio non ex diversitate materi® sed ex prædicta ratione communi ortum ducat,'oportet ut etiam in venialibus ex genere, quibus eadem ratiocommunisest, locum habeat : ac proinde quod hujusmodi venialia duplici ex capite essentialiter a mortalibus differant : nempe ex communissima ratione peccati venialis, et ex propria materia uniuscujusque: cum tamen illa priora solum differant ex prædicta ratione communi.

34. De quibus autem venialibus secunda pars dubii procedat, non possumus declarare, quousque prior examinetu r : quia dum non constat, en ea de quibus agitur, distinguantur essentialiter, non recte quæritur, an eorum divisio sit univoca vel analoga. Sunt enim hæc membra solius divisionis essentialis, qua prædicatum commune et superius partitur in sua inferiora ul totum potentiate, vel æqualiter, quæ est divisio univoca seu generis in species ; vel inæqualiler, quæ est divisio analogi in analogata. De divisione vero illorum quæ solum accidentaliter distinguuntur, non recte quæritur, an sit æquivoca, vel analoga ? sed an sit subjecti in accidentia ; vel accidentis in subjecta ?

Li. Observo autem, in peccatis actualibus *-· plures rationes inveniri, secundum quas possunt distingui vel non distingui unum ab alio. Nam invenitur primo ipsa entitas physica actus peccaminosi : sive sit actus voluntatis, sive appetitus sensitivi aut alterius potentiæ. Secundo malitia moralis positiva, quæ est propria ratio constitutiva ipsius peccati. Tertio malitia privativa, quæ in eodem peccato consequitur : *a* quibus non differt (loquendo de peccato mortali) aversio *in fieri.* Quarto macula et aversio *in facto esse,* quae remanent in anima, nee differunt a peccato habituali et a gratiæ privatione. Quinto ratio oiîensæ, quæ in Deo voluti resultat. Et denique ipsum munus occidendi aut indisponendi animam, a quo sumpta est appellatio *mortalis* vel *venialis.* Quoad aliquas igitur hujusmodi rationum nemo ambigit, distingui essentialiter peccata venialia a mortalibus : ut quoad rationem maculæetquoad rationem offensæ (quæ in peccato mortali sunt tales simpliciter, in veniali vero solum secundum quid, vel improprie) quoad rationem aversionis, et quoad munus occidendi animam, quæ non inveniuntur nisi in solis mortalibus. Quoad hujusmodi enim rationes ex terminis ipsis constat distingui prædicta peccata, el inter se opponi. Quoad entitatem autem physicam ex illis quæ diximus in tractatu de bonitate et malitia disp. 6, dub. 2, debemus supponere, sæpe non distingui essentialiter peccatum mortale a veniali : quia si idem numero actus sive interior, sive exterior potest transire a bono in malum, manente eadem entitate physica, ut ibi probavimus ; non est cur non possit transire a malitia veniali in mortalem, retenta et indistincta prædicta entitate. Quod tamen minime haberet locum, si quoad prædictam entitatem essentialiter differrent, ut est per se notum. Reducenda est itaque difficultas ad malitiam moralem positivam, quæ est prima ratio constituens peccatum in ratione peccati : el quod de hac diximus, intelligendum erit de malitia privativa, propter affinitatem el connexionem utriusque.

it Λ

Deciditur prima pars dubii.

.35. Dicendum est primo, peccatum secundum prædictam malitiam essentialiter dividi in mortale el veniale, adeoque nullum veniale, cujuscunque conditionis sit, esse per se in eadem specie cum aliquo mortali. Hanc credimus esse sententiam D. Tho- D.Tliom. mæ in præsenti artic. G, ubi ait, quod cum peccatum, quod ex genere suo esset mortale, Iit veniale propler indeliberationem consensus, solvitur species : atque adeo non manet illa species malitiæ, quæ esset in consensu plene deliberato, sed alia diversa. Et art. 5, ait, quod non potest de peccato veniali fieri mortale, nisi per aliquid quod mutet speciem : et idem repetit

k

2, 2. quæst. 110» art. 4 ad 5, et quæst. 7 de Mal. art. 1 et 3. Si autem inter aliquod peccatum mortale et aliquod veniale esset sola distinctio accidentalis, non requireretur necessario mutatio aut dissolutio speciei. ut unum in alterum transiret : sed sufficeret mutatio quoad differentiam individualem, vel quoad aliqua accidentia, quæ sunt extra speciem. Atque ita sentiunt in præsenti Cajetan. arlicul. 6, Gregor. Mart. artic. 2, dub. 1, Alvarez disp. 189, Araujo suPra Quæst. 18, circa art. Il) et 11, et est communior sententia inter Thomistas. Quam etiam tenent Durandus in 2, distinct. 42, quæst. 6, el Suarez tractatu de Peccatis, disp. 2, sect. 5, loquitur autem de venialibus ex genere et ex imperfecta deliberatione. Navar. in summa latina prælud. 9, num. 6, et alii.

cajcl- Mart Araujo. Durand, yiv-r'

Ratio assCTtio-

Probatur ratione : illa est divisio essentialis, quæ traditur per differentias per se et ejusdem generis cum diviso : sed divisio peccati in mortale et veniale traditur per hujusmodi differentias : igitur est essentialis. Major de omnibus conceditur, et est satis perspicua : nam differentia quæ por se habet ad praedicatum quod dividit, constituit unum per se, adeoque unam speciem cum tali prædicato : et consequenter plures ejusmodi differentiæ nequeunt non plures species constituere et specifice distinguere, in quo consistit divisio essentialis. Minor autem suadetur. Tum quia ad rationem communem peccati, quæ consistit in hoc quod est esse contra legem, omnino per se habet talis vel talis modus essendi contra illam, scilicet vel simpliciter, sicut est peccatum mortale, vel secundum quid, sicut est veniale. Tum etiam quia malitia moralis, quæ est ratio constitutiva peccati in communi, non est nisiquædam inordinatio, qua voluntas prave afficitur, et male se habet, in ordine ad finem humanæ vitæ : ad hujusmodi autem pravam affectionem per sese habet, vel quod pertingat, usque ad ipsum finem, sicut pertingit malitia mortalis; vel quod citra finem sistat, sicut sistit venialis: erunt igitur istæ differentiæ per se et essentiales talium peccatorum.

Confirmatio

36. Confirmatur et explicatur animadvertendo, quod in respective, uti sunt peccata, distinctio essentialis attenditur secundum ea quæ per se respiciunt, scilicet secundum objecta : et ideo tunc differunt essentialiter, quando objecta ipsa respiciuntur ab illis secundam diversam formaliter rationem : tuneque differentiæ distinctivm actuum per sese habent ai rationem communem, quando ratiunw a quibus desumuntur, per sese habent in ipsis objectis. Quæ est doctrina 0, Thonw^ supra quæst. 18, art. 5, et q. 54, art. 2,tt alibi sæpe.

Deinde nota ex eodem S, Doctoresupra qu. 21, art. 2 ad 2, hoc esse discrimen inter peccatum seu malum morale, et malum artificiale, quod istud posterius solum attenditur per ordinem ad finem particularem, quem operans intendit,secundum se acceptum, nulloque habito respectu ad finem ultimum humanæ vitæ : el ideo quoties artifex consequitur prædictum finem particularem, etiamsi a fine ultimo deficiat, aut circa eum inordinate se habeat, non peccat in genere artis,quamvis peccet in genere moris. At vero malum morale licet sumatur ab objecto seu fine proximo, non tamen ut secundum se precise accepto, sed ut dicit habitudinem alicujus disconvenienliæ ad finem ultimus humanæ vitæ : et ideo quamvis operans DM assequatur finem particularem a se intentum, ob idque peccet in genere artis, non tamen peccat in genere moris, nisi ejus actio deviet a fine ultimo, silque illi impreportionata. Quod recte explicuit D. Thom. 141 loco cit. ubi sic ait : *Cum peccatum sit per deviationem ab ordine ad finem, ut dictum est, in actu artis contingit dupliciter esse peccatum. Uno modo per deviationem a fine particulari intento ab artifice : et hoc peccatum erit proprium arti: puta si artifex intendent facere bonum opus, faciat malum; vel intendens malum, faciat bonum. Alio modo per deviationem a fine communihumanx vil<t:elhix modo dicetur peccare, etiamsi intendat facen malum opus, et faciat per hoc ut alius decipiatur. Sed hoc peccatum non est proprium artificis in quantum artifex, sed in quantum homo est. Unde ex primo peccato culpatur artifex in quantum artifex, sed ex secunda culpatur homo in quantum homo. Sed in moralibus ubi attenditur ordo rationisadfinem communem humanx vitx, semper peccatum et malum attenditur per deviationem ab ordine rationis ad finem communem humani vitx, etc.*

37. Hinc confirmatur et declaratur nostra ratio. Nam licet malitia moralis sumatur ab objecto vel fine proximo, non tamen ut considerato præcise secundum se, sed ut stat sub habitudine disconvenienliæel improportionis ad ultimum, nihilque esi illi magis perse quam hujusmodi habitudo: atque alque adeo differentiæ per sese habentes ad talem habitudinem, nequeunt non esse differentiæ essentiales el per sese habentes respectu prædictæ malitiæ : sed differentiæ peccati venialis et mortalis per sese habent ad illam habitudinem finis ultimi : ergo etc. Cetera palent : minor vero suadetur, quia respectu disconvenienliæ ad aliquem finem omnino per se est, quod sit aversiva et destructiva finis, siculcst malitia mortalis; vel quod sil solum indisposiliva et retardativa, sicut est malitia venialis. Et hoc est quod aliis terminis supra diximus : nempe de ratione peccati mortalis esse quod deordinet voluntatem usque ad finem ultimum, tollendo ejus ordinem, de ratione vero venialis quod deordinet citra talem finem. Nam hæc posterior deordinatio in eo sita est, quod indisponat et retardet a finis consequutione, sine eo tamen quod ipsum finem aut ejus ordinem corrumpat, sicut corrumpit prima deordinatio.

Confirmatur el explicatur secundo : nam eo ipso quod malitia mortalis deordinet voluntatem usque ad finem ultimum destruendo ipsum finem, malitia autem venialis solum indisponat et retardet a finis consequutione, ita se habent sicut finis et id quod est ad finem ; et sicut dispositio et forma ad quam disponit : sed quod est ad finem, distinguitur essentialiter a fine, et dispositio a sua forma : ergo idem dicendum est de prædictis malitiis mortali et veniali.

38. Dices, ex ratione facta, et ex ejus prima confirmatione solum haberi, quod peccatum mortale et veniale differant sicut *magis et minus,* seu penes majorem et minorem gravitatem : ex eo enim quod mortale gravius est, pertingit sua inordinatione usque ad destructionem finis, citra quam sistit veniale ob gravitatem minorem : hoc autem non sufficit ad distinguenda illa essentialiter, quia *magis et minus* non variant speciem. Ad secundam vero confirmationem dici posset, neque dispositionem el formam, neque finem, el id quod est ad finem distingui semper essentialiter : quia multolies eadem forma v. g. scientia sub statu imperfecto disponit ad seipsam, ut statum perfectum assequatur : et primo modo.dicilur *dispositio,* secundo vero *habitus.* Similiter id ipsum quod est medium respectu unius finis, potest habere rationem finis respectu alterius medii, el in tract, de I it. fine disp. 3 ostendimus. Quare ex prædicta confirmatione potius inferendum videtur, quod quia peccatum mortale et veniale habent se sicut finis et id quod est ad finem, vel sicut forma et dispositio, non semper essentialiter distinguantur.

Sed hæc non enervant nostras probatio-Prælunes. Quia quod inordinatio peccati mortalis illtor pertingat usque ad finem, et ipsum destruat ; inordinatio vero peccati venialis citra finem sistat, non utcunque dicunt majorem el minorem gravitatem, aut gravitates differentes præcise secundum *magis el minus* ejusdem rationis : sed dicunt gravitates diversæ rationis, essentialiterque inæquales. Aliter enim differunt duæ inordinationes, quarum una pertingit usque ad finem, alia vero citra finem sistit, quam duæ aliæ quarum utraque vel usque ad finem pertingat, vel citra finem sistat : et tamen istæ possunt distingui penes *magis et minus* in eadem specie : ut differunt duo peccata mortalia ejusdem speciei, aut duo venialia similiter unius speciei : igitur illae majorem habent distinctionem quam præcise secundum magis et minus intra eandem speciem.

39. Quod autem dicitur ad secundam confirmationem, nullius momenti est : quia licet illud quod est medium respectu unius finis possit esse finis respectu alterius medii, at respectu ejusdem semper differunt finis et medium : quia nihil potest esse medium respectu sui ipsius. Quinimo etiam respectu diversorum ratio medii et ratio finis semper dicunt respectus formaliter et essentialiter differentes, quamvis in eodem subjecto materialiter sæpeconcurrant. Porro malitia mortalis et venialis non se habent ul illud subjectum, in quo materialiter concurrunt ratio medii et ratio finis, sed ut ipsæmet rationes finis et medii : neque solum ita se habent respectu diversorum, sed una respectu alterius : et ita nequeunt non essentialiter distingui.

Similiter quod dicitur ad eandem confirmationem de dispositione ct forma, parum vel nihil refert : quia quamvis aliqua forma et aliquis habitus sub statu imperfecto possit disponere ad seipsam secundum statum perfectum, sub nullo tamen statu illa forma est solum dispositio, sed adhuc sub *esse* imperfecto est vera forma el verus habitus, sicut scientia etiam sub statu imperfecto est verus habitus distinctus in specie ab aliis qualitatibus, quæ ad rationem habitus non pertingunt. Illævero qualitates quæ præcise sunt dispositiones, semper differunt essentialiter a formis et habi-

tibus, pro quibus disponunt : ut ostendunt N. Complut, in logica agentes de prima specie qualitatis disp. 15, quæst. 3. Cum autem nos diximus, peccatum veniale habere se ad mortale ut dispositionem ad formam, intelligendum est do dispositione hoc posteriori modo, seu quæ non est simul formaetiamsubstatii imperfecto : quia revera inordinatio peccati venialis subnullostatu estillainordinatioquæ destruit finem ultimum, cujus destructio comparatur formæ.

40. A posteriori etiam posset probari nostra conclusio : nimirum ex distinctione inter effectus utriusque peccati. Nam macula. offensa, aversio a Deo, reatus pœnæ damni et pœnæ æternæ, et habitus vitiosus, qui sunt effectus cujuslibet peccati mortalis, essentialiter distinguuntur a quibuslibet effectibus peccati venialis : nullum enim hujusmodi peccatum causare potest maculam, offensam, aversionem, reatum, aut habitum vitiosum ejusdem speciei cum illis quæ ex mortalibus proveniunt : diversitas autem essentialis in tot effectibus satis indicat similem diversitatem insuiscausis, quæ sunt ipsa peccata secundum suas malitias morales. Hanc tamen probationem consulto non prosequimur : et quia priores aliæ sufficiunt : elquia longiori mora opus erat ad ejus efficaciam demonstrandam.

§Π.

Posterior dubii pars absolvitur.

D.Ttom. Dicendum est secundo, prædictam divisionem non esse univocam seu generis in species, sed analogi in analogala. Hæc conclusio est expresse D. Thomæ in præsenli art. l ad primum et quæst. 7 de Mal. art. l ad primum, et in 2, dist. 42, quæst. 1, art. 3, ubi illam statuit et probat his verbis : *Duplex est modus dividendi commune in ea quæ sub ipso sunt, sicut est duplex communitatis modus : est enim quxdam divisio univoci in species per differentias quibus æqualiter natura generis in speciebus participatur, sicut animal dividitur in hominem,et equum, et hujusmodi: alia vero divisio est ejus quod esi commune per analogiam, quod quidem secundum perfectam rationem prxdicatur de uno dividentium, et de altero imperfecte et secundum quid, sicut ens dividitur in substantiam et accidens, et in ens actu, et in ens potentia : et hxc divisio est quasi media inter xquivocum et univocum, et talis divisio est peccati in mortale et wnialr, quia ratin peccati perfecte in jnartali invenitur : in veniali vero non nisi fa. perferte et secundum quid : unde minimum quod potest e^se de ratione peccati in aliquo actu, est in veniali, sicut minimum qwd potest esse de natura entis, est in ente in potentia et in ente per accidens, et hoc ipsa nomina ostendunt, quia venia non debetur peccato nisi secundum quod aliquam imperfectionem peccati habet : mors autem debetur peccato in quantum peccatum est : el ideo mortale peccatum perfectum quid in genere peccati dicit : veniale autem imperfectum.* Et ideo hanc sententiam tuentur communiter Thomistæ, Capreol. el Hispalen. in 2,Ca< dist. 43, quæst. 1, conclus. l et in solut. fe* ad argum. Cajet, et Medina in præsenli y·* art. 1, ubi etiam Alvarez disp. 189, Greg. g^ Mari. dub. 5 et alii, ïh'

42. Ratio vero desumpta ex D. Thoma locis cit. et ex dictis in hac disp, potest ila^ efformari. Ilia est divisio analogi in analegata, secundum quam divisum inæqualiler descendit ad membra dividentiael inaequaliter de illis praedicatur ; e contra vero illa est divisio univoca, secundum quam divisum æqualiter convenit membris dividentibus, et æqualiter prædicatur de ipsis: sed ratio peccati quæ est divisum in prædicta divisione, non convenit æqualiter mortali et veniali, sed potius valde inæqualiler, et hoc modo de illis prædicatur : igitur non est divisio univoca, sed analoga. Major communiter supponitur. Minor vero probatur. Tum quia prædicta ratio quæ consistit in hoc quod est *esse contra legem,* peccatis mortalibus convenit simpliciter, venialibus autem solum secundum quid, ut ostendimus dub. præced. num. 10 et num. 13 et sequentibus : valde autem inæqualia sunt *secundum quid el simpliciter.* Tum etiam quia valde inæquales sunt malitia quæ est destructiva finis, et malitia quæ solum est indispositiva ad illum : sicut ipse finis, et ea quæ sunt ad finem, valde sunt inæqualia : sed hoc modo se habent malitia mortalis et malitia venialis, ut § præced. ostendimus, ergo etc.

Confirmatur et explicatur : nam ita dividilur malitia in eam quæ est destructiva infinis seu ordinis ad finem, qualis est malitia mortalis, et in eam quæ solum est indispositiva, qualis est venialis, sicut bonum dividitur in bonum honestum vel delectabile quod est finis, et in bonum utile quod est medium ad finem : sed hæc non est divisio univoca, sed analoga : media enim non dicuntur bona absoluto et secundum seAicutdicitur finis, sed per analogiam et habitudinem ad ipsum finem, ut ostendimus in tract, de UH. fine disp. l a num. 10, ergo etc.

tir 43. Nec refert si dicas, totam eam inæqualitatem quæ inter peccatum mortale ei veniale reperilur, provenire ab eorum differentiis, et non a ratione communi peccali : inaequalitas autem proveniens a differentiis non obstat univocationi in çptione communi : alias nulla praedicata communia essent univoca, cum omnia hujusmodi praedicata dividantur per differentias in inæquales species.

φ Non itaque hoc refert : quia inaequalitas proveniens a differentiis, tunc non obest univocationi in ratione communi, cum ipsa ratio communis est aliquis conceptus simpliciter abstractus et praecisus a differentiis; secus vero quando talis ratio non potest simpliciter praescindi ab illis, ut contingit in praesenti. Pro quo nota, hoc esse praecipuum discrimen inter univoca et analoga, quod in illis ratio communis dicit unum conceptum simpliciter praecisum et abstractum a rationibus differentialibus ; inistis vero non datur talis conceptus, sed ipsa ratio communis in. qualibet abslractione, cujus est capax, claudit actu rationes differentiates, tantumque ab eis differt penes majorem vel minorem expressionem : prout recteexplicantCajet, opusc.denomin. c··· analog, et N. Complut. in Logica disp. 10, quæst. d.

Ex quo fit ut in univocis inaequalitas a differentiis proveniens , non ingrediatur l ipsam rationem vel conceptum communem ; sed conservata unitate et æqualitate illius conceptus, quasi extra ipsum maneat, et ei lanium veluti assistat. In analogis vero inæqualitas differentiarum ingreditur prædictam rationem et conceptum communem : quia talis conceptus veluti integratur ex ipsis inæqualibns differentiis. Unde nihil potest ibi concipi cum unitate et æqualitate simpliciter : qui nihil potest concipi abstractum et præcisum simpliciter a prædictis differentiis. Fit deinde, ut in univocis illa ratio communis absolute et simpliciter prædicelur de omnibus suis inferioribus : quia cum differentiæ dividentes ct diversi- Ccanles sint extra illam, quantumvis ipsæ inæquales sint, non redduni eam intra suum communem conceptum inæqualem, neque proinde efficiunt, ut talis conceptus secundum sibi propria non totus et æqualitor ad omnia inferiora descendat, et de omnibus secundum totum quod actu est, adeoque absolute el simpliciter prædicetur. Quo contra se habet in analogis : ubi cum inæqualitas differentiarum pervadat ipsam rationem communem, nullus ibi relinquitur conceptus æqualis et impartitus, et qui de omnibus inferioribus uno et æquali modo enuntietur : sed enuntiatur de illis secundum magis vel minus, simpliciter vel secundum quid, juxta differentiarum inaequalitatem.

44. Hinc ergo liquet, non obesae nostræ assertioni illud quod in evasione habetur. Nam inæqualitas quæ ita ingreditur rationem communem, ut hæc non possit de omnibus suis inferioribus simpliciter prædicari,etlam absolute de uno quam de altero, non compatitur cum univocalione in ipsa ratione communi : quippe in nulla consideratione relinquit unum conceptum impartitum, in quo inferiora simpliciter conveniant : sed inæqualitas peccati mortalis el venialis ita ingreditur communem peccati rationem, ut non permittat, eam absolute et simpliciter de utroque prædicari, sed de mortali prædicatur hoc modo, de veniali vero respective et secundum quid : sicut ens prædicatur de substantia et accidente, et bonum de honesto et de utili : obest igitur prædicta inæqualitas univocationi, et constituit analogiam.

Dices secundo, peccata venialia ex genere simpliciter esse contra illas leges quibus prohibentur : mendacium enim simpliciter est contra legem non mentiendi : ergo saltem hæc venialia convenient univoce cum mortalibus. Sed neque hoci'qwiii· refert : quia leges illæ quibus prædicta venialia immediate prohibentur, sicut non sunt simpliciter necessariæ ad finem ultimum,, sed secundum quid et ad melius, ita secundum quid dumtaxat (quoad præsens) vocantur *leges.* El hoc sufficit, ut prædicla peccata non sint simpliciter contra legem, sicut sunt mortalia : quia ly *simpliciter* debet se tenere tam ex parte legis, quam ex parte modi tendendi contra illam, ut explicuimus num. 14. a im cvasi0· Illlur'

45. Si vero inquiras, utrum hæc analogia quam inter peccatum veniale et mortale constituimus sit solius attributionis, sicut est analogia *sani* ad animal el ad medicinam : juxta quam ratio analogi invenitur intrinsece in principali analogalo; minus vero principalia denominantur ab eo exlrinsece propter dependentiam et habitudi- Nova 'tuitio,

nem ad ipsum : aut potius sit analogia proportionalilatis propria?, secundum quam ratio analogi invenitur intrinsece licet inaequaliter in omnibus analogatis : sicut ratio entis invenitur in substantia et accidente?
sentio. Respondetur, utroque analogia?genere analogari prædicta peccata. Priori quidem quia peccatum veniale dependet in sua ratione a peccato mortali, ad quod disponit et dicit habitudinem, ut infra magis declarabimus, et ratione hujus dependentia» et habitudinis potest attribui eidem peccato mortali, et peccati denominationem ab eo desumere : in quo analogia attributionis consistit. Posteriori vero quia illamet habitudo quam importat peccatum veniale ad mortale per modum dispositionis ad ipsum, intrinsece est mala et deformis, saltem secundum quid et diminute, sicut intrinsece hoc modo est contra legem : servatque eandem proportionem ad constituendum peccatum veniale in ratione peccati secundum quid, quam servat malitia peccati mortalis ad constituendum ipsum in ratione peccati simpliciter : in quo sita est analogia proportionalitatis propriæ : ut recte declarant N. Compiuten. loco cit. Unde etiam ostendunt non esse inconveniens, quod idem nomen utroque analogiæ generis de suis inferioribus prædicetur : de factoque ita prædicari *ens* et *bonum* de Deo et decreaturis.de substantia et de accidente, de ente in potentia et de ente in actu, multaque alia analogd.

§ HI.

Sententia opposita primx assertioni.

46. Contrariam sententiam nostræ primæ assertioni, videlicet peccata venialia ex imperfecta deliberatione aut ex parvitate materiæ quantum ad malitiam moralem non distingui essentialiter a mortalibus, quæ circa eandem materiam versantur, atque adeo neque prædictam divisionem quantum ad hujusmodi peccata essentialem esse, tuentur aliqui ex discipulis D. Thomæ circa
Curici. pratentem art. 2, ubi Curiel § 2, Zumel
Zumef. conclus. 1 et 3, et Montesin. disput. 18, quæst. 4, num. 63 et 64. Atque idem etiam
sVifet luenlur Salas disp. 16, sect. 19, Lorca disp. 59, et Suarez disp. 2, sect. 5, loquens de venialibus ex parvitate materiæ : etest valde probabile.

Primum an?umen utu. 1 ^o quo arguitur primo ex D. Thoma supra quæst. 72, art. 5, in corp, ubi statuit, jjperenljas venialis et mortalis non constituere diversitatem specificam peccatorum. Et in solut. ad 1, de peccato veniali ex imperfecta deliberatione sic dicit : *Nihil bet in eadem s/iecie inveniri aliguod jteccalum mortale et veniale, sicut primus motus in genere adulterii est peccatum veniale.* Et quæst. 18, art. 11, agens de circunstantiis, quæ non mutant speciem, ut *magnum* el *parvum,* ita ait : *Tollere alienum in magna cd parva ([uantitute non diversifieat «pedem peccatL*

47. Propter hæc D. Thomæ testimonia diximus esse valde probabilem istam sententiam. Adhuc tamen non convincant, ul eam pro vera habeamus : quia prædicta testimon ia possun t convenienter exponi sine præjudicio nostræ assertionis. Ad primum enim ex quæst. 7'2, art. 5, dicendum est, Angel. Doctorem loqui do differentia, quæ est secundum reatum pœnaælernæ vel temporalis : ul constat ex titulo et ex corpore articuli. Hæc autem non est differentia primaria prædictorum peccatorum, sed secundaria et consequens, ut diximus num. 20, et ita non tollit, quominus per aliam differentiam primariam, quam num. lOelnum. 13 explicuimus, differant essentialiter.Illa autem verba ex solut. ad 1 solum probant, quod aliqua peccata venialia pertineant reductive ad species peccatorum mortalium cum quibus conveniunt in materia; non vero quod in se habeant formaliter tales species. Quia enim peccata venialia ex imperfecta deliberatione et ex parvitate materiæ sunt aliquid incompletum in genere peccati, et in materia illius objecti ad quod tendunt ; non sunt per se in recta linea praedicamenti, ubi genera et species completa collocantur sed reducuntur ad illam speciem ad quam disponunt, et qui ratione materiæ magis appropinquant : quæ est species peccati mortalis. Sicut embrio reducitur ad speciem hominis, et punctum ad speciem lineæ : quia cum sint aliquid incompletum proindeque incapacia constituendi per se proprias species, reducuntur ad illas species completas, ad quassuaple natura tendunt: non quidem ut habentia forrnaliler tales species, etiam sub aliis accidentibus vel statu imperfecto; sed ut tendentia ad illas in alia essentia et specie essentialiter incompleta el imperfecta: quæ proinde adveniente specie completa omnino destruitur: nullaque praedicata quidditaliva manent eadem numerice aut specifice. Vel dicas, D. Thomam appellasse peccatum veniale ct mortale ejusdem speciei, *materialiter :* quatenus

tenus versantur circa materias secundum se non specifice distinctas: quamvis ex parte modi attingendi, unde specificatio formalis desumitur, essentialiter distinguantur.

48. Ad secundum testimonium ex quæst. 18, respondetur, D. Thomam loqui de *macnoel parvo* præcise ut talia sunt, seu quæ nullam aliam involvunt, differentiam, nisi penes niants vel *minussub* eodem modo oppositionis ad rationem : quo pacto se habent fartum majus et furium minus, quando vel utrunque est intra quantitatem sufficientem ad culpam mortalem, vel utrunque non excedit quantitatem culpæ venialis. Cæterum non negat, quod si *magnum* et *parvum* simul afferant aut consequantur aliud discrimen, ratione cujus *magnum* deordinet voluntatem usque ad finem ultimum, sicut deordinat peccatum mortale; *parvum* vero solum deordinet citra talem finem, sicut deordinat veniale, possint ratione istius discriminis constituere peccata specifice diversa. Consonatque huic solutioni ipsi D. Thom. quæst. 7 de Mai. art. 1 ad 19. Nam cum ita objecisset : *Magis el minus non diwrsificant speciem : sed peccatum mortale et veniale differunt specie : ergo non differunt per hoc quod est magis vel minus.* Respondet : *Dicendum, quod magis et minus quando consequuntur rationes diversas, diversificant speciem : et ita est in proposito.*

49. Secundo arguitur. Illa peccata sunt ejusdem speciei, quorum objecta specifice non differunt : sed objectum peccati mortalis et objectum peccati venialis ex imperfecta deliberatione aut ex parvitate materiæ non differunt specifice : igitur neque ipsa peccata. Major et consequentia constant. Minor vero suadetur : nam objectum furti quod est res aliena, ejusdem speciei est in ratione talis, sive sil magni sive modici valons : non enim mutat speciem pecuniæ vel rei alienæ, quod pertingat ad valorem quatuor argenteorum, vel sistat in valore unius argentei. Et similiter in delectatione morosa quæ sumitur de homicidio cogitato, idem est objectum, scilicet ipsum homicidium, sive adsit plena deliberatio, sive tantum semiplena : ergo, etc.

Confirmatur : tum quia non magis differt furtum grave a furto levi, quam furtum gravissimum a furto gravi : sed hæc solum differunt accidenta!iter *penes'magis* et *minus: non enim* est alterius speciei furtum centum aureorum a furto unius aurei vel duorum : ergo illa nequeunt essentialiter distingui. Tum etiam quia non magis differt actus elicitus cum plena cognitione ab actu elicito cum semiplena, quam amor elicitus cum cognitione clarissima et perfectissima, sicut est amor Dei in patria, ab amore elicito cum cognitione obscura et imperfecta, sicut est amor viæ : sed isti duo amores non differunt essentialiter, sed solum penes majorem vel minorem perfectionem intra eandem speciem :ergo, etc.

50. Respondetur ad argumentum concedendo majorem, intellectam de objectis formalissime in esse objectorum ; secus vero in esse rei. Sed neganda est minor in eodem sensu. Ad probationem dicendum est, in utroque casu distingui essentialiter illa objecta in esse objectorum moralium : quia in hac ratione attenditur eorum differentia penes habitudinem improportionis ad ultimum finem : et quia hæc habitudo in objecto mortaliter peccaminoso est improportio aversiva et destructiva ipsius finis, in objecto vero peccaminoso venialiter est improportio solum indispositiva, constituunt objecta formaliter diversa in ratione objectorum, refunduntque in actus ad illa terminatos distinctionem essentialem. Differt tamen inter objectum quod est veniale ob parvitatem materiæ, et illud quod efficitur veniale ex imperfecta deliberatione, quia in primo ratio distinctiva sumitur ex imperfectione ipsius materiæ attactæ, quæ ob suam levitatem non est capax avertendi a fine ultimo, aut illi contrariandi : et ideo ex se habet fundare improportionem et deordinationem solummodo indispositivam, et excludere aversivam. In secundo vero totum hoc provenit ex imperfectione actus, el ex modo attingendi : inde enim refunditur in objectum prædicta improportio indispositiva, et excluditur aversiva.

51. Ex quo ad primam partem confirmationis respondetur, quod licet in esse rei magis aut saltem non minus differat furtum grave et gravissimum, quam leve et grave; non tamen in ratione objecti mortalis; quia duo priora furta conveniunt in habitudine improportionis ad finem, et in specie et modo talis habitudinis: cum utrunquedicat improportionem aversivam et destructivam finis, totaque eorum differentia consistit penes *magis* vel *minus* talis improporlionis. Duo vero posteriora differunt in specie et modo prædictæ habitudinis, el non solum secundum *magis* vel *minus:* quia unum importat improportionem indispositivam, aliud vero improportionem aversivam : et quia in ratione objecti moralis

constituuntur per hujusmodi habitudinem, fit ut in ratione talium furtum grave et furtum leve specifice et essentialiter differant ; non aulem furtum grave et gravissimum. Ad secundam partem negatur etiam antecedens : quia cognitio plene deliberata, sive sil clara sive obscura,potest applicare objectum sub eadem formali ratione : eadem enim bonitas formalissime quæ in patria clare cognoscitur per visionem beatificam, cognoscitur in via obscure per fidem. At vero cognitio semiplene deliberata nequit applicare eandem rationem formalem objectivam, quam deliberata applicat : hæc namque potest applicare et proponere rationem finis ultimi, et aversionem ab illo, ad quam illa non potest pertingere.

§ IV.

A/iα *sententia contra secundam assertionem.*

52. Secunda sententia nobis opposita affirmat, divisionem peccati in mortale et veniale non esse analogam, sed univocam.

Duran-l. Lon-j. Cunei, ZwneL Hanc tuentur Durand, in 2, ubi supra. Et *n præsenti Vasq. disp. 144, cap. 3, ubi etiam Lorca, Curiel, Montes. Zumel et alii, quo» adduximus § præced. Habet autem locum hæc sententia præsertim in peccatis venialibus ex genere : nam venialibus ex imperfecta deliberatione aut ex parvitate materiæ vix est qui distinguens illa essentialiter a mortalibus, tribuat univoce rationem peccati. Quinimo omnia venialia sub aliqua ratione analogice tantum convenire cu m mortalibus censent fere omnes prædicti authores. Nam si peccatum (inquiunt) theologice consideretur, in quantum scilicet repugnat charilati et vitæ spirituali, et in quantum est Dei offensa, analogice tantum et secundum quid dicitur de venialibus. Si vero consideretur quantum ad malitiam moralem constitutivam ipsius peccati (quam appellant considerationem metaphysicam) dicunt prædicari de omnibus univoce : et ex hac parte adversantur nostræ senlentiæ, quia adhuc in prædicta consideratione metaphysica negamus univocationem.

ineiiiwii priwuin. i Joan. l •u,v i, j Arguunt autem prædicti Authores primo, quia in sacra Scriptura peccata venialia absolute et sine addito vocantur *peccata :* ut videre est l Joan. cap. *It Si dixerimus guomain peccatum non habemus, ipsi nos seducimus,* etc. Lbi sermo est de justis non habentibus nisi venialia. Et Jacubi l : *Concupiscentia cum conceperit, paril peccatum: peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem,* etc. Ubi prima verba denotant peccatum veniale exislens in concupiscibili ante consensum rationis; posteriora vero mortale, quod fit per talem consensum. Et de veniali ex genere, uti sunt verba otiosa, dicitur Proverb. 10: *In multiloquii/ non deerit peccatum.* Quæ etiam vel similes loquutiones apud SS. Patres non semel reponuntur. Si autem peccatum venialeabsolute et simpliciter est peccatum, non est cur non univoce cum mortali conveniat.

53. Respondetur, aliud esse an peccatum^ veniale appelletur peccatum absolute, hoc est, nullo diminuente adjecto : aliud vero an appelletur peccatum simpliciter, prouty *simpliciter* distinguitur contra *secundum quid.* Primum probant prædictæ Scriptura; loquutiones: non tamen inde convincitur quod sit peccatum simpliciter et univoce cum mortali : quia multa quæ sunt talia solum secundum quid et analogice, appellamus sine prædictoadjecto. Absolute enin et sine addito dicimus, quod *quantitas td ens ;* et quod *qualitas est ens,* et sic de multis aliis accidentibus; quamvis nullum eorum sit ens simpliciter et univoce cum substantia, sed secundum quid et analogice. Secundum autem neque est verum, neque probatur per argumentum factum : quia nullibi peccatum veniale appellatur peccatum cum hac extensione *simpliciter,* perquam tollitur diminutio. Quinimo sicut quantitas licet aliquando absolute dicatur *ens,* non tamen ita appellatur, quando sumitur comparative ad substantiam ; sed semper in hac collatione additur aliquid diminuens etdistinguens ab ente simpliciter : ita quamvis peccatum veniale aliquando absolute nominetur *peccatum,* non tamen quoties agitur de illo comparative ad mortale : sed tunc semper utimur aliquo addito diminuente, ut *peccatum veniale,* vel *peccatum leve, vel peccatum secundum quid.* Quando vero nihil additur, et sermo est de veniali, ex subjecta materia dignoscitur, ut in locis in argumento adductis. Alias loquutio stabit pro mortali : juxta illud : *Analogum per se. sumptum stat pro famosiori significato.*

54. Secundo arguit Durand, quia actus voluntatis simpliciter cadens supra mate-l^£riam simpliciter indebitam, esi peccatum ra simpliciter : sed multa venialia sunt hujusmodi, illa nimirum quæ sunt talia ex suo genere : ergo, etc.

Respondetur negando minorem : quia materia ex genere suo venialis, non est materia debitu vel indebita simpliciter, sed secundum quid dumtaxat. Illa enim dicitur materia debita simpliciter, quæ simpliciter est necessaria ad assecutionem finis ultimi ; el illa dicitur simpliciter indebita, quæ simpliciter repugnat el conlrarialur tali fini : materia autem ex suo genere venialis neutro modo habet se ad prædictum secundum finem : quia vel solum est necessaria secundum quid et ad melius esse, vel solum secundum quid et dispositive illi repugnat, ut ex dictis constat.

Tertian». 55. Tertio sic in arguitur ; omnibus quæ analogice dicuntur, ratio nominis nulli competit nisi per attributionem ad unum, quod per prius et simpliciter dicitur tale : sed peccatum veniale non dicitur peccatum per attributionem ad peccatum mortale, quia si non esset aliquod peccatum mortale, nihilominus esset dare pecatum veniale : ergo ratio peccati non convenit illis analogice.

ib!io tt ûjei. Hoc argumentum solvit Cajet, in præsenti sequentibus verbis : Ad *secundum dicitur, quod sicut omnis morbus dicitur infirmitas in ordine ad privationem vitx, qux est infirmitas mortalis el simpliciter : ita omne peccatum dicitur peccatum in ordine ad peccatum quod privat fine, quod est principium vitx moralis. Et ut ex di/finitione in litera ex-August. patet, cum peccatum sit dictum, factum vel concupitum contra legem Dei, et mortale sit contra legem Dei sine additione aliqua, veniale vero cum additione, scilicet secundum quid, est enim contra legem Dei secundum quid : et constat quod contra legem Dei secundum quid non potest intelligi, non prxintellecto contra legem Dei absolute, sicut neque album secundum quid sine albo simpliciter, oportet ut peccatum veniale non solum secundum rem, sed secundum nominis rationem in ordine ad mortale dicatur : propter quod in litera dicitur, quod veniale dicitur peccatum secundum rationem imperfectam et in online ad peccatum mortale. Et licet peccatum veniale possit esse in hoc vel illo absque mortali, simpliciter tamen non potest esse absque mortali : sicut neque infirmitas curabilis absque incurabili, qualis est mcrtalis: imo si non esset peccatum mortale, nec veniale esset: sicut si non esset mors, non esset xgritudo.*

56. Adde, prædictum argumentum.etiamsi concederetur utraque præmissa, non probare univocam convenientiam peccati venialis cum mortali : sed ad summum exeludere analogiam attributionis : hæc enim est quæ innititur dependentiae unius analogati ab alio, et attributioni secundorum analogatorum ad analogatum principale. Ultra hanc tamen analogiam datur alia inter prædicta peccata, scilicet analogia proportionalitatis propriæ, quæ non innititur prædictæ dependentiæ et attributioni, sed aliunde causatur : est tamen sufficiens ad tollendam univocationem : ul bene ostendunt N. Complutens. in Logica, disp. 10, num.43. Cætcrumquiainhoc dub. num.45, utramque analogiam inter peccatum veniale et mortale asseruimus, militat in nos prædictum argumentum, nisi adhibeatur Cajetani solutio : per quam sufficienter manet enervatum. Complut.

Argumenta aj ?un Denique arguitur ex eodem Durando ; quia virtutes quibus opponuntur peccata venialia ex genere, simpliciter sunt virtutes, et univoce conveniunt cum illis, quibus opponuntur mortalia : ergo etiam ipsa peccata venialia conveniunt simpliciter et univoce cum mortalibus : contrariorum enim idem esse debet modus divisionis, et tot modis debet dici unum, quibus dicitur aliud.

Cajet, Huic argumento dupliciter respondet Cajet : *Primo negando minorem : quia* (inquit) *etiam in virtutibus dici potest simpliciter et secundum quid. Eutrapelus namque secundum quid, in hoc scilicet, et non simpliciter virtuosus dicitur : sicut sanus pede non simpliciter, sed secundum hanc partem sanus dicitur.* Secundo respondet : *Quamvis melius dicatur, quod non est eadem ratio de virtute et de vitio, sicut nec de bono et malo: quia bonum uno modo, ex causa scilicet integra , malum autem omnifariam contingit. Et propterva appetitus bonus circa materias hujusmodi contingentes, proprie loquendo, non ad bonitatem secundum quid, sed ad bonitatis consummationem spectat : appetitus aulem malus in hujusmodi non ad consummationem malitix, sed ad secundum quid malitiam spectat, propter rationem dictam. Allata autem regula de oppositis non tenet, quando non est eadem ratio multiplicationis utrinque: non enim oportet ens simpliciter, scilicet substantiam multiplicari, sicut ens secundum quid, scilicet accidens in novem genera distinguitur : quia non est utrinque eadem ratio. Et sic est in proposito.* Et hæc posterior solutio quæ Cajetano magis placet, plus nobis arridet.

ARTICULUS III.

View pert «Λpıı rwifc ail *H s f& n lis ad v u r t a J e t*

Ad teefium sic proceditor. Videtur quod pveramm veniale non sit disfiositto ad mortale. Uoum cairn oppositam non disponit ad aliud ; $ed peccatum veiiale el morule ex opposito dividuntur, ut metum esi. Ergo peccatam veniale non est dispositio ad mortale.

2. ITa-t. Actus disponit ad aliquid simile in specie sibi ; ande in 2 Elb. dicitur, quod ex similibus actibu> generantur similes dispesitfoaes et babitus : sed peccatam mortale et veniale differam genere, seu specie. ul dictum est : ergo pccatum veniale txm dispomi ad mortale.

X PntL Si percitum dicatur veniale, quod disponit ad morule, oportebit quod qmramque disponunt ad morule peccaium. sim perdia veniaita ; sed omnia bona opera discunt ad peccaium mortale : dicit enim August in regula. quod superbia bonis oje.ibus insidiatur, ut pereant ; ergo etiam booa opera eruat peccata venialia : quod est incraveideas.

Sed contra est quod dicitur Eccles. IS: Qui spernit minima, paulatim defluit. sed ille qui peccat vcauliier. videtur miniou sperare. Ergo paulatim disponitur ad hoc,quod totaliter defluat per peccatam mortale.

Rcspmi. Licendum, quod disponens est quodammodo causa : unde secundam duplicem ODOdttm causa·, est duplex dispositionis modus. Est enim causa qua dam movens directe ad eflvctum, sicut calidum alefacil. Est eliam causa indirecte moveas, removendo prohibeas: sicut removens columnam dicitur removere lapidem superpositum : et secundum hocaUas peccati dupliciter ad aliquid disponit. Uno qmdem modo directe, et sic disponit ad actum similem secundum speciem. Et hoc modo, primo et [er se peccatum veniale ex genere non disponit ad mortale ex genere, cum differam specie : sed per hunc modum peccaium veniale potest disjxmere per qiandam consequentiam ad peccatum, quod esi mortale ex porte «gentil. Augmentât* enim dispositione vel habiiu per actus peccatorum venialium, in tantum potest libido peccandi crescere, quod ille qui peccat, finem suum constituet in peccato veniali. Nam unicuique habenti lubilum, in quantum hnju>modi, finis est operatio secundum babiium : el sic luulloties peccando venialilcr disj<mclur ad pectitum mortale. Alio modo actus humanas disponit ad aliquid removendo prohibens : el boc modo peccaium veniale cx genere pote>t disparare ad peccatam mortale ex genere. Qui enim peccat venialiter ex genere, pncicrmittil aliquem ordinem : e*, ex hoc quod canescit .voluntatem suam in minoribih debito ordini non subjicere, disponitur ad hoc*, quod etiam voluntatem suam non subjiciat ordini ultimi finis, eligendo id quod est peccatum mortale ex genere.

Ad primam ergo dicendum, quod peccatam veniale et mortale, non dividuntur cx opposito, sicut dnæ species unios generis, ut dictum est : sed sicut accideres couira substantiam dividitur : unde sicut accidens potest esse dispositio ad formam subslanlulcm, ila cl veniale peccatum ad mortale.

Ad secundum dicendum, quod peccatum veniale non est simile mortali in specie : est tamen simile ei in genere, in quantum utrimque importat defectum debiti ordinis, licet aliter, et aliter, ut dictum esU

Ad tertium dicendum, quod opus bonum non csl per se dispositio ad mortale peccatam, potest tamen esse materia, vel occasio peccati mortalis per accidens : sed peccatum veniale per sc dispouii, ut dictum est.

Prima conclusio : *Peccatum veniale ex genere non disponit directe primo et per se ad peccatum mortale ex genere.*

Secunda conclusio : *Peccatum veniale ex genere potest perquandam consequentiam di.sponere ad peccatum mortale ex parte agentis.*

Tertia conclusio : *Peccatum veniale ex genere disponit ad mortale etiam ex genere indirecte et removendo prohibens.*

f Sensum omnium istarum conclusionuni aperit D. Thomas in corpnr. artic.Loquitur autem de peccato veniali tantummodo ex genere, pnetermiltens venialia ox imperfecta deliberatione, et ex materiæ parvivale: forte quia de islis citra dubium est, quod directe, et per se ducant et disponant ad mortalia, propter convenientiam cum illis in materia. Sicut qualitas facile mobilis relicta ex primo aclu virtutis vel vitii, directe et per se est dispositio ad habitum ditTicile mobilem, propterea quod una est materia utriqsque; quamvis propter diversum modum essendi essentialiter distinguantur : ita quia peccatum quod ex parvitate materiæ vel ex imperfecladeliberalione redditur veniale, respicit eandem materiam cum mortali, licet ex modo respiciendi essentialiter differant ; idcirco prædictumveniale directe et per se ad mortale disponit.

In secunda conclusione distinguit D. Thomas peccatum quod est mortale ex parte agentis, ab eo quod est mortale ex genere; et appellat *mortale ex parte agentis,* quando voluntas constituit finem ultimum in aliquo objecto, quod secundum se est tantum veniale. Tunc enim ratio quare datur ibi culpa mortalis, non est objectum vel res amata secandum inordinationem quam ex se affert, aut secundum improportionem, quam secundum se dicit ad finem ultimum, sicut accidit in aliis quæ dicimus *mortalia ex genere :* sed est modus ita se habendi circa tale objectum et diligendi illud, ac si esset ultimus finis, nullusque alius finis plus illo amaretur. Quod qualiter contingat, declarabimus artic. frequenti. Circa literam hujus articuli legendus est Cajetan. qui in peccato veniali ex genere distinguit duas rationes : alteram secundum quam est conversio et affectio ad bonum delectabile; alteram vero secundum quam est aversio et deviatio a regula rationis : tribuitque illi priori munus disponendi per se ad mortale ex parte agentis per redundantiam el consequentiam, ut S. Doctor loquitur : posteriori vero munus disponendi per accidens, removendo prohibens. De quo procedit tertia conclusio.

ARTICULUS IV.

U t r u m p e c c a t u m r e n t a l e p o s s i l f i e r i m o r t a l e !

Aii quartani sic proreditur. Videtur qood peccatum veniale possit fleri mortale. Dicit enim AugusL exponens illud J(Kinn. Qui incredulus est filio, non videbit vilain : Peccata minima, id est, venialia, si negligunlur, occidunt :

Sed

-S'il ex hoc dicitur peccaium mortale, floin splfitnalitcr occidit animam : ergo peccaium veniale potest fleri mortale.

2. Præl. Motus sensualitatis ante consensum rationis est peccatum veniale, post consensum vero est peccatum morule, ut supra dictum est : ergo peccatum veniale potest fleri mortale.

3. Γγ,ιI. Peccatum veniale et mortale differunt, sicut morbus curabilis cl incurabilis, ul dictum est : sed morbus rorabitis potest fieri Incurabilis : ergo peccatum veniale potest fleri mortale.

4. ITæt. Dispositio potest fleri habitus .-sed peccatum veniale esi dispositio ad mortale, ul dictum esi : ergo veniale peccatum potest fleri mortale.

Sed contra. Ea, quæ differunt in infinitum, non transmutantur in invicem : sed peccatum mortale ct veniale differunt in infinitum, ul ex prædictis patet : ergo veniale non potest fleri mortale.

Respondeo dicendum, quod peccaium veniale fieri mortale, polest tripliciter intelligi. Uno modo, quod idem actus numero primo sil peccatum veniale, clposlca mortale,el hoc esse non potest ; quia peccatum principaliter consistit in aclu voluntatis, sicut cl quilibet actus moralis, unde non dicitur unus actus moraliter, si voluntas mutetur, quamvis eliam actio secundum naturam sil continua. Si autem volantis non mutetur, non polest esse quod de veniali flat mortale. Alio modo potest intelligi. ut id quod est veniale cx genere, flat mortale, el hoc quidem possibile est : in quantum constituitur in eo linis, vel in quantum refertur ad mortale peccatum, sicut ad finem, ut dictum est. Tertio modo potest intelligi ita, quod mulla venialia |>cccata constituant unum peccatum morlale : quod si sicintciligatur, quod cx mullis peccatis venialibus intcgralitcr constituatur unum peccatum mortale, falsum est : non enim omnia peccati venialia de mundo possunt habere tantum de reaiu, quantum unum peccatum mortale, quod palet ex parte ducationis : quia peccatum morlale habet reatum pœnæ 3'lcrnæ : peccatum autem veniale reatum pœnæ temporalis, ut dictum est. Patet etiam ex parle pœnæ damni: quia peccatum mortale meretur carenliam visionis divinæ, cui nulla alia pœna comparari potest, ut Chrysost. dicit. Patet etiam cx parte pœna: sensus, quantum ad vennen conscientise : licet forte quhuiumad pœnam ignis non sint improportionabiles pœnæ. Sivero intelligatur, quod rnulla peccata venialia faciunt unum mortale dispositive, sic verum est, sicut supra ostensum est, secundum duos modos dispositionis, quo peccatum veniale disponat ad mortale.

Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus loquitur in illo sensu, quod multa peccata venialia dispositive causant morlale.

Ad secundum dicendum, quod ille idem motus sensualitatis. qui pneccssil consensum rationis, nunquam fit peccatum morlale.: sed ipse actus rationis consentientis.

Ad tertium dicendum, quod morbus corporalis non est actus, sed dispositio qmedam permanens : unde eadem manens potest mulari. Sed peccatum veniale est actus transiens, qui resumi non potest, et quantum ad hoc non est simile.

Ad quartum dicendum, quod dispositio, quæ sit habitus, est sicut imperfecfum in eadem specie : sicut imperfecta scientia dum perficitor, fit habitus: sed veniale peccatum est dispositio alterius generis ; sicut accidens ad formam substantialem in quam nunquam mutatur.

Prima conclusio : *Idem numero actus qui semel est peccaium veniale, non potest fieri mortale.*

Secunda conclusio : *Peccaium quod de suo genere est veniale, potest fieri mortale, si vel ad aliquod mortale ordinetur, vel in eo ultimus finis constituatur.*

Tertia conclusio : *Nulla peccata venialia quantumvis multiplicata et repetita, possunt constituere unum peccatum mortale integraliter, seu per modum partium : quamvis possint concurrere ad illud possitive.*

Commentarius.

Prima conclusio intelligitur de aclu qui sit unus numero in genere moris, ut ipse Γ). Thomas satis declarat. Quia cum in hoc genere peccatum veniale el peccatum mortale essentialiter distinguantur, ut vidimus dub. præced. nequit unum transire in aliud absque variatione essentiali, non solum numerica, sed etiam specifica. Cæterum quod actus qui sit unus numero in esse physico, ita varietur in esse moris, ut a malitia veniali in mortalem transeat, vel e converso, ex nullo capite repugnat : sicut quod transeat a bono in malum, ut alibi ostendimus. Unde cum D. Thomas in present! D-Tb0"- et quæst. 7 de Mai. art. 3 ad 5, ait, motum sensualitatis, qui ob præcedentiam ad consensum rationis fuit tantum peccatum veniale, non fieri mortale adveniente tali consensu, intelligendus est de motu qui sit idem numero vel specie in prædicto genere moris ; non vero in genere physico dumtaxat. Vel sensus est, quod talis motus non fit peccatum mortale per se, quamvis fiat mortale a superveniente consensu : ut non obscure indicat S. Doctor loco cit. de Malo, dum addidit particulam *per se,* quæ non habetur in praesenti.

Secunda conclusio est omnino indubitata. Et quoad primam pariem nimirum quod si peccaium ex genere suo veniale ordinetur ad aliquod mortale ex genere, accipiat inde mortalem malitiam, nullam continet difficultatem, quia manifestum est, actus humanos accipere ex fine ad quem ordinantur, bonitatem vel malitiam ipsius finis : et ideo ubi iste fuerit mortaliter peccaminosus, nequibit non communicare actibus ad se ordinalis malitiam mortalem. De quo latius diximus in tract, de bonit. et malit, disp. 5 et 6.

Quoad secundani vero partem declarandum magis est, qua ratione contingat constitui finem ultimum in objecto peccati venialis. Potest enim hoc fieri dupliciter. Primo si voluntas formaliter et expresse diligat illud objectum tanquam suum ultimum finem, appretians illud formaliter super omnia : qui sane dilectionis et appretialionis modus rare continget : semperque supponet in intellectu errorem formalem: quandocunque autem contigerit, est ita clarus, ut majori explicatione non egeat. Secundo si voluntas appretietur illud objectum super omnia solum interpretative : quia in modo diligendi ita se habet, ac si

ipsum esset finis ultimus : seu quia propter illud ipsa voluntas avertitur et separatur a suo vero ultimo fine. Hic autem modus appreliationis interpretative super omnia, non est ita clarus sicut praecedens : consistit vero in eo quod voluntas in tantum diligat aliquod objectum, et taliter afficiatur erga illud, ut non recuset ob tale objectum committere aliquid, quod sit ex suo genere peccatum mortale. Quod adhuc potest dupliciter accedere : vel quia voluntas de facto eligit tale peccatum mortale propter prædicium finem assequendum :ut si quis ad ostendendam inaniter suam fortitudinem injuste alium occideret. In quo casu non difficile apparet prædicta appretiatio interpretativa : nam qui de facto ob aliquem finem committit gravem Dei offensam, satis convincitur præferre in sua aestimatione talem finem ipsi Deo, qui est verus finis ultimus, adeoque habere se circa illum eo genere appretiationis et affectus, quo diligendus est solus ultimus finis. Vel potest praedicta appretiatio contingere ex eo quod voluntas licet de facto nullum eligat objectum ex suo genere mortale, est tamen ita affecta ad objectum peccati venialis, ut oblata occasione, praeeligeret illud, ne isto privaretur.

Quod si expresse adsit judicium et consensus hujus praeelectionis, nulla alia opus est conjectura ad asserendam appretiationem de qua agimus. Si vero tale judicium vel consensus non detur, et alias nihil committatur de facto, quod ex suo genere sit mortale, vel periculo incidendi in mortale expositum; quantumvis intense et affective objectum veniale diligatur, non satis percipimus, quomodo ibi sit appretiatio illa interpretativa super omnia, aut supra Deum : cum nihil appareat, per quod venari possimus, an voluntas sit, vel non sil ita affecta ad prædictum objectum, ut occasione oblata, praeferret illud Deo et ejus dilectioni. Quare ut jure interpretemur, quod voluntas ponat finem ultimum in objecto peccati venialis, seclusa formali constitutione et præeleclione quam diximus, necessarium ducimus quod vel de facto committat aliquod ex genere suo mortale, vel ejus periculo aut secundum rem aut ex modo operandi se exponat, vel quod animo quem habet prosequendi prædictum objectum, non imponat terminum aut mensuram excludentem commissionem, vel periculum culpæ mortalis, animadvertensque, saltem in confuso, modum suum operandi sine prædicta mensura et termino, non se cohibeat, sed in animo illo permaneat. Quod non raro contingit iis qui nimio zelo vel ardore illaquæappetunt, vel intendunt, prosequuntur, quique nervis omnibus in id incumbunt, ut voti sui compotes evadant. Quo pacto vero exponat ?e quis peccandi periculo ex modo operandi, quamvis secundum rem tale periculum non adsit explicuimus disp. 13 a num. 81.

Si autem quaeras, cujus speciei sit peccatum illud mortale, per quod constituitur finis ultimus in objecto peccati venialis? Dicendum est, quod in priori casu, quando scilicet voluntas formaliler et expresse diligeret illud objectum ut ultimum finem, est peccatum mortale contra charitatem: sicut est odium Dei : et sicut est quicunqoe amor quo aliqua res creata sive mala sive bona, sive ex genere suo mortalis sive venialis prædiclo modo diligitur. Præter hujusmodi vero speciem contrariam charilati, adest ibi illa species malitiæ quæest propria talis objecti : quæ proinde, quando objectum ex genere suo vel ex parvitate materiæ est veniale, limites venialis non excedit: excederet autem, si objectum ex genere suo et quantitate materiæ esset mortale. Exemplum sit, si quis constituat finem ultimum in verbo otioso, erit ibi simul cum malitia mortali contra charitatem, malitia venialis loquendi otiose : et si prædictum finem constituerit in homicidio, esset malitiamortalis homicidii : si autem in amico vel in alia re secundum se bona, nulla erit malitia propria talis objecti, sed sola malitia quam diximus contra charitatem.

In posteriori vero casu, ubi voluntas solum interpretative prædictam constitutionem facit, certius est reperiri ibi malitiam venialem propriam objecti (supposito quod istud ex genere vel ex parvitate materiæ veniale sit) et ulterius solam malitiam mortalem illius peccati mortalis, quod vel committitur de facto propter prædictum objectum, vel cujus periculo saltem ex modo operandi voluntas exponitur, vel quod expresse præeligitur amissioni talis objecti. Non enim tunc objectum veniale potestex se aliam malitiam tribuere, nisi illam quam ex se habet, quæ solum est malitia venialis: mortalem vero ea solum ralione potest tribuere, quia superinduit deformitatem illius peccati mortalis, ad cujus exeeutionem, praelectionem, vel periculum movet: ac proinde solum tribuet malitiam ejusdem speciei cum prædicto peccato mortali, cujus deformitatem superinduit. Quod si attentis omnibus non possit designari certum aliquod

quod peccatum morlale, cujus periculo se exponat ille qui ita operatur ; et nihilominus constet eum operari expositum peccato mortali vage et in confuso, quia non adhibet mensuram excludentem omne peccatum mortale el ejus periculum, malitia mortalis ibi reperta vel pertinebit ad vilium temeritatis contrarium prudentiae, juxta dicta cit, disput. 13, num. 82, vel nullum erit speciale vitium ad quod pertineat, ut de quibusdam aliis peccatis innominate speciei diximus disput. 13, num. 81, dantur enim plures actus tam boni quam mali, pro quibus nulla ponitur determinata virtus, aut determinatum vilium, sed reducuntur ad naturalem voluntatis inclinationem, et ad ejus communem defectibilitatem.

Tertia conclusio intelligenda est de peccatis venialibus formaliler, seu quoad ipsas eorum malitias : ut sit sensus, quod ex multis malitiis quarum quaelibet seorsum sumpta, sil lanium venialis, nequit conflari vel componi una malitia mortalis. Et ita intellecta conclusio optime convincitur ratione, qua D. Thomas utitur in corp, articuli. Caeterum loquendo ex parte materiæ, non est dubium, quin plures materiæ, quarum quælibet seorsum sumpta, esset levis et venialis; si simul accipiantur, constituant materiam gravem et sufficientem ad culpam mortalem : ac proinde quod actus cadens supra talem materiam sit peccatum mortale. Quin etiam sæpe accidit, ut materia quæ.secundum se speciata, levis esset, et non excederet culpam venialem ; si tamen connotet præcedentiam aliarum similiter levium et venialium, ex hac connotatione et ex morali conjunctione cum illis reddatur materia gravis, et actus cadens supra talem materiam cum prædicta connotatione sit peccatum morlale. Hac enim ratione ille qui committit plura furta levia, quamvis materia uniuscujusque secundum se modica sit, potest in ultimo illorum mortaliter delinquere : quia materia illa secundum se levis, potest reddi gravis exconnotatione præcedentium, cum quibus moraliter conjungitur. Quod qualiler contingat tam in hoc quam in aliis peccatorum generibus,explicant Theologi morales praesertim circa septimum decalogi præceptum et in materia de restitutione : ubi resolvunt plures casus passim occurrentes : a quibus nos consulto abstinemus,ne vel communia transcribamus vel nova superaddere gestientes circa hæc mortalia quæ præsentis instituti minus propria sunt, prolixe detineamur.

ARTICULUS V.

Ulrum circuuxtanlia potui facere de reniait mariale?

Ad quintam sic proceditor. Videtor quml rireimsfaiHia possit dc veniali peccato facere mortale. Dicit enim August, iri sermone de purgatorio, quod si diu Umeatur iracuudu.el ebrietas si assidua sit, transeunt in nnmcrti n peecttornm mortalium : sed ira el ebrietas non suni ex suo genere peccata mortalia, sed venialia, alioquin semper essent mortalia : ergo circunstantia facit peccatum veniale esse mortale.

2. Pnet. Magister dicit 24, dist. 2, lib. seni, quod delectatio si sit morosa, esi peccatum mortale : si autem non sit morosa, esi peccatum veniale: sed morosibs est quædam circunstantia : ergo circunstantia facit de peccato vcnuii mortale.

3. Præl. Plus differunt malum cl bonum, quam veniale peccatum, el morlale quorum utrurnque est in genere mali : sed circunstantia facit de actu bouo uralu-n, sicut patet cum aliquis dat eleemosynam propter inanem gloriam : ergo mullo magis potest facere dc peccato veniali mortale.

Sed coutra est, quod cum circunstantia sil accidens, quantitas ejus non potest excedere quauliialem ipsiusactus.qnam habet cx suo genere : semper enim subjectum pnecimnct accidenti. Si igitur actus sit ex suo genere peccatum veniale, non poterii per circumstantium fleri peccatum mortale, cum peccatum morlale in infinitum quodammodo excedat quantitatem venialis, ut ex dictis patet.

Bespon. dicendum, quod sicut supra dictum est. eu n de circunstanliisagcretur, circunstantia in quantum hujusmodi, est accidens moralis actus ; contingit tamen circunstanliam acripi ul differentiam specificam aclu< moralis, el luncannltil rationem circunstantia?, ei constituit specie.n moralis actus : hoc autem contingit in peccatis, quando circuiManlia addit deformitatem alterius generis: sicut cum aliquis accedit ad non suam, est actus deformis deformitate opposita castitati, sed si accedat ad non suam, quæ est alterius uxor, additur deformitas opposita justitiæ, contra quam est. ul aliquis usurpet rem alienam. El secundum hoc hujusmodi circunstantia constituit novam speciem peccati, quæ dicitur adulterium: impossibile est autem, quod circumdantia de peccato veniali facial morlale, nisi afferat deformitatem alterius generis. Dictum csl enim, quod peccatum veniale habet deformitatem per hoc. quod importat dcordiualionem circa C) quæ sunt ad fiuern : peccatum autem morlale habet deformitatem t»er hoc, quod importet deordinatiouem respectu ultimi tinis. Unde manifestum est, quod circunstantia non potest dc veniali peccato facere morlale manens cireunstantia : sed solum tunc quando transfert in aliam speciem : ct tit quodammodo differentia Specifica moralis actus.

Ad primum ergo dicendum, quod diuturnitas non est circonstantia trahens in aliam speciem, similiter nec frequentia vel assiduitas, nisi forte per accidens cx aliquo supervenienti. Non ciiirn aliquid acquirit novam speciem cx hoc. quod multiplicatur vel protelatur, nisi forte in artu protelato vel multiplicato superveniat aliquid, quod variet speciem, puta inobedientia. vel contemptus, vel aliquid hujusmodi. Dicendum est ergo, quod cum ira sit motus animi ad nocendum proximo, si sil tale nocumentum, iu quod tendit motus ira», quod cx genere sno sil peccatum mortale, sicut homicidium vel furtum, talis ira cx genere suo es! peccatum mortale: sed quod sit peccatum veniale, habet cx imperfectione actus, hi quantum est motus subitus sensualitatis : si vero sit diuturna, redit ad naturam sui generis, per consensum rationis. Si vero nocumento n in quod tendit motus ira·, esset veniale cx genere suo, quia cum aliquis iu hoc irascitur contra aliquem, quod vult ei dicere verbum aliquod leve et jocosum, quod modicum ipsum contristet, noti erit ira peccatum mortale: quantumcunquesil diuturna, nisi forte l>cr accidens, puta si cx hoc grave scandalum oriatur. vel propter aliquid hujusmodi. Dc ebrietate vero dicendum est. qnod secundum suam ratione n habet, quod sil peccatum mortale .· quod enim homo absque necessitate reddat sc impotentem ad utendum ratione, perquam homo in Deum ordinatur. cl mulla peccata occurrentia vitat, ex $oh voluptate vini, expresse contrariâtur virtuti : sed quod sit pccratuiii veniale, contingit propter ignorantiam quandam vel inOrtnitatem, puta cum homo nescit virtutem viui aut propriam debilitatem, unde non putat se inebriari : tunc cuim non imputatur ei ebrietas ad peccatum, sed solum «operabn ɹ -

il»uliJ jHh'G'. SeJ qiuailn frôjik'uicr h.vbriatur. non pôles: per tour i.'iiorji iuni cvusâri, <|uin videatur voluntas ejus eligere nugis pii ebrietatem, quam abstinere a vino super-Soo, onde redit peccatum ad s&im ualaram.

Ad seeundum dicendum, quod delectati·) morosa non dicitur c«c perraram mortale, n>i m his. qu.v ei suo genere sunt i<c-a!a uxirblu .· in quibus si delectatio non tnoresa sit peccatum veniale, est cv imperfectione actus, sicut ct de ira dirtu.n est .· dicitur enim ira diuturna, et delectatio morosa propter approbatiowni rationis deliberantis.

Ad tertium dicendum, quod tircuustaatia non facit de bono artu ti<alum, nisi constituens speciem peccati, ut supra etiam habitum esi.

Prima conclusio : *Xulla circunstantia manens in ratione circunstantix potest facere de peccato veniali mortale.*

Secunda conclusio : *Circunstantia qux addit novam malitix speciem, potest transferre actum de peccato veniali in mortale : neque tunc omnino accipitur ut circunstantia, sed magis ut differentia specifica moralis actus.*

De materia hujus articuli egimus torn, præced. in animadversionibus pro art. 10 et 11, quæst. 18, ubi explicuimus, qua ratione circunstantia possit tribuere vel mutare peccati speciem. Indeque venandum est, quæ circunstantiæ possint de veniali transferre in mortale : siquidem nulla quæ speciem non mutat, potest id efficere. It autem mutet speciem, non est necesse.quod genus objecti varietur; sed sufficit, quod etiam intra idem genus peccati mortalis varietur vel quantitas materiæ a levi in gravem, vel modus actus a semiplena deliberatione in omnino plenam, juxta doctrinam quam disp. præced. dub. 2, tradidimus.

ARTICULES VI.

Il1παη pacatum mortale pomi fieri remote ť

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod peccatum mortale possit Ocri veniale. Æqualîtercnim disUI peccatum veniale a mortali, et e contrario. Sed peccatum veniale fit mortale, ul dictum est : ergo etiam peccatam mortale potest fieri veniale.

2. Præt. Peccatum veniale et morule ponuulnr differre secundum hoc, quod peccans mortaliter diligit creaturam plus quam Deum, peccans autem venialiter diligit creaLuram infra Deum : contingit autem, quod aliquis committens id. quod est ex genere suo peccatum mortale, diligat creaturam infra Deum : puta si aliquis nesciens fornicationem simplicem esse peccatum mortale, el contrariam divino amori, fornicetur, ita tamen quod propter divinum amorem paratus esset fornicationem prætermitiere, si sciret fornicando se contra divinum amorem agere : ergo peccabit venialiter : et sic peccatum mortale potest veniale fieri.

3. Præt. Sicut dictum est, plus differt bonum a malo, quam veniale a mortali : sed actus qui est de se malus, potest fieri bonus, sicut homicidium potest fieri actus justitia·, sicut pâtèt in judice qui occidit latronem : ergo multo magis peccatum mortale potest fleri veniale.

Sed contra est quod æternum nunquam potest fieri letaporale: sed peccatum mortale meretur pœoam æternam : peccatum autem veniale temporalem imimuui : ergo peccatum mortale nuuqtum potest fieri veniale.

Respondeo dicendum, quod mortale ct veniale difcrunl sicut perfectum et imperfectum in genero pecrati.ul dictem est. Imperfectum autem per aliquam additionem potest ad perfectionem venire : unde oi veniale, per hoc quod addilur ei deformitas perlinens ad genus peccati mortalis, efficitur mortale : sicut cum aliquis dicit verbum otiosum, ut fornicetur. Sed id quod est perfectum, non potest fleri linpcrftt·lumper additionem et ideo peccatum mortale non fit veniale per hoc, quod additur ei aliqua deformitas pertinens ad genus peccati venialis .· non enim diminuitur peccatum ejus qni fornicatur, ut dicat verbum otiosum, sed nugis aggravatur propter deformitatem adjunctam. Potest tamen id quod est ex genere suo mortale, esse veniale propter imperfectionem actus, quia non perfecte pertingit ad rationem actus moralis, cum non sil deliberatus sed subitus, ul ex dictis patet : et hoc fil per subtractionem quandam, scilicet délibérai» rationis, et quia a ralionc deliberata habet speciem moralis actus, iude esi quod per talem subtractionem solvitur spectes.

Ad primam ergo dicendum, quod veniale differt a mortali, sicut imperfectum a perfcclo, ul puer a viro. Fit aulem ex puero vir : sed non convertitur. Unde ratio non cogit.

Ad secundum dicendum, quod si sil talis ignorantia, quæ peccatum omnino excuset, sicut est furiosi vel amentis, tene ex tali ignorantia fornicationem committens, nec venialiter. nec mortaliter peccat. Si vero sil ignorantia nom invincibilis, lunc ignorantia ipsa est peccatum, ct continet in defectum diviut amoris, in quantum negligil h nno addiscere ea. per qmc potest se iu divino amore conservare.

Ad lerlium dicendum, quod sicut Aug. dicit in lib. contra Mendacium : Ea quæ sunt sccundumse mala, nullo line bene fieri possunt : homicidium autem est occisio innocentis ; et hoc nullo modo bene fieri potest. Sed judex qui occidit latronem, vel miles qui occidit hostem rcipublicæ, non appellantur homicida·, ul August. dicit in lib. de lib. arbii.

Prima conclusio : *Peccatum mortale non fit veniale per hoc quod addatur ei aliqua deformitas ad genus peccati venialis pertinens.*

Secunda conclusio : *Illud quod ex genere suo est peccatum mortale, potest reddi veniale per perfectionis subtractionem, ut si actus non sil plene deliberatus.*

Utraque hæc conclusio est salis nota ex se, et ex litera D. Thomæ. Secunda autem extendenda est ad venialia ex parvitate materiæ : nam hæc etiam fiunt (alia per subtractionem et per defectum a debita quantitate, cum ex suo genere mortalia essent. De istis vero peccatis ex parvitate materiæ nihil expressit hic D. Thomas: quia supposita doctrina secundæ conclusionis circa venialia ex imperfectione actus, non opus fuit majori declaratione, ul illamet doctrina prædictis venialibus ex parvitate materiæ applicaretur.

QUÆSTIO LXXXIX

De peccato veniali secundum se, in sex articulos divisa.

Deinde considerandum est de peccato veniali secundum se. Et circa hoc quxruntur sex.

ARTICULUS I

Virum peccatum veniale cawscl maculam in animat

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod peccatum veniale causel maculam in anima. Uicil enim Augusl.lib. de poenitentia, quod peccata venialia, si multiplicentur, decorem nostrum ita exterminant, ut a coelestis sponsi amplexibus nos separent : sed nihil aliud est macula, quam detrimentum decoris. Ergo peccata venialia causant ni4|ulaui in anima.

2. Prater. Peccatum mortale causal maculam in anima propter Inordinationem actus, el affectus ipsius peccantes : sed iu peccato veniali est quædam deordinatio actus et affectus: ergo peccatum veniale causal maculam inanima.

3. Prat. Macula anima; causatur ex contactu rei temporalis per amorem, ut supra dictum est : sed in peccato veniali anima inordinato amore contingit rem temporalem : ergo peccatum veniale inducit maculam in anima.

Sed contra est, quod dicitur Ephes. 5 : Ul exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam. Glos, id est, aliquod peccatum criminale. Ergo proprium peccati mortalis videtur esse, quod maculam in anima causet.

Respondeo dicendum, quod sicut ex dictis palet, macula importat detrimentum nitoris ex aliquo contactu, sicut in corporalibus patet, ex quibus per similitudinem nomen macula' ad animam transfertur. Sicut autem in corpore est duplex nitor, unus quidem ex intrinseca dispositione membrorum et coloris : alius autem ex exteriori claritate superveniente ; ita etiam inanima est duplex nitor. Unus quidem habitualis quasi intrinsecus. Alius autem actualis quasi exterior fulgor. Peccatum autem veuialc impedit quidem ujlorem actualem, non tamen habitualem : quia non excludit neque diminuit habitum charitatis et aliarum virtutum, ut infra patebit, sed solum impedit earum actum, macula autem importat aliquid manens in re maculata: unde magis videtur perlinere ad detrimentum habitualis nitoris, quam actualis, unde proprie loquendo, peccatum veniale non causal maculam in anima. Et si alicubi dicatur maculam inducere. bocesl secundum quid; in quantum impedit nitorem, qtli estex actibus virtutum.

Ad primum ergo dicendum, quod August, loquitur in eo casu, in quo mnlta peccata venialia dispositive inducunt ad mortale ; aliter autem non separarent ab amplexu coelestis sponsi.

Ad secundum dicendum, quod inordinatio aclus in peccato mortali corrumpit habitum virtutis, non autem in peccato veniali.

Ad tertium dicendum, quod in peccato mortali anima per amorem contingit rem temporalem quasi finem : ct per hoc totaliter impeditor influxus splendoris gratia·, qui provenit in eos, qui Deoadliærcnl ut ultimo flni per claritatem : sed in peccato veniali non adhærelhoino creatura, tanquam flni ultimo, unde non est simile.

Prima conclusio : *Peccatum veniale proprie loquendo non causal maculam in anima.*

Secunda conclusio : *Potest dici, quod peccatum veniale causât maculam secundum quid,in quantum impedit nitorem, qui est ex actibus virtutum.*

Commentarius.

1. Nomen maculæ juxta primævam impositionem, et omnino propriam acceptionem, non dicitur nisi in corporalibus: quando scilicet aliquod corpus nitidum ex contactu alterius obscuri perdit suum nitorem et pulchritudinem, ut declarat D. Thomas supra quæst. 86, art. 1. Per metaphoram vero et similitudinem traductum est ad animam et res spirituales : quæ dum per voluntatem et amorem inordinate adhaerent rebus temporalibus, quasi obscura tangunt, contactuque hujusmodi foedantur et obscurantur, amisso illo nitore et splendore, qui sibi inerat per gratiam et virtutes. Verum quamvis acceptio hæc *maculæ* absolute sit metaphorica et impropria : semel tamen traducta jam metaphora, in ipsis rebus spiritualibus distinguimus maculam proprie et simpliciter dictam, et maculam secundum quid et improprie dictam : quia ly *proprie,* et ly *simpliciter* non excludunt prædictam metaphoram : sed illa præsupposita, denotant, reperiri in re cui applicantur, simpliciter et sine diminutione illas rationes et conditiones ad quas significandas metaphora traducta est. E contra vero ly *improprie* el ly *secundum quid* denotant, quod adhuc supposita metaphora, non adsunt ibi prædictæ rationes et conditiones, nisi diminute el imperfecte. D.Thooi

Juxta hunc ergo sensum dum Theologi tractant de culpa mortali, indubitanter dicunt, causare simpliciter maculam in anima : quia simpliciter aufert gratiam et virtutes infusas,quarum nitore et pulchritudine perficiebatur: de qua macula jam diximus in comment, ad art. 1 et 2,quæst. 86. Dum vero ad venialem culpam accedunt, non ita aperte et asseveranter loquuntur : quia non tam cito apparet, quo pacto tollat ab anima aliquid pulchritudinis et nitoris, aut quam in ea maculam relinquat : cum neque tollat

graliam aut virtutes infusas, neque earum aliquid corrumpat.

2. Sed quamvis ob hanc rationem nullus agnoscat maculam simpliciter a peccato veniali causatam ; ob aliam tamen fere omnes fatentur causari ab illo maculam secundum quid : eamque sitam esse non in privatione gratia?, sicut macula peccati mortalis, sed in carentia vel diminutione fervorischaritatis, aut in aliquo impediente prædictum fervorem. Et quamvisD. Thom. non tam videatur hoc asserere, quam admittere (quia potius intendebat excludere a peccato veniali maculam simpliciter dictam, ut illud hoc ex capite a peccato mortali distingueret ; quam examinare, an ipsum veniale aliquam maculam introducat) nequaquam tamen dubitandum est Sanctum Doctorem huic communi sententia? suffragari. Nam eam aperte tradit in 4, dist. 16, quæst. 2, art. 2, quæstiunc. 1 ad I, distinguens inter maculam culpæ venialis et culD.Ttom.pæ mortalis his verbis : *Dicendum,* ryuud *macula potest esse dupliciter : uno modo per privationem pulchritudinis, et sic in veniali non manet alitpia macula, quia non tollit gratiam, qux est anirnx decor. Alio modo per hoc quod pulchritudo qux est gratix, impeditur ne exterius appareat : sicut per pulverem pulchritudo faciei foedatur : et talis macula est in veniali, quia impeditur decor gratix, ne in actibus exterius ostendatur.* Idem docet 3 par. quæst. 87, art. 2 ad 3, cujus verba infra referemus.

3. Ratio vero cur asserenda sit hæc macula peccati venialis, est satis perspicua : nam transacto prædicto peccato quoad actum, debemus assignare aliquid, ratione cujus ille qui sic peccavit, quandiu sibi non dimittitur, maneaf reus talis peccati, non solum reatu pœnæ, sed etiam reatu culpæ: non enim prædictum peccatum etiam quoad culpam dimittitur, aut reatus ejus tollitur per solam cessationem ab actu, ut est per se notum : quicquid autem assignaverimus proprædicto reatu, habebit secum rationem maculæ : quia macula et reatus culpæ non separantur. Nec fieri potest, ut anima quæ deliquit, appareat omnino munda et immaculata coram Deo, quandiu apud ipsum tenetur rea alicujus culpæ.

Ex quo fit, prædictam maculam non posse esse ipsum actum peccati venialis,secundum quod in se formaliter existit : siquidem permanet, etiam illo transacto. Et ideo necessario debet esse aliquid habituale vel quasi habituale ex tali actu relictum, quod tandiu permanet, quandiu manserit in dimissum prædictum peccatum. Quod quidem *habituale (ob* rationem statim tradendam) communiter D. Thomas explicat per ordinem ad actus, dicens esse diminutionem fervoris charitatis, et opponi ipsi charitati, nou quantum ad habitum, sicut opponitur macula mortalis,- sed quantum ad actus quos charitas fervens elicit et imperat.

4. Ut autem melius intelligatur, quid sit hoc habituale, et qua ratione per prædictam diminulionem fervoris charitatis declaretur, observa, quod transactoformaliter actu peccati venialis, tria tantum possunt in voluntate vel appetitu relinqui. Primo aliqua qualitas physica, quæ sit habitus vel dispositio vitiosa ad similes actus inclinans. Nam sicut actus peccati mortalis repetitus generat habitum vitii inclinantem ad similia peccata, et non repetitus saltem generat dispositionem facile mobilem ; ita de actu peccati venialis possumus discurrere,juxta doctrinam quam tradidimus supra disp. 4.

Deinde possumus cogitare, quod ex peccato veniali maneat voluntas moraliter conversa et prave affecta ad objectum talis peccati, voluntarieque illi adhærens, non quidem ut fini ultimo, sed ut alicui inordinate amato citra aversionem a tali fine : quousque per actum contrarium inde revocetur. Hæc autem conversio et adhærentia moralis non est aliquid distinctum re ipsa ab entitate voluntatis et ab actu peccaminoso præterito : sed ipsa voluntas connotans talem actum ut non retractatum, adhaeret seipsa prædicto objecto, et permanet itamoraliter conversa ; illo vero retractato, mutataque voluntate in contrarium, evanescit talis adhærentia et conversio. Nisi velis dicere, quod prædicta adhærentia et conversio est ipsemet actus præteritus, quatenus licet physice transierit, dum tamen non retractatur, censetur moraliter permanere.

5. Tertio possumus cogitare, quod sicut naturalis inclinatio ad bonum diminuitur per peccatum mortale ; non quidem ex parte subjecti, quasi ab eo aliqua entitas auferatur; sed ex parte termini per appositionem impedimenti, quo talis inclinatio redditur minus habilis, minusque expedita ad boni prosequutionem, ut explicuimus supra in comment, art. 2, quæst. 85, ita per peccata venialia diminuuntur quodammodo habitus virtutum infusarum,non ex parteentitatis, quasi aliquem gradum intensionis amittant, sed ex parte termini : quia per multiplicationem

multiplicationem praedictorum peccatorum, et per adhærenliam voluntatis ad illorum objecta taies habitus redduntur minus habiles et minus expediti ad suas operationes eliciendas : manetque eorum vis oporativa velati compressael contracta in seipsa, ut non ita prompte et faciliter in actum prorumpat.Et hoc est quod dixit D. Thomas loquens specialiter de habitu charitatis, 3 part, quæst. 87, art. 1, ibi : Per *peccatum autem veniale retardatur affectus hominis, ne prompte in Deum feratur.* Et in 4, cit. dist. IG, quæst. 2, art. 1.quæstiunc. 2 ad 3, dicit, quod peccatum veniale obnubilat claritatem gratiæ, in quantum ejus processus ad exteriora impeditur. Permanetque hic effectus in prædictis habitibus, quousque per actus virtutum perfectiores prædicta peccatu venialia retractentur, et hac retractatione voluntas inde avertatur, et ad objecta honesta revocetur. Sicut in plantis et aliis viventibus vegetativis videmus, quod ad præsenliam gelu et frigoris retrahunt vim operalivam, el vix vitaliter moventur, quousque adveniente solis calore, solvitur et expeditur prædicta vis, redditurque habilior ad agendum. Circa hæc tamen vide supra in commentar, cit. num. 6 et disp.4, num. 8, ubi hanc diminutionem habituum ex parte termini, integra manente eorum entitate et intensione, magis explicuimus.

Ex modo ergo et ex ibi dictis constat ad praesens, quod per peccata venialia relinquitur in voluntate quædam diminutio virtutum (praesertim vero charitatis a qua moventur cæteræ) non quoad entitatera aut intensionem circa informationem subjecti, sedquoad habilitatem etexpeditionem circa elicientium suorum actuum : quæ quidem recte dicitur *diminutio fervoris charitatis :* quia hujusmodi fervor non attenditur potissime penes informationem subjecti etiam intensam ; sed penes promptitudinem el expeditionem, tum ad eliciendos proprios actus, tum etiam ad imperandos actus aliarum virtutum, quæ in habentegratiam non operantur nisi ex influxu et motione ipsius charitatis.

6. Habemus igitur tria relicta ex peccato veniali et manentia post ejus actum : nempe habitum el dipositionem ad similes actus inclinantem, moralem conversionem et adhæsionem voluntatis vel appetitus ad objectum talis peccati,et diminutionem fervoris seu habilitatis charitatis ad eliciendos proprios actus, et imperandum cæteris virtutibus. Ex quibus primum rejiciendum esse a ratione maculæ, constat ex dictis disput. 17, num. 16 et 17 ; nam quæ ibi diximus ad probandum, reatum etiam pœnæ temporalis non posse consistere in habitu vel dispositione vitiosa, a fortiori id convincunt de macula et reatu culpæ etiam venialis.

Secundum vero non esse omni no rejiciendum.sumitur ex D.Thoma 3 par.quæst.77, i art. 2 ad 3,ubi sic ait : *Sicut in corpore contingit esse maculam dupliciter, uno modo per privationem ejus quod requiritur ad decorem, puta debiti coloris, aut debite proportionis membrorum,alio modo per superinductionem alicujus impedientis decorem,puta, luti aut pulveris : ita etiam anim:e inducitur macula non modo per privationem decoris gratix per peccatum mortale, alio modo* per *inclinationem affectus inordinatam ad aliquid temporale, et hoc fit per peccatum veniale : et ideo ad tollendam maculam mortalis peccati requiritur infusio gratix: sed ad tollendam maculam venialis peccati requiritur aliquis actus procedens ex gratia,per quem removeatur inordinata adhxsio ad rem temporalem.* Quibus verbis non modo indigitat prædictam moralem adhæsionem ad objectum peccati venialis remanentem post ejus actum, ut explicuimus, sed etiam insinuat, quod talis adhæsio sit illa macula, quam prædictum peccatum relinquit : sicut privatio gratiæ est macula quam relinquit mortale.

7. Sed quamvis hoc sit probabile, probabilius tamen et conformius doctrinæ ejusdem f). Thomæ censemus consistere in illo quod tertio loco explicuimus, scilicet in diminutione charitatis quoad habilitatem et expeditionem ad eliciendos suosactus,etimperandum aliis virtutibus : quæpropter rationem nuper datam merito dicitur *privatio auldiminulio fervoris charitatis :* prædictani vero moralem adhæsionem potius se habere ut fundamentum inducensetconservansipsam maculam,quam utrationem ejus formalem etconstitutivam.Tum quia D. Thomas. loco nuper adducto potius dicit, prædictam adhæsionem esse illud, per quod inducitur macula peccati venialis, quam esse ipsam maculam. Tum etiam quia loco cit. ex 4, dist. 1G, ubi de prædicta macula specialius agit, satis aperte ostendit, consistere in illa diminutione fervoris, qua fit, ut gratiæ et charitatis pulchritudo minus appareat in exercitio actuum. Quod etiam insinuat in præsenti, et quæst. 7 de Malo, art. 11 et aliis in locis, ubi agit de remissione pecca-

lorum venialium. Nisi velis, tam illam moralem adhaesionem, quam hujusmodi fervoris dimimilionem appellari formaliter *maculam venialem,* quia utraque suo modo secundum quid animam deformat, el reddit Deo minus acceptam : illa quidem inordinatead creaturam convertendo, ista vero a charitalis fervoreel ab actuali Dei unione separando aut retardando. Sicut in ipso actu peccati tam conversio inordinata.quam privatio debite conversionis habet formaliler rationem malitiæ. In quo quia res est parvi momenti, non immoramur.

Habemus vero ex dictis, quod hæc macula peccati venialis quovis modo explicetur,solum est macula secundum quid : quia non fœdat animam simpliciter, neque tollit formam per quam inest ei pulchritudo, scilicet gratiam et charitatem; sed tantum obnubilatetquasi tegit, ut minus luceat in actibus : habetquese ad animam existentem in gratia, sicut ad faciem venustam pulvis.quo nonnihil sordescit, nec tamen ejus pulchri-
s.Len. tudo destruitur. Quo sensu dixit.S.Leo Pap. serm. 4. Quadrages. quod : *Dum per varias actiones vita hujus sollicitudo distenditur, necesseest de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere.*

8. Alius effectus peccati est offensa Dei, qnæ in ipso Deo veluti resultat, et permanet quousque per satisfactionem et gratiam remittatur. Et quidem de offensa quæ consequitur ex peccato mortali, jam diximus disp. 6, dub. 2 ; offensam vero peccati venialis, cujus ratio non ita *facile* deprehenditur, huic loco examinandam remisimus propter paritatem et connexionem cum materia hujus articuli. Sicut autem sola macula quæ inducitur per peccatum mortale, est talis simpliciter ; quæ vero inducitur per veniale, tantum est macula secundum quid, ita dicendum est de offensa,quia nec negari potest, quod per peccata venialia Deus aliquantulum offendatur, sicut ipsa venialia aliqualiter sunt contra ejus legem : nec talis offensa potest esse offensa simpliciter, cum non tollat divinam amicitiam et gratiam; licet fervorem ejus diminuat. Et
D.Thoin. ita intelligendus est D. Thomas quæst. 7 de Mal. art. 2 ad lü, ubi ait : *Quod peccatum veniale cum non importet aversionem, proprie loquendo non habet rationem offensæ.Addens enim proprie loquendo* ; salis insinuavit se loqui de offensa proprie et simpliciter tali, et hanc dumtaxat a peccato veniali excludere; concedere veru illi offensam secundum quid ct minus proprie dictam. Unde neque audiendi sunt, qui omnino negant, Deum offendi per peccata venialia; neque qui asserunt offendi simpliciter per illa: sed media via incedendo, concedenda est illis ratio offensæ secundum quid, neganda vero ratio offensæ simpliciter, sicut dictum est de macula. De quo videri potest Suarez in tract, de Peccatis disputatione 2, sectione 5, dub. 2.

9. Possunt autem circa hanc venialem offensam duo dubitari : nimirum ubi sit tanquam in subjecto, ei in quo ratio ejus consistat. Ex quorum solutione dependet solutio alterius quod nonnulli inquirunt, an scilicet prædicla offensa sit simpliciter infinita, sicut est offensa mortalis vel potius finita et determinata? Ad primum ergo dicendum est, offensam venialem formaliter seu passive acceptam non subjectari in peccatore offendente vel in ejus actu, sed in Deo qui offenditur per illam : eo proportionali modo quo disp. 7, dub. 2, diximus de offensa mortali. Nam prima ratio ibi facta de utraque offensa convincit. Et quamvis secunda solum procedat de mortali, a paritate tamen rationis deducitur idem debere esse subjectum offensæ venialis.

Imo ex ibidem dictis circa essentiam offensæ mortalis venanda est ratio et essentia venialis, de qua procedit secundum dubium. Utraque igitur consideranda est in Deo ad modum privationis seu læsionis, non secundum rem illate, sed secundum affectum peccantis intentate. Differunt autem, quia offensa mortalis consideratur ut privatio seu læsio simpliciter illius juris quod Deus possidet, ut ab homine pro fine ultimo habealur, et ul talis colatur, et super omnia ametur. Dum enim is qui mortaliter peccat, præfertin suo affectu creaturam Deo, et aversus ab isto, convertitur ad illam sicut ad ultimum finem, consequenter tollit, quantum est ex parte prædicti affectus, ipsam rationem finis ultimi, privatque illum jure quod possidet, ut pro tali fine habeatur. At vero offensa venialis adhuc ex affectu peccantis non privat Deum hoc jure absolute et simpliciter, sed ad summum secundum quid : quia qui venialiler delinquit, quamvis divertatur, non tamen avertitur ab illo, neque præfert ei creaturam, neque isti,tribuit rationem finis ultimi : sed sarta tectaque in Deo hac ratione, quasi diminuit et coarctat prædictum jus, ne actu extendatur ad opus venialiter peccaminosum : eo quod nullum tale opus est actu referibilo in Deum ; licet possit referri in illum habitualiter. Itaque ratio offensæ venialis sila est in quadam non extensione et veluti coarclationedivini juris et divini dominii, qua fit ut opus venialiter malum non subjiciatur actu et directe prædicto dominio, nec fiat propter Deum, sed maneat extra ejus causalitatem finalem quantum ad actualem relationem, licet non quantum ad habitualem, ut magis explicuimus in tract, de ultimo fine, disputat. 4, dub. 4.

10. Ex quo fit, prædictam offensam (etiam eo modo quo est in Deo, scilicet moraliter el ex affectu peccantis) non esse in illo ut privationem absolute ct simpliciter talem alicujus divinæ perfectionis aut rationis, sed ut privationem solum secundum' quid : quia non tollit ab eo absoluto et simpliciter prædictum jus vel dominium ; sed hoc simpliciter et quoad substantiam (ut ita dicamus) conservato per terminationem ad omnia alia, tollit dumtaxat extensionem ad illud determinatum opus, quod est peccatum veniale. Neque adhuc quoad istud tollit simpliciter prædictam extensionem sed solum quantum ad relationem actualem, integra et illæsa permanente quantum ad habitualem. Privatio autem quæ non tollit simpliciter aliquam formam vel perfectionem, sed solum prædicto modo coarctat illam, non potest dici privatio aut malum simpliciter, sed secundum quid.

Deinde fit, prædictam offensam non esse intrinsece et simpliciter infinitam, sicut est offensa mortalis, sed potius finitam et limitatam, atque adeo finita et limitata satisfactione ad æqualitatemcompensabilem. Et ratio est quam modo tradidimus: quia privatio in qua consistit, non tollit a Deo aliquam perfectionem vel rationem infinitam, eo modo quo infinitatem exprimit ; sed impedi t dumtaxat quandam ejus terminationem ad rem creatam, ut modo nostro concipiendi exprimit respectum finitum et connexionem non necessariam cum tali re. Quamvis enim prædicta terminatio exparte formæ et in esse rei sumpta, sit ipsa divina perfectio, adeoque infinita simpliciter ; attamen ut stat sub denominatione et munere illius terminationis, non exprimit conceptum infinitum, neque aliquid a quo ipsa perfectio quoad suam entitalem aut quoad aliquam terminationem exprimentem infinitatem dependeat. Et ideo ejus privatio prout sic non potest dici infinita simpliciter seu intrinsece, quia non privat aliquo infinito in eo, in quo infinitatem exprimit ; sed in eo dumtaxat, quod si non esset plus quam exprimit, et plus quam privatur, non esset infinitum, sed finitum. Per quod facile evacuantur aliquæ objectiones, quæ ex *præsenti* doctrina poterant suboriri : quasque, Deo dante, proponemus et diluemus intracl.de Incarnatione, ubi ex professo agendum est de utraque offensa, mortali scilicet et veniali, el de incapacitate puræ crcaluræ ad satisfaciendum æqualiterpro prima, secus vero prosecunda.

articulus π.

Utrum cawenienterpneata venialia per lignum. famam, et slipulam designentur!

Ad secundum sic proceditur. Vitietur quod inconvenienter peccata venialia per lignum, fenum. cl stipulam designentur. Lignum enim, fenum el stipula, dicuntur superædificari spirituali fundamento : sed peccata venialia sunt præter spirituale ædificium, sicut etiam quælibet falsa· opiniones sunt præter scientiam ; ergo peccata venialia non convenienter designantur perlignum, fœuumet stipulam.

2. Præt. Ille qui umificat lignum, fœnum et stipulam, sic salvus erit quasi per ignem: sed quandoque ille qui committit peccata venialia, non ent solvus etiam per ignem, puta, cum peccata venialia inveniuntur in eo qui decedit cum peccato mortali : ergo inconvenienter per lignum, fenum, ct stipulam peccata venialia designantur.

3. Præt. Secundum Apostolum, alii sunt qui ædificant aurum, argentum ct lapides pretiosos, id est, amorem Dei, el proximi, ct bona opera : el alii qui mdificant lignum, fenum ct stipulam:sed peccata venialia committunt etiam illi qui diligunt Deum, el proximum, et bn:ta opera faciunt. Dicitur enim 1 Joann. 2: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus : ergo non convenienter designantur peccata venialia pet ista tria.

4. PræL Multo plures differentia* cl gradus sont peccatorum venialium, quam 1res .-ergo inconvenienter sub his trP bus comprehenduntur.

Sed contra esi, quod Apostolus 1 ad Corinth. 3 dicit de eo qui superædifical lignum, fenum, et slipulam, quod salvus erit quasi per ignem, cl sic patietur pœnam. sed non æternam .· reatus autem pœnæ temporalis proprie pertinet ad peccatum veniale, ut dictum est .-ergo per illa tria significanturpeeeata venialia.

Kcspon. Dicendum, quod quidam Intellexerunt fundamentum esse fidem informem, super quam aliqui ædificant bona opera, quæ figurantur per aurum, argentum, et lapides pretiosos : quidam vero peccata etiam mortalia, quæ figurantur secundum eos per lignum, fenum, ct stipulam. Sed hanc expositionem improbat Augustinus in librodefide et operibus: quia ul Aposlulus dicit adGalales quinto: Qui opera carnis facit, regnum Dei non cousequctur, quod est. salvum fieri. Apostolus autem dicit, quod ille qui ædificat lignum, fenum, et slipulam salvus erit quasi per ignem: unde non potest intelligi quod per lignum, fenum et stipulam peccata mortalia designentur. Dicunt ergo quidam, quod perlignum. fenum, etslipulam significantur opera bona, quæ superaedificantur quidem spirituali ædillclo, sed commiscent se cis peccata venialia .-sicut cum aliquis habet curani rei familiaris, quod bonum est, commiscet sc superfluus amor vel uxoris vel filiorum vel possessionum, sub Deo tamen, ita scilicet quod pro his homo nihil vellet facere contra Deum. Sed Ime iterum non videtur convenienter dici. Manifestum est enim quod omnia opera bona referuntur ad charitatcmDci. ct proximi .· unde pertinetur ad aurum, argentum. ct lapides pretiosos : non ergo iignum, fenum, et slipulam. Et ideo dicendum est, quod peccata venialia, quæ admiscent se procurantibus terrena, significantur per lignum, fenum, et slipulam. Sicut enim hujusmodi congregantur in domo, et non tærlincnt ad substantiam ædlffcill·

etfonuU ùMfcbun xdiOdo œiuanente : lu etiam peccata renixu BKihiplwantnrta bûmtac. nuaenle spirituali anil·&i³⁄₄. et ptù i4is paiîlur igoera vri temporalis tribulationis ni lue vita. rei portatorii past hanc viiam. et tamen salutem mwqoüur a'teroâm.

Ad primam ergo dicendum, quod perata venialia non dkunturssperrdieari spirituali fundamento, quasi directo supra ipsum posita : sed quia ponuntur juxta ipsum : sicut accipitor VMim.KT» . Super flumina Babylonis. id cm. juxta, quia peccata venialia non destruunt spirituale æditfcium, dictum est.

A<1 secundum dicendum, quod non dicitur de quocunque gdifleante lucum, firomn, et stipulam, qood salvus sit quasi per ignem . sedsftlum de coqui «rdiflcalsupra feBdamenlum, quod quidem noti est fldts informis, ut quidam rstimabant. SCd fides formata claritate. secundum illud Eptes.3: In cbaritatf radicatic! laudati. Ille ergo qui decedii emu peccato mortali et venialibits, habet quidem lignum, famam. et stipulant,sed non suat superædillcaU supra fumlamentum spirilnalctet ideo non erit salvus sic quasi per ignem.

Ad tertium dicendum, quod illi qui suat abstracti a cura temporalium rerum, et si aliquando venia iter peccent, tt·t en levü pecruta venialia commiliuiti. et frequentissime per fervore n duritatis purgantur. Unde tales non superaedificant venialia, quia ia eis medicum manent :scd peccata venialia ipsorum qui circa terrena occupntur, diutius manent, quia non ha frequenter recurrere possunt ad hujusmodi pecrata venialia delenda per claritatis fervorem.

Ad quartum dicendum, quod sicut Philosophas dicit in primo de c»plo; Omnia tribus includuntor, scilicet principio. Dædio. et fiut : et secundum hoc ornas grados peccatorum vexiialium ad tria reducuntur, scilicet ad lignum, quod diutius manet in igne: ad stipulam. quae citissime expediturr ad fœiwm, quod medio modo sc tobet» secundam qaod peccata venialia sunt majoris vel minoris adhaTcntiæ vel gravitatis. citins vel tardius per ignem purgantur.

Conclusio *est affirmativa.*

Istum articulum movit I). Thomas, ut exponeret locum Apostoli ad Corinth. 3, cujus fit mentio in argumento, *Sed contra.* Ejusque occasione tradit doctrinam satis utilem pro distinctione et cognitione peccatorum venialium, ita tamen perspicuam et facilem, ut *nec disputatione, nec* commontario indigeat.

ajvhculus in.

Utrum hvfiio tn -latu im toc& ilix potuerit perrare re-ntaliter I

Λ'ı tcrtiuni sic proceditor. Videtur qwxl h';mo in «taiu inuowili.t· potuerit jieccare veuialitcr : quia «uptr illud 1 ad Tin '>!b. 2 : Adam nou est «educitis, dicit Glos. Ineiperlusdiviua.· severitatis ineo falli potuit, ul crederet veniale esse couiuiissutu : sed boc non credidisset, nisi veniaiiter peccare potuisset : ergo veniahter peccare potuit, non ſ»x-cando mortaliter.

2. Frail. August, dicit 11 «upcrGen. ad Hieram . Noncsl arbittandum ijuod es<ctho aiiiein dejecturus tentator, nisi processisset in anima hominis qwdani elatio comprimenda: elatio antem dejectionem procedens, <|ua· facta est per peccatum mortale, non potuit esse nisi peccatum veniale. Similitcr Cliam in eodem August, dicit, ijund virum solirifavii liqua experiendi cupiditas, cum mulierem vidisset sumpto vetito pomo non esse Mortuam. Videtur enim fuisse in Eva aliquis infidelitatis motus in hoc. quod de verbis Domini dubitavit, ut palet (er bnc quod dixit,- Ne forte moriamur, ut habetur ««eu. na c autem videntur venialia peccata.· ergo homo potuit vcnialiier peccare , antequam mortaliter peccaret

XPr.it. Peccatum mortale nragisopponitur integritati primi status, quam peccatum veniale : sed bomo potuit peccare mortaliter non obM.mli* integritate primi status I erço ctha potuit |HWarc venialiicr. Hβ

Sed contra est, quod cuilibet ptMtdto dcbelur jJiqtu pœna . sol nihil pœnaleossc potuit in statu Innocenti»,el August, dicit 14 de Civit. Dei : ergo non potuit pccramliquo pecraio, quo non ejiceretur ab illo iulegrlWÜ Main: sed peccatum veniale non mutat sutum hominis : ergo om potuit peccare venia liter.

Respon. Dicendum, quod communiter ponitur, quod lw k in statu Innocentia* non potuit venialitcr peccare. Hoc etiam non est sic inielligcndu n, quasi id quod nobis eM venhle. si ipse committeret, esset sibi mortale propter altilndinen sui status. Dtgnitascniin persona* est quædam circumnota aggravans peccatum, nontamott transfert in aliam specie®, nisi forte superveniente deformitate inobeilientiæ, vel voti, vel alicujus hujusmodi : quod in prrqiosito dici nonpoieq. Unde quod est de se veniale, non potui' transferri itt mortale, propter dignitatem primi stales. Sic ergo Intelligcndum est, quod non potuit peccare venialiter, quia non potuit esse, u: committeret aliquid quod esset de se peccatum veniale, antequam integritatem primi status amitteret [<t-cando morialiter. Cujus ntio est, quia peccatum veniale in nobis contingit, vel propter imperfectionem actus, sient subiti motus in genere peccatorum mortalium : vel propter inordinationem existentem circa ea qua· sunt ad finem, rervatodebito ordine ad finem. Utrumquc antem horum contingit propter quondam defectum ordinis ei eo, quod inferius non continetur firmiter sub superiori. Quod enim in nobis insurgat subitus motus sensualitatis, contingit ex bw quod sensualitas non est omnino subdita rationi. Quod vero insurgat snbhns mo us in ratione ipsa, provenit in nobis ex hoc, quod ip«a executif· actus rationis non subditur deliberationi, qua· est ex al iori bono, ut supra dictum est. Qnod vero humanus animes inordinetur circaca quæ sunt ad finem, servato debito ordine ad finem, provenit cx hoc, quod ea quæ sunt ad finem, non ordinamur infallibiliter sub flue, qni tenet summum locum quasi principium in appetibilibus, ut snpra dicium esL In stalu autem innocentiae, ut in primo habitum rsl. erat infullibilis ordinis firmitas, utsemper inferius contineretur subsnperiori, qnamdiu summam hominis contineretur sub Deo, ut etiam Angnst. dicit UdeCivil Dei . et ideo oportebat quod inordinatio in homine non esset, nisi inciperet ah hoc, quod summum hominis non snbderetnr Deo, quod fit per peccatnm mortale. Ex quo patet quod homo in statu innocentiæ non potuilpeccare venialiter, antequam peccaret mortaliter.

Ad primnm ergo dicendum, quod veniale non sumitur ibi secundum quod none de veniali loquimur, sed dicitur veniale quod esi facile remissibile.

Ad secundum dicendum, quod illa elatio, qtræ prâfirtssil in animo hominis, fuit primum hominis peccatum mortale.· diciturautem praecessisse dejectionem ejus in exteriorem actu n peccati. Hujusmodi antem elationem subsecuta est et experiendi cupiditas in viro et dubitatio in muliere, quæ ex hoc solo in quarolam aliam elationem prorupit, quod præcepti mentionem a serpente audivit, quasi nollet sub præcepto contineri.

Ad tertium dicendum, qnod peccatum mortale in tantos opponitur integritati primi status, quod corrumpit ipsis, quod peccatum veniale facere non potest. Elquia nonpritest simul esse quacunque Inordinatio cum integritate primi status, consequens est quod primus homo non potuerit [eeeare venialitcr, antequam peccaret mortaliter.

Conclusio *est negativa.*

Commentarius.

1. Doctrina et resolutio hujus art. tempore D. Thom. communis erat, ul ipse in pra?senti el alibi testatur. Quamvis Guilielm. Antisiodor. quiD. Thom. praecessit, pro contraria opinione referatur lib. 2g sum. tract. 10. c. .3 et 1, quam postea se-y ". quuti sunt Scot, in *2,* dist. 21, q. I. Gabriel «i-'· ibid.

, ibid. art. 3, dub. I. Altnain. tract. 3 moral. c. 21 et 22. Suar, tract.de peccatis disp. £i! 2, sed. 7 et alii. Verissima tamen est et ^'·' semper communior sententia D. 'l'homæ, hi·)· quam tuentur omnes ejus discipuli : tum in ■^'2, dist. 21, ubi Capreol. et Hispal, tum etiam in præsenti articulo , ubi Conrad. vλ Cajet. Medina, Alvar. Curiel. Zumel. Montes. Gregor. Mart, et alii : quibus etiam subscribunt, alios referentes Vasq. disp. 148, art. 2, et Salas disp. 17, sect. 3. Convincitur autem duplici ratione D. Thomæ: quarum prima desumpta ex August, lib. 14 de civit. Dei, habetur in argum. *Sedcontra.* Cam enim status tile innocentiæ esset status omnimodae perfectionis et felicitatis, nullum malum sive culpæ sive pœnæ erat cum eo compossibile : unde peccatum quod ab homine tunc committi polerat, debebat esse talis conditionis, ut per illud prædictus status deperderetur,nec non deperditus maneret simul cum tali malo : non autem poterat deperdi per peccatum dumtaxat veniale, quia neque istud dignum esset tam acerba pœna, neque attingeret superiorem partem hominis, ubi residebat originalis justitia : ergo nec tale peccatum committi poteral ab homine existente in statu illo, priusquam committeretur aliquod mortale per quod amitteretur.

:b.a. 2. Secunda ratio habetur in corp. art. et latius q. 7 de Mai. art. 7, et in 2, dist. 21', q. 2, et art. 3, ex quibus locis sequentem discursum depromimus. Etenim in statu innocentiæ ita erant in homine omnia ordinata, ut quaelibet pars inferior immobiliter teneretur sub sua superiori, quandiu suprema ejus pars teneretur immota sub Deo : hæc quippe erat felicitas et perfectio illius status, ut nulla corporis dispositio extraheret ipsum *a* dominio et obedienlia animæ, neque appetitus sensitivus extraheretur ab imperio rationis, neque ratio inferior, quæ est suprema pars hominis per humilitatem et amorem maneret Deo subordinata : atque adeo quilibet motus et quælibet affectio sive bona sive mala debebat a prædicta ratione superiori inchoari, et circa ejus objectum primo versari : cumque objectum superioris rationis sit Deus et ultimus finis, circa quem quilibet inordinatus affectus est ex genere suo peccatum mortale, et destructivum illius status, oportuit utante hujusmoili peccatum nulla posset reperiri ibi inordinatio circa quodcunque aliud objectum, ac proinde neque peccatum aliquod veniale.

ΛI dicunt aliqui, ex vi hujus rationis excludi a praedicto statu peccata venialia ex imperfecta deliberatione, quia hæc non contingunt, nisi cum appetitus sensitivus antevertit rationem, el ejus judicium perturbat, cui defectui non erat ibi locus propter perfectam continentiam appetitus sub ratione. At vero peccata venialia ex genere vel ex parvitate maleriæ non excluduntur per prædictam rationem, quia talia peccata possent ante omnem surreptionem et motum appetilitus sensitivi a judicio rationis imperari.

3. Sed hæc evasio satis emanescit ex illis quæ diximus supra disp. 16, n. 159, quia in prædicto non erat sola ordinatio appetitus sensitivi sub ratione, sed etiam in ipsa ratione et parte rationali pars seu ratio inferior, cujus objectum sunt res temporales, erat plene subdita parti et rationi superiori, cujus objectum sunt rationes æternæ: ut explicuimus sup. q. 74, a. 6 et 7. Unde sicut propter perfectam subordinationem appetitussensitivi ad rationem, nullus inordinatus motus vel actus poterat ab ipso appetitu, vel ab ejus perturbatione inchoari, quin prius a judicio et imperio rationis procederet, et in ordine ad objectum ipsius rationis : ita propter similem subordinationem rationis inferioris ad superiorem, nullus inordinatus actus provenire poterat ab ipsa ratione inferiori circa suum objectum, nisi ratio superior circa objectum suum deordinaretur, et a rectitudine illius deficeret. Porro objecta circa quæ possunt contingere peccata venialia ex genere, solum sunt res temporales, adeoque objectum inferioris rationis : peccata vero quæ possunt contingere circa objectum rationis superioris, omnia sunt ex genere suo mortalia, quia circa rationes æternas nullus est defectus qui ex genere suo non contrarietur fini ultimo et ab illo avertat. Quinimo circa ipsas rationes æternas non posset deficere prædicla ralio, nisi deviando prius a potissima illarum, quæ est ultimus finis particularis : manente enim hujus finis reda intentione, nihil poterat judicium rationis approbare, nisi quod tali fine congrueret, cui nihil inordinatum congruit. Per quod excluduntur etiam venialia ex parvitate maleriæ : quia circa intentionem finis ultimi nulla est materiae parvitas. Vide superius cit. disp. 16, n. 159.

4. Quamvis autem D.Thomas in hoc art. totum hocquoad substantiam comprehenderit, expressius tamen id tradit in 2, dist, 21,

D.Thom. <l- 2, art. 3. ubi sic ait : *Talis erat primi status rectitudo, ut superior pars rationis Deo subjiceretur, cui subjicerentur inferiores vires, quibus subjiceretur curpus : ita quod prima subjectio erat causa sccundæ, et sic deinceps : manente autem causa, maneret effectus : unde sicut quandiu homo eral subditus Deo nihil in corporis partibus contingere poterat contrarium animæ, ita etiam nihil in viribus anime contingere poterat, quod superior ratio non ordinaret in Deum quod autem in Deum recte ordinatum est, veniale peccatum non est, et ita veniale peccatum in primo statu contingere non poterat, sicut nec mors, nisi prius ordo mentis ad Deum tolleretur, quod sine peccato mortali fieri non potuit.*

Tum etiam Quæst. 7 de Mai. art. 7, ubi addit majorem hujus doctrinæ explicationem, et solvit præcipuam objectionem, quæ contra illam poterat efformari, his verbis :

idem. *£ej ^((·a C(iafn ln superari ralione contingit esse peccatum veniale secundum prxmissa, posset alicui videri, quod saltem illud veniale peccatum in statu innocenliæ in Adam esse potuit. Sed et in hoc eadem ratio invenitur, si quis diligenter consideret. Nam cum potentia distinguantur secundum objecta, secundum ordinem objectorum est etiam ordo potentiarum. Contingit autem in objectis rationis esse ordinem superioris et inferioris et in speculativis et practices. Sicut enim principium indemonstrabile est supremum in speculandis, ita finis se habet in operabilibus: unde quandiu superior ratio hominis bene se habuisset circa finem, nullo modo deficere potuisset circa ea quæ sunt ad finem, propter indefectibilem ordinem inferiorum ad superiora secundum conditionem illius status. Sicut et in speculativis quandiu homo habet rectam existimationem circa principia, nisi sit defectus in connexione principiorum ad conclusiones, non poterit aliquis defectus incidere circa conclusiones. Manifestum est autem ex supradictis quod peccatum mortale est per aversionem a fine, peccatum autem veniale est inordinatio quxdam circa ea quæ sunt ad finem : unde impossibile erat hominem in statu innocenliæ peccare prius venialiter, quam mortaliter.*

Videatur Ang. Doctor toto illo art. 7, ubi proponit et solvit omnia argumenta, quæ in contrarium facere videntur, pluraque alia : a quibus proinde referendis abstinemus.

AMICULUS IV.

Utrum tenus rcl malut p^sit penare coiulilfr!

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod Angeli* boci* vel malus possit venialiter læccarc. Homo enim com a b $c- lis convenit in superiori anima· parte, quæ mens voater: secundum illud Gregor. in homil. Homo inIPltigil <nia> Angelis : sed homo sccundutn superiorem |u rieni anima.· potest peccare venialiter : ergo et Angelus.

2. Præt. Quicunque potest quod esi plus, potest tina quod est minus : sed Angelos potuit diligere bonum ervitum plus quam Deum, quud fecit i^ccaudo mortaliter : erga etiam potuit bonum creaium diligere Infra Deum ordinale, venialiter peccando.

3. Præt. Angeli mali videmur aliqua facere. quaiSDDtex genere suo venialia peccaia, provocando homines ad risum, et ad alias hujusmodi levitates: sed circunsiautia |XT-6i̊u· non facit de veniali mortale, ut dictum est, nisi speciali prohibitione superveniente, quod non est in proposito: ergo Angelus potest peccare venialiter.

Sed contra est, quod major est pctfcclio Angeli, qumu perfectio hominis in primo statu : sed homo io primo siatu non potuit peccare venialiter : ergo mullo minus Ab- gelus.

Respon. Dicendum, quod intellectus Angclf^sicut in primo dictum esi, non est discursi vus. ut scilicet procedat a principiis in conclusiones seorsum utrumque inielligeus, sicut in nobis contingit : unde oportet quod quandocuoqoe considerat conclusiones, consideret eas prout sunt ia principiis. In appetibilibus autem, sicut luultolies dictum esi, fines sunt sicut principia : ea vero quæ sum ad liuein, suti sicut conclusiones : unde mens Angeli non fertur iu ea qcr sunt ad finem, nisi secundum quod stant sub ordine finis: propter hoc ex natura sua habent, quod non possit in eis esse deordioalio circa ea quæ sunt ad finem, nisi simul sil deordinatio circa finem ipsum, quud est per peccatum mor- ule. Sed Angeli boni non moventur ia ea quæ sunt ad finem, nisi iu ordine ad finem debitum, qui est Deus : et propter hoc omnes eorum actus sunt actus charitatis, elsic in eis non potest esse peccatum veniale. Angeli vero mali in nihil moventur, nisi in ordine ad finem peccati superbfe ipsorum : ct ideo in omnibus peccant mortaliter quæcunque propria voluntate agunt. Secus autem est dc appetitu naturalis boni, qui est in eis, ul in primo dicluin est.

Ad primum ergo dicendum, quod homo convenit quidem cum Angelis in mente sive in intellectu : sqd differt in modo intelligcudi, ut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod Angelus non potuit minus diligere creaturam quam Denm, nisi simul referens eam in Deum, sicut in ultimum liueiu, vel aliquem finem inordinatum. ratione jarndicia.

Ad tertium dicendum, quod omnia illa quæ videntur esse venialia dæmones procurant, ut homines ad sui familiaritatem attrahant, et sic detineant cos iu peccatum mortale ; unde in omnibus mortaliter peccant propter intentionem finis.

Conclusio : *Neque in Angelis bonis, neque in malis potest esse peccatum veniale: quia boni semper moventur ex fine charitatis, et sic in omnibus bene operantur: mali vero semper moventur ex fine suæ superbiæ, et ita in omnibus quæ Ubere agunt, peccant mortaliter.*

Commentarius.

Quamvis ratio D. Thomæ pro hac conclusione aliquibus neotericis minus firma videatur; recte tamen considerantibus efficacissima apparct. Nam quod omnes actus voluntatis angelicæ ex actuali intentione ultimi finis particularis procedant, debeantque

que proinde participare bonitatem vel malitiam talis finis, satis convincitur, tam ex paritato, qua utitur S. Doctor ad actus angelici intellectus, el ad prima ejus principia. Tum etiam ex actualilate et immaterialitate ipsius Angeli. Sicut enim in nobis, quia intellectus el voluntas sunt valde potentiates, el in infimo spiritualitatis gradu, incipit cognilio et volitio a communioribus et potentialibus, nec semper ea actu cognoscimus vel appelimqs, sed quandoque in actu, quandoque solum in potentia, indeque per discursum et applicationem, ad magis actualia et specialia descendimus : ita quia Angelus et ejus potentiæ sunt valde actuales et immateriales, debet eorum cognitio et volitio initium sumere a rationibus magis actualibus, et magis determinatis, ejus tamen efficaciae et virtutis, ut possint inde seipsos ad alia applicare et movere : quo pacto se habet finis ultimus particularis, quem semel omnimoda libertate eligunt. Debent igitur in hujusmodi finis cognitione et volitione semper actu persistere, et exinde in reliquas operationes moveri. Quæcunque autem volitio vel operatio orta ex actuali intentione ultimi finis particularis contrahit necessario moralitatem talis finis, atque adeo vel bonitatem charitatis, si finis sit Deus, ut in bonis Angelis, vel malitiam superbiæ, si finis sit superbiæ objectum, ut in dæmonibus. Nec necesse habemus latius hicconfirmarehujusmodi doctrinam, quia in tract, de Angelis disp. 10 et 11, plura diximus, quæ efficaciter persuadent, eam esse conditionem angelicæ naturæ, quam modo explicuimus.

Notanda vero est disparitas inter rationes hujus et præcedentis articuli : nam homini in statu innocentiæ negatur facultas ad delinquendum venialiter, ex eo quod ibi non poterat committere illa quæ sunt ex genere suo peccata venialia : si namque hæc committeret, proculdubio venialiter delinqueret. Angelo vero non ideo negatur prædicla facultas, quasi talia venialia (loquendo de Angelo malo) committere non possit; sed quia quæcumque committat, redduntur mortalia ex modo illa committendi, et ex fine, propter quem committuntur. Nota etiam quod D. Thom. solum applicat suam doctrinam Angelis qui ad supernaturalem finem fuerunt elevati, quique vel per peccatum lapsi sunt, vel per charitatem in Dei amicitia permanserunt : quia de facto nullus est qui ad istorum vel illorum numerum non pertineat. Si autem velimus quæstionem extendere ad casam,, quo Deus crearet aliquos Angelos in solis suis naturalibus, et sine prædicta elevatione, etiam tenenda est pars negativa : quia Angelus sic conditus neque mortaliter neque venialiter peccare posset : ut ostendimus in prædicto tract, de Angelis, disput. 9, dub. 3.

ARTICULUS V.

Utrum primi motui sensualitatis in infidelitux sint precata mortalia ?

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod primi motus sensualitatis in infidelibus sint peccata mortalia. Dicit enim Apostolus ad Roma. 8, quod nihil est damnationis his, qui sunt in Christo Jesu» qui non secundum carnem ambulant, ct loquitur ibi de concupiscentia sensualitatis, ut ex præmissis apparet : liæc ergo causa est quare concupiscere non sil damnabile his, qui non secundum carnem ambulant, consentiendo scilicet concupiscenti^ quia sunt in Christo Jesu .· sed infideles non sunt in Christo Jesu : ergo in infidelibus est damnabile : primi igitur motus infidelium sunt peccata mortalia.

2. Præt. Anselm, dicit in lib. de gratia ct lib. arb. Qui non sunt in Christo sentientes carnem, sequuntur damnationem etiamsi non secundum carnem ambulant .· sed damnatio non debetur nisi peccato mortali.· ergo cuin homo sentiat carnem secundum primum motum concupiscentia*, videtur quod primus motus concupiscentiæ in infidcllbussit peccatum mortale.

3. Præt. Anselm, dicit in cod. lib. Sic est factus homo, ul concupiscentiam sentire non deberet .* hoc autem debitum videtur homini remissum per gratiam baptismalem, quam infideles non habent: ergo quandocunque infidelis concupiscit, etiamsi non conscutiat, peccat mortaliter contra debitum faciens.

Sed contra est, quod dicitur Actuum 10 : Non est personarum acceptor Deus : quod ergo uni non imputat ad damnationem, nec alteri : sed primos motus fidelibus non imputat ad damnationem : ergo etiam nec fidelibus.

Respon. Dicendum, quod irrationabiliter dicitur, quod primi motus infidelium sint peccata mortalia, si eis non consentiatur : et hoc patet dupliciter. Primo quidem quia ipsa sensualitas non potest esse subjectum peccati mortalis, ut supra esi habitum : est autem eadem natura sensualitatis in infidelibus et fidelibus : unde non potest esse, quod solus molussensualitatisin infidelibus sit peccatum mottale.Alio modo cx statu ipsius peccantis : uunquam enim dignitas personæ diminuit peccatum, sed magis auget, ut ex supra dictis palet: unde neque peccatum est minus in fideli, quam in infideli, sed multo majus. Nam ct infidelium peccata magis merentur veniam propter ignorantiam, secundum illud I ad Timoth. 1 : Misericordiam Dei conscquutiis sum» quia ignorans feci in incredulitate mea : ct peccata lldcltum aggravantur propter gratia' sacramenta, secundum illud IIcbr. 10: Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui sanguinem Testamenti, in quo sauctiflcatus est, pollutum duxerit.

Ad primum ergo dicendum, quod Apostolus loquitur de damnatione debita peccato originali, quæ aufertur per gratiam Jesu Christi, quamvis maneat cojicupiscentiæ fomes : unde hoc quod fideles concupiscunt, non est in cis signum damnationi^ originalis peccati, sicut est in infidelibus. Et hoc etiam modo inlelligcndum est dictum Ans. Unde patet solutio ad secundum.

Ad tertium dicendum, quod illud debitum non concupiscendi, erat per originalem justitiam : unde id quod opponitur tali debito, non pertinet ad peccatum actuale, sed ad peccatum originale.

Conclusio *esi negativa.*

Quamvis tempore D. Thomæ non defuerint qui in infidelibus etiam primos sensualitatis motus (supposita gravitate objecti)ad mortalem culpam damnaverint, indeque occasionem sumpserit S. Doctor ad instituendum præsentem articulum, ut contrariam veritatem demonstraret ; modo tamen nullus est qui ab ejus doctrina recedat, aut eam inquæstionem deducat. Est tamen circa motus sensualitatis non deliberatos non levis difficultas, an omnes sive in fidelibus, sive in infidelibus sint peccata venialia ; vel potius dentur aliqui ita primo primi et deliberationis expertes, ut etiam a prædicta malitia excusentur? Tenendum vero esse hoc posterius, ostendimus supra disp. 10, dub. 3.

ARTICULUS VI.

Γ/nrm *ptccalum vexiate pwit ix ûhqxo moi* $o/i> *prigixah T*

Ai! <extnm sic proceditor. Videtur quod peccatum veniale possit esse in aliquo eo n solo original!. Dispositio enim pnecedit lubitam ! venule est dispiritio ad morule.ut supra didam est . ergo veniale in infideli, rui non remittilar originale, invenitor ante moruie : et sic quandoque infideles habent peccata venialia cum originali sine mortalibus,

2. Pra-L Minns habet de ronneiionc et convenientia veniale cum moruli, quam mortale peccatum com mortali? sed infidel's subjectus originali peccato potest cotnroiUere cunim peccatum morule, et non aliud : ergo jKJtcst committere leccafum veniale et non mortale.

3. Præl. Determinari potest tempos io qno puer primo potest esse actor peccati actualis, ad quod tempus cum pervenerit. potest ad minos per aliquod breve spatium stare, quin pc.xel morbiiter, quia *hoc* etiam in maximis sceleratis contingit. In illo autem spatio quantoiicumque brevi poles! (cccare venialiter : ergn peccatum veniale potest esse in aliquo cum originali peccato absque mortali.

Sed contra esi. quia pro peccato originali puniuntur homines in limbo puerorum, ubi noues! pœna sensus, ut infra dicetur. In inferno autem detruduntur homines propter solum peccatum mortale : ergo non erit locus, iu quo possit puniri ille, qui habet peccatum veniale cum originali solo.

Hespon. Dicendam, quod impossibile est, quod peccatam veniale sit in aliquo cum originali peccato absque moruli. Cujus ratio est, quia antequam annos discretionis perveniat defectus irtatis prohibens usum rationis, excusat cuma peccato mortali : unde multo nugis excusat cura a peccato veniali, si committat aliquid, quod sit ex genere suo tale. Cum vero usum rationis habere incœperit, uou omnino excusatur a culpa venialis et mortalis peccati, sed primum,quod tuuc homini cogitandum occurrit, est deliberare de seipso: Cl si <]ut<len> seipsam ordinaverit ad debitum finem, per gratum couscquetur remissiouemoriginalis peccati. Si vero uon ordinet seipsam ad debitum finem, secundum quod in illa ætate est capax discretionis, peccabit mortaliter, non faciens quod in se esi. et ex tunc non era in eo peccatum veniale sine mortali» nisi postquam totum fuerit sibi per gratiam remissura.

Ad primum ergo dicendum, quod vcuiale non est dispositioex necessiute pra.redensmortale. sed contingenter: sicut «iuaiidoqne labor disponit ad febrem, non autem sicut calor disponit ad formam ignis.

Ad secundam dicendum, quod non impeditur peccatam veniale simul cinn solo originali propter distantiam ejus, vel convcnicnlian, se<! propter defectum usus rationis ut dictum e$t.

Ati terîium dicendum, quoti ab aliis peccatis mortalibus poiost puer incipiens habere usum rationi», pet tempus abstinere; seda peccato omissionis pnrilicte m» liberatur, nisi miain cito potest se convertat ad Dewi. himum enim quod occurrit homini discretionem habenti.es quod de seipso cogitet, ad quem alia ordiuctsiculad fluta Finis enim est prior in intentione, el ideo hoc tea^ pro quo obligatur ex Dei pr.ecepto allirmalivo, <pro Dean, nus dicit : Convertimini ad me, et ega ewertar id »«, Zachariæ primo.

Conclusio : *Impossibile est quod peccatum veniale sit in aliquo cum solo originali peccato sine alio peccato mortali.*

DISPUTATIO XX.

De incompossibilitate peccati venialis cum solo originali.

1. Resolutio hujus postremæ difficultatis, qua D. Thomas toti præsenti materiæ finem imponit, multis visa est difficilis, et aliquibus extraneis ab ejus schola minime probatur : cum propter id quod supponit de praeopto conversionis in Deum, ubi homo primo pervenit ad usum rationis : tum propter aliud quod ex tali praecepto deducit, videlicet non posse hominem ad rationis usum pervenientem, prius peccarevenialiter, quam vel prædictum præceptum adimpleat, et adimplendo justificetur, vel voluntarie omittat adimplere, eaque omissione mortaliter delinquat : quo fit ut cum pervenerit ad peccandum venialiter, vel exuerit jam peccatum originale media prædictaconversione, atque adeo non sint simul talia peccata ; vel commiserit aliquod peccatum mortale, cum quo et non cum solo originali peccatum veniale simul existât. Non enim prædicti auctores satis percipiunt aut veritatem antecedentis, aut illationis bonitatem. Discipuli vero D. Thomæ et ejus fideles interpretes utramque libenter suscipiunt: quia utramque vident hoc loco firmiter assertam, et alibi multoties ab eo repetitam. Meritoque a Thomistarum classe eum rejiciendum putant, qui a vestigiis S. Doctoris hac in parte recesserit. Ut autem in pradicta difficultate distinctius procedamus, duplex dubium instituemus.: in quorum primo existentiam et conditionem prædicti præcepti, in secundo vero illationem D.Thomæ et conclusionem præsentis articuli radicitus examinare curabimus.

DUBIUM I.

Utrum quilibet homo perveniens ad usum rationis teneatur slatim sub culpa mortali in Deum se convertere: et qualis debeat esse ista conversio ?

Praeceptum conversionis in Deum, de quo quærit dubium, idem est ac præceptum dilectionis ipsius, non qualiscunque, sed efficacis et super omnia : quia neque voluntas aliter in Deum convertitur, quam amando et diligendo ipsum : neque alius amor quam efficax et super omnia potest ad intentum præsentis disputationis deservire, ut ex dicendis constabit. An vero debeat esse amor Dei expressus, vel solum implicitus, naturalis, vel supernaturalis, naturæ, aut gratiæ viribus eliciendus, non potest hic supponi, sed in secunda dubii parte examinari : ubi etiam quod modo supponimus de amore efficaci et super omnia, magis constabit.

Dicitur prima pars dubii pro sententia Ang. Doctoris.

2. Dicendum est primo, omnem hominem ad usum rationis pervenientem teneri statim sub culpa mortali convertereseinDeum, diligendo illum efficaciter et super omnia, prout est capax in illa ætate. Hæc assertio .est D. Th. in præsenti articulo, ubi ita pa-Jam loquitur, ut nulla ralione possit ejus W· mens in dubium revocari. Eandemque sta-(iwt luit in 2, dist. 28, q. 1, art. 3 ad 5, et dist. fat 42, q. 1, art. 5 ad 7, et in 4, dist. 15, q. 1, |i«p· art. 3 ad 6, de Mal. q. 5, art. 2 ad 8, et q. Snr. 7, art. 10 ad 8, de Verit. q. 24, art. 12 ad 2, et q. 28, art. 3 ad 4, aliisque in locis. Quem a*, propterea sequuntur unanimiter ejus disci-SJk.puli, Capreol. in 2, dist. 40, q. 1, art. 3, ad argum. Scoti, D. Anton. ! part. tit. 13, cap. 6n‘ ‘2, § 3, Conradus, Cajet. Mediha in commen-|JJ· tariis hujus artic. ubi eliam Curiel dub. 2, Greg. Mart. dub. 1, Araujo dub. 2, Alvarez |£?ώ. disp. 191, Zumel disp. 2, part. 2, concl. 3, Montes, disp. 18, q. 2, Silvester in sum. verb. *Oratio,* Solus de just, et jur. q. 3, art. 7/ 10. Victoria relect. 13, de puero perven. ad usum rat. Bannez 2, 2, q. 10, dub. 2. Atque idem lenuere Vincentius in specul. moral, dist. 21, par. 3, dub. 0, Abulens. super cap. 25, Maith, q. 749, Dionys. Carthus. in 2, dist. 28, Navar. in Manuali cap. II, n. 7, Martin, de Ledesma ! par. 4, q. 28, Tolet. lib. 4 sum. c. 9, n. 9, Ludovic Lopez, ! par. instructor» cap. 40, Corduba lib. 2, quæst. 5 ad 4, Vega super Concil. Trident, lib. 9, cap. 42, Manuel Rodrig. tom. ! sum. in 2 editione cap. 11, Ægidius Trull, tom. ! super Decalog. lib. 1, cap. 5, num. 3 et alii.

Probatur primo ex èaera Scriptura, tum ex illoZachar. 1: *Convertimini ad me, et convertar ad vos.* Quod Ang. Doctor in solut. ad 3 hujus art. itaad præsens inducit : *Primum quod occurrit homini discretionem habenti, est quod de seipso cogitet, ad quem alia ordinet sicut ad finem : finis enim est prior in intentione : et ideo hoc est tempus* (tempus scilicet primæ discretionis) pro *quo obligatur ex Dei prxeepto affirmativo quo Dominus dicit. Convertimini ad me, et ego convertar ad vos. Zach.* 1. Tum etiam ex illo Matth.6: *Quxrite primo regnum Dei, et justiliam ejus,* etc. Quod testimonium assumpsit ad idem S. Doctor q. 7 de Malo, art. 10 ad 9, his verbis : *Licet præcepta affirmativa communiter loquendo non obligent ad semper : tamen ad hoc est homo naturali lege obligatus, ut primo sit sollicitus de sua salute, secundum illud Matth.* 6 : *Primum quxrite regnum Dei. Ultimus enim finis naturaliter primo cadit in appetitu, sicut prima principia naturaliter primo cadunt in apprehensione.*

3. Dices, primum ex his testimoniis intelligi de conversione a peccatis personalibus, quæ Gt per pcenitentiani : posterius vero non continere prædictum præceptum, sed solum consilium dimittendi omnia temporalia propter regnum coelorum, et propter perfectionem evangelicam. Sed hoc pa-R«^*b-rum referi : nam cum idem Scriptura locus plures sensus literales admittat, totque illi tribuendi sint, juxta communiorem Theologorum regulam, quot ex ejus verbis, salva serie contextus, el sine absurdi vel erroris periculo possunt deduci ; non infertur ex eo quod concedendus sit prædictis testimoniis iste posterior sensusfquem libenter admittimus) negandum esse illum priorem : qui neque ullo ex capite dissonat contextui, neque alicujus erroris vel absurdi periculo manet obnoxius. Quinimo ut intelligamus, prædictum sensum esse verum et legitimum, satis superque est quod Ang. Doctor ita intellexerit illa testimonia, nullo ex aliis Patribus in contrarium reclamante vel contradicente : ut revera nullus reclamat, neque prædictæ intelligent!® contradici!. Non enim minoris facienda est aulhorilas Divi Thomæ quoad intelligentiam sacra

D.Tbom. D.Tbom. EΠα-gu’|"' t'2.·-

Scripturæ, quam Augustini, Hieronymi, Gregorii. aut alicujus alterius ex Ecclesias Doctoribus : ex quorum operibus, potius quam ex proprio marte credendum est illum suam expositionem et intelligentiam desumpsisse. Quod si exponente ita Ambrosio, Hieronymo, aut Augustino nullus impune intelligentiam rejiceret, cur rejicienda erit expositio D. Thom. per quem Hieron. August. Ambros.-et cæteri Ecclesiæ Patres apertius et formalius nobis loquuntur?

Accedit, quod in ipsa sacra Scriptura praecipitur nobis celeris et præpropera conversio ad Deum; reprehenditurque ejus dilatio,
Eal.5 juxta illud Eccles. 5 : Aon *tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem.* Cur ergo non intelligemus in hoc et similibus locis ubi prædicta conversio commendatur, contineri præceptum non differendi, sed exequendi talem conversionem, ubi primo ad id adest tempus et occasio, sicut adest in instanti usus rationis?

Katio *strtîo&c* 4. Deinde probatur ratione in hunc modum. Præceptum diligendi Deum super omnia obligat aliquando homines ad sui adimpletionem per actum conversionis in illum, ut tota lex naturalis et divina proclamat : debetque proinde assignari certum tempus talis adimpletionis, sicut assignatur in aliis præceptis affirmativis : sed in nullo tempore adest per se major ratio prædictæ obligationis, quam cum homo pervenit ad usum rationis : ergo tunc urget talis obligatio. Major et consequentia constant. Minor vero probatur. Tum quia prædictum præceptum est primum quod continetur in
Matth. ïθδθ : juxta illud Matth. 22 : *Hoc est maxi-*
i2. *mum et primum mandatum, etc. Diliges Dominum Deum tuum,* etc. obidque dici solet *præceptum prxceplorum,* quia cætera omnia illud supponunt, et in eo radicantur: adimpletioni autem primi præcepti debitum est primum tempus capax talis adimpletionis, ita ut nullius alterius adimpletio prius urgere possit : cum igitur post primum instans usus rationis nullum tempus sit, in quo non possit urgere alicujus alterius præcepti adimpletio, consequens est, ut proprium tempus adimpletionis primi præcepti sit prædictum instans.

Tum etiam quia prædictum præceptum est finis præceplorum omnium et totius
i aJ legis, juxta illud 1, ad Timoth. 1 .*Finis*
Tim.i *præcepti est charilas* : finis autem licet in exccutione sit posterior, in amore tamen et acceptatione intendentis finem debet esse prior, utpote propter quem cætera diliguntur : debet igitur antecedentur ad omnia diligi et acceptari.

Tum praeterea, nam hujusmodi praeceptum traditum est hominibus, ul ratione illius dirigant suos actus in ordine ad bonum honestum, cujus amor in ipso praecepto continetur : atque adoo tunc primo debet adimpletio ejus urgere, ex quo homo potest libere operari : ne videlicet mens rationalis et homo ipse, cum jam ut homo el ul rationalis vivere incepit, suis operationibus extra ipsum bonum honestum absque regula et gubernaculo per bona delectabilia vagetur. Cum ergo hoc contingat a primo instanti usus rationis, valde consonum est, ut pro illo instanti proponatur hominibus prædictum præceptum, illoque adstringantur : ob hoc saltem ut ex tunc habeant certain operandi regulam, certumque et fixum scopum, quo suas operationes dirigant. Etenim dum homo per rationis usum in hunc mundum moralis conversationis pervenit, quasi ingreditur vastissimum mare anfractibus et periculis plenum, ubi innumera sibi ex tunc jam objecta occurrunt, quædam honesta et rationi consona, quædam delectabilia et dissona rationi : unde manifeste exponitur periculo errandi et a rationis regula deflectendi, nisi ex tunc præfixum et intentum habeat finem ultimum, in quem ejus actus sunt dirigendi, et per quem sunt regulandi, ut honeste fiant. Sicut gubernator navis incipiens per anfractuosum mare discurrere, exponeretur submersionis periculo, nisi ex quo primo mare ingreditur, præfigeret sibi certum scopum, quo navem dirigeret. Illud ergo est tempus maxime opportunum et necessarium, ut prædictum præceptum obliget. Desumpsimus vero hanc probationem ex D. Tho. qu. 28 de Verit.D.n» art, 3 ad 4, ubi sic ait : *Cum quilibet teneatur peccatum vitare, el hoc fieri non possit nisi prxstilo sibi debito fine, tenetur quilibet, cum primo sux mentis esi compos, ad Deum se convertere, et in eo finem constituere, el per hoc ad gratiam disponitur.*

4. Adde, quod si discurramus per alia tempora post illud primum, in nullo alio reperiemus tot rationes et congruentias, ut prædictum præceptum obliget. Quinetiam eo transacto vix erit ratio assignandi potius hoc tempus*quam illud, ut intuenti constabit. Quod enim aliqui dicunt obligare solum in articulo mortis, communiter reprobatur : quia cum præceptum dilectionis Dei traditum sit ad rectam vitæ humanæ institutionem

lutionem per relationem operationum nostrarum in Deum tanquam in ultimum finem,etad conci liandam conservandamque amicitiam cum illo, rationi dissonat, ut in solo vitæ exitu obliget, totumque vitæ spatium extra talem obligationem sit.

Ctafir- 5. Ex quo potest desumi non inefficax confirmatio nosiræ assertionis et rationis factæ pro illa. Quia inter plures et diversos modos dicendi circa designationem temporis prædictæ obligationis, quos assertores contrariæ sententiæ excogitarunt, nullus invenitur qui sufficienti ratione fulciatur, aut qui ipsismet aulhoribus omnino satis- iw faciat : ut videre est apud Thom. Sanchez ' lib. 2 sum. c. 45, ubi relatis prædictis dicendi modis usque ad octo,omnes illos rejicit et impugnat, vel tanquam insufficientes, vel tanquam firmo aliquo fundamento destitutos. Neque minus impugnationi obnoxius manet nonus, quem ille approbat dicens, prædictum tempus esse, cum graves odii Dei tentationes instant, et periculum illis succumbendi adest, nisi lentatus actum amoris Dei eliciat. Porro hunc dicendi modum insufficientem esse liquet : tum quia obligatio ad actum quæ præcise est ratione tentationis casu occurrentis et urgentis, non est obligatio per se, sed per accidens : sicut per accidens et non per se est quod talis tentatio tunc occurrerit, et alia via superari non possit : tempus autem quod quærimus, non est illud in quo præceptum dilectionis Dei urgeat per accidens, sed in quo obliget per se : quia certum est assignandum esse aliquod tempus hujus per se obligationis. Tum etiam quia prædicta obligatio debet esse communis omnibus adultis, et omnes illos constringere, sicut ipsum præceptum commune est, et omnibus imponitur : sed illa occasio in qua urgent graves odii Dei tentationes, et periculum illis succumbendi, non est communis omnibus adultis : plurimi enim sunt qui toto vitæ tempore nullis hujusmodi tentationibus vexantur : non igitur hac via assignatur sufficienter tempus prædictæ obligationis.

4wtio. 5. Neque obest, si dicas, quod etiam tempus primi usus rationis a nobis assignatum non affert prædictam obligationem per se, sed solum per accidens : nimirum ratione periculi deviandi a regula rationis, incidendique in alia peccata, dum homo non præintendit et præfigit sibi certum finem bonum, in quem suas operationes dirigat, ut in tertia probatione nostræ rationis dicebamus : ergo neque ex hoc capite debuimus i modum dicendi nuper relatum impugnare, neque prædictam obligationem pro omnibus hominibus et sub culpa 'mortali statuere. Etenim præceptum obligans solum per accidensob periculum delinquendi contra alia præcepta, non plus obligat, quam ipsa præcepta contra quæ adest periculum delinquendi : in multis autem ex iis qui perveniunt ad rationis usum, vel nullum adest tunc periculum delinquendi contra alia præcepta ; vel saltem non semper adest periculum delinquendi contra illa quæ obligant sub mortali, sed ad summum contra aliqua obligantia sub veniali : sicut est præceptum non loquendi aut operandi otiose, et similia.

G. Non itaque hoc obest : stat enim quod præceptum de quo agimus, obliget in instante usus rationis ob periculum delinquendi contra alia præcepta, et nihilominus obliget perse et ratione sui, atque adeo quoad omnes etsubculpa mortali. Pro quo Docirina nota, ex duplici periculo posse oriri obli-p|%^.tt’ gationem exequendi aliquem actum, ut diligendi Deum, vel fundendi orationem in aliquo tempore determinato : aut ex periculo intrinseco orto per se ex absentia talis actus; aut ex periculo extrinseco aliunde ortum ducente. In primo casu obligatio præcepti est per se, atque ita gravis et universalis, sicut exigit natura sua propria materia talis præcepti : in secundo vero est per accidens, non nisi qualem alia præcepta, quorum violationis periculum imminet, expostulant. Dicitur autem periculum intrinsecum ortum per se ex absentia actus, quando iste non casu et contingenter aut ex hujus vel illius peculiaris accidentis occursu, sed ex natura rei et ex ordine divinorum præceptorum requiritur ad illud evitandum : neque alia via quam per talis actus positionem potest juxta communem rerum ordinem caveri : ipsumque periculum non urget dumtaxat contra hoc vel illud præceptum determinatum, sed communiter et indifferenter contra omnia, vel contra plura. Tum quippe ipse rerum ordo per se postulat, ut detur præceptum de tali actu ibi et tunc exercendo : et hoc est, tale præceptum obligare per se. Periculum vero exlrinsecum et non per se orium ex defectu actus dicitur quando non ordo rerum aut divinorum præceptorum, sed occasio aliqua accidentaliter occurrens postulat, ut adhibeatur talis actus ad tale periculum cavendum ; ob idque sæpe tollitur sino actu per solam absentiam ipsius occasionis :J unde

quod actus tunc adhibeatur, non est petilum a præcepto ejus per se, sed per accidens, ratione dumtaxat alicujus alterius præcepti, cujus adimpletio per prædictam occasionem impeditur. Sicut cum aliquis ex accidenti tentalione cernitur in periculo violandi castitatem, nisi orationem fundat : totum enim hoc periculum estextrinsecum, ulpote ortum non per se ex absentia orationis, sed ex occasione tentationis, qua cessante, etiam oratione non adhibita, prædictum periculum evanesceret.

Diiuiiur Ad rem ergo : periculum quod imminet deviandi a rationis regula et in mullis delinquendi ex omissione conversionis in Deum pro primo instante usus rationis, non oritur præcise ex aliqua occasione aceidentaliter occurrente, sed ex ipso rerum ordine: quia dum homo per prædictam conversionem non præfîgit sibi certum finem et regulam intra lineam boni honesti, ex ipsa finis et regulæ destitutione manet in periculo aberrandi ab illis, et inordinate per bona delectabilia divagandi. Unde in tali casu et periculum oritur perse ex defectu prædictæ conversionis, el obligatio ad illam est ex ipso ordine rerum el praeceptorum : adeoque tale periculum est periculum intrinsecum, et obligatio operandi propter cavendum illud est obligatio per se debetque proinde esse ita universalis, sicut ipsum præceptum diligendi Deum, quod omnes constringit : et ita gravis, ut sit sub culpa mortali : quia tantam obligationem habet per se inducere materia prædicti præcepti.

§ π.

Ratio alia pro eadem assertione.

Doctriia rro^ffor-ratione, "· Secunda ratio probans nostram assertionem est quæ traditur a D. Thoma in hoc art. Pro cujus intelligentia nota, nomine *instantis usus rationis,* pro quo prædictam obligationem statuimus, a nobis non inlelligi aliquod unum instans physicum et omnino indivisibile; sed totam illam ducationem, qua homo indiget ad discernendum inter bonum rationis et bonum sensibile, et ad deliberandum quod ex prædiclis bonis sit sibi amplectendum. Quæ duratio quia regulariter brevissima est, totaque exigitur ad primum rationis usum plene exercendum, moraliter dicitur unum et primum instans; quamvis physice verum tempus, adeoque plura instantia includat. In hoc igitur morali instante primus actus occurrens homini est cognitio et judicium intellectus respectu boni communis, sub ratione dumtaxat convenientis ad proprium suppositum, quæ est ratio boni physici, præscindendoque pro tunc a ratione honesti aut delectabilis, consoni vel dissoni recte rationi, quæ sunt rationes boni et mali moralis. Ad hujusmodi vero actum intellectus sequitur in voluntate actus amoris ejusdem boni communis sub prædicta ratione boni physici. Et quia uterque iste actus inditur ab Authore naturæ, cujus est extrahere primo intellectum el voluntatem de potentia ad actum, uterque sine discursu aut electione habetur ob idque potest adesse, et de facto adest in primo instante physico prædicti instantis moralis : ibique jam usus rationis inchoatur.

Deinde sequitur alius actus intellectus, quo discernit inter bonum et malum morale, seu inter illud quod consonat rectæ rationi, et naturæ hominis, ut homo et rationalis est; et illud quod dissonat tali rationi et naturæ, placet vero appetitui sensitivo, et est juxta naturæ defectibilitatem. Adestque etiam iste actus sine discursu et meditatione, per principia synderesis ab eodem Authore naturæ indita. Et penes hujusmodi actum dicere solemus consistere primum rationis usum ; quia in eo primo splendet discretio boni el mali moralis, quæ est primarium mu nuspracticæ rationis. Existente vero in intellectu hujusmodi actu, statim tangitur homo interna solicitudine, ut deliberet et determinet de seipso, in quod ex prædiclis bonis se ordinct, seu quod ex illis prosequendum sibi eligat et amplectatur. Et ubi hæc deliberatio completur, vel compleri debet, ibi terminatur prædictum instans morale. Quod proinde in aliquibus erit brevius, in aliquibus vero latius, juxta celeritatem et acumen ingenii uniuscujusque: ratione cujus et aliarum circunstantiarum quibusdam datum est citius, quibusdam vero tardius discurrere et deliberationem illam complere. Sicut etiam non est omnino idem tempus aut eadem ælas, ubi hæc pueris occurrunt : sed aliquibus ante septimum vel sextum annum, et aliquibus non nisi post illum, citius vel tardius: quod ex naturali corporis compositione, et organorum ubi sensus resident dispositione multum dependet.

8. Porro primum quod ad præsentiain illius judicii synderesis discernentis bonum a malo moraii hominem solicitât, esse ut deliberet de seipso, in quod ex prædictis

se ordinet, non omnino supponitur hic a n. Thoma ; sed sufficienter probatur in solution. ad 3, verbis illis: *Primum enim quod occurrit homini discretionem habenti est, quod de seipso cogitet, ad quem alia ordinet sicut ad finem : finis enim est prior in intentione.* Quam rationem et ejus vim optime enucleavit Cajet, in comment, hujus articul. § *Ad cujus evidentiam.* Occurrens cuidam rationi dubitandi quam in contrarium adduxerat his verbis : *Advertendum est, quod in occurrente primo fine inveniuntur duo, scilicet quod appetitur ; el cui appetitur* (Supponit Cajet, et merito, quod voluntati in primo instante usus rationis naturaliter occurrit ut amandum bonum in communi, ut modo diximus). *Primum* (prosequitur) *est amatum amore concupiscentix : secundum amore amicitix. El quia amabile quidem bonum, unicuique autem proprium, et amicabilta qux sunt ad alios, veniunt ex amicabili ad se, primum cui appetitur, est ip~semet appetens. Et quia concupitum ordinatur ad amatum amicitia, et non e converso : ideo primus simpliciter finis occurrens appetenti est ipsemet qui est finis omnium concupiscibilium, ad quem omnia concupiscibilia naturalifer ordinantur. Quia ergo finis est prior in intentione, et ipsemet puer est finis primo amatus amicitia, cui primo concupiscitur de facto, oportet quod primum de facto occurrens pueri voluntati, sit ipsemet, ad quem aha concupiscibilia ordinet. Completo autem hoc naturali occursu, quo puer vult naturaliter sibi bonum ac beatitudinem, consequens est ut statim de prxeipue amato quod jam occurrit, id est, de seipso solicitas sit, quid ei appetendum sit. Ex hoc enim pendet quid operandum, quid solicitandum, quid patiendum, et quicquid aliud subesi ejus potestati. Et quoniam ipse secundum seipsum est magis amatus, quam ipsemet secundum paries seu partiales rationes suas, consequens est quod primum solicitons puerum est deliberare quid sibi secundum seipsum lotum, non secundum hunc vel illum respectum appetendum est. Hoc autem est deliberare de seipso, et ordinare se ad finem: quia id quod sibi prxeipue amato secundum se totum est appetendum, est finis ad quem ipso ordinatur. Unde si sibi appetendum consuerit bonum honestum in confuso, ut xtas illa consuevit, bene deliberavit de seipso, finem suum in veram beatitudinem collocans, quamvis imperfecte el inchoative.*

Et inferius : *Ex his autem dicitur ad objecta contra primum, quod de facto occurrere seipsum ut finem amatum amicitia, dum primo concupiscitur bonum, ratione convincitur : quia omne concupitum alicui concupiscitur : et cum constet quod non alteri, ergo sibi. Similiter quod de facto occurrerit ipsemet ut deliberabitis, quantum ex rerum ordine probatum est, quia est prxeipue amatus : et quia rerum ordo nulla tunc culpa perversus est, ideo naturx ordinem facti series quantum ad occursum sequitur.* Quibus verbis, licet aliquibus minus perspicua visa sint, nihil addendum duximus, ne expositione nostra minus perpolita Cajetanici eloquii sapor obtundatur.

9. Ex his ergo arguilur pro nostra assertione. Nam com homo primo desftdeliberat, in quem finem aut bonum se ordinet, tenetur eligere bonum honestum,et ordinare seipsum in tale bonum ; oppositum vero malum respuere: sed homo deliberat de seipso in primo instante morali usus rationis, ulpote de primo amato amore amicitiæ : tenetur igitur in illo ad prædictam electionem laciendam, atque adeo ad dilectionem Dei saltem implicitam, quæ ut num. 20 dicemus, clauditur in tali electione. Minor et consequentia constant. Major vero probatur. Tum quia od hoc ostenditur tunc homini ab Authore naturæ bonum honestum et malum contrarium, ut ipse cognita utriusque ratione eligat quod suæ naturæ et naturali lumini suæ rationis consonat ; respuat vero quod dissonat: ergo tenetur ita eligere, ne naturalis illa propositio effectu pro quo exhibita fuit frustretur, sed potius ipsum consequatur. Tum etiam quia quando Deus primo ostendit homini quid sit bonum, et quid sit malum, ipseque utriusque rationem sufficienter deprehendit, tunc proponit et ostendit illi sufficienter suam legem naturalem dictantem bonum esse sequendum, et malum fugiendum : ergo tenetur ipse homo ex tunc talem legem amplecti proponendo efficaciter vivere secundum illam, adeoque -eligere sibi prosecutionem boni et fugam mali. Quemadmodum cum primo proponitur alicui lex evangelica, ipseque veritatem talis legis sufficienter agnoscit, tenetur amplecti illam, et proponere vivere secundum ipsam saltem in communi : et nisi ita faciat, mortaliter delinquet, ut Theologi satis communiter fatentur.

10. Ad hæc (et est probatio D. Thomæ fere in omnibus locis ubi de hac re tractat) cum homo primo agnoscit indigentiam propriæ spiritualis salutis, et in quo hæc salus

saltem in confuso et in communi consistat, tenetur eam procurare, et facere quod in se est. ut illam consequatur : sed in instante morali usus rationis agnoscit homo se indigere spirituali salute, hujusmodique salutem (saltem in communi) sitam esse in amore boni honesti : tenetur ergo pro tunc ad talem amorem eliciendum. Consequentia liquet. Utraque autem præmissa habetur ex doctrina quam tradidimus. Major quidem, nam homo tenetur primo et ante reliqua omnia de ejus salute curare, quod secundum ordinem naturæ primo diligit : diligit autem primo seipsum secundum prædictum ordinem : ergo tenetur primo et antequam se ad alia distrahat, curam habere de propria salute. Minor vero, quia per illud lumen synderesis quo homo in prædicto instante discernit inter bonum et malum morale, agnoscit simul se esse propter aliquem finem ultimum diligendum et assequendum, debereque hujusmodi finem esse bonum honestum et rationi consentaneum, ac super reliqua omnia diligibile : (quamvis in particulari non deprehendat, quoad usque major lux adveniat, ubi sit tale bonum) videtque insuper, propriam salutem seu bonum suæ mentis situm esse in recta habitudine et ordinatione voluptatis ad prædictum finem, quæ fit per ejus amorem : hæc enim omnia utpote prima et universalissima ac per se notissima principia rationis practicæ, notificantur statim omnibus et *singulis ad rationis usum pervenientibus.* ut ex tali cognitione possint ad cætera minus per se nota discurrere : cognoscit ergo tunc unusquisque indigentiam suæ salutis, et in quo hæcsalus saltem in communi consistat.

Alia probatio. II. Denique probari potest major illa nostræ rationis : quia cum primo Deus hominem prædictomodo illuminatostendendo illi suam legem naturalem, quasi notificat illi dominium morale quod habet in ipsum, sumitquepossessionem humanæ voluntatis, quæ ex tunc sibi debetur : ergo tenetur ex tunc ipsa voluntas amplecti talem legem, et ejus obediendiæ se submittere : non enim sine hac submissione possidetur moraliter a Deo, neque Deus suum morale dominium in illam exercet. Fit autem talis submissio per electionem boni honesti, in quo clauditur volitio vivendi secundum rectam rationem et secundum ejusdictamen et legem : tenetur igitur ex tunc prædicto modo eligere.

Confirmatur : nam Angelus adstrictus fuit praecepto diligendi Deum et convertendi se in illuni in primo instante suæ plenæ libertatis, quod fuit secundum suæ creationis, et correspondet primo nostro instanti morali.· ergo etiam nos, tenebimur in hoc nostro instante similem dilectionem el conversionem elicere : cum eadem ratio utrobique militet : nempe quod omnis creatura rationalis ubi primo exercet plenum dominium suæ voluntatis, et agit ut omnino libera, tenetur se suo creatori submittere, et primum amorem ac primum voluntatis fructum illi consecrare. Valde enim rationi consentaneum est, ut Deus talis creatura-, auctor pro creationis beneficio exigat ah illa ex tunc hujusmodi pensionem, et primitias libertatis a se creatæ *sibi* et non alteri conquirat. Coi·

12. Dices primo, posse intellectum pueri pervenientis ad illud instans ligati aliqua, passione, aut aliqua perturbatione vel distractione impediri, ut non plene deliberet, quod ex bonis tunc propositis sit sibi eligendum : aut esto plene deliberet, poterit judicium electionis aliquantulum suspendere, et ad neutrum se determinare. Dum autem vel non plene deliberat, vel per deliberationem judicium non determinat, non videtur teneri ad prædictam electionem. Ensi

Sed contra : quia cum primum illud tans de quo agimus, non sit instans physi- cum et indivisibile, sed quoddam instans morale, tandiu protrahendum, est, quousque puer plene deliberet : ipse quippe actualis deliberatio, quæ tunc naturaliter pccurrit, habet se ut pars et complementum illius instantis : unde ex quacunque causa prædicta deliberatio impediatur, non censetor completum tale instans: et ideo diximus supra, quod prædictum instans non est æquale in omnibus sed in aliquibus longius, in aliquibus brevius : quia non omnes aut eadem ingenii et discursus celeritate gaudent, aut æqualiter passionibus et impedimentis rationem tunc ligantibus expediuntur. Lnumquenquc aulem tunc primo urgebit praeceptum convertendi se in Deum per amorem boni honesti, quando ex cognitione istius *boni plene deliberat.* Nec potest dici quod omissa deliberatione de seipso, possit puer tunc deliberare primo circa alia : nam ipsa natura solicita in primis de proprio bono, naturaliter tunc inducit cogitationem circa tale bonum, eaque inklectum praeoccupat, et impedit digressionem casualem ad alia, quousque de se deliberet. ins-Pradt· ân: ć,ur

beret. Per quod tollitur quædam replica, quæ ex dictis posset emergere. Vide infra num. 58.

13. Contra illud de suspensione judicii electivi post deliberationem etiam urget, quia eo ipsoquod puer, cognita ratione boni honesti et mali oppositi, plene deliberet, tenetur non suspendere judicium et electionem, sed judicare bonum esse eligendum, et malum respuendum, el ita eligere : idem enim præceplum quod jubet talem electionem, urget etiam pro determinatione judicii requisiti ad illam, et utriusque omissio est contra tale præceplum. Eo presertim quia existente prædicta deliberatione, nulla potest esse ratio suspendendi judicium de eligendo bono honesto, aut ipsam electionem, nisi vel quia placet et acceptatur oppositum malum, et hoc nullus dubitat repugnare rectae rationi : vel quia dubitatur quod eorum sit eligendum : et hoc etiam est prohibitum : quia contra redam rationem est deliberate dubitare inter bonum et malum, quod eorum amplectendum, vel fugiendum sit: cum ipsa ratio naturalis evidenter unicuique ostendat, bonum esse sequendum, et malum fugiendum. Tenetur ergo puer in prædicto primo istante non suspendere judicium aut electionem, sed determinate judicare, et de facto eligere. Praesertim cum ipsum lumen rationis tunc primo homini communicatum pulset et urgeat pro tali judicio et electione.

(05(0. 14. Dices secundo, sufficienter submitti voluntatem humanam divinæ legi, si viderit se adstriclam ad fugiendum malum et ad non peccandum, el hoc efficaciter proponat ; quamvis non urgeatur tunc præcepto eligendi bonum ; quia sicut natura incipit ab imperfectioribus, ila Deus prius præcipit minus perfecta, sicut est non peccare, quam perfectiora, sicut est bonum honestum eligere.

Mel· Sed neque hoc enervat nostram rationem. Potius enim ordo quem servat natura in humanis actibus, quemque proinde præcepta Dei naturalia observaro debent, suadet oppositum. Nam quod voluntas fugiat malum, oriri debet ex amore boni : utos- Mton.tendit D. Thom. hac 1,2, quæst. 25, artic. 2 : *Quia bonum quxritur* (inquit) *ideo refutatur oppositum malum.* Non enim voluntas aut appetitus vim habet ad effugiendum malum, nisi in virtute boni quod amat. Ergo si homo ubi primo bonum et malum cognoscit, tenetur hoc posterius effugere, a fortiori tenebitur illud prius diligere et amare : et sicut natura prius movet ad amandum bonum, quam ad respuendum malum, ita prius praecipit diligere illud, quam istud respuere.

15. Confirmatur : nam finis omnium præceptorum divinæ legis est unio voluntatis cum Deo, et cum bono honesto, quæ fit per ejus dilectionem et amorem : ad hujusmodi enim unionem perficiendam præceptaomniaordinantur, ut docet D. Thomas, D-T110in· 2, 2, quæst. 44, art. 1, ob idque diximus tom. sexto in tractat, de bonit. et malit, disput. 4, num. 19, nihil Deum posse præcipere, quod prædictam unionem impediat: quia nihil potest praecipere contra id quod in omnibus præceptis intenditur. Et hæc eadem unio et amor est etiam eorumdem præceptorum initium : quia nullum perfecte et ut oportet adimpletur, nisi ex prædicto amore : sed finis quoad intentionem et amorem præcedit omnia, quæ sunt ad finem : sicut etiam initium præcedit illa quibus virtutem subministrat : debitum ergo est ut præceplum talis amoris et dilectionis reliqua omnia antecedat. ConDr-roaü0· 4iRi

Dices, potius hinc fieri debere hoc præceptum ultimo loco adimpleri : quia finis quamvis in intentione sit primus, est ultimus in exeeutione : debet ergo exeeutio illius, quod se habet ut finis, postremo loco praecipi. Sed hoc nullius momenti est : Diluitur, nam cum dicitur, primum in intentione esse ultimum in exeeutione, intelligendum est de exeeutione quæ ab intentione distinguitur, uti est exeeutio consecutionis rei intenfæ : secus vero de exeeutione quæ in ipsa intentione clauditur, eo quod est exeeutio ipsiusmet intentionis : nam talis exeeutio, utpote in intentione ipsa inclusa, debet æque præcedere. Porro præceplum dilectionis Dei et boni honesti tanquam finis ultimi, de quo nunc agimus, non est præceplum de illorum consequutionc, sed de amore et intentione dumtaxat : undo tale præceplum debet etiam quoad exeeutionem primo loco obligare. Quia nihil aliud est obligare primo loco hujusmodi præceptum quoad excculionem, quam obligare primo loco ipsum finem quoad intentionem et amorem, seu esse primo loco intentum el amatum. Ex quibus satis superque probatam credimus existentiam prædicti præcepti pro illo primo instante morali, quæ est prima pars dubii : superest videamus, qualis esse debeat conversio et amur cadens sub tali præcepto, quod pertinet ad secundam. Ecpiica.

§111.

Secunda dubii pars absolvitur.

16. Licet aulhores omnes quos pro praecedenti assertione adduximus, omnino conveniant in statuenda obligationedilectionis Dei pro primo instante usus rationis ; non tamen eodem modo hujusmodi obligationem et dilectionem declarant : sed potius adhuc intercos vertitur in dubium, an exigatur ad illam adimplendam amor Dei formalis et explicitas: an vero sufficiat implicitus et victualis contentus in ipso amore boni honesti in communi? Et rursus, an talis amor solum exigatur ex parte Dei ut authoris el finis naturalis, vel etiam ut supernaturalis? Et iterum an sit eliciendus viribus gratiæ, vel solius naturæ? Imo sunt qui dubitent, an requiratur amor absolutus et efficax vel sufficiat inefficax el per modum velleitatis? Quæ omnia ex doctrina Angelici Docloris breviter resolvemus.

Beqniri- Atque ab hoc ultimo incipiendo, omnino tenendum est non sufficere amorem inefficacem, sed requiri efficacem et absolutum. Tum quia rationes usque modo factæ ad suadendam obligationem prædicti amoris, proculdubio convincunt de amore efficaci : hic solus est amor super omnia, qualem exigunt merita finis ultimi, et qualis requiritur ad instituendam vitam humanam, dirigendosque humanos actus in prædictum finem. Tum etiam quia juxta doctrinam Ang. Doctoris amor in primo instante debitus, debet esse talis conditionis, ut non compatiantur secum culpam mortalem etiam originalem, ut sequenti dub. ostendemus: amor autem solum inefficax non excludit talem culpam, ut est per se notum : non ergo per hujusmodi amorem adimpletur sufficienter prædictum præceptum.

An.■.uniciatim-et'iiiiu- 1?· ^u0 apposito, circa alia quæ primo et secundo loco inquisivimus, communior sententia tenet sufficere amorem Dei finis ratis? naturalis implicitum, contentum in ipso amore et electione boni honesti, et in proposito vivendi secundum rectam rationem.

Cajet. *la Cajet. Alvar. Curiel, Zumel, Martinez, Cuhei' '^rauj°' ^ontes· et plures alii ex his quos zumel. num. 2 retulimus. Non tamen desunt qui Araujo a^irmen^ requiri amorem Dei explicitum : Montes, imo requiri amorem Dei ut authoris et finis ^"^supernaturalis. Quæ sententia tribui solet Solus. D. Antonino, Capreolo, Solo, et aliis Thomistis. Quos tamen non difficile ad concordiam reducemus : forte enim dissidium ex defectu distinctionis procedit. 1'roquonola, sæpe contingere ut aliquod præceptum per se, seu quantum est ex se obliget in aliquo tempore determinato; et nihilominus ille quem obligat, si non adimpleat, excusetur ab ejus omissione seu transgressione : vel quia invincibiliter ignorat tale praeceptum, vel quia absolute non potest illud adimplere : de quo plura diximus disput. 5, dub. 6 et disp. 12, dub. ult.

Hoc præsupposito, dicendum credimus, præceptum dilectionis Dei quod per se obligat omnes ad rationis usum pervenientes, non solum præcipere, quantum est ex se, amorem ejus implicitum, sed etiam explicitum, neque solum amorem illius ut finis et anthoris naturæ, sed etiam (supposita praesenti hominum elevatione ad supernaturalem ordinem) ut finis ct anthorissupernaturalis. Excusantur tamen multi propter ignorantiam invincibilem ab omissione praedicti praecepti, quantum ad amorem Dei explicitum etiam ul finis naturalis; et plures adhuc quantum ad amorem finis supernaturalis: quæ quidem excusatio admittenda non est quantum ad amorem implicitum respectu Dei ut finis naturalis. Diximus *supposita présenti hominum elevatione ad supernaturalem ordinem :* quia si homo sine tali elevatione conderetur, ut in pura natura, præceptum diligendi Deum sive implicite sive explicite, solum comprehenderet amorem ejus naturalem · adsupernaturalem vero nequaquam se extenderet.

18. Probatur esse ita dicendum: et primo rniiu quoad primam partem. Nam praeceptum diligendi Deum prout in lege traditum est, aperte dictat amorem ejus formalem et explicitum, ut ostendunt ipsa verba quibus intimatur Matth. 22, elDeuler. 6 : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et^i ex tota anima tua,* etc. Et insuper nonsolum dictat amorem ejus ut finis naturalis, quem naturali ratione assequimur, sed etiam ut supernaturalis, quem cognoscimus per fidem, juxta communem Catholicorum acceptionem, qui nomine *dilectionis Dei* toties in Scriptura nobis praeceptæ amorem supernaturalem intelligent. Sed hoc præceptum secundum se totum obligat omnes homines, ex quo habent rationis usum : ergo, etc. Minor probatur : nam tale præceptum secundum se totum obligat omnes, ubi primo sunt capaces, ut illis proponatur et manifestetur : sunt autem capaces ab instante usus rationis, multisque re ipsa in eo instante totum illud manifestatur, et ab

ipsis de facto adimpletur, cognoscentibus ex tunc explicite per fidem Deum trinum et unum, authorom gratiæ, remuneratorem et glorificatorem, ut ab ipsa fide proponitur : igitur quantum est ex se, omnes ab instante illo constringit.

El confirmatur : nam supposito quod amor Deiexplicitus et ut anthoris supernaluralis aliquando sit debitus, ut omnes supponunt, rationes a nobis fadæ sufficienter convincunt, opportunissimum tempus talis obligationisesse prædictum instans nullumque succedere in toto vitæ spatio magis vel æque opportunum, ul intuenti constabit : ergo, etc.

i±ud· lersio. Sed observandum est, quod licet teneamur præcopto utriusque amoris, naturalis scilicet etsupernaluralis ; sufficienter tamen quoad utcunque adimpletur per unicum actum amoris supernaturalis : quia in isto, utpote superioris el perfectioris ordinis, continetur eminenter amor naturaljs : sicut etiam ejus præceptum propter prædictam rationem virlualiter clauditur in præcepto supernaturali : et ideo hoc adimpleto, sufficienter censetur illud adimpleri. Non lamen e converso : quia præceptum et amor naturalis ordinis non continent supernaturalia.

Pnbaiio ImnJâ. 19. Quoad secundam vero partem, nempe excusari multos ab adimpletione prædicti præcepti quantum ad amorem Dei explicitum pro primo illo instante usus rationis, pluresque adhuc excusari ab illo quoad amorem finis supernaturalis, etiam suadetur. Quia multi sunt qui in illa ælate nondum cognoverunt Deum explicite, neque ejus nomen aut rationem audierunt, sed laborant (saltem brevi aliquo tempore) ignorantia ejus invincibili: el plures adhuc sunt, qui nihil audierunt aut cognoverunt de illo ut authore et fine supernatural! : nemo autem potest explicite amare, quod explicite non cognoscit, cum nihil volitum quin præcognilum : unde ipsa ignorantia invincibilis qua laborant, excusat illos ab adimpletione talis præcepti quoad prædictum amorem, redditque ejus omissionem non voluntariam. Non lamen omnes ita excusantur: quia multi etiam sunt ex iis præsertim qui inter catholicos el animarum salutis studiosos nutriuntur, qui ante illam ætatem plura audiunt el apprehendunt de Deo et de Articulis noslræ fidei, quibus sufficienter instruuntur, ut in illo instante per irradiationem luminis fidei vel synderesis efforment verum el explicitum de ipso Deo judicium, etiam supernaturale, ex quo ad similem ejus amorem expressu m el formalem incitentur : qui proinde non excusabuntur ab omissione præcepti, nisi eliciant talem amorem. Et propterea ait D. Thom. in præsenti et alibi, quod puer in prædicto instante tenetur Deum diligere prout in illa ætate fueriteapax : quia solum tenetur juxta notitiam quæ tunc sibi communicatur. Atque adeo si notitia fuerit explicita, tenebitur ad explicitum amorem ; si vero implicita, ad implicitum, sicut etiam si habuerit notitiam Dei ul finis dumtaxat naturalis, solum adstringetur ad hujus amorem ; si vero ut supernaturalis, tenebitur quoque ad amorem istius finis.

20. Tertia autem assertionis pars, vide-Probatio licet neminem excusari ab obligatione præ- l, r"J dicti præcepti quantum ad amorem Dei implicitum, solum procedit (saltem pro nunc) de amore ejus ut authoris et finis naturalis : qui sane amor continetur in illo quo diligitur bonum honestum in communi, et in proposito efficaci vivendi secundum rectam rationem. Nam cum hæc potissimum dictet et jubeat, Deum diligendum esse super omnia, præcipuaque ratio boni honesti in ipso Deo consistat, quisquis expresse et efficaciter diligit bonum honestum, et hoc quod est *vivere secundum rectam rationem,* ibi jam implicite el virlualiter diligit ipsum Deum. Porro ab obligatione istius saltem amoris neminem excusari, ubi ad rationis usum pervenerit, ex dictis in utroque præcedenti § probatum reliquimus. Siquidem ex illis constat, omnibus ad tale instans pervenientibus manifestari per lumen synderesis bonum honestum, et obligationem amplectendi ipsum, sequendique legem naturalem, quæ tunc etiam quoad prima ejus præcepta et principia ostenditur el intimatur : neque censet u r com pletu m tale instans, quousque totum hoc cum plena advertentia et deliberatione innotescat.

Neque ibi locum habere potest ignorantia aut inadverlenlia, quæ in aliis præceptis frequenter excusat. Tum quia nisi puer sit actu cognoscens, et discernens bonum honestum ab opposito malo, ac proinde tactus interius solicitudine illa deliberandi de seipso, quam diximus num. 8, nondum ratio pervenit ad suum primum usum, siquidem hic consistit in tali discretione el deliberatione : dum autem sic discernit et deliberat, velit, nolit, adverlil practice, et in actu exercito obligationem eligendi illud, quod tanquam bonum sibi proponitur.

et adhærendi ei, ut contra oppositum malum se tueatur. Pertinet enim tunc ad Authorem naturæ manifestare et intimare hujusmodi obligationem tanquam præceptum omnino primum, et initium cæterorum præceptorum, toliusque ordinis practici, ut inde homo per deliberationem el discursum reliqua præcepta deducat.

21. Neque ad intimandam talem obligationem opus est nova Dei luce, aut novo rationis actu : sed sufficienter innotescit per illum, quo cognoscitur bonum et malum morale, et inter utrunque discernitur, una cum cogitatione quæ statim subit, ut homo de seipso deliberet. Per hujusmodi enim actum proponitur electio illius boni ut res magni ponderis el momenti, simpliciterque ex tunc necessaria ad recte et ordinate vivendum : taliterque hæc propositio, quasi vicaria Authoris naluræ solicitât et impellit voluntatem ad prædictam electionem, et taliter pro ea clamat et reclamat, prolixaque et importuna existit, ut valde dissonet rationi his impulsibus non acquiescere. In quo ipso practice et in actu exercito cognoscit ut gravem et ponderosam prædictam obligationem. Tum etiam quia cum ad ipsum Authorem naturæ spectet manifestare et intimare hominibus suam legem naturalem, ubi primo confert eis rationis usura, ne ut jam homines et rationales sine regula et gubernaculo vivere incipiant : (quod in divinæ providentiae defectum vergeret) et talis Author nunquam deficiat in iis, quæ ad ipsum specialiter spectant, nullatenus permittet, quod aliquis in illo instante prædictam legem et primum ejus præceptum ignoret, aut alio distractus ejus manifestationem et intimationem non animadvertat. Nullus igitur hujusmodi defectum ab adimpletione istius præcepti tunc excusabit.

22. Dices, multos viros doctos, omnes nimirum quos pro contraria sententia infra referemus, ignorare invincibiliter hoc præceptum, dum probabiliter non adesse opinantur : falsa enim opinio, si sit probabilis, causal ignorantiam invincibilem , et ad eam reducitur, ul diximus disp. 13, num. 10, cur ergo ita imperiti, sicut parvuli ad usum rationis pervenientes, habere non poterunt similem ignorantiam ? Aut cur non poterunt assentire contrariæ opinioni, sicut viri illi docti assenliuntur : praesertim si tales pueri ab aliquo eorum prædictam opinionem edocerentur

Respondetur esse diversam rationem : quia pueris ad instans discretionis perve-r*^ nientibus proponitur ab Aulhore naturæ * pro illo instante prædictum præceptum practice et in actu exercito ita clare el evidenter, ut non relinquat eis locum dubitandi, aut assentiendi contrariæ opinioni, si forte ab aliquo suis rationibus fulcita proponeretur : omnes enim istæ rationes utpote falsæ, in conceptu illius claræ lucis evanescerent, et non possent movere intellectum. Quia vero prima illa propositio in ratione propositionis evidentis, et prout ab Authore naturæ facta, finitur cum illomet instante, aut paulo post (jam enim naturæ Author muneri suo satisfecit),opus est ad novam illius præcepti cognitionem acquirendam uti ratiocinationeetdiscursu. quia a passionibus vel rationibus dubitandi aliunde insurgentibus sæpe obnubilatur. Hacque ratione ipsimet, qui pueri et aliorum multorum imperiti, prædictæ veritati adhæserant, grandiores et circa alia peritiores facti, ab illa recedunt, el ejus ignorantiam invincibiliter incurrunt. Quin etiam nos ipsi qui veram tenemus sententiam , minori firmitate et certitudine ei modo assentimus , quam acquievimus in instante usus rationis. Quia tunc cognitio naturalis utpote innixa evidenti lumini, omni formidini et rationi dubitandi locum praecludebat : modo vero discursus per quem eandem veritatem assequimur, deficiente illo lumine, solum concludit eam ut probabilem, et cum alterius partis formidine.

Et si urgeas, quia nullus meminit talis notitiæ habitæ in illo instante. Respondetur, quod nec recordabitur illa caruisse; cum tamen certum sit vel caruisse, vel non caruisse illa. Unde ex hac oblivione pro neutra parte potest sumi argumentum: transiit enim in illo instante cum prædicta notitia ejus memoria : ut contingit in multiis aliis, iis præsertim supra quæ non reflectimur.

23. Dicamus de tertio, quod inter dubitandum proposuimus : an scilicet amor4*^' Dei, qui ab omnibus debetur in primo instante usus rationis, sit talis actus, qui possit elici viribus solius naturæ, vel non nisi viribus gratiæ ? est autem sermo de amore Dei ut finis naturalis, sive implicito sive explicito : nam amorem finis supernaturalis citra dubium est exigere supernaturales vires, facultalemque naturæ superexcedere. Sed quia ab hoc multi propter ignorantiam excusantur juxta dicta num. 19,

19, non infert in præsenli eam specialem difficultatem, (piam ille prior, a quo neminem excusatum iri ostendimus. À qua dubitatione non salis Theologi se expediunt propter argumenta difficilia quæ utrinque insurgunt. Si enim dixerimus prædictum amorem non posse elici absque viribus et auxiliis gratiæ, urget in oppositum, quod hujusmodi auxilia non dantur omnibus : sicut nec fides, cujus illuminatio tenet primum locum inter auxilia supernaturalis ordinis : ob idque multi remanent infideles negative, quia nihil de fide audierunt, neque cognoverunt ; et tamen si daretur omnibus prædicla illuminatio et auxilium, nullus maneret infidelis solum negative. Unde vel non omnes adstringerentur prædiclo præcepto, contra id quod asseruimus : vel mulli tenerentur ad aliquid quod facere non possent, contra indubitatam Theologorum regulam, quod Deus neminem obligat ad id, quod sibi est impossibile : et quod nullus peccat in eo, quod vitare non potest.

24. Quod si Charybdim istam evitare cupientes dixerimus oppositum, scilicet prædictum amorem posse elici viribus solius naturæ, quæ omnibus sunt communes, sicquo præceptum de quo agimus, posse ab omnibus adimpleri ; in periculosiorem Scyllam forte incidemus. Nam præterquam quod salis communiter negatur, præsertim a Thomislis, posse hominem in natura lapsa ex solis naturæ viribus diligere Deum efficaciter el super omnia, uti debet esse amor de quo loquimur : inde etiam fieret posse puerum ad usum rationis perventem adimplere prædictum præceptum, et non ideo remitti ei culpam originalem, adeoque posse peccare venialiter, manendo in tali culpa, antequam aliquam mortalem committat : quandoquidem nullus actus solius naturæ viribus elicitus habet infallibilem connexionem cumgratiajustificalionis, et cum prædictæ culpæ remissione : ob id-
DTI]Om que dixit D. Thom. infra quæst. 109, art. '6 et tenent communiter ejus discipuli, axioma illud *Facienti quod est in se, Deus non denegat gratiam,* inlelligi de illo qui facit quod in se est, adjutusgratiæ auxiliis, non vero ex solis viribus naturæ. Porro adimplentem prædictum præceptum debere statim justificari, et non amplius in originali culpa permanere, est doctrina indubitata D. Thomæ, omninoque necessaria ad tuendam conclusionem præsentis articuli, ut dubio sequenti videbimus. Huic dubitationi, cujus difficultas non paucos a Thomistica sententia deterruit, oportet plenius satisfacere, quam præslari solet ab aliquibus : pro (pio distinctionis gratia novam addemus sectionem.

8 IV.

Prima dubitationis solutio.

25. Possemus facilius dubitationi occurrere independenter a doctrina sequenti dubio statuenda de incompossibilitate peccati venialis cura solo originali : quia independenter ab illa verum est, extare pro primo instante usus rationis præceptum, quod in hoc dubio stabilimus. Neque ob id potissimum hujusmodi præceptum asserimus , ut prædictam doctrinam possimus defendere, ut putant aliqui ex adversariis: sed potius quia ex illo, optimis alias rationibus comprobato, legitime infertur talis doctrina, eam tuemur. Veruntamen ut bonitas prædictæ illationis ex hoc jam loco apparere incipiat, et quæ modo dixerimus, statuendis postea viam et rationem aperiant, curabimus præsentem resolutionem conclusioni dubii sequentis omnino adaequare, el non pauca quæ ibi calamum retardare possent, hic præmittere.

Respondetur ergo primo, actum dilectionis Dei, ad quem omnes tenentur in instante usus rationis, non posse elici solis naturæ viribus : sed indigere auxilio et viribus gratiæ supplentis virium naturalium defectum : et hac ratione connexum esse cum remissione originalis culpæ et cum gratia justificante : quia facienti quod est in se ex prædiclis viribus, Deus non denegat istam gratiam. Hæc solutio est satis communis inter discipulos D. Thomæ: nam illam tradunt Alvar. Montes, et Araujo Alvar.
in præsenli, et Bannez 1 part, quæst. 23,^"'^' art. 3, dub. 3, conci. 1. Ferrara lib. 3, lunnez.
contra gent. c. 159 et alii. Ferrara.

26. Ad illud vero quod in oppositum ur-Quidam gere videbatur, dicunt nonnulli, prædicta auxilia non dari omnibus, si ly *dari* sumatur ut est correlativura ad *accipere:* quia non omnes de facto illa recipiunt, dari vero omnibus, prool ly *dari* est idem quod *offerri,* et præparata esse, ut omnes qui voluerint, recipiant : quia Deus quantum est ex parte sua, omnibus habet præparata prædicta auxilia, et omnibus illa offert, tribuilque de facto, se ipsi postulaverint, et recipere velint. Et hoc aiunt sufficere ut de

omnibus absoluto dicatur, quod possunt prædictum præceptum adimplere, imputeturque illis ad peccatum, si non adimpleant : quia vero dicimur posse id quod possumus per auxilia in manu Dei nobis præparata, juxta commune proloquium ex
s EUiic Philosopho 3, Ethic, cap. 3 : *Illud possumus quod per amicos possumus.* Et hac ratione peccatores non habentes in se charitatem, sine qua nullus potest Deum ut finem supernaturatem super omnia diligere, tenentur nihilominus pd talem dilectionem, quia habent illam semper a Deo oblatam et in manu ejus praeparatam. Putantque autho-
n.Ttk-.m.res istius modi dicendi favere sibi D. Thomam 2, 2, quæst. 2, art. 5 ad 1 ubi ait : *Quod si in potestate hominis esse dicatur aliquid exclusu auxilio gratiæ, sic ad multa tenetur homo, ad quæ non potest sine gratia préparante, sicut ad diligendum Deum et proximum, el similiter ad credendum articulos fidei. Sed tamen hoc potest cum auxilio gratiæ : quod quidem auxilium quibuscunque divinitus datur, misericorditer datur; quibus autem non datur, exjustitia non datur, in pœnam precedentis peccati saltem originalis,* etc.

ikfei- Sed hæc doctrina, licet alias verum sen-
l,tur sum habeat, non tamen ut ad præsens intentum applicatur. Tum quia juxta illam omnibus adultis, etiamsi nihil audierint de fide, imputaretur ad peccatum infidelitatis, si non credant mysteria supernaturalia : essentque proinde infideles contrarie, et non negative (cujus oppositum statuit
D.Ttom D. Thom. 2, 2, quæst. 10, art. 1) siquidem omnibus habet Deus præparata et oblata auxilia sufficientia ad credendum, conferretque de facto, si ipsi postularent, el recipere vellent. Tum etiam quia ut homo dicatur posse aliquid per auxilia, quæ Deus illi obtulit et præparavit, necesse est ut ea oblatio et præparatio ipsi homini innotescat, et ab eo credatur, ut ex hac fide et notitia possit excitari ad postulanda et consequenda prædicta auxilia : cui enim nulla eorum notitia confertur, non est in ejus potestate uti similibus auxiliis, sicut neque ea petere aut consequi : ac proinde præparatio illa el oblatio respeclu talis habet se quasi non esset. Unde non est quo pacto dicatur posse per talia auxilia, aut per eorum oblationem et præparalionem, quod non posset, si oblata et præparata non fuissent. Porro si sit aliquis, qui perveniens ad rationis usum, nullum supernaturale auxilium recipiat, carebit omnino prædicta notitia, quæ inter auxilia supernatural!» ordinis numeranda est. Non enim per lumen naturale, sed per lumen fidei potest homo cognoscere, esse sibi a Deo oblata el præparata auxilia gratiæ ad implendum ea, quæ non potest per vites naturæ.

27. Per quod patet ad illud de peccatoribus non habentibus charitatem. Nam si sint de numero illorum, qui nihil de fide audierunt, ob idque invincibiliter ignorant préparasse Deum hominibus gratiam et charitatem, qua possint eum ut finem supernaturalem super omnia diligere, consequenter dicendum est, hujusmodi peccatoribus non imputari ad culpam omissionem talis actus, sicut neque omissionem actus credendi mysteria supernaturalia : neque damnabuntur propter tales omissiones, ut docet D. Thom. 2, 2, cit. art. 1, ex idea quæst. 10. Si vero sini de numero iliorum, quibus sufficienter proposita sunt mysteria nostræ fidei, praesertim illa quibusdocemur præparationem et oblationem divinorum auxiliorum ad prædictos actus, tenebuntur ad illos : quia ratione illius notiliæ possunt petere, et petendo consequi talia auxilia; et dum non petunt, per ipsos stat quod non consequantur. Unde in istis, et non in illis prioribus locum habet axioma : *Id possumus, quod per amicos possumus.*

Quod vero adducitur ex 2, 2, quæst. 2, art. 5, parum refert. Tum quia posset intelligi D. Thom. de illis qui habent prædictam notitiam, ul possint postulare auxilia ad assequenda et credenda alia mysteria fidei, quæ ignorant, an sibi abscondantur, et ad illos actus dilectionis Dei et proximi eliciendos. Tum etiam quia S. Doclorsolum dicit, teneri homines ad mulla, quæ non possunt sine auxilio gratiæ. Quod vero ul ita teneantur, sufficiat auxilium oblatum et non collatum, non ait : sed inquit, quod quibuscunque datur, misericorditer datur; quibuscunque vero negatur, ex justitia negatur in pœnam præcedentis peccati saltem originalis : insinuans quod ex professo ira- Idtl diturus erat inferius quæst. 10, art. 1, videlicet infidelitatem illorum quibus fides sufficienter proposita non fuit, proindeque non acceperunt auxilia sufficientia ad credendum, non habere rationem culpæ, sed pœnæ. Juxta quam D. Thomæ doctrinam potius dicendum est, vel omnibus pervenientibus ad usum rationis (lari de facto auxilium supernaturale. quo possint adimplere præceptum dilectionis Dei urgens pro illo instante, si semel id non possunt absque

quo lali auxilio, ul ait hæc prima solutio : vol non omnes qui adimplero omittunt, peccare in tali omissione. El quia hoc posterius non potest a Thomislis concedi, merito omnes quos nuper citavimus, prius illud affirmant.

Verus ^ai. ton.1. 28. Sumilurque ex illo Joan. cap. 1 : //honiuaZ *omnemhominemvenienlcrn inhunc mundum*. Ubi proculdubio sermo est do illuminatione pertinente ad ordinem gratiæ : ob idque specialiter tribuitur adventui et meritis Christi, de quo loquitur Joannes : et dicitur per eam illuminari omnem hominem, quando in hunc mundum venit : hoc est (ut exponit N. Cyrillus) quando per usum rationis incipit vivere ut homo, ingrediturque moraliter in hunc mundum tanquam dominus suorum actuum. Ante rationis enim usum quamvis puer sit physice in rerum natura, non tamen vivit ut homo in mundo, sed præcise ut animal, incapax usque tunc vitii et virtutis et totius humanæ conversationis. Concedenda est ergo pro omnibus prædicta illuminatio.

T|ad "■ 1 Quæ etiam suaderi videtur ex illo Apost. ad Timoth. 2 : *Qui vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire.* Quod testimonium potissimum locum habere debet respectu illorum, qui ad rationis usum perveniunt, ante quem nullus est capax agnoscendi veritatem. Si autem omnes istos vult Deus salvos fieri, debet huic voluntati corresponde™ in omnibus aliquis effectus, in quo ipsa resplendeat, atque adeo qui sit ejusdem ordinis cum ipsa aeterna salute a Deo volita, sicut est solum auxilium supernaturale. Debetque hic effectus eis tribui, ubi primo sunt capaces inquirendi talem salutem, et ab ea deficiendi, uti sunt ab instante usus rationis ; ne defectus isto si contigerit, tribuatur defectui talis auxilii.

Denique hoc suadetur ex summa Dei bonitate el ex liberalilalo atque suavitate divinæ providentiae: ad quam, supposita elevatione hominum ad supernaturalem finem, speclare videtur, ut omnibus ejus beneficii capacibus, antequam propria voluntate in peccata labantur, conferat sufficiens auxilium, quo si bene usi fuerint, peccata ipsa vitare, et ad prædictum finem pervenire possint. Cumque hoc nullus possit sine prædiclo auxilio (quicquid enim solis naturæ viribus fit, non habet connexionem aut proportionem cum tali fine), exigit proculdubio bonitas ct suavitas divinæ providenti©/, ut omnibus conferatur. Ex quo fit, prædictam collationem quamvis supernaturalem, non esse dicendam miraculosam : quia supposita elevatione quam diximus ad supernaturalem ordinem, communis hujus ordinis providentia ita expostulat : quæ autem secundum communem providentiam fiunt, non sunt miraculosa.

«epHra. 29. Sed ecce urget replica quam supra tetigimus : quia si prædictum auxilium sit supernaturale, importabit utique aliquam illuminationem fidei : hæc enim primum locum tenet inter auxilia supernaturalis ordinis juxta Augustini et aliorum Patrum doctrinam : si autem talis illuminatio datur de facto omnibus ad usum rationis pervenientibus, el ab eis recipitur, quotquot illa usi non fuerint, et non crediderint, peccabunt contra fidem non credendo, eruntque proinde infideles contrarie : cujus oppositum debemus supponere.

Dices forte, prædictum auxilium nonRespon- exigi ex parte intellectus : quia iste sufficienter per suum lumen naturale cognoscit, debere Deum diligi super omnia : sed solum ex parte voluntatis, quæ per peccatum originale mansit ita debilis et infirma, ut non possit propriis viribus exequi illud ipsum quod naturalis ratio dictat. Quamvis enim vulnera illius peccati utranque potentiam tetigerint : minus tamen sauciata mansit ratio quam voluntas, ut docet D. Thom. infra quæst. 109, art. 2 ad 3. QuodD ThOQ) si ita sit, prædiclum auxilium non importabit illuminationem fidei ad intellectum perlinentem, sed aliquam motionem affectivam de linea \'oluntatis, adeoque non tollet, quo minus recipiens ipsum possit manere cum infidelitate negativa.

Non ptocci- Sed hoc non placet. Tum quia testimonia sacræ Scripturae quibus probavimus existentiam talis auxilii, potius loquuntur de illuminatione intellectus, quam de motione voluntatis : et ideo si hæc posterior neganda non est, prior illa a fortiori debet concedi. Tum etiam quia cum voluntas per omnia sequatur ductum intellectus et judicium omnino practicum, repugnat quod aliqua illius affectio vel motio ad supernaturalem ordinem pertineat, nisi istius illuminatio eundem ordinem tangat. Quod autem dicitur de peccato originali et ejus vulneribus, parum refert : quia juxta hanc primam solutionem adhuc in statu naturæ puræ, ubi voluntas non esset per peccatum vulnerata, neque infirmior intellectus, non posset propriis viribus elicere prædictam dilectionem, nisi superaddetur ei auxilium

aliquod ipsi non debitum : tuneque eadem esset ratio, ul adderetur etiam intellectui, ut intuenti patebit : ergo quod modo voluntas magis sauciata manserit per peccatum originale, quam intellectus, non tollet quominus utraque potentia prædicto auxilio indigeat : non enim in hoc statu poterit intellectus solis suis viribus relictus, quod in illo non posset.

V'' 30. Dicendum ergo est, auxilium de quo agimus, requin ex parte utnusque potentiæ : non tamen, ut ad intellectum spectat, esse fidem simpliciter, aut aliquod lumen completum ; sed lumen quoddam modale et incompletam participatum ex fide: per quod ipsum naturale lumensynderesis elevatur et coadjuvatur ad attingendum proprium objectum, scilicet bonum honestum, vel Deum ut finem et authorem naturalem altiori et perfectiori modo, quam propria virtute posset attingere. Sicut enim a voluntate in appetitum inferiorem derivatur quidam modus libertatis, et ab intellectu in cogitativam quidam modus judicii et discursus, non ut potentiæ istæ inferiores eliciant actus, qui simpliciter et secundum substantiam sint actus intellectus aut voluntatis, neque ut circa objecta spiritualia versentur, sed ut suosmet actus sensitivos nobiliori et perfectiori modo informatos, seu nobilius modificatos eliciant. De quo plura diximus disput. 10, num. 72 ; ita illuminatio de qua agimus, est quidam modus et participium fidei, quem Deus intellectui infundit, non ut eliciat actus fidei, vel qui secundum substantiam sint supernaturales, aut qui circa mysteria fidei vel circa objectum simpliciter supernaturale versentur : sed ut suosmet actus secundum substantiam naturales quibus bonum honestum naturale et Deum ut finem naturalem attingit, nobiliori et perfectiori modo eliciat : nempe cum majori firmitate et certitudine, majorique cum appretiatione talis boni et finis : ex quibus oritur ut sit in illis actibus major efficacia ad movendam voluntatem, et ejus amorem excitandum.

inferun· tur doo. 31. Atque hinc fît prædictam illuminationem, quando in ea sistitur, non tollere infidelitatem negativam, neque efficere non credentes infideles contrarie : quia cum non ostendat mysteria supernaluralia quæ fides credit, neque eorum notitiam tribuat, adhuc hæc mysteria manent invincibiliter ignorata, quousque alia via notificentur : nihil enim aliud est infidelitas negativa quam hæc ignorantia in eo, qui caret fide. Fit etiam, quod cum D. Augustinus el alii Patres aiunt, primum justificationis initium esse fidem, non intelligent dumtaxat illam quam vocamus fidem simpliciter, el quæ notificiat mysteria supernaluralia ; sed etiam prædictam illuminationem : quæ cum sit ejus participium, reducitur ad ipsam, et potest eodem nomine appellari.

Alia replica posset hic insurgere, inquirondo an prædicta illuminatio sit clara^ sicut scientia, vel obscura sicut fides? Si enim sit clara, non videtur quod sit supernaturalis : quia in præsenti notitia supernaturalis ita communis non pertingit ad claritatem : si autem obscura, objectum ejus erit creditum, et non visum : et ita non distinguetur ab ipsa fide.—Hæctamen replica ex dictis manet enervata : quia supponit, elevationem de qua agimus, esse aliquem habitum vel lumen completum attingens per se aliquod objectura sibi proprium, circa quod vel clare vel obscure versetur. Cum autem solum sit incompleta alterius luminis modificatio, neutrum illud ad eam pertinet : sed ejus munus est juvare tale lumen, ut firmius et perfectius valeat proprium objectum attingere.

32. Neque etiam obest, si objicias, quod si prædicta illuminatio est supernaturalis, debet habere objectum supernaturale, a quo speciem et supernaluralitatem desumat. Respondetur enim, satis esse ad supernaturalitatemilliusilluminationis.quod modus tendendi in objectum sit supernaturalis, et quod ipsa sit participatio fidei supernaturalis ; quamvis objectum in esse rei naturale sit : non enim ab objecto sic sumpto sumitur supernaturalitas prædictæ illuminationis, sed a modo tendendi in illud, et ex habitudine ad fidem, cujus est participatio talis modus. Quod si velis, istum refundi in ipsum objectum, et hac ratione reddere illud supernaturale, non quidem in esse rei, sed praecise et formalissime in esse objecti vel termini ita attacti, ut in multis aliis contingit, inficias non ibimus : neque inde contra modo statuta aliquid insurget.

33. De auxilio vero pertinente ad voluntatem dicimus esse affectionem seu motionem quandam similiter incompletam et modalem, per quam voluntas et ejus naturalis virtus roboratur et adjuvatur, ut bonum honestum , et Deum ut naturalem finem efficaciter diligere valeat ; quod non posset tali motione seclusa. Erit autem hæc motio

molio quoddam participium virtutis charitatis : quia cum hæc eminenter contineat non solum amorem finis supernaturalis, sed etiam amorem super omnia finis naturalis, quaelibet motio voluntati infusa in ordine ad istum amorem eliciendum, debet in ipsam charilalem ut participatio ejus reduci. Servabit vero quoad suam specificationem id ipsum proporlionabililer quod diximus de illuminatione. Neque hujusmodi charitatis participium æquipares illi, quod ipsa charitas manens in voluntate communicat reliquis virtutibus, ut illas reddat vivas et formatas, quod a charitate et gratia nunquam separatur : nam eadem forma potest multis et diversis modis participari , in quibus non servetur eadem ratio et mensura.

§ V.

Ejusdem dubitationis alia solutio.

34. Secundo ad propositam dubitationem respondetur, sufficere naturales vires quas homo adhuc in natura lapsa conservat, ut possit adimplere supradictum præceptum, quantum satis est ut ad talem adimpletionem teneatur, impuleturque ipsi ad culpam ejus omissio. Huic solutioni subscribunt ex discipulis D. Thomæ Joannes Gonzalez part, quæst. 23, art. 8, disp. 77, sect. 3, num. 22, Gregor. Mart, in præsenti dub. 1, rs^insol. ad 3, et alii. Supponit autem prædicta solutio duo ex materia de Gratia, quæ ibi examinanda sunt. Primum est, quod etiam si homo conderetur in pura natura, ubi neque contraheret originale peccatum, neque essent illi præparata gratiæ auxilia ; obligaretur nihilominus pracepto diligendi Deum ut finem naturalem super omnia : gauderetque proinde viribus sufficientibus ad talem dilectionem, et ad adimplendam totam legem naturalem, saltem pro aliquo parvo tempore, et extra casum gravis tentationis. Secundum est, quod homo per peccatum originale non amisit aliquid physice et in esse rei de suis naturalibus viribus, sed illa dumtaxat quæ Deus Adamo gratiose contulerat, et posteris promiserat supra natu ræ exigentiam: atque adeo quicquid haberet in statu natura pura quantum ad potentiam physicam, totum id conservat in statu natura lapsæ : saltem dûm non incurrunt aliqua peccata personalia, quæ ejus vires diminuant. Ob idque dixit Cajetan. et dicunt satis communiter Theologi, hominem peccato originali infectam,et hominem in pura natura conditum, tantum differre sicut spoliatum et nudum : quatenus carentia omnis gratuiti doni, quæ in statu natura lapsæ est privatio, eo quod talia dona orant debita seu promissa, in statu natura pura esset simplex carentia et negatio,quia nullum tale donum adhuc ex promissione tunc deberetur. Primum ex his assertis defendit Alvar, lib. 6 de Auxil. disput. 51, numer. 19, secundum vero communius recipitur a Theologis : neulrique negari potest magna probabilitas. Quousque tamen in materia de Gratia illa examinemus,conticebimus ultimum judicium inter hanc et praecedentem solutionem, tantumque ut probabilem utranque sustinebimus.

35. Habetur autem ex modo dictis pro hac secunda, quod licet homo infectus culpa originali non possit diligere Deum super omnia ut finem naturalem ; h rc tamen impotentia non est impotentia per se, seu impotentia physica : quia non provenit ex eo quod natura deficiant vires proportional® et sufficientes ad talem dilectionem secundum se spectatam : sed est impotentia per accidens, proveniens ex aliquibus impedimentis, quæ prædictæ dilectioni accidentaliter conjunguntur, redduntque illam homini impossibilem, non absolute et in sensu diviso, sed in sensu composito ipsorum impedimentorum. Provenit enim talis impotentia ex eo quod homo per prædictum peccatum est aversusa Deo ut finesupernaturali, cum qua aversione non compatitur conversio efficax in ipsum, etiam ut finem naturalem. Et quia talis aversio seu impedimentum non potest tolli nisi per gratiam, idcirco neque prædicta conversio, attentis omnibus, potest dari sine illa, saltem ut removente prohibens. Et ideo prædicta impotentia dicitur *moralis,* et non *physica,* quia non consurgit ex defectu physica» virtutis, sed ex concurrentia prædicti impedimenti.

Atque hinc fit, talem impotentiam neque tollere quominus dilectio illa possit cadere sub praecepto, neque officere libertati requisite ad peccandum : quia ad utrunque istorum sufficit potentia per se, seu potentia ad actum in sensu diviso el secundum se spectatum, quamvis non detur ad illum ut compositum vel componendum cum impedimentis et circunstanliis aliunde occurrentibus. Fit etiam, quod cum communiter dicitur, hominem in natura lapsa non posse sine gratia diligere Deum super omnia,

etiam ut finem naturalem, inlelligendum est de potentia morali, quæ attendit omnes circunstantias ex quibusvis capitibus occurrentes: non autem de potentia physica,quæ præcise respicit naturam actus secundum se, et quæ conveniunt illi per se. Nam hæc posterior potentia quamvis negetur ab aliquibus, ab aliis etiam satis probabiliter asseritur. Per quod patet ad primum quod opposuimus num. 24, dum proponeremus dubitationem, innuentes hanc secundam solutionem.

ùwsus 36. Ad secundam respondetur, adimplentem prædictum præceptum fure statim infallibiliter justificandum : quia non stat ea adimpletio cum aliqua culpa mortali. Sed unde proveniat, aut in quo fundetur infallibilis connexio justificationis cum prædicta adimpletione, non omnes eodem modo explicant. Aliqui enim dicunt, satis esse quod homo ille faciat totum quod potest ex solis viribus naturæ, ut Deus id cernens præsto illi sit per auxilia sufficientia et efficacia gratiæ, per quæ se disponat ad gratiam ipsam consequendam. Non quidem ita ut prædicta auxilia, mulloque minus ipsa gratia dentur intuitu illius operationis naturæ tantum viribuselicitæ,sive tanquam propter dispositionem, sive tanquam propter meritum adhuc de congruo : nullo enim ex istis modis operatio solius naturæ potest ad gratiam conferre : sed habet se talis operatio tanquam removens prohibens,el ut conditio sine qua non esset certa collatio auxiliorum gratiæ. Deus enim ex se et ex sua summa libertate offert omnibus prædicta auxilia, confertque de facto, nisi stet per ipsos, seu nisi ipsi ad eorum receptionem aliquo peccato se impediant : ut autem non se ita impediant, oportet ut instante usus rationis faciant quod possunt ex viribus naturæ quas habent ad diligendum Deum super omnia : aliter peccabunt in omissione talis amoris, et per hanc omissionem apponent impedimentum receptioni prædictorum auxiliorum. Quod impedimentum non erit, si talem amorem eliciant : adeoque iste trahet secum illa auxilia, non ut meritum aliquod, neque ut dispositio per se adhuc mediata. sed ut conditio removens prohibens, ut dictum est. Et hoc voluisse videtur υ ... D. Thomas libro 3 contra gentes capit. 159, ubi sic ait: *Deus,quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare,* etc. *Sed illi soli gratia privantur, (pii in seipsis gratus impedimentum prxstant : sicut sole mundum illuminante, in culpam imputatur ei qui oculos claudit, si e.v hoc aliquod* malum *sequatur,* etc. Sentit ergo quod nisi homo peccando se impediat, infallibililer Deos illi tribuet gratiam.

Qui autem hac via incedunt, nonidw axioma illud, *Facienti quod in se est,* etc. intel liguât de operante ex solis viribus naturæ : sed dicunt, nomine gratiæ ibi non intelligi auxilia supernaturalia et praevia, quibus disponitur ad justificalionis gratiam, sed ipsam gratiam justificantem : et banc inquiunt non negari se disponenti et facienti quod in se est ex prædictis auxiliis. Cæterum cum hoc stat quod auxilia ipsa pravia non tantum sufficientia, sed eliam efficacia dentur infallibililer facienti quod potest ex solis viribus naturæ modo explicato.

37. Sed quamvis hæc doctrina eliam in via I). Thomæ non videatur improbabilis; ttsj tutior et probabilior est quæ negat certam54 et infallibilem connexionem gratiæ vel auxiliorum ejus cum aliquo actu elicito viribus solius naturæ, nihil graliæ ibi concurrente. Et sane cum actus de quo loquimur, sit efficax conversio in Deum ut finem naturalem, et hæc non possit stare cum originali peccato, neque istud auferri sine gratia, nequaquam admittendus est casus, in quo existât talis actus, nisi simul gratia concurrat : atque adeo in quo homo non fidelis faciat totum quod in se est, el quod potest viribus naturæ, nisi adjuvetur per auxilia gratiæ ad faciendum simul aliquid supra prædictas viros, per quod ad gratiam recipiendam se disponat, sicque cx auxilio supernatural! dispositogratia ipsa conferatur. Neque enim repugnantiam involvit, quod homo auxiliosupernaturali destitutus, gaudensque dumtaxat viribus suæ natura, possit elicere prædictam dilectionem Dei secundum se spectatam, seu in sensu diviso, quæ dicitur *potentia physica:* et nihilominus dilectio ipsa fieri non possit concurrentibus solis naturæ viribus, neque homo hujusmodi viribus uti sine auxilio graliæ, propter impedimentum aliquod aliunde occurrens, et per accidens se habens ad talem dilectionem secundum se consideratam, et ad potentiam physicam illam respicientem : ut possemus multis exemplis comprobare,quæ brevitatis causa omittimus.

Juxta hanc ergo doctrinam nihil excogitabitur, quod obstet huic secundæsolutioni. Non enim sequitur (ut supra objectum fuit» vel quod puer ad usum rationis perveniens et præceptum adimplens,possit nihilominus non justificari ab originali culpa. Vel quod gratia justificationis aut aliqua supernaturalia auxilia dentur infallibililer facienti quod est in se ex solis viribus naturæ. Est enim hæc propositio desubjecto non supponente : quia fieri non potest, ut aliquis solis naturæ viribus utens faciat lotum quod est in se, et totum quod potest adhuc ex prædictis viribus.Sicut fieri non potest, quod in adimpletione actuali supradicti præcepti, quæ secundum se et divisim considerata fieri posset viribus naturæ, non admisceantur de facto auxilia supernaturalia disponentia ad gratiam, et gratia ipsa collata in eodem instante ad removendam originalem culpam, quæ prædictam adimpletionem impediebat, ut explicatum est.

38. Quod si hæc secunda solutio sic declarata veris innitatur principiis (de quo suo loco) proculdubiopræeligendaerit.Tum quia suavius juxta eam exponitur obligatio præcepti de quo agimus, et qualiter ejus non adimpletio sit peccatum mortale, sine recursu ad auxilium supernaturale omnibus collatum, ad quod confugit prima solutio. Tum etiam quia inconveniens videtur admittere contingentium casus, in quo aliquis homo faciens totum quod in se est, et non deficiens in aliquo quod possit viribus suæ naturæ, nihilominus non fuerit gratiam consequutus. Qui sanecasus vitatur omnino juxta hanc secundam solutionem, non autem juxta primam. Pro quo etiam facit, quod adhuc juxta priorem solutionem incedendo, necesse est recurrere ad doctrinam nuper traditam, ut operatio illa ad quam puer redditur potens per auxilium supernaturale omnibus collatum, habeat connexionem infallibilem cum gratiæ infusione, et cum remissione culpæ originalis. Non enim hæc connexio fundari polest in solo prædicto auxilio, cum plurimi illo donati non justificentur. Sed fundari debet in eo, quod i Llcmel actus conversionis in Deum finem naturalem, ad quem dat vires tale auxilium, stare nequit cum aversione a fine supernatural! clausa in originali peccato : el ex hoc capite opus est gratia removente talem aversionem, ut detur locus conversioni.

itjijfa. 39. Et si urgeas, quia si omnibus de facto se convertentibus datu r ad prædictam remotionem gratia justificans, superfluet istis illud aliud auxilium omnibus commune, non habens connexionem cum ipsa gratia : quippe omnes actus eliciendi tunc n puero, suavius el perfectius elicientur ab eadem gratia tunc collata per modum auxilii, et a comitibus virtutibus infusis, quam ab auxilio illo distincto. Responderi posset primo, dari etiam istis prædictum auxilium ad supplendum naturæ defectum in ordine ad amorem Dei naturalem : ul non sit opus pro eliciendo hoc amore uti virtute charitatis : a qua simul.elicitur alius amor altior et superior Dei finis supernaturalis, qui omnino per se exigitur ad justificationem.

Secundo et melius respondetur, quod licet Ensr-omnibus ad usum rationis pervenientibus 'a,ur* conferat Deus auxilium supernaturale, ut possint se in illum convertere; non tamen hoc auxilium est ejusdem rationis in omnibus. Nam illis quos scit de facto convertendos, seu quorum conversionem ipse efficaciter decrevit, confert loco auxilii ipsam gratiam justificantem una cum virtutibus infusis, ut in replicando tactum est : quibus collatis, non est opus auxilio sufficienti ab eis distincto, et ideo non confertur. Cæteris vero quos scit de facto non convertendos, quia non decrevit efficaci ter eos convertere, confert prædictum auxilium distinctum a gratia, quo licet possint uti, et utendo adimplere prædictum præceptum potentia physica et in sensu diviso, nunquam tamen utentur, neque adimplebunt de facto : quia deerunt auxilia efficacia, et remotio prohibentis. Neque idcirco frustra Deus ex parte sua confert tale auxilium, sciens hominem illo non usurum : deserviet enim ut justificetur in sermonibus suis, et vincat cum judicaverit : quia dedit omnibus sufficientia auxilia, ut possent præcepta ejus adimplere, et consequi æternam salutem ; per ipsos vero stetit, ne illam consequerentur. Circa connexionem autem quam inter adimpletionem prædicti præcepti et infusionem graliæ juxta utranque solutionem adstruimus, iterum redibit sermo dubio sequenti, ibique magis declarabitur a numero 62.

§ VI.

Sententia opposita cum suis argumentis.

■10. Pro opposita sententia negante supradictum præceptum, referri solent ex antiquis Alensis 4 part, quæstion. 65, memb. 3, artic. 4. Henriquez quodlibeto 5, quæs-ucunq tion. 20, artic. 1. Bonavent. in 4, distinetion. 21,art. 1,quæstion. 1. Gabriel ibidem itirh.«r.|_ quæstion. 1. Durandus distinction, 1.quæs- ljl tion. 7. Richardus distinct. 14, artic. 3, quæstion. 2. l'alud. distinct. 16, quæstion. 1, art. 1 et alii. Non tamen omnes illam

tuentur, nt constabit legenti. Subscribunt γ/f^t Vero illi Vasquez, in præsenti disput. 149, ivr-s caP*le 2. Valentia disput. 6, quæstion. 19, Soaret punct. 3. Salas disputat. 18, section. 2.I.or- Aier· ca disputation. G3, memb. 2. Suarez tomo 4 in 3 part, disputat. II, section. 2. Azor. tomo 1 institutionum moralium lib. 4. cap. 10 quæstion. 6 et alii. Arguunt vero primo. Quia præceptum adeo grave et onerosum, sicut est istud de quo agitur, non debet introduci sine fundamento in sacra Scriptura, aut in SS. Patribus : sed nullum adest tale fundamentum : ergo, etc.

Primnm Respondetur negando minorem : cujus .oppositum ostendimus numero 2, aliquibus testimoniis ipsius sacræ Scripturæ. Atque ex ibidem dictis constat, prædictum præceptum consonum esse doctrinæ SS. Patrum. Nam (præterquam quod a nullo negatur, neque alicujus testimonium adduci potest contra nos) nequaquam D. Thomas fidelissimus eorum assecla ita constanter illud asseruisset, nisi vel in eorum scriptis expressum , vel ipsorum doctrinæ valde consonum reperisset. Adde, satis esse quod .Scriptura et Patres enuntient nobis, sicut toties enuntiant præceptum diligendi Deum super omnia, in quo continetur istud de quo agimus : licet non ita expresse et in particulari determinent tempus obligationis ejus: sed hoc Theologis scholasticis, et potissimum Divo Thomæ qui et inter Ecclesiae Patres ut sanctissimus et sapientissimus, et inter Theologos ut eorum princeps merito censetur, determinandum relinquant.

4L Arguunt secundo. Quia durum vide- (inm. tur adstringere pueros praecepto adeo oneroso in illa adhuc tenera aetate, ubi eadem quæ cognoscunt, non nisi levissime attendunt, et plerique eorum nullam Dei notitiam habent : insuperque tale præceptum, quantum est ex parte objecti, sil omnium difficillimum : sicut actus dilectionis Dei, ad quem obligat, est omnium perfectissimus : ergo non est ita asserendum.

Respondetur negando antecedens: nullus enim rigor est, sed justitia et aequitas, quod puer etiam in illa ælate obligetur ad id quod facere potest, et cujus sufficientem habet virtutem, propriaque ratio satis clare et firmiler dictat illi esse faciendum, ut ostendimus numero 20 et 21. Cum vero 19 diximus, pueros solum obligari inexcusabiliter ad diligendum Deum, sicut in illa ætate ipsum cognoscunt : cumque nullus non cognoscat eum saltem implicite in ipsa cognitione boni honesti, quæ nullum præterit, non est cur aliquis ab amore ejus implicito excusetur ; quamvis multi excusentur ab explicite, ut ibidem diximus. Quod autem prædictum præceptum ex parte objecti sit difficile propter ejus eminentiam, parum refert : quia tota hæc difficultas non superat vires, quas habet puer in illa ætate tam ex parte voluntatis, quam ex parte advertentia» intellectus. Neque ratione ipsius ætatis sil major, sed potius minor : facilius enim tunc fertur voluntas in bonum honestum, quando nullum adhuc personale peccatum aut vitium incurrit, quam postea, cum per vitiorum affectiones fuerit in contrarium malum inclinata. Atque adeo sicut hæc major difficultas postea non excusaret a tali praecepto ; sic neque illa minor debet tunc excusare.

42. Tertio, quia ut aliquis teneatur adTflv* aliquem actum certo tempore exercendum, debet adventum illius temporis cognoscere: aliter enim non poterit eo tempore ex certa intentione operari : sed non omnes, imo vix aliquis cognoscet, quo instante ad usum rationis perveniat : ergo non omnes tenentur diligere Deum in illo instante,

Respondetur, omnes pervenientes ad usum rationis cognoscere et experiri, se habere talem usum : sicut etiam omnes tunc cognoscunt et experiuntur, se naturali ratione urgeri, ut amplectantur bonum honestum, et in illud convertantur. In quo ipso practice et in actu exercito cognoscunt primum illud instans, et obligationem tunc currentem, et explicuimus num. 21, quamvis in actu signato communiter utrunque ignorent.

Quarto, si prædicta obligatio curreret in Q&a· illo instante, et omnes constringeret, adimpleretur de facto ab aliquibus, et non ab omnibus violaretur : malum enim et peccatum non contingit in omnibus : sed nullus est qui recordetur talis adimpletionis: ergo non omnes prædicta obligatione adstringuntur.

Confirmatur : nam si staret prædictum præceptum, non minus obligaret pueros baptizatos, quam non baptizatos : atque adeo tenerentur baptizati qui illud non adimpleverunt, imo et qui adimpleverunt, dum hujus non recordantur, aperire in confessione sacramentali eam omissionem : quod tamen non videtur communiter receptum.

43. Respondetur ad argumentum negando consequentiam : non enim est sufficiens signum non adimpletionis in omnibus,

bus, quod nullus se adimplevisse recordetur·, sicut quod nullus recordetur se non adimplevisse, non est signum quod omnes adimpleverint : imo certum est plurimos non adimplevisse. Non ergo negamus quod aliqui adimpleverint, et præsertim illi de quibus credimus nullum peccatum mortale commisisse, sed baptismalem innocentiam semper conservasse. Ut de Angelico N. Doctore Aquinate, de Seraphica M. N. Teresia, de V. Parente Joanne a Cruce, et de multis aliis pie credimus. Obliviscuntur tamen cito talis adimpletionis, quia non reflectuntur supra illam : sicut de oblivione ipsius præcepti diximus num. 22.

Ad confirmationem respondetur, homines baptizatos excusari multoties a confessione explicita illius peccati propter oblivionem aut ignorantiam invincibilem, quam, transacta illa prima duratione, communiter incurrunt. Neque ob id tale peccatum non subjicitur confessioni et clavibus Ecclesiæ : censetur enim confessum implicite in prima confessione : sicut alia quæ semel commissa omnino e memoria labuntur. Quod si aliquis post illam oblivionem ratione et discursu sufficienter deprehendat, adfuisse in instante usus rationis prædictum præceptum, et adimpletionem ignoret, ea ratione tenebitur ad confitendum tale peccatum, qua tenetur ad confitenda alia de quibus dubius est, an ea commiserit, vel non commiserit : atque adeo sufficiet ut sub dubio de illo se accuset : et ita faciunt satis communiter viri timorati, ubi primo veritatem nostræ sententiæ vel per seipsos assequuntur, vel a viris doctis edocentur. Poterunt tamen quotquot circa rem hanc non habent evidentiam, a prædicta confessione excusari, adhærendo in praxi contrariæ opinioni, quæ negat prædictum præceptum. Quia cum nostra tametsi vera et probabilior, non sit certa ; et ab opposita sint authores et rationes, quæ reddunt eam probabilem : quisquis in praxi huic probabilitati adhaeserit, prudenter judicabit, se non incurrisse illud peccatum, neque proinde ad confessionem teneri.

niD. 41. Quinto arguitur. Si adesset præceptum de quo agimus, quisquis non adimplevisset illud in instante usus rationis,)fâ· teneretur pastea adimplere ; maneretque semper in peccato, imo et actu peccans, donec de facto adimpleat : sicut qui tenetur ad restituendum aliquid, peccat seniper actu, quandiu non restituit. Hoc autem nimis durum videtur, et ideo communiter non admittitur a Theologis : ergo, etc.

Huic argumento respondent aliqui negando absolute majorem : quia præcepta affirmativa, cujusmodi est de quo loquimur, non obligant pro semper, sed tempore determinato, quo transacto, sive quis ea adimpleverit, sive non, cessat obligatio. Ut patet in præcepto sacrum audiendi, quod determinate obligat pro die festo : et hoc transacto, etiamsi auditum non fuerit, obligatio evanescit, et non urget pro sequenti die. Neque est simile de præcepto restitutionis : quia hoc ita est affirmativum, ut simul claudat præceptum negativum non nocendi proximo obligans pro semper ·; nocetur autem illi, quandiu restitutio differtur, quia tandiu re sua invitus privatur.

Secundo respondetur concedendo majorem quoad primam partem per se loquendo, et negando illam quoad secundam : quia oblivio vel ignorantia invincibilis prædicti præcepti, quam omnes vel fere omnes incurrunt transacto illo instante, excusat eos, ut deinceps non peccent in ejus omissione : sicut ille qui omittit restituere propter oblivionem invincibilem , excusatur ab obligatione restituendi, quandiu manet oblivio. Si quando vero decursu temporis redeat notitia præcepti, et non constet esse adimpletum, urgebit tunc ejus obligatio, quousque adimpleatur : nisi una cum tali notitia adsit judicium de probabilitate contrariae opinionis, cui voluntas prudenter conformetur.

45. Sexto, nullum est præceptum in Sexium. decalogo, ad quod pertineat istud de quo loquimur ; cum tamen omnia præcepta legis naturæ ibi contineantur : ergo non datur tale præceptum : esset enim, si daretur, præceptum naturale.

Respondetur pertinere ad præceptum . diligendi Deum super omnia : quod est radix et initium omnium praeceptorum.

Denique arguunt citati authores contra Dltlmum nos : quia ratio potissima apud Thomistasu^mum. assignandi hoc præceptum, est, ut vitetur inconveniens, quod ex ejus negatione deducunt: ne videlicet detur in aliquo peccatum veniale cum solo originali : sed hoc inconveniens neque est alicujus momenti, neque cavetur sufficienter posito tali præcepto ; ergo prædicta ratio non est efficax.

Huic argumento potest occurri negando quamlibet ex praemissis : quod enim major sit falsa, constat ex dictis num. 25 ; falsitas vero minoris quoad utranque partem ostendenda est dub. sequenti.

DUBIUM 11.

Clrtim peccatum veniale possit esse in aliquo cum solo originali ?

Resolutio hujus dubii ex decisione praecedentis necessario dependebat, sicut consequens ex antecedente ; qua proinde praemissa, non erit opus novis uti principiis, sed ex hucusque praejactis, quod legitime inferunt, expressius deducere. Ad majorem tamen abundantiam el extensionem doctrina? non omittemus rationem ab ineonveniente, qua D. Thom. hic el alibi saepe utitur : a qua tamen cito expediemur.

§ L

Sententia Γ). Thotnx duplici ratione fulcitur.

46. Dicendum ergo est, peccatum veniale non posse conjungi cum solo originali : sed quemlibet qui venialiter peccat, vel exuisse jam originalem culpam, vel aliam mortalem commisisse. Hæc conclusio est D. Thomæ in hoc 6 art. totque aliis locis citatis supra n. 2, ut nulla ratione possit ejus mens in dubium revocari. Quem proinde sequuntur omnes ejus discipuli, plurimique alii, quos cit. nu. adduximus : neque enim soli Thomista? fut aliqui ex adversariis putant, sufficeretque ad hujus sententia? firmitatem), sed et multi Scotislæ et aliarum scholarum assecla? ei subscribunt. Probat J'J®3 illam primo Ang. Doctor in argum. *Sed contra,* ab inconveniente, quod ex opposita sequeretur : nimirum dari statum hominis in hac vita, cui non correspondeat certus locus et receptaculum in futura. Hoc enim inconveniens esse, nullatenusque admittendum, ex eo liquet : quia, in quolibet statu hujus vita? contingit hominem mori, et in nullo est a morte securus : in quocunque autem moriatur, debet ejus anima statim ut a corpore separetur, ad certum locum tendere, in quo præmium vel pcenam juxta merita recipiat : et quod anima illa pro aliqua ducatione maneat extra talem locum, ab omnibus inconveniens reputatur. Sequi vero tale inconveniens ex opposita sententia, qua? admittit posse dari peccatum veniale cum solo originali, facile suadetur discurrendo per omnia loca, quæ ad recipiendas animas ex hac vita migrantes assignantur in futura. Nam anima illius qui in peccato veniali juncto cum solo originali moreretur, neque evolaret statim ad cælum, ut est per se notum. Neque ad purgatorium descenderet : quia ibi non recipiuntur nisi quæ in gratia decedunt, ul illo igne purgata? in cælum conscendant. Neque etiam descenderet ad infernum damnatorum : quin pœnæ illius loci tam damni quam sensus excedunt longe merita culpæ originalis, et solius venialis, adæquanlque demeritum culpæ mortalis personalis. Neque ad lymbum puerorum, quia ibi nulla datur pœna sensus : qua tamen culpa illa venialis puniri deberet. Multoque minus ad lymbum antiquorum Patrum : quia locus iste destinatus fuit dumtaxat pro detinendis usque ad mortem Christi illis Sanctis nulla jam alia pœna dignis. Hæc sunt autem omnia receptacula a Deo assignata pro animabus ab hac vita exeuntibus : igitur pro illa de qua loquimur, nullus locus relinquitur.

-17. Ut autem melius constet, non posse Aperivitari hujusmodi inconveniens juxta Oppositam sententiam, observandum est, illud»#·*· non sistere in eo dumtaxat quod anima cum peccato originali et veniali ab hac vita discedens non inveniat tunc receptaculum in futura : sed etiam in eo quod detur aliquis status hominis in hac vita, cui in futura nullus locus correspondeat, ad quem homo ipse secundum præsentem justitiam, et juxta merita in quibus invenitur, sit destinatus. Si enim in 1er alios status hujus vitæ, quos de lege communi possibiles admittimus, nullusest, qui sibi non vendicet certum locum in fulura, ad quem quotquot habent talem statum, ex quo sunt in illo, adeoque etiam ante mortem destinentur : cur dicemus, debilem esse illum quem adversarii volunt, in quo existentibus, quatenus in eo sunt, nullus locus correspondeat?

Ex qua observatione facile ruit evasio, tiaqua iidem adversarii conati sunt huic ra–tioni occurrere. Dicunt enim pertinere ad divinam providentiam res ita disponere, ut vel non permittat, eum qui habet peccata venialia cum solo originali, mori in tali statu, quousque aut justificetur, aut aliquod mortale incurrat : sicut non permittit, mori peccatorem prædestinatum, quousque a peccato mortali exeat ; neque justum præscitum, quousque in illud incidat. Vel si permittere velit, ut aliquis in statu illo moriatur, tunc assignabit ei locum distinctum a quatuor enumeratis, quo tendat: vel in aliquo illorum ex speciali dispensatione, et cum pœna culpis proportionata eum collocabit.

48. Hæc igitur evasio quoad omnes suas tw. \ 5W· partes ex præmissa observatione facile præeluditur : quia sicut dicendum est, divinam providentiam suaviter el accurate omnes rerum ordines disposuisse, sic fateri etiam debemus, quod pro omnibus statibus hujus vitæ assignaverit in futura loca proportionata, quæ, attenta communi lege, illis debeantur et correspondeant : sciamusque ita de omnibus hominibus in hac vita degentibus, ad quem locum secundum justitiam præsentem et juxta merita cum quibus invenitur unusquisque pertineat. Ilacque ratione opus non sit recurrere ad novam et specialem providentiam (de qua nobis constare non potest) ut vel de omnibus existentibus in illo statu, neminem mori permittat; vel nova et inaudita loca tempore mortis designet ; vel speciali dispensatione damnet morientem in prædicto statu ad aliorum receptacula, quæ illi ex natura rei et ex communi lege non congruunt.

Nec refert quod dicitur de peccatore prædestinato, el de justo reprobato : quia licet de his divina providentia ita disposuerit, ut nec prior antequam gratiam recuperet, nec posterior antequam eam amittat, moriatur : attamen dum sunt in hac vita, unusquisque habet statumcorrespondentem alicui ex receptaculis futuræ. Justus enim quandiu talis permanet (sive alias prædestinatus sive reprobus sit), ex vi status, et secundum præsentem justitiam destinatus est purgatorio, vel cælo; peccator vero (sive alias reprobus sive prædestinalus) dum peccator est, ac secundum pra?sentcm justitiam, inferno : licet quia ulerque secundum praescientiam divinæ prædeslinationis et reprobationis mutaturus sil statum, et peccator prædeslinatusconvertendus, justus vero reprobus casurus et mansurus in culpa mortali ; mutanda etiam sint receptacula, et illi tandem cælum vel purgatorium, huic vero infernus corresponsurus. Circa hanc tamen primam rationem nolumus immorari. Tum quia non est potissima, cui sententia nostra innititur : neque a priori sed a posteriori procedit. Tum etiam quia quidquid ad adversariis ad ejus eversionem adducitur, ex nuper dictis poterit falsi tatis aut levitatis convinci.

I t „f Principalis ergo ratio, et quæ pro Thopta- mistica sententia caput est, traditur ab »a’ Angelico Doctore in corpus hujus 6 arlicu. et ex doctrina dubii præcedentis potest sic formari. Omnis homo cui non est remissum peccatum originale ante usum rationis, tonetur quando ad illud instans pervenit, convertere se in Deum per amorem ejus efficacem el super omnia, vel explicitant vel saltem implicitum. Sed nullus qui ita teneatur, potest prius peccare venialiter, quam vel justificetur et mundetur ab ipsa culpa originali, vel peccatum mortale incurrat : ergo nullùs poterit peccatum veniale soli originali conjungere. Consequentia est perspicua. Et major satis probata dubio præcedenti, de qua proinde non est hic dubitandum. Minor vero suadetur. Nam si ille'qui iia pervenit ad rationis usum, omittat adimplere prædictum præceptum, peccat mortaliter : et sic peccata venialia, quæ in eodem instante, vel deinceps committit, non erunt cum solo originali. Si vero præceptum adimpleat, eo ipso in illomet instante justificabitur per gratiam a culpa originali : quia amor Dei super omnia non est compossibilis cum hac culpa, sicut neque cum aliqua alia mortali : unde peccata venialia quæ deinceps aut forte in illomet instante committet, non jam associabuntur culpæ originali. Antecedenter autem ad illud instans sicut homo non est capax incidendi in peccatum mortale defectu usus rationis, ita neque in veniale : quia ad utrumque necessaria est libertas.

§ П.

Prima adversariorum evasio, et objectio contra nostram rationem.

50. Authores quos dubio præcedenti numero -10, contra nostram sententiam adduximus, hic etiam nobis adversantur. Existimant enim, quod adhuc sententia illa admissa, non pTobatur ea quam modo statuimus. Negantque proinde minorem nostræ secundæ rationis : quia putant non inferri legitime ex exislentia præcepti dilectionis Dei contenti in majori. Redduntque rationem, simulque objiciunt, primo quod ratio in homine non expeditur omnino subito, sed successive et paulatim ligamina ejus tolluntur : priusque pervenit ad usum imperfectum et semiplenum, quam ad plenum el perfectum ; quousque autem ad istum perveniat, nec potest adimplere præceptum dilectionis Dei, neque peccare mortaliter contra illud, quia ad ulrunque requiritur plena libertas : potest tamen peccare venialiter per aliquos motus semideliberalos : quia ad hoc sufficit libertas semiplena. Sicut ille qui exit ab ebrietate vel

somno, prius incipit habere motus semidc- liberatos sufficientes ad culpam venialem, quam plene evigilet, ut requiritur ad mortalem. Et propterea in communi divisione peccati venialis præter venialia ex genere, et ex parvitate materiæ ponuntur alia, quæ licet ex his capitibus venialia non essent, ex defectu tamen plenæ deliberationis non pertingunt ad gravitatem mortalium. Potest ergo puer, quando ratio in eo solvi jam cœpit, necdum tamen plene soluta est, committere aliquod peccatum veniale ; quod proinde cum solo originali in eo existente concurrat.

I7·..,ı 51. Hanc evasionem et objectionem simQ| uteiidant nostræ senlentiæ defensores, dicunt eorum aliqui, quod quamvis ad peccatum veniale sufficiat libertas semiplena ex parte actus; ex parte tamen principii seu facultatis ad deliberandum requiritur omnino plena : ipsa quippe semiplena libertas in eo sita est, quod ratio possit plene deliberare de objecto quod semiplene advertit, licet actu non sic deliberet. Ut autem plene deliberare possit, necesse esi, ut plenus rationis usus jam advenerit, homoque illum expertus sit. Imo addunt nonnulli, quod ut homo dicatur deliberare semiplene circa aliquod objectum, necesse est, ut actu sit cum plena advertentia circa illud : quia qui circa nullum plene advertit non habet sufficiens principium, ut possit practice et expedite movere se ad plene deliberandum; cum tamen semiplena libertas hujusmodi potentiam requirat. Juxtaquarn doctrinam, (jjtl quæ est Cajelani in præsenti et aliorum, consequenter dicendum est neque in semidormiente, neque in semiebrio, quousque plene evigilent, neque proinde in puero, antequam rationis usum plene recipiat, inveniri libertatem semiplenam sufficientem ad peccandum venialiter ; sed primam eorum libertatem debere esse plenam et sufficientem ad peccandum mortaliter. Quocirca peccata illa quæ dicuntur venialia ex imperfecta deliberatione, quæque passim committimus, non ideo venialia remanent, quia ille a quo committuntur, non habeat actualiier in se libertatem et deliberationem sufficientem ad mortalia ; sed quia non exercet hujusmodi libertatem circa objecta talium peccatorum, sed circa alia, ad quæ distractus, solum relinet circa prædicta objecta adverleniiam et libertatem semiplenam, cum facultate ad plene deliberandum fundata in illa alia plena deliberatione.

52. Hæc tamen doctrina, quæ in se est probabilis, el cui alias forte non pigeret subscribere, modo quoad id præsertim quod diximus addi a nonnullis, non utemur. Tum propter minorem ejus certitudinem : paucos enim pro illa ut a nobis explicata ruperimus : ob idque non oportet adeoThomisticam et communem sententiam praedictæ doctrinæ alligatam relinquere. Tum etiam quia non ita suadebimus adversariis, libertatem semiplenam et sufficientem ad peccandum venialiter circa unum objectum, habere semper comitem advertentiam el deliberationem plenam' circa aliud, nec posse sine ea reperiri.Præsertim in semiebriis et semidormientibus cquibusanlequam plene ad se redeant, satis communiter conceditur libertas semiplena sufficiens ad peccatum veniale ; etiamsi tunc circa nullum objectum plene deliberent. Sicut etiam sobrii et vigilantes multoties impetu alicujus passionis ita extra se rapiuntur, ul licet rationis usu non omnino priventur, nihil tamen plene attendant : quibus nihilominus negare aliqualem libertatem, ratione cujus in tali statu peccata venialia committant, voluntarium videretur. Neque fundamentum prædictæ doctrinæ ila convincit, quin dicere possimus, quod licet deliberatio semiplena secum habere debeat potentiam expeditam ad plene et perfecte deliberandum ; non tamen requiritur, quod hæc perfectio et plenitudo teneat se ex parte potentiæ, seu quod potentia ipsa sil perfecta, et plene expedita ad actum plene et perfecte liberum ; sed sufficit potentia utcumque ad talem actum, etiamsi solum sit expedita imperfecte et secundum quid : sicut ipsa libertas semiplena, pro qua exigitur , tantum e-t libertas imperfecta el secundum quid. Quod autem ad expediendum hoc modo potentiam non sufficiat advertentia semiplena, sed exigatur plena, haud facile probabitur. Alia ergo via quaerenda est impugnatio propositæ evasionis et solutio objectionis. 11

53. Pro quo nota, quod etsi ad moralita-^^ tem, quæ dividitur per bonitatem et mali-pro?Ttf. tiam, necessaria sit libertas ; diversum tamen quid est moral itas a libertate : nam nw. hæc solum postulat ex parte intellectus indifferentiam judicii, seu judicium proponens objectum, quodcunque hoc sit, cum indifferentia ad utrumlibet : et ideo ubicumque detur hæc indifferentia, dabitur libertas. At vero moralitas sumitur ex habitudine ad suam regulam, quæ est judicium synderesis,

synderesis, cujus objectum est bonum honestum, et malum oppositum, quatenus illud approbat, et istud reprobat. Unde nisi actus prædictam regulam, ejusque approbationem vel reprobationem concernat, seu nisi is qui operatur, possit actum suum prædictæ regulæ conferre, et ex hac collatione approbare illum vel reprobare, non erit bonus aut malus moraliter, quamvis forte sit liber : ul in illis, qui juxta probabilem sententiam manent in individuo indifferentes, contingere diximus in tractatu debonit. et malit, disp.2, dub. 1, et disp.7 a num. 26. Necesse est ergo ad hoc ut aliquis tanquam agens morale operetur, sicut operatur ille qui quomodolibet peccat, quod possit conferre suum actum et ejus objectum cum regula moralitatis, et cum bono honesto præsentato per hanc regulam, ut ex tali collatione percipiat convenientiam vel disconvenientiam ipsius actus et objecti cum prædicta regula. Quisquis enim nihil istius convenientiæ vel disconvenienti® percipit in objecto sui actus, non attingit illud ut morale : adeoque non potest aliquam moralem malitiam quantumvis levem et venialem ab eo desumere.Et quia nullus potest percipere convenientiam vel disconvenientiam unius extremi ad aliud, nisi prænotum habeat, et in memoria retineat ipsum extremum, cui aliud dissonat vel consonat, et nisi de eo certificatussit : sicut nullus potest cognoscere, an aliqua imago repræsentet verbi gratia Cæsarem, aut ab eodissonel, nisi præcognitam habeat, et in memoria retineat formam et speciem ipsius Cæsaris: idcirco quandiu homo non habet præcognitionem.et manifestatam sibi regulam moralitatis,eteommunem rationem boni honesti, manetque circa eam certificates, non potest cognoscere, adhuc imperfecte, et secundum quid, an objectum quod attingit, consonet, vel dissonet prædictæ rationi,sitque proinde vel non sit morale : quia nondum habet cognitam regulam qua id possit detegere : et per consequens non est capax operandi bene vel male moraliter. Porro ut homo primo cognoscat regulam moralitatis et rationem boni honesti, maneatque de his certificatus, necessaria omnino est advertentia plena, et judicium perfectum. Tum quia per advertentiam solum semiplenam non potest intellectus certificari de objecto a se cognito; sicut nec satis discernere inter ipsum et alia, quæ a tali objecto distinguuntur. Tum etiam quia prima cognitio boni honesti et regulæ moralitatis non potest aliunde nobis advenire, quam a Deo per lumen synderesis, cujus actus nequit esse cum semiplena tantum advertentia : quia virtus sive moralis sive intellectualis non elicit actus nisi perfectos.

54. Hinc sumenda est impugnatio propo-Form.isitæ evasionis : nam admisso quod in pue- '"j.„l®;
ris ad usum rationis pervenientibus ratio tio
seu discursus successive et paulatim solvatur, ob idque prius habeant advertentiam et deliberationem semiplenam, quam plenam, et prius imperfectam quam perfectam libertatem : et admisso etiam quod semiebrii, el semidormientes, el per passionem extra se rapti hac semiplena libertate potiantur, eaque venialiter peccent (neutrum pro nunc aut asserimus aut negamus),non ideo dicendum est, posse prædictos pueros venialiter tuncdelinquere. Quiacum omnes alii ante statum illum fuerint aliquando plene sui cbmpotes, et per plenam advertentiam judici i synderesis certiores facti sint regulæ moralitatis et rationis boni honesti, possunt occurrente aliquo objecto dissono cum advertentia tantum semiplena, imperfecte etsecundum quid percipere dissonantiam ejus ad prædictam regulam, cujus notitiam in memoria retinent, et quæ virtute prioris cognitionis imperfecte et subobscure tunc sibi appareat. Cæterum cum prædicti pueri,antequam rationis usus plene solvatur, nullibi rationem boni honesti, et regulam moralitatis didicerint, nec de iis fuerint aliquando certiores facti (non enim hujusmodi notitia aliter eis communicatur, quam a Deo per lumen synderesis, et cum plena deliberatione, ut nuper diximus), nequeunt ante plenum rationis usum percipere, adhuc secundum quid, et imperfecte convenientiam vel disconvenientiam objectorum sibi occurrentium ad illam regulam, et ad rationem communem boni honesti, ac proinde neque peccare venialiter : cum hoc fieri nequeat sine aliquali perceptione prædictæ disconvenientiæ.

Ad hæc : nullus potest operari moraliter, sive bene sive male, sive perfecte sive imperfecte, nisi prius ingrediatur ordinem moralem, et in eo constituatur per formam et principium hujus ordinis : cumque hæc forma et principium sit illud primum judicium synderesis in memoria retentum, quo cerio cognoscitur ratio boni honesti et mali oppositi, et quod bonum est faciendum, et malum fugiendum, fieri non poterit, ut puer antequam prædictum judicium eliciat, per ipsumque in ordine morali

constituatur, exerceat aliquam actionem moralem, sive bonam sive malam: etiamsi actio quam exercet, non omnino careat libertate.

55. Nec refert, si dicas, tum quod licet cognitio boni honesti certa et indubitata plenam advertentiam requirat :quia nullus certificatur de eo quod non plene advertit : cognitio tamen aliqua dubia et incerta ac per modum suspicionis haberi poterit cum sola advertentia semiplena : nam sicut se habet simpliciter ad simpliciter, et perfectum ad perfectum ; ita secundum quid ad secundum quid, et imperfectum ad imperfectum. Sufficiet autem pueris non habentibus plenum usum rationis, luec imperfecta notitia boni honesti, ut in objectis occurrentibus utcunque attingant dissonantiam ad prædictum bonum. Tum etiam quod tales pueri antequam plene deliberent, cognoscunt rationem boni physici, quantum sufficit ut in objectis nocivis tunc sibi occurrentibus percipiant disconvenientiam et dissonantiam ad tale bonum ; de quo tamen usque tunc per nullum actum plene attentum fuerunt certificati : cur ergo non eodem modo se habebunt circa bonum honestum, et dissonantiam mali oppositi ?

intuitur iTiirra. Respondetur ad primum, quamlibet notiiiam dubiam supponere aliquam aliam notitiam certam et firmam, ex respectu ad quam possit veritas detegi, et dubium vel suspicio deponi. Qui enim dubitat aut suspicatur de aliquo homine, an sit talis vel talis, puta an sit sapiens vel ignarus, nobilis vel ignobilis, etc. prænotum jam habet, quod sit vel esse possit aliqua nobilitas et aliqua sapientia, quas nescit et dubitat an conveniant vel non conveniant illi homini : et similiter qui suspicatur vel dubitat, an teneatur vel non teneatur hac vel illa obligatione, prius cognovit, se esse subjectum legi et superiori, unde possit oriri illa vel alia obligatio : neque aliter occurrerent ei similia dubia aut suspiciones. Unde cum in hujusmodi cognitionibus non sit in infinitum procedendum,necessario deveniendum est ad unam primam, quæ sit principium et simul terminus illius quæ dicitur dubia vel suspecta : quæque proinde non sit suspecta aut dubia, sed firma et certa, aliter neque ipsa esset prima, sed aliam et aliam in infinitum præsupponeret. Quandiu igitur puer nulla certa notitia didicit, an sit, aut quid sit bonum honestum et regula moralis, nullum potest ei advenire dubium vel suspicio circa objecta occurrentia, an dissonent, vel consonent tali bono el regulae,

56. Addo, quod dubium et suspicio et quælibet notitia incerta ex se tendunt ad inquisitionem veritatis : quia intellectus in incertis non quiescit : inquisitio autem terminatur in collatione ejus quod inventum est, ad aliquid prius notum, quod in intellectu tanquam regula ipsius veritatis existit : atque adeo de primo ad ultimum inquisitio, suspicio, et dubium, et quæcunque alia incerta cognitio supponere debet cognitionem firmam et certam prædictæ regulæ, in quam resolvatur. Dum ergo in pueris nulla supponitur certa cognitio principii et regulæ moralilalis, nulla oriri potest circa objecta illis occurrentia dubitatio aut suspicio convenientiæ vel disconvenientiæ ad talem regulam.

Adde secundo, quod ut puer peccet adhuc venialiter amplectendo, quod bono honesto dissonat, aut respuendo quod consonat, debet esse certus de hoc principio; nimirum quod tale bonum est faciendum, et oppositum malum fugiendum : nisi enim de hoc primo principio haberemus certitudinem, non consurgeret ex illo obligatio, aut respuendi quod illi bono dissonat,aut quæ consonant amplectendi : quia cum in dubiis potior sit conditio possidentis, nulla obligatio omnino dubia potest urgere voluntatem ad operandum vel omittendum illud ipsum, de quo est dubium : ac proinde nullum potest esse peccatum, quantum est ex parte cognitionis dubiae,sequi vel non sequi illud, de quo non datur perfectior cognitio.

57. Dices, eo ipso quod aliquis dubitet teneatur vel non teneatur jejunare v.g.peccabil non jejunando, ergo ex vi cognitionis dubiae potest obligatio consurgere. Respondetur negando consequentiam. Imo potius qui ita dubitat, non tenetur jejunare,quandiu invincibiliter manet dubius. Tenebitur autem veritatem inquirere, et dubium deponere, aut saltem facere quod in se est, ut sciat an ad jejunium teneatur. Hæc tamen obligatio inquirendi veritatem non oritur ex illo dubio circa jejunium, sed ex alia obligatione indubitata, qua quilibet certo scit se teneri in rebus dubiis ad inquirendam veritatem, ne errandi periculo se exponat.

Ad rem ergo, quamvis puer ante plenum usum rationis nancisceretur cognitionem aliquam boni honesti dubiam et incertam, non idcirco posset tunc peccare venialiter: quia ex vi illius non teneretur ad aliquid faciendum faciendum vel fugiendum, quousque primum illud principium et præceptum, ex quo omne aliud præceptum et obligatio descendit, certo cognosceret.

58. Ad secundum respondetur, osse disparem rationem : quia circa bonum physicum, quod solum dicit convenientiam ad propriam naturam, certificalur puer naturaliter per ea quæ sensibus percipit : sicut etiam animalia bruta mediis sensibus acquirunt fixam cognitionem de iis, quæ suæ naturæ conveniunt, aut disconveniunt. Unde antequam puero usus rationis adveniat, adest jam fixa et immobilis notitia de tali bono, ex habitudine ad quam, ubi imperfecte deliberare incipit, potest formare dubium vel suspicionem circa objecta, quæ semiplene advertit, quantum ad eorum convenientiam vel disconvenientiam physicam. At vero prima notitia boni honesti non sumitur a sensibilibus, neque acquiritur per sensus ; imo neque ab hominibus discitur, sed immittitur a Deo per judicium synderesis : sine cujus naturali illustratione, quantumvis puer audiat voces et terminos, non percipiet, neque discet rationem talis boni.

Diximus *prima notitia boni honesti,* quia semel cognito per prædictam illustrationem prædicto bono et primo principio, potest ipse puer per magistri educationem et per proprium discursum alia principia minus nota delegere, et conclusiones deducere : indit enim Deus primum illud principium, ut sit fons et seminarium totius cognitionis pertinentis adordinem moralem. Atque hinc magis confirmatur quod nuper diximus : scilicet primam notitiam boni honesti non posse esse tantum semiplenam, suspectam, aut dubiam. Tum quia notitia quæ a Deo specialiter immittitur, ut sit seminarium et initium lotius sequentis cognitionis, continens in virtute el radice quicquid postea addiscitur, non potest esse ita imperfecta, ulex se liquet. Tum etiam quia Deus immittit illam mediis actibus synderesis, qui cum sint actus virtutis intellectualis, debent esse perfecti : nam virtus est dispositio perfecti ad optimum, et quæ opus perfectum reddit, ut ex Philosopho suo loco diximus.

59. Si vero urgeas, quod in peccatis venialibus ex imperfecta deliberatione percipitur dissonantia ad bonum honestum ; et tamen cognitio illa est lanium semiplena : ergo vel manifestare hanc dissonantiam non pertinet ad virtutem synderesis, vel hæc virtus potest elicere actus ita imperfectos. Respondetur, perceptionem illam non esse proprie manifestationem,sed quandamapprehensionem prædictæ dissonantiae, ad quam non concurrit virtus; sed fit per ipsum lumen commune intellectus una cum speciebus repraesentativis talis dissonantiæ: ut vero hujusmodi species ita repraesentent, genereturque inde dubium vel suspicio, necesse est adesse in intellectu fixam et immobilem cognitionem boni honesti, cujus memoria cum quadam saltem confusa ejus apprehensione concurrat ad illud dubium terminandum.

Possemus etiam alia vi præcludere totam hanc evasionem, ostendendo disparitatem inter adultos semiebrios aut semidormientes.et pueros ad rationis usum nondum plene pervenientes : ut negaremus istis omnem libertatem etiam semiplenam, quæ illis conceditur : el consequenter capacitatem ad venialiter delinquendum, antequam pleno gaudentes rationis usu possint peccare mortaliter. Sed hanc viam consulto examinare omittimus, el ut brevitati consulamus : et quia magis placet quam elegimus.

§ III.

Enodantur alia qux obstare videntur eidem secunda rationi.

GO. Secundo opponunt nobis adversarii ad enervandam eandem rationem, quod etiamsi ante instans plenæ advertenliæ nequeat puer peccare venialiter; poterit tamen in illomet instante, antequam vel adimpleat præceptum dilectionis Dei, vel in ejus omissione mortaliter delinquat. Quia cum illud instans non sit metaphysicum et omnino indivisibile, sed morale claudens in se aliquod temporis spatium, satisque fiat prædiclo præcepto, si in toto illo instante, vel in ejus termino adimpleatur, potest assignari tempus sufficiens ad peccandum venialiter, etiam cum plena advertentia, antequam urgeat adimpletio : illud nimirum quod ab initio illius instantis moralis usque ad terminum exclusive decurrit. Cur enim in illa intermedia duratione non poterit aut loqui verbum otiosum, aut leve mendacium proferre, aut vanam aliquam cogitationem admittere : quæ etiamsi deliberate fiant, non excedunt culpam venialem ?

Et confirmatur : nam cum hæc res sit moralis, moraliter el non metaphysice per-

tractanda esi : atque adeo satis erit ad hoc ut aliquis non peccet contra illud praeceptum, quod vel in praedicto instante morali vel cito post adimpleat ipsum : quia param in morali consideratione pro nihilo reputatur. Esto voro sit aliquaculpa differre aliquantulum adimpletionem, judicabitur hæc brevissima dilatio materia parva, et ita non excedit culpam venialem : dabitur ergo locus huic culpæ ante gravem violationem prædicti præcepti.

soiotif nis. 61. Respondetur ad objectionem negando antecedens. Cujus probationi occurrit bene in præsenti Cajetan. quod licet instans morale pro quo urget præceptum dilectionis Dei, includat tempus sufficiens ad habendam deliberationem ; debet tamen puer ita uti tempore illo ad deliberandum concesso, ut quam primo possit, deliberet de seipsoetde ordinatione sui in bonum honestum. Et ideo si non quam primo potest, deliberet, in hoc ipso peccat mortaliter, retardans voluntarie adimpletionem præcepti : sicut peccaret non adimplendo illud statim ac deliberationem perficeret. Porro qui in illo tempore necessario ad deliberandum diverteret attentionem ad verbum otiosum vel mendacium proferendum, vel ad aliquid simile agendum, hoc ipso retardaret voluntarie deliberationem quæ instat, et consequenter præcepti adimpletionem. '-'aici *Cum enim* (ait Cajetan. rem optime declarans) *virtus unita sit major seipsa dispersa, et a majori virtute citius fiat aliquid quam a minori exteris paribus, consequens est ut citius deliberet non divertens, quam divertens : ac per hoc qui ad aliud aspicit vane, non quam cito potest deliberat, libere suam vim minuens, et sic reus est omissionis præcepti divertendo, non quam cito potest deliberando. Et quamvis non teneatur ante terminum deliberationis eligere, tenetur tamen ante terminum nullum impedimentum apponere charitati:et proplerea apjnnendo peccat mortaliter ante terminum. Sicut deliberationi operam non dans ante instans quod terminassel deliberationem, peccat omissione.*

Addendum vero est, ut tacitaquaedam replica diluatur, quod ut diximus num. 20, Auctor naturae et natura ipsa de se sollicita offert tunc puero cogitationem deliberandi de seipso in ordine ad bonum honestum, taliterque hæc cogitatio et cognitio boni honesti, quæ simul adest, clamat et reclamat pro prædicta deliberatione, ut vel nullo modo, vel nonnisi ex industria et data opera valeat puer ad aliud cogitandum diverti : el ideo si quæ tunc diversio fieret vel ad dicendum mendacium, vel ad aiiad aliquid, per quod deliberatio illa retardaretur, non quasi ex surreplione aut semiplena tandum advertentia incidens damnaretur ad solam culpam venialem·, sed ut habita ex animo et data opera imputanda esset ad mortalem.

62. Ad confirmationem dicas, sæpe ressiin^ morales exigere discussionem el intelligentiam satis metaphysicam, et aliqua esse præcepta in quibus non admittitur maleriæ parvitas.etiam quoad tempus adimpletionis. Præceptum enim impositum Angelo ut Deum diligeret pro secundo instante suæ creationis, nullam omnino dilationem admittebat : sicut et præceplum non sumendi cibum aut potum post mediam noctem, quo adstringitur qui celebraturus est, metaphysice obligaret a tempore illo, si ipsum tempus mctaphysice cognosceretur. Quæ autem ita stricte et mctaphysice obligent, et quæ dilationem aliquam majorem vel minorem permittant, ex uniuscujusque natura et praecipientis intentione venandum est. Porro præceptum de quo agimus, non permittere etiam modicam dilationem post instans morale usus rationis, et hanc esse Dei praecipientis voluntatem, ostendunt rationes, quibus præcedenti dub. probavimus existentiam talis præcepti. Quia cum ejus finissit,uthomo incipiens operari tanquam agens morale et liberum, habeat sibi praefixum certum scopum, in quem omnes suas actiones dirigat, ex hoc ipso postulatur, ut inter hujusmodi actiones prima sit adimpletio prædicti præcepti, qua cæteris praefigitur talis scopus. Praesertim cum ex una parte nulla possit esse ratio aut necessitas differendi vel per modicum tempus hanc adimpletionem, ut intuenti constabit: ex alia vero possit fieri morali et humano modo in prædicto instante. Nam proplerea non restringitur ad unum instans metaphysicum, sed ad prædictum instans morale, sub quo clauditur tempus necessarium, ut morali et humano modo possil deliberare de seipso et in finem debitum se convertere. Adde quod ut numero 41 tetigimus, facilius est puero elicere prædictum actum in illo instante, quando nulla adest indisposjtio ex aliquo peccato personali relicta, quam eo transacto, ubi talis indispositio posset voluntatem retardare. I nde suavius statuisse videtur divina providentia restringendo præceptum ad prædictum instans morale, quam statuisset ulterius differendo.

63. Tertio

Tenu .-bjeciio. 63. Tertio objicies, non sequi ex eo quod j)Uer jn y|0 prjmo instante adimpleat praedictum præceptum, quod in eodem sit justificandus : potest enim, etiam existente amore Dei naturali ad quem præceptum obligat, justificatio differri, saltem per aliquod breve tempus, in quo proinde dabitur locus, ut puer ante ipsam justificationem venialiter peccet, eliamsinihil capitalecommiltat : non ergo hac ex parte ratio nostra firma subsistit. Antecedens in quo est difficultas, probatur : quia ad justificationem non sufficit cognitio et amor Dei præcise ut finis naturalis, etiamsi talis cognitio et amor ex auxilio supernaturali procedat; sed requiritur cognitio mysteriorum, quæ fides credit, et amor finis supernaturalis quem diligitcharitas : ut autem puer adimpleat præceptum, sufficit prior ille amor et cognitio, quamvis posterior non detur, ut dictum est num. 19, ergo, etc.

spolio. 64. Dices, puero adimplenti prædictum præceptum conferri a Deo infallibiliter fidem et charitatem, ut credat et diligat, sicut requiritur ad assequendam justificationis gratiam, quam nunquam denegat facienti quod in se est, sicut facit ille puer. bpn- ê J,ur' Sed contra hanc solutionem urget tum, quod non est cur Deus teneatur conferre homini hanc gratiam in eodem instante, in quo facit, quod in se est; sed poterit eam quousque voluerit differre. Tumetiamquod ut homo credat mysteria supernaturalia, debet illa doceri ab aliquo dictante et proponente, sine qua propositione non sufficiet ad credendum ipse habitus fidei interius infusus : nam ut ait Apostolus Roman. 10: *Quomodo credent ei quem non audierunt ? Quomodo autem audient sine prxdicante?* Plurimi autem sunt pervenientes ad usum rationis, qui nihil audierunt de praedictis mysteriis, neque habent a quo illa doceantur : ut patet de illis qui apud gentiles, et barbaros, ubi nulla fulget lux Evangelii, nutriuntur: ergo hujusmodi quamvis prædictum præceptum in primo instante adimpleant, non statim justificabuntur; sed post tempus in quo instruantur, ut possint crej.. Pdere. Tum denique, nam Divus Thomas "'Quæstione 14, de Veritat. articulo II, proponens sibi hunc casum, nempe quod aliquis nutritus in silvis vel apud barbaros, ubi nihil de fide nostra audiret, sequeretur per omnia ductum naturalis rationis in appetitu boni et fuga mali, ac proinde adimpleret præceptum de quo agimus, non ait fore justificandum in eodem instante; sed expeclandum potius quousque Deus vel speciali revelatione manifestaret illi prædicta mysteria, vel mitteret illuc praedicatorem, a quo instrueretur. .Si *enim aliquis taliter nutritus* (ait in solui. ad primum) *ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni et fuga mali, certissime est tenendum, quoa ei Deus vel per internam inspirationem revelaret ea qux sunt ad credendum necessaria : vel aliquem fidei prxdicatorem ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium. Actorum* 10. Idem dicit in solut. ad secundum idem, et in 3, distinctione 25, quaestione 2, articulo 1 el 2. Porro ut praedicator mittatur, et missus perveniat, el perveniens instruat puerum, necessarium est tempus el dilatio aliqua; totoque eo tempore justificatio differetur.

Confirmatur hæc eadem objectio ; nam Confirtotum quod habet ille actus dilectionis Dei, objecquo præceptum adimplet, habet actus attiüon,îritionis requisitus ad sacramentum pcenitentiæ : et nihilominus iste actus non excludit culpam mortalem habitualem, neque affert secum justificationis gratiam, quousque perficiatur ipsum sacramentum : ergo etc. Major probatur : nam attritio illa ut sit sufficiens dispositio et materia proxima sacramenti, debet includere propositum efficax vitandi omnia peccata mortalia, atque adeo servandi notam legem, sine cujus observatione non vitantur : hoc autem et nihil aliud videtur importare præceptum de quo loquimur, solum enim tenetur puer ad amplectendum bonum honestum cum proposito efficaci servandi in omnibus id, quod lex naturalis praecipitet dictat : ergo, etc. 1

65. Respondetur amplectendo solutionem Vindiinter objiciendum datam, quæ optima est : «^mio ejusque rationem tradidimus numero 37. Nam cum efficax conversio in Deum finem uonibus ultimum naturalem (sive elicienda sit naluræ viribus, sive auxilio supernaturalis ordinis)sitincompossibiliscumaversione ab ipso Deo ut fine supernaturali, fieri nequit, ut puer infectus originali culpa, quæ est aversio ab isto fine, exerceat prædictam conversionem, nisi simul aut per prius ab ipsa originali culpa mundetur : atque adeo nisi gratia el justificatio ibi concurrat, saltem ul removens illam aversionem et conversionem istam prohibentem. Per quod patet ad primam impugnationem. Nam cum dilectio illa non sit compossibilis cum culpa originali, eo ipso quod Deus conferat puero auxilium efficax ad talem dilectionem oli-

ciendam, debet simul vel prius natura conferre gratiam, per quam prædicta culpa auferatur.

Ad secundam respondetur, quod licet Deus omnibus ad usum rationis pervenientibus concedat auxilium sufficiens ad adimplendum præceptum urgens pro illo instante; auxilium tamen efficax iis solum tribuit,quos simul justificare decrevit, quibus proinde una cum prædicto auxilio confert gratiam justificantem,el simul cum hac fidem explicitant illorum objectorum quæ necessitate medii necessarium est credere ad ipsam justificationem. Quæ autem sint hæc objecta examinatur secunda secundæ
MJUn. quæstione 2, ubi M. Bannez articulo 8, dubitatione 2, satis probabiliter censet sufficere, si credatur explicite illud, quod ait
Hebr.it Apostolus ad Hebraeos 11 : *Accedentem ad Deum oportet credere, quia esi, et quia sperantibus in se remunerator est.* Quæcunque autem explicite sub prædicta necessitate credenda sint, manifestabit Deus puero justificando, vel per externum doctorem qui illa proponat, vel ea per seipsum interius inspirando : neutrum enim istorum est Deo difficile : et unum vel alterum infertur infallibiliter ex vi decreti efficacis justificandi illum puerum .-sicut et hoc decretum infertur etiam saltem a posteriori (a priori enim e contra se habent) ex decreto conferendi auxilium efficax adactum adimpletivum præcepti.

66. Unde non obest quod dicitur de pueris nutritis apud barbaros sine ulla fidei notitia. Tum quia cum nullum hujusmodi puerorum sciamus adimplevisse illud præceptum, neque id sil verosimilius quam oppositum, nullus potest in argumentum adduci ad probandum, fuisse ab aliquo adimpletum sine prædicta fide explicita. Tum etiam quia licet non omnino negemus, sed pie credamus, Deum cum aliquo ex prædictis pueris usum fuisse ea specialissima misericordia : cum casus ex ore omnium sit rarissimus, non est inconveniens pro casu ita raro contingenti recurrere ad specialem Dei providentiam, vel interiuspuerum illum sufficienter illuminantem, vel de externo doctore opportune providentem : itautin eodem instante usus rationis, in quo puer efficaciter præmovetur ad præcepti adimpletionem. habeat sibi proposita objecta supernaturalia, quæ necesse est explicite credere, ut in eodem instante justificetur. Non enim specialior aut magis extraordinaria censeri debet hæc providentia, quam illa misericordia, et quam voluntas absoluta conferendi auxilium efficax ad adimplendum præceptum puero ita se habenti,

Neque idcirco negamus, hujusmodi pr®cepium adimpleri a multis do facto, etiam absque specialissima illa providentia : quia multi sunt inter fideles enutriti et baptizati, quibus, cum ad aetatem illam perveniunt, proposita et notificala jam sunt a parentibus et magistris praecipua mysteria supernaluralia, quantum satis est ut potuerint lerminos apprehendere, et tunc soluto rationis judicio, per lumen fidei infusum baptismo firmiler eis assentiri. Quod non raro sed frequenter contingere, iis præsertim qui accurate educantur, et ab ineunto ælate probis moribus imbuuntur, colligit in præsenti Cajetan. ex ipsa natura charitatis in baptismo infusae. *Videtur milii* (inquit)*quod quia amor Dei non est otiosus, charitas infusa baptizato infanti exit in actum in primo actu naturali: sicut de Angelis dictum fuit. Et quod statim occurrente seipso ut deliberabili, infusa fuies deliberandi solicitudinem foveat, ad présentandum bonum honestum cooperando, inclinando ad hoc intellectum: et consequenter charitas inclinet appetitum ad honestum prosequendum. Et licet hoc videatur verum ut in pluribus ; non oportet tamen sic esse in omnibus, non solum propter libertatem, sed propter complexionem et malam assuetudinem ante actus discretionis. Unde fit quod pars sensitiva magis movebit ad assueta delectabilia mala, quam fides et charitas ad honestum. Propter quod non parvi refert, ul assuescat puer ad audienda spiritualia et honesta. Determinatur enim habitus fidei infusus ex propositis ex auditu, et charitas illam sequitur.* Idem potest colligi ex natura gratiæ in baptismo etiam receptæ: quæ cum sil fons aquæ salientis in vitam æternam, idque praestet per actus fidei et charitatis, nititur quamprimum potest in hujusmodi actus prosilire.

67. Tertia impugnatio desumpta ex illa doctrina D. Thomæ compulit' aliquos ejus discipulos, ul concederent, puerum illum in silvis aut inter barbaros absque notitia fidei enutritum, sequentemque per omnia ductum naturalis rationis, atque adeo adimplentem prædictum præceptum, non necessario justificandum fore in eodem instante; sed posse intervenire tempus sufficiens, ul aliquis fidei peritus a Deo destinatus adhuc perveniat, etdoceat puerum quæ debet credere. Addunt vero, pertinere ad divinam providentiam non permittere, quod in illo intermedio tempore talis puer peccet venialiter ; ne hujusmodi peccatum cum solo originali conjungat.

Non phffl. Sed nos huic solutioni non acquiescimus. Nam præterquam quod videtur petere principium, reddens pro ratione illius specialis providentiæ id ipsum, de quo est quæstio, et ad quod probandum adducitur : aliunde etiam non cohæret doclrinæ hucusque traditae : dum admittit dilectionem efficacem et super omnia Dei finis naturalis, quæ necessaria est ad adimplendum præceptum, posse toto illo tempore cum peccato originali conjungi: quod ex dictis constat esse impossibile. Et ideo dicendum est, puerum ita se habentem ut adeptus rationis usum in Deum finem naturalem se converteret, justificandum esse in eodem instante reali, quamvis posterius natura : quatenus ut justificetur praecedere debet in genere causæ materialis, seu per modum removentis prohibens prædicta conversio obstans violationi præcepti, quæ justificationis gratiam impediret. Concurrunt enim plura in illo instante, quæ in diverso genere causæ se invicem præcedunt. Nam in genere causæ finalis et formalis prior est ipsa gratia justificans, ad quam cætera omnia ordinantur, et a qua informantur. Eademque ut collata per modum auxilii una cum suis virtutibus infusis præcedit etiam in genere causæ efficientis : quia per illas efficit homo actus disponentes ad justificationem. Quin etiam præcedit in ratione removentis prohibens, scilicet culpam originalem, quæ prædictos actus impediebat. Poteslque hæc prioritas reduci vel ad ipsum genus causæ efficientis, vel ad genus causæ materialis. At vero in genere causæ dispositivæ præcedunt prædicli actus; quia nisi illis dispositus, nequit adultus recipere ipsam gratiam. Quod si tales actus considerentur quatenus per illos formaliler adimpletur præceptum conversionis in Deum urgens pro illa duratione, hacque adimpletione cavetur violatio ipsius præcepti, quæ gratiam impediret, præcedunt etiam per modum removentis prohibens, ut num. 36 explicuimus. Neque est inconveniens, ut ubi plura removenda occurrunt, unum et idem præcedat, et prascedaturun hoc genere causæ: quia talis prioritas et postériorités non est respectu ejusdem, sed respectu diversorum.

68. Neque obest illud quod dicitur de tempore requisito ad mil lendum praedicatorem. Tum quiaD. Thomas non ait determinate puerum illum esse hoc modo instruendum, sed vel hoc modo, vel a solo Deo interius illuminante, seu infundente lumen fidei ad credendum, et objecta credibilia simul proponente, quod fieri potest in illomet instante, cum sola prioritate et posterioritate naturæ quam explicuimus. Verba autem Apostoli : *Quomodo credent ei, quem non audierunt?* intelliguntur juxta communem et regularem providentiam, juxta quam Deus hac interna manifestatione uti non vult. Tum etiam quia quamvis prædicta instructio futura esset ministerio externi prædicatoris, posset Deus præscius futuræ conversionis et necessitatis illius pueri ita res disponere, ut prædicator adesset tempore opportuno, ut pro illo instante instruxisset jam puerum circa illa, quæ tunc deberet credere.

Sed præcipue idquod diximus, non obest : Gantai, qu ia ut recte observant Gonzalez prima parte, disputatione 77, sectione 3, numero 23, Alvarez libro 7 de Auxiliis, disputatione Alvar. 56, numero 22, el alii ex Thomistis, instructio illa pueri in silvis nutriti et facientis quod in se est, pro qua D. Thom. ad praedicatorem externum adventantem recurrit, non est instructio indispensabiliter necessaria ad justificationem, aut de illis mysteriis quæ in omni eventu necesse est credere ad primam gratiam consequendam, sed de aliis sine quibus explicite creditis potest conferri talis gratia : sicut est mysterium Trinitatis, et mysterium Incarnationis, mortis, et resurrectionis Christi, et alia hujusmodi, ad quæ addiscenda et explicite credenda tonetur homoquam primum potest, necessitate præcepti : imo ut multi volunt, necessitate medii omnino requisiti ad ultimam salutem, scilicet gloriam consequendam : quia valde probabile est neminem usque adhuc ex adultis ingressum fuisse cadum, neque ingressurum, nisi prius explicite mysteria illa crediderit; quamvis multi fuerint justificati cum sola fido explicita illius quod nuper diximus, scilicet quod *Deus est, et quod sperantibus in se remunerator est.* Quare recursus ille D.Thomæ ad externum prædicatorem, supponit puerum, ad quem instruendum mittitur, esse jam justificatum per internam Dei illustrationem, el a peccato originali liberum ; mittitur vero ad illum ut plenius in fide instruatur. Sumitur autem hæc intelligentia quæ est omnino legitima, ex ipso D. Thoma, nam adducit exemplum in Cornelio, ad quem (ul dicitur Aci. 10), missus est Petrus, ut illum in fide erudiret. Porro si

d.Thon).qnærarails a Thoma, utrum Cornelius, quando ad eum missus est Petrus, maneret adhuc infidelis et in peccato, vel potius haberet jam fidem et gratiam : sic respondet 2,2, quæst. 10, art. 4, ad 3: *De Cornelio tamen sciendum est, guod infidelis non erat : alioquin ejus operatio accepta non fuisset Deo, cui sine fide nullus potest placere.* (Atque adeo neque erat injustus, quia neque sine gratia placet aliquis Deo) *Habebat autem fidem implicitam nondum manifestata Evangelii veritate. I nde ut eum in fide plenius instrueret, mittitur adeum Petrus.*

Diluitur couflr „at!0·

69. Ad confirmationem principalisobjectionis respondetur negando majorem. Quia dilectio ad quam puer tenetur in instante usos rationis, debet esse amor efficax et super omnia boni honesti, in quo virtualiter el implicite continetur amor efficax et super omnia ipsius Dei, juxta dicta num. 20 ; attritio autem non includit hujusmodi amorem : alias non posset compati cum peccato mortali habituali, quo anima manet aversa ab ipso Deo : sed solum est dolor de peccatis commissis cum proposito non ea iterum committendi, propter aliquod molivum longe inferius, minusque universale, quam sit ipsum honestum appretiatum super omnia, ul propter metum pœnarum inferni, vel aliquid simile. Quare propositum non peccandi, quod est de ratione attritionis, non se extendit ad observandam totam legem, neque advivendum in omnibus juxta illam, neque etiam ad cavenda omnia peccata absolute et pro quocunque eventu ; sed solum cum hac restrictione et determinatione, in quantum scilicet talis observatio necessaria est ad pœnam inferni evitandam. El ideo casu quo vel sine prædicta observatione posset ea pœna vitari, vel adhuc cum illa vitari non posset, nullus ex vi solius illius attritionis moveretur ad peccata vitanda, neque ad servandam in omnibus legem naturalem. Et idem est de quolibet alio motivo, ex quo potest oriri attritio prout distincta a contritione. Nullus enim dolor ex simili motivo procedens inducit sufficienter amorem Dei, aut boni honesti super omnia, neque proinde observantiam lotius legis, prout etiam amorem istum claudit : quia talis amor essentialiter postulat, ut ejus principale molivum sit tantum ipse Deus, vel bonum honestum : et ideo nullus actus, cujus principale molivum sit aliquid inferius, potest prædictum amorem formaliler aut virtualiter continere.

Cæterum propositum servandi lotam legem, et vivendi in omnibus secundum redam rationem, quo puer adsiringilur,extenditur sufficienter ad prædictam observationem absolute el quantum ad omnia quæ lex includit, praeferendo illam omnibus aliis motivis quæ excogitari possunt: ita ut in nullo casu et pro nullo eventu excogitabili amittat vim movendi ad talem observationem : quia eum molivum unde oritur, sit ipsum bonum honestum super omnia appretiatum, et hocmotivumin prædicta observatione nunquam possit deficere, moveatque sufficienter ad id quod est supremum in ipsa lege, scilicet amor Dei super omnia, nullus est excogitabitis casus, in quo prædicla observatio deficere valeat ex defectu motivi : sicut etiam nulla ratione potest conjungi cum peccato mortali etiam habituali, propter ipsum amorem Dei super omnia, quem formaliter vel virtualiter includit. Prætermittimus alias leviores objectiones, quas nonnulli inculcant : quia ex doctrina hujus et præcedentis dubii vel solutæ jam manent, vel facillimo negotio diluentur. Sicut etiam referre omittimus pro sententia contraria authores, et argumenta : quia illos numer. 40 jam citavimus : hæc vero reducuntur ab objectiones adversus nostram rationem, quasdiucusque dissolvimus : nullum quippe ab adversariis excogitatum est, quod positive et a priori eorum sententiam suadere videatur.

XOПB tua

70. Pro nostræ vero majori declaratione posset inquiri : utrum impossibilitascoexistentiæ peccati venialis cum solo originali, quam adstruximus, sit dumtaxat impossibilitas physica, et attenta communi lege, aut vero etiam metaphysica, et quæ nulla lege oppositum permittat?

Cui quæsito breviter respondemus, quod si loquamur de pueris pervenientibus ad usum rationis prout de facto perveniunt, ipseque ordo rerum postulat, nempe cum subjectione ad prædictum præceptum, et cum cognitione istius obligationis, nulla potentia fiet quod veniale peccatum cum solo originali in eis existai : quia nullo modo fieri potest, ut urgente puerum, et ab eo cognita prædicta obligatione, in primo actu morali vel eam non adimpleat, et adimplendo justificetur ; vel non violet, et mortaliter delinquat. Si vero res a Deo aliter disponerentur, ita scilicet ut communicans puero cognitionem boni honesti et mali oppositi, absconderet ei præceptum et obligationem amplectendi tunc positive talo bonum ; aut revelaret illi, se in hac obliga-

tione

tione ad horam vel diem cum eo dispensasse (ex nullo enim capite talis absconsio aut dispensatio repugnantiam involvit), nulla esset ratio, quare puer ille, si Deus id permittere vellet, non posset tunc peccare venialiter, antequam vel justificaretur adimplendo præceptum, vel peccaret moraliter in ejus omissione : adeoque nihil prohiberet conjungi tunc peccatum veniale cum solo originali.

Diximus si *Deus id permittere vellet* etc. quia adhuc in illo casu communis providentia postularet, ut Deus id non permitteret, propter primam rationem a nobis factam ; ne videlicet daretur status hominis in hac vita, cui nullus locus aut receptaculum corresponderet in futura. Sed hæc ratio, ut liquet, non impedit quominus Deus de lege sua absoluta valet oppositum disponere.

Et hæc sint satis pro hoc tractatu adeo difficili, adeoque prolixo. Cedant utinam quæ in eo dicta sunt, in honorem et gloriam omnipotentis Triados, Laudemque omnium Sanctorum : praecipue vero Beatissimae semperque Virginis Mariæ de Monte Carmeli : Parentum Eliæ et Teresiæ aJesu : nec non sanctissimi Praeceptoris acDoctoris N. D. Thomæ : cujus doctrinae si quid adversum dixerimus, libenter revocamus. Sed et in primis si iis quæ S. Romana tenet Ecclesia (cujus judicio omnia submittimus) aliquid dissonum, vel minus consonum exciderit, iterum et iterum retractamus.

EXPLICIT TOMUS OCTAVUS

SIVE ULTIMA PARS TRACTATUS DE VITIIS ET PECCATIS.

INDEX ALPHABETICUS

RERUM NOTABILIUM

QUÆ IN HAC ULTIMA PARTE TRACTATUS DE VITIIS ET PECCATIS CONTINENTUR.

A.

ACTIO. Actio immanens potest, esse terminus sui ipsius ; secus actio transiens. Disp. 18, num. 32.

ACTUS. Non attingunt rationem finis ultimi etiam per modum fugae. D. 19, n. 19.

ADAMUS. Qua perfectione a Deo conditus ? D. 14, n. 10 et d. 16, n. 14 et sequentibus. Fuit caput morale posterorum. D. 14, n. 35. Quando eam dignitatem acceperit, et conservaverit ? n. 36 et 139. Quo pacto justitiam Originalem acceperit? n. 11. Qualiter habuerit in se posterorum voluntates? n. 90. Ejus voluntas fuit nobis moraliter intrinseca, n. 54 et 55. Nobis et pro nobis demeruit. D. 14, n. 127. Mereri tamen pro nobis cur non potuit? n. 128. An et quæ mereri nobis potuisset permanens in gratia ? n. 129. An et qualiter Adamus per suum primum peccatum causet nostrum Originale? D. 14, n. 19 et 67 usque ad 95. Quid si non Adamus, sed aliquis ejus filius peccasset? n. 151 et 152. Quid si peccaret post filium a se genitum sive ante, sive post animationem ? n. 15-1 et 156.

Quod fuerit primum peccatum Adami et sub quibus speciebus malitiæ? D. 16, n. 170 et seq. An processerit ex errore ? n. 168 et 169. Per quodcnnque primum peccatum traduceret ad nos Adamus Originalem culpam, et amitteret dignitatem Capitis. D. 14, n. 135 et 136. An cum peccavit fidem amiserit ? D. 16, n. 181. Si non peccaret non incurreret mortem? D. 14, n. 10. Nec posset esse Redemptus, D. 15, n. 74 et 76. Qua virtute justitiam Originaldin in posteros traduceret? D. 14, n. 69. Quo pacto eam virtutem primo peccato amiserit? n. 70. Sub quo pacto præceptum acceperit ? n. 36. *Vide peccatum Originans.*

ALLIGATIO. Quid et quotuplex sit? Disp. 18, n. 34 usque ad 38. Quæ ejus vis ? n. 62 et 83. Quod ejus subjectum ? n. 37 et 38. Qui effectus ? n. 63, 65et 66. Qualiterunus Daemon alligetur ab alio ? n. 51 et 81. Vide *Dxmon.*

AMOR. Est prior aliis effectibus, D. 16. n. 161. Amor Dei alius eflicaxet alius inefficax, D. 20, n. 16. Alius explicitus, et alius implicitus, n. 17. Alius naturalis, et alius supernaturalis, n. 17 et 18. Ad quem teneantur, qui ad usum rationis perveniunt? ib. Num aliqui excusentur ? ib. et n. 16. An possit elici absque gratia? n. 66. *Vide parvulos,* et *auxilium.*

ANIMA RATIONALIS. Animæ separatæ an debeatur virtus loco motiva. D. 18, n. 90. Tristatur ex apprehensione pœnæ corporis futuræ, n. 70. Animæ decedentes in peccato mortali an statim in inferno detrudantur? D. 17, n. 55. Fueritne cum aliquibus dispensatum ? n. 61 et seq. Qualiter torqueantur per ignem? D. 18, toto dub. 2.

ANGELI. Non sunt redempti per Christum. I). 15, n. 73 ; quo sensu a D. Bern, redempti dicantur? n. Hiet 115. Sunt in loco naturali per operationem ; secus tamen in violento. D. 18, n. 39. Nequeunt peccare solum venialiter, quæst. 89, art. 4.

ATTRITIO. Quis dolor, et quid includat? D. 20, n. 69.

AVERSIO A DEO. Non stat cum conversione ad Deum, etiam ut finem naturalem. D. 20, n. 63.

AUXILIUM. An detur omnibus in instanti usus rationis ad diligendum Deum, et quale? D. 20, n. 25 et 28, 30 et 3-1.

B.

BAPTISMUS. Præsupponit necessario peccatum Originale, vel ejus debitum.D. 15, dub. 4, §7: An et a quoB. Virgo illum susceperit ? ib.

BONUM. Bonum nihil habens mali non potest esse pœna.D. 17, n. 26. Quod bonum diminuatur per peccatum? q. 85, art. 1 el2.

C.

CAUSALITAS. Quaesit causalitas physica, et quæ moralis? D. 14, n. 60 et 99. Causalitas peccati Adami in nostra Originalia, est physica, n. 69 usque ad 90. Non est moralis, n. 120.

CHRISTUS. Non venit redimere nisi illos, qui in Adam peccaverunt. D. 15, n.61 Eos solum redemit pro quibus mortuus fuit, n. 69. Fuit immunis a culpa Originali, et ejusdebito duplici titul., q. 81, art. 3, n. 4 el 5. Meruit nobis; sed non proprie pro nobis. D. 14, n. 27.

CIRCUNSTANTI.E. Transferunt de veniali, in mortale, q. 88, art. 5.

CONCUPISCENTIA. Multiplex ejus acceptio. D. 16, n. 80. Quid importet sive pro formali ; sive pro materiali ? n. 82. Quas potentias comprehendat ? n. 90et91. Qualiter eas afficiat ? n.92. An excludat conformitatem cum regula rationis ? n. 95. Qualiter ad peccatum inclinet ? n. 96. Quo pacto a sensualitate distinguatur? n. 97. Nequit in hac vita perfecte sanari, ib. Esset ne in statu naturæ puræ ? ɳ. 99. Qualiter ortum habeat ex peccato Adami? n. 100. Non est formaliter peccatum ; bene tamen causaliter, n. 101 et 102. Est materia peccati Originalis, n. 103 et 106. Cur non peccati personalis? n. 110. An competat animabus separatis? n. 108.

CONVERSIO. An possit separari ab aversione, et manere post justificationem? d. 17, n. 18 et 19. Vide .Icersio.

CREATIO. Etiam cum praescientia futuri peccati, vel damnationis est Dei beneficium et exigit gratiarum actionem. D. 15, n.87,

CULPA. Habet plus de ratione mali quam pœna. Disp. 16, n. 35. Nulla potest prudenter eligi etiam ad vitandam aliam majorem, vel maximam pcenam. D. 17, n. 105et 107. A ide *peccatum*

CUPIDITAS. Triplex ejus acceptio, q.8-1, art. 1, n. 1. Est radix omnium peccatorum, ib. In quo ordine, et genere ? n. 2. An omne peccatum in illa radicetur? n. 7.

D.

DEBITUM. Aliud est physicum, et aliud morale. D. 15, n. 41. Debitum contrahendi Originalem culpam quid importet?d. 15, n. 11. Multiplex ejus acceptio, et divisio, n. 13, 14 et 18. An sit culpa vel pcena?n. 19 et 40. Quousque perduret? n. 20, 28, 37 et 38. Afficit omnes qui in .Adam peccaverunt, num. 28. Quæ propositiones verificentur de contrahente debitum, et non peccatum ? n. 46. Nulli fuit debitum ingredi pactum Adami, n. 77 usque ad 85. Beata Virgo potuit excipi a debito culpæ Originalis, idque ex meritis Christi, n. 50 et 52. Fueritne excepta de facto? D. 15, totodub. 4 et sequent.

DIABOLUS. Quo pacto sit nobis causa peccati? q. 80, art. let sequent. *VideDæmon.*

DISPOSITIO. Quæ sunt dsspositiones ad Originale peccatum? D. 14, n. 89. Qualiter se habeant ad ejus debitum ? D. 15, n. 37 el seq. Dispositio ad aliquam formam differt ab ea specifice. D. 19, n. 39.

D.-EMON. Dæmones torquentur ab igne gehennali. D. 18, n. 23 et 27. In quo hæc pœna consistat? n. 25 et seq. Fit per alligationem, et qualem ? n. 28, 31, 34 et 36. Quid de alligatione unius dæmonis ab alio? n. 48 et seq. Dæmones per primum peccatum adhæserunt Lucifero, ut Principi adobtemperandum, n. 50. Qualiter ligentur a bonis Angelis? n. 51. Sunt semper in cognitione suæmiseriæ, n.67. Habent pœnas inæquales, ɳ. 85. Vide *pœna* et *allu/atio.*

DOLOR. Oritur ex apprehensione disconvenientis. D. 18 et 64. Dolor Dæmonum et animarum damnatarum quam gravis sit ? 65 et seq. Dolor pœnæ damni an sit pœna, et an damni, vel sensus ? D. 18, n. 4 et 26.

DOS. Doles corporis gloriosi, unde originentur? Disp. 16, n. 61.

EFFECTUS. Quid si fuerit privatio vel negatio. D. 14, n. 103.

ELIAS P. N. Præservationis Deiparæ a labe Originea adorator, et vales. D. 15, n. 2. Id ejus melota præsignabat, n. 8.

EXC/ECATIO. Quid sil ?q. 79,<art. 3 n. 1. Cujus gratiæ absentiam importet ? n. 2. In prædestinatis ordinatur ad eorum salutem ; secus in reprobis, art. 4. Eadem habes eisdem locis de *indurations,* el *aggravatione.*

EXISTENTIA. An sufficiatexistentia moralia ad causalitatem physicam? Disp. 14, num. 96,

EVA. An credens Serpenti amiserit fidem ? Disp. 16, num. 181. Si Evasola peccaret , filii non contraherent originalem culpam, et quare? q. 81, art. 5.

F.

FIDES. Fides antiquorum qualiter valeret parvulis ad salutem ? D. 14, n. 48.

FINIS ULTIMUS. Quid sit, et an irreferibilis ad alterum ? D. 1G, num. 65. Per quid convertatur voluntas peccatoris ad suum ultimum finem ? n. 66 et 69.

FOMES PECCATI. Non supponit pro actu, sed pro inclinatione. D. 15, n. 222. Non fuit in B. Virgine, ib. Non est necessario adnexus debito culpæ Originalis, num. 22.

GRATIA. Quis sit ejus conceptus primarius ? D. 17, num. 8. Duplex gratiæ consideratio. D. 16, n. 130. Aliter est bonum hominis, el aliter bonum Dei, ib. Aufertur secundum utranque rationem quolibet mortali peccato,*n. 151. An distinguatur a justitia Originali ? N. 57 et 58. In Statu Innocentiæ esset radix virtutum naturalium, n. 61. Quo sensu dictum sil : *Facienti quod e-al in Dem non deneqal gratiam?* Disp. 20, n. 37.

H.

HABITUS. Non datur habitus de genere mali in ordine ad esse. D. 16, n. 45. Habitus convertens voluntatem ad ultimum finem debet esse illa superior, n. 62. Nequit hoc competere habitui malo. n. 63.

HQMO. Non potest generari ex muliere, et bruto, q. 81, art. 14, n. 2. Si casus daretur talis homo non incurreret peccatum Originale. Ibid. Non potest homo per longum tempus vitare peccatum sine gratia. Disp. 16, n. 76. Ad quid teneatur cum pervenit ad rationis usum ? D. 20, n. 2 et seq. Quid ei primo cogitandum, et amandum occurrat? num. 7. Sit ne ex se impotens ad amandum Deum ut authorem naturæ, et qua impotentia ? n. 35.

IGNIS INFERNI. Est verus, et corporeus. D. 18, n. 23. Torquet Dæmones, et animas vere, el non imaginarie tanquam instrumentum divinæ virtutis, n. 27 et 29. Quod in illis producat ? n. 31. Quæ sit ejus actio prævia ? n. 44 et 45. Concurrit ad alligandos Dæmones etiam extra infernum existentes. n. 82. An solum effective vel etiam terminative? Ibid. Quare præ aliis elementis ad id munus assumatur ? n. 93.

IGNORANTIA. Dividitur in nescientiam, et ignorantiam proprie dictam. D. 13, n. 1.

IMPASSIBILITAS. Impassibilitas Adami orium habebat ex Originali justitia. D. 14, num. 74.

IMPERFECTIO. Accipitur tripliciter. D. 19, n. 8 et 9. An distinguatur a peccato veniali? Ib. Imperfectio opposita Consiliis an sit actus bonus ? n. 9.

INANIS GLORIA. Est primum peccatum capitale. Q. 84, n. 4.

INCLINATIO. Prædicta inclinatio alia est proxima, et alia radicalis. Q. 85, art. 2. An distinguantur ab essentiis animæ, et potentiarum? Ib. n. 2. An et qualiter di-

minuantur per peccatum ? Ib. et d. 16 num. 155.

INFERNUS. An aliquis ibi detrusus huc remeaverit ? D. 17. n. 61 et seq. Quid de defunctis in mortali peccato, et postea resuscitatis ? Ib.

INNOCENTIA. Describitur ejus status, et perfectio. D. 16, n. 4 et n. 159. An homo in eo statu posset peccare venialiter ? Q. 89, art. 3, n. 2 et 3. Quæ essent virtutes in illo statu? D. 16, n. 61. Vide *Status*.

INNOCENS. Non potest licite occidi etiam ob mallorum vitam conservandam. D. 15, num. 238.

INSTANS. Aliud est melaphysicum, et aliud morale. D. 20, n. 7. Primum instans morale, quid includat? Ib. Non est æquale in omnibus, n. 12. Ad quid homo in illo obligetur ? n. 2 et 16.

INTENSIO. Quæ requiratur in actibus ad generandum habitum. D. 16, n. 22. Qualiter debeat illos afficere ? Ibid.

J.

JUDEX. Competit ei taxare pœnam. D. 17, n. 22. Quid sil illi circa hoc attendendum ? n. 89.

JUSTITIA. Justitia originalis quo pacto fuit collata Adamo ? Disp. 16, num. 5. Ejus effectus. Ib. Ejus subjectum, n. 6. Differentia ejus a gratia, num. 57. Perficiebat animam duplici ratione. Disp. 14, num.74. Qualiter transfundenda ad Adami posteros? num. 76 et seq.

JUSTIFICATIO. An sit motus vel mutatio ? D. 16, n. 73 et 74. Quis ejus terminus a quo? Ib. et disp. 15, n. 35. An maneat in justificatis aliquid originalis culpæ ? D. 15, n. 4. Quid de justificato in instanti usus rationis qui in Adamo peccasset ? num. 44 et seq. Vide *Debitum*.

L.

LEX. Duplex legis acceptio. D. 19, n. 10. Quæ dicatur lex simpliciter, et quæ secundum quid ? n. 14. Lex simpliciter potest violari solum secundum quid, n. 22 et 23. Quando actus non sit simpliciter contra legem ? n. 13 et 14. Duplex finis legis, n. 29.Cur quædam sub mortali, quædam solum sub veniali prohibeat. D. 19, n, 26.

LEGISLATOR. An et qualiter possit injungere obligationem sub mortali? D. 19, n. 27. Unde venanda intentio ista obligandi ? n. 28.

LIBERTAS. Quo pacto a moralitate distinguatur? D. 20, n. 53. *Vide Appetitus.*

LIMBUS. Detentio Justorum in illo fait pœna peccati Adami. D. 15, n. 172. Parvuli decedentes cum Originali non habent in limbo nisi pœnam damni. Disp. 17, n. 75. Qualiter sint in eo loco ne ab illo patiantur ? D. 18, n. 104.

M.

MACULA. Macula peccati mortalis in quo consistat ? Q. 86, art. 2, n. 4. An distinguatur a peccato habituali? Ib. An sit aliquid positivum ? n. 7. Quam tribuat denominationem ? n. 10 et seq. Peccati venialis an sit aliqua macula, et in quo consistat ? Q. 89, art. 1, n. 2 et seq.

MALITIA MORALIS. Neutra est infinita. D. 17, n. 91. Quæ sit et in quibus actibus malitia fundamentalis ? D. 17, n. 11. Neutra potest habere rationem pœnæ, D. 14, n. 120 et d. 17, n. 28. Quid sit peccare ex certa malitia ? Q. 78 a. 1,2 et 3. De gravitate hujus peccati, a. 4.

MALUM. Malum culpæ quo pacto reparabile ? D. 17, n. 21. Non potest esse pœna, n. 26. Malum morale, ex ordine ad quem finem attendatur ? D. 19, n. 36. Quid de artificiali ? Ib.

BEATA MARIA. Beatissimam Virginem Mariam fuisse in gratia sanctificante conceptam. et a culpa originali præservatam. Carmelitæ primi docuerunt. D. 15, n. 2, et seq. Potuit excipi etiam a debito illius culpæ. n. 50 et 52. An in tali casu posset esse redempta ? D. 15, toto dub. 3. An de facto tale debitum incurrerit ? toto dub. 4 et 6. Quæ sententia magis propitia sit causæ Deiparæ? Toto dub. 5. Quid de debito incurrendi pœnas culpæ Originalis? D. 15, n. 220. Beata Virgo fuit per Christum redempta, n. 162, et reconciliata, n. 163. et baptizata, n. 661.

MERITUM. Mereri alteri et mereri pro altero, in quo differant ? Disp. 14, n. 126.

MORALITAS. Distinguitur a libertate. Disp. 20, n. 53. Quæ si ejus regula? Ibid.

MORS. Non dicit positivum, sed vitæ privationem. D. 10, n. 50. Quo pacto sit effectus peccati Adami ? Q. 85. ari. 5. Est pœna peccati Originalis. Ibid.

N.

NATIVITAS. Alia est in utero et alia ex utero. D. 15, n. 3.

NATURA HUMANA. Quæ sit illi inclinatio ad bonum honestum ? n. 6 et q. 85. art. 2. Quibus perfectionibus ornaretur in statu justitiæ Originalis? D. 16, n. 4 et5.

NEGATIO. Negatio pura an possit esse effectus? D. 14, n. 79. Negatio boni an possit esse beneficium ? D. 15, num. 87-et 88.

0.

OFFENSA. Ubi etiam de offensa activa. Quid de offensa veniali ? Quæst. 89, art. 1, num. 8 et 10.

P.

PACTUM. Sub quibus conditionibus inierit Deus pactum cum Adamo circa Originalem justitiam vel culpam ? Disp. 14, n. 36. Fuit in beneficium omnium posterorum. Disp. 15, num. 85. Exclusio alicujus ab illo pacto non esset beneficium. Ibid, et num. 90.

PARVULI. Decedentes in Originali habebunt pœnam damni. D. 18, nu. 93. Non tamen pœnam ullam sensus, n. 94. Nullo afficientur dolore ex carentia beatiludinis. num. 98 et 101. Num se illa privatos agnoscant? ib. Assistent judicio universali.n.99. Quæ cognitio illis debeatur? n. 100. Est in eis ratio recta, num. 102. Eorum corpora nihil patientur, n. 101. Quis eorum locus post diem judicii? num. 107. An eorum voluntas sit conversa ad bonum commutabile? Disp. 16, n. 68 el 79. An ob culpam Originalem sint digni increpatione? Disp. 14, num. 58. Parvuli in statu innocentias nascerentur cum virtutibus infusis.Disp. 16, num. 60. Ad quid teneantur parvuli cum ad usum rationis perveniunt? Disp. 20, n. 2 etseq. Quod eis præbeatur auxilium ad implendum præceptum dilectionis Dei? n. 25 et 28. Quid de parvulo nutrito in silvis? nu. 67. Vide *Amor* et *Auxilium*.

PECCATUM. Debet esse per se voluntarium. D. 14, n. 31.Quo pacto illi opponatur? D. 16, n. 110.

Peccatum habituale, quo pacto sit voluntarium ? D. 14, num. 31. Non est aliquid positivum. D. 16, num. 62 et 63. In quo consistat? num. 150 et quæst. 86, art. 2, η. 7 el 10 seq. Quam denominationem subjecto tribuat? ib. Qualiter correspondeat illi pœna. D. 14, n. 124. Reducitur ad speciem sui peccati actualis. D. 16, n. 156. Diversificatur per ordinem ad illum.n. 150. Non omnia peccata habitualia sunt æqualia. n. 151 et 152.

Peccatum mortale unde dicatur? D. 19, η. 1. Est simpliciter contra legem, n. 10. Opponitur gratiæ, et charitati. η. II. Deordinat voluntatem, usque ad finem, n.12. Avertit illam a Deo. ib. Permanet moraliter dum non retractatur. D. 17, n. 18. Expellit physice gratiam. D. 14, n. 91. Causât et conservat ejus privationem, ib. Includit voluntatem avertendi perpetuo a Deo. D. 17, n. 80.

Quæ peccata sint ex genere mortalia? Disp. 19, num. 28 et seq. An distinguantur essentialiter a venialibus et ex quibus capitibus ? n. 33 et 35. Variæ illorum differentiæ. n. 10 et seq. Quæ sit essentialis, et quæ accidentalis ? num. 13. Unde attendenda differentia radicalis in iis quæ sola lege naturali prohibentur ? n. 26. Unde in illis quæ prohibentur lege naturæ. n. 29. Unde in venialibus ex defectu deliberationis, vel ex parvitate materiæ? n. 22 et 23. Divisio peccati in mortale et veniale an sit essentialis, n. 35. An univoca vel analoga? n. 41 etseq. Peccato mortali debetur pœna æterna lege justitiæ. D. 17, n. 67 et seq. Sed non pœna infinita secundum intensionem, n. 90 et 91. Quid de prena infinita solum syncalhegorematice? n. 97. Quid de peccato ut est infinita Dei offensa? n. 104. An cuilibet peccato mortali debeatur major pœna etiam sensus, quam cunctis venialibus ? num. 108. An et quomodo aliqui in peccato mortali

decedentes tandem vitam æternam fuerint consequuti ? n. 64 et 65.

Peccatum Adami dicitur peccatum Originale originans. D. 14, n. 1. Omnes posteri debent pro illo Deo satisfactionem. D. 15, num. 120. Quæ fuerint in illo malitiæ species, el quo ordine? Disp. 16, toto dub. 6. Continuit virtualiter malitias omnium originalium. Disp. 1-1, n. 109. Non tamen malitiam infinitam, n. 110 et 111. Existit virtualiter in infectione carnis, num. 117. Debebat esse primum, quod Adamus committeret. num. 137. Quo pacto fuerit peccatum posterorum ? num. 90. Qualiter causa physica nostri Originalis? D. 14.toto dub.3. An et quomodo causa demeritoria? n. 121 et 131. Nihil positivum semini Adami communicavit. Disp. 16, n. 20. Neque id in posteros transfudit, num. 19 et 29. Sed solam privationem originalis justitiæ. n.36 et seq. An transfuderit aliquam pravam corporis, vel virium animi dispositionem. Disp. I I, num. 67 et 68. An fuerit omnium gravissimum? Disp. 16, num. 177. Vide *Adamus.*

Peccatum originale originatum est certum secundum fidem. D. 14, n. 1 et 2. Cur dicatur peccatum naturæ, et non personæ? num. 14 et 46. Est proprie, et vere peccatum. η. 28. Est nobis voluntarium, et quomodo? num. 38 et 39. Quo pacto parvulos afficiat ? num. 58. Inest unicuique suum proprium, et non nisi unicum, num. 112 et 145. Habet aliquid culpæ, et aliquid pœnæ. num. 60. Quæ sit ejus causa effectiva? num. 61. Conservat intrinsecum respectum ad peccatum Adami per quem constituitur in esse voluntarii, num. 115 et 116. Contrahitur ab omnibus propter descendentiam ab Adamo per seminalem propagationem, num. 104. Quid si aliquis virtute divina ex humana carne formaretur ? Q.81, art.4. Quid in variis aliis casibus? ib. num. 5 et 6.

Peccatum Originale non consistit in aliquo positivo. Disp. 16, n. 4-1 et seq. Quo pacto a D.Thom. vocetur habitus? num.70. In qua privatione consistat? num. 113 et seq. Quid importet pro materiali? num. 88 et seq. et D. 14, n. 18. Non est peccatum actuale sed habituale, num. 31. Pertinet primario ad speciem superbiæ. Disp. 16, num. 157.Perlinet etiam ad inobedientiam et ad gulam. 164. Est æqualis in omnibus. Q. 82, art. 1. Recipitur immediate in anima. Disp. 16, num. 120. Extenditur eliam ad potentias, el primo ad voluntatem. Q. 85, art. 3. Inficit peculiari ratione concupiscibilem generalivam, et tactum.Q.83, a. 4. Diminuit naturalem inclinationem ad bonum. Q.85, art.2, n. 11. Vulneravit hominem eliam in naturalibus. D. 10, n. 31 et q. 85, art. 3. Cur debeatur illi pœna damni et non sensus? Disp. 18, num. 97. Quo pacto sit effectus peccati Adami? D.14, toto dub. 3.

Peccatum veniale a venia dictum, et a causa et quomodo? Disp. 19, n. 1. Est Dei offensa secundum quid. ib. et q. 89, art. 1, num.8.Quo pacto dicatur esse præter legem, et non contra legem? Disp. 19, num. 10. Non opponitur charitati, sed ejus fervori, num. 11. Non avertit a Deo. num. 12. Deordinat voluntatem salvo ordine ad finem, ib. Disponit ad peccaium mortale. Q. 88, a. 3. Distinguitur essentialiter ab illo, et ex quibus capitibus ? D. 19, n. 4 et n. 34 et 35. Varia inter utrunque discrimina. n. 12. An et quomodo idem actus qui est peccaium veniale possit fieri mortale? Quæst. 88, art. 4

Peccata venialia ex parvitate materiæ. quomodo reducantur ad species mortalium? Disp. 19, num. 47. Quæ esse debeat ea materiæ parvitas? num. 24. Neque ex pluribus venialibus potest unum mortale coalescere. Quæst. 88, art. 4. An venialia peccata diminuant naturalem inclinationem ad bonum? Q. 85, art. 2, n. 10. Et quid si jungatur cum mortali ? D. 17, n. 68,73, 74 et 88 et Disp. 19, num. 4. Peccatum veniale nequit conjungi cum solo originali,el quare? D. 20, toto dub. 2.

PERMISSIO. An permissio peccati possit esse pœna, et quid si peccatum sit primum? Disp. 17, num. 27.

PERICULUM. Aliud est intrinsecum, el aliud extrinsecum. Disp. 20, num, 6.

PŒNA. Supponit culpam sibi proportionatam. Disp. 17, num. 22. Debet esse disconveniens patienti, ibid, et contra ejus voluntatem.num.25. Est malum proprium creaturæ rationalis sine respectu ad aliam regulam, num. 23. Opponitur proprio ejus bono. num. 95. Cui ejus inclinationi repugnet? n. 39. Honestatur ex ordine ad finem. num. 24. Quæ requirat ut sit justa? n. 87. Non redditur directe pro offensa, n. 83 et 104. Non ordinatur perse ad reparandam offensam, sed malitiam.num. 103. In quo differat a satisfactione ? ibid.

Pœna debet esse taxata a Judice, et ob quem finem? Disp. 17, num. 21. Habet minus de ratione mali, quam culpæ. D. 16, num. 133. Licet eligere maximam pœnam ad vitandum quantumvis minimam culpam; non tamen e contra. Disp. 17, num. 105. Peccatum secundum rationem malitiae non potest esse pœna. n. 28. Quid de antecedentibus, concomitantibus, et consequentibus peccatum? num. 27.Quid de actibus voluntatis, quoad entitatem physicam? num.32. Quid de permissione peccati, et negatione auxiliorum, quibus erat cavendum? n. 27. Quid de actibus, a voluntate imperatis? num. 34. Quid de privatione, in qua peccatum omissionis consistit? num. 53.

Pœna inferni est æternasecundum fidem. D. 17, n. 56. Debetur ex justitia, et per se peccato mortali, num. 67 et seq. Quid de peccatis venialibus, non dimissis in hac vita? num. 73 et74. Quid de residuo pœnæ peccati dimissi in hac vita quoad culpam ? num. 56 et 75. Nulli peccato debetur pœna infinita secundum intensionem, n. 90. Pœna medicinalis, quo pacto peccatum respicial? Q. 87, art. 7. Non potest esse ex spiritualibus. ib. Quæ imponuntur transgressoribus legum non obligantium sub culpa an proprie sint pœnæ? ibid. Pœnis corporalibus sæpe unus pro alio punitur ; secus spiritualibus. Quæst. 87, art. 8. Quid de pœna satisfactoria ? ibid.

Pœna damni, quæ dicatur? Dis. 18, n. 2. Potest inferre nocumentum simul, et dolorem, num. 2. Ad quæ se extendat? n.3. Est infinita secundum quid. Disp. 17, num. 93. Est inæqualis in damnatis. Disp. 18 n. 7. Unde ejus inæqualitas? n. 10 et seq. In decedentibus cum solo originali est omnino æqualis. num. 20. Dilatio visionis beatificæ in animabus purgatorii ansitprena damni? num. 6. Quid de dolore orto ex ipsa damni pœna? ibid. Pœnasensus unde dicta et quæ sil? Disp. 18, ɳ. 1. Comprehendit pœnam spiritualem, ibid, et etiam aliqua damna, num. 2, et omnia tormenta, quibus corpora torquentur, num. 3. Corresponde! tam conversioni peccati, quam aversioni. Disp.17, num. 95. Non tamen conversioni habituali. Disp. 18, n. 95. Non est æqualis in animabus damnatis, num. 7. Neque in Dæmonibus. num. 55. Neque in animabus purgatorii, num.85 et 86.An aliquæex animabus damnatis gravius torqueantur,quam aliqui dæmones? num. 80. Vide *allegatio, drmon.*

PRÆCEPTUM. Præceptum, quod fregit Adamus superbiendo fuit simpliciter negativum. Disput. 16, num. 167 el 168. Præceptum non edendi de ligno vitæ, sub quo pacto fuerit Adamo impositum? D. 14,ɳ.36. Quæ præcepta urgeant in primo instanti usus rationi? D. 20, n. 2 et seq. et n. 17. An aliqui ab eorum adimpletione excusentur? num. 18. An possint adimpleri viribus solius naturæ? num. 23 el seq. De facto nunquam adimplentur sine gratia justificante. num. 37 et num. 65 el 66.

PRÆSERVATIO. Qui praeservaretur, tam a culpa Originali, quam ab ejus debito non esset redemptus. D. 15, n. 102. ITæservalio per emundationem paterni seminis nulli est a Deo concessa licet fuerit possibilis. n. 34. Non esset gratia facta personæ conceptæ, sed parentibus, ib.

PRIVATIO. An suscipiat magis, et minus? num.2 et disp. 18. num. 18. Privatio gratiæ habet rationem culpæsimul et pœnæ. Disp. 16, num. 129. Quæ sit ejus causa? num. 132 et 142.Quo pacto sil contra legem? num. 135 et 149. Constituit peccatum originale. num. 122 et eliam habituale personale.ibid, et quæst.86, arl.2, num.4etseq. De privationibus quas homo incurrit per peccatum originale. Disput. 16, num 11 et num. 122.

Cur nequeat esse pœna? Disp. 17, n. 53. Privatio visionis beatificæ quomodo fiat major pœna ex multitudine vel incremento peccatorum? D. 18, n. 8.

R.

REATUS. Quid significet? Disp. 15. n.46 et 17, n. 1. Est habitudo inter peccaium,et prenam, etc. ibid. Reatus alius culpæ, et alius pœnæ, num. 3, 4 el 5. Alius demeriti, et alius justitiæ. ib. et num 6, 9 et 10. A quo denominetur homo *reus pmnæ* dimissa culpa? num. 15 elseq. et quæst. 87. artic. 6.

REDEMPTIO. Quid proprie significet? Disput. 15, num. 70. Spiritualis redemptionis materia non polest esse, nisi peccatum, vel ejus debitum. Disp. 15, fuse loto dub. 3. Beata Virgo Maria fuit vere, et proprie redempta. num. 118. Num redempta fuisset, si nec debitum Originalisculpæ incurrisset? Disputat. 15, toto dubio let G. Quis fuerit

terminus a quo suæ redemptionis? D. 15, num. 120. Vide *Heata Maria. Angelus.*

RELATIO. Polest immediate efficere substantiam. D. 18, num. 53.

S.

SCOTUS. Cum sua seraphica familia commendatur ab studio erga causam immunitatis Deiparæ. D. 15, n. 208.

SEMEN ADAMI. Quem haberet vigorem in statu originalis justitiae? D. 14, n. 69 et sequent. Qualiter eum per peccatum amiserit? num. 69. Est instrumentum ad transfundendam originalem culpam, et qualiter? n. 71 et 72. Non elevatur ad id per aliquid positivum, n. 107 et 108. Vide *Adamus,* et *peccatum Adami.*

SENSUALITAS. In quo differat a concupiscentia? D. 16, n. 99.

STATUS. Diversi status naturæ humanæ, et conditiones unius cujusque. D. 16, n. 1, usque ad 11 et num. 60 et 61.

SUPERBIA. Quæ sit prioritas sui objecti ad quædam alia? D. 16, dubio 6. Qualiter sit initium omnis peccati? Q. 84, ari. 2. An sit vitium capitale? artic. 3.

SYNDERESIS. Quod objectum? Disp. 2O, num. 53.

T.

TRAJANUS. An fuerit suscitatus precibus B. Gregorii. et unde extractus? D. I7, n. 61. De probabilitate hujus historias, n. 66.

D. THOMAS. Quid senserit circa præservationem Beata? Virginis a culpa originali? Disp. 15, num. 201. Nullibi tenet, quod sil de fide non fuisse præservatam. num. 202. Prudentissime ea in causa se gessit, n. 207.

TRISTITIA. Tristitia, quæ est passio appetitus potest habere rationem pœnæ. D, 17, n. 48, secus, quæ est actus voluntatis, num. 49.

VOLUNTAS. Habet duplicem inclinationem. D. 17, n. 37.

VOLUNTARIUM. Quem exigat ordinem ad voluntatem? D. 14, n. 30. Aliud est voluntarium formaliter, et aliud terminative. ib. Quodnam sit de ratione peccati? n. 31. Non sufficit ad voluntarium causalitas moralis. num. 65.

USUS. Est ultimus actus voluntatis in ordine exequutionis. D. 18, n. 57. Alius est activus, et alius passivus, ib.

VULNUS. Quæ vulnera incurrerit natura humana per peccatum ? Q. 85, a. 3.

FINIS.

BRLXELUS. — TYPIS VROMAST.